
ACCADEMIA DI MEDICINA
DI
TORINO

JOHANNIS BAPTISTÆ

VAN HELMONT,

Toparchæ in Merode, Royenburg &c.

OPERA OMNIA,

NOVISSIMA HAC EDITIONE
AB INNUMERIS MENDIS REPURGATA,
ET
INDICE RERUM AC VERBORUM LOCUPLETIORI INSTRUCTA,
Una cum
INTRODUCTIONE ATQUE CLAVI
MICHAELIS BERNHARDI
VALENTINI, Hæreditarii in Dirshrot.
Phil. & Med. Prof. P. Gisseni, Archiatri Hasso-Darmstatini,
Præsidis in S. R. I. Acad. Nat. Cur. Adjuncti, Regiæ Prussiacæ Societ. Scientiarum & Recup. in Italiâ Collegæ.

Cum Gratia & Privil. Potentiss. Reg. Poloniæ & Elect. Saxoniæ.
Ex Bibliopolio Hafniensi
Hieronymi Christiani Paulli, Anno 1707.

Ex libr. Hieronymi Glassd M. D. Colon.

Helmontius chymicus scriptor obscurus
et fanaticus
Freind hist. Med. p. m. 208.

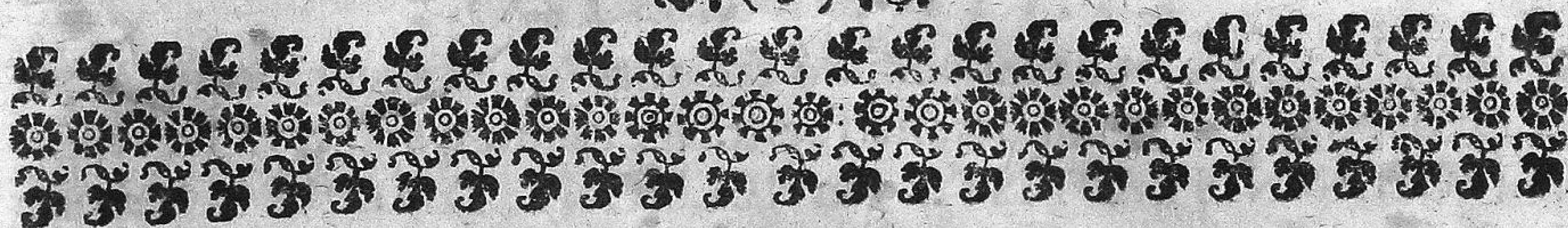
 64 *Igno-*

TRACTATUS DE MORBIS.

22. *Præ-*

SUPPLEMENTUM.

OPUSCULA MEDICA INAUDITA.

INTRODUCTIO.

QUI Reformationem Studiorum literarumque meditantur, singulari παῤῥησίᾳ animique gravitate gaudeant, oportet. Quemadmodum enim ingenerosum Medentum genus [α] humique repentia ingenia ad servitutem quasi nata sunt, & sive credulitate sive socordiâ quadam ducta se facilè aliorum mancipia constituunt, nihil verum aut egregium putando, nisi quod ab Antecessoribus suis olim hauserant: Sic ex adverso ad libertatem eundo non serviunt, sed fruuntur judicii muneribus, [β] quotquot ultra vulgus se efferunt. Inde enim est, quod non ingeniô solum, sed & prosapiâ verè Nobiles, si non omne punctum, quamplurimum tamen ad artes & scientias, sive exornandas, sive ab interitu vindicandas, contulerint, utut nil nisi contumelias, adversitates & convitia ab ingratis Scholarum incolis reportaverint. Testatur hoc magnum & illustre Britannorum Decus, BACO de VERULAMIO, qui de augmentis scientiarum summoperè sollicitus ac saluberrimis (quibus societas Regia Londinensis ferè omnia in acceptis refert) consiliis defectibus scholarum masculè succurrendo tantam illarum invidiam incurrit, ut per meras æmulorum obtrectationes à Rege tandem & Parlamenti consiliô ab officiis remotus fuerit [γ] Idem decantatus hodiè RENATUS des CARTES è Nobili Pictonum familiâ oriundus, exemplô suo confirmat, qui certiorem philosophandi viam ingressurus, præjudicia à teneris imbibita excussurus, Atheosque novis iisque solidissimus argumentis convicturus, tantum vulgarium Philosophorum odium

[α] Verbis Helmontii Tr. de Lithiasi §. 40.
[β] Vid. Author lib. de Magneticâ Vulnerum curatione §. 53.
[γ] Vid. Vita ejus circa finem.

odium ſibi contraxit, ut iniquiſſimô facinore Atheis Scepticisque (quos validè oppugnabat) annumeratus fuerit. Nec multum abſimile Generoſiſſimi IOHANNIS BAPTISTÆ van HELMONT, Toparchæ in Merode &c. Factum fuit, qui auſu prorſus inſolitô tot Scholarum errores detegendo Medicisque veternum excutiendo, illis Novator, his autem Flagellum Medicorum audiebat: quod utrumque tamen non ſine laude illi tribuunt, quotquot ſumma ejus in artem noſtram merita æquô gratoque animo conſiderant, è quibus Magnus quidam Vir ſe nunquam aliquid falſi in ſcriptis ejus deprehendiſſe palam eſt teſtatus. [δ] Licet enim multis in locis acerbè ſatis in errores vulgi detonet, facilè tamen veniam meretur penes eos, qui vix aliter bono publico medelam adferri potuiſſe cogitant. Adeò quippe firmiter inhærent præjudicia, à teneris ſive imbibita ſive inculcata, ut nonniſi cum impetu quodam & ſtrepitu poſſint excuti. Ecquis autem tam veſanæ mentis erit, ut ſi proximus ardeat Ucalegon, rumores, ante fores ab amicis excitatos, ægrè ferat, ſi profundiori ſomno quaſi ſepultus iisdem excitaretur & ſive à periculô ſive ab interitu inſtante vindicaretur. Dum ergò Magnus ille per ignem Philoſophus tot increpationibus & animadverſionibus res Phyſicas Medicasque partim à Scholarum credulitate, partim à Medicaſtrorum crudelitate liberavit, non minores illi laudes debentur ac iis, qui in reformandis rebus ſacris & profanis methodo haud abſimili verbisque durioribus uſi ſunt, ubi duro nodo durus cuneus quærendus erat. De Luthero ſanè referunt Hiſtorici, quod, cum in negotio reformationis aſperius & liberius juſtô loqueretur, & ut mitius ageret, ab amicis moneretur, palam edixerit: Niſi ego fuiſſem mordax, adverſarius fuiſſet vorax. [γ] De Zvvinglio verò perhibent, quod hymnos & cantiones precatorias abrogaturus, libellum ſupplicem Cantonibus Helvetiorum (ut in Dramatibus Muſicis fieri ſolet) præcinendo recitarit, ſicque riſum Antiſtitibus movendo voti ſui compos redditus fuerit. [ε] Quodſi jam in rebus ſacris his talibus aut exprobrationibus aut ſubſannationibus uſi ſunt, quorum munus & intentio erat animas ſervare: ecquis

[δ] *Vid. Schellhammerus in Comment. ad Conringii Introd. in Art. Med.*

[γ] *Oldenburger (Vulgo Purgold) in Notit. Rer. Imper. Romano-Germ. P. 1. d. 1. p. 10.*

[ε] *M. J. Clauderus in Præfat. Pſalmod. Nov. Cent. 1. & Jerem. VVeberus in Hymnolog. ſacra p. 35.*

ecquis nostro vertet vitio, quod vitam sanitatemque curaturus, mox increpando, mox salsè ridendo lapsus & errores Medicorum emendare sustinuerit. Eo quippe tendunt omnes Helmontii facetiæ & Sarcasmi, dum Catarrhorum deliramenta & evanidam vaporum (unde morbos per consensum olim deducebant) doctrinam exsibilaturus Scholas vaporibus salvum conductum dedisse [ζ] scribit, ut quaquaversum, quò aer non potest, penetrare valeant: Dum avaritiam Pharmacopœorum detestaturus, eosdem pediculorum instar alienis ærumnis saginari judicat. [η] Dum porrò Looh de pulmone vulpis non magis asthmaticos juvare credit, ac claudicantem aut paralyticum medicamentum è pedibus leporis aut looh de caudâ equinâ paratum, [θ] & tandem illos, qui dentis dolorem nonnisi per dentis evulsionem curare solent, fortassis in veteri cephalalgiâ capitis ablationem imperaturos esse [ι] censet. Quibus omnibus nonnisi vanam hominum credulitatem huicque imponentem Medicorum fallaciam amoliri satagebat. Nullam enim Facultatem, nullam Professionem, quæ magis credulitati hominum imposuerit, quam ipsam Medicinam esse, sincere fatetur Thomsonus Anglus, [κ] genuinus Helmontii nostri discipulus. Quando verò alibi Dæmonium Moloch, Cathedris præsidere clamat: [λ] Anatomen post mortem institutam ad excusandum excusationes in peccato inservire [μ] Medentesque de crastino bene sperandum ægros persuadentes, se saltem proximis recidivæ nundinis pecuniam recepturos sperare scribit, & tandem Magistratum in Agyrtas sævire jubet, [ξ] nonnisi justô dolore in immanem Medicastrorum inscitiam & crudelitatem (longè plures, quam prælia Martis acerbissima, jugulantem) animadvertit. Quanta crudelitas! (verba sunt Thomsoni supra laudati) quanta tyrannis & torturæ exerceantur per Galenistas in homines! quantæ

[ζ] *Lib. Tuss. & asthma* §. 11.
[η] *Tr. Lap. Buttleri pag.* 560. *T.* 1.
[θ] *Pleura furens* §. 30. & *Cust. errans* §. 38.
[ι] *in Præfat. ad lib.* 2.
[κ] *in recta Chymicè curand. methodô c.* 18.
[λ] *Tr. Catarrh. Delir.* §. 35.
[μ] *Tr. Ignotus hospes morbus* §. 91.
[ξ] *Lib. de Lithiasi* § 29.

quantæ lanienæ & cædes miserorum per mortalium sanguinis missionem & purgationem! practicè cognoscitur ab omnibus perspicacibus Medicis singulis septimanis, imò diebus! cui, quæso, bono tot venæsectiones & purgationes annuatim, citra ullam indicationem, præservationis ergo, tempore vernali administrari solitæ? Quibus nihil aliud, quam virium & naturæ, h.e. Spirituum debilitatio viscerumque atomiæ producuntur. Certè machina corporis humani, horologii instar, eò plus detrimenti capit, quò sæpius artificis tractatur manibus. Quemadmodum igitur pro validissimo pretiosiorique automato habetur, quod nulla artificis operâ opus habet: ita profectò optimum sanis remedium est, nullô medicamento uti. Pessime econtra cum Magnatibus agunt, quotquot Eosdem purgationibus, V. S. aut scarificationibus prius exhaustos, solô præservationis titulo, ad Thermas & Acidulas, tanquam ad remos & metalla condemnando, relegant, ut eosdem comitando non tantum cuticulam, sed & in tantô ægrorum confluxu bursam curare valeant. Hunc enim tot præservativorum omniumque curarum (ut audiunt) Majalium genuinum scopum esse, Medicus quidam Austriacus, in literis haud ita pridem ad me datis, est conquestus, dum desuper quæstione: An sano homini tempore vernali & autumnali purgatio, vomitio & venæsectio conveniant? me „consulens, Nostrates (inquit) Medici eô usque ducti sunt errore, „ut hoc tempore, nullâ urgente necessitate, etiam bene valentibus, „Gehennæ crudelia remedia, abs rubore, ordinare & præscribere con„sueverint: Finem & fructum alium non reperio, quàm cujusvis ex hâc „ordinatione proventum. Ab eâ sane Medicorum κακοεργίᾳ alienissimus est Helmontius, qui Prometheo similis, ope ignis detexit & exposuit Orbicuram calamitatum harum truculentarum, quas Epimetheus seu Protoplastes adaperta Pandoræ pyxide [ο] in illum diffudit. Is enim à senibus didicit, quod, quicunque amat vitam longam & sanam, abstinere debeat à purgantibus: [π] Venæsectionem autem intempestivè institutam, tanquam insanum & fraudulentum levamen, hinc inde detestatur. [ϱ] Econtrà supremum longævæ vitæ remedium sobrietatem statuit

[ο] *Thomson. lib. cit.*
[π] *Lib. de Lithiasi* §. 13.
[ϱ] *Tr. de Febribus* §. 33.

statuit in sanis [σ] quod Moderni tantum non omnes approbant tam HELMONTIANI, ut Grembsius, Holterhof, Tackius &c. quam CARTESIANI, ut Craanius Bontekoe, Gehema, VValdschmidius & alii. In curatione autem illum felicem dicit, qui crudis simplicibus morbos tutò atque prompte tollere novit, [τ] cum pauca Medicum nobilitent [υ] & in re integrâ major sit potestas, quam in separatâ, ut exemplo scabiei per sulphur commune, in se ipsô curatæ, diversis in locis [φ] adstruit. Quisquis igitur majoribus Authoris nostri arcanis destituitur, vestigiis ejus insistendo non tam prolixis & sesquipedalibus compositorum formulis ægros fatiget, sed medicamentis simplicissimis, ratione & experientiâ comprobatis, utatur, oportet, siquidem non sine causâ existimat Deum T. O. M. perfectè & sufficienter in simplicibus completa morborum quorumcunque remedia composuisse, [χ] unde vitium nostrum, non rerum esse, putat, quod tam pauci sanentur.

Quemadmodum ergò multum [ψ] imò plurimum Helmontio debemus, quod Philosophantium errores masculè detexerit, eosq; à nugacissimis quandoq; ratiunculis, cum Verulamiô, ad experimenta, furnos & ignem revocaverit: Ita Medici generosiores scripta ejus, nunquam non in pretio habuerunt, quæ non certiorem tantum curandi viam, sed & pharmaca tum simpliciora, tum efficaciora nobis ministrarunt; unde meritò legenda sunt omnibus, cùm Ettmüllero judice [ω] post Celsum, Fernelium & Paracelsum tersiorem & accuratiorem scriptorem Schola Medica non viderit.

Nec obstat in quibusdam ejus libris, *Tr.* scilicet *de Magneticâ vulnerum curatione*, ut & *Lib: In verbis, herbis & lapidibus magna latet vis*, superstitiosa & Christiano Medico indigna legi, sicq; frustrà tantoperè extolli. Quod enim priorem attinet, eundem vagum Helmontii scriptum vocat Boyleus, [αα] dogmatibus ejus alias multum fidei tribuens, [ββ] qui

[σ] *In Parodoxo VI.* §. 6.
[τ] *Tr. Natura Contrariorum nescia* §. 45.
[υ] *Tr. de Febribus* §. 9.
[φ] *Vid. Scab. & Ulcera Schol.* §. 7. *Tumul. pestis p.* 269. *col.* 2.
[χ] *Tr. Astra inclinant, non necessitant* §. 17.
[ψ] *Vid. Schellhamer comment. in Introd. Conring. p.* 70.
[ω] In *Prælimin. Collegii Practici*
[αα] In *Chymistâ Sceptico pag.* 39.

[ββ] qui se ex Helmontii amico audivisse testatur, illud ab adversariis, non alium in finem, editum fuisse, quam ut per commenta & falsitates hasce aliis ejus scriptis macula quædam adspergatur fidesq; dubia reddatur: quod ipsum Generosissimus Filius in vita Parentis operibus præmissa haud obscurè confirmat. Quamobrem neque verba obscuriora barbaraque in spuriô hocce librô occurrentia clavi nostræ inserere voluimus. Alterum autem Scriptum: *In verbis, herbis & lapidibus est magna virtus*, adeò nihil monstri alit, ut à B. Ettmüllero [γγ] è contra pro notabili & quod sæpè relegi mereatur, habitum fuerit.

Quò verò hujus æquè ac aliorum Helmontii scriptorum major copia haberetur, sphalmata per incuriam eorum, quorum interest, illapsa corrigerentur, locaque magis obscura dilucidarentur: Non potui non à Dn. Hieronymô Christiano Paullini, Bibliopola de Republicâ Literariâ optimè meritò, rogatus, ultimam Editionem Francofurtensem, reliquis emendatiorem, de novô perlustrare, à relictis inibi sphalmatibus curatius depurare, & præmissâ Clavi ad extricandum difficiliorum sensum aptâ, publici juris facere, certâ spe detentus, fore, ut, quotquot studio Medico benè cupiunt, laborem hunc æqui boniq; consulturi, et si quid rectius noverint, benevolè mecum communicaturi sint. *Scrib. Gissæ in Museo, die XX Martii Anno MDCCVI.*

[ββ] Referente *Ettmüllero in Colleg. Chym. pag.* 449. *Tom.* 1. *ult. edit.*
[γγ] In *Collegio Institut Ms.*

EPIMETRI loco

ORDINEM & METHODUM *in lectione* Helmontii *observandam, è Scriptis Celeb.* Ettmülleri *hunc apponere lubuit*, qui in *Colleg. Pract. p.* 38. *sequentia commentatur.*

QUantum possibile, *Helmontium* imitari conemur: optimam enim suggerit methodum à priori curandi. Experimenta ejusdem, tam Chymica, quàm Medica, optima sunt, & quantum hactenus constat, certissima. Qui ergò utiliter *Helmontium* legere cupit, observet:

1. Ne totum mox perlegere tentet, ob prolixitatis & confusionis metum.
2. Ut Anatomicis & Chymicis fundamentis probe sit instructus.

3. Ut,

3. Ut, quæ legit, tanquam paradoxa existimet, ulteriori meditatione digna, & ratione ac experientiâ aut confirmanda aut rejicienda.

Adeóque legantur in principiô sequentes Tractatus:

Promissa Autoris
Venatio Scientiarum
Causæ & initia Naturalium
Archeus Faber
Physica Aristotelis & Galeni ignara.
Elementa
Terra
Aqua
Aer.
Progymnasmata Meteori
Complexionum ac Mistionum elementalium figmentum.
Imago fermenti impragnat massam semine
Formarum ortus
Natura contrariorum nescia
Spiritus vitæ
Calor efficienter non digerit, sed tantùm excitativè
Triplex Scholarum digestio
Sextuplex Digestio alimenti humani.
Pylorus Rector
Tartari Historia
Inventio Tartari in morbis temeraria.
Alimenta Tartari insontia
Tartarus non in potu
Custos errans
Demens Idea.
Scabies & Ulcera Scholarum
Asthma & Tussis
Latex humorum neglectus
Canterium
Tria prima Chymicorum Principia neque eorum essentias de morborum exercitu esse.
De Flatibus
Victus ratio
Pharmacopolium & dispensatorium modernorum
Potestas Medicamentorum
In Verbis, Herbis & Lapidibus magna est virtus.
Butler
De Fontibus Spadanis Paradoxa
Humidum Radicale
Lunare Tributum
Magnetica Vulnerum curatio
Infantis Nutritio ad vitam longam
Arcana Paracelsi
Arbor vitæ.

a. II.

De Lithiasi
De Febribus
Tumulus Pestis.

A & Ω.

CLare *Valentini* ! Quis Te non ritè valentem
Arte ac ingenio dixerit esse simul?
Namq; vales claram tenebris affundere lucem,
Manca resarcire ac falsa notare probè.
Jamq; tuis curis *Helmontius entheus* ille
In lucem rursus prodit ubique nitens.
Sic *Medici Medicum* Te præstas, dum sua vero
Adseris Autori, fictaque dum resecas.
Perge bonos curis melioribus illustrare
Auctores! Ita Te fama loquetur anus.

Honoratissimo Dno. Colleg. Helmontium revisum & emaculatum denuò edenti l. mq. gratulari ita voluit.

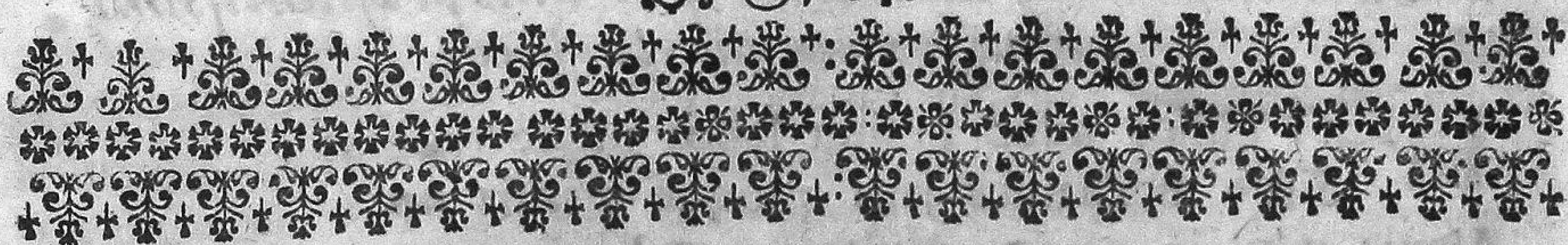
Gissæ Hassor.
Prid. Cal. Sept.
M. DCCVI.

Justus Fridericus Dillenius
Med. Doct. & P. P. Prim.
Nec non *Jllustr. Academiæ Naturæ-Curiosorum Achates.*

Ad Celeberrimum Editorem, plurimis præstantissimi Ingenii monumentis clarissimum.

HEm! nullos adeo linquit labor usque recessus:
Sistit inexhaustæ jam quoque mentis opus.
Hem! nihil in cœco, multaque ambagine rerum
Aut pigro poterit delituisse situ,
Quod non mirandum scrutetur mentis acumen
Vel subeat limam *Vir venerande!* Tuam.
Tu tacitos obices retegis, lucemque profundis
Asseris, & vultu das meliore legi.
Qua gradimur, *Vir Magne!* Tui monumenta laboris
Aspicimus: quicquid cernimus, Ecce! Tuum est.
Naturæ excussisse sinum, terrique per orbem
Immensum haud satis est. Altius ire paras.
O quot adhuc latitant docti documenta laboris!
Quot premis ingenii nobilioris opes!
Horrescens fuerat tenebris, infame salebris,
Et labyrintheis tractibus ambiguum,
Hocce *Merodani* docti celebrisque *Toparchæ*,
Non illaudatæ cætera mentis opus.
Tu lucem accendis, per Te jam longa patescunt
Atria, Tu molli tramite sternis iter.
Macte Tuis meritis *Vir Magne!* ac exige porro
Præclara Ingenii tot monumenta Tui
En! se devotam sistit, Medicina Parenti
Quæ grates meritas officiosa feret.

Joh. Melchior Verdris Med. Lic. Pract.
Giessensis & S.R.J. Academ. N.C. Anaximenes.

יהיה

VERBO INEFFABILI,

Holocaustum vernaculum litat Author.

Omnipotens, Æternum & Incomprehensibile Ens! Omnis Boni Origo. Concredidisti mihi Talentum, quod fœnori in forum profero: Verum agnosco & confiteor impotentiam meam nauci, vilem & abutentem inutilitatem. Sic demersus in abyssum Nihili mei. Te precor, Omne providens Bonum, clementer suscipias librum hunc, Æternum Initium ac finis omnis Sapientiæ. Fiat Domine, salvifica Tua Voluntas, in Tui Amoris gratiâ, per lignum hoc aridum, vermium escam, incendii pabulum, servum tuum inutilem, filium ancillæ tuæ. Nisi denuo me perficias, custodiasque cuncta Tua dona, in me peribunt æternum. Hoc ingenue fateor ex meditullii mei notitiâ, coram Te Domine, cuî omnia in veritate percognita sunt: & coram mundo, cui pleraque præstantissima latent vera. Stupesco Largitatem, & Magnitudinem beneficiorum Tuorum erga floccitatem meam. Ita prostratus celebro Nomen Tuum prægloriosum, illudque desuper invoco, Fidelissime Amator hominum, JEHOVAH! O Sanctum & incomprehensibile Nomen! omni tempore, & solum sanctificandum, solumque gratis sanctificans solos suos Sanctos. Clementer intueâre de throno Omnipotentiæ Tuæ viventium miserias, auxiliâre liberis hominum, cum sit Tibi volupe illis adesse. Recordare verbi Tui promissionis, non amplius Deus Patrum nostrorum, sicut olim, at nunc ut Deus declaratus Pater noster: Non amplius Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Israelis; sed ut Deus Jesus, Deus Mariæ matris nostræ, & qui factus Frater noster in amore Gratiæ Tuæ. Omnium desideriorum meorum finis & scopus eò tendit, ut incomprehen-

prehensibile Nomen Tuum sanctificetur, non quoniam vocâris Ter-
Optimus Maximus; verum etiam, quia solus es Omne, cui proprie
competit Omne sanctificantis Amoris votum, quandoquidem non
indiges nobis, neque aliud quicquam tibi devovere possumus. Exci-
piebat Propheta, A, A, A, Domine, fari nequeo; Ecce infans sum:
Ego vero huic repono O, O, O, Domine, cogitationes meæ deficiunt,
liquescuntque in nudo Amo is voto Sanctificationis Nominis Tui;
Ecce enim Domine, non nisi Nihilum sum, nec quicquam præterea
quam quatenus Tibi placuit, ut ad Te pertineam. Omne, Omnis,
& Omne meum votum, merito videor vernaculâ linguâ tibi offerre,
nec non vovere Feudum meæ Essentiæ, & Proprii, quibus à Te in-
vestitus auxilio proximi mei utor, fruor. Quamvis enim primus ani-
mæ conceptus extra verba consistat, atque sic absque propriâ linguâ:
sentio tamen adhuc esse crudum, neque sequestratum, quousque non
limetur ac menti junctus in cogitationes, verba, scripturamque abeat.
Hancce cruditatem percipio mihi facere primi conceptus objectum
infirmum & instabile, citoque rursus obfuscare. Ea propter Æterna
Tua Sapientia eam porro ad mentem usque evehi concessit.

Verum quidem, quod velis adorari in Spiritu ab hominibus, non
autem eo modo, ut maneat in primi objecti indistinctione. Quin
imo Angeli, puri simplicesque Spiritus, cogitatione licet Te nude
adorent, ceu Spiritus! certâ tamen, nobisq; ignotâ cantilenâ satagunt
sanctificans Tuum nomen sine intermissione sanctificare. Propterea
quoque non solum ex totâ animâ, totoque spiritu Te amari præcipis;
sed etiam è toto corde, cunctisque viribus: ita ut Oratio spiritualiter
instituta, & nuda adoratio, saltem excludant oralem, animi atten-
tionis expertem.

Largire, dilectissime Domine, proximis meis servis tuis illud
per Similitudines suggeram: Organista novam cantilenam inaudiens,
eam mox in principio non sine difficultate ludit; Ipsius anima ex parte
quidem sonum percipit, verum ejus digiti (ceu structores sonorum,
prout alia membra verborum fictores sunt) ita concinnè non sequun-

 tur,

tur, nec absolutam cantilenæ perfectionem adeo celeriter, cito, ac distincte assequi illis concessum est. Conspiciens quidem organi tabulaturam, statim ludit; scilicet cæptu ejus primo tabulaturæ intuitu eam versus digitos mittere solito; Vt cantione istâ juxta Musices leges constructâ, non vero in tabulaturam versâ, ceu minus ei assuetus, difficilius ludit: cum prius è Musicâ componenda sit tabulatura Spiritui ejus consueta, antequam ludat. Majori adhuc difficultate ac raritate testudinis tabulatura ex tempore in organo, vel organi in chely exprimitur.

Ratio non dispar mihi visa est primi animæ conceptûs, ceu crudi adhuc soni, mensque in verba vel scripturas redigi cupit: cujus defectu non pauci hærent in bono objecto, quod propter mentem indistinctam sine fructu evanescit. Cæterum sentio, primam animæ ideam sequi consuetum animi instinctum, quo inibi limatus verbis vel scriptis percipiatur: Sed vero, quum homo vernaculæ proprietate ab initio imbutus, eam incorporatam vel inspiratam obtineat; & præterea suas cogitationes, in meditationes, linguas vel scripta abeuntes, menti & vernaculæ communicare soleat, animæ inconveniens & mirum videtur, primi conceptûs objectum, in mente vernaculâ linguâ verbis depictum, præter consuetudinem ingenitam peregrino idiomate donare. In quo intellectus laborans, vertendo semet obumbrat, debilitat, ac fatigat, nec non primi objecti purum & planè spiritualem conceptum alienat. Verum enim vero, omnis primæ cogitationis objectum in verba abiens, in vernaculâ prius semper haberi, compertus sum in homine, non nisi Hispanico Idiomate utente, qui & Hispanus audiebat; is lethaliter vulneratus, mentis impos, multa sed Italice loquebatur, vixq; intelligebat Hispanicè compellatus. Vidi pariter Germanum ægrotantem, sedentem, vel jacentem, prout ipsum collocarent, sculptilis ad instar, qui nunquam ad interrogata reponere compos erat, nec intelligebat, quæ vel ejus uxor vel natorum quis aliâ quam propriâ Germanicâ linguâ pronunciarent, cum tamen intra domesticos parietes jugiter uteretur Italicâ linguâ & Gallicâ: Quin imò paulo post ab hoc Comate vigili liberatus vix persuadebatur, idem ut crederet.

Atque sic, ô Domine, libri mei dedicatiunculam in vernaculâ coram altissimo Tuo Solio deposui, scilicet cantilenam mei objecti, quod incommodum proximi mei in me demittere non fastidisti. Tibi sit omnis honos! Pergo nunc significare proximo miseram Ethnicorum inscitiam, quâ Tui hactenus ægroti ab Academiis fuêre seducti, atque sic miserè peremti, non obstante Prophetico præcepto, nomine Tuo edito; *Hoc dicit Dominus; Nolite docere, ad instar Gentium.*

Quapropter, ô Domine! fac retineat anima mea concessa sibi dona in Tui honorem, quò Bonitatem Tuam debiti mei partem in hâc vitâ Mortis, proximo imprimam. Sis mihi Domine omnis Polus, qui solus es Via, Veritas & Vita. Hoc unicum est, quod dilligere nos decet. Tu, mi Angele, Tutor, ac Intercessor, qui adspicis Bonum Omnipotens, impetrato meo nomine id quod mihi deest, insiste vestigiis Raphaëlis, (Medici Divini) qui opera sepelitionis mortuorum noctu præstita ferebat ad Deum; Ad Deum ferto præsens nocte mearum tenebrarum factum opus, studiose curans, ne homo posthac ita interimatur, neque tam citò subeat mortem:
Offerto hocce Opus meum coram Sacro- sanctâ Trinitate;
cui dedico! Sic age, in Dei Gloriam!

AMICO LECTORI
S. D.
FR. MERCVRIVS VAN HELMONT,
Philosophus per Vnum in quo Omnia, Eremita peregrinans.

Onstitueram aliquando, præ multis vagis cogitationibus, ægrè à me impetratum iri, ſcribere quidpiam proximi mei uſu præſenti ſeculo edendum; quandoquidem Mundi ficta, variegata, vana, & fallacia verba, quæ Mundani ſitiunt. Jam verò coactus rationibus ac litteris æquo-
rum multorum Sapientum, diverſis hinc inde ex Regnis Statibusque,
qui Salutis pignore adhortabantur, me teneri cuncta piè defuncti pa-
rentis mei Scripta prælo ſubjicere: Iisque annectere, quando, & quo-
modo obierit diem ſuum quoque in ſtatu ſcripta præfata reliquerit; In-
ſuper ac ſupplere ea quæ deſiderarentur, humano generi multis ab er-
roribus, cruciatibus, exitioque in vitam vindicando. Id quod mihi
extorſit, ut cætera cuncta relinquerem, prædictaque Scripta perlu-
ſtrarem; quo peracto, ipſum memet in eorum ſuffragia damnabam,
propoſitum ſuſpendebam, inſequentem narratiunculam planis ac ſim-
pliciſſimis verbis, maternâ linguâ, diſſerens, juxta tenorem præcedentis
Dedicationis paternæ, quam eâdemque ipſâ illius intentione ſucci-
nendo imitor.

Incidit Genitoris mei obitus in triceſimum Decembris diem, anni ſupra milleſimum ſexcenteſimi, quadrageſimi quarti, ad veſpertinam ſextam, cum plenâ adhuc ratione uteretur, priusque omnia ejus Sacra ſolennia & juſta ipſus poſtulâſſet, nactusque eſſet. Morbus ſibi fuit ejus ipſa vita, qui ipſi permanſit ſeptimanis ſeptem, hunc in modum ordiens: Aliquando gelidâ fætentique nebula ad meridem ſubito pedes domum revertebatur, quod ipſi fuit in cauſa, ut cum epiſtolium

quin-

quindecim circiter linearum exarare conaretur, aut longiori nimis discursui indulgeret, respiratio in tantum sibi deficeret, exsurgere cogeretur, perque fenestram proximam spiritum haurire, quo binis diversis vicibus Pleuritis ipsi accersebatur, à qua tamen omnio incolumem se restituebat: Imò pridiè exitus sui erectus adhuc scribebat amico cuidam Parisios, inter cætera hæc insequentia verba; *Deo laus, & gloria in sempiternum, cui placitum est hoc me mundo evocare; ac prout conjicio, non ultra viginti quatuor horarum spatium vita suppetet; hodiè siquidem primum Febris insultum sustineo præ imbecillitate vitæ, ejusque defectu, quibus mihi finiendum.* Quod ita insecutum, postquam specialem mihi benedictionem impertivisset, quam ingens legatum duco. Morbi ejus proprietatem hîc prolixius non extendo, ob temporis angustiam; cum præterea mentio illius mihi facienda sit in Compendio meo de Omnibus ad Unum, quod, volente Deo, brevi edendum molior.

Paucis diebus obitum ejus præcedentibus, inquiebat mihi: *Cape omnia mea scripta, tam cruda & incorrecta, quam penitus expurgata, eaque conjunge, tuæ curæ nunc illa committo omnia ad arbitrium tuum peragito. Omnipotenti Domino ita placuit, qui omnia fortiter aggreditur, omniaque benignè dirigit.* Idcircò, Lector attente, rogo, ne primo intuitu inique me judices, quod crudiora Scripta maturioribus permixta excudi curaverim, illis non restitutis, correctisve. Scito, magnum & laboriosum hoc Opus provehendi desiderium causam fuisse: Nihilo secius tandem experiare, avidum Lectorem in hoc & prædictis omnimodo exsatiatum iri, tumque probè ac fideliter omnia me peregisse judicabis, nihil proprio lucro quærens, quod plenius ex hac mea præfatione elucescet. Testor Deum, cui cognitum, votum meum in proximi auxilium tendere. Quapropter lege ac relege Scriptum hoc, & in perpetuum non pœnitebit: in summa enim veritate tibi dico, sola ex misericordiâ hæc me protulisse, animadvertens hominibus præ imaginibus propriis, æternæ ac temporalis vitæ salvationem adeo parum cordi esse.

Sistite intrinseco externos gradus vestros antiquos, ingredimini regiam viam æternam, mittite avia illa innumera, quæ permagno

gno labore ac difficultate ipsus pertrivi, quærendo, quo pervenirem
ad veritatis cognitionem, interea annitens reperire ordinationem
cunctorum creatorum, eorumqe harmoniam, idque omnibus inte-
rioribus exterioribusque mediis, quæ imaginari poteram. Omnes
tunc sensus intendebam, quò innotescerem Sapientibus sic nomina-
tis, sperans tandem invenire Sapientem aliquem dedoctum, ubicun-
que locorum degerem, quas nationes appellerem, cujusque essent
professionis, aut conditionis, juxta appetitum eorum loquebar, ut
colloquio illos devincirem, ac pro viribus totam dispertiebam cau-
sam: hoc, aliisque modis perspicuas plures attingebam cognitiones
fundamentales, artesque, quas omnes consulto hîc prætereo:
Cumque eas singulas ac universas intelligerem, solum magni æsti-
matum hominis opificium deprehendebam, quo magis alienum,
vanum, ac futile, eo magis evehi atque coli: quam servitutem
agnoscens, spontè aversabar, ut qui prosequebar simplicitatem
planam.

Descendens ascendebam ad proprietates essentiales & occultas,
meoque auxilio librorum quorundam Latinorum intellectus desidera-
ri videbatur. Huic fini Testamentum Novum idiomate Latino simul
ac Germano aliquoties perlegebam, ut eo pacto diebus paucis sty-
lum Latinum non modò intelligerem, verum etiam præfato in Te-
stamento comperirem perfectam, diuque optatam, simplicem ac
æternam veritatem, vitamque Unicam, quod Unum (scil. Deus)
Unum tantum flagitat, & omni Dualitati vel Pluralitati adversatur:
sic quoque quicquid creavit Deus, omne in eo Uno, & per illud
Unum creavit, alioqui non servâsset ordinem: Et quò amabile, li-
berum ac unicum hoc Unum in cunctis magis cognoscerem, eo-
que fruerer, tranquillo studio accingebam me, exterius simplici
induebar vestitu, animoque meo interius magis contrahendo, nec
non medendo, multa agebam soli Deo cognita, sic & sanitati con-
servandæ, adaugendisque viribus, complures annos sobriè victita-
bam, abstinebam quoque carnibus juxta & piscibus, vino ac cerevi-
sia, in tantum idque, ut propinquorum contemtum & fastidium
incurrerem, (bono ut conjicio zelo) exprobrantium: Quid in-
solidi

soliti ceptita rursus? omni statui ac functioni inhabilem se reddit, tam Ecclesiastico, quàm seculari: ad insaniam tandem redigetur, cum nil novi amplius suo delectamento inveniet, aut magicis artibus se addicet, novamve molietur hæresin: cum ipso comparatum est, ut cum cæteris Sapientum liberis, ut in pervicacia persistant. Alii ingeminabant desuper: Parens ejus in culpa est, omnes quippe liberos suos perperam educavit, à teneris ipsos pyrotechniæ adhibebat, hic nunc morosus effectus, felicitatis ansam perdidit, cum Hispaniarum Infans Isabella Clara Eugenia eum susciperet, ac nobili servitio penes Nepotem suum Principem Cardinalem destinaret, restitit: præstaret fratrum loco ipsum decessisse, ab illis boni quid exspectari potuisset, hic nulli usui inservit: si studiis inhiat, Doctoribus se submittat, ut reliquis mos est: vel uxorem ducat adigendus, quæ peregrina hæc ipsi excutiat. E contra alii regerebant, hoc serum nimis, per ludibrium reponentes: Philosophatur, pertinax nimis est, nullibi præterquam cum omnivariis peregrinis, & personis heteroclitis, cujusque professionis ac negotii conspicitur: infortunium adhuc incurret; simulare enim nescit, nemini parcit, nec majoribus, nec minoribus, quum iniquum deprehendit: Omni nunc dejicimur spe, ad incitas illum redactum oportet: omne enim patrimonium, & quod possidebat, & quod eveniendum esset, sorori cessit: lætusque insuper peregrè abiit hinc, referens, nunquam se reversurum: Quis unquam talia meminit! Aliud quippiam vices subeat oportet, de quo tamen nobis haud constat, adeò fatuus non habendus, veteres ut abjiciat exuvias, nisi suppeterent meliora, certioraque. Destituunt nos conjecturæ, quandoquidem hæc inconsultis nobis iniit: de fine quoque sibi prospiciat: cum indiguerit nobis, alienus habetor.

Postquam hos, pluresque cæteros casus tranquillus ac lætus superavi, confestim Conscientiæ exonerandæ subsequentem seriem contexui, quam me instante mihi retulit vir mundo ignotus, timens Deum, cujus præcipua compendio absolvam, per Interrogata & Responsa, quorum subsequentes quæstiones quandoque plura indigitabunt, quam in responsionibus præcedentibus manifestè declaratum: quod studio factum, ut Lector interea similiter aliquantum anniteretur, ipsique constaret Responsa prædicta abundare.

VITA AUTHORIS.

Tempore quodam dictus meus amicus visitatum me veniebat, quem inter alia interrogabam: An promissorum suorum mihi præstitorum adhuc recordaretur de subministrandis quibusdam parentis mei Operi jungendis, ad ulteriorem benevoli Lectoris instructionem? Cui respondebat: Attende, Frater, præterita nocte jugiter perpendens & ruminans verba tua, novamque simul ac inauditam Mercurii Trismegisti Poimandri Commentationem, lampade extincta, corporique prius alimento naturali subducto ad tempus quoddam, quo totus interiori vacarem: exhincgrave cum sustinuissem deliquium, video, suspenso oculorum usu, à Luce quadam, diaphana, gravia, opaca, compactaque creata in eorum principio, medio, & fine, memetque ipsum simul penetrante: Ipsoque visionis momento me constitutum reperiebam in pellucido, viventi, orbiculari, duplici suggestu, basi carente, in principium suum per-amplexo, ab astris irradiato, undequaque circulari litera perscripto, quam Zenith alii vocant, alii Nadir, quæ adspectu suo simul mihi loquebatur: *Audi, cerne, intellige, ac alloquere Vnum in Omnibus, & Omnia in Vno; tempus apparuit, ut omnes cæci videant, videntesque maneant cæci: Me sequimini, & luminaria mea illuminata vobis patefaciam: Cor meum stabilissimum vetus ac novum est creatum, quod cuique hominum in brabium est suspensum, expressâ qualitate tanquam res ignota, progredimini, annitimini, fundum pertingere potestis corporis mei necessarii, cum omnibus durabilibus, quiescentibus, agentibusque ejus membris, quæ Partes integræ sunt, singulatim & universim per effectus eorum Creatorem suum laudantes, qui me condidit perfectum, tibi tuique similibus ut opitularer necessitatis momento: tibi enim subsum, & præterea nihil.* Hæc audiens, vera esse constabat, eoque ipso nutu suspensum cernebam brabium, quo super quasi vesanus hæc proferebam; *Iuvenis es, ut liberi tui, qui nascentur ex te: tui enim similes sunt fratres, qui ætate te exæquant, corpus tuum lucidissimum ponderosissimum, summè compactum & conspicuum est creatum, uni bini tui colores sunt cæruleus ac ruber, qui omnes Vniversi colores continent, & qui atras in tenebras te transmutarit, candida rubraque existens virgo, singulis vicibus adusque decem ei paries liberos, illæsâ virginitate tuâ, siquidem tu, liberique tui constituitis Lumen, cujus partes sunt integræ, nec*

calor

calor, nec frigus, nullusque acutissimus gladius vinculum tuum solvet; Sol enim pater tibi, materq; Luna: idcirco omnia audi non videns, ac vide non audiens, & fare interius in silentio Omnia in Uno; tum cognosces duplex, coadunatum Unum in Omnibus; nec non æternum nexum solvere poteris, ac nectere, absque temporis jacturâ.

His dictis, ingens me pervadebat horror, moxque ad mei similes me convertens, innumeros ibidem cernebam homines omnigenûm gentium doctos & indoctos Sapientes, nobiles ignobilesque, juvenes cum senibus, qui omnes ad certamen invicem divisi erant, propter cognitionem, scientiamque veritatis; Ego, hujus Divisionis fundum perspiciens, voto tentabam me parare insertioni mutuæ Concordiæ. Advertebam primò, libellum quendam, partem alius subsecuturi, insignitum, *Opuscula Medica inaudita*, dissidium hoc ex parte cievisse, qui juniores pios Studiosos, aliosque veritatis cultores ex prolixa caliginosâque nocte in diluculum revocârat, ut crederent magis perfectam nec doctam hactenus lucem restare, unde illis diluculum hoc coruscaret, & quò penitius præfatum libellum inspiciebant, eo magis lætabantur, quod in eo reperirent pollicita adventus desideratæ Lucis perfectioris, id quod adeò animum illis adaugebat, ut eorum quis non vereretur quibusdam Academiarum Professoribus, præmissis celebribus, Christianisque, ingratis tamen, Interrogatis & Monitis, parabolam hanc clarâ voce in publicum proponere: Haud mirum, hæc verba nostra Carni duriora videri, cum spiritualia sint, de quibus caro judicium ferre nequit: prout loquebatur ille, qui lucem nunquam adspexerat, propter visûs ægritudinem: cumque minimum Lucis cerneret, illam detestabatur, inter cætera referens, pessimum illam venenum esse, quia intolerabilem sibi dolorem afferret, ut ea propter permaneret incurabilis, qui pertinaciâ suâ nullam curationis mentionem sufferre poterat, cum præ luce tenebras amaret, & sic factus esset filius earundem tenebrarum, Professorum quidam animadvertebant hoc simile de se prolatum esse, sibi temperare nescientes, furore correpti ingerebant. Vos novitii seditiosique hæresium seminatores, deceret vos cum asseclis vivos comburere. His dictis, ferocientes versus domum

 Profes-

Professorum Senioris proruebant, ibidemque cœtum de nocte convocabant, ut sibi prospicerent, quid inchoandum foret, quo nova hæc Doctrina subverteretur: Patronus hujus familiæ Senex erat avarissimus, utque ætate maximus, prior sermonem ordiebatur, postquam cunctos salutatione excepisset solenni, inquiens: Confratres, filiique mei Professionis nostræ jurati, vobis pernotum est, Doctrinam nostram firmiter esse stabilitam: de quâ nihil ambigendum, cum tam antiqua sit, nec unquam gentium ullam sustinuerit adversitatem, quæ ipsi labem inurere posset. Nostris diebus minimè concedendum est, ut per Doctrinam hanc schismaticam pessum eat, aut gloria, æstimatio, & à nobis suggesta typis prostantia omnino pereant, iis conservandis totis viribus annitamur: quo facto, nos ipsos posteris nostris immortales reddemus, auferemusque solenne præmium egregiis nostris factis: Simus concordes, tum præstabimus multa: prius meam sententiam expromam: Si nostrum quis adversabitur proposito nostro, ei suffragiorum pluralitate mulcta irrogetur, cujusque facultatibus conveniens: Ego, ut prior, apographo me huic obstringam: Ac quam mox quis mulctandus veniet, argentum hinc resultans deponatur usui ad supprimendos hostes: Deinceps, ne dissidium inter nos gliscat, utque commodè pertingamus Conclusionem opportunam, necesse est, ut omnia concionentur scriptis, quæ hic peragentur. Cui omnes statim parebant, idque effectui mandabant; præterea, incitabant ipsum, quo pergeret sicuti cœpisset, dicentes; Binæ hæ propositiones justæ & æquæ sunt: siquidem hâc doctrinâ nostrâ cuncti opes acquisivimus: ita conveniens ac justum quoque est, ut exinde parta ad Doctrinam nostram spectent, eamque defendant, quo opulentiores adhuc perveniamus. Præfatus Senior, hæc audiens, gratabundo suavique vultu ac gestu subjungebat: Maximè necessum duco, & cæteras Scholarum Facultates conciliare, ut se nobis jungant, mutuumque fœdus ineant, quoniam & ipsas res tangit: quo obtento, Magistratum mox implorabimus, libellum illum seditiosum igni condemnare, ulteriori sub interdicto, ut qui uterentur eo, facultatum corporisque supplicium luant: Secundo satagendum foret, ut statim astu imponentes unico authoris filio prædicti

dicti libelli, qui reliqua scripta hæreditario jure possidet, certam pecuniæ summam polliceremur, intercedente aliquo tertio, in redhostimentum patris sui stare fingentes, ut hoc pacto ad minimum rescisceremus, ubinam illos occultos asservaret, quo potiremur iisdem, igne exurendis: Nam cum hi lucem adspicient, majora perpetiemur: nec aliud suppeteret remedium, quam sub authoris nomine edi curare librum, perversam doctrinam complectentem, aut stygias artes, eumque totum per orbem dissipare: quoque melius hoc succederet, dictus hæres è medio tollendus esset, ne instituto nostro officeret: Quæ omnia liberè sine peccato perpetrare licet, quandoquidem hæc demonstrare ac firmare possumus, recepto usu & doctrinâ plurimorum Scriptorum celebrium Ordinis cujusdam prædominantis. His finitis, primarium post se rogabat Doctorem, non minus summis viribus niti, refragantem adeo doctrinam intervertere, proficuamque conservare; Quibus ille, à primo secundus, obtemperabat.

Erat alioqui vir probus & sincerus, qui multos secretim miseros ab orco revocarât, integritate suâ, quâ castigabat, quoties concederetur opportunitas, remediorum formulas à quantitate & violentia, Collegarum suorum dictorum. Hic quoque collebat, exspectabatque præsentem adventum Eliæ Artistæ, quem desiderabat efflictim, multisque abhinc annis didicerat à quodam fratrum, suæ Professionis Studioso; cæteroqui ratione pollebat, firmâque valetudine, qui moriens, ultra communem hominum sortem aliquid scire videbatur.

Quondam ante obitum suum, pauperibus charitate gratis ministratum ibat, multa misericordiæ opera in Nosocomiis & Carceribus operabatur, donec morbum communem reportaret, qui mox Professores ejus accersebat, exsultantes ipsum illum experiri professæ suæ theoriæ fructus. Hi habitâ Consultatione suetâ, largiter ipsi sanguinem subtrahebant, propinabant Cathartica, adeoque ejus vires planè pessundabant; At commodum accidebat, ut residuus vigor, ejusque Juventus morbum superarent, apparebat vires amissas recepisse, quo firmabatur, Professores ac Licentiatos veros esse Me-

dicos, reputans, ex relatu eorum, mortem se meruisse, illorumque tormentis se debere vitam: hinc duplicem auferebant mercedem, non autem juxta eorum merita; Juvenis pristina pia vestigia repetens, eo ipso malo secundo premebat, illorumque opera ursus eandem evadere carnificinam sperabat; Sed, eheu! spiritus sibi deficiebat, ac ratione sana, cognitioneque veri ad hunc suum fratrem exclamabat: Actum est mecum, ut cum singulis; tamque durabit diu, donec Medici sic appellati præsens hocce in æternum reverâ sentiant, videant; nunc autem præteriti obliviscuntur, credentes possidere præsens, futurum negant cum illud cernere nequeunt, & sic longioris vitæ nullam curam ge unt; eâ enim nunquam fuêre destituti, uti alio bono caduco, cujus datur reparatio, ast unicam saltem vitam possidentes, eamque amittentes, actum erit. Inanis res est, necessitate nullâ premente studiis incumbere. Victus est servus, qui nobis inserviat oportet, perpetuò vocans omnibus qualitatibus suis, hunc qui Dominum suum nominarit, inscius ejus mancipium erit, quamvis cuncti homines, exceptis paucis, hâc obstricti sint servitute, quæ maximæ parti pro nunc & inposterum vitam adimit: Despero de vita temporaneâ, qui enim dicuntur laturi auxilium, ejus notitiâ carent, eaque prius potiri coguntur altercationibus ac dissidiis, quæ eos inter orientur, odio, invidiâque, quibus dicti Doctores nunquam laborarunt, cum sint pauci, dies noctesque cursitando opibus præpollentes, quo nummorum vim corradunt, tam apud sanos, ægros, ac mortuos: sicque frequentare concordes potuerunt, quod eo persistet, donec appareant tempora extrema, quæ dignosces ex eo, cum videris, adeo increscere juniorum Medicinæ Doctorum Licentiatorumque numerum, ut vix quid agant, supperat; Seniores infensi erunt Junioribus ac novitiis, quod census suus quotidianus imminuetur, quodque comperient adventitios Juniores, victui comparando certiora discere coacti, quosdam curare ægros, quibus similes sub illorum cura necem subibant, cui invidebunt Seniores, voto expetentes interire omnes ægrotos, quibus juniores accerserentur; Denique conviciabuntur illos publicè coram omni Populo, inquientes: Hi Juvenes scelesti incantamentis

mentis medicantur, Praxi interdicatur ipsis necesse foret. His & similibus illos subvertere laborabunt, Deumque offendent, ut Junioribus aliisque piis ac industriis addat animum, ut perficiant id, quod Senioribus verbis his proponent: Cum vos invitavimus, nobis permittere publicè quosdam ex nosocomio ægros sanare, pauperum lucro brabium statuentes, sollicitantesque vos ad vicem versam, & qui effectui non suffecissent, præmium luerent, illud recusastis: Non quæritis egenos, sed redditis, mendicos in eo exprimitis, qui consimiles fastidiunt, noluntque eorum numerum increbrescere: persuasas enim se habent divitum quorundam ædes, locaque, ubi largior stirps eveniebat eorum impostoriis verbis, ritibusque, ut ita artes, ædesque has liberis suis doti relinquant; Quod ipsum & vos animo fovetis, at malè succedet; quia publicâ hâc discordia, quæ ex avaritia pronascetur, Mundo fraus innotescet illa diutina, suscipientque solos Doctores veros, qui ex bonis eorum fructibus dijudicentur, quique Samaritani vestigia imitabuntur. His absolutis, vitam deficere sentiebat: ergo oculis sursum flexis, subjungebat mœstus; Misericors Domine, abbreviato terminum Salutis humanæ, & immutato Doctorum caducam doctrinam carnis, in genuinum amorem Spiritus, ut in tui gloriam vitam absolvant insontes; precor te, ô Salvator mi, necem meam Doctoribus piaculo posthac non imputes: siquidem ignorant, quid perpetrent; sed visum aperire digneris, ut veritati adstipulentur, utque Populus prædicet ea de ipsis, quæ olim de Divo Paulo. Quo finito, se totum Divinæ voluntati permittebat, extremumque effundebat spiritum in amplexibus hujus sui fratris, qui prædicta hæc verba jugiter ruminabatur.

Hic sua vice proferebat sequentia: Tenemur omnes, in Christo fratres, veritati patrocinari; quod non melius perficitur, quam oppugnando ac defendendo: hinc exsequemur bina: unum, ut hostium nostrorum vires nobis innotescant; alterum, ut nostris majus addamus robur, sicque magis in nostro confirmemur instituto. Postquam omnia hæc audivissent, cogebant ipsum hanc provinciam subire mulctæ comminatione, in tantum, ut hoc munus voluntarium sibi capessendum esset, Inferebat que: Ego Seniorum secundus, à quocun-

cunque erudiri cupidus hâc in re arduâ, Ego veritatis minister, quadantenus concedo priores propositiones binas; tertiæ verò neutiquam adstipulari possum, videlicet interdictis ac censurarum stigmatibus præfatos libros subvertere: illud enim si niteremur, omnino præposterè ageremus, opinantes uno loco eos extinguere, aliisque mille denuo illos resuscitaremus. Non ita rudes & incauti amplius sunt homines, ut olim, cum cuncta exemplaria litandæ obedientiæ gratiâ proferebant, quod apprimè constat Typographis atque Bibliopolis, iis hinc inde quæstum facientibus, ac vetari & impediri nequit; Nonne res ipsa passim id loquitur? haud longè abeundum. Is ipsus Author Dissertationem edidit, inscriptam De Magneticâ vulnerum Curatione, quæ ipsi fuit surrepta, & quinquagenæ circiter ab inimicis ejus typis exscriptæ, ad quam diversos tres libros, totius Europæ Theologorum atque Medicinæ Doctorum, Atheismum, eorum colentium, blasphemantibus censuris constantes, ingenti numero evulgârunt, quas censuras facile conquisierant, eo quod in singulis regionibus omnigeno sub habitu religionisque vultu degant, ubi nummus vel merx scatet: hasque censorias notas ubique in templis & aliis locis publicis disseminabant, quo libellus innotescebat: venabaturque à quolibet: plures novi illum caro ambientes pretio, nec potiri eo valebant: nullus enim Chalcographorum quidquam de eo compertum habebat, quandoquidem sibi solis servabant, conquirendis censorum vibicibus toties saltem exscriptus, quo Authorem ejus everterent, ultra quinquagies millenorum Imperialium jacturam ipsi creantes: Quoniam porro prædictus libellus, vel Disceptatio, quibusvis Sapientibus Doctis & æquis probabatur, ingens authori fiebat injuria: Deus alibi prospiciebat, ac benedicebat ipsi, ne ex desiderio illorum supprimeretur: Et ecce, in detentione hoc desuper perpessa alterum prodromi loco libellum superaddidit, subsequendumque alium præcipuum, ut liquido constet, ejuscemodi scripta censoriam virgam minus reformidare.

Ut quartò autographum libri, scriptorumve, penes hæredem astu vel pretio deprehendatur, igne abolendum priusquam excudatur, fieri nequit: nam cognitum habeo, fastuosos quosdam prænominato hæredi

hæredi millenos coronatos præsentes, per quempiam Bibliopolam præ se ferentem obtulisse, aliorumque millenorum vadimonium præterea licitantes, hac lege, ut cuncta parentis sui Scripta traderet, quæ possideret, nullo exemplo retento: subolfaciebat fraudem hæres, nummi libidinis expers: auscultabat illum, multa interrogabat, inquirebat in omnia, ac planè eum conturbabat, ut imprudenter denique in convicia erumperet, irrito itinere domum vestigia relegens. Hæc, taliaque gesta plura, quæ hæres fuit expertus, diffidentiam ipsi pariunt, ut ab eo, qui adspirat ad illa, præsidii tantum postulet, ut decipi non possit: Intellexi præterea, sin rectè memini, interim ipsum curasse ea imprimi per virum probum ac fidum, qui ubique terrarum ea divendere sataget. Quinto, spurios Authori libros subornare, alienam & falsam Doctrinam complectentes, palam fieret: Inventionis enim ratio nunc ubique patet, insuper eo hæredem expergefaceremus, ac juxta nominis sui significationem tam altum exclamaret, ut ab omnibus perciperetur, cui non deficerent media quanquam patrimonio caret: (siquidem perhibetur, & veritas ipsa, se reperisse Eliam Artistam, eumque familiarem sibi reddidisse, cujus ope Pythagoræ Philosophiam propagabat, cujus ultimas tabulas indigitatione Parentis metallicæ virgæ indefesso labore effodit) Re sic se habente, ne ipsum lacessamus, operæ parcamus, conservemusque impensas. Nam si quid Doctrina hæc malum præ se ferat scopum, sponte sua citius corruet, sique divinitus descendat, eique refragemur, instituto non sufficeremus, irritosque labores & sumptus impenderemus, pro nunc & imposterum exitium nobis accersentes. Cum omnes jam Doctores reliqui solidas hasce rationes inaudivissent, magnas ipsi persolvebant grates, atque hanc confutationem pro deciso colebant: Excepto Seniore prædicto, hic exaudiens illa, præ dolore ac pavore Apoplexia corripiebatur, adeo valde repentinam obibat mortem; ejus filii ejulatibus personabant, expergiscebantur vicini, illucque versus confluebant, gestarum ignari, omnem hancce familiam maximè consternatam reperibant. Quo similiter appropinquabat Studiosus, qui turbam hanc observarat, statim commodo suo litabat; cum enim cerneret omnia illorum scripta ibidem hinc inde disjacentia & relicta, ea

tollens sub pallium abscondebat, moxque se subtrahebat; quam primum illuxisset dies, amicorum fautorumque cuilibet ea legendi faciebat potestatem, qui passim id dilatabant, notumque reddebant; hinc ulterius emanabat, Te fodiendo Pythagoræ Testamento potitum esse, referebaturque Supremo occultorum thesaurorum Domino, hic confestim custodiæ te mandabat, quia repertum Pythagoræ Testamentum in medium non protuleras, quod haud furto sed dono acquiri debet; Dominus tres Sapientum suorum, genuinæ Scientiæ cultores, quos omnigenum gentium ac conditionum multi, imò mundi Magnates stipabant, eo destinabat, ubi retinebaris, sic te alloquentes:

Bono animo esto, subeunda tibi erit Sententia hæc, quam Dominus noster in te tulit, quæ huncin modum exorditur: Mandato supremi Domini tui, cui certò constat, te Mercurium van Helmont fodiendo thesaurum invenisse, quem suis subditis inquirendum præceperat, à quibus accusatus, & certis plenisque probationibus convictus, morti damnâris, nisi illud ipsum Pythagoræ Testamentum sartum tectumq; edideris; itidemq; aperueris plenissimè, quâ viâ notitiâque illud repereris, his præstitis, per omne ejus Imperium libertas tibi adjudicabitur.

Tristi hæc animo auscultans, denuoque alacritate sublevatus, certò sciebas, inficias eundo mortem te non evasurum, quapropter Delegatis respondebas, insequenti modo: Vos oro, Domini Sapientes juxta ac prudentes, si quicquam in vos valeo, gratum meum animum apud Dominum nostrum contestamini, ob sententiam adeò clementem, quâ me dignatus est prosequi; eique demonstrate, quod Testamentum illud imprudens retinuerim, ignorans tradi oportere: id nunc præstare paro, omni cum experientiâ Scientiâque, quibus illud nactus sum, & quidem, cui Dominum libuerit, modò Bonitas ejus mihi concedat spatium integræ septimanæ, intra quod Domino satis facturus sum, quo libertatem juxta Sententiæ tenorem redipiscar, id sperans non recusatum iri: Etenim revera, juxtaque legitimam computationem, binis diebus indigeo, Saturni videlicet cum eo Solis, quo mecum omnem telam incipiam atque perficiam, vel ut ordine singula disponam, quæ die Lunæ futuro, & sic deinceps insequenti tota hebdomade distinctè significabo. Ad quod Sapientes respondebant:

bant: Mercuri, nos pleno mandato à Domino nostro instructi, cujus authoritate petito tuo æquitati subnixo deferimus, ex sententiâ propriâ cuncta præstabis, ut Domini Sapientes dedocti æquanimes nullum in te delictum inveniant, cum dicto te die audient, examinive subjiciant, proprio utique & amplo dierum termino definito, te ipsum custodiæ servandæ obstrinxisti, donec promissa adimpleantur, continuo tecum persistemus conceptibus tuis inquirendis, quos biduo hoc præcedenti formabis. De consortio illo gaudebas: quivis enim illos qui intuebatur, ex habitu & gestibus illorum pios eos colligebat: siquidem vultus eorum divinam præ se ferebat lætitiam, illisque dicebas: Quandoquidem dies cedit, cui lucrandæ, nec minus obedientiæ meæ contestandæ, scitote, Mei Sapientes, nullum recolligendæ memoriæ tempus me præfinisse, nec cuipiam simili, quoniam mihi non est opus: verum, considerans, hodiernum primum esse hebdomadis diem, percrastinum autem postremum; diem Dominicum, in quo omnia perfecerat, quoque quievisset: opportunum mihi visum fuit, Scientiam meam pro ratâ dierum septimanæ distribuere atque complecti, auspicans futuro die Lunæ, sexto hebdomadis die, mortalium consuetudine (coram Deo enim omnia æterna sunt atque præsentia:) Ita ut nobis, tanquam caducis, primus dies habeatur ultimus, & à Saturni die incipiens retrorsum numerare, implendæ toti septimanæ, diebus quadraginta duobus opus habeam, id quod compluribus tædium excitaret, ob temporis amplitudinem: interea breviter omnia commemorabo:

Ego Mercurius, à teneris in segregata Schola Hermetica à Genitore meo enutritus, ibidemque aliquo modo imbutus, eo spiritus meus inquietus non erat contentus, voto expetens universam Artem sacram, vel Arborem vitæ pernoscere, eaque frui: nec manus operi admovere volebam, nisi hanc à capite ad calcem certò callerem: præterea animo institueram, comprobatione veri, eò ad extremum perveniri posse, absque adminiculo institutionis externæ. Creaturas omnes mecum dispertiebam, primum externas & corporeas, (ut ita dicam:) deinde internas spirituales & corporificantes, quas partes iterum versus inq; Unum simul referebam: dictas Corporeas, sine spiritualium

tualium corporificantium adjunctione subdividere ac cognoscere nequibam, insueto illas vultu intuebar, sicuti pro arbitrio consequenter omnes suo quolibet ordine collocaram, tanquam immunis à præoccupatis, falsis, & obstinatis Ethnicorum opinionibus qui nunquam Academias frequentarim, ut ex stylo hoc meo inculto satis apparet. Veruntamen probè advertite, nullum dictum frustraneum profero, quin aliquid significet, atque totum pertineat.

Spiritus meus nullam in rebus temporariis & caducis delectationem aut studium percipere poterat: perpetuo sitiebam atque anhelabam perfectas, æternas, à momentaneis necessariis creatis in me ipsum suspiciebam, & abhinc in Deum, qui Cœlum atque Terram creavit simul, quod Philosophi profani apprehendere nequeunt, quique huc pervenire desiderant, Deum adorare eos oportet, per firmam Fidem, humili cum Spe, inque Amore vero: tum perfectam sui ipsius cognitionem adipiscentur, aliarumque creaturarum omnium, ante eorum principium in eorum Esse, sive essentia, & post eorum transmutationem, quod latius & apertius eloquar, quantum verbis fieri potest, ad animæ corporisque sanationem, ne conservationem temporalem atque æternam, juxta mensuram cujusque captus, qui omnibus haud est par, nec erat: utique ulterius ad Salutem adjuvarentur, Deus bonitate sua ex Prophetis Moysen suscitavit, qui ipsis Typo (quod Belgicè etiam sonat Biblia) scriptis suis inserviret, priori nempe Creationum libro, qui omne complectitur, quicquid desiderari potest, quod nunc partim ut totum magis edisseram (secundum Hieronymi versionem) siquidem cuncta comprehendit, quæ homo in ejus Suitate, Egoitate, Meitate, similibusque appropriationibus intelligere nequit: quicquid enim Deus creavit, per Unum, & in Uno, liberum ac solutum creavit: quique id sibi arrogat, ipsummet se proprium reddit, à Deo se segregat, inque se ipso extremas versus tenebras viam ingreditur. Ac sicuti Deus est incomprehensibilis, æternus, penetrans, adimplensque Ignis, Lux, & Gloria, carens principio & fine, talis est hominibus sanctis (Belgicè sonat, *Hylichten*, quasi Ipse lucet) in coadunato Amore Gloriaque, & in Piis (exprimit Belgicè *Dal-lichten*, lucere debet) erit, juxta magis & minus; malis verò æternum tenebrosis, segregatisque hominibus quo-

que

que æternum urens Ignis est; prout dictum. Quemadmodum igitur
Deus est æternum Bonum (Belgico Idiomate Deum exprimit) ita quo-
que omne Bonum creavit, quicquid creatum est. Primus homo in
Lucem & Bonum constitutus est, tanquam à Deo creatus, non tamen
Unitus in æterna Quiete ac Gloria, sed ut creatus ad Imaginem Dei
arbitrio libero; quod jam in nobis proprium est factum, seductione,
atque transgressione Interdicti, Admonitionisque Dei, in mortis at-
tactu & esu, seu vetitæ Arboris fructus, quos mater omnium Hæva
tetigit comeditque.

Sapientes dicti, tibi loquebantur: Ne tam longè excurras,
priusquam percipiamus, nunquid te ipsum noveris, quidque te
esse dixeris.

Mercurius: Homo sum, à Deo Omnipotenti creatus ad Imagi-
nem & similitudinem sui, ex Terræ limo corpus (idiomate Belgico
Licht-aem, quasi Lucis vas) possidens, Spiritum & Animam ab il-
lo adeptus; Unumque horum fieri oportet, Corpus, Spiritus & Ani-
ma debent sanctificari (*Hy-licht zyn*, ipse lucet) vel Beari (*Hal-licht
zyn*, lucens erit:) sic minus, vas & spiritum damnari necesse est.

Sapientes: Animadvertimus, te conari exprimere, te triplicem
esse, non verò Unitum, spiritumque tuum tenebrosum vel lucidum
fore, offuscationem sui ex carne proventuram, quæ est terrestris, mor-
tifera & obscura, illuminationem sui acquiret per Spiritum irradian-
do, explendo, & subigendo tenebras. Verum audire avemus, utrum
sit tertium; quoniam Lucem vasis & Animam appellas: nunc duæ
diversa sint Luces, sive unam saltem una constituant?

Mercurius: Unica Lux æterna est in omnibus partibus integrè &
æternè, externè atque internè, utpote vita æterna, æternaque tota
pars à Deo Omnipotenti inspirata homini; sicuti testatur Moyses, Li-
bri Geneseos capite secundo: *Factus est homo in Animam viventem*:
quæ Anima constituit diem septimum, ut demonstratur eo ipso ca-
pite: *Igitur perfecti sunt Cæli & Terra, & omnis ornatus eorum. Com-
plevitque Deus die septimo opus suum, quod fecerat: & requievit die
septimo ab universo opere, quod patrârat. Et benedixit diei septimo; &
sanctificavit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo, quod crea-
vit Deus, ut faceret* (*Scil. hominem in animam viventem*).

Sapientes: Si Lux hæc est dies septimus: quid de diebus sex præcedentibus sentis, deque eo qui exstat Ecclesiastici capite decimo octavo; *Qui vivit in æternum, creavit omnia simul?*

Mercurius: In principio creavit Deus omnia, Cœlum & Terram, & quicquid creatum est: quod Moyses ad introitum Geneseos in primum diem comprehendit, ubi fieri dierum quinque reliquorum indigitat, inquiens: *In principio creavit Deus Cœlum & Terram; Terra autem erat inanis & vacua: ac tenebræ erant super faciem Abyssi: & Spiritus Dei ferebatur super aquas. Dixitque Deus: Fiat Lux. Et facta est Lux. Et vidit Deus Lucem, quod esset bona; & divisit Lucem à tenebris. Appellavitque lucem Diem, & tenebras Noctem. Factumque est vespere & manè, dies Vnus.*

In tantum ut Homo constituat sextum diem, qui dies invicem distincti sunt, quò se ipsum Homo cognoscat, quid sit, quid ei agendum, quamque potentiam habeat, vel habere possit per Spiritum ejus, quà homo, (non itidem quà Anima) in præcedentes dies vel creata: sicuti in præfato Geneseos capite habetur: *Et ait Deus: Faciamus Hominem ad imaginem & similitudinem nostram: & præsit piscibus maris, & volatilibus Cœli, & bestiis universæ terræ, omnique reptili, quod movetur in terra.*

Sapientes: Nobis satisfacis, ac præterea superque significas, Hominem diem sextum esse, & Lucem, & tenebras in primum diem separavit, quam Lucem sive spiritum vocavit diem, ejusque Sanguinem, Carnem vel tenebras Noctem, quæ vespera ac mane sextum diem constituêre, & ita deinceps reliqui quinque, quamvis juxta peculiarem cujusque naturam. At nullam Septimi diei mentionem facis?

Mercurius: Septimum mane, Lux, aut vita, Spiritus Dei ipsus est, prout dictum: Ideoque in septimi diei descriptione Moysis non exprimitur, ex vespera & mane septimum diem factum fuisse, sicuti præcedentibus sex diebus: idque hanc ob causam, quod non detur principium aut vespera in Deo Patre, quippe qui *Est*, *qui est*: Sed habetur, quòd septimo die Homini in faciem ejus inspiravit spiraculum vitæ: & hic Homo factus est in Animam viventem, ita ut ex homine & spiraculo Dei dies septimus factus sit.

Sapien-

Sapientes: Ex relatione tua ad satiem intelleximus, principium ac finem diei primi, insequentisque sexti, cum septimo die infecto conjunctim hominem esse factum in Animam viventem. At inaudire expetimus, quid velit Moyses vocabulo, *In principio?*

Mercurius; Principium est Deus Filius, per quem, in quo, & à quo Cœlum & Terra creata sunt: uti testatur quam evidentissimè Evangelista Joannes, primo capite, his verbis: *In principio erat Verbum,* (quod Belgis quoque sonat *VVoort*, id est Fiat) *& Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil, quod factum est: in ipso vita erat, & vita erat lux hominum: & Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit Homo missus à Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de Lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille Lux, sed ut testimonium perhiberet de Lumine. Erat Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et Verbum Caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus; gloriam quasi Unigeniti á Patre, plenum gratiæ & veritatis. Ioannes testimonium perhibet de Ipso, & clamat dicens: Hic erat, quem dixi: qui post me venturus est, ante me factus est: quia prior me erat. Et de plenitudine ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiâ. Quia Lex per Moysen data est, Gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Deum nemo vidit unquam: Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.*

Sapientes. Jam hoc divi Joannis testimonium percepimus, quod omne perfectioni inserviens contineat: verum tuam sententiam nobis expedias, Quomodo Adami similis sis? & quâ ratione in & ab eo processeris?

Mercurius: Antequam Homo factus sit in Animam viventem, Deus ipsi dicebat, testante Geneseos capite priori; *Et creavit Deus,* hominem

hominem, *ad Imaginem suam*, (quæ Imago est Deus Filius) *ad Imaginem Dei creavit illum, masculum & fœminam creavit eos. Benedixitque illis Deus, & ait; Crescite & multiplicamini.*

Quod mandatum Adamo injungebatur, quoad Spiritum & Humanitatem: non autem quoad Animam: hæc enim æterna atque immutabilis est. Sic etiam omnes ejus partes ei similes sunt, quarum & ego totam possideo: Quemadmodum nunc à limo humi Homo factus est, ita ut reliqua animantia terrestria, per accretionem & unitionem, esum creatorum viventium, crescere oportet, qui cibus, in ventriculo emoriantur & immutentur ab illorum Substantia, requiruntur, si à viliori in præstantius converti debeant, vel per Hominis Spiritum ad vitam Unitam provehi, à quâ coalitione & adauctione meum vas aut corpus, & substantiam, sicut Adam teneo: quia ex eo processi, postquam factus est in Animam viventem, ut in Capite secundo Geneseos habetur: *Adæ verò non inveniebatur Adjutor similis ejus. Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro eâ. Et ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem: & adduxit eam ad Adam. Dixitque Adam: Hoc nunc, Os ex ossibus meis, & Caro de carne mea: hæc vocabitur Virago, quoniam de viro sumta est. Quamobrem relinquet Homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit uxori suæ: & erunt duo in carne una.*

Sapientes: Explicasti nobis, quî fueris Totus in Adamo secundum spiritum & Animam, & in Heva juxta Corpus: Item, quòd vas spiritum, spiritusque Animam susceperit. Jam inaudire cuperemus, qua ratione Heva ex Adamo per Deum producta fuerit, quidque Somnus Adamo à Deo immissus indigitet, priusquam eam conderet?

Mercurius: Ab initio Adam in Essentia sua perfectus erat, tanquam primus Homo à Deo creatus, ita Spiritus ejus carnem & vas perlucebat, illustrabatque: sicuti nunc Lux tenebras ejus illuminabat, ac subigere poterat, ita tenebras præcellere ac superare debebat, quoniam interna, stabilis, æterna, & bona in Essentia sua erat, quo existente, Adam absque somno immisso sui simile sponte sua produce-

re

re non poterat: persistens enim in Essentia ejus insomnis, & quoniam ipsum se dividerat, omnes partes ejus ipsi propriæ permansissent, rursusque in unum ad Totum rediissent, quam primum libuisset, eo quòd per Spiritum ipsius prædominantem subjectum Corpus sibimet divisisset, quæ partes intrinsecus & extrinsecus irradiatæ erant, ab Unâ ejus Luce, quæ quibusque membris Essentiam tribuit.

Sed quis quæret: Quomodo denique cum Adamo comparatum fuisset, si virus ab Heva non comedisset; Respondetur: Perpetuó ipsi dimicandum fuisset Spiritu vel Luce sua adversus ejus tenebras, quæ primo die Deus dividebat, ex quibus duobus simul Homo condebatur: uti perhibet dictum caput, quod explanatur ulterius ad finem ejusdem capitis, die sexto, his verbis: *Et replete terram, & subjicite eam*: Cumque ad extremum pugnâssent, terram & tenebras eorum Spiritu vel Luce eorum implevissent, sicque subegissent, ut priores tenebræ absorptæ atque coalitæ fuissent: quod erat ipsius proprium, unicumque Opus, jugiter agendum & perficiendum.

At quis porrò quæret; Cum in Adamo dicta Lux à tenebris disgregata tenebras superasset, sicut relatum, per eandem ipsam lucem: nunquid juxta spirituale redditum Corpus Unitum, integer & æternus in singulis suis partibus ac membris fuisset? Hoc exsistente, hocâ ratione dividi potuisset in innumeros, æternos, infinitosque homines, sine præfato somno præcedente? Respondeo: Constat, hunc Deificatum hominem in cunctis ejus partibus infinitis integrum fore, similiter omnes illæ partes iterum Unum integrum unà constituere: Ita se habente, Unus saltem Homo Deificatus futurus fuisset, huc redactus necessaria sua lucta, eadem cum Christo Salvatore nostro post ejus resurrectionem Gratia in sua vita gauderet. Quo jam plures ejuscemodi homines progenerarentur, quoque omnes etiam ea ipsa fruerentur Gratia, ad quam Adam procreatus erat, & quo per eam ipsam luctam eam acquirerent, Deo Domino immittere placuit prædictum somnum, ne Adam, altum dormiens, structioni Hevæ quidpiam contribuisset: Nunc autem hoc somno per Deum fundata fuit.

Quæritarent porrò Curiosi: Cur Heva condita sit ex Costâ Adami, non autem ex ejus Carne? Responsum reddo: Prior Homo Adam erat, alter Heva, illius in auxilium & procreationem conjunctam

etiam structa, jam propagatio consistit partim in homine, sicut in cæteris Animantibus, Conjunctione, aut Alimentatione, uti dictum, ulteriusque observandum in omni accretione creatorum in hoc Mundo, antequam succrescere valeant, (quia constant ex duobus:) Unum prius interire oportere, videlicet Corpus & Formam, quæ ex aquis & terra consistunt, oriunturque ex Lunæ luce, stellarumque, tanquam Noctis Luminarium, unaquæque pro natura illarum differenti, nullis exceptis: Ut & hoc in Adamo perficeretur, Dominus Deus Adamo costam eximebat, quæ est os, secundum Fieri in Adamo, progenies venarum (quod Belgis quoque sonat viperarum,) quod a Luna regitur, uti comperietur, accrescente Luna ossium medullam itidem increscere, instar aquarum, & cum illa decrescere; Comperietur porrò, quando igne crematur Caro, eam perdere formam, non item os, imò adeò stabile est, ut monetæ probitatis examinatores crucibula sua exinde conficiant, in quibus Aurum, Argentumque liquefaciunt & explorant; Ut ita Os, seu Costa, præter terram Humanam nihil sit ac retineat, quatenus secunda in Homine productio est, instar Terræ ex Aquis, eatenus à Primo & Uno distat. Propterea Heva, utique hinc procreata, quid Secundi ac Minoris est, juxta Corpus, non item juxta Spiritum & Animam; has enim ab Adamo tenet, quæ æternæ ac permanentes sunt, quarumque Heva partem possidet, eamque totam, veluti cunctæ partes æternæ sunt: prout dictum. Præmissis nunc ulterius asserendis, comperies fœminas ideò menstrua pati, progenerationi inservientia, quoniam Hominem quoad Corpus progignere debent ratione eâ, qua dictum.

Sapientes: Acquiescimus, insuperque duorum vocabulorum occasione, quæ Belgico idiomate considerate protulisti, bina Scripturæ loca nobis in memoriam revocas, commemorata unum ab Evangelista Matthæo. 12. cap. ubi Christus inquit Pharisæis: *Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit. Ideo dico vobis: Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus* (Carni) *Spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra Filium Hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Aut facite Arborem bonam, & fructum ejus bonum: aut facite Arborem malam, & fructum ejus malum: siquidem ex fructu Arbor agnoscitur. Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur.* Alterum

rum à Luca capite tertio, post citatum Jesaiæ Prophetæ locum, qui dixit: *Et videbit omnis caro Salutare Dei. Dicit ergò* (scil. Joan. Baptista) *ad turbas, quæ exibant ut baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo fructus dignos pænitentiæ, & ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.* Quæ duo vocabula binis hisce textibus quoq; recitantur, sermonis Belgici significatione haud malè congruentia, omnique demonstratione tua nobis indicans, sic vocatam Serpentem, quæ Hevam seduxit, ejusque Spiritum, certè fuisse Carnem ipsi9 propriam, Sanguinemque, Arboris vetitæ fructus appetentes, Spiritumq; suum ea propter alloquentes: ut ita Serpentis nomen serpens non habeatur, verum æquè serpens Animal, ac Homo, juxta Carnem, quod superque cernitur in Hominis infantia vel senecta, aut cum spiritus debilitatur, ipsum esse fierique serpentem.

Quapropter, postquam Deus Homini dominium irrogasset in Animalia, in omnem Terram, & in omne Animal serpens, quod movetur in terra, postremum hocce Dominium maximum est, quo beatitudinem suam operari debeat, id quod liquidius ex textu patefacies, quam primum otium suppetet: jam enim properamus, siquidem secundi præfinitorum diei dimidium mox cessit: progredere igitur, & festina, nobisque differentiam inter te atque Adamum edisserito, cum adversus caliginem suam ipsi luctandum erat, quo æquè ac tu eam subigeret.

Mercurius: Alia nulla, præter quod tenebræ in homine auctæ sunt, per attactum fructuum, comestionemq; Arboris prohibitæ in tantum ut Tenebræ primas in lucè teneant, eamq; nunc possideant, quemadmodum in Adamo Lux tenebras ejus possidebat, & ante lapsum ejus illuminabat.

Sapientes: Qui hoc factum?

Mercurius: Factum est hoc comestione fermentanti, contagiosa, calliginosa, & mortifera.

Sapientes: Quid eo vis innuere, per Similia te explica.

Mercucius: Sicut erant tenebræ in facie Abyssi, priusquam Spiritus Dei ferebatur super aquas, simili modo comperies, vas aliquod, locumve conclusum & mucidum, omne id, quod tantillo saltem temporis infertur, æquè rancidum reddere, ulteriusque inficere, nec quicquam de fermento & mucore primo principaliori decedere: In-

ſuper ut demonſtretur, locum hunc mucidum etiam eſſe tenebroſum, à doliariis addiſcitur, qui cupientes reſcire & experiri, utrum dolium ſit mucidum nec ne, orificium ejus aperiunt, perque umbilicum accenſam candelam immittunt, cumque vas erit mundum, nulloque mucore infectum, lucerna transverſim immiſſa ardens permanebit, donec vapore ſuo progignente ſemetipſam præfocet: dolio verò exſiſtente mucido, flamma aut lucerna per dolii orificium ad ſpiſſitudinem ligni penetrare nequit. Manifeſtè igitur apparet, caliginem quoque ſeſe exſerere: aliasque res caliginoſas efficere, perinde ac Lux operatur, idque cum caliginem Lux ſuperat: Hæ ſimilesque tenebræ, ante omnem Lucem ſint, oportet: & quo ſunt ſtabiliores, eò ſtabilius etiam eſt corpus inde exortum. Ulterius nunc animadvertendum, ſicuti Lux temporalis extra ſe illuſtrat alia aliàs longius, juxta earum ſtabilitatem, magnitudinem, aut coalitionem, ſimili proportione ac modo tenebræ extra ſe radios effundunt, ut relatum: ſicuti quoque ignis ardens & conſumens per lumen ſuum poteſt accendere, cumburere, & excitare plura ſemina in Creſcentiam, pro rata ſtabiliores eorum naturæ: id quod noto hoc experimento evidenter percipies: cernituratque ſentitur, quo propius Ignis accenditur, eò magis fulget, calefacitque: hic nunc Calor & Fulgor una eademque res eſt, in Igne, uti per collectionem radiorum illorum calidorum, adminiculo ſpeculi cujusdam uſtorii probari poteſt, quo congregantur rurſus calidi radii, ſimilesque fiunt illis in igne exſiſtentibus, nimirum calidi & urentes: Jam cum Ignem temporalem, ſparſum & caducum libere ardere permittimus, deprehendemus, lumine, quod per ignem effulget, diverſis diſtantiis abhinc alia creata aduri, in proximo videlicet magis ſtabili ac combuſtili, & quatenus radii diffunduntur, eatenus quoque Calor minuitur, minusque ſtabilia creata accendet: Ratio eſt, quod cito fit, citò quoque perire neceſſe habet: propterea Regiones frigidæ ac uvidæ, majores proferunt fructus, præ fervidis & aridis ditionibus, minus tamen durabiles quàm alii minores calidiores, quoniam eorum Lux, quæ ipſis ineſt, magis eſt diviſa, idque tam in brutis quàm hominibus, udarum plagarum homines rudes & magni ſunt, nec tantum Caloris ſufferre poſſunt, ut Homines in editis, aridis, fervidisque regionibus degentes, ut ſuperque res ipſa teſtatur, imò

ad-

adusque cadavera violenta morte peremta comperies, prout Historiæ narrant, & quotidie adhuc experiri possumus, cum strages edita fuit, edeturvè, hominum qui ex tractibus frigidis & aquosis illos calidiorum provinciarum adversus belligeratum processerant, utrinque cæsos diu post dignosci potuisse, quia illi frigidiorum regionum citò putrescebant, hi arescebant atque superstites manebant, in fervore integri hi prædurabant, quod balsamus eorum durabilior est cæterorum, prout magis minusvè materiæ humidæ continent, vel magis minusve de Luce nocturna participant, quique eà magis destituuntur, ii magis diurna Luce gaudent; Quemadmodum nunc Sol perfectum ac majus est luminare diurnum, ita Luna, Planeta nobis proximus, perfectum Luminare nocturnum est, quæ perennia sunt in eorum Essentia, corporaque ea itidem perennia & durabilia præstant, quæ ope eorum nascuntur & renascuntur. Præterea ut Unicus est Sol, ac Unica Luna, eorum creata haud aliter quam ipsis similia, comparata esse possunt, unica etiam & perfecta, ut Aurum quod philosophi Solem appellarunt, & Argentum Lunam, cæteraque quinque metalla similiter pro re nata, secundum cæteros Planetas, quo tite egerunt, perhibueruntque veritatem, quia unica corpora perfecta sunt, Ignis illis nocere nequit, in eo stabilia permanent, in Igne Aurum vivit, ideò Philosophi Salamandræ nomine illud insigniverunt, quæ falsò nunc pro Animali habetur; Ignis temporaneus atque caducus ignem suum solummodo ex parte possidet, ut dictum, Sol autem Ignis & vita perennis est, solummodoque in sibi simili vivere potest, quod etiam stabile corpus sit orportet: Ac sicuti Corpus est temporaneum in rebus omnibus, duobus exceptis his prædictis, quæ eorum similia sunt, & ab illis omnino participant, quâ ratione Corpora in primam eorum Essentiam, eâ Lux itidem ad Originem suam reverti debet; Caducum enim perenne non potest attingere: Prætere a Caligo stabilis ante Lucem adsit oportet, in quâ Lux suscitetur, quod si tenebræ hæ perennes sunt. Lux etiam perennis in eo habitare potest, primo juxta Spiritum, deinceps juxta Animam, qui Spirit9, cum sit ætern9, æternas illuminat tenebras, coalescunt tenebræ in Lucem, & fit Argentum quod est duplex, constituens Corpus in Carne Ossibusque Auri, quod triplex est: Sicuti jam Sol magnum est Lumen diurnum, ita Lunam vincit, Argentumq; omnino In Aurum convertitur, per id cæteri Planetæ quinq;

terrestres transmutari, ac ad eorum similem perfectionem perduci possunt, quoniam & illi sunt luminaria nocturna. Ulterius sciendum, innumera mineralia multa esse, stellarum ad instar mutuò differentia, quæ cuncta perfectionem suam exspectant, horum quædam cæteris facilius & citius ad perfectionem postremam pervenire possunt: Aurum et Argentum, quam minutim dividantur, sine jacturâ redunıri queunt, eo quod omnes partes minimæ integræ sint & perennes: veruntamen caducæ reddi possunt, quia nondum in unum coiêre, hic autem interitus ex & ab ipsis incipere nequit, neque Auri, neque Argenti ratione, quia stabilia sunt.

Jam quidam Amatores interrogarent, quo pacto contingeret? Replico: Eodem quo evenit in omnib9 creatis, quo & in Heva accidit, adauctione tenebrarum, quæ ducunt originem ex principio eorum corporum, uti relatum; Imò tenebræ adeò excrescere possunt, ut integrum spiritum in tenebras converterent: verum quod si Luna seu spirit9 Solis Animam aut calorem in auxilium vocat, antequam subjugetur & vincatur, Spiritus corroborabitur, non ut ante corruptionem ejus erat, sed hâc lucta & victoria tam fortis erit, Spiritusque ejus tantum multiplicabitur, ut imperfectorum fratrum decem stabiles reddere valeat; non autem hîc libertatem vel integram æternamq; Unionem hoc certamine acquisivit, sed toties conflictum hunc repetere debet, qui jugè magis magisq; accrescet, secundum Spirit9 adauctionem, & caliginis, donec ad extremum pervenerit, nec amplius patiatur, Corpusq; aquosum vel tenebræ planè consumtæ erunt, ac tum est purum, sempiternum, unitum & duplex Lumen, quod omnia illustrabit, absq; detrimento & imminutione, omnesq; fratres ipsi9 in sui similes perficere poterit, virtute propria retenta; Cumq; hoc in Sole contingit, Lunæ lumen immutatur, absorbeturq; in Solem, ut æquè Sol æternus, unit9 & trin9 fiat, id quod est postremum in æternitate (extra hominem;) Et hic demonstrari potest, quod Evangelista Joannas, Apocalypseos tertio capite, similitudine utatur eadem inquiens: *Suadeo tibi emere à me Aurum ignitum probatum, ut locuples fias, & vestimentis albis induaris, & non appareat confusio nuditatis tuæ: & collyrio inunge oculos tuos, ut videas. Ego quos amo, arguo & castigo. Æmulare ergo, & pœnitentiam age. Ecce, sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam, et aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, et cœnabo cum illo, & ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut & ego vici, & sedi cum Patre meo in throno ejus. Qui habet aurem, audiat, quid Spiritus dicat Ecclesiis.*

Sapientes: Gaudemus, quod intelligimus à te cognoscimusq; Lucem elucentem ac vivificantem; effluentes pariter, agentes, fermentales, contagiosas, caducasque tenebras; per quæ rescíscim9, quomodo Heva fructus tenebrarum tetigerit atq; comederit; & quod exinde tenebrosa & contagiosa devenerit; per effluentem ej9 caliginem, tradebat, id quod comederat, ut quæ id ipsum facta erat, Adamo, qui eodem vescebatur: Similiter per diversitatem Lucis elucentis à tenebris exserentibus se intelligimus, quomodo Dei ministri per Lucem externa & sempiterna opera patrare possunt, ut montes translocare, cœcis visum reddere, surdis auditum, mortuos resuscitare: & vicissim, malos caliginosòsque homines extra seipsos solummodo operibus segregatis ac lethalibus designandis esse potes, emanenti

nenti eorum caligine. Percepimus quoque vitæ arborem in medio horti locatam fuisse, pariterque fuisse arborem Scientiæ boni atque mali, quod colligere licet ex Moysis capite secundo, insequentique tertio. Apprehendimus item, arborem bonam, fructus verò malos fuisse, præterea jam Arborem hanc cum Paradiso cognoscimus ex verbis tuis, idemque Moysis, secundo capite. *Plantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis à prinipio: in quo posuit hominem, quem formaverat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave: Lignum etiam vitæ in medio Paradisi lignumq; Scientiæ boni & mali. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita. Nomen uni Phison; ipse est qui circum omnem terram Hevilat, ubi nascitur Aurum: Et Aurum terræ illius optimum est:* Porrò capimus & hoc, quod habetur cap. tertio; *Et cum audivissent vocem Domini deambulantis in Paradiso ad auram post meridiem*; id quod explanatur ulterius *18.* Ps. Davidis, qui inquit; *Cæli enarrant gloriam DEI, & opera manuum ejus annunciat Firmamentum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat Scientiam. Non sunt loquelæ, neq; sermones, quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum. In Sole posuit tabernaculum suum: & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo: Exultavit ut Gigas ad currendum viam, à summo Cœlo egressio ejus, & occursus ejus usque ad summum ejus: nec est, qui se abscondat à calore ejus. Lex Domini immaculata convertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis. Justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda: præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Timor Domini sanctus, permanens in seculum seculi: Judicia Domini vera, justificata in semet ipsa. Desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum: & dulciora super mel & favum. Etenim servus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me: & ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: & emundabor à delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adjutor meus, & Redemtor meus.* Cognitum quoque habemus, mortalem hominem arborem vitæ, attingere posse, eâque frui, cum fuerit Cherub, isque fieri potest, testante Moyse, 3. cap. Geneseos; *Et ait; Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum: nunc ergo, ne fortè mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum. Et emisit eum Dominus Deus de Paradiso voluptatis, ut operaretur Terram, de quâ sumtus est;*

Ejecit-

Ejecitque Adamum: & collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiendam viam Ligni vitæ.

Quandoqui dem nunc determinatum illud biduum effluxum, quodque brevi à nòbis sis relinquendus, prius inaudire avemus, quia initiatus es 4. Ordinibus minoribus, an cæteros tres similiter ambias, sive in Doctorem Medicinæ promoveri.

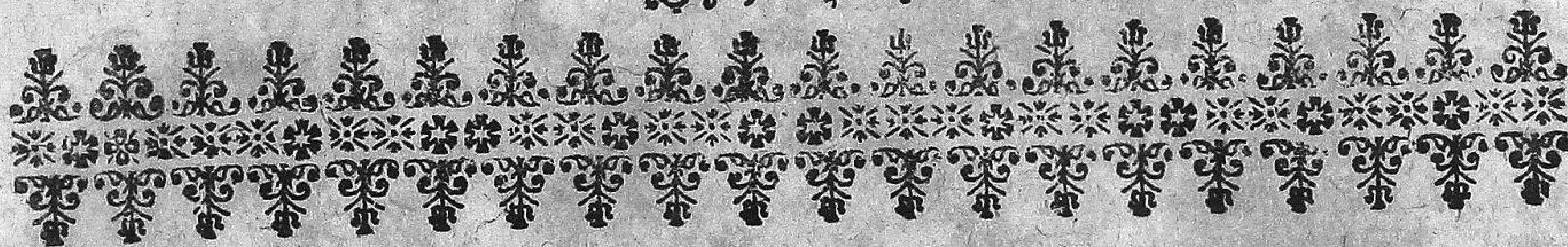
Mercurius: Sacerdotium magnum est munus, multaque requirit, nunc præsertim, de multis respondeant, sintque perfecti oportet, cum ritè defungi velint, quod capessere neutiquam auderem, nisi coactus. Doctoratum Medicæ Artis meritò desugio, quoniam ejusdem Professores plerumque alienas fovent opiniones minusque veritatem sectantur; At Deum orabo, sibi placeat, indies mihi concedere, voluntatem ejus exsequi totis viribus, ad usque destituere vitam.

Sapientes faustæ noctis voto te beabant, adhortantes: Perge tuo in instituto, & agito, ut tibi ipsi, mediante die Saturni, in die Lunæ, per diem Solis, libertatem procures, ut dictum: Demumque te commendamus postulationi subsequentium nos, qui te insimulârunt, accusârunt, atque convicerunt, ut omnia præfata Luci ederes: eos alloquere & exaudi, ut cuncta exsequâre observabunt, pro hôc biduo nostræ Delegationi stetimus.

Adhæc, erga Dominos & Magistros hos sapientes tuis gratiis defunctis, illorum sectatoribus inquiebas: Veritatis amatores, summè honorati, cum minus honoratis, nobiles ignobiles, quique adestis, neminem vestrum seorsim novi (quamvis à vobis instimulatus fuerim) quia vultu jam mihi velato estis: Scitote, demissè me vobis omnibus supplicare notis, ignotisque, promtam meam opellam, benevolumque affectum haud gravatè suscipere, omnibus ac singulis vobis ex cunctis viribus inservire se devoventem. Quibus auditis, acceptum sibi eminus testabantur, ac notorum numerus ingens vela levare incipiebat, quidam literas tibi exaratas legebant, alii personabant Hymnis in honorem parentis tui, ejusque scriptorum, tibi missis, quo paterno præfigerentur operi: Cessante hoc applausu, post gratias tuas absolutissimè peractas, persequebaris: Multos vestrum novi, aliquos visu & alloquio, cæteros celebritate magnâ, literis, & carminibus, à Gilinii Comite mihi ereptis, cum absente me spoliâsset castrum, ubi inter reliquam meam supellectilem libros, scripta, & hymnos prædictos deprehenderet, quæ omnia ille cum Medicastro suo Galenico superstites non sufferre poterant: hunc lugeo interitum, causam unicam, quod nullatenus lucem cernere potuerint. Quo precabare illis omnia prospera ac salutaria in Domino, inquiens: Vestræ flagitationi commemorata cuncta typis mandabo.

Quæ omnia, postquam mens intimus ad instantiam mihi narrâsset, paucis complectebar, eique monstrabam: quibus visis, typis vulgare monebat, subjungens: Si quis plura desideraverit, modò sit aptus, nunquam deero, quin plenius cuilibet pro re nata inserviam: Me sequere, universum perambulo Orbem.

CLAVIS

CLAVIS
ad
Obscuriorum sensum reserandum.

ADEPTI sunt Philosophi per ignem, qui laborem Sophiæ Universalem, h. e. Transmutationem Metallorum promovent. *Vid. Auth. Tr. Magnum oportet, Tom. 1. pag. 152. 50.*

ALKAHEST (vel ALCAHEST) est Menstruum Universale, h. e. Liquor omnia corpora naturalia in prima principia, servatâ tamen seminum proprietate, reducens: *Paracelsi & Helmontii* arcanum, cui, in defectu, liquor nitri fixi, seu Alcahest *Glauberi*, aut Sal Tartari, tam fixum, quam volatilisatum, in quamplurimis extractionibus, commodè substituuntur. ALCALI dicitur sal omne lixiviosum aut urinosum, acido contrarium à *kali*, quod Arabiciè, ustum quid denotat, ita dictum. Hodiè per excellentiam, aut cinceres clavellatos notat, aut sal vitrariorum *soude* dictum, quod ex kali geniculato per incinerationem eô modô conficitur, quem in *Museo Museorum lib. 1. Cap. VIII.* §. 7. ob oculos posui.

ALCOHOL, Chymicis est liquor aut pulvis summè subtilisatus, vocabulo Orientalibus quoque, cum primis Habessinis, familiari, quibus cohol speciatim pulverem impalpabilem ex antimoniô, pro oculis tingendis, denotat, ut *B. Dn. Jobus Ludolfi* (penes quem eundem cum stylo seu penicillo, quô oculis applicatur, quondam videre licuit) in *Historia Æthiopica* hujus *Commentario P. 1. num. LI. pag.* 108. refert: qui non absurdè Collyria quævis inde (quasi dicas cohollyria) derivat. Hodiè autem, ob analogiam, quivis pulvis tenerior, ut pulvis oculorum cancri, summè subtilisatus, alcohol audit, haud aliter ac Spiritus rectificatissimi alcolisati dicuntur.

ALTOLIZOIM est Ludus Helmontii optimè contusus, alcinatus & usque in olei formam bullitus, quasi *al tho oli gesotten* Vid. *lib. de Lithiasi Cap. V. §. 22.*

ARCHEUS est aura vitalis, seminum & vitæ directrix, h. e. Spiritus quidam subtilissimus, invisibilis, seminalis: Productor & sustentator omnium rerum, supremus Sanitatis & Morborum Autor. Clarius: Archeus in homine & brutis nihil aliud est, quam portio sanguinis subtilissima, quam Spiritum vitalem vocant, qui, in corde æquè ac cerebrô volatilisatus, motu suo omnes functiones, in oeconomiâ animali occurrentes, promovet, aliis Microcosmetor: in corde Cardimelech, in ventriculo Gasteranax, alibi aliter audiens. *Hippocrates* eundem per τὸ impetum faciens exprimit, motum ejus modumque agendi respiciendo, quô non tam influxus ejus præternaturalis & morbosus (quem *furorem Archei* vocat Author noster) quàm blandus, vegetusq; orgasmus atque nisus intelligitur, quô partes organicas, ad motum jamdum dispositas, actuat & inflat in vegetabilibus sal volutabile cum æthere: In Mineralibus Sulphur Embryonatum h. e. 🜍 Mineralem acidum, per terram diffusum, eô intelligere videtur.

AROPH est aroma Philosophorum, quod ex hæmatite lapide, cum anaticâ portione salis ammoniaci, sublimatô fieri docet *Frid. Hoffmannus in Clavi Schroederianâ pag.* 199. Egregium contra Quartanam, Plicam Polonicam & Malum hypochondriacum remedium.

AURUM HORIZONTALE est aurum in pondere, sed nondum satis fulvum, explicante *Autoris filio, in Præfat. ad lectorem* seu *Vita Parentis.* Tale in Cerconossiis montibus effossum, non semel vidit *Balbinus*, Jesuita, sicut Pragâ, non ita procul in antro repertum & ad se allatum affirmavit Illustrissimus & Doctissimus Præsul, Johannes de Talinberg, Episcopus Reginohradensis, teste cit. *Balbino* in *Historiâ Bohemiæ Part.* I. *c. XIV. pag.* 40.

ATHANAR & ATHANOR est Furnus pro opere Philosophico & labore universali, aliis Piger Henricus dictus. conf. *lib. de Venat. Scientiar.* §. 44.

AZOHT

AZOTH *Paracelsi* est Panacea Mercurialis, quam *Heslingius* frustra ex ☿ cum ☉ & ☽ praecipitato expectat vid. *Hofmannus in Clavi Schroederianâ pag.* 266.

B.

BLAS *Helmontio* vim motus Archei & Astrorum, tam altera-
tivam quam localem denotat, ita ut priori blandum spirituum im-
petum: Posteriori verò astrorum influxum, sive exhalando, sive glo-
bulos aereos variè premendo efficacem exprimere videatur.

BUR Liquor est fluidus in mineris, intra saxorum cavitates re-
peribilis, consistentiæ plus minus crassæ, nunc albidus, nunc ex
albido virescens, qui brevi post sponte suâ coagulatus totus in per-
fectum metallum abit, & nunc plumbum, nunc argentum, nunc aliud
exhibet, vid. *Ettmüllerus in Commentario Schrœderiano lib. 3. Cap. X.*

C.

CADUCUS Authori Convulsionem quamcunque notat
unde tussim convulsivam, à fibrarum crispatura oriundam, *cadu-
cum pulmonum* vocat.

CORALLATUS est purgans per sedem nobilissimum, è
Mercuriô vulgi per abstractionem liquoris alkahest paratum, ita ut à
massa in fundô coagulata & pulverisabili cohobetur aqua albuminis
ovorum, donec corallii colorem acquisiverit.

CUSTOS ERRANS Helmontio nihil aliud est, quam atomia
partium (Antiquis Facultatis retentricis debilitas dicta,) quæ vel
à paralyticâ fibrarum constitutione, ut in lienteriâ, fluxu hepatico
&c. Vel ab aura frigidiore subitò post incalescentiam nimiam ad-
missâ, oritur, unde catarrhi & inflammationes promanant, quas fru-
strà ab humorum defluxione Scholæ deduxerunt, vid. Tr. *Super-
fœtatio supplementaria ad humorum fallaciam* §. 5. & cum ob dicti cu-
stodis errorem h. e. fibrarum flacciditatem partibus nutrimentum
proprium, sub formâ mucosi humoris, elabatur: hinc Author
Custodem errantem muci effectorem vocat in Tr. *Custos errans* §. 5.
& *Schol. Humor. passiv. decept.* §. 26.

D.

DIACELTASSON est Mercurius vulgi, seu Argentum vi-

vum, coagulatum in Alcaheſt & tinctum cum aquâ ovorum.

DRIFF eſt ſuccedaneum Lapidis Butleri, è Vitriolo Veneris & inde parato ſulphure, dum lixiviô microcoſmicô 🜍 ⊖ ♀ eluitur à concreto: cujus vicem gerit ens Veneris Authoris noſtri, vid. *Ettmüllerus in Colleg. Chym. Oper. Tom. I. pag. 449. edit. noviſſimæ.*

DUELECH Paracelſo Calculus humanus dicitur, fortè quod duobus principiis ortus ſit, materiâ ſcilicet fluidâ & Coagulatore quodam, Spiritu lapidifico quibusdam dicto.

E

ELEMENTUM ENTIS VENERIS Vid. Ens Veneris.

ENS FONTALE Helmontius Archeum vocat, quod ſuo blas omnem in nobis impetum concitat, vid. *Tr. de morbis Archealibus* §. 18.

ENS VENERIS, alibi Elementum entis ♀ & ignis ♀ modô fit ſecretiori: in cujus defectu *Robertus à Boyle* è Colcothare ⊖ cum ſale ammoniaco ſublimat flores hujus nominis, ad Rhachitidem & obſtructiones omnis generis curandas probatiſſimos, vid. ejus *Tr. de utilitate Philoſophiæ Experimentalis, exercit. V. §. 13. p. 233. fuſius autem in Additionibus ad pag. 382.*

EPAR SULPHURIS eſt ſulphur cum oleo lini ſolutum, quod Author mire ad tingendas gemmas & parandas tincturas commendat. Vid. *Ettmüllerus in Comm. Schroeder. pag. 931. Tom. I. Oper. Edit. noviß.*

EPHEMERIDES ÆGRORUM Helmontio ſunt morborum importunitates ad motum Lunæ & aſtrorum contingentes *Conf. lib. de morbis Archealibus* §. 18. Vel & ſunt dolores illi, quos ingruente tempeſtate novâ ſentiunt invalidi atque vulnerati.

G.

GAS eſt Spiritus ſeu exhalatio ſylveſtris, quæ nec coerceri, nec coagulari valet, è rebus fermentantibus, tanquam materiâ inimicâ, eructata & incautos ſæpe enecans: eſtque vel minerale, in cryptis ſubterraneis, Gas Sylveſtre per excellentiam dictum: vel in aere, ut Gas ventoſum, vel in vegetabilibus, ut gas cereviſiæ & vini fermentantis, vel in artificialium effervescentiâ exhalans, ut vapores rubri ex aqua chryſu'câ aliisq; ſolutionibus ſalinis exſurgentes.

GLA-

GLAURA est Panacea Mercurialis, usquedum in secretis habita.

H.

HYLE est Materia Prima Scholarum, omni accidente & forma essentiali priva, cujus appetitum meretricium & chymæricum vocat *Author Tr. Magnum oportet* §. 11.

I.

IGNIS VENERIS est sulphur cupri, volatile, in formâ olei viridis, melle dulcius & à corpore Mercuriali sui cupri planè separatum. *Tr. de Lithiasi cap. 8. §. 5. pag. 55.* Vid. suprà Ens ♀

ILIADUS *Paracelsi* est materia seu matrix, mineralium cumprimis, ubi semina corporibus nondum sociata jacent. Paradox. 1. §. 20.

INIECTA sunt aciculæ, spinæ, lintea & similia corpora modô invisibili à mancipiis Diaboli injaculata & sensibiliter per vulnera ejecta, Vid. *Tr. Injecta materialia* §. 1

K.

KEYBERG est mons siliceus seu fundus sub sabuli fundo, cui rupium propago innititur, ubi metallorum classes latent. *Paradox I. de Fentibus Spadanis.* §. 5.

L.

LATEX mox chylus, mox serum nutritivum partibus elapsum, ut plurimum tamen Lympham denotat Helmontio.

LEFFAS est succus nutritius plantarum h. e. aqua in plantam abiens Vid. *Elementa* §. 13.

LILI *Tinctura Paracelsi* ab Electro Minerali immaturo oritur, cujus una pars metallis, altera verò membris mederi dicitur.

LUDUS Helmontii haud paucis Calculus humanus esse putatur, vid. *Schræderus in Pharmacopoeiâ Medico-Chymicâ lib. 3. cap. 8.* §. 132. Sed longè aliud hoc nomine intelligi Commentatores Shrœderiani *Hoffmannus* & *Ettmüllerus* attestantur; quandam scilicet, lipidis calcarii speciem à *Boetio de Boot in Tr. de Gemmis* jamdum descriptam, radice cinerea gaudentem & in summitate instar succini pellucidam, quam penes Generosissimi Rabenhauptii Viduam olim videre licuit. Reperitur ad ripam Scaldiæ, propè Antverpiam ubi lateres coquuntur, situs 40. pedes, plus minusve subter Horizontem, ut. *Helmontius ipse lib. de Lithiasi cap. 7. §. 22. refert.* Hic liquore alkahest solutus, remedium infallibile contra calculum renum & vesicæ suppeditat.

M

MAGNALE est theca in aëre, inter corpus & non corpus media. Clarius: est contagium per aerem volitans, quod Hippocrates per Τὸ θεῖον expressit, & morborum epidemicorum causa dicitur

MAGNUM OPORTET Authori est necessaria remanentia proprietatum vitæ mediæ in alito & constituto: seu tribulus & spina terræ in vita hominis mediâ. Clarius: est peccatum & error in Diæta, unde morbi privati & sporadici oriuntur.

Q

QUELLEM arena est terra elementalis, omni humiditate orbata; seu est ultimus Naturæ fundus, Gallis *sable bouillant* dictus, quem ligo hactenus non transivit, *Vid. Elementa* §. *III.*

R

REALGAR vulgò Arsenicum audit: Peritis autem quivis metallorum fumus ita dicitur, qui plerumque malignitatem arsenicalem imitatur, vid. *Tr. Scabies & Ulcera Scholarum* §. 36.

RELOLLEUM Paracelso est qualitas non habens in se ens seminale, uti sunt qualitates elementales: it. Color & signatura rerum: Vel & Principia Chymicorum passiva, phlegma & caput mortuum, omni activa vi spoliata ita vocari possunt, vid. *Ettmüllerus in Collegii Chym. Proemiô* Quamvis idem de aëre & aquâ habeat Helmontius in Tr. *Natura contrariorum nescia.*

S.

SULPHUR EMBRYONATUM Authori sal quoddam generale & omni metallo accommodabile hermaphroditicum, esurinum & acidum, alibi secundina metallorum vocatum. Clarius: Est Spiritus Sulphureus acidus, sub vaporis formâ per interiora terræ viscera agitatus & in metalla incidens eadem in Vitriolum corrodens. *Vid. Paradox* III. *Tom.* 1. *pag.* 650.

T.

TARTARUS propriè est substantia lapidea & salina, doliis vini adhærescens: In significatione autem latiori quodvis sabulum in rebus fermentantibus; ut & fœculentias in corpore humanô, ut Tartarus dentium, articulorum, hypochiondriorum &c.

TORTURA NOCTIS Helmontio est dolor vespertino tempore, ob pororum occlusionem, in morbis quibusdam gravescens, quem à Latice Lunæ respondente deducit, ut in Catarrhis, lue Venereâ, Arthritide videre licet. *Vid. Catarrhorum Deliramenta circa finem.*

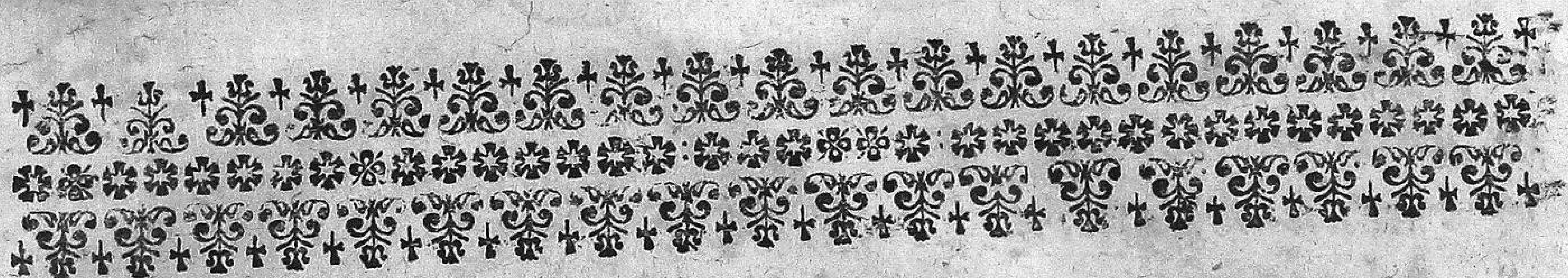
U.

USNEA est muscus in cranio hominis trium literarum aut rotâ interemtorum succrescens, cujus semen de cœlô cadere dicitur Authori *libr. de Magnetis Vuln. Curat.*

Z.

ZENEXTON vel XENEXTON Amuletum notat, quod Helmontius noster è sordibus & vermiculis oculis bufonum elapsis parat. Alias verò ex Arsenico, per ignorantiam linguæ Arabicæ, conficitur, cùm Arsenicum Arabicum canellam denotet, è qua comminutâ amuleta sua conficiebant, observante D. *Guiberto in Discursu de Peste pag.* 469.

INDEX

INDEX TRACTATUUM.

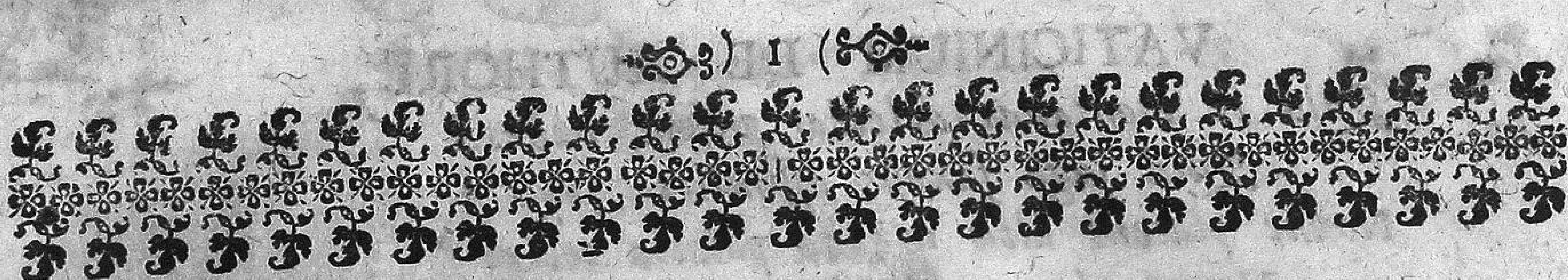
à

JOANNE BAPTISTA VAN HELMONT

aditorum.

15 *Gas*

39 *Ima-*

VATICINIUM DE AUTHORE, POEMATE EXPRESSUM.

1. *Medicina ante Hippocratem nuda apparuit, & vagabunda.*
2. *Dictum Hippocratis, invitans ad eam urbes.*
3. *Admirata respondet Hippocrati.*
4. *Laus Hippocrati debita.*
5. *Hippocrates Medentum primus, qualiter coluerit Medicinam.*
6. *Galenus ornatum lingua dedit, non aluit, nec proinde illa crevit.*
7. *Idem Arabes fecere.*
8. *Sequaces utriusque hujus secta, idem fecere (hactenus.*
9. *Paracelsus titulum Monarcha arcanorum & Principis medendi ambivit infeliciter.*
10. *Medicina cultum paganicum spernit.*
11. *Optat speculum, ut reflexo lumine clarior evadat.*
12. *Liber Authoris, posteris pro speculo inserviet.*
13. *Medicina sui & Authoris destinationes explicat per vatem.*
14. *Laudat Medicina Authoris studia.*
15. *Vates explicat laborum optatos fructus.*
16. *Censura Medicina de libro Authoris.*

Orte Latogigenæ mæstissima filia prolis, — Medicina. 1.
Percurrit rigidis hospita rura feris.
Et votis inimica suis, tum fata volutans
Arguit immites, numina sæva Deos.
Arguit: & nimia turbatis sensibus ira
Errat, & Erroris causa, doloris erat.
Sic duplex clades: miserum nam vindice fratrem, — Æsculapium.
Flamma iracundi scit periisse Jovis.
Ferrea ternarum dum fregit jura sororum,
Dicitur Æthereis hic periisse focis.
Provenit hinc dubiis incertus passibus error,
Provenit hinc mæstis lacryma multa genis.
Errantem vidit, mox visam, Cous amavit. — Hippocratis. 2.
Nempe placet nivis æmula forma rosis.
Alloquitur. Dryades reor, heic mea Nympha, puellæ
Sunt, & Cornigeri turba petulca Dii.
Hos tua nam campos sacrat præsentia, sacrat
Qua decet Argolicam forma superba Deam.

 Quid

Quid te montanas delectat visere valles?
Quid juga saxosis assimilata jugis?
Nonne placent altis urbana palatia tectis?
Nonne placent clari civica turba viri?
Nonne placet teneræ magis apta habitatio vitæ?
Et magis eximia conditione frui?
Vilescant humiles, pubes indocta, coloni:
Vilescant parvæ rustica tecta casæ.

3. *Obstupuit vultum, Majestatemque loquentis,*
Et gestum magni Nympha decora viri.
Omnis purpureo mox lacryma cessit ab ore,
Et sonuit mæsto nulla querela sono.
Siderea in viridem dimisit lumina terram,
Edidit & læsis gaudia certa notis.
Dicta sibi exiguo meditata est verba momento,
Reddidit & Coo talia dicta seni.
Hæc tua verba placent, unus mortalibus es tu,
Quem cupio: oblatum, muneris instar erit.

4. *Tecum habito: per te pellam Pestesq;, luesque:*
Quin morbus dum te viderit, æger erit.
Lucidus Eois qua surgit Cynthius undis,
Occiduoque suos gurgite mergit equos.
Altius in quovis scandet tua gloria Regno:
Quin lambent laudes sidera summa tua.
Unum posteritas te clamatura magistrum,
Nec fomes quo laus crescere possit, erit.
Te vivax patulum celebrabit fama per orbem,
Rumpent fatales dum tua fata Deæ.

5. *Cous agens meritas tanto pro munere grates,*
Largitur nudæ talia dona Deæ.
Intacta niveam circumdat Sindone Nympham,
Quæ superat cana lilia sparsa nive.
Nil simile auricomus vidit, seu surgat Apollo,
Seu lavet occiduo fervida plaustra mari.
Comta diu tali mansit Medicina decore,
Illam primævi sic coluere Patres.

Donec surrexit post secula quinque Galenus, 6.
Totus in ornatum, nec dedit ore cibos.
Nempe dedit Tyrio saturatas murice vestes,
Quas ornat multis fimbria torta nodis.
Distinguunt nitidæ fulgentia cingula bullæ :
Virgineum ditant carbasa pulchra caput.
Venit Avicennas Panchææ gloria gentis : 7.
Fertur & ornandis consenuisse togis.
Innumero plures numero venere suorum, 8.
Nil nisi qui tunicas excoluere datas.
Maximus Helveticis tandem Paracelsus ab oris 9.
Ostentans, dixit, se genus esse Deæ.
Illa tamen nitidas pretiosa monilia gemmas 10.
Contemnit : Divas nil juvat istud, ait.
Ornamenta nihil veterem spirantia fastum,
Et magis opprobrio, quod magis artis erit.
Quorsum mille togæ? mille ostentacula luxus ?
Non decet hic vanus numina nostra labor.
Quæsisse innumeros sola ornamenta per annos,
Vah ! pudeat nugis invigilasse reis.
Atque utinam liceat, quam sim formosa videre ! 11.
Nec non judicio pulchrior esse meo ?
Nostraque judicibus spectetur forma Deabus?
Atque probent omnes numina nostra viri?
Sed fors, Nympha, timent, faciem si conspicis, omnes
Temnas, ac forma vivere sola voles.
Si non vidisses propriam Narcisse figuram,
Non foret inspectæ mors tibi crimen aquæ.
Mortalis fuit ille, Dei sum filia, Diva,
Quæ cupio facio, is, quæ voluere Deæ.
Quis mihi dat speculum? speculum peto, clarior illo
Reddar, & ex toto corpore nævus erit.
Quis mihi dat speculum? Justos Dea desine luctus. 12.
Nam parat en istud quod reget ora vitrum.
Joannes Baptista dabit, cui nomen ab Helmont,
Quem Bruxella suo nutrit amœna sinus. Vase

Vase vel abscedens si spiritus introit in vas,
Hunc genium juro, maxime Coe, tuum.
Isto imitatam speculo mirabere formam,
Cui morbus, cui mors, cui male Parca, subest.
Non rapiet solitum damnosa senecta decorem,
Ruga nec antiqua fronte, senilis erit.
Nec labyrintheo post impediere reflexu,
Nam patet ex omni tramite recta via,

13. *Nympha inquit Vati. Statuit moderator Olympi*
Insolitis mundus vapulet orbe malis.
Ut possit, Medicæ, quam magna inscitia plebis
Novisse humanum turba misella genus.
Scilicet electos voluit clarescere, contra
Morborum numerum, barbariemque novam,
Et contra; voluit propria rude sponte fatiscat
Vulgus, multorum trux homicida virûm.
Hærens quisque sui trita inter verba magistri,
Quod Medicæ tactus sit, putat artis apex.
Dum per circuitus vadunt, & sensa parentum
In nova restaurant, centuriasque novas.
Inde nec à Coo sunt ausi pergere gressum,
Amplius haud artem quærere posse putant.
Sed quid aget mortale genus, jam lege medendi
Assuetum? propria cunctaque pelle pati?
Fixa premens veterum semper vestigia patrum,
Occidit heu proprio credula turba dolo.

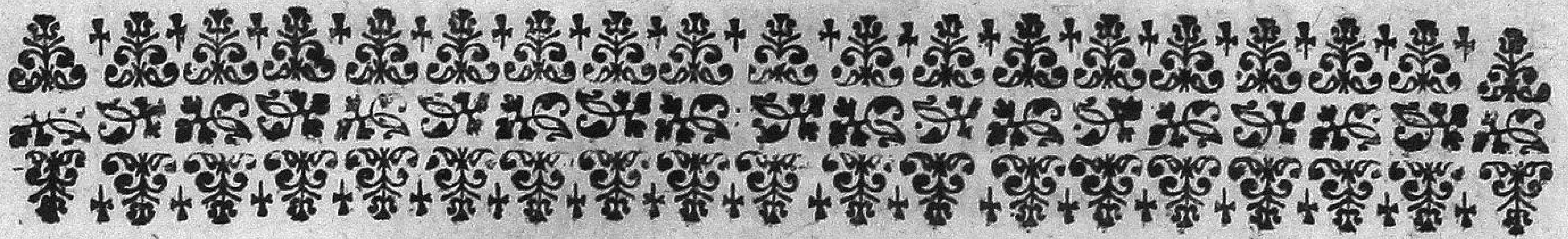
14. *Deposita urbana nondum prætexta saluti,*
Nec fuerat patrio bulla sacrata foro,
Dum nostros juvenis thalamos exposceret Author,
Percurrens veterum devia tesqua patrum.
Scilicet is superos sibi conciliarat amicos,
Qui fudere alto plurima vota Deo.
Nudaque supplicibus videat quò corpora verbis,
Viderat ut Cous, per sua vota senex.
Permultos variis transegit sumptibus annos,
Improbus afflixit sedula membra labor.

Clarus

Clarus luciferas seu vexit Apollo quadrigas,
Seu micuit rutilo Cynthia clara polo.
Abstrusi famulæ noscens penetralia cordis
Secreta Alchymiæ, non latuisse mei.
Elius ingentem per plurima dona favorem,
Perque humili fusas quæsiit ore preces.
Ut tandem nostrum sibi conciliaret amorem,
Et coleret grati sacro marita tori.
Effudit mæstos insomni pectore questus,
Ac maduit tristes imbre tepente genas.
Noluit ætherei summus moderator Olympi, 15.
Mitteret ut surdis irrita vota notis.
Hacque refer Vates: sponde, & majora sequentur,
Quisquis morbus erit, pondere & unus erit.
Destinor Authori pretium dotale laboris,
Ut jungar thalamo fœmina digna vero.
Binaque sacrato sociabit corpora vinclo.
Tu refer humano nuncia tanta gregi.
Tristia nullius reperis contagia morbi:
Tradita quin tanto, sitque medela viro.
Morborum fugiet Pestis Regina, Podagra,
Calculus, Ascites, ac macilenta Phthisis,
Et quæcunque audax reclusit fœmina, postquam Pandora.
Inscia in humanum sumserat arma genus.
Nunc igitur speculi mea sit censura libello, ut 16.
Conjugii signo, sic paranympha toro.
Latinum.ER- *R. notat Ausonium Veterum, notat Rque Pelasgon,*
Græcum..RO- *R. notat Ebræum Dædalicosque sinus.*
HebræumRES.

Sic lusit fausto poemate

D. S. d' A.
suo avunculo.

PROMISSA AUTHORIS.

Dicam errores Scholarum circa res, quas temerè fundamenta naturæ censuere; dein in Naturæ decidentia, ostendam defectus, sive morbos, ab Anterioribus ignotos. Non oriri videlicet ex elementorum commistione, pugna, contrarietate, vel ametria, nec item ex qualitatibus, quas elementorum primas, & genuinas fingunt. Quocirca vanas esse complexionum, tam in temperatis, quam intemperatis meditationes. Docebo quoque nugaces esse humores quatuor, & quicquid illis hactenus est tributum, in perniciem humani generis, ab ethnicis, horumque Cacodæmone excogitatum. Nimirum humorum compositionem, connexionem, qualitates, effectus, & inde somniatos morbos, esse mera figmenta; falsa quoque esse laxativorum documenta, electiones, subductiones, & minorationes humorum, supponentia. Spes nimirum vanas, sanationes incertas, experimenta in tanta ignorantiæ ignavia, periculosa, artem constituisse non medicam: sed conjecturas incertas, subterfugiis studentes, ac humo, suos errores tegentes. Tandem spes vanas non minus, quam perniciosas, pro veris venum dedisse, Phlebotomiam verò nusquam juvare, nisi per accidens, defectu scilicet artis, & pharmaci benignioris: semper verò, venæ sectiones, vitæ longæ demere. Cauteria quoque absque fundamento introducta, postquam jam, effectu, remediorum suorum incertam, & languidam opem, frustra explorassent. Denique neque Tartaros, esse patratores infirmitatum, propalabo. Pariter neque morbos tribus initiis oriri, ut neque ex essentialibus, quas Chemeia jactitat. Vanitates quoque sive figmenta catarrhi detegam, ut non sit morbus, qui hoc parente gignatur. Errores tandem circa ventos edoceri, fundabo. Cœlum denique immune, indemneve vindicabo, à morbis seminalibus. Census medicaminum, simulque medentum abusus, utrobique charitatis ergo exponam. Interim morborum anatomen, per veras illorum radices instituam, ac nonnullos subinde, subter argumenti occasionem, è communi errore sequestrando, enucleabo. Nimirum Apoplexiam, Lepram, Asthma, Asciten, Podagram, Lapidescentiam, Uteri squalores, Venenorum tandem, atque Pestis tragœdias repræsentavi. Ut non per contraria, neque per similia: sed duntaxat per dotata, & appro-

appropriata, instituantur medelæ, & sanationes. Quorsum sanè opus fuit, totam antiquorum Physiologiam destruere, atque innovare Scholarum Physices documenta. Postremo de vitæ radice (de quo nemo) agam. Rogo Dominum Deum, ut sua charismata, in palæstram Medicam immissa, dignetur illustrare robustioribus ingeniis, largo roris imbre fœcundare, tandemque tanti causam maturare properè, hoc ærumnoso seculo.

INDEX COLUMNÆ PRIMÆ.

COLUMNA I.

Quanquam Philautia plerumque excludit cognitionem veritatis, quaque tamen homini nil datum sit pretiosius, attamen Christianæ pietatis plenum censui, docere, quantum mihi traditæ profecerint disciplinæ. Deliberavi itaque rem plane insolitam, nimirum vertiginis, & socordiæ pocula, evertere, quibus Scholæ hactenus inebriatæ, mundum inescarunt, & imposuere viginti & uno seculis.

2. Primus Hippocrates, rarissimi doni vir, & Adeptorum particeps, sua experientiæ aliquot tædia, sine fuco edidit. Quoniam ejus paucissima exstant genuina, eaque adhuc alienis deinceps placitis, & commentariis servire coacta: quamvis pleraque ejus opera, sint quisquiliæ adulteræ.

3. Hanc illius itaque Industriam, non tulerunt alii. Ea nempe est dierum caries, ut virtus, & veritas, suos ab ortu habeant mox comites æmulos: unde humana quævis, semper ruinis fuere obnoxia. Etenim quæ rudioribus, sed, sincerioribus seculis, charitatis ergo amplectebantur, mox in lucro commoditates, luxum, & gloriam invenere. Successit ergo dein charitati pietatis ostentatio: & ex lucro vanitas, commiserationem delevit. Sic nempe medendi puritas, in linguas, jactantias, controversias, rixas, & conjecturas migravit, relictaque fide fideli priorum observationum, theoremata erexerunt, socordiæ atque vertigini molliter accommodata. Galenus dein quingentis annis junior, hypotheses exstruxit, complexionum humorum, & graduum: promittens facili methodo, demonstrationes mathematicas earum rerum, quas sola Natura metiri potest, quæ sibi in occultis eadem reservavit, ac tandem nonnulla solis Spagyris patefecit. Galenus interim sua theoremata in ingens dispersit, quæ postea Græcorum garrulitas adauxit in immensum, quæque Scholæ, in hunc usque diem, superstitiosè colunt, quia alienis laboribus sibi tropæos fecere. Hinc itaq; studium in professionem, & Academias transiit. Quandoquidem Romanos (quos Græci Barbaros vocant) Galeni posteros, non piguit hunc sibi authorem proponere. A medendo namq; transsilierunt in Medicos, & Medicinam erexerunt: adeoque in limine errarunt, in hunc quoque diem usque, omen sibi in nomine scripsere.

Quod

Quod scilicet non ab opere medendi, Medici nam colerent, ac Medici essent, sed à dicendo solum, Medici dicendi essent, & professio eorum Medicina, totaque medicatrix ars, propria confessione, duntaxat esset sermocinalis futura. Nec decus ex arte, qui tantum à dicendo nomen acquisivere, sperare se, præsago Etymo denotarunt. Mauritani postea palmam pollicebantur, ubi pænè hellenismus studiis defloruisset.

4. Europæi verò desperantes, velut tota animi vis sibi effœta esset, barbaris in ventis stare, & peregrina excoluisse, sibi duxerunt satis illorum autem commenta, in novas indies centurias redegisse, nedum non ingenerosum putarunt: sed honori duxere, sapere, ex commentario duntaxat. Hinc socordiæ poculum. Scholas veterno imbuit, quisque assentiri, quam indagare mallens.

5. Inde nec ab Hippocrate, Medicina progressum usque fecit: Sed quæ per Galenum adhuc retroivit, deinceps in circulum circumacta est; unde Scholæ vertiginem concepere; & Galeni præstigiæ, cantum cuculi imitantes, in eundem semper circulum rotarunt. Dum enim studia in lucrum erecta sunt, Medicina circum molam rotata est.

6. Siquidem cum præter venæ sectionem, & laxativorum supellectilem, vix alia Scholæ remedia adhuc hodiè agnoscant, sitque omnis illarum conatus, ut sanguine, stercoribus, balneo, cauterio, sudore, adeoque non nisi corporis viriumque diminutione, idemque cruoris putrefactione, (quam appellant purgationem,) miseraque laniena, omnes corporis languores tollere præsumant:

7. Hinc factum est, quod ipsæmet, evanidos effectus admirantes, copiosam erexerint incurabilium cohortem, velut desperatione adactæ, de illis morbis, non nisi pudibundam mentionem faciant, ac curam palliativam introduxerint calamitate, atque desperatione plenam.

8. Sola inquam Plethora, Phlebotomiæ dicitur indicatrix, quæ de cætero ut nocet, ita initiantis morbi acuti inedia, & ciborum aversio, cum depopulante morbo, omnem Plethoram primis diebus facile deplent. Neque inane revulsionis, atque derivationis commentum magnopere profuisse, suo quandoque themate, sub febribus demonstravi.

9. Laxativa verò, cum saltem novellum cruorem è Mezaraicis venis emungant, illumque pro veneni illorum indole, diversimode putrefaciendo, transmutent, profecto, non nisi languidam spem sanandi, per eventum, confusione, anxietatibus, & incertitudine plenam, dedere hactenus. Itaque cæci sumus, nisi magno animo, tantæ mortalium cladi, ægrorum, orphanorum, ac viduarum suspiriis; & mortuorum tandem commiseratione ducti, eamus obviam,

10. Etenim præterquam quod tam incerta, ac infida sint Scholarum ægris auxilia, humanam quæso sortem mecum commiseremur, quæ vitam, & fortunas, arti conjecturis, & incertitudine refertæ, supposuit, ut omne quoque nebulonum, ac meretricum genus admiserit, quò in nostros cognatos impune sæviat. Tantam Scholarum, & seculorum ignaviam, & cæcitatem: cum mecum perpendo, laudo Deum ter gloriosum quod parvulis in seipso, multam veritatem patefecerit, quam magnatibus & cathedris occultavit. Ideoque Judiciorum Dei abyssum, admirans, sanctè adoro.

11. Cæterum Galenus, prædecessorum gloriam in se rapiens, artem suam paucis contentam Regulis, in immensa volumina dilatavit. Placuit nimirum, ex quatuor Elementis, corpora quævis institui, & suam inde integram quidditatem rapere. Adeoque ad horum normam, quatuor qualitates, totidemq; complexiones simplices, mox totidem qualitatum complexarum binarios, ac inde quoque humores quatuor, nostri constitutivos, antè ab aliis somniatos confirmavit. Dein, ex illorum lucta, & discordia, tam simplici, quam suis fictis humoribus sociata, omnes propemodum morbos, & sanandi scopos, sive indicationes, prout ex illorum symmetria, sanitatem derivare statuit. Morbum quoq; omnem, esse meram qualitate diathesin. Quapropter, contrariorum duntaxat contraria esse remedia. Qua tandem necessitate compulsus, vires simplicium, verbotenus è Dioscoride, gradusque elementarios distinguens, exscripsit, seminalem, & specificam

illorum

illorum potestatem utrobique negligens, quia nesciens.

12. Qua quidem artis facilitate, sibi principatum medendi conciliavit, obtinuit, & allecta posteritas tanto compendio, veternus sopor, per fores ignaviæ, in Scholas irrepsit. Cui excitando, utinam Deus suum honorem, & mortales, usumfructum quem opto, meis ex laboribus capiant.

13. Obgannient, sat scio, plerique, sibi, suisque lectionum fatigationibus detractum iri dolentes, si solidam scientiæ Medicæ veritatem, in solius Dei gloriosi donationem resignavero, minimum verò in acumine ingeniorum speravero. Sed utut ringantur, homo rasa & inanis tabula est, debetque aliunde, & à Magistro unico, suam acquirere doctrinam. De quo dicitur, quod nunquam discipulus illum Magistrum superaverit, quia tantum unicus Pater, & unicus Magister qui in cælis habitat. A quo omne bonum, omnis lux, & intellectus claritas. Christiani sanè, profitemur Dominum Jesum, unicam Patris sapientiam, omnis essentiæ, veritatis, & cognitionis α & ω. Adeoque cum omne donum bonũ, nedum virtutum, sed & cognitionum, descendat à Patre luminum; quis poterit à Scholis gentilitiis, scientiæ Medicæ tesseram ediscere? Dominus etenim creavit Medicum, non Scholæ.

14. Possunt equidem Scholæ paganicæ habere scientiam historicam, observatricem rerum contingentium, regularium, & necessariarum. Quæ est scientia memorativa facti. Possuntque & Mathesin adipisci: quæ est scientia applicationis rerum ad mensuram. Possunt & demum rationalem spondere, quæ ex alterutra harum, per discursus adaptationem, deducta est. Atq; utinam, quantum per illa media poterant, solidè atque sincere præstitissent! Possunt inquam historicè novisse astrorum & maris refluxus, quod aqua ad planum & deorsum tendat, varias inde sequelas derivare, ac in axiomata stabilire. Noverint inquam panificium, & causarum necessitates aliquatenus connexas, ratiocinio adaptare. Ast ab ipsa scaturigine, sive à priori istæc intelligere, & sapere, nulli, sine Christi Domini peculiari favore, conceditur.

15. Est ergo scientia medendi omnium postrema, maximeq; occulta, adeo; ut nec mirum, hodie etiamnum ejus prima desiderari è typis initia. Solertiores adhuc ethnicorum, mundum sua lege constare, resque radices suas, in toto, ac speciebus habere, quibus vi propria, in æternum conservatum iri spoponderunt, adeoque independentiam, sive Deitatem, rebus inesse. Eheu! inde à vera philosophia, & Medicinæ veritate, velut ebrii, circa luridas Deitates, & cœcitates, cespitarunt in tenebris: atque idcirco creata, horumque semina, radices, & cognitionem, necessario nescivere. Naturæ cognitio itaque, per conjecturas pueriles tentata quidem ab Ethnicis est: at minimè unquam adepta. Dolui ergo, cum commiseratione, quod hactenus non aliunde initia Physica sint depromta. Quæ uti hoc labore detegere statui: ita humiliter oro, faxit Deus, ne suum mihi talentum cesserit in retributionem pœnæ, etsi in hoc labore non, quantum volui, potuerim,

16. Etenim tota facultas Physica, apud hominem delata est; Ideoque debuit hæc utique immediate ejus vitam, hujusque defectus omnes respicere. Terminatur ergo Physica tota in usum vitæ, inventionem causarum morbi & remediorum. In quo postremo cardine, hactenus sudatum parum, scitum nihil, multum vero promissum, plurimumque neglectum, exspectatum dudum, & erratum ubique invenio.

17. Siquidem morborum cognitio, continet scientiam causarum, dependentiæ, & appropriationis earundem, ad potestates tutrices nostri. In quibus hactenus toto cælo est erratum. Inventio autem remedii, præsupponit præfatas cognitiones, atq; insuper potestatum, & virium, modum, inquam, & agendi media, eorum autem remediorum applicationem, præparationem, & deductionem, juxta partium clientelas, & scopos. Continet quoq; necessario simplicium cognitionem, potestates, actiones, mutationes, defectus, alterationes, alteritates, & connexiones sive dependentias, tam invicem quam respectu potestatum vitalium: Singulæ vero desiderant donum Dei peculiare; Intellectum nempe, & experientiam selectionis, sequestrationis, præparationis, & graduationis. De

quibus nondum per Scholas tractatum esse demonstrabo.

INDEX COLUMNÆ SECUNDÆ.

COLUMNA II.

AB ovo Philosophiam aggredi prorsus debui. Rem inquam, nunquam theoricè indagatam, & minus exercitio attentatam aut cognitam. Id est, inauditam veritatem palam facere statui.

2. Nam nisi perinde cum morbis egerimus, atque agunt cæteræ artes, cum suis objectis: Et nisi prævisum, indubiumque morborum exitum polliceri & prænoscere quiverimus, ægrorum optatui plerumque, more aliorum Artificum, respondendo; signum est, media, & finem, arti conjecturali, & incertæ, commissa stare: ubi inscitia ductrix, & via, trames incertitudinis, tandem tenebræ euntem, & ducentem, per calles ignotos, apprehendunt.

3. Multos mihi succensos fore scio. Inprimis qui meam ruditatem, & severitatem in reprehendendo, jactantiæ intolerabili ascribent. Dein, tam illi, quibus cuncta, quæ suo non sunt parta arbitrio, displicent, nova omnia irrident, & horrent; quam qui se omnia scire autumantes, discere recusant. Non potui tamen osorum ergo, talentum meum defodere, zelumque meum proximo non patefacere. Itaque donata cognitionis charismata, sine invidia, fuco, lucri spe, aut vana ambitionis gloriola, proximo detexam, & quantum meæ satisfecerint experientiæ, lubens ostendam. Sperans ostenta semel veritate, facile, ditiori talento præditos, Reipub. me futuros utiliores. Sic namque decet, disciplinas, per additamenta procedendo, indies ditari. Eruntque hactenus proin posteriores prioribus obligati.

4. Equidem magni creditur subsidii, multorum ante me, libros evolvisse: quia facile est, aliorum inventis, sua addidisse. Ast in negotio, quod assumsi, debile fuit è Scholaribus, omne auxilii genus, laxumque mihi ideo avorum consilium, & subsidium. Utpote ubi differo, quod ipsus omnium scribentum calamus fuerit ignarus, & morbidus, perfacile discernere est, nullius mihi prorsus arbitrium profuisse, obfuisse vero insigniter. Mecum proinde, scripta avorum pugnasse, per aliquot annos, pro veritatis gloria, sincere, & candide protestor, atque profiteor.

5. Verùm nova, & inaudita omnia cum depromam, inventa aliorum non interpretabor, ut neque auctoritatibus certavero: & visus sum mihi novus Medicinæ author, hactenus duntaxat nomine tenus, cognitæ. Ideoque dona, pro quibus Creditor DEUS, me misellum debitorem, suo insculpsit libro, in fœnus locavi. Paradoxa sunt omnia. Fateor. Etenim si alibi exstarent, inutilem me rixatorem, dierum meorum prodigum, & iteratorem inutilem, præsumtuosum, æstimarem. Quocirca si beneplacitum Patri luminum, Avorum diebus, morborum auxisse numerum, & nequitiam: credam pariter, non inconcinnum sperare, Bonitatem suos aperuisse thesauros, ut cito, tuto, atque gloriose demum ungat stigmata, & vulnera, quæ Pater Misericordiarum inflixit.

6. Scilicet is ille, qui Medicum ab inito, ceu Mediatorem inter Deum, & hominem, constituit: Imo sibi in deliciis posuit, à Medico vinci velle, nimirum, ad hoc se creasse, peculiari elogio, & elegisse testatur. Ita est sane. Non enim citius hominem punit Deus, infirmat, aut interimere minatur, sibi quam optet opponentem Medicum, ut se omnipotentem, etiam meritas immittendo pœnas, vincat propriis clementiæ suæ donis. Hæc est Charitas Altissimi, super caduca quævis, æstimabilis, quam electis à se Medicis, à seculo est elargitus. Ille, ille incomprehensibilis, disponens omnia suaviter.

7. Ejus

7. Ejusmodi autem Medici sunt in ventre matris præparati (hoc namque, verbum, *creavit ipsum Altissimus* , importat,) suo fungentes munere, nullius lucri intuitu, nudeque reflectuntur super beneplacitum (imo mandatum,) illius, qui solus, verè misericors, nos jubet, sub indictione pœnæ infernalis, fore Patri suo similes.

8. *Obedite præpositis*, præceptum quidem: *sed honora parentes, honora Medicum*, angustius est, quam obedite, cum cogamur etiam obedire minoribus. Medicus enim Mediator, inter vitæ Principem, & mortem. Desisto, maturè sat, considerans beneficia mihi immerito præstita.

9. Porro nec Lectorem benivolum requiro, nec Momum timeo. Liceat enim utrique displicere, cui est licitum, omnem vituperare laborem, & scientiam. Sic namque Deo statutum est, ut nova suos continuo nanciscantur duros censores, & ingratos, ut plurimum. Renunciavi namque magno conatu, Aulis placere, & Magnatibus, etiam pendere ex arbitriis alienis, semper hoc æstimans servile, prout è contra, liberum plane, non subesse cum illo ente, quod nemini, nisi Deo, est subjectum. Nam etsi initio arduum esset: solitum tamen mihi id austeritatis genus elegi, geniale dein feci per assuetudinem, ac dulce inveni. Atque utinam, id mihi non tam ex arrogantia, quam curatioris scientiæ possessione inoleverit! Subinde enim interim memor verbi: *Deus dispersit ossa eorum, qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Dominus sprevit eos.* Certo itaque scio, si largitoris ferat placitum, super sata rorabit, incrementum dabit, eruntque sic conceptus mei Reipublicæ humanæ proficui, si adsit dierum plenitudo. Sin minus, novit is saltem interiora mei, & Clementiæ suæ exspectabo retributiones. Sit ergo Deus, inter me, & mundum, qui utrumque est judicaturus. Sit nomen ejus ter gloriosè sanctificatum, fiatque ejus sola, in omnibus sanctificans voluntas. Amen.

COLUMNÆ TERTIÆ

1. *Quibus mediis detur Intellectus.*
2. *Author quomodo falsitates deprehenderit.*
3. *Inscitia Medentum capitalis.*
4. *Difficultates Authoris, adhuc junioris, cum alius Medicis.*
5. *Libros omnes deseruit.*
6. *Quid peregrinando, ac quam parum didicerit.*
7. *Putavit dudum, Medicinam esse Græcorum imposturam.*
8. *Quantum ex Paracelso profecerit.*
9. *Ingenuitates Authoris.*
10. *Unde Schola excusationem mendicatura.*

COLUMNA III.

CHaritas orat, desiderium quærit; & necessitates, ex commiseratione, in anima pulsant. Sic datur intellectus.

2. Sane puduit me, vel ab adolescente, quod operarius, vocatus ad opus, illud promitteret, staretque promissis: Ego vero ad infirmum, initio morbi, & constantibus adhuc sibi viribus, vocatus, eundem interire permitterem. Formidinis enim plenus credidi, non sat fore, dicere: *Non est in Medico semper relevetur ut æger.* Et nata inde licentia, temerè progredi, atque continuare in opere Medico, dicendo: Excusabor, quia feci quantum potui, juxta artis theoremata: Si scire meum, undequaque defectuosum, ipsæque artis hypotheses, in radice sui, sint cariosæ.

3. Est nimirum Medentum inscitia, pergens male medendo, ferè capitalis: Quippe nec impianda apud Deum, ubi pellem pro pelle dabit homo. Signum est namque, ejusmodi Medicum, non per fores, sed per fenestras intrasse, falsumque nomen sibi arrogasse.

4. Ego quidem, à teneris adhuc ossibus, scientiam ante divitias habui. Sciscitabantur nempe Medentes, cur minus juxta Galenum curarem, illosque ceu antecedentium gregem, sequi recusarem? Spondebāt quoq; annue plures ducatos mihi in lucrum cessuros, quam multis suorum simul: sed postquam illorum theoremata, apud me, suspectæ essent fidei, anxius inquisivi securiorem tramitem. Plus enim scire anhelavi, quam ditari. Atque utinam id pure, in me, propter Deum! Saltem sufficientes divitiæ venerunt

ſimul cum aliquali ſcientia. Mox didici, dubitare magis, de conſtantia Theorematum Galeni, poſtquam conſpexeram ipſamet Scholarum axiomata, eſſe ulceroſa; tum demum paulatim, hunc conceptum, diſcurſu, & experientia, magis magisque confirmavi; nimirum utrobique ignorantiæ ſemina, eodem contagio in radicem medendi, & Medentum animos usque penetraſſe.

5. Deſerui itaque confeſtim, omnes omnium libros, acribologias, atque inanes Scholarum pollicitationes, credens firmiter, omne donum bonum, de ſurſum venire à Patre luminum, magisque adhuc, Medicinæ Adeptæ.

6. Peregrinas aliquot Nationes perluſtravi, & apud omnes eandem penè ignaviam & ignorantiam inveni. Quæ autem erant curioſiores ſciendi, etiam propoſiti tenaciores, & præſumtione circumſpectiores quidem inveni: ſed æquè, imo amplius ignaras reliquis. Tædebat interim ingenuè, laboris anteacti, & anxietatis, diſcendo perpeſſæ. In librorum autem multitudine, nusquam ſolamen erat, aut ſcientia: ſed promiſſa vana, abuſus, & errores plurimi.

7. Itaque dudum mecum reputavi, artem medendi, meram impoſturam, à Græcis introductam, donec tandem Sacra melius me inſtruerent. Peſtem conſiderabam morborum calamitoſiſſimum, in quo ægrum quisque deſereret, & infidi auxiliatores, arti ſuæ diffidentes, ocius fugerent, quam indocta plebs, rudesque Peſtis curatores. Propoſui itaque annum unum dicare miſeris contagio imbutis. Quanquam tum nullum, præter trivialia, medicamen, mihi enotuerat; Deus tamen, à tam atroci hoſte, meam præſervavit innocentiam. Non accerſitus enim, illos ſponte inviſebam; non tam juvaturus, quam diſcendi cupidus: omnes tamen me viſo, refici videbantur, ſpe & gaudio. Ipſe fretusque ſpe, me aliquando ex mera Dei gratuitate, potiturum ſcientia Adepti, mihi perſuaſi. Poſt decennium antem peregrinationis, & ſtudiorum, à promotione in arte medendi, habita Lovanii, tandem Anno 1609. jam conjugatus, me Gilvordiam ſubduxi è vulgo, ut minus diſtrictus, pergerem perluſtrando regna vegetabilium, animalium, ac mineralium, curioſa analyſi, corpora aperiendo, ſeparandoque univerſa, per ſolidum ſeptennium indagaturus.

8. Libros Paracelſi deriſa obſcuritate obſitos inveſtigavi, illumque hominem admiratus ſum, & nimio honore proſecutus: Donec tandem daretur Intellectus operum, & errorum ſuorum, Non enim me amicus, dierum fur, nunquam Bacchus, aut ſympoſia detinebant, qui vina tunc nondum ferrem: ſed continuus labor, per inſomnes ex ordine noctes, comitabatur mea deſideria. Ac tandem edoctus, vires corporeas alligari ſuis principiis, easque non dignè cognoſci, absque repagulorum reſeratione, hymnum cecini Domino meo, quod ætatis, laborum, impenſarum, & lucri neglecti, me nondum pœniteret, dulcedine ſcientiæ Adeptæ, compenſatus.

9. Interim indignor mecum Lector, quod vix liceat conceptus meos in veritate aperire, ſine læſione æſtimationis Authorum prægreſſorum. At priorum me ſeculorum licentia erexit, quæ Galenum fecit impunem, imo laudatum, quamvis Eroſtratum, Aſclepiadem, Protagoram, Eriſiſtratum, Herophilum, (Moſen hic non commemoro,) pluresque anteriores, erroris frequenter reos fecerit. Imo & Quintium, Præceptorem ſuum, carpſerit ſæpius, quem tamen (licet empiricum,) in plerisque ſe ſecutum teſtatur.

10. Sed quid erit illis detrimento, tritam viam calcatis, ſecurum autem medendi tramitem ignorantibus? Quis enim intellectum habet, quem non accepit gratis? fateor quidem, errores Scholarum, imprudentiæ culpa, non veniſſe, ſi dona ſemper pendeant ex datoris voluntate libera, illaque non emergant ante juſtam dierum, atque maturam plenitudinem. At ſemel propoſitos errores noluiſſe agnoſcere, hoc tum ſaltem in reatum cadit. Hippocrates noverat certo depopulantem curare Peſtem, & cum illo iſta ſcientia obdormivit, ſic volente Altiſſimo. An poſteri proin culpandi ſunt? non eſt enim volentis, neque currentis; ſed duntaxat miſerentis Dei: prout ſpernentis culpa eſt, veritati propoſitæ non acquieviſſe, & manum attuliſſe illi.

CON-

CONFESSIO AUTHORIS.

1. *Murmur Authoris.*
2. *Medici in Hybernia præferuntur Italis.*
3. *Romani citra Medicos, vixere melius.*
4. *Somnium ostendit suam animam Authori.*
5. *Modus mentis in intelligendo.*
6. *Qualis vicariatus mentis.*
7. *Qualis anima apparentia.*
8. *Mens petiit ab Authore intentionem habitam in scribendo hunc librum.*
9. *Subterfugium Egoitatis in Authore.*
10. *Responsio mentis.*
11. *Confessio vanitatis incidentalis.*
12. *Quod Author viderit post pœnitentiam.*
13. *Altera visio intellectualis.*
14. *Pœnitentia Authoris.*

CUm perlegissem hunc meum laborem, contentumque libri, uno velut puncto, comprehendissem in intellectu abstracto, dixi cum suspirio: *O curas hominum! O quantum est in rebus inane!* Quorsum convenit errores Scholarum persequi? Quidve utilitatis sentiet Christianus orbis? sive noverimus morbos prodire ab entibus conceptis? sive demum à caloribus, fictisve humoribus scatutire? miser enim, an non in vanum laborasti? Quorsum enim tantus Theoriæ nitor? nonne hæc cuncta fomitem præsumptionis habent.

2 Memini namque Magnates Hyberniæ, dare agrum domestico medenti, non quidem qui ab Academiis institutus rediisset, sed sanaret ægros. Habet nempe is librum, ab Atavis sibi relictum remediis refertum. Adeoque libri hæres, semper agri illius hæres est. Codex iste, signa morborum depingit, ac remedia vernacula, feliciusque sanantur infirmi Hyberni, ac longe fortiores sunt, quam Itali, qui pagis singulis, suos habent Medicastros, è cruore miserorum viventes. Dixi ergo mihi, Quis te vanus abduxit error; quod magni momenti futurum proximis meditatus, si tuas disputatiunculas Academiæ irriserint, & pedibus calcaverint; Et licet, non in finem gloriolæ tuæ scripseris, vana tamen sunt omnia, in manibus hominum.

3. Putasti quidem, si secus faceres, quod talentum concessum sepeliisses. Equidem nonne Romani per quingentos annos absque Medicis, & longe feliciori sanitate vixerunt, quam postmodum Græcis devictis; unde Medicos clanculum receperunt? felix nonne ætas esset, si aculei theoriæ, una cum tribulis & spinis terræ cremarentur, relictisque pone zizaniis, solo tritico vesceremur. Certe nescio an fatigatione legendi an verò obrepente somno hæ veritatis injuriæ, responso indignæ, animum meum terrerent.

4. Saltem magna mox quies me invasit, & incidi in somnium intellectuale, satisque memorabile. Vidi enim animam meam satis exiguam, specie humana, sexus tamen discrimine liberam. Confestim in spectaculo admiratus hæsi, nesciens quænam in me esset Egoitas, quæ animam à se distinctam cerneret, intelligeretq; intellectum extra se? ac tum subiit in animam lux quædam, cujus comparatione, lux visibilis hujus mundi, visa est continere fæculentas tenebras. Nec enim lux ista diversa erat ab ipsa anima. Ideoque non habebat aliquid sui simile, in sublunaribus.

5. Tunc statim comprehendi, quod qui nunc unà cum carne sumus, per eandem, à vero lucidoque intellectu, abstrahamur: quodque anima intelligat in pace, ac quiete, non ambiguo, extortæque rationis ductu, cœcas veri Imagines, intricatas fallacias, ac veri persuasiones, infaustas plerumque, sibi inducens: nec excursu ad similia gaudens, similitudines, atque harum proportiones, per relationes defæcans, adæquaret, nec deorsum ad substratas facultates, in analysin, atque synthesin pronas, se demitteret: neque diversis certitudinum afflatibus, passionibus, & infirmitatum confusionibus, agitata, cuncta ponderaret.

6. Sed notavi, quod cassa jam, mentis priori Majestate, oborta essat generatio altera. In qua, anima sensitiva, mentis vicariatum ageret. Quæ cum cognitione confusanea determinationum, atque disciplinarum excitamento indigeret, veri intel-

intellectus locum jam complet, sibi arrogat omnem Egoitatem. Hinc namque didici, contingere, quod ipsi non percipiamus, nos aliquid intelligere, quamdiu principale agens, hujus miseræ, atque caducæ intellectionis, vim suam, usque ad sensus limites, non traduxit. Quare etjam, nec reminiscimur nos intelligere, nisi per œconomiam sensitivam, ejusmodi actio in nos propagetur. Nec enim idcirco advertimus nos scire, nisi quando facultatum fit mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli, adversis agentibus scenicis, circa medium complicentur. In hac igitur intelligentiæ dualitate constituto mihi, ob animam versata est comminatio Domini, justitias nostras judicaturi. Quod proposueram investigare omnes res, quæ sub Sole sunt; Quodque Deus ter gloriosus, filiis hominum, singulis occupationem suam dedisset, ut se ipsos exerceant.

1. *Eccl.* 13.

7. Statuit igitur anima seipsam examinare in proposita sui Imagine. Juxta illud: *Quis enim scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est?* Postmodum aperuit tum anima palpebram oculi dexteri. Erat enim non quidem specie oculi humani, tunicis, prunella, & liquorum diversitate distinctus; Sed oculus erat unirum diversitate distinctus; Sed oculus erat unicus globulus, lucidus, quale videtur astrum Veneris, eminus. Qui oculus, licet esset longè fulgore pulcherrimus: sua tamen insuetudine, me perculsit. Lucebat autem tam intro, versus fundum animæ, quam extra per totam animam. Dimisitque radium in splendorem intelligentiæ illius, occultæ prius, quæ sibi Egoitatem discretam fabricaverat.

8. Petebat autem ab animæ sensitivæ thymosi, sive animositate, computum: An videlicet in hujus libri compositione, semper resilicet in hujus libri compositione, semper resignata voluntate, cuncta nudè obtulisset, in placidissimam Dei bonitatem, atque nutum? An nimirum, unquam quippiam de se præsumsisset, instar occupatorum, tota sui vita, de titulo sepulchri cogitantium? quidve de se sensura esset posteritas?

9. Ast Egoitas, tanquam Intellectus discutientis lumen, tolerare recusans, se conabatur intra corpus demergere, examen contemplativæ veritatis subterfugiendo. Sed in ejusmodi visionibus, quibus Intellectus apprehendit Egoitatem, hæc stat, velut præter corpus. Quapropter non potens se abdere, à radiò animæ, qui illam translucebat, insueto prorsus modo, diverticulum quæsiit: quasi præ verecundia rei, ac loci novitate, petiit, inducias perendinas, sperans uno fortassis crastino, Intellectum cœpti forè immemorem.

10. Ast dixit anima: Quæque dies suum onus habet, suumque desiderat computum: dilatione non est opus, ad veritatis confessionem, cras quoque nil suppetiarum est daturum. Sic itaque subductio, atque mora sunt sublata.

11. Tunc igitur fassa est Egoitas: Fateor, lubensque detestor; quod me subinde contaminaverit, generalis hominum fragilitas, ad consuetudinem composita, credens, quod honos, omnes merito, & ex condigno, aleret artes, juxta Gentilium dictamen. Quo dicto, ipsa Egoitas, sensit suam turpitudinem. Atque inde adhuc magis, Intellectus, mœrore confectus quasi suspiravit: cognoscens meam intelligendi, & nimis ærumnosam egestatem, in corpore, quæ adhuc nihilominus gestiret applausu hominum, & vana gloriola potitus dubia. Enimvero speciali privilegio, soli Deo competit omnis honor, & gloria. Cognovi ergo quod bellum indixissem Deo, & induxissem alienationem in universum, vano conatu. Siquidem ordo rerum universalis, est, ut omnia primario, ultimato fine, atque totaliter, sint in honorem Dei. Itaque ut labor meus, non esset omnino reprobus (procul adhuc à bonitate.) necesse fuit penitus, hanc mei notam piari serio. Quocirca huc spectabat, exspectabaturque pœnitentia superne, cum efflagitatione.

12. Qua adveniente, alter tandem oculorum se pandit. Vidi enim tum, quod omnium rerum, quæ sub Sole sunt, indagatio esset donum bonum, descendens à Patre luminum, in filios hominum, ad occupationem, seriamque aliquam emendationem præteritæ inscitiæ, alias periculum inanis complacentiæ, à latere subinde infestare. Quamobrem, rogavi supplex Dominum, pro suæ pietatis Complacentia, cum

cum vanitatis meæ omnimoda displicentia, quod mei parceret, atque Egoitatem semper in me reflexam, mortificare dignaretur.

13. Interim resoluto animo decrevi, hunc librum igni sepelire: quod ipsum quoque præstitissem, & exsequi paratus jam eram, nisi altera intellectualis visio, se mihi obtulisset. Vidi enim coram, arborem longe pulcherrimam, quasi per totum horizontem expansam, cujus magnitudo, & amplitudo, me insigniter stupefecit. Erat conspersa floribus innumeris, odoriferis, colorisque placidissimi, ac luminosi: quorumque singuli, gemmam à tergo habebant, fructus vadem. Unum igitur de tot myriadibus, mihi decerpsi, Et ecce odor, color, totaq; gratia floris, confestim periere. Eodem instanti, datus est mihi visionis intellectus. Nimirum dona Dei singula, esse florum instar, & gloriosiora, quam Salomon in suo throno: magnarum scilicet exspectationum, si in arbore remanserint. At si homo donum sibi appropriet, aut à sua origine decerpere ausit, quanquam sibi evanescat flos; manet tamen carptor, debitor sponsi fructus.

14. Donum ergo Dei, decreveram deinceps relinquere in sua arbore, nec quicquam mihi arrogare decerpendo, fateorque lubens, meam præteritam ingratitudinem erga arborem. Quia quidquid ejus habeo, gratis elargitum est, & ad tempus mihi conditionaliter concessum. Cæterum ex fundo animæ detestor vanam stultamq; ignorantiam meam, quod donum istud, peregrino radio in me cadens, in me reflectere, primitus putaverim. Nam ut ex fimo, fumus putidus: Ita ex literis, fastus lituræ ascendit. Delectabar nempe ente rationis potius, quam veritate solida: putans fore post mortem honorificum, quod nemo merito magnifaciet: honorem nempe fore, applausum multorum, judicio errantium. Horreo igitur, repudio ex nunc, atque renuncio, laudibus, quascunq; unquam aliquis mihi daturus est. Nunc demum sentio, quas labes habeat vanæ gloriolæ amor, qui bellum aperte eidem indixi. Sciens, imo sentiens, ex præterita visione, quanquam facile sit laudem non capere, dum non datur: attamen difficile esse eadem non delectari, dum offertur. Quia expertus sum quam horridum sit, in futuro seculo, gloriam totam Deo debitam, aliqua ratione frivola, sibi ex parte attribuisse. Desiderabam ergo, ut liber hic, pro communi bono emergeret, suppresso nomine, ut auram vulgarem testarer me contemnere post hac. Sed obstat Potestatum decretum. *Omnis anima subjecta est potestatibus.* Juvet me Deus, fons omnis luminis boni, ut pergã serio meipsum irridere, dum quandoque à tergo, ac subinde à latere, antehac vana præsumtio irrepsit, ne posthac amplius me infestet quoquam modo. Irrorabit super sata, si fortassis ipsi placuerit, crescitura, quæ in usum proximi seminavi. Opto interim, Christi fideles, me indignum, malum, nescium, atque temerarium judicari, modò proximus inde non senserit detrimentum in medendo. Non enim inutilem, atque inscium me æstimaverit frustra. Imo si hæc mihi non cesserint in reatum, id abyssali clementiæ tribuo, quæ omnia vertit in bonum, se diligentibus, propter sui immensam bonitatem. Cui meas vanas laudes, suppliciter, ex meæ confessionis, & depressionis infirmitate offero, retribuo, atque suppono,

STUDIA AUTHORIS.

1. *Ortus, & vita Authoris.*
2. *Author risit larvatas Professorum industrias.*
3. *Nuditas Authoris.*
4. *Solidiores scientias in otio prosecutus.*
5. *Vilescebat Astrologia.*
6. *Canonicatum sprevit.*
7. *Quis profectus studiorum Lovanii, apud Iesuitas.*
8. *Displicuit Stoicismus.*
9. *Stoicismum spernendum ex mandato.*
10. *Casu velut in Medicinam raptus Author.*
11. *Defectus herbariorum.*
12. *Medicinam tantum superne defluere: Ideoque non posse tradi per Regulas.*
13. *Non doceri per Authores, scientia infusa instructos.*

ANno 1580. totius Belgii calamitosissimo, Parens meus obiit: fratrum ac sororum postremus, & vilissimus ego. In studiis enim educabar. Anno autem 1594. cursum Philosophiæ absolveram, qui erat mihi decimus septimus. Itaque cum solam matrem haberem, videbar Lovanii, totus mei juris & arbitrii factus.

2. Quocirca videbam neminem ad examina admitti, nisi tunica talari, & cuculla larvatum, quasi vestis doctrinam sponderet; cœpi cognoscere, quod Professores, ab olim, juvenes, in artibus proponendos, ludibrio exponerent: delirii quoddam genus in professoribus, adeoque in toto mundo admirabar, ut & simplicitatem credulitatis Juvenum.

3. Contraxi me in calculum, ut saltem meo judicio cognoscerem, quantus essem Philosophus; an veritatem, an scientiam adeptus, ipse examinabam. Comperi, me litera inflatum, & velut manducato pomo vetito, plane nudum, præterquã quod artificiose altercari didiceram. Tum prius enotuit mihi, quod nihil scirem, & scirem, quod nihili. Sphæra namque in Physicis aliquid scientiæ promittere videbatur, cui idcirco Astrolabium, usum annuli, & theoricas Planetarum adjunxeram; Logisticen simul & Algebram, loco oblectationis, quoties aliorum lectio tædia adduxerat, colebam.

4. Quibus elementa Euclidis nectebam, hancque doctrinam, socialem feceram genio meo, eò quod veritatem contineret: fortuito autem, ars Cyclognomica Cornelii Gemmæ, velut altera Metaphysica in manus venit. Quæ cum Nicolaum Copernicum unicè commendaret, non destiti, donec eundem mihi familiarem fecissem. Unde didici vanas excentricitates, alium cœlorum gyrum, adeoque non impenso tempore dignum, quidquid de cœlis magnis laboribus acquisiisse præsumebam.

5. Cœpit itaque vilescere studium Astronomicum penes me, quod parum certitudinis ac veritatis polliceretur, inania vero plurima. Peracto ergo cursu, cum nil solidi, nil veri scirem, titulum Magistri artium recusavi; nolens, ut cum morionem Professores agerent, Magistrum septem artium declararent, qui nondum essem discipulus. Quærens itaque veritatem, & scientiam, non autem apparentiam, me scholis subduxi.

6. Canonicatus opimus mihi promittebatur, modo Theologiæ me emanciparem; sed deterrebat me S. Bernardus, quod peccata populi comederem: rogavi autem Dominum Jesum, me dignaretur eò vocare, ubi maxime ipsi placerem.

7. Annus enim erat, quo Jesuitæ Lovanii cœperant docere Philosophiam, Rege, Proceribus, & Universitate, invitis. Idque cum illis à Clemente VIII. vetitum esset, discipuli vero illorum, ad gradum aspirantes, ad Pædagogia confluxissent, cæteros verò, ac ditiores, plausibili studio alliciebant Geographico: alterque Professorum Martinus del Rio, qui prius Judex Turmæ Hispanicæ, ac dein in Senatu Brabantico fessus, ad Societatem allectus, confluxerat, Disquisitiones magicas exponebat. Utramque lectionem suscepi avide. Ac tandem pro messe, solas stipulas inanes, rhapsodiaque pauperrima collegi, judicio priva. Interim ne hora absque fruge evanesceret, trivi L. Annæum Senecam, qui mihi impensè placuit, ac præsertim Epictetus. Videbar itaque in morali Philosophia, veritatis succum reperisse: statim dein cogitavi, hanc esse, pro qua Pythagoras tot annorum stricta exigeret silentia, judicium excellens, ac propterea obedientiam insignem. Tandem paucis mutatis, videbam Capuccinum esse Stoicum Christianum. Arrisit quidem studium pro æternitate: sed pro tanta austeritate, obstabat valetudo tenerior. Oravi Principem vitæ aliquoties, vires daret, quibus nudam veritatem contemplarer, immediatèque amarem; auxit hoc mihi desiderium Thomas à Kempis, ac deinde Taulerus.

8. Cum-

8. Cumque per Stoicismum, me proficere in perfectione Christiana præsumerem, & certo fiderem, tandem post aliqualem in isto exercitio moram, & fatigationem, incidi in somnium. Videbar factus Bulla inanis, cujus diameter, à terra, in cœlum usque vergeret: supernè enim imminebat sarcophagus, infernè vero, loco terræ, abyssus erat obscuritatis: horrui immensum, simulque excidi extra omnem rerum meique notitiam. Ad me vero rediens, intellexi unico conceptu: Quod in Christo Jesu vivimus, movemur, & sumus. Quod nemo, vel nomen Jesu, ad salutem dicere, sine peculiari gratia Dei, possit. Quod continuo orandum sit, *& ne nos inducas in tentationem*, &c. Datus est mihi nimirum intellectus, quod sine peculiari gratia, ad quaslibet actiones, nil nisi peccatum nos exspectet. Quo conspecto, & saporabiliter cognito, admiratus sum priores meas ignorantias; & cognovi, quod Stoïcismus me, inanem & tumidam bullam, inter abyssum inferni, & mortis imminentis necessitatem, detineret.

9. Cognovi inquam hoc studio, specie mediocritatis, fieri me arrogantissimum: quasi libertatis arbitrii fretus, gratiæ divinæ renunciarem, ac quasi, quæ vellemus, per nosmetipsos efficeremus. Absit tale nefas, dixi. Quapropter istam blasphemiam, Paganismo quidem indulgendam; at Christianum dedecere censui, adeoque Philosophiam Stoicam, hoc titulo, odibilem censui.

10. Interim cum nimia rerum aliarum lectione, tædio, afficerer, ac fatigarer, recreationis ergo, Matthiolum, ac Dioscoridem volvebam, ducens mecum, nil mortalibus æquè necessarium, quam Dei gratiam, in vegetabilibus admirando, propriis ministrare necessitatibus, fructusque eorundem carpere.

11. Mox dein comperi, à diebus Dioscoridis, nil artem herbariam increvisse; quinimo hodiè ab ipso traditis herbarum iconibus, nominibus atque faciebus, plantarum, utrimque duntaxat disputari: nil verò virtutum, proprietatum, ac usuum esse adjectum priori inventioni, atque historiis: Præterquam quod Posteri confinxerint gradus qualitatum elementarium, quibus tota herbæ crasis tribuenda est. At cum ducentas fortè herbas, unius qualitatis & gradus, diversas habere proprietates comperissem, atque aliquot diversarum qualitatum, ac graduum symphoniam (puta in potionibus vulnerariis) habere in productione ejusdem effectus, cœpere mecum vilescere, non quidem herbæ, (pentacula divini amoris,) sed ipsi Herbarii.

12. Cumque causam instabilitatis effectuum, tantæque obscuritatis, in applicando, ac medendo mirarer: Inquisivi, num esset liber aliquis, tradens axiomata, & Regulas Medicinæ? Rebar namque Medicinam doceri, ac per disciplinam tradi posse, instar artium, & scientiarum, adeoque esse traditivam: Non autem, quod esset merum donum.

13. Saltem cum Medicina scit scientia, donum bonum descendens à Patre luminum, cogitabam, quod haberet sua theoremata, suosque Principes Authores, scientia infusa instructos, quibus, tanquam Besaliel & Ooliab, Spiritus Domini inspirasset morborum omnium causas, & cognitionem, simulque scientiam proprietatum rerum. Cogitabam itaque hos illustratos, esse antesignanos Professores medendi.

14. Inquisivi inquam, an non esset alter, qui descripsisset vegetabilium dona, proprietates, applicationes, & convenientias, ab hyssopo usque ad Cedrum Libani? Respondit mihi Professor quidam Medicinæ, nil horum in Galeno, vel Avicenna desiderari posse. At cum non essem credulus, nec apud Scriptores reperirem certitudinem quæsitam, illam suspicatus sum juxta veritatem, quod dator Medicinæ maneret continuus ejusdem dispensator.

15. Itaque anxius, & incertus, cui professioni me resignarem, respexi ad populi mores, leges, ac Principum placita; vidi jus, esse traditiones humanas, incertas proinde, instabiles, & veritatis expertes: Quippe quod in humanis nulla esset stabilitas, nullaque scientiæ medulla; videbar inutilem vitam transigere, si in placitis hominum illam traducerem. Cognovi denique, meipsius gubernationem mihi sat fore difficilem, judicium verò de bonis, ac vita aliorum, esse obscurum, & mille spinis obnoxium: Quapropter prorsus studium juris, aliorumque regimen, abnegavi.

16. Ex altera parte instabat vitæ humanæ ærumna, & Dei voluntas, qua quisque se tueri debet, quam potest longissimè; propendebam autem singulari aviditate, in rerum placidissimam naturalium cognitionem: & prout anima, serva advenit suis inclinationibus, omnino in scientiam naturalium, insensibiliter lapsus sum. Legi itaque Institutiones Fuchsii, & Fernelii, quibus totam medendi scientiam, velut per Epitomen, me inspexisse cognovi, & subrisi mecum. Siccine scientia medendi traditur, absque theoremate, & doctore, qui ex Adepto medendi donum hauserit? Itane tota naturalium proprietatum historia, clauditur qualitatibus elementariis? Itaque legi opera Galeni bis, semel Hippocratem (cujus Aphorismos pænè memoriter didici) totumque Avicennam, & tam Græcos, Arabes, quam modernos forte sexcentos seriò, & attentè perlegi, ac per locos communes annotans, quidquid singulare mihi in iis, & calamo dignum videretur. Tandem collectam supellectilem relegens, cognovi meam egestatem, piguitque me insumti laboris, atque annorum. Cum scilicet libros omnes, eandem cum institutionibus cantilenam canentes animadverterem, solidi nihil, nihil quod scientiam veritatis, aut veritatem scientiæ sponderet.

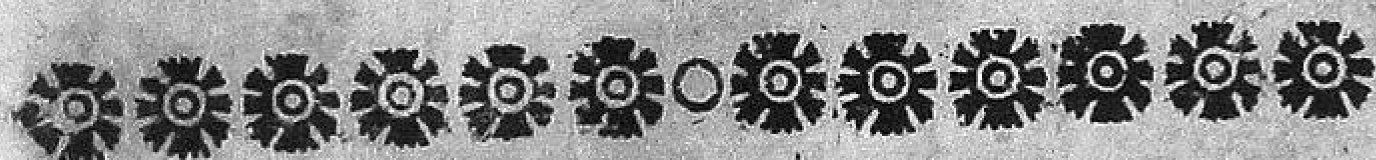
17. Interim vel ab initio comparaveram à Mercatore, omnia simplicia, ut tantillum singulorum penes me servarem, deinde ab Amanuense officinarum, sive simplicium collectore, habui omnes plantas usuales patriæ nostræ: sicque plurium cognitionem, per vultum eorundem, didici. Simulque perpendi mecum, quod faciem quidem simplicium, & nomina agnoscerem: nil minus autem, quam eorundem proprietates.

18. Volui itaque comitari practicantem Medicum; mox insufficientiæ, incertitudinis, & conjecturarum medendi, me etiam atque etiam pœnituit. Noveram quidem problematicè disputare, de quovis morbo; at ne dolorem dentium, radicitus curare sciebam, vel scabiem. Vidi denique febres, morbosque obvios, nec certo, nec scienter, nec tutò curari: Graviores autem, & qui non sponte cessant, plerumque incurabilium in catalogum destitui. Subiit mihi tum in mentem, quod ars medendi, inventum esset impostura plenum, citra quod Romani feliciter quingentos egerant annos. Reputavi, artem medendi Græcorum, falsam esse: remedia vero ipsa, aliquot velut experimenta, juvare absque methodo non minus, quam quod eadem remedia, cum methodo plerosque fallerent.

19. Utrobique canonum medendi, in complexionum diversitatibus fundatorum, fallaciam, atque incertitudinem deprehendens, dixi, corde mœsto, Bone Deus! quousque eris mortalibus succensus? qui hactenus ne unam veritatem, medendo tuis Scholis reclusisti? quousque populo te confitenti, veritatem denegabis? hisce diebus plusquam præteritis necessariam? An tibi placet holocaustum Moloch? vis tibi vitas pauperem, viduarum, & pupillorum, sub miserrima morborum incurabilium tortura, & desperatione, consecrari? Quomodo ergo non cessas, tot familias perdere, per medentium incertitudinem & ignorantiam? Concidi in faciem, & dixi: Domine, ignosce: si favor in proximum, me extra limites abripuit. Condona, condona Domine, indiscretæ charitati meæ; nam tu es radicale bonum ipsiusmet bonitatis. Nosti suspiria mea, & quod fatear, quod nihil sim, sciam, valeam, possim, & habeam, sim egenus, nudus, vacuus, inanis: da Domine, da, scientiam creaturæ, ut creaturam tuam intimè noscat, se primum, cætera præter se, propter mandatum tuum Charitatis, ultimo in te omnia, & super omnia.

20. Quod cum à multo tædio, & animi fatigatione, intensè orassem, forte in somnium deductus sum, & vidi totum universum, in conspectu veritatis, tanquam aliquod informe chaos, quod merum penè nihil esset. Et hausi inde conceptum unius verbi, qui significabat mihi, quæ sequuntur: *Ecce tu, & quæ vides, sunt nil, quidquid urges, minus quam ipsum nihilum, in conspectu Altissimi. Ipse scit fines omnes rerum agendarum; tu, tua saluti saltem intendas.* Imo in isto conceptu, erat præceptum intrinsecum, quod fierem Medicus, & quod mihi daretur quandoque ipsum Raphael. Actutum ergo, ac deinceps per triginta solidos annos, subsequentesq; ordine

ordine noctes laboravi, meis impensis ac vitæ detrimentis, ut vegetabilium & mineralium naturas, atque proprietatum cognitiones, adipiscerer: interim non sine oratione, lectione, scrutinio rerum, errorum meorum trutina, & experientiis diurnalibus conscriptis vixi. Tandem cum Salomone cognovi, me frustra adhuc plerumque spiritum meum torsisse, vanamque esse scientiam omnium, quæ sub Sole sunt, vanas curiositatum indagationes. Et quem Dominus Jesus vocaverit ad sapientiam, ille, & non alius, venturus est. Imo qui ad fastigium pervenerit, ben[illegible]nimum adhuc poterit, nisi Domini favor benignus affulserit. En sic adolevi, factus vir, & nunc quoque senex inutilis, & ingratus Deo, cui omnis honor.

VENATIO SCIENTIARUM.

61. Aristoteles non cognovit verum intellectum.
62. Phantasia non penetrat res, nec vicissim res intrant in eam.
63. Octo axiomata de Intellectu, quæ nescivit Aristoteles.
64. Divisio Prædicamenti Substantiæ.

VENATIO SCIENTIARUM, INCIPIT A NOSCE TE IPSUM.

RAtio putatur vita animæ, sive vita vitæ nostræ. Ego autem credo, quod Omnipotens, sit solus via, veritas, vita, lux viventium, & rerum omnium, non hoc est autem Ratio. Atque ideo quod mens nostra debeat esse intellectualis; non autem rationalis, si Dei simulacrum proximum referre debeat. Paradoxon istud elucidandum, ad scibilium cunctorum, Adeptorumque inprimis investigationem.

2. Voto meo, omnis Philosophia incipit, & procedit à cognitione sui ipsius: sive physica illa fuerit, sive moralis. Intellectum itaque, atque nostri cognitionem abstrusam proponam, quantum mea assequor tenuitate. Fert enim opinio Scholarum indubia, quod Deus nil pretiosius largitus sit homini Ratione; per quam solam à brutis distinguimur, cum Angelis vero symbolizamus. Sic quoque & ego, à teneris annis persuasus, credidi. Sed postquam discretio adolevisset, & animam meam semel intuitus essem, prorsus aliter sensi: fateor interim, me malle sapere in occulto, quam velle videri sapere, plus autem semper discere avidum, quam docere, annisum. Attamen debui quædam docere, ne talentum susceptum defodisse reperiar.

3. Quamobrem Ratio semel se ostendit in quadam visione, animæ meæ, in forma spissioris, & caliginosæ nebulæ, & proponebat, se esse nutricem, ductricem, & tutricem mentis, à Deo sic ordinatam, ad omnis, etiam solidi boni consecutionem. Imò protestabatur, se esse clavum cursus vitalis, proram, & puppim mentis, atque adeo inventricem omnium scientiarum. Primo enim intuitu, gratulabunda anima Rationem suscepit, penes se quiescere optavit, cum beneplacito, in gaudio, & jubilo. Quia sic olim mens sibi persuaserat, sic edocta.

4. Attamen mox, ne credulitatis lenitate peccaret, adorsa est Rationem propriis armis, dicens: Si itaque ratio, in mei servitium, es destinata, non ego te, sed tu me sequi debes: Quippe quæ nil affirmas, vel demonstras per discursum, quin ego id tibi prius ingenuerim. Quo pacto ergo jam discipula, supra magistrum, filia supra parentem, tutelam prætendis? Argumentum istud primum ex mea arrogantia, docuit me, nil, superbiâ animæ esse vicinius: quam tamen elationem, ex inobedientia oriundam, pallio virtutis texit, ne scilicet credulitate abduceretur.

5. Respondit autem Ratio; non quidem categoricè, verùm duntaxat, ut formidinem in mente generaret, & sic scrupulositate illam in vota sua traheret. Dixit nimirum, Salutem animæ nullam absque ratione acquiri; Perituros videlicet mortales sub sensuum illecebris, nisi per Rationis habenas vitia coercerentur. Cui indignabunda mens, ait: Apage! nil horum ex te, aut per te: quorum cognitionem ex fide, & exsecutionem ex clementia, suscipio. Imo fides jubet, quod pro se, te deseramus. Centum namque sectiones, & rimas in fide, tua peperit flexilis impostura, etiam defæcatioribus viris. Quælibet autem sectio, suam habet sophismatis rationalem inductionem. Quia Ratio parit utrobique, tantum putationem, loco fidei. Fides autem ex gratia est: non ex te subdola. Quæ sagacissimos quosque, in te confidentes, deludis, atque miserè abducis, ad barathrum miseriarum.

6. Finaliter consideravit mens mea per fidem, quod veritatis tantum unica esset forma, & essentia: & quod omnis intellectus, semper, tantum esset verorum. Quocirca in electione, rata est mens mea, intellectum præ Ratione, magnifacere.

7. Ideoque cœpit vereri, ne Ratio, quæ tot hominum Myriades, specie pietatis, veritatis, & Religionis, sub multiplicitate errandi, vafrè falleret, tanquam placida adulatrix, & callida seductrix, ipsam seduceret. Suspicataque est ergo mens, quod Ratio, nedum in fallaciam, & sui ipsius obsequium, fingeret suadelas, quoties mens, eam in Judicem, sive Assessorem delige-

ligeret: verum etiam, quod Ratio, plane se in parasitam, & in servitutem daret desideriis, etiam summè religiosorum: plusque putationis, temeritatis, & stoliditatis, quam scientiæ, ac veritatis, secum adduceret. Quippe quæ facile per linguas, nunc ad unum, nunc vero ad alterum extremorum, nutabunda flecteretur: rationesque ubiq; inveniret, fingeret, & substerneret, juxta placita desideriorum. Imò non raro ratiocinando procedat, quod extra rationabile excidat, maneatque indefinitè indistincta, & in inscitiis incerta: quas tamen enodare pollicebatur. Subinde quoque, Ratio animas dementavit, quæ suis persuasionibus nimirum confisæ, se illi emancipaverant. Aliis demum, per insulsas, importunas, indiscretas, & frustraneas solicitudines, filum vitæ præcidit.

8. Hausit ergo mens tædium ab Rationis Imperio, magisque quod sciret rationem, suæ œconomiæ domesticam, præsumeret vero pedissequa totum mox animæ dominium. Recordataque mens verbi divini, quod *domestici ejus* sint *inimici ejus*, nauseam super Ratione concepit. Et utrimque aversio, nondum sat fundata esset, tamen vires acquisivit eundo.

9. Inde ergo initio cœpit anima Rationem, non amplius ut partem, aut potestatem sui, contemplari; sed velut peregrinam hospitem, ab esse mentis plane decisam, atque neutram. Idque postquam anima, per fidem sciret, se à corpore semel separatam, non amplius rationis indigam: hanc proinde esse caducam, mortalemque, imo & cum morte nobis advenisse, in naturæ corruptione.

10. Scit nempe mens, se post mortem habituram omnem suam cognitionem simul, plenam, nudam, non successivam, non vi præmissarum extortam, non expugnatam, non fallacem, disputabilem, aut dubiam. Nec se à morte, facturam demonstrationes, ut unum ex altero concludat, trahat, cogat, diducat, vel reflectat, sive id fuerit ad concipiendum, sive vero ad notificandum.

11. Rationem ergo caducam, etiam ab anima fugitivam, mens apprehendit chlamyde, illamque omni veste, in nuditatem usque, spoliavit: Atqui tum menti confirmatum est, quod Ratio, nobis relicta, advenisset, tanquam stigma è tortore, in calamitatum, casusq; nostri memoriam. Et quod scientia boni & mali, esu pomi acquisita, esset ipsissima Ratio, tantopere à mortalibus adorata. Deinceps itaque annisa est mens recedere, non quidem contra, sed ab Rationis usu, abstinendo scilicet ab omni discursu, in contemplatione rei, ut res est, bona, vera, & ens in actu

12. Id autem non potui mox obtinere, eo quod invitam animam, ut umbra corpus, continuo comitaretur Ratio, quæ injussa, in mentis consilium advenit, ex veteri possessione, & non sat accurata clausura nostri concilii. Hocque titulo, adhuc onerosior, tristior, tædiosior, & nebulosior mihi fuit deinceps Rationis conversatio.

13. Tum siquidem cœpi sentire, quod Ratio animam angebat multiplicitate, inani complacentia scientiarum, & virtutum ridicula disquisitione tentabat; vitæ ornatum promittens coram mundo, deastram Rationem adorante. Quapropter intellectum & voluntatem, in sui placita miserè trahebat, & memoriam sic onerabat, ut mox in virilitate mea, memoria, ut asinus sub sarcina caderet, & defectum acquireret.

14. Mens ergo Rationem proscripserat sæpè: sed de novo, invitis mentis conatibus, semper subintravit, hypocrisin doctam detexit, suosque arietes ad debilissimum mentis murum admovit. Auram vulgarem nempe pollicita est, ambitionis stulta præmia, sub se foveri ostentans. Rigiditatem verò vitæ, cui tetricam Philosophiam, tunc primum adorsa est, illamque ut morositates dissuadebat, multa passim illicita, fraudulenter excusabat, juventutis, vel receptæ jam passim consuetudinis privilegiis; docta industria, adulationi mentis usque inserviens, velut pedissequa insequebatur, fingens rationes ad lubitum mentis, jam inclinatum.

15. Tandem mens rogavit, quam Scientiam Ratio dare posset? cui mox illa respondit, se posse per artem magnam Lullii efficere, ut de quoquo scibili, homo, tanquam omniscius dis-

currere possit, cum totius mundi admiratione. Tum indignata est mens, ac dixit Rationi: Apage, garrula nequam, Sermocinalia enim inprimis detestor. Itaque certo cognovi, quod Ratio semper animam deserat, cum ariditatis dissuavitate, in tenebris, inquietudine, incertitudine, & amaritudine cespitantem.

16. Postremò, ut cognovi nullum mihi in natura sublevamen, neque sperationem à tam molesto ac tædioso hospite, abdidi me in orationem silentii, adeo, ut quandoque prorsus, & subinde pro parte, me denudarem à Ratione, omnibusque ejus appendicibus.

17. Accidit itaque, quod extra, vel saltem præter illa, quæ per Rationem cognosci, aut suo adminiculo ullatenus concipi possunt, devenerim velut per sominum, subter ineffabile lumen. De quo nil habeo, quod dicam ulterius: eo quod invita Ratio, me confestim ab inde abstraxerit. Quippe, simulatque nondum mortificata Ratio, subter luminis insuetudinem, caligans, cum mente intrasset, admirationem in me suscitavit, quis, unde, quomodo, & cur eo devenissem: sicque cecidi extra lumen, in obscuritates miseras, subter diem. Meo autem judicio cunctabatur istud lumen, vix spatium, quo quis tractum, quatuor syllabas pronunciaret.

18. Abinde attamen sensi me mutatum ab eo, qui pridem eram, saltem enim degustavi immortalitatem animæ meæ, basim fidei, & Religionis, cunctis bonis caducis anteponendam scientiam. Perrexi itaque majore studio, à Ratione abire: utpote quæ me nunquam nuda: sed fallaciter tecta, cum pugna, & imposturis, adorsa erat: deseruerat me verè nunquam, nisi cum incertitudine.

19. Salomon, vocat spiritum hominis lucernam Dei. Non enim quod Deus sit in tenebris, vel humani spiritus splendore opus habeat. Sed prorsus, quod occultæ rerum scientiæ, à Patre luminum, infundantur in nos, medio huius lucernæ. Apprehendi quotidè certius, quod Ratio non esset spiritus ille hominis, ideoque neque ista lucerna Dei. Imo, neque, lumen istius lucernæ; Sed quod lucernæ inesset longe aliud lumen, cujus vigore, penetraret scibile sibi permissum.

20. Perspexi nimirum, quod anima non esset indiga, imo nec formatrix Syllogismi, eo quod illo uti nolit, semel à corpore sequestrata. Siquidem ejus cognitio nativa, longè nobilior atque certior esset, quavis demonstratione, Rationis apice. Tum denique cognovi, quod neque sensus Syllogismum conderet: sed quod Ratio demonstrationum formatrix, possideret animalem intellectum, sive imaginationem, mediam inter sensus, & intellectum. Interrogabis, quare lux luceat? aqua sit humida? cedat intranti digito? &c. ac reperies, quod quo res quæque clarior est, eo ejus Ratio sit stupidior, remotior, ac hebetior. Tum itaque clarè conspexi, quod Ratio volutetur inter obscuras caligines. Dein, quod ubicunque nullus est discursus, nullæ præmissæ, etiam nulla reperiatur conclusio, consecutio, sive Ratio. Attamen scientia præmissarum est certior conclusione, (siquidem cum è primo veris supponatur,) atque illa scientia est in anima, absque Ratione: quia ante Demonstrationem.

21. Unde mecum conclusi primùm, quod Ratio non generet nisi caliginosam scientiam, sive putationem.

22. Tum denique: Quod scientiæ veritatis, rerum, ac præmissarum, prodeant, non quidem à Ratione, sed ab alio longe initio, intellectuali videlicet lucernæ lumine. Quocirca mox observavi, quod Rationis discursus, extenuet, obumbret, præpediat, & suffocet, nobilem illum intelligendi actum, quo præmissarum scientiæ, nobis insertæ, cognoscuntur. Magis, magisque didici, quod Ratio procul dein & extra lumen veritatis; eo quod tantum lumen, instar vespertilionum, tolerare nequeat, suo nitedulæ splendore, mutuato, contenta. Quippe quæ nil aliud propriè est, quam discurrendi sermocinalis facultas, nobis, ut mortalibus, à peccato connata. Plus inquam, ut sequacem animam, operando fatiget, canisque capillis cranium tegat, quam ut intra nos, veri veram scientiam producat.

23. Quandoquidem reperi, quod anima optans scire, per Rationis venationem, ut plurimum amplectatur media mendacia, & falsas satisfactiones, pro veritate, in laboris præmium. Sic enim mens decepta, aspicit mendacium, fucum, frau-

fraudem, ac in summa, putationem, in vicem veritatis, quamdiu de Rationis imposturis nil adhuc ambigit. Hactenus namque contigit, quod tot sint imposturæ, & falsæ doctrinæ, tam in Religione quam in arte medendi, ut ne ullum angulum Scholarum perlustrem, unde veritas se opis Rationis non sit eversa.

24. Nudam itaque vidi Rationem, & didici, quod in omnem eventum Ratio non pareret, nisi putationem veri: quo medio, sepeliret intellectum intellectualem. Eo quod mens non possit simul amplecti, & sequi duo lumina, tam diversa. Putationibus autem, miserè mundus ubique abducitur, atque deluditur. Ac primò quidem, quod quilibet putet Rationem, Iconem Dei, & optimum nostri thesaurum, &c. Amabo. Petatur Ratio, super dubia quæstione, à decem viris sagacibus, separatim: & attende quantum ab invicem discedant, sua quisq; Ratione deludatur, & qualiter quisque sua strenuè pro putatione pugnet.

25. Enim verò cum mens mea Rationem sua veste spoliaret, observavi mundum decipi inprimis, propria putatione. Quod inquisitionem cognitionis rerum per causas, vocet indagationem, sive inventionem Rationis. In eo enim primum detexi fucum, ac miserrimam Rationis conditionem, nuditatemque pauperrimam: quippe apparere erubescit, nisi sub falsi Etymi operculo, ac mendicato pallio. Siquidem Ratio nullatenus est causa, pars, aut essentia causati, multo minus facultas Rationalis in homine res attingit. Nam res est id in se, quod est absque reflexione sui, ad aliquem humanæ Rationis discursum, inventionemque. Extima ergo vestis Rationis, larva esto. Causa nimirum, est initium, & origo causati. Ratio autem, nil tale est.

26. Animadverti deniq; quod Scholæ Rationi locum darent, in medio essentiæ mentis hancq; abinde animam rationalem, velut essentiali proprietate, denominarent; tanquam Ratio, pro lucerna, illi data foret in intima ejus essentia. Cum alioqui, revera in mente, sive proximo Dei simulacro, nullus sit Rationi locus. Eo quod anima, a corpore separata, non utatur discursu Rationis. Imo cum anima, adhuc corporis inquilina, quidquam intellectualiter intelligit, plane recusat omnem Rationis usum. Quia quando Ratione utitur, plane saporem corporei fundi refert. Cum rationalis potestas sit in parte inferiore animæ, quatenus corporeis compedibus vinctæ.

27. Mox demum sub Rationis denudatione, confestim, æquè frivolum involucrum se se obtulit, ex rationis putatione. Quod scilicet, quidquid veritati affine est, hoc Ratio judicet Rationabile, & Rationi consonum. Cum tamen Ratio, & veritas, sint disparata, in suis radicibus. Nam veritas, est ens reale, verum: Ratio verò, est ens mentale, problematicum, duntaxat apparens: hinc enim ens Rationis, Non-ens, putatione matre oriundum. Facultas enim rationalis, atque inde deducta Ratio, sæpè falsa, pro veris amplectitur, & vera pro falsis ridet.

28. Unde tandem serio inspexi, quod Ratio non conveniret cum conformitate rei, per discursum propositæ, & cognitione conclusionis, per nos repertæ. Utpote Ratio proprie non est judicium externi hominis, aut suæ imaginationis, quo apparentem sibi veritatem confricat ad species scientiarum, quas homini rentur innatas. Unde devium, imaginatio, tum prius fabricat cognitionem sibi consentaneam.

29. Ast, Ratio magni iste reputatus condus in mente, nil est aliud, quam habitudo prædictæ conformitatis, per discursum repertæ, cum speciebus, sive ideis connatis, in phantasia. Quæ demum conformitas, prout in se confusa, obscura, mobilis: ita instabilis necessario esse debet, ex natura subjecti inhærentiæ.

30. Sic enim, etiam defæcatissima Ratio, potest in se esse fallax, nec necesse est, ut ullam intra se certitudinem cogat, contineat, aut concludat: excepta Matheſi, eo quod hæc planè consistat in mensuris commensurabilium. Convertuntur enim ideo plures hæretici, per exempla vitæ Christianæ, quam per ratiocinia disputationum,

31. Aptitudo demum illius habitudinis, ad species in imaginatione connatas, censeatur rationalitas, vel rationablilitas. Ratiocinatio autem,

sive

sive logismus (unde Syllogismus) est actus, quo appropinquatur ejusmodi habitudinis conformitas, ad species in imaginatione congenitas, vel (ut mea fert sententia) suscitatas finaliter, exuendo calceos rationis, ut reperi in natura plurima, quæ intellectus judicat necessaria, quæ Ratio recusat ut impossibilia.

32. Scivi exinde, Rationem non habitare penes intellectum verum: sed extra eundem. Eo quod in intellectu, immediatè sit veritas, quia veritas intellecta, nihil est aliud, quam adæquatio intellectus ad res ipsas. Cognoscit nempe intellectus, res prout sunt; ideoque vicissim verificatur intellectus, de rebus ipsis, per res ipsas: Quandoquidem esse rerum, de se, est semper verum: & essentia illarum est ipsamet veritas. Ideoque intellectus, qui super eas fertur, semper directè est verus.

33. Sed cum imaginatio, ejusve Ratio, sit modus quidam intelligendi obliquus, procedens per rationes, & discursus: non autem per adæquationis transformationem: Idcirco, modus iste rationalis, est intellectus abusivus, & fallax. Bonum autem, rectum, unum, & verum, semper uno, & eodem modo se habent in intellectu. Quia in intellectu stant in puncto adæquationis: sed malum, curvum, obliquum, falsum atque multiplex, fiunt pluribus modis, per Rationem, in parte Imaginativa.

34. Certò itaque cognovi, Rationem, in non tam sublimi pretio habendam, ac fuit hactenus. Magisque, quod in brutis Ratio, & discursus, non obscurè vigerent: Nam quod annosa vulpes, callidior sit juniore, per discursum rationalem, experientiæ reminiscentia confirmatum, accidit. Imo apes numerant. Quoniam si sint 30. alvearia, ex ordine locata; apicula mane evolans, numerat quoto alveari sit egressa, dein non redit, nec intrat, nisi prius renumeret ordinem: quod facile probatur. Nam si quintum, aut sextum, transponatur septimo, aut alio loco, numeroque inverso, apes, quæ melle, aut cera onustæ redeunt, putantes in suam Rempubl. lectam deponere sarcinam, quintum aut sextum numeratum alveare repetunt: Cujus cives, cum sint peregrini, illi advenienti apiculæ, eandem occidunt. Et hoc modo fures destruunt una nocte cuncta alvearia. Serpens namque cæteris animantibus callidior erat. Unoque exemplo, mille instar, discursum rationalem in bestiis confirmabo, Villicus vincinus, canem venaticum alebat, custodiæ nocturnæ prædii præfectum. Accidit autem, quod in plenilunio, lupus circa villam discurreret, cui canis ille confestim allatrabat, & sequebatur fugientem lupum. Hic vero, famis impatiens, se retorsit in canem, illumque insequitur. At canis aufugiens, insiliensque super furvum, se in tutum recepit, indeque continuo latravit, herum excitans, lupi præsentiam docuit. Sequenti verò die rediit lupus, quem canis, ut pridie, latrando adorsus est. Lupus enim fugam fingens, donec comitem, quem secum adduxerat lupum, conjectura sciret, se subter furvum occultasse. Cum itaque se convertit ad canem, qui profugus, ab insequente lupo, putans ad furvum, velut tutissimum castrum, refugere, prodiit occultatus alter, qui canem rictu apprehendit, saltumq; super furvum præpedivit. Itaque insignem solertiam in brutis cunctis notavi, etiam insectis plurimis.

35. Vituperosam itaque definitionem existimo, qua homo, animal rationale, velut ex essentiæ descriptione, depingitur. Siquidem ex ultimato fine, destinationum proprietatibus in creando, definiendus erat, si finis sit causarum prima ex Aristotele. Quapropter nec hominis definitio, è fonte paganismi, mendicanda erat, qui creationem, ejusque fines plane ignoravit. Etenim ut mea Philosophia, gentibus ignota; ita vicissim illorum, est mihi nauci. Equidem scribo pro Christianis, quibus turpe est, sequi Ethnicos, contra veritatem Evangelicam. Nec etiam censeri volo nominum rixator, quoties de finibus, prærogativis, electione, dignitateque imaginis divinæ, agitur. Rejicio inprimis insulsitates paganismi, in definitionibus, præsertim hominis perpetratas. Siquidem testimonio S. Anthonii, per B. Hieronymum descripto, Paulus Anachoretarum primus, in Divorum numerum est relatus. Ejusdem quoque relatu, Faunus, legitur animal loquens, rationale: imo Deum naturæ, & Christianorum, cognoscens, colens, & supplicans, Antonium, ut pro se, at-

que

que suis, Deum oraret. Constat inprimis, hunc Faunum non fuisse hominem, ex Antonii assertione, & monstrosa figura. Denique neque fuisse Cacodæmonem, colligitur, quod hic adeo superbiat, ut ne quidem si sciret se salvari posse prece, vellet rogare, ut aliquis pro se oraret, neque se prosternere pro impetranda venia. B. Hieron. enim, Faunum vocat, non hominem, ut neque Cacodæmonem. Faunus ergo neutrum horum est, eodem teste, quo Paulus ille, inter Anachoretas, primum sortitus est locum, atque inter Sanctos relatus. Ergo Faunus est animal ut ens ratione, loquens idioma patrium: non autem homo. Sic Satyrus olim vivus, ac dein sale conditus, pro ære ostensus, per Ægyptum, Phrygiam, & Græciam portatus. In Scotia, & Zelandia, demum, atque alibi, piscata monstra, semihumanis figuris, ratione utentia, imo artes mechanicas exercentia. Homo nimirum ad Dei imaginem solus factus, cum exclusione omnium. Hæc autem rationalia bruta, in suis Elementis, etiam diversa inter se; sunt tamen simulacra nostri, non imagines Dei.

36. Homo ergo, est Creatura vivens in corpore, per animam immortalem, ad honorem Dei, secundum lumen, & ad imaginem verbi, primi exemplaris omnium causarum, sigillata. Dies namque, & suum lumen, fuerunt quandoque absque Sole: & Sol erit aliquando sine luce, Sed anima hominis, sine imagine divina considerari nequit, dum Regnum Dei, cum omnibus suis charismatibus, sit intimius animæ, quam est ipsamet sibi intima. Indignor ergo merito, quod Scholæ, Philosophia ethnica, adolescentes male imbuant, oblectenturque etiamnum glandibus, repertis jam primæ veritatis epulis. Domine lumen vultus tui, impressum est super nos. Nemo enim novit perfectè imaginem, & an bene suo respondeat typo, si typum prius non agnoverit. Quocirca quotquot hominem male definiunt, Deum non agnoscunt, ut neque seipsos in essentialibus.

37. Plus itaque Scholæ Philosophicæ, documentis Gentilium, quam Pauli acquievere. Hinc illas contemplor, hominem, duntaxat juxta ejus cadaver, meditatas; non autem juxta Creatoris, sive efficientis intentionem, hominisque destinationes finales. Alioquin enim omnipotens, à scopo suo declinasset, si finis sit causarum prima, in creando, sitque aliquid considerabile ut primum, in rerum adorabili Authore. Erat itaque creatura definienda, & intentione efficientis Creatoris. Ille enim in suis finibus non errat, qui ipsas proprietates fabricat, fluentes ex ipsis destinationum finibus. Quapropter homo, quamvis ex corpore, animales aliquot, & corporeas conditiones habeat: attamen ex intentione divina, creatus est in imaginem Dei viventem, in substantia immortali, ut Deum cognoscat, amet, & adoret, secundum lumen typi, sibi impressum. At postquam homo vixit in carne, ut animal, dixit Deus, *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia caro est.*

38. Genus enim definiti proprium, in definitione hominis, quod Scholæ nominant animal: idipsum Deus nominat degenerationem, aversionem viarum, naturæ corruptionem, atque destructionem intentionis suæ, in creando. Differentiam autem constitutivam hominis, sive rationale, competere brutis, extra dubium est, simulque penuriam Logices, omni prorsus definitione, & differentia constitutiva destitutæ.

39. Cæterum, Ratione, in nuditatem usque jam devestita, omnimodam acquisivi ejus displicentiam, eo quod inane sceleton mihi videretur, ablatis larvis, & togis. Denique pauperiem ejus angustam, & inquietam fœditatem aspexi, dum præcipuè confusionum, & incertitudinum memor essem, quibus me pro solito intricaverat.

40. Cœpi ergo deinceps contueri, quod meus intellectus plus proficeret per figuras, imagines, & visiones phantasiæ somniales, quam per Rationis discursus. Imo potius discursus frequentes, suum hominem ordinario morosum reddere, iracundum, amentem, procellosum judicio suo, & mobilem, sive imbecillum, adeoque & teneræ valetudinis.

41. At tandem introspexi penitius, figurarum atque Idearum progressum: & inveni tum illas adhuc cincta miseriis, & anxietatibus, eo quod imagines alienatæ essent, (propter alteritatem) ab ipsa rei veritate, & essentiæ per simili-

tudinis cujusque inexcusabilem difformitatem, remotam ab identitate. Et tum sic judicavi, quia nondum enotuerat mihi distinctio inter imagines Phantasiæ, & imagines intellectuales: quæ post abstractiones, manent in ipso animæ centro.

42. Fatigabar enim plerumque tota die, circa aliquod scibile; quod etsi mihi in basim, atque modum, esset incognitum, attamen per imagines, mihi eruendum statuebam. Tandem cum ulterius progredi, me sentirem impeditum; quia stupefactum: fabricavi intus, rei nondum perfectè cognitæ, aliquam imaginem, adornatam possibili adjacentia quidditatis. Sub qua, semel dein, dudum illam in phantasia aspiciens, ac velut eandem alloquens, tandem studio insigniter fatigatus, obdormivi, ut ejus somnialem saltem visionem excitarem, per quam eruerem desiderabile illius scibile. Juxta illud: *Nox nocti indicat scientiam:* Ac mirum sane, quantum luminis, ejusmodi visiones, mihi recluserint, præcipuè non bene dudum antea pasto corpore. Non enim diffiteor, quin rei quæsitæ quidditates, plerumque sub ænigmatis pallio rectas, vel confusas, plurimumque adhuc pluralitatibus, ac alteritatibus obnoxias, pluries acquisiverim hoc pulsandi medio, prægressis præcipuè quærendi adminiculis, adnexisque orandi subsidiis & alis. Dixitque ad me vir sanctus, (cui omnem conscientiæ angulum, laborumque, & annorum tædia, per insomnes noctes, aperueram) Ah! utinam ego tantundem laborassem, & in amando Deum impendissem, quantum tu miser, in disquisitione scibilium, quorum rationem sive computum, novissimus dies à te non exiget! Laudabam equidem Dominum tunc, quod mihi propinquius aliquod noscendi, discendique medium, gratis largitus esset, quam Ratio foret, quæ nunquam ad prius, raroque ad posterius idque cum multa adhuc incertitudine, penetraret. Credebam enim tum, originalem corruptæ naturæ ærumnam, ulterius progredi non posse, ad semel degustatum lumen, quam per præfatas Phantasiæ imagines.

43. Suasu ergo illius viri, destiti anguslinus aliquid optare, quærere, & investigare, denudavi me omni curiositate, & appetitu sciendi, ad quietem, sive paupertatem spiritus, me recepi, resignans me in amabilissimam Dei voluntatem in quasi non esse, non operari, in merum nil desiderare, nil intelligere. Maximopere, quod scirem multiplices imperfectiones, in cognitionibus meis hauriens insignem indignationem mecum, quod pro caduca scientia, tot tantosq; labores insumsissem. Ipse itaq; mirum in modum mihi displicui; Rogavi itaque Dominum, ut omne prorsus scibile, ejusque desideria profana, everteret è mente mea; quam hoc titulo, totam obtuli sæpius in sui beneplacitum.

44. Interim post duos menses, in hac scientiarum renunciatione atque nuda pauperie, semel mihi iterum supervenit, quod intelligerem intellectualiter. Sedebam secus Athanar meum. Redii autem mox in me, nec scivi quantum illud lumen durasset. Istud quidem novi, quod rei insolitæ novitas, stupor, & jubilus: tum subripuerint istud lumen, & excidere me fecerint, in pristinas meas tenebrarum confusiones. Eo quod Ratio, nondum mortificata esset. Aristoteles, quanquam hujus luminis totus expers: visus est tamen aliunde descripsisse alterius sensationem de labore Sophiæ, sive Adeptis. Βελτίον διαγκείμενος ἢ ἐν ἐπιγεγραφῆ εἰδώς. Surda nimirum alterius suggestione, vocat melius dispositos, quam si essent scientes. Id est, ope demonstrationis. Cujus solius medio, omnem in homine scientiam oriri alioqui semper jactitat. Saltem agnovi valedicendum Rationi, & imaginationi: tanquam facultatibus brutalibus (idque propter casus nostri ærumnam) si ad solitam veritatis cognitionem spe trahamur in profundum.

45. Cognovi pariter, quod requireretur facilis traductio intellectus, atque transmutatio placida, sursum, in formam rei intelligibilis, Quo puncto scilicet intellectus pro momento, fiat velut ipsum intelligibile. Cum autem intellectus perficiatur intelligendo, nihilque perficiatur, nisi ab eo, quod syn bo um secum habet, in sui natura; idcirco collegi intellectum, & intellecta, ut talia, debere esse, aut fieri,

fieri, ejusdem naturæ. Debere autem hoc fieri, extra laborem, inquietudinem: sed cum otio, in lumine sibi proprio, cum abstractione, orbatione, & carentia alterius, cujuscunque auxilii creati. Verum si concurrat alienum auxilium, jam erit cum labore, desiderii suscitati, extra intellectum. Porro istam intellectus transmigrationem, & transfigurationem, illi naturalem alioqui, Poetas quandoque subordinatos, Prothei nomen, non secus atque fabula, significant.

46. Ego vero, eo clarius jam cognovi, istam transmutationem intellectus, fieri debere, eo quod intellectus, in se, sit totus purus, simplex, unicus, & indivisus. Quamobrem eatenus quoque, illi competeret, unicus, simplex, uniformis, & univocus aliquis actus, ab ipsomet intellectu plane indivisus. Alioquin intellectus amitteret suæ unitatis homogeneam simplicitatem, per alteritatis dualitatem.

47. Veruntamen comperi sat, non esse de plena, atque libera nostræ voluntatis potestate, suo sic intellectu nunc frui. Et quod ad istud, requiratur plus, quam putare, anniti, optare, velle, &c. Idque nedum propter insuetudinem, qua à puero, per actus animales, continuo assuevimus parere imaginationi: Verum multo magis, quia ipsa voluntas, cum memoriâ, penitus pro illo spatio motus, debet absorberi, ac velut annihilari in intellectu. Quod sane ingentis est mysterii pondus.

48. Alias namque quam cito quis cogitat de anima sua, aut de re quapiam, tanquam de tertio, cum alteritate separata, extra intellectum eo ipso, nondum est cogitatio, aut operatio puri, ac solius intellectus. Ast cum anima cogitat seipsam, aut aliud quidquam, tanquam seipsum, sine alteritate cogitantis, & rei cogitatæ sine appendentia, extraversione, vel ratione ad durationem, locum, & circumstantias: Tum scilicet, ejusmodi cogitatio, est intellectualis. At nondum adhuc proin illustrata: licet ista jam intellectio, sit longe nobilior cogitatio, quam quæ per incidentias irruit: sive illæ, per imagines, sine sequela adveniant, tanquam infusæ: sive demum, ab experientiis, & observationibus haustæ, influendo, velut sponte affluant. Utpote anima, in illo luminis statu, sic apprehendit interiorem & anteriorem rei intellectæ essentiam, quod ipse intellectus, transmigrando sese transformet in rem intellectam hinc videlicet sequitur. Si notitia intellectualis sit cum similitudine rei intellectæ, in ipso intellectu: quod etiam Regnum Dei, nobis velut adveniat, atque renascatur, quoties in fide intellectualiter, & præsentialiter, Dei Bonitatem, Potestatem, Infinitudinem, Gloriam, Veritatem, &c. in spiritu adoramus. Sicque Deo in deliciis est, cum filiis hominum esse. Certe ita est. Intellectus noster, novo velut perfectionis rore perfunditur, quoties intellectualiter contemplatur aliquid supercœleste: eo quod pro memento, transmigrat in illud, illudq; degustat.

49. Tum nimirum intus fulgurat imago Dei, & evadit gloriosa. (Bone Deus, quousque deducis mortales,) Ast sane, non fit ejusmodi intellectualis cogitatio, cum discretione verborum, aut idiomatum; neque cum sensuum, aut Rationis præcinctu; neque cum celeriori quodam totius logismi conceptu affatim hausto; neque cum dependentia, ac sequela prius cogitatorum: neque circumstantiis circumsepta, de hic, nunc, albo, magno, amaro, simplici, placido, &c. Sed unum, non est in intellectu, sine altero: neque cum altero sub alteritate: nec etiam prout potest per Rationem, aut imaginationem concipi, aut per imaginationes, ideasve, cogitari. Verùm in illo statu, nunc; hic, sensus, Ratio, imaginario, memoria, & velle sunt simul in merum intellectum liquata, stantque sub tenebris, lumine intellectus obfuscata. Tum, tum inquam, lumen quoddam, cadit super animam. Atque id totum est, (meo judicio,) quidquid verbo, cogitato, locuto, scriptoque, dici potuit unquam. Istud lumen verò sive sit prorsus supernaturale, sive quod intellectus sui natura sic accendatur, malim experiri, quam determinare. Istud unicum saltem scio, quod non contingat absque gratiâ.

50. Quamobrem, sive intellectus transformetur, vel sive seipsum transformet in simulacrum rei intellectæ, sane divino auxilio opus ha-

bet, & quidem singulari, quia saltem tunc anima intuetur suum intellectum, sub forma arrepta, in dicto lumine: Atque in isto sui speculo, speculatur seipsam intellectualiter, absque reflexione alteritatis: sicque concipit rem scibilem, una cum omni suo esse, & proprietatibus. Eo quod hoc cognitionis lumen, non sit emanativum extra intellectum: sed manet reflexum, super intellectum, in omni veritate, & certitudine perfecta, perfectivum.

51. Equidem Rabbini aliquot, hunc animæ statum metuunt, ut periculosum. Schola etiam mystica, periculum arrogantiæ, & adulterii spiritualis formidat. Ambo autem ut nocuum devitant putantque Adepti, si sæpius invaderet, aut longius perseveraret, allaturum indubiam mortem, cum ægritudine, quam Binsicam Rabbini vocant. Quæ propriè est organi Phantasiæ Atrophia. Veruntamen quæso ignoscant, si secus sensero. Primo, quia organa Phantasiæ in hoc non laborant, dormiunt vero immota, tanquam si non essent. Igitur vicissim nil patiuntur. Tum, quia actus iste non est in nostra potestate: Credo namque principalem illum actum, esse clementiæ. Quæ nunquam inordinatum dat, facit, causat, admittit. Itaque etsi Clementia affluerет sæpius, aut diutius, nec proinde tamen inordinationem contineret, aut arguere posset. Obsecro ergo, Pater luminum dignetur præcedere, & subsequi sua claritate, ut me ducat ad vocationem, in sua gratia sibi placentem. Itaque lumen, cadens supernè super animam (quando minus est adstricta, & obligata organis corporis, quæque impassibilis, & immortalis in se est) vitæ quoque nocere nequit. Siquidem post receptionem tantilli luminis, comperio hominem triduano jejunio, vix quicquam pati. Quocirca mihi in mentem venit, potuisse absque cibo & potu, toto novenario, amicos Jobo comites astitisse. Porro juxta meam opinionem, lumen istud, citra opem, operam, & laborem intellectus sic disponit de intellectu, quod deveniat in libertatem sui: qui alias per servitutem corporis, est plane mobilis, obscurus, atque confusus. Alioquin intellectus organis non utitur, præter, aut extra se. Ideoque nec fatigatur, ut Phantasia: nec morbis, mutationibus, perturbationibus, alterationibus, alienationibus, alteritatibus, aut commistionibus, ex seipso subjacet.

52. In intellectum enim, dum stat in illo lumine, non cadit error, impostura, mendacium, aut dolus. Nec enim torpor, somnus, aut defectus illi inhabitant; Neque auxilium suscipit ab ullo creato, ut neque à corpore, Ratione, aut potestate ulla Phantastica: sed portat nativum suum lumen, super omnem Rationis ambitum. Imo quod magis est, non lacessitur tum intellectus ab ulla potestate se inferiore, neque à rebus ipsis, prout sunt cognitæ, fraudi, imposturæ mendacio, obnoxiæ: quippe quæ stant in nuditate sui esse, coram intellectu, ut quasi ab hoc informentur, & transmigrando vivificentur.

53. Sunt igitur omnia, in suo intellectu, tali modo, ut omnia animæ sint suus intellectus. Sic tamen, ut licet intellectus, actu intellectuali, se transformet in speciem rei intellectæ; servet tamen impermistam suam proprietatem, & essentiam, in quam iterum redit, mox atque ab illo actu cessaverit. Hanc nempe prærogativam possidet anima ex clementia, ut sit imago Dei: atq; ideo simplex lumen creatum, incognitum. Ita ut quoties aliquid peregrini in se concipit, debeat necessario desistere ab esse simplicissimi luminis, imaginis divinæ, aut se transformare in figuram rei conceptæ. Sic quidem, ut rei conceptæ essentia, sit nuda essentia, & tamen essentialiter in intellectu, sicut in nucleo pomi, pomus. Fit itaque hinc, quod intellectualis cognitio, sit omnis erroris expers. Quia abest Ratio, quæ nos ubique cespitare facit.

54. Stant nempe in conceptu intellectuali, essentiæ nudæ, & denudatæ: quas ut tales, anima in illo nunc, aspicit in speculo proprii intellectus, sicut dum oculus seipsum intuetur, in speculo, in radio reflexo sui ipsius. Idcirco eum nullum esse, reputatur pro vero, nisi quatenus pro tali, conceptum est in intellectu. Quapropter Aristoteles coactus est fateri, principia essentiæ, & principia Intellectus esse prorsus eadem, hoc est dicere: Quod veritas essentiæ, & veritas intellectualis cognitionis, sint unum & idem. Atq; ideo, ut ens sive esse, verum, bonum, & unum, sint convertibilia: ita invicem, essentia, bonitas, & veritas, debent

debent in unitate intellectus colliquari in formamentis. Siquidem in intellectione intellectus non est ulla alteritas intelligentis intellectu, & rei intellectæ: eo quod ante intellectionem, primum annihilata est omnis relatio reciproca, repercussio, atque reflexio in invicem.

55. Cum ipsa rei intelligibilitas, non sit nisi adventus, & approximatio unitatis, intellectus, & intellecti: sive alteritatum in relatione destructio. Quod ut clarius exemplo fiat; Intelligens intellectus, non est diversus ab intellecto, aliter, quam sicut radius lucis directus, à seipso reflexo. Itaque rei intellectæ essentia, in lumine intellectus, fit splendor spiritualis, & essentialis. Imo fit per commigrationem ad unitatem, quodammodo ipsum lumen intellectuale. Id quod animabus brutorum advenire nequit.

56. Ideo etiam anima nostra, seipsam intelligens, quodammodo intelligit omnia alia; utpote universa alia sunt intellectuali modo, in anima, ut in Dei imagine. Propterea nimirum, intellectio nostri, cæterarum est longe difficillima, ultima, optima, utilissima. Cognoscens namque animæ divinitatem, non potest non anteferre eandem voluptatibus quibusque labilibus, fœdis, & nullius pretii.

57. Difficultas autem præfatæ intellectionis, inprimis consistit in eo, quod sit imago Dei, quæ & ipsa; tam in se, quam respectu typi, quem refert, est propemodum intelligendo impossibilis. Deinde, anima non habens in se ullam imaginem suiipsius, à seipsa distinctam, prorsus nequit seipsam, per ideas intelligere. Cum vero simplex, atque uniformis, nec seipsam intelligat in imagine, nec sit etiam consonum, aut conveniens, quod propter summam, aut homogeneam animæ simplicitatem, uteretur diversis modis, atque mediis intellectionum, in intelligendo, respectu suiipsius, atque iterum aliis modis ac mediis, respectu aliorum intellectorum, hinc necessario anima, ad conservationem homogeneæ suæ simplicitatis, imagini Dei debitæ, habet omnia alia intelligere, sine specie, à rebus ipsis distincta. Sed cum anima careat sui propria specie imaginis divinæ, ut seipsam transformet intellectualiter in seipsam. Idcirco nequit propriè seipsam intelligere, modo intellectuali, nisi in lumine, & testimonio fideli ejus, cujus est imago. Cognitio enim, quam de Deo habemus, traditionis, fidei, adeoque meriti est. Quamquam plane negativa, quatenus non hoc, aut illud est, quod sensu, aut mente concipi potest. Ac proinde cognitio animæ, velut imaginis divinæ, adjunctam habet abstractionem negativam aliorum, quæ dicit non ens: non entis autem nullus respondet conceptus, nulla figura, nullusque intellectus. Id est abstractionis negativæ, cum sit comes privatio; negativa autem, & privativa, destituantur idea, sive specie æquivalente: idcirco lumen cognitionis, quod anima de seipsa habet, est clementiæ, gratuitum, nec unquam in hoc seculo plenarium. Sin autem felix quandoque conceperit in se Deum, per visionem beatificam, tuum eodem luminis radio, intus Deum se, & omnia alia intuebitur, & cognoscet. Idcirco enim, quantum anima intellectualiter intelligit sui; In tantum proficit cognitione utilissima, quæ de creatis in hac vita haberi possit. Quia in lumine sui luminis, quodammodo intuetur omnium proprietates, essentias, effectus, alteritates, distinctiones, atque defectus. Quo igitur semel appulit ista cognitio, ibidem flaccescit omnis Rationis nubilior speculatio, & subsidium; prout vice versa, subprimitur verus intellectus in nobis, sub Rationis placitis.

58. Quapropter cum objectum proprium intellectus, sit ipsa rerum essentia, ea propter accidentia, velut abstracta, atque discissa à rebus, quibus insunt, debent concipi ab imaginatione, idque per species, & imagines: neutiquam verò, per intellectum. In quo alioqui reperio omnia accidentia, connexa simul in puncto, sub essentia rerum intellectarum. Quippe accidentia proprie non sunt entia, sed entium à quibus dependent. Proinde accidentia non habent essentiam, quæ ad unitatem intellectus commigret, aut in quam sese transformet.

59. Cæterum Scholæ partiuntur intellectum, in Agentem, & Patientem. Illum enim volunt ver-

versari, circa inventionem mediorum, ac præmissas demonstrationes: ut scilicet, terminorum notas sigillares, imprimat in patientem intellectum, velut in substratam sibi ceram. Agentem ideo vocant masculinum, nobilem, atque formalem. Patientem verò assimulant fœminæ, atque materiæ ignobili, hæcque sua somnia persuadent tyronibus, quatenus natura ubique operatur ad sui perfectionem: operatio autem semper sit passione nobilior. Ast ego, tantam ariditatem ubique misereor. Primo, quia demonstratio non est effectus, vel proles intellectus, nec suppeditat ullatenus media, ad scientias. Ut jam sat probavi, Secundo. Æthiopem vidi rotare celeriter arundinem, in foramine asseris, cum interposito linteolo, ac non multo post, arundo cum linteo ignem concepere. Dein, ego abdidi arundinem in clibanum candentem, citiusque, clarius, atque perfectius accensa arundo splenduit. Cum tamen in hoc nil ageret arundo: sed saltem pateretur accensionem. Usque adeo quamquam principium agens, subinde possit esse nobilius patiente, dum effectus tendit ad perfectionem: vel dum patiens, ab agente debet perfici; Attamen dum unio sub sterquilinio putrefit, non facile credam agens esse patiente perfectius.

60. Ostendi sat alias, in tota natura, inanem Aristotelis doctrinam, merasque nugas: quanto ergo minus ille subsisteret in area intellectus? cujus esse, & operari pendent ex sola anima? Cogimur namque Christiani credere, quod intellectus noster, sit spiritus immortalis, lumen & imago omnipotentis, cujus exordium ut superat naturam, Ita ejus Regulis aptari nequit, cum habeat esse simplicissimum, nequaquam partibile in luctas agentis, & patientis, sive in heterogenea. Cum etiam, quod dependeat immediate, totaliter, & continuo à suo originali typo: adeoque ut sine Gratia particulari, nequeat quicquam intelligere. Eo quod intellectus objectum, sit ipsa veritas. Quare nec intelligit intellectione perfecta, nisi recipiendo, Quod autem tantum recipit, id patitur, non autem in eo agit: nec enim intellectui proprium illud est, quod per Gratiam illi advenit. Voluntas quoque dum patitur, nobilior est, quam dum vult, puta dum regitur à voluntate superiorum. Imaginatio quidem cognoscit agendo, ideoque lassatur. Hancque Aristoteles cognovit: minimè verò intellectum. Quippe qui tantum illuminativè intelligendo patitur. Est namque molestius, servilius, & obscurius, intelligendo operari, quam pati, Eo quod patiendo, recipiat lumen nobilius, gratis collatum. Denique, cum intelligendo; transmigret semper in formam rei intellectæ: ergo participans de lumine interminato, perficitur, absque tædio, molestia, & labore intelligendi, lucetque intellectum lumen, intelligendo, in ipso intellectus lumine. Sicut res ipsæ, nos alloqui videantur sine verbis, easque penetrat intellectus clausas, non secus ac si dissectæ essent, & apertæ. Ergo semper perficitur intellectus, patiendo, recipiendoque.

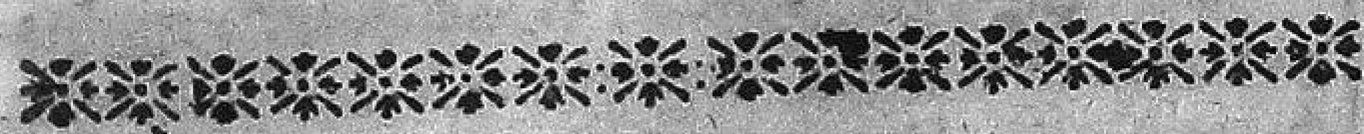
61. Imaginativa vero, sive intellectus animalis, Aristoteli cognitus, tantum res extrinsecus adspicit, earumque sibi format imagines, juxta suam putationem: cumque omni laborum tædio, currit circum eas in circulum.

62. Cernit nimirum cortices, & siliquas: ad nucleum autem attingit nunquam. Quia Phantasia, res non intrat; ut nos vicissim res intrant, satiantque imaginativam. Ad summum enim, imaginativa sibi satisfacit per imagines, si externum signatum sit dudum admirata. Cujus tamen internum sigillatorem, minimè agnoscit.

63. Quam enim injuste quadrat, quod Scholæ agnoscant animam, Dei proximum simulacrum; & secent intellectum in duo supposita, muniis, & effectibus discrepantia? Siquidem ipsa dualitas in intellectu, discrepat cum simplicitate ejus, cujus imaginem in se condit per totum sui esse. Ego credo inprimis, nil ad veritatis cognitionem pertingere, nisi fidem, & intellectum. 2. Omnem veritatem emanare ex veritate unica, ideoque primitiva. 3. Omnem intellectum ex unico, infinitoque intellectu derivare. 4. Prout omne lumen, ex unico lumine. 5. Veritatis ideo essentiam nil discrepare ab essentia intellectus, 6. Quod intellectus noster sit inanis, vacuus, pauper, & obscurus. 7. Quod omnis ejus claritas, nobilitas, plenitudo, lumen, veritas;

ritasque, illi adveniant, recipiendo, & patiendo. 8. Quod eo plus nobilitetur, quo plus patitur à lumine, quod est supra omnem naturam.

64. Finaliter Scholæ Ethnicæ defecerunt à cognitione veri intellectus. Ideoque homo, non est animal rationale. Sed prædicamentum substantiæ dividendum est in Spiritum, & corpus. Spiritus est abstractus, vel concretus. Homo solus est spiritus concretus, non autem inter corpora locandus. Si à potiori parte desumenda sit denominatio: & à famosiori significato, essentialis determinatio. Ergo homo à Spiritu, intellectualique lumine, denominandus, & definiendus erat.

CAUSÆ, ET INITIA NATURALIUM.

1. Excusat se Author, cur paradoxus.
2. Quædam copora carent causis in natura.
3. Quaternarius causarum, patefacit ignorantiam naturæ in Aristotele.
4. Errores aliquot Aristotelis.
5. Formam, efficientem & finem Aristotelica, non esse causas naturalium.
6. Forma non est Actus.
7. Falsum axioma Aristotelicum.
8. Errat in attributis formæ.
9. Non cognovit veram efficientem.
10. Pater non est causa efficiens filii.
11. Duas tantum esse causas in natura.
12. Finis nullam habet rationem causæ in natura.
13. Tria Paracelsi corporum initia, non habere naturam causarum.
14. Unde petenda definitio quorumcunque naturalium.
15. Definitio equi.
16. Divisio sublunarium, apud veteres est perniciosa.
17. Definitio animantium, plantarum, & mineralium.
18. Nomen subjecti, sonat impropriè in Philosophia: cur dicendum coagens.
19. Producta non vitalia, quomodo recipiant fines.
20. Quare vis seminalis, terræ sit tributa.
21. Elementorum non esse congressum.
22. Chymicorum principia, non habere vim principiandi.
23. Duo tantum corporum esse principia, nempe ex quo, & per quod.
24. Rerum fermentum, quid.
25. Quid fermenta in specie.
26. Quid immediatè insit locis.
27. Fermenta aëris, & aquæ.
28. Fermenti, & causæ efficientis, tantum theorica distinctio.
29. Fermentum origo seminum quorundam.
30. Fermentum principians quale, & ubi.
31. Fermenta immediatè in locis, in rebus ipsis tanquam locis.
32 Materia nomen est theoricum; aqua verò, est practicum.
33. Quid causa efficiens interna.
34. Falsum axioma Aristotelis.
35. Explicatur efficiens in naturalibus.
36. Ignis non est de censu efficientium seminalium, ut decepit Aristotelicos, nec influxus cœlorum, est inter efficientia.
37. Diversitas causæ efficientis, & effectivæ.
38. Ambitiosum, & ignavū Aristotelis ingenium.
39. Falsum axioma Aristotelis.
40. Aristoteles in Mathesi potior, quam in natura
41. Quanta Scholarum ignorantia in naturalibus hactenus.
42. Aristoteles in Physicis ridiculus, sibiq; contradictorius.

IN domum desertam venio, sordes evertendas mihi reliquere. Plurima indaganda sunt, & docenda quæ ignota; subvertenda quæ malè tradita; abstergenda quæ immunda, & quæ falsa, abjicienda erunt: omnia vero, atque singula, debitè confirmanda, hæc autem præmonuisse sat esto, ad submovendum tædia, si forte nova atq; paradoxa infestent magis, quam vera oblectent. Naturæ cognitio, duntaxat ex eo desumitur, quod actu, & reipsa est: quippe quæ fictis, nusquam meditationibus consistit. Est nimirum tota naturæ compages, individua, reipsa, actu, & in aliquo corpore defixa, excepto spirituum abstractorum numero.

2. Denique, & inprimis seriò moneo, quoties de causis naturalium loquor, ne quicquam hæc sumenda, pro elementis, vel pro cœlo: eo quod, titulo creationis, supernaturaliter inceperint, & hodiè constanter quoque maneant eadem, quæ ab initio fuerunt. Causas ergo rerum naturalium, intelligo vicissitudinem præsupponere. Ac licet Elementorum corpo-

pora, subter naturam venerint, heteroclita tamen eorundem est speculatio, & aliena Philosophia. Qui enim ante me quatuor elementa, ad singulas corporum generationes, per misturam confluere, sunt opinati: Elementa ethnico more aspexerunt, suisque tentarunt commentis, elementa nubere, & obedire.

3. Omne itaque corpus naturale, non alia requirit; quam corporea initia, plerumque mutationi, ac vicissitudini obnoxia dierum, non autem natura constat hyle indefinita, ac impossibili, neque opus habet principio tali, ut nec privatione: sed ordo, & vita, insunt efficienti, de necessitate. Resque omnis, inanis, vacua est, mortua, ac deses, nisi vitali, aut seminali adesse principio, fuerit constituta, aut quandoque constituatur. Quinimo adhuc corruerent istae leges, nisi ordo quidam rebus inesset, & intercederet, qui propria flecteret, ad communis boni sustentationem, sive necessitates. Aristoteles quatuor causas rerum constitutivas dictavit, quae suum Authorem quoq; fecere naturae ignarum

4. Quippe inprimis, principium, cum causa materiali, confundit. Primam scilicit causam, vocans materiam indefinitam, sive corpoream molem substratam, determinationis formalis indigam. Alteram dein causam, etiam internam essentiam, sive rei formam, cum altero suorum principiorum confundit. Tertiam denique externam, efficientem vocat: Ac quartam tandem nominat finem, ad quem videlicet res quaeq; dirigitur. Hanc autem, in efficientis mente voluit causam trium priorum esse primam: adeoque nedum res naturales principari, per ens Rationis, ac mentale: verum etiam quasi inanimata, in mente efficientis causae, laterent per finem. Quod si ergo causas naturales malè inquirat; longè pejus, supernaturalem finem, in mente primi Motoris, pro naturali causa substituit, vel mentalem finis conceptum, in non animatis requirit.

5. Ego sane, qui non assuevi, consentiendi ignavia, aliorum ausibus, sine praeponderatione inservire; tres posteriores causas, in cognitione naturali, mendosas, imo & damnosas, plurimam offendi. Primam verò de quatuor, fabulosam ostendam subinde. Nam in primis cum omnis causa, secundum naturam, & dierum successionem, causato suo sit prior: certè, forma compositi, causa esse nequit producti: sed potius Entelechia ultima generationis, ipsissimaque generati essentia, atque perfectio: propter cujus assecutionem, caetera cuncta diriguntur. Itaque formam, potius tanquam effectum, quam ut causam rei meditor.

6. Imo amplius. Forma enim, cum sit generationis finis, non est merè actus generationis sed generati, ac potius potentia, possibilis in generatione: materia vero, sive generationis subjectum, ut actu est; ita quoque actus ipsius, est internum agens, efficiens, sive Archeus.

7. Falsum est idcirco, quod quanto res magis habet de forma, tanto magis habet de actu, de entitate, virtute ac operatione. Quoniam forma non acquiritur, vel possidetur, per partes, vel gradus: neque idcirco entia, sunt susceptiva plus, minusve, de forma. Imo, etsi susceptiva essent, tamen activitas agentis, non est ipsius formae; sed Archei, de quo mox, forma igitur est indivisibilis.

8. Quidquid enim Aristoteles tribuit formae, sive perfectioni postremae, in scena rerum, id propriè, directivè, & executivè, competit illi agenti, sive Archeo seminali.

9. Denique, cum causa efficiens Aristot. sit externa, (qualem ait fabrum, ferri intuitu,) facile cognovi, illum sua figmenta, pro veris fundamentis, venum dedisse, ejusque omnem speculationem, circa artificialia, & externa naturae, vagari. Tota alioqui causa efficiens, est interna, essentialis, in natura.

10. Et licet generans pater, sit effectivus: in ordine tamen ad patratum, non est nisi causa efficiens seminis, tota externa, in relatione ad ens, quod per generationem de semine constituitur. Etenim in semine, quod totam efficientis immediati quidditatem complet, atque continet, non est ipse pater: sed Archeus. Eo quod pater respectu generati, non nisi causae externae, & occasionaliter producentis, rationem habet: siquidem per accidens tantum generationis effectus subsequitur, licet tota intentione, generationi incumbat patrans. Itaque constitutivum efficienter constituens, causans intrinsecè, per-

perfectivè, atque per se, est ipse Archeus seminalis, à patre realiter distinctus in esse, & proprietatibus. Pariter ut in vegetabilibus. Herbæ quidem sunt seminum productrices: at herbarum è semine isto nascentium, non nisi causæ occasionales, & remotæ, atque idcirco, etsi sint causæ naturales, non tamen sufficientes, & necessariæ: neque enim à quovis semine proinde planta consurget. Est ergo ens seminale in semine, causa immediata efficiens efficienter, interna, ut essentialis, herbæ inde prodeuntis. Planta autem præcedens illius seminis, est causa remota, occasio naturalis, seminis quidem, quod per se, ac immediatè plantam fabricat, & efficit, cum adjutorio excitantis. Alioquin enim si herba patrans, esset efficiens herbæ productæ, non posset patrans causa comburi, quin producta simul periret. Est ergo semen, causa efficiens, interna, immediata herbæ productæ.

11. Quapropter post sedulam omnium rerum investigationem, non inveni corporis naturalis ullam dependentiam, nisi duntaxat ad duas causas, ad materiam, & efficiens, internas (quibus plerumque externa quædam excitans associatur) scilicet. Quippe quod hæc duo, sibi, & aliis, sint abunde satis, contineantque totam rerum compaginem, ordinem, motum, ortum, notiones sigillares, proprietates, ac quidquid denique ad rei constitutionem & propagationem requiritur. Continet namque efficiens seminalis causa, rerum sibi agendarum typos, figuram, motus, horam, respectus, inclinationes, aptitudines, adæquationes, proportiones, alienationem, defectum, ac quidquid sub dierum sequelam incidit, tam in generationis, quam regiminis negotio.

12. Fines denique cum omnes efficiens in se contineat, tanquam rerum à se agendarum instructiones, ideo finalis causa Scholarum externa, quæ duntaxat in artificialibus locum habet, vana prorsus est in natura. Saltem non distincta quidditate, ab ipso efficiente, est considerabilis. Quæ namque in mente Artificis, ens rationis est: nequaquam potest causæ realis, & naturalis pondus obtinere. Eo quod causæ efficienti naturali, sua à Deo naturaliter sit infusa finium & habitudinum scientia. Res nimirum singulæ in natura, succum aliquem genericum desiderant, pro materia; ac denique seminale, efficiens, dispositivum, dirigens principium, internum generationis. His namque duobus, neque pluribus, opus habent res corporeæ singulæ.

13. Tria vero corporum principia, Paracelso tantopere jactata, etiamsi reperirentur in singulis constitutivis: attamen non proinde sequeretur, illa vim habere principiandi: siquidem illa tria, cum sint fructus seminum, sortiuntur diversitatem quasi specificam: quam necessario nescirent, si vera essent principia. Id est, si ante speciei constitutionem adessent, nec etiam unum migrare posset in aliud, quod tamen tribus primis Paracelsi est vernaculum.

14. Porro, cum materia, simul & efficiens, sufficiant ad omne productum, sequitur, omnem definitionem naturalem, non ex genere, & differentia (mortalibus plerumque incognita) petendam: sed ex ambarum causarum connexione, eo quod ambæ simul, totam rei essentiam concludant. Deinde etiam sequitur, ipsumet productum, sive effectum, nil esse, præter ambas causas connexas.

15. Qoud profecto est intelligendum de non animatis, animatis alioqui superaddenda est vita, sive anima viventis. Sic enim equus fit filius suorum parentum quadrupedum, in animam viventem equinam, creatus virtute verbi.

16. Sublunaria vulgo dividuntur in Elementa, & elementata: ego vero divido in Elementa, & producta seminalia, hæc rursus, in vegetabilia, animalia, atque mineralia. Sic ut singula peculiarem claudant monarchiam, ab aliis duobus secretam.

17. Mineralia ergo, & vegetabilia, si quæ forte vivere videantur, cum tantum vivant per potestatem; & non per formam viventem, in lumine animato; aptè quoque definiri possunt per solam materiam, & efficiens internum. *Siquidem* omnis effectus producitur, vel ab agente externo, & est productum artificiale: vel à suscitante, ac fovente externo, quod est causa occasionalis, & externa: quæ tamen intus habet causam efficientem, & seminalem, quæque permanet efficiens, in ultimam usque producti

 perio-

periodum. Causa tamen occasionalis non est agens verum: sed mediatum.

18. Subjectum veró, quod Scholæ patiens dixere, ego coagens voco. In relatione vero amborum terminorum, sive in habitudine motus agentis ad coagens, resultat actio.

19. Producta ergo non vitalia, non recipiunt formas, per dispositionem termini agentis, factibilem, sed tantum acquirunt destinationum fines, sive maturitates Etenim dum è causis mineralium, resultat lapis, aut metallum, vel è semine plantæ, dum fit planta: non fit aliquid ens novum, quod potestativè non esset præsens in semine: sed acquirit tantum maturitatis destinatæ complementum. Ideoque terræ datur potestas producendi herbas: non autem aquæ producendi pisces. Quia in vitalibus animantatis, non ita fit, prout in plantis, Ut enim Monarchiæ sunt planè disperatæ, ita & generationes, & generandi modi.

20. Ideo namque dos propagandi semina, in secula durabilis, legitur tributa terræ, non item animantibus. Quanquam hæc interim propagare debeant. Proinde semina non animantatorum propagantur quidem, non secus ac lumen de lumine sumtum. In cujus tamen illuminationis participatione, necessario Creator efficiens principale est. Solus autem Creator, creat ubique novum lumen, sive sit formale, sive etiam vitale, individui producti: nec enim lumen istud antea erat, ne quidem ex parte, licet ex habitudine potentiali, sive dispositione aptitudinali, ad consequendam formam; quodammodo, inanimantatorum semina, vitalia sic censeantur, non tamen tam propinquè ut in plantis vis formalis inplantata est. Animæ namque, & vitæ, ut gradus, ita & partes, nesciunt. Et quanquam semen animantis, dispositionem ad vitam habeat; vitam tamen nec habet, neque ex se habere, aut efficere potest, ob rationes de ortu formarum deductas.

21. Quamobrem mox docebo, non esse elementa quatuor, nec trium residuorum, imo nec duorum, esse congressum, ut inde corpora, (quæ mixta creduntur,) conflentur: sed quod ad horum constitutionem duæ saltem abunde sufficiant causæ naturales: materia nempe est ipsissima effectus substantia: efficiens verò, ipsius internum, atque seminale agens: & prout in animantibus, duos tantum sexus agnosco; Ita quoque duo saltem, nec plura sunt corpora, quorumcunque initia; prout duo tantum luminaria magna.

22. Nam quæ Chymici, salem, sulphur, & mercurium, sive salem, liquorem, & balsamum tria vocant corporum initia, ostendam suo loco, non posse initiorum sortiri dignitates, quæ non in omnibus possunt reperiri, quæque ipsamet, sunt primordialiter, ex aquæ elemento prognata, & in aquam rursus dissoluta fatiscunt, (ut quandoque constare faciam.) Siquidem initiorum stabilis sit natura oportet, si nomen ac proprietatem principii sustinere debeant.

23. Duo vigitur, nec plura, sunt corporum, & causarum corporalium prima initia. Elementum aquæ nimirum, sive initium ex quo: & fermentum, sive initium seminale, per quod, ist est dispositivum, unde mox producitur semen, in materia: Quæ acquisito semine, fit eo ipso vita, sive materia illius entis, media, discurrens in rei usque periodum, sive materiam ultimam.

24. Est autem fermentum, ens creatum formale, quod neque substantia, neque accidens: sed neutrum, per modum lucis, ignis, magnalis, formarum, &c. conditum à mundi principio, in locis suæ Monarchiæ, ut semina præparet, excitet, & præcedat. Hoc est nempe fermentum in genere. Quæ autem hic suppono suo tandem singula loco demonstrabo. Non agam de fabulis, rebusque non existentibus: verum de principiis, ac causis, in ordine ad fines, actiones, & generationes: Considero fermenta verè, actuque existentia, & individualiter per species distincta.

25. Sunt itaque fermenta, dona, ac radices, à Creatore Domino stabilitæ, in seculorum consummationem, continua propagatione sufficientes, atque durabiles, quæ ex aqua, semina sibi propria excitent, atque faciant. Nimirum quo dedit terræ, ex se germinandi virtutem, dedit fermenta totidem, quot fructuum exspectationes:

ut

ut etiam, sine semine praecedentis plantae, possint ex aqua suos liquores, & fructus prolificare. Proferunt itaque fermenta, semina sua nec aliena. Id est singula, juxta sui naturam, & proprietates: Quod dicit Poëta: *Quippe solo natura subest. Nec omnis fert omnia tellus.*

26. Inest quippe locis, ordo quidam divinitus inditus, ratio quaedam, & radix immutabilis, producendi statutos quosdam effectus, sive fructus, nec quidem duntaxat vegetabilium, sed & mineralium, & insectarum. Differunt namque terrarum fundi, & proprietates, idque propter aliquam causam, terrae isti connatalam, & coaevam. Hanc nempe fermento formali, inibi creato, attribuo. Unde consequenter diversi fructus, diversis locis pullulant, & sponte erumpunt, quorum semina alio translata, plerumque imbecillius provenire videmus, ceu foetus supposititios.

27. Quod autem de fermento, terrae indito, dixi, idipsum pariter in aëre, & aqua reperies. Neque enim Radicibus, Donis, Rationibus fermentalibus carent, quae stabiles, locis, & Provinciis dicatos fructus proferunt, idque perseverantia fructuum, nedum convincit: sed & spontanea, abundansque injussorum seminum professio.

28. Fermentum igitur principii veri naturam tenet, à causa efficiente, in hoc diversi; quod causa efficiens, consideretur tanquam immediatum principium activum in re, quod est semen, ac velut principium motivum ad generationem sive initium rei constitutum. Fermentum verò; semine saepè prius, & hoc de se generat.

29. Estque fermentum, originale rerum initium, vis indita terrae, vel locis, non autem rebus seminalibus constitutis. Fermentum autem, quod rebus constitutis, cum seminum proprietatibus inolescit, se habet per modum efficientis, ad semen rerum. Ast seminale fermentum, non est illud, quod alterum duorum originalium principiorum: sed productum ejusdem & effectus seminis individualis, ideoq; caducum & interiens

30. Ubi alias fermentum principians, in elementorum sinibus conditum, immutabile, & constans perseverat, nec vicissitudini, aut morti subjectum. Est ergo vis locis insita, à Creatore Domino, ibidem locata, ad fines in successione dierum sibi ordinatos. Dum aliàs, semen in rebus, ejusve vis fermentalis, est res, quae exoleta suae tragoediae scena, desinit in individualem Epilogum. Res enim, licet de se successivè prolificet: id non nisi virtute hausti semel fermenti evenit, quod proinde non desinit suis locis, spontaneos, sive priorum parentum semine, feliciores fructus incessanter edere. Haec facilia sunt cognita, in mineralibus spontè natis: at in plantis, & animalibus, successiva seminis foecunditate generantibus, non aequè id obvium est, ut neque in animantatis, promiscuum putredine sexum mentientibus quidem: at mox mutuo etiam congressu prolificantibus. Verum eadem ubique est ratio fermenti. Adeoque fermentum utrobique principium idem est. Etenim in semine, à parente inditur, & cum eodem identitatem subit, vel aliunde, à causis externis, materiae inprimitur, Saltemque utrobique veri efficientis interni locum tenet.

31. Quippe rerum Conditor, quibusdam fermentis loca designavit propria, ac stabilia, in elementorum condo, tanquam seminum promptuario, ideo efficientium prototypos. Aliis vero rebus per individua, & species, ac si essent loca, dispersit: Alibi enim stabilia, pro natura corporum quibus insunt, haec initia voluit: aliàs vero, ut de manu in manum transirent, in rerum continuationibus. In hoc autem differre voluit, quod fermenta stabilia locorum tanquam prima, universalia, simplicia, atque inchoativa initia seminum, sive causarum naturalium efficientia, essent, quae scilicet elementum aquae in se, in aëre, vel in terra impraegnarent. Caducorum vero fermenta labilia, & à parentibus hausta, materiam praeparatam dumtaxat concernerent. & in seminum sinu immediatè sederent. Ideoque & intestinam mortis necessitatem continerent. Alterum pariter initium corporum universale, quod aqua est, est unica rerum causa materialis, quatenus aqua initii naturam in se habet, in modo, puritate,

tate, simplicitate, ac progressu, initiandi, prout & in termino dissolutionis, ad quem cuncta corpora, per materiæ ultimæ reductionem redeunt. Quod mox suo loco demonstrabo typice.

32. Initium itaque, à causa, tantum theoricè distat; ut illud sit ens actuale initians, atque hactenus causans: Causa verò, sit terminus relationis ad causatum, sive effectum, enti theorico fortè propinquius. Vel distingue illa ut lubet. Ego saltem intelligo, causas initiare, & initia causare, eodem nomine, sive sit in elementorum sinu, sive in ipsa seminum materialium familia. In rerum itaque naturalium historia, considero materiam plerumque semine imprægnatam, prima sui vita decurrentem, ad ultimum illius concreti terminum: non autem materiam primam Aristotelicam, sive illud nonens, impossibile.

33. Sed conceptæ causæ efficientis, considero initia realia, entium omnium dona prima, radices, thesauros, & fermenta imprægnantia. Vel si malit Lector causam efficientem confundere cum rerum fermento; & materiam corporum, cum aquæ elemento, distinctus esse desino lubens; modo sciatur, qualiter ista se habeant, in luce naturæ. Saltem sic de corporum initiis, & causis disserui; ut sentio, & expertum habeo; multam lucem quoque spondeo iis, qui hanc semel theoricam fecerint suam.

34. Falsum itaque imprimis comperient Aristotelis axioma. *Quod* videlicet *generans, nequeat esse pars generati*. Cum semper generationis principium effectivum, sit internum agens, internus patrator, & generans. Quod satis clarè constat in iis, quæ sola matre putredine prodeunt vitalia. In quibus nullum univocum est generans externum: sed ipsa massa seminalis, sive semen generativum, custodit in se universa, quibus ad generationis œconomiam opus habet.

35. At sane nec causarum binarium admonuisse sat est: quin potius juverit efficientem, sive cosmocraticem præcipuam, planius deduxisse. Quocirca hoc loco suppono, quæ alibi demonstrabo, nimirum in tota rerum naturalium serie, de novo nil surgere, quod non è semine ortum ducat, nihilque fieri, quod non è seminis necessitate fiat. Tragœdiam vero defunctam in meta finis, non esse nisi exantlatorum seminum periodum, sive epilogum: nisi forte violenter abscedere cogantur.

36. Quocirca ignem excipio. Utpote non ad generationem, sed ad destructionem dato. Maximè, quod ejus sit peculiaris origo, & non seminalis. Est nempe res inter creata universa, singularis, & impar (ut suo quandoque loco) Excipio denique Cœlorum influxus, qui ob generalissimam sui destinationem, nullam in se habent potestatem seminalem. Eo quod à generabilium sorte nimis procul sint distincti: Ideoque influentiæ, leguntur *in Signa, tempora, dies, & annos* à Creatore, nec alio destinatæ: non autem ad causas seminales rerum.

37. Causarum porro efficientium, & seminalium in natura, quædam sunt efficienter efficientes: aliæ vero effectivè. Prioris nempe classis, sunt ipsa semina, horumque dispensatores spiritus: suntque causæ istæ de prosapiâ essentiarum, per sui multam activitatem, à causa materiali meritò diremtæ. Effectivè autem efficientes, sunt ipsa hospitia, atque organa seminum proxima: qualia sunt fermenta externa, materiæ dispositiva, in alteritatem transmigrationis. Spectant & huc potestates dispositivæ circumstantiarum, fomentantes item, excitantes, ac promoventes. Quia dato semine, non tamen quævis promiscuè inde proveniunt.

38. Discet præterea tyro noster, Aristotelis ingenium, in fundanda axiomata pronum, ut quoties aliquid suis reperiret conceptibus congruum, confestim in Regulas id traheret, sub universale, stringendo debilioris authoritatis transsumtas radices. Quæ sane ejus axiomata, mirata est subsequens ætas, in ignaviam scilicet prona, ideoque illum, & illa, facile adorans.

39. Subinde quoque mathesin, in naturam, violenta interpretatione introduxit, ut causas naturales, numeris, lineis, & literis Alphabeti, prorsus obedire voluerit, temeritate prorsus ridicula. Per exemplum: Advertens, quod ignis, celerius lignum siccum ambureret, quam madidum, extemplo inde axioma universale meditatus,

ditatus, voluit. *Quod actus activorum, tantum essent in materiam dispositam.* Quod tamen multis est septum inscitiis. Primo namque, ut ignem, externum agens, vidit concurrere ad materiam combustibilem: Indicavit hinc quoque, omne aliud agens, in natura, debere agere per modum ignis, nesciens, ignem non agere per modum agentis seminalis, esseque peculiarem creaturam. Censuit ergo pari inscitia, causam efficientem omnem, instar ignis, necessario esse externam. In hoc etiam deceptus, quod statueret omne agens naturale, exigere materiam dispositam. Cum alioqui agens in natura, disponat sibi substratam materiam. Neque enim omne agentis naturalis consilium alio fine agit, quam ut disponat materiam sibi substratam, ad scopos sibi cognitos, saltem destinatos pro generatione. Ex unico nimirum terræ succo, unicoque horto, quadringentæ plantæ crescunt, & fructificant. Si enim dispositionem amicam, in materia, agens reperiat, benè quidem: sin minus, facili negotio, eandem sibi parat. Quid si postmodum, ex unico aquæ elemento, immediatè, omnia corpora tangibilia provenire demonstravero, qua necessitate quæso, agens exiget præexsistentem materiæ dispositionem: vel si præexsistat disposita, quis fuit ille dispositor, aut præcursor Agentis? Per se, alioqui ad dispositionem cujuscunque materiæ, cui inest, sufficientis? At si fermentum dicas. Saltem novisse debes rursus, causas ambas, à producto non differre in natura, nisi maturitate; nec Agens à fermento distingui. Quæ si Scholæ, melioris succi disciplina imbutæ: scirent, utique & cognoscerent suum Aristotelem à suis Regulis defecturum, quas in scientificarum demonstrationum præmissas, primo veras, erexit. Ipsus vel dementasset, super monstruosas, lapidum in nobis generationes.

40. Et licet ante nata Euclidis elementa Mathesis rudior esset, tamen Aristoteles in hac, quam in natura, longe peritior, naturam subter illius scientiæ Regulas, subigere annisus est. Noverat enim circulum, figurarum in plano capacissimam. Subito igitur in axioma cogit universale, etiam ulcera, ac vulnera rotunda, cæteris quibusque, in extentione paribus, esse curatu difficiliora. At sane difficilius est vulnus lato pugione penetrans, quam rotundum in carne. In ulceribus vero, fistula ani, vel lacrymalis, sanando sunt operosiores, quovis ulcere tibiarum in circuitum extento. Putavit nimirum, Regularum pronitate deceptus, vulneris incarnationem ab externo tantum agente emplastro proficisci, eamque exterioritatem, nedum esse relatu superficiei nostri corporis: sed respectu figurali, distantiæ labiorum vulneris, in ordine ad ejus centrum. Historiam referam. Auriga militaris, uxorem lue Veneris inficit, hæc vero, remedii penuria, in ulcus exedens sese distendit. Unum saltem vidi, ab aure in cervicem, humerum, & cubitum, ponè per homoplatas, totum latus costarum, & thoracem, devastans carnosam membranam. Quæ ut obesior est mulieribus, ita altiorem profunditatem continebat. Plura alia, at minora, per abdomen, in crura se habere dicebat, & humanum corpus ferè sine cute exhibebat. Mulier authoritate mea, in hospitale Vilvordiæ deportata, renuentibus monialibus: sed mars prævalens, etiam quandoque monialibus aliquantisper imperat. Chirurgus præsidialis, Chrysulcam, madefacta in stuppa, dolore incredibili, vivis musculis intingit, & miserando ejulatu domum incutit. Transiens autem rogavi, cur id fecisset. Inquit, esse carcinoma ulceratum, ac totale, & quo citius interiret, eo esset felicior. Id querula monialis audiens, dixit, se per Regulas suæ domus non teneri, ad hospitandum Cancrum, lepram, vel luem, &c. Illico ergo ante crepuscula, mulierem ad suburbia deferunt, & in sterquilinio deponunt. Pauper rusticus verò, ignotam mulierem commiserans, ex ramis, casulam contra pluviam fabricat, folia vero aliquot brassicæ, diffluendi puri, & aëris inclementiæ arcendæ, applicat. Is casum mihi narrat. Exhibeo Corallatum Paracelsi, per albumen ovi paratum, & 26. diebus tota convaluit. Ingentia enim ulcera, festinato impetu, pelle tegebantur, minutulis aliquot, ab initio rimis, perpetuitatem diuturniorem servantibus. Mox moriens affinis quidam, huic pauperrimæ domum & agrum legat. Maritus ejus, pone sentes perit: Illa secundò nubit, jam armento, grege, & arvis dives.

Ego enim in marito. & Chirurgo, latrones: In monialibus levitatem, in rustico Samaritanum, & in muliere, Jobum admiratus, cognovi Deum Job, eundem esse universi, & perpetuam Rectorem omnipotentem. A quo, licet homo sit suffuratus titulos Majestatis, Celsitudinis, excellentiæ, clementiæ, & dominationis, unicum saltem sibi perpetuum reservaverit. Quod est, æternitatis. Cujus respectu, homo est fungus unius noctis, cras putridus. Sciant ergo Scholæ, Regulas Matheseos malè naturæ quadrare. Homo enim non naturam metitur; sed ipsa se.

41. Neque enim Ethnicus, viarum ignarus, vias magis ostendet, quam cæcus colores, antea non visos. Ergo præter ignorantiam naturæ, in sui radice, ac quidditate; Scholæ nescivere rerum causas, numerum, exigentiam, denique maturitatum, tarditatum, & celeritatum fluxiones. Itemque ignorarunt compositiones, & resolutiones corporum, tam natura, quam arte factas: Seminum quoque, fermentorum item necessitates, fines, dispositiones, defectus, restaurationes, interitus, subsecutiones, quoque contignitates, & dependentias, eo quod agens naturale, rebus exoticum, atque peregrinum edocerent. Consecutivè etiam igorarunt formarum nativitates, ut & inde prodeuntes proprietates.

42. Quorum loco fortunam, casum, tempus vacuum, & infinitum exposuerunt licet naturæ aliena, quæque disciplinas continerent ridiculas. Imo secutæ sunt Authorem, qui credidit, mundum ab æterno in æternum, propriis viribus explicatum iri, sibique contradicit negando infinitum. Cum primus Motor, æternum duraturus, omnia facturus, in potestate æterna, infinitum necessario includat.

ARCHEUS FABER.

1. *Archeus est causa efficiens.*
2. *Qualis in seminibus.*
3. *Proprietates, & differentia ejusdem.*
4. *Compositio auræ genialis*
5. *Nativitas idearum seminalium.*
6. *Vestis seminalis Archei.*
7. *Hospitia, cum curatoribus designata semini.*
8. *Syzygia astrorum imitata in seminibus.*
9. *Primum mobile non habet vicariatum in viro.*

Tetigi ortum & causas naturalium, ac, ne causam efficientem, gratis internam posuisse videar, opportunius fabrum, generationum Vulcanum explicabo.

2. Quidquid igitur in mundum venit per naturam, necesse est habeat suorum motuum initium, excitatorem, & directorem internum generationis. Singula ergo, utut dura & opaca, tamen ante sui istam soliditatem, claudunt in se auram, quæ ante generationem, semini, (hactenus fœcundo:) internam, futuram generationem adumbrat, & generatum ad finem scenæ usque comitatur.

3. Quæ aura, licet in aliquibus luculentior sit: in vegetabilibus tamen succi specie comprimitur, ut & in metallis densissima homogeneitate inspissatur; singulis tamen hoc donum obtigit, quod Archeus vocatur, generationum & seminum fœcunditatem continens, tanquam causa efficiens interna. Ille inquam faber, generati imaginem habet, ad cujus initium, destinationes rerum agendarum componit.

4. Constat Archeus verò, ex connexione vitalis auræ, velut materiæ, cum imagine seminali quæ est interior nucleus spiritualis, fœcunditatem seminis continens, est autem semen visibile, hujus tantum siliqua.

5. Imago hæc Archei, ex prædecessoris idea defluens, vel eandem è condo externorum arripiens, non est demortuum quoddam simulacrum; sed plena insignitum scientia, potestatibusque necessariis, rerum, in sua destinatione agendarum, ornatum; adeoque est vitæ, & sensationis primarium organum. Per exemplum. Prægnans enim cerasum suo appetitu, in fœtu fingit, illa parte, qua manum appetendo admovet. Cerasum, inquam, in carne verum, virens, pallidum, flavum, & rubens, juxta stationes, quibus arbores, sua cerasa promovent. Citiusque in Hispania, idem in eodem fœtu cerasum rubet, quam in Belgio. Fit ergo cerasum per

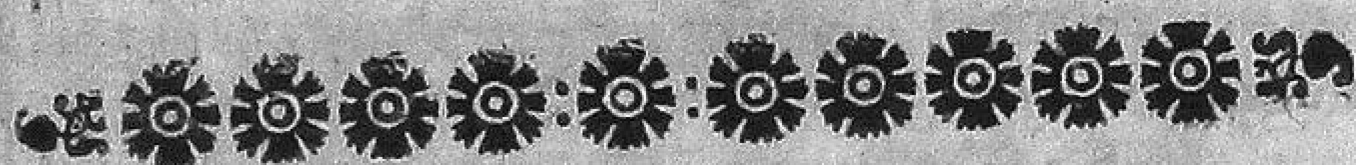
per imaginationem: Ita per libidinis imaginationem in spiritum seminis, traducitur vitalis imago animantium, per cursum generationis, seipsam explicatura.

6. At cum omnis actus corporeus, in corpus terminetur, hinc fit, quod Archeus, generationis Faber, ac Rector, seipsum vestiat statim corporalis amictu. In animantatis enim, perambulat sui seminis latebras omnes, & recessus, incipitque materiam transformare, juxta imaginis suæ entelechiam.

7. Hic enim cor locat, ibi vero cerebrum designat, atque ubique immobilem habitatorem præsidem, ex universali sui Monarchia determinat, juxta exigentiæ, partium, & destinationum fines. Præses demum ille, manet Curator, Rectorque internus finium, in obitum usque. Alter vero fluctuans, nulli assignatus membro, intuitum servat, super particulares membrorum naucleros, lucidus, at ferians nunquam.

8. Insuper ut sublunaria, superiorum in se analogiam exprimunt: sic unumquodque, quo est vitalius, eo perfectius astra æmulatur, adeo ut ægri, Ephemerides sensibiles in se ferre videantur, futurarum tempestatum gnari In visceribus nimirum planetarii spiritus elucent maximè, prout & in universali Archeo influo, firmamenti vices viresque apparent.

9. Primum autem mobile, in viris nusquam membrum habuit, sed duntaxat sub Archeo uteri, analoga meditatione occurrit, tanquam in postremo creatorum complemento. Forte enim mulier, primis proinde conceptibus turbatior, cæterosque orbes, primis motibus secum ducit. Quoties uterus, ascendentali imaginationis regimine turgidus, thymosin patitur, particulares viscerum Archeos, in sui obsequium rapit, infirmitates viriles æmulando, plerumque miserè deludit medentes, ficta imagine. Propemodum brutorum Archei, se habent instar humani. Nec inutilem simplicium supellectilis cognitionem hauriemus, ex plantarum discrimine, & sexubus suis. Quippè nec sine mysterio, in sola corruptione natis reptilibus & insectis, nil æque natura ludendo variè intendit seriò, quam analoga sexuum utrobique discrimina. Quocirca, neque eadem in plantis neglexisse antumandum, licet promiscuo sexu, unicum semen, & fœcundissima prole, faciant beatum. Potissima autem effectrix majorum virium, dignoscitur sub Veneris signatutis, eluvescens sexuum solicitudo & hermaphroditica promiscuitas. Quæ enim plantæ sunt fœmineæ, primi mobilis raptum conciliant. Naturalis ergo Astrologia seminis humani, suas directiones juxta universalem cœli motum componit; non autem de foris mendicat: etenim si omne vegetabile, semen suum edere poterat, ante stellarum creationem, certè hominem decebat non minore privilegio gaudere, ex innato nimirum semine, subsistentiam, motum, supernamque lationem habere, non autem ex astris; libro de vita longa, ad longum elucidantur, quæ hic desiderantur de Archeo vitali.

LOGICA INUTILIS.

1. *Protestatio Authoris.*
2. *Omen hujus libri.*
3. *Quibus mediis in condenda Philosophia sit usus.*
4. *Author scribit velut ex mandato.*
5. *Distributio Logices per membra.*
6. *Ridicula penuria differentiarum pro definitione.*
7. *Miseria divisionis.*
8. *Dividendi methodus, non meretur nomen Philosophia.*
9. *Vana jactantia argumentationis.*
10. *Logica parit tantum opinionem.*
11. *Cur novendecim Syllogismi, non pariant scientiam.*
12. *Examinatur stentorea pompa Syllogistica.*
13. *Cur omnis conclusio, sit annexa dubio.*
14. *Cur conclusio Syllogismorum sit necessaria.*
15. *In veris præmissis falsas conclusiones, & contra.*
16. *Scientiam demonstrationis non generari in discente.*
17. *Syllogismus cur non pariat scientiam.*
18. *Vera scientia sunt indemonstrabiles.*

19. Scien-

19. *Scientia principiorum non est in Ratione.*
20. *Quid inveniatur per Logicen.*
21. *Scholæ Logices se opponunt sacris*
22. *Per Logicam, resumitur tantum, quod ante scitum est.*
23. *Duplex, & pene inutilis finis Logices,*
24. *Nulla scientia nisi de sursum,*
25. *Logicam pro Philosophia vendere continet imposturam.*

VOcabor præsumtuosus rixator, cuique anteriorum scire displicet, instar apri, vineam funditus evertentis. At scio, quod male mecum ageretur, si anima subjecta staret judiciis humanis. A viro namque cœpi ambitionem aspicere ex obliquo, ceu rerum vanissimam, pendentem ex instabili hominum arbitrio. Oculus meus in directum semper aspiciebat vocationem, quam invita Parente, meam feceram.

2. Nunc scio autem, me veritatem docere, compulsum, ideoque hujus libri doctrinam, etsi dierum numero siderit, permansuram tamen, in mundi finem usque. Quid si ostendero inscitiam, ignaviam, impietates, & inclementias medentum, circa res summo pretio habendas, quarumque jactura est irreparabilis, animabus denique periculosissima, mihique cum despectu respondeatur, ludibrio, & sarcasmo: profecto vel ex nunc mihi gratulor, vivoque contentus, spe illius retributionis.

3. Etenim mihi necesse fuit, in condenda nova Philosophia, omnia pæne rescindere, à prioribus tradita, multaque instituì, & restitui debere, quæ pari animo, non recipiet quilibet. Nec ignoro, perpetuam benemerentes manere sortem, ut asperum, & ignarum plerumque censorem tolerent.

4. At, si utilia doceam, præcepti est, acceptum non defodere talentum. Possem cum Hieron. (in prologo Isaiæ) dicere, *legant prius, & postea despiciant, ut videantur non ex judicio, sed ex odii præsumtione, ignorata damnare.* At ego nil moror, sive legar, & reprehendar, sive non. Sat est, me satis dedisse præcepto. Neque enim fuit mihi aliqua ambitionis enotescendi thymosis, qui lubens fateor, me nil boni habere quod imitandum. Imo absque nomine, prælo subditus fuisset liber, si id sine offendiculo fieri potuisset. Cœpi ab adolescentulo, cum pruritu assuescere, quod Medicis, Chyrurgis, atque Seplasiis obloquentibus, cætera plebs, me ut Spagyrum & Philosophum sperneret; paucis solum mihi faventibus, quorumque favori me, adhuc quantum potui, subtraxi: Certe multum ætatis ac laboris insumsi, multumque utilioris otii mihi detraxi, ut præcepto hujus studii satisfacerem. Sit primæ veritati laus, cui soli benefactorum retributio. Cujus in speculo vidi, & ratum servavi, hominum judicia, plerumque è diametro distare à divinis. Auram vulgarem stultam, mendosam, probrosam, & nocuam semper: Judicem vero universalem erroris nescium esse.

5. A sermocinalibus ergo exordiar. Constat Logica tribus membris, Definitione nempe, Divisione, & Argumentatione.

6. Inprimis, definitionem constare docent genere definiti, & differentia constitutiva. At, cum vix alia differentia, speciei constitutiva, nota sit, præter rationale, & irrationale, quæ sit specifica, & individuis proxima, harumq; duarum altera adhuc sit negativa: priorem vero quandoq; frivolam probavero: Quare uno pede sublato, abs tripode, necesse est ruat Logicus, tali sedi confisus.

7. Præcipue quod divisio, etiam sit adeo miserum membrum Logices, quod dubitari queat merito, an ridicula sterilitate manserit à Scholis ipsis fere neglectum. Prior quippe, est cognitio totius, & integri, quam suarum partium. Et de essentia universalis est, esse unum in multis, & ideo est magis scibile. Qui enim novit unum, & utile; is novit plura, & particularia: non autem è converso. Eo quod unum, & utile, est in intellectu: pluralitas vero, sive divisio in sensu. Nam quanto aliquid magis dividitur in partes, tanto magis appropinquat infinitis, estque ideo minus scibile, labens ad irregularitatem, magisque mutationi & oppositioni obnoxium. At cum logica agat de universalibus, dicaturque 1. Posterior. *quod minus erramus in universalibus, quam in particularibus:* Certe logica nos ducens per Divisionem ad singularia, tantum abest, quod nos duceret ad scientiam, juxta illo-

illorum Aristot. quod potius detrudat in errores.

8. Profecto, si penitius divisionis membrum attendamus, nullam Philosophiæ partem complere potest, nuda quædam dividendi methodus tam rudis, ac cruda, quod ejus una vix adolescentibus dictetur hypothesis, axioma, proprietas, modus, processusque.

Sterilis ergo, & utroque pede tripodis orba Logica, apud me ruinam dudum fecit. Penuriosa quippe, & commiseratione digna est Philosophia, quæ tam angusta suppellectile, utensilibus quoque tam parvis, ac defectuosis, scientias patrare se jactitat.

9. Ast tertium Logices membrum, in sublime sublimatum, magni apud sermocinales ponderis habetur: licet veris naturæ usibus æque inconveniens. Utpote quæ rixas odit, nec lubens discordias fert. Mundus quidem passus est se circumveniri per Aristot. quod jactitet Logicen, matrem scientiarum, nec alias nos scire, quam per demonstrationem. Ac ne idiotæ, Stentoris rideant hanc jactantiam, (quorum plerique, Logicis astutiores, peritiores, & plura norunt,) Logicen nobis, velut per naturam, facit nativam, ac genuinam. Bellè ergo, disputandi methodum, à se inventam, multis extollat præconiis, omnemque scientiam ab homine, ceu rasa tollat tabula, nisi Logicæ se erudiendum tradiderit. Ego sane hanc vanitatem usque admiror, ut & mundi credulitates. Præsertim quod ratiocinium, sive naturalem Logicam, compulsus fuerit, nativa dote hominibus concedere. Adeoque suam Philosophiam, suam scientiarum omnium repertricem, non amplius abstrusam aliquam scientiam, sed nativum quoddam rixandi jurgium, & ad hoc compositam methodum æstimet.

10. Itaque hoc loco inquirendum, quantum veritatis, potestatis, atque utilitatis habeat. Ad me quod attinet, scio, quod omnis disputatio tandem conclusionem pariat; omnis autem conclusio duntaxat opinionem inducat.

11. Imo quod fortissimum Ratiocinium, (Syllogismum vocant,) nullam prosus unquam scientiam dederit, aut dare sit aptum. Quare minus ex alia quacunque argumenti formula, expectanda erit scientia. Inter XIX. syllogismorum formulas, XII. concludunt negative: Nulla autem negatio unquam scientiam peperit, cum aliquid privativè contineat, nihilq; doceat esse, quod negat aliquid esse. Scientia vero, positiva sit necesse, cum sit positivi, & de positivo duntaxat.

12. Denique cum omnis Syllogismi basis, sita sit in eo. Quod, si duo conveniant simul, eadem debeant convenire in aliquo tertio, cujus convenientiæ conformitas, debet apparere in ipsa conclusione. Necessario itaque, in nobis præexsistit cognitio illius conformitatis ante conclusionem: adeo ut in generali præsciverim omnino id, quod per conclusionem demonstratur. Id enim latet in nobis, tanquam ignis sub cinere: seseque in apricum prodit, per nativam discursus potestatem, quoties usu venerit, non minus, quam per regulas Logices. Quod nec ipsus Aristot. ausus fuit negare. Alias namque qui sic per Logicen quæreret scientiam: quodammodo, atque aliquatenus novit, quod quærit. Nam si non novisset id, & sciret; quomodo nosceret, dum invenisset? Nisi malint Logici, scientiam per demonstrationes quæsitam, casu repertam.

13. Ad summum, cognitio, quam per demonstrationem haurimus, jam prius in nobis erat, & tantum fit per Syllogismum paulo distinctior: sed tamen remanet, ut ante, dubio annexa. Eo quod omnis conclusio necessario sequatur debiliorem partem præmissarum, hinc fit, quod conscribatur dubio contrarii. Imo conclusio Syllogismi plerumque particulariter neget, cujus præmissa fuit negativa universalis, nec ausit affirmativè quicquam inferre, ubi aliquid in præmissis est negativi. In signum, quod nil doceat per assertionem, sed libentissime neget. Porrò cum scientia lateat sub cinere, in intellectu: hic potest, quoties sibi opus videtur, cinerem discutere, nec opus ad hoc habet modis, & formis Syllogisticis.

14. Imo cum juxta Aristot. non sit disputandum, nisi cum admittentibus principia, quæque putat primò vera; fit, quod ex dissimilibus principiis, non raro sequatur aliena conclusio. Puta, ex falsis præmissis. Nullum adorabile

 est

est Creator: & omne simulacrum debet adorari: sequitur hæc vera conclusio: ergo, nullum simulacrum est Creator. Æstimari igitur non potest, quod conclusio Syllogismorum de necessitate cogat. Nam ex mendacio alioqui sequitur necessario falsum, in vero intellectu, ac vera scientia. De impossibili sequitur impossibile, & de absurdo nil aliud, quam aliud absurdum. Quod tota probat Mathesis. Itaque prout in mendacio non continetur, aut latet veritas, ejusque cognitio: Ita consequens est, quod in præmissis non claudatur necessario conclusionis cognitio. Vel enim falsum est, quod nulla arbor mendacii facit bonum fructum veritatis: vel falsum est, quod ex præmissis falsis, ut principiis, nascatur conclusio vera: Imo cum exin constet, non esse necessariam conclusionis dependentiam, ex præmissis; facile quoque intelligitur, cur anima, tam penuriosum progressum huc usque fecerit ex demonstratione.

15. Quocirca B. Augustinus ait: *Sicut in falsis scientiis veras: sic in veris scientiis, falsas conclusiones esse posse.*

16. Quinimo ut penitius naturam demonstrationum trutinavi, reperi demonstrationem ejusque cognitionem, esse in docente, non autem in discente: adeoque non tam ad inveniendum scientiam, quam ad ostendandum jam inventam. In discente autem Syllogismus, cinerem difflat ab igne. Quoniam quicunque syllogizat jam ante distincte novit id, quod per conclusionem sibi concedi nititur. Novit nempe terminos, medium & modum. Neque enim aliquis syllogizat incognitis terminis. Itaque visa mihi demonstratio est, servire ludimagistris, tyrones excitantibus ad attendendum ea quæ ipsi sciunt. Qui certè hactenus paucas invenere, & utiles scientias, utcunque se demonstrationibus, media venari, & scientias acquirere jactitent. Omnis enim syllogismus, prius concepit opinionem rei, eamque sibi certam persuadet: quam ut dein pro se, vel discentibus stabiliat, quærit terminos, medium, atque modum, ut in formam cogat suam demonstrationem.

17. Non est igitur Syllogismus, ad inveniendas scientias, sed potius, ut inventas opiniones aliis demonstret. Cumque Syllogismus in discente, quandam reminiscentiam faciat ejus, quod scit, & non aliud: scientiæ vero non acquirantur per reminiscentiam, quasi in nobis omnes omnium præexstitissent scientiæ: Hinc Syllogismus nequit parere, aut invenire scientias, qui inventas, & scitas cognitiones, tantum clariores facit.

18. Ego autem scio, & fateor, quod scientiæ mei intellectus, habitet immediatè in intellectu, &, (juxta Aristot.) cum scientiæ illæ immediatæ, (id est intellectuales:) sint indemonstrabiles: sequitur quoque, quamcunque veram, sive intellectualem scientiam, esse indemonstrabilem. Id est, veras scientias, non posse proficisci à demonstratione.

19. Siquidem omnis demonstratio consistit in discursu, & ratione. Est nempe simplex, ac perfectum ratiocinium: Sed, (juxta Aristot.) scientia principiorum non est in ratione: at omnino supra eam. Ergo scire per Syllogismum non potest esse intellectuale, essentiale, ut neque principiativum, aut à priori: sed tantum à positis hypothesibus, prædicamentorum, vel regularum, est deducta putata opinio, syllogizantis, (Plura, & sufficientia ad hanc rem, scripsi alibi.) Non immerito itaque beatus Hieron. artem syllogizandi, comparat plagis Ægypti: & demonstrationes Logices, vocat Cyniphes Dialectices. Illas autem Apostolus, prorsus vitandas voluit. *Nil per contentionem agentes, verbisque contendere, ad nil aliud utile, nisi ad subversionem audientium: Quippe quæ fidem, & fidei merita extinguant.*

20. At inquiunt: Logica est inventrix mediorum. Est nempe ad inventionem mediorum, & formæ, pro demonstratione. Putasne fortassis Apostolum nescivisse quid, quantumque Logica possit? Illum loqui extra, præter & contra spiritum veritatis, dum Logicam vitandam jubet? An plùs tam flaccido argumento sit tribuendum, quam Apostoli mandato? At sane Logica non invenit media ad essendum, habendum, faciendum aut sciendum: sed duntaxat, ad compendiosius ostendendum putationem

nem aliquam: adeoque ad oppugnandum etiam veritatem, rixas compositas invenit. Ideo namque Apostolus Logicen vocat despecto satis titulo, contentiones. Quod non sanè fecisset, si mater esset scientiarum, inventrix mediorum utilium, vel si Christianis esset proficua.

21. Scholæ ergo, secus docentes, facientes Logicen, ut necessariam, supponentes, & quotidiè usurpantes, opponunt se Apostoli præcepto.

22. Inventio itaque in Logica, non est propriè inventio, ut neque scientia demonstrabilis est vera, & intellectualis. Quia non propriè invenimus, que quomodolibet scimus, ut non invenimus quæ jam habemus, in manu vel in arca; sed non scita ante, propriè inveniuntur, prout & non habita, non possessa, acquiruntur per inventionem, aut donationem. Etenim dum quis mihi ostendit lapidem calaminarem, Cadmiæ præparationem, contentum, Cupri miscellam, & Aurichalci usus, quæ antea nesciebam, is docet, demonstrat, datque scientiam ejus, quod ante ignorabatur. Similia vero nunquam docuit Logica. Est itaque Logicalis inventio mera resumptio ejus, quod prius erat scitum. Nescitumque, ideo nescit Logica. Siquidem spiritus noster, jam ante, erat in possessione ejus, quod per Logicen reperiri augustum spondent. Quoniam est impossibile noscere an præmissæ sint veræ, apparentes, vel falsæ, nisi terminorum cognitio prius in nobis fuerit, cum omni notitia adæquationis, & confirmationis illorum.

23. Consistit ergo totum ministerium, munus, & utilitas Logices in duobus tantum. Ut nimirum, docens queat suam putationem imprimere distinctè, in audiente: & ut audiens, reminiscentiam, vel recordationem excitet, per connexionem, adaptationem, adæquationem, & conformitatem terminorum. Quod sanè non est munus inventivum scientiarum: sed postera quædam discursus consecutio, ad id, quod inventum erat. Denique nec quidquid sic fit, ullatenus ad scientias spectat: sed tantum ad dictiones.

24. Scientias autem, sola dat sapientia, filius sempiterni Patris luminum. Media autem acquirendi scientias, sunt duntaxat orare, quærere, & pulsare. Demiror interim, utrobique tantam Scholarum cæcitatem, Logicen tantopere extollendo, & magnifaciendo. Optarem sanè dicant Scholæ, quam scientiam unquam in medium Logica protulerit? An forte Geometriam? Musicen? Vitrariam? Typographicam? Agriculturam? Medicam? Hydraulisin? Mineralem? Bellicam? Arithmeticam? Fabrilem? vel utilem quampiam? Non sane. Itaque cum rubore tandem fatendum est Scholis Logicis, Logicæ idem contigisse, quod hactenus doctrinæ Galenicæ. Nempe per jactantiam, imposturas & inscitias, fefellisse mundum credulum. Gentiles vero, prostituendo demonstrationes, & scientias venales, non aliam habuere lucem, quam quæ ex corrupta natura, obscuris putationibus seducta, fluxit in ataxiam, & inordinationes, mutationibus circumstantiarum, & hinc natis putationibus serviliter obedientes.

25. Hæc ego quandoque cum viris doctis commonefeci, qui tandem fassi sunt, Logicen adolescentibus propinari, ætate illa, qua aliud solidius ferculum ferre nequirent, adeoque servire illis in acumen ingenii. (Utinam Logica non inserviret in varios abusus, semelque hausta in adolescentia, non daret speculum perniciosorum ingeniorum, & Logicarum deceptionum ferax.) Quibus ego, Quod impostura non vacat, si Logicen commendent interim pro vera Philosophia, pro repertrice Scientiarum. Dicunt, at saltem Theologis summè est necessaria Dialectica, quo hæreseos acumina refellant. Id ego judicavi velle sapere supra Apostolum, adeoque Scholarum abusus, supra sacra commendare. Non enim Evangelica veritas Logicen petit, aut contentiones, sed vitæ pietatem in fide, vivendi exemplum, incorruptam conversationem, abstinentiam à concupiscentiis & superbia vitæ, exigit, ut Verbum Domini frugiferum fiat. Sat jam ab initio Ecclesiæ, ab illuminatis Doctoribus disputatum, multi mecum testantur.

PHYSICA ARISTOTELIS ET GALENI IGNARA.

1. *Aristoteles prorsus naturæ ignarus.*
2. *Id probatur per tredecim rationes, inter quas*
3. *Habetur: Quid sit natura apud Christianos.*
4. *Idem rursus per alias 27. rationes confirmatur.*
5. *In natura agens, materia, organorum dispositio, & effectus, sive productum.*
6. *Quod calor non sit agens in generatione seminali.*
7. *Cur Aristoteles veritatem naturæ nesciverit.*
8. *Libri Physices continent tantum nugas.*
9. *Quomodo Adolescentes instruendi loco Philosophiæ scholasticæ.*
10. *Prærogativa ignis.*
11. *In quantos Apollines evaderent Adolescentes.*
12. *Quid sic instructus juvenis censere.*
13. *Privationes non succedere in fluxu seminum ad generationem.*
14. *Nulla est formæ cadaveris.*
15. *Generationem, & corruptionem non se invicem suscipere.*
16. *Vulcanus vitæ evanescit absq; corruptione sui.*
17. *Mors non est vitæ corruptio.*
18. *Privationis, & corruptionis distinctio.*
19. *Formarum nulla est corruptio.*
20. *Ignorantia Galeni.*
21. *Ridicula ejus volumina de placitis Hippocratis & Platonis.*
22. *Libri ejus de valetudine conservanda, fatui.*

SCholæ ita constantiam ac fidem jurarunt suo Aristoteli, quod etiam hodiè ipsum, per Antonomasiam, Philosophum dicant. Quem attamen prorsus naturæ ignarum comperio, & causas aliquot, quæ me ad hoc impulere, describere non piget, idque non alio fine, quam ut posthac credulitate, ac assentiendi consuetudine, tam Professores, quam Tyrones, non fiant devii, nec à cæco se sinant in foveam deinceps duci. Alioqui namque neminis Apologum ago; nec Aristoteli magis, quam non enti, sum infensus.

2. Inprimis itaque Aristoteles naturam definit. *Principium motus, & quietis in corporibus, quibus per se, & non per accidens inest.* In quo plures errores, & inscitias definitoris invenio, quam verba. Primum ergo se loqui de corpore realiter existente: non autem de hyle sua impossibili, verbum (inest) ostendit. 2. Denotat ejusmodi corpora, non esse de censu, aut suppositis naturæ. Siquidem, corporum non est, per se: & non per accidens inesse corporibus. 3. Aufert accidentia quælibet, de Catalogo naturæ, quasi extra, præter, aut supra naturam essent. Eo quod accidentia insunt per accidens. 4. Corpora, quæ per accidens, motum aut quietem habent, pariter extra naturam conscribit. 5. Esse rerum, est in natura, ipsa natura, ante diem, aut modum earundem, aut quietem. Necesse est quippe, ut aliquid prius sit, antequam moveat, moveatur, aut quiescat. Adeoque principium essendi, præcedit initium movendi, aut quiescendi: non potest tamen natura esse, ante sui exsistentiam. Nam si initium motus, vel quietis, esset posterius, ad esse: natura esset postera, ad esse naturale. 6. Quid si Deus post Creationem, nec motum, nec quietem, injunxisset (quies nimirum apud Aristot. præsupponit terminum motus) jam creatura fuisset, & non natura. Principio namque Deus creavit cœlum, & terram. Jam natura erat non intellecta ab Aristot. Fuit nimirum aliquando Creatura, actuque exstitit, ante, vel citra naturam, hic definitam. 7. Corpora, in quibus initium motus est externum, & per accidens (puta, dum calor Solis movet semen, ad crescendum, aut prægnans, per accidens, sui imaginatione transformat Embryonem) non subessent naturæ, ut neque istud accidentale initium. 8. Quiescere, non est non moveri: sed à motu supersedere, adeoque non moveri est quiete generalius. Ergo natura absolutè sumta, esse post naturæ duntaxat exsistentiam. 9. Si initium motus in mobili, sit natura: & causa

causa efficiens, sit proprie dictum motus initium, (quale ait esse calorem non elementalem;) ergo necesse est, quod causa efficiens sit interna, (quod est contra Aristot.) vel quod natura, in quantum initium motus, nnn insit corporibus intime ac per se. 10. Omnis causa efficiens externa, sit initium motus in re, per accidens: Causa autem omnis efficiens, juxta Aristot. est externa: ergo nulla causa efficiens externa, est naturalis: quod est contra 2. Physicor. 11. Quæcunque per Mathesin moventur, itemque mola per ventum aut rivum mota, non moveretur per naturam.

3. Ego vero credo, *Naturam jussum Dei, quo res est id quod est, & agit, quod agere jussa est.* Hæc est definitio Christiana, è Sacris petita. 12. Aristot. vero, contra sua præcepta definitionis, pro genere definiti naturæ, sumit differentiam, quam putat constitutivam. Nimirum formale initium motus, & quietis. Pro differentia vero constitutiva, materiam, sive corpus, in quo dictum motus initium inest, sumit. Christiani autem tenentur credere; naturam esse omnem creaturam, corpus nimirum, & accidentia non minus, quam ipsum motus initium. 13. Mortem quoque, etsi sit initium per se, quietis in cadavere, tamen Christiani credunt non creaturam, non creatam à Domino, adeoque nec naturam esse: & licet naturaliter incidat, id tamen non ratione mortis, sed causarum naturalium ejus, accidere.

4. Aristoteles vero alibi, æque titubanter naturam attigens, dicit: *Omnis animæ potestas, alterius cujusdam corporis particeps* (neq; enim audet positivè, & simplicieter affirmare,) *esse videtur, quam quæ elementa vocantur. Quemadmodum enim animæ differunt; ita & natura ejus corporis differt: Semen continet fœcunditatis causam, nempe calorem. Qui igneus non est, sed spiritus in spumoso corpore seminis, & natura quæ in eo est spiritui, proportione correspondet elemento stellarum.* Tot errores propemodum quot syllabas continet hæc, laudata à Scholis parænesis. Atque tandem valde anxius, nescit quid vocet, aut vocare debeat naturam, naturalis auscultationis Scriptor. Primo namque ait, potestatem animæ corpoream: Ideoque intellectum, extra animæ potestates proscribit. 2. Potestatem animæ, quam postmodum vocat calorem, dicit alterius corporis esse participem, quam quæ elementa vocantur. Quasi sit particeps solius corporis supraelementati, atque cœlestis. 3. Absolute falsum est, & ignarum, quod ulla potestas animæ, sit corporis particeps, etsi sit alligata corpori. Nam omnis potestas, est accidens; & nullum accidens, aut qualitas potest esse particeps corporis: sed contra, corpus est accidentium particeps. 4. Animas non differre, nisi respectu illius corporis (quod tandem vocat merum calorem) Attamen animas omnes, potestatem, participem corporis cœlestis esse: ergo animæ non differunt ratione corporis illius, in quo omnes convenire dixit: aut si ullum inter animas sit discrimen, esto ratione corporis materiæ, sive clientis innominati, neglecti, & Aristoteli plane incogniti. Adeoque tanto verborum apparatu, nil nisi nugas dixit. 5. Si animæ tantum differant, gratia illius corporis: jam determinabitur actus, à potentiâ, species à materiâ, & non à forma. 6. Semen continet fœcunditatis causam. Puerile est, & nugatorium. Siquidem, semen desinit esse semen, si sit absque causa fœcunditatis. 7. Omnis animæ potestas, alterius corporis est particeps, quam quæ elementa vocantur. Vult tamen omnium animatorum corpora, mista necessario, non nisi ex elementis actualibus. 8. Semen non est fœcundum, nisi per calorem. Quasi pisces, quadrupedibus non fertiliores. Et quasi pisces actualiter non frigerent. 9. Non novit alium calorem moderatum, è carbonibus, qui ova foveat in pullum usque. Ignoratque, quod omnis calor sit in unica specie specialissima qualitatis, solo gradu distinctus. 10. Ignorat, quod calor tantum calefaciat per se, & per accidens fœcundaret. Ideoque, licet ille calor sit principium motus, & animæ potestas, (id est natura). per se: attamen quatenus per accidens fœcundaret semina, esset initium motus, per accidens. Ergo ejusdem naturæ respectu, initium per se, & per accidens, sive relatione ejusdem naturæ, esset natura, & non natura. 11. Confundit calorum qualitatem, cum spiritu, & aura spumosi seminis; Quæ tamen non minus

nus,quam prædicamentis distant. 12. Calor est spiritus spumosi corporis, & natura, quæ in eo est spiritu, est calor. Ergo spiritus erit in spiritu. 13. Natura est in illo spiritu; & ille spiritus non est natura, ab Arist. definita, pro subjecto Physices: (iste tamen spiritus est principium motus in semine,& vitæ,in animantibus:) negatque multo strictius,spumosum corpus seminis, esse de censu naturæ,(quasi rerum semen spuma esset, & non interior nucleus invisibilis, in semine corporeo,) sed quod sola potestas animarum (quæ ipsi nil nisi calor est) esset natura 14. Quod omnis potestas animæ, circumscribatur calore, excludit è censu naturæ cætera corpora,& accidentia quævis. 15. Potestas illa animarum, cujus ergo animæ differunt, est solus calor,non quidem igneus, sed proportione correspondens elemento stellarum. Id est,non intellectus ab Aristot. neque à Scholis intelligibilis ullatenus,quomodo calor correspondeat Corpori, & Elemento. Quæ correspondentia sit, inter tam varios prædicamentorum clientes. 16. Negat hanc animarum potestatem, esse de prosapia elementorum. Pluralis ille numerus, non unum tantum elementum, sed prò fortitudine negativorum,rejicit omnia. 17.Omnis animæ potestas,est merus calor,non quidem respondens calori elementi stellarum: sed ipsi prorsus elemento. 18. Non agnoscit siquidem alium calorem, quam ignis: nec ignis elementum quam culinarium, (eo quod calorem elementalem distinguat ab elemento stellarum) sua tamen authoritate, ignem, inter cœlum & aëra,sepsit,non culinarium. 19.Tandem quoties positivè dicendum erat,quid esset natura, subterfugus dicit, nunc esse potestatem animæ,nunc fœcunditatem seminis: & tandem calorem non igneum, qualem nec sensit, nec novit unquam, de firmamento stellarum, quintum facit elementum, postquam quatuor alia negando,abjecerit. Itaque per ambages negando, circumcurrit, ac ne apprehendatur, negat naturam esse de prosapia elementorum. Quasi sat esset, dixisse, est chimæra, non ex elementis: sed ex elemento quinto stellarum. Non est corpus, non accidens: sed calor respondens elemento cœlorum, non calori eorundem. 20. Atque hæc non diceret quidem sic esse, sed quod ipsi videantur sic esse. Cum juxta eundem,multa videantur,quæ tamen non sunt. 21. Idque si non credideris, vade visum, vel exspecta in infinitum. 22. Quasi tota actio naturæ conscriberetur calore 23. Metalla quoque, quæ alias solo frigore condensari scribit, eo quod calore fluant,nunc extra naturam essent. 24. Et quasi vegetabilia & semina, quia non spumosa, non essent dotata fertilitatibus,vel naturam in se non continerent! 25. Negat ergo animalium actu calidorum, calorem esse elementalem (quod suo tamen quandoque loco verum probabo,) immemor sui axiomatis; Quod causa sit ejusdem speciei, cum suo causato. Nescit,inquam, quod calor noster calefaciat alia quævis, nudo calore elementali. Et vicissim,quod cum nedum elementalis calor (quem in igne sublunari, à culinario distinctum collocat)sed & culinarius, nos calefaciant gradu nobis adæquato. Debeant ergo esse unius, & ejusdem speciei. 26. Tandem, temere astruit, nil esse naturam, aut animæ potestatem,aut veritates seminales, præter illum calorem cœlestem, 27 Agnoscit ergo calorem,actualiter frigidum in pisce, esse fœcunditatis causam, cum de omni animæ potestate distribuat. Id enim est nugas pro Philosophia vendidisse. Ac quoties timet suas ineptias, non fore venales,nos provocat ad elementum stellarum. Postquam per unum (videtur) multasque negationum nugas, ad proportionem elementi stellarum, provocasset. Turpe sanè Christianis,istum in Physicis patronum adhuc sequi; cum fide credamus, ante natas stellas, germinasse plantas, vi seminali.

5. Semper enim in natura reperitur agens, materia,& productum, sive effectus,instrumentum & dispositio. Omne autem agens, mensurat suum instrumentum,& adaptat dispositiones, ad finem producti.

6. Calor autem,sive elementalem velis, sive cœlestem; potest quidem esse dispositio,producta à semine, itemque ejus instrumentum: at nullo modo potest esse agens seminale,metiens, & adaptans sua instrumenta dispositiva. Neque

que enim operatio caloris alia est, quam calefacere, sive istud dicatur elementaliter sive firmamentaliter. Operatio ergo caloris, in generatione non est ordinata ad finem dispositionum specificarum, multò minus directa ad introductionem quidditatis specificæ. Nam si iste calor esset hoc agens seminale, sive natura seminum, præterquam quod habet totidem specificas unus differentias, quot sunt generatorum species in natura; deberet habere extra se, instrumentum (cum non detur esse, sine proprietatibus essentialibus) mensuratum, & manifestè determinatum, ad introductionem cujuslibet quidditatis specificæ: sed nullum tale instrumentum vel medium adest calori: ergo commensuratio omnis instrumenti, secundum quantitatem, qualitatem, modum, motum, figuram, durationem, atque operationum quarumcunque destinationes, pendet ab agente seminali, cui insunt ejusmodi proportionum commensurantes scientiæ; & nullatenus à calore.

7. Etenim cum cognitio veritatis naturalis pendeat necessario à natura, & essentia ejus; Aristot. qui naturæ quidditatem ignoravit, etiam ejus veritatem nescivit, adeoque non nisi sua somnia in Scholis edocenda prostituit. Equidem operatio generationis, pendet à natura, & organis propriis. Qui ergo calorem aspicit, pro omni instrumento naturæ, ipsumque instrumentum hoc habet pro natura seminali, atque vitali: Is retur satellitem esse Regem, vel limam esse fabrum. Imo calor, ut calor, ne quidem est instrumentum proprium naturæ: sed commune adjacens, in calidis tantum, concomitans, ac productum accidentale: Cognitio autem naturæ, & essentiæ, non sumitur ab effectibus impropriis, adjacentibus, & accidentalibus: sed à cognitione principiorum, quæ hactenus (prout palam est) Schola Peripatetica ignoravit. Principia inquam naturæ, sunt materia, & agens. Principia autem Corporum, sunt aqua, & semen, sive Vulcanus, duobus respondentia sexubus. Quod mox docebo suo loco. Quapropter cum Aristoteles nesciat naturam, proprietates, itemque generationum causas, ac quidditatem, quis non judicaverit, ex aridis cisternis Scholarum aquas Philosophiæ haustas hactenus.

8. Octo enim libri auscultationum Physicarum, somnia & privationes, pro naturæ cognitione exponunt. Materiam inquam sive corporeitatem impossibilem, cum Mathematica abstractione, pro naturæ principio, fulcro, atque seminario supponunt. Quæ ut nunquam exsistet: ita nec initiandi, vel causandi energiam habebit. Privatio pariter, pro altero principio propinatur, quam merum non ens ipsæ Scholæ temerè fatentur. Ac denum formam, generationis finem, apicem, atque destinationis ultimatum scopum, ipsumque productum, pro naturæ initio, præpostero sane delirio, edocent. Effectum nempe pro initio supponunt. Causas verò naturæ, alio libro, pro principiis, materiam nempe, & formam omissa privatione, venundat. Ut de causis aliquando dicam. Quasi principia naturæ, sine causalitate principiarent. Fortuna vero, & casus, tanquam si propriæ passiones naturæ forent, tractantur peculiari libro. Eventus enim, locum in naturæ contemplatione, & doctrina, non merentur. Vacuum denique & infinitum ad naturæ cognitionem impertinentia, & propemodum privativa, vel planè negativa, suos nacta sunt tractatus. Tempus vero, & locum, ignoranter non minus, quam impertinenter inter naturæ documenta, Scholæ æstimant. Ac postremo motum localem, quatenus Mathesi inservit, in naturam æque futiliter, atque indistincta indiscretione introducunt.

9. Optarem certe in tam brevi vitæ spatio, ver adolescentum, ejusmodi nugis posthac, & sophismate mendaci non amplius imbui. Discerent nempe inutili isto triennio, totoque septennio, Arithmeticam, Algebram, Euclidis elementa, Geographiam deinceps, cum circumstantiis marium, fluminum, fontium, montium, Provinciarum, & Mineralium. Itemque proprietates, & consuetudines nationum, aquarum, plantarum, animalium, mineralium, & locorum. Insuper usum annuli & Astrolabii. Deinde accedant ad naturæ studium,

dium, discant prima corporum initia noscere, & separare. Fixitatem, inquam, volatilitatem, cum separatione, vita, morte, alteritate, defectibus, alteratione, infirmitate, corruptione, transplantatione, solutione, coagulatione, resolutione, operando novisse. Historia addatur extractionum, divisionum, connexionum, maturitatum, promotionum, impedimentorum, consequentiarum, damni denique, atque utilitatis. Doceantur simul seminum, fermentorum, spirituum, ac tincturarum primordia, cum omni fluxu, digestione, commutatione, motu, & perturbatione alterabilium.

10 Eaq; omnia, non quidem nuda Logismi descriptione, sed demonstratione ignis mechanica. Natura siquidem, sua opera metitur distillando, irrigando, siccando, calcinando, resolvendo, iisdem planè mediis, quibus vitra, ejusmodi operationes absolvunt. Adeoque Artifex, naturæ operationes mutando, ejusdem proprietates, & scientiam nanciscitur. Nam utut naturale ingenium, & acumen judicii, Philosophus habeat; nunquam tamen ad rerum naturalium radicem, aut radicalem scientiam admittitur, sine igne. Adeoque mille putationibus deluditur quisque, quas non nisi ignis adminiculo, sibi explicat. Fateor itaque, nil hominem sciendi avidum, penitius d cere ad omnium scibilium cognitiones, quam ignem.

11. Itaque juvenis tandem ex Scholis istis rediens, mirum sane, quantum supra Academiæ Philosophos, & inanem Scholarum logismum ascenderit.

12. Turpe inprimis censebit, Scholas nescire, (per exemplum) ovo, interim, dum ad avem influit, mille in via dispositiones supervenire, omnesque esse externas, & accidentarias semini: nec cessare tamen interim, decurrere ad scopos suæ destinationis.

13. Etenim figura vitelli, cum invicem succedentibus dispositionibus accidentariis, prætereunt quidem: non tamen nova, ad singulam dispositionem putrefactionis, adest formæ putridi generatio. Unica nimirum forma pulli vitali, excepta, nulla advenit alia. Quæ sensim per prævias dispositiones excitatur, ac tandem acquisita dispositionum maturitate, influit. Nec enim dum avis moritur, est quædam cadaveris forma essentialis, aut generatio.

14. Omnis siquidem generatio in natura, clauditur forma essentiali, qua cadaver caret, prout & semine, ac moderatore Archeo (ut suo loco.) Sicut cum essentia cum Vulcano seminis incipit, & cum producto, sive generato, eadem perseverat: ita eodem fatiscente, eadem perit. Pereunte autem essentia, ruit & forma illius Præses. Vulcano nempe deserente corpus, incipiunt caro, cor, venæ, &c. putrere, eo quod jam ductore vitali balsamo, sint orbata. Sub vita enim, caro distinguebantur, & os, &c, In specie, & forma propria, caro erat caro, & ab osse formaliter discreta erat, in qua forma in cadavere illico apparent. Adeoque per mortem in toto, aut in singulis, nulla cadaveri forma, vel essentialis quidditas, supervenit. Duntaxat quod vitale erat, est separatum.

15. Erroneum itaque esto, quod unius corruptio, alterius sit generatio. Siquidem vitæ corruptio solum advenit, per exstinctionem vitalis balsami, vel formæ, sine nova proinde creaturæ generatione. Nulla itaque privatio, contingit in vitalibus, adeoque nec privatio ibidem potest habere vim principii. Cum à semine, usque in ens vitale, non sit nisi unus progressus, promotio, & maturitas, sub cujus finem forma datur. Reciprocè ergo quoque generatio advenit, sine ulla corruptione, quoties materia, jam ad maturitatem suæ destinationis deducta, per Vulcanum seminalem, formam impetraverit aliunde advenientem

16 Imo iste Vulcanus per discessum vitæ abit, evolat, & vanescit, sine ulla sui corruptione, non secus atque lumen, perit sine sui corruptione. Nimirum vita evanescit, per modum luminis pereuntis. Et Vulcanus, cum sit quædam vitalis aura, evolat. Utrumque sine corruptione sui, & corpus, quod vita destituitur, propriè eo ipso non corrumpitur, licet defectu vitalis balsami, mox corruptio subsequatur. Quod satis apparet in mumiis, itemque, in vegetabilibus, quæ sicca, & vitâ privata, in usus asservantur, imo persæpe omnem corruptio-

tionem arcent. Tantum abest, quod pereunte illorum vita, eo ipso essent corrupta.

17. Ideoque mors in vitalibus, propriè non est corruptio vitæ, ut nec viventis: sed vitæ extinctio. Ac licet in quibusdam, corruptio corporis subsequatur: Id sanè est vitæ & corpori per accidens. Quod patet. Siquidem arte præservantur cadavera à corruptione.

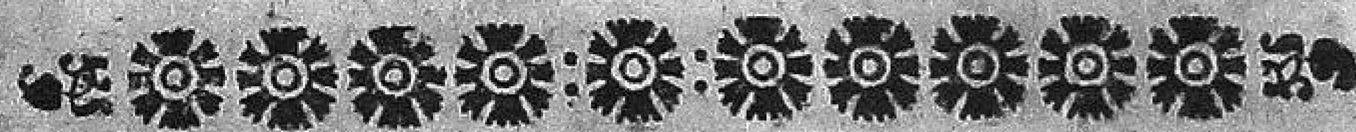
18. Itaque jam Aristoteles, privationem, cum corruptione confundit, suumque principium non ens, ab ente, corruptione, non distinguit.

19. Denique formæ rerum, non sunt corruptioni obnoxiæ, ideoque nec corrumpuntur: sed annihilantur. Quocirca nec ablatio, vel extinctio formæ, ullam corruptionem ex parte formæ, involvere potest. Odi præterea metaphoras, in historia naturæ, & essentialium familia. Quippe quæ Scholarum errores, disputandi rixas, & latriam Aristoteli exhibitam, introduxere.

20. Cæterum, si Aristoteles naturæ sit ignarus, & totius Physices nescius, profecto Galenus, majorem adhuc ignorantiam ubique manifestavit. Nam inprimis constare faciam, non esse quaternarium elementotum, nec horum congressum pro corporibus, quæ mista creduntur: multo minus luctam, aut qualitatum, vel complexionum pugnam, aut in morborum causas. Adeoque nec elementorum tractatum proprie spectare Medicinam. Ego sane reperio Galenum, opinionum sedulum, & jactantiosum descriptorem sine judicio, vel discretione.

21. Neque enim de natura, morbis, causis, atque defectibus, melius sensisse, quam de placitis Hippocratis & Platonis. Bis enim ex professo illa Galeni volumina, cum attentione perlegi, at reperi Galeni pauperiem, & indistinctam ignorantiam, cum ejus temeritate pugnare. Siquidem illi libri, nil minus, quam Hippocratis, aut Platonis doctrinam attingunt. Neque etiam Hippocratis quicquam, cum Platone commune habent.

22. Adeoque non inveni quenquam, qui illos commentario dignos, ut neque scriptos de Conservanda Valetudine, censuerit. Hoc unum in Galeno perpetuum est, quod suppressis Authorum nominibus, aliorum inventa, lubens ad se rapuerit: totus Judicio penuriosus, quoties proprii arbitrii sensa expressit. Hæc de duobus Physices Antesignanis, sic debui declarare, ut Scholæ abstineant, hos Magistros adorare.

ELEMENTA.

1. *Elementorum doctrina, in medendo, impertinens tota adeo & in Galeno, ridiculus tantus librorum illorum acervus.*
2. *Vana putationes Scholarum de elementis.*
3. *Vera scientia naturalis initia traduntur.*
4. *Sex Conclusiones è Sacris.*
5. *Tria tantum esse elementa.*
6. *Contentum Cœlorum.*
7. *Duo esse elementa primigenia.*
8. *Ignis non esse elementum.*
9. *Error Paracelsi de materia Cœli.*
10. *Concidit quaternarius, pro mistionibus corporum, & morbis.*
11. *Propositio, Quod omnia quæ creduntur mista, sint materialiter ex sola aqua, cum mechanica demonstratione.*
12. *Quid terra elementalis, virgineaque.*
13. *Unde elementa dicantur duo primigenia.*
14. *Objectio ex artificialibus.*
15. *Vis ignis gehenna artificialis.*
16. *Altera objectio ab Artibus.*
17. *Cur aqua reputetur elementum primigenium.*

OBrutus meus fertur in bonum usuale, non autem in inanem Logismum. Quapropter cum veteres naturam, ejusque operationes quaslibet, revocent ad calculum elementorum, qualitatum, & complexionum, in mistione resultantium, hancque doctrinam Scholæ, per manum Medicinæ Tyronibus adhuc hodie tradant, in humanam perniciem: etiam atque etiam elementorum anatomiam aggrediar, quò constet, in causis morborum erratum hactenus. Paradoxa ubique, & insueta Scholis referam,

 durum-

durumque erit a doctrina imbibita, desciscere illis qui totam in Galenum veritatem fluxisse, credunt. Omne corpus, terra, aqua, aëre, & igni exceptis, multis voluminibus, tædiosaque Græcorum jactantia, Galenus tradidit constare horum quatuor coadunatorum conjugio, adeoque hinc corpus dici mixtum.

2. Insuper, quod Corporum paritas, diversitasque tota, ex impari quatuor elementorum confluxu, ac pugna continua, consurgat. Scholæ autem posteræ, adhuc indecisum disputant, utrum elementa cum suis formis perstent in misto, an vero in singula mistione, orbentur suis formis essentialibus, quasque, peculiari indulto, à separatione & formæ generali misti privatione, reassumant. Demum ex imparitate, & duello elementorum, omnes infirmitates, & fomenta primigenia nostræ mortalitatis, descendere jubent. Mirum sanè, quantum in his rixatum, & scriptum sit: ac miserandum, quantum hæc laxa nugarum somnia, mundum hactenus circumvenerint, inanes, & perniciosas nænias in Scholarum nundinis, pro scientia medica prostituerint, adeoque tam damnosa inde delusio, obedientiam ægrorum medendo fefellerit.

3. Posthabitis itaque Paganorum imposturis, juxta Sacrorum Authoritatem, meas experientias, & donatum lumen, dirigo, cujus luminis conspectu, noctuæ aves, fugiunt. Summè itaque dolendum, Scholis Christianorum adhuc doceri tenebras, habito lumine veritatis. In principio itaque creavit Omnipotens, Cœlum, & terram, antequam dies primus eluxisset. Primo deinceps die, creavit lucem, eamque à tenebris divisit. Secundo, creavit firmamentum, quod separet aquas superiores ab aquis, quæ supra se erant, & nominavit illud, Cœlum.

4. Conspicuum hinc est itaque quod ante primum diem, jam aquæ ab initio essent creatæ, cœlestis cujusdam indolis participes, eo quod sub Cœli etymo occultarentur. Cognatæ tamen essent hisce aquis inferioribus, quibus semel conjugatæ fuerant, ante earum separationem. Denique quod tenebræ cooperirent faciem abyssi, quodque ista abyssus aquas denotaret: eo quod tum adhuc, omnes supercœlestes aquæ, nostris connexæ, super terram, incomprehensibilis profunditatis abyssum facerent, super quam Spiritus (cui nomen Æternus) ferebatur, ut sua benedictione recentem aquæ creaturam repleret. Liquet ergo, quod creatio Cœli, aquæ, & terræ, esset ante diem, nec annumeretur sextiduo creationis, deinceps descripto. Quod Æterno placuerit, etiam quiescere septimo, qui respectu prædictæ creationis, esset octavus, si dies fuisset. Ideoque non in dierum numerum relatus, quod ante natam lucem, materiæ elementalis creatio fieret. Denique hoc textu, firmamentum est nedum cœlum octavum stelliferum: sed simul & illud, quod nostra authoritate, in septem errones orbes distinguimus. Quod gentium Doctor, cum octavo, in unum complecti visus est. Crystallinum vero, & primum mobile, pro altero, & tandem, immensum Cœlum, incomprehensibilis magnitudinis, & luminis, in quo justus quisque, Solis instar splendet, pro tertio. Quamquam Empyreum illud cum duobus sociis junctum, pro altero sumtum aliud fortè pro tertio supersit. Quod sit abyssalis recessus fontani luminis, divinæ Majestatis torus, inscrutabilis. Saltem firmamentum, à Luna, in connexum stellati, Cœli usque, attingit, & aquam supra se, ab hisce inferioribus disterminat, ideoque Cœlum Ebræis, (ubi sunt aquæ:) sonat. Magna autem luminaria, & stellæ quarto die incœpere, & in firmamentum digestæ.

5. Initio ergo, Cœlum, terra, & aqua, omnium corporum deinceps nascendorum materia, creata est.

6. In Cœlo autem continebantur aquæ, non autem in terra; hinc aquas, nobiliores terra existimo: Imo aquam esse puriorem, simpliciorem, indivisibiliorem, constantiorem, principio viciniorem, sortisque cœlestis magis participem quam sit terra. Æternus itaque, voluit Cœlum continere aquas supra se, & aliquid adhuc amplius, (propter quod Cœlum vocatur:) quod aërem, æthera, sive vitalem auram dicimus.

7. Ideo nec enim fit mentio creationis aquæ & aëris, eo quod Cœli etymon, utrumque inclu-

cluderet. Hæeque ideo duo elementa, dico primigenea, respectu terræ.

8. At nusquam aliquid de creatione ignis legitur: nec igitur illum inter elementa agnosco, nomenque meum, paganismo recuso.

9. Nec item cum Paracelso, licet luminarium & stellarum nomine, ignem, supra lunare elemẽtum agnoscere, ut neq; ab initio conditum: quod tamen esset necessarium, si elementi sortem referre debebat.

10. Nego itaque, Deum creasse quatuor elementa: quia non ignem, quartum. Ideoque vanum est, ignem confluere, materialiter ad corporum misturam. Concidit ergo elementorum quaternarius, qualitatum, temperamentorum, sive complexionum, & morborum fundamentum.

11. Nostra namque mechanica mihi patefecit; omne corpus, (puta saxum:) lapidem, gemmam, silicem, arenam, marcasitam, argillam, terram, lapides coctos, vitrum, calcem, sulphur, &c. transmutari in salem actualem, æquiponderantem suo corpori, unde factus est. Et quod sal iste, aliquoties cohobatus, cum sale circulato Paracelsi, suam omnino fixitatem amittat; tandem transmutetur in liquorem, qui etiam tandem in aquam insipidam transit, & quod aqua ista, æquiponderet sali suo, unde manavit. Plantam verò, carnes, ossa, pisces, & quidquid similium est, novi redigere in mera sua tria, unde postmodum aquam insipidam confeci. Metallum autem propter sui seminis anaticam commistionem, & arena (*quellem*) difficillimè in salem reducuntur.

12. Didici ergo per ignem, quod Deus ante diem, creaverit aquam, & aerem; & ex aqua terram elementalem, quæ est arena *Quellem*. Eo quod esset futura basis, creaturarum antesignano homini, ideoque ipso initio, creari debebat, licet sui natura non esset vere primigenium.

13. Quamobrem duo privativa duntaxat, reperio elementa, licet neutrius in Sacris sit facta mentio, quia Cœli titulo comprehensa. Cum duobus verò, creavit terram simul. Quocirca duo creavit luminaria magna, ut Luna, ac minus, lucendo, gubernet aquam, majus vero, luceret super terram. Primigenia vero hæc, nunquam invicem transmutari, mox docebo. In terra nimirum fracescens aqua, semen locale, vel insitum acquirit. Ideoque vel in liquorem (Leffas) ad omnem plantam, vel in succum (Bur.) mineralem, transit, juxta species, per directionem seminum electas. Quæ semina, ex terræ fermento, primum inanis & vacuæ, dein mox, benedictione Spiritus, super aquas lati, replentur.

14. Mea autem me docuit ignis experientia, tria prima nempe, Sal, Sulphur & Mercurium aquæ semper manere indivisa, sive interim aqua vaporetenus elevetur, nubis specie, vel ad invisibilia rarefiat, vel tandem etiam, pristina aquæ forma fluctuet.

15. Nam quod Paracelsus velit aquam, evaporando, prorsus annihilari, Idiotismus suus esto, non connivendus saltem nasuto destillatori. Equidem comperi, aquam in nubium atomos sublatam, permanere tamen semper eandem, in numero, atque specie aquam, quam atomi mercurii aquæ, imagine nubis, nobis ostendunt. Nunquam autem in aqua fieri trium primorum separationem, multoque minus essentialem transmutationem ullam. Siquidem est simplex partium internarum per ignem extraversio, quæ rursus intro remanet, quoties vapor in guttas condensatur.

16. Cur autem terram, non inter primaria elementa, licet initio simul creatam, existimem, causa est, quod tandem sit convertibilis in aquam, per privationem suæ essentiæ.

17. Ideoque credo aquam, corpus prius, atque simplicius; cum illa nunquam in terram recedat, nisi virtute seminum, adeoque vices compositi, aqua assumat, antequam terra, sive sabulum *quellem* fiat. Quod postea latius demonstrabo.

TERRA.

1. *Ignem nec elementum, nec materialiter corporibus commisceri, nec materiam esse, nec in se habere.*
2. *Terra non est pars misti.*

3. Terra virgo per mechanicam demonstratur.
4. Fundi in terra distinguuntur.
5. Aqua intra terram, superat plus quam millies; aquam maris & fluminum.
6. Vera origo fontium.
7. Quomodo aquæ sua sponte ascendant.
8. Fili continuitas probatur in aquis.
9. Quo casu terra adveniat corporibus, quæ creduntur mista.
10. Elementorum numerus, & temperamenta, sunt nugæ perniciosissima, postquam ejusmodi in medendi artem sunt translata.
11. Terra matrix, non autem mater corporum, idque multis demonstratur.
12. Aqua & aër, nil aliud quicquam in se convertunt.
13. Qualis mistio, qualisque sit corporum appositio.
14. Objectiones de vitro & latere, solvuntur.
15. Operationes gehenna ignis.
16. Quomodo à vitro, separetur arenâ sospes ab alcali.
17. Centrum Mundi, quândoque mutatum.

IGitur nec Ignis est elementum, nec materialiter corporibus commiscetur; Quia ignem, nec materiam esse ostendam, nec illam in se habere.

2. Imo terra nusquam occurrit, præter se, ulli corpori commista naturali, quæ inde, ullo labore repetatur. Indolui ergo, mecumque indignatus sum, quod medendi basis, nugis sit referta, & tantis ludibriis, ægri obedire cogerentur.

3. Terram autem originalem, elementi virginei, ipsum constans sabuli corpus nomino: reliquam autem omnigenam, terram, terræ fructum, de sobole minerali. Quod per Pyrotechniam sat superque probatur. Sabulum enim, terram esse originalem, inprimis ejus difficilis reductio in aquam, probat; eo quod citius arena è silice, vel Adamante, in aquam reducatur, quam arena, (*quellem*.)

4. Deinde, id etiam ligo probat; Quoniam fodiendo, obveniunt quidem prope lucem, varii fundi, coloribus & spissitudine quidem variegati, quique etsi rustico Scholarum etymo, etiam terræ cred[illegible] [illegible]væ, rubræ, &c. fructus tamen sunt terræ, & semine constant: subter quas, arena est, suis etiam fundorum alibi, varietatibus multiplex, tam unico, quam diversis locis, tandem subter illas, sabulum sedet, quod nostri (*Keybergh.*) sive montem siliceum vocant. unde rupium, montium origo, ac primæ minarum fluunt divitiæ. Postremum tandem omnium, sabulum album, sive bulliens (*quellem*) in fundo vivo, ac vitali, sese ostendit, quem ligo penetrat nunquam. Nam quantumcunque inde arenæ, & aquæ demseris, totidem succedit in vicem ablati, ejusdem locum replens.

5. Hoc inquam sabulum impermistum, seraceum quoddam, vel cribrum, atque fundamentum naturæ est, per quod, aquæ omnes transcolantur, ut invicem omnes communionem servent, ab initio creationis, in finem, & à superficie terræ, in centrum usque. Quinimo aqua, in hoc sabuli fundo detenta, actu forte, millecuplo, major est, quam marium & fluminum in terræ superficie fluctuantium, tota congeries. Idque facile verificatur, supponendo totam adhuc terræ superficiem, aquis contegi, ad 600. passuum profunditatem. Sequitur ergo, relatione ad terræ diametrum habita facile millies plus aquæ subter, quam super terram esse. Siquidem arena sicca, ad minimum combibit aquæ subquadruplum, in eadem loci extensione.

6. Non volo tamen, etsi *quellem* ultimus fodienti sit fundus, utrobique omnes ex ordine fundos substratos reperiri. Etenim præfata arena quæ quandoque ad mille fortassis passus, infra horizontem sese submersit, alias sub diu, propediem, imo & non raro in montium cacumine, ebullit. Cujus rei ignaræ Scholæ, cum suo Aristot. mordicus tenent, omnes fontes veros, ex aëre, in aquam condensato, suæ perpetuitatis causam debere. Attamen cum istud custodire nequeant; eo quod in altissimorum montium fastigiis non raro fontes prosiliant, ubi mons alter, paris altitudinis, non est vicinus, nec canalis utrinq; ad hoc extentus: Ideo elato supercilio tacent; silentque ad miraculum rei insolitum.

7. Sane quamdiu aquæ in vivo, vitalique terræ fundo oberrant, atque in sabulo *quellem* detinentur, tamdiu inquã, legibus situum hydraulicis pare-

parere non coguntur. Non secus ac sanguis, dum in venis vita fovetur, tamdiu quoque supra atque infra nescit, estque tam in fronte, quam in pedibus Sed momento, quo semel è venis excidit, vel aquæ extra *quellem* egurgitant, non desinunt, legibus positionum obediendo, defluere.

8. Mare igitur in sui fundo, in cribro sabuli virginis, receptas sorbet aquas, ita nempe juxta Sapientem, utut omnes aquæ in mare fluant, nunquam tamen regurgitat. Quia unico filo, ductus est continuus, ex sabulo virgine, in fontes, rivos, flumina, & mare, ad humectandam terram, eamque mineralibus ditandam institutus. Quo rursus appulsæ aquæ, partim à *quellem* in fundo absorbentur, partemque aëra rapiunt. Sic nempe universus, suas distribuit aquas, & in fructus varios deponit. Adeoque cum admiratione meditatus sum, Omnipotentem, necessitates ingratorum immortalium, sibi præfixisse, ut scopos rerum.

9. Ad terram redeo. Originalem terram nusquam ad fructuum mistiones concurrere sponte, casu allabi, nec assumi à natura, neque assumtam, naturæ, aut artis opera, reperiri, certum invenit.

10. Ideoque mistionum ratio tabescit, numerus elementorum, qualitatum, & temperamentorum cessat, atque adeo mendaces sunt futiliates, à Scholis pertinaciter, aut inscitè excultæ hactenus. Etenim ex homine, ligno, &c. esto, pulvis, cinisve per ignem relinquatur, nunquam tamen terra elicitur. Alias namque mox nostra intumescerent cœmiteria.

11. Terra ergo, saltem permanens matrix est, non autem mater. Quæ si quondoque ad fructus, sive corpora mista, conflueret : vel in iisdem persisteret, & sic per artis, vel naturæ analysin, quandoque reperiretur, atque inde rediret (quod falsum est,) vel planè ad mistum assumeretur, atque in eo desineret esse terra, in aliud transmutata jam. Et sic alibi minueretur, (quod aquæ ostendam mox esse falsum,) vel per mortem, ac rei dissolutionem, rursus in terram rediret, essetque quotidianus, ac repetitus regressus, à privatione ad habitum, unius & ejusdem elementi. Vel si non rediret in terram hæc; transmutata maneret in fructus, adeoque jamdudum tota terra in fructum abiisset, constantiamque suam natura amisisset, & Creatoris primos scopos illusisset, vel terra in aliud elementum, à dissoluto misto, rediisset. Cujus impertinens cessat.

12. Siquidem non est geniale aquæ aut aëri, alienum elementum in suam convertere substantiam. Hinc demonstrabo mox, nunquam unicam guttam aquæ, in aërem versam, aut vicissim aërem, in aquam mutatum. Quæ tamen mutationes apparent minus operosiores, quam terræ in aquam, vel in aërem. Ideoque si faciliores transmutationes nondum natura attentaverit ; quò pacto difficiliores præsumet? Alias namque terra, ab aquis, & aëre, tanto amplioribus, contiguis, magisque activis, absorpta, & annihilata esset. Ast Pater universi, concordiæ amans, discordiam & rixas odit, maximèque in elementis, quæ ut essent stabilia naturæ fulcra, non pugnantia eadem creavit. Direxit nempe elementa quoque ad destinatos sibi fines, & durationis leges. Ut nempe suos edant, & foveant fructus, in sui honorem, & hominis usum. Veruntamen nec Dei honos, nec humana exigentia, uspiam, aut ullatenus requirebant prælia elementorum, voracitates, luctas, pessumdationem, ut neque unius ex altero commutationem, aut nutritionem. Nec demum finis elementi est, seipsum per avaritiam, famem, luxum, aut necessitatem augere, cum alterius destructione. Non enim avaritiæ, vel odii, criminis rea sunt, ut nec ali optant. Denique neque ad istam transmutationem faciendam, Archeum obtinuerunt elementa, culinam, aut proprietates. Tota ergo de bello elementali, Scholarum doctrina, anilis fabula est.

13. Terra itaque nunquam assumitur, vel sponte materialiter accurrit, in corporum constitutionem extra se. Nullaque in natura fit ritè mistio, quæ subter unitatem formæ compositi naturalis, firmiter coalescat, nisi inter succos, & spiritus. Econtra, nulla pulverosa commistio, ad generationem tendit : sed tantum est appositio, mox sponte, atque iterum cito fatiscens. Omnis proinde terra, lutum, ac omne corpus tangibile, verè, & materialiter, est solius aquæ proge-

progenies, & in aquam iterum reducitur, per naturam & artem.

14. Non obstat, quod ex luto & arena, later coquatur; ut ex arena & cinere, vitrum. Siquidem quidquid luti est, sponte in salem resolvitur tandem, permanente eodem sabulo, quod lutum in se contraxerat. Vitrum quoque, ut arte, ac sine semine, in compositum artificiale transivit: ita per artem denuo, resoluto vinculo, ad pristina redit initia, adeo ut eadem numero, & pondere arena inde prorsus eliciatur, quæ per fluxum fornacis, cum alcali coaluerat in lapidem pellucidum, sive vitrum. Hinc namque liquet nunquam arenam, sive elementum terræ, confluere ad generationes naturales, atque seminales. Et quoties artificiis servit, toties semper arenam persistere immutatam in vitro candenti, fluxu salis occultatam, ac in vitrum transparens assumtam. Non enim argentum esse amisit, cum per Chrysulcam est solutum, licet amiserit illud oculus, & diaphaneitatem nactum sit.

15. Cum igitur arena, sive terra originalis, tam arti, quam naturæ resistat, nec queat ullis adminiculis (unico duntaxat Gehennæ artificialis igni excepto,) naturæ, vel artis, à primæva sui constantia recedere (sub quo igne artificiali) arena sal fit, ac tandem aqua, quia vim habet agendi super sublunaria quævis, absque reactione:) sequitur quoque, terram originalem, nunquam ad generationes naturæ seminales ullo modo assumi.

16. Nec arguit, quod imperitus aliquis, vitrum esse ultimum artis subjectum velit, quodque nec arte, nec igni deleri idcirco queat. Erudietur namque, si vitri pollinem, pluri alcali colliquaverit, ac humido loco exposuerit; reperiet mox totum vitrum resolvi in aquam: cui si affundatur Chrysulca, addito, quantum saturando alcali sufficit, inveniet statim in fundo arenam sidere, eodem pondere, quæ prius faciendo vitro aptabatur.

17 Terra ergo immutata persistit, quanquam ipsa toto orbe mobilis, ac mota fuisse videatur. Imo talpa, aggerem transfodiendo, inundationem magni tractus facit, adeoque abjectum animal, terram centro, mundumque loco, dimovere potest, si centrum æquilibrii locum tenere credamus, & maria dorso terræ recenter incumbere videamus. In Rekem, prope Trajectum Mosæ, Navis maritima, sub arenoso colle reperta est, anno 1594. In tractu Peele, Pini seriatim sub terra repertæ, quæ non nisi in montibus libenter proveniunt. In Hingsene prope Scaldim, 12. pedes subter Horizontem, humido prato repertus dens elephantis, cum tota maxilla, cujus tertiam partem, duorum pedum longitudinis, mecum asservo. Adeoque vivi elephanti quandoque fuere hoc tractu. Nuperrime autem desiit reperiri tota Groenlandia salo subversa. Unde necessario centrum terræ transferri debuit.

AQUA.

1. *Situs terræ & aquæ ante diluvium.*
2. *Meditatio Authoris.*
3. *Vorago aquarum, sive Barathrum.*
4. *Distributio illius voraginis.*
5. *Sectio venarum, illius voraginis.*
6. *Fructus Peroli mineralis.*
7. *Salia migrant in Bur.*
8. *Progressus mineralium ad suas maturitates.*
9. *Tide pisces fossiles.*
10. *Ius venarum, in liquorem contentum.*
11. *Locus jejunus Sapientis Coheleth.*
12. *Fontium ortus Aristoteli nescitus.*
13. *Mundum rotundum ab ortu in ortum. Ab Austro autem ad Austrum esse teretem.*
14. *Occupatio objectionum.*
15. *Centurialis proprietas suam accipit determinationem à necessitate.*
16. *Ratio à fontibus.*
17. *A motu Solis.*
18. *A justa figura Cœli.*
19. *Ab authoritate Sacrorum.*
20. *Ab umbris, & diei quantitate.*
21. *A viso Sole navigantibus.*

1. Sal

I.

SAltem, postquam firmamentum separaret aquas ab aquis, Æternus congregavit sublunares, earumque collectionem, mare vocavit. Ex opposito diametri, Arida eminebat, quam terram nominavit; & ambo unum constituebant globum, qui in terræ medio paululum esset eminentior, ideo quod in medietate terræ, immenso gurgite hiaret, unde fons erumperet, humectandæ terræ destinatus. Nec enim si præter assuetam globi rotunditatem, qua omnes lineæ in circumferentiam æqualiter à centro distant, terra in sui medio, non fuisset longe altior, non potuisset inde fons ad declivius mare decurrere, sed stagnasset mox à sui origine. Unde concipio: Terram in initio fuisse continuam ac indivisam, quippe quæ unico tota fonte irrigari debebat. Denique, nec Insulas habuisse: sed totum globum, una parte mare, atque altera terram ostendisse. Hæc nempe facies erat mundi, ante diluvium.

2. Sub quo deinceps terra varias in sectiones hiscebat, & ex rimarum abysso, affatim erupere undæ. Cataractæ tam abyssi inferioris, quam cœlorum apertæ sunt, ut globum universum terræ penitus submergerent. Magne Deus! vineam tuam ab inutili palmite resecare intendis, mundumque pro exigentia plectere: at nondum abstinere potes, quin paterni affectus memor, in medio justissimæ iræ, terram separes, & divellas in majorem utilitatem, necessitatem, & commoditatem eorum. Mare quod unicum, toto duntaxat stabat globi latere, transmittis in varias terræ oras, nec cessas à novà benedictione, super ingratum opus manuum tuarum. Super terram enim in conspectu tuo ream, abunde effundis vitales supercœlestium aquarum vortices, quæ longè rorem fœcunditate superant. Terra verò, iis sat inebriata, rursus emicuit, ac ad solita opificia, indesinenter rediit. Unicus demum fons, & aquarum scaturigo, quam in terræ meditullio atque cacumine collocaveras, est deinceps in venas mille diffusus, quæ ubique ferè, terræ globum terebrant, ad longe meliores usus. Quinimò & mare in omnem terræ sinum pænè alluisti, ut major inde mortalium esset societas. Benedicta igitur si sit, ac felix tua punitio; quid erunt tua benedictionum Charismata? Domine, custodi nos pro immensitate bonitatis tuæ, intra numerum, qui tuas magnificentias laudabunt in æternum, in sanctificatione nominis tui.

3. Quamvis autem modo unicus fons ille desierit, nec discissis jam terris, unicus haud satis esset, permansit tamen aquarum fortè idem introitus. Quippe in mari dulci, inter Roest, & Loeffelt, juxta tabulam Gothiæ, aquarum ab Olao describitur vorago, in quam naves, invitis nautis, irritisque illorum conatibus, absorbentur. Os est nimirum, in quod aquæ illius Oceani cadunt, unicoque inde ductu, ante diluvium ferebantur ad præfatum fontem.

4. Post autem, instar venæ cavæ, ductus ille variè distributus fuit, saxoque septus, per aliquot mille venas, super vultum *quellem* desinentes, à quo deinceps imbibitæ aquæ, festinant peregrè ad destinata munia. Porro vorago ista, sive barathrum, si alicubi esse debeat, verusq; sit Scriptor Olaus, sive non, saltem opportunè est in mari, tam propter maris dulcedinem, quam figuram orbis teretem, à me mox probandam. Denique si fons unicus humectandæ erat terræ, satis erit præfata vorago, præsertim quod maris fundus, longè lateque arenam *quellem*, patulam habeat, quæ combibendæ aquæ foret satis. Magisque quod mare terram nunc circumquaque, & per intervenia plura, alluat; & perluat.

5. Absorptum itaque mare, in dicta voragine, paulatim per canales lapideos, hincque per minores fistulas ducitur, per magnam terrarum partem: veruntamen vix infra fundum (*Reyberch*) merguntur: quoties autem venæ voraginis secant, vel attingunt assurgens per media loca, *quellem*, proruens in fontem, pereunt quidem dulces venæ, & proferuntur venæ salis marini.

6. Alioqui muria, si qua mari Gothico adhuc inest, sensim per vividum terræ Archeum, satium naturam amittit: vel si salium in locis fermenta alicubi existant, ipsæ aquæ semina tam diver-

diversorum salium, quam lapidum, ac metallorum induunt, ac transmutantur in ejusmodi fructus. Sic namque salia boaria, gemmea, nitrea, aluminosa, vitriolata, marina, ex aqua crescunt, tanquàm primogenituram aquæ sibi spondentia.

7. Hinc dein, in Bur, sive primam mineralium sobolem fatiscunt, atque seminum ductu, degenerant.

8. Sic quidam aquæ fructus, obstipant sui fontis conductus, ultimaque maturitate, acquirunt illius mineralis perfectionem, cujus destinationes, semina, præ se ferebant, in fermentis locorum hospitata.

9. Porro ut vorago illa borealis, etiam pisces intro sorbet, sic eosdem minutulos sorbet, majoribus detentis inter canales. Ubi non raro vel petrificantur, vel putrilagine sordent, vel etiam fundorum balsamo condiuntur, ut non raro etiam pisces fossiles reperiantur, quos Agricola, atque alii, in stuporem ducti, quasi indebitis locis & absque semine natos, autumant.

10. Porro sive conductus aquam conceperint, sive demum *quellem* illam combiberint, saltem aquæ dotantur ibi vivida, atque seminali proprietate. Non secus enim atque vena, etiam in cadavere, contentum sibi cruorem, à coagulatione (quæ primi gradus est corruptio,) præservat: potiori profecto ratione, jus id venis terræ nondum defunctæ competit. Aqua itaque, intra vividum terræ fundum sorbetur, & trahitur, unde communem nacta vitam (*Regem, cui omnia vivunt, venite adoremus.*) locorum situs nescit, ad cacumina montium, sine molestia facile adscendit, una cum *quellem*, ut indesinentes inde fontes evertat.

11. Quæ sane à Scholis nescita, locum Sapientis Coheleth, in Sacris jejunum reliquerunt, ubi dicit: *Omnia flumina versus mare properant: quod tamen ideo non regurgitat. Siquidem flumina redeunt ad locum unde sunt egressa, ut iterum fluant.* Quæ verba antehac variis modificationibus adulterata sunt: eo quod fontes, in montium fastigiis, ex mari, quorsum tandem ruunt, prodire non videbantur.

12. Ex condensato itaque aëre, vi frigoris, intra montium cavernas sibi invicem succiduo, fontes à Scholis hactenus falso æstimati sunt, sua sumere initia, & causas. Quæ libello de fontibus spadanis anno 1624 Leodii impresso, ostendi, se habere per modum jam hoc loco traditum. Manifestata igitur verorum fontium vera origine, hactenus Scholis incognita, manet Scripturæ textus integer, & lucidatus. Ast cum ejusmodi lex, cursus, recursusque aquarum à *quellem* in fontes, & à fontibus tandem in mare, servaretur, non minus in diebus, quibus per annos tres, & amplius, non pluit, quam dum annus totus continuo imbre ferè sterilescit: sciendum, terræ satis, non ita beneficos fontes, per tubos suos, ac torrentes defluos, quam communem roris atque pluviæ aspersionem.

13. Porro antequam ad aquæ impermutabilem substantiam, qua aërem in aquam, & hanc, vicissim, permutari facile spondent Scholæ, devenero, prius aliud paradoxon elucidabo. Globum videlicet ex terra & aqua compositum, rotundum quidem esse ab ortu per occasum, in ortum: non tamen ab Aquilone in Austrum: sed teretem, sive ovalis figuræ. Quod inprimis navigantes fefellit multum. Eo quod citatiori cursu, aquæ à Borea in Austrum labantur, quam alioquin ab ortu, in occasum. Semper namque plurimæ aquæ, ab Aquilone per flumina descendunt, quæ non recurrunt unquam ad Septemtrionem. Sic Danubius in Archipelagum, cum aliis multis labitur, per Hellespontum, descendunt aquæ, nec aliquid à Mediterraneo remeat. Quidquid semel in Mediterraneum decidit, nunquam in Oceanum spargitur. Nilus enim, recta à montibus lunæ semper descendens, in Zebenuticum mergitur, totus cum suis mitris: interim nec Mediterraneum crescit, nec salsius evadit. Quod tamen prorsus esset necessarium, si nudo vapore tenus, infusæ exhalarent è mari aquæ. Sed Sapientia æterna, Mediterraneum plerisque locis Oceano fecit profundius, ut sabulum virgineum, instar cribri, aquas simul cum suis salibus combiberet. Necessitates humanæ namque (quæ Deo legem dictasse videntur, ex sua bonitate,) requirebant fontes, atque flumina, è summis apicibus

bus decidentia. Eversæ denique è *quellem* aquæ, per fontes, post se, continuitate trahunt sequentes, ideoque & in fundo, marium aquas, sorbendo combibunt. Proprietates itaque locis sunt additæ, ex divina Providentia, propter necessitates. Borealis maris fluxus, sub Angliæ Kentonia, ferè per horæ dimidium, anticipat fluxum maris occidui. Unde conjicio terram, atque mare, boreali plaga ascendere. Scandia namque à scandendo, tota borealis terra nominatur. Et mare boreale non glaciaretur, si salsum esset. Si dulce; denotat Oceani salem non posse ascendendo commisceri sibi, sed quod aquæ boreales incessanter in declive ruant. Verisimile est namque, tam in prima abyssi commistione, quam in Cataclysmatis diluvio, omnes aquas semel, atque iterum commistas, harumque commistionem mare vocatam ideo. Quæ ergo initio semel salsæ, atque mox dein dulces fuere: certum est, illas continuo deorsum defluxisse, quia dulces sunt hodie: adeoque Scandiam Ægypto longe sublimiorem in situ. Sed fingamus modo, terram decem pedes, labrum mari, utrobique constituisse in litoribus, servemusque rotunditatem æquabilem: saltem Nilus, qui recta ab Austro in Mediterraneum mare, per mille leucas, fertur præceps, si præter sphæræ rotunditatem, quæ non est declivis uspiam, imo se habet per modum plani, relatione centri, tantum haberet à sui ortu, in mare usque, decem pedum casum ad summum. Quod est, Nilum quietum stagnum dicere, non autem decurrens flumen. Etenim dum Gandavo Brugas fovea meditaretur, inventa est 18. pedum altitudo decidens, sumta dimensione noctu, super flammam candelæ, idque detracta sphæræ rotunditate. Si ergo tarde volvulo, 18. pedes decidentiæ, sunt octo leucis, Nilus æque tardè fluens, opus habebit ad minimum 2230. pedum alitudine, in sui initio. Sin autem per modum Nili fluxerit, opus quadruplo necesse habebit; ad minimum: sive novem pedum millibus. Hanc autem terræ altitudinem si 15. gradibus, à Tropico Australi, ad mare Mediterraneum, Nilus metiatur, ubi figura adhuc sphærica globi est, quam ergo non conjicere licet à montibus lunæ, ad Austrum usque? Casus indefessus aquarum ab Aquilone, promittit insignem terræ elevationem: Sic est,

14. At inde colligere non datur, omnes confestim aquas, eo posito, Aquilonem deserturas; Quippe silent leges situum, ubi aqua circa mundi centrum decidit circumquaque.

15. Adeoque universi necessitas, & proprietatum regula fuit. Fingo enim sublunarem locum, sine palpabili corpore, silicem vero teretem, de Cœlo decidere, illumque quiescere in centro: erit tamen ejus longitudo versus aliquam Cœli partem inclinata. Quid si hoc sit versus polos, nobis mundi figuram exprimet. Fingamus rotundum lapidem, extra supremum Cœlum. Is enim proinde pristinum pondus non amisit; attamen non caderet Cœlum versus, quod id sit contra ponderis cujusque naturam: neque caderet obliquè, cum sic caderet in infinitum, nullumque habiturus esset motus terminum. Quod æquè est absurdum. Ergo lapis iste, cum sua gravitate, sisteretur ibi in loco, quo positus esset. Id autem cum sub luna non contingat; necesse est, ut præter rerum pondus, aliqua sit in loco proprietas, cujus obtutu moveatur, respectusque superi et inferi faciat. Ergo si istud superum, & inferum, non sit nisi respectu corporum, & forte duntaxat sublunarium, ejusmodi respectus toti subsistent ex intentione Creatoris, quæ originalis est causa, omnis quietis ac motus. Quare si ejus intentio fuerit, universi figuram teretem facere, (quod ea esset commodior habitatio mortalium, ob Solis fomenta necessaria,) feceritque semper, quod est longe optimum in omnibus: Etiam aquis figuram limitavit ovalem, eundemque respectum ad centrum. Sive ut ovalis figura propemodum servaret eandem intentionem ad centrum, qualem habet rotunda.

16. Quid si fontes ad montium ascendant cacumina; poterunt & aquæ polares rationem situs ovalis servare, non secus atque rotundi.

17. Alioqui si Cœlum, velut terræ maritus adæquatus, sit planè sphæricum, 1. Sequeretur, Solem sub Æquinoctiis majorem circulum facere, quam sub Tropicis. 2. Solem adeo citius sub Æquinoctio moveri, quam sub Tro-

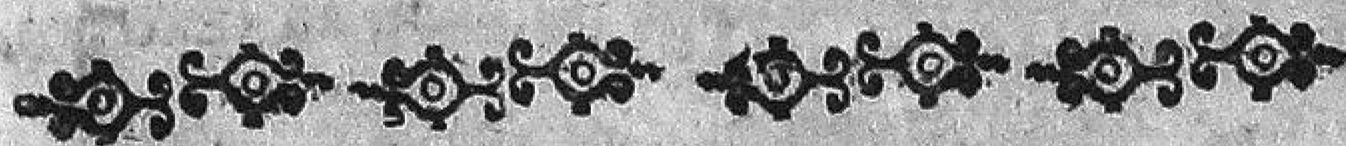
picis. 3. Solis motum inordinatum, ac quotidie inæqualem sibi esse. 4. Clepsydræ, quæ motum Solis, in ordine ad tarditatem metiuntur, & gnomona solaria, quæ motum metiuntur, in ordine ad situm orbis solaris, non responderent sibi invicem. 5. Si ista organa sub æquinoctiis consentirent: variarent saltem sub solstitiis.

18. Cælum quoque, quod est tanquam terræ theca, juxta polos, profundius est, quam sub Solis orbita.

19. Si enim Lucifer sedem supra Septentrionem statuere volens, crimen superbiæ subiisse intelligatur: profecto, si ibidem excelsius non esset, non id imputatum esset in signum arrogantiæ: præsertim cum locis, ubi Sacra sunt scripta, stella polaris visa sit semper Horizonti contigua, nec Cælum quidquam excelsi ibidem quoad visum spondeat.

20. In nostro autem Horizonte, vidi totum corpus solare, in gnomone umbram dedisse, paulo post novam in Junio, mane vero vidi totum corpus Solis supra Horizontem circa horam quartam: nondum enim dabat umbram, propter aeris & vaporum densitatem. Ergo brevissima nox est tantum ad summum 7. horarum. In solstitio autem hyemali Sol oritur 15. minutis ante octavam, occidit vero 27. minutis ante quartam. Ergo dies brevissimus, saltem est horarum 7. & minut. 42. Derogat autem rotunditati sphæræ, plus lucis habere, quam tenebrarum.

21. Tandem neotericæ navigationes, Solem sub septentrione, per mensem viderunt, antequam perfecta cœli totunditas id permisisset.

A E R.

1. *Scholarum simula de humiditate aëris.*
2. *Insulsa objectio.*
3. *Præsupponunt impossibilia.*
4. *Aër nunquam fit aqua per suarum partium condensationem.*
5. *Petunt principium.*
6. *Ridiculum Scholarum, de aëris calore nativo.*
7. *Antiperistaseos anile figmentum.*
8. *Deteguntur profunda Scholarum stupiditates.*
9. *Argumenta.*
10. *Aliud aque stupidum.*
11. *Aërem esse nive frigidiorem.*
12. *Exhortatio Authoris ad Tyrones.*

Demonstratio Mathematica, quod Aër & Aqua sint elementa primigenia, & impermutabilia, frigore, vel calore unquam in se invicem.

Scholæ adhuc cum suo Aristotele, aerem ad octo gradus, id est, summe humidum; ad quatuor vero, sive ad mediocritatem, calidum. Frigiditatem vero summam aquæ donant, cum humiditate remissa sive mediocri. Adeoque aerem aqua duplo humidiorem mandant, ex eo, quod aer, sui compressione, ac congressu aquam generet. Sed sodes; quid istud est aliud, quam somnia pro veritate vendidisse; Nam si aer condensetur, humiditas quoque densior, major, ac palpabilior erit in aqua, quam erat prius in aëre: cum condensatio nequeat facere novam formam essentialem, nec sit principium generationum; quid istud est aliud quam impertinenter nugari? Saltem aqua non esset nisi aer ad decuplum (vel potius centuplum,) in humiditate condensatus, magisque activus, ideoque centuplo, ac confestim plus humectaret & fortius, quam aer. Tantum abest quod proinde aqua minus humida esset, quam aer. Sin vero nuda condensatio aerem disponat ad novam formam, cum eadem dispositio efficientis interni, sit causa illius generati necessaria, necesse est, eandem permanere in producto; adeoque, si aer condensatus, sit aqua; jam non erunt nisi duo elementa, aqua nempe, & terra. Dum aqua erit tam humida, atque tum prius esset aër, in quo nempe sola intercessit condensatio. Quæ est partium adunitio: non autem formalis rei in rem transmutatio. Siquidem omnifariam, forma resultans ex humiditate

aeris

aeris condensati in centuplum, saltem centuplo erit humidior, & plus humectabit, quam pristinus aer. At sane non humectat aqua, ob densitatem: (alioqui namque terra adhuc plus humectaret,) eo quod sola humiditas humectet, & non densitas. Alias namque plus argentum vivum humectaret lanam, aut manum, quam aqua. Quidquid enim plus humectat, idipsum quoque humidius est; & vice versa, quidquid in natura elementi est humidius, id etiam plus humectat. Ridet Natura, fidem pro sensu notis, ex somnio poscere, & pudenda Aristotelis commenta pro veritate etiamnum docere.

2. Ac dicunt Scholæ: Sic docendum propter axioma. *Propter quod unumquoque est tale, illud ipsum est magis tale.* (quasi propter axiomatis honorem, mentiendum Deo!) Sed aqua non est humida nisi propter aerem, ergo aer debet esse humidior quam aqua.

3. At sudabunt plus satis, antequam subsumtum probaverint: Sed aer in se nec humidus est nec calidus: ac quidquid ipsi humiditatis inest, id ipsi peregrinum contentum est, aeris naturam non attingens unquam, licet in aeris porositatibus vapores contineantur. Quid etiam vitri naturam attinet, si aquam in se clauserit? docebo namque mox, esse impossibile, aerem & aquam vicissim commutari. Adeoque per absurditates, Scholæ prorsus impossibilia theoremata supponunt.

4. Absurdum namque, & impossibile continet etiam, aerem condensatum, aquam fieri, ac esse fontium materiam perpetuam. Aerem enim, in canna ferrea, unius ulnæ, compressi fere ad quindecim digitorum spatium, qui dein sui explosione, instar sclopeti, pyrio pulvere acti, sphærulam trans asserem misit. Quod utique non fieret, si aer, compressione, in aquam, vi adigi posset. Maximè, quod illud experimentum non minus succederet hyemis intensissimo frigore, atque calore æstatis. Quid si ergo aer, vi compressus, canna ac tempestate frigidis, non mutetur in aquam, qua tandem authoritate sua Scholæ figmenta, de condensatione aeris, pro fontium scaturigine, & continuatione stabilient? frigus enim in natura, non habet generandi initia, causas, ac proprietates. Imo nequicquam humiditatis reperitur in præfata canna; quinimo, madefactum corium in fine pistilli trusorii arescit illico.

5. Ridiculum est quoque, aërem probare humidum, per fontium originem: & vicissim fontium ortum probare, ex supposita aëris humiditate. Argumentum utrumque Scholarum, ex veri penuria est, & petitio puerilis principii.

6. Utque quatuor elementa qualitatibus adornent, singulis unam eximiam, alteram vero remissam tribuunt; mandantque Scholæ, Naturam obedire suis figmentis. Aërem ergo remissè calidum ajunt, quia vicinum volunt ficto elemento igneo: Id est, vel quia à vicino illam qualitatem remissam mutuat: mutatque propriam ac nativam indolem, pro nutu vicini: Idque impertinenter, dum de nativis proprietatibus sermo est. Vel quia illam ex sui indole habet: & licet remissam, attamen ideo, & talem vicinum habuerit. Quod æque impertinens, & infelix est.

7. Utque aëris moderatam probent caliditatem, Antiperistasis æquè futile inventum invehunt. Videlicet, aërem, suprema sui parte, calidum, ob ignis propinquitatem (adeoque non essentialem, sed per accidens mendicatam, & impropriam fingunt caliditatem,) & prope terram pariter calere, ex solarium radiorum reflexione. Qui calor est advena per accidens, pro tantillo spatio: ideo & ficta aëris proprietas. Mediam vero aëris regionem, volunt mirabiliter frigere, propter Antiperistasin. Nempe quia utrimque circumstant partes aeris calidæ. Cujus simile accidere ajunt, profundis puteis, æstate frigidis, ac hyeme tota tepentibus.

8. At ego demiror Scholarum profundas stupiditates, & veterum Catochum.

9. 1. Quia ex tota illarum hac strue apparet, aerem generaliter frigere, non autem mediocriter calere. 2. Siquidem ignis non est elementum in natura, multoque minus sub cavo Lunæ, nec ideo potest supremum aera, nisi somnialiter calefacere. 3. Si enim aer per se, & ex proprietate elementali calet: tunc semper, & ubique etiam profundis puteis calet. 4. Si vero calet per aliud aliquid sibi geniale, calefaciens: tunc præterquam quod præter se haberet aliquid commi-

commiſtum, unde deſineret elementalis ſui corporis ſimplicitas, etiam ſemper, & ubique actu caleret; aut denique caleret propter aliquod appoſitum agens, per accidens. Quod impertinens eſt, quoties de eſſentialibus probandum aſſumtum eſt. Ergo ſi aër per ſe non calet, per ſe frigere eſt neceſſe. Cum illa duo ſe mutuo in natura ſubſequenter excludant. 5. Si ignis nunquam eſt frigidus, aut humidus, & nunquam aqua eſt ſicca: ſic aër nunquam poteſt eſſe minus quam intensè humidus, & calidus remiſſe, ſi verum dicant Scholæ.

10. 6. Mediam volunt aëris regionem, quæ vix ſemimilliari à nobis diſtat, ſuæ doctrinæ immemores. Nimirum diametrum aëris, decuplo ſuperare diametrum aquæ: hanc vero, decuplo, diametro terræ majorem. Quo figmento conceſſo, ſemidiameter aëris, 570000. milliaribus eſſet profundior. Itaque ſemimilliare, quaſi nihilum eſſet, reſpectu medii aëris. Scholæ quæſo expergiſcamini! 7. Nam ſi aër ſpontè, atque ſui natura caleret, qua demum de cauſa frigeret ſui medio? An enim quia utrimque vicinus calet? At tunc, non indignationem, verum potius gaudium, ſibi aër proponeret, ex naturæ vicinæ conformitate. Cur enim aër nativam exuat proprietatem, eo quod utrimque tepentem aërem ſibi conformem attingeret? Quomodo enim tepida tepidæ affuſa frigeſcet, eo quod teporem utrimque reperiat? Vel ſi frigida inter duas frigidas collocetur, anne proinde, ſui in medio, caleſcet. 8. Mirari non ſat poſſum Scholarum impolitam ruditatem, Antiperiſtaſis doctrinam tradentium, quæ credulitatem tantam optat, non judicium. Nam etſi figmentum iſtud placeret, dum aër circa terram calet, at certe nullatenus poſſet hybernis frigoribus. Siquidem nec tunc quidem media illa aëris regio, nativo tunc calore eſt ornata. 9. Mirum inquam, tam abſurdam falſitatem, ac doctrinam, in Alpibus nondum exſpiraſſe. Adeoque hinc liquet, vel ſtudio pertinaciæ, Peripateticis cognitas falſitates docere, ne non jurent ſub verbo Ariſtot. vel nequicquam ſibi judicii reliquum fore, ut ingenuè fungantur ſuo munere: ſatiſque exiſtiment factum, ſi antecedentium armenta ſequantur. Antiperiſtaſis itaque ſomnium eſt ejus, qui cum ne minimum in natura ſciret, omnia tamen ſciviſſe videri voluit, ac pro Anteſignano adorari, à ſequacibus Scholis. Quod autem Ariſtot. ad puteorum calorem hyeme fugiat, ad Antiperiſtaſis demonſtrationem, id per organum, quo ambientis juſtam metimur temperiem, mox ruet. In quo, mechanica demonſtratione videmus, quod aër in profundis puteis, & cellariis, eodem caloris puncto ſit ſtabilis, ſive hyeme vel denique maximis æſtatis caloribus, metiri placuerit. 10. Sed poſito, quod puteis non æqua eſſet temperies: at ſane ſtultum eſſet, aërem genialiter moderatè calidum alioqui, nunc frigere, nunc denuo calere, velut per deſpectum, ob circumſtantis aëris alterationem appoſitam.

11. 11. Sacra nivem aqua frigidiorem, (utpote nix eſt aqua, in qua ultima frigoris poteſtas impreſſa eſt,) & aërem ſuperare nivem frigore, hinc legitur: *Qui nivem ut lanam ſpargit*, ut triticum ſub nive, à frigidi aëris immanitate, incolume ſervetur, tanquam ſub laneo operculo. Mechanicè namque videmus, membrum ferè congelatum, ſub nive recaleſcere, & à ſideratione præſervari; quod alias aër mox totaliter congelare pergeret, vel ſi repentè ad ignem ſit delatum, moritur propter extremi alterius feſtinam actionem. Eſt ergo per media iſſe, ſi ab aëre frigido, per nivem, aquam, ac dein in teporem remiſſum, ſit itum. Ergo, nix eſt aëre minus frigida. 12. Sed cur ad humiditatem aquæ, ejus denſitatem, ad humectandum implorant, (quod eſt ridiculum,) ſaltem eandem denſitatem aquæ, non aſſumit præ frigore? Etenim ſic ſaltem aliquid dixiſſent veroſimile.

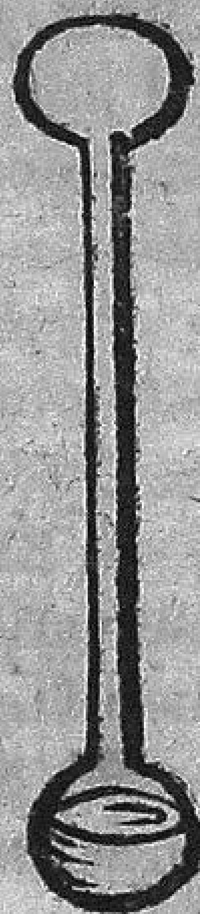
12. Attende ergo, quiſquis medendo animæ ſalutem operari conaris, qualem Scholæ patronum uſque tueantur. Quo conſilio elementa, complexiones, graduſque qualitatum, baſim medendi fecerint, qui elementorum numerum, eſſentiam, uſum, proprietates, fructus, & paſſiones, non niſi torpida credulitate ſeducti, ſua paganicæ cæcitati dedere nomina. Aſpice quam ſerviliter Scholæ mutuatæ ſint qualitates elementales, eaſq; ad ſomniorum voluptates obedire voluerint, combinarint, auxerint, retuderint

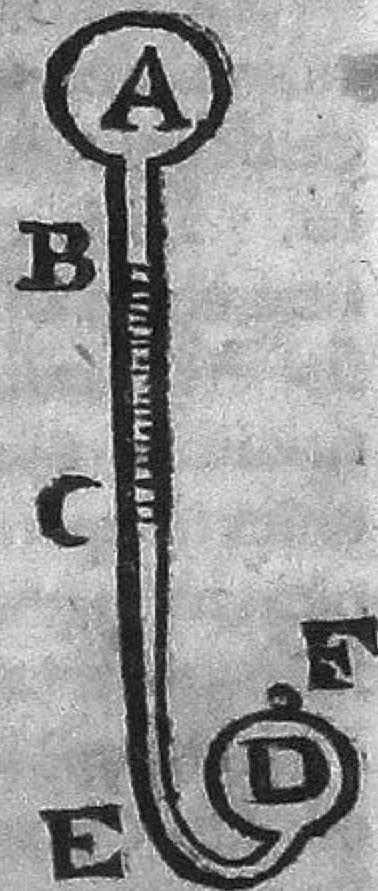
& di-

& diviserint, tanquam lurida commenta, ad naturalium rerum causas morborum cognitiones, sanationes, & templorum S. Spiritus devastationes, usque transmiserint. Aer itaque, aqua & terra, ex creatione sunt frigida, quia sine lumine, calore, & vitæ participatione. Calor ergo ipsis est peregrinus, radici elementali externus. Aer vero, & terra, per se sunt sicca: sola aqua madida est. Hæ sunt illorum corporum qualitates, quas nemo pro lubitu variet. Aer vero vacuitates habet, (ut suo loco alibi) quibus vapores combibit, & detinet. Hic est elementorum status, ordo, complexio. Quæque medicam professionem non nisi ex obliquo attingit. Adeoque in Scholis, quòd minimè confert, tanquam maximi momenti plurimum indagatum est, & quod maximi est momenti, hactenus neglectum fuisse ostendam. Eo quod ludibriis, & inutilibus rixis, totus medentum cesserit labor. Ergo si elementa non ingrediantur mista, vana est Scholarum doctrina, de numero, compositione, temperamentis, de inæquali concursu, de contrarietate, proportione, lucta, & gradu elementorum: gradus namque simplicium seminibus alligantur, non elemento. Vanæ sunt nugæ, an permaneant in misto formæ elementorum, quippe quæ non insunt; ut elementum nunquam desinit, à quo semel incœpit esse, excepta aqua, dum scilicet seminibus desponsata, abit in corpus, quod mixtum creditum est hactenus. Vana ergo pugna, alteritas, victoria, & quod hinc omnis morbus pendeat, dissolutio, ruina, sanitas, & restitutio. Vana quoque methodus, quæ per contraria, hinc petita, instituitur. Sensim enim Scholæ, mendaciorum istorum, malè sartorum consciæ, utut longum de complexionibus garriant, tandem deficiunt, & fictis humoribus contentæ, vix quicquam de elementorum pugna, amplius decernunt. Præterquam in sex rebus præter naturam, & diætæ mandatis frivolis,

I. Aerem, & Aquam, esse corpora impermutabilia in invicem.

Quamquam inpræsentia plurium demonstraverim, quod Heer, in suo Apologo contra meum libellum de Spadanis, impertinenter usus esset meo instrumento: attamen non desiit me suis stupiditatibus immiscere. Dicit namque, Me voluisse edere motum perpetuum. Nec cognovit quidem in eo, se sibi contradicere. Nam in instrumento cessat motus, postquam aqua ascenderit, aut descenderit juxta temperamentum ambientis. Neque enim plus iste motus dici potest perpetuus, quam velum templi, ventorum mutationi destinatum. Detegit ergo Heer se nescire quid sit motus perpetuus. Divulgaveram enim meum organum, ut juxta doctrinam meam de fontibus Spadanis, probarem, quod aer sustineret vulgatam rarefactionem, & compressionem circa mutationem sui elementi. Dicit enim Heer: Spiritum vitrioli, penetrasse substantiam vitri; quod nemo concedet, qui longe subtiliores liquores norunt servari, etiam in igne, Nec juvit, quod ipsi affirmaveram, quod Clavius in Collegio Societatis Rom. ante annos 60. aquam in vitro recluserat, hujus figuræ, cujus ne minima gutta perierat. Id quod linea, per adamantem ibidem signata, ostendit. Heer autem apud Idiotas ostentabat, se quandoque Patavii fuisse Matheseos Professorem. Quarè volui in cartha demonstrare, ipsius omnimodam ignorantiam Matheseos. Sed factus est coram mutus. Ad demonstrationen vero sic processi. Delineata enim figura vitri, in quo A & D sunt duæ sphæræ, repletæ aere. A autem & superior, est exterius undequaq; clausa D vero est globus inferior, apertus in fine Canalis F. Sunt autem A & D ex unico vitro connexa per canalem BCE. in quo est liquor vitrioli, ne fracesceret, quem dixeram percontanti Heer, rubificarum maceratione rosarum, ut visibilior esset. Rubens ergo ille liquor, esto BC. Super hanc ergo figuram constitui hoc problema.

Liquor BC non potest se movere per temperamentum ambientis, in canali, nisi unus globorum sit apertus, alter vero clausus. Explicatio dati. Sit vitrum cum liquore, ut supra descriptum. Explicatio requisiti. Ostendendum. Quod liquor B C non possit moveri in canali per temperamentum ambientis, sine apertione F. Præparatio demonstrationis. Est maxima, quod aër patiatur dilationem, & construstionem, juxta qualitates caloris, & frigoris, & quod justa extensio quantitatis in aëre non habeatur, nisi cum est temperatus.

Demonstratio. Aër qui est in A rarefactus per calorem ambientis, accrescit per augmentum dimensionum, & ideo accupat plus loci, quam antea. Quod tamen esse nequit, nisi propellat liquorem B C, in C E. (alioquin admitteretur porositas vasis, aut ruptura A. quod contradicit hypothesi Heer) & successive aër, qui erat in C E. in vas, D. Sed D. nequit istum aërem recipere, nisi tantundem aeris propellat, per foramen canalis F.

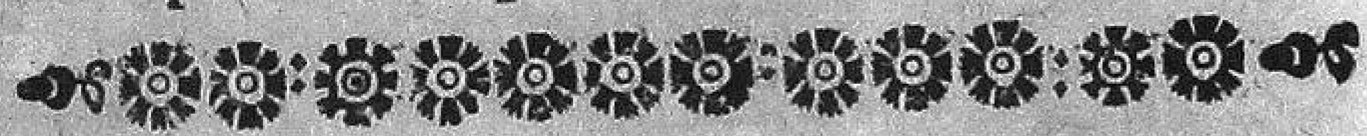
Conclusio. Ergo sine apertura in F, liqor B C non fuisset motus à loco. Non mirum ergo, liquorem vitrioli sponte paulatim exhalasse, per necessariam aperturam in F. Stupiditas ergo. N. palam fit, cui cum plura ejusmodi instrumenta donassem, nunquam tamen aperturam in F. observarat. Imo quanquam illi hæc multis præsentibus demonstrassem, antequam suum ridiculum Apologum edidisset, finxit tamen se deinceps mirari. Quod is liquor sensim periisset. Dicit eum totum vas perfectissimè clausum reperiisse, (nec enim quod non exquisitè est clausum, clausum dici meretur) admittit tamen motum liquoris factum. Qui ostendisset temperiem aëris. Et quod liquor sit mutatus in aerem, clauso vitro. Suppositis ergo falsis observationibus, ejus detegam miserias.

13. Datum. Quod vas D sit æque clausum, atq; est vas A juxta suam hypothesin. Requisitum. Demonstrandum. Quod aqua B C nequeat moveri. Item quod nequeat docere temperiem aeris. Item quod non potuerit exsiccari, vel exhalare. Item quod non potuerit converti in aërem. Præparatio absurdi. Etenim si admittit motum, & siccitatem aquæ, debet admittere absurda, & contradictoria, vel errores suos fateri. Præparatio demonstrationis. Applicetur vasi A aliquis calor, excedens temperiem ambientis: tunc enim aer inclusus, se dilatabit, secundum plus aut minus caloris, ac juxta, atque excedit veram aeris temperiem clausi in vase D. contra quem propellens aquam B C destruet æquilibrium, per nimiam actionem. Ita quod D erit compressus, & condensatus aër, per restrictionem: ut cedat dilationi factæ in A.

Demonstratio. Itaque juxta hypothesin Heer (quod aër compressus, convertatur in aquam) liquor nunquam defuisset in vase. Attamen sua ipsius observatio vult, quod vitro undique exquisitè clauso, aqua nihilominus sit exsiccata, & facta sit aër. Non potest autem siccitatem admittere, in vitro exquisite clauso nisi sua hypothesis destruatur, (nimirum quod aër compressus, mutetur in aquam:) nec iterum ista hypothesis subsistere potest, nisi admiserit continuationem liquoris. Quod tamen contradicit suæ observationi. Item non potest admittere motum liquoris B C nisi admiserit vitrum apertum in F & per consequens. Fateatur se errasse in observatione. Quodque, licet vi demonstrationum fuerit coactus fateri, antequam Apologiam omni calumniarum genere contra me evomuerit, perseveravit tamen in illa, suas detegere inscitias.

Conclusio. Ergo necesse est, si aqua B C moveatur per aliquod aëris temperamentum, quod ambo vasa A & D non sint clausa. Alias namq; instrumentum non esset conveniens mensuræ temperiei aëris, (quod est contra ejus suppositionem) etenim cum aër sit ejusdem caloris circum A, atque circum D, necessario quoquè liquor B C quiescet. Quia qualitas ambientis est causa motrix aquæ B C, agens æquali robore, & donans æquilibrium. Jam per suppositionem falsi, demonstrabo, quid illius sequatur ignorantiam. Sit inquam aqua B C, juxta suam observationem. in aërem mutata. In primis nequit hæc observatio admitti, absque rarefactione, causata per calorem. Nec potest admitti ista rarefactio absq; augmento loci, præter calorem. Et augmentum loci nequit subsistere

stere citra dilatationem vasis, aut rupturam. Eo quod fateatur vitrum, sine ruina, aut porositate, optime clausum, continuitate vitri. 2. Non potest admitti transmutatio aquæ in aerem, sine condensatione, & restrictione: & restrictio non datur, absque additione partium per compressionem, intra eandem actu magnitudinem. Quæ omnino nominari debet aeris condensatio, quæ hoc loco, non nisi solo frigore fieri potest; quod supponit convertere aerem in aquam: ergo non aquam in aërem. Cum igitur neque calor, neque frigus, possunt convertere aquam in aerem, multo minus id faciet temperatum. Eo quod hoc non generet alterationem in istis elementis. Pariter, aer non convertitur in aquam, quia non potest admitti hæc conversio, facta per rarefactionem, eo quod aëris rarefactio, non contingat hoc loco, nisi mediante calore. Sed Heer vult, quod aër condensetur in aquam, per frigus. Ergo aqua non generabitur ex aëre, per calorem. 2. Ista transmutatio aëris in aquam, nequit admitti, nisi per condensationem & restrictionem. Quæ in vitro perfectè clauso, non potest accidere, nisi per frigus. Quod agens super aerem, occlusum intra vasa A. & D illum transmutaret in aquam, juxta hypothesin Heer. Sic namque aqua, aucta fuisset per generationem in vasis perfectè clausis. Quod suis verbis contradicit. *Pretiosus hic liquor perit, non est amplius, desiit esse, & quidem furente hyeme.* Ergo, cum neque calor, neque frigus, possint condensare aerem in aquam: multo minus id faciet temperatum. Ergo nunquam. Mirum est itaque, cur non impediverit rarefactionem liquoris in vasis. Cum juxta suum garritum, ipsa tantum essent sepelienda subter nivem, ut aqua repleantur. Non jam pluvia posthac opus erit, si specus perfectè clausa, & frigida, cisternæ fierent perpetuæ. Itemque cum aqua præponderet aeri, cadet illa in fundum magni vasis, optimè clausi, unde quoties luberet, aqua depromeretur. Adeoque vas illud, in fontem hybernum transmutaretur. Nam ut inquit Heer, *vas erat optimè clausum, carebat porositatibus, nec opus habuit apertura, tam ad introitum, quam transpirationem aëris.* Si autem edem via, ac modo, quibus aqua clauso vitro, mutata in aerem, evolavit, poterit novus deinceps aer ingredi. Posthac ergo non defutura aqua dulcis, nautis in mari, si frigore noctis, aer in aquam guttatim concrescat. Venetiæ & Antwerpiæ, fontes formabunt in ventre galli æneі, qui in ædis pinnaculo ventos docet. Nam frigore nocturno, aerem in aquas versum plorabit. Et quamquam fistula fidicinis intus madeat, non id ex aere: sed vapore aerem comitante. Alioquin & fistulæ organorum, maderent intus. Quod falsum. Aer enim tonum edit, & vapor salinaris stillat è fistula aquam. Aerem unius ulnæ, compressi in bombarda. ad 14. digitorum spatium, etiam sub hyberno frigore, & tantum abest, quod aer sic compressus, in excellenti frigore, mutatus sit in aquam: ejiciebat sphærulam plumbeam trans asserem quernum, sclopeto fortius. Nunc pergam id posituris probare rationibus. Siquidem putatio apposita multiplici utrobiq; absurdo Scholas obumbravit

PROGYMNASMA METEORI.

1. *Vapor aquæ à calore suscitatus, differt ab eo qui per frigus fit.*
2. *Aerem non ex aqua fieri.*
3. *Aerem, non posse per artem, aut naturam, deduci in aquam.*
4. *Aerem, non subsistere absque vacuo actuali.*
5. *Probatur per mechanicam, quod subtiliatio Artis, utcunque exquisita, non sit nisi trituratio.*
6. *Per mechanicam idem in auri trituratione.*
7. *Examinatur aqua per tria analogica, & datur doctrina necessitatis, in aeris mediæ regionis frigoribus excelsis.*
8. *Mercurii cum aqua similitudo.*
9. *Natura Mercurii.*
10. *Veterum Chymicorum incogitantia de Mercurio.*
11. *Terram & aquam nunquam fieri unum, per ullam commistionem.*
12. *Quomodo ars superet naturam.*
13. *Terra est propriè fructus duorum primariorum.*
14. *Propinqua ratio indestructibilitatis in Mercurio.*
15. *Aquæ fortes, non operantur super Mercurii centrum.*

16. Nec

16. *Nec spiritus salis marini, super illius corpus.*
17. *Sulfur internum Mercurii.*
18. *Quomodo aqua det pondus, se ponderosius.*
19. *Corporum penetratio qualiter ordinaria, in via naturæ.*
20. *In aqua non sunt tria prima: licet in sui simplicitate sit conceptibilis heterogeneitas, susceptiva seminum.*
21. *Fuligo, est mera aqua.*
22. *Quare nubes fœteant.*
23. *Quid Ros.*
24. *Quid nebula.*
25. *Quare aërem in media aëris regione frigore oportuit.*
26. *In hoc frigore, cuncta per atamos segregata, moriuntur semina, reditque ideo aqua in simplicitatem elementi sui: in terra vero & aqua si res spolientur semine, non redeunt ad istam simplicitatem: sed novum concipiunt semen.*
27. *Per Mechanicam patefit error Paracelsi.*
28. *Error Galenistarum circa sapores elementatorum.*
29. *Gas aqua quid.*
30. *Paracelsi inconstantia de separatione elementorum ex elementis.*

JAm sat constat, aquam, vi caloris, vaporetenus elevari, qui vapor nihilominus nil nisi aqua extenuata est, & permanet ut ante, idcoque per Alembicum repercussus, redit in pristinum aquæ pondus. Suspicari tamen licet, an aqua, per aëris frigus absumta, non in naturam, atque proprietates aëris mutetur. Quia post Diluvium, Omnipotens misit ventos, ut siccarent faciem terræ. Et hodie etiamnum, sub frigidissimo Aquilone; citius absorbetur aqua, quam æstivis caloribus. Fons etiam, algidissimo sub frigore, in abacum, continuo cadens gurgite, aquam quidem à congelatione, impedit motus fontis decidui: attamen cernitur quidam vapor adscendere, qui mox invisibilis, in aëre abripitur. Præsumtio est, omnimodam aquæ naturam, saltem frigore absumi, non calore.

2. Inprimis respondeo. Illo dato absurdo, Scholas, inprimis exinde nequicquam pro se habere, ut proinde aër per se humidus esset: tantum abest, quod aër ille, (uti statuunt:) longe humidior esset, quam aqua. Quin saltem sit exsiccata aqua. Transmutatum enim, semper proprietates amittit, quas in termino à quo, habebat, mutuaturq; qualitates transmutantis. Ut enim aut totus aër, aliquando fuisset, aqua, aut ille duntaxat hum[illegible]us esset, qui ex aqua nasceretur: primigenius vero alter, esset siccus, à creatione. Et sic duo aëres, essentialiter diversi. Quod autem aër in puritate sui, sit siccus interna proprietate, patet ex objectione, præfati frigoris. Quoniam si aer, ex sui radice, esset humidus, venti non fuissent missi ad desiccandum terram. Quod si verò per ventos, aquæ diluvii, verè in aerem essent mutatæ, multo plus aeris esset à diluvio deinceps, quam ante. Consequenter, vel aliqua mundi pars vacua fuisset, aut certe, jam ob compressionem, & densitatem, à novo tantæ molis aere causatam, suffocaremur (quod postea per mechanicam candelæ patefiet) aut aeris æqua pars, debuisset successive annihilari, sub generatione tanti novi aeris. Siquidem Textus vult, tam profundas aquas, totamque terræ superficiem, simul per ventos siccatam. Vel, si ante diluvium, aquæ fuissent aer, in cataractis cœli, ergo saltem toto diluvio, vacuum fuisset in Cataractis illis Cœli: Si nempe centuplo, (ad minimum) aqua sit aere spissior, & compressior.

3. In thesin itaque pono. *Aquam, nunquam, ne quidem per frigus, perire, aut in aërem, ullis naturæ, aut artis conatibus mutari posse, & vicissim aërem, nullis seculis, aut dispositionibus, (nequidem pro guttula unica) in aquam reduci posse.* Aqua enim vacuum non tolerat, ut neque sui compressionem, per aliquod movens comprimendo. Duntaxat inspissatione seminali comprimitur, per sui transmutationẽ formalem.

4. Ex opposito autem, aer, sine vacuo subsistere nequit, (quod suo capite probabo:) ideoque sui compressionem, atque dilatationem tolerat. Sunt ergo duo stabilia elementa, invicem discrepantia natura, & proprietatibus, quod impossibile sit, illa invicem mutari.

5. Fateor quidem, ex abaco fontis halitum aquosum ascendere, nebulæ instar, ex minimis aquæ atomis, qui halitus, quamvis parum inde recedens, fiat prorsus invisibilis, non proin, datam do-

doctrinam vitiat. Unius siquidem, æqualis agentis, unica tantum, & æqualis est actio. Quocirca, si frigus aquam primum commutat, in halitum glacialem, idem frigus deinceps aliam nequit habere actionem, super illum halitum, quam eundem plus extenuandi, & dispergendi, sic ut mox, ob subtilitatem, fiat invisibilis. Ac dein magis, magisque subtilietur. Nec enim centesima ejusdem halitus extenuatio, plus poterit aquam transmutare, quam prima. Quia est elementum, & corpus, sui destinatione in majorem simplicitatem reducendi, impossibile. Cum subtiliatio per partium divisionem facta, non sit nisi quædam simplex trituratio.

6. Per exemplum. Contunde aurum in laminas, dein in tenuissimas bracteas, inde verò, in aurum pictorum, mox iterum in marmore leviga. Deinde cum cinnabari, & sale, in alcool impalpabile fingas, separa cinnabarim per ignem, & aqua salem ablue, idque pro lubitu sæpius repete. Tandem cum sale armeniaco, stibio, & mercurio sublimato, & per retortam pelle. Idque septies repete, ut totum aurum in formam olei punicei volatilis, redigatur. Est enim summè levigatum, imo & durum, solidum, malleabile, ac fixissimum corpus, quod jam olei in naturam versum videtur. At sane mentitus ille liquor, in pristinum auri pondus, & corpus, facilè redigitur. Quid si ergo aurum, pristinam naturam, per tot lanienas, non variet, nec semen suum ullatenus perdat, multo minus aqua, in simplex elementum, à rerum Domino, ad constantiam universi, destinatum.

7. Et si aqua polleret tribus vulgatis initiis, vereque constaret sale, sulfure, & Mercurio commistis, attamen non patitur ullum eorundem separationem, propter exquisitissimam naturæ suæ simplicitatem, & stabilissimam constantiæ suæ perpetuitatem. Corpora enim dum ad summum subtiliantur, ut amplius non possint, si perseveretur subtiliando, tandem abeunt in aliam substantiam, cum retentione proprietatum seminalium. Et hactenus Alcahest Paracelsi, cuncta naturæ corpora penetrando, subtiliando transmutat. Quod in elementis, aqua, & aëre, non contingit, eo quod ob summam sui simplicitatem, & destinationis prioritatem, recuset in aliquid prius, aut simplicius migrare, aut transmutari. Dum itaque ab inferioribus, ad mediam aeris regionem transferuntur halitus, odoribus, atque seminibus concretorum imprægnanti: ibidem, propter subtilissimam vaporum divisionem à frigore, quantum naturæ est possibile, reducuntur quidem in aquæ elementalis simplicissimam & primitivam puritatem: sed in ista ultima sui subtilitatum, & atomorum subdivisione, cuncta semina, odores, & fermenta, quæ secum attulerunt sursum, commoriuntur, ac in primum aquæ elementum (unde materialiter formata sunt) redeunt. Hinc nubes, quamdiu nubes, fœtent in montibus: sed non postquam ibidem summis frigoribus extenuatæ, in ultimam subtilitatis divisionem. Hæcque fuit in natura necessitas, ut non procul à nobis, regio aeris esset algidissima. Aqua semper enim ideo tota manet ut est, vel sine ulla trium divisione, transformatur in fructus, vaditque, quo illam vocant, & abducunt semina. Artificiosa quippe indagatio, mihi ostendit quidem, quodammodo tria prima, analogoque sensu, aquæ inesse, nulla tamen arte, aut dierum carie, ab invicem divisibilia. Desineret namque elementum, esse corpus simplex, si in aliquod prius, aut simplicius, sit separabile At nil in corporalibus datur elemento prius, aut simplicius.

8. Aqua itaque, est interno metallorum Mercurio simillima, qui cum omni prorsus, metallici sulfuris labe, jam est exutus, tam sibi undequaque indissolubili nexu cohæret, ut radicaliter omnem divisionem, arte, aut natura possibilem, respuat. Hinc data Gebro occasio dicendi, nullam in rerum serie, humiditatem, Mercurio similem, propter homogeneam simplicitatem, in ignis tormento, sibi perpetuo constantem. Siquidem vel totus, in sui natura immutatus, ab igne evolat: vel totus, per seminis transmutationem, in igne perseverat. Fateor equidem, me non alias, naturam elementi aquæ didicisse, quam sub ferula, ex caduceo Mercurii parata.

9. Hinc autem, cum per triginta solidos annos, ingenti labore, & sumtu, perlustraverim, & aquæ, Mercurium adæquatum invenerim,

ejus ideo naturam, quantum præsens sermo exigit, & judicii mei tenuitas fert, conabor explicare. Spagyri inprimis fatentur, Mercurii substantiam, omnis penitus intrinsecæ divisionis intolerabilem, redduntque causam: quod homogenea, ac onatica proportione, partes aqueæ ejus, sint æqua temperie conjugatæ partibus terreis (aereis, igneisque sub silentio pressis, eo quod hæ avolarent, si inessent, nec constantiæ causam, hic requisitam continent:) atque eatenus has ambas se mutuo deserere non posse, ob justam temperiem, invito igne, se amplectentes.

10. Delusit eos inprimis veterum error, de quatuor elementorum, in corporum mistorum mistionem, necessaria confluentia. At certè is error, Spagyris non erat indulgendus: quippe qui non ausi fuerunt, aerem & ignem Mercurii adducere, ubi de ejus constantia agebatur. Deinde, quoniam experiri, illis erat perfacile, aquam, quocunque modo, arte vel naturali proportione, fuerit terræ nupta, nunquam tamen constantiam in igne acquirere, ut neque verè, unquam terræ radicaliter jungi. Eo quod aqua, quocunque modo terræ commista, non desinat esse aqua.

11. Neque enim unquam modus, aut proportio, facient aquam à sua essentia degenerare; ut neque poterit id, ejus impetrare ulla cum terra connexio. Aqua autem manens aqua, nata est semper ab igne evolare. Ridiculum sanè, quod aqua diligeret magis proportionatum terræ pondus, quam inæquale, atque ejus dilectionis ergo, invita magis desereret istam terræ temperiem. Siquidem, dum de commistione quatuor elementorum sermo est, intelligitur de elementis puris, & plane incommistis; adeoque nulla mistionis labe inquinatis, aut alioqui dispositione ulla præventis. Neque enim aqua, stateram secum fert, nec respectum gerit, ad librandam terram, sibi commiscendam, ut eidem tenacius connectatur. Demiror valde, in omnes Scholas, receptum commistionis elementorum luridum errorem, tam stupidas absurditates peperisse, easque illo solo absurdo, obserasse januam inventionis scientiarum, & causarum. Mercurius, ne minimum quidem terræ, in se admittit, aut continet, qui solus semper aquæ est filius. Imo terra, & aqua, nunquam possunt in aliquod corpus naturale cogi, aut in identitatem formæ subigi, quocunque id artificio sit tentatum. Lateres enim, si è terra madida, coquantur in lapidem testaceum, aquam non capiunt, nisi propter luti ductibilitatem: Cæterum, terra, semen in sale suo habet, unde lutum lapidescat, per coctionem vitrificationis. Aquæ igitur & terræ est tantum affusio, & partium appositio; non autem coalitus admistio. Quidquid enim in compositum abire, & ex diversis, in hoc aliquid converti oportet, necesse est, hoc fiat spirituum agentium opera, & eatenus se complectentium, quatenus materiam, in novam generationem transmutando, promovent. Elementa vero, sunt corpora, non autem spiritus, multo minus adhuc in se invicem agunt. Terra itaque, deberet prius suum esse amittere, atque in succum redigi, priusquam aquæ nuberet, ut hanc semine imprægnatam, amplectendo traduceret in fructum concepto semini destinatum. Quodnam verò agens esset, quod terram in succum, & non in aquam potius traduceret? cum terra simplex non nisi in vicinum simplex transmutaretur? Non sane id causaret aliud elementum compar: cum nil ejusmodi, aquæ vel aeri competere, sit visum hactenus. Nec demum à semetipso, terra sui corruptionem intenderet, cum hoc creationis constantiæ repugnet.

12. Itaque licet terræ pars homogenealiter reducatur in aquam, per artem: per naturam tamen solam id fieri recuso; cum in natura agens deficiat, mediante quo solo duntaxat, terra virgo, sive vera terra, in salem, atque inde in aquam reducitur.

13. Chymicis sit in documentum, Terram, licet prima constitutione creatam, propriè tamen, saltem fructum esse aquæ. Itaque nec unquam in natura, generationes, aut commistiones contingunt, quam per aquæ imprægnationem. Adeoque, quamdiu aqua, semine priva est, nunquam ulla inde provenit generatio. Multo igitur minus, inde exspectandum est fluens compositum, quod fertilitati ignis resistat. Ideoque omnium minimè, quoties, aqua & terra, suis connectuntur vicissim corporibus.

14. Est ergo corporum, sola in igne constantia, in mineralium familia, & quidem in metallis purissimis, perfectissima. Eo quod Æternus, non creavit humiditatem, constantia sui, Mercurio metallico assimilandam. Estque ideo in ipso Mercurio, prout in elementis, ratio propinqua indestructibilitatis. Siquidem, in Mercurio deprehendi quoddam sulfur externum, originalem metalli labem continens. Quæ quia originalis, ideo & difficulter ab eo tollitur. Qua tandem nihilominus per artem separata, ajunt periti, Mercurium superfluo sulfure, & humido superfluo mundatum. Quippe deinceps nullo igni potest in formam terræ præcipitari, ob simplicitatem sui maximam, qua aquæ elemento comparatur. Amisit namque terram (id est, sulfur,) quæ terra in centro suæ essentiæ, non minus est ex elemento aquæ, quam residuus ejus deputatus Mercurius, quam licet terram prius ab origine, sibi profundissime commistam habebat. Si ergo in pristino statu, Mercurius, habebat adæquatam, terræ & aquæ temperiem: ergo saltem post ablationem illius terræ sulfureæ, pristinam indivisibilitatem amisisset; quam potius, contraria relationis habitudine, longè firmiorem, deinceps sibi in æternum confirmavit. Reperitur namque Mercurius, postquam est spoliatus isto sulfure, nullo igne mutabilis. Quia est Mercurius de Mercurio. Sulfur vero, est mors & vita, sive vitæ habitaculum in rebus. In sulfure nempe, sunt fermenta, fracedines, odores, sapores specifici seminum, ad quasvis transmutationes. Mercurius ergo originali labe mundatus, atque virgo, non sinit se amplius à sulfuribus, aut seminibus apprehendi, quin hæc confestim consumat, ac velut conficiat, excepto suo compari. Sunt namque alia sublunaria, nimis debilia, ut tanti Mercurium, subigant, penetrent, commutent, aut defœdent. Prout bene in aliis corporibus contingit, ubi semen, quod in sulfure delitescit, se in aquam mittit. Sal vero, & Mercurius rerum, tanquam succi muliebres, sequuntur sulfuris conceptus.

15. Non enim aqua fortis, operatur super metalla, vel Mercurium, nisi intuitu sulfuris.

16. Spiritus enim salis marini, absque sulfuris embryonati alicujus connexione, ne quidem Mercurium vulgi, ideo dissolvit. Solum ergo sulfur, per adjuncta, proximè dissolvitur, atque igne mutatur, quam vicissitudinem dein aliæ partes compositi tolerant, non nisi propter sulfur. Mercurius ergo de Mercurio, vel in Mercurio, sospes manet, tam ignibus, quam liquore acri. Alioqui si corrosiva, illum Mercurium attingeret, forte multorum labor compensaretur. Quippe tota radix transmutationum, est in sulfure.

17. Alterum ergo sulfur metallorum, est internum ipsi Mercurio, ideoque intactum ab omni corrosivo non minus, quam à destructionibus ignis, & aeris. Imo totalis rerum ruina sequeretur, si omne dissolvens, in intimam dissolvendi radicem penetraret. Et licet argentum, in Chrysulca dissolutum, periisse, quatenus aquæ formè, videatur: permanet tamen in pristina sui essentia. Prout sal in aqua solutum, sal est, manet, & inde repetitur, sine salis mutatione. Quod sanè sic non fieret, si dissolvens jungeretur dissolvendo, per minima: & non sisteretur à Mercurio illius concreti. Ergo interior Mercurii nucleus, à dissolventibus non attingitur, multo minus terebratur.

18. Sed Paradoxi novitate perculsi, instabunt ignari: si aqua non comprimatur, nec ejus partes concidant, sitque aurum, ex sola aqua, unde ergo auro, aut plumbo, suum pondus? Siquidem aqua, poros non habet, tota aqua decuplo majores. Inprimis hoc dubium, ut dubia non tollit, ita nil arguit contra materiam auri ex aqua sola sumtam. Siquidem si aurum ex quatuor esset elementis proportionatis: sintque aer & ignis, levia: ergo, objiciam pariter, unde auro suum pondus? Sin vero ex sola terra, & aqua, unde auro suum decuplum pondus? Argumentum igitur quod à se non propellit difficultates, nil premit adversarios. At cum Naturæ Interpretem, paratum esse oporteat, ad naturæ causas investigandas, & reddendas, dicam ex præmissis: Semen auri potestatem habet transmutandi aquam, in

hoc aliquid, ab aqua longè diversum. Quocirca, naturæ, & rationi consonum est, quod in transmutatione, aqua in sui corpore, tantam compressionem, concidentiam, & adunationem sustineat, quantum saxa, vel metalla, aquæ præponderant, quantumque seminis necessitas exigit. Utpote ex nihilo nihil fit. Pondus ergo, ex alio corpore, tantundem ponderante, fit. In quo, ut materiæ, ita & totius essentiæ, fit transmutatio. Itaque aqua, dum subit leges seminis, etiam sui ponderis, condensationis, & concidentiæ, dimensionum præceptis, obligatur. Si enim aqua speciei vaporis, centuplo seipsa levior, sponte evolet, oculos effugiat, & tamen maneat aqua: quidni dum fit hoc aliquid, neque formaliter amplius est aqua, eitam densitates, decuplo majores solito, suscipiet? Utrobique nimirum, materia proprietates seminum sequitur. Libertas ergo naturæ, est perpetua, spontè facere, & pati corporis aquei compressiones, easque ullo artificis ductu, nolle subire, imo montes citius everti pulvere pyrio. Erunt ergo sedecim aquæ partes, in unius locum compressæ, ubi ex aqua, aurum constituitur.

19. Quocirca tantum abest, quod dimensionum sit impossibilis penetratio, si naturæ nil sit magis vernaculum, quam corpus aquæ condensare.

20. Enim vero quamvis in aqua appareat, aliquid tribus primis simile, illudque tamen à se invicem divelli, nulla sit spes, eo quod in omnimodo aquæ simplicitate, occultetur adæquatum quodammodo sulfur, quod ab aliis nequit separari, quin simul comitentur omnia: Non sunt vera tria prima, quæ tantum per phantasiam abstracta sunt. Aqua igitur, cum utrobique proles, pro seminum suorum diversitate variet, Ita tot diversa terrarum, mineralium, salium, liquorum, lapidum, plantarum, animalium, & meteororum genera, per species exsurgunt, ab afflatu seminum.

21. Aqua enim in terra fracescit, succus terræ fit, gummi, oleum, resina, lignum, baccæ &c. & quod nuper nil nisi aqua materialiter erat jam ardet, & fumum emittit. Non quidem quod fumus ille, sit aer: sed vel halitus, vel sicca exhalatio, novusque aquæ fructus, nondum totaliter semine sui converti destitutus. Probatur. Nam corpus aeris, non potest in aere facere umbram. Quidquid verò è carbone exhalat, in Sole facit umbram. Aer enim, cum determinatam, ac suæ simplicitati conformem habeat consistentiam, & crassitudinem: sequitur, quod quidquid aere densius est, id aer non sit. Insuper, quod peregrinis calorem, extenuatum jam exhalat, aere adhuc est densius, adeoque ob id facit umbram: Id sane longè spissius fiet in frigore, & in nubibus fiet visibile.

22. Quæcunque ergo exhalationes à terra sursum scandunt, nubibus junguntur, hactenus etiam nubes fœtent, non secus atque aqua, sub Æquinoctiali: ibique consumto concreti sui fermento, atque semine, in aquam puram vertuntur, non aliter, quam aqua, postquam limites putrefactionis, quos sub linea conceperat, evasit, & superavit.

23. Est itaque ros, verna nubes, nondum putida, decidens antequam locum frigoris attingat.

24. Sic nebula, nubes est fœtida, nondum depurata, per fermenti putrefactionem. Norunt quippe, quotquot Alpes mecum transgressi sunt, quantum nubes, manu apprehensæ, fœteant, aqua vero pluvia inde collecta, quam suavis & insipida sit, ac penè incorruptibilis.

25. Etenim dum quid exhalat, sive aquæ, sive olei, sive fuliginis, vel exhalationis specie, id fit, semina quidem concreti, secum licet non auferat, saltem fermenta sursum asportat, quæ ut plenè aboleantur inde, utque materia residua, in aquam remigret, oportet, quod in culina aeris frigidissimi, prius in subtile Gas attollantur, ac transeant in aliam superiorem regionem, & assumant conditionem, specie atomorum minimarum. Utque fermenta, ibidem, tam loci frigore, quam atomorum subtilitate, moriantur, velut suffocatione, & extinctione. Est quippè frigus, proinde principium, non quidem vitale: sed extinctionis. Quatenus videlicet partes atomorum, adhuc magis subtiliando, subdividit, prout supra docui. Adeoque sub frigore, ligna, velut ac si flatu agitarentur, citius etiam consumuntur igni. Qua utique necessitate, lo-

te, locus iste, continuo frigore semper ab initio alsit. Author quippe Naturæ, ne suæ creaturæ necessitatibus, defuisse videatur, ubiq; destinationes aptavit juxta necessitates. Frigus ergo, isti est loco nativum, atque vernaculum: non autem ex postera Antiperistasis Chimera. Materia nimirum fructuum, eo delata, in sui primum esse, redeat oportuit, & fermentorum infectiones ergo prius amovendæ, per frigoris mortificationes, subdivisiones, subtilitates, penetrationes, suffocationes, & extinctiones.

26. Aer ergo, locus est, ubi omnia eo deducta, consumuntur, & in pristinum aquæ elementum, retrocedunt. In terra siquidem & aqua, quamquam corpora seminibus orta, paulatim putreant, inque succum abeant: non tamen ita propinque, in simplicis aquæ progeniem: ut neque in Gas, rediguntur. Mox enim in terra, aliam fracedinem, fermentum, & semen hauriunt effœta corpora. Unde ad secundas nuptias advolant, & in fructus succedentes, iterum de novo propagantur. Ignis vero, rerum mors, seminibus caret, arbitrio Artificis subditus, seminalia cuncta absumit, illorum vero conflagrabiles materias, in Gas traducit.

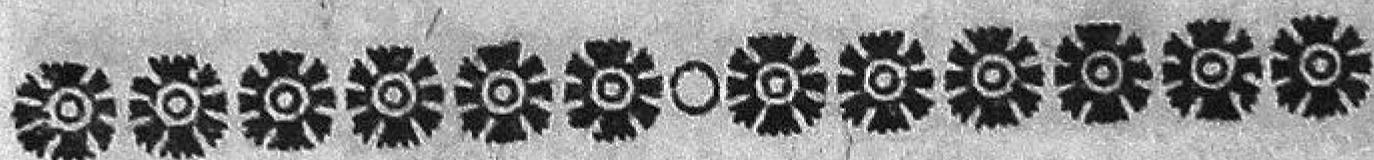
27. Asserit Paracelsus, tria initia, in singulis principiis unita, ut nulla artis ope, unum prorsus ab altero liberetur. Salva enim viri authoritate, contrarium suæ assertioni, per vini spiritum, in aquam insipidam conversum, astruxit nostra mechanica, complectens suum arcanum Samech. Adeoque nec ignorantiam vir ille prætexere potest. Vini nempe spiritus, totus cremabilis, deflegmatus, & oleosus, semper pro sui dimidio, in aquam simplicem, insipidam, & elementalem, transit, attactu salis tartari. Iterum idem fit per repetitionem, pro parte reliqua. Ignoravit nempe vir ille, quidditatem Gas, (meum scil. inventum) frigoris demum proprietates in aere; Imo putavit, aquæ vaporem, plane annihilari. Quæ idiotismi stupiditas:, tanto Distillatori minime est connivenda. Præsertim, quod velit potius elementa, ab elementis fictitiis, quam tria prima, à tribus primis, separabilia. Quapropter ex tradita aquæ anatomia, jam sat liquet, quod aqua simplex, non sit cruda, quodque ignis, non demat illi cruditatem, quam non habet. Quod tota ignis actio, non sit in aquam, sed in illud, quod sibi per accidens est commistum.

28. Galenus Dioscoridem, verbotenus pro suo more exscribens, volensque simplicium gradus elementales metiri, id per linguæ discretionem non est aggressus: adeoque plus ignis, in mistionem confluxisse, est auguratus, ubi plus acrimoniæ vel amaritudinis reperiret. Quod Scholæ etiamnum modo ratum habent, quamquam obstet amarum opium, & flammula concluso vitro acrimoniam deponat, ut & hydropiper, atque similia. Quæque madida urunt, exsiccata autem adstringunt. Nec facile viam invenient Galenistæ, qua subter cœnum ignem pro hydropipere adducant. Nescitum est namque in Scholis, proprietates omnes nedum occultas, quas vocant, sed & quaslibet alias, fluere è gremio seminum, quasq; formales omnes, & ipsæ licet Scholæ vocent. Ego sane, quatuor qualitates elementales, velut externo in rerum cortice, experior, perniciores secundas: Intimas vero, in Archeo immediatè premi. Omnes tamen, esse de sinu seminis, & formarum. Nullam autem de materia prima, ut neque de elementorum connubio egredi, utpote fictitiis matribus, ambabus.

29. Verùm quia aqua in vaporem, per frigus delata, alterius sortis, quam vapor, per calorem suscitatus; Ideo paradoxi licentia, in nominis egestate, halitum illum, Gas vocavi, non longè à Chao veterum secretum. Sat mihi interim, sciri, quod Gas, vapore, fuligine, & stillatis oleositatibus, longe sit subtilius, quamquam multoties aere adhuc densius. Materialiter verò ipsum Gas, aquam esse, fermento concretorum larvatam adhuc.

30. Porro Paracelsus totus serius fuit, separando quatuor elementa, è terra, aqua, aere, & igne, adeoque ex ipsis suis elementis, quam tamen separationem, negat possibilem, ex tribus primis: quasi tria illa prima, elementis simpliciora, atque priora essent. Immemor doctrinæ multoties ab ipso repetitæ: nimirum, quod corpus unumquodlibet, tribus tantum constet principiis, non autem elementis: Eo quod elementa non essent corpora, sed loca, & inanes

matrices corporum, sive principiorum, corporis omnis expertes. Etenim etsi vulgo non credantur, apud nos elementa impolluta, illa tamen sic vocat Paracelsus, quæ ex pollutis docet sequestrari per artem. Recipit autem ejus descriptio, aerem uno citro, aquam communem in alio, terram vero sive horti, sive agri, in tertio, ac tandem ignis flammam in quarto: Vasa autem claudit sigillo Hermetis, liquatione colli. Et continuo aquam bullire, per mensem suo vase Quasi id possibile foret, & non dissiliret vitrum citius, maxime, quod jubeat aquam, ad summum vasis labrum, absque aere claudi, (utrumq; cum aqua scilicet liquari:) denique flammam, vitro concipit, momentoque quo desinit, non ignis amplius, sed fuligo est aerea: Nec ignis est substantia. Denique nec ignis, usque in clausulam vasis detineri potest. Alibi, ignis elementum negat præter cœlum; nunc vero rei commistæ Gas, ignem vocat. Hasque suas nugas, ad magni momenti causas exaltat, quas tamen nominare non est ausus. Quia anxius sua somnia mundo extrusit, sub spe, inde nomen Monarchæ Arcanorum promerendi.

GAS AQUÆ.

1. *Gas aquæ differt à vapore.*
2. *Demonstratio a Creatione.*
3. *Aerem in Genesi, designari per Cœlum.*
4. *In firmamento est operativum principium divisionis aquarum.*
5. *Potestates separatrices aquarum, in aere.*
6. *Historia halitus.*
7. *Differt Gas ab exhalatione veterum.*
8. *Suppositio principiorum.*
9. *Modus fiendi in vapore.*
10. *Gas aquæ.*
11. *Exemplum in auro.*
12. *Gas aquæ ostenditur Tyroni.*
13. *Incrustatio aquæ.*
14. *Alpium calor magnus, tamen insensibilis.*
15. *Frigus, non esse caloris absentiam, aut privationem.*
16. *Cur Gas sit invisibile.*
17. *Cur stellæ nictent.*
18. *Unde Cœlo color Lazureus.*
19. *Aer ignorat motum raptus.*
20. *Super omnes nubes, non caret aer omni motu.*
21. *Qualis isti loco sit tranquillitas.*
22. *Gas, meteori mater.*
23. *Gas, & Blas, totam statuunt meteori rempub.*
24. *Sol calet per se.*
25. *Peroledi aeris, valvæ Cœli.*
26. *Quare venti quidam laterales, alii vero perpendiculares.*
27. *Unde aeris Blas concitetur originaliter.*
28. *Ambæ causæ cujuslibet meteori.*
29. *Aqua eadem modo, quæ ab initio.*
30. *Stabilitas Peroledo tranquillo, unde.*
31. *Probantur Peroledi.*
32. *Objectionis solutio.*
33. *Aqua occasionaliter à seipsa glaciatur, non autem effectivè à frigore.*
34. *Cur glacies sit levior aqua.*
35. *Proportio levitatis in glacie per mechanicam.*
36. *Constantia & simplicitas aquæ.*
37. *Entia qualibet, quodammodo sentire.*
38. *Vapor facilius redit in aquam, quam Gas.*
39. *Mutatio in vaporem, respectu Separatoris aeris, est obliqua.*
40. *Aer est siccus, & frigidus per se.*
41. *In corpore elementato, non est simplex, & omnimoda homogeneitas.*
42. *Extenuatio sulfuris aquæ, dat levitatem glaciei: non autem peregrini aeris immistio.*
43. *In patiente differt reactio, à renitentia.*
44. *Per 17. rationes probatur, aerem in aquam, aut vicissim nunquam transmutari.*

1. GAs, & Blas nova quidem sunt nomina, à me introducta, eo quod illorum cognitio veteribus fuerit ignota: Attamen inter initia physica, Gas & Blas, necessarium locum obtinent. Igitur, hoc Paradoxum amplius dilatandum est. Ac primò, quo pacto, ex aqua, Gas fiat, & quam sit alius modus ab illo, quo calor aquam in vaporem elevat: Itemq; quo pacto hæc contingant, ex aquæ anatomia sciendum est.

2. Repetam ergo. Deum ter gloriosum, in principio creasse cœlum & terram, & abyssum aqua-

aquarum. Abyssus autem incipiebat à concavo Cœli, & terminabatur super globulum terræ.

3. Nil ibi legitur de creatione aeris, qui tamen corpus est, & in elementum creatus; non quidem post sex dierum creationem, ut repleret locum, ubi aer nunc est. Itaque Cælum aerem designat, estque Cœlorum materia alias hactenus incognita.

4. Dein creavit Æternus firmamentum, ut separaret aquas, quæ sub se manere debebant, ab iis quæ supra se mansuræ erant. Non erat autem firmamentum, velut cataracta aut tanquam otiosum interstitium aquarum: sed potius operativum illius separationis principium. Prout Sol, non est interstitium inter diem, & noctem; licet sit factus, ut separet diem à noctè: sed Sol est ipsius diei factor.

5. Cœlum ergo, sive aer, est constitutus Separator aquarum, duraturus, quam diu ipsemet mundus. Cujus ergo duas obtinuit insignes potestates. Excelsum nempe frigus, eique proportionatam siccitatem. Habet quidem ingentia in se lumina, quæ in eo volvuntur, quæque ingenitum frigus, utcunque mitigent; non tamen aer deficit ab eo munere Separatoris. Et qua parte ejusmodi separatio contingere debebat, (quæ nobis est vicina,) nulla prorsus sunt lumina, imo nec etiam multum eminus. Quo proprius autem aer ille, Beatorum cœnacula attingit, pluribus scatet luminibus. Sic se habet aeris dispositio.

6. Nunc verò halitus historiam aggrediar, qui vaporem, simul & Gas continet, adeoque contentum aeris, est examinandum.

7. Nec est enim Gas siccum, & oleosum corpus, quod exhalationem veteres dixere: sed complectitur insuper & aqueum aliud, præter vapores, unde meteorôn corpus, modus, & progressus cognoscentur.

8. Considero corpus Aquæ, continere elementalem sibi, atque genialem Mercurium, liquidum, atque simplicissimum: salem denique insipidum, æque simplicem. Quæ ambo, intra se amplectuntur uniformè, homogeneum, simplex, & inseparabile sulfur. Hæc suppono, prout Astronomi suos excentricos, ut intelligendi imbecillitati nostræ, eatur obviam.

9. Sal igitur aquæ, ut à minimo tepore movetur, & calescit, caloris impatiens, illico in altum, tanquam ad quietis atque refrigerii locum, scandit, cum proportionata Mercurii sui parte. Atque eatenus & sulfur, ab ambobus inseparabile, comitari debet. Tria sic connexa, sunt vapor, qui in aerem deductus tepidum, propter easdem rationes, festinat ascendere, donec refrigerii loca, à Creatore parata, attigerit.

10. Quo jam perductus vapor, statim infesto sibi calore deposito, sal fugæ suæ velut pœnitens, optaret suo in Mercurio rursus resolutionem accipere, ac in pristinum aquæ statum redire. Sed obstat excelsum, infestumque loci frigus. Cujus occasione, Mercurius aquæ, sic conglaciatur, ut ad resolutionem sui salis sit inhabilis. Quapropter statim vapor ille in Gas mutatur, & Gas specie, suspensus, vagatur. Adeo ut nisi frigus, sulfur aquæ, in cortice exsiccaret, & hactenus divideret, quamprimum vapor omnis (prout in nostris vitreis vasis) atque nubes, quatenus aere gravior, deorsum rueret. Hinc videmus, vaporibus subinde extra metam delapsis (uti mox à magnis frigoribus, ubi auster inopinus afflat) deglaciato aquæ Mercurio, salem denuò facile resolvi, intra suum Mercurium. Frigoris nempe & caloris importunitates, imperant aquæ initiis, ut intro, vel extra vertantur. Sic nempe pluviæ minores, & ros, minimis atomis decidunt, quasi descendentes, ac resoluti vapores. Non est itaque nova, ac substantialis generatio, dum ex aqua vapor elevatur, cum sit tantum extenuatio, propter partium extraversionem. Ut neque etiam, dum Mercurius aquæ, resolvit salem, quem intra se rursus claudit, & in pluviam mutatur. Quæ non est, nisi priorum atomorum aquæ resolutio, & coadunatio in guttas majores. Non intercedit enim essentiæ mutatio, ubi sola est localis divisio, & partium extraversio.

11. Per exemplum. Aurum flavum, & malleabile, non mutat essentiam, dum per aquam regiam solutum, colorem ferreæ rubiginis habet, neque dum in Chrysulca nigrescit, & in minimum pulverem, comminutum est.

12. Porro ut Gas cognoscas; Primò meditare, aerem esse Separatorem, denique in sui radice simplicem, ita simpliciter frigidum, & siccum

siccum. Cum igitur calor, & frigus, sint activiora humiditate, & siccitate: Ideo Mercurii humiditas, primum patitur ab aeris frigiditate: cumque Mercurius, & sal aquæ, suo sint sulfure frigidiora, ideo ab aeris frigiditate, celerius afficiuntur, ac primò quidem Mercurius, quia duorum sociorum frigidissimus.

13. Atqui cum unumquodque optet manere, sine mutatione vicissitudinum, in quiete, & oporteat elementa, sine destructione manere; ideo Mercurius, & sal aquæ, properant seipsos custodire ab aeris frigore. Sicque condensant, loricant, atque glacie seipsos incrustant, ut magis resistant in soliditate, qui alias in Gas mutati attolluntur, (proprium est quippe aeri semper, aquas ab aquis separare,) vel alias retardant istam mutationem, & fugam. Quod si vero aqua agitata non glaciatur, tum frigus, & siccitas aeris, tria prima aquæ apprehendunt, sic ut Mercurius aquæ fiat incapax resolvendo sali, in sua humiditate. Adeoque sal, sub frigore quodammodo grumescit, in Mercurio, & sulfure. ita quod sulfur, cæteris duobus siccius, etiam facilius à frigiditate, quam socii, patiatur, magisque à siccitate aeris, quam ejus frigiditate. Quocirca dilatatur sulfur, in minimas partes, quarum singularum Mercurii, & sales grumefacti, exponunt extrinsecè suum sulfur, ut ab aeris siccitate toleret. Quocirca cum sulfur sit æquale, amborum alterutro, necesse est, duo reliqua dividi, atque dilatari, ad mensuram sulfuris. Unde facillimo negotio quoque, frigore aeris, Mercurius cum sale aquæ glaciantur intra sulfur. Quapropter cum sal & Mercurius, humectando sulfuri sint inidonei, necessariò in Gas mutantur pariter, ac magis magisque subtiliata, subdividuntur in extremam & possibilem elementi subtilitatem usque. Gas ergo, non substantia, aut essentia: sed alteratione tenus, duntaxat variat. In vapore enim, sal caloris impatiens, cum Mercurio assurgit, habentque sibi sulfur inclusum. Et Gas, sulfur aquæ extra vertit, exsiccat, atque subdividit. Vapor enim, dum locum refrigerii attingit, plerumque nubis specie oberrat semicongelatus, nec ascendit: sed adveniente frigore brumæ, cum jam illa aeris regio supra modum inalgescit, mox aer serenus fit, nubes disparent, in Gas mutantur,

14. In montibus Helvetiæ, & Sabaudiæ nubes sub pedibus fluctuant, per earum foramina, mundum deorsum aspicimus, propter frigus loci immane: quidquid verò supra nubes est, sine nube est, quia totus ille halitus, pulatim in Gas extenuatur, & videri desinit. Sol quidem ex parte (nisi ningat) serenus splendet: sed calor ejus non est perceptibilis, licet viderim sodalem, in latere, quo Solis radii illum directe, toto semisse diei ferierant, vultum & cervicem ambussisse, non secus atque si cantharides applicuisset. Idque sine caloris & doloris sensu. Neque enim hoc fit ob nimiam aeris, & caloris subtilitatem. Siquidem caloris gradus, non autem subtilitas, aut puritas urunt. Imo corpus densius, ut ferrum, carbone rariore, ferventius erit. Multoque minus, propter reflexionem radiorum: Siquidem urebatur parte, qua Sol, non autem adversa qua montis reflexio, feriebat. Frigus enim loci, facit, quo minus Solis calor sentiatur.

15. Hinc nimirum constat, frigus non esse meram caloris absentiam, sive privationem, aut non ens. Siquidem hic utrumque stat, operatur simul, distinctim, & quidem gradu intenso. Facitque aerem, sui contemperatione, totius fere mundi suavissimum. Nix tamen in monte non liquatur illo Solis ardore, eo quod frigus nivis, & loci simul adæquata sunt calori Solis. Quanto autem homo nive est calidior, tantò nimirum ardor Solis superat, atque potenter urit, eo quod humanus tepor, loci frigus ferè totum excludat, Solisque ardor penè solitarius agat.

16. Dum halitus, & nubes, Gas fiunt, subtiliantur, ac quo subtiliores, eo quoque altius subdividendo scandunt, magisque visum fugiunt. Alioquin enim Sol, ob nubium multitudinem, ac densitatem, nunquam nobis luceret, multoque minus terram calefaceret.

17. Nictant ideo stellæ, totumque cœlum, coloris expers, splendidum.

18. Lazuretum tamen refert. Nam quamquam Gas subtilissimum, & invisibile sit in suo corpore; quia verò adhuc ab aeris omnimoda distat

distat perspicuitate, ideo in tanta sui profunditate, cæruleum colorem mentitur. Gas enim, quod prima sui divisione, umbram dare dixi, in subdivisionibus mille sui non apparet, nisi in multa quod profunditate saltem colorem præfatum referat.

19. Frivolum quoque, aërem, raptu primi mobilis ferri. Quia nubes ventorum ductum sequuntur. Ventorum autem motus sunt irregulares, eo quod sint Blas stellarum; non autem motus orbium. Quin etiam longè supra nives, aër penè immotus est.

20. Mercator siquidem Belga, in Canariis montem ascendit, qui hodie existimatur totius orbis altissimus. Erat autem conductor unus, duo heri, totidem famuli, Cameli 5. quorum unus annonæ, & pabulo destinatus. Mense Junio, ac multo mane ascenderunt. Vix autem per horam iverant, cum frigus offenderent, ac tota die, conquesti sunt, quod sub noctem esset, ita insolitum, ut vestes augere debuerint. Tertio mane, tribus ab ortu Solis, circiter horis, ad montis fastigium est perventum. Ibi enim arena, vestigia camelorum, ante annum impressa tanquam recentia, & nomina quorundam, humi inscripta, velut hesterno digito. Præter enim aerem longe suavissimum, nullum repererunt vegetabile, ob defectum pluviarum. Igitur festinarunt descendere, Camelis toto quintiduo nil quiescentibus, excepto tantillo, quo pabulum sumerent. Totum autem triduo, forte Italicis milliaribus quindecim, ab Horizonte distabant. At quanquam hæc tranquilli aëris regio, tempestates ventorum, non ita sentiret, veruntamen suavem auram fluentem, & Blas alterativum habere est necesse, nedum, quia diem ac noctem, frigus atque calorem patitur: sed & stellarum Blas transmittit, Gas inferum admittit, aliaque inde consequentia patitur, Et ut ista regio, stellarum transmittit alterationes, ita & concipit, atque participat. Sol enim, (idem esto judicium de aliis stellis:) non potest non calere, qui in frigidissimis montibus urit vesicas, huncque diurnis horis calorem ibidem esse, requiritur. Quippe & hoc fervore, nox illic caret. Istas igitur ibidem vicissitudines, hospitari est necesse. Eodem modo & stellarum radii, plenis viribus, vastam aëris monarchiam transmeant, & illa, suas alteritates seminant. Neque enim, etsi proprios effectus non producant, nisi in termino scopi, in quem diriguntur ad usum mortalium: non desinunt tamen, per metas, qua transeunt, aerem alterando, imbuere suis impressionibus. Magisque adhuc, quod hac in parte sint Cœlorum cataractæ. Id est. In immenso aeris tranquilli spatio ipsomet, est Gas aquæ, quod exquisitissima subdivisionis subtiliatione, multoties recussum, atque subdivisum est, per frigora, per quæ transivit. Hoc Gas saltem nunquam sponte in aquam pristinam rediret, nec descenderet ad loca frigidissima, per quæ sursum scandendo evasit, nisi Blas stellarum superum, descensum cogeret.

21. Adeoque non est tranquilli aeris regio, vicissitudinum expers, nisi quod pluvia, ibi solum humectet, nec ventorum turbo commovendis undis serviat. Etenim cum Gas, quod in se custodit, jam ad tantam sui subtilitatem sit redactum, atque singuli ejus atomi, velut fervoribus assati, in exteriore sulphuris superficie, nequeunt sanè in pluviam redire, nisi vento suavi, descendant ad mediam regionem, ubi coagulandi initia, sub tepido auræ afflatu reassumunt.

22. Opposita nempe alteratio quædam illi, à quo Gas abiit, debet Gas in aquam reducere. Tepor nempe suavis, in aere tranquillo, atomos Gas decidere facit, suo sulphure contectos, qui velut pelle disrupta, aut vitri instar, à tepido, in frigus repente delati frangitur; Atque sic Mercurius aquæ, salem suum resolvit, ad cujus resolutionem, ipsum sulphur liquatur in pristinam aquam. Estque ejusmodi corporis aquæ inversio, & per frigoris examen, tortura ista, necessaria, ut omnis prorsus fermenti vis, è nubibus tollatur. Alias namque, multa corruptio, multusque nebularum fœtor, mortales mox deleret. Ut in liquato argento, minutulæ atomi auri, ad fundum labuntur: sic sidunt atomi Gas, labendoque increscunt, quæ alias præ frigore aeris, infirmæ rursus attolluntur, nisi

propitius tepor, loco frigidissimo subinde obstaret.

23. Sic nimirum pluviæ, imbres, nimbi, sic grando, nix, nebula & pruina, pro alteratione, per accidens, à Blas tam motivo, quam alterativo, locis frigidissimis, oborta. Adeoque Gas, & Blas, totam rempub. meteori, in colonias divisere.

24. Saltem ex citatis exemplis didici, Solem non per Accidens, sed per se, atque immediate fervere, caloremque ipsi tam intimum, atque proprium esse, quam est ipsi sua lux.

25. Habet ergo aer suos, non minus quam terra, fundos, quos Adepti vocant Peroledos. Invisibile itaque Gas, variis aeris stratis hospitatur, si aquæ sua sint barathra, suæ voragines, suæ portæ sunt in Peroledis, quas periti Cataractas Cœli, & valvas dixere. Neque enim Gas, ex profunditate Cœli decidens in locum nubium, sine directore Blas fertur. Imo non nisi per stratas, atque ordinatas valvas decidit. Planetis nempe non promiscuè omnes valvæ patent: sed singuli per suum Blas clavigeri sunt sui Peroledi. Quod Astrologis meteororum indiciariis examinandum suppono, & spondeo divitem supellectilem inventuros.

26. Sic nempe venti, quandoque perpendiculariter deorsum properant, terramque feriunt, alias vero lateraliter valvas egrediuntur, ædes, & arbores diruunt, ut etiam miserandam navigiis cladem inferunt. Tepidior autem aura, ventum ex profundo aeris venturum, ac Gas, secum deorsum ducturum, Blas Cœli prænunciat. Unde Gas, in vaporem rursus resolvitur, ac dein in pluviam. Nubes scilicet tunc apparent, non dudum ante, quæ ad nullum mundi angulum spectabantur. Eo quod ex profundo aeris superni, deorsum delabatur invisibile Gas, quod in vapores, atque inde guttatim concrescit. Ista nempe est destinatio aeris, ut continuo aquas ab aquis separet. At quandoquidem una pars aquæ, ad minimum in centuplum suæ dimensionis extenditur dum halitus fit; tantoque subtilior, quo ejus Gas minutius subdividitur; sitque is ordo, atque ea lex universi, ut singula, ad necessitatem humanam, & mundi conservationem ferantur. Hactenus nimirum gravia sursum tendant, atque levia deorsum trahantur.

27. Hinc mihi visum fuit. Blas stellarum, in pluviam cieri, atq; in serenitates, aliasq; tempestates ferri: quoties pluralitas ipsius Gas, in Peroledo aeris tranquillo, propemodū suffocationes, nimiasq; in aere compressiones, minari videtur.

28. Non sum tamen adeo de causis occasionalibus meteori anxius, sat mihi novisse, halitum, infernè surgentem, nimirum vaporem, & Gas, esse causam materialem omnis meteori. Causam effectricem, sufficit Blas novisse, authoritate Sacrorum. *Erunt vobis stellæ in tempora, dies, & annos.* Hæc igitur est aquæ irrequieta destinatio, ut continuo, sursum atque deorsum pergendo, non secus atque venti, inordinato, ac irregulari motu, Blas suo stellarum respondeant.

29. Sque eadem, & non imminuta aqua quæ ab initio universi, exstitit, est; eritq; in ejus finem.

30. Cæterum meditor Peroledos aeris, tanquam lagenas stellarum, per quas suum Blas, trans determinata saltem loca, explicant, ad usus, & alteritates temporum requisitum. Maximeque quod superior, ac ferè tranquillus Peroledus, causam contineat, quare sint venti, fructus, rores maximeque provincialia. Etenim cum ventus sit fluens aer, adeoque instabilitatem in se habeat, necesse est in Peroledo tranquilliori, causam stabilitatis localem invenire. Valvæ ergo, sunt in Peroledo, clausæ, vel patentes, juxta Blas stellarum cui parent.

31. Nec mirum, esse limites, sive terminos invisibiles in aere tantæ potentiæ, & molis cohibitivos, nam visibilis mundus, vix alteram rerum, & minimam potestatum rempub. continet. Quis namque neget sub saxo Scotiæ, quod vix 12 pedes latum, altumque 30. non esse Peroledi aliquam divisionem, (ut interim de linea Æquinoctiali, ejusque proprietatibus miris sileam,) tormento bellico exploso, uno latere, ne quicquam toni, aut tremoris, altero saxi (quod ideo mutum vocatur) latere, subaudiri? Sic quoque valvas, sive januas Peroledorum, in aere, necesse est considerare laterales, eo quod venti plerumque laterali motu egressi, conformiter quoque à Blas stellarum ferantur, in transversum suorum terminorum.

32. Ex præfata doctrina Gas tandem mihi objicio: Si aqua à frigore glaciatur, in nives, grandinem,

dinem, atque glaciem: ergo aqua non dissolvetur à frigore, in Gas: si uniformis agentis & patientis, eadem debeat esse actio, atque effectus.

33. Ubi serio notandum: Quod aqua seipsam glaciet, non autem glacietur efficienter ab alio: frigus enim etsi congelare hactenus putetur, id tantum est occasionaliter, non effectivè. Aqua ergo, sensu sui modi, percipit frigus aeris, non quidem caloris aliquam nudam absentiam, aut privationem, (prout ante jam demonstravi per exemplum, in Helvetia ordinarium,) sed ut causam, in naturali qualitate positivam. Siquidem inprimis est indubium, & visu constat, quod aer frigidus, sensim consumat aquam, nivem & glaciem: has duas tamen segnius: illam vero ocius. Denique obvium est, quod quidquid sic suffuratur aer, id statim eo ipso in Gas invisibile transferat. Si ergo frigus aeris induraret aquam in glaciem, cessaret etiam continuo ulterior aeris actio, facta jam glacie: sed consequens est falsum: ergo & antecedens. Nam sulfur aquæ, à frigore, facilè arescit, & dividitur, quocirca Mercurius, & sal aquæ, sentientes gelu aeris, volentis separare aquas ab aquis, & quod deberent tolerare extensionem, & exsiccationem sui sulfuris, adeoque omnino violentam impressionem Separatoris, desiderentque manere ut sunt: Hinc tota aqua simul, se per crustam loricat, ut Separatori resistat.

34. Quod quidem perficere non valet, quin & in glacie, jam aliqua sulfuris pars, extenuationem sui sit passa: adeoque & hactenus glacies aquæ supernatat.

35. Quod autem sulfur aquæ, in glacie, licet extenuatum sit, non tamen aquæ naturam deposuerit, probatur per Mechanicam: Imple lagenam vitream & magnam, frustis glacie, collum vero claudatur sigillo Hermetis; id est, per vitri ibidem liquationem. Ponatur hæc tum lagena, in bilance, adjecto pondere, in oppositum, & videbis quod propemodum octava sui parte, aqua, post resolutam glaciem, erit ponderosior seipsa glacie. Quod cum millesies ex eadem aqua fieri possit, reservante semper idem pondus, dici non potest, quod ejus pars aliqua in aerem sit versa.

36. Ita nempe est elementorum perennitas, & constantia, ut, quamquam aqua in vaporem, in Gas, in glaciem, imo in corpora concreta abeat; materialiter tamen semper maneat pristina aqua, alibi fermentis, atque seminibus supervenientibus larvata, atque alias, solis primarum qualitatum importunitatibus, in Relolleo Paracelsi, id est, absque semine, variatis.

37. Ex prædictis autem oriuntur aliquot notabilia. 1. Quod aqua aliqualem sensum habeat, & electionem, adeoque omnia entia quodammodo vitam participent. Regem cui omnia vivunt, venite adoremus. 2. Quandoquidem aqua, se non incrustat in vaporis fabrica; vaporem ideo tam in causa, quam modo, esse gratiorem aquæ, quam sit Gas. Atque id in aqua, arguat aliquid electioni simile.

38. 3. Quodque ideo vapor propinquius in aquam redeat, quam in Gas.

39. 4. Quod mutatio aquæ in vaporem, sit Separatoris respectu, obliqua, ac velut per accidens; Gas vero consistat ex propria aeris destinatione, qua aer separat aquas ab aquis.

40. 5. Quod aer sit longe frigidior in se, quam aqua. 6. Quod sit siccus per se. 7. Quod unitas, sive connexio integralium, sit naturæ tam grata, quantum est oppositis earundem divisio.

41. 8. Quod fabrica Gas, afferet aliud intimum aquæ principium, (cum non habeat initium compositivum,) sive partem, heterogeneitatis aliquantillæ causam, quam quæ in vaporis ortu à calore attingitur. 9. Quod creata singula, quo simpliciora, eo magis sunt homogenea: omnimodam tamen homogeneitatem simplicissimam non reperiri in corporibus.

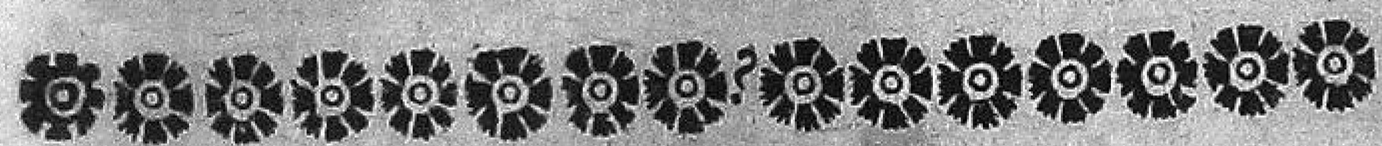
42. 10. Quod sulfur aquæ, in glacie extenuatum, sit causa levitatis in congelatis, non autem aeris peregrini inclusio. Quippe semper & ubique aqua excludit aeris connubium. 11. Quod frigus, & siccitas aeris, nil aliud possint in aquam, quam ejus sulfur extenuare. Ipsa autem congelatio, sive induratio, sit actio aquæ propria, qua impedimentum ponit Separatori.

43. 12. Quod aer agat super aquam, absque hujus reactione, & aeris passione. Cum sit Separator aquarum divino jure constitutus. 13. Quod etiam in naturalibus insensitivis, differat reactio, à renitentia, Siquidem aquæ nulla est reactio in aerem, & tamen aqua sit cum reniten-

nitentia. 14. Scholas errasse, quod omnem actionem naturæ dictaverint cum patientis reactione, & passione agentis, fieri.

44. 15. Impossibilem esse transmutationem Gas, in aërem. 1. Nam alioquin aer in immensum cresceret semper, & per consequens, omnis aqua jam dudum desiisset. 2. Quippe præterquam quod alibi demonstraverim, aërem nullo modo iterum in aquam redire posse, ex præfatis jam satis liquet idem, 3. Siquidem aquæ proprium est, pati ab aere, & non vicissim in aerem reagere. Ergo aer, semel ab aqua factus semper maneret aer: cum desit agens reciprocum, quod aerem in aquam transmutet. 4. Aerem vero, per se in aquam redire, pugnat cum generali axiomate. Quod unumquodque, quantum est in se, desideret manere in esse. 5. Præcipuè, quod aer careat in se, principio sui dissolutivo, ex carie, & alteritate partium, caussato. 6. Si aër unquam fieret aqua: Id præcipue esset, dum aër infra aquam premitur. Et, si aqua foret actio aquæ, in illum tunc maximè suum sortiretur effectum. Imple ergo lagenam vitream ad dimidium, aqua, ejusque os subere, ne quid exspiret, claudito, tum fortiter millesies concute vas sursum, deorsum, ut omnis aqua velut in bullas spumescat. Tandem utut labores, non invenies, aëerem in aquam aut vicissim abiisse. 7. Si ergo aqua aërem in se non mutet: agens alioqui naturale ad hoc agat, ut patiens reddat sibi simile: non est aliud deinceps, per quod aër fiet aqua. Ubi quasi per parenthesin notandum venit, Prædictum axioma suam amittere universalitatem, & veritatem, nedum in elementis, ubi contingit actio in invicem mutua, sine optatu mutandi unum in se: sed & in Coelis: Imo & in concretis plurimis. Neque enim Mercurius, tota, atque indivisibili sui substantia, ideo pediculos necat, ut sui reddat similes. Sic neque succinum trahit pateas, ut inde succinum faciat. Stramineo ergo argumento, cadit axioma Scholarum, quod alias levi vento difflatur. 8. Si enim aer in aquam mutaretur, id potissimum contingeret, ubi duo ista elementa, in minimis partibus sibi commiscentur, id est enim in nubibus. Atqui in nubibus hoc non fit: Quia quocunque loco, gradu, modo, & qualitate, aer aquæ superficiem attigerit, semper aqua ab aëre minuitur, neutiquam unquam augetur. 9. Nulla est igitur actio aquæ in aerem: nam si qua esset, ea esset in superficie concava aeris, ubi vis elementi aquæ, residentis in loco nativo, est robustissima, maximeque conjuncta: sed ibi aer consumit aquam; quia dividit in vaporem. Ergo aer in aquam non abit unquam. 10. Cum igitur nullum elementum, in se, habeat radicem, per quam, velut tædio affectum, seipsum transmutet in aliud: omnis siquidem transmutatio, aliunde à dualitate procedit, non autem spontanea est in elemento libido, moriendi, & in aliud convertendi, deestque appetitus, destinatio, & necessitas se augendi, alendi, permutandi, aut naturam, in qua à Deo est creatum, mutandi 11. Vana est igitur lucta elementorum commistio in concretis corporibus; nugaxque transmutatio unius in aliud. Cum nullum elementorum, ab alio neque à seipso, in transmigrationem sui esse sollicitetur. Quocirca primus mecum conclusi, Aquam, & Aerem, esse elementa primaria, neque retrogressum unquam facere posse. 12. Non voluit enim benedictus Naturæ parens, quod elementa hostiliter essent opposita & apposita, mutuam perniciem, & voracitatem perpetuo anhelarent, totiesque fierent, deficerent, & cum totidem quotidie formalibus privationibus interjectis, resurgerent ab interitu ad pristinum, sine medii simplicioris intercessione. Quod medium sanè alioquin optaretur, tam aeris, quam aquæ particeps, deberetque esse tamen horum neutrum. 13. Idcirco Sacra, aerem Separatorem: non autem destructorem, vel annihilatorem aquarum nominant. Nec fas est, aerem ad alia traduxisse munia, quam quæ ipsi sunt à rerum opifice, atque Domino injuncta. 14. Finaliter, rarefactio, aut condensatio, formam essentialem aquæ non mutant quia sunt dispositiones materiales, Archeo destitutæ. 15. Porro, si aqua, arrepto fermento, ac semine, in corpus concretum transmutatur. Id tamen elementali privilegio ipsi est perpetuum, ut nec proinde aquæ elementalis materiam unquam deponat. 16. Seminibus quidem concessum est, ex aqua, sua fingere concreta, suamque tragoediam per formarum defluxum ad interitū ludere. At non proinde formæ concretorū aquæ sim-

ſimplicitatem, & formæ ſuæ identitatem deſtruunt. Multo minus, quam anima ſuperveniens, formam carnis deſtruit. 17. Compatiuntur nempe ſubordinatæ formæ, ſe invicem ubique in concretis. Ergo multo magis forma concreti, elementi ſui formam compatitur intactam poſtremo. Quamquam Aer ſumma ſua frigiditate aquam in Gas mutet, nunquam tamen deſiſtit ab officio Separatoris aquarum. Adeo ut ſi ejus frigus compeſcatur, ſua ſaltem ſiccitate, non deſinat vaporem ex aqua ſuſcitare. Inceſſata nempe eſt actio Cœlorum in ſuo rotatu, aëris demum & aquæ obedientia continua, imo ſeminalium omnium, eſt interruptum agendo filum. Creata nimirum perpetim reſpiciunt voluntatem ſui Creatoris, quam ſolus homo negligit.

BLAS METEORON.

Stellæ ſunt nobis in ſigna, tempora, dies, & annos. Ergo patrant temporum mutationes, tempeſtates, atque viciſſitudines. Quorſum opus habent duplici motu, locali ſcilicet, & alterativo. Utrumque autem, novo nomine Blas ſignifico.

2. Ac potius motu per locum, quam ſuo lumine, Blas excitaut. Obſcura nempe nocte, ſæpe flantem Boream, Auſter ſequitur, ac viciſſim. Blas ergo, quod tepidum ſpirat ventum, non ipſius cœli calore, aut lumine, ſed loco, directione & connexu opus habet. Quorſum cum ſtellarum lumen devenerit, valvæ ſeſe pandunt, aut claudunt. Valvarum ergo claviger, eſto aſtrorum motus. Qui ſimul Peroledos, ſive ſtrata aeris, movet.

3. Non igitur omnis calor, è præexiſtente igne, aut lumine fit, nec frigus, caloris nudam dicit abſentiam: ſed Blas motivum ſtellarum, eſt virtus pulſiva, ratione itineris, per loca & ſecundum aſpectus. Quæ circumſtantiæ in ſtellis, qualitates primas in hæc inferiora cauſant: non ſecus atque in hominibus verecundia, ira, timor, &c. frigus & calorem concitant. Idque ſtellæ ex dono creationis habent.

4. Ventus Hippocrati aëris fluens unda eſt: ego verò per cauſas definiens, ventum dico, fluentem aërem, motum per Blas ſtellarum. Idque pro vento naturali: aliàs verò Cacodæmoni non raro datum, ut etiam ſine Blas ventos creet, vel Blas tempeſtuoſum augeat. Aër ergo, niſi Blas habeat, quietus manet, nec motus principium, à ſeipſo, habet: ſed aliunde ipſi advenit. Blas ergo motivum, concitat ventos, tempeſtates, exundationes, per diverſos aëris Peroledos nunc in altum, nunc deorſum, transverſum, in longum, lateraliter, in omnes terræ oras transcurrendo. Quamquam elementa non habeant opus motu: humana tamen neceſſitas, illum poſtulat.

5. Cumque autem nihil ſeipſum eſſet movendo. (excepto ſeminibus dato Archeo,) complacuit ſibi Æternus, collocare in ſtellis, enormonticam motivam vim, mandato oris noſtri, non valde abſimilem. Ita ut Blas teſtimonio nobis ſit, Deum, ſua præpollenti Bonitate, elementa, ac ſtellas, pro nobis feciſſe, horum fines, juxta commoditates noſtras, dimetiendo. Blas itaque movet non tam lumine, radiis ac motu ut motu: ſed quatenus ad loca quædam ſtellæ devenere, quibus hæ ſua debent officia. Locis ergo

ergo proprietates insunt stabiles; Sin vero non stabiles sint, id aliorum astrorum respectu, secum analogo motu delatorum, pro durationis alteritatibus, advenit. Blas ergo, ut masculum in stellis, est motus initium generale; non minus terram quam aerem, atque aquam spectare videtur.

6. Luna etenim regit noctem juxta Sacra, ut Sol diem: quamvis Luna, pro medietate, non currat subter noctem. Partitur nempe globum terræ, in quartas, in accessus, & recessus. Oceani binos, indies. In eoque, fere horas consumit, 28. Tantundem minus, quantum interea Sol, & Luna, ab invicem defecerint, aut appropinquaverint. Blas ergo, & in aquis æstum, silente vento, cit.

7. Blas autem alterativum, in productione caloris, atque frigoris, consistit; idque præcipuè, cum ventorum mutationibus. Sed stellæ, humiditatem, aut siccitatem ex se non habent, aut dant. Neque enim humiditas citra materiam, ut qualitas nuda, est considerabilis in natura, ideoque nec ex stellis, ad nos defertur. Omnis enim humiditas ex aqua est, quæ ante natas stellas fuit.

8. Errat ergo Paracelsus, qui pluvias, nivem, &c. stellarum fructus ita ait, ut in astris, velut utribus, coquantur ad maturitatem. Siccitas quoque in aere aquarum Separatore, erat ante stellas: nec est extra corpus, qualitatis more considerabilis. Calor autem & frigus, sunt qualitates magis abstractæ à corpore,

9. Duo ergo tantum sunt luminaria magna, duæ proin saltem illorum qualitates, in aerem sparguntur, unde meteora cuncta moventur. Calor nempè vitæ est proprietas solaris; frigus verò est alterius astri.

10. Stellæ etiam reliquæ, sua his duobus luminaribus dedere nomina. Quoties ergo stellæ, de natura Lunæ feruntur per loca solaria, tepor fit in aere; sin autem solares, subter eadem loca decurrant, fit æstus.

11. Ad quas aeris qualitates, Gas aeris quoque diversimode alteratur. Calet, hinc scilicet pariformiter Blas, perfundos aeris. Ideo & Gas, vel in suis stratis detinetur, vel deorsum ad nos defertur. Sic ut atomi Gas, ob nimiam exiguitatem invisibiles, amittentes sui constrictionem ac frigoris excessum, in minimas rursus guttulas concidant, atque deorsum properent. Quod si verò tepor, Peroledos inferiores afficit, cum deorsum oberret Gas, propreitatum per Blas: nimbi fiunt æstivales. Gas nimirum per gelu, concretum, oborto statim tepore, liquatur, ac præceps deorsum ruit. Mercurius enim aquæ, suum sal resolvit, & sulfur hæc duo velut obvolvit. Sicque in pluviam decidunt. Quod si vero istud accidat superiori Peroledo, guttæ decidentes, in mediis stratis algentibus, glaciantur, sicque in nivem & grandines præcipitantut. Sin autem tepor, per aliquot continuos Peroledos aeris dominatur: diuturnæ comutantur pluviæ,

12. Hinc etiam patet, quod inæquale Blas, in diversis aeris fundis, diversos effectus pariat. Sæpè enim infimi Peroledi tepent, estque dies plane nubilus, atque nubes plurimæ. Aliàs verò, alter, & tertius Peroledus, tepent, algente infero. Unde nives. Sicque reliqua meteoron cohors, nobis causatur. Per Gas itaque materialiter, & per Blas operativè & motivè, causas & modum clarius constare jam confido, quam antehac. Unde Astrologi atque Medentes, solidiori fundamento, aliqua præsagire poterunt. Intactas interim præsagiorum materias relinquo, quas Deus per ministros spiritus, in portenta recondit.

13. Referam tantum quæ frater Stephanus de Lusignan, ultimus de Cypriorum Regum familia, Ord. S. Dominici, in Cypri descriptione, Parisiis impressa, anno 1580. fol. 212. Gallicè in hunc sensum recitat: *Sub finem, terræ motus subiit Famagusta, qui octiduum duravit. Post vero, exorti sunt ventorum turbines, transeuntes super Insulam intrantesq; Famagustam emporium: magnum enim ibi palatium, mox ædes plurimas diruendo auferunt, cum aliquot hominibus, usq; adeo, nisi nautæ quidam fortè fortuna supervenissent, actum fuisset de Famagusta. Sciat itaq; Lector, nautris orientalibus consuetum esse, quod dum ejusmodi ventos animadvertunt, sumunt cultrum, quo faciunt signum Crucis in aere, proferuntque hæc verba: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Et repente omnis turbo, & tempestas sese separat, & cessat. Vidi enim bis hoc experimentum. Ac secunda vice, dum è Cypro in Italiam redirem,*

direm. Nec enim in eo quicquam superstitionis reperio, nisi quod oportea cultrum esse capulo nigro. Adeoque certi nihil d terminare valeo Hæc ille. Saltem mirum, hanc tempestatem Diabolicam cessare, & Diabolum toti urbi parcere, ob peccatum forte unius peccatoris.

14. Porro circa Blas adhuc considerabile. Si magno æstatis æstu, candelam ardentem, circa foramen fenestræ teneas, nullum plerumq; sentiri moti aëris vestigium: per totam vero hyemem utut exile sit foramen, continuo ac molestum spirat ventum. At cum non major sit, constricti aëris, (ponamus aërem nunc pro ejus Magnali,) præ frigore, quam rarefacti præ calore, videtur non potior hujus, quam illius ratio, ad suscitandum ventum. Duplex ergo est Blas motivum locale in aëre: Unum quidem, quod vento concitat, adeoq; violentiam, & celeritatem includit, ex nativa potestate motuvè. Aliud verò, quod consequitur ad Blas alterativum, propter condensationem, aut rarefactionem in aëre. Hoc autem cum propemodum sit universale, propter æstatem & hyemen, lentum quoque quendam aëris fluxum edit. Ac licet frigus Magnale æqualiter condenset, & hactenus aër immotus, ratione Blas alterativi, & violenti ventalis: attamen cum opposita sphæræ plaga, Magnale in aëre tantum rarefiat generaliter propter æstatem; necesse est aërem in plaga septentrionali partim recedere, constringi, atque adeo minorem occupare locum, partimque à rarefiente, & rarefacto Magnali aeris, sibi contiguo, ex altera orbis medietate, propelli leniter. Atque hæc est causa quæstionis propositæ: tardi nempè & incessati fluxus, in aëre hyemali, quam per rimam, quantum libet exiguam, experimur, etiam cessante vento. At non sic sub æstu. Rarefacto namque semel Magnali per æstatem, immotus apud nos stat aer.

VACUUM NATURÆ.

1. *Vera definitio venti.*
2. *Primorum seculorum indistincta sinceritas.*
3. *Quorsum facit Authoris inventum.*
4. *Examen aëris per Machinam sclopeto similem.*
5. *Probatur vacuum in aëre.*
6. *Facilius creditur vacuum, quam penetratio corporum.*
7. *Mechanica demonstratio, per ignem, pro vacuo & 5. ejus notabilia.*
8. *Mechanica de lychnio sulfurato.*
9. *Collectiones subsequentes, ex utraque Mechanica.*
10. *Aëris pori demonstrantur.*
11. *Tolluntur suspiciones opposita.*
12. *Calor vitro externus, & ignis internus, ut agunt diversimode in aërem conclusus.*
13. *Fortius agere fuligines per compressionem, quam per calorem dilatando.*
14. *Sensus aëris, qualis.*
15. *Novus finis aëris.*
16. *Ignem non vivere ex aere, sed tantum suffocari præ penuria.*
17. *Vacuitates in aere, necessaria.*
18. *Vnumquodque odisse compressionem, ab hospite factam, legibus philautia.*
19. *Impossibile vacuum Aristoteli, evasit jam requisitum natura.*
20. *Dari in vacuo aëris medium inter corpus & accidens, adeoque neutralitatem.*
21. *Quid sit Magnale magnum.*
22. *Blas astrorum ut communicetur absque speciebus.*
23. *Nuga Aristotelicorum, de vento.*
24. *Ridicula multitudo, & copia exhalationum apud Aristot.*
25. *Exploditur opinio Galeni, de ventis.*
26. *Galeni opinio de argento vivo, male à Dioscoride, & pejus exscripto.*
27. *Natura aëris rarefacti, pro confirmatione vacui.*
28. *Dum aër vulgo putatur rarefieri, revera comprimitur, propter Magnalis, sive thecæ extensionem.*
29. *Corpus aëris, justam sui extensionem habet: sub frigore.*
30. *Cur calidiore climate, Cœli favores sint majores.*

31. Pro-

81. Probatur Magnale augeri, ac minui: non autem aërem rarefieri propriè, aut condensari.

IN limite Blas meteori, definivi ventum, vera, id est, per causas constitutivas, difinitione. Cum res, extra vel præter causarum complexum, sit nihil, dicatque naturaliter omne productum, originalem & essentialem respectum, ad sui producens sibi internum. Idcirco *ventus naturalis, est fluens aër, à Blas stellarum motus.* Idque ad distinctionem venti prodigiosi, à malitia Cacodæmonum suscitati.

2. Hippocrates ventum flatum vocat, omnes morbos à flatibus esse, suum τὸ ἐνορμῶν recenset inter primarias morborum causas. Seculi nempe ista fuit planities, & candor, quibus, utpote beatioribus, nondum tanta morborum cognitio, nec crudelitas, nec frequentia. Non enim Hippocrati omnia sunt data. Complacuit sibi namque Omnipotens, post Hippocratem, suos quoque creasse Medicos. Enotuit quidem Hippocrati, in nobis esse spiritum, suo Blas cuncta concitantem, quem dein analogia microcosmica, mundi flatibus comparavit, ac in flatus seriem restrinxit, sive vitæ participes essent, sive vero mortis, atque interitus causas continerent: Sive denique excitati cœlitus, orbis cœlestis analogismos referrent, vel demum, sublunari lege concitati essent, indecisum reliquit. Nondum enim plane enotuerat spirituum vitalium prosapia

3. Nemo enim antehac, materiam Gas, aquam esse experimento didicerat, adeoque ventos mundi, à spiritu vitali penitus discrepare, nondum scitum erat.

4. A ventorum cognitione, per me, in præcedentibus propinata, nunc demum ad aëris examen procedo. Dixi namque idcirco per mechanicam probari, aquam non esse ex compressione aëris, utcunque frigidi: adeoque in elementorum mistione, fontium origine, &c. erratum hactenus. Mechanicam autem esse veram: Quod aër in canna ferrea unius ulnæ possit comprimi ad digitos circiter quindecim, cujus compressi aëris expansione contingeret speculæ per asserem transmissio, non minus, quam si è Sclopeto propelleretur, Quod sanè haud ita fieret, si tanta sui compressione aër sub ferri hyemalis frigore, in aquam mutabilis esset.

5. Inde enim inprimis didici, materiam, & conditiones aëris; quandoque facillimè compressionem, & dilatationem sui sustinere quantum indicat visus. Unde consequens ratus sum, omnino necesse, in aëre dilatato, juxta sibi geminam extensionem, aliquod esse spatium liberum, & vacuum. Puta si ex spatio 28 digitorum, sine ulla aëris perditione, aër recludatur subter cannam quinque digitorum, consequitur fere digitos, ac fere aëris dimidium, esse corporis expers.

6. Alterutrum nempe, est necessarium, sub hac mechanica proba; vel absolutè, in natura aëris, ordinariè dari vacuum; aut corporum penetrationem in aëre (ut dictum est,) compresso. Plures sanè mecum tolerabilius vacuum admittent, quam corporum diversorum existentiam, eodem loco. Cum vacuum non distet longe à nihilo, sitque actio nihil, imbecillior, actione entis duplati. Cumque Natura ex nihilo incœperit, est propinquior nihilo, quam duplo. Adeoque contra duplum plus velitat Natura. Siquidem montes, fodinas, atque urbes, pluvis pyrius evertit. Nusquam autem æquipollens paradigma pro vacuo offertur.

7. Cæterum, vacuum in Natura ordinarium in aere sic probo iterum. In medio fundi patinæ statuatur frustum candelæ, suo sævo alligatum in fundo. Ardeat, & circum affundatur aqua, ad 2. aut 3. digitos, invertatur vero profunda cucurbita vitrea, supra flammam, ad 3. digitos eminente flamma, ex aqua, ita ut os inversi vitri, stet super patinæ fundum. Videbis mox, aeris locum, in præfato vitro imminui, aquam vero quadam suctione, sursum trahi, & ascendere in vitrum, loco aeris diminuti: atque tandem, flammam suffocari. In quo plura occurrunt, Primo-vera, 1. Atque inprimis indubium est, quin flamma sit fumus accensus. 2. Quod fumus sit corpus Gas. 3. Quod fuligo, ex apice combusti fumi, ascendat. 4. Quod una pars sævi, vel ceræ, facile in decies millecuplum sui extendatur. Unde concludo, aeris locum, per flammam non debere imminui: sed augeri necessario

cessario, nisi aliquid loci in aëre fuerit vacuum, quod minuitur. Nec alioqui absurdo caret, quod elementum annihilaretur, sive consumeretur. Enimvero bombarda, vel cuniculi ignei, non illa nostri seculi portenta operarentur, neque saxorum durissimorum, & maximorum disruptiones, in fodinis, nisi pauculus pulvis, unico quasi momento accensus, sui millecuplum decies saltem flammæ ederet, quæ flamma cum priori loco pulveris sisti nequeat, cuncta diffringit potius, quam quod fumus fumum, sive flamma flammam penetret. 5. Quibus accedit, extensio aeris, per calorem flammæ, & non compressio, ut alias vulgo apparet.

8. Denique accendatur lychnium sulfuratum, in lagena vitrea, suspensum filo; lagenæ autem insit aliquantulum aquæ, sitque lagena optimè suberis cortice obsignata, ne quid respiret. Videbis flammam, fumumque sulfuris, totam lagenæ aream, qua aer est, implere, atque tandem ignem extingui.

9. Non fieri tamen aeris imminutionem, nec suctum aquæ sursum, eo quod in locum aeris deberet aqua substitui, adeo suctus non faceret hic lucrum, nec compensaret defectum in aere. Bene quidem, quod aperto operculo, suctus deprehendatur. Flamma autem non tam tenaciter candelæ inhæret, ut sit attollendo tanto aquæ ponderi, quæ flamma, minimo flatu, ab lychnio ejus disperditur. Adeoque flamma immediatè non elevat aquam, sed suctus, consumta aliqua parte in aere, causatus, aquam attollit, manetque per multos dies sublata aqua post flammæ adhuc extinctionem.

10. Quapropter, aerem meditatus sum, poros habere, qui violentam constrictionem, aeris in canna, ac naturalem aliquam annihilationem, in patina, paterentur.

11. Quod autem aer in vitro condensaretur, præ calore, flamma, & fuligine, id Mathesi repugnat. Monstratque instrumentum, quo gradus ambientis mensurantur, calorem expandere, non vero contrahere aerem. Oppugnat itaque præfata objectio thesin suppositam, qua conceditur fieri additamentum materiæ in aere, per novam flammæ ac fuliginis materiam. Sin vero dicatur aliquid in aere esse inflammabile, quod per flammam candelæ consumitur: jam novum absurdum oritur: nempe, aliquod corpus vel planè annihilari, vel per flammam comburi & comburendo non dilatari. Denique, supponendo aliquid absumi: saltem necesse est, vel in nihilum istud inflammabile converti, vel in aliquid, Atqui igni proprium est, quod comburendo extendat omne inflammabile, non autem comprimat illud. Ut ante per pulverem pyrium docui. Sin autem dicamus, aerem in vitro, per flammam imminui: jam habeo intentum. In aere videlicet aliquid esse, minus quam corpus, quod aeris vacuitates implet, & per ignem prorsus annihilatur. Nec id quidem, tanquam ac si esset ipsius ignis nutrimentum. Nam licet istud, huic quæstioni, & loco, sit impertinens: attamen, id quod verè non est corpus, nil potest nutrire. Deinde cum neque corpus sit, neque pingue, non potest inflammari, accendi, aut igne terreri, vel absumi. Tum etiam demonstrabo cap. de formis: quod ignis non sit substantia: Quod autem non est substantia, non requirit nutriri. Denique cum aer sit elementum, & simplex, non potest in natura sui, admittere compositionem, aut connexionem diversorum. Nec sunt in essentiali aeris substantia, diversitates partium, quarum aliæ per ignem consumantur, aliquæ verò minimè. Idcirco namque, si ignis reperisset inflammabilem partem in aere, vel unica candelâ, totus aer accensus dudum periisset. Neque enim cessasset ignis, si nutrimento opus habens, illud in aere sibi vicinum invenisset. Imo si aer ab igne combureretur, transiret aer ad aliquod simplicius & anterius, & desineret esse elementum. Flamma nempe candelæ, esset elemento aeris prior, & simplicior. Liquet ergo, quod flamma in præfato vitro, licet ratione caloris, aeris quantitatem dilatet, naturaliter tamen vult suas fuligines hospitari in aeris cavitatibus, tantum abest, quod aer se extendat: & hæc est unica causa diminuti spatii in aere, unde flamma etiam consecutivè suffocatur.

12. Calor quippe, vitro externus, aerem in vitro dilatare videtur: sed ignis intus, ob suas fuligines, aeris suffocationem, compressionemque actu prioritat. Calor ergo per se aerem di-

 latat

latat, ut patet per machinam, ambientis gradus dimetientem: sed ignis ob suas fuligines comprimit.

13. Adeoque sequitur fortius agere fuligines, per compressionem, quam calorem in dilatando. Deinde etiam fuligines, aeri esse importuniores, quam suum naturale vacuum, imo quam si vacui sit dilatatio. Cum dilatatio spatii aeris, per calorem facta, sit ipsi voluptuaria, respectu compressionis, causatæ per fuligines.

14. Hinc enim conjicio membra universi singula, sensum quendam sympatheticum habere. Adeoque cum essentialiter aer porositates habeat, dolet sibi illas impleri, & nimium gravari, per Gas alienum. Attamen nisi porositates inanes haberet aer, (cadit saltem doctrina Physices, super vacuum fundata negativè:) nequaquam corpora, dilationem sui, aut alienum Gas admitterent. Siquidem per sui commutationem in Gas, millenas capacitates majores exigerent, & sic locus deficeret exspirandis efflatibus.

15. Aer ergo creatus est, ut sit receptaculum exhalatuum; quare etiam vacuum in poris habeat, est necesse: Recipit tamen exhalatus illos, per taxam, & justam sui proportionem: atque ubi vacuitates ad mensuram justam habet oppletas, aufugit aer, suaque fuga, flammam omnem in pyramidem cogit. Sin vero aer, à fuga detentus nimia fuligine oneratur, sese coarctat extinguitque ignem, qui se supra meritum fuligine implet.

16. Hæc nondum à Scholis perpensa sunt, ideoque putarunt, ignem vivere, & ali aere, nec probationem pro hoc habent, nisi à contrario sensu, eoquod ignis, aere præclusus, mox suffocetur. At Idiotismus ille Scholarum, sat patescit. Cum ignis non sit corpus, in quantum est ignis, nec creatura primæ constitutionis: nec enim vivit, nec nutritur, qui mortis instar est. Prout manifestabitur de ortu formarum. Aer verò, est elementum simplex. Neque enim suffocatio ignis, vitam necessariam, ut nec nutritionem præsupponit, nec ignis augmentum est proinde, etsi aperto affatim aere structus sit: Neque etiam ignis, consumit vel aeris tantillum, aut in sui substantiam (quam nullam habet) convertit, veluti sui alimentum, fabulæ sunt. Nam ignis aere privatus perit, non quidem alimenti denegati, aut vitæ participatæ respectu: sed loci defectu, nequeuntis fuliginem continere, cujus compressione, suffocatus ignis extinguitur. A nimio nempe, raptimque sufflato aere, flamma confestim perit aliter; cum flamma minus tenaciter lychnio affixa flatu auferatur, & ablata semel à lychnio, non habeat deinceps in aere subsistentiam, ut nec substantiam habens in seipsa. Pori ergo aeris, fuligine repleti, avolant, locumque cedunt aeri advenienti alteri, ut suam etiam de Gas succinam suscipiant. Quæ aeris fuga ventum suscitat, ut & requirit. In Salinis Burgundiæ, testa plana, repleta aquâ, juxta cratem fornacis posita longe citius conglaciatur, quam alia quæpiam, sub diu & gelu exposita, propter aeris continuum affluxum, & transitum, quem ad flammæ vitam, sive alimentum affluere, à Scholis perperam putatum est. Aeris ergo vacuitates implentur moderatè: sin supra onerantur, mox spatium aeris sese coarctat, angustiorique loco claudit, consumtis porositatibus vacuis, ut ignem exhalantem suffocando, ab incepto avertat. Istud est omnibus creatis per philautiam ingenitum. Neque enim secus, aqua se glacie incrustat, quam ne ab frigore aeris in Gas abripiatur.

17. Sunt ergo in aëre vacuitates necessariæ, ut pro capacitate, hospitarentur aporrheæ evaporabiles, ob quarum finem, aer compressionem, atque dilatationem sustinere visus est. Alias namque sublato aeris vacuo, minimus motus, totum ferè universum, sui continuitate moveret, suffocatique mortales propinqui, conciderent, mox obortis exhalationibus, non secus atque in cuniculis fodinarum persæpe fit, ubi suffocantur metallarii, non defectu aeris abundantis, nec etiam semper ob venenum suffocans: sed potissimum eo quod aer in cuniculis, repletus per Gas mineralium, non removetur. Adeoque hinc etiam contingit, lucernas, atque lampades, mox spontè extingui, una cum fossoribus. Quapropter cuniculos pertundunt, variisque machinis aerem exhalatione repletum exhauriunt, novumq; affundunt, atque inspirant.

18. Verum aer non secus exhalationem nimiam respuit, quam aqua aerem, & aliud quidlibet, eodem secum diversorio violenter copulatum

latum. Sit lagena ænea: in cujus fundo sit aqua, A. aer, B. Robineta C. foramen lagenæ D. per quod cum syphone, sive clysteri, fortiter insuffletur aer. Tunc autem volvatur Robineta, ut aerem sub se detineat violenter. Dico igitur, quod dum Robineta iterum celeriter volvetur, ut aeri exitum det. Nedum enim aerem B. compressum exsufflabit, sed & simul cum illo, A. magno impetu, totum sursum evolabit. Aer ergo, invitam suæ vacuitatis compressionem sustinet; idcirco etiam aquam. A. secum effert, quod sane, vacuum ostendit esse plausibilius, quam aeris compressionem, utpotè quæ ad corporis invitam penetrationem appropinquat.

19. Nunc igitur de vacuo Aristotelis impossibili, est factum naturæ requisitum ordinarium.

20. Veruntamen aeris illæ porositates, utcunq; sint actualiter, omni materia expertes: habent nihilominus in se ens creatum, id est, aliquid reale, non figmentum, nec solum locum nudum: sed quod est inter materiam, & spiritum, incorporeum, plane medium, atque neutrum, de numero, inquam, eorum, quæ limite de formis, negavi substantiam, vel Accidens esse.

21. Magnale est, quod cum in creatis sui simile non habeat, ideo per sibi simile manifestari recusat. Magnale quidem non est lux: sed forma quædam assistens aeri, ejusque velut socia, ipsique certo connubio velut conjugalis. Assistens inquam, non conjuncta essentiæ ejus; ideoque in poris assistens.

22. Per hanc videlicet, Blas astrorum, immediatè, ac sine impedimento, quaqua versus & instantaneo motu extenditur: non autem per millenas millium specierum generationes, unico velut momento peractas, quoties lux, vel influentiæ cœlestes, inferiora feriunt, Scholarum isthæc sunt fabellæ, ne videlicet, unum Accidens, migrare cogantur concedere, de subjecto in subjectum, malunt millenas millium generationes specierum luminis, in instanti fieri, dum Sol tam eminus, suos ad nos vibrat, radios. Quod enim Scholæ hac in parte, ceu Adynaton statuunt, docebo cursum Naturæ esse ordinarium limite, de Magno oportet. Jam ergo Naturæ Gas, & Blas, sat constans, & qua via Blas ad nos descendat.

23. De vento addendæ sunt Scholarum doctrinæ. Inprimis Aristot. Scholæ docent, ventum esse exhalationem siccam (non autem aerem,) à terris, virtute caloris elevatam, quæ cum à nube præpediatur sursum scandere, lateraliter velut furiosa discurrit, tantæque molis robora efficit. Quasi levitatem pristinam amisisset, per primam nubium repulsam, ideoq; furens discurrat lateraliter quasi nubium esset contextura continua, nec usquam scandenti exhalationi, à tantilla nube, semel repulsæ, nullus deinceps per nubes introitus nullusq; transitus daretur! quasi lagena aere repleta, & subter aquam depressa, ascendens autem reperiret sibi manum obviam, perproinde lateraliter per aquam discurreret! & perdidisset priorem nisum sursum deinceps, sic ut oblita sursum scandere, tametsi non continuam nubem reperiret, optaret deinceps lateraliter potius ferri. Neque enim considerarunt, ventorũ lateralem motum, debere esse refractum ac necessario etiam debiliorem, motu suo sursum: adeque magis valeat ventus, celsas dirimere turres, quam vaporalem supra se nubem discutere.

24. In singulis sanè demiror Scholarum ignaviam, assentiendi assuetudine subscriptam. Aristoteles enim salem maris; (quem tamen coæternum mundo putavit,) scribit originem habete ab exhalatione, (exhalationem ne in minimo agnovit:. quippe quæ volatilis est, & sal maris fixum, neque enim potest aqua maris, alioqui dulcis, volatilitatem exhalatione fixare, quam ipsum salem armeniacum:) omnia quoque meteora, & ventos præcipuè, imo terræ motum, & cometas, (quorum ille Anni 1618. millesies terra erat major,) itemque lapides, rupes, saxa. solis dicavit exhalationibus. Defuit suis somniis adæquatum promtuarium, unde tantæ exhalationes prodirent. Et nihilominus istis nugis Scholæ subscribunt, nec expergiscuntur à Catocho, nisi dum expresè Aristoteles in fidem impingit.

25. Galenus vero, ventum, sive flatum, putat vapores, ex aqua, & lacubus, vi caloris sublatos, subinde vero esse aerem, è corpore misto resolutum. Utrumque vero, aut frigidum, ætati decrepitæ, deficienti calido innato, & affectibus frigidis, assimilatum. Cespitans nimirum in omnibus atque singulis, puerilia somnia, pro veritate, in immensum dilatavit.

26. Nondum enim sub Galeno, ars stillandi enotuerat, qui nunquam rosaceam vidit, ut neque argentum vivum. Quippe male Dioscoridem legerat, cum Plinio, scribens, argentum vivum, ob ingens pondus, non corio, non ligneis thecis detineri posse, sed solis capsis metallicis, asservari. Quasi unica uncia ejus, plus ponderaret, quam uncia plumbi. Quamobrem Galenus, altè atque intimè nescire debuit altissima Philosophiæ, & intima Naturæ principia, proprietatum quarumcunque seminales resolutiones & exaltationes.

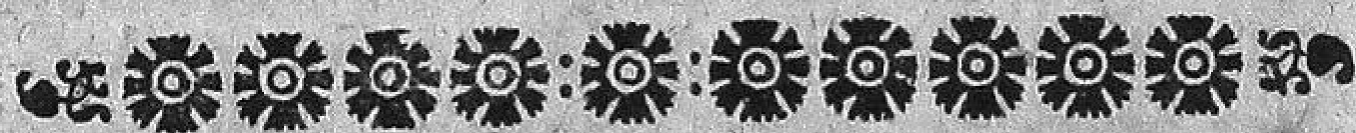
27. Tandem ad ostendendam in aere vacuitatem, rarefactionis & condensationis quidditatem ejus altius indagare convenit. Inprimis enim, quidquid de rarefactione aeris hactenus dixi, id pro captu vulgi factum fateor: alioqui propriè loquendo, etsi aer comprimi, atque expandi in spatio loci videatur: attamen ipsa rarefactio non est ipsius aeris, id est, quod ipsum corpus aeris seipso fiat rarius, eo modo, quo ex aqua fit habitus. Quoniam jam aliquoties ostendi, quod halitus sit nubes atomorum aquæ, invicem diremtorum, per partes aeris medias intercedentes, & quod ideo aqua, in halitu, ac semper maneat aqua, neque aliud patiatur, præter sui extensionem, ac divisionem in atomos, à Separatore suo factam. Etenim si corpus aeris ergo, rarefiat: hoc esset, vel quatenus mutaretur in aliud corpus, se tenuius, rarius & simplicius, quod est fingere novum elementum, & inauditum, actu frigidum, aliis tenuius, & aere simplicius. Aut aer rarefieret per separationem atomorum, & intercessionem alterius corporis incogniti; & tunc corpus intercedens, admitteret gradus raritatis. Ideoque ipsa rarefactio, non tam in aerem, quam in corpus incognitum intercedens, esset referenda. Est tamen rarefactio, non aeris, sed in aere; idque nedum ob admissas fuligines, (ut in mechanica patinæ,) verum ob nudam qualitatem caloris, (ut patet per organum dimetiens qualitates ambientis:) ergo quoties apparet in aere rarefactio, omnino necesse est, eam per augmentum Magnalis contingere. Quod sonat vacuum in aere auctum, aeris poros dilatatos, & extentos.

28. Adeoque tantum abest, quod propter calorem aer per se & in suo corpore sustineat rarefactionem, muteturque elementi corpus: quod potius coaguletur, comprimatur saltem, atque porositates vacui se extendant, sive ipsum Magnale, in aere multiplicetur. Quocirca & impropria locutio, dum aerem indicamus per se rarefieri, quando potius per se inspissatur, sive comprimitur: Magnale vero sibi connatum, ideo extenditur.

29. Ex præfatis autem deducitur, aeris corpus, ad justam sui extensionem duci sub frigore. Atque iterum inde consequens, frigus esse aeri geniale. Magnale verò, sub frigore contrahi. Quoties autem Magnale coarctatur, viæ astrorum ad coarctantur.

30. Atque hinc obvium est, cur terra promissionis, valde calida: id est, cur zona calidiore, feliciores sint Cœli cum terra consanguinitates, fructus uberiores, & sapidiores. Magnale ergo, instar lucis, fit, & annihilatur facile. Nam quod in se est aeris vacuum, penè nihil est, in respectu corporum. Ex nihilo enim procedit, in nihilum quoque redigi potest. At non nisi invito aere: eo quod hoc vacuo opus sibi sit. Eheu! quam propè nihil, tota est natura, quæ ex nihilo incœpit.

31. In organo præfato, dimetiente ambientem, calore vel frigore Solis, cernitur locus aeris major, minorve; ad rarefactionem autem contenti, expelli aerem sentimus. Cujus spiraculum, si tum occludatur, aeris defectu suctus sentitur. Ergo penitius inspiciendo, vacuum aeris, sive Magnale, augetur & minuitur; non autem aer rarefit. Sic & & condensatio, sive compressio aeris, non est respectu corporis ejus: sed tantum Magnalis.

METEORON ANOMALUM.

1. *Iridis & parelia mysteria.*
2. *Ante diluvium non fuisse Iridem.*
3. *Iris data in signum fœderis: nondum tamen sciri ejus causam.*

4. *Iris tamen quotidie suum fœdus rememorat.*
5. *Iridi mysterium fœderis adhuc subesse.*
6. *In quo Iris designet finem mundi.*
7. *Deliramenta Scholarum de Iride.*
8. *Requisita à Scholis.*
9. *Iridem non suos habere colores immediatè in nube, sed in loco.*
10. *Iridem esse de natura luminis.*
11. *Probatur exsistentia colorum, immediatè in loco.*
12. *Objectum visus immediatè in loco: objectum auditus immediatè in corpore medii.*
13. *Creaturæ neutralitatis subsistunt immediatè in loco, extra corpus.*
14. *Refutatur Paracelsus de Iride.*
15. *Frequentia miraculi, non redigit illud in numerum naturæ.*
16 *Quædam supernaturalia, sunt ordinaria.*
17. *Athea, & ludicra opinio Scholarum de Tonitru, & fulgure.*
18. *Visiones mirabiles in montibus altis.*
19. *Fragor spiritale Blas Cacodæmonis.*
20. *Historia Tonitrui.*
21. *Vox Tonitrui, ut putrefaciat.*
22. *Sal externus præservat.*

Meteora constare dixi materia Gas, & efficiente Blas, tam motivo, quam alterante. Sed anomalum est Iris, mysterium sua origine divinum. De Parelia, qua duo meridie Soles, vel tres apparent, simul æquè lucidi, idem sentio. At Tonitru non mysterium æque, ac portentum includit.

2 Iridem, per Sacra admoniti, fide credimus, in signum fœderis, inter Deum, & mortales, datam, quod mundus deinceps aquis non amplius esset periturus. Primum enim inde deduco, Iridem ante diluvium nunquam visam. Mortales alioqui jure conquesti fuissent. Jam enim sæpe ante vidimus Iridem, & tamen mundus Cataclysmate periit. Quam ergo nobis securitatem per Iridem polliceris assuetam? Suspectum hoc nobis fœdus, pavorem non tollit. Nova ergo mundo Iris fuit, dum in signum fœderis primo apparuit. Quapropter ad insolitum ens, obstupuere mortales, fidemque adhibuere alias increduli.

3. Secundo, hinc disco, Iridem datam in merum signum, quocirca neque hodie etiamnum ullam causæ rationem, relatione alicujus effectus, habere. Tertio, cum jam mundus ante diluvium, circiter bis mille annos consenuisset, fuerantque tamen causæ in natura, quas hodie Iridi attribuunt Scholæ; non tamen Iris: Id sane convincit falsitatem illarum causarum.

4. Unde tandem quarto sequitur: Quod nisi Iris, & hodie in signum fœderis, & primæ suæ constitutionis ergo, irrito alias scopo, appareat: Igitur & ictum olim fœdus Iris nobis subinde rememorat, ut credamus, atque perpetuo memores simus, Deum peccatorum vindicem, aliquando aquas misisse, ut omnem animam, in terra viventem perderent, eundem fore peccati nostri conscium vindicem, & Judicem. Etenim omnis caro corruperat viam suam per luxuriam: quam per aquas suffocari, oportuit. Per Iridem itaque, nos comminatarum pœnarum perpetuò memores vult Deus, qui hoc signo se naturæ præsidem & vindicem continuum denotat.

5. Ut autem Iris significaret, quod mundus non amplius aquis submergeretur, decebat eam præ se ferre, non quidem insolitum aliquod in aëre spectrum, indifferens ad quodlibet aliud: sed in Iride mysterium promissi fœderis subesse debebat, quod sponsionem, atque promissi fidem signo panderet.

6. Videor sane mihi cum Noha in Iride tres colores splendoresque placidos admirari, trium sulfurum, in mineralibus concrematis, elucescentes. Adeoque colores dant testimonium, quod terra mineralium matrix, tandem extrema sulfurum suorum ustulationis liquefactione, iram Dei sit luitura. Iris ergo, non amplius aquam: sed ignem præsagit.

7. Demiror Scholas Sacrorum auscultare veritati traditæ, nolle; sed etiamnum hodie perrigere ethnicis deliramentis adolescentes inebriare. Propinant nempe, Iridem duplici nube constare, profundiore, atque spissiore una nempe, altera vero tenuiore, illi insuper extensa, ut speculi vice, Solem ex adverso referat. Inane utique commentum, anili somnio simile. Nam ego Iridis infimam partem, pedibus quandoque calcavi;

calcavi, & manibus tetigi: Idque non solum in montibus nubilosis, sed aperto, & aprico campo. Adeoque oculis, manibus, & pedibus, cognovi illius suppositi falsitatem. Cum ne quidem simplex nubes, esset in loco Iridis. Neque enim etsi mane, Iridem finderem, eamque per Iridis colores ducerem, sensi quippiam, quod non ubique, circumquaque in aere vicino. Imo non proin colores Iridis turbabantur, aut confusionem tolerabant.

8. Deberent Scholæ saltem explicare, cur semper arcus, aut semicirculi figuram, nunquam vero speculi speciem haberet? Cur si sit Solis reflexi imago, in medio sui non luceat, Cum Parelia, Solis instar, indistincto, rutiloque lumine fulgeat? Cur duæ istæ nubes, semper pari arcus forma, & colorum varietate complicarentur? Cur speculum, ex adverso Solis, non illos colores repræsentet, si duplex ista nubes, sit vice speculi? Cur duplicata ista nubes, saltem exteriore, & connexa parte, latitudinem vagam nubium non mutetur, si concava, penetretur exuberanti luce Solis occidui? Cur Sole, subter nubes occultato & nusquam micante, etiam Iris appareat? Quare inquam Sol, uniformes semper, & varios istos, tamq; prope consitos colores, & non unicum duntaxat, juxta luminis sui simplicitatem, depingat? Quare plures subinde uno campo Irides, simul appareant? Siquidem in tam vasto aeris circulo Horizontis, non cadit reflexio in uno atq; altero milliari: sed nubes Soli opposita, non habet directè suam reflexionem nisi in oppositam partem, sibi in Horizonte respondentem, non autem in suo lateri vicinam. Demum absurdum est, quod superior & rarior nubes coloris expers, & quam lumen Solis facile penetrat, in densiore altera, colores fingeret, quos nec Sol, nec utraque illarum nubium in se habent. Has sanè Scholarum inanes theses, plurimum admiratus sum, dum Iridem manu contrectarem, nullamque prorsus nubem circum viderem.

9. Quocirca Iridem peculiari privilegio notavi, suos colores habere immediatè in loco, in aere autem mediante loco.

10. Adeoq; notavi istos colores, & figurā Iridis, in modo exsistendi, esse de natura luminis.

11. Id est, flante vento colores, qui immediatè insunt medio, simul cum medio ambulant, atque dissipantur, juxta ac medium, in quo sunt. Colores vero sive lumina, quæ insunt immediatè loco, non mutantur, etsi aer, vel medium in quo apparent, mutet locum, & fluat. Sic nec flante vento, Iris perit, ambulatve.

12. Hinc nempe objectum visus, unico instanti ad oculum defertur: Auditus vero objectum, quia immediatè non in loco, sed in aere est locato, durationem & motum præsupponit. Quocirca Iris, nedum non est in nube: quinimo nequidem in aere: sed immediatè in loco. Sic namque lumen Solis instanti celerius, à Sole, in terram usque ferit, eo quod sit immediatè in loco; in aere vero mediatè, quatenus scilicet hic est in loco. Quod autem Sol sit causa Iridis, id naturale credo, sed quod à Sole, immediatè in loco, arcus taliter coloratus statuatur, nullatenus autem in aere, id signi vim habet.

13. Scholæ enim hactenus ignorarunt lumen & colores posse subsistere, nisi substantiæ alicui inhæreant. At nec mirum. Siquidem nescivere, Creaturas quasdam, quarum aliquas retulerunt in substantiam (puta ignem, formas substantiales, &c.) alias vero, in mera accidentia (ut Iris, lumen, magnale, &c.) resignarunt. Quæ tamen esse creata neutra, suo loco demonstravero. Hic autem dixisse sat esto: Quod si Iris, immediatè in aere esset, & non in loco; necessario, quolibet ventulo, mox difflueret, & una cum nube, vel aere, difflaretur. Quod falsum est in Iride, quæ sub ventis etiam dudum constat, absque ulla nubium præsentia subinde, & tamen in eadem constante arcus, seu semicirculi figura: ergo Iris cum sit immediate in loco, est nova luminis colorati figura. Incepit quidem Iris supernaturaliter, in signum, atque mysterium, icti fœderis cum mortalibus: cumque hodie in aere, sine materia ulla radicem habeat, per modum tamen naturalium, ejus causam efficientem, illiusque præsentiam veneror, & in signum fœderis Iridem mihi commemoro, datam hodie, prout olim.

14. Paracelsus Iridem, Solis retur Evestrum, Evestrum vero, hominum manes vocat. Quæ sola sui absurditate, ut sat rejecta, transeo. Siquidem

dem

dem Sol, nec animam, nec post funera, (adhuc vivens,) Evestrum habet.

15. Sunt, qui ridebunt me, propter hæc quotidiana miracula. At certe dum res intueor penitius, video divinam Bonitatem actualiter, semper, ubique & immediate præsidem: utpote. *Qua revera à fine usque ad finem attingit omnia fortiter, & disponit omnia suaviter. In Deo enim vivimus, sumus, & movemur*, revera, & actu: non autem per analogon, aut similitudinem. Siquidem dum Dominus Salvator dixit, *Ego sum*; Nempe per quem estis, vivitis & movemini, subtraxit tantum eam sui potestatem, qua movebantur, & confestim ceciderunt milites omnes in terram. Et quanquam sit ordinarium in natura organum, quo moveamur: est tamen altera principalis, totalis & independens causa nostri motus, & concurrit ejus origo, miraculosa manus in singulo motu.

16. Sic quoque in Iride concurrunt Sol, & locus velut causæ secundæ. Est tamen altera independens causa totalis, miraculosa & immediata, quæ Iridem direxit ad gloriam suæ Bonitatis, & icti fœderis, non solum quidem cum Noha, & familia sua! sed cum posteris filiis hominum, usque in finem mundi. Adeoque eadem origine, & fine, quibus incepit Iris, spondetur duratura quamdiu erunt mortales: & cum sit signum fœderis cum filiis hominum, non autem cum solis filiis Nohæ, quoddam etiam pactum includit. Miraculosum ergo in Iride est, quod colores sui non sint aliquo in corpore, sed immediatè in loco in ipso, instar luminis, idque immediate à manu Dei, sine concursu causæ secundæ. Neque mirum est, ex conditione pacti; intervenire effectum supernaturalem. Quippe quod multis locis occurrũt miracula perpetua.

17. Itaque, ut Iris signum est fœderis sempiterni, & Nuncium divinæ Bonitatis; ita Tonitru potentiæ Dei admirationem, atque adorationem causat. Nihil enim est in rerum catalogo, cujus habenas præpotens Conditor non immediatè regat. Inculcat nimirum ubique amorem, & timorem sui, adeoque suæ potestatis hominem ordinario admonitum vult. Juxta illud: *Vox Tonitru verberavit terram.* Subitaneum Blas enim, & portentosum, in aere concitatur. Cælum subinde serenum, mox etiam citra ventum, nube atra repentè conspurcatur. Sæpius enim sereno cœlo, citra nubeculam ullam tonat. Adeoque tonitru, nubem non exigit; sin autem repentè concitet, fit, quatenus fragor Peroledos concutit, siditque Gas deorsum, in spissam nubem, frigore loci contractum. Frivola igitur Scholarum de Tonitru doctrina, statuens exhalationem intra nubium thecam accendi, elidere fulgur, ejusque nubis tot esse rupturas quot tonos & fragores.

18. Vidi nempe in montibus vagantes nubes, & frigidissimas attactu, nullas tamen alicujus firmitudinis, aut roboris, ut discontinuatæ, tanti fragorem edant, vel fulmen tantæ potentiæ, motu deorsum, adeoque violento, & præter naturam ignis ascendentis disjiciant. Vidi, inquam, circa me fulmina, & Tonitrua etiam subter meos pedes audivi. Attamen illas nubium firmitudines, & Tonitru nugas, vel minimum deprehendi. Vidi inquam subter pedes meos, fulgura & Tonitrua variè ludere, ubi primum nulla esset nubes, nubemque descendere, quasi voce Tonitrui advocatam, Adeoque fulgur & Tonitru, cum magnificentia Potestatis divinæ, non autem cum formidine, sum intuitus, licet bis fuerim, in domo, percussa à Tonitru. Magnificentias enim Domini, eo magis admirando laudavi, quo mihi essent viciniores effectus ejus. Vidi quoque semel prope Vilvordiam, atque iterum Bellis, in Flandria, thecam quandam nigram, quasi longa esset equitis ocrea, inter querceta, magno fragore volare, habentem à tergò flammam velut accensi straminis. Succedebat vero ingens nimbus. Itaque cum Tonitru causam non habeat planè naturalem, in nubibus meteori, credo prorsus causam omnem habere non supra, sed præter naturam adeoque esse effectum portentosum.

19. Inprimis namque credere tenemur, Cacodæmonem, esse Principem mundi hujus, ejusque principatum inter fideles non elucescere, nisi solo tentatoris officio. Sic nempe dicitur, *Adversarius tanquam Leo rugiens circuire, quærens quem devoret.* Id autem non ex officio principatus. Obtinuit ergo principatum mundi hujus, ut sit pro judiciis summi Monarchæ, exsecutor aliquis, adeoque ut sit arbiter Tonitrui, & fulguris, sub stipulatis tamen condi-

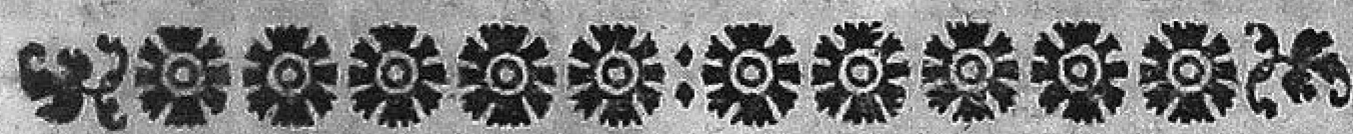
conditionibus. Etenim nisi rejectis repagulis, à divina Bonitate, frenaretur illius potentia, terram unico quateret ictu, & mortales perderet. Fragor ergo, sive vox Tonitrui, est Blas spiritale Cacodæmonis, ingentis sanè roboris effectus. Non est autem Tonitrui, miraculo conjunctum: sed portentum in natura continet. Adeo etsi ignis fulminis, sit naturalis, modus tamen, & medium, sunt potentiæ Diabolicæ. Deus enim ut Pater amantissimus, amari vult primario: per se autem, immediate formidines non lubens incutit: eo quod ex timore, & formidine pœnæ, aut supplicii, amari, non est suæ Bonitatis. Ergo suæ potentiæ terrores, & indignatæ Majestatis formidines, non nisi per appropriatos Apparitores spirituales sibi ministros incutit, id est, per spiritum terribilem. Idque tota mecum censuit semper Antiquitas, quæ Jovem, vel Jova (quasi cum Hebræis Jehova diceret,) Deum Tonitruum dictavit. Cum rerum Dominus, & Patruum dictavit. Cum rerum Dominus, & Patruum dictavit ...

20. Rideant Athei meam Philosophiam, nullum Numen, nullumque spiritum abstractum credentes. At saltem non possunt non admirari effectus Tonitrui, & sese ignorantiæ causarum ejus, accusare. Unam saltem historiam, mille instar narrabo. Anno 1554. in tractu Leodiensi, turris Curingiæ per Tonitru ablata, nusquam apparuit: tandem post quindenam, in herboso Cœmiterii gramine, fossa aperitur, qua sutor sepeliretur, & ecce sub cespite immoto, ac viridi, primum gallus æneus, cum cruce ferrea apparet, dein turris pinnaculum, ac tandem tota turris effoditur. Vidi ego unico fragoris tono, me præsente, aliquot myriades quercuum, & corylorum combustas, primo germine, & foliis, tota nempè sylva, loco, dicta, prope Vilvordiam, ubi interim frequens Betula, Fagus, & Alanus, densa confusione aliis commistæ, à Tonitru illæsæ permanserant. Aliàs verò, unico ictu, multa, longe distantia, simul ferit. Quis enim mille artificis varias technas, & ludibria satis explicet? Sufficit plures concurrere actiones spirituales, à naturæ ordinario cursu alienas, in distans quoque, atque in propinquum, potentes æqualiter.

21. Vox ergo illa terribilis Tonitrui, terram verberat, bombyces necat, cerevisiam concutit, & acescere cogit, carnes mactati bovis suspensas, flaccidas facit, lac coagulat subito aciditatis fermento, &c.

22. Sal autem extra, ad cadi, vel testæ labrum, de foris appositus, avertit ejusmodi effectus. Debile sanè resistens tanto agenti, si in natura resistens agenti debeat prævalere. At quid? Cacodæmon salem odit, ideoque in suis scropharum sabbathis, sal perpetuo deficere dicitur: sat gnarus quod sal exorzisetur pro aqua lustrali, quandoque sale baptizans utatur. Sal etiam non benedictus, imperia sua pessumdet. Si ergo ex fructibus arbor, ex operibus itaque author cognoscendus est, eoque magis, quod tam debilia remedia, tanto resistant robori. Nec sanè facit in contrarium, quod Deus apparens Moysi in monte, fulgure, & tonitruo petpetuo, coram Israel montem cinxerit. Quinimò exin confirmatur, fragorem, Tonitru, fulgura, esse ministrorum spirituum, spirituum inquam Tortorum & executorum: siquidem sub indictione mortis, Israel ab ascensu montis arcebatur. Nec enim ideo in apice montis erant Tonitrua; sed infra circum montem. Nec etiam Omnipotens Heliæ apparuit in turbine, aut forti vento: sed in aura suavi. Pro corollario huc referam decretum Ecclesiæ: quæ in benedictione campanæ certas præscribit formulas, quibus confirmat præsidentiam in Tonitruo, eandem, quam hoc capite præscripsi. In verbis enim, habent exorcismi sui. *Procul pellantur omnes insidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempestatum: temperentur infesta Tonitrua, ventorum flamina, &c. Prosternat aëreas potestates dextera tua virtutis, & hos audientes tintinnabulum, contremiscant, & fugiant. Ante sonitum ejus, longius effugentur ignita jacula inimici, percussio fulminum, impetus lapidum, læsio tempestatum, &c.* Quorsum nimirum conspirant omnes exorcismi contra tempestates. Nam grando, ventus, pluviæ, nubes, &c. sunt meteora naturæ: sed jaculatio tempestuosa, superans casum corporis

poris granis, aut veni fluxum, à potestatibus malignis, facta intelliguntur. Hæc quidem de tempestatibus aeris, grandinis, & maris ita confirmantur: sed in Tonitru, nedum ipsa fulgetri, aut lapidum jaculatio: verum insuper fragor tonitrui, à potestatibus aeris, ac hostibus pendet: utpote, quod nulla nubium, aut aeris laceratio, possit ejusmodi fragores, horumque effectus edere naturaliter: nisi portentosæ & hostiles potestates sese immisceant, & colludant.

TERRÆ TREMOR.

1. *Nomen terræ motus improprium.*
2. *Copernici opinio.*
3. *Facti species.*
4. *Consonant Scholæ omnes in causis, cum Aristot. per XXI. secula hactenus.*
5. *Demonstratur Scholarum opinio, impossibilis, à defectu loci.*
6. *Idem à supposita vi exhalationum, quomodocunque sumatur.*
7. *Item per regulas proportionis ad motum.*
8. *Exhalationum ortus, quantitas, potestas, progressus, modus fiendi, hospitium, & celeritas, ridicula omnia.*
9. *Impossibilia demonstrantur hæc omnia.*
10. *Deest causa ortus.*
11. *Probatur per regulas falsi, & absurdorum.*
12. *Quod suppositis ad lubitum Scholarum nugis, modus adhuc sit impossibilis.*
13. *Data exhalatione ad optatum: attamen inde tremorem terræ impossibilem.*
14. *Disruptiones præ pavore penetrationis corporum, differunt ab ea, quæ præ exhalationum supposita levitate contingeret.*
15. *Probatur impossibile, ex natura compositionis exhalationum.*
16. *Impugnantur, quæ ex connivenvia falsi concessa erant.*
17. *Putei, & specus, toto anno, in sui profundo, æqualis sunt temperamenti.*
18. *Exhalationem non esse, ut nec Gas igneum.*
19. *Exhalatio nequit terram elevare sui levitate.*
20. *Vesica aere repleta, non emergit efficienter ex aqua, propter sui levitatem sed occasionaliter.*
21. *Gravitas, qualitas activa: levitas autem cum nullum pondus habeat, nihilum significat.*
22. *Tria inde deducta notabilia.*
23. *Modum Tremoris terræ, à Scholis datum, esse impossibilem.*
24. *Ignorantia Scholarum, de proprietatibus levitatis.*
25. *Elenchus Scholarum, ex ignorantia.*
26. *Qualiter in hoc delusa Schola.*
27. *Novum ob errores sophisma.*
28. *Terræ Tremor, portenta dicit.*
29. *Terra tremit concussa divinitus.*
30. *Unica Tremoris terræ causa.*
31. *Solvitur objectio cujusdam.*
32. *Terra non sentit modo animali.*
33. *Tremor terræ quid propriè portendat.*
34. *Piacula differunt juxta peccata.*
35. *Propria incitatrix causa.*
36. *Quid tremor terræ designarit in resurrectione Domini.*
37. *Responsio ad objectionem amicam.*

DE terræ tremore, ejusque causis, atque finibus dicturo mihi, ante omnia de nomine incipiam. Motus solet vocari, at nomen nimis generale mihi visum, ac valde improprium; Siquidem dum terra, vel aliud corpus grave deorsum properat, dicitur seipsum movere, adeò ut aqua fluens, rotam movet activè: In terræ vero tremore, videtur esse motus passivus, adeoque per accidens, sibi improprius.

2. Nicolaus Copernicus, per plurima phænomena, contendit terram circulariter moveri, cum orbe lunæ, cumque nullus motus globo sit proprius, nisi sphæricus, atque is terræ non conveniat, juxta decretum Ecclesiæ; ideo nomen motus, à terra sustuli, ac mutavi, ut nempè potius pavida, tremere dicatur. Siquidem passivè, à vi quadam immensa, percussa terra, sive comminata metu, atque horrore veluti succutitur, non autem gaudio subsilit; Siquidem aliquid funesti, ac præter consuetum naturæ cursum horridi, tollerare videatur.

3. Itaque primum stabilito tremoris nomine, deinde

deinde occurrit facti species. Enim vero nox
erat, inter diem tertiam, & quartam Aprilis,
Anno 1640. quadrans vero post horam ter-
tiam, à nocte media. Luna post biduum inde,
plena, & dies mercurii ante pascha, quando
Mechlinia (ubi tunc eram propter causas) in-
signiter tremuit, & subsiliit tribus repetitim ac-
cessibus, singulaque invasione tremor duravit
paulo minus, quam esset spatium Symboli A-
postolorum; Accessum vero quemlibet, imme-
diatè præcessit mugitus quidam in aere, &
quasi rotarum actio, qua majora tormenta bel-
lica per plateas vehuntur, terram succuteret.
Nox inquam serena, clara, ventis expers erat.
Siquidem propter causam revisionis tum ven-
tilatam, paulo ante mediam noctem, domum
redibam. Cubabam autem juxta Diliam in
Commendataria Teutonica, vulgo Pitzen-
borch, pro more, & humanitate Illustris Viri
Domini Wernheri Spies à Bullensheim, Ord.
Teut. Commendatoris provincialis Bulliniæ
confluentiæ, ac Commendatoris Pitzenburgi-
ci, Toparchæ in Elson, Herrennolheum, &c.
exceptus, remotus autem à plateis per 70. pas-
sus. Deinde didici ab amicis, iisdem penè mo-
mentis, iisdemq; tribus repetitim vicibus, pa-
ri intervallo diremtis, similique comitante mu-
gitu, tremuisse Bruxellam, Antverpiam, Li-
ram, Gandavum, Montes Hannoniæ, Namur-
cum, Cameracum. Deinceps audivimus idem
accidisse in Hollandia, Zelandia, Frisia, Luxem-
burgo, & Gelria, imo Francofurtum ad Mœ-
num usque, non minus tremuisse. Metziis ali-
quot turres dirutas, & nova ædificia, prope
Theonpolin corruisse. Tremuisse quoque
Westphaliam; imo Ambiavum, & Galliæ fi-
nitimas oras. Universa isthæc nimirum tre-
muisse eodem Nunc, licet propter sphæræ glo-
bum, horologia dierum nuncia, necessario dis-
creparent. Tractus est ad minimum ter cen-
tum, sexaginta leucarum, singulis ejus circuli
minimis locis, æquali ubique formidine trepi-
dabat solum. Neque enim custos in vastissima
turri ædis Mechliniensis, secus succutiebatur,
quam humili casa cubans quilibet. Non aliter
inquam accola Scaldis, Insularum incola; &
pratorum civis, quam qui editiore colle mora-
bantur. Par omnium, ac singulorum tum for-
tuna. Denique intellexi, Naves in portubus
Hollandiæ atque Zelandiæ, malis, atque an-
tennis concussas, absque vento.

4. De causis proximis tanti effectus, est
Scriptorum multa conformitas. Moderni, in-
quam, Aristotelis monita sorbentes, ne latum
inde unguem recesserunt hactenus. Quanquam
sua inventa, antiquorum præceptis addiderint:
Scholæ itaque, docent terram tremere propter
aerem, ventum, vel exhalationem, subter, & in
cavernis ac poris terræ congregatam, quæ fo-
ras exitum quærens, ac faciens subinde sibi,
terram subsilire faciat. Hinc namque non rarò,
per hiatus, atque fissuras, mox erumpens, exi-
tialibus morbis ortum dederit. Hæc est Scho-
larum traditio, à viginti & uno seculis, toto or-
be recepta. Quæ si mihi visa esset finibus divi-
ni Numinis consentanea, à Scripto destitissem.
Visa nimirum est mihi consita ponderosis an-
xietatibus, & inevitabili absurditate, adeo ut
non parum anilis figmenti contineat. Tam sci-
licet humanum genus sponte in torporem ver-
git, ut quasi detruncata spe discendi, omnes
scientiarum thesauros, uno in Aristot. exhau-
stos, ab ulteriori indagine, velut cessandum es-
se jusserit. Ego itaque, primùm impossibilita-
tem ostendam illius doctrinæ, ac dein meam
opinionem, non ethnicis somniis stabilitam,
sed altioris authoritatis doctrina confirmatam
edocebo.

5. Inprimis enim, terra est actualiter, certis
stratis, soleis, sive fundis distincta. Externus si-
quidem terræ fundus, conspicuo arenosus est,
argillosus, luteus alibi, fimosus, griseus, albus,
flavus, niger, rubeus, &c. variis ludens diversi-
tatibus: subter quem, plerumque est sabulum,
& hoc ipsum, magna ubique varietate discri-
minatum. Subter hunc vero fundum tandem
mons filiceus (quem Beyberch/& vocant,) ru-
pium stratum, & origo, atque mineralium pri-
ma radix. Ac tandem ubique hunc fundum
subter, est arena vivens, sabulum bulliens, *Dref*
sive quellem, quod in centrum mundi usque,
sui continuitate aquis perlutum, extenditur.
Ac quanquam non ubique omnes ex ordine
fundi præfati sibi invicem succedant; attamen
quellem

quellem utrobique est stratum mundi postremum, licet non raro immediate aeri expositum, ac conspicuum. (Ut de fontium origine, libro de fontibus Spadanis.) Hoc itaque semel supposito, dico, quod locus, ubi exhalatio esset, quæ tremoris terræ causa creditur, deberet statui in aliquo, vel inter aliquem dictorum fundorum, cum in terra non sit locus, extra prædicta strata. Ad subversionem autem illius doctrinæ, requiritur demonstratio, quæ ex sufficienti enumeratione stratorum, ostendat impossibilem ejusmodi exhalationem, in aliquo dictorum fundorum contineri, aut suscitari posse, aut ibidem si esset suscitata, non habere potestatem formandi tremorem terræ. Quoad trium membrorum primum, (nempe non posse contineri aliquam exhalationem sub terra, quæ ejus tremorem faciat activè:) probo. Non imprimis subter extimam, luteam, sive primam terræ soleam, aeri vicinam, mortalium habitationi designatam. Quia sic non trepidasset turris S. Rumoldi, ut nec ædificia, immediatè super *quellem* structa. Ut nec naves, sine ventorum turbine, in profundis aquis, longe à fundo sabuli, remotæ. Nam dato, quod fundus maris, æque atque aliàs terra habitata tremeret: non tamen absque vento, & procella, aquæ superficies, ejusdem trementis sabuli tenorem servaret. Quod tamen falsum esse deprehenditur, nam & volantes aves, terræ sentito tremore, non deciderent, velut perculsæ in signum, quod etiam aer ipse tremat. Colliquescent nempè in conspectu Judicis, quandoque elementa. Ergo si aqua non minus, quam ipsamet quieta terra tremat, designatur, ejus causa esse in globo, sive quod terra & aqua, eodem percussionis ictu, una cum aere, sentiant pavorem, sive manum Percutientis testentur. Demum, neque exhalatio, causa tremoris terræ, potest in ullis arenarum fundis habitare: quia tunc paludes, prata, & loca, quibus infra lutum immediatè *quellem* substernitur, non trepidassent. Quod æque ac præcedens, à veritate facti est alienum. Tertio denique nec potest ejusmodi exhalatio, subter *Keyberch* occultari. Nam toto circulo, paucis locis exceptis, quo terra tum tremuit, pari momento, fundus *Keyberch* non erat. Tandem nec intra *quellem*, oriri aut detineri posset exhalatio, sufficiens tantæ moli, pari furore succutiendæ. Utpote *quellem* (vicinum aeri non raro) & in centrum universi usque, continua sui unitate, & aquarum permistione connexum, facile ejusmodi exhalationem exsufflaret, priusquam tantam simul molem pariter attolleret.

6. Inexcusabilis nempe est necessitatis, eo quod exhalatio ejusmodi erumperet, parte magis debili, minus gravi, minusqué resistente: id est, loco minimè ponderoso. Adeoque sub thesi datæ exhalationis, non posset omnium locorum esse par tremor. Quod repugnat facto: nam antequam tam ingentia pondera, per tam vasta, variaque soli, & aquarum spatia, simul, unoque momento attolleret exhalatio, quæsiisset atque invenisset sequacia, atque debiliora loca, per quæ sibi viam erumpendi fecisset.

7. Alioqui namque, pugnaret exhalatio, contra naturæ, proportionis, & motuum regulas, quæ æqualiter, & simul omnis Belgii, magnamque Germaniæ partem elevaret. Maximè ubi non æqua cujusque loci capacitas, qua exhalatio hospitaretur: non æqua incumbentis oneris sarcina, aut resistentia ponderis, sicut nec possibilis est æqua illius exhalationis suscitatio, ut simul, unicoque ferè momento, per tot tractus, pariter ageret. Quod est dicere, impossibilem, posita exhalatione, motrice tremoris terræ, æqualitatem in simultate, & potestate motus, per tam ingens spatium, per tantam soli, Cœlique differentiam, renitentiam, & ponderis heteroclitatem: cum agens ejusmodi exhalatio, locorum varietate, moventis differentia, magnitudine, activitate, celeritate, suam dimetiens efficaciam, necessario impar, locorum etiam imparitatibus obedire deberet.

8. Ridicula ergo esto exhalationum quantitas, ortus, potestas, hospitium & celeritas, quæ tot urbes, montes, valles, colles, aquosa, prata, flumina, maria, insulas, tamque vastam molem, longè lateque dissitam, uno simul momento, pariformiter, ac repetitim succuteret, citiusque quam sibi exitum quæreret, inveniret, faceret.

9. Nunc vero ad secundum probationis mem-

membrum accedens: nempè quod in præfatis terræ stratis, impossibilis sit suscitatio exhalationis, quæ sit causa tremoris terræ: Aporrhea qualiscunque statuatur naturalis, & per sui causas examinetur. Exhalatio, quæ supponi potest motrix terræ, non est imprimis vapor, sive aquosus halitus, eo quod ille, ocissimè rursus in aquam, per compressionem, quotidie redeat ultro in nostris alembicis: sed exhalatio Aristoteli, præcipuè his necessaria terminis, est effluvium è corporibus calidum, & siccum (plerumque etiam oleosum) è partibus siccis, acri calore, in formam aeris, elevata, aut surgens fumus.

10. Sed optarem, Scholæ respondeant, quis igitur demum erit iste actualis, æqualis, & connexus calor, sub mari, fluminibus, stagnis, pratis, & subter *quellem?* Siquidem oportet calorem, & siccitatem, actuales & fortes esse, quæ ibidem effectui tam insigni sat sint: non autem qualitates potentiales, nudas, remotas, possibiles, sive somniarias. Quis calor ille, à quo, & unde suscitatus, in profundiori frigore? Quis calor ille tam brevis, tam fortis, tamque interruptus, qui post pauculos rigores trepidationum cessat: neque de novo terram trepidando quatit? Nam si in calore est causa tanti motus, non erit saltem post motum, in calore, causa tam subitæ quietis. Quæ demum est siccitas, igni connexa, quæ è vestigio subter terram & aquas, uniformiter per totum Belgium, exsiccatis aquis, succendat ignem, patronum tantarum exhalationum?

11. Sed agedum, fingamus ludendo, donemusque calorem actu subter aquam & terram, qui sit accendendo: saltem magnus ille, ac pervicax, insolitaque ejus actio, quæ ante rei siccitatem exhalationes suscitet? Anomalus utique effectus, hactenus inter pyrotechnicos nondum visus. Iterum fingamus & alia absurda, ignem actualem, violentum in aqua, vel subter aquosa, posse sine fomite ibidem nasci, & sine pabulo sustentari, pergere, dudumque persistere: at saltem, non poteritis vapores, multoque minus exhalationes conclusas, excitare, arctoque loco detinere, quæ istum ignem extemplo non suffocent; irritamque faciant exhalationum istarum sufficientiam, vires, ac successivam generationem. Siquidem in cuniculis mineralium, si subinde supernè, novo aeris afflatu non recreentur, statim lucernæ extinguuntur, simulque fossores flatu atque vita privantur. Sin autem ut ignis, utque exhalatio subsistant, donec satis, donetur respiratio: jam eo ipso, sua proles exhalatio motrix, isthac primò exspirabit; vel si non sufficienti respirationi sit locus, necessario utique ignis suffocabitur, nec locus erit pro tanta successiva exhalatione, sive, pro repetito accessu tremoris terræ. Fingamus iterum, non quidem ignem, aut actualem calorem, præfatis terræ soleis, hospitari subter aquas: sed totum Belgium habuisse omnibus locis aliquid, pulveri tormentario simile, quod tandem subter aquas propria maturitate, vel occulta astrorum conspiratione, accendatur simul, & ubique, atque eatenus extemporaneam exhalationem, ubique locorum æqualem, subministret.

12. At nec quidem sub tot nugis, tunc totum Belgium, alias quam semel subsiliret, atque id locis tenerioribus, minusque profundis, & ponderantibus hiasset, ejusque aliquot frusta in altum dissiliissent, & sequeretur ibidem caminus illius flammæ exhalantis. Non autem Belgium & pars Germaniæ, proinde tremuissent. Simul enim atque semel alicubi terra in fastigium surrexisset, qua hiasset; non autem sæpius, velut rigore febrili trepidasset. Siquidem actio accensionis supposita, fieret duntaxat, ut impediretur corporum penetratio.

13. Igitur quoad tertium punctum: Quod nempè etiam data exhalatione sufficienti, subter terram, nihilominus sit impossibilis terræ tremor. Incœpit quidem jam probare, per concessa quædam figmenta. Alioqui quomodocunque sumatur exhalatio, & ubicunque stratorum illa supponantur, non tremeret inde terra: sed alibi, ubi minimæ essent resistentiæ, surgeret in cumulum vel gibbum, donec hiasset, sibique exhalatio, per ingentem voraginem exspirando, iter fecisset. Quæ cum non reperiantur accidisse, ruit etiam hactenus Scholarum traditio.

14. Inprimis namque, ut clarius constet, aliam

aliam esse actionem, & actionis modum, quando propter metum penetrationis corporum, res dissilit, atque aliter operari naturam, propter suppositam exhalationum levitatem, erumpere nitentium, adverte mechanicam. Sit lagena vitrea capax, spissa & fortis, infunde illi uncias quatuor aquæ fortis, paratæ ex sale petræ, alumine, & vitriolo, siccatis separatim. Illi autem aquæ injice pulveris salis armeniaci unciam unam, ac confestim claudatur collum vitri, per liquationem, quod dicitur sigillum Hermetis. Quamprimum incipiet spontanea actio, & copiosa (invisibili tamen) exhalatione vas impletur, ac utut fingatur ferro fortius, tamen mox in fragmenta periculosè dissilit, propter metum penetrationis, non autem ratione levitatis multarum exhalationum. Siquidem etsi dissiliat, propter multitudinem, & compressionem levissimarum, & invisibilium exhalationum, levitas tamen earundem, in hoc nequicquam momenti habet. Quoniam si horum aliquid, levitatis ergo, contingeret, ipsum vas vitreum ante sui disruptionem, sponte in auras attolleretur, & sursum avolaret. Quia minoris operæ est pondus, 3. aut 4. librarum attollere, quam diffringere vas fortissimum. Ergo exhalationes quæ diffringunt vitrum, multo potentius vitrum elevarent, si non inane levitatis subsidium Scholæ ab exhalationibus mendicarent, pro terræ tremore. Si ergo exhalationes non valeant sui levitate, vas in quo clauduntur, attollere, multo minus tantam terram vastamque mollem,

15. Denique omnis exhalatio, cum sit corporis alicujus, omneque corpus si separabile sit, dividatur in salem, sulfur, & mercurium: sitque pars mercurialis, pars aquosa corporis: ergo necesse est, omnem exhalationem esse de materia salsa & oleosa, eamque prius suscitari ante partem aquosam. Quod in vitris nostris nondum sic contigit, æquabili caloris actione. Si igitur exhalatio salsa est, facile in terram imbibitur; quod videre est in omnibus prorsus aquis, & exhalationibus quorumcunque salium: quæ agendo super terram, coagulantur in ea, & activitatem omnem amittunt. Ergo si in terra excitarentur, desiissent, antequam essent, sive in fieri esse finiissent. Sin vero est oleosa exhalatio, illa sanè in terram deposita, olei pristinam speciem reassumit, & sic concrescit. Quod cum facile fiat, non potest cogitari, quomodo exhalatio, sui levitate, tantam terræ ac immensi ponderis molem titubare faciat citius quam coagulandi consilium ineat. Atque in omnem eventum, non esset locus, nisi uni elevationi terræ, ejusdemque subsidentiæ unicæ, post repertum aliquem hiatum: non autem excitandi tremulam trepidationem. At hæc sunto somnia in aquosis, pratis, lutosis, stagnis, mari, fluminibus, &c.

16. Itaque absurda, quæ concessi antè, ludendo, seriò nunc impugnabo. Inprimis cedo, quis calor iste tam insolitus, qui Anno 1580. usque in Annum 1640. non visus Mechliniæ? ut neque terræ tremor? quare non quotannis? quare in Aprili, sub nocte frigidissima, dum pridie multum ninxerat? sub continuo borea? Et non sub canicula? An quia tum terræ interiora calent? Quare ergo non quotannis in Januario?

17. At cessat hoc argumentum Veterum, post repertum instrumentum, ambientis gradus dimetiens. Nam reperiuntur putei, & specus, æqualis toto anno caloris, & frigoris. Iterum: Quare tantus calor, exhalationum excitator, cessat tam repentè? præcipuè ubi exhalationem tantæ molis motricem excitet? quo fomite sub aqua accenditur, quo pabulo vivit, & subsistit, qua lege ibidem non suffocatur, quo privilegio despicit respectus corporum, locorum, & ponderum, qua demum prærogativa, exhalationem tantæ vastitatis, citra humidos vapores, suscitat è corporibus udis? aut si vapores, pro more ordinario simul elicit, cur hi, tanti calorem non mitigant, extinguunt, suffocant simul, cum sororibus, ac subsequentibus exhalationibus? Quæve ista est exhalatio, quæ vastam turrim Mechliniæ, non majori respectu succutit, quam humilem casam? nec ullam respicit immanis ponderis renitentiam, quæ vel pariter in propinquum, ac in distans operatur, vel simul, ubique & pariter, per totam superficiem reperit sui centri collectam potentiam, ut simul ubique pariter uno momento, æqualiter, & æquè fortiter operetur?

tur? Cur per necessitatem causarum naturali-
um, filum non frangitur parte debiliori: sed
cuncta simul eandem violentiæ legem subeunt,
imo & sustinent? Certè si ritè hæc cogitentur,
r eperitur in terræ tremore, vis quædam opera-
tiva, infinitæ potestatis, quæ montes turresque,
elevat, sine respectu levitatis, aut ponderis,
quasi nihil potens sit, resistere virtuti motrici
huic.

18. Cæterum probavi exhalationem si qua
sit, terræ tremoris efficiens motrix, nec esse de
salium prosapia, nec de sulfurum, ut neque mer-
curiorum, (quippe quod hæc non sit exhalatio,
sed vapor aquosarum partium.) Restat ergo,
ut non sit exhalatio, sed ipsum Gas: non susci-
tatum effluvium corporum à calore: sed potius
effectivum residuum post ignem. Nimirum
Gas solius flammæ ignis, vel natæ ab hoc fuli-
ginis. Sed neutra etiam harum exhalationum
potest esse causa effectrix terræ tre-
moris. Ergo si nulla harum exhalationum
sit motrix terræ, nulla prorsus erit, (cum non re-
periatur alia,) & per consequens est inane fig-
mentum Scholarum, quod in tremore terræ si-
bi credi volunt. Quod si vero aufugium medi-
tantes, dicant, non exhalationem calore excita-
tam, nec siccitate partam: at causis suis consti-
tutam, anonymam apporrheam, se intelligere:
Qualiter nimirum Aristoteles cuncta saxa, la-
pides, mineralia, itemque sal maris, cometas li-
cet globo terræ centuplo majores, & ventos
omnes, quibusdam anomalis, nonque explica-
tis exhalationibus, prodire scribit, ventos in eo
contra aërem distinguens: hoc, inquam, est cum
Aristotele delirare velle, & ignarum Physices,
cum eodem, remanere. Denique impertinens
est, Aristotelem citasse, & per suam authorita-
tem tueri velle suos errores.

10. Attamen contra Scholas ratione agam:
ut cum se tam rationales prædicent, rationi ar-
ma tradant. Dico ergo; Nulla exhalatio pot-
est esse aëre levior, simplicior, aut subtilior: eò
quod hic sit corpus elementi simplex: illa vero
sit corpus concretum; adeoque utut sit, habet
in se corpus grave, quo aër caret. Non est ta-
men aër levior corpore, quod absque pondere
est. Id est, aër non est levior seipso, nec potest
quicquam præter se elevare, nisi per motum
flatus, aut fluxus. Id est, per Blas. Quo ces-
sante, etiam corpus quod sustulit, sidit. Unde
concludo, quod aër vel ventus, sive conclusus
sit, sive liber, nequeat terram attollere ratione
suæ levitatis solius, nisi fortè externo mo-
vente violentoque feriatur: atqui hoc casu ces-
sat vis exhalationis, cum sit vis impellens, quæ
moveat: non autem ipsa exhalatio. Quippe
quæ tali casu, est tantum medium, sive orga-
num motus, non autem vis motiva principalis.
Multoque minus id congruum est exhalationi;
quippe quæ aëre est crassior, & ponderosior,
quatenus aquam continet.

20. Probo per Mechanicam. Vesica aëre
distenta, emergit extra aquam, non primariò:
quia aër levior sit aquâ: sed quia aqua est cor-
pus grave ac fluidum; ideoque non patitur
se extra suum pelli locum, à corpore leviore.
Primarius nempè nisus aquæ est, se jungere a-
quæ, unde est separata, secundarius ac velut
per accidens, exprimere per sui concidentiam,
quidquid se levius est. Gravitas ergo, non le-
vitas, in hoc operatur, ob rationem mox dicen-
dam. Sit vesica capax ℔ iij. aquæ, ponatur in
fossula, tegatur terra: profectò, ne semiunci-
am superfusi pulveris à se discutit. Imo nec
vesica cupiet extra arenam siccam ponderosio-
rem eminere. Ridiculum fit ideo, quod vesi-
ca, pendens semiunciam, ab ulla aëris levitate
sponte in aërem unquam evolet. Si ergo non
vesicam multus aer attollat, multo certè minus
aër assurget, sub immenso Belgii pondere de-
pressus. Elementa nimirum, seipsa primariò,
ac tantum, respiciunt; universa vero agunt,
sui ergo. Ideoque lagena vitrea, aëre repleta,
& sepulta, nequicquam è terra emergere cona-
tur; eo quod aër sit ubique in suo loco naturali,
quoties spatium est, non alio corpore repletum,
nec pro exitu sollicitat. Ergo si infra terram
specus sint, aër in iis naturaliter ab omni motu
locali quiescit. In locis vero, ubi arena conci-
dit, tanquam corpus fluidum, ibi quia pulvis va-
cuum opplet, suique gravitate concidit, & per
accidens aërem exprimit. At non propterea,
iste motus terræ aut aquæ, fit efficien-
ter ab aëris levitate: sive quod aer, proprio
suæ

suæ levitatis motu, sese sursum moveat, ac scandat.

21. Sed (Nota) in hoc ipsa gravitas, est causa efficiens, activa, primaria, ac totalis: cum gravitas habeat reale pondus, sitque qualitas activa: ex opposito vero levitas aeris nullius rei est effectiva, cum nullum pondus habeat: dicit necessario nihilum: neque ullam agendi energiam habere potest. Unde est consequens 1. levitatem aeris operari nihil. nec vesicâ, quæ ingens esset, & tantum grana sex penderet, ab incluso aere quantumvis magno, sponte attolli posse, alioqui (quod falsum est) aer levior esset, quam id, quod nullum pondus habet. 2. Aerem non eminere extra aquam ob sui levitatem, tanquam qualitatem actricem, sive motricem natationis: sed gravitatem esse qualitatem realem, quæ aerem expellit. 3. Ideoque absurdum esse Scholarum thema, quo a r, vel exhalatio, in tremoris terræ causam efficientem statuitur, ob sui levitatem, quasi terram attollendo succuteret.

22. Quamobrem cum jam sat probatum sit, 1. non esse locum in stratis, sive soleis terræ, quo hospitetur aliquod corpus aereum, sive id ventus sit, sive aerea exhalatio: sed quo profundius is locus fuerit quæsitus, eo majores insurgunt difficultates, tam propter aquæ majorem abundantiam, quam graviorem terræ sarcinam desuper, adeo ut infinitæ sit velut potestatis, quod terræ tremorem faceret. 2. Deinde, nullum esse posse ignem, calorem, siccitatem, alumine excitatorem exhalationis tantæ potestatis: sive correlativum ejus. Nullam ejusmodi exhalationis in natura ibidem subsistere possibilitatem. Ac tertio tandem, Exhalationem nullam, ratione levitatis, aliquid operari, aut corpus grave attollere, multo minus tam vastam terræ regionem. Concludo igitur, vacuum esse Scholarum figmentum, quidquid de terræ tremore edoctum est hactenus. Quod iterum ex abundanti fortius confirmandum est.

23. Quocirca edocebo, modum tremoris terræ à Scholis edoctum, esse prorsus impossibilem Fingamus ergo iterum absurda, ut tanquam ex regula falsi, Scholarum error detegatur, Donemus nimirum vesicam, è materia ductili, omni ferro millies fortiorem, substratam (nescitur quo fundo) per totum Belgium & Germaniam, subter montium, urbium, marium & fluminum basim. Mille vero ingentes folles, circumquaque firmissimè, ac optimè, annexos. Ut ergo attollere queant totum Belgium simul, necesse est, illos folles, horumque postes, & axes, tam fortes esse, quantum ponderi attollendo satis forent. Deinde requireretur manus vel agens, tanti roboris, ut totum Belgium, sua palma queat attollere, vel alias istos folles vento plenos comprimere non posset, At tale agens non est in rerum natura lublunari: etsi cætera data absurda adessent. Ergo frivola est aeris, vel exhalationis inanis levitas, & innata erumpendi cupido. Ideo nequicquam ambigo, negare causam naturalem à Scholis datam, à diabolo inventam, ut suus Deo meo obnubiletur honos.

24. Scholæ, quia hactenus ignorarunt, quod levitas non sit qualitas activa, adeoque multo minus esset montium eversiva: considerarunt verò quandoque, fodinam, antea coopertam, mox à tremore terræ, fœtidum virus eructasse, ac hiatum sibi fecisse: sunt ideo per incogitantiam, & inscitiam ausæ, hunc effectum per accidens, in causam per se, tremoris terræ referre.

25. Quæ ut lucidius appareant, fingamus iterum præfatam vesicam subter Belgium, sua sponte, vel astrorum influxu, (quando nempe ratio deficit, semper ignari, ad Astra, causasque longinquas, & in testes non citabiles, recurrunt) corpore aereo distensam, nec esse folles, ut neq; foramina circumquaq;. Tum saltem corpus Belgii totius, incumbens, suo pondere præfatam vesicam sic premeret, ut, si non dissiliat, saltem in parte infirmiore, minusque ponderosa contentum suum eructaret. Quo nacto, jam quidem adest causa, compressionis vesicæ, & casus Belgii, cum apertione alicujus hiatus! At nondum sublationis causa illius vesicæ est reperibilis, multoq; minus successionis iteratæ trepidationis atq; tremoris. Denique nec ejusmodi vesica, ejusque substantia est possibilis, sine qua, etsi locus esset in terra, non est tamen aptus, alendæ, aut suscipiendæ illius exhalationis. Imo positis terminis vesicæ præfatæ, saltem

saltem aer, aut exhalatio nil operatur, ut sui levitate attollat terram: sed si terra concidat, non reperit sibi ad hoc causam in levitate detenti aëris: cum totalem causam in pugno suæ gravitatis claudat: & ad mensuram incumbentis ponderis expressio aëris sit metienda. Itaque supposita iterum vesica, si aër vel ventus aliquis flaret de foris in præfatam vesicam, compressam, humi jacentem, omnique corpore vacuam, utut fortissimè flaret, nequicquam tamen vesicam inflaret, siquidem incumbens Belgium, illam comprimeret. Quod si vero, loco venti, aut aeris quæratur exhalatio ignea; jam ante impossibilem ignem, tantique effectus, per totum Belgium exhalationem fabulosam, demonstravi. Tandem deficit & ista vesica continua, tam fortis ductilisque, quæ dorso suo Belgium, maria, flumina, & longè amplius sustineat. Nam etsi eandem concesserim: non est quod putem eam esse: sed quod ea supposita, adhuc tanta absurda consequantur, ac tandem ad adynaton Scholæ collisæ sint.

26. Hujus somnii initia, rusticis dedere (unde Scholæ habent) loca montana, sulfurea, minerarumque domicilia. Ah! miserandus ubiq; torpor, indagandis effectuum causis! Mons Soma, sive Vesuvius, prope Neapolim, aliquot jam secula arsit sulphure, & marcasitis. Habebat autem hiatum in cacumine, qua fumi atque flamma exspirarent, satis amplum. Nimirum ad trium arpentorum forte amplitudinem. Camera autem, flammæ proxima, ut jam sat tosta, rimarumque plena, tandem circa 16. Decembris anni 1631. uno repente casu, in flammæ voraginem decidit. Est autem quibusdam tam metallis, quam marcasitis candentibus, inter liquandum proprium, ut si quicquam aquæ inciderit, cuncta dissiliant: liquata ergo sulfura, cum marcasitis, in visceribus Vesuvii, non sine ingenti cataclysmate tolerabant decidens rupis tostum fragmentum: quin totum flamma evomeret, quidquid superne illapsum erat, & amplius. Nec hoc suffecit. Quin insuper aliquot fontes, superne in caminum ignis soluti sunt. Sed quid liquata sulfura, quidve turbines fuliginum, commune habent cum terræ tremore? Adeone in Belgio, per totum ardent sulfura?

27 Etenim terræ tremor Neapolis præcesserat, & comitabatur istud Sodomæ periculum. Ac licet coinciderint, non proinde unicam sortiuntur radicem, quæ diversis causis obediunt. Terræ ille tremor, prænuncians prodigium, & portentum in se claudebat, & claudit semper aliquod. Eructatio vero venarum metallicarum, suis stat causis naturalibus. Miserum sanè sophisma, argumentari de non causa, in causam. Nec enim exhalationes conclusas, credi in isto terræ tremore, patitur caminus, exhalationibus viam apertam jamdudum habens.

28. Utinam Scholæ suum Plinium attendissent, quod sæpe instante tremore terræ, aves silente vento, velut metu perculsæ, ex aura decidant: portu tranquillo, triremes subsiliant. At quid consortii intercedit aëri & mari, cum exhalatione infra terram conclusa? An enim aër tremit, quando terra? An aëris tantillus tremor, est dejiciendo volucres, quæ quolibet vento volitant? An enim quia maris sabulum (& quidem absque hiatu) per altitudinem semipedis subsiliret, proinde maris profundi superficies, vento expers, cum navibus trepidare debet? Ostensum est autographum Curati S. Mariæ trans Dilcam Mechliniæ quo scripserat, anno 1540 per triduum, quotidie semel, terram tremuisse, antequam fulmen portam ejus Arenariam, simulque in ea contentum pulverem pyrium, accenderet. Unde urbs inauspicata clade penè funditus collisa ruit. Denique anno 1580. hora 2. à meridie cessante ventorum furore, urbs contremuit, biduo antequam Angli Mechliniam invaderent, & in prædam raperent. Sed quid eventus isti, contingentes ex fatali necessitate, in causarum nexu, commune habent cum somniata exhalatione subterranea? Quid enim supposita exhalatio portendere posset, præter aut extra se? Quare enim clauderet significationem invasionis bellicæ futuram? vel fulmen venturum, accensurumque vasa pulveris pyrii ibidem servata, turrim quatiens Arenariam, totamque urbem disjiciens? Priusquam enim mons Vesuvius sua eructaret viscera, plurimaq; oppidula tegeret gleba minerali, spemque in futurum colono denegaret, subter Solem, densæ præibant tenebræ, in aëre lugubros

bres ejulatus, ac terra tremuit, postulatam gentis devotionem excitantia. Terra quidem tremuit, sua de causa, in prognosin minitatæ futuræ cladis. Clades autem ipsa, suis secuta est causis naturalibus. At nequaquam signa præcedentia, quicquam commune habent cum eventu futuri ignis.

29. Cum ergo jam constet, inter strata terræ non esse locum, nec subesse exhalationem; & quæ si subesset, impossibile tamen esset, tremorem terræ causare: Indubium tamen sit, terram verè actualiterque tremere, sive stratorum discontinuitate, aut alicujus hiatus apertione: Consideravi illum in terra tremorem esse, non secus atque in ære, dum batillum campanam ferit. Quamdiu enim campana circa fissuram tremit, tamdiu dat tonum. Terra quoque dum suo concutitur batillo supernaturali, surdum tonum edit, quia corpus ejus contiguum quidem ex sabulo & aqua, usque in sui centrum: non tamen continuum continuitate unitatis. Potestque tremere sine discontinuitate contiguitatis, tanto quidem liberalius, si metallum flectatur, sine continui divulsione. Terra quoque in tremore, batillum habet intrinsecum suum, voce tonitrui angustiorem. At quia sabulo, & aqua surdescit ictus, ideo cum quodam tono concutitur, dum tremuit: mugitus tamen qui subinde auditur, non est terræ, sed alienus: non tremori terræ proprius, sed accidentarius spirituum ejulatus: qui Italis Baleno vocatur.

30. Tandem tremoris terræ causam ponderans, scio, in aere inprimis esse vim motivam, qua aer conceptum ab astris calcar, in executionem demandat. *Erunt nempe vobis astra, in signa, tempora, dies, & annos.* Scio insuper, in mari, & profundis laucubus suam esse vim motivam, quo circa ventos æstum patiuntur, quo inquam Oceanus noster, sex horis, & alibi, sex constantibus volvitur mensibus, unico fluxu. Scio denique, terram quiescere: nec vim activè motivam sibi propriam habere.

31. Credo igitur terram tremere & pavere, quoties Angelus Domini illam ferit. *Ecce terræ motus magnus factus est: Angelus enim descendit de Cœlo* (Matth. 28.) Vox (*enim*) apud Ebræos, causam continet, tanquam (quia) diceret. Hæc est nempe tremoris terræ causa unica, qua cuncta, absque retinentia, æqualiter contremiscunt, tanquam levis arundo. In Apoc. perit mortalium, arborum, vel piscium pars tertia, eo ipso, quo Angelus lagenam effudit. Etenim spiritus abstracti, agunt potestate divina, nihilque iis resistere potest. Etiam Cacodæmones, quoties datum est agere potestate libera, agunt sine corporum resistentia, vel reactione renitentiæ. Materia enim, est alterius Monarchiæ cliens, non potest reagere in spiritum, quem nullo modo tangit, nulloque objecto affectat. Angelus, prout utitur effuso lagenæ liquore, ad internecionem præfatam: sic ad terræ tremorem, plerumque tonum usurpat. Audiebatur enim in aere oberrans tonus, non secus atque rotarum actarum crocitatio. Successit inde tanquam venti tempestuosum murmur, (sine vento tamen,) & eo ipso totus simul tantarum Provinciarum tractus, immenso tremuit horrore. Qui idem tonus, singulis tribus vicibus, terræ trepidationem est comitatus. Idem propemodum contingit in fulmine. Fulmen quidem cremat, & liquefacit: & sanè non icit. Juxta illud: *Vox tonitrui verberavit terram*, quia icit. Moriuntur nempe bombyces, lac coagulatur, cerevisia acescit, bos mactatus pendens, carnes flaccidas retinet, sali ineptas, idque solo tono tonitrui, innocuo sibi fulmine. Vox ergo tonitrui, & vox tremoris terræ, ministrorum spirituum toni sunto Astra verò non concitant vim motivam, & alterativam aeris, vel aquæ, per tonum: sed solo agunt adspectu, quem influentiam vocant. Habetque actionem & directionem in momento, prout lumen, visus, &c. Alioquin enim multis opus foret annis, antequam species audibiles, à Saturno, ad loca Meteori devenirent. Dein tonus, etsi magnus, tamen sensim in via deficit. Quod autem tremat terra, cum ventorum tempestate, vel quandoq; successive per vicos, urbes, ac quasi plateatim, rotando transcurrat: id totum est per accidens, & pro voluntate ejus qui terram in prodigium quatit. Item, quod alibi sæpius tremat, in Belgio verò rarissimè: id causam motricem non mutat. Stat nempè arbitrio ejus, qui

universum pugno claudit, terram pro nutu suo quærere, & mirabilia solus facere potest. Cujus adspectu, terra quandoque fumigabit, & ruent liquati montes. Quod autem aliàs hiatus, post terræ tremorem, quandoque apparuerint, fœdum virus, & arsenicalium fumi exspiraverint: Id totum suis causis est nexum naturalibus. Nec sunt effectus terræ tremoris, nisi per accidens, non autem causæ. Fuit autem hæc cæcitas causarum, terræ tremoris, Diabolo authore inventa, quo omnem Numinis pavorem mortales deponerent, adeoque fines, quos Deus sibi statuit (ad suæ Majestatis potestatem serio venerandam, ut anteactæ vitæ criminum memores resipiscant) anteverterent, si non ex toto negligerent.

Deh! qual possente man conforzze ignote:
Il terreno à crollar si spesso riede:
non è chiuso vapor como altro crede
ne sognato stridente il suol percuote:

Certo, la terra si rissente, & scuote,
Perche del peccator sa aggravà il piede:
Et i nostri corpi impatiente chiede,
per riempir se sue spelonche vuote.

E linguaggio del ciel; che l'huom riprende
Il turbo, il tuono, il fulmine, il baleno,
hor parla anco la terra in note horrende,
perche l'huom ch' esser vuol tutto terreno,
ne del cielo il parlar straniero intende:
il parlar della terra, intenda al meno.

31. His nihil obstantibus, non defuit, qui dixit, se è profundissimo puteo castri Lovaniensis, certo præsagio prænunciasse, propediem futurum terræ tremorem, eo quod aqua ejusdem, triduo ante, fœtebat sulfuris nidorem, ejusque contagium, flavedo, cum turbulentia aquæ proderent. Sed bonus vir ille sciat, puteum illum esse 115. pedum profunditatis, eo quod ad castrum scandatur per 93. gradus à platea contigua. Adeoque ille puteus ab una parte, non est vicinis puteis profundior, licet altera parte, qua colli castri est contiguus, sit profundus, ut dixi. At cum in colle non subsit vena sulfuris, non potuit aqua sulfur spirasse, quod non erat. Sin autem sulfur redoluerit: potuit signum præcessisse, monente Deo: at non habuit sulfur, quod ibidem nec est, nec accensum fuit, ergo neque potuit causasse terræ tremorem toto Belgio. Itaque non est ratio naturalis, cur aqua isto puteo, plus turbaretur à sulfure, quam vicinis, quibus nil tale est visum. Denique sciendum: quod non fiat terræ tremor, longinqua causarum præparatione à triduo ante. Quia tunc non posset uniformiter simul elevari terra. Imo si sulfuris aliquis halitus jam triduo ante sibi exitum præmaturè fecisset, eo ipso, jam sibi exitum invenisset, & citius per istum puteum exspirasset isthac, antequam tantam circumquaque molem elevasset. Imo reperto exitu, aquam flatu suo, atque ebullitione sonare bulliendo fecisset, multoque felicius in plateis tanto inferioribus, & exhalatio in vicinioribus, erupisset, collemq; ipsum disrupisset facilius, surgendo in cumulum: non autem tremuisset terra. Exemplum ergo facti rejicio, quamdiu rationes sibi à me oppositas de impossibili non evincuntur.

32. Tremit igitur terra, non quod sentiat, animali more, aut paveat: sed aliquid simile nobis denunciat, nobisque velut loquitur, ictum Angeli, sive manum Dei irati, accusans.

33. Percutitur autem tremitque terra mandato Dei, denotantis, à terra adscendisse peccatum in Cœlum, vindictam clamans, ante thronum suum. Percussio nimirum indignationem, & indignatio præsupponit peccati accumulatam mensuram. Finis vero terræ tremoris est, ut peccator se emendet, & justus sibi caveat tam à peccando, quam peccati pœna comminata. Terræ ergo tremor semper supplicia comminatur.

34. Habent autem singula delicta, conformes sibi castigationes. Luxuria nempe, & immundicies, piacula habent & pœnas, pestes, morbosque. Adulteria vero, per morbos, carcerem, infamias, paupertates, prolium quoq; sterilitates, præcocem mortem, vel similia, suas luunt pœnas. Juxta illud: *Qui seminat in carne, in corruptione metet.* Punitur autem superbia vitæ, per paupertates, sterilitates, bella, devastationes, mortem subitaneam, calamitosam amicorum privationem, &c. Avaritia sua tandem luit supplicia, per fraudes, furta, imposturas, membri alicujus incommoda, &c. Sin autem duo

duo vel tria simul peccata, in populo luxurient, tunc commiscentur quoque supplicia. Nempe inclementiæ, tyrannides, voti vel jurisjurandi fractiones impositurae, extorsiones, pestes, sterilitates, bella, *&c.* At si peccata connectantur in potestatibus, sive principibus, tam Ecclesiæ quam secularibus, & Judicibus, plenæ sunt Prophetiæ, quod pr pter eorundem *injustitiam; regna transferantur de gente in gentem.* Quæ si contingant cum ortu hæresiarcharum, scandalis, & altarium subversionibus, & præcipue ubi compatiuntur unà pauperes: signum est hæc mala provenire ex sordibus, inclementiis, ambitione, avaritia, voti infractionibus, crapulisque. Etenim scatent prophetiæ minis, quod *Hierusalem tanquam ager arabitur: urbs tanquam cumulus lapidum fiet: pestis, & inimicus auferent omnem prædam, vinctosque ducet principes Ecclesiæ: locus sacer contaminabitur, ut sint in derisionem nationum.* Quod si bella non tangant religionem, notantur tantum peccata Principum & Judicum.

35. Ast terra tremit, percussa præcipuè propter peccata sanguinum, quæ cœlum vindex clamant. Ergo post terræ tremorem, exspectanda sunt supplicia, quæ immanitati, crudelitati, atque injustitiæ debentur, ex condigno. Terræ ergo tremor, nonnisi Dei judicia ultoris denotat. Bonum nempe ex mala causa. Quatenus continet animadversionem in impœnitentes.

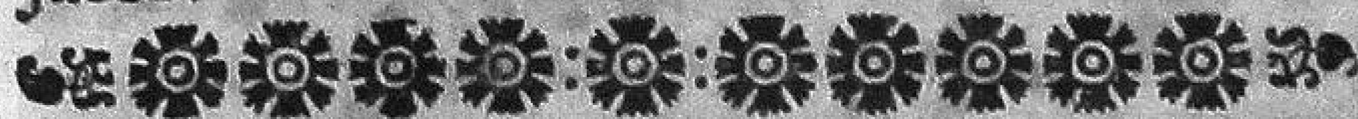
36. A resurrectione ergo Dominica tremuit terra, significans desolationem urbis, & Monarchiæ Judaicæ, quam Evangelium cum Domini lachrymis prædixit, & Josephus præscribit ad longum. Non enim calamitates ullæ sine permissu Domini, nihil sine causa sua, nec dolor sine ærumna nascitur de terra, *Iob.* 5. *Isai.* 45. Nec calamitates fortuito nobis adveniunt unquam. Rarissimum scelus hominum fuit, Dei Filium insontem, pro suis beneficiis mactasse: quocirca & rarissimum piaculi genus super istam gentem, tanto favore educatam, pluere debuit, ad internecionem hominum, & Reipubl. duraturum interitum. Ut prævisum est à Daniele, Isaia, & Psalm. 10. Dum autem terræ tremor, velut plateatim discurrit, significatur urbis contra urbem tumultus, & pagos desertos fore.

37. Vidit enim amicus hoc caput, adhuc in albis, statim percepit, causam naturalem defuisse, & consensit: sed indignabatur, quod modum depinxissem, quodque terra percussa esset, non quidem baculo, sed per tonum, risitque conjecturam. Quidni (inquit) Deus per pulverem pyrium, per ventum, exhalationem, & vaporem ista agit? Quare non ipse dixit, & mota est terra? cum Deo sint mille modi, nec constet, quonam medio sit usus. Inprimis si rationem dederim, cur terra tremens non necessario dehiscat, exemplo campanæ, post ictum trementis, certè mihi succensere non debebat. Nec enim intendi, ut qui omnem superat modum, se obliget ad modum & media. Quod autem interjiciat media naturalia amicus ille: ut, sunt ventus, vapor, exhalatio, pulvis pyrius Belgio substratus. Jam in scriptis hæc erant sat refutata, tanquam in natura possibilia, quocirca importunè iterum allegantur, tanquam Deus iis mediis opus haberet. Utpote cum Deus utitur operando miraculosè, sæpè etiam rebus utitur naturalibus, sed tum non utitur rebus, quæ putantur concausæ: Etenim illa media mysteria potius sunt, ac continent, quam causalitatis alicujus vigorem. Utitur ergo Deus illis mediis, ex mero beneplacito, ut mysterium aliquod designet. Conjecturam itaque toni percutientis desumsi (non quod consilii divini sim conscius, aut curiosus indagator) ex verbo. *Vox tonitrui verberabit terram. Moses percussit aquas Ægypti, & conversa fuerunt in sanguinem, & terram Ægypti cooperuerunt ranæ: percussit virga mare, & steterunt aquæ. Percussit rupem, peperit fontem. Iussit Elisæus Regi, ut feriret terram, eique est indignatus, quod non percussiss t pluries, eo quod numerus arbitralium percussionum numerum victoriarum, & vices hostis adhuc cadendi, continebat.* Salva ergo pace amici, me explicui. Fateor inquam lubens, me nolle scrutari divina mysteria. Modum autem atque media, quibus Deus utitur in terræ tremore, tantum conjectura assecutus sum. Nec tandem hæc autem enotescere cupivi, non ut enotescerem tanquam rixator: sed ut timor Domini, qui initium est Sapientiæ, ex tremore

terræ consurgat. D. Streithagen. Canonicus Hemsbergensis in Floro germanico hujus Tremoris terreni chronographicum descripsit, propter ejus insolentiam ; & locorum amplitudinem :

qVarta erat aprILIs teLLVs tota ICta tVMVLtV est:
eX strage InsoLIta Corpora teCta Labant.

A facie Domini mota est terra : A facie Dei Jacob.

COMPLEXIONUM ATQUE MISTIONUM ELEMENTALIUM FIGMENTUM.

1. *Cur terra visa sit non esse primarium elementum.*
2. *Ignem, nec elementum, nec substantiam esse.*
3. *Cuncta visibilia, materialiter ex sola esse aqua.*
4. *Cur aeris locus qui dicitur media regio, sit frigidus.*
5. *Quæ sint tria prima Chymicorum.*
6. *Quædam corpora non reducuntur in tria prima.*
7. *Paracelsi inconstantia.*
8. *Chymicorum error.*
9. *Demonstratur reductio trium primorum, in aquam nubis.*
10. *Sal volatile simplicium, fixatur per colliquationem.*
11. *Tria prima non erant ante : sed in separando fiunt, & quidem nova creatura.*
12. *Oleum rerum non nisi aqua est, ablato concreti semine.*
13. *Idem probatur in carbone.*
14. *Quid Gas sylvestre rerum.*
15. *Quando Gas noscatur in uvâ.*
16. *Vinorum Gas.*
17. *Cur multa uvâ noceat.*
18. *Gas musti, non esse spiritum vini.*
19. *Opinio Paracelsi erronea.*
20. *Duplex sulfur in stanno: unde ejusdem levitas.*
21. *Pulvis pyrius probat Gas.*
22. *Quædam se muto transmutant in Gas.*
23. *Incompatibilitas quorundam colliquatorum.*
24. *Quod Gas materialiter non sit terra, aut aer.*
25. *Idem per suppositionē falsi, & absurda septem.*
26. *Mistum non converti in elementum, vi elementi victoris.*
27. *Mechanica liquoris Alkahest.*
28. *Totum Gas ex elemento aqua.*
29. *Probatur per mechanicam carbonis.*
30. *Per mechanicam, quod omne vegetabile totaliter, & materialiter sit ex aqua sola.*
31. *Sic totus lapis est ex aqua.*
32. *Pisces, & omnis pinguedo, ex sola sunt aqua.*
33. *Omnis fuligo, ex sola est aqua.*
34. *Sulfura cuncta reducuntur in fuliginem, & Gas: hæc autem in aquam reducuntur.*
35. *Quare ignis nequeat ex aqua facere aerem.*
36. *Cinis & vitrum, ex sola sunt aqua.*
37. *Gas salium, nil nisi insipida aqua.*
38. *Gas fructuum, nil nisi aqua.*
39. *Commenta Scholarum de exhalationibus.*
40. *Physica in tenebris absque Pyrotechnia.*
41. *Spiritus vitæ, materialiter est. Gas aqua.*
42. *Sudor ante mortem, non sudor est : sed liquamen liquoris.*
43. *A Gas eudemico facilè corripimur.*

Duo dixi primitiva elementa, aerem & aquam, eo quod non in invicem recedant: terram autem, velut aqua ortam, eo quod in aquam reducatur. Sin autem aqua in terreum corpus mutetur, id vi seminis accidit, adeoque elementi simplicitatem tunc exuit. Ex aqua nempe silex, qui in arenam diffringitur. At sanè arena ista minus resistit in reductione ad aquam, quam arena, quæ est terra virgo. Itaq; arena marmoris, gemmæ, vel silicis, seminis præsentiam produnt. Sin autem terra virgo, in aquam tandem multo labore ducatur, sitque initio creata ut elementum : attamen videtur ad aliquid, tum se simplicius, devenisse; ideoque primaria ista duo vocavi.

2. Ignem negavi elementum, & substantiam sed mortē in manu artificis, ad grandes usus datam. Artificialem pro Artibus inquam mortem, quam creavit omnipotens, non autē naturalem.

3. Corpora verò quæ creduntur mista, materialiter solius aquæ fructus esse, neque alterius elementi conjugio opus habere, nunc demonstrare assumo: Corpora nimirū, sive opaca, sive diaphana, solida, sive fluxilia, homogenea,

sive dissimilia: puta lapides, sulfura, metalla, mel, ceram, olea, os, cerebrum, cartilaginem, lignum, corticem, frondes, tandem cuncta, atque singula, in aquam omnino insipidam totaliter reduci, adeoque sola aqua simplici constare, & contenta esse. Enimvero pleraque illorum per ignem destruuntur, & partem aquæ mox sponte dant. Quæ licet quodammodo concreti naturam referat, tandem saltem ablata seminis illius concreti contagione, aqua illa, sive rerum Mercurius, in simplicem atque insipidam aquam pluviæ remigrat. Sic demum olea, & pinguedines, per ignem separata, adjecto pauco sale Alcali, saponis naturam assumunt, atque in aquam elementalem abeunt.

4. Imo, quæcunque aperto igne conflagrantur, in ipso nubium hospitio, sponte in aquam reducuntur. Illà nempe fuit frigoris illius loci (ut jam supra docui) necessitas, ut quæcunque ab inferioribus eo assurgerent, mortali ibidem frigore, atque sui divisione, in ferè infinitorum atomorum Gas, seminum oblivisceerentur.

5. Sunt nempe sal, sulfur, & Mercurius, sive sal, liquor & pingue, in speciebus specialissimis: non quidem ut corpora quædam universalia, quæ cunctis speciebus sunt communia; sed partes sunt simulares, in concretis corporibus, varietate triplici, pro seminum exigentia distinctæ. Itaque si proprietates seminales, tenacius in tribus separatis jam, permanserint: tum per admista, proprietatum impressiones tolluntur, & alienantur. Unde deinceps in aquæ elementum migrant.

6. Quædam autem corpora, in tria dividi recusant, in salem, adjuncto liquore Alkahest Paracelsi, tandem fatiscunt, & sal, in aquam insipidam migrando destruitur.

7. Hæc, in Scholis, spreta Pyrotechnia ignorari fecit. At nedum mihi bellum cum naturæ ignaris, Philosophiæ indagatricis spretoribus, sed & cum Paracelso Antesignano Chymico: cui cum arduum esset, à consueto itinere deflexisse, Tria illa subinde voluit constare elementorum commistione, & quandoque ipsa mundi elementa, non corpora, sed inania loca, sive matrices rerum putavit. Alibi vero totum, quidquid est corporeum, negat elementale: sed massam tantum trium primorum. Atque rursus alibi, ipsa elementa (imo ignis flammam) per methodum, docuit in elementa quatuor reducere. Adeoque desinunt elementa esse nuda, loco trium principiorum. Ipsa autem flamma (quæ non est nisi accensa fuligo) vitro inclusa, mox perit in nihilum ipso instanti. Adeo ut vitrum in fornace vitrea factum, candenti igne, & clausum, nil continere unquam potuerit, præter aerem. Inconstans sibi, se fecit ridiculum, eaque singula locis aptis à me sunt refellenda.

8 Credidere enim Chymici hactenus, elementa in tribus primis latere. Viderant nempe aerem, & ignem, ardente cera, simul evolare, partimque aquam sibi aerem, & ignem inde putarunt vendicare suam. Terram vero cum fuligine evolare autumarunt. Quod similiter de iis, quæ post se carbonem & cinerem relinquunt, rati sunt: Cinerem, pro terra substituentes. Fructus autem terræ, & mineralia, velut aquæ quidem pignora agnata; sed trium aliorum elementorum conjugio, concitata credidere.

9. Sed venio ad manum. Sit optimè deflegmata aqua vitæ, quæ tota sui homogeneitate ardet oleosa: illa enim, per tartari salem, sibi cognatam, pro 16. parte mutatur statim in salem, & totum reliquum fit aqua simplex elementalis. Fitque unica pars sal, quamquam homogenea alteri, adeoque æque reductibilis in aquam, eo quod in actionibus corporum ac spirituum, subter dissolvendum, fiant variæ dissolventis coagulationes.

10. Similiter quoque in operatione ignis, alia, quæ ante erant volatilia, partim in Alcali fixum colliquantur, non secus atque sal petræ, & arsenicum, ambo volatilia, per colliquationem fixantur.

11. Tria prima itaque nedum separantur, sed acuuntur, mutantur, concreti naturam variant, adeoque per ignem nova creatura fiunt; non quidem de novo creata: sed per ignem producta. Sic tegula non amplius terra figuli est: sed lapis jam. Sic cinis, & fumus, non sunt amplius lignum, nec Alcali, nec arena, vitrum. Quia vis ignis non producit semina, sed absu-

mendo illa transmutat, & separando alterat singula corpora.

12. Porro nemo ausit dicere, quod Sal tartari, in casu proposito, producat elementum, ex non elemento, quasi sal elementi aquæ pater esset: sed sulfur vini, ablato semine, deserit materiam aquæ vitæ talem, qualis est. Pars vero, quæ in sale tartari fixatur, salis conditionem assumsit, erat pinguis. Ante tota cremabilis, volatilis, atque ejusdem cum sociis conditionis. Immediate ergo, destructo semine sulfuris vinosi, nil nisi aqua elementalis est. Sic omne oleum, materialiter, aqua simplex est, quam pauculum seminis in massam conflagrabilem transfert, luditque larvam sulfuris. Estque omne semen, sui corporis (juxta Chymicum Cosmopolitam) vix 8200. pars, quam si ignis in familias mutarit, non difficile fuerit quoque in aquam redire. Ignis nempe, cremans pinguedinem, in aerem, totum ad nubes evolat, ibique in aquam, frigore loci, quandoque concrescit. Pisces enim, innati seminis vi, aquam simplicem, in pinguedinem, ossa, carnesque suas transmutant: non mirum itaque, pisces materialiter, nil nisi aquam transmutatam esse; & in aquam redire per artem. Vegetabilia omnia quoque, & carnes, sola aqua constare, per mechanicam demonstrabo. Omnia verò si non immediate, saltem cum adjutorio, rursus aquæ naturam assumunt. Omnis quoque lapis, saxum, lutumque, in sal alcali sponte, vel per adjuncta migrat (est enim alcali, quod ante sal non erat, tamen combustione peracta, sal residuum est.) Sic cinis proprio suo alcali fit sal merum. Omne autem alcali, addita pinguedine, in aqueum liquorem, qui tandem mera & simplex aqua fit, reducitur, (ut videre est in sapone, lazurio lapidis, &c) quoties per adjuncta fixa, semen pinguedinis deponit. Alioquin enim non igni proprium, aquam facere, (potius flammam) sed duntaxat separare heterogenea. Ergo si è sulfuribus fiat aqua, & non per ignis propriam transmutationem, necesse est sulfura ex mera aqua gigni. Siquidem nec separatur aqua ab oleis: sed illa vere fit ex his: quia aqua actu non inerat formaliter: sed duntaxat materialiter: detracta nimirum seminum larva.

13. Porro omnis carbo (qui fit ex colliquatione sulfuris & salis, agentium in se invicem, subter cremandum) etiamsi ad novissimum usque diem candenti fornace, torreatur, vase clauso, ignitur quidem, sed verus in vase est ignis, non secus atque in carbone non concluso, nil tamen ejus absumitur, non potens consumi, impedito sui effluvio. Carbo ergo, & universaliter corpora, quæcunque immediatè non abeunt in aquam, nec tamen sunt fixa, necessario eructant spiritum silvestrem. Puta ex 62. Lib. carbonis querni, una libra cineris conflatur. Ergo 61. Lib. residuæ, sunt ille spiritus silvester, qui etiam ignitus, abscedere nequit clauso vase.

14. Hunc spiritum, incognitum hactenus, novo nomine Gas, voco, qui nec vasis cogi, nec in corpus visibile reduci, nisi extincto prius semine, potest. Corpora verò continent hunc spiritum & quandoque tota, in ejusmodi spiritum abscedunt, non quidem quod actu in ipsis sit, (siquidem detineri non posset, imo totum concretum simul evolaret,) sed est spiritus concretus, & corporis more coagulatus, excitaturque acquisito fermento, ut in vino, omphacio, pane, hydromelite, &c. vel additamento peregrino, ut quandoque de sale dicam armeniaco, vel tandem per aliquam dispositionem alterativam. Qualis est assatio, respectu pomi.

15. Uva enim illæsa asservatur, & siccatur: sed semel pelle ejus disrupta, & vulnerata, illa mox fermentum ebullitionis, concipit, hincque transmutationis initium.

16. Vina ergo uvarum, pomorum, baccarum, mellis, itemque flores & frondes contusa, fermento arrepto, bullire ac fervere incipiunt, unde Gas: è passis verò contusis, ac usipiatis fermentis penuria statim non datur Gas. Gas vinorum, si multa vi intra cados coerceatur, vina furiosa, muta, atque nociva reddit.

17. Quapropter & morbidum Gas, uva affatim comesta, pluries peperit. Siquidem fermenti spiritus tumultuantur, & cum digestioni nostræ inobediens fit, spiritui vitali, se per vim associat, imo si quid sudore tenus excerni paratum est, id sua fermenti aciditate pervicaci gru-

grumescit, atque insignes parit molestias, tormina, diarrhæas, atque dysenteriam.

18. Aliquando in Tyrociniis, authoritate Scriptorum ignorantium delusus, credidi Gas uvarum esse vini spiritum in musto. Sed cassa tentamina, docuerunt me esse Gas uvarum & musti, in via ad vinum, non autem vini spiritum. Differt namque succus uvarum, à vino, non aliàs, quam puls, ex aqua & farina, à cerevisia. Intercedens enim inter utrumque fermentalis dispositio, rem præcedentem disponit in sui transmutationem, ut inde aliud ens fiat. Siquidem quandoque docebo, omnem transmutationem formalem, præsupponere fermentum corruptivum.

19. Emunctiores alii, putarunt Gas esse ventum rebus inclusum, sive aerem, qui in commistionem elementalem ad istam generationem confluxerat. Sicque Paracelsus, ratus est, aerem, sub tribus aliis elementis, in quoquo corpore invisibiliter delitere: in solo autem stanno, aerem esse visibilem: sed ipsum, sua redarguit inconstantia: utpote cum multis alibi ostendat, corpora mixta esse ex tribus primis; Elementa vero non esse corpora: sed meras rerum matrices.

20. Cæterum non advertit, duplex in stanno sulfur (ideoque cæteris metallis est levius) quorum tantum alterum est coagulabile, ob sui salis peregrinam proprietatem, qua Jupiter omne metallum facit frangibile, & friabile, solo illius odore tantillum contaminatum. Alterum vero sulfur, oleosum fit.

21. Historiam enim Gas, exprimit proximè pulvis tormentarius. Constat enim sale petræ (quem perperam nitrum putant veterum, quod & hodie copiosum adfertur, exsiccatum ab inundatione Nili) sulfure & carbone, quia juncta, si accendantur, vas non est in natura, quod occlusum, non dissiliat, propter Gas. Etenim si clauso vase carbo accendatur, nil ejus perit. Sulfur vero, si clauso vitro sublimetur, sine suæ speciei mutatione, totum à fundo ascendit. Sal petræ etiam, clauso liquatum vase, acidum liquorem, pro parte dat aqueum; pro altera vero parte in fixum Alcali mutatur. Ignis ergo, aerem vel potius Gas ex singulis, quem alias è tribus connexis ederet, si aer inesset.

22. Ergo illa apposita se mutuo in Gas convertunt, per destructionem.

23. Est autem sulfuris & salis petræ illa intolerantia, non quidem ex frigidi cum calido, potentialium connubio (ut creditur) sed propter incompatibilem fluxum olei bullientis, & vini, non minus quàm aquæ: vel cupri & stanni liquatorum cum vino. In tanto enim calore, cum se mutuo per minima contingunt, vel in Gas vertuntur, vel dissiliunt. Sic namque plumbum, cum Mercurio & sulfure tostum, subitam in flammam abit, relicta fecula, nullius ponderis ferè, ad plumbi tamen extensionem dilatata.

24. Quocirca si Gas esset aer, totus pyrius pulvis esset aer, & ipsum plumbum totum aer esset. Non est autem igni possibile, ut ex fructu elementali eodem, nunc aerem, nunc aquam ultimata reductione pariat, nisi ignis uniformitatem suam agendi perdat simul, ipsi à Creatore inditam. Denique jam supra sat est manifestatum, aerem & aquam, in se invicem, non posse unquam traduci. Ergo, si per ignem, vel aliud quodcunque medium, pulvis pyrius, & Sal petræ notanter in aquam reducantur elementalem, non est possibilis ejus transmutatio in aerem. Aliquot autem millenæ Lib. pulveris pyrii, quandoque simul accensæ, nequicquam præter Gas inflammatum dedere. Quod in nubibus, tandem in aquam rediens, coaluit. Porro carbo, quibusdam fontibus reducitur in saxum. Novi item modos, quibus totum sal petræ in terram convertitur, totumque sulfur, semel dissolutum fixatur in pulverem terreum. Quid si igitur tria vel quatuor elementa, hæ tres terræ continerent: potissimam saltem partem terra occuparet, nec in Gas pristinum reductibilem: nec fit rationi consonum, corpus, quod totum in Gas aereum avolat, converti in aerem, vel in terram, pro lubitu hominis. Denique cum tres præfati pulveres, tandem sub Artifice fiant aqua, quæ deinceps nequit amplius per artificium humanum, in terram vel aerem redire, Consequitur etiam, quod sulfuris, carbonis, & salis petræ conversiones in

Gas

Gas, vel in terram, non sint ultimatæ, ut nec vera aëris & terræ elementa.

25. Metiamur denique rustico hæc sensu. Quasi præfata simplicia nunc in aerem, nunc vero in terram verterentur, eo quod esset elementorum mutua in invicem transmutatio. At saltem Scholarum placitum his repugnat statutis, nempe quod corpus mistum, in sui corruptione, debeat reddere elementa, unde est conflatum in generatione. 2 Quod corpus mistum ferè totum, constans aeris elemento, idem totum ferè non constet terræ elemento. 3. Quod conversio elementorum, fiat per actionem unius elementi, & superioritatem super aliud 4. Non autem quod formæ mixtorum, sivè fructus, patientes ab internis elementis, vim habeant convertendi unum elementorum in aliud. 5. Denique, quod ignis nequeat disponere mistum, ut nunc in aerem convertatur; post inflammationem, alias vero totum in terræ speciem. 6. Tandem, quod non sit immediata, in corruptione istorum, elementi unius in aliud conversio. 7. Postremo, quod misti convertendi in elementa varietas non pendeat ex hominis arbitrio, potentis duntaxat jungere activa passivis: quorum nempe activitas est in ipsa superioris elementi victoria. Quale elementum homo nec adhibet, neque in manu sua habet.

26. Pro thesi hic stet, contra quod cap. de formarum ortu sat demonstratum sit. Ignem videlicet, nec elementum nec substantiam quidem esse. Quibus suppositis, sequitur, præfata tria simplicia, in pulvere pyrio, non ab aere reduci in aerem, dum in Gas evolant, neque à terra reduci in terram, dum sal petræ per quoddam sulfur in terram vergit: carbo vero & sulfur, per aquas in saxum, & in terram mutantur. Adeoque non per actionem proprii, & victoris elementi, patiens mistum convertitur in naturam elementalem, ut putatum est.

27. Quocirca cum jam sit demonstratum sufficienter, aerem, & aquam, nulla naturæ, seculorum vel artis possibilitate, in invicem transmutabilia: Sequitur omnino, dum tria illa simplicia, nunc in terræ speciem, nunc vero in aeris formam, tota concedunt, non esse veram terram, aut verum aera: sed terram talem, taleque Gas, quæ ultimata reductione in aquam redeunt, ludentia alienam larvam, qualisper seminum peregrinorum sequuntur ductum. Novi enim aquam (quam manifestare non libet) cujus medio omnia vegetabilia in succum distillabilem, sine ulla sui in fundo vitri fecum residentia, commutantur. Qui succus distillatus, adjunctis Alcalibus, totum in aquam elementalem reducitur insipidam. Neque sane id mirum. Quippe ostendam suo loco, omnia prorsus vegetabilia, ex solo aquæ elemento, materialiter consurgere.

28. Si ergo omne corpus mistum redeat tandem in meram aquam pluviam: necesse est, quod Gas omne, è corporibus mistis prodiens, sit materialiter ex elemento aquæ. Gas ergo, quod per ignem è carbone exhalat, etsi accendatur; materialiter tamen non nisi aqua est, quod ipsum de aqua vitæ superius ostendi in mechanica. 2. Macchab 1. nec alibi in sacris fit mentio aquæ crassæ, quæ esset ignis perpetuus; fortè non absimilis nostræ.

29. Posui namque carbonis querni, & aquæ cujusdam, partes æquas in vitro, Hermeticè clauso, spatio tridui; totus carbo versus est tepore balnei, in duos liquores diaphanos, fundo & colore varios. Quibus simul per arenam distillatis, secundo caloris gradu, vitri fundus tam purus apparuit, ac si recens è clibano vitriario allatus. Mox duo liquores per balneum primo ascendunt, ambo æquiponderantes massæ carbonis. Liquor vero dissolvens manet in fundo, paris ponderis sibi, & virium. Porro duo isti liquores pauculæ cretæ admisti, tertia distillatione adscendunt pristino ferè pondere, omnemque qualitatem aquæ pluviæ habentes. Ergo Gas carbonis, quod non nisi aperto ignitoque aliàs vase exhalat, simul cum suo cinere non sunt nisi mera aqua materialiter. Seminalis enim concreti proprietas, quæ in Gas perseverat, vi frigoris, & dierum maturitate moritur, & in pristinam aquam Gas redit.

30. Omnia vero vegetabilia immediatè, & materialiter, ex solo aquæ elemento prodire hac mechanica didici. Cepi enim vas terreum, in quo posui terræ in clibano arefactæ Lib. 200 quam

quam madefeci aqua pluvia, illique implantavi truncum salicis, ponderantem Lib. 5. ac tandem exacto quinquennio, arbor inde prognata, pendebat 169. Lib. & circiter uncias tres. Vas autem terreum, sola aqua pluvia, vel distillata, semper (ubi opus erat) maduit, eratque amplum, & terræ implantatum, & ne pulvis obvolitans terræ commisceretur, lamina ferrea, stanno obducta, multoque foramine pervia, labrum vasis tegebat. Non computavi pondus foliorum quaterno autumno deciduorum. Tandem iterum siccavi terram vasis, & repertæ sunt eædem Libræ 200. duabus circiter unciis minus Libræ ergo 164. ligni, corticum & radicum, ex sola aqua surrexerant.

31. Carbo ergo, cum totus sit ex aqua, si reducatur in fonte aliquo in lapidem; non poterit per aquam commutari in lapidem, nisi etiam totus iste lapis sit materialiter mera aqua.

32. Pisces enim ut ex aquis multam axungiam faciunt: ita vicissim omnis pinguedo cum sale Alcali, fit sapo, qui dein distillatus, pænè totus in aquam remeat: quæ ubi per adjuncta, semine saponis spoliatur, fit aqua insipida.

33. Fuligo omnis vero, partim est sal volatile concreti, præservatum ab inflammatione, propter aquæ evolantis, commistionem; partimque est oleum, quod evolandi celeritate combustionem præterfugit. Sic namque acidus sulfuris liquor per campanam elicitus, ostendit magnam sulfuris partem, per flammam intacti, sursum ascendisse quod rursus sospes sequestratur ab liquore illo per rectificationem.

34. Sulfura enim, sive pinguedines, etsi pluries distillentur quovis gradu ignis: attamen semper pinguia manent, & naturam sui usque retinent, quamdiu illius concreti semine potiuntur. Quæ ubi flamma, sive mors artificialis, attigerit, mox in Gas, non autem in aquam, transvolant. Eo quod Gas omne, adhuc aliquam sui concreti conditionem retinet. Differunt nempe fuligines flammæ per genera, ac species: quod sanè non esset, si immediatè in primum elementum abirent. Ignis quidem destruit simpliciter, nil autem generat: quippe cum seminis potestate careat; quæque non potest destruere illa, vel saltem separat, vel intacta relinquit: & hactenus fixa vocantur.

35. Non valet autem ignis id, quod in se materialiter aqua est, commutare in aerem. Haberet namque alias semen aeris. Etiam ante sat liquet, nulla artis aut naturæ ope, aquam fieri aerem; aut vicissim.

36. Lignum ergo, cum sit totum ex aqua, cinis suus, & vitrum pariter, ex aqua erunt.

37. Quod autem Gas salium non nisi aqua sit, probat subsequens mechanica. Accipe salis petræ, vitrioli, & aluminis partes æquas: exsiccato singula, & connexis simul, distilla aquam. Quæ nil aliud est, quam merum sal volatile. Hujus accipe uncias quatuor: & salis armeniaci unciam junge, in forti vitro, alembico, per cæmentum (ex cera, colophonia, & vitri pulvere) calidissimè affusum, firmato; mox, etiam in frigore, Gas excitatur, & vas, utut forte, dissilit cum fragore. Quod si vero rimam in junctura recipientis vasis reliqueris, ac post spontaneas ebullitiones residuum distillaveris, reperies aquam subacidam, quæ in aquam pluviam, repetita distillatione, & cretæ additamento, convertitur. Pars salium ergo una in aquam, altera vero in Gas concessit. Sed salia per Gas evolata, homogeneæ sunt naturæ cum redactis in aquam: Ergo, materialiter, Gas salium nil nisi aqua est.

38. Gas fructuum vero, similiter non nisi aquam, ut ex aqua immediatè oriundum, jam ostendi. Sic uva passa distillata, in elementalem aquam tota reducitur per artem: qua tamen recente, semel vulnerata, mustum & Gas multum elicitur. Si ergo tota uva, ante fermentum, in simplicem aquam vertitur: adhibito autem fermento, Gas excitetur, necesse est, & Gas hoc fore aquam. Cum dispositio fermenti nequeat ex eo, quod materialiter, nil nisi aqua est, formare aerem. Gas ergo, vasis incoercibile, foras in aera prorumpit, donec sat rarificatum, locique frigore, & proprietatibus concreti spoliatum, in primam sui transeat materiam, atque in aere, aquarum separatore, pristinam elementi aquæ, ac plenam indolem recuperet.

39. Exhalationes autem, quæ penes Scholas sunt Ventorum, Nebularum, Cometarum,

Mineralium, Saxorum, Salsedinis maris, Terræ motuum, omniumque Meteororum materia quotidiana, cum pennarium in natura non habeant, nec materiam tantis quotidie rebus, tantæque molis sufficienter, mira sunt somnia, ac imperitè suis effectibus proportionata. Ideoque has Scholarum insulsitates, miserando transeo. Saltem est consequens, si saxa, si mineralia cuncta, ab exhalationibus procedant, jamque fixata resistant agenti, quod illas denuo in exhalatum deduceret, non fore in residua terra, materiam novis exhalationibus, tanti momenti effectus producendis. Maximè quod è maris salsedine, vix quicquam exhalet, calorisque ea sit proclivitas, ut vix exhalationes proritet, nisi omnem prius aquam sustulerit per vapores. Quæ ergo materia, vel solis quotidianis ventis sufficiens erit.

40. Quippe naturam, itemque corporum differentias, causas, atque proprietates novisse, est prorsus Scholis impossibile, quotquot sine Pyrotechnia, Philosophiam aggressæ, paganicis hactenus institutis fuere delusæ.

41. Scripsi tandem de vita longa, spiritum vitæ nostræ, arterialem, de natura Gas esse, quod in palpitatione, syncope, ac lipothymia cernitur. Etenim quantum colori vivido, lumini vitali, tumidoque carnis habitui deperit, vultusque ipse quam statim rugosior concidit, mox à præfatis passionibus? spiritus enim, qui antea placido rubore, velut omnia unificabat, evolat mox atque aliena aura subactus mutatur. Siquidem cum Archeus in se sit Gas, de natura salis balsamici, si auram alterius salis obviam repererit, (prout sal armeniacus, dum obviat spiritui salis petræ:) facilè per poros, atque confestim difflabilis, munium agendorum atque familiæ oblitus. Neque enim in guttas cogitur: eo quod ex sanguine arteriali paratur.

42. Si quid, sub deliquiis & morte, sudoris exhalat, id cruoris est liquamen, non sanguinis arterialis. Gas ergo vitale, quia lumen est, atque balsamus, præservans à corruptione, ab primordiali genituræ adumbratione, incepit solari lumini adæquari. Post deliquia vero præfata, cæterorum membrorum innati spiritus, vel ut fumigantes, rursus à solari cordis lumine accenduntur, prout fumus, candelæ extinctæ, alterius flammam attingens, hanc ad extinctum lychnium per medium deportat.

43. Quandoquidem spiritus vitæ nostræ, cum Gas sit, potentissimè atque celerrimè à quovis alio Gas, afficitur, propter illorum nempe contactus immediatos. Nec enim ideo aliquod proinde vel ocius in nos operatur, quam Gas, ut patet in Crypta canis Siculorum, peste, carbonibus suffocatis, & suffitibus. Confestim namque sæpe pluries, in cuniculis mineralibus interemti. Imo in cellariis, ubi potens cerevisia suum Gas eructat, facilis mors, subita erumpit, & suffocatio. Quocirca immensum dolui, sortemque humanam miseratus, tam crassa Scholarum negligentia suffituum remedia altiora penè supprimi, quibus nedum recreantur lipothymici; sed etiam plurimorum morborum fiunt sanationes. Quod quandoque de odoribus in re medica explicatis, facilius mecum quisque judicaverit. Neglecta sunt nimirum medicamina pænè cuncta, quæ restaurant vires, solisque diminutionibus corporum, per cruoris ablationes, & soluti vas scamnoneatas potiones, perque cauteria, balnea, clysteres, sudores, & cantharides, est insudatum. Penitius enim inseritur Gas, & cum spiritibus vitalibus contactum immediatum servant odores, quam liquores, si non venenata labe, saltem, secundarum qualitatum obtusis proprietatibus, participes: quasque qualitates vel præcipuè sublimem primæ digestionis, tanquam luto obductas soleas, deponunt, si non ingenti adhuc Archei aversione sint receptæ, vel cum anxietate, viribus digestivis rebelles, & contumaces resistunt. Posset tamen mihi opponi Scriptura, quæ dicit de homine: *Terra es, & in terram ibis*. Quomodo ergo caro, os, *&c.* erunt materialiter ex sola aqua? Sed ego hoc dicam ejusdem argumenti vigore. Si homo terra est, quomodo ergo Scholæ asserunt hominem materialiter esse non unicam terram: sed quatuor elementa? confirmantur ergo ex illo Textu, quæ dixi superius; Nimirum quod terra non sit in Sacris primarium elementum: sed quodvis coagulatum ex aqua terra dicitur, eo quod plus per sui consistentiam, terræ assimiletur quam aquæ. Adeoque ipsissima

ma terra naturæ fulcrum, ex aqua est, non minus quam homo, ignum, cinis, lapis, *&c.*

IMAGO FERMENTI IMPRÆGNAT MASSAM SEMINE.

1. *Nulla rerum seminalis vicissitudo circa fermentum.*
2. *Mechanica in circuitu per cerevisiam deducta.*
3. *Fermentum volatilizat, quod alias in carbonem mutatur.*
4. *Probatur per mechanicam in cruore.*
5. *Cruor acquirit sua atque varia fermenta, in culinis membrorum.*
6. *Notatur Paracelsi inconstantia.*
7. *Initia Paracelsica fiunt per ignem: non autem insunt.*
8. *Duplicia fermenta, unde rerum semina.*
9. *Ortus insectarum,*
10. *Non sat est dixisse, insectas è putredine nasci.*
11. *Duplex generationis modus.*
12. *Quomodo semina fiant.*
13. *Odor qualiter fermentum, & semen patret.*
14. *Scorpio e Basilicone.*
15. *Fermentum in spontaneis seminibus, attingit horizontem vita.*
16. *Fermentum morbosum & sanationum.*
17. *Pharmaca ferè cuncta agunt sola odore tenus.*
18. *Ideo semina solò odore specifico pollent,*
19. *Odor & lux, penetrant spiritus.*
20. *Odores pestem variosque morbos cient, & sanant.*
21. *Ars suffitum oblita, in dulomaniâ translata.*
22. *Dolores implacabiles, statim odore appositi externi placantur.*
23. *Fermentum, parens transmutationum.*
24. *Fermentum stomachi quale.*
25. *Cur plurimi caseum horrent.*
26. *Fermentale acidum, differt ab acetosis.*
27. *Ructus unde.*
28. *Labor Sophia.*
29. *Ex sola aqua & fermento, cuncta qua creduntur mista.*
30. *Fermentum linea Æquinoctialis.*
31. *Progressus seminum & fermentorum, ad propagationem.*
32. *Origo & progressus vegetabilium.*
33. *Fermenta quandoq; operantur potentius igne.*
34. *Paraceljus notatur.*

1. Notitia fermenti, ut nulla in Scholis jejunior, ita nulla utilior. Fermenti nomen, ignotum hactenus, nisi in panificio: Cum attamen nulla in rebus fiat vicissitudo, aut transmutatio, per somniatum appetitum hyles: sed duntaxat solius fermenti opera. Olim fermentum, atque fermentata universa, erant vetita, ac mysterium in litera occultatum, tunc jure ad literam fuit interpretatum. Etenim ut fermenta omnino ad omnem rei transmutationem prævia, atque necessaria; ita corruptionem, inconstantiam, & impuritatem designabant: Ideoq; fuga à fermento injuncta.

2. Rem sanè in physicis adeo paradoxam, primum per exempla explanabo; Cerevisiarum meracissima (quæ sumen, liquamen, aut consummatum jus granorum, merito est,) tantundem granorum exposcit, quanta est vasis capacitas, vel cadi amplitudo: Ita sanè, ut dempto furfure, tota farina liquescat in cerevisiam, & aqua locum furfuris tacitùm occupet. Cerevisia ista, per adhibitum fermenti tantillum, ebullit fermentando in cellariis, sensim clarescit, deciditque fex ad fundum, demum nonnihil fermentaliter acescit, quo acore consumit omnem suam fecem. Dein acrem, sive pungentem aciditatem, perdit magis indies. Tandem gustu, viribus, & corpore farinæ orbatur. Ac postremo, spontè in aquam redit.

3. Cerevisia ista, recens distillata, plurimam in fundo residentiam, instar syrupi, deponit, quæ tandem pergendo, in carbonem mutatur. Sed si illa eadem, per fermenti gradus, in aquam transierit, non plus fecum inter distillandum in fundo relinquit, quam alioquin aqua, unde coquebatur, continebat. Eo quod aquarum natale sedimen non sit subnoxium fermento granorum, cum ejus non sit objectum: sed alterius Monarchiæ cliens. Grana itaque redeunt ad primam materiam, ex qua quæ aqua est, idque solius fermenti virtute,

4. Denique, quisque nostrûm 7. aut 10, uncias sanguinis, quotidie sibi fabricat: atqui, (saltem in ætate consistente) necesse est, tantundem sanguinis indies consumi, quantum de novo generatur. Alias namque homo mox immensum timeret. Dein, sanguis sensim mutatur in vitalem mucilaginem, nutrimentum verum, immediatum membrorum. De quo dici solet; Nutrimur iisdem, quibus constamus. Hoc autem alimentum, volunt roris modo inspergi in singula membra, (ego vero in singulis partium culinis minimis fabricari credo:) quo eadem humectet, atque eatenus ab siccitate, senectutis calamitate, quantum, ac quamdiu potest, tueatur. Tandem ros ille, inperceptibiliter, per cutis poros transvolat, nec post se quicquam solidi sediminis superstes relinquit. Sic nempe alimenta, tandem per cutim, vaporis specie & aquæ instar, exspirant. Volunt autem Scholæ, hunc humorem secundarium, postquam roris instar in partes lapsus sit, assimilari & ab anima informari. Ego vero, assimilari tantum sub accretione adolescentiæ, permitto: non autum deinceps amplius, cum neque in similarium substantiam amplius vertatur. Quorsum namque ros ille ossi assimilaretur in robore, duritie, siccitate, &c. si ossa incrementum jam amplius non suscipiant? Idem de cæteris esto judicium. Habent nempe singula in natura, ortum, incrementum, statum, declinationem, atque interitum. Hæc est igitur sanguinis tragœdia, & metamorphosis, virtute fermenti.

5. Cæterum alioqui sanguis destillatus, tandem multum salsi carbonis deponit, neque volatilitatem omnimodam habet, quam operatio fermenti subter alias digestiones consecutivè ipsi concedit. Eo quod calor, cum careat fermento rerum transmutativo, separat saltem partes, non autem transmutat. Itaque sanguis sua præfata fermenta acquirit, in ipsis corporis nostri coquinis, fitque inde adeo volatilis, ut nil porro de residui relinquat.

6. Admiror Paracelsum, quod doceat sanguinem corporis universalem Mercurium, ut & ciborum: attamen sudorem velit esse excrementosum sulfur: cum sanguis totus per cutim exhalet, sin autem una cum aquoso sudoris latice, pinguedinis tantillum effluat. Non proin ex Mercurio confestim sulfur fit. Nisi suæ sit ille doctrinæ immemor. Etsi aliquid pinguedinis, nostras vestes inficiat sudore tenus: axungiæ enim non sunt immutabiles, quin pereant quotidie, uti accrescunt.

7. Ego sanè, analogon odi principiorum Paracelsicorum, in principia tria naturæ relatorum. Quippe quæ nec insunt actualiter in corporibus, nec adsunt, nec separantur, nisi prius, velut per ignem commutando, sive per liquationis reductionem parentur velut nova. Ego siquidem nudam lubens Physicam aspicio ubique, non sanè figuras, aut vires moventes in mathesi applico naturæ. Analogon devito quantum possum, ut & locutiones metaphoricas.

8. Omnem naturæ necessitatem seminibus dicavi; multorum vero semina, non tam è parentibus, quam fermentis peto. Sunt ergo duplicia fermenta in natura. Unum quidem continet in se auram fluxibilem, Archeum seminalem, qui suo fluxu in animam viventem aspirat. Alterum verò saltem continet initium motus, sive generationis rei in rem. Quod quidem, licet sui initio, non haberet auram seminalem, quæ scopos rerum agendarum complectatur; mox tamen vapore potitur, quem fermenta tam localia quam quæ ipsamet materiæ dispositio externis fomentis acquirit, suscitant. Unde Archeo aliquid simile fit, quod se, suumque sensum hospitium transmutat, aptat, adaugetque, agit porro deinceps reliqua ad proportionem perfectionis & requisitum auræ illius. Hoc nempe semen, quadam primum & generica amplitudine, luxuriat. Nam temetsi gaudeat, substratam sibi massam, ad fermenti concepti scopum direxisse; non raro tamen aliunde fomites occultioris luminis suscipit, sumtoque temerario ausu, etiam in animam viventem aspirat.

9. Hinc enim nedum pediculi, cimices, pulices, & lumbrici, hospites ac vicini nostræ fiunt miseriæ, nostrisque velut nascuntur è penetralibus, & excrementis; sed etiam si indusium sordidum intra os vasis, in quo sit triticum, comprimatur, intra paucos dies (puta 21.) fermen-

fermentum indusio haustum, & odore granorum mutatum, ipsum triticum, sua pelle incrustatum, in mures transmutat: eoque magis admirandum, quod ejusmodi insectæ, sexuum similitudinis distinctæ, prolificent cum iis, quæ paginaturis distinctæ, prolificent cum iis, quæ parentum è semine natæ sunt. Ut & hinc, amborum seminum paritas, & fermentorum vitale par robur, conspicuum evadat. Quod mirabilius est, è frumento, & indusio, mures, non quidem parvuli aut lactentes, nec minutuli, aut abortivi: sed prorsus formati exsiliunt. In nobis subinde phtiriasis oritur, & pediculus, aperta epidermide humana egreditur, aliàs quoque in poris generatur, non quidem ovi putamine lentis inclusus: sed exiguus ac vix conspicuus. Pulex vero, semper non nisi exterius, desumto fermento, generatur.

10. Neque sat fuit, in Scholis dixisse, ejusmodi insectas è putridis prodire. Nam & ova avium insigniter putrent, foetentque immensum, ante pulli constitutionem. Vita ergo inest istis putridis rebus, non minus quam ovis. Nec sat est dubitasse, unde ejusmodi insectæ vitalem spiritum uniformem & specificum, è nostro desumant, cum naturalis generatio præsupponat impressum similitudinis sigillum. Siquidem in generatione anomala, sufficit Archeus, non quidem humanus, sed qui in excrementis, virtute fermentali, & identitatis ergo, semper generat ejusmodi insectas pariformes. Adeoque licet sit monstrosa, & anomala generatio, respectu nostri: est tamen naturalis, atque ordinaria, in ordine ad causas, nobis videlicet tantum fermentum, & foetum dantibus. Fermentum itaque indusii, tritico inspersum, per retroitionem resolvit materiam, & formatur sic mus adolescent, non autem recens natus. Eò quod respectum habeat ad alium fiendi modum.

11. In prioribus ergo, & vitalibus seminibus, generans inspirat Archeum, cum sui similitudine, & auram vitalem, una cum seminis massa. In posterioribus verò, insufflatur tantum fermenti odor, à vasis continentibus, aut ambientis contagio. Quæ ubi ritè coaptata fuerint, mox in plantam vel insectam formantur, excitat nimirum aura, ab odore, & fermento fracedinis, quæ dein in Archeum rectorem exaltatur. Prout de formis alibi.

12. Fiunt itaque semina, à conceptu generantis, facientis imaginem sui, per libidinem, vel ab odore fermenti, quod materiam disponit ad ideam rei possibilis.

13. Etenim prout ab odore, materia haurit transmutationis dispositionem, sic ab imagine deinceps fit materiæ dispositio, quæ fermentum specificum procuret, atque promoveat. In hoc autem fermentum à semine distat: quod illud sit odor, vel qualitas alicujus fracedinis dispositiva ad alteritatem, & corruptionem massæ. Semen autem sit substantia, in qua jam Archeus inest, qui est Gas spirituale, continens in se fermentum, imaginem rei, atque insuper notitiam dispositivam rerum agendarum.

14. Odore itaque, quæcunque situm aut fracedinem contrahunt, etiam vermes mox concipiunt. Ideoque & balsama putrere, aut vermescere nesciunt. Odor enim basiliconis semini inclusus, herbam illam producit, cum aura illi inexsistente, qui si per fracedinem immutetur, scorpiones veros producit. Nec enim figmentum est: sed revera, herba contusa, atque inter lateres depressa, Solique exposita, post aliquot dies, Aquitania nobis scorpiones edidit. At dicet curiosior: Quod ad odorem, & pastum herbæ, forinsecus scorpio advenerit. Præventum est enim isti dubio. Lateres siquidem bini, invicem contriti, adæquatè se contingebant, adeo ut ingressum scorpionis, tam planitie contingua, quam pondere, impedirent. Fossura autem in medio, herbam continebat.

15. Fermentum itaque in semine spontaneo, Horizontem vitæ, propinquo modo attingit. Neque enim unum in aliud mutatur, absque fermento & semine. Quæ ut neglecta stetere hactenus cuncta nudis caloribus adscripta sunt, pluriumque morborum sanationes desperatæ manserunt. Siquidem hactenus tantum insudatum est, circa correctionem qualitatum primarum, & ablationem ficti humoris, vel solitarii, vel una cum sanguine.

16. Nequicquam autem cogitatum est, quod unusquisque morbus sit venenosus, si non toti, saltem parti suæ: adeoque licet non contagiosus

ſus cuivis; tamen non deſinit, ſui de ſe odorem fermentalem inurere parti cui inſidet. Plurimum itaque ſanatio odoribus perficitur, ut & impreſſa pelli contagia odoribus ſubinde recedunt. Etenim quia odor, ſymbolum fermenti, & hinc ſeminariam transmutationis cauſam continet, concludo, rerum vires, ac robur maſculum, ex odoribus eſſe, (prout de magno Oportet : ſuo loco.)

17. Imo ſi penitiùs res ipſa ſpectetur, etiam interna pharmaca, tam ſolutiva,quam correctiva ſolo odore tenus,agunt. Fit enim hinc, quod odore pharmaci ſemel exuto , vires pereant ejusdem. Vidi nempe ſæpius quartanam, uteri exundationes, melancholiam , dolores cholicos, &c. ſolis unguentis ſeparata. Certum eſt autem , non ipſum unguentum ; ſed ejus ſaltem odores, intro ſerpere, & agere. Sic namque epilepticus odore cadit , imo cerebrum in epilepſia, quod non audit, non ſentit, nec ſi in ignem ceciderit, ſe retrahit : ſolis paret odoribus. Sic namque eryſipelas , odore lintei leporino cruore tincti ſanatur , ſi ſiccum alligetur. Sic vulnera,ulcera,& apoſtemata, odoribus, per inuncta applicatis , miteſcunt , vel exaſperantur.

18. Igitur ſi ſpontaneorum animalium ſemina , ex odoribus atque fracedine ſint nativa, nec ſpecie differant ab aliis, quæ congreſſu procreantur ſexuum : neceſſe eſt omnium animalium ſemina , ſuos habeant & ſpecificos odores, quibus Archei ad materiam fiunt adaptationes, facilioresque ad transmutandum obedientiæ. Unde tandem fiunt impreſſionum in quævis viſcera,& organa, fortitudines, in robore, atque vita, diverſitates. Afficiunt nimirum ſpecifici odores , materiam, eamque in ſui clientelam ſubigunt , oboriturque ex ſpecifico inclinatio, & philautia. Ex aſſueto demum , facilis receptio, perfectior adaptatio : ac tandem amor, raptus in omnem ſui libidinem. Oblectant ideo fragrantia.

19. Perinde ut lux placet bonis geniis : ſic diſplicet reprobis. Idque non,quia ſine,vel cum luce,uterque æquè bene cernat , aut aeris ſereni uſura opus habeat,vel non : ſed ob abſtractum, & omnipotens lumen , cujus imago, diei lux eſt. Odore enim,& lumine, delectantur ſpiritus , eo quod lux & odor illos immediatè attingant, ac penetrent. Etenim ſpiritus ſanguinis , in lipothymico , plus toſtæ carnis odore,quam aromate refici deberet , niſi fragrantia , quatenus cito attingit vitam, in hac puritatem & ſuavitatem præpararet.

20. Videmus ergo odores , etiam ſpiritus abſtractos attingere , prout peſtilens odor , naribus non perceptus , Archeum horrore quatit. Sunt nempe odores, qui dolores capitis, nauſeas , vomitum, tuſſes, ſingultum , vertiginem, epilepſiam, apoplexiam,dyſenteriam, &c. movent,atque ſui contagio inurunt. Suntque idcirco & alii , qui conſimili modo eadem ſanant, aut ſaltem mitigant, ſi radicem fixorem habent. Suntque odores ſuffocantes , ſive perceptibili materiæ adſtrictione , ſuntque & convulſivi : ſuntque qui ſaltem infatuant, ut in uteri affectibus perſæpe occurrit.

21. Veteres enim , ſuos ſuffitus in ſuperſtitionem uſque coluerunt, quibus hominem velut in ecſtaſin adigerent, atque inde ſe excitatos profeciſſe rebantur. Cubiculum enim , veſtes, caput, & utenſilia, ſuis inficiebant odoribus , quo mentem ad ſua ſtudia proritarent. Quibus cum Satan ſua apocrypha nexuiſſet, ars ſuffituum ſuſpecta primùm, mox dein tota inculta manſit. Odora thymiamata ſuperis placere , in lege didicerant; Et tenebatur Iſraelita , ſua quotidie in caſtris excrementa humo obtegere, ne Angelum caſtra nocturna obire tæderet.

22. Memini enim , quendam gravi dolore ſtomachi propemodum contabuiſſe. Horis nempe quatuor à paſtu plangebat , ejulabat,& contrahebatur , niſi locum incumbens menſæ fortiter premeret. Credulitate enim deceptus, cumParacelſo , carcinoma ſtomachi tum autumavi incurabile.. Locus enim erat, ubi coſtæ nothæ os ventriculi appropinquat. Hunc inquam paucis horis,curatum vidi, fragranti emplaſtro, ad palmæ vix latitudinem extento.

23. Quomodo fermentum transmutationum parens ſit, non melius , quam per Pyrotechniam inveni. *Cognovi enim , quoties corpus dividitur in ſubtiliores atomos , quam ſua ſubſtantia ferat exigentia , continuo etiam ſequi cor-*

corporis illius transmutationem, excepto elemento: Quatenus hujus tam fermentum, arripiens præfatos atomos, eos alieno sui charactere imbuit, incujus susceptione fiunt divisiones partium, quas partium heterogeneitates, & divisiones, resolutio materiæ consequitur. Hactenus nimirum Chymia digerit, ac putrefactiones præmittit, ut accepto fermento partes dehiscant in minima.

24. Et sic cibi in stomacho resolvuntur, loci fermento condito qualitate acidula. In jecinore verò, & aliis locis, continuò aliis fermentis. Sic nempe multo licet pasti saccharo, mox tamen quandoque acidum evomunt. Nec tamen stomachi fermentum, ut acidum, est fermentum. Neque enim ideo acetum, aut ribes, fermentant, licet acida & austera: sed acidum stomachi, est proprium specificum ejus medium.

25. Verum etiam in una specie, multam subit latitudinem. Hic enim olera, legumina alter, quidam pisces, aut vinum ægrè fert; quia nec digerit. Plurimi non vescuntur caseo: non quidem quia tartarus merus, aut merum sal: (utrumque alternatim, sic jubet paracelsus:) Sed recens, ponticè acescit, qui facile in acido stomacho tormina cit. Vetus vero putrilaginem redolet, quam à mortuo coagulo, antea in se excrementoso, habet. Ideo verminescit, putret facile, quia partem stercorei fermenti, sub aciditate lactis, occultat, in multis manifestatur, atque in gradum surgit. Ideoque multis solis odore displicet. Latitudo ergo fermenti acidi, in stomacho, etsi specifici, provenit; eo quod fabricantis, & recipientis, variæ sint alterationes in agendo.

26. In hoc autem fermentale acidum ab acetosis differt. Quod illud, quæ penetrat, eâdem etiam volatilizet operâ. Omnis autem spiritus acetosus, dissolvendo coagulatur ipsemet, juxta axioma chymicum. Unus panis ab homine, cane, equo, vacca, ove, ave, pisce, adeoq; genere distinctis, conteritur totidem fermentis specificis, & acidis. Pueri, passeres ajunt mirabiliter in gutture acescare, ideoque & voraces sunt. Contingit namque, exsertam linguam pueri, passerem arripuisse, & deglutire conatum; quo modo, aciditatem gutturis se gustasse ajunt. Sic nempe plura animalia, compescendæ aciditatis ergo, cretam, calcem, lateres, vel argillam edere coguntur.

27. Subtiliores ergo, & volatiles ciborum atomi, facile per fermentum stomachi, in Gas ventosum mutantur, ubi pars reliqua, duntaxat, in succum resolvi contenta est.

28. Chymia enim indagando sollicita est corpori, quæ tantæ puritatis symphonia colluderet nobiscum, ut à corrumpente nequirent dissipari. Ac tandem stupefacta est religio, reperto latice, quod ad minimos redactus atomos, naturæ possibiles, cœlebs omnis fermenti connubia spemeret. Desperata ideo est ejus transmutatio, dignius se corpus non reperiens, cui nuberet: Sed labor Sophiæ, anomalum in natura fecit, quod absque fermento commiscibili, à se diverso, surrexit. Serpens seipsum iste momordit, à veneno revixit, ac mori deinceps nescit.

29. Enimvero quia Scholæ fermenta nescierunt, etiam corpora solida constitui ex sola aqua & fermento, ignorare debuerunt. Vegetabilia namque & grana, ac quæcunque iis nutriuntur corpora, ex aqua sola prodire docui: nunquam enim piscator, in stomacho Sulmonis, aliquid cibi invenit. Si ergo sola aqua, (etiam fluminum,) fit Sulmo, & nutritur. Sic Sturio ore caret, soloque foramine pusillo, in gutture infra patet, qua præter aquam, totus piscis haurit nihil. Nutritur ergo & fit ex aqua pariter omnis piscis: si non immediatè; ac saltem seminibus, atq; fermentis si fit gravida. Ex salso mari, piscis ferè omnis dulcis trahitur. Ergo salem, in non salem vel saltem aquam in se non in aquam convertit. Conchylia denique ossium loco, sibi lapideas testas ex aqua fingunt, prout & limacum genus omne. Sal igitur mari, qui vix candenti cedit igni, fermento in piscibus dulcescit, eorum volatilis fit caro, & sua nutritione etiam totus dissipatur, absque residentia

aut

aut fæce. Sic etiam sal in primævum aquæ elementum transit. Sicque mare, licet rivos salsos recipiat, non tamen indies salsius.

30. Nam aqua purissima, quanquam omni inquinamento libera, nihilominus sub linea æquinoctii mucida fit, fœtet, mox glivescit, dein viridescit, atque ultimo rubescit horore insigni. Quæ dein sponte in se redintegro redit. Concepto nimirum loci fermento, hæc adveniunt; eoque consumto, cessant.

31. Purissima sic aqua fontis, fracido vasis fermento, muccescit, vermes concipit, cyniphes parit, imo pelle tegitur. Paludes ex fundo fracescunt: hinc ranæ, conchylia, limaces, hirudines, herbæ, &c. Quin etiam natantes herbæ, aquam tegant solo aquæ fracidæ potu contentæ. Et prout lapides è fontibus, quibus semen atque fermentum saxosum inest: sic terra, fermentis metallicis fœta, ex aqua, Bur, metallicum, vel minerale efficit.

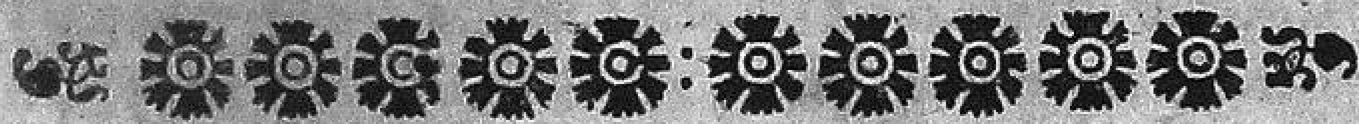
32. Aqua verò alibi, conclusa terræ, si prope aerem est, & caloris momento agitata, fracescit, qui non amplius aqua, sed succus Leffas est, vigore cujus, fracidi fermenti potestas terræ collata est; germinandi herbas Succus enim ille terræ fracidus, pusilli caloris stimulo, ascendit in fumum, fungosus fit, ac pelle circundatur, pro fermentorum inibi latentium requisito. Vices itaque fermenti, ac vires seminis, fracedo ista habet, sensim in Archeos, per virtutes seminales, in vitam quantam properans. Succus igitur terræ fracidæ, Leffas est. Unde surgit omne plantarum genus, visibili carens semine, sataque semina promoventur in destinationes. Tot ideo fracedinum rancidi odores, quot rerum sapores proprii, eo quod odores saporum nedum sint nuncii: sed & parentes promiscui. Pallescit initio fumus Leffas, jam coactus, dein subflavescit, mox subcandide viridescit, atque tandem saturatè viret. Explicataque speciei potestate, varios colores, & signata assumit. In quo fluxu, ductum aquæ sub æquinoctio imitatur. In hoc tamen differt, quod fermentum, spirituale nimis, ab Astro & loco, mutuarint aquæ, sine corporali fracedine, ideoque caduco nimium semine, mox in se redeunt: Leffas autem, concepti seminis tragœdiam perficere cogatur. Pluvia itaque, in terra fermentum fracidum, concipiens, Leffas facta, in radices stomachos trahitur suctu quodam. Experiturque intra hanc culinam, novam fermenti inquilini fracedinem. Mox inde ad corticem, sive hepar defertur, ubi novo illius visceris fermento ditatur, fitque succu herbaceus, vel ligneu, ac tandem concepta maturitate lignescit, herbascit, vel in fructus abit. Caudex vero si sub terra citius fracescat, quam cortex siccescat, proprio dehiscit fermento, fumum trans corticem emittit, qui sui initio fungus est, ac tandem in veram radicem durascit, sicque plantati rami arborescunt artis compendio.

33. Evidens jam ergo, quod nulla sit elementorum mixtio: Corpora cuncta primitivè, atque meterialiter ex aqua sola fiant; acquisito per fermentum semine, quodquè exantlatis seminibus, corpora tandem in pristinum aquæ hospitium retrocedant. Imo quod fermenta, igne potentius, subinde operentur. Saxa quippe in calcem, & ligna vertuntur quidem in cineres, ibique sistit ignis, quæ tamen, assumto in terra fermento, spontè in succum leffas, adeoq; & tandem in simplicem aquam redeunt. Alias namque lapides, atque lateres, spontè in salem petræ deficiunt. Vitrum denique, igni invictum, aere incorruptum, paucis annis, sub terra fracescit, putrescit, & leges aquæ subit. Quæ enim liquantur in aqua, subinde in aquam redeunt, alia verò, per fermenta volatilizantur, quæque compacta atque impermiscibilia erant, per fermenta fracedinum, in transmutationis necessitatem adducta, aperiuntur, & separandi concilium arripiunt. Fontes vero limpidissimi, licet ex insipido naturæ fundo, sive *quellem*, per scopulos, & arenam scandant, longè à contagio luti, fermenti, & labe depurati, nec casu quoque decidant: sed in magnos usus sint destinati: attamen cum occultos saxi odores saltem contrahant, nobis inperceptibiles, in fines alios properant. Rivi ergo, fontes, flumina, paludes stagna, maria, & quæcunque aquæ alveo continentur, saltem vel à fontium nativitate, sua mox semina concipiunt, lasciviendoque, per cursum maturant. Nimbi quoque, tonitrui fracedine decussi, fertiles; Pluviæ verò rore,

vel

vel concepto exhalatu gravidæ, Rorem nempè, dulci saccharo esse divitem, edoctus sum per ignem. In nive, vermes nasci tradunt boreales; montes ideo, longa nive coopertos, gramen etsi parcum, tamen saginandis pecoribus aptissimum; adeo ut nisi tempestivè è pascuis abigantur, pinguedine præfocatum iri.

34. Aquas autem, quæ liquamen continent, Paracelsus corporales vocat, negatque inscitè, elementum in se continere. Universam ergo in mundo scenam, fermenta per semina, uno sub aquæ elemento ludunt.

ASTRA NECESSITANT, NON INCLINANT; NEC SIGNIFICANT DE VITA, CORPORE VEL FORTUNIS NATI.

1. *Physica extra Medicinam suo caret fine.*
2. *Objecta astrorum.*
3. *Admissiones Ephemeridum, quô argumento nitantur.*
4. *Error in admittendo.*
5. *Vtcunque sumantur influentia, semper includunt necessitatem.*
6. *Quanam sint opera Domini in Psal. xiv.*
7. *Dei prascientia, tam infallibilis in contingentibus liberis, quam necessariis.*
8. *Hannibali pradicitur mors.*
9. *Futura quomodo Diabolus prasciat.*
10. *Confessio Authoris.*
11. *Quanta, & unde sit futurorum pracognitio Cacodamoni.*
12. *Quorsum fiant signa pranuncia, qua vix ullus intelligit.*
13. *Determinata stellarum pranuncia è Sacris.*
14. *Quomodo, quidve stella agant.*
15. *Actio regiminis.*
16. *Ostenditur diversitas regiminis, à motu, & à lumine.*
17. *Ægri pranunciant futura.*
18. *Cur insecta melius futura noverint, quam homines.*
19. *Cur morbidi prasentiant tempestates.*
20. *Pranunciatio non tollit arbitrandi libertatem.*
21. *In Cœlo descripti ventorum typi.*
22. *Scientia significationis stellarum, homini ignota.*
23. *Magi Eoi.*
24. *E musto, Dei augores.*
25. *Prophetia è musto, erat Bacchantium.*
26. *Donum inebrietatum Paracelsi, enotuisse Ebrais.*
27. *Tres historia pradictionum.*
28. *Astra tantum inclinare, repugnat Sacris.*
29. *Inclinatio siderum quousque pertingat.*
30. *Praconia Dei Astra, non necessitant tanquam causa, sed ut signa, prodentia velle Domini.*
31. *Solutio objectionis.*
32. *Trita proverbii explicatio derogat Gratia Dei.*
33. *Cœlum non inclinare.*
34. *Semen humanum spontè defluit in animam viventem, animalem, & discurrentem.*
35. *Proprietates inclinationum seminales qua.*
36. *Quadruplex inclinatio.*
37. *Inclinatio vocationis, à solo Deo est; non autem ab astris.*
38. *Inclinatio moralis, à semine, & educatione.*
39. *Inclinatio vitalis, à semine, & educatione est.*
40. *Inanis ac fastuosa Astrologorum prasumtio.*
41. *Inclinatio fortunarum, immediatè à manu Domini.*
42. *Seducta Schola à Paganismi Cacodamone.*
43. *Supina Astrologorum negligentia.*
44. *Sensitiva humana, ut differt ab anima bruti.*
45. *Consuetudo, quomodo pariat inclinationem.*
46. *Quomodo sapiens dominabitur Astris.*
47. *Pradictiones ex astris, cur fundamentaliter vana.*
48. *Error Authoris.*
49. *Astrologi fatentur suas deceptiones.*
50. *Supponunt non-entibus causis effectus astrales.*
51. *Cum immisceat Diabolus se Astrologia judiciaria falsitatibus suffulta, Authoris idcirco adhortatio.*

1. Hactenus de elementis, illorum qualitatibus, complexionibus, & contrarietatibus in ordine ad scientiam medicam; extra quam nempe, studium Physices, tanquam suo fine carere putavi, non secus ac si de statu politico, aut belli negotiis, tractaverit Clerus. Utpote S. Paulus arcet omnem Sacrificatorem à similibus. *Nemo militans Christo* inquit, *implicat se negotiis secularibus*. Studia ergo Physices, ad ulteriorem finem, utilitatem nempe hominum, direxi: non autem ad oblectationem legentium.

2. Hactenus quoque de Astris declamo, quia putantur quorumcunque morborum, inclinationum, ac fortunarum patratores. Et quidem Paracelsus tandem in hoc consensit, quamvis studio in cæteris omnibus veterum sit refractarius. Inprimis assumam textum: *Cœli enarrant gloriam Dei: & opera manuum ejus annunciant firmamentum*. Id enim sonat: Quod Cœli sint primariò creati, ut enarrent immensam Dei Majestatem, Potentiam, Bonitatem, & Sapientiam: quibus nempe quatuor columnis totus stat, & innititur universi globus. Stelligerum autem Cœlum, tanquam præco, annunciet admiranda opera manuum Domini, creaturis intellectualibus.

3. Hactenus namque Ecclesia admittit prædictiones meteoricas, annorum sterilitates, & fæcunditates, sationum stationes, navigantium pericula, Primatum mortes, Pestes, inundationes, imo quæcunque à directione arbitrii nostri non dependent. Quatenus nimirum omnia ista creduntur primis elementorum qualitatibus connexa esse, contingenti consequentia. Usque adeo, licet magnatum mortes, bellorum tumultus, atque incendia, in ephemeridibus admittat prognosticari: Illa tamen aspici vult, non ut contingentia libera sive arbitralia, multoque minus ut necessaria: sed nuditer tanquam effectus primarum qualitatũ, & complexionum.

4. In quo, quantum sit erratum, jam in præmissis demonstravi. Porro & quam procul in hoc sit à Sacris recessum, hic ostendam.

5. Si cœlestes influxus obtinent causæ rationem, sanè illorum effectus de necessitate erunt connexi suis causis, adeoque & hactenus saltem necessarii, per modum aliarum causarum secundarum, quarum effectus succedant necessariò positis causis: nisi supernaturaliter impediantur, aut mutentur. Quod æqualiter omnibus causis est proprium, nec singularitatem pro Cœlis involvit. Sin vero influentiæ cœlestes tantum per modum signi, & prænuncii sint: utique neque minorem importabunt necessitatem: quinimo longe arctiorem, si divinæ providentiæ certam credamus præscientiam, & opera manuum Domini per stellas præsignata credamus. Quocunque ergo modo sumatur, Astra necessitant: *Stellæ erunt vobis in signa, tempora, dies, & annos*.

6. Non sunt autem hæc opera Domini, per stellas necessitate, & per firmamentum annunciata, opera sex primorum dierum. Neque enim astra, aut se, aut quæ mox secum erant creata, annunciare poterant, sine locutionis solœcismo. Denique astra hyemem, & æstatem non debebant prænunciare, quas per suum Blas causant de facto, quasque ordinario scimus, & ingruere sensim percipimus. Sed indefinitè prænunciare debebant opera manuum Domini, & magis illa, quæ contingentia dicuntur, quam alioqui necessarias, & ordinarias revolutiones. Quæ contingentia non spectant ideo fertilitates annonæ, quas causant: sed pro Creatoris Majestate, Sapientia, & Bonitate, opera manuum Domini futura, prænunciare debebant stellæ illa, unde sibi nomen sumsit Deus exercituum, per quem Reges regnant, zelotes, vindex, propter injustitiam Regna de gente in gentem transferens. Qualia opera continentur in vita, ortu, virtute, duratione, vicissitudine, successione, motibus, atque alteritatibus successivorum. Adeoque sceptrorum transmigratione: & per consequens, in mediorum prænuncio, per quæ illa, tanquam per causas secundas, fiunt, fabricantur, dependent, atque subsequuntur, necesse est præconia astrorum, locum habere. Nam ejusmodi effectus, non nisi per blasphemiam, à numero operum manus Domini eximendi sunt. Hujus classis sunt ergo quoque tempestates, terræ tremores, cataclysmata solita & insueta. Etenim Dominus exercituum, dat sceptra pastori, quæ à Rege aufert,

aufert, transfertque, propter injustitiam Regum, Cleri, & Judicum. Ergo & hanc, ex consequenti, astra prænunciant. Si coronarum translationes sint opera Domini, si sortes omnium in manibus Domini stent. Neque enim alibi fortunam, & infortunium, aut aliunde exspectandum esse, fides permittit. Princeps enim vitæ, & mortis est. Rerum omnium α & ω. dat, tollitque victorias, bella, famem, pestesque, etiam comitantibus causis secundis, partialibus, etiam liberis, mediatricibus, concausis, & occasionalibus: quibus tamen universis præsidet Deus, ut causa totalis, immediata, & independens. Ideo horum operum omnium præco est firmamentum.

7. Neque enim Deus errat magis in hisce contingentibus liberis, quam animalibus, consuetis, atque necessariis, si à Deo, omnium motore & conscio, sit firmamentum conditum ad prænunciandum.

8. *Terra Libyssa cooperiet cadaver Hannibalis*, ut refert Appianus, prædictum Cacodæmonis oraculo. *Sperabat* (ait) *Hannibal, se ideo moriturum in Libia, qui obiit in Bithynia, prope flumen Libyssam.*

9. Diabolus enim, non poterat præcognoscere sortes, sive eventus futurorum bellorum, qui sunt in manu Dei exercituum, & futuro adhuc arbitrio humano, nisi depicta legerit prius in astro prænunciante.

10. Quam picturam astrorum; dum nusquam commemoratam inveniant, nequeant vero negare, quin Diabolus prædicat futura; subterfugium meditati sunt, dicuntque, Angelis, connatas futurorum scientias, adeoque sibi connaturales: differre autem juxta choros, unde expulsi sunt: Ita ut qui de suprema Angelorum Hierarchia deciderunt, multo clariorem haberent cunctorum futurorum intelligentiam, quam, utpotè naturalem. Deus non abstulisset à Cacodæmone. Neque enim naturalius est Dæmoni, novisse futurorum illuminationes, quam novisse naturas, & nomina animalium, non antea visorum, instar Adami. Ego vero, sentio cum S. Dionysio, inferiores Angelos, à superioribus illuminari: hoc autem lumen, continuo diradiare à Sapientia Patris, nequaquam Angelis esse naturale: sed donum gratuitum, & beatificum: Denique omne donum bonum, descendere à Patre luminum, donum consiliorum Dei, ac futurorum operum suorum, esse creaturis, per sua dona naturæ imperscrutabile. Alias scientia naturalis Cacodæmonum penè esset infinita, si in se clauderet venturorum mortalium fortunas, distinctas in suis causis secundis. Imo si Cacodæmon alias habuisset naturalem hanc consilii divini participationem, non ignorasset effectus futuros, quos ipsemet, velut omnium malorum titio, suscitaturus, & passurus esset: adeoque vix potuisset peccare.

11. Contingentia ergo, depicta credere, tutius est astris, non quidem omnia, sed fortè unius seculi; itemque Tragœdiam cujusque hominis in suo Astro pictam: Cujus pictura cesset, cum vitæ suæ epilogo. Dicent, Hannibal sumsit venenum, suadente Satana. Sed hoc non certo sciebat, ut nec prædicere poterat, si homo liberum habeat arbitrium, ideoque nec sciebat Hannibalem certo suis suasibus obediturum. Neque Hannibal moritur, stulto Satanæ suasu, qui suis non esset nexus causis, à divina voluntate pendentibus. Neque enim veneno moritur, nisi prius ex prœliis multis adversis profugus. Dominus vero, Deus solus exercituum, in sua manu victorias habet, nec Cacodæmon, prœliis præest. Ergo bellorum exitum prænovisse, idem est, atque liberorum contingentium. Siquidem victoria occasionaliter plerumque manat, ex contingenti non præmeditato. Concludo ergo, quod hostis infernalis, legat stellarum picturas, quibus firmamentum dicitur prænunciare opera manuum Domini.

12. Sed dices, quorsum faciunt prænuncia Cœli, quæ nemo mortalium novit, quæque à Cacodæmone sciri nefas? Inprimis sat esset, quod prænuncia futurorum enarrent gloriam Dei primariò, & infinitudinem Sapientiæ, & præscientiæ suæ, ut nempè non maneat non significata. Dein: *Non fecit Dominus verbum, quod non significat servis suis Prophetis.* Denique, si mortalium numerus vix sit centesimus Angelorum eudæmonum: sufficit

quod hi saltem prænuncia futurorum legant, & proinde de novo laudent Dominum. Lucifer quidem multâ cognitione rerum, tùm exsistentium, & mox futurarum, superbivit, eratq; naturalis illi, quæ sine gratia inflat. Sed non proinde sequitur, ipsum cognovisse omnes mortales venturos, eorumque fortunas, vitia, defectus, peccata, gratiam, & quæcunque, causæ secundæ instar, futura essent, ut neque Dei secreta mysteria, successione dierum pandita, causarum connexioni addita.

13. Cæterum sive pestes oriantur, & sæviant, sive tyrannides, bella, devastationes, tumultus, vel hæresiarcharum exordia, permittente Domino, saltem erunt ista tam connexa suis causis necessariis & secundis, licet arbitralibus & occasionalibus, quàm sunt alioqui meteora suis. Neque enim munus prænunciandi opera manuum Domini, ad solas aeris mutationes coarctandum est: verùm absolute, ad omnia opera manuum Domini. Quoniam si Astra præcones esse queant minatorum effectuum iræ Dei, quæ absque causis secundis, Angelo percutienti essent commissi: quidni & pariter annunciabunt opera Domini, causis secundis, & liberis deputata? Siquidem quæcunque præscit Deus, illa etiam si volet, per sua organa annunciare potest: atqui ejusmodi propria organa Dei sunt firmamentum, & ejus lumina, teste Scriptura. Enimvero, quamquam ausus fui Cælo plus authoritatis tribuere, quam quantum ipsi à Sacris inolevit: Nimirum, ut *stellæ sint nobis in signa* prænuntia, *tempora*, sive aeris mutationes, *dies* denique *& annos*.

14. Quare Textus adimit stellis omnem causarum potestatem, præterquam in supradictis temporum, dierum, & annorum revolutionibus. Nec agunt, inquam, nisi per Blas motivum, & alterativum. Dicuntur autem stellæ agere, per motum duntaxat, & lumen: motus verò, tantum agere in Scholis dicitur, propter luminis aspectus diversos, nam quod motus Coelorum, etiam velocissimus, tam à nobis remotus, calorem produceret, ut motus, commentum est. Siquidem, pænè æqualis coelorum est motus diurnus; ergo & calor, par semper esset. Luminis vero proprietas, cum per se non sit, nisi illuminare, per accidens verò, ob sui conjunctionem, calefacere, vel frigefacere: suntque subinde dies frigidi, & nubili nobis, sub solstitio æstivo: Hinc sanè alias causas à Blas coeli mutuare debui.

15. Actio est nimirum quædam hactenus Scholis ignorata, quam Regiminis, proprio limite docui, quæ spirituum abstractorum instar, propemodum in sibi substrata objecta operatur, ac velut anima sua movet, & alterat organa. Influentiam voces, per me licet, modo intelligatur connexitas, dein stellarum, concitandi Gas inferum, juxta leges directionum ab Omnipotente datas, & fixas.

16. Alioqui namque, cum luminis radius tecto impediri possit, cessaret quoque omne Blas stellarum in nos, si lumine, & motu tantum, agerent in nos: imo & coelo obnubilo, nulla actio in aquas, & in terræ sata, conspiceretur.

17. Etenim morbidi, analogon motum Lunæ persentiunt, & hactenus venturas prædicunt tempestates. Quippe ipsis rerum seminibus insunt connata, & cognata coeli lumina, quæ sese ad proximorum luminarium motum, adeoque ad universalissimum astrorum Blas, componunt. Ideo namque clausis hypocaustis, sentiuntur concentrati ejusmodi effectus. Non quidem, quod forinsecus in nos incidant: sed Coelum intus gerimus, in initiis vitalibus, illoque pentaculo, animantata signavit Omnipotens. Attamen concentratio, & conformitas, adaptationis nexum cum superiore latiore significant.

18. Quinimo, facile credam, si insectæ, prænuncia temporum signa edant, nos potuisse etiam sub sanitate omnia prænovisse, nisi prævaricatio totam naturam in fundo conspurcasset, nosque adeo bestiolis illis, naturaliter stupidiores, atque ærumnosiores reliquisset: Coelestes namque collocutionum familiaritates nobis peccatum ademit.

19. In morbidis tantum, sua pristinæ prænunciationis stigmata reliquit, quo sciamus, nobis, non nisi ex miseria naturæ corruptæ, relicta futurorum stigmata, quæ aliàs, in sui puritate, vero coeli augures fecisset, non minus

minus quam Adam cognovit animalium naturas.

20. Et quamquam astra prænuncient effectus, è causis liberis, & contingentibus dependentes; nolim tamen intelligi, astris tributum munus, futurorum introducendæ causalitatis. Sufficit enim, quod præconis officium in hoc agant, tanquam media dependentia à præscientia divina. Sicut enim præcognitio divina, non tollit ab homine arbitrandi libertatem, ejusque nodus cum præscientia non tollit eventuum infallibilitatem: inevitabilitatem nihilominus minimè continet: multo minus firmamenti prænunciatio, ullam inducit contingentiæ necessitatem, ex parte arbitrii: quamvis ea omnino cadat ex parte eventuum, copulatorum suis causis liberis. Equidem sæpius sum admiratus, Recusantes astrorum denunciationem, in causis liberis, quasi proin necessitarent, atque tollerent arbitrandi libertatem: ubi interim divinam præscientiam, non causare quicquam contra liberum arbitrium, sed denunciare posse, admittunt. Cum longè major sic necessitatis ratio, in præscientia humanæ glorificationis, penes Deum, quam in astrorum prænunciatione ex sui natura, mutationi obligata, propter peccantium resipiscentiam, & labilem naturam. Contingit namque, quod aliquando astra, solas minas prænunciaverint, quo avii mortales terrore supplicii, in viam redeant, tanquam Ninivitæ. Quo casu, quantumvis astra multum de sua certitudine, & robore amittant, propter præscientiam futuræ pœnitentiæ: non tamen necessitatis certitudinem deserunt, quoties signa, eventuum prænuncia exhibent.

21. Quapropter mecum reputo, in cœlis, tanquam tabulis, descriptos typos, rerum per secula successivarum, (quos typos leges fati nominant,) idque non quidem per Alphabetum Ebræum, (ut Rabbinorum aliqui somniant,) sed quod Provinciis, Regnis & hominibus suæ sint stellæ, quibus depicta sit scena, suo subjecto rerum contingentium, in revolutionibus dierum, unicuique istorum statutarum. Proinde nec mirum est, si Cacodæmones noverint horum multa prædicere. Eoque minus, si singulis nostrûm sui sint deputati custodes Eudæmones. Prout montis Gargani, Regnorum, ac Rerumpubl. sui sint rectores spiritus, & protectores. Sic enim nedum ascensionis, atque periodi Regnorum, depicta inibi sunt prænuncia: sed & hominum singulorum decursus, atque exitus, suo astro peculiari, historice figurantur, quæ simul typicè depinguntur.

22. Quam quidem scientiam, licet spiritibus notam, naturaliter homini vetitam, multoties legam, argurum cœli etymo, solis tamen servis Dei, sive Prophetis concessam, pro ejus beneplacito, reperio. *Senes enim vestri somniabunt somina; Iuvenes vero habebunt visiones, ac prophetabunt. Hoc enim quod continet omnia, vim vocis habet.* Aperit futura contingentia, per suas stellas annunciata, duntaxat quibus, & quando vult.

23. Quibusdam interim typicam largitur astrorum notionem, prout Magis Eoicis: aliis verò dat somnia, ut Josepho, atque iisdem Magis, eademque posse verè interpretari, ut Josepho, & viro desideriorum Danieli.

24. Sunt & hodie aliqui, velut amentes, & ebrii, prædicentes futura, nescientesque quid, cui, quomodo, aut quare ominentur. Sic enim apud Josephum, Jesus quidam, excidium sanctæ Urbis continuo clamore prædixit, eaque de causa vapulavit. Sed Apostoli loquebantur ex Paracleto, linguis omnium nationum, quæ tunc sub Sole erant, ab Ebræis verò, & paganis, habiti sunt pro ebriis musto. Licet tum in Palæstina, nullum mustum reperibile esset. Prophetantes enim glorificabant Dominum Jesum. Neque enim tunc concionatos, ut neque conversos aliquot, fuisse legitur.

25. Reputati itaque ebrii musto, non autem vino, eo quod ebrietas ex musto, apud gentiles, Bacchantes, ad prædictiones concitaret.

26. Videtur ergo Prophetia ex musto, vel alioqui prædictio, quibusdam hominibus penè fatuis, ac si ebrii essent, familiaris, quam constitutionem Paracelsus vocat donum inebrietatum, Judæis enotuisse, ideoque falso Apostolis tributum

27. Porro ut demonstrem, in Astris descriptos hominum eventus, pro mille, tria saltem

tem narrabo Diabolicarum prædictionum exempla, nec aliunde quam ex astrorum depicto typo, eruta per Cacodæmonem. Primum Regnante Roderico IV. Gothorum Rege ultimo, castrum Toletanum, quod jam inde à diebus Regis Bambæ clausum steterat, curiositate Roderici aperiebatur; in eo autem præter unicam arcam, nil fuit repertum. In arca verò, linteum bombacinum, obvolutum, Africanorum vestes, & personas referens. Erat autem in eo sic scriptum: Quando hoc castrum, & arca reserabuntur, in Hispaniam irrumpet Gens, hujus similitudinis & amictus, & potietur victoria super Hispanos. Erant autem depicti Mauri amictu, qualis infra Annos 200. post futurus esset. Duo alia sunt moderna. Dux Bironius læsæ Majestatis ob crimen, à suo Rege apprehensus, mox sciscitabatur, qua de gente oriundus esset tortor Parisiensis: quem cum intelligeret Burgundum, ingemuit pavens, dixitque, Eheu perii! Siquidem ab Augure quandoque acsciverat, duntaxat sibi cavendum à mortali ictu, quem Burgundus illi venturis diebus daturus esset. Comes de Loniguii, in duello propè Bruxellam cæsus, in monomachias pruriens, & audacior, quod à sortilegis scivisset, à lupò mortaliter se vulneratum iri. Fuit autem adolescens Comiti de Sancto amore, socius duelli, cui cognomen Loup, qui lethaliter punctus, Loniguium transfodit. Esto Diabolus harum prædictionum Autor. At saltem de fide est, omnis victoriæ sortes in manu Domini esse. Demus, Diabolum concitasse Rodericum, ad aperiendam arcam, simulque plurimos Maurorum Reges stimulasse, ut invaderent Hispaniam. Attamen non potuit scire, se hoc potiturum, super arbitrio tot personarum, multo minus Arabes victoria potituros (quam Dominus solus dat, cui vult,) nisi consensum Domini in astris depictum prius legisset. Nec enim Cacodæmon hoc novisse poterat ex motu, & lumine astrorum futuris, per bina abinde secula. In duabus aliis historiis, jam Diabolus, præter horam & locum: etiam occisoris gentem, & nomen prædixerat. At saltem nomen non inditur à Planetis.

28. Porro vulgata Regula: Astra inclinant, non autem necessitant, visa mihi est contradictoria textui sacro, *Erunt vobis stellæ in signa tempora, dies & annos.* Utpote nulli mortalium licitium est, extendere fines, effectus, aut destinationes stellarum, supra, extra, vel præter intentionem Creatoris. Sive ergo sint in signa prænuncia tantum, sive demum in causas temporum, dierum & annorum: cum in utrumque finem sint media, quibus Deus utitur, ut causis secundis: debent relationem necessitatis habere, propter potentiam, certitudinem & independentiam ejus, cujus sunt media.

29. Quantum verò spectat ad inclinationem, quam Scholæ Astris concedunt: nusquam in Sacris apparet, stellas nobis esse causatrices inclinationum: sed quoties stellæ sunt causæ causarum, toties quoque sunt causati causæ necessitates, per modum aliarum secundarum. Etenim Sol non minori necessitate, diem atque æstatem advehit, quam flagrans stramen subter siccum fascem, hunc accendit. Ast ubi stellæ sortiuntur naturam signi, præconis vel nuncii: tum quoque non excedunt conditiones præsagii, nec ullatenus vicem causæ assumunt. At saltem tunc prænunciant, ex infallibili præscientia divina, adeoque & necessitatem, quantum est ex se, & ex libero hominis arbitrio, important, tanquam signa prænuncia operum manus Domini.

30. Ac tametsi non necessitent causative futura: necessitant tamen, quatenus velle Domini signant. Etenim contingentia libera dependent à suis causis, etiam primariò subinde, non intendentibus ejusmodi effectus, qui permissione divina inauspicati inde procedunt. Neque enim interim, quæ à causis liberis immediatè fiunt, intelliguntur ullo respectu, ab astris, (licet tantum prænunciantibus,) inclinari, ad producendos suos effectus. Siquidem inclinatio fortis, nativa, continua sollicitans, repetita, &c. necessitatem quodammodo importat, super arbitrium liberum, quod ego, ne quidem in minimo puncto sui, ab astris inclinari, permitto. Perinde enim ut amicus non est belli causa inclinativa, aut incitativa, si Principi per Epistolam secretè annunciat

ciat, hostem parare arma, & machinari invasionem castri.

31. Tuentur autem se Scholæ per illud: *Sapiens dominabitur Astris.* Tanquam si astra quenquam proritarent, in cædes, furta, homicidia, adulteria, seditiones, ebrietatem, &c. Sapiens tamen, libertate sui arbitrii queat irritas facere ejusmodi inclinationes, hocque vocant astris dominari.

32. At sanè malè intellecta Sacrorum authoritas, perversas parit consequentias. Nam inprimis non est Sapientis resistere malis inclinationibus: sed est gratiæ. Adeoque Sapiens non intelligitur hoc loco, qui sufficienti gratia sit munitus. Quoniam si dominabitur astris, non est quod formidet à victis inclinationibus, prout verbum (dominari) præ se fert. Hoc tamen tota vita falsum est.

33. Denique etiam præsuponunt falsum. Quia nullatenus de stellarum destinatione est, ut nobis causent inclinationes: sed tantum ut sint in signa, tempora, dies & annos: nec amplius. Cœlum denique sine labe creatum. Absonum ergo, ut nobis sit vice Diaboli tentatoris, & quod amplius est, inclinatoris. Quod nobis infunderet continuum fomitem ad vitia, & præcipitem inclinationem. Absit de divina bonitate hæc sentire. Omnis prava inclinatio, non foris aliunde nobis advenit: sed intus à peccato inolevit. *A corde homicidia, adulteria, & cogitationes malæ*: non sanè ab astris. Sub humili itaque tenuitatis meæ protestatione, abrenuncio opinioni, docenti stellas habere vim indendi inclinationem.

34. Continebar enim initio, per diversos effectus, quod semen belluinum sponte flueret in animam viventem, & non obscurè discurrentem: & quanquam in concepto embryone, primum elucescat potestas aliqua, tanquam ac si esset quædam anima vegetatrix; eadem tamen tandem perficitur, & surgit in gradum sensitivæ. Cumque semen humanum belluino non sit imperfectius, rebar & illud pari passu fluere, & tandem perfici in animam sensitivam. Non tamen sic, quod hæc sensitiva pariter transeat in naturam mentis humanæ. Nam cum duobus simul Dominis, non invicem subordinatis, nemo inservire possit, quin alterutrum odio habeat, eò quod incompatibiliter sint oppositi: Ita in natura, unicum corpus nequit duabus inservire animabus determinatis: sitque sensitiva anima, non substantia, non denique accidens, (ut de formis docebo,) mens vero humana sit spiritus, etiam vivens, substantia in abstracto, & immortalis, hinc nimirum fit, ut superstite sensitiva, natura etiam lubens suscipiat animam humanam, ceu actum ejus perfectè ultimatum, seseque intus ambæ pacificè compatiantur.

35. Quibus præmissis cœpi considerare, canem esse animal vorax, mordax, invidum, vigilans, latrans, venaticum, & unicam ob buccellam omnium beneficiorum immemor, ingratum, adulativum, &c. quæ cuncta, velut proprietates seminales, & specificas, semini canino inesse, non autem ab astris impressas: illarum verò plurimas, speciei proprias cognovi; aliquas verò à parentibus insuper peculiares. Usque adeo hinc canum prosapiam, pretio differre. Cognovi ergo, consimiles conditiones cani esse de stirpe seminis, & non astrales, adeoque ubi consimiles inclinationes in homine contuitus sum, statim quoque has ex proprietate aliqua canina, in semine humano delituisse existimavi. Denique notavi animantia quædam conjugalia, alia vero promiscuo & incestuoso congressu nata. Sic notavi cicura, ferina, callida, doctrinæ incapacia, furtiva, crudelia, fugitiva, pavida, mitia, &c. Quas conditiones, quatenus toti speciei communes, vel per familias dispersas, didici non ab Astris, aut ab Almuten nativitatis: sed prorsus, & duntaxat ex semine oriundas. Idcirco & pariter existimavi ejusmodi inclinationes hominum, ex brutali aliqua proprietate seminum, nato inolescere. Reperi quoque inter homines, integras non raro familias furiosas, stupidas, callidas, insolentes, petulcas, &c. Unde quidam dicuntur, *natio viperina*. Item *Dicite*, (Herod.,) *v. lpi.* Quocirca cœpi ingenium, judicium, memoriam, mores inclinationes, imo mortis ac fortunæ dispositiones, omnino ab astris removere. Denique & in patrantis manu est generare masculum

vel

vel famellam: sunt autem masculæ conditiones, inclinationes, ingenia, proprietates, longè distinctæ, à fæmininis. Orat namque Ecclesia *pro devoto fœmineo sexu*; quocirca inclinatio, sive devotio moralis, sexui debetur, non astris. Equi enim, ex colore pilorum judicantur: colores autem in conceptu, ex arte variantur. Insuper conditiones & inclinationes mutantur per ætates. Pueri nimirum rebus aliis oblectantur, quam viri. Sobrius enim juvenis, quandoque fit potator senex, vel vice versa, Adolescens liberalis, sæpè avarus est, dum senescit. Avaritia quoque senium, (quod minus indiget, minusque appetere deberet,) sæpè comitatur. Quæ certè non ex Astrorum directione pendent, si idem Imuten totam moderatur vitam.

36. Enimvero distinxi inclinationes: ut una videlicet sit, qua naturaliter propendet quis in professiones, religiones, artes, scientias, mercaturam, vel negotia exercenda. Hanc nuncupo inclinationem vocationis. Altera vero inclinatio concernit mores, virtutes, vitia; quam voco moralem, sive ethicam. Tertia autem spectat sanitatem, morbos, vitam longam, vel brevem. Hancque ideo inclinationem vitalem nomino. Tandem quarta est fortunarum.

37. Quantum autem ad primam attinet, de fide credimus, Deum immediatè creare mentem humanam, eamque dirigere ad certam sui vocationem, in qua sibi placere possit maximè; quorsum illi porrigit condigna talenta 5. 2. vel unicum. Itaque inclinatio vocationis, qua quis fit Medicus, Geometra, Musicus &c. datur animæ ab ipso Creatore, à quo omne bonum donum de sursum venit: nequicquam vero horum ab astris. Ideo omnes vocationis inclinationes, eo ipso sunt bonæ.

38. Inclinatio vero moralis, ut est merè belluina, ita jam antè demonstravi, dependere eam ex ente seminis. Mala siquidem simpliciter astra si essent, si inclinarent hominem ad vitia: errasset que Creator in judicio, quod viderat, quæcunque fecerat, esse bona. Inclinatio itaque ad malum, ex corrupta natura in sui radice ac semine, emanat. A corde manant malæ cogitationes, juxta lucem Evangelicam, & ab anima consensus, prout à consuetudine peccandi fortis inclinatio. Bonum vero ex gratia, voluntate & exercitio. Neutiquam sanè ex stellis nobis est advena. Prima nempe nostri constituentia à prævaricatione fuere inquinata æqualiter: inæqualiter vero distributa, atque participata, ex bonitate seminis, matris conceptu, educatione, &c. vel contra. Ideoque inclinationes omnes seminales, crescunt, augentur, vel decrescunt, juxta proprietates fluxuum seminis, ad augem, & declinationem.

39. Tertiam autem inclinationem ex debilitate vel robore seminum esse, totamque subesse directori Archeo, in natura, nemo nisi Astrologus controvertit.

40. Qui male accinctus, cuncta, in idololatriam usque, stellarum motibus refert, sibique jus explicandi attribuit, imprimis non distinguens potestatem nunciandi, à virtute effectiva: neque sciens, septem errones tantum esse, ut præsideant Blas elementorum. Fixas verò continere tragœdias particulares. Ideoque cum præter solitum naturæ, signa erunt in Sole & Luna, portenta significant futuræ ruinæ universi. Sed illa increbuit stoliditas vulgo, ut putatum sit, cuique in arte sua credendum. Recte hoc quidem, quod Astronomus didicerit metiri motus & distantias stellarum: at non proinde illi credendum, tanquam vati stellarum, nisi literas valde authenticas contulerit, quibus illi credatur, tanquam Ooliab, & Beseliel. Ego itaque pro vitali inclinatione, laudo proverbium: *F. rtes creantur fortibus, & bonis.*

41. Porro quantum concernit inclinationem fortunarum, illa, ipso etymo, excessit catalogum inclinationum. Existimo itaque omnes omnium fortunas, tam prosperas, quam adversas, concernere dispositionem divinam, non autem inclinationem, multoque minus ab astris dependere, licet in firmamento sint præsignatæ. Siquidem & hæc præsignatio demonstrat, pendere illas immediate à voluntate Signantis. *Sortes enim nostra in manibus tuis, Domine.* Credo itaque omnes omnium sortes, bonas esse in se, & plenariè esse in manu Domini.

42. Credo insuper, quod quantum quisque ab hac opinione est remotior: tantum sit gentilitati vicinior. Scholæ ethnicæ videbant quidem

dem, animantia, per Speciem, consimiles inclinationes habere; stupefactæ tamen, pluralitate inclinationum moralium in specie humana, unica, exprimente omnium bestiarum inclinationes omnes, nescientesque ideo cui causationes tantum inclinationum numerum fiderent, suadente Cacodæmone, per augures cœli, confusè ad astrorum incertam, momentaneamque copulationem, & elongationem confugere. Nequicquam indagantes, cur plurium bestialium inclinationum humana species sit capax.

43. Neglexerunt enim considerare, quod bruta specificas haberent inclinationes ex ente seminis, nec brutis horoscopum deberi. Quod homo suas pariter haberet inclinationes brutalium similis. Quocirca saltem pro morabilus inclinationibus hominum, nativitates non esse indagandas. Etenim nec aliunde homini naturaliter adveniunt, nisi ex parte sui corporis, quod totum, quidquid est, enti debet seminali, non aliter quam brutorum corpora. Anima siquidem immortalis, tota simplex & uniformis est; & cum sit immortalis, nequit à caduco, labilique stellarum motu, suam habere inclinationem: sed tantum auscultat naturæ in Adamo, & posteris corruptæ, à peccato. Quocirca in sero nepote, non raro resurgunt mores, gestus, & inclinationes avi, non antea visi. Has quidem tum enti seminis dari contentæ sunt Scholæ, non astris. Sed assentiendi consuetudine, & Astrologorum importunitatibus soporatæ neglexerunt perpendere præfatas inclinationes avi, non esse alterius dignitatis, nec à cœtu cæterarum inclinationum separatas: ac proinde eadem lege teneri, enti seminis. Nescio itaque, quo merito hodie adhuc doceant, hominem Astris ita subjectum, ut continuo ab iis tentetur. Morales, vitiorum nempe, & bonitatum inclinationes; ab hora nativitatis desumi: At sanè, *constituit Deus homines in manu arbitrii sui.*

44. Anima enim sensitiva, mentis vicaria, majore sanè libertate gaudet, quam animæ brutorum, propter sigilla à mente sibi suggesta. Verum animæ brutales, suæ speciei inclinationibus, sub pauca latitudine, contentæ vivunt: humana vero sensitiva, ad omnes exspatiatur. Etenim ut fœtus humanus, simul atque nutriri propria quadra incipit, non alicujus speciei planta est, prout neque alicujus speciei brutum, dum sensitiva simul cum rationali affluit. Ita sensitiva humana, non ad speciem brutalem alligata, per omnem brutalium inclinationum latitudinem vagatur, ac facile auscultat alienis inclinationibus mentis immortalis proprio lubitu sibi indictis.

45. Mens enim, incorruptam naturam habens, facilè hujus motibus & illecebris cadit, semperque per effrenem appetitum discussa loco, servit ut pedissequa perturbationi, quæ illam loco pepulit. Unde inclinatio aliena. Cujus frequenti usu, vel desiderio, fit consuetudo fortis, quæ tandem mentem incarcerat. Patet saltem, inclinationem moralem esse de intimis animæ sensitivæ proprietatibus, ex ente seminis dispositive labentibus. Quodque Astra nullam causandi potestatem in nos sint sortita, præterquam per Blas meteorum. Cæterum quanquam inclinatio vocationis, vel moralis, vitalem mutent, ut dum potator fit podagricus; rixator vulneratur vel occiditur: Sic deaurator misere tremit; fossor mineralium, itemque Chymicus, asthmate perit. Illa tamen fiunt duntaxat occasionaliter. Nec quidquam juris Astrologo deferunt. Apage ergo, credere stellas ad tentandum, inclinandum, perdendum, felicitandum, scientias infundendum, creatas, aut acquisito deinceps jure, valere. Tollitur enim sic vis meriti, ac supplicii; aperitur quoque via ad Atheismum, & destinationum fatalitates.

46. Itaque Sapiens dominabitur Astris. Non quidem, quod queat impedire, mutare, suspendere, & invertere astrorum cursus, aut lumina: ut neque vicissitudines temporum, dierum, & annorum inde consequentium. Sequitur ergo, quod Sapiens non dominabitur effectibus, qui sunt copulati ad astrorum revolutiones, tanquam causas, neque dominabitur astris, tanquam signis, ut videlicet illa queat mutare, pro suo lubitu: sed tantum prævidens, quod septem errones, Blas motivum, vel alterativum concitaturi, unde sterilitates, frigora, calores, annonæ caritates vel similia, necessariò consequuntur, poterit sibi de necessariis providere, adeoque astrorum fluxu natis in commoditatibus

bus obviando, & à posteriori quodammodo dominari. Hoc nomine Astrologus, non excedens Meteori limites, à Sacris inter Sapientes refertur.

47. Quam tesseram si prædictiones Astrologicæ temerario ausu excesserint, nedum vanæ sunt, ac conjecturales: sed utrâque Sacrorum pagina explosæ, nomine *Augurum Cœli*. Adeo ut rectè S. Ambrosius illas comparet telis aranearum, quæ quidem muscis & culicibus, seipsas irretientibus, captandis inserviunt, a robustiori vero animali, facillimè diffringuntur. Sic nempe hæ prædictiones, credulos minusque firmatos in fide, tantum captant. Quod autem in se sint vanæ, & conjecturalibus regulis formatæ, probo. Quia nituntur duplici fundamento, nullo nempe, & falso. Ex parte nullitatis est, quod velint septem Planetis attribui figuram, inclinationes, fortitudinem, ingenium, fortunas, & mortem nati. Cum Deus stellas tantum in signa, tempora, dies, & annos, non autem in causas prædictorum, destinaverit. Adeoque si contradicant ejusmodi prædictiones, destinationi divinæ, eo ipso nullæ sunt, & falsæ. Secundo, Quia hactenus nondum inter Astrologos constat, de Schemate, sive ordine cœlorum. Videlicet an Mercurius, & Venus, ferantur orbibus singularibus infra Solem, juxta Ptolemæum, & omnes judiciarios veteres. An vero rotentur parvis circulis, circumcirca Solem, quod nuper tubus opticus sic exploravit, Concidunt ergo Aphorismi prædictorum, illo fundamento nitentes, quod illi duo planetæ semper sint Sole inferiores. Deinde, si duo ex planetis, (Venus) maximum præter Solem sidus circum Solem feruntur, sintque tantæ potestatis in Judiciis, & tam vicini nobis, saltem illæ maculæ, sive stellæ in Sole, vel illi propinquissimæ erunt longè majoris authoritatis, ad refellendum omnes veterum Aphorismos. Et stellæ, quæ circum Jovem, nuper volvi sunt repertæ, Almagesti regulas, sine fundamento scriptas, conjecturaliter convincent. Ut interim sileam de Copernica opinione, quæ hodie suis non caret asseclis, & non parvæ authoritatis, licet sub silentio premant suum consensum. Qua tamen semel erumpente, absque dubio, omnia phænomena & prædictiones ruent.

48. Quarto incertum est punctum nativitatis. Cumque astra singulo puncto varient, Necessario omnis prædictio est incerta. Ego aliquando junioribus annis deceptus, plurimum tribui astrorum significationibus: sed cum mihi satisfacere non possem, ut per notabilia accidentia nati, punctum nativitatis invenirem: quod est planè necessarium, si ex astris illa accidentia procedant quomodolibet; Tandem ex parte magni Herois, descripsi accidentia sua, nimirum quod anno ætatis suæ XI uxor sex annorum ipsi esset nupta, equitis gradum nactus, peregrè profectus usque in annum 19. in duello vulnus accepisset, femur dextrum, casu in rhæda fractum sibi, adjunctis horis præcisis, cum plurimarum rerum observationibus. Addita patria ubi natus, die 9 Junii, & hora inter 7 & 10. ante meridiem Anni 1604. Adivi ipse peritissimos Judiciarios, dimissa quoque quæstione in alias regiones, cum pollicitatione 600. aureorum, qui punctum, (nobis notum,) nativitatis ariolari, ex præfatis accidentibus posset. Tandem nemo punctum verum attigit, sed ille qui propius accessit, adhuc per septem puncta, super semihoram distabat inde. Erant interim antesignani, qui negabant inter 7. & 10. horam tale punctum esse, per quod ejusmodi accidentia essent significata: sed quidem illud punctum reperiri, mox ante quintam mane. In rei tamen veritate, natus erat Londini me præsente, septem punctis post horam nonam solarem, & non horologialem. Insigni deinceps ergo pœnitentia, luxi meas credulitates.

49. Porro de falsitate fundamenti prædictionum, clarius adhuc constat. Siquidem ipsimet fatentur eccentricos suos, &c. esse mera figmenta, & penè impossibilia, ad salvandum suas theoricas, quod sonat: Ignorari cœlorum orbes, & astrorum lationes. Adeoque positis his absurdis figmentis, non mirum, consequi plura iis affinia. Novi remedium, quo fœtus alioqui per diem & horas in partu staret, eoque potu sumto, mox infra horæ quadrantem, mulier parturit: sicque eluditur punctum nativitatis, itemque Trutina Hermetis de empsychosi, hoc autem remedium, in jecore, & felle anguillæ

guillæ, siccatis & pulveratis, consistere, scripsi alibi.

50. Falsitas denique magis apparet. Nam dicunt, Saturnum frigidum, & siccum melancholicum, ideo invidum, & ad furta ac proditiones incitantem, plane malum, quia de natura terræ. Martem vero, quia calidum & siccum, (non Solem,) malum esse, cholericum, bellatorem, homicidam & ferum, quia de natura elementi ignis. De aeris verò natura atque hilares Jovem atque Venerem sanguineos, bonos, prout Lunam atque Mercurium frigidos, & humidos de natura aquæ & phlegmatis. Adeoque & ideo mediocres. Soli vero calidissimo, mediocritas competit, non humor nec elementum. Quocirca vel Sol languebit præ injuria, vel male attribuuntur potestates elementorum fictitiæ, in causas proprietatum stellarum, quibus proprium est, non mutare: sed dare Blas alerativum his inferioribus. In quo occurrunt multæ falsitates. Nam inprimis, 1. malum intra cœlum, causativè demergunt. 2. Terræ qualitates esse parvas. 3 Ignem inter corpora elementalia collocant. 4., Non astra, non saltem quoque duo elementa, quæ Deus fecerat, erant bona. 5. Falsò comparant stellas in proprietate causativa, ad qualitates elementales. 6. Falsò ergo attribuunt stellis causalem vim fortunæ, ingenii, &c. ad primarum qualitatum relationem.

51. Quare cum in judiciaria Astrologia tantæ sint nuditates, falsitates, vanitates, & in summa non nisi conjecturæ, meris mendacibus regulis suffultæ, non est mirum, quod mille Artifex se illis immisceat, ut habeat nunc iterum suos quadringentos Prophetas, uni Micheæ oppositos. Quisquis ergo es Lector, meo exemplo, noli altum sapere. Cœlum autem, tam situ, quam profunda ignorantiæ nostræ cæcitate, altum nemo addubitat. Quapropter certè nolui inquirere cœlestia arcana, qui terrestria ne pusillum quidem novi: Sin autem ultro Deus revelet, canta ipsi gratias corde grato. Certus nil revelaturum, nisi quod ad sui gloriam, & hominum usumfructum spectaverit. Plura de Epidemicis, tractatu de Peste scripsi.

FORMARUM ORTUS.

1. *Abusivè docent Scholæ, ortum formarum è Cœlo esse.*
2. *Fides Authoris*
3. *Probatur.*
4. *Quid deceperit Scholas.*
5. *Error circa patrantia lumina Solis.*
6. *Inconstantia Sholarum.*
7. *Tandem maluere, formas oriri ex potentia materiæ, non autem ex patrante lumine Cœlorum.*
8. *Opinio S. Thomæ refutatur.*
9. *Ejusdem contradictio.*
10. *Opinio Scoti refutatur.*
11. *Scholæ aliorum hebes dogma refutatur.*
12. *Incipiens Atheismus.*
13. *Concludunt Scholæ contra seipsas.*
14. *Optimè sensit Augustinus.*
15. *Scholæ quoties cespitant, facile ambiguitate nutant.*
16. *Theses Authoris septem.*
17. *Quantum creatura ad productionem formæ tribuat.*
18. *Quale sit semen fœcundum.*
19. *Progressus seminis, ad optatum lumen.*
20. *Mineralium similes fluxus.*
21. *Probatur vis aliqualiter sensitiva in mineralibus.*
22. *Istos Heroes ambos, seduxit paganicus error, in quinque absurda.*
23. *Itemque scienter didicissent novem notabilia.*
24. *Ignem nec Substantiam esse, nec Accidens.*
25. *Propositionis demonstratio.*
26. *Probatio subsumti per mechanicam.*
27. *Lumen migrare de subjecto in subjectum.*
28. *Quid flamma.*
29. *Probatur definitio per mechanicam.*

30. *Ignis est mors artificialis positiva.*
31. *Theses aliquot ignis naturam docentes.*
32. *Conclusio è præmissis, & thesibus.*
33. *Demonstratio Mathematica.*
34. *Scholæ sibi contradicunt respondendo.*
35. *Probationes insuper aliquot.*
36. *Scholæ sibi implicant.*
37. *Contradicunt sacris.*
38. *Igniculus vitalis quis.*
39. *Solare lumen, qui differat à lunari.*
40. *Solare lumen, planè mutatur in stellis.*
41. *Cur luna, etsi aliis stellis minor, dicatur luminare magnum.*
42. *Luna, luce nocturna regit noctes, etiam dum Solem comitatur super horizontem oppositum.*
43. *Luna, nedum est speculum recipiens, & reflectens.*
44. *Probatur ipsi lumen proprium.*
45. *Blas frigidum Lunæ, est de proprietate proprii luminis sui.*
46. *Demonstrationes super illo lumine.*
47. *Differentia radiorum Solis & Lunæ.*
48. *Differunt regere diem & noctem, separare lumen à tenebris, & diem separare à nocte.*
49. *Luna per mutuatum à Sole lumen, non regit noctem.*
50. *Animalia noctivaga, quomodo perfecte cernant sub densissimis tenebris.*
51. *Non emittunt lumen extra se.*
52. *Quid sint tenebræ tangibiles, & exteriores in superlativo.*
53. *Cur mali spiritus, opaca nocte lubentius tumultuentur.*
54. *Historia Noctambulonis.*
55. *Vulnus difficile curatur, si radius Lunæ illuxerit.*
56. *Excrescentias curat lumen lunare.*
57. *Rana tota per lunare Blas, & frigus, redit in Crystallinam mucilaginem.*
58. *Commendatur gluten de Aquatico.*
59. *Quare Luna respiciat plantationes.*
60. *Cur effodiantur, & decerpantur plantæ ante Solis ortum.*
61. *Sufficere duo luminaria magna.*
62. *Germinandi modus, & progressus.*
63. *Tandem nitens fulgur in Archeo.*
64. *Fœcunditas mineralium unde.*
65. *Splendor, non est ipsa forma, ut neque candelæ splendor, est forma flammæ.*
66. *Natura, per se, nec continet, nec attingit formam.*
67. *Progressus in brutis calidis.*
68. *Quadruplex rerum forma.*
69. *Nullam substantiam jure esse annihilabilem.*
70. *Scholæ suam impugnant doctrinam per axioma.*
71. *Mysterium creationis humanæ.*
72. *Plures luminum species, quam rerum materialium.*
73. *Splendor seminum, ut differt à Lumine formali.*
74. *Lumen formale, toto genere distat ab igne.*
75. *Potestas condendi formas, infinita est Sapientiæ, & potestatis.*
76. *Qualiter mens penetrat alias formas, juxta & suam sensitivam.*
77. *Proprietates innascuntur à contactu formali.*
78. *Deus tangit, & penetrat omnes formas: à nulla autem contingitur, nisi à mente bona.*
79. *Innocentia Aristotelis, sunt blasphemiæ Christianorum.*
80. *Animam, nil destructivè pati à caducis.*
81. *Sensitiva in nobis, non est specifica bruti.*
82. *Quomodo sensitiva determinetur à mente.*
83. *Vegetans forma in bruto, non est de specie plantarum.*
84. *Ignis fit igne calidior.*
85. *Anima vegetabilis, vitalis quidem, at non propriè dicenda est vivens.*
86. *Functiones unius animæ exstinguuntur, illæsis alterius.*
87. *Archei discrimina.*
88. *Solare Lumen in ave, & quadrupede, lunare vero, in pisce.*
89. *Scholæ ignorant simplicium gradus, quamdiu luminum formalium potestates.*
90. *Ignis Gehennæ separat ens Archeale.*
91. *Deceptus Quercetanus in glacie.*
92. *Paracelsi error in gradibus simplicium.*
93. *Solis lumen, non est constitutivum entis.*
94. *Semina Solarium, & Lunarium, visu distinguuntur.*
95. *Duo luminaria magna, respondent duobus elementis primariis.*

96. *Lumen trahitur in silicem, extra corpus luminosum Solis, & conservatur aliquamdiu in tenebris.*

97. *Usus anhelitus, veteribus assignatus, fallax.*

1. Gentilitas usque perseverat nobiscum, quod in Scholis edocti, etiamnum credamus, totam sublunarium moderationem, & vicissitudinem, pendere ex certo, (id est, innominato, incognito, conjecturali, & incerto,) cœlorum motu, astrorum situ, lumine & aspectu. Non considerantes ex opposito, donum multiplicationis aut generationis, effusum, ante natas stellas: atque eatenus, frustraneam quodammodo fore benedictionem generationis, & vicissitudinum inde sequentium, si totalis gubernatio inferiorum esset cœlestis, verumque imo foret, *Quod homo hominem generet & Sol.* Protoplastus enim ex limo factus, & inspiratione divini flatus; est animatus: Cœlos vero, nec esse, nec mores, nec scientiam, nec fortunas conferre, satis jam supra probavi. Nunc porro, nec quidem vitam, nec formam dare posse, probabo. Enimvero sic hæc olim infatuarunt dogmata Scholarum, quod inter Christianos creditum steterit, ipsam mentem immortalem, è semine humano, & cœlorum influxu, naturaliter produci: & quamquam id Ecclesia vetuerit: Scholæ attamen, gentilium erroribus etiamnum imbutæ, docent, præter mentem humanam, omnes omnium formas, essentias, origines, & consequenter vitam, inclinationes, proprietatumque perfectiones, proprietates, & fortunas nostras, è siderum motu, lumine. (& forte insuper influentia,) proficisci.

2. Ast longè aliud credo. Profiteor nempe illum, qui solo verbulo beneplaciti, universum ex nihilo fecit, esse omnia in omnibus, & hodie quoque cunctorum viam, originem, vitam, & perfectionem. Adeo ut quamquam causæ secundæ, sint & operentur, tanquam causæ partiales, motuum directiones, & dispositiones omnes, ad generationem necessarias: Quod proinde nihilo magis, Omnipotens suum honorem ulli tribuat creaturæ; quin semper, ut causa totalis maneat, jugis rerum Parens, naturæ conditor & Rector, creando perseverans. Profiteor itaque, quod sicut in initio sine ipso factum est nihil: ita & hodiè, formæ cujusvis creatio, sit res ex nihilo, per ipsum eundem facta. Quod non solum dico, pro materia, semel olim creata: sed & de formis quibuslibet. Quod sicut forma est rei quoddam velut, lumen, & istius luminis apex: ita nemo formas rerum patret, nisi Pater luminum, qui omnia dat omnibus, nec longè abest ab unoquoque creato. Nec credam, cœlos ex nihilo condere rerum formas naturales, aut rerum semina animasve dare, quas nullo modo habent. Quia fides, simul & religio me docent, Deum esse & hodie rerum immediatum principium, ubique præsens, operans omnem omnium perfectionem. Ideoque quidquid uspiam est essentialiter, id totum, quantum est, potest, scit, atque habet, debere Deo.

3. Etenim creatio respicit & dicit habitudinem, ad rem exsistentem in perfectione: rei autem perfectio est sua cujusque interna essentialis forma. Ergo ejus immediata origo, non aliunde, quam ex creatione esse potest. Atque ideo, immediatè ex unico rerum Creatore ineffabili.

4. Scholæ ergo, oppositum sentientes, deceptæ sunt, cum cernerent lumen, per se, facere verum ignem trans vitrum. Lumen inquam, putarunt accidens: Ignem verò esse substantiam; atque in utroque putantes cespitarunt.

5. Ideoque ad lumen naturale Solis cæcutientes, tanquam ad substantiæ ignis creatorem confugiunt, retrocedendo dubitantes, An cælum adhuc formam ignis conderet, an vero aliud quodvis lumen artificiale, in hoc opere æquivalens? Etenim semper ista perennat Scholarum ignavia, quod nacto exemplo, (erroneo & putatitio,) confestim ad generalitatem sint lapsæ: ne indagando, per species, fatigarentur & aliquid reperirent, quod illas, ex possessione putatæ notitiæ, cogeret recedere. Intelligere inquam non potuerunt, Solis lumen, quin simul & formarum omnium essentialium, crederent esse creatorem.

6. Sed in palæstra cespitant, cadunt, & inconstantes aufugiunt. Nam cum unam formam essentialem ignis putarent generari immediate à calore, putredine, frictione: & jam sumi de alio

lumine, absque cœlorum respectu, cooperationeque, palinodiam cecinere: cœlos, suamque priorem opinionem oppugnarunt, & ab his, formarum creationem repetendam volunt, quam tamen liberaliter, atque creduliter, ipsis subinde cedunt, incertæ, cuinam Authori, formarum nativitas debeatur.

7. Quocirca, cum ignem de igne sumi cernerent, adeoque in objecto cremabili esse potentialiter ignem: Confestim quoque eodem jure, semina cuncta, continere potentialem formam, atque eatenus scilicet, quod actualis forma tandem ducatur, atque procreetur ex potentiali dispositione, quam vocant materiæ, (ac ridiculam sanè,) potentiam. Initio enim sunt arbitratæ, cunctorum seminum generationibus, idem evenire, quod jam in lumine, & igne expertæ fuerant. Mordicus itaque astruere cœperunt deinceps, quod omnis substantialis forma, (ego vero, essentialem formam, rebus quibuslibet concedo: substantialem tamen, nulli, nisi homini, propter mentem immortalem,) sive actus educeretur sine medio, è potentia materiæ. Id est, à solis crearetur dispositionibus materiæ, (quod est dicere,) accidentibus.

8. Utque ex cerebro hæc illarum scientia parta erat, tanquam Minerva Jovis Filia: fuit quoque pro subjecto inhærentiæ anxia, inconstans, sine sensu, atque in varias mox sectas discissa. Ac inprimis quidem S. Thomas docet, *Accidentia, revera quidem, generare substantiam: sed id tantum, respectu substantialis formæ, cujus sunt instrumenta.* Inprimis hic S. Thomas suum deserit Aristotelem, vultque causam efficientem esse internam, è sinu formæ labentem, dependentem, & hactenus ejus prolificatricem efficientem.

9. 2. Dicit hæc implicantia: *Una forma substantialis, non facit alteram, ex seipsa: sed ejus accidentia id revera faciunt.* Item, *Accidentia, ex seipsis revera non faciunt formas substantiales: sed est virtus substantialium formalium, quarum instrumenta duntaxat sunt ipsa accidentia.* Sive ut alibi dicit, quod Accidentia sint proprietates formarum substantialium, & quidquid operantur, id virtute formarum fieri. At sanè pace tanti viri, non est in rebus naturæ, prout est in negotiis humanis, ubi Judex, vel Sacerdos, operatur nomine officii, & non ut Joannes. Ejusmodi enim respectus, natura ignorat iisque lubens hucusque caruit. Penes eam res enim quæque agit, id quod agit, sine relatione authorizationis. Accidens nempe, agit quantum, & quale est in seipso: non autem quatenus ex commissione ejus, cujus est organum. Natura quippe, ignara est substitutionum, omnisque fallaciæ Juris. Res enim operatur, quantum quæque potest, absque diplomate. Quid enim ad effectum productionis formarum attinet, accidentia agere in quantum sunt organa formæ substantialis, vel alio respectu, si interim formæ essentiales, revera & actualiter constituantur ab ipsis accidentibus? At sanè instrumentum, etsi in Mathesi aliquid generet, nullo tamen intellectu vero, est generans in natura, eo quod sit rei generatæ, & singulariter ejus formæ externum, nec quidem continens Ideam essentialem formæ, multo minus Archeum ejus. Siquidem accidentia, quatenus procedunt à generante ad intentionem generandi, debent continere quidditatem atque proprietates seminales, ad generationem requisitas: quibus accidentia, ut talia sunt orbata. Eo quod ad summum, sint tantum media dispositiva materiæ, ad suscipiendam formam, non autem ad procreandam eam. Videtur itaque juxta D. Thomam, quod accidentia, ut instrumenta formæ, essent velut canales instrumentales, per quos forma generantis, spiraret formam in generatum, si materia hujus prius, per alia accidentia, sit benè disposita. Atqui tunc generatio formæ immediata, non competeret accidentibus. Ut sanè accidentia nunquam sub Intellectu instrumenti, sunt productiva substantialia.

10. *Scotus* vero, iisdem insistens delusionibus, ex productione Ignis desumtis declarat, *Accidentia, nullo modo generare formas substantiales, sed unam formam substantialem, revera actualiter producere ex seipsa alteram.* Hic sermo, saltem Cœlo & Soli demit generationem formarum. Secundo facit omne semen, actu animatum, vita & forma dotatum substantiali, cum delirante Thoma Fieno Medico Lovaniense.

11. Ter-

11. Tertius est, qui tenet propriâ virtute, & sine concursu formæ substantialis accidentia immediatè producere formam substantialem. Hic enim, (ut dixi,) ab ignis, & luminis præsentia maximè occœcatus, instar vespertilionum, cogitur fateri magnæ benedictionis solemne mandatum. *Crescite & multiplicamini* datum solis accidentibus. Alii enim instar Africæ, semper nova monstra ex scientiæ humanæ præsumtione, adferunt. Adeo tametsi præcedentes opiniones essent absurdæ, hi tamen adhuc, superlativè absurdiora heic statuunt. Enimvero si natura requirat, (ut Physici supponunt,) seminalem quandam successionem, & continentiam unius fluxus, ab altero, velut principio consubstantiali, & conjuncto, cum principiato: quomodo ergo poterunt accidentia, quocunque modo accepta, procreare aut continere formam substantialem? fatentur formam quamlibet, esse internam rei perfectionem, essentiam, substantiam ac originem accidentium sui concreti; attamen volunt illam nasci, produci, & velut ex nihilo creari, ab accidentibus, tanquam dependentiis formæ essentialis, sui prædecessoris. Atqui cum omnia naturalia, producant sui simile in specie: Sequitur ergo, quod velint formam essentialem, ejusdem esse speciei, cum formis accidentalibus. Imo accidentia substantiis istam eripuisse prærogativam, quod accidentia producerent accidentia, atque insuper formas essentiales substantiarum. Formæ autem substantiales, velut otio torpentes, feriarentur, ac suis vicariis accidentibus totum negotii pondus tradidissent, ut falsificarent proprium suum, & Aristotelis axioma: *Quod omne agens naturaliter natum sit producere sui simile.* Cum accidentia non solum accidentales, sed etiam substantiales formas, quasque docent esse etiam substantias, essent producendo.

12. Falsum itaque, & Atheismi aliquid continere visum est mihi, axioma Scholarum: Quod omne agens, quod disponit ad formam, etiam det ipsam formam. Quoniam si substantia prædicamento differat ab accidentibus: principia illorum non debent minus differre. Principium nempe activum, motivum, dispositivum, & essentiale generationum, est ipsa causa efficiens, & Archeus faber. Deus itaque gloriosus, tandem creat formas substantiarum. *Quorum ergo principia sunt genere & prædicamento diversa, illorum effectus æquè distant: prout causæ eadem similes, sunt similes similibus causatis.* Sequitur autem è jam dictis, quod calor, producat calorem, non ignem: multo longè minus formam pulli: non aliud denique quicquam præter calorem. Quia cum causa efficiens sit interna, & de essentia causati, (quod postmodum contra Aristotelem demonstrabo,) ideo unum & idem non potest constitui à causis propinquis specie diversis, multoque minus toto prædicamento diversis. Neque enim datur esse, sine proprietatibus essentialibus, ut nec agens, sine organo, & medio. Quo igitur medio, quave demum proprietate, extra se, calor erit agens in productione formæ, aut ullius substantiæ? & quo contactu, calor tanget formam, ut hanc in altero objecto generali, de participatione sui esse, producat?

13. Siquidem apud Scholas, gentilitio errore imbutas, omnis forma substantiarum est substantia. Unde Christiani subsumere debent, quod cœlum, ut neque accidentia dispositiva ad formam, possint condere ullam substantiam ex nihilo. Quod creatio substantiæ soli sit Creatori propria.

14. Rectè ergo sensit B. Augustinus: *Si Deus in æterna intelligentia species omnes contineat, (imo & individua earum,) quomodo non cuncta conderet: An aliquorum Artifex esse nollet? quorum efficiendorum artem & scientiam, ineffabiliter laudabilis mens ejus haberet?* Idcirco quamquam semen contineat patrantis imaginem, Archeum sibi proprium, cum omnibus ad generationem requisitis: attamen nisi essentiale esse formæ, originaliter, totaliter exemplariter, perfectivè, emanativè, & immediatè, penderet ex Deo, natura nunquam operaretur quicquam, ad acquirendum formam, quia potestate activa planè careret, si orba esset respectu illo relativo. Itaque inprimis cœlum vel astra, nullo intellectus modo, per motum, lumen, influentiam, concurrentiam, cooperationem, aut copulationem, producunt efficienter & immediatè formas essentiales rerum.

Quæ duntaxat tantum videlicet nobis, *sunt in signa, tempora, dies, & annos*, quorumque munia nemini licet in novas servitutes compellere. Hierem. *Iuxta vias gentium nolite discere. & a sg̃is Cœli nolite timere*, quæ timent gentes. Si non signa, multo minus Astra, quia non habent rationem causarum, nisi ut sint in tempora, dies, & annos. Nec potest Christianus, sine scelere, illis alia dare officia. Est nempe juxta Greg. *Terræ collata potestas ex se germinandi*, perinde & ut animalibus crescendi, & multiplicandi, quam Cœlo tribuere, nefas æstimo.

15. Sed Scholæ facilè recedunt à Cœlo, ad accidentia dispositiva.

16. Ego vero, contra, pro thesi pono: 1. Accidentia nec per se, neque ut sunt formarum organa, producere substantiarum formas: neque unius substantiæ formam producere aliam. Cum generantis forma sit localiter extra semen. 2. Terra quoque, licet potestatem germinandi, & fœcundandi semina receperit, extra cœli seminis, aut alterius causæ interventum: non tamen est productiva, sive effectiva formarum, 3. Suppono itaque Deum esse veram, perfectam, & actualiter omnem omnium essentiam; 4. Esse autem quod res habent, est entis, sive ipsius creaturæ: Non autem Deus. 5. Licet enim pro pignore, dono, feudo, vel talento, ens habeat suum esse à Deo, dependenter: est tamen illis ex creatione proprium. 6. Convenit autem enti cum suo esse, ut aliquid agat, & operetur in sui propagationem, juxta benedictionem: *Crescite, & multiplicamini.* Hinc nempè causæ secundæ habet. 7. Deus ergo, ad generationem entis, concurrit ut causa universalis, independens, totalis, essentialis, & efficienter efficiens: sed ens creatum concurrit, ut causa dependens, partialis, particularis, & dispositivè efficiens.

17. Quid autem ad formæ productionem tribuat creatura; Nota. Quod cum entia, ad generandum nihil habeant ex se; sed ex mutuo & gratis cuncta possideant: fatentur eo ipso Deum omnia operari, mediatè, & immediatè: sed animal non generat animal, at benè semen ad animal. Ea propter, non generat formam ejus. Semen autem ad formam animalis, est tanquam Architectus disponens: non autem ut formæ factor, Archeum quidem à generante mutuat: non formam, imo nec lumen vitæ, quo forma splendet.

18. Non est itaque initio generationis, Archeus adhuc luminosus: sed est aura, in quam forma, vita, vel anima sensitiva generantis parumper nituit, donec sufficienter sui fulgoris sigillum aliquod umbratile impressisset.

19. Quæ aura, avida splendoris, sensati in generante, semel ac umbratiliter in se concepti, intendit via omni sibi possibili, corpus organizare, ad receptionem illius luminis, & actionum, à lumine illo dependentium, Quorsum ergo desiderando anhelans, seipsam magis magisque accendit, (hoc in typo metaphorico, est naturam per philautiæ desiderium orare, quærere, & pulsare,) curritque perfectissimè, ut suscipiat istud lumen, formam, sive vitam. Quam tandem non aliunde acquirit, nisi ab eo, qui via est, veritas, & lumen vitale. Quorsum ergo, cum Archeus devenerit, nec interim ultra progredi valeat, sistiturque, tandem formas, de manu Patris luminum recipit, postquam plenè suis est functus muniis. Hæc sic dictat Christiana Philosophia, quæ in animalibus, & plantis, fit facilis intellectu.

20. Ast in lapidibus, mineralibus, metallis, adeoque in fructibus aquæ non vitalibus, eadem accommodatè sunt interpretanda. Non enim, etsi hæc familia non propaget vi seminis, nec extra se edat posteros, proinde deficit ens in ea, quod illam ad destinatos maturitatis fines perducat. Enimvero cum nihil uspiam semetipsum disponat, aut moveat, nisi semen sit: necesse est, quidquid generatur, id habere intus dispositorem, qui in aura molli, aquosa, salsa, lutosa, &c. sedeat. Non quidem quod heic fluat, aut oberret per istam massam, perinde atque in brutis; aut quod proinde, in perpetuo succo habitet: sed aura est per totum incorporata, nec varians ab indole fructus producti.

11. Imo in mineralium classe, iste dispositor est fermè vitalis, ac sensitivus. Quoniam Adepti Chymici, univocè tradunt, si semen lapidis Chrysopæi, semel in ovo illorum, fotum, postmodum infrigidetur tantillum, deinceps desperatum fore conceptum & progressum ad lapi-

lapidem. Id quod ovis avium cum sit simile, etiam proin sine vita sensitiva subsistere nequit.

22. Mirandum profecto, quod Scholæ agnoscant materiam omnem secundam, fluere ex quadam universali materia: non admittant tamen omnem vitam, sive omnes formas, immediatè derivare à vita primitiva, & actu omnium primo. Omnem nimirum rerum perfectionem, derivare ex universali superessentialique perfectionis essentia. Imo potius hodie derideant Platonem, cum suo Deorum principio, & Avicennam cum Cholcodea Pantomorphe. Qui tamen longe vicinius veritatem in hoc salutarunt, quam Christiani: qui cœlorum aspiratu, accidentium opera & dispositionum materialium favore, ipsas rerum vitas, formas substantiales, quidditatesque produci astruunt. Propono cæcitatem rarissimorum virorum, sub lumine factam. Putant enim ignem, substantiam, & lumen, tantum esse accidens. Bona fide credulitatis, in gentilium errores consenserunt, & seducti sunt in multas absurditates. 1. Coacti sunt, formas rerum negare absolute, esse lumina. 2. Vitas, sive formas, atque lumina, locari inter substantias; cum inter accidens, & substantiam, medium ens non agnoscerent. 3. Materiam quamvis esse substantiam, substantem, & perennem; formas vero esse substantias privativas, tamen annihilabiles instar accidentium. 4. Materiam mutuare suum esse substantiale, à forma non substante; sed annihilabili. 5. Quod formæ cedant materiæ, in substando, & subsistendo.

23. Quas absurditates, retrospiciendo notassent, nisi creduli. 1. enim scivissent solam mentem inter formas, esse substantiam. 2. Alias autem formas omnes, esse de classe vitæ, extra accidens & substantiam. 3. Quod impossibile sit unquam, materiam fieri accidens. 4. Eo quod materia non sit annihilabilis. 5. Quod impossibile sit, accidens mutari in substantiam. 6. Quod accidens assumat gradus, non autem substantia. 7. Quodque ideo accidens, utrimque graduatum, nequeat gradualitatem deponere, ut fiat substantia. 8. Quod etsi lumen reputetur accidens, nunquam faciet dese ignem, nisi ignis substantia esse desinat. 9. Quod frivola sit quæstio, quomodo accidens faciat substantiam, cum præsupponat impossibile. Ergo accidens non producet substantiam ex se, cum hoc sit impossibile: Neque accidens, ex substantia faciat substantiam. Nam & quæstio non inculcat, quomodo è substantia fiat substantia. Sed quomodo accidens producat substantiam. Nam etsi operatio dispositiva & accidentalis intercurrat in productione rei substantialis: Non tamen ipsa substantiæ productio, ullatenus accidens aspicit, tanquam sui principium productivum.

24. Porro cum Scholarum duo præcipui Ductores, cæcutientes, sub aspectu luminis & ignis, à vero devii facti sint, operæ pretium censui, me, Pyrotechniæ tyronem, demonstrasse, ignem nec substantiam, nec accidens esse: sed peculiarem, & separatam ab ambobus creaturam, quæ sibi similem nusquam habet: quod autem ignis culinarius non sit Substantia, siquidem elementalis nullus est, imo si esset, nullius foret usus, (ut suo ostendam loco.) Non enim possunt congredi quatuor elementa, ad compositionem corporum, quæ mista creduntur, quia non descendit substantia elementalis ignis, à tot mille leucis, ut se jungat consociis elementis, in constitutionem mistorum illorum, idque raptim, statimque ad placitum seminum. Nec ignis est proprium descendere, ut nec proprietas est aquæ, vocare ad se ignem, pro mistura in futurum facienda. Sunt enim commistiones illæ elementorum ethnicorum somnia, atque ridicula ludibria, quibus Scholæ, absque controversia hactenus se circumveniri passæ sunt. Quippe si prope Lunam esset ignis elementalis, ut verus esset ignis, deberet habere easdem plane proprietates, quas habet culinarius: vel hic saltem non esset ignis, & proprietates hujus non essent essentialiter communes igni elementario. Cœlestis enim, sive elementalis ignis, deberet consumere actu, atque habere alimentum, non quidem exteriùs circa se, sed intra se, penitus permistum: cum una pars ignis tam nutriri deberet quam altera. Imo nisi hoc enim sic contingeret, ignis aeri, tanquam alimento vicinus, vorasset, atque consumsisset istud sui alimentum, ac interea, ignis Cœlo propinquus,

 alimen-

alimento sine, periisset ante. Ridiculum quoque ostendi suo loco, aerem fore ignis illius alimentum, eoque adhuc concesso defuisse dudum omnem aerem, ignem non posse ex aere excrementum facere, nec aliquid purius, simplicius prius aut subtilius: Quinimo, si ex aere ignem faceret, nec deinceps sit elementum igni vicinum, quod ex igne demum producat aliud: Necessariò jam dudum non esset amplius aer, sed quidquid esset aereæ formæ, tantum ignis esset. Vel, si ignis elementalis non debeat nutriri, licet qualitates habeat maximopere vorantes, deberent saltem Scholæ ostendisse, cur ignis minus alatur, aut vicinum sibi hospitem in se convertat, quam reliqua id elementa agere supponunt. Itemque cur ignis culinæ, hanc alimoniæ, pro sui sustentatione, vel intercidentia, necessitatem adjunctam habeat, cum verus sit ignis, atque eadem orbetur ipsum primarium elementum ignis. Non consideraruntenim, quod ignis verus stet in lubitu Artificis, & ad suos usus ducatur, remittatur, & intendatur. Suscitat enim pro nutu suo, ignem è rebus, quibus virtualiter inest: neque etiam ex omnibus promiscuè, Alioquin homo esset ignis creator, qui duntaxat est excitator ejus. Porro voco accidentia, omnes rerum proprietates, potestates, & qualitates. Entia vero, quæ in se habent ejusmodi qualitates, præter suum esse, non sunt accidentia: sed horum origo, vel hospitium. Sic calor ignis, est ejus proprietas, & accidens: Neque ignis est magis calor, quam ignis est siccitas: ut nec siccitas est calor. Cumque horum sit distincta dualitas, non possunt illa duo esse simul in igne, ut hujus sint immediata essentia. Sed ignis differt sic ab utroque, ut rectè negari possit ignem esse calorem, vel esse siccitatem. Ignis ergo suas, & multas habet proprietates, & qualitates primas. Puta calorem & siccitatem. Itemque alias, ut est vis separandi, destruendi, comburendi, faciendi ex non vitro, vitrum, promovendi, maturandi, &c. Tertio inest igni lumen, tanquam proprietas ipsi magis intima, & formalis. Primæ autem & secundæ prædictarum qualitatum in igne sunt mera accidentia, in se separatim distincta ab igne, quarum videlicet subjectum inhæsionis sit ignis ipse. Lumen vero parum ab igne in essentia differt, quamquam in penetratione congressuque formali gradum accipiat lumen, ad entitatem ignis requisitum. Itaque ostendam, ignem non esse substantiam aut materiam: attamen est subjectum inhæsionis illorum accidentium, sive suarum proprietatum præfatarum. Est ignis proinde quoddam ens verum, subsistensque, quod tamen ut non est substantia, ita neque est accidens: sed creatura neutra à Domino in hominum usus destinata, & subter nutum ejusdem data. Admiror saltem, quod rem tam obviam, hactenus Scholæ non agnoverint, non inspexerint, non indagarint: sed elementum esse, crediderint, & ignis solo obtutu, quartum elementum finxerint, totque absurditatibus ejus subsistentiam fulciverint. Nec semel saltem attenderint, si summus calor esset ignis, ille calor haberet in se complicata cætera ignis accidentia, ac proinde calor ignis desineret esse simplex. Ignorantia ergo ignis, quodque S. Thomas, & Scotus subscripserint paganorum inventis ludicris, causam errorum dedit initio capitis descriptorum.

25. Propositio ergo mea est, quod omnes formæ substantiarum, (demta anima humana.) Item ignis, lux, locus, magnale, vita, &c. sint creaturæ neutræ, inter substantiam & accidens. De Magnali enim partim limite de vacuo tractavi. Propositionem meam autem sic probo: Quia sunt actualiter aliquid, & ens. Item agunt, habentque organa, & proprietates: non sunt tamen substantiæ, ut neque accidentia. Ergo creaturæ neutræ.

26. Quæ pro instituto tanti paradoxi, liberalius explanari desiderantur. Quocirca vitrum, quod omnes conceptos luminis solaris radios transmittit, atque in punctum coni, in aere colligit, docet, quod hoc unitum lumen, sit verus & actualis ignis, nequicquam tamen à seipso lumine diversus, quam sola congregatione. Sed lumen non est substantia, juxta Scholas: ergo neque ignis iste. Quin etiam ignis ille in aere, non est diversus ab eo, qui in flamma est. Nam quod habeat combustibile in flamma, in aere vero non, id igni est per accidens

cidens: prout est nutriri & non nutriri. Probatur major, quod sit verus ignis, Quia omnia agit, per modum ignis, calefaciendo, siccando, accendendo, cremando, liquando, &c. habetque eadem media, atque proprietates, quas habet verus ignis: nullum vero accidens agit per alia media, aut proprietates alias, extra se: Atqui lumen connexum, est agens, per proprietates, & media alia, extra se. Quippe luminis est proprium, tantum illuminare. Ergo lumen, non est accidens. Nec refert, etsi collectum in cono lumen, vivat absque alimonia: quia sat est, quod lumen Solis aut flammæ, istud lumen in cono sustentet, absque corporali alio cibo. Adeoque in cono vivat & subsistat, eodem Solis, aut flammæ privilegio. Equidem ali vel non, est accidentarium, & posterius ad esse: adeoque quæstio nutrimenti, impertinens est in quæstione an sit. In puncto coni ergo, est verus ignis, cum omnibus suis proprietatibus, parum autem supra, vel infra conum, lumen est saltem, nec amplius comburens ignis. Atqui cum eadem res nequeat esse uno in loco substantia, in altero vero accidens: & jam sit repertus ignis, qui nil aliud est, quam merum lumen connexum: Ergo jam est reperta creatura, quæ non est substantia, neque accidens. Cum unius & ejusdem rei, nequeant esse essentiæ toto prædicamento diversæ. Idque loquendo absolutè, & sine ulla relatione, sic est verum. Ergo repertus est merus actualis ignis, qui aliud nil est, quam merum lumen actuale connexum. Ergo omnis prorsus ignis, est essentialiter, nil nisi lumen. Nec putationi locus est, quod lumen in sui connexione fiat compositum, à seipso non connexo diversum; eo enim attruderemur propter solam differentiam ignis, nutritione indigentis, eamque respuentis. Quapropter penitius introspiciendo, profecto culinarius ignis nullo modo nutritur. Nutritio namque in se, & propter se, convertit comestibile, ut illud propter sui subsistentiam vel augmentum convertat, quod assumit. Id enim igni non accidit, qui tantum agit ob necessarios fines suæ destinationis, qui sunt separare heterogenea separabilia, commutare per flammam, quæque alioqui si non accendantur duntaxat separat. Sin autem ignis aere opus habeat, ne suffocetur. Id sane inprimis non fit, ut alatur aere, aut eodem sustentetur, aut aliquatenus aerem in se convertat, sed solummodo ut explodat suas fuligines in aerem, quas inflammando combustibile paravit. Nusquam autem invenitur ignis, qui unquam aliquid de corpore cremabili appropriaverit sibi, eoque sit alitus vel auctus, quod tamen Scholæ hucusque absque ulla controversia putarunt. Nimirum ignem necessario vesci, nedum lignis, carbonibus; sed & aere, adeoque duplici cibo ali, semper necessario. Quia infra patebit, radios in connexo cono, servare adhuc impermistam sui proprietatem & essentiam. Denique si connexio mutaret esse luminis, equidem à cono progrediens, non esset simile sibi, dum ad conum tenderet.

27. Ideoque hic notandum, quod lumen insit immediate loco, non autem aeri, vel medio. Denique nedum radii proficiscantur recta linea, à luce in objectum: verum etiam lateraliter, & oblique colligantur, & congrediantur, migrentque de subjecto in subjectum: sive locum supposueris, sive aerem *Ex fructibus ergo & operibus cognoscetis eos.* Id est, opera ignis, probant ignem verum. Sunt autem illa, calor, exsiccatio, vaporum excitatio, & exhalationum, combustio, liquatio, accensio, sive alterius de se ignis productio, generatio sui similis, cum illuminatione.

28. Flamma quidem est exhalationis pinguis, fumus accensus & illuminatus, esto: sed quatenus flamma est talis & verus ignis, non est alia materia accensa, & nondum accensa; nec à se ipsa differt, nisi quod unitum in centro lumen, pingui exhalationi supervenerit. Quod idem est, atque esse inflammatum.

29. Ponantur duæ candelæ, quæ prius dudum arserint, una quidem spitamo inferior altera, superior autem sit parum obliquo situ, tum exsuffletur flamma candelæ inferioris:

Cujus fumus, simul atque tetigerit flammam superioris candelæ, ecce fumus ascendens illuminatur, comburitur in Gas fuliginosum, & descendit flamma per fumum, usque in lychnium fumigans. Est nimirum ibi productio novientis, igni nimirum, flammæ, sive luminis connexi. Non tamen est novæ alicujus materiæ, aut substantiæ procreatio.

30. Est nempe ignis, mors artificialis, positiva, non autem privativa, plus quam accidens, & minus quam substantia.

31. Quod cum Scholæ adhuc ignorent, amplius declarandum, tam quia paradoxon est, spectetque ad formarum cognitionem, quam quod ex ejus inscitia, gravissimi errores in rem medicam irrepserint. Quare, ut ignis heteroclitam naturam edoceam, aliquot theses supponam. 1. Ignem in corpore phlogisto ita uniri materiæ inflammabili, ut illi sit instar formæ essentialis, cum tamen sit ejusdem destructor. 2. Quod materia inflammata, convertatur in Gas fuliginosum, quod nondum aqua est, quia licet ignis consumserit vires seminales rei: tamen permanent primæ fermentales aliquot concreti notæ. Quibus tandem in aere consumtis & enectis, redit istud Gas in elementum aquæ. 3. Quod omnis forma essentialis sit ad esse rei, cui per se inest. Quodque ignis destruat etiam fumum pinguem, vel carbonem, quo inflammat, convertitque in Gas sylvestre, (de quo suo loco.) 4. Quod omnis forma essentialis, ita uniatur suæ materiæ, quod semel inde separata, per extinctionem, vel ablationem, non redeat amplius ad eundem habitum, sive actum formalem, quod in igne non ita contingit. 5. Quod omnis superveniens forma, sit impatiens alterius formæ totalis. Metallum verò, vel aliud corpus fixum, ignitum, ablata ignis candescentis præsentia, redit semper in statum pristinum. 6. Quod omnis forma substantiæ habeat specificam materiam, in qua est: Ignis vero habet lignum, ceram, navam, & tot subjecta, quot sunt species ignificabiles. 7. Quod omnis forma substantialis, tandem emergat in materia, per prævium semen disposita. Ignis vero caret semine, imo si quæ sint absumit. 8. Quod formæ substantiarum non habeant gradus: Ignis autem per folles gradum admittat.

32. E quibus concludo, quod ignis non sit substantia, nec forma essentialis substantiarum: sed rerum positiva mors, & destructor, creatura singularis, nulli alteri secunda.

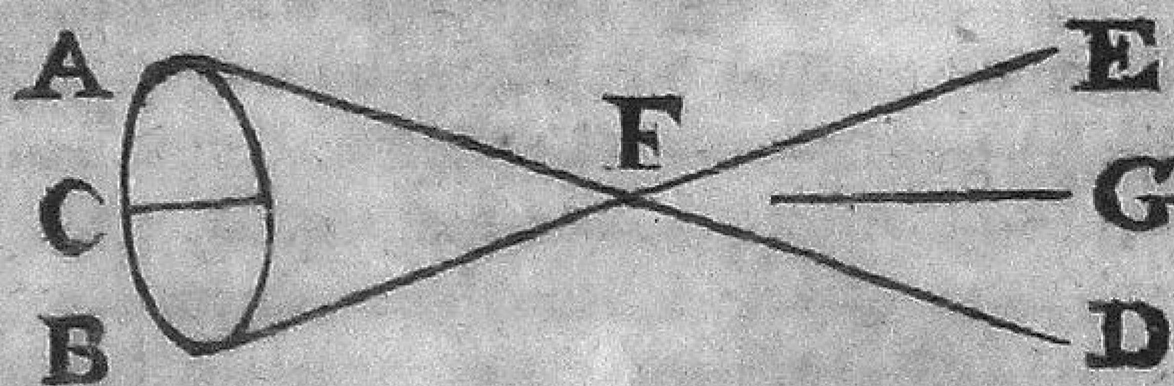
33. Unde sic ad demonstrandum procedo. Indubium est, quin carbo sit longè porosior ferro, minusque solidi habeat, sed tamen ferrum ignitum plus urit carbone. Ergo necessario, ferrum plus de igne continet, in materia & forma. Sed consequens est falsum. Ergo ignis non est compositum substantiale, constans ex materia & forma ignis: quia alias, si qua substantia esset igni propria, penetraret dimensiones corporis ferri.

34. Scholæ ad hoc, contra se respondent. Nempe compactiorem ferro esse materiam, quam sit carboni; atque eatenus potentius urere, quatenus ferrum pluris ignis capax. Id enim assumebam, ut hoc nempè argumentum traherem inde. Si ignis esset substantia, subsistens ex materia, & forma ignita, per modum alterius cujusque substantiæ; necessario ferrum paucioris ignis capax esset, quam carbo, eo quod carbone ponderosius sit, & minores paucioresque poros habeat, quibus ignis hospitari possit. Quod si ergo ferrum paucioris materiæ ignis sit capax, minus urere debet. Sed consequens est falsum: ergo & antecedens. Nequeunt quippe duæ materiæ vel corpora, ut neque horum formæ essentiales, totales, & ultimatæ, in eodem loco & subjecto sese simul compati. Quapropter ferrum & ignis (si hic esset substantia,) non possent simul hospitari in eodem subjecto. At si evadere conentur Scholæ, & dicant; ferrum quidem ignescere, nequaquam tamen mutari in ignem, Respondeo: Quidquid potitur omni proprietate ignis, est ignis: vel ignis non habet proprias, sed communes passiones, cum alio ente alterius speciei. Proprietates autem ignis sunt, accendere, urere, separare heterogenea, liquefacere plumbum, stannum, ceram, ardere in materia combustibili, & consumere. Sed hæc omnia ferrum ignitum potentius præstat quam carbo: ergo in ferro ignito est ignis, & tanto plus ignis, quo fortius urit carbone. Denique, si ferrum ignitum non habeat

in se ignem verum, sed proprietates ignis absque igne: Illæ ergo fuerunt introductæ, & relictæ in ferro per ignem. Unde sequitur, formales proprietates ignis deseruisse propriam ignis formam, in qua erant, (puta in carbonibus, aut flamma,) & migrasse in substantiam ferri, à se alienam. Siquidem volunt ignem non dici, nisi ut corpus inflammabile accensum. Adde his, quod si ignis sit substantia materialis, quod substantia vitri, (quæ nullos poros habere, docet subtilissimorum spirituum Chymicorum detentio,) & substantia ignis, se mutuo penetrent, ad lubitum Artificis, quod ipsæ Scholæ penitus negant. Atqui præter præfata absurda, comitatur aliud. Nimirum quod calor in igne tantum calefaciat, siccitas verò ejus exsiccet, & nil aliud: sic & potestas accensiva, illuminativa, accendit & illuminat; separativa separat, destructiva, destruit, &c. Quæ cunctæ proprietates, ne dum generatæ essent à forma ignis, in materia aliena ferri: sed etiam ibidem subsisterent, sine proprio subjecto inhærentiæ. Quamobrem ignis in ferro ignito est verus ignis, non substantia, ut neque accidens: sed creatura neutra, habens in se proprietates diversas, per modum entium substantialium.

35. Hoc inquam, si novissent Scholæ, scivissent, lumen generare lumen & ignem, non quidem ut specie differentia, sed sola unitione, dispersione, adeoque solo gradu diversa. Nec proinde ulla relatione, accidens producere substantiam. Putant nimirum fumum pinguem, esse ignis materiam, flammam vero formam ignis, atque illa putatione, fingunt compositum, per modum aliorum. Sed obstant tot absurda, quot antea retuli: ferrum itaque manens ferrum, suscipit in se verum ignem, cum sua forma. Sic aer manens aer, suscipit in cono radiorum coëuntium, verum ignem, cum forma & omnibus proprietatibus. Non potest autem ferrum, retinens formam pristinam ferri, simul informari à forma ignis, si forma ignis esset ullo modo substantialis. Id est, nisi forma ignis relinquat suam materiam, ut sit tantum forma assistens ferri: non autem informans. Neque enim aer, manens aer, potest simul esse etiam aliud corpus, ut unum non potest esse duo, realiter distincta. Sed fodes, si ferrum non sit per sui totum, ignibile, carbo autem prorsus: quid moveret ignem, ut deserta sui materia, migraret in corpus ferri, incapax ignis? ergo sanè ferrum ignitur, estque capax ignis per totum, adeoque, ut partes densiores habet carbone, ita pluris ignis ipsum capax est. Liquet ergo, ignem non esse materiam. Denique elementorum proprietas non est, cætera mox vorare & consumere, (ut alibi latè docui.) Ignis vero machinatur destructionem rei, cui inest: ergo non est elementum, non materia, sive substantia: sed creatura destructiva, ac mors artificiis inserviens, & ad magnos mortalium usus data.

36. Nemo unquam lumen inter substantias reposuit: ergo neque connexum lumen: siquidem connecti, vel non, est accidentiarum, quod ab accidentario, (ut putant,) ente, non generatur substantiale. Simplicitas esset quoque Scholarum, admittentium, (quamquam falsò,) lumen simplex esse accidens, connexum verò esse substantiam. Cum connexio saltem gradum dicat, qui substantiis est alienus. Maximè quod radii, in cono luminis connexi, ulterius in decussem provecti, ad sui simplicitatem ac dispersionem redeant. Imo radii luminis, sunt quidem connexi in cono: non tamen penitus uniuntur, nec penetrant se mutuo: sed singuli servant impermixtum sui esse. Finge planum vitrum circulare, una cujus medietas sit colorata; altera vero clara, instar crystalli non infectæ. Pars clara vitri, sit ab A. in C. & à C. in B. sit vitrum coloratum. Dico ergo: Quod radii ab A. in C. erunt clari & luminosi, à C. vero in D. erunt luminosi colorati. Et omnes coi-

bunt in cono F. eruntque rursus separati: nempe à F. in G. erunt colorati, & ab G, in D. erunt

 lumi-

luminosi, coloris expertes. Si ergo radiorum connexio, in cono F. (ubi fuit ignis,) non est unitio, sed tantum accidentaria, velut in fascem compressio: Ergo istud lumen Solare est in se merè igneum, in sola sui vero connexione ab igne, sive gradu completo, illius creaturæ differens.

37. Denique in igne cespitarunt Scholæ. Siquidem per fidem credunt, primo die lumen nec aliud secus creatum: creationem tamen non esse accidentium, quæ nempe non sunt proprio nomine creaturæ: sed creaturarum. Denique, in principio creavit Omnipotens elementa; lumen verò cum illis non est creatum. Ergo neque pro elemento. Si ergo creatio luminis, non fuerit accidentis creatio, neque elementi, neque corporis; multo minus corporis concreti. Ergo lumen à Deo opifice non fuit directum, ut sit substantia, vel accidens. Lumen enim vitale principium, (non autem materia erat,) primo die, ut initium motivum creatur: cum illa tamen proprietate, ut quoties per sui connexionem in gradum surgeret, ignis urens fieret. Estque itaque ignis creatus simul cum lumine. Non est autem ignis aliquod accidens, quod alia accidentia, specie varia, in se habeat, (id enim repugnat accidentibus aliis.) Non est etiam accidens accidentis, cum accidens à forma substantiali immediatè fluat, ordinàrio, non autem ab unius accidentis forma, plura ac diversa accidentia, ut prioris accidentis tributa. Nequit nimirum unum accidens esse subjectum inhæsionis, aliis & diversis accidentibus.

38. Cæterum ignis consistens in remisso gradu luminis, est plerumque vitæ comes. Unito autem lumine, comburit vitalia, Artium Vulcanus, humanis necessitatibus dicatus. Accelerat nempe maturitates, promovet semina ad fines, festinat quoque rerum separationes, quarum alioquin epilogum, vitæ brevitas, sine gravi incommodo, exspectare non posset. Hactenus enim aperit, docet recludere arcana, properare naturæ operationes, sæpè alioqui desides, somnolentas, & sepultas. Separat denique, expellitque superflua, submovet virtute adjuncti fermenti, vitam rerum mediam, unde alacritates, & virium augmenta. Separat quoque purum ab impuro, pretiosum à vili, nocuum ab utili, & crudum à maturo, imo maturat ipsas cruditates. Ignis dein præparat artium organa, quibus vita nostra indiget. Sit igitur Pater luminum, luminis Creator superexaltatus in secula, qui in Sole posuit tabernaculum, ut cunctis necessitatibus per lumen Solare soletur. Concludam jam ex prædictis 1. Quod ignis & lumen calidum, non differant, nisi per accidens. Connexione scilicet & gradu. 2. Quod radii luminares se mutuo penetrent. 3. Quod penetrando tamen servent impermistam essentiam, ac proprietates. 4. Quod lumen sit primario, in loco: ergo & ignis. 5. Quod lumen & ignis, penetrent medium. 6. Quod corpus opacum, cum à lumine nequeat penetrari, à lumine primum afficiatur in sui superficie, hæc dein calefacit subsequentes partes, usque ad superficiem oppositam. 7. Quod calor intendatur per gradus, in objecto, & singulo gradu habeat singulares operationes. 8. Quod quidquid ignis afficit, sit ratione loci, quem occupat locatum, adeoque per accidens. Cum prima ignis intentio, sit illuminando calefacere. 9. Quod tandem victor ignis, superet difficultates, ab opaco corpore sibi interjectas. 10. Quod ignis, cum immediatè agat, ac primario agat in locum, cremet indifferenter omnia, sine respectu corporum interjectorum, tanquam impedimenta removens. 11. Quod corpus opacum, fixum, ac resistens accensioni tandem illuminetur ab igne. 12. Quod ignis sive lumen connexum, reperiens combustibile, maneat in gradu connexitatis concentratus, nec separentur radii luminares: eo quod propaget continuo novum ignem, qui pergit consumendo; vetus autem ignis, indesinenter etiam perit, quamdiu perseverat ascensio. Sub finem cujus, totum lumen perit, cum non habeat lumen unde illuminetur.

39. Quidquid ergo de unito lumine hactenus est dictum, id de Solari duntaxat intelligo. Siquidem lunare lumen, vitro transmissum, tantum abest, quod in cono ignem habeat, quod etiam frigidius sentiatur, cætero ambiente in cono.

40. Ita-

40. Itaque appello ad tactum Judicem. Idque eo mirabilius, quod splendor Solis calidus, reflexus in speculo Lunæ, actu frigeat.

41. Creavit enim Omnipotens duo luminaria magna. Ac licet stellæ pleræque sunt Luna majores, non tamen magnæ reputantur; eo quod omnes illarum activitates, sub duobus luminaribus comprehendantur.

42. Creavit ergo illa 1. *Vt separent diem à nocte.* 2. *Vt luceant super terram.* 3. *Vt diem ac noctem regerent.* 4. *Vt majus diem regeret, & minus noctem.* Discimus tamen ex theoricis Planetarum, Lunam totidem horis lucere super Horizontem, de die, quot noctu. Constituit tamen Omnipotens Lunam, ut luceat, & solum regat in nocte. Cumque Creator nequeat errare, necesse est singularium noctium lumen atque moderamen totum, pendere à Luna, quantum dies à Sole dependet. Luna ergo, creata est ad lucendum, tam in Cœlo quam super terram, omnibus omnino noctibus.

43. Idcirco Luna non est tantum instar speculi recipientis, reflectentis lumen Solare, propriique luminis expers.

44. Licet enim oculus noster, nullum proprium in Luna lumen reperiat, parum esto. Plus fidei namque Scripturæ quam oculis dandum; juxta. Textum. *Sol obscuralitur, & Luna non dabit lumen suum.*

45. Aliunde hæc veritas mox apparebit. Inprimis constat per præfatam vitri mechanicam, lumen Solis unitum, fieri merum ignem, cum omni requisito. Deinde, quod idem Solis lumen, cadens super speculum glaciale Lunæ, fervoris sui proprietatem amittat, fiatque lumen frigidum, quod non fit, si ceciderit super glaciem, speculum, aquam, parietem album, &c. Habet ergo Luna vires, quibus alterat radios solares. Debetque istud frigidum Blas, esse de natura sui luminis, si inter agens & patiens debeat intercedere symbolum. Siquidem aliud objectum frigidum, repercutiens Solis radios, non proinde hos mutet in frigidos. Non equidem calor, frigus, asperum, friabile, dulce, aut amarum, agunt in lumen: sed sola objecta visibilia, & opaca. Luna ergo ex se habet vim luminosam, quæ ut talis, agit super calidum lumen, mutatque in proprietatem oppositam.

46. Quid si Astrologus futuros Eclipsium colores prædicat, nonne colores illi aliquid proprium Lunæ lumen spondent? Siquidem non ex medio, aut vaporibus conjiciuntur, quod color, ex quantitate vaporum, prædici nequeat, in calculo futuræ Eclipsis. Colores ergo delinquentis Lunæ, sunto indicia proprii lumin is.

47. Et in hoc, amborum luminarium radii differunt, quod Sol, rectà per radios, feriat suum lumen: at Luna nunquam respicit rectà centrum mundi, sive terram: sed semper centrum suum eccentricum. Etenim non nisi per accidens, respicit mundi centrum, id est, cum est concentrica mundo. Ideoque quoties est concentrica in plenilunio, & novilunio, est Eclipsis. Caput ergo, & cauda draconis, sint nocturna puncta, in quibus tantum Sol directè opponitur Lunæ in diametro eccentrico. Ideo radii lunares, non rectà terram feriunt; sed diffunduntur in spatium eccentricum, adeoque influentialiter, sive per actionem regiminis, (de qua suo loco,) expandit suas vires in noctem, sive Nadir; sive illa comitetur Solem, sive vero ab hoc elongetur toto diametro. Ita est nempe Lunæ destinatio, quam exundationes maris confirmant, non minus sub latente Luna, quam ejusdem plenitudine solitæ.

48. Alius itaque luminarium finis est, regere diem & noctem, alius denique separare lucem à tenebris, & alius, separare diem à nocte.

49. Nec solœcismo imputanda est ista repetitio; Siquidem, lucente Sole, vel Luna reddente receptum Solis lumen, lux quidem sufficienter, à tenebris separatur: Sed nunquam Solis lumen, regit noctem, ut nec lucet in nocte; ergo ut Luna pariter suæ satisdet destinationi, non potest unquam noctem regere. per mutuatum lumen à Sole. Quod satis apparet, saltem dum die, juxta atque noctu, cum Sole currit. Itaque si tum etiam Luna divinæ intentioni debeat satisfacere, necesse est

est, habeat & aliam omnino lucem, qua singulis noctibus luceat, noctemque regat atque longè alium effundendi sui luminis modum, quam quo Solis lumen reflectit. Luna nimirum dimittit expansum lumen proprium, ultra non minus, quam citra hemisphærium aeris, aquæ, & terræ. Quorsum facit suppositio centri universi, juxta opinionem Tychonis. Ita tamen ut actio sui regiminis, lucis, atque influentiæ, potentius operetur in nocte, unde Sol abest. Qui ut diem à nocte separet, proprietates lunares separare debet à suis, etiamsi luna ipsi est conjuncta. Probant id morbi lunares, qui sub noctem, etiam novilunii, exasperantur. Adeoque trans ossa & medullas agit eorum, qui cubiculo clausi sunt, quod non ita Soli est vernaculum. Ergo Luna, subinde in oppositam sibi sphæræ partem, fortius influit, quam in suppositam. Hoc lumen, veteribus ignotum influentia dictum. Ego vero malim reservare sensum Sacrorum, quod dicitur, Lunam, ad luminandum noctu, perinde ut Sol lucet de die, (id est, noctibus singulis indifferenter,) esse creatam. Proprietas ergo est lunaris luminis, quod influentiam dixere, idque non est rem ab effectu, sed à causis nominasse.

50. Vespertilio, glis, mus, bubo, & quæcunque in nocte, sub densissimis tenebris, eminus objecta sua distinguunt, & celerrimos objectorum motus notant, quos nostri sub meridie oculi vix observent; quorum licet quædam glaucum nitorem præ se ferant, nequeat tamen illo nitore medium illuminare, ut per illum eminus perfectè cernant. Ergo necesse est, densissima nocte & recluso antro, aliquod continuo lumen sit, cujus ergo ejusmodi animalia perfectè cernunt, quòd si nobis sit inperceptum, & tamen revera exsistit, non mirum est, si Lunæ lumen proprium oculos fefellerit.

51. Ut autem enotescat noctivaga animalia, nullum extra oculos lumen mittere, quod sit illuminando medio, ad distinctè noscendum objectum eminus positum; atque adeo illa videre, solius lunaris luminis ergo: statuatur speculum inter oculum animalis, & objectum suum, idque spissis sub tenebris, & sanè nec minimum luminis in speculo reflexum invenies. Attamen si in amplæ aulæ extremitate posueris candelam tenuem, in altera autem extremitate aulæ sit foramen, per quod debile istud lumen in obscuram alteram transeat aulam, in cujus fine sit speculum; profectò istud debile lumen, radio flammæ candelæ illius directo vibratum, recipitur speculo, & apparebit, attamen homini non sufficiens, ad discernendum aliquod objectum. Multo ergo minus oculorum nitor, cujus radius non cadit & apparet in speculo propinquo, aptus fuerit ad illustrandum medium, ut perfecte discernantur omnia.

52. Est namque subter terram, etiam media nocte, lumen, per quod plures oculi vident, in Sacris testatum, & per ejusmodi bruta proditum, quod nisi Lunæ suum debet ortum. Proinde enim tenebræ tangibiles, quæ nostras, quantumlibet densas, longè superarent, eo quod omni Lunæ auxilio privatæ essent. Neque mirum, tenebras suos habere gradus. Cum infernus exteriores, sive extremas habeat, (eo quod Ebraismus superlativo careat,) absque Lunæ favore.

53. Fortè enim spiritus abstracti, aliquid habent, quod ad videndum respondeat oculis nostris, ut non totus per totum, quidquid est sui, videat: & horum spirituum aliquot nyctalopes, alii vero muti, vespertilioni similes, velut sub Sole caligent: lubentius idcirco in opaca & media nocte suis apparent.

54. Historiam hujus ergo subnectam. In classibus literariis, mihi sodalis erat in cubiculo, honestis civibus ortus. Hic clausis oculis, noctu plerumque surgebat & oberrabat; clavem vero secum deferebat, seramque post se clausam, rediens aperiebat. Vespere itaque surgo & clavem clanculum subter pulvinar abscondo; Ille vero in somno surgens, abditam clavem, (velut sibi visam,) capit, & abit. Sequor illum arrepta tunica. Ille vero scandebat antiquum parietem, terminum Collegii, musco ac fœno obsitum. Arcus enim erat, quo trans flumen, sustinebat paries, murum horti vicini. Plenilunium erat & nox

mox pruinosa. Ad spectaculum horrui, & præ frigore redii. Sodalis vero mox revertens, tam inhæsitanter, clavem in foramen claustri abdidit, quod vix ullus videns, & sub meridiem æque incunctanter id faceret. At manè omnium immemor erat. Palpebris enim clausis ambulones isti clarè sub densis tenebris vident, absque vertigine, securi scandunt, eo quod lunari lumine fruantur.

55. Sæpè modicum vulnus curatu difficile fit, quod inflictum sit membro Luna exsistente. Sub linea æquinoctii, cito putrent omnia, non quidem ob caloris excessum (qui alibi major, & constantior subinde est: siquidem sub linea, indies pluit aliquoties:) at bene ob Lunæ continuam propinquitatem, & teretem globi figuram, (ut suo loco probabo.) Si Homo, vel brutum, una saltem nocte, sub Luna (pleno namque ibi radio, icit vicina:) mortuum pernoctarit, sequenti mane, cadaver putrilagine diffluit.

56. Cujus occasione inter experimenta relatum est: Siquis Verrucas, Melicerides, Nattas, similesque excrescentias, collecto in conum lumine, per vitrum superradiet, donec frigus intro senserint: facile deinceps sua sponte evanescant. Nec mirum id, quippe ejusmodi defectus, crescenti auscultant Lunæ. Hinc etiam ejus decremento facilius peritura. Scio equidem, si Luna super vulnus splenduerit, mox labra livescere, ac sanationi resistere.

57. Denique si rana sub plenilunio atrocissimo hyemis Borea, effodiatur, abluatur, & baculo alligetur in agro, sequenti mane reperitur alba quædam, ac transparens mucilago, liquatum tragacantum referens, & figuram ranæ. Istud enim non est frigoris opificium, (quod per se tantum frigefacit, & occasionaliter glaciat.) plenilunium aliàs non requireretur. Quocirca transitum in materiam primam tribuo.

58. Porrò ista prima ranæ materia plurimum valet in cancri medela, & à Paracelso vocatur sub ænigmate, gluten de aquatico. Ergo Sol provocat fluxum seminum, ad terminum vitæ ultimæ, Luna vero trahit in adversum, ad materiam rei primam.

59. Etenim cum ideo Luna, aquas, & altilia in succum Lessas trahat, proficua plantationis & stercorationis observatio, in Lunam refertur.

60. Noctu quoque plantas, non minus quam die proficere, ostendit fungorum & peponum familia. Neque superstitiosa est plantarum, ante Solis ortum, collectio: non quidem quod natura noctu ferietur ab opere, instar serpentum: sed quod per noctem uberius nutritæ ante Solis ortum, plena sint nutritione potitæ. Luna ergo præest nocti, tenebris, quieti, morti & aquis. Quatenus omnia ad mortem, quietem & aquam redeunt. Atque eatenus Luna transitum ad transmutationem inducit. Aspicit nimirum & afficit primario potius potestates seminales, quam earundem materiam. Enimvero quia Lunæ lumen potissimum seminalia retrotrahit ad vitam, sive materiam primam: ideo aliquot Adepti, laborem Sophiæ instituunt, cum Lunæ lumine, Juxta illud: *Nox nocti indicat scientiam* quærentibus.

61. Sufficiunt itaque duo luminaria magna, ad omnes motus, & seminum progressiones, à prima in ultimam vitam, & vicissim. Etenim quia in usumfructum naturæ abunde sufficiunt, hinc stellas cæteras in suas cohortes ascribunt. Ideoque duorum tantum majorum luminarium Scriptura meminit.

62. Hactenus de igne & lumine. Nunc de ortu formarum dicturus, repetam seminum massam, recipere in se, corporalem auram, Vulcanum, quem Archeum nomino. Lignorum semina aliquot, sive nuclei vel oleum in se continent, ut amygdala, pineoli, pistacci, & multorum olerum semina: vel sunt farinacea, ut glandes, castaneæ & cerealia: vel lacteam fundunt macilaginem fœcundam Inhabitat omnibus quippe Archeus sopitus, & coagulo seminum obdormiens, sua contentus sorte, quamdiu propaginis est incurius. Ast ubi semel semen suum terræ concreditur, non potest non ejus humorem imbibere, & turgidum fieri, situm dein contrahere, & mox fracidum fermentum arripere. Qui odor & sapor, etsi fracidus, tamen in singulo fit specificus semine, alteratque ideo suo fermento acquisito proprium seminis saporem, & consequenter, inde in sui transmutationem disponitur. Etenim

per fracedinem, natale istud humidum sive spermaticum, quam primum meditatur sui resolutionem, unde vapor quidam, dein & exhalatio, Gas (quæ nimirum facilè è putrentibus ascendit,) concitatur, oriturque ex illis, sub ista qualicunque putredine, calor, qualis palam fit in lignis sub terra fracescentibus, quæque fungosam illico fuliginem extrudunt. Quia ista fuligo caloris & corporis dissoluti index, minatur heterogeneorum separationem, adeoque è seminalibus liquoribus, aura illa vitalis, licet profundius subinde conclusa, minatur eruptionem, prius tamen laxatis habenis, vagatur intus. Sic recens madidumque fœnum, insperata fecit ædium incendia: profectò caloris non remissi, sed in gradum surgentis indicia. Aura itaque, moderatum semel calorem nacta, sensim Archei perfectionem meditatur, aspirat, & substitutam sibi corporis molem, provocat ad dispositiones formarum impetrativas. Quod jam autem de vegetabilibus, id apertius liquet in ovis piscium, volatilium, atque reptilium omniumque apertissimè, in quadrupedum seminibus elucescit.

63. Tandem itaque tenue, splendens nitensque lumen, præfatam Archei auram accendit, sic ut inde vitalis fiat.

64. Porro ut mineralia, prolium substitutione, multiplicique propagine, non emaciantur, nec gravantur; quia tamen in se sui primordia continent, unde crevere, & sunt: idcirco fœcunditate prolifica, licet non beentur, sunt tamen in sua Monarchia, sui constitutiva, radicalia intus, & seminalia initia.

65. Dixi jam in rerum seminibus suscitari ex apta materia auram hanc, dein interni caloris fotu, susceptæ fracedinis ergo, concipere calorem, atque tandem nitorem, ut in piscibus, vel splendorem, (ut in actualiter calidis,) non quidem quod ille splendor sit anima aut forma plantæ, bruti, &c. (esset enim alioqui cujusque plantæ eadē specie forma:) veruntamen in ipso splendore est alia quidditas specifica, odore specifico prægnans, nec à splendore longè aliena, quæ ipsum lumen determinat ad hoc aliquid essentiale.

66. Adeò sanè, ut quamvis splendor ille, vi solius naturæ, excitetur, (ut docent ligna putrida, salita, & salum ipsum,) nunquam tamen vitalis efficitur, nisi per creatorem, sibi addita specifica cujusdam luminis forma, quidditatis effectrice. Quæ sola videlicet, odorem, splendorem, omnesque proprietates auræ illuminatæ, in sui unitatem simul trahit. Hæc est nempe rei vita, sive forma, cujus supplementi defectu fœtus in molam, monstrum, vel putredinem degenerat. Et quamvis adsit aura vitalis & splendor ejus, accrescatque: quia tamen deficit lumen formale, & vitale, trahens sub unitatem proprietates & diversitates subalternas; fœtus corrumpitur, & mox putrescit. Quapropter solus Pater luminum, formarum lumina, & luminum formas, immediatè condit, *qui vitam & omnia dat omnibus, non longè abest ab unoquoque nostrum.*

67. Porro progressus generationis in seminibus calidis, facilioris est conceptus. Quippe calore mox fracescunt semina, exin Archeus illorum facilè splendorem mutuat, ut majoris luminis desponsatus hæres. Nondum enim contentus, acquisita vegetatrice suæ speciei, ulterius anhelat, progediturque ad compromissum suo semini lumen, sistitque, & quiescit, in anima sensitiva, ultra scandere non valens.

68. Atqui prout in rerum systemate quatuor saltem sunt gradus: sic quadruplex quoque illarum est forma. Una quidem eorum est, quæ vix ullam vitæ manifestationem promittunt, ut Cœlum, saxum, metallum, marcasita, sal, sulfur, liquores, terræ; Item vegetabilia effœta, ossa arida, &c. Quorum forma est lumen quoddam materiale, forma continens, & tribuens rei esse, ideoque & meritò essentialis dicta est. Altera vero rerum series vigore alimenti atque incrementi, vitale initium, & animæ characterem continere videtur. Ut sunt plantæ, quarū forma à præcedenti varians, titulo vitæ decora, ideo forma vitalis appellanda est. Non quidem, quod sit ejusmodi forma anima vivens, sed vitalis duntaxat, quatenus sensitivæ & viventis animæ præludia gestat. Tertia demum classis rerum, formam viventem, non per similitudinem,

1. Forma essentialis.

2. Forma vitalis.

3. Forma substantialis.

Sed

ſed verè motivam, atque ſenſitivam obtinet. Ideoque pariret dicitur forma ſubſtanitalis, non quidem abſoluto nomine ſubſtantia: ſed ſubſtantialis duntaxat, quaſi per modum abſtractæ cujuſdã ſpiritualis ſubſtantiæ ſe geret. Ac tandem eſt quarta, atque unica inter omnes, verè ſubſtantia: Ita ſola vocari debet ſubſtantia formalis, nunquam interitura, durationis infinitudine.

4. Subſtantia formalis.

69. Cæterum demonſtravi lumen & ignem, creaturam eſſe neutram, inter ſubſtantiam & accidens. Idem hoc loco, de omni forma naturali, eſſentiali ſcilicet, vitali & ſubſtantiali, quatenus ſunt de luminis proſapia, venit intelligendum. Quod autem Angelus, & mens humana, ſint ſubſtantiæ formales, ac verè ſpirituales; illorum abſtractus exſiſtendi modus arguit, qui aliis formis denegatus eſt, quæ per modum omnis luminis ſubſiſtunt, & intereunt. Unde colligio in Theſin novam, pro Scholis: *Nullam ſubſtantiam eſſe annihilabilem, vi naturæ, aut artis.* Abſurdum mihi viſum ſemper fuit, quod materia in ſe imperfecta, ſterilis, & impura, eſſet æterna deinceps à creatione, & quod formæ, per mortem annihilabiles, eſſent ſubſtantiæ veræ; Subſtantiæ inquam eſſent tanto vivaciores materia, & tamen momentaneæ. Quare jam patet, quod ignis conſideratio, per Phyſiologiam, reſeret naturæ januam, totamque illuminet Philoſophiam, omneſque excluſerit Pyrotechniæ deſpectores.

70. Conſiderabam olim, cum moleſtia: Si forma rei ſit maximè & principaliſſime ſubſtantia, adeoque actus per quem materia ſit hoc aliquid ſubſiſtens: Equidem forma principaliſſimè ſubſiſtere, atque ſubſtare debebit, vel falſum eſt axioma. *Per quod unumquodque eſt tale, illud ipſum eſt magis tale.* Sed conſequens, ſimul cum axiomate, eſt falſum, quippe omnes animæ belluarum, omneſque formæ ſunt caducæ. Ergo & antecedens mihi falſum reputavi.

71. Creata nimirum univerſa ex nihilo facta ſunt, adeoque iſtius principii indolem ſervant, atque ideo imprimis formæ & eſſe rerum, redit ſpontè in priſtinum nihil. Verumtamen Deus hominem non immediatè ex nihilo, ſed ex limo terræ creavit, fuitque ejus creatio ideo longè aliud, quam reliquorum. Etenim Omnipotens limum de terra ſumſit, non quidem in pondere adæquatum homini, inſtar ſtatuarii (quippe ex unica coſta, integrum corpus muliebre plaſmavit,) ut manifeſtaret myſterium hujus anomalæ creationis, non eſſe per modum aliorum: ſed ſubſtantiale, quoad formam. Myſterium inquam totum, ad fines, ſive ad animam directum, manifeſtans animam hominis, nedum eſſe exlegem, unicamque inter formas cæteras, ſubſtantiam: ſed etiam, quod ex imparitate limi vel coſtæ ad integram perſonam, cerneremus animam noſtram, eſſe ſubſtantiam formàlem, non quantam, ſed merè ſpiritualem. Et quæ, per modum verè ſubſtantis entis, quandoque abſtracta, æternum, ex dono creationis, deinceps permaneret.

72. Eſt itaque omnis forma creata à Patre luminum in propriam ſpeciem, eſtque lumen quoddam ſui corporis. Diſtinctæ autem ſunt formæ, inter ſe, nedum luminis gradu; ſed tota ſpecie. Ideoque tot luminum ſpecies in natura, quot rerum. Cumque inter res etiam Angeli numerentur; ſequitur longè plures eſſe luminum ſpecies, quam rerum materialium.

73. Sed meritò rememorandum eſt, in ſeminum Archeo, nitorem, vel ſplendorem, adeoque lumini formali ſimile aliquid contineri, quod materiam ducit ad fines ſpeciei ſuæ congruos, longè tamen à formali lumine, iſtum ſplendorem recedere, ſiquidem illico, immediatè conditur à Patre luminum: ſplendor vero procedit ex naturæ gremio. Eſtque differentiæ & diſſimilitudinis amplitudo in hoc ſita, quod inter, ſive ad ſummum, ſplendor ſeminum ſit effectus Archei fabri; lumen formale vero, ſit cauſa, & actus vitalis.

74. Denique ſplendor differt ab Archeo, tam, quam lumen à materia, adeoque totum ſplendoris eſſe, terminatur in ſplendendo: lumen autem formæ, eſt ita ipſius quidditati annexum quod ſint formaliter unũ, & idem, ſola relatione

distincta. Adeoque etsi lumen formale luceat, tamen actus ejus non in lucendo terminatur, sed in essentifica quidditate. Ideoque nitor, atque splendor, sunt quidem graduum initia, ad lumen ignibile, & calores ejus: ubi lumen formale toto genere à lumine ignibili differt. ideoque gradus nescit: sed species habet in sui formalitate distinctas, atque distinctivas, tam in essentia specifica, quam in esse individuo. Ideoque natura debet recipere distinctiones specificas, à formali lumine, non valens alioqui seipsam distinguere à seipsa, nisi per aliquid prius, quod actum distinctionis contineat. Ut neque seipsam per se perficere, nisi id recipiat ab aliquo priore, efficienter perficiente.

75. Et cum formæ res ipsas activè distinguant, atque perficiant, consideratur in illis potestas præcognoscens à fine usque in finem, infinitæ Sapientiæ.

76. Docui jam ante, quod lumen Solis, cadens in terram, obvians lumini lunari, sese mutuo penetrent. Ita lumen animæ nostræ, attingere, & immediate penetrare posse, omnes omnium formas, modo semel corporis sui contagia amiserit Quamdiu autem corporis socia est, formas sibi subordinatas penetrat. Quod significatur in verbo: *Substituit pedibus ejus volucres cœli, pecora campi, & pisces maris.* Etenim quidquid anima immortalis (de sensitiva non loquor) emanativè cogitat, idipsum quoque attingit, prout tractatu de venatione scientiarum, & in phalange morborum. Sic pariter & suam sensitivam, mens penetrat. Sicque animæ cogitata in corpus derivant. Vice versa, animæ sensitivæ conceptus (puta dum dormiens sitit, esurit, &c.) ascendunt in cor, & non raro immortalem feriunt mentem.

77. Hinc ergo consequens, omnes rerum proprietates, tam occultas, quam manifestas inuri corporibus, ratione contactus formalis, adeo, ut tandem etiam contaminent saltem deliberationes substantiæ formalis. Ut dum rabidus dente cutim, vel leviter sauciat, mox inde rabiei symbolum, in lumine, quo se sensitiva & mens contingunt, propagatur.

78. Deus vero, quamvis habeat immediatum omnium contactum, non tamen vicissim ab ulla forma attingitur, nisi ab anima, actualiter mediante, in Boni symbolo: idque quatenus sui imago in Deum sese reflectit. Formæ autem reliquæ, ut caducæ sunt, nil in lumen infinitum, substantiale, ter gloriosum, agendi juris habent.

79. Ex præfatis ergo constat, quod quæ in Aristol. sunt innocentiæ, Scholarum sint blasphemiæ, dicendo: Quod si Deus aliquid immediatè ageret, deberet & quoque pati reactionem. Quodq; Deus immaterialis utatur instrumentis immaterialibus, ut aliquid operetur aut agat.

80. Porro siquidem mens humana imaginem Dei proximè refert, immortalis, & ideo sit impassibilis, non potui mihi persuadere, quod legibus corporis coërceatur, sic ut ab hoc patiatur. Hoc est, scio, stante valetudine, non raro turbari principes mentis potestates. Aliam idciro agnosco sanitatem in ente, atque aliam in mente: non possum tamen comprehendere immortalem substantiam spiritualem, ab infami excremento, quod illam neutiquam attingit, pati posse. Quidquid namque patitur, id à fortiori agente fit, eique subjacet. At caducum agens, in horas labile, atque determinatum omnifariam, non potest esse fortius ente immortali, & spirituali, cum quo nec symbolum nec contactum habet. Mens ergo immortalis non furit, non delirat, non dormit per opiata, non alienatur hypochondrii exorbitatione, non lunaticismo variat, nec vino cespitat, ut nec rabidi aut tarantulæ ictu, rabiem sentit. Furores ergo, & alienationes Rationis, non sunt menti propriæ. Sed hæc deinceps à corrupta natura, tædio corporis afflicta, delegavit succenturiatum suum animæ sensitivæ, quam radio solo vitali penetrat, ut sit, & vivat, hospitetur in ea & obvolvatur: de reliquo autem, non nisi ex obliquo, squalidè aspicit.

81. Non est autem sensitiva in homine, alicujus bruti forma specifica, multoque minus individualis, ut brutum sit, antequam homo. Anxii in hoc fuerunt, quotquot ante me, brutorum formas, substantias putarunt, & desumi immediatè ex ipsa substantia materiæ, nec deduci desuper lumen novum à Creatore, quod non

sit substantia, sed lumen, quod unitatis specificæ sit syndesmon. Sine quo irriti omnes naturæ nisus, corporum dispensationes, auræ excitationes & splendores, adeoq; inanes, atq; steriles sunt seminum conatus, quicunq; è naturæ gremio eliciuntur. Archeus namque dare nequit, quod non habet, nec habet, quod sua natura est longè angustius. Creator ergo, luce quidditatis specificæ Archeum modo ineffabili illustrat & simul in unitatem concreti connectit. Estq; in sensitivis anima, sive vita sensitiva. Suus ergo maturitatis momentis, & destinationis periodo, brutalis conceptus animatur specifico lumine formali.

82. Sed cum semen humanum non habeat specificam determinationem, ad dispositiones brutales, (nisi prægnans fortè per fantasiam alienet humani seminis typum:) noveritque Omnipotens, quorsum ac quousq; singula fluant semina, dum jam ad vitam ventum est in homine, recipit animam sensitivam indistinctam, quoad brutalitatem in splendore, sola vita potientem, simulq; eodem instanti, cum vita, mentem immortalem copulat Conditor: ut per hunc actum ultimatum, sensitiva determinetur ad speciem, per individuum humanum: peritura tamen unà cum hominis vita, eo quod substantiæ formali, atq; immortali copuletur quidem; sed non uniatur, neq; eandem penetret: ast dumtaxat attingat irregulariter, prout de vita longa. Sensitiva ergo, determinatur specificè à mente, tanquam lumen à substantia lucida, alias unioni corporis esset inepta. Adeoq; subordinatio ejus, ad ulteriorem actum, in conceptu Creatoris, tollit à sensitiva determinationem specificam. Eo quod forma subordinata esse, nomen aut speciem rei, non determinet, licet in individuo actualiter exsistat. Idq; etiam, quod anima sensitiva, non sit substantia aut accidens: sed luminosa natura neutra.

83. Nec est enim vegetans forma in bruto, dum solum vegetatur & nondum sentit: quia est subordinata animæ sensitivæ.

84. Multi idcirco putarunt, duos actus formales non se compati, eo quod censerent, esse duas substantias, & sibi in igne contradixerunt, dum lumen viderent penetrare lumen, ignem ferrum, imo & ignem igne adjuncto, per follem penetrari.

85. Deniq; sensitiva in brutis, non est vegetativæ animæ nuda promotio, sive transitus, ad perfectiorem sui statum: ut illa adveniente, hæc fatiscat, aut in illam hæc commutetur. Nemo enim animas plantarum accidens dixit: sed omnes fatentur eas esse ens vitale, subsistens. Sunt namq; animæ vitales: sed non propriæ viventes. Sic enim arescente planta, vitale lumen ejus cum anima perit, plerumq;, superstite tamen illius simplicis virtute. Dixi, plerumq;, eo quod radix floris Anemones, in rugas planè arefacta, adhuc revirescat, &c.

86. Itaq; animarum operationes, & effectus, permanent discreta, ita ut unius animæ functiones extinguantur, illæsis alterius. Sunt ergo animæ discreta lumina, & subordinata ad terminum destinatæ durationis, in motu determinata. In quo termino, nisi à superveniente lumine penetrentur, mox desinunt esse. Itaq; distat hoc vitale lumen, ab igneo (ut dixi) fine, mediis, organo, effectibus & proprietatibus. Utpote lumen igneum, in gradu remisso, non est vivum unquam, nec vitale, nisi occasionaliter, sive quatenus excitat. In gradu autem intenso, per sui complicationem redactum, est destructor, & artificialis mors, & simplex creatura: ubi alias lumina formarum, per omnes rerum species, sunt dissecta. Cum res non aliunde suam quidditatem trahant, quam à formis luminosis. Possumusq; luminum diversitates facilè demetiri, si idem Solare lumen, à Luna repercussum, tam facile à suis proprietatibus transmigret.

87. Postremo mineralium Archeus, planè materialis est, sub spissitudine liquidus, occultum & torpidum regens nitorem, qui vegetior atq; liquidior est in plantis, in quadrupede vero aperte fluctuat atq; splendet, adeo ut defungente animali, mox in oculis splendor deficiens conspiciatur. Finge enim bovē 800. lb. pendentem, qui extincto vitæ lumine mox friget. Ergo lumen istud calidum, necesse est, sit tanti, ut totidem libras in frigus ruentes, continuo sui fomento, à frigore præservet.

88. Calidum ergo lumen quadrupedum, ac volucrum, Solare est, non secus atque piscium, Lunarem splendorem arguit. Exemplum enim luminis frigidi piscium, noctu non rarum est in myricis, terris, inquam, cremabilibus. Etenim lumen est, & accensum, exhalatio splendens absque igne & calore. Nam subinde, sub densissimæ noctis caligine, potui manuum lineas distinguere sub lumine præfato.

89. Finge eodem quoque modo, vegetabilia duplicem lucem sortiri, ex natura lucis, non autem elementi, eo quod unico constent omnia elemento. Cum ergo Scholæ luminum proprietates ignoraverint, non mirum in gradibus eas simplicium cespitasse.

90. Adeoque aliud posthac judicium est dandum de gradibus simplicium, juxta pluris, aut paucioris participationem luminis, de suo luminari regente. Id quod Pyrotechnia declarat, seductione luminaris entis, à reliquo concreto. Quod pluribus sat jejunum est: sed Adeptis perfacile. Quippe per ignem Gehennæ, qui est liquor Alkahest, Paracelsi, sciri potest, quantam alterutrius luminaris partem, vegetabile (etiam incognitum, contusum, ac situ obductum,) possideat, non minus quam qua figura ornatum fuerit.

91. Idque non Quercetani suasu, qui cum vidisset debile lixivium congelari, putavit urticæ ens seminale, post incinerationem, in sale cinerum permansisse, eo quod incipiens glacies, stirias suas acuminatim contrahat.

92. Fallitur quoque Paracelsus, quod, omnia vegetabilia, primi gradus calorem non posse superare scribat. Luserunt nempe mirabiliter luminaria magna, in simplicibus; seminaque ad graduum amplitudinem pro decore Universi ascendunt, habentque ideo quævis formæ essentificantis quidditatis lumen, ad alterutrius luminaris syzygiam redactum.

93. Non tamen luminarium lumina, formæ sunt constitutivæ simplicium: eo quod Solis lumen, vel in sui simplicitate, sit combustivum. Turpe ergo, quod homo hominem generet, & Sol, quippe quod gentilitatis Idiotismo sit refertum.

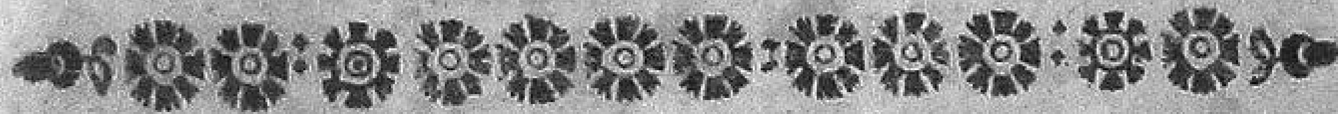
94. Denique volucrum, & quadrupedum semina, primum sunt muccosa, quia pusilla Solaris luminis ope perficiuntur. Coguntur autem atq; densantur sensim, ut ad sui generati consistentiam sufficiant. Interim piscium ova, primum sunt duriora, & mox Lunæ auxiliante lumine, in muccaginem tenerescunt.

95. Duo igitur sunt, & sufficiunt luminaria magna, ut totidem primitiva elementa. Sol, aeri præsidet, ut Luna, matricibus aquis. Quocirca animal Solis lumine fotum, continuo aeris suctu opus habet, ut & pisces indesinenter aquas trahere conguntur, ad sui sustentationem, luminisque sui refocillationem.

96. Novi quidem, lumen Solis, in silicem recipere, (sola nempe silicis præparatione,) ut extra Solis præsentiam, sub densissimis tenebris, lumen illud acquisitum aliquantisper permaneat, iterumque hauritur lumen, nova expositione silicis, ad Solem diurnum, licet obnubilum.

97. Hæc itaque nobis fuit inspirationis non contemnenda necessitas, ut luminarium videlicet, in seminibus, quadam consanguinitate contentorum, restauratio contingat: non autem sola, solius frigoris desiderata temperies. Teste pisce. Sufficit ergo, nullam naturalium formam, produci à Cœlo, à Sole, ex somniato materiæ appetitu aut qualicunque seminum dispositione; utpote quod hæc cuncta claudantur accidentium Syndrome, nec viam ad creationem ex nihilo noverint. Nam natura non valet unquam ex se, ad vitalis luminis procreationem ascendere. Sed Christus, Dominus Universi, solus est vita omnium rerum, & Parens: nec hunc honorem dabit ulli creaturæ. Pater luminum ergo, solus Deus. Non autem sic vocatur, quia stellas fecit. Nam ut non dicitur Pater lapidum, aut rerum non viventium: ita neque astrorum. Imo nec proinde dicitur vegetabilium Pater, tametsi lumen aliquod vitale in se habeant. Pater itaque universorum luminum, solus is est, cui soli competit Patris nomen. Quique solus est Pater vocandus, & in cœlis est. Nam etiamsi pater carnalis de suo det, unde paternitatis

nitatis nomen ipsi tribuitur: quia tamen non est luminum vitalium dator, sive formarum Creator, vetitum est nomen paternitatis vitalis dari creaturæ. Est ergo Pater luminum, sive formarum vitalium Deus. Suntque totidem diversa ejusmodi lumina, quot formarum vitalium. Etenim quia animæ, non cognoscuntur notione à priori, ideo universali etymo vocantur lumina, cum proprietate filiali, cujus correlativum est Pater. Ita tamen ut ista paternitas sit analoga. Nam licet verè creet omnes animas viventes: non tamen belluæ proin filiationem proprii nominis, assumunt: quia nec similitudinem sui illius Patris. Pereunt namque illarum animæ, cum vita illarum, per modum flammæ candelæ. Sola itaque mens hominum, immortalis est substantia, imaginem Patris luminum referens: ideoque data est illi potestas fiendi filius Dei. Quæ cum de fide credamus, indignatus sum, etiamnum hodie à Christianis doceri, formas rerum & animas brutales esse substantias veras & spirituales: per consequens non esse lumina vitalia, nec creari à Patre luminum universorum: sed à Sole dari ac fieri, itemque suscitari ex potentia seminali. Quasi substantia spiritualis crearetur à potentia materiæ. Id enim inter quisquilias Gentilitii retentum in Scholis æstimo: at non citra læsionem divinæ majestatis. Cui debetur omnis amor filialis.

MAGNUM OPORTET.

1. INadvertenter sic paulatim enim cecidi, ab elementis in ortum formarum, ibidemque distinxi quadruplicem formam, genere à se invicem diversam 1. *Formam nempe essentialem.* 2. *Formam vitalem* 3. *Formam denique substantialem.* 4. *Atque tandem excellentiam Substantiæ formalis*, pro colophone Naturæ addidi. Cum enim de elementis meam doctrinam explicuissem, sensim decidi in historiam vitalium, ac consecutivè quoque, in morborum mortisque necessitates, me devolutum sensi, ut scilicet physicalia initia, ad finem destinationis humanæ applicarem. Itaque ad magnum Oportet perveni. Ad vitæ nimirum fluxus, atque refluxus, adeoque ad mortis intestinam calamitatem deveni. Quapropter omnis consideratio nostra physica, medica posthac fiet. Enimverò Paracelsus, non sat sibi constans, in inventione causæ morbificæ, cespitavit in medio ac modo, quibus res quæque in occasum vergit.

2. Ad cujus elucidationem jam ante docui, fructus, quos vetustas credidit elementorum congeriem, unius aquæ esse proles, imprægnatæ, à semine, quod in locis tanquam uteris, aquam disponit ad generandum. Etenim ubicunque aqua odorem acquirit, mox quoque in eo ipso fermentum, atque deinde semen in materiæ dispositæ per fermentum incepta dispositione, concipit. Plurima siquidem solius odoris fine, fiunt. Sæpe enim radix caulis, medulla, frondes, & plantæ integræ historia, propter odoris florem, vel floris odorem nascitur, estque odor multarum specierum finis ultimatus, tam in condimentis, quam pharmacis. Utpote ex arena, seu terra simplici, & aqua, crescit nil nisi situm prius, fracedinem, sive odores contrahant. Procul enim subter terram nil fracescit, nec crescit planta in arena. At ferè propediem, odor, fracidus est, & Leffas suas profert plantas. Puta si fimi pars una putreat in terra, quintuplo sui pondere aquam imprægnare potest & fructum edere. Etenim aqua omnis odoris expers, nisi in sui sulfure fermentum odoris conceperit, certè in pristina simplicitate, sine fructu permanet, ut aqua pluvia. In profundis ideo terræ stratis, ubi longè à situ, putredine, & corruptione est recessus, licet Leffas nullum sit, tamen aquæ occulto odore loci imprægnantur, primùm, salis cujusdam contagio imperceptibili, ad ditiores mox fructuum colonias properant, & extra prorumpunt. Habitat nempè suus ubique peregrinus odor fermentaceus, qui sulfur aquæ ingravidet, inibique sopitus, tandem concrescat: ut in mineralibus. Vel concretus, atque densiori aura saltem perfusus, vegetet; ut in plantis, & oviparis. Vel prorsus ab initio, forma auræ, gliscit: prout parturientibus vivam prolem.

3. Archeus ergo jam conceptus, ubique vitæ custos & transmutationum promotor manet, ejusque mutationem, illico vitæ suæ mutatio, à prima nempe vita & materia sui, usque in ultimam sequitur. In hoc nempe, Archei rerum consonant, quatenus vitales splendorem aliquem possident: variant tamen, quatenus dissimiles formæ præcursores, & œconomi. Attamen non se mutuo recipiunt, ne illorum turbetur regimen, quin ordinis (quem malè philautiæ titulo explicant,) ergo, herus maneat, qui potior fuerit. Quorsum sanè fermenti sui impressiones liberaliter expendunt, ut consortis

Archei, alienas inquietudines compescat, illumque subigat.

4. Etenim prout sub immortali mente non pereunt formæ subordinatæ ossis, membranæ, &c. Ita & rerum contingit transmutationibus; sic quidem, tametsi cibus, omnimoda transmutatione, formam sanguinis acquirat, hic tamen conservet, non obscura accidentia cibi prioris, quæ ideo ambulant de una materia in aliam. Durus sanè, & paradoxus hic sermo in Scholis. Quæ statim facti exemplo probabo. Prope Montes ad Zomam, porcus, recedente mari, squillis, conchilibus, &c. vescitur. Caro ejus sapit axungiam piscis, est tamen porcina, Ebræis vetita.

5. Vanum ergo, quod species rerum sint tanquam species numerorum, quibus ne unitas additur, vel subtrahitur, quin continuo ipsa mutetur species. Unica nempe animalis caro, sapores alienos, pro ciborum varietate, suscipit. Quercus Hiberniæ, ita antidoti proprietates retinet, quod nostris ædificiis araneas fuget. Qua proprietate quercus nostra caret. Non enim contingunt accidentium migrationes in cibis, defectu perfectæ, atque essentialis transmutationis. Nec etiam lotium redolet therebintinam, macim, vel asparagum, quatenus aliqua pars excrementosa cibi cum cruore permanet in carne. Id enim minus repugnat perfectæ transmutationi, separationi, & electioni, Archeo debitis, cui nempe inest vis perfectè transmutativa materiæ, dispositiva in figuras, odores, colores, omnemque accidentium proprietatem.

6. Paracelsus enim subinde vitæ, ac materiæ mediæ mentionem fecit: sed non sibi appropriavit, in maxima necessitate, qua de tartaris somniavit. Etenim rem sibi in securo collocasse visus, exemplo tartari vivi, si consimilem tartarum, oblique cibis ac potibus immiscuisset, ad morborum materiam atque originem inveniendas, ante se nondum detectas. Nec enim explicuit, unde sapores insignes, post ciborum veras transmutationes, maneant superstites.

7. Quocirca necesse est, idem numero accidens, migrare de subjecto, esse inquam in formali transmutato, quod prius erat in transmutabili, licet forma subjecti inhæsionis plenè perierit.

8. Eo quod, etsi non maneat materia, permanet tamen vita media, de qua in Scholis nil auditum est hactenus. Manet nimirum vita media, in Archeo transmutato, non secus atque forma ossis, defuncto homine.

9. Nam licet stomacho insit vis fermentalis, quæ sibi ingesta resolvat, ac deinde in aliis officinis perfectè eadem transmutentur: non potest tamen modo, quicquam tam perfectè in nobis, immediato digestionum fluxu, assimulando transmutari, quin de cætero non supersint prioris concreti obtusiores vitæ mediæ qualitates.

10. Quia nimirum necessitate, assueta alimonia diversorum climatum, imprimit in partes solidas peregrina admodum contagia proprietatum. Unde tot unius naturæ humanæ, difformitatum dissimilitudines contingunt: quas certè, nunquam potui vanis qualitatum complexionibus dedicare. Suilla nempe est suilla, licet horridus axungiæ piscium gustus remanserit in vita sui media. Quæ res nunquam ante considerata, totam naturæ contemplationem effecit sterilem. Siquidem hic cardo naturæ, est neglectus in Scholis. *Oportet* namque, prorsus est necessarium, quo vitæ mediæ qualitates remanent in transmutatis. Eo namque nisi concesso, nulla erit medicaminum potestas, ut neque morborum occasio. Nil enim felicius operatur ad sanandum, quam quod per sui transmutationem penitissimè intravit, & proximè est unitum illi, quod sanari debet. Granum sic in terra moritur, ut per vitam mediam suam, novas proles excitet in fœnus. In cibis quoque, licet pristinæ ciborum formæ prorsus perierint, mansere tamen operativæ proprietates, prioris vitæ mediæ: idque in secundam, & tertiam subinde generati transmutationem. Sensum nempe fatiscente nativa vitæ mediæ proprietate, sub adscendentis Archei dominio, cujus videlicet fermenti subacta est materia.

11. Istud nempe est *magnum Oportet* in hac vicissitudinum valle: non autem est meretricius

appetitus impossibilis hyles. Finxit namque Aristot. materiam, omni accidente, ut & forma essentiali, privam, hancque sibi chymæram, in naturæ initium statuit. Adeoque pro principio materiali constituit, non quidem ens physicum, actu existens, aut potentia possibile: sed corporalitatem mathematicam, non vero hoc aliquid, aut principians initium. Etenim figuris, atque mensuris, imaginario lubitui, naturam auscultaturam putavit. Interim ut ista materia foret principians, finxit illi competere principium quoddam motivum, appetitum nempe universalem, ad quasvis sibi ignotas formas.

12. Quæ somnia, etsi ridicula, nulli fini, usui, aut necessitati conformia, multasque de se absurditates parturientia; adorantur hodie tamen à Scholis. Quæ seipsas inde fecere ridiculas. Cum illius corporeitatis nullus possit esse appetitus, spirans ad ullam perfectionem, quam ante in se non haberet. Nempe ut sit figurarum atque formarum possibiliter capax. Alioquin enim in consideratione naturæ, & quidem in esse principiante, omnis entis appetitus fertur in perfectionem, non quamlibet: sed seminis, in dispositione fermentorum præexsistentis, adeoque etiam operantis. Semen autem non adspirat, nisi ad determinationem, in Archei dispositione adumbratam. Enimvero ut mathesis sibi proponit corpus, sine omni accidente, omnium figurarum capax: Ita Aristot. hanc speculationem pro lubitu in naturam sibi ignotam invexit, ac huic materiæ appetitum, vicissitudinis amantem, & unicam causam introduxit. Usque adeo materiam primam censuit omni qualitate & forma vacuam: solo autem appetitu meretricio, ad omnes & quaslibet formas, dotatam. Nesciens inprimis vicissitudinem, non appetitu materiæ, sed instructione seminum, provenire. Nec Scholæ semel retrospexere, quod desiderium permanendi, antiquius, fortius, & naturalius sit, appetitu permutabilitatis; suoque ipsæ Scholæ contradicant Aristoteli, volenti, ens unumquodque proprio naturæ nisu, desiderare, permanere. Cum res necessario sit, antequam de mutatione queat cogitare, aut optare. Itaque materia prius esse perfectum nancisci debuisset, quam vetus esse fastidiret, & vicissitudinem appeteret. Prius est namque esse, quam placere: & placere prius, quam displicere; nihilque displicere potest, aut vicissitudinem optare, quam quatenus adepto cognitoque placito, indicatur perfectius aliquid, possibiliter & melius. In crudioribus enim seminibus, quæ ex odoribus, prima sui fermenta concepere; odor præcedit complacentiam, hæc autem generat sui, & permanentis, desiderium. In possibilibus verò, desiderium facit eundem appetitum permanendi, non autem pereundi, per mutationem sui esse. Quod si verò, ob intestina mortis impedimenta, non sit concessa permanentia, fit in corporibus dissolutio, inde vero tædium; à tædio autem proceditur ad aversionem, sensim labente vi rectrice, unde tandem destructio non intenta, sed subsequens per necessitates. Scholarum erat novisse, quod esse semper præcedat tædium, ad non esse. Quod hoc tædium non sit intentionis naturæ, sed imaginaria metaphora potius, ad defectus rerum subsequens. Saltem quod hoc tædium, deberet præcedere appetitum, ad non esse. Multoque magis, appetitum ad novum sibique incognitum esse. Cum novum esse non detur, ante interitum præsentis esse. Breviter, quod & tædia displicentiæ appetitus, non nisi formaliter conveniant non enti. Tandemque, quod ex somniariis principiis, tam absurdis, nil exspectandum præter errores, confusionis plenos.

13. Vicissitudo ergo in natura, non ex appetitu materiæ, sed ex potestate efficientis Vulcani est, in quo odor, & sapor vitæ mediæ, generant seminalem imaginem, transmutationis originem.

14. Neque enim adhuc satis sibi Scholæ constant, in illo materiæ appetitu; imo principia naturæ theorica, non videntur Scholæ in usum docuisse veritatis. Cum siquidem ad res ipsas descendunt, non illum appetitum materiæ ampli-

amplius incusant, pro rei corruptione, sed aërem, corruptionum quarumcunque effectivum culpant,

15. At ergo plura sub aëre siccari scio, quæ alias sub terra, vel aqua putrent illico. Siquidem vitrum putrefactibilium ultimum, in aëre manet velut æternum. Sepultum vero post annos, fracedinem admittit, crusta obvolvitur, sal ejus dissolutum, fatiscit: & arena sui constitutiva permanet. Aer capsa est, in cujus porositatibus quædam se disponunt in alteritates, quædam subter aquas, & multa quoque sub terra, juxta seminum dispositiones.

16. Siquidem quæ odorem de se spargunt, eundem fluente & raptore vento amittunt, vel concluso vase, eundem intus retinent. Sic enim prius: inanes corporum deinceps pori, aërem recipiunt, qui ibidem conclusus, fracescit cum odorabili, unde odoris residuum recipit fermentum, ab dicta fracedine situm trahit, rancidum, vel mucidum evadit. Sin autem posterius fiat, tunc aër ibidem detentus, fracescit, & ad corruptionem deducit concretum, nisi odorabile, balsami proprietates habeat: eo quod fermentum novum meditetur vicissitudinem. Volatilia sive exhalabilia & profuga, facile fatiscunt (quia ut plurimum heterogeneitates habent, quarum defectu, vix distillata corrumpuntur:) quorum unum alterum fermentat, ab elemento vero, velut suffocantur & fracescunt, vel aërem concipiunt, ut ante. Fermentum itaque rem mutat, quatenus ejus alienat odorem, juxa essentiam rei inprimentis, vasis loci, vel adjuncti. Quæ hac mechanica probo. Siquidem jura carnium, fructuum, prout & decocta quævis, cito alioqui putrescibilia, præservo à putredine per annos, modo aëri fermentum balsamicum infudero, & continuatum cohibuero.

17. Apud me ergo sic se habet corruptio, ut dixi. Formæ non corrumpuntur unquam: intereunt quidem. Mens humana duntaxat abscedit sospes, reliquæ autem formæ omnes pereunt. Materia vero nec abscedit, nec interit: at corrumpitur. Adeoque corrruptio solius est materiæ.

18. Est ergo corruptio, dispositio quædam materiæ, à fatiscente rectore Vulcano, derelictæ. Quatenus enim corpus rectore bene valente navigat, felix non auscultat fermentis alienis.

19. Nec est proinde corruptio annumeranda privativis, si causis constet positivis. Quocirca ruit Aristotelis alterum in natura initium. Siquidem non tollitur, dissipatur, mutatur, aut alienatur Archeus sponte, nisi infestante novo, sub altero fermento. Fermenta igitur aliena præficiuntur corruptionibus cunctis, perque fermentorum alteritates, omnis inchoat corruptio, ad gradum sensim, atque fastigium ascendit, ac tandem adepta periodo terminatur. Quædam enim sunt, quibus propria seminum libido, læna est, avocatque à constantiæ tenore, ad subeundas vicissitudinum transmutationes, non quidem ob appetitum ad aliam formam: verùm quod insitus naturæ balsamus, facile diffletur, & pereat, ut sunt carnes & pisces. Alia vero, non nisi prius excitata putredine, torum mutant, induuntque novorum seminum sollicita imperia. Qualia sunt ligna, lapides, atque igne constantissimum vitrum. Inter quæ, medio intercedunt gradu, quibus loci attactus, superficiem fracedine, aut mucore obducunt. Unde dispersi odores, antiquorum seminum connubia dissociant, ac novam generationem dissolutione meditantur. Aeri est geniale symbolum, aquas ab aquis indesinenter separare: suntque multa, quæ ejusmodi alteritatem sine labe non tolerant, hinc proinde subitam in ataxian proximè labuntur. Corruptio itaque, ut genialis balsami exstinctionem includit: ita illius continuationem desiderat rei constantia. Etenim, quibus balsamus sponte diffluit vel exspirat, fixis imbutus rebus associatus, hæret, siccitatis repagulis coërcetur, vel saltem prædominante fermento, à balsami indole non alieno, fovetur. Sic namque dulcia, fumus, sal, piper, aqua vitæ, acetum, olea distillata, præservant carnes. At saltem sub vitæ interitum, magna utrobique est confusio rei, opulentaque virium jactura. Adeo, ut semina, inferori compagini inservientia, non raro simul intere-

ant, unde rerum assistentes Vulcani, velut metu perterriti, & ut mercenarii, primi aufugiunt.

20. Corruptio itaque licet transmutationem inducat, cum alterius interitu, non est privatio, nec proinde generationem necessario, ut neque vicissim subsequitur. Prout quæ alterna præsentia se invicem excludunt, ut lux alioqui & tenebræ. Subsistit inprimis noster interitus, absque formæ defectu, citra materiæ necessitatam destructionem, si mumia perseveret; licet vitæ sive formæ separationem includat. Etenim id præsentem corruptionem non indicat, licet mox sequatur sponte, & arte præservetur. Sufficit saltem, quod corruptio non sit hæres immediata, rei constitutæ, nec ab intestato succedit necessariò. Sic neque dum è semine res prodit, non præcedit, aut comitatur ulla seminum corruptio. Solœcismus enim est, in verbo, & re, seminum promotiones, perfectiones, & maturitates, corruptionem æstimasse.

21. Error incogitantiæ colitur in Scholis, principiorum naturalium, præ ignorantia. Ut quæ opera sunt naturæ, putentur non entia; in Matheseos abstractas considerationes releganda. Equidem dum lato vocabulo, privationem inter ens & ens, intercedere, Aristoteli conniveretur, cœpit corruptionem, privationis loco, assumta licentia substituere. Privatio enim illa, ut non ens erat, adeoque ens rationis somniatum, transsumtiva libertate concedebatur, sine attentione. At non idem jus competere debere proinde corruptioni, intellexissent Scholæ, si distinctas esse, ignavia illarum assentiendi permitteret. Quare tota naturæ Scena neglecta stetit, gentilium putationibus. Neglectis siquidem seminum fermentis, Vulcanis, & fluxibus, omnis naturæ energia, in calorum & frigorum fabellas, dissidia, odia, velitationes, & contrarietates, per demeritas privationum classes, distorta est, ridiculamque Physices fecere indagationem.

22. Porro vocavi *magnum Oportet*, necessariam remanentiam proprietatum vitæ mediæ, in alito, & constituto.

23. Unde consequens est, eandem vitæ mediæ residuitatem, de cibis & potibus, esse tribulos & spinas, quæ terra à prævaricatione erat proferenda. Alioqui tribuli, & spinæ, quatenus plantæ, sunt creaturæ, ad usum, & ornatum Mundi, ante lapsum facta. Frustra quoque putavi aliquando, tartaros ciborum, & potuum, esse ejusmodi tribulos, & spinas. Quoniam subsistente vita media, (subsistit autem actu reali, & vero,) frustra fuit fingere peregrinos tartaros, ut suo loco dicetur. Notanter autem non legitur, quod aqua proferet tribulos & spinas, licet suas pariat incommoditates. Carnes enim hominum, ac brutorum, in terris viventium, referunt præfatos tribulos. Pisces verò, intus & extra aluntur, & alluuntur sale; dulces tamen sunt illorum carnes. Qui autem limo inhabitant, non ex aqua, sed ex terra, tribulos in carnium sapore exprimunt.

24. Ante peccatum Archeus noster, non solum more hodierno, cibos perfectè transmutasset, sed integras vitæ mediæ proprietates, in sui ditionem absorbuisset, tanquam earum herus. Siquidem mens immortalis, tum adhuc, sine medio vitæ sensitivæ, erat ipsamet immortalis, & impassibilis vita suo corpori: Prout de vita longa suo loco. Paradisus enim, hac parte mortem, quia vicissitudinem nostri excluserat. Sola autem arbor, scientiæ boni & mali, retinuerat sibi proprium, dualitates nempe, Archeo nostro, è rebus desumtas, posse imprimere. Quippe facile adhærent consortes vitæ mediæ invicem. Unde Janua in dualitates, alteritates, vicissitudinem, & ataxiam, patuit.

25. Tandem absonia, consonantiæ ruptrix, sic pomum discordiæ intulit. Sentimus enim deinceps tribulorum, atque spinarum perpetuam tyrannidem, & multiplicitatem. Nam quot sunt sapores, & odores in rebus, specifici: totidem quoque vitæ mediæ proprietates peregrinæ, quotidie per alimenta suggeruntur. Hæc namque sunt fermenta aliena, quorum alteritate fatigamur. Siquidem nulla uspiam generatio contingit, quam non præcedens dispositio in materia suscitaverit: fermentum itaque ejusmodi, innatum rebus saporem, & odorem alterat, unde Archei sensim ab obedientia seminum abducuntur, & peregrini fermenti auscultant

tant illusionibus. Breviter. Residuitates potestatum vitæ mediæ, tam in alimentis, quam excrementis, sunt ægritudinum ferè omnium occasionale initium, & hactenus nobis tribuli & spinæ.

26. Odores namque & sapores, in corporibus seminum, appetitum, aversionem, vel neutralitatem pariunt. Appetitus autem sic motus, imaginem in Archeo, non secus pingit, quam in fœtu prægnantis. Quæ imago est essentia invisibilis seminum, concitans ad complectendum vel abhorrendum, Odor autem neuter inservit statui, & quieti.

27. Si ergo sapores, in vita media adhuc in transmutatis supersunt: frivolum ex octo gustibus materialibus, & non specificis, res, earum vires,& essentias,ponderare velle.

28. Porro, cum vita media sit dicta, respectu duarum extremarum. Prima erit recepti, & operantis seminis, sita in Archeo, rerum agendarum potestate dotato. Quæ cum nacta est maturitatem aliquam, ut dum semen corpus est, habens carnem, & ossa tenella, juxta speciei requisitum:tum adest rei vita media. Ex Archeo namque, tanquam mediatore, vitæ organo, ipsam vitam metiri convenit. In seminibus ergo, gliscit vita prima;in embryone vero, vita media. Ultima verò, cum totalis perfectio constituti, adest. Quæ quidem etsi sit vita ultima rei: est tamen Archei media, si vita prima rei inchoet, cum ultima seminum. In herbis enim, licet videantur semina vitam inchoare dum turgent, & hiscunt; attamen tunc potius moriuntur in vita ultima sui, ut germinascant in vita prima rei constituendæ. Prima ergo vita fructus, est ultima seminis. In media vita, herbæ,radices,& caules,accrescunt. Flores verò, & fructus, vitæ ultimæ minantur periodum. Hanc nimirum in rebus mori necesse est, si utilitas ex alimento & medicamine speranda sit. Periapta, appensa, & quæ vi regiminis (de qua aliquando) agant, excipio. Debent nimirum vitæ ultimæ rerum retrogradi, ut res in succo, cui Archeus ab initio nupsit, virtutes explicet, deponendo nempe nomen, & proprietatem vitæ ultimæ, ut ad medium resurgat. Quæ mors non est extinctio, & vera mors rei: sed potius transmutatio. Quod mox in pomo constabit. Granum enim comeditur. Equidem eo momento intus moritur grani vita ultima, reducitur in vitam sui, quam super veniens Archeus noster inumbrat,& vitam mediam, in sui primam ducit, per transsumtionem, residuis, sed hebetatis proprietatibus grani prioris. In morte grani, sive ultima seminis vita, novæ creaturæ vita prima consurgit. Breviter. Quoties Archeus rei transplantatur, sub ductore alieno, toties fit vitæ mutatio, ab ultimo ad primum. Quod primum transsumitur in vitam novam rei, & Archei victoris mediam, remanente tantum obtusa vitæ mediæ proprietate, per quam est factus retrocessus.

29. Esto pomum transscissum, cujus pulpa interna sit affricta verrucis, donec intepuerit, & religatis medietatibus per filum, donec pomum putruerit: tum enim videbis verrucas attactas disparuisse. Simul atque enim vita pomi ultima perit, cui verrucarum impressio fuit conglutinata, perit verrucarum vita ultima, retrocedendo per mediam. Non enim hic verba, fides aut confidentia requiruntur. Quoniam si istud pomum, à sue, vel mure editur: verrucæ non pereunt, eo quod stomachus, vitam ultimam pomi velut conservet, in retrocessione vitæ mediæ, quam sibi Archeus assumit. Sed in morte, & vitæ ultimæ extinctione pomi per putredinem, non est conservatio, nec retrocessus in vitam mediam.

30. Adeoque cum morte,& extinctione vitæ ultimæ pomi, pereunt unà verrucæ absentes, per actionem regiminis sympatheticam. Symbolum namque sympathiæ, in hoc est situm, eo quod pulpa pomi, quæ vestit nucleum, est velut fungus sui rami; non secus atque verrucæ, suæ sunt carnis fungi Impressio ergo verrucarum translata & sigillata in consymbolizantem fructum, cum vitæ pomi ultimæ morte, moritur unà sigillum, & id, cujus est sigillum. Non minori ratione enim effluvium cum suo corpore, unde desumtum est, symbolizat, quam tonus cum suo instrumento musico, non ita cominus posito. In unisono nempe, manifestè gestit & exsultat,

appenso ad finem annulo, in cæteris autem tonis, etiam longè majoribus, & altioribus aliàs, quiescit. Etenim ubi cernitur sensus subscultus, & lætitiæ, ibidem est & tristitiæ, & mortis sensus possibilis. Itaque superstitione carere mihi visum est, si verruca naturali tristitiæ sensu tabescat, in morte vitæ ultimæ, impresso sui effluvii sensu. Eoque magis, quod pomum sit velut fungus primariæ intentionis neturæ, & fortioris effectus: verruca autem, nec primariæ est intentionis, nec radicem in Archeo totali habet. Non enim intervenit mors pomi, si edatus à glire; ut neque interitus impressionis additæ, quippe conservatur vita media, sub conservato Archeo pomi transplantata in Archeum animalis.

31. Quocirca etsi Scholæ unius tantum meminerint corruptionis generatim: sunt tamen variæ destructiones. Quædam enim à vita ultima in primam redeunt; alia verò, quæ ad vitam mediam recedunt; quæ verò non ad vtam recedunt ullam, exspectant ultimam sui resolutionem, ut transeant in novam generationem seminalem: at in adventum novi seminis, ex fracescente fermento, resurgunt per primam vitam Ejusmodi sunt quæ per venenum vitæ, vel per mortem ignis, pereunt. Sic namque pomum, spontè putrefactum, & cadavera quæque, vel herbascunt, cum succo Leffas, vel prius verminascunt..

32, Tandem mineralia & tres vitas, distincta serie ostendunt Ita est. Mineralia quidem non habent semen, cum imagine prædecessoris, per modum animantatorum. Quod tamen multos fefellit, analogo seminum fluxu, non rite perpenso. Mineralia enim, non minus quam reliqua, alligantur suis causis constitutivis: adeoque procedunt ex necessitate, & fluxu suorum seminum. Ideoque carere nequeunt triplici vitæ seminalis discrimine. Quodquid enim absque genitore, ad hoc aliquid processiit (uti mineralia,) semen suum, in locorum diversorio reperit.

33. Quocirca quædam immediatè sunt in loco, alia vero in corpore locato. Ventus quidem incessanter fluit in loco: est tamen quibusque locis sua proprietas stabilis; certi Provinciis venti, & statæ tempestates. Quæ loco tribuo, non aeri, aut instabilibus aquis. Deus ergo, nedum corpora virtutibus dotavit: sed & loca replevit immediatè, seminum incomprehensibili thesauro, in mundi terminum duraturo: Divitiis nempe accumulavit loca, stata dierum maturitate, in lucem prodituris, vestemque aquæ induturis.

34. Terra enim erat primum inanis & vacua: dupliciter nempe inanis, quia spoliata viribus dotalibus, tam in suo corpore, quam in locis recessuum ejus.

35. Quod sic cernes. Nam etsi fluat aer, sub Blas ventorum, lumen tamen, (quia immediatè in loco, & mediatè in aere,) manet stabile. Si enim putetur lumen, cum aere simul fluere, vel per unumquodque instans in fluxu aeris, lumen de novo generari, scias lumen esse revera ens extra lucem. Nam penes me asservo silicem, quem si ad aerem, Sole exsistente supra horizontem exposuero, ad spatium trium vel quatuor saltem pausarum, (nec etiam refert, sive dies serenus, sive obnubilus fuerit,) ac inde ad obscurum locum detulero, servat conceptum Solis lumen, ad aliquod simile fortassis spatium. Idque fit, quoties repetitur præfata illuminatio. Adeoque hinc palam fit, lumen esse ens, subsistens in loco immediatè, nec habens aliud ens inhærentiæ, præter suiipsius locatum esse, separabile à creatura lucida. Adeoque si de aere migret in lapidem, posset etiam de aere in proximum aerem migrare, si ejus exsistentia immediata esset in aere & non in loco. Siquidem est lumini perinde migrare ex loco (subjecto immediato,) in aerem, vel in silicem: in eo tantum est differentia, quod esse luminis, in aere non subsistat, præter fotum lucis continuum, ut neque flamma extra fumum cremabilem. Sin autem silicem aptum sibi retinaculum habeat (ut fit, quando ignis ferrumi possidet,) persistit in eo aliquamdiu.

36. Fit enim hinc, quod visus uno instant suum percipiat objectum, quia immediatè in loco est, tam lumen, quam color; in corpore medii vero, velut per accidens & secundario.

Etenim

Etenim cum locus sit subjectum ejus, non reperit resistentiam, in corporibus locatis diaphanis, quin unico momento, ab octavo Cœlo, in terram usque, lumen vibretur. Sonus verò, sive objectum auditus, immediatè est in capsa medii, & ambulat sine fluxu aeris, de subjecto in subjectum. Et in hoc Scholæ surdastræ flant. Odor vero non dispergitur sine odorabili, quod est Gas rei. Quod per vacuitates, sive Magnale aeris dispergitur.

37. Estque Magnale capsa, in qua Gas omne reducitur in primam aquæ materiam.

38. Inhabitant ergo locis, nedum lumina & colores, tanquam immediati hospites: sed fermenta, Rationes. Ideoque, à Conditore verbo locata, ut sint radices seminum successivorum, in mundi usque finem.

39. Mineralia ergo, non promiscua ubique: sed certa, statis annis, & locis. Tam enim Suedia cupro dives, quam olim potuit esse Cyprus. Insons ergo frigus, ut vanus calor ad constitutionis illorum seminum. Siquidem, & in montibus frigus, & mineralia comitantur plerumq;. Loca enim quæ fodinis caruere olim, sua quandoq; die, maturato semine, fænora reddent, ditioribus non imparia. Quia radices, sive fermenta mineralium sedent in loco immediatè, ac in dierum plenitudinem sine fastidio anhelant, Quam ubi semen complevit, tum Gas, obsidens aquam ibidem, semen è loco suscipit, quod aquæ sulfur dein impraegnat, aquam condensat, atque sensim in aquam mineralem transplantat. Non raro enim contingit, quod Metallarius in fodinis, saxa diffringens, dehiscat paries & rimam det, unde tantillum aquæ, subalbidæ virescentis, manavit, quod mox concrevit instar saponis liquidi (Bur voco,) mutatoque deinceps pallore subviridi, flavescit, vel albescit, vel saturatius viridescit. Sic enim visum est, quod alias intus, absque saxi vulnere fit. Quia succus ille interno efficiente perficitur.

40. Est ergo prima seminis metallici vita in condo, sive promtuario loci, homini planè incognita. At ubi semen in lucem liquore vestitum prodit, & Gas incœpit sulfur aquæ inquinare, vita est seminis media. Ultima verò, cum jam indurescit. Est autem ultima seminis metallici vita, prima metallorum vel illi saltem proximè conjuncta. Dum vero ista massa sulfur spirat, suumque intus claudit Mercurium: tum inquam, vita metallorum media. Ultima vero, ubi fixitatem, venæque stabilitatem propriam acquisivit. Quocirca est vitæ, & seminis, in metallicis manifestior progressus, & distinctio, quam in duabus Monarchiis sociis. Eo quod metalla non exigant figuram, nec totum tam exquisitum.

41. Imo si seminum imago, in vitalibus profluat à suo genitore; certè mineralium typicæ imagines, ex promtuariis Divinæ largitatis, sunt petendæ. Hinc quoque mineralium semina non sunt inquinata, genitorum turpitudine & lascivia, nec monstrosa sese ideo offerunt. Sed quia illibata; angustæ ideo sunt potestatis, in medendo. Ergo mineralia, non magis quam cæteræ res, à vitæ ultimæ possessione spolianda sunt, si ab illis obsequium sanando exspectemus. Languidam alias allatura opem, & quasi se frustra venisse plorabunt, quod fines destinationum sint assecuta: sed in stuprorum & luxuum prævia dirigantur.

42. Repetam quæ supra. In Eden poterat Archeus noster plenarie omnes Archeos tam venenorum quam alimentorum, in sui incrementum subigere absque ulla sui lassatione, aut eorundem reactione. Poterat nimirum absque difficultate, omnem vitæ mediæ impressionem tollere, & superare Erat enim Archeus, immediate ab anima immortali rectus, adeoque & ideo impassibilis. Non enim Deus fecit mortem in Paradiso non solum: quinimo neque pro homine creatum fuit medicamentum exterminii (id est venenum,) in terris. Sed mox homo ejectus in terram, hæc tribulos & spinas invexit. Id est: Licet Archeus noster victor, ciborum Archeos sibi subigat: peregrinarum tamen proprietatum reliquiæ superstites manent. Ultima nempe ciborum vita quidem abit: superstite media. Quapropter stomachus debilior, majus gravamen

sub

sub finem digestionis sentit, quam mox à pastu: quasi Archeus dignitatis pristinæ amissæ memor.

43. Has igitur qualitates vitæ mediæ superstites, ambularorias voco.

44. Adeoquè quod Scholæ clamant impossibile, est iter commune, ac necessarium in natura. Quasi necessarium foret, materiam generationis denudari omni prorsus accidente, prioris sui esse, nec dispositiones prævias superesse posse, & quasi unicuilibet generationi præcederet corruptio, vel privatio. Adeoque necessum esset, materiam primam, sive hylen summariam, actualiter substerni, atque immediate præcedere generationi, quam tamen volunt in instanti contingere. Etenim nisi præviæ dispositiones, & fermenta earum generandarum, præexsisterent in fieri, indifferenter quidlibet generaretur ex quolibet.

45. Compulit enim Scholas ad hunc scopulum, malè intellecta principiorum authoritas, putantes omnia accidentia, immediatè, & originaliter dependere ex forma totali rei.

46. Quasi forma, in puncto generationis adveniens, omnes characteres sui seminis in se haberet, & antequam esset, illis infudisset. Sin autem à forma generantis immissæ sint proprietates dispositivæ in Archeum: saltem toto individuo suppositi differunt, nec ad generati formam spectabunt. Neglexerunt Scholæ, seminum & Archei entelechian, ut & formarum subordinatarum actualitates. Nesciveruntque à generationis initio, usque in finem generati spontaneum, non esse nisi unius seminis fluxum, nequicquam attingentem formas generatorum.

47. Ergo in Archei vita media celatæ sunt seminum potestates, ad vitalitatem surgentes, & vitæ, sive formæ rei viventis substratæ. Igitur cum Archeo ciborum transmutato migrant, & transplantantur in dictionem Archei humani, proprietates vitæ mediæ, seipsis tamen multo obtusiores. Idcirco frivolum est, nullum accidens in genito esse, quod prius in semine (quod malè vocant corruptum) fuit. Pariter etiam, quod ex rei forma, omnis accidentium sit progenies. Sic namque ex univoca, simplici, atque homogenea mente immortali, malè peterentur tot hominum proprietates, & inclinationes. Sin vero menti astra adjunxeris, hæc cito te deserent. Longeque petitum subsidium, flaccescit in itinere, & ante appulsum, deficit. Malè quoque cum seminibus ageretur, si à forma rei vitalis, quæ tantum postea advenit, omnis seminum proprietas, & efficacia, mutuanda esset.

48. Inconcinnum ergo Scholarum dogma fert, generationem præsupponere corruptionem; & vice versa. Alioqui si potestas media, in forma totali, atque vita rei ultima, consistat: certè Medentes imponunt ægris, dum sublata vitali forma, è plantis, atque animalibus, his utuntur in solamen infirmorum. Vident quidem sæpè in urina lactentis pueri, subsistere odores rerum quas nutrix sumsit, puta oleum anisi, macis, &c. Quod nutrix sumsit, redolet in urina pueri sugentis, adeoque ad illum finem nutrici popinantur: vetant tamen idem accidens permanere sospes in genito, quod ante erat in corrupto. Veruntamen potius, in quolibet motus & alterationis puncto physico, sive, inter unum & aliud instans, accidentia cuncta renovari. Malunt nimirum Scholæ, lumen à firmamento, in terram usque, singulo locorum & motuum instanti, producere actu infinitas species luminis, se invicem, filo continuo, propagantes, in quolibet medii puncto mathematico, quam quod permittant, lumen immediatè per locum ferri, radii vibratione. Malunt inquam, odorem asparagi, à specifica forma lotii, quam à vita media asparagi manare. Non enim cognoverunt aliud ens, nisi substantiam & accidens, nec lumen subsistens, nisi immediatè intra substantiam medii.

49. Objecta visus, nesciverunt immediatè transire per locum, cui insunt immediatè. Nec advertunt se agnoscere æquivocam accidentium generationem, dum unum ex accidente, aliud vero è forma specificà prognatum. Rationes autem, quare objecta visus fortius moveant prægnantium imaginationem, quam cæterorum sensuum objecta, magis corporea, Prima est: Quia objectũ visibile est in loco immediatè, adeoque

adeoque magis affectat, propiusque attingit, & penetrat animam, propter similem exsistendi modum. Attingunt nempe se mutuo per attactum intimum. 2. Cæteri sensus inserviunt visui. Puta, prægnans, Sulmone viso, fertur in edendi desiderium. Tum enim quidquid sumserit, præbet illi quidem actualiter gustum Sulmonis, servitque gustatus visui ut hero: sed decidens in stomachum, nec habens Sulmonem realiter in objecto visibili, fraudem suam percipit, quam appetitus sibi facit, ideoque nauseat, atque infirmatur mulier, corde palpitans. Appetitus enim fingit Sulmonis gustum, at falsum indignatur uterus: sed nequit cibum transformare in Sulmonem. Imo licet alium piscem esitaverit, sitque facilis transitus, in habentibus symbolum: non potest tamen inde formare optatum Sulmonem, quia est objectum gustus, non autem visus. Ubi alias per objectum repentè Sulmonem vel anatem, fœtum facile transmutat, in ejusmodi monstrum. Quippe objecta gustus, sedentia immediate in corpore aliquo, non possunt ob sui corpoream crassitudinem, formare imaginem transmutativam.

50. Idcirco qui student adeptis, contendunt laborem Sophiæ promovere per objecta visus, & quidem per lumen Lunæ. Ut scilicet anima attingatur à lumine formali & nox nocti indicet scientiam. Quoad foetum, certè illum considero ut ramulum peregrinum trunco arboris insertum, qui licet liquore materno alatur, propria tamen mox intus quadra vivit. Neque enim ut pars integralis inest: sed tanquam hospitatus miles, rapit omnia in lubitum, ipsumque vas dilatat pro sui imperio. Uterum vero considero, ut domum vacuam, à peregrino possessam, & ampliatam, in quam proinde facilius picturæ incidunt, quam in exquisitè conclusam. 3. Objectum visus est magis spirituale; & ideo imago ejus nudior, spiritualior, & magis activa. Quarta. Pater luminum, in hoc per similitudinem, manifestat sola luminis cogitatione, se ex nihilo creasse omnia. Species inquam rerum, quas ab æterno in se complectebatur, sola cogitatione, in esse creatum produxit. Sic & imaginatio libidinis animarum, per objectum visus, profundit sui imaginem in semina, fœcunda ut sic essent ex jussu Dei.

51. Dici hic posset, quomodo fiant spirituum apparitiones immediatè in loco, colore, figura, & lumine, non autem in corpore: & per consequens quare videantur ab uno, & non à viciniore altero. Qua via, lumina & colores se mutuo in loco transsecent, immutata nihilominus singulorum exsistentia, quo pacto se penetrent & Optices regulas fallant. Id est, effascinatio fiat. Quomodo color splendorem habeat opacum, invisibilem in medio, visibilem in termino repercutiente: licet ille nitor non minus sit in medio, quam in dicto termino, nec in ullo radio, nisi directo dumtaxat. At hæc aliis relinquo, sub thesibus à me formatis. Ego Physicen magis tracto.

52. Moderni distinxerunt qualitates per classes: ut primæ scilicet referrent elementalem vultum caloris, frigoris, humiditatis, & siccitatis, (quarum duarum posteriorum censuram alibi demonstravi.) Secundæ vero qualitates continerent leve, grave, molle, durum, asperum, glabrum, friabile, tenax, album, nigrum, itemque odores & sapores, ut dulce, amarum, salsum, acre, pontium, acidum: quippe quos putant ex elementorum mistione proximè resultare: quod falsum est, cum elementa nunquam mista fuerint: sequuntur ergo præfatæ qualitates, tanquam dona sua seminum formalia initia, habentque se per modum fracedinis fermentalis. Ut patet in fungorum speciebus. Tertias dein qualitates vocant specificas & formales, iisque adhuc quartas ceu magis abstractas addidere. Tertia ergo qualitas est specialis sapor aromaticus in cinnamomo, croco, cariophyllis, &c. singulariter suæ speciei servans. Quartæ ergo, sunt magis formales, magisque à corpore remotæ, qualis est venenosa in venenis, solutiva in laxantibus, attractiva ferri in magnete, productiva lactis in fœniculo, &c. Saltem tres priores classes operantur corporaliter vi seminum, quatenus sibi materiam desponsarunt. Sed duæ deinceps sunt planè formales, aguntque per vim luminarem, & abstractam, concreto suo alligatam, habentque ideo imprimere suas actiones in formas vitales.

53. Tres priores scilicet, vix penetrant alia corpora, multoque minus commiscentur illis radicaliter: ideoque transmutantur ab Archeo nostro. Ita ut quamvis vitæ mediæ suæ obscuram proprietatem à transmutato esse sui adhuc secum ferant, subiguntur tamen in nostri clientelam, fiuntque cives nostri: plura licet inter transmutandum, insigniter cum Archeo dissideant, quia fortitudinem indomitam atque alias incapacitates habeant, sordes inquam, & impedimenta. Incorporantur videlicet nobis, cum nota vitæ suæ mediæ, quam difficulter exuunt, subiguntur tamen. Sin minus: rejiciuntur post relictum in nobis sui contagium. Ideoque degenerant in sordes morborum occasiones: quibus Archeus diversimodè commotus, indignatusque format deinceps morbos.

54. Sed proprietates formales, & prorsus abstractæ emanant è formis, suntque luminares ideo & igniculi ipsiusmet formæ, vim habent penetrandi Archeum, per totum ejus lumen, vitam item & partium formas. Cogitabam ergo pridem, an morsus rabidi deferret in saliva quandam singularem fantasiam, quæ nostram velut suum patiens in se converteret, formaretque sibi propriam luminarem proprietatem, effectricem Hydrophobiæ? An vero noster Archeus sibi fabricaret imaginem virulentam propria spontè. At tandem ista disputatio, solius nominis est mihi visa. Quippè inveni in hujusmodi actionibus luminosis, connexionem unitatis in puncto, causæ scilicet occasionalis, & efficientis nostri Archei, eo quod per modum luminum se penetrent, & uniant radicaliter absque alia distinctione, quam terminorum relativorum.

55. Quod nunc de externo rabidi veneno, idem de carcinomate atque aliis esto judicium. Lumen namque formale virulentum, subnatum in vita nostra, fit ipsum vivens, adeoque prout Archeus rabidus fermentaliter contagium externum suscipit; ita & in cancro, aberrans, se transplantat in furores, quibus carnem topicè infestat.

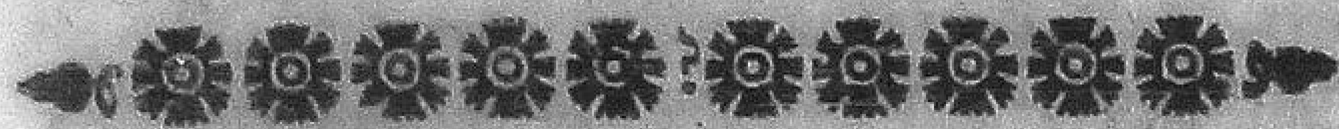
56. Nam sive deferantur intro, per accidens externum; sive vero intus suscitentur, adeoque hactenus aliqualiter differant, quoad initium principiativum: Interim tamen per applicationem idem est, luminis tamen virulenti, servato modo propagandi & penetrandi juxta proprietates seminum, servataque sphæra activitatis veneno cuique propria. Nam quædam subito se propagant in totum, & necem mox inferunt: alia vero topicum venenum exercent, eo quod horum proprietas, etsi penetret ex natura veneni, se dilatat tantum juxta præscriptum sui veneni. Hæc nimirum est immediata actio formarum in formas, per penetrationem unitionis fermentalis, cum transmutatione nostri.

57. Itaque non propriè suscitatur novum venenum in Archeo, ut sibi formet venenum. Prout alioqui alibi, (ut in febri,) occasionalis materia Archeum in furorem concitat, non quidem ad fabricandum alias materias occasionales febriles: sed Ideas nudas furoris, ad expellendum dicatas, quas in suimet substantia depingit. Ast lumina formalia venenorum, penetrant lumen vitale, commutando efficienter & potenter, propter venenum occasionale sibi insertum, præsens & radicaliter penetrans vitam mediam nostram, eamque in ultimam disponit, per primam vitam veneni. Igniculi quippe sunt formales, animantati vel non, perinde esto. Quoniam agunt licentia & libertate formali; qua se in puncto penetrant & insinuant in instanti. Aguntque quod agere jussa sunt à Domino.

58. Considerandum dein, quo pacto vitam nostram tam facile pessumdent. 1. An videlicet nostram transmutent in suam 2. An vero Archeum in furorem agant, ut seipsum amens perdat, & per totum se diffundat. An vero per privationem luminis mortificent, exsufflando scilicet igniculi nostri lumen in Archeo. 4. An tandem Archeum sub se comprimant, per sui exaltationem virulentam? Certum est imprimis, hoc non fieri per contrarietatem, quam in naturam intrasse nunquam, demonstratur alibi. 2. Certum est, fieri per dona divinitus veneno collata, quæ proprietates dicuntur. 3. Certumque est, venena diversimodè in nos agere, atque modum quadruplicem venenorum statuisse differentias. 4. Certumque est tandem, quod Deus non creaverit mortem, ut nec venena, homi-

hominum exterminium, quem immortalitate donaverat: attamen corrupta illius integritate illi evaserunt lethalia, quæ venena ipsi prius non erant. Sunt interim venena quædam fermentalia, quæ non tam vi luminaris igniculi & proprietate formali nos perdunt, quam fermento quodam penè odorabili. Adeoque unica vita multos sibi hostes undequaque timet. Etenim fermenta ejusmodi magis accedunt ad naturam corporum.

59. Vides illud in lychnio sulfurato, quod accensum & suspensum in vase vitreo, ardebit quidem, & implebit vas sublimata sulfuris fuligine: quam etsi exspirare feceris, atque iterum lychnium ardens imposueris, momento ipso quo intrat, extinguitur, non quidem à fumo sulfureo, (qui cum sit ipse adhuc sulfur, deberet potius accendi,) sed à Gas sylvestri, cujus solus odor novam flammam extinguit: non quidem materiali flatu, sed odore sui: Imo nedum lychnium sulfuratum, sed etiam flammam extinguit candelæ. Idque probatur. Quia si in cadum spatiosum miseris flammam, tantisper atque fracedinem vas redolet, vel alioqui fracidæ fæcis aliquantillum continet, exsufflat flammam lychnii aut candelæ. Idem proportionaliter ergo in vitalibus igniculis formalibus intellige. Sic nimirum in cryptis & fodinis facilè necantur homines, odore, & Gas loci. Sic & venenum pestilens, sæpè absque mora vitale lumen perimit. Quia venena ejusmodi, sunt positiva & exsufflativa, mortalia, non autem privativa. Neque enim alio etymo donari possunt, quam quod suo Gas virulento efficienter exsufflant lumen formale, animam sensitivam, sive formam substantialem vitæ nostræ. Ideoque inter entia realia locum habent, & quidem potentissima.

NATURA CONTRARIORUM NESCIA.

1. *Bruta non erant in Paradiso, ne homo brutalem copulam videret: sed maneret innocens pudoris.*
2. *Ducta sunt bruta aliunde ad Protoplastum in Eden, ut illa nominaret, inde Deum laudaret, & se agnosceret.*
3. *Quales ibidem essent arbores.*
4. *Plura individua in speciebus singulis creata, non autem in homine.*
5. *Homo semper comedit carnes & de sacrificiis ipsis, præter Turcas & Calvinistas.*
6. *Contemplativa Philosophia prima flentis Adami.*
7. *Artium prima Agricultura.*
8. *Zoosophia altera.*
9. *Astrologia meteorica, Agricultura pedissequá.*
10. *Introitus Medicinæ fuit postremus.*
11. *In primis adhuc statur principiis. Galenus introduxit methodum nimis facilem, ideoque suspectam.*
12. *Indicationem unicam naturalem finxit Galenus, nempè per contraria.*
13. *Detegitur fraus illius axiomatis.*
14. *Irrisit Paracelsus Galenum, sibi malè constans.*
15. *Male censuit omnem medelam per similia fieri.*
16. *Semina non operari per contrarietatem: sed per jussum, cognitum à priori, soli rerum Domino.*
17. *Nesciunt seminum necessitates, quorsum dirigantur.*
18. *Occultatur in contrarietatum axiomate Ethnicismi cæcitas.*
19. *Notatur Aristotelis futilitas, de materia prima.*
20. *Argumentum ex Aristotele, retorquetur in Galenum.*
21. *Argumenta aliquot idem concludentia.*
22. *Schola decepta, per metaphoram, & hyperbolem introductam naturam.*
23. *In elementis non dari contraria.*
24. *Summum frigus cum summo calore, eodem puncto aeris combinari pacificè, & absque contrarietate.*
25. *Relollaum quid.*
26. *Aqua non fervet per ignem, ratione introducta contrarietatis.*
27. *Aqua non extinguit ignem, propter contrarietatem.*

1. INtegritatem Naturæ jam sat contemplatus, dein paulatim descendi in ejusdem defectus, & alteritates, dum rem medicam attingo. Ostendi nimirum, non esse elementa quatuor, in natura, atque inprimis ignem, nec accidentis, imo nec substantiæ quidditatem habere, multo minus elementi naturam. Quocirca elementorum, ac complexionum quaternarium disruptum, & frustraneum: Ideoque quatuor humorum coactam adaptationem Adeo ut quanquam hinc satis manifestum sit, morborum causas & essentiam in Scholis intacta fuisse: Idipsum tamen ex illarum thesibus, peculiari capite alibi demonstrare volui. Hoc loco autem demonstrabo, quod natura nesciat, itemque nec admittat suo voto contraria. Initio creavit Deus cœlum & terram, ac quicquid universo continetur. Virum autem constituit in Paradiso, postquam esset creatus. Nec etenim leonem habebat secum, ovem, tigremve sibi contrariam, aut lupum comitem: nec demum aliud animal, quod sibi aut fructibus Eden insidiaretur. Imo, nec voluit Omnipotens, quod homo sexualem brutorum copulam cerneret, quem in puritatis innocentia vivere optabat, (ut alibi de vita longa.)

2. Sed adduxit Deus de animantibus singulis ad Adam, unum saltem de quaque specie, etiam è remotissimis terræ oris, (siquidem Rangifer non nisi suo climate superstes remanet,) ut Adam propria illis nomina daret. Ast non tanti erat nomen dare brutis, ut Deus, absque ulteriori fine, hæc Adamo nominando fubsterneret. Sed istud est factum, ut nosceret scientiam rerum cunctarum sibi gratis divinitus datam, utque tantæ molis arbitrium, pro tot beneficiis, constanter in spiritu adoraret. Nam ex quo bruta omnia, juxta propriam cujusque naturam nominabat, sua ipsius cognitio quoque includebatur. Quæ apex est Sapientiæ. Noverat namque se penitus, (non brutum quidem se,) divinitatis non inconcinnam atque immortalem imaginem. Igitur primario propter Dei honorem, allata sunt illi undecunque bruta: ac dein propter sui utilitatem, ut per abnegationem brutorum, quæ antè non viderat, sui ipsius cognitionem hauriret, sicque Tentatoris ludibriis cederet. Bruta nomenclaturis carere poterant, ubi præsertim se invicem nominare non debebant, unum quoque alterum ex nomine cognoscere aut cognationem æstimare, non requirebatur. Sunt ergo denuo post appellationem, singula restituta suis natalibus locis.

3. Deerat enim homini cruentum ex cæsis animantibus epulum: sed beneplacitum creatoris tulit, illi concedere fructus lignorum. Ibi tunc arbor quæque, perpetua fronde virebat florem, successivum gerebat, fructum denique perpetuum, non verminosum nec ante maturitatem diciduum, uti neque florem effœtum profe-

proferebat. Ista nempe in Paradiso, quotidiana erat vegetabilium propago, voluptas, luxuria. ac felix ubertas. Prout enim herbæ cibis aptæ, nobis sunt cerealia, legumina, olera, & aromata: Ibi arbores quoque unum ex istis, si non quatuor simul, aut aliquot connexa proferebant. Multiplex siquidem glans ibidem cerealia referebat diversa. Oliva & nuces totidem notabant legumina. Prout & poma, totidem olera. Arbores quoque aromatum matres, herbas condimentis aptas exhibebant. Atque tandem, multa stabant connexa, sub specie unica, prout & nunc pomum, oleoso nucleo subinde constat. Cuncta nimirum sensibus humanis adulabantur. At postquam hominis Majestas, ob prævaricationem, cassa, ipsique natura jam esset polluta, debebat eadem die mori; stetissetque latæ sententiæ vigor, nisi is, per quem facta sunt omnia, se vadem oppignorasset coram eo, qui fecit omnia, se in temporum plenitudine, oppetiturum pro homine, ut sui justitiam amore oscularetur. Unde pax. Ejiciendus extra Paradisum homo in terram; ubi ligna occurrerunt steriliora, nec ciborum continuæ necessitati sufficientia. Sed priusquam abigendus erat: cum ipsum jam suæ nuditatis puderet, Deus utrumque induit tunicis pelliceis. Magnus nimirum ille Sacerdos & Agnus, hostia immaculata immolatus, ab origine suæ sponsionis amorosæ, in mysterium; qui ideo duos sine labe agnos, Patri æterno immolavit coram homine, unum quidem in holocaustum suæ futuræ passionis, alterum quoque sine ossium comminutione, partim sacrificandum, partimque edendum, in hostiam pacis, utrique dedit homini, ut à condito mundo Agnus in juge Sacrificium, hostia, atque ferculum foret, unus & idem. Quorum Agnorum pellibus amicti sunt parentes. Quem primum litandi tenorem, deincepe imitata est gentilitas.

4. Quamvis in Arcam duo saltem sexus cujusque speciei, conjuges ingrederentur: non tamen per annum jejunavit Leo, ut primam gregis spem, simul cum Pardo, atque lupo divideret; iterumque deinceps per annum abstinuisset. Terram enim sufficienti numero replevit Dominus, quæ antè inanis & vacua. Neque enim quicquam defectuosum esse voluit. Prout mare, individuorum multitudine, ita & terram pluralitate brutorum individuorum ditavit. Etenim quanquam spontè bina tantum intrarent animalia: assumsit tamen Noah ex mandato Domini cibos pro se, & aliis necessarios. Futilis ergo quæstio, cur hodiè plures oves, quam lupi.

5. Habuit ergo homo ab initio carnes, quibus vesceretur & sacrificaret: fuitque vel ab exordio mundi, sacrificandi ritus, ut de immolato ederent sacrificantes. Deficiuntque hodiè soli Mahometani, & Calvinistæ, tanquam Sacrificio destituti. Cedant ideo qui scribunt, mortales ante diluvium carnibus vesci insolitos, quia scriptum esset: *Carnes deinceps olerum instar erunt.* Frustra alioqui namque Abel gregem & armenta duxisset, nec cecidisset alter in venatione ferarum, & Nemroth nomen vanum haberet. Credam itaque, mortales bestiis tam domesticis, quam feris usos: vix tamen piscibus, ante diluvium, eo quod tum unicus fons totam irrigaret terram, staretque mare, altera parte globi, cujus altera medietas dicebatur arida. Adeoque pisces solius maris erant, dum totus mundus indivisum erat continens: in cujus meditullio, unicus fons totam irrigabat terram in quatuor divisus flumina. Nondum ideo Lintres aut Scaphæ enotuerant, sic piscatio in mari insueta. Nec etiam habitatio hominum litora colebat. Nam Agricolis unicum terrarum, vastumque continens, sat voluptatum dabat, ut sterile pelagus mille tempestatibus horridum detestarentur. *1. Gen. cap. v 28.* Homini primum datum maris dominium legitur, dein super volucres cœli, ac tertio, super omnia animantia, quæ se movent super terram, Tamen ubi de cibis sermo est, *1. c. v. 29.* Omnis herba & arbor, in cibum data est: Et *1. c. v 30.* Omnia animantia terræ & volucres cœli, & quidquid movetur super terram, habens animam viventem, datur hominibus, ut haberent, quod ederent: Nusquam tamen pisces leguntur concessi, ut neque pisces maris ad Adamum translatos, sua ut sortirentur nomina. E quibus statim obvium est, non fuisse herbas, arbores, aut reptilia ulla, homini contraria, aut in medicamentum exterminii. Restrictio item pro volucribus, & quæ se

movent super terram, pisces excludit. Qua propter ut à diluvio, sectione unius continentis, fontes, & cataractæ, sese ex imo fundo diffuderunt, pisces, delabentium aquarum dulcedine allecti, aliquot in fluviis & palustribus mansere. Aliis interim nova diluvii permistione & licentia è mari ascendentibus. Pisces itaque carnes sunto: licet homini ante inusitatæ. Carnes inquam, quæ olerum instar deinceps à diluvio forent. Alioqui caro volatilium non olerum, sed cerealium vices rependebat, ut quadrupedia jam dudum ab initio leguminum locorum suppleverant.

6. Protoplastus itaque in terram proscriptus ærumnarum, tædii ac pœnitentiæ plenus, amplissimorum seculorum otio, sensit naturam suam, jam corruptione defœdatam, atque conservationis indigam: Denique ut est necessitas ingeniorum ac inventionum mater, meditari cœpit, qua ratione intestinis vitæ calamitatibus, atque inprimis meteori injuriis occurri posset.

7. In quo labore, filiorum suorum natu major, cœpit frugum nativitates, felices atque infaustos proventus perpendere. Unde prima Philosophia, Agricultura fuit.

8. Alter quoque, proprietates & societates animalium notavit, gregis unde indubitata spe, tranquilla vita ducitur. Hæc fuit scilicet Zoosophia.

9. At deinceps uberiorem progressum facientes posteri, decreta siderum, cum priorum observationibus, nectentes, denunciatas rerum vicissitudines utili & jucunda admiratione adnotarunt. Pedissequa ergo Agriculturæ sic surrexit Astrologia.

10. Veruntamen naturalium dispensationes prorsus obscuræ manserunt: uti & inter omnes, suiipsius notitia, cunctarum est postrema atque difficillima. Morborum verò generationes, remedia & sanationes, (quæ adhuc tum erant rarissima,) longè erant obscuriora. Primum namque, quisque remedia, quæ sibi profuerant sine invidia, in medium adferebat. Primus autem Hippocrates suas observationes in calamum deposuit: in quo labore divinam, quam non noverat, opem sensit. Galenus autem, vanas amorum nubes, tanquam aquilo, sibi dispersisse visus, multaque undecunque suffuratus. Theoremata elementorum, primarum qualitatum, complexionum, & humorum erexisse, gloriatus est. Hisque cuncta naturæ tam sanæ, quam invalidæ opera & fortunas dicavit. Quæ post Græca Gens opulenter adauxit. Quibus hypothesibus, Mauritani, ad palmam contendentes, laxa superstruxerunt experimenta

11. Hæc itaque fuit nascentis Medicinæ origo & sors; hique inventores. In his demum statum, nec progressum est deinceps. Galenus ab Antiquioribus admonitus, advertens ignem per aquam extingui, & aquam igne calefactam evanescere, leporem se auribus tenere ratus, omnes propemodum morbos, eorundemque remedia, in primis istis corporibus, eorumque qualitatibus audenter constituit. Dixit namque ignem aquæ hostilem & vicissim. Unde decreto universali sanxit, in nobis congressum quatuor elementorum, invicem continuo in nobis bello pugnantium & contrariorum, in nobis continuam, atque inexcusabilem velitari luctam. Quare etsi foris lacesseret nihil, fore tamen, ut quandoque intemperies, sive morbus atque ruina, sponte adveniant. Mors inquam, ex compositionis elementalis necessitate, erumperet. Hoc in Galeno quidem fuit connivendum, at non in Christianis, si non doceant, in Adamo parem compositionis necessitatem fuisse antè, quæ fuit post peccatum. Si nempe Adami compositio, è quatuor dimicantibus elementis connexa staret.

12. Statuunt itaque Scholæ omnes, sola contraria contrariorum fore remedia. Quibus videlicet omnis excessus, (nomine morbi insignitus,) in symmetriam redigeretur. Plausibilis ista & stupida doctrina placuit facilè omnibus, in ignaviam subscribendi pronis: quippè, quæ sensu rustico, magno compendio, & passim à quolibet facilè conciperetur: atque hinc inde avidissimè est imbibita. Galenus interim, quamvis amputationem, vel resectionem nosceret enti nato, privativè oppositam, attamen non addubitavit partium vel humorum ablationem, respectu membrorum, redigere ad seriem contrariorum. Neglexitque privationum familiam, ceu adultero congressu natam. Hinc

uni-

universum quæcunque numero, situ, magnitudine, proportione, affluxu vel effluxu, dissentirent, à debito ordine assumsit, tanquam si essent contraria, ut fatuæ suæ Regulæ stabilitatem faceret. Quasi Medicina non operaretur physicè; sed per solam staret Mathesin. Hinc tandem absurdo generalissimo, indicationes naturales morborum, per solas contrariorum oppositiones fieri dictavit. Axiomatibus enim suis necessitates subservire voluit, non autem axiomata, necessitatibus conformia erexit. Quæ ruinam proinde facere jubentur, quotquot ad tantæ ignorantiæ lubitum, efficta propinantur. Manet itaque hactenus à Scholis & vulgo adorata maxima universalis velut medendi apex, quæper contrarietates, id est, per rixas, lites, bella, pugnam, crisesque, sanandi tritam orbitam consignant. Sic enim creditum, sic factum, fictumque est hactenus, at que id tam extra controversiam, quod nil æquè censeatur plausibile, & subscribendo pronum, suaque intelligendi facilitate, oblectando & abripiendo incautum quemlibet decipiat.

13. At cognitio causarum atque sanandi radices, longè occultiori stipite crescunt, quam quod vulgus rustico sensu flores earundem decerpat. Nec consideravit Galenus, quod unum contrariorum, toties prædicari oporteret, (juxta Aristotelem,) quoties alterum, eo quod utrumque staret sub eodem genere, parilique privilegio gauderet. Quocirca neque investigavit unquam, quodnam esset illud genus, sub quo staret positiva frigiditas, sive frigus, contrarium calori putrido tam multiplici, quot febrium finxit species. Nimirum ubi reperiret frigus, maligno, putrido, hecticoque calori contrarium, totidemque passuum excessibus calori repugnans. Quæve ista esset singularis, & individua frigoris actio, tam diversorum graduum, atque specierum, quibus totidem calores subjugari, ad symmetriam cogerentur, quod sanè quamdiu neglectum à Galenicis fuit, etiam remedium cuique febri justum, mansit ignoratum, adhibitaque fuerunt remedia, à conjectura & casu præscripta. Angustiis nempè Galenicis, utrobique sua subjacent mendacia, in mortalium necem conspirantia.

14. Irrsit quidem Galenum Paracelsus, helvetico sarcasmo, licet subinde ad eandem methodum coactus recurrat, suæ increpationis continuæ immemor. Coagulata nempe, non raro resolutis, & resolventibus contraria, esse voluit: imo multoties ad explosas intemperies elementales, incoactus recurrit.

15. Tandem fervore contradicendi, omnium medelam constituit in similitudine tam naturæ, quam causarum morbificarum, cum ipso remedio, Indistinctionis scil. plenus ubique. Ego vero sub libertate Philosophica, nemini addictus magistro, sentio: quod si ablatione causarum, omnis inde affectuum connexitas amputetur; omnem morborum sanationem, eadem quoque causarum lege, definiri debere. Adeo quod correctio, ablatio, extinctioque efficientis immediati, (quæ privationem effectus inde consequentis, intra se adæquatè claudant,) potissimum in medendo cardinem continerent. Non autem similitudines, ut neque remediorum contrarietates. Inprimis morborum producta, (puta calculum,) uti in se, suum agens, in se coagulatum retinet: ita quoque ablatione solius effectus, persæpe sanari. Quia simul quandoque tollitur connexio causæ internæ, sive immediati efficientis, cum materia sua. Adde his, quod sola solutio connexitatis, efficientis ad materiam: adeoque luxata, vel laxata adaptio, extinctioque, & pacatio privativæ perturbationis in Archeo, (quæ in se nonnunquam meram privationem includunt,) totam non raro sanandi historiam compleant, absque ulla contrarietate, vel similitudine remedii, ad causas occasionales. Quod ipsum meminisse debuisset Paracelsus, si ad sua semel respexisset arcana. Animadvertisset namque citò, unum aliquod istorum, omnes propemodum morbos ex æquo profligare circa relationem ullam similitudinis, aut contrarietatis: at solius tincturæ vitalis irroratione, dono, arcano, id est, superaffluentia bonitatis.

16. Enimvero quicquid in natura, aut nascitur, fit ex necessitate seminum efficientium

tium. Semina autem ipsa nullatenus operantur ob scopum similitudinis, contrarietatis, (ut alioqui vulgo putatur,) sed duntaxat, quia sic sunt jussa operari à rerum Domino, qui solus scientias, fines, seminibus dedit, sibi soli cognitos à priori.

17. Alioqui semina vadunt, & quorsum, nesciunt: seseque dirigunt quidem, tanquam scientia pollerent, sed tendunt per media sibi concessa, ad fines sibi ignotos. Vocamus namque impropriè medicaminum intentiones, aut naturæ scopos: non quod sibi ab initio scopum præfixerint, tanquam si mente & præscientia pollerent: verum quod ex dono creato, nata sint sua directione sponte ac naturaliter defluere, ad ejusmodi fines, Deo cognitos.

18. Hoc namque sic dictat Christiana Philosophia, ignorat autem Schola ethnica. Itaque vel in lumine, admiror Scholarum ausum, quæ entia naturæ seminalia, non agnovere in morbis, qualitatesque entium per se subsistentium, & morbosorum loco substituere, æstimandas nihilominus voluere, per modum arbitrii, sensuum, ac thymosis, quatenus antipathias, ac contrarietates proprio impetu possiderent. Equidem sic assuevi philosophari, ut res ipsas, ex radicali fundamento, juxta cotem sacræ veritatis, quam proximè liceret humanis ingeniis, dimetiri cuperem.

19. Ut ergo ostendam contrarietatis theses, meros continere in naturam solœcismos, prius advertendum est, futile Aristotelis tulisse inventum, materiam pro generationis subjecto prostituere, tam in natura integra, quam corrupta, (sc. ægritudine morbi:) omni prosus accidente privam, (feliciter sic nempe incipit à duplici accidentium, & formarum omnimoda privatione, pro rerum primordiali initio,) Omne idcirco accidens, tam innatum, quam superveniens, consequenter quoque dependere, atque profluere è formarum gremio. Sic quidem ut à forma ejusque præludio, in Archeo omnis activitas, tam materiæ quam accidentium, dependeat necessariò.

20. Interim Scholæ ab hoc Aristotele edoctæ, (sustinent etiamnum hodie,) substantiis tam materialibus, quam formalibus, nihil esse posse contrarium. Non video ergo, unde accidentia suam sibi contrarietatem mendicabunt, præcipuè quæ sunt nuda, immediata, atque mera formarum suarum organa? Unde enim hausissent suam contrarietatem, quorum materia & forma (totalia nimirum accidentium principia:) omnem à se procul contrarietatem repellunt. Potissimum, quod accidentia in se considerata, non tam sunt entia, quam entium; adeoque ex se sint nihil, nihil operentur aut valeant.

21. Necesse est ergo, si in natura aliqua sit contrarietatis intentio, eam primariò esse, in principio activo, id est, in sinu formarum. Adeo quod vel hactenus formæ ipsæ, (quas tamen absq; controversia in numerum substantiarum relegarunt:) sibi invicem essent actualiter & potentialiter contrariæ primitivo jure. Consequenter quoque falsum esse Scholarum axioma, Quod Substantiis nihil sit contrarium. Vel oportet accidentia eandem contrarietatem habere independentem à formis, atque ex sui propria natura, extra & contra possibilitatem formarum. Id est, non esse media immediata, producta, & organa formarum: sed ex se oriri, stare, perseverare, & agere, etiam invitis formis, extra & præter formas. Esse inquam entia independentia, & non amplius entium. Vel tertio tandem fatendum mecum, nullam esse in natura contrarietatem, præterquam inter agentia libera & activa. Addo. Si contrariorum paritas subsistat, juxta præfatum axioma, necesse est, relationem fundandæ relationis inter contraria, dependere à radice substantiali, sive à radicali contrarietatum respectu, & intima proportionis adæquatione penitissimè præsente. Quod est dixisse: Essentiam fundandæ relationis contrarietatem, (priorem alioqui quam sit ipsa formarum existentia:) sitam omnino in ipso penitissimo substantiali formarum principio, contrarietatis omnino incapace. Idque sive Deum ipsum, sive aliam substantiam creatam spectes. Adeoque est necessum, contrarietatem in natura includere contradictionem, in suis & Philosophiæ initiis. Sin autem hæc, prout supernaturaliter, & in Deo consideres, non idcirco contrariantur etiam, adeoque nec à Deo in naturam fluent ut contraria. Et hoc ipsum

dico

dico. Urgeo & ulterius. Si unum contrariorum dicatur totidem modis, quoties & alterum: neque formis substantialibus quicquam sit contrarium. Ergo nulla quoque est amicitia, symbolizatio vel similitudo inter formas. Quod est falsum. Siquidem hinc constat indelebilis character rerum, quod à Deo Pacis amatore creata sint universa. Etenim postquam melioribus initiis me erudiendum subjeci, seriò cognovi, sive substantias, sive demum accidentia intuerer, nullam in natura esse contrarietatem, nisi inter entia irascibilia & motiva viventia. Tantum abest, quod cujuslibet agentis actio in patiens, tantum procederet à termino relationis, contrarii ad contrarium.

22. Solam itaque reperi contrarietatem, in potestate irascibili sensitivorum, neque alibi. Unde fortassis per metaphoram, sive hyperbolem impropriam, contrarietas ad cuncta mundi individua contorta fuit. Nam Scholæ, propriam sentientes disputandi thymosin, meditatæ sunt, & reliqua seminum producta, pariter non nisi per Iram, actionem nimirum majoris ad minus, victoris ad victum, robustiorisque ad debilius, propter contrarietatis relationes concitari.

23. Axiomatis ergo negativi sensus, quo dicitur Substantiis nil esse contrarium, æquivalet thesi in titulo hujus capitis præpositæ, nempè, Naturam nescire contraria. Si vis aliqua contrarietatis esset in natura, præterquam in irascibili sensitivorum, (de terminis namque, & relationibus oppositis Logices, non loquor,) illa certè esset in manifestis atque primariis elementorum qualitatibus; sed in his nulla est contrarietas. Ergo nusquam alibi.

24. Probatur assumtum. Eo quod Scholæ primarias contrarietates in mistis desumant ex ipsis componentium elementorum contrarietatibus. Subsumtum verò probavi alibi hic repetendum: Vir Juvenis descendens manè ex Alpibus, continua nive tectis, latere tamen Solem respiciente, tota cervix, sibi in ampullas, sive vesicas fuit cremata. Estque ibidem aer summè delectabilis, ac novo velut æthere perfusus, (disce interim hinc primum, frigus non esse caloris privativam absentiam; sed ens verum.) Ergo ibidem frigus, & calor, intensa simul in eodem loco, tempore, & subjecto aeris, sese compatiuntur. Quod Scholæ non admittent, esse possibile in contrariis; siquidem quæ se mutuo debellare, frangere, expellere, interimere, & ad medium, neutrumque statum ducere volunt. Notandum hic obiter: ibidem intensum frigus hospitari immediatè in aere: intensum vero & vesicantem calorem, ibidem esse ex parte luminis, adeoque immediate in loco ipso aeris: in aere autem mediate. Sed cum iste locus penetret aerem, per totam sui substantiam: & locus illuminatus, calefaciat simul ipsum aerem, quem ideo lumen simul penetrat: idcirco in eodem aeris puncto, est intensus calor, simul cum intenso frigore. Quorum amborum nexus, gratum, & sensui amicabilem teporem profert, illusorium tamen. Quia effectus utriusque qualitatis connexæ, prodit intensionem magnam, sub illo tepore. Ideoque nec tepor causatur, quatenus ambæ qualitates, æqualiter intensæ, per pugnam contrarietatis sese confringant, atque reducant in mediam, plausibilemque symmetriam: sed sunt sensus, & Scholæ, (quæ se juxta sensualitates, ubique absque interiore indagine labi sinunt,) rerum naturalium improprii & rustici nimis Judices. Pariter, fervens aqua, infusa frigidæ, pari proportione, quanquam statim in commisto teporem excitent: utraque tamen qualitas, intenso gradu, est in isto tepore, non secus atque in præfato aere Alpestri: tametsi sensus illas non distinguat. Non est enim alias possibile, calorem illum aquæ, per graduum momenta acquisitum, perire in instanti. Imo, nec est pugna contrariorum, quæ istum teporem statim generavit, ut neque victoria frigoris calorem excellentis, dum prior calor remittitur: Sed calor in aqua est Relollæum transiens, quia violenter introductum. Ideo namque cessante igne, à quo est productus, sua sponte, statim minuitur, cessatque non fotus amplius. Id est, calor in aqua fervida per minimos subjecti sui atomos divisus, sua perit sponte, non autem à contrarietate victus, expulsivè.

25. Quia Relollæum est qualitas efficiens, non procedens ex fermentis & seminibus rerum. Estque duplex: Unum videlicet in corpore pro-

prio, alterum vero in alieno. Inter Relollæa propria sunt quædam separabilia, ut frigus in aere & aqua. Alia vero inseparabilia, ut calor in lumine Solis, candelæ, & ignis, quæ nunquam frigere possunt. Relollæum alienum est violentum, quod si non foveatur, perit ideo per sua momenta & gradus. Ideoque dicitur transiens; ut est calor in aqua.

26. Ergo aer & aqua non calefiunt ab igne, per contrarietatem, sed per generationem Relollæi alieni, quatenus agit, quod ipsi agere est jussum, heteroclito cum seminibus agendi modo. Ideoque nec agit ad, aut propter formam.

27. Pariter, dum aqua ignem extinguit, vel ignis aquam in vaporem sustollit, id nequaquam contingit vi contrarietatis. Quia totus universi ignis, ab unica aquæ gutta, ne vel minimam humiditatem delere aut minuere potest. Quapropter irrita foret ignis, atque stulta contrarietas, sive pugna vana ac invalida. Non posse autem ullis seculis, per artem aut naturam, aerem in aquam, aut hanc vicissim in aerem converti, per Mathesin, ac sufficienter aliis modis alibi sat demonstravi. Neque etenim ignis ab aqua extinguitur, propter frigoris contrarii præsentiam in aqua. Nam sic aqua fervens ignem non extingueret. Crematque ignis fortius sub flatu & frigore boreæ, quam austri: folliumque frigidissimus flatus, ignem magis accendit. Aqua ergo ignem perimit, non autem ignis aquam. Ignis etiam non frigore victus cedit, sed perit suffocatus. Sicque oleum fervens, primam candentem extinguit.

28. Si ergo contraria debeant esse sub eodem genere: non potest ignis esse aquæ contrarius, cum ignis non sit substantia, prout alibi sat demonstravi. Denique si essent contraria, essent primario, per se, substantialiter & immediatè contraria, tanquam simplicia: eoque dato, deberet esse illorum actio par & æqualis pugna. Quod jam ante falsum ostendi, prout &, quod substantiis nil est contrarium. Quorum nempe duorum, ignis nempe & aquæ, intuitu, Scholæ omnem mistionum, & complexionum contrarietatem, finxere in universo. Quid igitur mirum, contrarietatem naturæ, in Scholis somniatam, haberi jam suspectam, cum privativa sua contraria sint absque contrarietate, paritate, congressu, commistione, viriumque consertione?

29. Porro humiditas & siccitas, qualitates sunt vix intelligibiles in abstracto, (prout alioqui calor consideratus in manu, præter aut extra ignem: imo in subjecto sui improprio, quale est aqua:) sed humiditas, siccitasque, sunt potius ipsamet corpora qualitata. Nec ideo acquiruntur per partes & gradus (sub pace Scholarum) per modum qualitatum. Non enim propriè producitur humiditas: sed addito corpore humido ad siccum, apponitur plus humidi, atque sic improprie humiditas grandescit. Id est: Humiditas increscit quantitative: non autem qualitative. Aqua autem siccescit nunquam, licet oculos fallat evanescendo, prout de Gas alibi. Denique siccum, sonat proprie exsuccum, continetque negationem duntaxat humidi. Ac licet admistione sicci, aqua videatur minui in luto, aqua tamen semper suam servat intrinsecam humiditatem. Ut & corpus siccum pariter suam siccitatem. Quippe illorum non est in radice commistio penetrativa: at sola partium appositio Humiditas ergo & siccitas sic obligantur corpori, ut nullatenus ab illo queant distingui.

30. Ac proinde non sunt Relollæa per modum caloris & frigoris, quæ gradatim introducuntur. Aqua tota in halitum quidem evanescit: nunquam tamen vel minutum siccitatis assumit.

31. Sin autem ex farina & aqua, puls aut panis fiant, ac tandem concepta fermentalis seminis natura in lapidem transeant: coagulata tamen sunt quidem isthæc, quæ humiditatem aquæ pristinam tegunt & obvelant: at tandem pristina aqua inde reperitur. Non est enim exsiccata, nec periit: licet sit coagulata à semine rerum. Alibi namque demonstravi mechanice & mathematice, omnia corpora solida ex sola aqua esse, nec congressum aliorum elementorum admittere. Sive: Omne corpus tangibile resolvi tandem in aquam simplicem elementalem, qualis per pluviam decidit, imo suo corpori

corpori prius solido æquiponderantem. Quod unicum caput omnem destruit elementorum compaginem, temperiem, qualitatumque intestinum atque indesinens bellum in nobis. Quapropter oportet Scholas alias omnino morborum causas indagare, quæ per inaudita Physices initia declaravi. Admirandæ ergo stoliditatis est, humiditatem per gradus advenire, remissamque item humiditatem & siccitatem in elementis somniasse. Atque adeo immane est figmentum, hujusmodi stupida somnia in morborum ac sanationum familias introduxisse, iisque fidenter totam superstruxisse medendi basin: adeo ut per classes integras humiditatum siccitatumque, tam per agnationem mutuam, quam per caloris atque frigoris lenocinia nupsisse invicem. Unicam videlicet ob culpam, ut suis temperamentorum vanitatibus suppellectile subministraret in luem proximi. Ignaræ penitus, quod humidi cum sicco nulla sit in natura penetratio, unionis radicalis commistio, vel radicalis temperies, qua se invicem intersecent in sinu formali.

32. Unamque saltem quæstionem, per me alibi resolutam, omnibus, quotquot hactenus contraria elementa confluere, in corporum (quæ mista creduntur) constitutionem rentur, propono: Scilicet cum supponant duo gravia, aquam scilicet & terram, ac duo levia; Itemque supponant impossibilem in natura corporum penetrationem: Tertio quoque supponant, Aurum, absque controversia esse corpus mistum, à præfatorum elementorum reali connubio: quomodo fieri possit, ut aurum præponderet aquæ ad minimum decies sexies? Nam si in auro sint partes aëris & ignis, anatica & æquali temperie mistæ: (Id namque prorsus necessarium asserunt, cum ex æqua elementorum quatuor mistura, auri perpetuam permanentiam in summa ignium tortura collocent:) Ergo aqua & terra, in auro constituto, ad minimum præponderabunt trigesies bis suæ materiæ, unde aurum consurgit. Ergone terra seipsam penetrabit, ad minimum trigesies bis, dum ex illa aurum fit? Itaque cum infallibiliter ipsum pondus prodat corpus ponderosum, nec pondus prorsus consistat ex nihilo, oportet mihi resolvant hanc quæstionem, priusquam me ad suam contraxerint opinionem, de elementorum mistionibus. Mihi interim locus erit ostendere mechanicè, corpora solida & ponderosa dare ex se æquiponderantem aquam, omnimodo gustu orbatam. Nec in natura esse elementum, ut nec elementa ullo unquam artificio, aut naturæ conatu, posse in unitatem formalem connecti. Hæc jam supra fusius.

33. Surdum est ergo doctrinæ genus, quod elementa quatuor sint contraria, quæ confluant ad aliorum (quæ mista hactenus fallaciter sunt putata,) compositionem; pugnentque etiam in talibus mistis, quibus clauduntur, non secus ac in sui simplicitate, ob contrarietates: quodque ideo se mutuo conficiant bello incessanti, totiesque à privatione resurgant immediatè se mutuo devorent, atque rursus evomant.

34. Non tolerandus est iste Scholarum stupor, quo sibi invicem in his nugis absque scrupulo subscribunt, non inquirentium, quisnam ille appetitus esset in elemento, seipsum ampliandi? quisve motus, supra terminum à Creatore sibi semel constitutum. Nam inprimis non est illa fames, sitis, penuaria, vel simile aliquid defectuosum, cui à creatione subessent. Nec etiam patiuntur defectus, multo minus sensationem defectuum. Cum unumquodque in se sit primum & simplex, nec admittat connubia, nec absumatur per alimentationes, perque sui commutationem excrementa habeat aut ejiciat, nec rubiginem patiatur, nec degeneret fatiscendo in aliquod corpus se purius, se simplicius. Deest itaque necessitas, qua elementa se hostiliter consumant.

35. Nam vidit Deus, quæcunque fecerat, erant bona. Si ergo duo bona pugnarent invicem, saltem ista pugna non posset non esse magnum & continuum malum, cujus Author esset Creator ipse. Sequeretur enim inde, quod talis elementorum proprietas non esset ex Deo, neque ex peccato, ergo ex aliquo majore, quam sit Deus. Sin autem dicantur elementa sic à Deo creata, ut unum continuo aliud commutaret in sui naturam? non quidem ob hostilitatem mutuam: sed propter necessitatem nutritionis:

Quanquam ridiculum præsupponat; habeo tamen optatum: nempè contrariorum ablationem. Itaque vanum est subterfugium & falsum commentum. Siquidem ista suppositio nequit simul subsistere cum ipsa thesi. Nam supposita illa excusatione, necesse esset fore pugnam, & resistenriam. Alioqui unum elementum, statim totum sibi contiguum aliud in se converteret. Quoniam non est superandi difficultas, ubi nulla pugnæ aut resistentiæ est necessitas. Quoniam unaquælibet pars elementi, haberet eandem passionem, modum, & desiderium, ad consumendum sibi vicinum, qualia in partibus sibi agnatis supponuntur. Atque adeo proinde intenderentur in immensum istæ activitates, ut facili negotio statimque substratum sibi elementum, absque reactione in sui naturam converteret: Hæcque sic conversa, deinceps incessanter alia atque alia subsequenter. Saltem aer ille supremus, quique longissimè ab aqua distat remotus, tædiosissima & longissima siti pressus, periisset jamdudum, aut saltem tædio langueret, alimento naturali orbatus. Itaque utut hæc excusentur: saltem creaturæ essent ordinatæ à Deo, cum appetitu turbandi ordinem, atque hormoniam universi & primæ suæ constitutionis; introducendi scil. dissolutionem, & disproportionem primam, superando, perimendo, & in se transmutando vicinum.

26. Profectò fragilitates humanæ sunt harum fabularum inventrices, introductæ à Scholis paganicis. Quia per ignorantiam ipsius naturæ, vulgus introduxit leges, confusiones, contrarietates, pugnas, hostilitates, reductiones, atque iteratas resurrectiones, ut homines suam irascibilem, excusarent & accommodarent rebus illa carentibus. Æstimarunt nimirum Scholæ, simulque ab his fallaciter edoctum vulgus, in natura, majus, gloriosius, & melius esse vincere, quam vinci: pares subigere, quam subigi. Deus verò aliter nos docuit, in naturæ scil. apice, glorisius esse pati, quam inferre injuriam: vinci à fortiori esse beatius, quam dejecisse infirmiorem. Cumque Deus in suis æstimationibus errare nequeat, hinc Scholarum & vulgi æstimationes, non à veritate naturæ, at sanè à thymosi ac fragilitate nostra dimanarunt. Ideoque erroneæ & abusivæ sunt, quatenus oppositæ Divinis judiciis. Nec etiam, quæ in homine contemsit Deus, poterit in legis simplicitate, & naturæ necessitate, tanquam gloriosa laudare. Verùm si ulla, in rebus sensu carentibus, esset vera contrarietas: rectè censuissent, quod illa necessario surgat, ac præsupponat conceptum odii & hostilitatis, in primis suis atque formalibus initiis radicaliter sigillatum: ratione cujus, Agens, ex propria philautia; sibi concitaret odium in patiens: vel istud odium haberet sibi singulariter à natura inditam (propter repugnantiam,) dissimilitudinem & alteritatis nisum. Idque quoquo modo sumatur, est fateri in formis substantialibus radicales, seminales, atque medullares contrarietates. Adeoque substantias ipsas esse immediatè sibi invicem contrarias nisi malint negare, formas esse substantias.

37. Ego vero paratus sum docere, naturam agere universa, per medias suas proprietates: nullo sibi proposito scopo contrarietatis, odii, aut pugnæ. Siquidem ex fide primò verum credimus, Deum esse Authorem & Rectorem assiduum naturæ: suamque creaturam ubique in bonitate, quantum potest, exprimere, atque testari. Denique, Deum esse fontale initium amoris, concordiæ atque pacis: odisse quoque discordias & contrarietates adeo, ut si potuerit universum condere absque rixis & contrarietatibus; id fecisse extra dubium sit. Atqui idipsum potuit aptissimè: quia Omnipotens est, & fecit omnia ut voluit: ergo etiam fecit. Subsumtum patet: quia nil ipsi reluctari potuit, nisi quod voluit liberum facere: sed rerum semina, sive agentia naturæ, non donavit libertate volendi: Ergo neque agentia naturæ, reluctari Deo potuerunt. Et per consequens, fecit agentia naturæ juxta bene placitum sui amoris, bonitatis, & pacis. Sic namque dum cibum sumo, nunquam invenio in me contrarietatem, ut neque in cibis. Sin vero copia aut qualitas me offenderint; defectum quidem in me experior, non autem contrarietatem. Si quis aversatur caseum, non arguit contrarietatem: sed seminalem dispositionem, nocuum quiddam operantem: vi seminali, à Deo directa. Etenim propter necessarias in rebus vicissitudines, haud lubet nobis

nobis qualitates quaslibet nocuas, vocare hostilitates, atque inimicitias rerum. Quippè in Philosophia propriè loquendum est: ubi verba alias sensum mutant, rerumque essentias alienant: atque potissimum ubi inde tota medendi crasis, in perniciem humanam distorta est. Contrarietas namque, nedum vultum naturæ, totidem vitiis conspurcat, quot sunt rerum Agentia & proprietates: verum etiam ipsum naturæ Parentem videtur accusasse, quasi odii rixarumque factorem, fautoremque: adeoque totus Universus, tantum esset hostilitatis hospitium, perpetuum duellum, ac vera erynnis, nuspiam sui Creatoris typum exprimens. Contrarietates ergo non sunt à Creatore in natura, qui eas adspernatur in electivis, multo amplius in iis, quæ ipse condidit, juxta Archetypi exemplar. Creatura denique, cum ex nihilo venerit, ex se nullam præ se fert proprietatem. Quod si ergo contrarietates venirent ab errore solo, detortorum à consueto seminum: saltem tunc non subsisterent, nisi in effectibus monstruosis, atque ideo perperam in naturæ syntagma intruderentur: denique & hinc sequitur, seminum contrarietates ex solo esse Deo, cujus afferti ineptitudinem judicet Christianus. Nunquam enim hactenus Scholæ perpenderunt, quantum distarent invicem: Aliquid egisse conceptu contrarietatis: & aliquid operatum esse, per obedientiam seminum, debitam datis à Deo proprietatibus. Idcirco namque contraria admittere, est errores in intentione, mediis & fine naturæ statuere. Sciendum itaque penitus, naturam respuere contraria, si tonum ejus intimum assequi speremus. Quod autem Scholæ de calore radicali commentæ sunt, saltem oblitæ sunt, ipsi frigus radicale nubere, sub eodem vitali principio, ut contraria suo pari gauderent jure, solamque mortem ipsi opposuere extra genus. Quamobrem istam principalem qualitatem, absque contrario cœlibem deseruerunt. Falsumque suum axioma relinquentes, quod contraria sub eodem genere sint, & totidem utrimque prædicentur vicibus. Nam mors, cum sit privatio & non-ens, contrarii locum, Scholis dictantibus, supplere neutiquam potest; ut vitæ aut calido radicali sit oppositum. Cum id quod non est, quodque nil est, non stet sub eodem genere, cum calore radicali. De cujus fabellis, & humidi primigenii figmentis, latissimè in tractatu, De vita longa egi. Denique Scholæ ad scopulos collisæ, subinde de calore & frigore potentialibus tractant: non tamen tanquam contrariis,: siquidem in unaqualibet guttula, vel atomo simplicium minimo, calorem & frigus connexa, & præpollentia statuunt. In opio videlicet frigus intensum & calorem quoque in ejus amaritudine explicant: adeoque & suam scientiam è saporibus desumtam, de Relollæis unico exemplo ridiculam jam exposui. Quia à Scholis perperam seminales & specificæ potestates, traductæ sunt in qualitates elementales, sive Relollæa. Frigus enim in opio, nullo licet sensuum judicio proditum, augurantur ab effectibus, quia seminalem dormitivam, ridiculo somnio ad frigus constrixerunt. Quasi Altissimus, dum somnium in Adam mitteret, frigus in ipso suscitasset! Et quasi à prandio, frigus nobis notabile in caput ascenderet! Profectò Scholæ utrobique postulant intellectum, in obsequium fidei incomprehensibilis. At flammula herba, quamquam se habeat univoco modo, (quantum ex se est,) ad cuncta quibus apponitur: non tamen vesicat cadaver, prout corpus vivum, eo quod cadaver non moveatur activè, sive proprio motu, à fermento venenato flammulæ. Quia istæ qualitates potentiales non sunt caloris aut frigoris, magis quam elementales: sed propria, & formalis rerum energia specifica. Quocirca futile est pro contrarietate commentum, & ruditatis testimonium, quidquid de calore & frigore, potentialibus in Scholis ad vota Gentilium subscriptum est: cum potentialem calorem, caloris actualis socium, sub eodem genere negent, sub quo tamen colligunt contraria. Adeoque temeraria temperamentorum historia ad se traxit facultates vitales, atque seminales rerum. Est namque in Scholis nescitum, quidquid salium ratione agit, non esse ex propria seminis potentia; sed accidens, ratione objecti varians. Calcem enim, velut calidissimum simplex æstimarunt, eo quod per salia sua moveret escharam: nec attenderunt, quod in calce viva, prout & in

 nive,

nive, oboriantur spontanei vermes. Quod hoc loco desideratur, alibi de actionibus, prout & de cognitionibus morborum fusiùs exposui.

38. Hactenus igitur docui, qualitates in elementis esse, & operari absque respectu contrarietatis. Nunc verò ad rerum systema descendo. Inprimis unitas, non est contraria binario, quanquam recedant discreta, per alteritates. Pariter nec sursum, nec deorsum, oriens & occidens sunt contraria: sed situum oppositiones, quæ per respectus variant. Adeoque quod sursum est, alterius relatione, est infra; nec ideo auris dextera sinistræ est contraria, quanquam opposita. Etenim nec loquor de terminis contradictoriis, qui tantum in habitudine relativa contradicunt, non autem proprietates inimicas in rebus habent. Neque item de privativis mihi sermo est. Imo neque nego contraria in vi irascibili, sed dumtaxat hoc unicum constanter affirmo: Deum in natura non fecisse contraria, quæ per hostilitatem se mutuo interimant, aut aggrediantur. Sive, nego in naturalibus proprietates contrarias. Id est, Nego contraria positiva atque realia, in serie actionum naturalium. Virtus etenim oppositum habet sibi vitium, de indole privantis. Nec etiam volatile contrarium est reptili. Nam idem bombyx est utrumque. Nec generatio ipsamet, est contraria curruptioni: sed unicus seminum fluxus, à puncto ad punctum, per lassationem, ablationem, amissionem, extinctionemve virium. Similiter nec magnum parvo, neque rectum curvo est contrarium. Cum unum & idem nunc parvum, nunc magnum, rectum curvumque esse queat. Idem esto de dulci & amaro; duro, & molli: aspero, & glabro: gravi, & levi: acuto, & obtuso: coagulato, & resoluto: vel albo, & nigro. Sunt namque quælibet rerum potestates, in se absolutæ, nec respiciunt alias à se diversas. Quia unumquodque est prout per se exsistit: quod autem opponantur à nobis, velut acsi invicem dissentirent, id rebus est ignotum, atque planè per accidens, seu alienum. Interim securis non secat ligna, aut culter scindit panem, propter contrarietates aut hostilitates: sed unaquæque proprietas agit, sine reflexione ad oppositam, quod agere est jussa. Stultum est res contrariari velle, quibus nulla est odii, dissidii, victoriæ, aut superioritatis prætentio: ideoque nec ulla contrarietatis intentio in natura. Agit propterea res quæque, prout est agere jussa. Non enim intra testam ovi, clauditur bellum contrarietatis, licet semen fluat per varias dispositionum alteritates, longè ab invicem dissimiles: Asservatur utrobique & permanet unitas, & concordia naturæ: quæ sibi nusquam contrariatur, imo horret omne contrarium, & quicquid unitatem turbat. Enimvero in semine vis est transmutativa aquæ, exsistentis in terra horti; atque sic unica aqua illa transit in herbas mille, calidas, acres, amaras, acidas, & frigidas. Non enim, quod aliquod semen sit contrarium succo sive aquæ in terra: aut acido invideat aliud acre simplex, sibi vicinum: quod sibi minus respondeat in symbolo unitatis. Absit. Procedunt enim indifferenter ab initio vitali suorum seminum, in quo non hospitantur contraria hostilia. Accidentia enim cum sint dispositiones seminum, sive entium absolutorum in se, nec relativorum; ideoque contrarietates nescientium: sequuntur etiam ductum suorum seminum, quorum sunt organa, atque producta. Tabula ergo repugnantium, contraria tantum admittit in vi sensitiva, & irascibili, liberè agentium. Secundo admittit privativa. Tertio denique quæ contradicunt in terminis relativis.

39. Cum igitur absolutè in natura non sint contraria, quam oscitanter hactenus sit itum, in complexionum figmentis & ægrorum sanationibus, viderint illi, quos quandoque accusabunt viduarum atque pupillorum planctus, ob unicam scilicet ignaviam, quod ethnicis doctrinis stupidis subscripserint temerè. Adeoque naturæ definitionem ne quidem hactenus noverint, quam sic definio: Natura jussus est ille Dei, quo res est id, quod est, & agit, quod agere jussa est. Sed istud aptè. Quod Scholæ propria aspernentur theoremata, artemque

temque theoricam venumdare videantur; quam quoties lubet, non sequuntur. Nam in Peste, & Malignis, Theriacam, aliaque non obscurè calida, ut & sudorifera propinant, neglecta caloris indicatione. Erysipelas quoque Apostematum maximè igneum, (ut ajunt,) apposita optima aqua vitæ sanant.

40. Denique si natura sui medicatrix morbos sua bonitate superet, non autem qualitate pugnace; ostendant quæso, quale frigus sit in corpore febriente, quod calorem ejusdem morbi statis horis interimat. Quinimo si natura sit sui medicatrix, quid quæso necessum est, morbum terminari per crisin sive judicium? ubi nulla est lis, nec morbus ad judicium citatus, auditus aut admissus? ubi patiens in initio, seipso, propè convalescentiam constituto, est pugnacior! post multos nempe labores, dolores, jejunia, vigilias, & evacuationes? Adeo nunc necessariò potius succumbere, quam litem sua vi superare, atque vincere hostem deberet. Imo si vis ulla in limine cognita fuisset, de plano, ab initio judicari debuisset, ubi judicem & testes pro se habebat, causamque æquam contra proditorem morbum. Saltem iniquum est, atque cachinno dignum, quod ipse judex sit pars in crisi. Facessant ludicra in seriis. Nam si Natura ignoret contraria, (ut ostendi,) hæc sanè non poterunt pugnare in nobis, minimèque tantisper, dum creatura est juvaminis indiga, atque fuit morbus. Univocum siquidem natura nostra semper operatur, sive res coagulatas resolvat, sive demum resoluta coagulet. Non secus enim atque pulvis Chrysoplycius, qui plumbo duritiem, argento vivo & stanno difficilem liquationem dat, quam utramque qualitatem ferro adimit. Non sane quod iste pulvis sit sibi, & metallis, quæ perficit, in agendo contrarius, hisque addat, quod ipsis deest: unicus nimirum præbeat singulis suas & longè diversas dispositiones, quas credidere contrarias, ut est durities in auro, teneritudini plumbi.

41 Cedat item Paracelsus, quod solis similibus clauserit sanationem omnem, contrariorum interim tempestates admittendo. Et quantumvis similitudo involvat familiaritatem, facilem remedii susceptionem, unionem, ingressum, penetrationem propter conformitatem symboli: attamen ignoravit bonus ille vir, quod ista non sint agentia sufficienter ad sanationem requisita: at saltem media occasionalia, externa, sive conciliatrices medelæ. Qualis etiam est pharmaci puritas & subtilitas.

42. Quapropter censeo, medicamen propriè, immediatè, atque efficienter, consistere in Competenti, sive Appropriato, per quod nempe natura à suo casu resurgit. Sunt rebus siquidem natales dotes, quæ distant à simili. Sunt nempe illæ, in quibus Archeus noster suas reperit delicias.

43. Per exemplum. Fames est velut peracutus morbus, paucorum saltem dierum patientia, serio necans. Sanatur autem non contrario cibo, non denique simili. Nec etiam fames arguit defectum cruoris absumti. Alioqui dysenteria, & phlebotomia famelicos necessario facerent. Sed in fama est devastatio nutrimenti, ipsius stomachi, à vigore fermenti digestivi, sive esurivi, ac depascentis: unde demum tussis sensatio famis. Quoties nimirum fermentum stomachi benè dispositum, nec habens objectum in quod agat, consumit proprium stomachi alimentum: Sedat ergo famem cibus, non in quantum fermento contrarius, nec quatenus similis eidem: sed quia remedium appropriatum.

44. Simile est in morborum quorumcunque medela, requiri nempè adæquationem remedii, ad indispositionem Archei. & causæ occasionalis ademptionem. Quæ remedii appropriata convenientia, sive dos, præsupponit proportionem tam in gradu, quam quantitate: adaptationem, & applicationem, cum specifica conformitatis adæquatione. Hactenus quoque includit indicationem & cognitionem finis, facultatum nostrarum habitudinem & exigentiam, earumque cum remedio congruentias, quibus iterum supponitur dosis. Sic enim remedia nedum respondeant paritati objectorum:

rum: sed & fermentorum determinationibus.

45. Paracelsus quandoque ratus, nullum simplex medendo aptum, nisi primitus ipsum moriatur. Atque rursus alibi: Quod non sufficiat simplex proinde mori, nisi in tria prima, (salem, sulfur, & Mercurium, sic vocat,) prius redigatur. Qui asserentis error; frequentem in Authore suscitavit inconstantiam. Quod non pauca sint simplicia, quæ formæ proprietatem explificant specificam, sospite subjecto cui inhærent. Qualia ad limen occurrunt Periapta, & Amuleta quam plurima, quæ ipsus appellat zenexton. Sic nempe palpitationes cordis, infamem hæmorrhoidum dolorem, profluvia cruoris, epilepsias, uteri strangulatus, ipsasque febres, sedari per appensa, jucundè notavimus. Sic ex adverso Remedia distillata non pauca, vix mori sciunt, aut in familiam humanam commigrare. Attamen ingens est illorum effectus in morbis. Condonet mihi quoque Paracelsus; quod nunquam in nostro corpore fit illa simplicium remediorum Analysis. Sat enim alibi docui, quod digestio nunquam ad nuperа illa tria prima tendat. Nec unquam hisce nutriamur, sed unico & eodem aut consimili liquore, quo constamus. Multa quoque per primam sui bullitionem vires deponunt pristinas. Asarum enim sic de vomitivo, evadit diureticum. Ac plerumque rei destruitur proprietas specifica, per divisionem in tria illa prima. Nam etsi servent aliqualem concreti crasin: sunt tamen nova creatura per ignem patrata. Felix quoque ille, qui crudis simplicibus, morbos tuto, atque promtè tollere novit. Est enim antiquior medendi methodus, in Sacris notata, quod de terra Medicinam creaverit Altissimus. Siquidem ens specificum non potest non per ignem alterari. Ideo non infrequenter extracta, atque magisteria debilitantur. Enimvero ut Spagyria deducit multa ad gradum majoris energiæ, quatenus ens novum suscitat: sic aliàs rursus multa clam suffurando debilitat. Naturam scilicet ignaviæ atque imperfectionis accusat, quisquis eandem citra ignem nil expolivisse autumat. Sint rerum semina horum testes. Quædam namque sponte pullulant propria; aliqua vero satione & occatione egent: paucissima verò artem præparationis indigent: nulla tandem ignem admittunt, aut analysin. Potestates enim quæ immediatè in naturæ hærent gremio, agunt more influentiali, nec igni submitti libenter volunt. Illæ verò, quæ formis non quidem simplicis; sed partium heterogenearum immediatè insunt: persæpè in abstracta magis parte sui relucent. Sic etenim macis, Therebintina, & Asparagus, etiam sui symbolum in lotio pingunt. Verùm potestates, quæ per ignem è rebus surgunt, licet aliquid suo debeant concreto, tanquam illius familiæ pignora: at certè sunt nova, & transplantata germina, alterius Monarchiæ plerumque vasalli: prout alibi de facultatibus medicaminum. Semper enim magni feci destinationem Creatoris, in dote simplicium. Nam revera, ex mente ejus, plurimi morbi, cedunt per simplicia, tanquam antiquissimo cuneo pulsi. Quod autem Panegyrum simplicium agam, nolim recipi in vilipendium Pyrotechniæ: sed loquor tantum iis, qui nil, præter tria illa prima, admittunt, sudoresque herbarum stillando eductos, longè præponunt, illarum cruentis succis. Discant enim prius herbarum succos, itemque jura carnium, absque sale, aceto, melle, saccharo, & igne condire, atque à prutredine per annos vindicare. Tum demum spernent facilè stillatitias aquas herbarum, non minus quam syrupos. Ast ubi morbus in gradum surrexit, nupsitque intimè jacenti naturæ, altiora exiguntur remedia, quam quæ sponte natura produxit.

46. Tandem apud multos censebor forsitan de lana caprina, soloque certasse nomine. Quodque Scholæ contrarium, ego oppositi etymo larvare contenderim. Sed hæc me manet ab ingratis solis pœna. Ego medentes & Scholas alloquor, quæ morborum tantum illa admittunt remedia, quæ hostili proprietate contraria, morbos censentur pugnando aggredi, perque intemperiem contrariam, (ut ajunt,) edocent temperiem duntaxat acquiri, qualia nulla demum hactenus in natura fuisset, atque demon-

demonstrasse, quiesco. Nec sufficit, quod requirant in remedio vires superiores, relatas ad morbum: verum etiam id fieri volunt, cum bello contrarietatis, litis & criseos; si victoria inde sit speranda. Ostendit equidem, ejusmodi potestates in natura non reperiri. Item remedia, nec semina rerum agere spe, aut nisi victoriæ, aut pessumdandi patiens suum, tanquam sibi contrarium. Nec imo superandi activitatem patientis. Adeoque non esse ullam contrarietatem, luctam, odium, bellum, dimicationem, arrogantiæ aut superioritatis in naturalibus prælaturam, sed agere absquè intentione, & præcognitione finis, quatenus à Deo, illarum Arbitrio sic creatæ, sicque dotatæ sunt: adeoque sic agere jussa. Clarum est itaque, quod contrarietas, qualis in Scholis, rebus quibusvis insita docetur, à tota exulet natura, præterquam à vi irascibili animantium: adeoque licet Philautia, sympathia, antipathia, electio, imo & sensus aliquis, rebus non animatis tribuantur. Est analogia quædam, potius in effectibus, & causis, quam in directione Creatoris, aut destinatione finium relucens: eo quod proprio sensu, electione, intentione agendi, & præcognitione finium, sint orbata. Sed cum quæpiam hujusmodi luculenter testentur habere directorem, omnium fines usque ad fines fortiter moventem, ac disponentem suaviter: illarum proprietatum explicationes, testimonia sunt, Deum summè gloriosum, rerum etiam vilium habenas regere, per potentias ipsis nescientibus datas. Atque adeo totaliter rectas, absque cognitione finis. Id est, citra impetum, iram, luctam, & odium illarum. Tantum igitur abest, quod actiones rerum, & remediorum, censeam fieri per opposita, (loco contrariorum,) quod æqualiter tam opposita, quam contraria relegaverim à natura: opposita, autem admiserim per modum relationis terminorum, non autem in via, qua in invicem agunt. Semper enim à virili ætate, ratus sum, si contraria essent, aut agerent ut talia, quod natura, totaliter, exemplariter, formaliter, & dependenter, non respiceret suum Creatorem. Quodque de tali creatura, non aptè dictum esset; *Et vidit Deus, quæcunque fecerat, erant bona*: si sibi inditas proprietates explicare non posset, nisi per odia hostiliter. Tandem, quantum opposita, quæ retuli inter repugnantia, distent à contrariis medicis, norunt, quicunque non ardent voluptate conficiandi. Advertant ergo tyrones, an de nudo mecum nomine agat, qui prima medendi principia evertit ex Creatoris intentione, qui res voluit singulas operari juxta dotem naturæ sibi collatam, non per contrarietatem, aut appetitum se invicem destruendi: sed ob fines soli Deo præcognitos, qui est amor & pax: non autem odium, lis, aut fomes contrarietatis. Ab intentione Creatoris ergo creata ponderanda sunt. Scholas decepit lupus, ovem non unicam, sed totum simul gregem, si posset, occidens. Contraria est in homine, & belluis, per potestatem thymosis, quæ tam à Regno minerali, quam vegetabili exulat.

47. In moralibus tandem peccata opponuntur virtutibus privativè, cum peccatum reputetur non ens. Ego putem virtutes habituales, non contrariari vitiis, quatenus adhuc resident in intellectu: sed tantum quando illarum emanatio ex intellectu, est in consensu, in quo opponitur thymosi volendi aliud. Quæ in progressu prius iram, odia, simultates, id est, contraria, parit. Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, &c. Merum autem non ens non procedit, ut neque sub conceptum cadit, cum non habeat sui speciem, qua se repræsentet. Ergo peccatum, non est sola aversio à Creatore, sed & actus mentalis, determinatæ malitiei: Actus autem mentalis, semper induit materiam, in quam sui Ideam depingit, quam concipiendo seu imaginando formavit & hactenus emanat juxta fundum animæ, in corporeas facultates.

48. Hactenus disserui de facultatibus creatis, ex intentione Creatoris: nempe non esse data contrariorum, aut inimicitiarum incentiva, rebus sine animositate sensualitatis existentibus. At juverit hoc loco ostendere, per eandem thymosin, fieri quidem aliqua, quæ hostilitatem belluinam exprimunt, ut saliva rabientis, punctura serpentum, apum, &c. eadem tamen operantur per modum venenorum, plantarumque

que virulentarum: quas divina bonitas non ad nocendum, aut occidendum, sive ad malum finem creavit: sed ob fines alios, in gloria suæ majestatis directos. Ast perdifficile erit assueto, contraria hostilitatis tribuere rebus inanimatis, potestatumque analogo lasciviendi, Rem (puta rabientis aut serpentum salivam,) ex ira in hominem impressam, absque contrarietate considerare illa, quam ultrò, in bruto unde manavit, concedimus. Ast sane mecum facilè sentiet, si consideret, quod venenum, sive sit creatum, sive per animositatis contagium à bellua paratum, non proinde desinat esse venenum, & agere pro natura veneni. Cujus proprietas est, agere vi naturali, imo quanquam ortum ab iræ impressione, hæc tamen qualitas, illi non est ira amplius, sed productum quoddam naturale, adeoque in quo, est quidem stigma iræ & contrarietatis, non autem ipsa ira. Ac proinde non est simile aliquod productum amoris, quo homo ictus, aut unctus, in tantum proficiat, quantum ab altero producto lethaliter feritur. Unde manifestum fit, quod istud venenum, utcunque ab ira sit productum, & homini sit lethale: id tamen non evenire ob aliquam contrarietatem: quandoquidem ipsi ex opposito deest contrarium, quod æquivalenter aut pariter juvet, vitamque promoveat, prout hoc venenum nocet. Adeoque si venena hujusmodi, ob contrarietatem agant, jam falsum est axioma: quod totidem modis unum contrariorum dicitur, quod modis alterum. Itaque jam sat ostensum, quod venena quidem fiant à belluarum ira: at non proinde sequitur quod venenum plantæ si agat (ut ostensum superius,) ob naturalem sui dotem ipsi implantatam divinitus: & non propter ullam contrarietatem, quod Venenum brutorum plus capax sit contrarietatis, quam simplicium aliorum. Alioquin idem prorsus est judicandum de venenis Veneficorum, Sagarum, &c. etenim licet componantur, & potanti dentur, animo nocendi, illa tamen operantur, aut naturaliter, adeoque intentione contrarietatis aut pugnæ: vel operantur vi dæmonis: quæ est vel solitaria, adeoque est effectus vere hostilis, (quia à Cacodæmone inimico,) vel naturalis. Et tunc non vi contrarietatis aut pugnæ: at solum per explicationem suæ naturalis dotis, quam jam supra ostendi expertem litigiosæ contrarietatis porro horum occasione explananda est, veneni è thymosi parati energia. Notum est vulgo, quod cruor tauri potantem strangulet, non autem cruor bovis aut vaccæ. Idque alibi retuli in furorem tauri cum cupidine vindictæ morientis, per serpentum modum. Porcus autem etsi cum ira pereat. (forte proinde Deus animantum cruorem sub pœna indignationis vetuit:) fit tamen id cum metu mortis. Taurus autem, tanto furore percitus est, quoq nullam mortis apprehensionem patiatur. Adeoque ejus cruor, etsi venenosus, non tamen ejus caro. Eo quod furor ejus, prope mortem adveniens, non sat spatii habet, ut carnes inquinet. Rabidus vero, quia dudum ante mortem furit, suas etiam infectat carnes. Timida proinde animalia, ut mus, bufo, &c. carnes suas atque ossa pavore quodam centraliter conspergunt. Prout alibi in pestis tumulo demonstravi. Atqui huc spectat illud axioma: *Morta la bestia morto il veneno.* Quod sane locum habet in animante virulento; quia per intervalla, vindictæ furore ardet.

49. In summa. Vires & dotes simplicium, si nobis adversentur, id ex ordinatione divina, non autem ex idea vindictæ, aut hostilis contrarietatis provenit. Nam procul distant invicem esse alicui contrarium, & habere dotes in natura nocuas. Siquidem hoc ordinem Dei, & varietatem potentiarum, in natura constitutam arguit, illud verò dicit hostilitatem, Deo & naturæ inimicam. Differunt itaque fine, id est, instituto ac directione Dei in natura, quod est ordine, intentione, destinatione, adeoque toto scopo Divinæ mentis: Juxta quâ considero contrarietates in brutis, & homine, & non in aliis simplicibus, omniumq; minimè in elementis. Ac proin finaliter, non est hic quæstio de nomine. Si elementorum contrarietates, & in falsò creditis mistis, pugnas, complexionumque alternitates subvertam, non secus, ac quicquid ex his suppositis, pro vita, morbo, morte, & remediis garritum est hactenus.

BLAS HUMANUM.

1. *Error Scholarum circa primum Motorem.*
2. *Aristoteles sibi contradicit.*
3. *Blassphemum in Christiano.*
4. *Error fluxit è Mathesi malè appropriata.*
5. *Blas humanum imitatur Astrorum fluxus.*
6. *Blas nostrum, quando pracedit, & quando sequitur Blas stellarum.*
7. *Quare Blas brutorum pracedat.*
8. *Blas voluntarium, non est stellis annexum.*
9. *Duplex Blas in nobis.*
10. *Insensitiva unde moveantur.*
11. *Galenus repugnat Aristoteli in pulsibus.*
12. *Inquisivit modificationes pulsuum, non autem efficientem.*
13. *Usus pulsuum Galeno.*
14. *Tertius usus Galeno ignotus.*
15. *Consideratio Authoris.*
16. *Refrigerium, non esse finem pulsuum.*
17. *Suppositiones aliquot.*
18. *Nemo egit de vita.*
19. *Contradictoria de igne cordis.*
20. *An pulsus conciliandi frigoris ergo.*
21. *Pori in septo cordis, cur triangulares.*
22. *Cruor & sanguis, in quo differant.*
23. *Anima sensitiva fabricatrix pulsuum.*
24. *Quorsum cordis motus.*
25. *Absurda Scholarum de calore radicali.*
26. *Metus cordis, non potest refrigerii causa censeri.*
27. *Cur pulsus febrilis sit citatus.*
28. *Spina in digito, docet, ex celeritate pulsus, calorem augeri; non autem frigus.*
29. *Quinque scopi pracipui pulsuum.*
30. *Accensio igneitatis, & illuminans, ut differunt.*
31. *Non esse spiritum cruoris jecorarium.*
32. *Curiosa doctrina, qua fines pulsus cum anhelitu confundit.*
33. *Necessitates pulsuum antehac ignota.*
34. *Usus pulsuum respicit fermentum digestivum.*
35. *Scholarum ig[illegible]via circa hac.*
36. *Navigantes sani, cur seipsis non navigantibus, edaciores.*
37. *Aer nequit alere spiritum vita.*
38. *Alcali formatur comburendo.*
39. *Mirabilis carbo mellis, & elucidantur varia Chymia theoremata.*
40. *Respublica Alcalium.*
41. *Balsami Samech Paracelsi fabrica.*
42. *Alcali volatilizatur, & vicissim, sub eadem proprietate formali concreti.*
43. *De labore Sophia.*
44. *Mechanica aceti destillati.*
45. *Resumuntur aliquot mechanica Chymia, ad consummationem cruoris absque face.*
46. *Usus pulsuum novus & inauditus.*
47. *Dolente è spina parte, pulsus insolitus.*
48. *Facto pure, cur mitescant symptomata.*
49. *Durities arteria, unde statim fiat.*
50. *Quid portendat durus pulsus.*
51. *Differre usum pulsus, ab usu anhelitus.*
52. *Dum pulsus fit, major labor.*
53. *Qualitas potionis vulneraria.*
54. *Falsum, quod ventres natura calidiores hyeme.*
55. *Contradictio Scholarum.*
56. *Petitio principii.*
57. *Octuplex scopus pulsuum.*
58. *Ut non est spiritus jecorarius in cruore; sic neque proprii nominis est spiritus animalis, in officina cerebri.*

Expeditis jam elementis, complexionibus, compositionibus, causisque naturalium pro Physicis. Explicata scilicet, post formarum ortum, ignorantia, quae circa medendi initia mortales circumvenit: edoctis quoque fermentorum atque Magni Oportet necessitatibus. Jam ergo vitalia initia examinabo. Docuere Scholae, in omni motu locali, de necessitate statuendum, primum motorem immobilem. Quod nec per artem, nec per naturam verum invenio. In cujus demonstrationem vadit ebrius, instabilimente, atque pede, in fluctuante navi, & appendit pondus horologio. In voluntariis ergo motibus, non est requisitus primus motor instabilis. Item Sol, trans vitrum suo radio accendit pulverem tormentarium,

Primus hinc motor, nequicquam penes se habet quod sit immobile. Id jam in igne, ut anomalo ente, quoque patet. Tertio in natura, unumquodque semen, semel loco debito conceptum, non cessat deinceps proprio motu, substratam sibi molem agitare. Verus ergo, ac primus seminum motor in natura, rerumque universarum opifex seipsum primum movet, suoque motu ulteriorem motum non requirit. Et quidquid naturalem motorem quemvis excitat ad movendum, est ipsum proprium suum ac internum motus initium, cadensque in loca impropria, moritur, cessatque ejus motus.

2. Aristotelici ideo, qui naturam vocant principium motus, sive motorem primum, absurda oblivione, expetunt in primo motore ut sit immobilis. Et quamvis semina, externo fomento, sive excitatore opus habeant: non tamen excitatio est motus internus, neque ejusdem motus motor: sed est duntaxat alteratio, accidentaliter accelerans, vel maturans motuum propriorum potestatem, sive activitatem primi moventis, aliàs debiliorem, quam qui materiam suam sit movendo. Quæ activitas cum sit quædam alteritas accidentalis, quæ revera in se non quiescit (tantum abest quod esset immobilis,) etiam nec in pristino unoque statu permanet. Nimirum confirmat Archeum, ut innatum sibi movendi robur fortius explicet, & ad suos fines dirigat.

3. Quod si vero Scholæ, Aristotelem suum ineptè licet Physicum, tamen in physicis velint ad unum omnium primum & supernaturalem Motorem respexisse hoc loco, qui sit omnis motus independens initium: Rejicio enim istud, ut impertinens extra Physicam. Etenim ille gloriosissimus Motor, dedit rebus potestates, quibus per se & absoluta vi, se vel alia moveant. Impertinens scilicet, ad demonstrandum motum naturalem corporum, recurrere ad Motorem Deum. Cæterum nec etiam toleranda est in Christiano blasphemia requirens, Deum, de necessitate immobilem, ut alia movere possit. Siquidem Deus non movet per attractum extremorum, perque rerum attractionem vel expulsionem: denique nec res mota acquirit vires ex primi Motoris immobilitate, ut hanc præexigat: Sed nutus divinus, à fine usque in finem, attingit omnia fortiter, non autem coactus necessitate contactus extremorum, consequentia pressus, modo ductus, aut legi subjectus, sed prorsus liber, tam suo nutu & motu, quam quiete, indifferenter, & æquè potenter movet cuncta. Suum itaque esse immobile, non importat necessitatem Scholis requisitam, sed merum gloriæ suæ beneplacitum. Suum enim (fiat) in naturam abiit, quæ deinceps seipsam est movendo. Sic B. Gregorius terræ collatam potestatem dicit, qua plantas de se protrudat.

4. Paganica itaque est doctrina, ex Mathesi desumpta, quæ primum motorem ad sui perpetuam immobilitatem necessitat, ut indesinenter omnia moveat. Error Aristoteli indulgendus, non Scholis Christianis, tyrones contaminantibus. Alioquin enim naturaliter nullus fit motus, nisi à principio motivo, quod cætera non movet, nisi per se ac in seipso moveatur. Quinimo & artificialibus atque naturalibus, si quid ab externo motore moveatur, atque in eo motu, ipse motor innitatur aliquo fundamento immobili, puta, dum Nauta navim à ripa immobili per baculum abstrudit, litus sive ripa non movet navim, nec in se potestatem naturaliter motricem continet: sed est medium dumtaxat, per quod motor suum motum modificat: in quod scilicet ipse motor tanquam in fundum, se stabiliens, per pondus, & vires agentes Matheseos, motum suum (qui alioquin est totus mobilis, & movetur activè,) fabricat. Fortius sic namque, bombarda, sphæram explodit, si à tergo immobile resistens corpus habeat. At sane ut istud corpus non est motivum, sic non nisi per absurdum, motorem immobilem requirit, ac motori primo, ineptè æquiparatur. Imo in naturalibus terminis, motor primus, atque totalis, sit accensus pulvis pyrius, qui ut moveatur, nullam exposcit immobilitatem, sed ut modificatè moveat, modificato organo opus habet. Impertinens itaque est, putare omnes motus fieri à Deo, primo motore, tanquam si baculo quodam, mota universa moveret. Impertinens est quoque, dum investigatur, si motor ut talis, debeat necessariò esse

esse immobilis, respondeatur, quod motor primus modificabit suum motum, & fortius movebit, si is sit immobilis, vel nitatur contra immobile fundamentum. Estne istud Christianam Philosophiam docuisse?

5. Enimvero indubium est, quin stellae per suum aspectum varium, quem à motibus mendicant, infundant Blas motivum aquae, & aeris, *ut essent nobis in tempora; dies & annos*. Denique, quod terra acceperit internum initium propagandi plantas, ante natas stellas. Bruta ergo, licet stellis posteriora; horum tamen semina non sunt plantarum semine ignobiliora, majorisve subjectionis vinculo, stellis annexa. Stellae quippe erant ante sensitivorum creationem, ideo opportunum fuit, quod hominum Blas non quidem sequeretur ductum stellarum: at saltem imitetur motum illarum, non ut motricum: verùm non secus, atque motu libero, sequimur vestigia veredarii. Sic nempe viscera, fortè suos delegerunt praecursores Planetas. Unumquodque nempè viscus, ad typum sui Astri, intus proprium sibi Blas format, quod & hinc astrale dicitur, eo quod imitetur cœli vestigia, tam prioritate dierum, praecursoris astri, quam legibus destinationum, in natura.

6. Alioquin in infirmitatibus, ut naturae omnis conatus est symptomaticus: sic tum Blas humanum praecedit, atque praenunciat, futuras tempestates: ubi alioquin in sanitate, Blas humanum sequitur ordinariò post insignes temporum vicissitudines.

7. Bruta vero, ut ante hominem sunt in die creata: sic Blas illorum semper praecedit ac praecurrit ante Blas stellarum. Quare multa prognostica meteori, è belluis hauriuntur naturaliter. Et accessit superstitio, quae auguria, & haruspicia addidit credulis, & superstitiosis.

8. Blas tamen, quod voluntate animalium ad motum localem dirigitur, id sanè nullo modo connexum est lationi superae. Omnis quippe carnalis generatio fluit ex potestate seminis: & potestas seminis, ex voluntate carnis: igitur carnalis generatio proprium Blas habet, inserviens usibus suorum finium, fluentium ex initiis sui esse, quae sunt voluntas carnis, & libido voluntatis virilis.

9. Duplex itaque Blas in nobis. Unum nempè, quod naturali motu, alterum vero voluntarium, quod per internum velle sibi motor exsistit. Hinc igitur impossibile est, stellarum praedictiones in nobis concludere rectè. Sat nunc demonstratum, aliquid in sublunaribus esse, quod seipsum localiter & alterativè moveat, absque cœlorum Blas, & motore immobili naturali. Voluntas inprimis est primum ejusmodi movens, movetque seipsum quoque ens seminale, tam in seminibus, quam horum constitutis.

10. Porro sicut Deus voluit, ita sunt facta omnia. A voluntate igitur primum sunt mota. Hinc namque, quaecunque insensitiva moventur, per quandam velut naturae voluntatem, sive placitum, moventur; habentque naturales suas necessitates, & fines. Prout videtur in pulsu cordis, arteriarum, expulsione multarum superfluitatum, &c.

11. Galenus enim, sat artificiose pulsus distribuit; in eo tamen ab Aristotele delusus, qui finem, & efficientem, causas externas putavit, existimavitque pulsuum fines, esse causas totales.

12. Praeteriens namque proprium Blas pulsuum, tantum inquisivit fines & necessitates naturae, propter quae non quidem pulsus fierent, sed potius modificarentur. Adeoque proinde differentias pulsuum, non nisi per fines in schema distribuit. Ideoque respectus potiores & efficientes non attigit.

13. Causas pulsuum itaque, ad duo necessitatis capita construxit. Videlicet ad refrigerium cordis, quorsum cor, & arteriae, simul sese dilatarent: & ad explodendas fuligines, à calore suscitatas. Quapropter nimirum, cor, & arteria, simul se comprimerent, & conciderent, metu praefocationis. Quae duo, juxta fortitudinem, celeritatem, debilitatem, duritiem, & magnitudinem variè intertexendo, cum suis correlativis, differentias pulsuum artificiosa indagine compilavit. Atque utinam reliqua sua scripta non proderent, aliunde haec esse descripta.

14. Veteres autem, non contenti duobus
finibus, refrigerio nempe & fuliginum explo-
sione, tertium addidère, qui fuit spiritus vita-
lis alimonia ex aere. Quasi vero aer spiri-
tus vitalis unquam fieret. Etenim si aere sibi
adjuncto, spiritus augeatur, sive nutriatur (cum
corpus simplex non sit digestibile,) jam sola
mixtione, ex aere fieret spiritus vitalis; jamq;
non singula amplius nutrientur immediatè,
quibus constant: Fuit ergo veterum inscitia,
nescientium constitutionem spiritus vitalis, pu-
tantium, quod parum aquæ, commistum multo
auro liquato, vinum, vel aurum fierent.

15. Dicam hic, quid senserim, postquam
magis discretione, quam assentiendi pigritia
sum usus. Cœpi itaque primum considerare,
calorem primariò, & ex se, non inesse cordi,
sed esse vitæ, & animæ socium, signum, & me-
dium operandi in calidis animantibus, ex na-
tura lucis solaris. In piscibus vero, vitam esse
de natura luminis frigidi, & subsistere ideo
absque actuali calore, id est vero.

16. Ideoque quod pulsus non fiat in natura
ob refrigerium cordis, & fuliginum difflatum,
dissecta rana docebit. In viva rana enim, vi-
debis cor ejus, & arterias moveri, cor singulo
pulsu, sive per diastolem rubescere, & per com.
pressionem magis pallescere, etsi diaphanum
non sit.

17. Veruntamen, cum calorem, causam pulsuũ
veteres cogitarent, nemo tamen est, qui calo-
rem istum suis coloribus depinxerit, qua via,
ratione, ac medio, calor ille excitetur, accen-
datur, & perseveret in nobis, eo quod vitam &
formas nemo meditatus est. Ac nemo id-
circo pulsuum causam efficientem. Equidem
calorem à corde manare, nemo hactenus
ambigit, nemoque controvertit, quin fœtus
calore materno primum foveatur, donec di-
erum maturitate, proprius in illo fomes ac-
cendatur.

18. Sed quis ille fomes, & quare semel accen-
sus, mox non intereat, at usque in finem per-
severet, nemo indagavit, eo quod vitam o-
mnes præterierint.

19. Scholæ quidem calorem igneum in no-
bis fingunt, (contra Aristoteles, qui propor-
tione respondere hunc vult calorem elemento
stellarum, eumque ab elementali & igneo di-
stinxit) vivere quoque depascendo, & consu-
mendo humidum radicale. Unde sequeretur,
cor esse lychnium ignis consumentis. Ve-
rumtamen cum substantia cordis & pericardii,
simulque sanguinis, non sit apta igni: fateri
coactæ sunt, ignem non ignem, & calorem
non igneum, depascentem tamen: fomitem
vero, vel lychnium, sive initium caloris, me-
taphoricè descripsisse, sibi satis duxerunt. Quasi
natura metaphoras admitteret.

20. Inprimis namque aliquot virgines syn-
copizatas, memini pulsu & anhelitu destitutas,
quantum humano judicio conjiciebatur, adeo-
que per horas aliquot, inter mortuas, deplora-
tas, revixisse tamen, & nuptas dein incolumes
vixisse, & peperisse quinquies vel sexies. Ge-
lidæ enim erant, mox atque pulsus defecerat.
Unde dubius esse cœpi, an pulsus non potius
caloris efficiendi ergo, quam accersendi frigo-
ris occasione fieret.

21. Unde causas finales pulsuum nugaces
habere cœpi, adeoque & præsagam medendi
partem labefactatam suspicatus sum. Idque
sic probo. Etenim septum, sive interstitium
est, inter utrumque cordis sinum, in se quoad
vivitur, ita porosum, ut attractu aurium cordis,
(auritum enim per analogon censetur utrim-
que, quia velut folles habet,) sanguis venalis
ab vena cava (dextrum cordis sinum formante,
per suum transitum,) transeat, atque migret in
sinistrum; non vicissim hinc, ad dextrum. Eo
quod pori in ipso septo sint triangulares, cujus
conus, desinens in sinu sinistro, facilius con-
stipatur; basis autem trianguli illius, id dex-
tero sinu, nunquam, nisi à morte.

22. Sanguis autem sinistri sinus, jam arte-
rialis & veri nominis sanguis est, à se ipso ad-
huc cruore, in vena cava, diversus colore, &
subtilitate. Quare non abs re novam sive
quartam digestionem, in sinistro stomacho cor-
dis invenire mihi necesse fuit. Etenim non
secus atque cruor venalis, à cremore & chylo
differt, sic & sanguis arterialis à cruore, quan-
quam cognatione propinquiore, & cœlorum
investitura, quadantenus in unam familiam
redege-

redegerint. In eo tamen est specifica amborum differentia; quod sanguis ab anima immortali infometur in sinistro sinu: cruor verò minimè, solaque luce, formæ sensitivæ participativè, non autem informativè illustretur.

23. Cæteræ enim digestiones quietem exigunt. Quarta vero, indesinenti motus continuitate perficitur. Nam enim quod ipse cordis motus si causa formalis transmutativa: sed tantum dispositivè concurrat. Scilicet in sinu cordis sinistro, tanquam stomacho, singulare fermentum maximè vitale & luminosum habitat, quod transmutati cruoris in sanguinem est causa sufficiens, prout sanguinis in spiritum vitalem transmutationi præest. Quippe omnis cruor naturaliter tendit in finem suum, qui est nutritio; attamen ultimato, in vaporem, sive in Gas, dispergitur & evanescit, nisi per accretionis coagulum sistatur. Sanguis vero arterialis, pro scopo habet, non quidem ut in fuliginem sive excrementum vergat: id enim si fiat, à morbo & per accidens, evenit illi. Proprium alioquin objectum sanguinis est in spiritum vitalem traduci. Qui, si dein etiam evanescat, hoc illi præter intentum esto. Cum omne ens naturaliter permanere desideret. Est nempe spiritus vitalis, lux originaliter in fermento sinistri sinus habitans, quæ illuminat novos spiritus, à sanguine arteriali partos, ob quam lucis continuitatem scilicet, arteria elevatur. Fiunt namque spiritus sic vitæ participes & exsecutores illius, prout & Vulcani, continuati caloris. Vita ergo humana est lux formalis, & modo & ipsa anima sensitiva lucida, adeoque hujus exsufflationem, mors è vestigio sequitur. Quia animæ sensitivæ involuta est mens immortalis hominum, quæ à morte avolat, pereunte altera. Abfit autem, quod lux ista vitalis dicatur ignea, cremans, devastansque humidum radicale, hujusque continua fuliginum fœcunditate, cor & arterias inquinet. Sed est lux formalis, (prout ante de formis dixi,) neque enim vitæ essentiam intimam aliter unquam describet, qui vitas rerum formalis etiam in ecstasi vidisset. Quia verba desunt, & nomina, quibus hæc dicantur, tanquam etymo à priori. Et licet Deus, alicui vitæ essentiam in concreto ostendisset, suum tamen docendi honorem, nulli unquam tribuet creaturæ. Cum vita in abstracto, sit Deus ipse incomprehensibilis.

24. Sic nempe paulatim, cibus & potus in chylum stomachi, chymum mesenterii, cruorem venalem, ac tandem per sanguinem arterialem, ad tenuissimum æthera, vitale spiritus & animæ substerniculum ascendit. Quæ commutatio motum cordis præsupponit. Neque enim sat est fermentum efficienter esse effectivum, ut sanguis animetur & vertatur in spiritum, illumque in sinu lævo cordis habitare, nisi motus concurrat pulsatilis, assimulatus motui, quo lac acidulum vera transmutatione in butyrum mutatur. Per motum nempè fit sanguinis non quidem acidi, sed salsi extenuatio, neque ideo in pinguedinem sive butyrum vertitur: sed in spiritum vitalem, de salis, adeoque de balsami natura: ita nempe sanguis, per motum, calorem, & fermentum, mutatur in æthercam sobolem, luminis vitalis hospitium immediatum. *Quapropter sanguis, aqua, & spiritus idem sunt.* Etenim si ista lux sit in spiritu, hic verò deferatur per arterias in totum corpus, debeatque lux ista sibi utrobique esse continua, cum sit luci proprium, alias extingui: ideo arteriæ, apertæ debeant manere, ita quidem, ut nunquam compressæ dudum maneant. Quare & pulsum easdem dilatare conveniebat, nec ita comprimi, ut tota arteria in se prorsus concidat: duplici fortè, ac duriore ideo tunica, non injustè vestitur. Discontinuitas enim illius luminis in causa est, ut uno momento, suspensis pereat omnis facultas princeps cerebri, non autem, quod tam cito spiritus è cerebro evanuisset. Denique si motus pulsatilis non fieret, frigus lethale mox oboriretur, & rana frigidiores essemus. Adeo, etsi multa hyemis spatio, sub luto, absque respiratione victitent, non tamen citra pulsum: Fermentum quoque sinistri sinus, non nisi lenta tarditate, sanguinem suum transmutat, pigreque nimis, transmitteret quoque versus, atque idcirco, importunis spirituum necessitatibus non satisfaceret. Fingamus

agamus enim, utrem odore imbutum, impleri autem liquore, ad sui dimidium. Vix enim liquor ille rapiet lagenæ odorem: sin vero concutiatur, confestim quoque odor ille per minima liquoris se ingerit. Sic nimirum; fermentum vitale sinistri sinus, per motum cordis, statim sanguini datur, eumque & ad festinam obedientiam suæ impressionis cogit. Lumen enim à lumine facilè accenditur: ideoque & sanguis jam animatus, facilè solaris illius lampadis lumen arripit, & in sobolem ætheream adsciscitur. Est itaque Blas cordis, vitalis spiritus, & consequenter sui caloris fomes: spiritus verò sic animatus, est cordis motor, in Scholis penè neglectus: Ex consequenti quoque, motus iste, [illegible] propter necessarium in solaribus constitutis calorem, & spiritus fabricam.

25. Non credam ergo, pulsum instituti, ob requisitam cordis refrigerationem. Siquidem vitalia non militant sub lethalibus frigoris insigniis, nec intendunt frigus, sed dumtaxat meditantur vitalia. Est nimirum frigus in nobis, mortis indicium, quia comes. Ideoque quidquid in fonte vitæ; frigus moliretur, ablationem vitæ intenderet, ut & Monarchiæ esset destructivum, tantum abest, quod frigus esset necessitatis, & contemperamenti ergo. Sine pulsu enim, non accenditur nimirum calor: sed confestim etiam perstite vita, calor interit. Deceptæ enim Scholæ sic decernunt, putantes, ignem elementalem, in compositione corporum, & intenso sui gradu (extra quem ignis esse desinit,) ignem in corde consistere, & quidem culinarium, cum alias longè petendus à concavo Lunæ ignis ridiculus, alioquin ad simplicium ordinariam constitutionem, laxo freno, pro lubitu inferiorum, & contra sui indolem deorsum, per tot aeris frigora, incolumis non delaberetur. Adeoque si Scholæ, pro calore radicali, ignem, sub Lunæ circulo fictitium, intellexissent, impertinenter eundem dicerent in nobis, velut lychnio humidi radicalis, tantum subsistere: cum aliàs igneum elementum (quod figunt temerè,) æquè insulsè, citra alimenti necessitatem, & consumptionem vivere somniant. Ergo Scholæ subaudiunt, in corde esse accensum ignem culinarium, & fuliginosum, magnoque gradu fervere, adeoque nisi, continuò novi aeris afflatu temperetur, & fuligo omnis ab hoc igne suscitata eventiletur, periculum esse de suffocatione, combustione, & inflammatione. Sic nempe falsæ authoritates, falsa pariunt themata, & præ ignorantia causarum, perierunt medendi theoremata.

26. Meo quidem judicio, debeant saltem Scholæ meminisse, ipsum flatum follium ignem non refrigerare, sed magis accendere. Nec video, qua ratione motus animalium sit sibi causa refrigerationis. Scio denique ignem nullatenus sociari aliis elementis, per minima differctis, quin instanti extinguatur. Scio quoque impossibile esse, ignem exsistere posse, qui non sit verè ignis, & summe calidus. Adeoque si natura moliretur refrigerium per pulsum, conatum ejus esse stultum, vanum, & impossibilem. Unde horrendum sequitur, Deum in finibus sibi propositis, actualiter errasse. Resipiscant ergo Scholæ.

27. Cæterum, debuit festinata esse transmutatio cruoris, in sanguinem, & hujus in spiritum vitalem, ne post deliquia, palpitationesque (sub quibus celerrimæ illorum spirituum fiunt infectiones ac dissipationes, adeo ut fossulæ variolarum, antè non conspicuæ confestim appareant,) necessitata velut mors ingruat. Non itaque, è longinquo petendum, differendumque auxilium fuit, quod præsto exigitur. Hæc nempe est ratio cur in febri sit pulsus citatior, non autem fuliginis expulsio, nec refrigerii aviditas.

28. Siquidem ponatur spina in apice digiti in fixa, statim pulsus durus, fortis, & citatior, pro pulsus autem augmento dein, statim proportionaliter ubique caloris, non autem frigoris incrementum adest, & quidem tam ante, quam citra fuliginum nativitates. Dein, sub febrium intermittentium initiis, per horas aliquot, ac quamdiu cunctatur frigus, pulsus est minutus, rarus, depressus. Adest tamen putredo accensa (si verum dixerint Scholæ,) ideoque & fuligo præsens in Scholis, est causa paroxysmi, sitiuntq; magnopere in frigore, & flavum evomunt. Ergo & compressio pulsus deberet esse creberrima, totusque pulsus longe celerrimus. Maxime

me quod plerique morientes, in febribus istis, pereant sub accessum febrilem, in frigore, spirituum penuria ac velut suffocari. In caloribus autem molestis, etiam in erysipelate, pruno, igne persico, &c. excandescit spiritus vitalis, à causa morbifica lacessitus, ac velut in iram provocatus. Ut patet in praefatis accensionibus topicis etiam causticis. Ubi alias accensio luminosa temperata, sub harmonia vitali, quaqua versus elucet. Imo ut sub mortem, vel syncopen, oculi cornea membrana, lumine priva cernitur, non antea aestuante igne. Porro quae in corde incipitur, sanguinis in spiritum transmutatio, in arteriarum decursu, (seu cordis stomacho) maturatur. Nec mirum ideo, in liene, tot arteriis foecundo, stabiliri fermentum pro stomacho, primosque motus cordis mentales & animae sensitivae, Saturnia nempe Regna. Est namque digestio cordis, cum integrali transmutatione sanguinis, in spiritum, sine faece & fuligine. Quippe quae nec sordes continet, nec heterogeneitates admittit, nec propter calorem degenerat spiritus, filius caloris. Nimirum est animae sensitivae, immediata operatio, semper univoca, sibi similis, ac vitae ad vitam essatam per motus vitales.

29. Praecipui ergo scopi pulsuum, sunt 1. traductus cruoris, à sinu venae cavae, ad cordis sinistrum uterum. 2. caloris argumentum. 3. fabrica sanguinis arterialis. 4. ac denique spiritus vitalis productio. 5. Alter dein pulsuum scopus fuit ultimus, ut sc. vita participetur primordialis, residens in spiritu cordis insito.

30. Repetam ergo quae aliàs. Nimirum, quod formae quaedam niteant, ut in lapidibus & mineralibus; quaedam vero insuper aucta luce splendeant, ut in plantis, aliae vero sunt etiam luminosae, ut in animantatis. Adeoque vitalis luminositas datur spiritui vitali, per accensionem, non quidem igneitatis, sed illuminativam, & specificam, sive per species differentem. Sic quidem pisces non infelicius vivunt, fortius, vivaciusque, & diutius moventur quam bruta calida.

31. Scholae pro iis quae jam demonstravi, supponunt, cruorem in hepate suscipere naturam spiritus, quem idcirco forte naturalem vocant. Qualis nimirum aura est in omnibus prorsus herbarum succis, atque hinc demum immediate spiritum vitalem nasci, atque fieri volunt. Ego vero aliunde spiritum deduco, & prosapia longè nobiliore. An autem Scholae, an ego, rectius philosophemur, censeat, Lector, qui utramque jam Doctrinam combibit: memor saltem ejus, quod mox dicturus, nempe totum quandoque sanguinem, atque inde creatum liquorem alimentalem, sive proximum partium solidarum nutrimentum, dispergi tandem per diaphaeresin corporis absque omni faece, aut residuo capitis mortui. Idque ideo, ut Lector inde suspicetur, sanguinem per se inclinari, ut fiat quandoque spiritus, quod de halitu cruoris non aequè praesumitur. Idcirco nempe ignorarunt totum arteriarum sanguinē, non rarò verti in spiritualem aporrhoeam, sive spiritum vitalem. Ast cruor, si in halitum in vitris nostris leni tepore mutetur, crassamentum, ac tandem carbonem, in fundo deponit. Longe est itaque Doctrina Scholarum remota à cognitione spirituum, quae à vapore, sive halitu aqueo putant spiritus vitales fabricari. Neglexerunt namque in hoc vapore cruoris, quomodo ex pane & aqua, indeque parato cruore suscitetur, non quidem halitus aquosus, (ut putant:) sed spiritus salsus & illuminatus, ejusque cor nedum calefactus, sed & calefaciens. Quippe Authorum hactenus nemo istud lumen indagavit vitale, quo spiritus illuminatur, & quodammodo fervet, sicut unum quasi fiant, vita, lumen, forma, & anima sensitiva.

32. Cariosa denique Scholarum Doctrina, fines pulsuum, & anhelitus, confundit. Nimirum quod anhelitus fiat ob alimentum spiritus vitalis, vitam ignis, (quem volunt nutriri aere:) refrigerium cordis, & expulsionis fuliginum. Calorem nempe vitalem alere intendunt, & refrigerare, sive minuere. Quae qualiter simul combinari queant, dicant alii: Ego lubens nescio. Saltem in maxima spiritus vitalis egestate, dumque ejus incrementum optatur potissimum, tum nimirum elevatio arteriae est minima & rarissima. Et vice versa, dum spiritus abundat, elevatio arteriae est maxima, fateor quidem, anhelitum, per voluntatis frenos trahi, sive per voluntarii motus organa, pulsum vero non item. Sed quando-

 quidem

quidem sanum pectus satisfaciat suo anhelitu, finibus pulsuum, non esset ergo pulsus necessarius, quamdiu quis friget satisque anhelitus inspirat. Atqui cum tamen interim non pauset proinde pulsus, certe aliam pulsuum, atq; aliam respirationis causam esse, sive necessitatem, oportet. Percipimus nempe anhelandi necessitates, anhelitum quoque pro nutu modificamus, & sibi comprimere in totum possunt aliqui: Sed cur pulsuum necessitates magis vitales, & non minus urgentes non sentimus? maximè cum sit vita, i.e. origo sensibilitatis, quæ sola sc. sentit omnem suam necessitatem, & sola nos ab omni sensatione excludit.

33. Quocirca hinc conjicio, alias esse necessitates, veteribus ignotas. Scio quidem, à sanguine arteriali, & à spiritu vitali, nullas explodi fæces, sordes, aut superfluitates (ut suo loco ostendam) fuligines verò deesse, ubi non est adustio, sed quod cruor in sui absumtione, spontaneo caloris ductu Gas producat, ut aqua halitum. Illudq; Gas, (quod Scholæ spiritum Jecoris, sive naturalem cruoris indigitant,) necessariò subsequenter expelli, stat extra controversiam. Alioquin enim homo, propemodum præ frigore extinctus citius recalesceret, si per aliquot horas anhelitum contineret, (intellige si anhelitus ob refrigerium duceretur:) tamen nec illo quidem statu, anhelitum notabiliter intermittit, sub pœna mortis. Piscis etiam pulmone caret, & anhelitu, (bullæ enim, quas quandoque eructant, sunt flatus, sive ventositates digestionis, non autem anhelitus.) Ranæ vero, & monstra maris, vocem edentia, folliculos habent, pulmonis officio fungentes, tametsi pisces non sint ranis frigidiores: Imo ranæ, atque hirundines, tota hyeme sub limo condiuntur, vivuntque sine anhelitu, attamē non sine pulsu. Alius ergo usus pulsuum, aliusq; anhelitus ac neuter ob solum calorem, etenim in acutissimis & calidissimis morbis, quoties nimirum anhelitus maximus, ac instar suspirii ducitur, pulsus est parvus & celer, etiam constantibus viribus. Ergo non respondent, usus anhelitus, & pulsus. Maximè quod aptius refrigeremur, magno haustu frigidæ affatim potæ, quam si eadem quantitas pluries pota sit. Plus inquam refocillamur unico suspirio, quam plurimis parvis & crebrioribus respirationibus. Perinde ac follis, magno atque continuo flatu, plus præstat, quam minoribus accuratis, licet pluribus.

34. Unde bene trutinanti, atque judicioso viro, satis constare potest, alium esse majoris momenti usum pulsuum, videlicet qui fermentum digestivum respicit. Quorsum mechanicam repeto. Scil. quod tandem sub ultima digestione, totus sanguis noster pereat, exhaletque, nec post se fæcem ullam relinquat. Attamen, quidquid per solum calorem exhalat, id universum tam in vivis, quam in inanimatis fæcem post se relinquit, (hanc periti, caput mortuum appellant:) quæ tandem fæx sic tosta, carbonem exhibet. Est quippe actio caloris, ubique simplex univoca & homogenea ex se, differens effectu ratione materiæ. Itaque si vitalis cruor totus debeat in nobis sic disponi, ut totus tandem, citra caput mortuum diffletur, necesse fuit omninò, id alio contingere medio, quam caloris.

35. Aer vero semper, & ab initio ubique separator aquarum fuit ab aquis. Hoc fuit in scholis nescitum. Nempe quod totus cruor, ut in Gas abeat, duobus alis ad volandum opus habeat, aere & fermento. Quocirca attende, quoties aliquid cruoris in externo corporis ineptum fit, aut non sensim disponitur, gradusque subit, ut totum per totum fiat volatile, & transvolabile, eo momento jam scirrhi, nodi, & apostemata sunt concepta: si vero parte interiori id contingat, plerumque febres, apoplexiæ, epilepsiæ, asthmata, dolores item, & mortes subsequuntur. Videamus ergo, quid aer, quidve fermentum ad hoc conferat. Inprimis, omnis terræ mucilago quæ alias facile vertitur in vermes, item amylum carnes, pisces, &c. semel glaciata, eo ipso muccaginem amittunt, & in aquam redeunt. Quatenus aer semel glaciei fuit combinatus optimè (ut quādoque de glaciei pondere dixi:) adeoq; est primꝰ gradus, quo aer, corpus tenax, in aquam resolvit.

36. Deinde, sub maximis frigoribus, aereque purissimo, sumus edaciores, sudamus tamen, & è nobis difflatur minus, cum pauculo atque duriore secessu. Proinde navigans in mari, duplo, si non triplo, plus edit, (nisi ægrotet:) minusque excrementi laxat, seipso, in terra degente. Unde Proverbium: Aqua facit promotionem digestionis. Quasi vero navigans non in aere, sed in aqua fluctuaret! fluctuatio autem, nobis aerem

recentat

recentat, & hactenus fortior digestio. Itaque si fortius edimus, minusque dejicimus, sequitur necessariò, plus difflari sive evanescere è corpore. Quod est dicere, aerem puriorem Boreæ, & marinũ, facere ad diaphæresin corporis, sive disponere cruorem, ad sui perspirationẽ insensilem.

37. Nimirum ea de causa fit respiratio, non quidem ut aer cedat in alimentum spiritui vitali sed ipsi connectatur, assuctus per venam arterialem, & arteriam venalem pulmonum, & hactenus traductus aër in cor suscipiat fermentum, quo comitante, ambo cruorem disponant in totalem sui diaphæresin.

38. Alioquin multa fiunt fixa, resistuntque perspirabilitati, si calore urgeantur, quæ aliàs erant in se volatilia. Quare alkali non generatur in cinere, ab igne efficienter, quanquam effectivè inde procedat. Quippe officium ignis est quidem accendere, consumere, & separare, non tamen quippiam producere. Cum non sit dives semine, ipse destructor seminum, ignis, ex seminibus autem, procedat omnis generatio. Dum ergo alkali, fixum fit ex sale antea volatili, non est productio rei nova, sed rei alteratio saltem. Alkali enim materialiter quidem erat in concreto, ante cremationem, fluebatque unà cum Mercurio, atque sulphure. Veruntamen dum ignis tollit Mercurium & sulphur, sal quidem, tanquã principium magis subsistens, in liquatione concremationis, arripit sibi vicinam sulphuris, sive pinguedinis partem, eamque, dum ab ignis tortura, non sat valet tueri, partim sub larva Gas simul evolat, atque empyreumatis odorem acquirit, partimque apprehenso sulphuri colliquando incorporatur, & verus carbo fit. Quapropter sulphur conjugio salis jam fixus, non celeriter è carbone in fuliginem tendit: sed sensim, ac non nisi aperto vase: adeoque cum sulphure priore, (nam hinc sulphur rei, plerumque acutum, salis volatilis saporem retinet) ac tandem cum sulphure carbonitio, justum sui salis volatilis pondus evolat.

39. Quòd sanè nusquam manifestius, quam in carbone mellis. Hic enim, si vase clauso urgeatur, candenti igne immutatus perseverat; vase autem aperto, ita utrumque abit, ut porro nil cinerum residuum unquam supersit. Materialiter ergo, sal alkali præexistit in concreto, ante conflagrationem. Quoniam formaliter totum sal, in concreto erat volatile, & non in forma fixioris alkali. Quod jam inprimis liquet in cruore, qui totus absque residentia ulla, per poros insensibiliter exhalat volatilis. Sin autem concremetur, plurimum salis fixi in cinere suo relinquit. Denique lignum pini, quod parum cineris, minusque salis dat in cinerum clavellatorum præparatione, totum calcinando vertitur in alkali. Etenim è Scandia advehuntur nobis cineres clavellati, *Weedaschen* dicti, è pino plerumque, & quercu nonnulla, concremati, qui cum humidiore aere cados quibus vehuntur inficiant, sale nimirum liquato, itaque ligna cadorum, sic salita, dum cremantur, liquescũt instar cornu, ac tota ferè in salẽ degenerant, etiam pars cinerum nempe, sal fit, ratione contenti salis, quod dein *Potaschen* nominant. Alioqui enim cineres ejusdẽ ligni, ablato sale manẽt cineres, & non fiunt sal. Unde nimirũ constat, salem ex cinere, salem deinde per colliquationem sibi similem efficere, & quidẽ fixum. Ac proinde in concreto ratione salis & colliquationis, fixitatem, aliàs non exsistentem suboriri. Ita dũ vini tartarus crematur, vix unciæ sedecim ejus, dant binas uncias cum dimidia, salis alkali, ergo 13. cum dimidia unciæ volatiles, calcinãdo periere. Hæc tamen si destillentur, ac demũ imbibantur, in suo carbone residuo, adhuc quatuor uncias salis cum triente, dabunt per cohobationem. Ergo quod de quatuor & triente unciis, vides factum te arbitro, idem judica de duabus unciis & semisse prioris alkali. Huc facit quod alibi de aqua vitæ, fixata in alkali tartari, dixi, idemq; aceto evenit distillato. Hinc itaq; apparet sal volatile rei fixari in suo alkali fixato. Imo pariter totum cinerem antè fuisse volatilem, fixatumque sub prima colliquatione combustionis. Salia autem volatilia, quæ essentiis propinquiora erant, in prima ignis tortura, simul cum essentiis abscessisse. Nota tamen, quod tametsi alkali, è sp. vini fiat, in tartari sale fixo, nihilominus, quatenus sal aquæ vitæ, connubio essentiæ mutatũ sit, in fixitate tamen univoca amborum, unum ab altero separabile esse, atq; distingui. Quatenus alkali è sp. vini affusa aqua forti, fit rubicundum: alkali vero tartari, non mutat colorem.

40. Quocirca etiam est sua inter alkalia Resp. & adulteratores monetæ, plurimum circa sal tartari laborant, spreto alkali salis petræ.

 41. Etiam

41. Etiam sal alkali, paratum, ut dicitur heic è spiritu vini, per sui sociationem, mutat saporē lixivii tartari, sic ut evadat Balsamus Samech Paracelsi, astringens, qui antea saporem lixivii habebat, expers balsami erat, & causticum referebat. Tandem huc quadrat, quod ligna cariosa, atque putrida, vix salem in suis cineribus relinquant. Quippe sal volatile, abscessit cum sulphure per fermentum putredinis. Adeoque tantundem salis fuit volatile in re, sive concreto, quantum saltem in cinere deficere reperitur. Id est, totum.

42. Unde sequitur, quod sal volatile, tam à sulphure quam abs Mercurio repetitum, idem sit materialiter cum alkalizato, ac proinde volatile alkalizatur, & vicissim alkali volatilizatur, manente formali concreti proprietate. Sequitur denique, quod sulphur concreti, distillatum, & sulphur carbonis, sint ejusdem speciei, licet hoc carceratum, illud vero liberum sit.

43. Hæc quidem me docuit mechanica, postquam citra empyreuma, sciverim separare tria è concretis ordinariis. Didici nempe, quod omne corpus cremabile, in se habet sal volatile, quod arreptione sui sulphuris fixatur in alkali. Interim plerumque abundat pars, quæ colliquantis sulphuris volatilis amplexus aufugit.

44. In qua colliquatione, viget actio in rei sulphur. Quam intellige exemplo aceti stillatitii. Hoc inquam cum sit aqua imprægnata sale acido volatili, si quicquam actione suæ aciditatis mordendo attigerit, coagulatur confestim, quod postea per combustionem reperitur fixatum alkali. Imo si spiritus Vitrioli acidus & volatilis, corroserit Mercurium æque volatilem, acidum vitrioli fixatur in verum alumen.

45. Quas porro mechanicas, tradendo ad scopum consumptionis totalis in cruore, dico: Si aër, (arcanum capiat qui potest:) imprimis volatilizat sulphur concreti cum omnimoda separatione sui salis, hoc sal, (quod alioquin in carbone fixaretur in alkali, per ignem:) fit totum volatile, ac sursum scandit, in specie liquida quandoque, & non raro in forma sublimati, habetq; totam concreti crasin. Hoc sal, per mechanicā est demonstratum; ejus autem demonstratio est paucis cognita, nos licet eam tamen palàm facere. Saltem indè apparet veteribus, verū aeris usum in pulsu, & anhelitu, non enotuisse, propter Spagyricæ artis ignorantiam. Saltem inde constat continua necessitate, aerem intro trahi, peculiari fine, ut cruorem venarum, (aliàs calore nostro non difflabilem, sed potius condensabilem:) plane volatilem, absque residui capitis mortui memoria, efficiat. In piscibus verò, ut cruor non à calore, at solis vitalibus partium fermentis agitatur, ita nec respiratione opus fuit. Siquidem anhelitu liberè egere poterant animalia, quorum cruor caloris timore caret. Eo quod à calore sit inseparabile, quod cruoris parte aquosiore exhalata, residuum grumescat, ac tandem in siccam molem degeneret, nisi incessato aeris attractu & connubio in toto pulmonis & thoracis, sulphuri cruoris ipse aër commisceretur, velut aquarum separator, & sulphur efferret, in ultimo sui esse, mutatum, unà cum aqueo vapore, per Gas insensibile transspiratum.

46. Istud non fuit nudum, refrigerii munus; (quanquam sit in Scholis sic putatum, quæ cuncta calore & frigore metiri sunt solitæ:) sed adjuncto arteriarum vitali fermento, (hactenus fortè, ac potissimum arteriæ, venas per totum corpus comitantur:) fuit majoris momenti, atque necessitatis opus. Adeoque nec pulsus est plus ad difflandas fuligines cruoris quam sanguinis, nec vice versa; sed merè potissimum inservit, (præter fabricam, illuminationem, & continuitatem vitalis spiritus:) ad præparandum sanguinem in exspirationem citra caput mortuum, quod quidem prorsus naturæ requisitum. Non quidem ad fugandas fuligines calore partas, (quanquam nulla fuligo ex udis exhalet propriè;) sed potius ad impediendum, ne caloris opera ordinaria, vapores, (quos vocant fuligines indistinctim,) generentur. Aut proprius loquendo, ne vaporibus, è cruore discedentibus, cætera cruoris pars inspissata, perniciem totalem faciat.

47. Quorsum aspice, quod dolente, calente, & vulnerato digito, statim insolitus eo loci pulsus se proferat, eo quod aeri ingressus, ad extravenatum ibidem cruorem, & in labris detentum sit impeditus, timorque est, ne sanguis concrescat, & in pus solidescat.

48. Facto autem pure, is timor minuitur, quia in facto sistit. Ante vulnus enim, ocultus pulsus, mox violentus ibidem oboritur, etiam

etiam antequam calor, & præsuppoſita fuligo adeſſent.

49. Pariter quoque, mox atque internis membranis, noxa aliqua ingruit, arteria ſtatim mirum in modum, toto induréſcit homine, pulſumque durum, tentum, vibratum, imo & ſerratilem effert. Nullatenus autem (ut Scholæ autumant) quod arteria ſiccetur, ut in corde prænunciet, ac medenti aperiat, qualitatem ac naturam partis affectæ: (Quod ridiculum,) natura namque ubique incumbit cauſis intentionaliter maturandis, promovendis, vel amovendis: nequaquam autem edendis ſignis pathologicis, diagnoſticis vel prognoſticis. Sunt enim hæc ſigna per accidens ac præter intentum naturæ, à medente notata & obſervata. Si namque in progreſſu naturæ, contingens trahatur in noſtram cognitionem, id illi eſt per accidens, & totum exoticum, quæ nil (exceptis aſtris,) cum intentione prænunciandi operatur. Sed quidquid facit, id ex juſſu eſt, qui eſt proprietas dotalis ejus; Non igitur arteria pulſum profert durum, eo qoud ipſa aridior, & ſiccior facta ſit, quoniam nulla ſpes eſſet, poſt ſiccitatem membranæ, mollioris unquam pulſus; ut nec rehumectationis partis ſemel exſiccatæ. Teſtis ſit ſenectus ipſa, arida & exſucca. Nec denique canalis aut tubus arteriæ, induréſcit iſti ſignum: ſed in cauſam, finem atque media, alterius intenti. Nimirum ſi verum eſt Scholarum documentum, quod arteriæ pulſent ob finem attrahendi aeris cor refrigerantis, certe ſi ſui illius documenti perpetuæ memores eſſent, ut deberent, ſaltem illa tentionis duritie, commodius aerem inſpirarent arteriæ; cum alioqui mollis arteria attrahendo concidat, vermiculans, atque undoſa in ſe labatur, atque adeo, os ejus, quod in duritie hiat, in laxitate clauditur.

50. Induratus ergo pulſus, indicat contractam, non autem exſiccatam arteriam.

51. Si etenim pulſus ad hoc ederetur, ut defectus ac partium qualitas proderentur, certè in apoplexia eſſet pulſus molliſſimus (quia cerebrum pars tota medullaris ſtatuetur offenſum,) qui ibidem ſemper eſt durus, & fortis. Sic & oſſifragium, pulſum faceret omnium duriſſimum. Et pure jum facto, major & crebrior pulſus eſſet, quam dum fit. Eo quod præcedens labor, ſpiritus egeſtatem peperit, & præſens pus ſive putredo difflatione celeri eget. Pariter in phlegmone, ſyſtole opportunior, longeque manifeſtior eſſet, quam diaſtole. Quæ cum in facti veritate non ſic ſe habeant, neceſſe eſt, Scholas in finibus pulſuum erraſſe. Quin etiam tunica arteriæ, in adventum ſudoris, utut antea durior fuerit, iterum molleſcit, cum ſcilicet major eſſet explodendæ fuliginis neceſſitas, quam attrahendi aeris. Deberet inquam arteria tum patula eſſe, atque durior cum crebra compreſſione: non autem magno pulſu, undarum more, lentius concidere. In affectibus pulmonis demum, cordi vicini, tot venis, arteriis, & cartilaginibus undequaque referti, laxus & undoſus eſt pulſus, & in puris vomica, cum aliquali intermiſſione. Pulmo inquam, ſuis fuliginis exploſionibus opportune importuniſſimus, indigeret pulſu duriſſimo, tenſiſſimo, & fortiſſimo. An forte duplex arteriæ tunica, ſudore futuro jam eſt imbuta? hactenus madore alieno molleſcit? alias madoris expers? An duritiem, poſt horam ſudoris reaſſumet? ſuique ſiccitatem alternata mollitie ad lubitum ferè compenſabit? Quam enim imbecillitatis plena ſunt medendi theoremata Scholarum? Siquidem in præfatis pulmoniacis, laxiſſima arteria & pulſus undoſus, nobis patefaciunt, in obſequium thoracis anhelitum dari. Natura enim conſcia eſt, non opus fore citato pulſu, ut neque tenta arteria, ubi pro pectore primum ac, conſequenter, ſive ſecundariò, pro reliquo corpore, anhelitus ſuum munus ſuſcepit; eo ipſo nobis oſtenditur, uſus anhelitus alio fine, aliaque parte, quam quibus pulſus eſt præfectus. Quoties itaque plurimo aere, pro cruore per venas diſperſo, opus eſt, ut volatilizet id, quod minatur obduratum iri, toties ſe ſtringit, tendit, contrahitque arteria, non autem ſiccatur. Attrahitur autem aer ille, non pro nutrimento ſpirituum, vel fuliginum exploſione: at omnino ut qui in ſe eſt, ſeparator aquarum ab aquis, fermento digeſtionis ultimæ calcar addat, ut totum liquorem nutritium, poſt ſui munia expellat, citra ullam ſui reſiden-

 tiam.

tiam. Igitur aer inspiratus, inservit huic fermento, non pro refrigerio, non pro cibo spiritus, ut neque pro fuliginum folle. Alioqui etiam laxitas arteriæ, incapax est ut sat inspiraret aeris. Futurus vero præparatusque sudor, cum jam in se sit volatilis, & latice tenus præsto effluat, non requirit laboris plurimum, nec arteriæ iudurationem. Labentibus enim viribus, ante vermiculantem undosus est. Debilitata quippe natura, non meditatur amplius magnum laborem, Apoplecticus autem, est maxime & longe durissimus pulsuum: ac potissimum sub mortem. Id volunt Scholæ fieri, quod pulsus & anhelitus eadem esset, ac individua necessitas, atque finis. Quatenus (ajunt) cor volet compensare defectum anhelitus. At syncopes virginum uterinæ, quibus anhelitus est exstinctus, viresque validæ (nam inde resurgunt plerumque) pulsus minimi sunt, in redargutionem præcedentis doctrinæ. Sic pariter pulmonariorum pulsus, undosus, & languidus, quibus tamen natura deberet satagere penuriæ anhelitus. In apoplexia autem, cur durus & magnus sit pulsus, rimandum ex natura morbi. Quam ex professo libro & lithiasi semel attingam.

52. Nunc rei propinquitate duos aphorismos exponam. Quorum primus est: *Dum pus fit, major labor, & dolor, quam facto pure.* Omne apostema in pus desinens, continet necessariò aciditatem, quæ cruorem in grumum cogit. Ideoque deinceps incapax est transpirationis: quocirca natura omnem movet lapidem, arteriasque concitat & anhelitum, ut per aerem fermenta præpediant ejusmodi effectum. Ac tandem nil proficiens, cessat ab isto conatu. Etenim nedum cruor, quatenus grumescit, naturæ infestus, sed quatenus extraneum continet aliquid, (aliàs namque non fieret apostema) Acidi enim proprium est omne alimentarium immediatū coagulare; Hinc pus. Rectius quam Galenus, ergo Hippoc. dixit: *Non calidum aut frigidum*, &c. *sunt morbi: sed acidum, acre, amarum, & ponticum.*

53. Vulnus namque simulatque corruptionem sentit, labra tument sua, & pus fit, nisi violentior vis pejus, sive Ichor saniemve manare cogat. Pus autem Idiotis, bona vulneris digestio dicitur, id minus malum rectius censendum. Verum si vulnus sit recens, ac balsamo à corruptione munitur, non advenit pus. At cum fundum vel labra acor, putredinis index contrahit, fit pus. Sæpè enim vermes in vulneribus ob putredinem conspicui. In culinis, si carnes corrumpi incipiant, illarum juscula acescunt. Quapropter omnis potio vulneraria, occultum alkali, & quidem volatile, in se contineat oportet, si accidentibus, ex corruptione acoris natis, resistere debeat. Quatenus alkali quodvis omnem aciditatem, quam attingit, perimit. Sic nempe lapis cancrorum diureticus est, & vulnerarius, quod satis constat. Nam vino maceratus, post diem, sapit lixivium.

54. Alter aphorismus dicit *Ventres, natura hyeme calidiores, quam æstate.* κοιλίαι enim cavitates sonat, non ventres. Soppositius est, non conformis vicinis, nec genio senis congruus. Primario falsus est denique. Nam hyeme edo calida, bibo non saltem frigida. Attamen à pastu frigeo intus. Quorum nullum æstate sentio. In tangibilibus enim tactum judicem sumo.

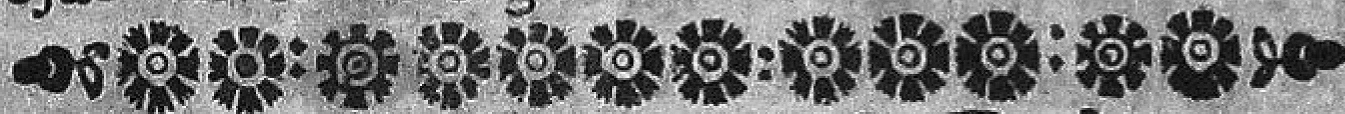
55. Excusant Scholæ, ajuntque exterum frigus intropellere calorem nostrum, unde felicior digestio. Inprimis sat alibi docui, digestionem non à calore esse. Deinde à pastu, hyeme magis intus frigus quam æstate sentitur. Fateor equidem, omnem calorem esse à spiritu vitali sanguinis. Si itaque per frigus, spiritus cum sanguine intrò pellatur, periculum suffocationis erit, pulsusque indicium daret, si fuligines expellendæ usum pulsus importent. Item major & velocior pulsus esset hyeme quam æstate, si vera sit Scholarum hypothesis. Sed consequens est falsum: ergo & hypothesis. Sin solitarium calorem, absque spiritu, intrò fugere velint: jam inviti admittent, idem accidens per subjecta migrare. Tandem quorsum calor ad suum fontem intro iret? Et quidem generaliter in omnibus id hyeme fieret? An enim cor sanum. quod præ caloris abundantia & fuliginū metu, continua necessitate pulsaret, non poterit ob hyemem sibi de caloris sufficientia providere? vel quare nō cessat pulsando potius, quam quod calorem

calorem à se dimissum, præ egestate ordinaria repetat?

56. Hæc levi pede pro more transiliunt Scholæ. Dicunt enim, copiosius alimentum hyeme absumi quam æstate, propter abundantiam caloris. Et iterum, copiosiorem calorem hyeme augurantur, ex pluris alimenti indigentia. Idem nempe, & eodem respectu, esset causa & effectus ejusdem Pater & Filius, antè & post respectum sui. Ego vero aerem incuso. Qui quoties frigidior est, etiam est suæ naturali qualitati vicinior, & separator aquarum potior, adeoque cruorem magis in Gas volatilizat, quo aer est frigidior. Non secus atque de navigantibus est dictum. Alioqui somnia Scholarum evanescunt, quoad calorem, cavitatum, & puteorum per instrumentum, dimetiens ambientis qualitates. Quoad ventrem humanum autem, similiter, si degat in hypocausto subtepido. Sensus autem organa, nequeunt momenta caloris exquisitè distinguere, ubi est semestre intervallum. Quia stant ipsamet tempestatum alterationibus obnoxia. Ideo & applicatio sensibilium, ad organum sensus, diversa statione fallax est. Videntur quoque stomachi hyeme calidiores, eo quod pluris alimenti egemus. Nec mirum quia æstate proinde liberalius bibitur. Nutrimur autem potu celerius, quam cibis.

57. Usus ergo pulsuum sunt, 1. Ut per interstitium traducatur cruor in sinum sinistrum. 2. Ut inibi, & clientibus in arteriis fiat spiritus vitæ sanguine. 3. Ut fiat è cruore, sanguis arterialis subflavus. 4. Ut à mente humana informetur. Sunt nimirum arteriæ, stomachus cordis, ut meseraicæ sunt culina jecoris. 5. Ut fit continuatio luminis vitalis, per totum. 6. Blas pulsuum, est ad fabricam caloris, non autem frigoris. 7. Ut cruor in habitum corporis pro alimento dispersus, totus fiat perspirabilis, sine fæcis memoria posthuma. 8. Anhelitus autem pro scopo habet hunc postremum duntaxat pulsus usum.

58. Tandem & hoc addo: Non esse spiritum animalem in natura. Utpote mutatio, quam spiritus vitalis recipit in cerebro, non est ad formalem transmutationem: sed est gradus perfectivus, ad destinationem sui. Nimirum spiritus innatus, intendit ex vitali influo sibi simile generare, idque in singulis sensuum officinis, illiq; dat sigillum sui organi. Sic nempe opticus spiritus non gustat, non ambo tamen proindè specie differunt, quanquam muniis. Etenim in vitalitate cordis animatur semel à mentè, fitque ejus universale organum vitæ.

ENDEMICA.

1. *Scholæ stete runt unde incipiendum erat.*
2. *Aerem ambientis, non inspirari in arterias.*
3. *Implicat, aerem vice singula inspirare, & fuligines explodi.*
4. *Demonstratur incompatibilitas.*
5. *Sequeretur inde, quod non elevetur arteria, nisi ut concidat.*
6. *Cessarent finis, modus, & possibilitas attracti aeris, per pulsus.*
7. *Endemica trahi per anhelitum.*
8. *Vapores non trahi intrò ab unguentis.*
9. *Spiritui vitali deest Vis generativa sui.*
10. *Paracelsi magnes humanus, est figmentum.*
11. *Non dari fuliginem in corde, & arteriis.*
12. *Totam Scholarum Tecmarsin esse pollutam.*
13. *Endemicorum progressus.*

1. NOn sat est dicere, fodinæ eructant venarum nocui realgaris Gas sylvestre, ac metallicam malignitatem; paludes, vaporem fœtidum; semisalsa flumina atque litora, nebulam morbidam, atque soli fracescentis contagium. Ast propius eundo, adaptationes causarum ubique dant indagantibus intellectum, ignaris autem neglectum.

2. Indubium enim erat, hominem in aere morari, circumquaque aere allui, imo & vesci, ejusque impressionem violentæ tyrannidi, vicissitudinemque alteritatibus subjici, qua aer continuus aquarum separator est. Aer itaque, per os, & nares promiscuè in pulmonē trahitur parte potissima. An vero aer, & per consequens etiam ens endemicum ab ambiente intro trahatur per arterias, affirmant Scholæ. Ego verò primus, multa rationum, magnaque veritatis authoritate suffultus, dubitavi. Consequenter quoque irrita esse ad pulsuum locos apposita unguenta, ut intro trahantur.

3. Inprimis repugnant sibi hæ Propositiones. Aer trahitur per cutim in arterias.

Et depressio pulsuum, est ad depellendum fuligines, suscitatas successive à corde.

4. Quoniam si fervore continuo continuæ suscitentur fuligines, iisque expellendis indesinenter cor cum arteriis laboret: certè nullus locus nec spatium motus erit, attractioni aeris de foris intrò. Nam si è centro cordis, per arterias successiva, continua, & indesinens est pulsuum expulsio, necessariò quoque totus arteriarum canalis, continuo filo à corde, ad pellem usque, repletus erit fuligine; Cujus fuliginis explodendæ, cum major esset necessitas quam aeris attrahendi, (citissimè namque ignis extinguitur fumis, non autem tam citò refrigerii penuria consumit totum,) non est ergo mora pro attractione aeris. Quin etiam, citato pulsu attractus aer ac pusillo spatio moræ, sic in minutulis arteriarum ramis, aer fuligini involutus imbueretur, quod potius expulsionis usum augeret, quam refrigerio cordis satisfaceret. Stante ergo fuliginum hypothesi, aer forinsecus nullatenus trahitur per arterias intro, adeoque Scholæ incircumspectè sua dictitant, & invicem sibi tamen subscribunt.

5. Quinimo ex eadem hypothesi sequitur, quod per se non elevetur arteria atque primariò: sed tantum principaliter elevetur ut concidat, ea denique opera sarcinam deponat, pellatque suffocationis metum. Cum iste finis pulsuum esset præcipuus, alter verò qui est refrigerii, sit respectu prioris secundarius.

6. Denique si arteriæ, aerem intro sugerent, ad quem quæso finem id fieret, cum magis noceret quam prodesset crudioris endemici aeris suctus? Etenim non propter refrigerium cordis: cum singuli pulsus vix tantillum, minimis, & extremis arteriarum osculis, de aere allicerent, quod tractu celerius, mox dein, per arteriæ depressionem non exploderetur? Imo citissimè; eo ipso sic fuligini esset counitum, & calefactum à sanguine arteriali, ut nequicquam inde refrigerii cor in se sentiret: cum præcipue non unico attractu aer isthac, à pelle ad cor pergeret, sed multiplici arteriæ depressione intercedente sic in via incalesceret, ut omnem refrigerii spem eluderet. Quocirca, si arteriæ aerem forinsecus allicerent, necessariò semper elevatio arteriæ, longè depressionem superaret velocitate & magnitudine: quod abusivum est. Ut etiam, quod aer refrigerii qualitatem servaret impollutam, per tot anfractus arteriarum sensim introductus. Denique nec arteria traheret aerem, ut exinde spiritus vitalis augmentum sumat. Quoniam, consensu Scholarum, spiritus vitalis non ex aere; sed è vapore cruoris fit, in corde ad extremum elaborati, ac vitali facultate insigniti. Hebesque sit affirmatio, quæ supponit, spiritum vitalem nutriri simplici elemento. Dum nutrimur iisdem, quibus generamur. Quapropter cum aer introtractus, sit corpus elementale, non habeat naturam spiritus sanguinei, ut nec humana determinatione aer unquam possit individuari, non poterit nutrire corpus concretum, ut suo loco docui, quin semper universalis elementi Proprietates servet, non autem Archei conditionem acquirat. Aer enim, nec nobis affinis, nec vitalis est lucis capax. Ideoque arteria horrebit exoticum, nec prius debitis officinis elaboratum aera in sui familiam adsciscere: nec attentat natura aliquid frustra; ut neque aerem præparare, ut fiat id, quorsum planè possibilem non habet inclinationem. Frustra alioqui, per tot digestionum apparatus viscerum dispendia & officinas, spiritus vitalis fieret, si tam levi compendio, & citra usuram de foris maturetur. Decepit enim Scholas, quod hactenus creditum sit, ignem necessariò aere nutriri: idcirco & spiritum vitalem, ut omnis caloris nostri authorem, indigere pro sui cibo, aeris elemento. Ast, jam superius elucidavi, ignem nec substantiam esse, nec nutriri aere, imo neque re combustibili: nisi quod properando ad fines suæ destinationis, requirat inflammabile pro objecto: non autem pro nutrimento. Defectu quoque objecti, perit in instanti, dum suæ destinationis finem est assecutus. Quippè cum nec substantia sit, nec accidens, perit quoque defectu objecti: eo quod suum objectum sit quoque ejus subjectum. Adeoque & istud est sibi singularissimum, & hactenus nescitum. Cessat ergo finis, ob quem traheretur aer externus, per pellem in arterias, cessat modus, cessat-

cessatque possibilitas, stante fuliginum hypothesi.

7. Denique si arteria sugat aerem per pulsum, indifferenter sugeret, & endemica promiscuè, adeoque nocua esset ejusmodi attractio. Quod falsum frequenti experientiâ adnotavi. Præcipuè, quod quoties pestis peregrina deforis contrahitur per anhelitum, ejus adaptatio non fit, nisi juxta stomachum. Quod per sensum loci, anxietates, vomitum, suspiria, cephalalgias,& deliria palam fit. Adeoque pars in nobis, quæ primos motus apprehensionum sentit ac format,etiam primos pestis insultus sentit. Concedo quidem, pestem contrahi,contactu rei contaminatæ, atq; illicio sentiri dolorem, velut pungentis acus: At hoc non arguit, fieri proin suctum aeris per arterias, ubi ipsum venenum aptum est,pellem inficere & confestim in escharam urere.

8. Est nimirum longè aliud, pestem intrò trahi per arterias, sive per suctum allici: atq;aliud, per attactum, tanquam per serpentis ictum intrò, vi suæ contagionis repere; emplastra enim,balnea & olea, pellem alterant, & consecutivè vel pergunt alterare, vel trahunt è centro ad pellem: Non autem quod intro materialiter inde petiti vapores trahantur. Tum demum, pulsus non est per modum respirationis, quæ uno suspirio quidquid in thorace est aeris, efflat: sed est pulsuum motus interruptus per oppositum & creberrimus,proinde non minus exspirans quam inspirans,festinantq; alternativi illi motus tantum,quod si quid aeris attraxissent,idfrustrato fine intraret, cum in instanti iterum extunderetur. Siquidem quod osculis est vicinius, id etiam primo efflaretur. Adeoq; spem non haberet aer, unquam penitius admitti, aut refrigerio cordis se satisfacturum.

9. Denique, spiritui vitali deest vis generativa, qua aerem in spiritum transmutatione formali deduceret. Cum illa vis competat fermento & officinis, sine quibus non fit cruor. Neq;enim cruor potest generare cruorem, & dato chylo stomachi, in vena aut arteria; non proin fieret unquam inde cruor,aut sangvis. Aer ergo etsi corpus aptum esset, non posset fieri tamen alimentum spiritus vitalis, nisi primum in corde fuisset elaboratus, vividus, & illuminatus individualiter juxta speciem humanam, quorum singula elemento repugnant.

10. Nugax ergo est commentum irritum; fictumque est cordis refrigerium, attracto aere intrò,per arterias. Fictusque est hominis Magnes à Paracelso celebratus. Cum arteriæ nil intro sugant, essetque aer sic introductus,majori arteriis oneri,quam ficta Scholarum fuligo. Si ergo arteriæ non trahant aerem, multo certè minus id faceret caro, cavitatis carens aeris inimica.

11. Enimvero, aerem forinsecus trahi ad cor,per arterias, tam ad ejus refrigerium quam alimentum, atque augmentum spiritus Archei, non est nisi merum commentum: sic æquè est frivolum Scholarum inventum, quod sola necessitas explodendæ fuliginis, in corde natæ arterias deprimeret. Siquidem præcedenti jam limite alios pulsuum scopos ad longum ostendi. Nam quidquid in corde fit, aut purum ens est putumque, defæcatum, atque vitale. Non est enim ibi adustio, empyreuma, siccitas nec fuliginum causa efficens. Insulsum enim est vitæ fabricam,destruenti igni sic comparasse, ut sanguinem ibidem aduri,& fuligines fumosas edere, fingendum sit. Nam si quæ exoticæ aporrhoeæ quandoque præter naturam,cordis limites inordinario attingunt; confestim arythmos palpitationum & procellarum intermittentium defectus sentimus. Verùm si ordinaria esset cordi fabrica fuliginum, quomodo sequestrarentur à spiritu vitali; & quo vallo,diremta ab invicem manerent? Quomodo possibilis esset fuliginum explosio, quæ simul sibi intimè permistum spiritum vitalem non profunderet affatim? Adeonè,uti Scholæ nil habent puræ doctrinæ, etiam nil impolluti,nil sine excrementitia, & stercorea fuligine, infoedum patiuntur; Putantne essentialia vitæ munia,tam fuligini quam vitæ spiritui, competere indifferenter? Adeoque & hactenus commisceri? Quomodo depressio arteriæ, in finem bonum, & à Creatore destinatum, hactenus tenderet, quæ cum fuligine simul spiritum vitalem sibi permistum, efflaret? Adeoque mortem, atque perniciem præsto adferret? Quomodo ipse rerum arbiter, summè honoran-

norandus, vel à creato homine, per pulsuum systolen non fecisset mortem? Denique si fuligo esset pulsuum modulamen, (ut volunt) quis esset ille separator, qui fuligines potius in carnis habitum foras quam per aortas, recta in caput discedere cogeret? Aut si indifferenter cum spiritu vitali, in sinus cerebri commista fuligo properat, cur non continuo sensuum turbant œconomiam? Quid si arteriæ compressio, fuliginum expulsioni sit dicata, cum enim arteriæ sint lateraliter pertusæ, sic ut locis per quæ transeunt, hactenus spiritum & vires vitales largiantur: ergo & isthac simul fuligines expellerent. Quæ sanè perniciosiores essent omnibus visceribus, quam ipsis arteriis, eo quod hæ censeantur recenti aere recreari, non autem viscera. Si ergo velint, fuligines per arteriarum compressionem expelli, ostendant nobis prius, fuligines non secus, quam per ultima arteriarum oscula, purgari posse, idque sospite semper spiritu, fuliginibus permisto. Scholæ profecto pollutam fuligine doctrinam sustinent, cœcoque ignaviæ suasu, suo subscribunt genio Galeno.

12. Cum igitur materiam, calorem, residentiam, contentum, & circulum urinæ ignoraverint, pulsuum vero causam efficientem præterierint: ad calores verò, & frigora potissimum refugerint, verosque fines neglexerint, tota Tecmarsis medendi polluta mansit. Scholæ igitur, velut ex tripode prophetatæ sunt, tam in cognitione morborum, quam eorundem progressu, atque termino. Quod postmodum multò luculentius probabo.

13. Endemica ergo, qua & quorsum intrant, affectant omnia: caput videlicet, thoracem & horum clientes. Quantumque valent, tantundem operantur atque efficiunt. Quædam enim labem, in partem imprimunt, & deindè abscedunt. Ut sunt nebulosa, fœtida, fracida, &c. Quædam vero specie fumi intrant, ac inspirantur mineralia, quæ intus denuo coagulantur diversimodè. Nam aliqua cum screatibus exspuuntur, si noxia non sint. Alia vero, parietibus cannarum pulmonum, tenaciter in vitam adhærent, suamque in hospitium tyrannidem exercent. Hujus generis est, quidquid è venis mineralium effumat. Quapropter & fumus mineralium ob sui malignitatem & virus arsenicale, synonyma evaserunt: Coincidunt nempe Arsenicum & fuligo, sive fumus metallorum. Unde raucedines, cordis tremores, lipothymiæ, asthmata, pleuritides, peripneumoniæ, tusses, sputa cruenta, tabes, vomicæ, &c. Interim non liquet, endemica per arterias trahi, neque easdem affici immediatè. Sin autem Mercurius tremores pariat, saltem id est arteriis impertinens. Nec etiam proinde tremunt, quibus Mercurius per inguina intro ad ictus est: sed vesicantur ore, gutture, uvula decidit, & ulcerantur, vacillant ac nigrescunt dentes, tumet caput, & immensum salivant fœtida. Deauratores quoque, fossores & separatores Mercurii, quia inspirant virus capiti lethale, atque nervaceis; efficiunt in nobis endemica quandum possunt.

SPIRITUS VITÆ.

1. *Doctrina Veterum de triplici spiritu.*
2. *Steterunt, unde incipiendum.*
3. *Spiritus vini, continet duo tantum initia chymica, ad lubitum Artificis flexibilia.*
4. *Spiritus vitalis, è spiritu vini.*
5. *Ebrietas quomodo.*
6. *Spiritus vini, & aqua vita quomodo differant.*
7. *Quidquid solo igne stillatur, recedit à viribus prioris concreti.*
8. *Differt fermentum stomachi & panis.*
9. *Fermentorum pluralitas.*
10. *Nescitum Gas, peperit plura absurda, in rerum distinctione.*
11. *Sanguini, & non cruori, inest anima.*
12. *Cruor, absque spiritu jecorario.*
13. *Ebrietas.*
14. *Progressus spiritus vitalis, per munia.*
15. *Indoles essata, ipsius spiritus.*
16. *Qua per sensum censentur unum, decernuntur in effectibus.*
17. *Unde spiritus vita sit balsamicus.*
18. *Spiritus aqua vita, solo attactu, oleositatem amittit.*
19. *Statim fit sal.*

1. DE Archeo tanquam fabro in semine, jam antè disserui, & qualiter cuncta disponat tam in generatione, quam transmutationibus ciborum per cursum vitæ; quod mutius propriè spectat spiritum insitum: nunc autem quomodo atque unde constituatur spiritus in arteriis fluctuans, occasione Blas humani jam descripti, illorum officium & proprietates consequenter hoc tramite explicare suscepi. Scholæ docent alimenta primùm in chylum, dein in chymum ac cruorem mutari, adeoque in jecore spiritum quendam naturalem fieri, qui repetita dein digestione cordis, in vitari, qui repetita dein digestione cordis, in vitalem mutetur. atque tandem in cerebro animalis, sive sensitivus fiat. Sic ut naturalis, sit alendis partibus; vitalis vero, conservandis iisdem: atque animalis, sensus, motus, animæque, functionibus destinatus.

2. Ast autumo, longè aliter philosophandum, atque ulterius progrediendum fuisse: etenim spiritum quendam, ex Hippocr. noverant illud esse impetum faciens. At non sufficiebat scire, quendam esse spiritum, quibus organis fieret, quidve agarét, dixisse, nisi simul ejusdem indolem, substantiam atque proprietates, cum fiendi modo, explicarent.

3. Alibi tradidi, quod è qualibet planta, & fructu, apposito fermento fiat aqua vitæ. Quod cum vulgo scitum sit, dum è granis, hydromelite, & succis aquam vitæ fabricat: demonstrationis non indiget propositio. Est autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleosus, (quatenus totus inflammatur,) totusque salsus, (quatenus acris, mordax, sicut ore detentus diutius, epidermida gingivarum ac labiorum urat,) unumque & idem simplex, sic duo tantum, & non tria chymica initia continet. Sic quidem, ut pro nutu artificis, tota aqua vitæ sal fiat, vel oleum; Hoc est: Ejusmodi initia non esse initia, non constantia: sed arbitrio humano mutabilia.

4. Continet autem vinum pro parte sui vinosa spiritum, aquæ vitæ respondentem: hinc enim, absque aliarum officinarum maturitatibus, rapitur per stomachi arterias ad caput.

5. Sic, ut si plus justo, (vini) insit stomacho, sequatur ebrietas, quatenus spiritus vini largius in caput affluat, quam commodo intervallo queat commutari, determinatione individuante humana. Hinc enim constat commutatio, itemque fermenti operatio.

6. Veruntamen in vino est iste spiritus mitior, quam aqua vitæ, quæ per distillationem elicitur. Quod à pari spectatur in oleo olivarũ. Distillatum enim (quod vocant oleum laterinum, vel oleum Philosophorum,) differt longè ab oleositate, quæ elicitur ex oleo simplici, per solam digestionem cum sale circulato Paracelsi. Separatur namque sal circulatum, idem in virtute, ac pondere, postquam oleum olivarum in suas heterogeneitates divisit. Dulce enim ex duplex oleum ex oleo olivarum, prout & suavissimus spiritus è vino separatur, longè ab aquæ vitæ acrimonia segregatus.

7. Unde consequenter didici, quidquid solo igne distillatur, procul à viribus concreti recedere.

8. In nobis autem, etsi cibus suo modo putrescat, (si nempe putredo ista sit medium transmutandæ rei, in rem,) attamen in digestionibus nostris per istam putrefactionem (actionem inquam fermenti stomachici,) non extrahitur aqua vitæ ex oleribus, granis, pomis aut leguminibus. Siquidem intentio naturæ, non est tunc procreare aquam vitæ; estque aliud in nobis fermentum, quo res resolvuntur in chylum, atque illud, quo res dimittunt ex se aquam vitæ. Nam herbæ, dum per fermentum in aqua putrescunt, pro extractione aquæ vitæ manent caudex, stipites & folia integra, in figura & duritie pristinis: quæ à nobis

 mansa,

mansa, in chylum vertuntur, primamque sui faciem amittunt.

9. Quocirca comprehendi, tot putrefactionum varietates, totque stercora unius panis specie diversa, quot species animalium pane nutriuntur. Imo præterea, longè plura panis fermenta, siquidem adhuc pluribus mediis, tam sponte, quam ex instituto panis putrescit. Quod de pane enim, tantundem de aliis cibis, sit dictum.

10. Scholæ quidem sciebant, nil nobis proficere, quod in sui radice non contineret vitæ præludium,(adeoque aerem idcirco, pro spiritus augmento admittunt, Poëtarum deceptæ monitis, vitales auras dicentium:) voluerunt nempe in cruore, spiritum hepaticum, naturalem, actu esse, auræque instar gliscere. Putarunt nempe esse vaporem; nesciæ, quod vapor nunquam fiat Gas incoagulabile, aura, æther, vel exhalatio sylvestris: sed maneat semper aqua. Putarunt itaque, quod vapor è cruore extravenato (prout è quolibet tepente liquore,) exhalans, esset cruoris ille spiritus, unde materialiter spiritus vitalis fabrefieret.

11. At sanè cruor, quamdiu in vasis Mesenterii & Portæ fluit, est spiritus expers. Quare & per laxativa evocatus, putidus excernitur, absque notabili debilitatis indicio, quod non ita fit, si ad venam cavam semel pertigerit. Quoniam tum, homogenealiter, cruor est sigillatus præludio, ut fiat sanguis arteriæ & spiritus, ideoque indifferenter cum sanguine, in Sacris vocatur spiritus rubens, cui anima inhabitat. Quanquam id proprie de sanguine intelligatur: utpotè, loquens Scriptura ibidem, de jugulatis vel enectis, quibus cruor simul cum sanguine profunditur.

12. Aliquando de digestionibus docebo, quidquid in stomacho conficitur, id à fermento ibidem (etiam ipsum saccharum,) acescere, non quidem aciditate aceti, omphacii, citri aut vitrioli; sed suo fermento pari, & aciditate specifica, quamvis cum aliis acidis in acido symbolizet. Est tamen interna dynami, ab omnibus diversus acor. Estque istud acidum ciborum perfectè volatile. Nec obstat: quod hylus in adolescentibus, ossis fixitatem assumat, ut & in fracturis ossium. Est namque idem chylus stomachi, post accretionem, qui adolescenti erat. Ille vero totus tandem difflatur absque ullo sui residuo: rursus ossis naturam in Poro resumit in fracturarum solidatura. Ideoque eo ipso, chylus omnis est volatilis, & hactenus in cruore aliquando spiritus indolem assumet. Non quidem quod spiritus illi insit naturalis, & à cruore diversus: sed potius, quod cruor totus spiritualem characterem in promissione adeptus sit. Joan. 5. *Aqua, sanguis, & spiritus, unum sunt.* De digestionibus vero docebo, quo pacto istud acidum, in chylo transmutetur in salem volatilem, cujus pars excrementitia, cum urina, & sudoribus, proscribitur. Ipsa vero massa cruoris, virtute fermentali cordis, & pulsuum adjumento, transeat in sanguinem, ex flavo rubicantem, unde spiritus vitalis efficitur. Adeoque non aer aut vapor cruoris, sed ipsus cruor in sanguinem, & inde demum in spiritum vitalem deducitur. Jecoris quippe munus est univocum, & dicitur sanguificatio, non autem spiritus creatio: quæ procul invicem distant. Neque enim uni visceri, totidem ac tam diversa competunt munia, maximè quod cruoris rudis moles, nondum spiritibus seminarium aptum sit. Sufficit enim jecori, tam paucis arteriis, & vitæ communione ditato, chyli in cruorem vera transmutatio, & novi entis vera generatio. At in corde, tanquam vitæ fonte, cogitatur primum de vitalibus initiis. Cruor enim ibidem, in sanguinem atque auram vitalem extenuatur; quæ duo unica prorsus actione perficiuntur, juxta promtiorem & tardiorem cruoris obedientiam. Cruor enim fit cum chyli sive cremoris inspissatione, liquidi ideo excrementi, sive lotii separatione: sed spiritus fit cum inspissati attenuatione. Quæ actiones ambæ tam oppositæ, nec ideo uni competunt jecori. Quod si autem Scholæ velint spiritum naturalem in cibis præexstitisse, in jecore vero perfectionem accepisse: cæterum bullitis, coctis, & assis, facile exspirat: & si quis restitet forte, ille nostræ œconomiæ non est hepaticus.

13. Fateor equidem, spiritum vini esse vegetabilium spiritum, facileque rapi in arterias,

rias, tanquam simplex symbolizans, præviè dispositum, ut facilè in spiritum vitalem transscendat. Sed exin Scholæ nil pro suo hepatico conficiunt. Nam spiritus vini citra digestionem è stomacho immediate rapitur in arterias, nec per gradum cruoris assumitur collega vitalis, facile quoq; exin colligitur, vitalem spiritum non præsupponere naturalem. Patetque quod dixi. Si quidem qui deliquia vel tremorem cordis patiuntur, sentiunt vini spiritum mox & immediatè, in consortium vitæ admitti, neque enim tum etiam à multo affatim vino inebriantur. Alioquin vino adhuc corporaliter exsistente intra stomachum, ebrietas non aliunde procedit, quam quod vinosus spiritus, affatim in cor & caput raptus sit, & præexistentium spirituum ibidem confusionem pariat, ipse adhuc in cordis officina nondum politus advena. Cruor ergo ipsius, esto spiritus hepaticus, corporalis, coagulatus in materiam, & vitali œconomia substratus. Per me licet, dummodo intelligamus thethoricè. Nempe ipsum cruorem esse objectum capax, & materiam, ut inde fiat spiritus. Et philosophicè loquendo, sive proprie, non inest cruori spiritus, ipsi à jecore factus. Eo quod hepati incumbat labor sanguificationis, separationis lacticis, urinæ, & sudoris. Dum scil. celerrime ista hæc transeunt per exiles venularum cataractulas. Cruor nempe, etiamsi in meseraicis præludia sui susceperit, vera tamen ejusdem fit generatio, fibrarum item, atque coagulationis dotes, sub celerrimo transitu, cum suo sero, per capillaceæ tenuitatis tubulos. Quod si & hepati insuper, incumbat generatio spiritus: præter enim frustraneam ejusdem generationem, est hepat nimia sarcina, atque officiorum pluralitate prosternere, asini instar. Sufficitque cruori, quod civis venarum factus, participet de vita, vitalique lumine illustretur.

14. Itaque prout à cordis fermento & labore cruor fit sanguis & volatilis spiritus: Ita ab arteriis desumto fermento, cordis vicario, fiuntq; ita volatiles, ut nullam post sui consumptiones residuam amurcam relinquant, sed totali sui transpiratu egrediantur. Cor ergo fabricat à cruore sanguinem, quem eadem aptat extenuatque opera, ac tantundem spiritus vitalis in sanguine facit, quantum cruoris grossities, renitensque ejusdem substantia permittit tantulo spatio, quo intra sinus cordis agitatur, atque concutitur. Enimvero, necdum satis est, novisse cruorem esse spiritum, item traduci in sanguinem arterialem, & dare spiritum vitalem, cujus favore à mente informetur, atque animatus fiat. Et hinc demum transferri in sinus, sive stomachos cerebri, ibidem variam suscipere characterum determinationem. Ita ut motivus fiat in spinali medulla, visivus in opticis officinis. Qui si aliquo errore ad linguam ducantur, gustatui sunt plane inutiles. Quapropter fieri, ut non raro digiti stupescant, pars aliqua mobilis, vel sensum, vel motum, relicto sensu amittat, eo quod alieno spiritu & devio, partes irrorentur. Sunt nempe tactuum Authores motui impares & vicissim.

15. Quin insuper indolem spiritus vitalis, novisse oportet. Enimvero quandoque sat liquebit, ex chylo acido, partim cruorem, partimque urinam salsam & excrementa fieri: Salsedinem vero illam excrementosam esse spiritum volatilem & salsum, qui terræ confermentatus, tandem salispetræ naturam pro parte assumit.

16. Cruor quoque per destillationem, dat hunc spiritum salsum planè volatilem, ac nequicquam à spiritu urinæ distinguibilem. In eo tamen essentiali ambos proprietate differre consideravi, quod spiritus salis cruoris, curet epilepsiam, etiam adultorum, non item spiritus salis urinæ. Ergo patet in cruore, spiritum salsum & volatilem contineri. At quo modo, totus absq; heterogeneitate cruor transmutetur à fermento cordis, in spiritum, quantum dici potest, explicui tract. de vita longa. Quia alioqui naturæ non sunt à priori demonstrabiles, ut nec fermentorum operationes, quia causæ sunt essentiales, in rerum transmutationes.

12. Est ergo spiritus vitalis, salinus, ideoque balsamicus, & custos à corruptione, idque non tantum ratione salis, quantum respectu luminis concepti, in suo sale.

18. Adeoque nec potest aer, ejus additamentum aut alimentum fieri. Etenim quanquam aqua vitæ, facile in spiritum vitalem assumatur, non est tamen hic oleosus ac combustibilis; sed spiritus vini, solo fermenti attractu, facilè totus in salinam naturam volatilem ascendit, ut extemplo oleosam, sive accensibilem proprietatem amittit. Prout per mechanicam docui, tract. de Duelech. Quomodo nempe, unico instanti, in aqua vitæ transmutetur in offam albam, non inflammabilem, quod aquæ vitæ evidentius contingit, per fermentum vitale salinum.

19. Igitur spiritus vini, sine mora, vel ulteriore digestione, confestim rapitur in cor, per arterias stomachi & vires restaurat, eo quod parvo labore in corde perficiatur. Non tamen est putandum, quod spiritus vitalis sit acidus, eo quod spiritus salis petræ sit placide acidus, fiatq; tandem ex spiritu urinæ. Quia spiritus, unde sal petræ in terra coagulatur, non fuit acidus, dum esset spiritus urinæ. Est ergo spiritus vitalis salsus. non acidus, (Acidum enim extra stomachum, toti corpori est hostile:) spiritui urinæ vicinior, quam sali petræ, multoque adhuc magis alienus est à spiritu salis petræ, per adustionem, & commistionem adjuncti, extracto. Salsedinem autem spiritus vitalis facile percipiunt, qui membrum aliquod stupidum habuere, quod sensim tactum recipiens, punctiones & stimulationes patitur, quæ veræ sunt salsedinis indicia. Salsedo quidem spiritus, cognosci potest; sed ejusdem lumen, immediatè & fontaliter à Patre luminum procedens, omnem arcet mortalium indagationem ulteriorem.

20. Porro quod totus cruor sit merus sal, non fortius probari desiderat, quam quod totus cruor homogenealiter in ulceribus, Ascite, &c. Ichor fiat, per degenerationem immediatam. Cruor enim intense rubet, flavescit autem, dum sanguis fit, eo quod rubedo flavescat, ubi per salem volatilem velut dissolvitur.

21. Mortuum adhuc est, quicquid dixi hactenus. Spiritus vitalis, muniis vitæ fungitur. Non est autem liquori, aut exhalationi, quatenus salsis, proprium, augustum vitæ fastigium. Utque vivat, necessario lumen habere debet à Patre luminum, rerum vita. Ergo oportet, ut spiritus, sive æther vitale, sit illuminatum lumine simpliciter vitali, nec quidem universali, sed specifico & individuante. Nec etiam lumine igneo, urente, inflammante, & concentratis radiis conspicuo. Ast, est lumen formale, de conditione animæ sensitivæ. In quo verbo sistuntur descriptiones, & indagationes ulteriores mortalium. Quorsum finge, vermes Nitedulas, lucem in ventre sub noctem habere, (ut & maris bullæ habent nocturnum nitorem, atque plurima, quæ per putredinem in ultimam pergunt salium materiam.) Vitalem tamen, & quæ cum vita illarum extinguitur. Par lumen aliquod finge in spiritu vitæ, qui quoad vivit, lucet, dumque morientis oculos deserit, cornei apparent, & defœdati.

22. Extinguiturque istud subinde lumen, adhuc spiritus vitalis sospite materia, in Peste, veneno, syncope, &c.

23. Nec putes tamen, parem lucis essentiam in nobis, & Nitedulis, ut sc. lumina solo graduũ tono discrepent. Sed revera totidem sunt luminum vitalium species, quot vitalium creaturarum. Idque abundans divinæ largitatis est indicium, quod luminum, quæ nobis sub unica cõprehenduntur, notione & vocabulo tot species, atq; vitalis sint differentiæ, quot sunt species vitalium, utpote quod illæ luces sint ipsæmet vitæ, animæ, atq; formæ vitalium, (mentem immortalem, quanquam & ipsa sit lux quædam incomprehensibilis, excipio tamen, dum de luminibus caducis ago.) adeoque per ejusmodi luces ipsas est sola, atque omnis specierum distinctio. Pater luminum itaque ludit abundantia ineffabili genericorum luminum multo majori largitate, quam in unico vultu humano, propemodum infinitas varietates effingens. Est quædam nempe apud ipsum ingens luminum Resp. & immemorabilium civium legio, cujus similitudinem aliquam exprimit, per formas vitalium, in modo sublunari.

24. Est ergo spiritus vitalis, sanguis è fermento cordis resolutus in auram salsam, & illuminatam à vita.

25. Quod lumen in nobis est calidum, de natura Solis, frigetque in pisce, neque unquam ad ullam caloris potentiam adspirat. Quocirca calor

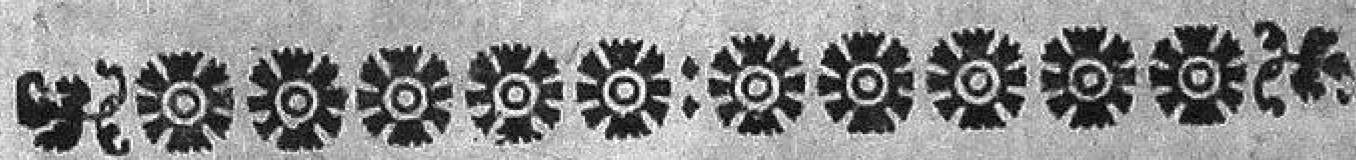
lor noster non est humidi primigenii consumtivus, (ut de vita longa) cum pisces mortem, non effugerint hactenus. Nec potuerint primi, qui ante diluvium mille annos solares viderunt, decuplo plus humidi radicalis habuisse nobis, nisi decuplo extensiora cuncta habuissent. Quod impertinens. Siquidem probabile est, Adamum manu Dei plasmatum, Domini Jesu Christi staturam longè perfectissimam nactum, nec eandem excessisse. Denique pisces, sub mari glaciali essent naturaliter immortales, cum illorum humidum radicale à calore ibidem non effumaret. Religiosi aliquot nostrates, per totum ferè annum, ita à pede in ventrem usque frigent, ut non sentiant se pedes habere. Quocirca saltem nobis essent longæviores, imo & crura illorum juvenilia essent, cum thorax totus, rugis senilibus crispetur, si à calore humidum primigenium consumptum, mortis daret necessitatem inevitabilem. Itemque tam pisces, quam ejusmodi Religiosi, deberent recusare quotidianas alimenti refectiones, eo quod per poros vix quicquam exspiret.

26. Aut si calor esset de essentia vitæ nostræ, certè pars, continuo frigore languens, vel moreretur, vel in piscem saltem mutaretur. Unde est conspicuum, calorem esse vitæ nostræ dumtaxat adjacens, & comitans indicium, non autem fundamentum primarium.

27. Videant ergo Scholæ, quam ineptè totam naturæ crasin calori circumscripserint hactenus. Absit enim, tam stolidè posthac philosophari, ac nescire, aliam esse consumtionem humidi à calore, quæ cum inspissatione terminatur, atque aliam longè, quæ à fermento extenuante tota promovetur ad transpirationem. Hæc namque nullam residentiam post se relinquit: illa vero tophum vel carbonem.

28. Sin autem in nobis, quandoque calor auctus insurgat, adeo qui membra velut adurit, gangrænat, & instar ignis, escharam facit, vel subinde gliris instar carnes erodit: Ista nempe sunt opera salium corrosivorũ, degenerantium, exlegum, à vitali Republica proscriptorum. Sic & per venena laxativa & diarrhoeas, totus cruor in putrilaginem resolvitur, & per venena alia in Ichor, synoviam, virus, Icteritium excrementum, &c. resolutus cruor effluit, sæpè accerimus, sæpè & sine corrosivo æstuans. Errores enim ejusmodi in vita accidunt, (in mortuo namque cadavere, ideo cessant) quatenus à vita, proprio Blas corruptæ naturæ thymosin induunt, accenditque vita ferrum, quo se multipliciter lædit, prout de morbis aliquando.

29. Tandem an sit aliquis spiritus animalis, specie distinguendus à vitali, an vero ejus disputatio sit vera nominis rixa. Dixi, quid res sit in seipsa, cui nomen nihil addit, vel demere potest. Spiritus vitalis, per aortas arterias, in caput scandit. In cerebri autem meditullio, unicus est sinus, qui supernè inspectus, videretur duplex, sed elevata sursum camera, unitatem ostendit, Porro in hoc sinu, arteriæ desinunt in vas quoddam rugosum, alterius planè texturæ, quam sit cætera arteriarum compago. Hac nempe diffluit, & exspirat spiritus vitalis in sinum cerebri, pro ministerio principum facultatum, imaginationis nempe, judicii & memoriæ. Hac etiam pergit distribui in oscula nervorum, incipientium à cerebro. Adeo ut si sit dicendus animalis, quatenus in cerebro determinationem partis suscipiens, proprietates acquirit destinatæ functioni aptas; non videtur tamen proinde diversus à vitali, per materiam efficientemque. Siquidem in sui luminis vitalis amplitudine, est omnium istarum proprietatum capax, sine nativæ essentiæ suæ permutatione. Qui namque ad linguam detruditur, gustatum exercet: Ille vero idem non gustat in digitis: sed utrobique particularem organorum characterem suscipit, & proprietatem induit. Quem si proinde à vitali differre fert animus, tot erunt rursus spiritus divisiones essentiales, quot munia, quotque officiorum pluralitatibus diremta ministeria. Interim rem intellige, & voca, ut lubet: Non enim Scholis ex animosa passione contradictorius sum, dumtaxat enim errores pandere, & nescita docere, superiori authoritate monitus, debui. Errata ipsæ mea pariter æquo detegant animo, gaudebo sanè, si modo proximus utilitatem consequatur, quam opto.

CALOR EFFICIENTER NON DIGERIT, SED TANTUM EXCITATIVE.

1 QUia totum naturæ fundamentum, in cardine caloris versari putatur, sintque jam procul ablegata elementa, mistiones, & temperamenta; Igitur ad stabiliendam Archei ac spirituum vitalium progeniem, de digestionibus deinceps dicendum est. Quas quia calori Scholæ emanciparunt, ostendam calorem, non esse proprium organum digestionum.

2. Decepit quidem Scholas, digestionis metaphora, introducta nimirum poetica libertate, à rustico sensu mutuata, concoctionem, synonymam digestionis, fecere. Utque elixationem sciebant concoctionem, idcirco digestiones, ad bullitionem transtulere, atque utrobique calorem sunt arbitratæ, causam illarum naturalem, totalem, atque unicam. Cernebant enim, per elixationem atque assationem, plurima tenerescere, ac alterari: Ideo ab artificialibus transsumpta licentia, culinam, in stupendas viscerum & ciborum transmutationes, non quidem similitudinariè, sed omnino propriè, proximeque traduxere, perque putationem res in fidem, ac dein in dogma verum, transmigravit, cunctaque naturæ nostræ munia, atque beneficia, in calores, temperamentaque, velut in causas totales, transtulere. Potissimum quidem, quod ventres hominum ac quadrupedum, sentirent, actu calere. Usque adeo deinceps, plus augendo calori, quam digestioni roborandæ, est insudatum. Neque enim ulterius indagarunt, tametsi eventus plerumque spem falleret. Satis putantes, quod tam in elixatione, quam in naturali ventris digestione, calor reperiretur, à quo abunde sibi auxilium exspectantes obdormierunt.

3. Hæsitarunt interim, cum animadverterent cibos, per elixationes, non prorsus totali metamorphosi, in succum transmutari. Etenim carnes, clauso vase, in jusculum consummatum, expresso vero, liquatoque jure resolverunt, at errorem animadverterunt quidem, quia carnosæ fibræ residuæ, tenaces, atque duræ permanerent, & nunquam vera transmutatione, in chylum liquescerent: attamen per credulitatem, errorisq; anti-

antiquitatem, sibi passæ sunt oculos velari quærentes subterfugia, atq; latibula, statim se salvas arbitratæ sunt, dumodò diversos caloris gradus, si non etiam species, atque genera, (ut est igneus, elementalis, radicalis, correspondens elemento stellarum, &c.) imo & calorum momenta, in auxilium & excusationẽ implorassent. Adeo ut unicuique, propemodum graduum momento, sua esset in digerendo crasis.

4. Cui stupiditati se Paracelsus quoque involvit, volens unicum panem, in tot animalium speciebus, accipere specificam cruoris & stercorum diversitatem, ob solius gradus momentum in calore. Quasi latitudo caloris, speciem conderet, aut variaret in substantia.

5. Cæterum dum Scholæ omnem in scirpo nodum sustulisse præsumerent, cecidere deinde in caloris naturalis digestivi, itemque in, præter, & contra naturam, fungosa discrimina. Atque tandem, subindè invitæ, ad sacram occultorum anchoram, in digestionibus refugere debuerunt Ita nimirum, ut esset aliquis calor digestionis author, tam in morbis, quam in sanitate.

6. Oblitæ interim, quod ut contrariorum unicum finxerant genus, atque utrumque paribus dici modis, quod utriusque, unica, & uniformis esset conditio. Quapropter obliti sunt, pares comminisci frigorum species, atque proprietates. Nempe quale esset naturale, digestivum, præter & contra naturam. Itemque radicale, ac primigenium frigus aliquod, docere debuerant. Adeo si calidum radicale respondeat proportione, elemento stellarum, totoque genere discrepet à quovis alio tepore, etiam frigus radicale, totidem numeris, atque viribus, à quovis alio frigore, discrepare debebat, nisi veritatis penuria, suam sophiam; ut sterilem deserant,

7. Ita quidem, licet calor non naturalis in naturalem ac vice versa, per inauditam seminum licentiam, pergerent: nativum tamen calorem & febrilem, in distinctas species, (imo etiam genera:) relegarunt, ut salvarent effectus, calori digestivo tributos. Adeo ut dum crederent, volucres quædam conficere, quæ se contra ignis furorem alioqui defendunt; agnovere ignem aliquem, igne potentiorem. Canis enim ossa deglutita conficit, quæ ignis nunquam in Chylum ausit convertere. Quorum itaque effectuum diversitates coegerunt Scholas, calorem in prædicamenti latitudinem erigere, neglectis interea appositis frigoribus. Cum interim caloris sit duntaxat specifica diversitas, quæ se, ab aliorum numero eximere non valet.

8. Enimvero, quidquid in stomachum ingeritur, peracta tandem digestione, est transmutatum, longeque ab elixatione, cæterisque coctusis, quocunque gradu paratis, separatum.

9. Quia unica fermentorum ignorantia, fecit digestiones, & apepsiæ remedia nesciri, elenchumque non causæ ut causæ, perpetrari. Quare non est otiosa, tanquam de nomine rixa, dum effectus fermentales ascribuntur calori. Quippe hujus quæstionis resolutio medendi intentiones mutat. Proinde soleo lubens causas proprias inquirere, ad quarum scil. meditationem. utilitas sequitur, morbi tremunt, vel vires vigorantur. Fermenta itaque indignantur merito, quod nolentia, sub Relollæo, militare credantur.

10. Quippe nunquam caloris fuit, rem in transmutationem formalem abducere. Cum calor per se: atque primariò, non nisi calefaciat, per accidens autem, separet aquea à pertinacibus. Quæ caloris univoca actio, nullatenus est digestio, tota transmutando conscripta.

11. Nam etsi in nobis digestio, comitante calore contingat, illa tamen non est calor, licet per accidens sit calori connexa. Idcirco enim in pisce, nullus actu calor est, nec tamen proinde calidis is animantibus infelicius digerit, nec ab ingestis, malè se habet hominum more,

12. Frivolum est ideo confugere ad calorem potentialem, pro pisce. Nam in sensibilibus sensu notis, solus tactus Testis & Judex est, non autem ad somnia fugiendum. Nam si digestio calori, non actualiter calido, sed virtuali potestati, sit tribuenda, jam fruor optatu. Alioquin enim, quid id quæso, quam ignoranter rixari, de calore ut tali? Atque interim fateri, esse aliquid præter calorem sensibilem, quod sit digestionis causa continens. Quid enim insulsius dici potest, quam quod potentialis calor, actu

 cale-

calefaciat, hujusque calefactionis ergo fiat digestio? Res in potentia, jam actu agat?

13. At saltem in canina fame est digestio celerrima, famesque implacabilis Ergo tum saltem deberet in calidis nobis, molestus, & infestus sentiri calor, si calore actuali in nobis digestio fiat. Si enim parvam digestionem causat paucus calor, & mediocrem mediocris: Utique ad potentem, ac molestam digestionem, magnus quoque calor adesse deberet. Quod attamen, etsi aliquoties curiosius indagaverim, verum esse non inveni.

14. Tum demum notabile: Quod digestio panis in homine, cane, equo, pisce, anate, ave, toto differt genere, non secus atque multiplex cruor, & sordes inde prognata. Quapropter ab unica caloris digerentis specie, ejusmodi digestionum varietates provenire nequeunt. Igitur Scholæ totidem calorum & frigorum genera erigant, & defendant, antequam sibi credi postulent. Ego proinde tantam cruoris differentiam à proprietatibus formalibus, & specificis fermentis; nequaquam à calore, desumo.

15. Siquidem perfectè scio, quod quæcunque habent efficientia essentialia diversa, habent etiam diversa effecta & attributa. Ita videlicet, quod producta, in genere diversa, requirunt necessario suas causas efficientes genere diversas. Alioqui namque quidlibet produceret quodlibet indifferenter. Prout nempe unum atque idem, consurgit à causis propinquis iisdem. Quã enim est frivolum, potentias vitales, atque formales, specificasque transmutationum parentes teporibus adjudicasse?

16. Etenim si digestio caloris opus esset, majorem calorem, continuo felicior, atque uberior digestio sequeretur. Quo enim quæque causa est potentior in natura, eo effectum suum proprium, potentius quoque perficit. Per consequens, febrientis in causo stomachus, potentius digereret, quam sani. At sane in febricantis stomacho nil ritè digeritur.

17. Statim namque ova, pisces, carnes & jura intus cadaverantur, ideoque ructus nidorosos efficiunt, quos, si ructus acidi subsequantur bonum, tam ex signo, quam ex causa censuit Hippocrates. Est attamen in febriente calor; etiam quandoque is calor est temperatus, dum sc. non molestus est, neque sitim excitat: attamen cassa est digestio.

18. *Corpora impura quo potentius nutris, eo magis lædis.* Quod in febriente est manifestum. *In quo statim tenuissimo, facilisque digestionis cibo utendum.* Abstinendumque à potentioribus cibis, consummatis sc. & jusculis: eo quod absente fermento facile putrent, nidorem contrahunt, ac velut cadaverantur. Non secus atque caro cruda, carpio, pectori, plantis pedum, vel cervici superligata, tantum abest, quod resolveretur in chylum, quod mox ab aliquot inde horis putreant, & fœteant, etiamsi salsa sint. Idem in corpore impuro, atq; febriente, ubi calor adest, deest autem fermentum digerens.

19. Nam si calor sit digestionis causa, in febri alioqui desit digestio, adsit autem calor, plus autem sit incumbendum digestioni, quam refrigerio: potissimum si non infestus admodum calor adsit. Ergo potius studendum esset caloris augmento, quam refrigerio. Adeoque mutandus esset medentis scopus, dum in febri de caloris augmento pro digestione, nutritione, & virium augmento esset cogitandum. Neque etiam conducent acida, esurina, sulphuris, vitrioli, salis, nitri, citri atque similium: sed acribus esset calor excitandus & augendus. Amentiæ quid simile dicit, qui nivem frigefacere ait, quatenus est alba. Sic ridiculum est asserere, fermentum specificum stomachi, digerere propter calorem vitalem, ipsi inexsistentem. Dolendum sane, quod credulitas & pigritia eorum, quibus vitæ cura delata est, cœmeteria in merum sumen commutaverint, desperantes ab indagine proprietatum physicalium, unde tamen cognomen habent.

20. Paracelsus quoque calore digestivo delusus, fermentique stomachici ignarus, admiratur, quod res quædam durissimæ paucis horis in chylum commutentur, & os absumatur in tempore stomachi canini. Qui ad Monarchiam medendi aspirans, defecit, postquam hanc mirandam potestatem nominavit, ignoravit, & fermenta nescivit.

21. Etenim sibi inconstans, alibi hanc proprietatem digestivam, non minus ori clauso, quam stomacho

macho competere scripsit, adeoq; & hinc Anachoretas absque deglutito cibo suam trivisse longam feliciter ætatem. At sane idiotismus ille au sui suo relinquendus: dum interim quidquid intra dentium cavitates forsitan remansit, cadaveratur mox fœtore horribili, non autem digeritur,

22. Memini enim vitrum album & opacum, è fornace mea disjectum, deglutitum à gallinis meis, per colorem lactis delusis: Atqui fractura vitri semper est acuminata: compertum vero est post paucos dies, occisis aliquot gallinis, vitrum circumquaque imminutum punctatim, & acumina amisisse, & globosum fuisse effectum. Cæteræ autem superstites & convivæ, mox post paucos dies reliquum vitrum contriverant, etsi exemptos vitri globulos à prioribus mactatis etiam voraverant. Notabis interim vitrum resistere aquis, resolventibus quævis metalla. Pluribus nempe volucribus fermentum adeo potens est, ut nisi subinde lateribus, creta, argillave vescantur, ex multitudine aciditatis, malè habeant. Contra vero febrientis stomachus, totus nidorosus, cibos triduanos, non rarò adhuc visu distinctos, rejicit, vel quandoque in flavum, aut æruginosum liquamen versos, oberrante sc. fermenti scopo.

23. Hujus stomachici fermenti necessitatem didici, dum puer passeres alerem, exserui linguam sæpe, quam passer morsu apprehendebat, & sibi deglutire conabatur, atque tùm sensi ingentem aciditatem in gutture passeris. Unde ex tunc scivi, cur tam edaces & digerentes.

24. Dein vidi, quod acidum sulphuris stagma, chirothecam meam imbuisset, eamque in succum, parte qua maduerat, statim resolveret. Quod mihi tyroni confirmavit, transmutari cibos ab acido, adeoque habitare in stomacho fermentum, quod omnia ingesta, licet dulcia, statim in acidum commutaret. Quocirca esse quoque acida cuncta, quæ appetitui desidi propinantur. Ut sunt omphacium, acetum, succus citri, aurantii, sinapi, etiam sal & salpetræ iquatenus spiritum esurinum in se habet, & placidissimè acidum. Itemque berberis, ribes, cerasa, citonia, &c. Hactenus arrident ægris apepticis.

25. Est itaque hujus fermenti tam necessaria contemplatio, quod vitæ gubernaculo præsit: dolendumque ideo, ejus cognitionem hactenus in Scholis suppressam. Et quanquam siccitas totius cum senectute invalescat, non senescimus tamen, nisi fermentorum aliquot penuria, pauperie, extinctione. Siquidem cervus, corvus, aquila, anser, &c. primis adolescentiæ annis, nobis longè sunt aridiores, attamen in aliquot secula perennant, imo aquilæ, & cervo, sponte renovatur juventus.

26. Non est autem fermentum istud digestivum in sola aciditate aliquali situm. Neque enim acetum vel jus citri farinam fermentat, imo nec farina fermentata, est proinde fermentum stomachicum: Sed hoc est acidum esurinum; stomachicum, specificum & humanum, ita quidem per singulas brutorum species, specificè distinctum, quod ipsis sit appropriatum. Mures namque, glires, & sues, citiùs famè pereunt, quam phaseolum edant.

27. In homine verò plerumque ad generis amplitudinem adspirat. Interim plures caseum horrent, vinum, lac, vel alia spernunt, quia non conficiunt. Ideoque quæcunque luctantur cum nostra digestione, obversantur fermenti illius proprietati specificæ, fermentumque conculcare nituntur.

28. Fermentum ergo digestivum, est proprietas essentialis, consistens in vitali quadam aciditate, ad transmutationes potens: ideoque & specificæ proprietatis. Falco enim antè moritur, quam panem esitaverit. Dixi jam alias, quod si stilletur cruor, quolibetcunque caloris gradu, attamen semper inspissatur, siccescit, & carbonem post se relinquit. Ille tamen atque idem cruor, totus per fermenta nostri insensili transpiratu exhalat. Cum itaque calor semper operetur univoce, non potest cibum, per digestionem in chylum, mutare in sanguinem, liquorem alimentarium ac tandem per insensile effluvium proscribere, citra ullam sui residentiam. Non potest inquam unicus calor in adolescente cruorem in ossa mutare, itemque in ossifragio, cruorem in porum constringere, qui in adultis, itemq; in sanis, totus in exhalationes avolat. Nisi præter calorem sint aliæ potentiæ cognitiones. & sensationes, horum effectrices principales, Siquidem calori proprium est, & geniale

humidum consumere & crassius retinere exsiccando.

29. Mures enim sine potu, sola farina vescuntur, eamque in succum sive chylum suum resolvunt. Quod sanè, longè à scopo caloris est alienum. Non est Ergo calor digestionis Author, sed est alia facultas quædam vitalis, quæ verè atque formaliter transmutat alimenta. Eamque fermentorum nomine designavi. Sunt autem plura fermenta in nobis, prout de digestionibus mox explicabo.

30. Ast cum fermentum subindè desit stomacho, patet exinde, quod fermentum ipsius non sit ipsi proprium, sed aliunde eò affluat, & inspiretur. Ideoque lien stomacho incumbit sic, ut gallinæ lienem circum stomachum unitissime congestum habeant, ideoque & potentius digerant.

31. Summe admirandam, cruentisque lachrymis deplorandam cæcitatem Scholarum hic aperio. Quæ viscus istud nobile Splenis, in cloacam pessimi excrementi atrabiliarii dedicarunt, cujus unius subsidio vivimus, vitamque, & regna aurea Saturnia possidemus. Acidum autem atque nigrum excrementum, quod subinde nimio fermento imbutum à Splene reiicitur, ob visceris indispositionem; atram ideo bilem commentæ sunt. Quæ postmodum in nostro duumviratu: Itemque de digestionibus dilucidiora fient.

32. Porrò ante conclusionem hujus quæstionis notandum, apud Medicos quatuor tantum esse caloris gradus, totidemque frigoris in simplicibus, à temperato scilicet, usque in caustica, & escharotica: eo quod de virtuali tantum, atq; potentiali qualitate agant, quam suo alibi loco perstringam. Idcirco enim quartus caloris gradus, apud Medicos in rerum natura & ad tactum est temperatus.

33. Philosophi vero calorem juxta ignem metiuntur, adéoque usque ad ignem octo gradus fingunt, quorum adhuc quintum, sextum & septimum, nondum designarunt, quia positionibus suis credi assolet. Octavum tantum in elementis esse volunt, & in hoc elementorum transitum credidere; in igne enim, quasi elementum esset culinarius ignis, aliquid probasse rati sunt, & nuspiam alibi: Totum vero hoc dogma nihili esse, jam ante demonstravi. Inprimis ridiculum: Quod gradum caloris in igne, æqualem frigori aquæ, humiditati aeris, & siccitati terræ, fecere. In quo insigniter delusi, neque adeo eosdem gradus, tam violentos alibi, quam in igne ostentarunt. In hoc scilicet octavo gradu, elementa se invicem destruere, vorare, & consumere, non secus quam ignis ligna absumit.

34. Chymici deinde Medicorum ritu, in ipso igne tantum quatuor gradus fecere, parum sibi curæ assumentes, de reliquis qualitatibus elementariis, eo quod soli pyrotechniæ se emancipassent. Quos nempe gradus distinxerunt, ita ut primus à tepore, sub vaga latitudine, usque in ignem sublunationis spirituum oleosorum. Alter vero abhinc, usque in sublunationem spirituum siccorum. Tertius dein usque in obscuram ignitionem. Ultimus verò, usque in extremam flammæ reverberii potentiam.

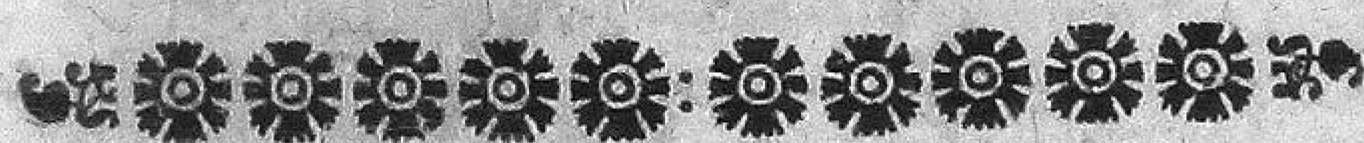
35. Ego verò ad clariorem Doctrinam, in chymicis gradus distinguo, ut primus sit, ubi summa frigiditas est remissior. Etenim qui chymiam, naturæ pedissequam, & simiam æmulatricem fingo, atque subinde Magistram, totam naturam speculationi chymicæ subdo. Secundus ergò gradus in natura, sit calor, qualis est aquæ nondum glaciatæ. Tertius ubi remisse friget, prout est aqua putealis. Alioqui calor absolutus ad tactum nostrum, (qui tepidus est:) fallitur, frigereque putatur, quicquid se minus calet. Et cum plus minusve tactus caleat inconstans facit indicium caloris. Quartus demum gradus est teporis leviusculi. Quintus jam tepet Sextus est noster. Septimus jam febricitat. Octavus, Solis majalis. Nonus distillatorius, & qui jam tactum superat. 10. Distillat cum ebullitione. 11. Sublimat sulphur, & spiritus siccos. 12. Liquefacit, & Pyritem sublimat. 13. Est in subfusca ignitione. 14. Est initio candens. 15. Tandem, est follium & reverberii ultimatus vigor.

36. Denique etsi calor & frigus sint qualitates reales, & gradus suscipiant: humiditas tamen & siccitas, non sunt considerabiles, nisi in suo concreto: ideoque nec constituunt gradus qualitativos, sed tantum quantitativos. Quia humidum in unica gutta, tam altè humidum est in

est in sicca argilla, atque in suo elemento; eo quod humidum & siccum, non sese commisceant in sui radice, nec se mutuo intrent, aut penetrent: ideoque nec se mutuo disponant, & afficiant formaliter. Nam ejusmodi appropriata, competunt seminibus, non autem elementis.

37. Humiditas ergo, & siccitas, gradus non admittunt, nec mutant ideo, ut neque alterant. Quia propriè non sunt qualitates in abstracto: sed ipsamet corpora qualia. Calor vero & frigus, se mutuò penetrant, per minima, frangunt, & graduant.

38. Ideoque nec mirum, Scholas tam mutas mansisse, in gradibus humiditatis, & siccitatis. Aeri enim humiditatem intensam ad octo gradus, aquæ vero eandem remissam, sive temperatam ad quartum scilicet gradum. Siccitatem denique terræ intensam ad octo, igni verò remissam ad 4. gradus. Sed hæ neniæ complexionum, tam in elementis, quam corporibus, quæ falso ex elementis mista credidere hactenus, in rudera cecidere, multiplici ruendi necessitate, undique jam conquassatæ.

TRIPLEX SCHOLARUM DIGESTIO.

1. *Scopus universalis hujus libri.*
2. *Prima digestio in stomacho.*
3. *Prima corporis regio.*
4. *Duo admiranda in hoc opere.*
5. *Digestio altera, & secunda regio.*
6. *Tertia digestio.*
7. *Vltima corporis regio.*
8. *Oblivio Scholarum.*
9. *Status accretionis.*

1. NOn satis est ostendisse, non esse quatuor elementa in natura, ut nec illorum mistiones materiales atque inde resultantes complexiones & luctas, non denique congressus, & complexus humorum inde fictorum, horumque amentiam; contrarietates verò inde natas, atque discrasian esse mera gentilium somnia in Medicinam adducta, & à Scholis etiamnum adorata. Nec sat est, me ostendisse alibi tria prima è morborum, sanationumque classe releganda, Astrorum item causalitatem in medendo refutasse, ventos quoque exsibilasse, consumtiones humidi radicalis, ceu vanos terrores rejecisse. Catarrhos demum, & Tartarorum durum, novumq, inventum explosisse, adeoq, ostendisse morbum tam in genere, quam in particulari, Scholas hactenus latuisse, ac consequenter mortales languere sub arte conjecturali, adhuc fundamentaliter ignota, nisi ipse proprias morborum causas detexero. Cumque intimorū hostium causæ plerumq; sint intimæ, ante omnia functionum historiam proponam; post eam vero aliquot principia naturæ, hactenus inaudita scitu necessaria demonstrabo.

2. Scholæ, cibum atque potum, perhibent in stomacho, vi caloris transmutari in liquorem, quem, ob similitudinem cremoris hordei, vel ptisanæ, chylum dixere. Hunc autem deinceps, à venis, stomacho, & intestinorum toto ductui insertis, & comitantibus, proinde mediante mesenterio adnexis, (quod vice tertiæ tunicæ, intestina vestit, circumdat, atque involvit) paulatim assugi, & intro attrahi ajunt. Relinqui autem residuum grossius in intestinis, tanquam inutilem scoriam, per anum abigendam.

3. Hanc nimirum coctionem vocarunt digestionum trium primam. Adeoq; primam corporis regionem incipere ab ore: terminari verò una parte in ano, altera autem in cavo hepatis.

4. Duo satis admiranda in hoc concurrunt: Nimirum quod paucis horis, durus cibus resolvatur in succum, & quod venæ, extremis osculis terminentur in intestina, per hæc inquam transsugant, quantum quotidiè liquoris ingestū & factum est. Nequicquam autem flatus illo recremore subtilioris assugant: attamen non reperiantur intestina foraminata, in vita magis quam in morte.

5. Transit nihilominus totus chylus per venas mesenterii in jecur. In quo, ajunt, rursus separari serum cruoris pro lotio, quod ad renes transmeat; corpulentiorum autem cremorem, volunt in hepate mutari in cruorem. In prima nempe digestione, quod durius & opacum est, excluditur. In altera vero opacum retinetur

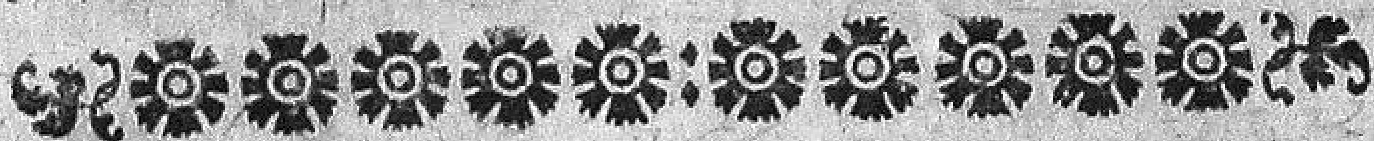
seclusо diaphano. Secunda ergo corporis regio & officina, incipit ab ipso corpore jecoris, & in ultimis ramis venæ cavæ terminatur.

6. Tertio dein, Sanguis decidens extra venas, raptusque in alimentum solidorum paulatim perficitur, transmutaturq; in humorem, quem appellant secundarium. Illumque in quatuor affinitatis gradus secant. Antequam verè informatus, in solidorum soliditatem sit admissus. In hoc igitur humore alimentario, impenditur tertiæ atque supremæ digestionis labos.

7. Ideoq; hæc ultima corporis officina, & habitum corporis vocant.

8. Obliviscuntur autem viscerum; quæ sc. & ipsa, eodem jure coquunt sibi, & inde aluntur. Siquidem in hoc humore, pars quæque vivit proprio orbe. Et singularem in se, quæque sibi coquinam habet.

9. Cæterum ad certam usque ætatem, rerumque seminibus innatam mensuram, alimentum cedit in augmentum. Tum sistit, & non amplius admiscetur primis constituentibus. Atque idcirco, tantum retardandæ siccitati senii, opponitur hoc alimentum, usque in vitæ epilogum. Hæc scilicet est distributio digestionum & regionum corporis apud veteres, & Scholas modernas. Quæ nequaquam est visa mihi sufficere, sed plena ignorantiæ. Utpote, quæ præter rudes observationes, nil lucis arti medendi attulerit.

SEXTUPLEX DIGESTIO ALIMENTI HUMANI.

1. *Misera Galenicorum jactantia.*
2. *Prima cibi dissolutio, unde.*
3. *Acidum acquisitum, statim mutatur in salem salsum.*
4. *Usus duodeni neglectus, in Scholis.*
5. *Acidum extra stomachum, nobis nocere.*
6. *Fermentorum varietas, & incompatibilitas.*
7. *Prompta commutationis istius exemplum.*
8. *Nil alibi occurrit, Fermento simile.*
9. *Volatilitas acidi, manet in producto salso.*
10. *Latitudo in fermentis.*
11. *Unde sciatur, quod fermentum primum sit extraneum stomacho.*
12. *Cur condimenta stent in acido.*
13. *Acor, non quidem ipsum, sed ejusdem est organum.*
14. *Nimius acor stomachi, à vitio est.*
15. *Recessus à Scholis, in examine fellis.*
16. *Quod non fiat bilis è cibis.*
17. *Fel, non esse excrementum, sed viscus.*
18. *Uteri membrana, est viscus, prout & stomachi.*
19. *Cur fel & jecur connexa sint.*
20. *Quis sit jecoris stomachus.*
21. *Cur præcedat fermentum fellis, sitque secunda digestio.*
22. *Cur cruor in mensenterio adhuc careat fibris, nec ideo grumescat.*
23. *Uterus lotii, & uterus Duelech, distincti.*
24. *Stomachus fellis, ejusque regio.*
25. *Cariosa opinio Scholarum, de ortu fellis, ejusque usu.*
26. *Natura plus fuisset sollicita pro felle hoste, quam pro amica pituita.*
27. *Separatio urinæ differt à serositatis separatione è lacte.*
28. *Secunda & Tertia digestiones, inchoantur simul; quanquam tertia tardius perficiatur.*
29. *Stomachus fellis, quis.*
30. *Fel plus importat, quam excremento præsidere.*
31. *Aves rene, & lotio, non autem felle carent.*
32. *Pisces quoque, probant majoris fellis, quam sordium necessitates.*
33. *Falli Scholas, in usu fellis.*
34. *Liquor fellis cum sua membrana, viscus nobile, sui superfluum subinde proscribit in duodenum.*
35. *Quomodo excrementa calorem fellis acquirant, non tamen proinde bilis sunt, aut fel.*
36. *Sapor stercoris proprius, fel excludit, ac figmentum bilis.*
37. *Fellea videntur, quæ non sunt.*
38. *Unde vena habeat, quod etiam à morte hominis, cruorem à coagulatione præservet.*
39. *Extrema Scholarum incogitantia.*
40. *Objectionis solutio.*
41. *Venas stomachi, nequicquam sibi attrahere è chylo, probatur multis argumentis.*

42. An-

42. *Author à Scholis dissentitur, quoad prima regionis in corpore metas.*
43. *Vera officina cruoris, non est propriè in hepatis transitu.*
44. *Actio fermentalis, solo agit inspiratu, nec indiget corporeo attactu.*
45. *Absurda consequentia ad Scholarum positiones de attactu, & fotu continuo.*
46. *Fellis & jecoris fermenta, per inspiratum, sua peragunt munia.*
47. *Cur flatus non penetrent intestinum.*
48. *Error Paracelsi circa vesicæ poros.*
49. *Prima digestio, nondum formaliter transmutat cibos.*
50. *Vbi ciborum compleatur absoluta transmutatio.*
51. *Falsum, non dari alimentum absque excremento.*
52. *Falsum, quod primum stomachus sibi coquat, & secundario pro toto.*
53. *Fel habet balsami naturam.*
54. *Objectio misera.*
55. *Fel pro balsamo in sacris.*
56. *Contra fel icteri.*
57. *Bini Idiotismi in Paracelso.*
58. *Quomodo separetur sal maris à sale petræ.*
59. *Ex aqua acetum.*
60. *Quarta digestio, & regio corporis.*
61. *Cur cor auritum.*
62. *Quinta digestio.*
63. *Vaporem esse in cruore, nondum spiritum æthereum.*
64. *Nutritio carnis & viscerum distinguitur.*
65. *Animalem spiritum specie non differre à vitali.*
66. *Quarta & quinta digestionum, carent excrementis.*
67. *Quæ sexta digestio.*
68. *Morbi in sexta, neglecti à Scholis, quia non intellecti.*
69. *In culinæ designatione, ac officina, errores aliquot Scholarum.*
70. *Cur venam comitetur plerumque arteria.*
71. *Notatur Paracelsus.*
72. *Error Fernelii de butyro.*
73. *Incogitantia Paracelsi de lacte.*
74. *Censura lactis.*
75. *Modus educendi cruoris hircini optimus*
76. *Curatio Pleuritidis indubia, absque venæ sectione.*
77. *Lac asinæ, cur præferendum reliquis.*
78. *Educatio pueri pro vita longa & incolumi.*
79. *Quædam notatu digna de lotio.*
80. *Cur hydropici siticulosiores hecticis.*
81. *Locus proprius fermenti stercorei perindè quasi in lupo.*
82. *Nidus proprius lumbricorum, eorundemque historia.*
83. *Differentia Ascaridum à lumbricis.*
84. *Clysterem ad nutriendum frustra injici.*

1. OBservavi insignes abusus, per totam paginam functionum, sive de usu partium, commissos. Quanquam nec alibi gloriosius triumphet Galenus, quam in tractatu de pulsibus,& in usu partium, quas tamen moderni Anatomici, ostendunt illum nunquam inspexisse. Quapropter est prorsus probabile absque cognitione & veritatis investigatione, hos tractatus à Galeno descriptos aliunde, & pro suis prostitutos coli, adhuc hodie in Scholis. Quapropter præmisi digestiones, quas hactenus cognovit, & sibi invicem subscribendo confirmavit Antiquitas: & subjungam ea, quæ me mea docuit singularis experientia, sub divina gratia.

2. Extra controversiam est, cibos & potus, unà, pariterque dissolvi in cremorem, planè diaphanum in cavo stomachi. Addo, id fieri vi fermenti primi, manifestè acidi à liene mutuati. Reperi namque totidem adæquatè fermenta, quot sunt in nobis digestiones.

3. Denique nec minoris est portenti, quod cremor ille spolietur omni prorsus hausta aciditate fermenti, simul atque labitur è stomacho in intestinum, quam fuit mira fermenti illius potestas in stomacho? Intestinum istud, duodenum vocatur, à mensura 12. digitorum, estque immediatè subter Pylorum.

4. Equidem anatome conqueritur molestiæ, hoc loco propter glandium vasorumque numerum, tam scilicet exiguo intervallo, tantorum usuum organis distendi: adeoque in tota dissectione, nil æque occurrere difficile.

Etenim

Etenim nec frustra sunt ibidem tot vasa & organa: licet illorum usus neglectus steterit.

5. Nam inprimis, conceptum in cremore fermentum stomachi, cum didicerim tam ipsis intestinis, quam aliis partibus, per multa tormina pernitiosum esse.

6. Notavi non segniter, quod partes singulæ, singula obtinuerint fermenta, cum horum adsit in transmutando inexcusabilis necessitas. Adeoque & hinc insuper conclusi, quod singula fermenta, horreant aliena sibi socia, patronorumque peregrinorum imperia. Tanquam si sint exotici fures, falcemque mittentes in alienam messem. Idque sanè nullo zelotypiæ vitio, quasi activitatibus alienis inviderent. Verum studio exsequendi muneris, quod à rerum Domino sibi est injunctum.

7. Mirum dictu, quod acidus cremor in duodeno, salis saporem confestim acquirat, suumque salem acidum in salem salsum, adeo libenter commutet. Non secus ferè, atque acetum acerrimum, per minium extemplò pristinam aciditatem exuit, eamque in dulcedinem aluminosam confestim mutat. Prout & acidum sulfuris, extemplo mutatur in sale Tartari.

8. At longè transmutationis excellentiori vigore, acidus ille cremor, in nobis fit statim salsus. Siquidem id fit absque Corporis ulla alicujus commistione, prout, dum acetum, plumbi additamento constrictum, dulcescit. Vel acidum stagma, in salse alkali combibitum. Quia revera nil uspiam reperitur, quod vi fermentali, ex pleno respondeat: cum fermenta sint causæ primitivæ transmutationum, & quidem à priori: atque ideo necessum est, illorum similitudines, à posteriore dumtaxat haustas, claudicare plurimum.

9. Cremor itaque noster acidus, fit salsus, sola fermentali, ac immutabili dispositione. Quocirca etiam, volatilis aciditas illius cremoris manet in pristina volatilitate, dum suam prius nactam aciditatem, cum salsedine commutat. Non enim sic aceti stillatitia aciditas volatilis, dum lithargyrum, minium aut cerussam dissolvit, permanet, ut antè, volatilis: quia dissolvendo coagulatur, & formam fixioris salis assumit, separabilis jam à liquido aceti stagmate, cui nuper nupserat: sed dissolvendo coagulatur, & formam fixioris salis assumit. Quia est actio dissolventis & dissoluti: non autem transmutantis fermenti, quod ad novam utrobique formam continuò tendit.

10. Enimvero quorundam stomachi facilius digerunt olera, legumina, vel cerealia: aliorum vero felicius conficiunt pisces, caseum horrent, aquam vino præferunt; ubi aliorum interim stomachus, carnivorus, vel pomo addictus, propter specificam scilicet, imo & appropriatam fermenti illius proprietatem.

11. Imo nec sat est, gratis dixisse in stomacho, fermentum habitare acidum primæ digestionis, duriorumque ciborum liquationis causam totalem, nisi idipsum planius explicetur. Stomachus inprimis non in se, aut à semetipso, fermentum hoc habet. Digestio namque, appetitus, & œconomia stomachi abeunt quandoque, & redeunt absque extinctione: quia non sunt ipsius stomachi. Quapropter dixi, membramam stomachi, omnem suæ digestionis energiam, illiusque famulatum ex Splene habere; Splenem nimirum cum stomacho, ideo unicum in nobis conficere Duumviratum. Unde nempe aurea, ac felicia Saturni regna, Poëtæ, & in fasto, libera Saturnalia erexerunt. Veteres, aliquam veritatis antiquæ historiam subodorati. Sunt nempe gustus acidi & odoris, quæcunque confectis cibis per vomitum ejiciuntur, imò, licet multo saccaro condita essent. Ructus nempe acidi, nidorosis supervenientes, in morbis, Hippocrati censentur bonum præsagire.

12. Hinc nempe salsaturæ omnes, atque ciborum condimenta, ad acuendum appetitum, acida sunt. Ut succus citri, aurantii, granati, omphacium, tartarus, acetum, berberis, pampini vitis, sinapi, itemque sal maris, quatenus spiritum acidum in se continet. Quo respectu commendantur quoq; liquores sulfuris, vitrioli, salis, salis-nitri, &c. Non enim volo, quod cujuspiam illorum acidum, absumatur in augmentū fermenti specifici, & appropriati, in Splene habitantis. Absit. Fermenta namque nil habent, præter, aut extra se, in natura, quod sibi dignè queat

queat assimilari: cum sint dona specifica naturæ vitalis, Idcirco enim fermentum, qua parte fermentum est, vitale ac liberum est arcanum, nulli alteri qualitati jugale. Sufficit nempe pro condimentis, quod acida præparent cibos, ad faciliorem splenetici fermenti ingressum.

13. Denique quanquam fermentum stomachi, acorem habeat specificum: non est tamen acor, ipsum fermentum vitale, sed saltem organum ejus. Habet namque fermentum stomachi, aciditatem sibi comitem singularem, per proprietates, per genera, atque species quoque diremtam: sed digestio in se, est opus vitæ ipsius, cujus hac in officina instrumentum satellitium est acor. In aliis verò, quæ deinceps sunt officinis vita, aliam utrobique associat sibi qualitatem secundariam, suæ intentionis ministram fermentali, atque vitali scopo adaptatam.

14. Hinc nempe in stomacho, non rarum est peccatum, è gradu aciditatis alienæ oriundum. Quapropter Orexis, atque ejusmodi stomachi perplexitates, peccant in adultero acore. Hinc namque puncturæ in stomacho, difficiles concoctiones, ructus denique, atque vomitus peracidi. Quamobrem, si in acido fermentum consisteret, acetum, oleum vitrioli, atque similia, fermentarent panis massam, nostrosque cibos perfecta transmutatione conficerent. At nil horum. Fermentum itaque, arcanum liberum est, atque vitale, ideoque passim suis finibus coaptat sibi clientem qualitatem. Quoniam cum fermenta sint de classe formalium & seminalium, ideo quoque se, è consortio planè materialium qualitatum segregarunt. Sin autem associaverint corpoream qualitatem ministram, quo facilius robur suum vitale dispergant; id factum puta, in adjumentum, adeoque dualitatem non potest non cum fermento continere. Atque ideo etiam ista qualitas peccare potest, tam in excessivo, quam imminuto sui gradu.

15. In eo enim immensum à Scholis recedo. Quod doceant inprimis, fel non esse viscus vitale. 2. Non esse membrum nobile. 3. Non esse, nisi ipsum recrementum inutile, proscriptumque massa cruoris, ne scilicet cruorem infectet. 4. Esse productum ideo, præter intentionem naturæ. 5. Utile saltem, expellendo stercori, atque lotio. 6. Ideoque folliculum fellis, non esse de substantia visceris: sed saccum, sive cloacam sordium & superfluitatum. 7. Sanguificationem tandem incipere, & compleri in jecore. Quæ sanè mihi videntur somnia.

16. Inprimis namque, cum non requiratur bilis ad constitutionem cruoris, non esset necesse è singulis cibis procreati amarum istud fel, sive bilem, nisi à proprio agente, inque singulari officina ad utilem, vitalem, atque necessarium finem propagetur. Multo enim minus fel mihi excrementum fuit visum, quam aqua Pericardii. Mirum saltem, cur pisces ex aqua, & pecora ex gramine, semper nihilominus tam amarum liquorem quotidie conficiant.

17. Profectò univoca illa fellis identitas, per tot species necessitatem aliquam, in vitæ opificio mihi arguere videbatur. Adeoque fel non habere necessitatem producti excrementi, ex quibuscunque alimentis, quin potius necessarii visceris constitutionem.

18. Admirari enim desivi, considerando quantas tragœdias dominii, uterus (qui nil nisi saccus, ac pellis est,) concitaret, & visceris principalis vicem obtineret; considerando, inquam, quantam prærogativam, membrana stomachi sibi vendicaret: adeo ut cordis nomen, proprietatesque præ cæteris visceribus, ad se rapuerit. Unde sanè mirari destiti, quod folliculo fellis, & felli ipsi nomen visceris donaretur: præcipuè, quod eidem à plerisque, vis irascibilis ingenita credatur.

19. Ego sanè, reperi in humanæ digestionis œconomia, duorum viscerum, fellis & jecoris connexa corpora & fermenta, pro sanguificatione. Fel nimirum in opere sanguificationis præcedere, & hactenus stomacho atque intestinis propinquius, quam hepar. Fovetur nempe fel, in sinu, atque gremio velut materno jecoris. Est enim jecoris, atque sanguinis balsamus.

20. Etenim cum sanguificatio non sit transmutatio, quæ per momentaneam dispositionem possit introduci, sitque hepar, insigni cavitate

tate orbatum, qua intus queat ſuccum ſanguificandum in moram, ſive digeſtionis terminum, continere. Id eſt: Jecur in ſe, eſt corpus ſolidum paucas & exiles venas habens, adeoque totus cremor, concomitatus tanto lotii acervo, celeri tranſitu, per hepar tranſire debet: crudus autem cremor, nequeat ſolo tranſitu tam celeri, confeſtim in cruorem mutari. Quocirca nullatenus potuit perfecta ſanguificatio fieri in ipſo jecore, eo quod hepar non eſſet culina: ſed œconomus, ſuo fermento ſanguificativo, per quod tanquam per mandatum, inprimis per diſpoſitiones ſucceſſivas, exſequitur injunctum ſibi à Creatione munus. Igitur pluralitas venarum Meſenterii, eſt ipſius ſtomachus, jecoris, & officina præparativa cruoris, ejusque perfectionem jecur ſpirat in cruorem adhuc nudum, poſtquã in venam cavam eſt reconditus. Equidem ut ſanguificatio eſt exquiſitior quædam digeſtio, transmutatioque rei manifeſtior, quam eſt liquatio cibi, in chylum: non potuit commode contingere, in amplo aliquo vaſe? ſed in multis anguſtioribus, quæ ſimul capacitatem aliquam inſignem adæquent, quo ſcilicet, Archeus ille fermentalis, ſtrictiſſimè, arctiſſimè, & proximè attingat, comprehendatque ſingula, & ſuum jecur fermentum communicet, commutando, & inſpiret vim vitalem. Splen namque in ſtomachum, vas amplum, ſui fermentum inſpirat, neque enim Splen cibos immediatè attingit. Sic quoque hepar ſuæ ſpiraculo vitæ, ſive fermento, in ſibi ſubſtratas venas, inſpirat actum ſanguificationis. Et prout cibus ab ore labitur in ſtomachum, ibique finem digeſtionis exſpectat: Sic ab inteſtinis, immediatè cremor rapitur in ſtomachum hepatis.

21. Sed cum ille cremor ſit multus, & magna ſui parte excrementitius (etenim in ſe adhuc urinam continet,) debuit, ut convenientius ſanguificetur, prius ſuo excremento exonerari. Quippe is cremor, eſt adhuc totus indiſtinctus, nec ideo excrementum agnoſcit: quid ergo aget jecur, univoca ſanguificationis actione! An enim ſegregatio excrementi, degeneratio cremoris, & cremoris ſanguificatio, una eademque opera fient, & abſolventur? minimè. Cremor ſanè, transmutatore fermento opus habuit, diſtincto à fermento ſanguificativo, quo ſcilicet pars ſui, minus idonea, commutatur in merum excrementum, non enim actio ſanguificationis poterit facere ex non excremento excrementum. Diſtant enim nimium ambæ ab invicem.

22. Actio enim, quæ è cremoris maxima parte parat excrementum, non fit per cruoris coagulationem, & ſeroſioris partis ſeparationem, cum cruor in meſaraicis nedum non coaguletur, ſed ne quidem adhuc coagulabilis ſit, quamdiu in illo ſtomacho verſatur, ut patet in dyſenteria: ſit ergo ſeparatio excrementi ſeroſi, à cruore, in ipſis meſaraicis, & quidem ab alio longe agente fermento, & viſcere, quam quod ſanguificationi incumbit. Eſt nempe actus quidam, qui cremoris partem condemnat in excrementum, cruorem autem præſervat, & intactum relinquit. Præcedit ergo ſanguificationem, productio ac ſeparatio excrementi.

23. Adeoque uterus lotii, ante meſaraicas incipit. Nondum tamen ibidem eſt uterus Duelech, eo quod fermentum renis ſpiritum urinæ mutat, in jecore, & circumcirca. Fellis ergo fermento mutatur, quicquid in cremore fuit acidum, in ſalem urinæ.

24. Fellis autem ſtomachus eſt duodenum, & ſequens arundo inteſtini vicini, deſinitque in principiis venarum Meſenterii. At quia hic partium & fermentorum uſus, Scholis hactenus inauditus, longiori ſermone ideo dilatandus eſt.

25. Inprimis ſtante Scholarum doctrina, in jecore fit cruor, & cum cruore ſimul fit fel: Ergo neceſſario quoque fellis ſeparatio erit, motu & natura, poſterior ſanguificatione. Quapropter deberet cyſtis fellis ſupra jecur, & non infra juxta venam portæ eſſe. Per ſuppoſitionem enim, nunc dono figmenta quatuor humorum. Saltem ren, longe commodius ſanguinem, à ſuperfluabile purgaſſet, quam cyſtis fellis, (cum ſcilicet bilis immediate urinæ adhuc immiſta eſſet,) maximeque, quod doceant, urinam iterum felle (atque ideo fruſtra,) debere tingi. Cur enim tam præciſe ſepararetur fel ab urina, ſi iterum illi mox addi debebat?

bat? In omnem eventum, frustranea & importuna sarcina, jecor onustum conjicio, appenso folliculo fellis. Folliculo, inquam, abjecti tantum stercoris, ciendis urinis dicati. Tantoque infeliciore vesica, quippe quæ cum sit membrana, primæ & spermaticæ constitutionis, debeat tamen nutriri solo felle, cum vena careat per vesiculam, transcurrendo propagata. Etenim cum nutriamur iisdem, quibus constamus; ubi reperiet spermaticum alimentum folliculus iste, ex felle, quod in se nil nisi excrementum esset? Quod si verò, abstergendis alvi fæcibus, fel in cystim subter hepar colligi dicatur: saltem Agens, quod procreat in lotio, salem ex non salibus sui partem urinæ eluendis, detergendisque intestinis, ac ciendis horum recrementis, commodius reliquisset, ut fœtido tædiosoque fellis onere, ac contubernio, jecur liberasset. De fide tamen est, corpus nostrum, tam affabre à Deo conditum, ut nihil frustra, nihilque in eo diminutum sit. Quin longe artificiosius atque commodius factum, quam noster capiat intellectus. Ergo si fines fellis, à Scholis dati, essent veri, utique renes longe commodius satisfecissent illis, (ut dixi,) quam quod inutili ideo pondere, jecur gravasset rerum opifex. Sed consequens convincit suum antecedens falsitatis; ergo tota doctrina est falsa. Si aves renibus, vesica & urina careant, quo commodius volitent: fel vero duntaxat inserviret emungendo cruori, saltem cruor depuratione fellis libentius caruisset, quam depuratione lotii: id est: Si natura queat potum in ave, sine urina sequestrare, itemque proinde renibus, atque vesica carere: nonne multò illi facilius foret, aliquantillum fellis cum urina & alvi recrementis segregasse, quam quod nobile viscus onerasset cystide, adeoque inutili excrementi sarcina, sanguificationem molestasset, etiam in volucribus?

26. Certè natura plus saltem indulta censetur bili, quam pituitæ, quod illi peculiarem vesiculam condiderit. Insulsum nempe, quod pro alvi & vesicæ fæcibus, fel jecoris in gremio locasset; cum alioqui bilem cruori permisceri abundè dissimulasset natura. Quocirca penitius introspiciens, observavi, cystim fellis esse velut hepatis nucleum in ejus cavo, curiose ab injuriis servatum: Jecur verò, esse velut fellis corticem. Deinde, quod fel, tanto vicinius alligatum sit duodeno, eo quod ejus digestio ac fermentum præcederent digestionem jecoris, sive sanguificationem.

27. A vivido nempe cremore, separari debebat serosa pars recrementitia, quæ separatio proinde, non est comparanda sero, & lacti, quæ ab invicem non sequestrantur, nisi cum lactis corruptione. Siquidem in cremore contingit separatio seri, cum rectificatione, & præservatione cruoris; id est: Fermentum fellis, est perfectivum cremoris, præservativum cruoris & corruptivum seri; Quæ tria simul in puncto concurrunt, quod fel, acidum salem stomachi, (præterquam in stomacho noxium, & corruptivum,) convertit in salem salsum.

28. Porro quanquam dixerim, sanguificationem esse posteriorem, respectu separationis lotii, & transmutationis acidi, in salsum: Attamen utrumque fermentum, tam fellis scilicet quam hepatis, simul incipit, quia neutrum feriatur unquam. Hepatis enim, ut est majoris operæ atque perfectionis: ita tardius suum absolvit pensum, quam fellis fermentum. Præcedere nempe debebat cremoris præfata transmutatio, ut sublevatum inutili onere jecur, commodius incumberet sanguificationi.

29. Est itaque secunda, sive fellis digestio, distincta à prima, & tertia, fermento, viscere, utero, gustu, effectu, & fine. Quam totam nesciunt Scholæ hactenus, quia errantes in usu fellis. In prima namque stomachus est receptaculum. Splen vero fermentum de se inspirat acidum in cibos, fitque inde cremor acidus. In altera verò, gracilia intestina, sunt stomachus: fermentum vero à felle inspiratur ad corruptionem & separationem aqueæ partis: mutaturque acidum volatile in salsum volatile: quod autem hoc fieri posset, celeri attactu, quandoque per aliquot mechanicas ostendam. Quod scilicet oleum vitrioli, solo attactu Mercurii, convertatur in merum alumen, acetum & salem, &c. Sæpè etiam mox à potu, mictio fit aquosa, (salsa tamen,) vixque concepta primæ digestionis nota, quin elabatur notabilis

 pars

pars potus, sub errore Pylori, & per consequens non facta fuit separatio lotii, à cruore in hepate. Quippe nondum in hepate factus est cruor, si ipse chylus adhuc conficiatur è cibis in stomacho. Puta dum potatores, à pastu mejunt sæpissimè. Itaque etiam fit urina à potu aquoso, imo è potu, unde non factus fuit cruor, adeoque sanguificationem ibi præcedit generatio lotii. Tertiæ tandem digestionis, venæ ipsæ mesenterii sunt stomachus, quorsum jecur, fermentum cruentum inspirat, estque rubicundus salsus cruor, ejus effectus.

30. Sunt enim fellis vulnera confestim mortalia, non autem ita hepatis. Si ergo fel saltem bilis esset, mors sequeretur quamlibet fellis effusionem de necessitate. Attamen icterus non est mortalis, licet fel (ut eædem Scholæ docent) nedum super intestina, sed per totum corpus, æqualiter, longè, latè, profundè, ac per minima sit diffusum. Ergo vel vulnus fellis plus importat, quam bilis effusionem, vel icterus non est bilis effusa, vel utrumque est necessarium. Vulnera vesicæ quoque supra pubem inflicta (teste Felice Wurtz, moderniorum Chirurgorum meo judicio Antesignano,) curantur, tametsi urina cum suo (ut volunt) felle, eo ipso, non possit non esse effusa. Ergo cystis fellis, habet vitæ alligatam necessitatem, integritatemque, ob repentinam mortem. Nec est solius recrementi fellei offensio, quæ celerem mortem istam necessitat.

31. Denique aves, sine vesica & renibus vivunt felices, non tamen sine felle. Quare conjunctior est necessitas fellis, quam renum, quippe quod petrosis, atque cariosis renibus, vita sospes sit.

32. Deinde pisces (pro Scholarũ doctrina) plurimo phlegmate abundant, & calore actuali destituuntur: sanguine frigido, & aqueo dumtaxat aluntur victu: Tandem illorum excrementa, facile gliscentia, non opus calcare felle habuerunt.

33. Quapropter cum fellis fines, materia, & efficiens, per Scholas attributa, in pisce deficerent: frustra sanè, felle, ac per naturæ, imo & Creatoris errorem, fatigari jecur credemus, nisi malimus errores, in Scholis perpetuos agnoscere, & in felle, visceris necessarii, majus aliquod momentum contemplari.

34. Hinc itaque statuo, fel esse viscus vitale & ipsum corpus esse ejus liquorem amarum, ex optimo cruore paratum: balsamum jecoris, & sanguinis continentem. Quicquid autem fortè sui in duodenum intestinum rejicit, excrementum sui est, & liquamen jam à felle spretum.

35. Hæc autem sic se habere, quandoque sub bilis imposturis ostendi, exemplo vituli, cui maternum, atque dulce lac, acescit, & coagulatur in stomacho, datque proin coagulum pro caseis. Fit nempe lac, cremor aqueus, parum autem lactis coagulari. Cremor verò iste, urinam & cruorem continet: coagulatum verò aliud, quod ex pallido flavescere incipit, stercus fit. Mox autem in duodenum cadens ista farcina, pergit ad Ileon coagulatum, & citrinescit magis, quo longius à stomacho abierit, ac tandem viridescit. Non est tamen in flavo amaror, sed gustus nitrosus. In viridi vero, jam fimi odor elucescit. Serosus autem cremor, mox à venis meseraicis avidè trahitur & sorbetur, in usum sanguificationis. Lac pariter, in infantibus agitatur, undè & recentiores flavum totum cacant, non ex copia bilis, neque ob cystis felleæ dominatum: At sanè, quia fermentum stercoreum languet. Non igitur fellis fermentum, acidum stomachi in amarum, sed in salsum mutat, ob rationes de spiritu vitæ expositas.

36. Parcite teneriores aures, quod de stercoribus agere debeam. Ostendam ergo quod sapor stercoris fel excludat, usum fellis à Scholis inventum eludat, bilemq; convincat figmenti. Puer quadriennius lectum cacaverat. Flagra autem extimescens, suum stercus comedit; signa tamen è linteis delere non poterat. Quocirca interrogatus per minas, tandem casum narrat. De sapore autem quæsitus, dixit, esse foetidi & subdulcis. Inter cætera enim, ex pisis olus comederat: conquerebatur autem indigesta pisorum putamina, sive furfures esse acidos insigniter: Non enim est æqua vigilantia fermenti fellei, super opaca, & stercorea indigesta, quanta est super transparentia, quæque in cruoris dignitatem præparanda sunt. Casu superveni eodem die, & sedulo sciscitatus sum, addito

addito etiam pretio, an quæ comederat, amara essent. Respondit negativè. Et idem quod ante. Item moniales alebant sat sobriè puellas nobiles commensales; concionabantur autem jugiter, quod qui lautè comederent, cum divite epulone partes haberent: salvarentur autem soli, qui per omnimodam mortificationis abjectionem comederent vilissima quæque. Nobilis ergo virguncula, salutis suæ avida, præfata persuasione commota, proprium stercus edit, & infirmabatur. A parentibus autem domum revocata est, ac tandem casum narravit. Petitum fuit ab illa, cujus saporis esset? ac respondit, esse fœtidi, & aquosè dulcis. Tertio: Pictor Bruxellensis, & per intervalla furiosus, sub furoris initio aufugit in nemus vicinum, ibique longè à conspectu hominum, repertus est 23. dies, proprio stercore vixisse. Mox domum relatus est, invisi illum, & sanavit illum Dominus. Erat autem perfecte memor omnium sub furore præteritorum. Interrogavi illum, an reminisceretur, cujus saporis esset stercus. Ait, sapit, ut olet. Ac dein per gustus capitales à me examinatus, respondit, non esse acidum, non amarum, acre, salsum, sed aquosè dulce. Imo dixit, quod quo sæpius recomedisset, eo semper dulcius fuisset. Interrogatus autem, qua de causa stercus mallet comedere quam domum repetere? Dixit, se toto furore homines horruisse, persuasus proprio furore, quod homines quærerent illum, ut laqueo perderent. Patet ergo, stercori non inesse vel fellis guttulam: nam felle semel disrupto, utcunque deinceps piscis abluatur optimè, conceptus tamen ex tactu tantillo fellis amaror nunquam deponitur.

37. Etenim si flavedo fel proderet, infantium stercus maximè felleum esset, quod à canibus tamen lingitur, quia lactis saporem aliqualem adhuc retinuit. Quicquid autem in stomacho non plenè subactum est, neque diaphani pulchritudinem assumsit, non speret in intestinis à fermento fellis digeri, quamvis tingitur colore flavo. Quia non itur ad secundum aut tertium, nisi per absolutum primum. Quicquid ergo opacum, & colore tinctum, in Ileo est, id totum proscribitur in excrementum, & sub dulcedine quadam, putrilaginis saporem acquirit. Non secus atque fructus acidi, modico calore dulcescunt. Quicquid autem ante acidum in stomacho, id in duodeno salsum fit, & sequestratur à stercore: sin verò acidum aliquid perseveret, quod fellis fermento resistat: statim sequuntur tormina, &c. Putrescit autem humanum excrementum, quia isti loco præsidet fermentum stercoreum. Indigestum autem, quod è stomacho elabitur, etiam in intestinis non digeritur. Integrum ejicitur, aciditatis autem partem, quam in stomacho assumsit, servat, ac subinde auget. Furfures enim hinc, in pane sedem promovent, propter acorem: alia vero magis acescunt, atque tormina cieunt. A duodeno ergo mox incipit chylus, suum salem acidum volatilem commutare in salsuginem parem, resolutam in cremore. Residua autem & corporalior cremoris substantia, in venis mesenterii à jecoris inspirato fermento sanguificationem exspectat. Latice interim salso à renibus, trans hepar attracto, ipse committitur renibus, & vesicæ ad expellendum.

38. In vasis ergo mesenterii, incipit tertia digestio, quæ in jecore terminatur. Cruor enim quamdiu in mesenterio est, nondum digestus, nondum fibrosus, aut perfectus. Cruor enim mesenterii, in dysenteria non concrescit ideo. Alias verò disrupta stomachi vena, cruor protinus in stomacho grumescit. Fermentum enim hepatis, in tantum inclinatur sanguificationi, (est namque ejus munus univocum & unicum,) quod venæ etiam jure feudi, illam ab hepate, proprioque inde insito Archeo confirmante retineant: ita ut cadaveri, dudum à morte, non coaguletur cruor in venis: qui alias effusus, illico grumescit.

39. Cremor enim per intestina deinceps decurrens, siccior evadit, assuctoque in venas sursum ejus liquido. Inde verò reliquum magis, magisque, putrescit, adeo, ut cum ad fines. Ile deventum est propemodum, jam non parum liquidioris stercoris, sit generatum, quod antequam saturate putruerit, ad mensenterium rapitur, ut lotio permisceatur, ad suos fines utile. Prout alibi de febribus. Itemque de Duelech, quod flavum stercus Scholæ bilem & fel credidere: adeoque è stercore suam fundarunt de-

monstrationem, pro uno è quatuor humoribus,& patuit ostium inde, ad miserandos errores, & nefandas jugulationes. Parum enim referebat adhuc, ignorata tincturæ lotii substantia, falsam Tecmarsin exstruxisse: At bilem & fel, fecisse humores nostri constitutivos, omnium morborum patratores, flavam nimirum bilem, eamque parum digestiorem, finxisse adustam, æruginosam, atque inde aridam, & retorridam melancholiam: fel ipsum autem, esse cloacam bilis supervacaneæ; cruorem verò, non nisi esse corpus artificiale, connexum è pluribus, quæ rursus separata, idem essent post mortem eorum, quod ante in vita: non autem corpus naturæ matre genitum, per veram transmutationem chyli in univocum cruorem: atque tandem sanationes instituisse, circa remotiones causarum patratarum, quæ nunquam erunt, aut fuerunt in natura. Id sane superat opimam ignorantiam, & stertores facit inexcusabiles Scholarum.

40. Sed mihi objicient forsitan: Venas, (dicis,) sugere cremorem, è stomacho, in intestina lapsum: ergo, idem munus competit venis stomachi, ut attrahant in se acidum illum cremorem, absque intercessione fermenti fellei, id est, sine mutatione acidi in salsum. Et per consequens, somniarium tuum est fellis fermentum, ac inventum; Imo poterit jusculum enemate injectum, ad jecur penetrare inscio felle: (de jure enematis hanc quæstionem libro de febribus diremi.)

41. Respondeo: Veterem esse Scholarum abusum, quæ ex æquo, eundem usum cunctis tribuere venis. Quasi venæ in brachiis diremtæ, trahendo cremori incumberent? Inprimis ostendi jam cruorem in venis stomachi, esse coagulabilem: non item cruorem mesenterii. Sciendum deinde, omnem cremorem acidum, esse venis hostilem, has vero nil hostile ad se trahere; unde sequitur, venas stomachi nequicquam de cremore sub se allicere, & cruorem omnem, antequam à venis mesenterii attrahatur: tolerasse manum fermenti fellei, in suo intestinorum stomacho. Imo quanquam arteriæ, per stomachum dispersæ, sugant spiritum vini: succum tamen nullum hauriunt. Nam quorsum traherent arteriæ succum, cum inde nil bonifaciant unquam? cum sanguificatio non competat cordi, sed hepati? cum attractus succus, in arteria, necessariò impedimento esset, & corrumpi deberet? Si itaque arteriis dos sit vitandi noxia, ac saltem trahendi sibi vitalia, & à rerum Domino sibi destinata: An venis ista discretio denegata erit in stomacho? Etenim equis malè à natura consultum foret, qui unico haustu contenti, manè, toto deinceps die, stramine, fœno, palea, avena, vel hordeo vescuntur. Siquidem arida, vel exsucca, situm mox in stomacho contraherent, si venæ stomachi potum ad se haurirent. Sitirent toto die equi. Potus ergò necessariò permanere debuit in stomacho tantisper, quod finem digestionis futuræ ibidem exspectet, ne acidus liquor in venas trahatur, planè hostilis, nevè semicoctus cremor, ante terminum, à venis sorbeatur. Est ergò usus venarum stomachi alius, quam qui est mesaraicarum. Ideoque ruit objectum argumentum, quia mesaraicæ, sunt stomachus jecoris, & non est alius præter illas: non item id sunt venæ stomachi, quæ saltem nutriendo stomacho dicantur. Denique ubicunque Pylorus non exactè clauditur, (ut contingit longis potationibus,) ut stomachus continuò fere, infernè filo, tanquam mictitet, stillando in intestinum: in febrientibus verò, quorum Pylorus nimia errat strictura, potus quandoque toto triduo perseverat, atque tandem plus unico vomitu rejicitur, quam biduo sit assumtum. Quod sane pugnat cum eo, quod venæ stomachicæ succum attrahant. Sæpè mihi contingit, in rheda jacenti supino, quod audirem per viarum successionem, stomachum, instar lagenæ semiplenæ, mihi fluctuantem, chylum continere: ivisse autem frequenter cubitum deinde, absque cæna ac potu: Imo, quod manè, ut pridiè, stomachum sentirem. Quare curiosulus, proritavi mihi nauseam, ac evomui cruorem acidulum, copiosum, diaphanum, sic ut dentes mihi præ acido obstupescerent, & licet gravamen non sentirem ante vomitum: à vomitu tamen levamen percepi. Unde observavi primò, quod si jam 20. horis, venæ stomachicæ suxissent chylum, non potueram tantundem, adhuc à moderato hesterno pran-

prandio rejecisse. 2. Quod cremor acidus, à venis non alliciatur. 3. Quod acidulus ille cremor, nondum è stomacho esset dimissus, non quidem vitio digestionis, sed errore Pylori. 4. Quod digestio differat ab expultrice, si una perficiatur, absente altera, aut deficiente. 5. Quod subinde digestio insontem culpam gerat expultricis, & vicissim. 6. Quod ut ego peccabam nimia clausura Pylori: ita potatores peccant nimis negligenti obice Pylori. 7. Quin etiam initiis morborum, non rarò rejiciuntur, quæ triduo ante assumta sunt. 8. Quod non sit venarum stomachi, attrahere cremorem. 9. Quod nihilominus persistat doctrina, quæ stultum fecit enema, per anum injici, ad alendum ægrum. 10. Quod supernum stomachi orificium, in febribus peccet, nimia apertura, ac siti, Pylorus vero erret, stricta sui clausura. 11 Quod in febribus peccet digestio simul, & expulsio. 12. Quod clavis orificii stomachi sit in splene, & Pylori, in felle, propter duplicis fermenti sedes diversas. 13. Quod situs ratio, pro splene, & felle, sit ex ratione muneris.

42. Enim verò Scholæ ab uno extremo, ab ore, usque in anum: alteroque extremo, usque in cavum hepatis, primam corporis regionem extendunt. Ego vero, regiones, per digestiones conscribo, cum extra has alioquin ipsa regio sit ens rationis. Quid enim digestionem attingit, excrementi exitus? quid attinet ad stomachum, quod ejus scoria secedat per anum? Non enim stercus intestini, plus est stomachi excrementum, quàm est sudor. Itaque si anus sit primæ regionis propter excrementum stomachi: Ergo & cutis erit primæ regionis ob sudorem, & vesica propter lotium. Non ergo excrementum, non denique exitus hujus: sed sola digestio, regioni conscribit limitem. Atque proinde totidem sunt Regiones, quot digestiones.

43. Denique officina sanguificationis, non ipsum hepar est in sui substantia, quia & jecur piscium etiam illorum cruorem faceret: sed cum tamen unumquodque generet sibi simile, necesse esset, aut jecur piscium rubeum esse, aut illorum cruorem esse album. Quorum unumque est falsum. Unde discimus, sanguificationem ipsam fieri in suo jecoris stomacho, qui est ipsum vas multiplex mesenterii. Alioquin hepar paucas nimis & exiles habet, pro tantæ molis succo, debitè perficiendo. Extra se nempe, in venam cavam ultima cruori perfectio sanguificationis inspiratur à fermento jecorario.

44. Putantque Scholæ, sanguificationem fieri per fotum actualem jecoris & cremoris: eo quod ignorent alias actiones, quam quæ per attactum diutinum, sive comprehensionem contingunt.

45. Ideoque & omne agens necessario pati debere, propter renitentiam, reactionem patientis: eamque nostri interitus esse causam inexcusabilem, ac continentem, eo quod sensim radicalis calor, (universa nempe, caloribus & frigoribus attribuisse, ratum ducunt:) reactione patientium fatigatus, extingueretur. Quæ duo Aristotelis axiomata, magis locum in Mathesi, quam in natura habentia, fefellere Scholas, quod alibi abunde probabo.

46. Ad scopum redeundo, concludo, fel & jecur perficere sua munia, non quidem corporali contactu, congressu, aut commissione sui, nec denique amplectendo, aut recipiendo intra suum gremium. Ast vel dimittit suum fermentale Blas, in intestina, & jecur, in venas mesenterii. Quas actiones etsi in Scholis insolitas, suo loco demonstrabo.

47. Porro stupent Scholæ, cur venti non transeant intestinorum tunicas in torminibus, dum tamen tanta affatim liquoris congluvies, quotidie trans intestina rapiatur in vasa mesaraica, non cernantur tamen in intestino pori, per quos tot liquoris indies in venas properet, imo ne quidem quanquam à morte, intestinum vento turgidum, fortiter, & ad sui crepaturam usque comprimatur: Quoties nimirum per calores, & frigora, figuras, & artificiorum similitudines, (quæ Scholarum sunt organorum, atque sacræ anchoræ,) rem non assequuntur: statim ad miracula, vel saltem, ad occulta rerum mysteria confugiunt, rei stupefactæ magnitudine, vel insolentia deterritæ, cum indaginis ignavia quiescunt, in admiratione proprietatum occultarum.

48. Paracelsus ad fabricam vitrioli medici, ex ære,

ex ære, jubet dec repitatum salem , vesica suilla suspendi , in aheno aquæ fervidæ, totumque sic mox salem, dissolutum iri. Quo jubet æris laminas inungi, & nasciturum in aere spondet vitriolum. Eram quidem adhuc in Tyrociniis, sciebam tamen ex Philosophia, salem non posse in sui pondere resolvi in aquam, absque sui substantiali transmutatione : hanc vero non posse contingere per aquæ humectationem: attamen ex altera parte, suadebat oppositum , Paracelsi authoritas , quod scilicet citra adjunctionem aquæ, (frustra namque alias esset vesica,) sal liquesceret in aquam. Quapropter Tyro, temerarium tantum viri assertum portentum, experiri decrevi. At mox lento fervore, expertus aquam in aheno , non multo minus salsam, illa, quæ in vesica erat, cujus cervix ansæ cacabi erat alligata prominens extra aquam ; unde scivi aquam intra , & extra vesicam penetrare : vesicam nempe, sale, & aqua calente perviam, non autem aere. Aquæ pluviæ enim partes 77. resolvunt salis siccati partes 23. ubi vero una de aquæ 77. partibus evolat, crusta salis innatat muriæ. Frustra ergo per vesicam imperat Paracelsus , quæ commodius citra eam fiunt. Idque præter falsi suppositionem adhuc. Adverti itaque in fervoris gradu, vesicam porosam : non autem in nostræ œconomiæ calore. Collegi hinc ergo, per ductum venarum, intestina pluribus scatere & minutulis poris, quam alibi: quibus poris responderent alii, per ductum venarum pervii. Cremor ergo transit intestina, partim sui imbibitione, prout aqua salsa vesicam, partimque proprio sympathiæ suctu per præfatos poros, apertos quidem in vita, (prout & in fervore, aquæ vesicam penetrant,) clausos vero in morte. At ventus, non humectando imbibitur ab intestinis, neque à venis sugitur : ideoque nec hactenus intestina penetrat. Idque potissimum , quod deficiat tractus congruentiæ, ac Blas motivum , quibus ventus trahatur repugnetque trahendorum discretor. Venæ ergo, inter duplicem tunicam stomachi dispersæ, carent præfatis poris ; porosæ saltem, qua exteriore circumdatæ tunica cruorem transsudant alimentarium. Adeoque culina sive digestio stomachi propria est ab extra introrsum : coquina vero quæ in ejus cavo, universalis fit, ibidem quoque tota conscribitur. Idque, ne amborum digestio confusionem pariat. Coquus nimirum in stomacho duplex, unus ab liene, & alter sibi proprius , diversas digestiones edit.

49. Porro acidum fermentum in stomacho, dissolvit cibos in succum : sed fellis fermentum acidum chylum saliendo separat, chymum pro cruore, atque inde subtrahit laticem, urinam, sudorem, stercus, flavum liquidum, & partes crassioris saburræ. Nec est proinde digestio in stomacho, formalis ciborum transmutatio. Per exemplum : Magisteria namque apud Chymicos, corpus quidem rei liquefaciunt, aperiuntque cum quarundam fæcum etiam segregatione, non tamen proinde involvunt sui transmutationem. Prout neque sal, resolutus à seipso exsiccato, substantialiter differt, eo quod idem Archeus seminalis, utrobique adhuc præsideat. Sic nec in novo , est formalis transmutatio, etsi sub fotu, vitellum liquefiat & fœtorem contrahat : sed sunt materiales dispositiones dumtaxat ad formalem transmutationem , inde tandem resultantem , requisitæ. Denique , nec fellis digestio, respectu vividi cremoris, adhuc censetur formalis transmutatio, licet respectu excrementorum, formaliter transmutet. Etenim dissimilares partes cremoris, quarum non intenditur alimentalis sibi applicatio, putrescunt per fermentum stercoreum, & privantur vita media, ut & Archeo. Ast cremoris homogenei, sola prætenditur transmutatio , ut & ejusdem fruitio.

50. Cibi igitur, verè, & essentialiter non commutantur, nisi dum in una parte cruor, ac in altera parte stercus plenè putridum fiunt. Viscus etiam cruori faciendo deputatum, non potest vacare parandis stercoribus flavis in Ileo & colo. Differtque stercus, à manso cibo essentialiter , non autem solo calore putrefieri credendum, paucis horis, quod nec à calore, in cremorem aliqualem versum est : sed à fermentis propriis culinarum. Ergo cibus nondum plenè est transmutatus, nisi dum subacto suo Archeo, noster vitalis est introductus, cum plena vasallatione prioris. Sic namque totum vinum mutatur in acetum , totum argentum vivum in aurum

rum, totum ovum in pullum, totusque sanguis in ultimum alimentum.

51. Unde falsum conjicio, non esse alimentum sine excremento. Stercora enim meditatæ sunt Scholæ: nec attenderunt, quod ad generationem tantum concurrant homogenea: idcircò licet antè transmutationem cibi, fiant fæcum separationes: tamen deinceps, non fiunt fæces amplius in transmutando, nimirum post homogeneitatis adeptionem. Impossibilis nempe est separatio fæcum ex homogeneo, in quo unum nil quicquam discrepat ab altero. In cibis verò, sive sub fermento primo, est heterogeneitas, propter ciborum partiumque eorundem differentiam, masticationis inæqualitatem, & recepti fermenti imparem applicationem. Cibus enim, partim facilius auscultat fermento, partimque rebellis reluctatur, unde dissona fermenti oritur capacitas.

52. Falsum est & illud Scholarum; Quod stomachus sibi primario coquat: secundario tantum pro toto, adeoque vere alatur ipse chylo acidulo. Adeoque si non nutriretur suo chylo, nec velle cocturam incipere aut attingere, eo quod ex philautia naturæ, unumquodque pro se intentionaliter agat. 1. Id si locum habeat in agente totali: non sanè, in partium singularum directione: 2. Quia nulla pars agit quicquam proprio nutu Philautiæ, in corpore: multoque minus agunt officinæ, dicatæ ministerio totius. Sed natura paret utrobique destinationibus Creatoris, quæ ex usu, atque necessitate dimensæ fuerunt, Penes rerum Dominum. 3. Iisdem nutrimur, quibus constamus: nullatenus autem constamus cremore. 4. Stomachus nutritur, non alia materia, quam reliqua membranarum classis, quæ cremore destituitur. 5. Cremor non suscipit vitam, nisi per gradus cruoris: stomachus autem nutriri nequit, alimento nondum vitali. 6. Cremor est cibus liquefactus, habens adhuc Archeum & proprietates cibi; nequeunt autem spermatica & primæ constitutionis similaria nutriri liquore, nondum ad humanam speciem determinato. 7. Venæ non disperguntur in stomachum, ut cruorem sugant, sed ut alimentum diffundant. Non continent autem cremorem. Ignorata igitur membrorum œconomia, passim elenchi in Scholis pullulant, à non causa, tanquam ad causam, pariuntque capitales errores, & surdas experientias, in pelle aliena piandas.

53. Fran. Alvares, testis oculatus, scribit Primates Abyssinos delectari in epulis, carne cruda bovina, cum salsatura, sive condimento fellis proprii: sunt tamen robustissimis Europæis nequicquam debiliores. Si ergo fel sit excrementum, (ut Scholis placuit,) tantæque truculentiæ, (quod putent,) ut in stomacho detentum fel, deliquium animi parere, imo paucos intra dies per morbum Choleram nos jugulare possit. Quomodo fel crudum, & cadaverosum, sanos & robustiores efficiet?

54. Objicient forte, si fel, viscus adeò necessarium; columbæ illo carere non possent. At non sciunt, quod membrorum & cordis situs sit inversus in Columba. Nam si formicæ sua bilis inest, columbæ quoque fel suum habent; licet non amarum, nec folliculo distinctum, ut neque in formicis. Sufficit namque, Blas secundæ digestionis stabulari in alia parte. Etenim cor colimbæ sedet in quatuor lobis cavi hepatis sursum immersis, ejusque gibbus propendet deorsum. Columba pugnax usque ad cruorem, fellis folliculo caret: Agnus verò, fel amplum habet, prout & piscium quisque minutissimus & mansuetissimus.

55. *Dederunt in escam meam fel; & in siti mea me potaverunt aceto.* Erat vinum istud myrrhatum, cum felle mistum, quod offerebant mundi Salvatori, jam doloribus insolitæ passionis delinquenti, & pondere crucis propriæ exantlato, non quidem ut statim syncopizaret, prout alioqui Lipopsychin minatur iis, qui amaros vomitus, (quos felleos falsò vocant Scholæ,) tolerant. Igitur Judæi fel pro balsamo, vitam conservante, agnoscebant: & procul distat à flavo illo veneno, vomiturientibus rejecto. Itaque sacrilegi offerebant fel, quo Dominum Jesum diutius sub pœnis ante mortem cruciarent.

56. Fel ergò, si viscus, ejusque actio sit vitalis prorsum, restaurari vix potest; nulloque saltem modo oblectatur materialibus remediis, ut neque solutivis: sed fermento æquivalente,

de natura Blas. Est namque potestatum in potestates immediata, ac mutua quædam traductio, facilisque operatio; eo quod attactus invicem, & mutuus, in symbolo: ideoque & penetrans. Memini enim me vidisse dissectum cadaver, cujusdam Computoris regii, & alterius Ludimagistri, Ictero extinctorum, neutrius tamen emunctorium fellis, ad duodenum erat constipatum: sed in quibusdam mesaraicis erant globuli, quos censui stercus liquidum, ibi detentum, actionem fermenti fellis infestans. Tristitia quoque non rarò Ictero dedit initium, fovetque inceptum. Si ergò tristitia, in Splene, melancholicæ sede, habitat, (juxta Scholas,) cur ergo oppilaretur ex mœstitia fel? & non Splen? Ergo tristitia impedit digestionem nedum stomachi, sed etiam fellis, cujus errore stercus liquidum, quod potissimum fertur per anum, in venas immoderatè, atque intempestivè surgit. 2. Ergo fel viscus est nobile, ac vitale.

57. Tandem Cremor, è Pyloro in duodenum labens, confestim intra sphæram activitatis, à fellis inspiratione correptus, aciditatem sui in salem commutat, & aquosior ejus pars à meraciore fit segregabilis, quæ à renibus trahitur. Undè urina est salsa satis, cruor autem parum: quod autem Paracelsus velit urinam, non per renes, atque ureteres; sed per carnis habitum ferri in vesicam: id suo indulgeatur Idiotismo. Prout & istud: quod olea & emplastra sint verus vulnerum cibus, adeo ut vulnus verè iis alatur: cujusque nutritionis pus sit excrementum. Cremoris ergo sal acidus, cum destituatur objecto, qui cum per actionem dissolventis migret in salem fixum, (ut ante de spiritibus volatilibus docui,) commutatur adæquatè in salem lotii volatilem. Idque non per actionem, ac reactionem aciditatis, in aliquod objectum: sed per veram fermentalem metamorphosin. Est namque ipse spiritus vitæ, de natura salis volatilis, & salsi. Adeoque vel ex hinc solum arguitur vitalis actio fellis.

58. Etenim sal marinus esitatus, fere totus in excrementis manet. Quod salis petræ coctores, se invitis, experiuntur. Nam è ruderibus latrinarum, separare coguntur salem, quandoque comesum à sale petræ, per iteratam ebullitionem, & infrigidationis coagulationem. Adhæret nempe sal marinus, coagulatus, spondilibus vasorum, nequicquam mutatus à seipso pridem esitato. Idque antequam sal petræ, suæ coagulationis sufficientem exsiccationem nactus sit. Ideoque hinc scitur, salem marinum promtius coagulari, sale petræ. Humana idcirco excrementa, sunt minus opportuna sali petræ, quàm alias caprarum, ovium, aut armentorum. Quantum tamen illius salis marini subigitur à fermento stomachi, tantundem quoque acidum est, ac volatile. Consequenter quoque, etsi nullo quis sale utatur, non proinde ejus urina sale careret, quippe qui nova est creatura, atque productum novum, ex acido cremoris. Sal lotii ergò non habet sibi, in toto naturæ systemate, simile. Non enim marinus, fontalis, rupeus, gemmeus, non nitrum, non petræ, aluminis, aut boracis: non denique naturalium ullius, ut neque sal urinæ gregum, vel armentorum. Quibus etsi in modo fiendi conveniat: dissentit tamen sal urinæ humanæ ab illis, per genera & species: non minus quam fimi, per species brutorum variant, licet communi pascantur bruta pabulo, propter Archei nimirum, atque fermenti diversitates. Ex cibis ergo, & potibus non acidis, aut salsis, fit sal acidus, & demum salsus: faciliusque est ex sale acido fieri salsum, quam ex non sale, salem acidum fieri.

59. Memini me Chymicum vidisse, qui cadum aceti ad duas tertias quotannis implebat aqua Rhodani, exponebat Solis ardoribus, & sic aquam, in se insipidam, transmutabat in verum acetum, concepto è cado fermento. Hoc inquam sic solitus facere, ob singularem aceti illius proprietatem. Siquidem è vini aceto, primum semper debilior pars stillat: meracior autem sub finem, cum fæcibus assurgit: Hoc autem acetum factitium, ex mera aqua, ut fæce caret, ita semper æquale stagma, ab initio in finem usque, ministrat. Quapropter ut fermentum vasis, solo sui odore, aquam in acetum mutat: ita nimirum Splenis odore, in stomachum spirato cibi fermentali, fiunt cremor acidus, qui dein vertitur in salem urinaceum, imo

imo & in vitalem. Hæc quia Scholæ nunquam somniarunt, nec earum sequaces, in antecedentium lucubrationibus legerant: ideo ignorarunt fermentorum, & partium usum, & transmutationum celebrationes, bilem verò utramque introduxerunt in sanguinis massam, contenta urinæ demum, & lotii indicia, nescivere. Tertia igitur digestio, fit præside fermento hepatis, quod cæco Gas odore, sanguificationem in suo mesenterii stomacho incipit, ac tandem in vena cava perficit.

60. Quarta porro digestio completur in corde, ejusque arteria, in qua elaboratione, rubens, crassiorque venæ cavæ cruor, elaboratur, fit flavior, & planè volatilis.

61. Cor enim utrimque auritum dicitur, habetque ad sinistrum sinum, pulsantem arteriam unicam, magno sibi trunco insertam, ut duplici remigio fortius trahat cruorem transseptum, quod inter utrumque sinum, in medio cordis est. Huc refer quæ superius adnotavi de porositate septi, quod sinus cordis distinguit, & cur non remeet sanguis à sinistro sinu, in dextrum, sed tantum spiritus vitæ, tanquam per exile cribrum. Differt itaque cruor hepatis à sanguine arteriali, per quartam digestionem, colore & consistentia digesti manifestam.

62. Quinta autem digestio transmutat sanguinem arterialem in spiritum vitalem Archei, de quo sub Blas humano disserui, ut & sub spiritu vitæ.

63. Non potui mihi satisfacere, quod in cruore jecorario, (licet perfectionis suæ gradum acquisiverit, postquam mesenterium superarit,) esset aliquis spiritus: sed mihi semper visus est cruor ille, tanquam massa quædam mumialis, & materia ex qua: at nondum pro perfecto vitali sanguine habenda. Nam si cruor venæ cavæ à jecore spiritum mendicasset, frustra esset auris dextera cordis, quæ non alio fine operatur incessanter, quam ut à sinu sinistro, aliquid spiritus transseptum cordis trahatur, ut cruor in vena cava, juxta cor, participatione illius spiritus, vivificari incipiat. Cum autem à sinistris sit auris, & præterea insignis truncus arteriæ, hinc quoque fortior suctus fit à sinistro sinu. Hincque consequenter quoque parum spiritus vitalis cruori venali communicatur. Siquidem cruor hepaticus, semper per sui totum nimio madet latice, quo orbari debuit, priusquam fæcundum & dignum spiritus fiat substerniculum. Neque demum jecur cavitatem aptam in se habuit fabricando spiritui.

64. Quare unicum dumtaxat, ut in semine fabricatorem & rectorem vitæ spiritum, vidi intellectualiter per totam generationis scenam: ita & unicum dumtaxat admitto spirituum, œconomiæ vitalis. Cruor enim labitur quidem intra musculorum stamina, & fit caro: sed ad alenda viscera, & fibras carnis, non facilè transcendit. Infirmus enim longo morbo extenuatus, etiam post adolescentiam, convalescens, facile pristinum carnis statum resumit: at non proinde, qui vitio cujusdam visceris emaciatus est, similiter ad priorem statum resurgit. Hæcque est tabis sanandæ, intestinorumque ulcerum medelæ difficultas. Ubi interim ulcera externa longè pejora, per pharmaca oretenus sumta sanantur: tametsi ab ore longius distent quam interna, eo quod viscera, atque membranæ internæ alantur sanguine, plus quam cruore. Cæterum vita, à Deo suum accepit terminum; ideo & quæcunque vitali aluntur sanguine, certis dierum numeris, sistunt suum incrementum. Ubi interim caro musculorum, (quæ cruore dumtaxat alitur, & fibræ musculorum quæ sanguine nutriuntur,) indesinenter crescit, quoties deficit, & in perniciem quorumdam, immensum excrescit. Sic & ossa fracta, poro osseo solidantur, quavis ætate. At cum viscera crescere sistunt, sistunt quoque crescere fibræ omnes spermaticæ, atque primæ constitutionis: *Quis enim ex vobis cubitum suæ staturæ adjiciet?* Observavi enim prægnantes, insigni mœrore dudum afflictas, fœtum dedisse minorem. Inprimis ergò, non admitto spiritum hepaticum cruori inesse.

65. Deinde, nec animalem à vitali distinguo. Siquidem in unica navi, unicus tantum

clavo Rector assistit, nec plures absque confusione sese compatiuntur: neque in sinu cerebri, novam digestionem, pro animali spiritu admitto. Perinde ut spiritus non differt specie à seipso, in singulis sensuum organis, & motuum executoribus: quanquam sensus inter se, specie, ut & à motu, discrepent: Ita confusum argumentum existimo, quod plures Archeos in homine comminiscitur. Gas enim, licet ab organo singularem dispositionem hauserit; non arguit hæc tamen specificam diversitatem.

66. In quarta ergò & quinta digestionibus; non sunt, nec proveniunt excrementa, nec dissimilaria. Ideoque falsum, quod in omni alimento sit excrementum. Sanguis enim & spiritus, univoca & vitali unitate consonant. Verum, si qua è prioribus digestionibus recrementa, in arterias irruant vel innascantur; morbosum id esto, turbulentum atque confusum imperium. Ego jam de digestionibus ordinariis loquor.

67. Sexta tandem atque ultima digestio, in culinis singulis membrorum perficitur. Suntque totidem stomachi, quot membra altilia. In hac nimirum, innatus cuique loco spiritus, suum sibi coquit alimentum.

68. Sub qua digestione, ut variæ incidunt dispositiones, ita & dispositionum istarum contingunt varii errores. Adeoque morbi, quos Scholæ quatuor fictis humoribus suis attribuunt, potius transmutatis deberentur. Transmutata autem dico, dispositiones, quæ in sanguine deinceps, usque in verum nutrimentum solidorum consecutivè succedunt. Scholæ dividunt transmutata hæc, in quatuor subalternas dispositiones, & quasi in his nunquam error obvenire posset, oblitæ sunt morborum, quos huic Classi tribuere debebant. Primam nimirum ajunt, quia cruor intra venarum extremitates, crudi seminis mucilaginosam substantiam acquirit; mox roris modo, in spatia inania carnis diffunditur vel excidit; tertiò, dum jam partibus solidis apponitur; ac tandem cum assimulatur alito, & ab hoc verè informatur, partis solidæ naturam assumit.

69. Quæ sanè scotia Scholarum non vacant. Nam inprimis sanguis vel cruor non albescunt in extremitatibus venarum, cum extremitates non alia polleant potestate officinæ, quam totus suus anterior venæ canalis non habeat, Adeoque vena, licet vas sit alimenti præparati pro culinis solidorum: non tamen vena est culina solidorum. Solida scilicet singula, suam & propriam intus culinam fovent. Igitur cruor & sanguis non alterantur, nisi appositi sint solidis, eo quod convertantur à proprietate solidorum, in crudum semen, non autem propria spontè in extremitate venarum. Secundò, non irroratur mucilago spermatica, à venis in solido. Est quippè rori malè consona mucilago, sed tenuis allabitur, intra singulorum culinas, fluidusque sanguis & cruor, qui à fermento loci tantum transmutantur. Tertiò, nec sunt inania loca carnis, quæ comminiscuntur roris avida. Quartò, nec apponitur alimentum solidis, roris more, qui antea paulisper mucilago erat. Quintò, nec tandem unitur, & assimilatur hic ros solidis, sed quicquid illis assimilatum cedit, hoc est intra annos accretionis: deinceps verò, ut cruor & sanguis in solida perreptarunt, suctu naturæ continuato: ita ibidem digeruntur, atque tandem per diaphæresin exploduntur. Quatuor ergo has dispositiones, fictas à Scholis, ac malè concinnatas, in numerum quaternarium, (nam fortassis intercedunt centum dispositiones, antequam ab ovo, pullus à sanguine inquam, pars solida constituatur,) digestas, meditor, cum labe Scotomiæ Scholarum. In qua nil rectum aut verum, sed ipsam rei historiam maculosam adspiciunt, estque iis verum, quod nullum habeant veri nutrimentum, absque fabularum excremento.

70. Ergò, & venæ ipsæ, quatenus primæ constitutionis, nutriuntur solo sanguine arteriali, adeoque & hactenus fortè, arteria venam passim comitatur. Fit enim hinc, quod per crudeliores sanguinis missiones, tandem non cruor, at albugo effluat, sive venarum proximum nutrimentum præ penuria cruoris.

71. Cæterum Paracelsus, naturam utrobique traducens ad suos lubitus, ait, in digestione stomachi, sulfur putridum à duobus aliis initiis separari. In jecore autem separari salem à Mercu-

Mercurio. Cruorem verò esse Mercurium, verumque totius integralis alimentum. Nec operæ pretium est, hunc virum irridendo, diutius in scenam trahi, dum ipsus hanc suam doctrinam infringat. Etenim originem ulcerum indagans, ait, totum cruorem nil præter salem esse, (Mercurii jam non meminit, nisi Mercurium cum sale, nomine & re confundat) quamquam ulcerosorum urina ne micam salis minus contineat, se ipsis non ulceratis. At sanè turpe est, reputare tria prima cruoris, tanquam si essent excrementa, quorum sanguis sit unum è tribus. Comparat etiam ubique lac sanguini. Nesciens, quod transmutatum non sit sibi non transmutato amplius simile, ut neque pullus ovo similis est aut vitello. Butyrosam scilicet lactis partem, lacti supernatantem, vocat lactis sulfur (nuspiam interim sanguini, ne analogicè quidem supernatat pars butyrosa.) Caseum verò, sive grumos vocat salem lactis, ergo & lactis serum, erit & lactis Mercurius: & per consequens, optima pars ejus, optimumque lactis alimentum. Ac serum lactis erit Mercurius, è Mercurio sanguinis. Ego lubens, ridensque, Paracelso cedam serum, & mihi colostrum assumam. Quia butyrum refert odorem florum, quibus vacca pascitur: non autem serum.

72. Fernelius verò putat, butyrum esse non nisi spumam agitati colostri, ignorans præsuppositionem fermenti acidi, in colostro, ut verè transmutetur in butyrum, per concussiones. Hic namque si colostro, parum cineris, saponis, sacchari, aut illorum, quæ participant de lixivio, immisceatur, nunquam inde fiet butyrum, propter alcali, omne fermentum acidum interimens. Ideo enim hyeme, tædiosior est colostri conquassatio ante natum butyrum; eò quod æstus, acida, & putrefactiones omnes, promoveat.

73. Paracelsus vero alibi, suæ doctrinæ immemor, præfert colostrum sero, & caseo, tam ad sanitatem, medelam, quam ad cibi bonitatem. Galenicæ Scholæ autem, tenue & aquosum lac, pinguiori anteponunt. Hactenus ovillum vilissimum, deinde vaccinum, tertio caprinum statuunt. Ac tandem asininum reliquis antefe-runt, ob ejus tenuem substantiam, ac serositatem plurimam.

74. Ego autem hoc unicum scio, lac bestiarum, siccis pascuis pastarum, esse optimum, tam in medendo, quam edendo, minimeque seorsum. Hircum enim (idem judicium de lacte ubi par ratio gliscit) cujus cruorem officinis Scholæ præscribunt (& passim ovillus pro hircino venundatur) jubent prius diureticis alendum. Ergo vires lactis sunt metiendæ ex sanitate bestiæ, vita, & cibis, nequaquam vero ex crassitudine, aut pinguedine ejus. Medentesque, accersiti ad dijudicationem lactis, in nutrice, accedunt malè instructi, nec secus quam judicaturi de cruore, per phlebotomiam educto. Id est, animæ per ignorantiam cæcæ, apertis non vident oculis. Observavi quoque, quod ejusdem vaccæ, ex pari quantitate lactis, dispar sit colostri quantitas, licet iisdem pascuis gaudeat. Idque nempe juxta vaccæ disparem sanitatem.

75. Ego verò, pro cruore, hircum suspendo cornibus, & crura posteriora reflecto ad cornua: testes abscindo, & recepto indè cruore, exsanguem dimitto, pro lanione. Hic cruor autem, siccatus, est instar vitri, difficillimæque triturationis, atque longissimè ab hircino sanguine officinarum differens.

76. Assumtus autem drachmæ pondere, confestim sopit, & curat pleuritidem, &c. Absque venæ sectione: nec te deseret unquam.

77. Asininum lac enim plus reficit, & recreat, imo & hactenus nutrit, non quatenus serosius sit. Id enim est cortice tenus judicasse de viribus nuclei, nunquam anteà visi. Ast asina, quatenus longæva, lac cæteris quadrupedibus præstantius habet. Necesse est enim, quod & lac ejus, Archeum, longæva vita dotatum, habeat. Et ob hoc scilicet, non nisi longè post suum separat colostrum: quia tardius corruptioni auscultat. Sequestratio nempe ista, ad dualitatem, & destructionem tendit.

78. Hinc patet, quod cum in pueritia, alimentum convertatur in ipsa nostri constitutiva, asininum lac pueris vitam longævam, atque saniorem præ cibis cæteris conferat. Quapropter etiam lac muliebre, quanquam nobis sit

simillimum, proximum, mumiale, & nutritium, attamen cedit asinino, ob longævitatem. Asina autem pectenda est, instar equorum: adeoque ex lactis gustu, dignosci potest, an asina pexa fuerit isto manè, an non.

79. Discant ergò Scholæ, melius de nutricibus, de lacte, & diæta judicare, item de urinæ contentis censere, nec bilem, aut fel, in lotio vel stercore, agnoscere. Sciant, inquam, urinam cruoris, ab urina potus, distinguere.

80. Deindè, quod tractus laticis, è venis mesenterii, causet sitim naturalem, non autem ab minorum venarum exhaustione, propter cruoris depauperationem. Alioquin enim phthisici semper sitirent, & plusquam hydropici, iterataque sitis proderet iteratam sanguinis consumtionem, paucis intervallis distinctam.

81. Sciendum etiam, ad finem Ilei intestini, sacculum esse, quem intestinum cæcum dixere, in quo sedet fermentum stercoreum, quod cum sit opus corruptionis, & non nutritionis, nequaquam ejus putrefactio, inter digestiones alimentorum computanda est. Stercoreum enim fermentum, non procedit ab aliquo viscere, aut facultate vitali, atque ideo in hoc termino mutationis, securiora contingunt tormina, dum stercoreo fermento imbuta materia, retrocedit, aut subitas inquinatæ putredinis labes contrahit. Est porro cæcum intestinum exiguum, necessarium tamen receptaculum omnis stercoris. Quod patet. Lupus nimirum, infra medium intestini, duos membraneos utres, sive sacculos rotundos habet, qui ipsi sunt in vicem cæci intestini. Esca enim ipsi cadit ab intestini longo ductu, ad unum sacculorum, mox vero in alterum, ac tandem hinc in sequens intestinum ducitur.

82. Lumbrici autem non generantur in duodeno, multoque minus in stomacho, imo si diù ibidem persisterent, per modum cibi conficerentur. Quo nempe fermentum fellis non attingit, ibi lumbricorum est patria. Fiunt enim ex alimento semidigesto, quod dum ad loca sua delatum est, tanquam lac tepidum, pelle incrustatur, palpitatque, ac sensim vita donatur. Vix enim lumbrici, extra vitalem nidum ereptant sursum, nisi ob sibi horridum, ac malæ contagionis obstaculum, adeoque vix bonum aliquod præsagiunt, qui spontè sursum ejiciuntur. Lumbrici autem præsupponunt fermentum fellis. Alioquin enim in cœliaca passione, continui vermes suscitarentur. Putreret enim statim cremor, statim nisi fel cremorem sale suo condiret.

83. In recto intestino, circa finem coli, proveniunt Ascarides, qui non sunt lumbrici ex substantia humana, aut cremore geniti: sed ex putridis quisquiliis, prout in carne, caseo, piscibus, atque ulceribus proveniunt vermes. Cadaverosi ergò sunt Ascarides, non item lumbrici. Denique lumbrici sunt in nobis absque prolificatione. Ascarides vero sua pariunt ova. Aqua communis bullita, cum argento vivo, pauco & innoxio potu, omnes interimit vermes, tam in intestinis, quam alibi. In ulceribus autem, si aqua ista affundatur.

84. Tandem pro corollario addam: Cum intestina, quibus lumbrici nascuntur, nequeant eosdem digerere: consequens indè quoque est, clysteres ad nutriendum immissos spe frustrari, citiusque clyster, lumbricos & Ascarides, quam hominem, nutriet. Sex ergo constituit natura mecum digestiones vitales. In septimo autem numero, ipsa sabbatizat.

PYLORUS RECTOR.

14. *Osci-*

14. *Oscitantia Scholarum.*
15. *Admonitio illarum ridicula.*
16. *Clausura, & apertio Orificii.*
17. *Ratio situs fellis.*
18. *Vnde diarrhœa, tormina, dysenteria, hæmorrhoides, &c.*
19. *Error circa famem, & sitim.*
20. *Aliquot absurda, consequentia, ad positiones Scholarum.*
21. *Demonstratur sensus appetituum in Pyloro.*
22. *Remedium Dysenteria, & Diarrhœa, aperuit Pylori officium.*
23. *Vertigines unde.*
24. *Exemplum in Gallo.*
25. *Porraceus liquor stomachi, non est fellis.*
26. *Situs non dicit necessarium defectum humidi.*
27. *Vnde vomitus flavus, & amarus, initiis Tertianæ.*
18. *Historiis quatuor confirmatur usus Pylori.*
29. *Tredecim notabilia inde resultantia.*

1. QUa stomachus supernè patet, gulæque subjacet conjunctus, per antonomasiam, ejus orificium dicitur. Infernus vero ejus exitus, Pylorus nominatur. In bene valentibus enim, Pylorus clauditur, dum stomachus cibos potusve recepit, donec peracta stomachi digestione chylus, sive cremor factus est. Tum enim, nec antè, Pylorus sese pandit. Orificium autem stomachi clauditur, instante satietare saltem, (si non sat ingeritur,) dum stomachus incipit vacare suo muneri. Hæc sunt, quæcunque hactenus comperi de Pyloro à Scholis tradita.

2. Ego vero deprehendi magnum sanitatis, & infirmitatum cardinem volvi in Pyloro. Inprimis namque vidi subindè in febribus, evomi hodiè indigesta, quæ nudius tertius fuere ingesta. Ex opposito verò, in cœliaca passione, Pylorus numquam clauditur, imò quidam, postquam cibis opiparè satiati sunt, non desistunt in totam noctem pergræcari; mejuntque ideò continuò. Necesse est ergo, Pylorum illorum, insigniter pervium nedum guttatim, sed per filum continuum stillare, nec exspectare ullam coctionis metam: Mox enim vel ab initio, non adæquatè clausum fuisse, vel saltem aliquatenus diductis rugis patere, postquam stomachus, intranti potui non fuit satis. In sanis id nempè, quando defectus clausuræ Pylori fuit. Sunt alii quoque, quibus Pylorus pertinacior custos est, vomunt potus post semiconfectos. Utpote digestiva non æquivalens assumtis potibus totum, lacessita ejicit. Nimia nempè Pylori obstinatio est, ubi triduarii cibi ejiciuntur.

3. Quæ sane convincunt, Pylorum nedum janitorem esse, sed & moderari digestionem primam & evidentissimam, atque adeo somnolentam hac in parte Scholarum incuriam.

4. Etenim ut insufficientiæ illarum satisdem, dico, claudi inprimis Pylorum non quidem per musculum, de more ani aut vesicæ, non enim voluntarii motus cliens est: Nec denique clauditur per fibras contractas, instar Crampi, aut torminum. Fungitur namque suo janitoris munere, sine sensu, & molestia. At non alias ac uterus, à conceptu, circumquaque Pylorus suum os inferum claudit, proprio Blas motivo: ita considero utrumque orificium stomachi claudi; ita tamen, ut orificium superum, semel à pastu clausum in bene valente, ad unamquamque boli importunitatem vel haustus pertinaciam, facile de integro sese pandat, cum vix queat tolerare, quod sibi quicquam superne, in gula impendeat. Quanquam in infirmis & inediam passis, patefactio ejus, cum dolore & magna anxietate, contingat, eo quod in iisdem, ista orificii clausura ab inordinatione pendeat. Obstinatior itaque & accuratior est Pylori clausura, quam orificii. Denique est indubium, motivam utriusque partis non parere voluntati, adeoque esse naturalem vel morbosam.

5. Pylorus, retentivæ subesse dicitur in Scholis. At certè potentiam ostendit absolutam, dum invita expulsiva, deficiente digestiva, nauseante attractiva, adeoque pessumdatis aliis, pertinax Pylorus non raro fit, tam in sui clausura, (ut supra in febribus evenire dixi,) quam in apertione, (qualiter cœliacis evenit.)

6. Etenim vomitus fit, dum clauso Pyloro sese sursum contrahit, non quidem per corrugationem stomachi, sed motu totali stomachi sursum ad gulam, adeoque Pylorus vomitum imperat, & retentivæ non auscultat.

7. Cum

7. Cum ergo Pylori potestas non sit aliarum facultatum pedissequa, nec fibris subjecta: sed Monarchalis, adeoque fibræ, ipsius nutui obsecundare debeant. Necesse est, hanc potestatem absolutam esse vitalem, & habere proprium Blas motivum, instar uteri, independens ab arbitrio humano. Idque tanto potentius, quo Duumviratus stomachi jam in lucem venerit. Et quamquam pylorus lassetur sæpe à causis externis, & occasionalibus (à pharmacis puta, venenis, aut sordibus) attamen Blas est ipsi liberum, parti insitum sive Archeo ejus. In quo tamen admiror, vim quandam superam, influentiis astrorum similem. Blas enim Pylori, quam proxime exprimit Blas arbitrii: siquidem irruente externo concitante, ad clausuram, vel apertionem, possit nihilominus pro lubitu adversum ire, ut quantisper benè valet Pylorus, moveatur ob fines legitimos, vel sibi saltem apparentes, ad stringendum, vel laxandum exitum.

8. Dum tamen homo inordinatus, contra istos fines prævaricat, sæpe Pylorus, ut solus digestionis moderator, hominem plectendo piare cogit.

9. At cum in isto Blas, quodammodo tanquam arbitrali, possint esse defectus, non solum à causis occasionalibus: verum etiam in proprio principio motivo amente, adeo ut præ furore sese præpostere pandat, aut claudat liberè, instar uteri: Certe mirum est, hæc à Scholis cum reliquis medendi initiis stetisse neglecta. Potestas quælibet, & potissimum motiva, facile extra-vagatur, concita tam à causis contingentibus, quam proprio amentiæ nutu, cum sint liberæ ac velut independentes, in cujus motivæ errore, Pylorus, plerumque ac facile cespitat. Quemadmodum uterus non aliunde conquassatus, se præcipitat, adscendit, vel furiosus in laterasese torquet, guttur, gulam, imo & nervos arbitrio inservientes, contra officium alienat, stringit, pandit, contrahit, motusque atroces subinde exhibet, magicis vix absimiles, quatenus excentricum Blas motivum, diversas tempestatum scenas, est excitando. Hæcque à Medentibus attendenda sunt sedulo, ut quoties occasione lacessentis, Pylorus aberrat à scopis, confestim causæ remotioni studeat. At si proprii Blas errore velut furore, Pylorus exorbitat, cogitet, sibi cum potestatibus excentricis, & non cum materia dimicandum: minimeque evacuantibus esse fidendum.

10. Cogitemus enim, in statu temperato, hominem mediocriter pastum, Pylorum ejus adæquate clausum, ne quid suis è rimis stillet; tandemque absoluta digestione, Pylorum sese pandere; Certè nec hoc fit, ab exotica chyli qualitate stimulante; sed quia gnarus est Pylorus, rerum agendarum in stomacho, ideoque censendus est moderator digestionis, apud quem nempe sunt fines regiminis, & claves custodiuntur. Nam alioqui si justo diutius, Pylorus claudatur; cum, quod sat digestum erat, non proin ulteriorem cesset tolerare digestivi fermenti vim, ideoque justo plus coquitur. Non quidem quod chylus instar vitri, in fornace proinde excellentius coquatur, quo diutius; sed mora nimia alientur & corrumpatur. Quod dein difficultates plurimas, tam in stomacho, quam suis viciniis parere necesse est. Veruntamen si Pylorus, minus exquisite claudatur, certe recens potus non potest non unà cum pristinis suis cruditatibus, ferri in intestina, quibus sane cum non incumbat digestio stomachalis, suscepto fellis fermento, in alienam mutatur substantiam, varias tandem in venis infirmitates procreat. Quia itur ad secundam digestionem, omissa prima. Sic nempe tremores & jectigationes manuum, cordis palpitationes, deliquia, febres acutæ, Tumores, Arthritidesque inspiratæ prosiliunt. Sic vini acor, nondum primæ digestionis maturitate correctus, venis alienus, cum sibi innata aqua vitæ, venarum proprium alimentum secum degenerare facit, paritque anonymus & incognitus hospes insolitas & incognitas infirmitates. Perinde ferè, si chylus bene maturus, in Duodenum elabatur, eodemque instanti novus ingeratur victus supernè, certum esto, Pylorum bene constitutum statim claudi, nondum plane dimissa priore sarcina. Pars ergo chyli detenta corrumpitur, plus justo acescit, novumque victum fermento præmaturo contaminat. Fitque totus exoticus, nisi ante exactam coctionem, à Pyloro proscribatur,

tur, qui varias orexes, tormina, atque diarrhœas est excitando. Error itaque Pylori, sive proprius sit, vel ab inordinatione concitatus, multas causat difficultates. Quod autem illabente novo victu, statim claudatur Pylorus, patet, Alias namque novus cibus ac crudus, unà cum chylo elaberetur, qui in excremento appareret, tanquam ab effectu cœliaco partus. Quod alioquin in voracibus pueris quandoque spectatur, nondum Pyloro sat potenti, ad suos fines obtinendos. Conqueruntur itaque debiliores stomachi, sibi oboriri magnas aciditates: quas manè, cum hesterno victu ejiciunt, vel noctu, cum præcedentis meridiei chylo, ciborumque ultimorum quisquiliis.

11. Porrò ad pleniorem horum cognitionem, repetendum, quod venarum stomachi non sit, chylum in stomacho detentum ad se sugere; quod item vomitus clauso Pyloro fiat, totaque longitudo stomachi, ab inferis sursum, ad orificium contrahatur. Quod denique hic motus à Pyloro fiat, qui si aperiretur, minori certè molestia stomachum exoneraret. Sed cum non se aperiat, censet sanitati esse inconveniens, infernè istas fæces dimitti. Adeoque rector digestionis mihi visus.

12. Dupliciter autem iste vomitus contingit. Scilicet proprio Pylori Blas. Atqui tum est indolens. Alter vero sit ab lacessentibus; atque ille, etsi quoque per Pylorum fiat, non tamen proprio nutu. Ideo etiam est molestus, & anxius. Saltem non sit vomitus, nisi clauso Pyloro. Alioquin in Duodenum decideret, quod vomitu expellitur. Cum enim proprio Pylori motu, vomitus sit, primo vomitu totum abscedit, quicquid sibi obesse judicat. Sin autem lacessatur Pylorus, repetito vomitu, ejiciuntur alia, quam quæ primo vomitu prodierunt. Flava nempe vitellina, dein, quæ magis diaphana flavedine instar olei seminum rapi, sequuntur, creditaque fellea, propter amarorem: atque tandem subindè cœrulea, & viridia, quæ assumtis truculentioribus pharmacis, mox ab initio veniunt.

13. Fuit heic Pylorus apertus, inter primum, & sequentes vomitus, adeò ut quicquid in jejuno, & viciniis latitat, sursum Pylorus ad se vellat, quo velut impressam à pharmaco notam eluat. Amaricant autem ista plerumque, cum quia iterato fellis fermentum, idque exorbitans, ac indignatum tolerarunt, tum etiam, quod præter consuetum sursum rapiantur in alienam messem, ubi corrumpuntur in excrementum, insignitum qualitate fermenti, quod immediatè hausit. Chylus ergo ibidem sit felleus, & amarus.

14. Cæterum hoc loco cum admiratione Scholas intueor, præscribere cibos facilioris digestionis, præmittendos iis, qui durioris sunt cocturæ, immemores suæ doctrinæ, perhibentis, contenta omnia stomachi, verti in chylum univocum: Pylorum verò, sic vel ab initio claudi, ut ne quicquam, vel guttatenus, sinat elabi, ante peractam digestionem. Coctionem denique fieri ab indesinenti calore stomachi, adeoque hactenus etiam continuatam à principio digestionem incipere, nec unquam feriari, quamdiu ejus Vulcanus calor perseverat. Singula autem contentorum, recipere istum calorem digestivum, per modum recipientis. Qua nempe doctrina stante, cum omnia reducantur in liquidum chylum, & exquisitè in unica olla stomachi, permisceantur: sequitur, in pastu, præmittenda, quæ durioris sunt digestionis, eo quod tanto longiori caloris spatio coquantur.

15. Sorbilia, (inquiunt Scholæ,) & promtioris coctionis, si postremo sumantur, putrerent, si metam ultimam exspectent duriorum assumtorum. Quasi vis digestiva, esset putredinis parens, nec fieret commistio comestorum! vel conversio, in chylum fluidum! sed per fundos secreta jacerent, quæ sunt buccellatim assumta. Quasi, inquam, Pylorus se aperiret per statas periodos, sive vices, ut ordo servetur in dimittendo chylum, qui fuit accipiendis cibis. Quæ si crediderint Scholæ possibilia, saltem Pylorus, majori polleret discretione, prioritates ciborum observando, quam quod Scholæ tam ignaviter ejus munus negligerent.

16. Cæterum clausura Orificii non conducit digestioni, nec regit appetitum. Pylorus autem utrique imperat. Quia satietas sufficiens quidem adest plerumque: attamen insuper adhuc edimus, & bibimus ex vitio. Ergo clau-

ſura Orificii, non ab appetitu, ut neque à ſaturitate eſt. Verum tædia, nauſeæ, & averſio à carnibus, mox incipiunt à febribus, ortuque morborum ſtomachi, habentque orificium clauſum. Ergo orificium nec clauditur ob ſatietatem, nec ob concoctionis neceſſitatem, ut neque continenter aperitur propter appetitum: ſi nempe claudatur citra appetitum, ſatietatem, & concoctionem: & apertum maneat, poſt ſaturitatem inter coquendum. Ructus namque eduntur mane, jejuno, vacuo, & appetente ſtomacho: ructus tamen, orificii clauſuram denunciat. Clauditur denique orificium in iis, qui longa preſſi inedia, languent, & qui diuturna abſtinentia à cibis infirmi fuerunt. Quibus perdifficilis, anxia, dolenſque eſt orificii recluſio. Si itaque à fame, appetitu, ſatietate, & coctione, orificium non neceſſariò claudatur: ergo ortificii clauſura vel apertio, non reſpicit coctione famulantium facultatum neceſſitates: ſed orificium potiſſimum inſervit, ne decumbenti chylus in fauces regurgitet

17. Undè inprimis liquet, auguſtius eſſe Pylori, quam orificii miniſterium. Siquidem eſt rector totius œconomiæ ſtomachicæ, uſque in ultimum inteſtinorum gyrum. In qua ſiquidem, cum fellis operatio perficitur, proinde quoque fel, Pyloro ſuperſtrui, & incumbere debuit.

18. Quorum amborum, ſi non plenus ſit conſenſus, oriuntur diarthœæ, tormina, Dyſenteriæ, hæmorrhoides, atque varia abdominis clades,

19. Erroneum quoque eſt in Galeno, ſuiſque modernis Scholis, nos tantum eſurire, & ſitire, ob cruoris penuriam, adeoque tot uncias cruoris debere repleri, quot deplentur. Inprimis ſi iſtud perpetuum, eligant ergo Scholæ, nimirum, vel ſe facere vanas carnificinas in venæ ſectione, vel appetitum non excitari ex ſuctu venarum, defectum cruoris accuſantium Quod inprimis ſub valetudine eſt indubium: nam ſi ob carentiam cruoris fames ſit: ergo male inſtituitur phlebotomia in cruoris penuria. Sin verò in morbis id conſideretur, puta in febri, ubi nullus eſt appetitus, etiam nullus erit defectus cruoris. At ſi quotidie tot unciæ cruoris ſuppeditentur, quot conſumtæ ſint, cujus conſumptionis fames indicium eſſet: Ergo in febri vel non eſt conſumtio cruoris, vel fames non eſt ſenſus conſumti cruoris. Sin autem cruor in febri quoque abſumatur, fruſtra erit phlebotomia. In omnem ſaltem eventum, poſt biduum, triduumve, à febri, jam tantundem cruoris erit conſumtum, (cum plus febris conſumat & extenuet, quam recta valetudo,) quantum phlethora, (phlebotomiæ unica indicatrix.) depleri juberet. Et per conſequens, poſitis theſibus famis, phlebotomia fruſtranea ubique erit.

20. Supponunt namque Scholæ, cruorem à vena cava, diſpenſari in minores, (quaſi vena eſſet diſpenſatrix, & non eſſet differentia inter ipſum vas & diſpenſatorem, ſive vim proportionaliter diſpenſantem,) ac tandem in exiguos ramulos, per quos in habitum diſpergatur ultimo. Atque ideo ex ſolo ſenſu inediæ, fugere ramulos poſtremos venarum, majorem truncum, hunc verò deinceps ſugere venas ſtomachi, & meſenterii. Unde tandem famem, & ſitim ſentiri. Quo poſito, inprimis quorum venæ turgent, nulla fame premerentur, aut ſiti: deindè, non eſſet ſuctus illius ſenſus, niſi prius venæ majores ſint depletæ. Repugnat itidem tertio hæc theſis, doctrinæ Scholarum, docentium, ſtomachum, ſibi tantum coquere primariò; ſecundariò autem ſive per accidens, pro toto corpore: ut ſtomachus communi philautiæ ſubſit. Nam eo dato, ſtomachus non coquet, non appetet, eſurietque pro corpore: ſed tantum pro ſe: ergò neque, ut penuriam venarum ſuppleat, ſentiet; ſed venæ primario ſitient, ac eſurient: ſtomachus tantum per accidens: nec pro ſe, ſed propter venas.

21. Ignorantia enim veri, Scholas ubique præcipites fecit. Non noverunt, inquam, famem à Splene, in ſtomachum inſpirari: Splenem nempe, noviſſe rerum agendarum ſcopum, ut viſcus regendis decoctionibus princeps: ideoque appetitibus præfectus, effective, cui tamen Pylorus aſſiſtit, Rector & Executor. Pylorus nempe, adhuc placitum habet, Blas liberum, aperiendi ſe, vel claudendi. Quod ſub ſanitate movetur, ob cognitionem finium, cogni-

cognitorum stomacho, propter quos coctio, & appetitus creantur à Splene, tanquam Pylorus, conscius sit secretorum finium Splenis. In adversa autem valetudine aperit se Pylorus, clauditque præpostere, atque inverso ordine, tanquam furore percitus symptomatico. Enimvero emturus villam, obambulabam cum insigni appetitu, tum fortuito distorsi pedem, lapsus sum, rigor statim obvenit, cum nausea, vomitu, & suffocato edendi priore appetitu: mox vero distortum pedem, ac semidislocatum reposui: atque eodem instanti, redditus est mihi appetitus pristinus, cessataque est nausea. Erat nempe orificium apertum, tam in appetitu, quam in nausea; Pylorum verò clausum habui in appetitu, & mox in nausea apertum, & iterum in vomitu clausum. Nam ut dixi, vomitus non fit nisi clauso & sursum inverso Pyloro: In singultu vero, fit inversio ipsius stomachi sursum, quæ proinde à præfata inversione Pylori vomiturientis longè diversa est. Quod autem ista sic se habuerint, patet: quoniam cum stomachus sub insigni fame, non haberet quod vomeret, cibi avidus, Pylorus consensu suo, se illicò clausit. Qui rursus, vel ut ex distorsione ligamentorum pedis, velut furibundus se pandit, & sordes ab duodeno ad se vocavit. Etenim sub vomitu, ut conceptam saburram expelleret, clausit se Pylorus, iterumque sese aperuisset, ad novam sordium accumulationem, nisi restituta dislocatiuncula, furor Pylori sopitus fuisset. Cum clausura ergò Pylori, si mox sublatus appetitus rediit, quis non videt appetitum à Splene suppeditatum, gubernari à Pyloro? Dixi, Pylorum, è Duodeno sursum sordes in stomachum rapere; ut qui anteà janitor soli detentioni & expulsioni putabatur dicatus, cogitet de attrahendis noxiis. Quæ tametsi vi communi accidant, qua cuncta semel proscripta, characterem hostilem induunt, & inde mox deteriorantur: attamen furente Blas Pylori ad stomachum, inverso ordine trahuntur.

22. Deprehendi saltem in hoc, quod Pylorus, nedum appetitus, nauseæ, vomitusque causa sit: sed etiam choleræ, dysenteriæ, diarrhoeæ, patrator unicus: parvoque sæpe adhibito remedio furorem Pylori sedari, præfatasque clades corrigi expertus sum. Dolendum sane à Scholis, nil quicquam hactenus de hisce pensitatum: totumque illarum subsidium in enemate positum; nec ad nidum mali itum esse. Dumtaxat ad transitum producti, se convertunt instar canis, projectum lapidem mordentis. Vidi namque juvenem, optimè valentem, & insigni appetitu fretum, manè aliquot recentia mora matura, benè elota comedisse, cum pane butyrato, moxque inde sensisse, suave in stomacho oblectamentum refrigerii. Dein consternato fortè, inde à semihora appetitu cum dolore colico incidit in diarrhoeam, habueratque indies fortè 70. secessus, coloris lactei. Statim enim à Medentibus exhibita restringentia cordialia tam intus quam extrà. Nimirum succus cydoniorum, cum confectionibus alkermes, diarrhodonis, de Spodio, exhilarantibus, diahyacinthi, atque similibus. Interim plurima enemata, è sero lactis chalybeato, paribusque quisquiliis injecta, & frustrà omnia. Tandem & opiata aliis adnexa sunt, risitque natura doctam ignorantiam ad ludicra tentamina, doluit vero æger vana remedia. Ac tandem in supremum vitæ discrimen constitutum sanavit Dominus. Exhibui nimirum, bina ovorum vitella dura, aceto rosaceo temperata. Pylori vitio diarrhoeam obortam fuisse, testantur dejecta appetentia, & assumtis vitellis restitutio appetitus. Sensit namque apertum juvamen medela adhuc intra stomachum detentâ. Memini quoque frixis equorum ungulis in butyro, iisdem dein pulveratis, sedatum fuisse frequenter Pylori furorem, stetisse dysenterias, atque medelæ benignitatem sensisse, olido illo remedio adhuc intra stomachum detento. Sin autem ungula jumenti lascivientis luxuria sit: dysentericis certam perniciem allatura dicitur.

23. Pylorus ergo, Rector clausuræ, digestionis & appetitus in stomacho: etiam gubernat per longum intestinorum iter, tam contenta

quam venarum vicinarum exorbitationes. Testantur namque, ciborum excrementorumque indigestiones, corruptiones, celeresque transitus, indignationem solius Pylori, à remediis confirmatam. Sic enim hesterna crapula, non tam noctu quam manè, vacuo cibis stomacho, vertigines suscitat, cessantque illæ plerumque mox assumto jentaculo, eo quod tum Pylorus patet, & sorde obsitus: ac dein se clausit adventu jentaculi, priorisque incommodi velut obliviscitur.

24. Gallus noster biennio furfures & avenam mane pro more esitat: sub vesperum verò recusat cubare consuetis baculis, humi cubat ac cibum sequenti manè aversatur: vertiginosus lateratim decurrit ac retro sæpè concidit. Tandem cristam atque frontem durius in terram quatit, moriturque ante meridiem. Per dissectionem vero reperti sunt aliquot minores silices, non quidem in priore sacco, sive stomacho: sed in interiore atque vero stomacho. Major autem silex Pylorum clauserat, qui silici minori spem transeundi obtruncarat. Etenim nec ulla alia causa tantæ vertiginis, ac insolitæ mortis reperta fuit, nisi quod Pylorus, quia vi & se invito clausus, loco coctionis, porraceum liquorem supra silicem majorem confecerat.

25. Qui sane non è felle venisse eo potuit, cum è felle per duodenum, intra stomachum felli advenienti silex transitum præclusisset. Ergo viridis porraceusque ille liquor natus est in stomacho, vitio occlusi Pylori.

26. De siti similiter, observavi sæpe febrientes siticulosos, potum iterum, cum ejus quadruplo, evomuisse. Non ergo sitis ob defectum humidi necessario, neque etiam ob penuriam sanguinis. Ut eædem venæ eadem de causa nunc famis, nuncque sitis causæ sint, & nunciæ defectus cruoris, imo subinde utriusque simul, tam famis quam sitis. Sed viscus fermentum stomacho inspirans, famem & sitim concitat. In febribus enim alcalisatur causa febrilis, hinc nec cessat sitis, licet potu proprio stomachus affluat: etenim nec ad istud alcali potus pervenit. Sic nempe salsa, piperataque, sitim parant, non aliter atque alcalia putrida; eo quod excludant acidum è stomacho fermentum: Quatenus sal impedit resolutionem, & transmutationem cibi, id est, introitum fermenti digestivi à splene spirati. Sic quantitas potus meracioris, piperata, dura & indigestibilia, siticulosa sunt: non enim quia calida, & sicca sunt, in mediis undis stomacho detentis: sed quia resistunt prædicto Lienis fermento. Acida verò, ex opposito quatenus fermento Splenis vicina sitim solantur. Sitis ergo in similibus, non ob defectum humidi nutritivi, sed ob impeditum lienis fermentum, quod tandem longiori somno superans præfatas difficultates; tollit somnus ideo sitim. Sitis etiam in febribus oritur propter nidorosa putrida, coagulataque, non autem quod appetatur humidum nutritivum, & refrigerans, (ut putant:) sed resolutivum nocui. Adeoque non tam nutrimentum indicat & exposcit, quam remedium. Ideoque nec sitis cessat per potum, nisi hic medium attulerit capessendo fermento consymbolum.

27. Cum ergo Pylorus coctionis sit Rector, & sitis non minus moderator, quam appetitus, tam cibi quam potus, erunt sensationes quoque ejusdem Rectoris, fines digestionum distinguentis. Initiis nempe Tertianarum, copiosus vomitus flavi excrementi, simul cum multa siti infestat, illaque duo concurrunt cum clausura Pylori furentis, atque hactenus loco cremoris acidi fabricat flavum vel æruginosum istud, quod in stomacho Galli detentum, mortem causavit.

28. Quatuor insuper historias addam, quæ energiam Pylori, in actione regiminis confirmabunt. Uxorius frater, Mechliniæ forte per octiduum malè se habuerat è convivio solemni & crapuloso. Medicus urbis autem illi offert vomitorium, vomuit indè bis quotidiè. Adeoque scripserat pridiè, se Mechlinia, postridie Bruxellam ad nos venturum. Ocreatus itaque & itineri jam accinctus sequenti die, ante meridiem extinctus est, postquam præcedenti sub nocte malè se habuisset, vomuissetque sæpius ut antè, liquorem subnigrum, sive cruorem illic corruptum. Dissectum autem ejus cadaver, nullum ostendit vitium, præterquam in stomacho liquamen subnigrum fluctuaret clauso Pyloro. 2. Puella triennis & nobilis, à Medico Italo sten-

lo stentante, vomitorium febrifugum, paucula grana cujusdam pulveris capit. Altera etiam filiola nobilis, idem sumpsit nondum bimatum excedens. Utraque verò mox à sumtione vomuit, utrique enim oculus contortus, dexter, totumque latus quasi obsessum Paralysi. Brachium quidem ex toto, crus vero non omninò. Major enim tota garrula, oblæsa tamen lingua; Minor vero sopore & vomitu, subinde interpellante, extinguuntur ambæ. Advocor ad utramque, & frustra aliqua tentavi. Fortè enim quia sero etiam deficiente vita. Aperitur autem utriusque cadaver. Atque idem putidum liquamen stomacho detentum, occurrit homicidii causa, Pyloro exacte clauso. 3. Gallina, cum granum carpere vellet humi, retorsit collum ad latus, & carpendo, in gyrum per latus sinistrum volvebatur, ac labescentibus genibus, singulo hordei sumto grano vel mica panis, in posticam partem, super caudam lapsa est. Idque sic per octiduum forte duraverat, priusquam mihi denunciatum foret. Accurri ad insolitum spectaculum. Deplumavi pectus macilentissimum, & novacula priorem sive membranaceum stomachum, quædam vetula aperuit. Inveni autem, quod deglutivisset globulum ex crystallo rupea. Mulier autem illa filo fuit stomachum rursus, ac deinde plena valetudine supervixit. 4. Famulorum meorum unus, circa distillationem acerrimo igne carbonum fossilium, vitrum ludendo liquavit, aliquot vasa formans, fragmenta & vasa ipsa opaca erant & alba è vitro viridi, & mearum distillationum quisquiliis, Fragmenta autem novorum vasorum suorum, in angulum areæ projecta, Gallinæ voraverant delusæ in albedine vitri. Benè valebant, contigit autem à quindena inde, duas pinguiores, occisas pro mensa: Inventa vero fuisse in priore illarum stomacho præfata aliquot fragmenta, quæ facile conjiciebantur multos dies ibidem hæsisse. Erant autem imminuta, (adeo cum vitrum non frangatur nisi punctatim,) tam lateraliter, quam juxta angulos: fragmenta illa evaserant undequaque obtusa.

29. Notabilia enim hinc mihi collegi. 1. Quod clauso Pyloro, semper vomeret frater meus. Siquidem & à morte reperiebatur foetidum istud liquamen in stomacho clauso, quod alias in intestinis absque notabili damno fuisset. 2. Quod clausura ista Pylori, furiosa esset: alioqui se pandisset, non ita nocuisset. 3. Quod motus Pylori sint alterius Reipubl. quam cæteri omnes. Contracturæ enim quævis cum morte cessant: non ita Pylori. 4. Quod in vomitorio vis venefica indignationem, & contracturam Pylori concitasset. Non enim solum contrahebatur, sed è venis stomachi prolicuit cruentum laticem, qui illicò ater & cadaver osus factus est. 5. Quod idem contigerit in duabus puellulis. 6. Quod Pylori indignatio Paralyses etiam pariat. 7. Æruginosus autem liquor necem. 8. In Gallo sola pertinax præclusio, à vespere vertigines fecerit. 9. Fortius hoc probat Gallina, quæ crystallum deglutiverat, præter quam nil aliud in priori stomacho repertum fuit. 10. Quod detentio vitri in stomacho cum sanitate persisteret; siquidem Pylorus non indè obstiparetur. 11. Quod vitrum facilioris sit digestionis crystallo rupea. 12. Quod æruginosus, vel ater liquor, fieret ab indignatione, & clausura Pylori, non autem à detentione corporis præter naturam sive vitri. 13. Quod vitrum paulatim consumeretur in stomacho Gallinarum.

TARTARI HISTORIA.

1. *Tractatum de quatuor fictitiis humoribus, hoc loco jungendum esse, pro operis integritate.*
2. *Post qualitatem abjectam intemperiem elementalem, etiam dein agendum de Tartaro, ac tribus primis Chymicorum.*
3. *Ortus & vita Paracelsi.*
4. *Is Tartarum primus in morbum introduxit.*
5. *Cessit infeliciter lucta Humoristis cum Paracelso.*
6. *Usi sunt deinceps remediis mutuatis, à servis nostris fugitivis.*
7. *Humores obmutuere dudum, quos ego tandem nunquam in natura fuisse, demonstravi libro particulari.*

8. Epitome eorum, quæ Paracelsus sparsim de Tartaro scripsit.

1. DEcere mihi visum, physicalia præmittere in ordine ad rem medicam; utpotè qui cognitionem naturæ totius, non nisi pro humana spectare valetudine semper existimaverim. Igitur tractavi de elementis dumtaxat, quo abigam Scholarum figmenta, de compositione quatuor elementorum in uno quolibet corpore, quod mistum reputatur hactenus. Ostendam, inquam, non esse mistiones eorundem, nec luctas, nec intemperies, aut complexiones: prout nec morborum catalogum, ex fictis temperiebus qualitatum elementariarum cum veritate stare posse. Id est. Scholas hactenus nescire causas morborum, quos pænè omnes ejusmodi qualitatibus inscripsere. Idem porrò nunc superest labos mihi, de fictis quatuor falsisque, humoribus, horumque deviis corruptionibus scribendum erat, atque ostendendum, nunquam fuisse ejusmodi humores in natura: Idcirco & æquè perniciosè hactenus suberratum, tam in doctrina, cognitione, subscriptione causarum morbificarum, quam in deviis consequenter remediis, horumque directionibus & applicationibus universis. Idque cum libro peculiari jam à me præstitum, Anno 1644. impresso Coloniæ apud Jodocum Calchoven, directo in prodromum hujus operis; ac juxta ediderim alios duos, de Lithiasi nimirum, atque tumulum Pestis, quibus ostendi, hactenus in Scholis ignorari causas illorum morborum. Igitur hic id attestatum fuisse sat est. Quanquam libri isti, pro operis integritate huc transferendi sint. Itaque causæ & essentiæ morborum, in hodiernum usque diem, in Scholis stetere neglectæ, neglectique proin magis infirmi remediis justis destituti.

2. Nunc demum, quia Paracelsus nuper est ausus, causam generalem pænè omnium morborum in Tartarum relegare; Ac quanquam primus Paracelsus id temerè satisfecerit, incertus tamen, & inconstans mansit, an potius tria, (quæ suo jure vocavit, tria rerum cunctarum corporalium principia,) Salem scilicet, Sulfur, & Mercurium, in generalem cunctorum morborum causam, quam suum adductum Tartarum statueret. Ideoque utramque assertionum præfatarum adhuc litigare reliquerit: attamen Medentum illustriores hodie se Tartaro dedere. Quapropter cum nec in neutro hodie sit veritas causarum & remediorum morbosorum, operæ pretium ac pro bono proximi, duxi, utrumque Paracelsi errorem è Scholis evertere & averruncare. Ut medentes, qui jam dum in Tartari doctrinam inclinant, tandem ablegatis erroribus cunctis, sese ad veram morborum atque remediorum cognitionem recipiant, atque inde proximus emolumentum, (quod unicè optavi,) recipiat. Rerum namque cognitio, juxta jam à me tradita principia, per definitionem hauritur: Definitio vero è causarum notitia sumenda est. Ideoque in tantis undique tenebris & rei medicæ inscitiis conabor posteros, imo & modernos Tyrones, saltem deducere in veram morborum, atque remediorum scientiam. Nam jamdudum spem amisi, seniores discere recusaturos, eo adducendos, tam præ ignavia assentiendi, inventis paganorum jam potatis, & in alimentum conversis, ac laborandi circa fornaces: quam verecundia discendi à misello me homuncione, Philosophorum postremo.

3. Pater Paracelsi, Equitum Teutonicorum Magistri nothus, in medicum trivialem evasit, Bibliotheca insigni divitem. Qui filium Aureolum Philippum Theophrastum à Bombast, Spanheimiensi Tritemio commisit. Undè arcanorum supellectile opulentus, ad opera Spagyrica sub Sigismundo Fuggero ivit. Non enim ibi Veneri deditus, (trivium nempe sus castraverat,) non denique ignaviæ, aut assentatione vitam suam trivit scientiæ avidus. Sub annum vigesimum namque varias minerarum Germaniæ fodinas, inquirens, in Moscoviam tandem venit, in cujus finitimis à Tartaris captus ad Chamum, Sanuchus noster deducitur. Inde cum Principe Chami filio Constantinopolim ablegatur. Tandē circa annum ætatis 28. lapide potitus chrysopœjo sibi donato. Cujus ergo Basilæā divertit, ubi cū jam multis morborū sanationibus clarus esset, cathedram Medico-Philosophicam obti-

obtinuit, ut laboribus Spagyricis se totum daret. Equidem ut lapis chrysopœjus animum suum erexit, viditq; augustam medentum supellectilem, vagosque eorundem errores, jam dudum in Principatum medendi aspiraverat. Docuit nimirum toto triennio, exposuitque librum de Tartaro, itemque de gradibus & compositionibus. Utrumque nimirum sui inventi opus, ac multis anxietatibus gravatum. Interim ut sua quemque voluptas trahit, justo nimis compotationibus indulgens, cœpit spernere cathedram, imo Latinitatem, unde penè exciderat, ratusque est veritatem dumtaxat Germanicè loqui debere. Itaque quanquam ingenio raro natus, tamen dono Azoth, quam indagatione theoriæ felicior.

4. Is, inquam, nobis Tartarum primus in omnium ferè morborum causam obtrusit, accusavitque, cum nec in Scholis Veterum, ut neque in suis tribus primis sibi sat confidendum perspiceret. Cui patrono hodiernæ Scholæ subscripsere. Ego quoque tanquam de reperto thesauro, mihi quandoque gratulatus totus consensi, donec Dominus me aliter instruxerit.

5. Inprimis disputarunt Galeni & Paracelsi asseclæ, an Tartari & phlegmatis non essent eædem res, puraque tantum synonyma.

6. At tandem coagula stupentes, nec unico phlegmati tantam morborum catervam audentes adscribere, doctiores Galenici Tartarum admiserunt, & remediis, quæ à servis fugitivis mendicarunt, uti cœperunt. Quæ etsi venenosa omnia, sordida & adulterata essent, sintque hodiè adhuc magis; tamen cognitionem cum thecis invenere, ut indies in usus deprompta sint.

7. Saltem oborto Tartaro, humores penes emunctiora ingenia, propemodum defecere. Itaque medentum ignominia ex infelicitate curandi, retrospicere ad chymica remedia suasit, neglectisque artis suæ fundamentis, indifferenter tam remediis istis chymicis ac miserrimis venenis, quam quæ describunt illorum dispensatoria, uti promiscuè cœptum est, tam ad deliniendos ardores, quam abradenda phlegmata stomachi, adeo ut ignavia remediorum & theorematum Galeni perspecta, paulatim deflectant Galenistæ ad Tartaros.

8. Ex multis itaque libris, quos Paracelsus de Tartaris scribit, in breve syrma contraham quæ legi. Natura primum virgo venusta à peccato polluta est, non quidem suo, neque idcirco ipsi in supplicium, sed cum in ingrati usum creata esset, velut incolæ culpa fuit inquinata, ut saltem defectu naturæ, reatum aliquatenus piaret. Pœnituit quodammodo Creatorem, quod naturam inobedienti parere jussisset: Itaque statuit, quod terra deinceps tribulos atque spinas produceret; sub quorum allegoria Tartarorum maledictio & ortus nobis designantur. Materia nimirum illorum quæ nos pungerent quam acerrimè. Terræ nempe progeniem verba referunt, cujus usu nobis tandem morbos incorporari significant. Primò enim, cum cibis ac potibus proditoriè hostes Tartari intrant, penetrant in profundum, commiscentur radicaliter, & clauduntur sigillo occulto. Itaque sese, vel à puro alimento intus separant aliqui statim: alii verò unà cum alimento, manent, quo absumto, superstites coagulantur sub forma mucilaginis, luti sive boli, arenæ demum sive lapidis. Quæ tum nedum incapacia, ut recipiant vitæ spiraculum, verum insuper servantia agrestem spinam, evasere omnium morborum causæ intimæ proximæ, calamitatis mortalium nutrices quotidianæ. Etenim simul atque sanguis, in substantiam aliti est conversus & consumptus, deinde, remanet sæpe hæc spinarum prolès, exotica sanè coagulatione, si non quoque acrimoniis inepta. Indurescit enim quotidie magis, & mille hostilitatibus suum hospitium maculat. In eo vero Tartarus, ab humanis ciborum excrementis, distat, quod hæc putrescant, ille vero coaguletur. Felix ergo solus ille stomachus, & jecur, quæ Tartari quisquilias à putidis excrementis, in limine, ablegare norunt. Ut ab antiquo hoste tartareo, hæ nobis spinæ sunt procuratæ: Ita lapis, cadorum vini spondilibus adhærens, propter manifestam sui prærogativam, cæteris succorum coagulabilium classibus dans nomen, Tartarus dicitur.

Vinum siquidem, in vase, quaqua versus lapidoso cortice incrustatur, qui est Tartarus, à fæce diversus. Hæc namque ad fundum decidit, coaguli nescia, ille verò circumquaque distentus, vas loricat, & à putredine æternum intus præservat. Hospes ille cæterum, per alimenta, advena, vocatur Tartarus peregrinus, ad distinctionem illius, qui intra nos, lege microcosmica, concrescit spectaculo fatali. Etenim quo violentum aliquod in nos irruit, eo ipso humores alimentares vita destituti, hostiles evadunt, coagulantur, & cruoris Tartarus dicuntur. Unde apostemata, oppilationes atque calamitates cæteræ, juxta juvatam cujusque Tartari proprietatem ac voluptatem. Adeoque Tartarus ab ore, usque in ultimas oras harundinum se insinuans, omnium quoque morborum est causa principalis. Hæc sunt quæ de Tartaro, ex Paracelso sparsim in unum colligere potui.

TARTARI VINI HISTORIA.

1. *Piscatio Balenæ.*
2. *Spiritus vini deprimitur ad centrum vasis propter frigus.*
3. *Acetum qui distet à vino.*
4. *Vinum in vasis superficie, cur minus bonum.*
5. *Modus fiendi Tartari in cadis.*
6. *Cur se affigat vasis.*
7. *Coagulatur in affigendo.*
8. *Probantur præcedentia.*
9. *Error axiomatis chymici.*
10. *Coagulati vini in Tartaro, non est par historia, cum excrementorum in nobis coagulatorum.*
11. *Differentia Tartari & Duelech.*
12. *Tartarus non est prorsus aut vere recrementum vini.*
13. *Primus error Paracelsi.*
14. *Totaliter differt vini Tartarus, à coagulato recremento in morbis.*
15. *Alia temeritas ejusdem.*
16. *Cur Tartarus non incrustetur super fæcem fundi.*
17. *A tartaro distinguuntur vina.*
18. *Tartarus, nec vinum est, nec ejus fæx.*
19. *Cur alcali è vino vel Tartaro, Tartarum dissolvat.*
20. *Fæx vini, pro parte, est materia ad Tartarum.*
21. *Quam male quadret Tartarus nostris coagulatis.*
22. *Tartarus est inter sales coagulatos, non inter lapides, ut nec inter excrementa.*

ANtequam rejecero necessitatem, quam sibi Paracelsus finxit ad constituendum Tartarum, in omni alimento, pro causarum morbificarum inventione, utque commenti istius vanitas manifesta fiat, juverit ante omnia modum èxponere, quo Tartarus modo, in vino subnascitur, siquidem (prout credi cœptum est) inde morborum causæ omnes, familiam stabiliant atque nomen desumant. Cantabi, quos Bascones vocant, prius, quam nostris associarentur Batavis, in venatum Balenæ, sæpe sub Groenlandia, (quæ hodie defecisse putatur) subter Syrtes (Atalayas vocant) frigore præventi, vina cocta alias sat generosa, habebant conglaciata. Circulis ideò à cado ademptis, nudam vini glaciem, forma vasis pristini, sub dio exposuerunt. Ut unica deinceps nocte residuum penitus congelaretur.

2. Quo facto, glaciem terebrabant, ac circa glaciei centrum occurrebat liquor colore Amethysti, vini merus spiritus & igneus vitalisque liquor glaciari nescius. Glaciem itaque vini liquatam igni bibebant, reddito sibi liquoris illius vitalis tantillo. Historia eo fine adducta, quo constet spiritum in vino, naturaliter fugere à frigore, seseque è proprio domicilio, ad centrum vini sensim recipere.

3. Contra vero, vina insolantur, ut acescant, avolatque spiritus vini, & relinquit insolatum post se sui cadaver acetum.

4. At cum sit longè optatius, spiritum in vini centrum concedere, quam evolando evanescere; Ideò necessitas, in vinorum conservationem, frigida, atque profunda cellaria inveniri fecit. Austriaca quidem, continuo velut fermenti æstu operantia, viscida sunt. Hinc namque Viennæ Cellaria, centum non minus gradi-

gradibus plerumque profundantur. Hispanica vina idem tolerarent, nisi admisto gypso cautio adhibeatur, dum sub torculari premuntur, quod *Hiesso*, vocant. Itaque in cellariis frigidis, vini spiritus præ frigore ad vini penetrale recurrit, seseque abdit. Vinum ergo, in cortice circumcirca quia frigus vas verberat, minus spiritus habet quam in sui interioribus. Unde consequens, quod uti vini spiritus defectu, vina insolata acescunt: ita quoque proportionaliter, vini extimus cortex, in frigore penus, fit acidior, quam in suis centralibus.

5. Itaque dum musta in penum sunt allata, & dum deferbuerunt, mox spiritus illorum intro fugit, vitans frigora, atque ideo vini cortex, jam parum factus quoque acidulus, incipit agere, super fecem, turbido adhuc vino innatantem. Impossibile est siquidem aciditatem ullam esse, quin reperto sibi proportionato objecto, etiam confestim non operetur in illud. Hæc nimirum est naturalium lex & necessitas. Per exemplum. Acetum, utcunque flaccidum, si reperiat lapidem Cancrorum, non potest se continere, quin confestim non operetur ad illius dissolutionem, commutetque in liquorem diaphanum.

6. Acidum ergo in vino, jam saturatum fæcula, & sua activitate jam exutum, ad coagulandum se inclinat. Non potest autem coagulari, in mediis undis, odore, sed parietis fermentante, opus habet, quo velut putrescat. Ergo coagulatio fit ad vasis latera, quibus se affigit. Juxta tritum Chymiæ axioma: *Omnis spiritus dissolvens, eâdem actione, qua corpora dissolvit, coagulatur.* Acidius ergò vinum, in sui cortice, fæcem dissolvit, quia mox sal acidus, dissolventis spiritus acidi simul cum dissoluta fæce coagulatur, apponitque se, vicinari vasis lateri sive concavo. Idque ne ambo (dissolvens nempe & dissolutum) à coagulando impediantur: sed saltem altero latere, à liquore non circumdetur. Affigitur ergo, nova coagulationis proles Tartarus.

7. Intellige etiam, priusquam coaguletur, nondum esse coagulatum, atque ideo acidulum istud vinum, fæce jam à se dissoluta, in instanti antequam coaguletur, vas arripit, seseque ibi propria coaguli colla, affigit, & agglutinat. Alias sideret ad fundum. Hoc ipsum vini est Tartarus, de quo noster sermo.

8. Hæc sic se habere, probat acetum ipsum; Insolatum enim vinum, & calefacto per solem vase, nunquam acetum, tartarum in vase habet. Est tamen eadem materia, solo frigore, vel calore differens. Illic quidem cum tartaro, heic verò absque illo.

9. Imprimis notabile ex prædiductis elucet, quod Chymiæ præfata Maxima in eo erret, quod dissolutionem corporis, simul cum coagulatione spiritus, eadem numero actione, fieri velit. Etenim si non intercederent diversa motuum momenta, ipsum coagulatum non adhæreret tenaciter cado agglutinatum, quasi ex liquato, ibidem foret affusum: sed si coagularetur in ipso motu dissolutionis, decideret ad fundum, specie coagulari, non autem lateribus adhæreret. Vice versa autem in regione fæcis non reperitur tartarus.

10. Alterum & majoris momenti notabile esto, quod prorsus impertinenter vini tartarus, ad similitudinem coagulatorum in nobis sit assumtus. Quare impertinentes tartari vini nomen, historia, modus, atque finis, in causas morbificas sunt introducta. Fientque isthæc manifesta, ubi tartari in cibis, atque potibus, commentum palam fecero. Saltem quod Tartarum vini attinet: is enim non est vino peregrinus advena, exotica matre materia productus, contra aut præter vinorum naturam: ut neque ad pianda scelera, à vino patrata, adjunctis in maledictionem.

11. Deinde nec coagulatur tartarus vini unquam, coagulo sibi proprio, (quanquam alias Paracelsus sic ratus sit) sed coagulatur tartarus, postquam aciditas dissolutiva vini, exantlata, & saturata est per fæcem. Id est, Aciditate, à dissoluto contento superata, meditatur coagulationem facere: non quidem verum efficere lapidem, sed fictitium, utpote qui denuo in aqua fervida dissolvitur, tanquam sal acidus in liquore, qui vulgò proin cremor tartari vocatur. Quæ cuncta sanè nostris coagulatis male quadrant. Quæque tamen per tartari similem identitatem, in alimentis singulis, vinolento commento intrusa sunt.

12. Denique & istud violentum, quod tartarus non sit vini excrementum nisi, pro una parte, quæ est fæx soluta.

13. Quod sane Paracelsum quoque non latuit, qui subinde vini tartarum, longè supra vinum extollit, ceu majorum virtutum hæredem. Quocirca malè accommodat tartarum vini, per identitatem entis & formationis cum tartaris morbosis, quos excrementum, imo maledictionem è tribulis, & spinis consurgentem, sive hospitatum ens Cacedonium, in puro Saphyrico ente rerum vocat.

14. Tartarus ergo vini, etsi quis esset alius, in morborum materiã erectus, male simul consonarent, etiam juxta Paracelsi mentem, sumendo morbosos tartaros. Adeoque & morborum causam, non nisi impertinenter in tartarum retulit. Cum non conveniant ullatenus in materia, efficienti, modo, causa coagulationum, in coaguli termino, objecto, ut neque in principiis. Non enim arena aut calculus, elixando resolvuntur, prout alioqui tartatus vini.

15. Tota est ergò metaphorica, nominis, & proprietatis transsumtio, frivola, & audax asserendi temeritas, conspurcando omnia creata, maledicto, sic ut totum per totum, nil nisi tartari essent: atque eò audacia est progressa, quod fingant tartarum, etiam in medullis, non tamen coagulabilem, quem nec vidit unquam Paracelsus: sed solo ausu asseruit. Tartarum jam fabricat non tartarum, nec coagulabilem. Adeoque ut omne nedum coagulabile, & soliditatem habens; sed ut liquorosum quodlibet: id est, universa creatura, nil nisi tartarus foret in peccati pœnam destinatus.

16. Dum jam mustum deferbuit, dulcedinem amisit, & vini qualitates assumsit, fæx tota in fundum cecidit: tuncque incipit transmutatio acidioris partis vini, in fæcem agere. Siquidem sensim, quod magis spiritu vini fœcundum est, interiora petens, destituit superficiem cadi, hoc autem indè acescere incipiens, nec reperiens objectum, in quod agat sibi vicinum, nisi tantum in fundo illud ibidem sensim dissolvit, sic nimirum aciditas ejus, sensim stabilitur magis. Atqui cum omne acidum corrodendo velut ebulliat, hinc fit, quod cum acidum, quod circa fundum est, super fæculam egerit, indè assurgat, aliudque loco substituatur. Lenta proinde est tartari generatio: Ac nequit ergo tartarus affigi in fundo, ob inquietudinem continuæ ebullitionis illius.

17. Quapropter generosa, nec facile à fugiente spiritu destituta vina, non promtè acescunt, nullumque aut paucum edunt tartarum. Annosa autem Rhenana, flaccescunt quidem in gustus vinosi gratitudine, quatenus illorum acidum, in fæce combibitum est, attamen fiunt stomachica, quippe quod illorum spiritus non sint absumti, ad fæcum & aciditatis proportionem. Rubea verò Gallica, nisi fæcem servaverint, quamque ideo matrem sive nutricem ajunt, propriam tincturam dissolvunt, suaque aciditate eam combibunt: atque ideo bima evadunt discolora, nisi valde generosa. Est siquidem vinorum tinctura quoddam corpus separabile. Generosa autem rubea, quia tardius acescunt, ad plures servantur annos. Alba vero oligophora, nisi à fæce sequestrentur, mox flaccescunt. Etenim ablata fæce, cum illorum acidulum non reperiat objectum, quod dissolvat, manet vinum in pristino suo statu.

18. Non est tartarus ergo vinum, aut fæx amplius, sed ex ambobus constitutum neutrum. Quod autem sic se res habeat, patet, quod tartari plus dissolvatur in aquæ pluviæ unciis decem, quam in vini unciis ducentis, utcunque ebullitione agitetur. Ob aciditatem vini nempe, qua tartarus coagulatus est.

19. Denique unciæ sex salis tartari, dissolvunt uncias septem crudi tartari, eo quod lixivium salis istius combibat aciditatem tartari.

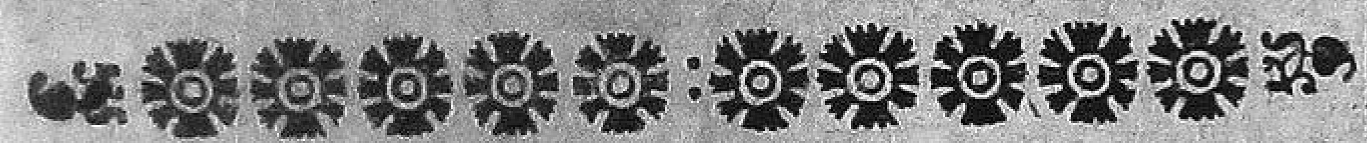
20. Quod autem tartarus constet fæce vini & non ex solo vino, probant Typographi, qui vel fæcem vini, vel tartarum par sibi atramentum parant. Et utrumque horum distillando, eructat similem omnino odorem atque par oleum. Tartarus autem non dissolvitur in aqua frigida, eo quod fex vini in tartaro cingat salem sic, ut frigida nequeat penitius penetrando dissolvere.

21. Itaque cum nativitas tartari non alibi consistat, nisi in succis vinosis, spiritu vini actualiter constantibus, & leviter acescentibus, propter fugam spiritus intro: Cognoscant hinc

Para-

Paracelsi Scholæ, quam malè quadret tartari speculatio, morbis etiam iis, quorum ergo est inventus. Siquidem calculus noster nullatenus aquis bullientibus solvitur.

22. Eo quod Tartarus potius inter sales, sive succus sale coagulatos, quam inter lapides sit annumerandus.

INVENTIO TARTARI, IN MORBIS TEMERARIA.

1. *Nullum morbum oriri à Tartaro.*
2. *Insulsus Galenus circa Lithiasis materiam.*
3. *Galenus in hoc sæpe deceptus.*
4. *Putavit calculum in nobis, per elementum ignis indurari, in medio lotii.*
5. *Aliquot ejusdem ignorantia.*
6. *Appellatur ad judicem neutrum.*
7. *Inexcusabilis humoristarum torpor.*
8. *Explicatio dati.*
9. *Paracelsus accessit propinquius ad lapidum naturam.*
10. *Sed cespitando etiam lapsus.*
11. *Recantat Paracelsus.*
12. *Prorupit ejus temeritas, ex ambitiòne Monarchia.*
13. *Stoliditas comes ambitionis.*
14. *Paracelsi nutans inconstantia.*
15. *Per Metaphoram microcosmi deceptus.*
16. *Occulta ejus jactantia.*
17. *Par Aristotelis ausus.*
18. *Microcosmi Metaphoram distare à veritate.*
19. *Paracelsus non sat fisus invento tartari.*
20. *Dua ejusdem inscitia demonstrantur.*
21. *Ortus morbi hæreditarii.*
22. *Vtroque extremo erratum esse in Scholis.*
23. *Agrestis est Paracelsi Philosophia de Tartaro.*
24. *Probatur error illius.*
25. *Incongruentia Paracelsi.*
26. *Paracelsus ignarus formalis transmutationis rerum.*
27. *Pergit stolidè.*

1. QUandoquidem Tartarus ad calculi considerationem primitus in Medicinam intraverit, tractatum de Lithiasi expedivi, atque sub prælo, ostendi, Tartarum, à natura Lithiasis esse alienum. Nunc demum patefaciam nullum planè morbum è Tartaro oriri: sed ejus meditationem, in morbis, esse frustraneam.

2. Cognoverat Galenus hominem in renibus & vesica, calculis & arenis gravari: nescivit autem, cui causæ tantam in nobis duritiem adscriberet, tandem non reperi, quicquam condensari posse, excepto unico excremento, quod mucum dico, ille vero phlegma vel pituitam indigitat. Cumque deprehenderet, calculum in remotis, adeoque in ultimis exitus oris succrescere, eoque nil præter suos humores accessum habere puraret; audacter affirmavit, idem in lotio accidere, atque ideò calculum non aliunde, quam ex nudo phlegmate posse constitui.

3. Quod quia aquæ elemento, & proprietatibus aqueis insignivit, ideò ab aquæductis in nobis concrescere debuisse. Arrisit ipsi inventio, potissimum quod oblato in vesica calculo, continua mucci, simul cum urina esset excretio.

4. Cogitavit itaque ignem nostrum, unum quippe de quator elementis, quæ in nostri constitutionem concurrere credebat, necessarium pro calculosæ materiæ induratione, & phlegma exsiccaturum, vel mediis in undis, cum alios præter calorem & frigus, operatores in natura nesciret.

5. Non enim scivit, quod universa quandoq; ex nihilo orta essent: nunc demum, necessitata continuitate in natura, ex quadam seminum genealogia deinceps res quæque profluerent; non autem casuali elementorum confluxu, supervenientisque caloris aut frigoris virtute, tam affabrè ornari potestatibus vitalibus. Neque consideravit ejusmodi qualitates primas ad summũ & extremum, nil quicquam generare posse, aut contribuere ad novum ens: sed saltem occasionaliter vitales seminum dispositiones promovere vel retardare in sui simplicitate, non autem quatenus combinarentur elementa.

6. Me sanè sui laboris miseret, & quod suæ credulitatis pœnas luat, omnis hactenus posteritas ægrotorum, quod

Lithiasis causas nunquam ex condigno sit mensus, aut à seipso semel petiverit, (ut alias debebat,) antequam medendi methodum erigeret. Anima sic fit pedissequa suorum appetituum, *plausibilesque sibi fingit rationes juxta appetitum* perturbationis, quæ illam loco dimovit ad consensum sui. Idcirco peregrinus Judex, ad rationes à nobis inventas advocandus est, ne creduli nostra adoremus figmenta, & tanquam filios amemus, ac pro iisdem contra æquum, ut parentes pugnemus. Ignis igitur, sit iste Judex, rationum trutina.

7. At sub Galeno nondum Pyrotechnia nota, sed inter synmistas, Pythagoræ silentio sub sacramento occultabatur. Nunquam enim Galenus, vel rhodostagma vidit.

8. Igitur excusabilis esset in tanta cognitionum egestate, sua forte ambitio ad medendi principatum, si semel saltem muccaginem è naribus vel calculosa vesica manantem sub tepore nostri simillimo, coxisset in urina, vel per se, citra lotium exsiccasset. Etenim reperisset haud dubiè phlegma istud quod rebatur in nobis ad lapidis consistentiam indurari, nullo penitus gradu caloris, unquam aut uspiam lapidescere, muccaginem nullam (nisi alias lapidis semine gravidam) unquam indurari : sed in levem tophum atque friabilem constringi, vel collæ instar iterum resolvi. Sic enim oportuerat Medicinæ Monarcham processisse, & non se ludibrio, posteritatis & emunctæ naris coætaneis, exposuisse, quod tam lurido contentus commento, de morbis, de ægrorum ærumnis, vita & sanatione sua implevisset ingentia volumina. Non equidem inficior, quin aliqua muccilago, subinde lapidescat : sed constans nego, id fieri, in quantum viscida, aut muccida est : at dumtaxat, si semine petroso sit gravida. Nam saxa friabiliora non puto diaphanoque liquore : sed lutoso, muccilaginosoque constant. Quapropter Galeni doctrina muccida tota ac pituitosa, seminata in petra exaruit, sterilis sine spica & fructu mansit in Scholis, ibidemque sub Cathedra ægrotavit, & jamjam mox discussa in pulverem, friabilis evanescet. Equidem sequentes ætates ad credendum, quam investigandum proniores, secutæ sunt antecedentium gregem, euntes non qua eundum, sed qua itum erat, avorumque inscitiis sub ignaviæ ductu, faciles Scholæ subscribunt hactenus tantæ ignorantiæ.

9. Quare Paracelsus ad novam venturi Heliæ Artistæ Monarchiam adspirans, stertentium tepidis, torpidisque somniis non acquiescens, firmiora quærens lapidum principia, finaliter inter suas disquisitiones admirans tartarum vini, animo spem grandem concepit, fovitque; putans omnem lapidem, tam in magno universo, quam in Microcosmo, esse merum tartarum.

10. Temeritate audendi dein progressus cœpit affirmare, omne corpus suam depromere soliditatem, eodem cum tartari coagulo.

11. Ut quos antea è maledicto rebus supervenisse dixerat, nunc seminum destinatione ab exordio fuisse, possit recantare. Hoccesuum de Tartaro, & sat ingeniosum intentum deinceps traducens, ubertim collegit, quod prout tartarus erat lapis è vino, (lapis inquam metaphoricus, quia resolubilis aquis,) ita calculus, consimili coagulo induraretur ex potibus & cibis. Sic enim certa calculi initia se habuisse ratus, leporem auribus se tenere credidit.

12. Placuit illi ausus, & spe Monarchiæ indè erectus, cœpit omnes propemodum languores multis voluminibus & Scholiis suo commendare Tartaro, ita ut & Pestem è Tartaro oriundam crederet. Felicis, facilisque hujus inventi tanta porrò fuit consecutio, ut inde sibi sponderet Monarchatum in medendo.

13. Verum cum satis perspexisset elementa, complexiones & humores defecisse, nec morbis satisfacere, atque adeo nondum morbi veram causam enotuisse in Scholis, quamque sibi cum tartaro enucleasse pollicebatur, tandem ut morborum causas stabiliret, asseruit cuncta solida aut merum esse tartarum, aut eundem pro magna sui parte, in nostri perniciem continere. Quasi immensa Bonitas, in creationis objecto, morti, & morbis nostris, sollicita saltem inhiasset. Labor Paracelsi & æmulatio inveniendi causam morbificam nobis gratificando sunt, qui Scholarum sciens inanes nugas & turpia otia, totus contendit in bonum publicum. Ac credi-

credidero, si ambitionis fuisset negligentior, quod in vera medendi fundamenta per munificentissimam Dei gratiam pervenisset. Sed ut ambitio est tumida, suspensaque semper ex alienis arbitriis, ideo Deus permittit in incertum semper fluctuare ambitionem.

14. Incostans ergò Paracelsus, nunquam potuit sibimet satisfacere per tartari inventum, quocirca nunc ad complexiones, dein ad Astra, tum verò ad tria prima transcurrit, & ipsa elementa invocat, ut morborum causas stabiliret. Etenim accusat nunc crystallum, in quarto gradu caloris, ut ignis prolem; tum verò, ut aquæ filiam, ait summo frigore induratam. Dein ingentem vitri cumulum, continuo igne exustum, ac (frivole imminutum,) in beryllum transire affirmat, tartari sui oblitus, & primis qualitatum complexionibus per gradus elementales addictus, beryllum Cœli & altioris ignis prolem affirmat. Immemor se in suis Helvetiorum rupibus vidisse, glaciem immani frigore, forte à mille annis constrictam jacere, non tamen crystallum esse: sed permanere glaciem, ut ab initio.

15. Nondum ergò plena requie, in tartaris quievit, sequacium oculos & credulitatem perstrinxisse, sibique gloriosum nomen fabricasse, confidens ad aliam anchoram, spei suæ postremam confugit. Metaphoram microcosmi, in ipsam nempe veritatem transsumsit. Volens nos omnifariam & plene, totum ad amussim universum exprimere, atque reipsa continere in omnibus differentiis terrarum, montium, fontium, lapidum, fodinarum, plantarum, piscium, avium, quadrupedum, reptilium, stellarum quoque, cum omnibus proprietatibus, motibus, tempestatibus, morbis, defectibus, & alteritatibus eorundem.

16. Asservans, nisi hoc penitus funditusque sciamus & credamus, scienter, perspicaciter, distinctè, certissime, profundissimè, propriissimeque, in unoquoque creatorum nos fore inhabiles ad Philosophiam, ad exercendam Medicinam, vel ad disputandum contra suas hypotheses. Quinimò hanc particulam indubiam, opticamque scientiam, decuplo facilius addisci ait, quam insalutiferum Latinum. Quo elogio apud suos creditur, horum scientia præfulsisse, qui nupero orbis testimonio incurabiles morbos solus expugnavit.

17. Sic & Aristoteles, ad Philosophi autonomasiam aspirans, sprevit contradicentes suis & falsis quidem initiis. Non secus atque nigromantici sibi fidem poscunt, citra demonstrationem.

18. Sit æterna Domino meo laus, & gloria in omni benedictione, qui nos non ad imaginem impurissimi mundi; sed in typum divinæ suæ imaginis plasmavit; in filios electionis & cohæredes suæ idcirco gloriæ per gratiam adoptavit. Dolenda certe, atque nimium miseranda illius similitudinis esset conditio, quæ nos subter legem omnium calamitatum hactenus subegisset, à creatione usque adeo & ante peccatum dumtaxat, ut tam abjectæ rei sculptrum essemus: quasi mundus pro seipso, non autem pro nobis tanquam fine ultimo conditus esset: nos autem pro mundo, cujus nimirum tantum icones essemus! deberemus nimirum calculosi fieri, ut saxa & rupes repræsentemus. Adeoque omnes omninò essemus calculosi ex æquo, leprosi, &c. Vel non omnes æqualiter Microcosmi. Enimverò cum simus ex creatione, id quod sumus, & calculus fieret, ut rupes repræsentemus: Jam mors, & morbus erant ante in nobis, quam esset prævaricatum. Facessant hæreses. Neque enim caducum omnes patimur, nec qui eo laborant, illum habent, ut quandoque tonitru vel terræ tremorem aut suæ inconstantiæ ignotum aeris Lorind repræsentemus. Nunc autem si hujus saltem tantillum verum esset, utique secundum justitiam qui patitur damna, deberet quoque percipere utilitates Microcosmi, usque adeo, inprimis volare deberemus: cum rationabilius sit, nos aves referre citius, quam saxa, aerisque aut aquæ procellas. Facessant ergo è natura sensus allegorici & morales. Natura pertractat entia, qualia revera & actu subsistunt, in entitate substantiali, ac profluunt à radice seminis, usque in tragœdiæ epilogum. Nec aliam interpretationem admittit, quam per fieri & esse, ex causis ordinatis.

19. Adverto etiam, Paracelsum invento

Tartaro, ac in morbos introducto, nondum sat securum stetisse: siquidem etiam Tartarum, primis nostræ constitutionis initiis immiscet, adeoque nec ipsa rerum semina, à Tartaro eximit, sed radicaliter, intime, atque penitissime Tartarum seminibus immistum vult, quo morborum hæreditariorum seminarium inveniat.

20. Cujus denuo mistionis oblitus, ridiculum dicit. Mulierem, inquit, à virili spermate conceptum Tartarum separare, in se rapere, recondere, & velut anatomizato semine, se Tartari illius hæredipetam constituere. E converso, nunquam vini spiritum sic per circulationes possibiles depurari, quin non adhuc in se suum contineat Tartarum. Quasi Tartarus foret universi radix præcipua, vel illi immediatus comes. Ego vero scio, si quid peregrini materialiter in semine est, nullam sequi generationem. Deniq; quod semen Adami, materialiter in Paradiso paratum, non generasset perfectiorem prolem, quam deinceps quod à lapsu factum fuit in illo. Probant id inprimis Cain & Abel.

21. Tandem si Tartarus, tam intimè seminibus inolesceret, ut materialiter post multos à generatione annos, se à toto separando, causaret morbos hæreditarios: non sanè ille Tartarus, per Magnetem muliebrem tam citò separabilis esset: cum si quid è semine separaretur, Gas sit, diametraliter Tartaro oppositum. Et enim si uterus, aliquid è semine separaret, id trahendo contingeret; trahentium autem ea est conditio, ut pro se, & ad se trahant, & tum cessent: sin autem ad separandum, uterus extraxerit, jam non erit metus de malo hæreditario, siquidem uterus, sequestrandi noxii vim habet. Denique, tametsi morbi sensim in palestram venerint, nunquam tamen semini permistos fuisse materialiter, per modum Tartari, non Tartarum, non cretam podagricam in semine præexstitisse: sed morbos à parentibus traductos, latere characteraliter, in vita media, Archei, cujus sigillum, tandem sua dierum sub maturitate erumpit, corpusque sibi idoneum fabricat, adeoque fit Archeus morbi, cum omni proprietate requisita seminum. Nam & morbus est naturale constitutum de semine proveniens, Archeo constans, ut efficiente causa.

22. Rusticè alioqui censum est in Scholis, corpora morbosa materialiter confluere, ad generationem hæreditarii defectus. Idiotismum quoque continet, morbum, extra numerum agentium naturalium, & entium corporalium excludere, cum & materia (quam ajunt morbificam,) subinde ad digitum obvia sit, si oculis lustretur. Si ergò morbus, jam inter entia naturæ census, quid ni proprii seminis necessitate stabiliretur.

23. Agrestis est Philosophia, quod Tartarus ab initio in semine fuisset, & triginta post solidos annos, inciperet prima coaguli principia, sibique augmentum ac velut particularem Remp. meditaretur, idque totum, absque seminis directione. Deus non fecit mortem, nec ideo seminibus connexuit Tartarum, morborum materiam. Si enim Archeo seminali tam stupidi errores obvenirent, jam Rector naturæ habenas ejusdem deseruit, & genus humanum propediem ruet.

24. Absurdum quoque dictum Paracelsi, quod ne quidem vini spiritus suo careat Tartaro. Nam etsi per seculum circularetur, reverà nullum tamen unquam seponet Tartarum. Paracelsus enim, qui illum spiritus vini Tartarum nunquam vidit aut reperit, bonæ suæ fidei idcirco credi vult, non secus atque alibi, ubi putat aquam, quoties videri desivit, omninò in nihilum abire, & de novo aliquando creari, Non enim sequitur: è spiritu vini fit sal, in sale Tartari coagulum suscipit: ergo spiritus vini continet Tartarum. Quoniam etsi omne coagulatum Tartarus esset. (Quod non.) Non tamen corpora continent illa, quæ tandem ex iis fiunt. Puta ex gramine lac, ex lacte sanguis & ex hinc semen humanum fit. Non tamen gramen hominem in se continet, ut nec gramen lac vaccinum.

25. Prodit ergo Idiotismum suum, quod velit omne corpus, quomodocunque ocagulabile, esse Tartarum, ad introducendam morborum causam, etiam ex defæcatissimis liquoribus. Perinde enim fuisset, dixisse materiam morbificam sumi de corporibus creatis: at quid

quid tum, præter se ridiculum fecisset? nonne idem nunc? dum omne corpus tam coagulatum, quam unquam coagulabile, sub Tartarum stringit, ad morbi causam inveniendam? Quid enim novi adfert, quod antè non sciebatur, præter nomen Tartari? Nonnè Galenus scivit morborum causam materialem esse coagulatam, vel coagulabilem? Per nomen Tartari ergo, saltem oculos perstrinxit. Cum corpora coagulabilia, non assumant duritiem, aliunde, quam ex proprii seminis destinato, non autem per modum, quo vinum & fæx, agendo se constringunt. Inprimis hæc repugnant sacris, & suæ ipsius thesi, quæ docent, morbos à peccato ad venisse in hominem: & thesis, esse virgini naturæ inspersum Tartarum. Ac per consequens ante transgressionem, corpora in se habuisse coagula sua, & non à Tartaro. Etenim in naturæ historia reperisset, si non Idiota, nullum liquorem subire coagulationem vi Tartari: sed Creaturas intentione, in seminibus elucescente, ideoque quicquid condensatur, est nova generatio: non autem præexistentis Tartari maturatio. Alias namque Tartarus ante peccatum in cibis nedum fuisset, sed tota natura nil nisi morbus fuisset, mortisque causa supplicium ante offensam, & mors à Creatore orta esset.

26. Paracelsus enim, alibi perpendens, sapores in transmutato permanere, longius adhuc aberrans, putavit, essentias non mori, non corrumpi, non denique transmutari: sed in fimis animalium sospites permanere, persuasitque sibi, ubi saporum nulla vel tenuia fortè vestigia remanerent, pristinas quoque essentias, sospites superesse; male à Scholis edoctus, quod idem accidens non migraret de subjecto in subjectum. Adeoque & transmutationes rerum negasset, si pressus fuisset. Voluit nempe stercoratos agros fertiles, quod in fimo, sospites vegetabilium essentiæ, radices satorum subintrarent, interitus nesciæ. Suæ non amplius doctrinæ memor, qua fimum animantum omni proprietate concreti orbatum, solamque esse ultimam materiam salium. Alibi vero vult, fimum continere potissimam Tartari materiam, & hactenus non stercoratos Bohemiæ agros, fructus edere minus tartareos, quam qui sumine lapideo, sive terreo, vel demum fimis animantum impinguati essent. Quibus nimirum sub diu, longa annorum serie, hoc sumen terreum spontè liquescit. Quoniam hoc sumen magis agrestem atque petrosum Tartarum in herbis produceret, quam fimi toties recocti & depurati in salium materiam. Quorum respectu fimi aliquot instar saponis è linteis eluunt.

27. Eoque insolentiæ, cum suo Tartaro devenit Paracelsus, quod quoties aliquid vesicam roderet, aut stranguriam afferret, confestim id calcem Tartarum pruinosum, vel simile quid nominet. Quasi calx & tartarus, jam essent synonyma! quasi in medio lotii aliquid absque ustione calcinaretur! quasi calx non præsupponeret materiam ex qua, lapidum! Cum cinis non sit, qui non anteà carbo. Tandem agnoscit & Tartarum medullæ, non coagulabilem, Quomodo autem hunc novit, quem videre nunquam potuit; Sibi enim in cunctis credi vult, qui Microcosmi entia, & proprietates omnes, perfectissimè novit. Sed cur Tartarum jam vocat ens non coagulabile? nisi ut omnes morbi, velint nolint, suo obediant Tartari figmento. Etenim somnia microcosmica non potuit Christianus admittere, ut à Paracelso tradita sunt: id est, literaliter, & non metaphoricè intelligendo, qui sensus à rerum naturalium historia semper exulat. Nec Tartaros ejus tolero, sed juxta eundem Paracelsum dicam: *Nemini credendum, quod per ignem probare non potest.* Ideoque calcem in nobis non consentiam cremari, ut neq; in nobis Tartarum nasci, qui non nisi in liquoribus vinosis Tartarum agnosco: Materiam autem Tartari permanere de generatione in generationem, per digestionum officinas, ceu fabulam rejicio.

ALIMENTA TARTARI INSONTIA.

1. *Medici hodierni paulatim assuescunt doctrina Tartari.*
2. *Argumentum contra Tartarum.*
3. *Tartarus morbosus non esset creatura.*

4. Tribu-

1. EMunctiores Medentum, paulatim sic à Scholis humoristis recedunt, ut cum Paracelso omnes propemodum jam morbos uni adscribant Tartaro.

2. Quarè oportuit, meæ depingere pœnitentiæ exordia, & quousque me seduxerit olim juvenilis, & inconsiderara credulitas. Interim, cum judicii consilium emanet ex intellectu per gratiam Dei, cum libera assentientis voluntatis electione, nolim quenquam cogere. Quisque incoactus eligat, quantum recepta in intellectu charismata veri ostenderint. Ergo saltem veritatis naturalis & avidus, licet hebes indagator meditari cœpi, si Tartarus aliquis sit in nobis, cum proprietate subsistendi, neglecta nimirum atque peracta omni in nobis digestione, à retenta potestate, reassumendi coagulum invitis nobis; ille vel erit miraculosus, sive supernaturalis, vel plane naturalis, vel præstigiosus, sive diabolicus. Qui licet non sit supra naturam, propter inconsuetum tamen in natura ordinem, sequestratur in classem peculiarem. Quicquid autem solum per artem subsistit, cum formæ essentiales sint seclusæ ab Artificum potestate, ens artificiale inde oriens, non cadit subter considerationem medicam. Ergo à sufficienti enumeratione partium commendatur præfata Tartari divisio.

3. Denique etsi Tartarus esset morbosus, & hactenus præter intentum naturæ humanæ, non esset tamen in sui entitate præter naturam; cum omne ens materiale gremio naturæ claudatur. Itaque sive Tartarus sit supernaturalis, sivè merè naturalis, saltem esset creatura: creatus ergo Tartarus esset ab initio, cum nullus deinceps à peccato creatus legatur, neque materia ulla formaliter per maledictionem transmutata. Ergo Creator fecisset supplicium ante culpam, & mortem in materiâ. Quod repugnat veritati & Textui. Quomodocunque ergo sumatur Tartarus, non fuit creatus à Deo: ergo non est ullatenus.

4. Semina quidem tribulorum & spinarum Agricolis primis sunt promissa, non quod exin per maledictionem nova creatura, singulis alimentis in Tartarum esset transmutata aut immista, quæ ante lapsum non fuisset: nam maledictio peccatum prægressa esset, & pœna illata ante reatum.

5. Paracelsus enim noscere debuisset, in natura duas sorores uterinas inter tangibilia: Resolutionem nempe & coagulationem; quæ alternatim se mutuo recipiant. Liquor namque solidescit, & solida liquescunt vicissim, eo quod vicissitudo sit lex scripta in ære corporum. Siqui-

Siquidem nunquam corpus solidum transmutatur in aliud, quin prius per resolutionem reducatur in primam sui materiam, quæ liquor est: quam nempe habebat, antequam coagularetur.

7. Nec credendum, aliquod corpus esse hodie, cujus materia non sit ab initio creata; nec post primum sextiduum aliquid in corpore fuisse vacuum, quod nova deinceps Tartari creatione post peccatum fuerit repletum. Multoq; minus, quod Deus Tartarum nobis in tribulos & spinas creasset, quem Protoplastus, & capitalis transgressor, non multo magis principaliter, originaliter, & capitaliter sensisset, & consequenter omnes pariter morbos, quos inde oriundos comminiscitur Paracelsus. Cum Deus non sit personarum exceptor: sed justus atque ferverus vindex, pro meritis uniuscujusque.

8. Denique plurima me impediunt credere, Tartarum aliquem proditoriè in nos ingredi, quodque licet nostra digestione rite sit subactus & transmutatus; postea tamen suæ malignitatis memor, sese à boni alimenti consortio sequestret, retineat antiquam suam nocendi inclinationem, & antiquas coagulandi hostilitates. Enimverò quantumvis Adam non peccasset, non tamen proin vinum absque Tartaro, lac absque caseo, fluvii citra lapides, & cibi absque excrementis fuissent. Stercorum nimirum emunctoria erant antè peccatum, nec destinata, ut saltem post prævaricationem suis usibus servirent. Sanè ipse vini Tartarus, hunc inventorem Tartarorum primus delusit, nescium, quod ille Tartarus ex creatione, tanquam utilis atque bona creatura provenisset, habens proprios fines, juxta intentionem Dei. Quanto magis, quod hic Tartari morbosi inventor fateatur Tartarum vino præstantiorem: excrementa autem non sunt præstantiora corporibus, quorum sunt recrementa. Saltem non est rationabile magnam virtutem possidere ens, quod à peccati maledictione emersisset in natura. Sin autem corpus in quantum coagulabile Tartarus sit, jam totus universus ab hoc reatu non erit immunis, quin sit filius maledictionis, & non creationis.

9. Denique vini Tartarus, ebullitione aquæ resolvitur, atque evaporata aqua, rursus in pulverem concrescit, qui cremor jam dicitur. Ast semel nostra subactus digestione, non amplius dein in pulverem coagulatur. Prout enim aquæ bullientis est dissolvere, ita digestivæ opus est, transmutare. Impii ergo consilii Medicus esset, qui Tartarum potandum daret, si intus iterum coagulari posset, atque proditor vasis adhæreret. Etenim si absoluta digestione quicquam retineret vim coagulandi pristinam, atque eatenus aliquot morborum centurias pareret, id omni prærogativa ipsemet vini Tartarus esset, sub cujus signo jam cæteri sua dedere nomina, penes Paracelsum. Atqui vini Tartarus à digestione cæterum non coagulatur amplius in pristinum, quinimò spem omnem indurationis seponit, adeò ut muccagines è stomacho detergat: ergo multo minus Tartari ciborum id poterunt.

10. Porrò, si quis è terra Tartarus in cibos ingressus, in nobis rursum coaguli terreni hausta concilia resumeret, is sanè prius in herbis, & pecoribus, adeoque in cibis ipsis easdem transmutationis leges subiens, aut Tartari instar, ab iisdem relegatus & separatus fuisset, vel alioquin in illis agrestem coagulandi naturam amisisset. Atqui cum in cibis istam indurandi proditionem non exercuerit, neque Tartari proprietates retinuerit, aut habeat: quo pacto, quæso, eam potius in nobis resumet, quam prius, dum herba, aut postea dum pecuina caro fieret? Quomodo enim suæ proditionis oblivis cetur prima sui transmutatione in herbam, & secunda dein in belluam, eamque tertia sui transmutatione, prius reperet in nobis, cum olere, cum lacte? Verum si formaliter transmutatus fuerat, Tartarique esse, atq; proprietatem amiserat, dum spiritum vitalem & substantiam brassicæ, graminis, lactis & carnis indueret, vereque vitalis factus in hisce, deposita feritate Tartari, quomodo, inquam, & unde coagulandi Tartari morbosi, inveniet in nobis sua antiqua & immutata principia? vel si non deposuerit Tartari proprietates, dum herba, dum chylus, cremor, sanguis, ac tandem lac fieret: quare se non ostendit hostem palam?

Nec enim Philosophia permittet, quod & Tartarus simul & brassica esset, aut tandem sanguis vivens & simul Tartarus.

11. Quocircà, si Tartarus suam amisit essentiam, atque in alienam abivit, non potuit suam retinuisse, multoque minus, à privatione ad habitum, potius in nobis transisse, quam in herbis, quam in brutis. Tandem si sit Tartarus realis in rebus, certè is esset perseverans, per omnes corporis transmutationes, nec à sublunarium potestatibus quicquam patiens, qui tot sibi invicem transmutationibus succedentibus, nil prorsus pateretur, nisi à solis nobis sumtus. Ast hoc est absurdum, excrementis aliquid perpetuitatis donare, quod illorum enti puro non esset familiare. Imo vel ager, quarta vice rapis in eo natis, stercoratos fructus proferret, nullo prorsus Tartaro onustos, vel absurdium est, quod tertia, aut quarta vice, saltem Tartarus se manifestaret, anteà occultus. Porro si unumquodvis crescens proprium ac inseparabilem in se Tartarum haberet, ut in nobis dumtaxat, non autem in brutorum lacte, & sanguine, fieret Tartarus ex destinatione; necesse esset, Tartarum, à Creationis exordio, & non ab increpatione peccati incœpisse. Sin autem Tartarus, non aliis creaturis, sed nobis saltem Tartarus fieret: jam esset ejus origo supernaturalis, nullusque morbus naturalis, sed omnis morbus miraculo oriretur: essetque nostra digestio vilior ac vita brevior, quam vilissimæ bestiolæ, cujus nempe digestio ad veram transmutationem est, illorumque respectu omnes Tartari ciborum permaneant miraculosè in prima materia immutati. Hoc inquam destruit philosophia, docens, nunquam fieri transmutationem absque morte, & occasu prioris entis, & termini à quo destructione, ne scilicet unica res consisteret simul in duobus terminis. Ut enim herbæ succus cruor fiat, necesse est, prius perire essentiam sanguinis herbalis, cum proprietatibus Archei sui, & hactenus etiam perire omnem Tartarum, in transmutatione rerum singula. Quid si lapides in cerasis, persicis, mespilis, piris, &c. sint fructuum illorum creati Tartari, sanè debuissent potius deduci in tartarorum scenam, & in morborum causas, quam ipsemet vini Tartarus, qui in aqua bulliente resolvitur. Medicæ quoque Scholæ, nequam, & pernitiosæ essent, quæ ejusmodi fructuum putamina, pulvere tenus, suis propinant ægris, quatenus quicquid per nostras liquesceret digestiones, Tartarum contineret, nostrosque calculos propterea necessario augeret. Quinimo, dato Tartaro in causam morborum, necessariò nucleus, sine putamine in ceraso, antè peccatum fuisset, adeòque omne creatum, usque ad scientias & ideas seminum, prioremque indolem, & figuram exuisset, ac modo cresceret ex maledicto, non autem virtute benedictionis, *Crescite & multiplicamini*. Frustra itaque ejusmodi fructuum testæ, tanto decore ornantur, providentia signantur, servantque specificam identitatem ubique, si excrementorum sive Tartarorum sint proles, atque reliquiæ, si non sint opera destinata seminum; sed accidentales tartari structuræ. Sic quoque trans cerasi stipitem (exiguum sanè filum) liquor mearet, tantæ indurationis futurus Tartarus, qui in caudice, aut corpore cerasi, sui nequicquam concrevisset, at saltem circa nucleum. Quinimo Naturæ destinatio potior est, & prior circa pellem, & putamen cerasi, quam circa succum vinalem ejus. Adeoque natura excrementum intenderet, antè rem ipsam. In nobis vero, solo dentium contactu, mox Tartarus indurescceret.

12. Insigni quoque scientia tartarus polleret, quod nondum per plantam assumtus vagatur, nec etiam dum à bruto masticatus conteritur; sed penes solum hominem in Tartarum formaretur, alibi verò coagulari nolit, aut nesciat. Equidem si in fructibus, tartarus suas non sequatur destinationes, sed prius tantum in homine; vix credam, hoc mandatum ipsi divinitus injungi, dum cibo tenus in nos intrat. Sed potius, si quicquam ciborum à proscripto consueti in natura intus degeneret, id vitium nostrum esto: non rerum tartaro gravidarum. Sin autem in rebus tartarus lateret, error esset in Archeo, ex inscitia legum naturæ suæ. Absurdum id esto. Negare videlicet per digestionem posse digestum atque transmutatum à pristino

stino vultu & propensione sui seminis mutari in naturam digerentis. Enimvero ex unico & homogeneo succo quadringentæ herbæ, ac totidem diversæ arbores opiparè nutriuntur. Non quidem quod ex similari illo succo pro ligno separetur id, quod plus resinæ & fortioris coaguli continet, totidemque ex eodem succo terræ separationes fiant, quot diversitates in præfatis plantis. Absit. Indignum id Archeo, qui plenariè novit munus vitæ suæ, mediaque sortitus est, ad perficiendum, quæ sibi sunt agenda in materia sibi substrata. Etenim ex seminibus nil quicquam separatur pro radice, caudice, folio, carne, osse, cerebrove. Diversitas membrorum non trahitur ex veritate univoci liquoris. Non enim Archeus indignus est pauculæ & imperceptibilis diversitatis illius in seminibus, penes quem pendet omnis alteritas, & cujus videlicet præexsistentis dispositionis ipse Archeus principalis & unicus faber est. Ab eodem scilicet Vulcano dimanant rerum diversitatum proprietates. Alias namque Archeus non esset transmutator: sed tantum maturator & coquus. Nonnè enim lignum fuit succus in sui initio? adeoque merus herbaceus liquor induruit vi seminali? non autem præexsistente duritie in materia.

13. Absurdum quoque istud Paracelsi, quod etsi non actualiter existant materiales dispositiones membrorum heterogeneorum causæ, saltem insit spiritualis idea humana pani, sine qua cibus non verteretur in alimoniam. Hancque ideam vocat anatomiam essatam, eamque arte visibilem jactitat. Arbitror in eodem pane sic una fore, ideam passeris, carpionis, suis, bovis, canis, equi, simiæ, &c. Quæ ideæ penetrarent humanam in eadem buccella panis, adeò ut Paracelsus non ostenderet ideam humanam semper, quin subindè suillam offerret: nisi spiritualis separator adesset, qui ideas cæteras ab humana, quoties vult, removeret, qui nempe se visibilem in idea humana, quibus vult, patefacit. Apage cum seriis nugis in Medendo.

14. Porro fabâ satâ sub lucem mox prodit faba, nec amisit partes heterogeneas in radicem, caulem, germen & folia propagandas. Sed dato quod in rerum seminibus fieret separatio, juxta constituendarum partium varietates, quanto ergo curiosius Archeus invigilavit separandis Tartaris è cibo.

15. Verumtamen si detur Tartarus aliquis in cibo, ille sanè nunquam in venas intromittetur, nisi dum in verum chylum fuerit conversus, id est, postquam desierit esse Tartarus. Ideoque sublata coagulatione non est amplius materia tartarea: alioqui totus universus nil nisi Tartarus esset. Adolescens enim quidam nobiscum Caleto solvens, dies octodecim integros navigavit Bilbaum usque, atque indies non minus edebat, quantum sex diebus in terra comedisset: semel autem nono, atque iterum decimo octavo, ad exonerandam alvum secessit: excrementum autem vix superabat duorum ovorum magnitudinem. Unde infero, tantam ciborum molem mutatam, & consumtam in succum, mox alendo difflabilem. Si itaque cibi Tartarum continerent, nec adolescens ille hunc excerneret, necessariò ægrotasset: cum nimirum Tartarus non digeratur aut vertatur in bonum sanguinem: sed prorsus juxta leges Tartari, in venas raptus coagulari debuisset: attamen deinde supra quadriennium sanus vixit. Concidunt igitur tartareæ nugæ. Iterum. Vir diuturniore morbo non parum emaciatus convaluit: non potuit autem à multo cibo abstinere, quod valdè famelicus esset, nec tamen sexagesimam sumti cibi partem dejecit per intestina, ita ut quicquid pridem per excrementa solet dejicere, tum sibi in carnem resarciebat: sic namque robustior stomachus duriores etiam cibos facile coquit, absque nocumento aut Tartari memoria, quos tamen seipso pridem factus ignavior, foras ut verum excrementum secernit. Archeus scilicet, quandoque intus luxuriat, dum minus sibi volupe corrumpit superflua, quæ alias sibi sunt innoxia, atque proscribit, quicquid sibi placet minus, licet enchymum. Nam quicquid superare non vult, non id intentat, non aggreditur: sed à se repellit & condemnat. Quantum autem non resolvit, specie liquoris diaphani, sed turbidum, vel colore imbutum relinquit: id totum ut inutile decurrere desinit. Plenè autem resolutum, sibi idoneum eligit, retinet, ac conformitate adaptat,

intrò trahit, penesque se hospitat, omnis tum coaguli propensione exutum, eamque non nisi à membrorum alendorum Archeo mutuat. Quantum autem Archeus semel spreverit, aut est recrementum in se ipso, aut tale evadit mox, propter repulsam. Quicquid verò semel repulerit, id postmodum nunquam assumtum iri speret. Patet igitur, si cibi non in bonum cruorem mutentur, id digestionis vitio, non autem alicujus Tartari ergò, evenire Tardior namque ac delicatior digestio, quæque multo velut mangonio nauseat, parum sibi ab enchymo cibo multo reservat: reliquum vero, non secus ac proprio indignata torpore exterrita per affluentiam contemnit. Memini enim gallum furfure triticeo saturatum, excrevisse furfures integros, absque farinæ flore, mox autem fame pressum, egestos furfures iterato comedisse, & in secundo fimo, omnem furfurem in liquidum excrementum rediisse. Undè didici, si quicquam inter excrementa appareat minus comminutum, aut mutatum: id non esse vitio Tartari, sed digestivæ errore.

16. Quocirca etiam conjeci, virilem ætatem minus lumbricis obnoxiam, quam sit senilis aut puerilis. Unicus enim panis, in hoc, totus ferè reducitur in cruorem, qui in illo in excrementum cedit. Cruor item fit os, caro, jecur, cartilago, &c. variasque subit indurationes, non Tartari ergo, sed transmutativæ virtutis Archei.

17. Finaliter igitur nullum Tartarum in cibis mittere cogimur aut possumus. Paracelsum enim decepit, quod cerneret subflavum lapidem dentibus adnasci, qui quanquam nec alibi in corpore neque foris in mundo sibi parem haberet; quia tamen calculo vesicæ in duritie quodammodo responderet, temerè affirmavit hunc dentium lapidem, esse ciborum Tartarum. Duriorem insuper, quo propinquior cibis & ori esset.

18. Denique putans, nil cibalis Tartari ad vesicam pertingere, dixit, renum, & vesicæ calculos, tantum esse Tartaros potuum, non ciborum. Ejusque apprimè proprietatis, ut durior esset, quo longius ab ore pergeret. Commentum sane facetum, quod etiam eo durius illi imposuit, quo diutius in eo perseveravit. Nam patefacit in eo, se nec Tartari, nec calculorum, imo neque lapidis dentalis originem, materiamque scivisse. Ideoque & perperam Tartarum, in morborum quorumvis genitorem attulisse.

19. Quæ sanè heic largius explicanda sunt. Inprimis ergo supponam, cerevisiam ex optima saluberrimaque aqua, (puta pluviali, & ab omni Tartari suspicione defæcata,) & granis fieri, ac bibi à calculoso sive in Lithiasin prono; non utique tamen proinde hic erit à calculo immunis, eo quod suus potus non habeat nisi materiam cibalem, non autem Tartarum potuum. Quocirca si Paracelsus fabulas non dictavit, nunquam illa cerevisia suppeditaret materiam calculo. Imo Tartarus (quem fingit) in granis cerealibus, amitteret suam proprietatem cibalem, coagulandi se procul, & assumeret proprietatem Tartari potus, sola sui coctione. Et per consequens, idem accideret pani ignem experto, ut & cibis reliquis, essetque regula præfata Paracelsi dumtaxat pro cibis crudis, adeo ut qui solis coctis vescitur, non esset aptus pro lapide dentali. Quasi qui bibit aquam puram distillatam, non esset subnoxius calculo. Quod, de Imp. Frederico Tartarum horrente, ipse Paracelsus negat: vultque & aqua pura, coctaque potos, Tartaris subnoxios, eo quod aqua bullita semel facilè putrescat. Putredo ergò, cujus ratione Tartari fatiscunt, jam Tartari mater fiet, quæ unica alias solet coagulatorum esse inimica. Quasi vero decocta sive juscula carnium, aut non essent putredini obnoxia, aut insalubria, quatenus bullita, aut Tartarus in aquis non coctis balsami loco esset. Cur ergo Paracelsus præservativa præscribit, pastu singulo masticanda, ne tartarescat potus, si hic amiserit Tartarum per ebullitionem, vel si per ebullitionem aqua nil passa fuerit, cur illam ait insalubrem, cito putrescibilem, & anhelitus fœtentis causam? Quod si lotium fiat è potu ciborum mistione saturato; quomodo ergo vult calculos renum, & vesicæ, ex solo potuum Tartaro, non item & ex promiscuo Tartaro cibali? An forte dicere intendit, neminem mejere cibos solidos? At stultum id, si serio dicatur.

Si

Si vero illam esse velit potui proprietatem, ut Tartarum eo duriorem efficiat, quo longius delatus fuerit: Atqui saltem tum male contra ciborum Tartaros distinguet Tartarum potuum, cum cibalis æquè benè immisceretur, atque innati potibus Tartari, si qui essent. Quid enim iter aut mora darent Tartaro potus? aut quid hic acquiret decurrendo pro sui induratione? Siquidem calculus non à calore, cursu aut digestione coagulatur, (ut suo loco patefiet,) sed à seminali radice, interni sui coaguli. Necesse ergo esset, quod Tartarus, minus exquisite cibis, quam potui inhæreret: Inprimis huic contradicit cerevisia, quæ etsi aqua constet, non tartarosa, tamen non minus calculos, & lapidem dèntium gignit, quam aqua simplex. Secundo contradicunt aquæ, quæ cadendo, mox ad obvia quæque lapidescunt, eoque minus, quo longius, à sui scaturigine deflexerint. Quapropter cum sub digestione contingant recrementorum separationes, quæ digestio deest fluenti aquæ: potus certè sub primo digestionis examine, omnem exueret calculum, longeque durissimum atque sincerissimum, ac nimium laxè Tartarus in cibis appenderet, qui sola masticatione, quamprimum dentibus se affigeret, seque è cibis segregaret, in quibus per tot annorum circulos, & formarum (in plantis, belluis, lacte, &c.) metamorphoses, clanculum delituisset antea.

20. Sed sodes, quænam vis separatrix inest dentibus, quæ nuda molari contritione ciborum, nedum Tartarum in sanis desumeret extra cibos: sed & simul grossum à subtili, & durum à minus solide indurabili sit segregando? Quod si hoc non evenit, partium tartarearum sequestratione & electione, ergo totus cibus ejusdem esset conditionis, & quicquid ciborum est, id totum adæquatè esset tartareum. Hactenus ergo Deus fecit mortem, & non omnia quæcunque vidit, erant bona, si omnes cibi Tartari & excrementa sint. Quare saltem ollæ culinariæ non affigunt dentalem Tartarum, ad crassitudinem aliquot digitorum? eumque fœtidum atque olidum pro more dentium? Quomodo enim Tartarus ciborum solo morsu à cibis separatus, poterit affigi mordendo, si dentes mordendo sese abstergant & madeant? Imo Tartarus iste omnium dentibus æqualiter absque exceptione adnasceretur, eo quod concurrant æqualiter omnia; dentes, nimirum, cibus & masticatio. Atqui plures etiam incurii suos dentes ab isto lapide immunes habent. Etenim præter Æthiopes, quorum gingivæ desinunt in acutum cuspidem super dentem, hi inprimis non facilè lapidem dentibus affigunt. Contra verò, quibus gingivæ tument cruentæ, in obtusum finiunt, & malè dentibus associantur, iis frequens coacervatur ejusmodi lapis. Princeps Radzivilius narrat, millenas mandibulas in Ægypto observasse cadaverum jam à bis mille annis balsamo mumiali conditorum: & nullam reperisse, cui dens defecerit, cariosus, aut denique ater esset. Ea est nempe climatis bonitas pro dentibus & nitore eorum, quæ sanè luit aliunde, quoniam ibidem vix tertius hominum caret lippitudine, aut notabili oculorum vitio. Denique si dentium ea esset proprietas, ut Tartarum ejusmodi à cibis segregaret, jam omnium prorsus dentes æqualiter fœtido Tartaro obsiti essent. Itemq; si aliqua series dentium concatenata, & manu detenta per cibos contusos ducetur, vel cibi cum illa serie, velut pistillo contunderentur, ablueretur que series tantundem, quantum unicus haustus, ex professo sumtus, nobis dentes eluit, non tamen unquam ullus lapis istis dentibus adnasceretur, multoque minus, qui fœteret instar lapidis dentalis; quippe qui anhelitum cadaverizat. Febricitanti dein, qui quatriduo nil edit aut masticat, non deest sua proin dentibus mucilago tandem lapidescens. Imo ipsi copiosior est, quam bene valenti. Patet ergò, quomodo mucilago lapidescens, primum circa radices dentium, qua extra gingivam emicant, non sit Tartarus ciborum. Deinde, quod merus potus etiam causaret in propinquo eandem duritiem, quam fingit propriam Tartaro ciborum. Alius demum edens nihil, bibensque per cannam ob defectum oris, palati, linguæ, faucium &c. masticans ergo nihil, adeoque nequicquam alimenti suis attingens dentibus: attamen quotidiè lapidem dentibus affigit, non alius, quam comedens.

Item à singulo pastu, tametsi os atque dentes exquisitè abluantur, tamen manè nova lapidescens mucilago, fœtensque circa dentes versatur, quæ saltem ex cibo remansisse nequivit: exquæque si Tartarus ciborum esset, toties hic etiam diversus esset, quot sunt ciborum alteritates. Quem Carthusiani eundem & æquè olidum habent, ac carnivori. Item qui simplici pane & pomis vescuntur, non alias quam qui caseum saltem, atque panem edunt. Vel Hyberni illi, qui trifolio (quod Ciambroch vocant,) loco panis & aqua vivunt, cum Norwegiis, crudo siccatoque pisce contentis. In eodem lapide conveniunt omnes, exceptis paucis felicioris dispositionis,

21. Frivolum ergo inventionem Tartari pro morbis fundasse ex Tartaro ciborum, propter lapidem odontalem. Qui certe inprimis non ex microcosmica somniata proprietate defluxit, quod Macrocosmus nuspiam fœtentem lapidem suis masticando dentibus adfixerit. Si itaque non ex Tartaro ciborum lapis sit, nec certè etiam ex Tartaro potuum erit, quippe qui rarò dentes attingit, celeriter transfluit, citiusque Tartarum eundem ablueret, quam apponeret.

22. Dicam ergo, unde Lithodontos materiam & efficientem habeat. Utpote exinde adhuc constabit, rationes Tartari esse vanas. Indubium est ergo, linguam tunica fimbriosa instar Holoserici vestitam esse; & si quid de cibo aut potu in ore commaduerit, hoc intra fimbrias istas obtineri, donec eodem madore sint repletæ. Non est attamen istud ciborum seullus aut potuum Tartarus, tanquam esset separatum coagulabile, à non coagulabili; sed est tota in solidum substantia cibi, quæ per salivam forte commaduit, detentaque est intra istud holosericum. Quinimo derasa ista sorde, abs lingua non acquirit tamen duritiem lapidis dentalis, quocunque demum tepore arescat. Fœtet quidem, nec tamen omnino pro odore cadaveroso lapidis dentalis. Nam si mox à pastu, lingua abradatur scalpro, vel duriore fricetur linteo: manè quidem minus mucilaginis, iterum abrades: sed non proinde minus olidæ. Simile invenies de dentibus. Intellige ergò hanc linguæ saburram, non ex solis cibis, sed ex saliva, linguæque recremento nasci. Si enim cavo dentis detentus cibus, idem cujus recrementum in linguæ tunica est imbibitum, pernoctaverit: fœtidiorem longè halitum exspiravit, quam præfata linguæ abrasa mucilago. Sic quoque inter gingivas & maxillam, utut à cœna os abuleris, singulo mane, alba quædam mucilago coacervatur, quæ inde per linteum abstersa, & assiccata, olet, proprio fœtore. Obliquè ergo transeundo, annotabo, hanc linguæ mucilaginem, potissimùm esse causam difficultatum in faucibus orientium, consequenter quoque, hisce malis subnoxios, se liberasse frequenti scalpro, ut à singulo pastu videlicet atque mane linguam scabant. Partes siquidem teneræ atque vicinæ hanc horrentes mucilaginem, dum putret, excandescunt, horrido sibi contagio, ideo phlogosin tenuem accendunt, ob præsentiam sibi hospitis exotici. Non est autem dentalis ille lapis, filius salivæ, aut ciborum: cum neutra, nequidem utraque simul, unquam queant coagulari, in ejusmodi duritiem, multoque minus in odorem adeo putidum, infectantem decies millies quotidie, totam oris putidique anhelitus auram.

23. Dudum mecum admiratus, generationem tam frequentem, olidam, manifestam per tot secula & virorum ingenia ignotam mansisse. Pavens itaque ingemui, quid ergò circa abstrusiora, à Scholis actum esset! Dicam quid me rerum Magistra docuerit: In ore nil versatur, præter salivam, cibum & potum. Dentalis autem lapis ex nullo horum est; sed primo ortu est albæ muccaginis instar, quæ cras flavescit pallida, inde tandem in duritiem lapidis vesicæ accrescit dentibus, à quorum gingivis incipit lutea, & in dente non rarò nigris maculis manifesta, imo & cariosum atque nigrum dentem efficit. Adeo quod totius corporis durissimum, atque siccissimum, (id est dens) citissime etiam putreat.

24. Cognovi quidem, quod ciborum ac salivæ mucilago concresceret: at nunquam in lapidis consistentiam. Notandum ea propter, dentem, nedum in sui fundo sive radice nutriri, sed etiam lateraliter, ex ipsis gingivis,

Testes

Testes sunt ipsæ gingivæ cruentæ, vel minus sanæ, dentibus non aptè cohærentes, quòd caveas sive fossulas, ad dentem male nutritum, abinde ab suæ indispositionis exordio, relinquant, dentemque nigrore, extravenati sui cruoris tingant. Tum postremo etiam, quod dens, subter gingivam, acutissimi sit sensus, quo extra eam caret. In tanta ergo sensus vivacitate, dens vivit, ideoque & nutritur. Excrementum itaque gingivarum, ut erat ex præparato cruore, pro nutritione dentis; ita quoque alialem suscepit determinationem, sive potentiam dentalis duritiei. Quod sanè dentium excrementum, ubi muccaginem ciborum & potuum combibit, mox quoque festinat indurescere ad destinatam duritiem. Quod enim libro de Lithiasi, de semine petroso, adeoque de petrescentia, sive modo fiendi in lapidibus dixi: Id quoque non incongruè denti, pro fabrica lapidis dentalis, totaliter convenit. Semel enim sigillum coaguli, semenque lapidescentiæ pro dente suscepit, quod etsi recrementum jam factum esset, adhuc retinuit: non quidem ut Tartarus proinde esset, sed à determinatione Archei, qua jam ad dentificationem destinatum fuerat. Cuspidalis gingiva autem optimæ sanitatis ibidem signum est, ac ideo vix dentalem lapidem creat. Etenim usqne in sui finem denti contigua gingiva, non admittit dentem parere excrementa, sed dentem conservat. Prout detectus gingivis dens facile dolet, putret, & lapidem affigit. Oculi enim ichor plorant, quod manè in palpebris succinum refert, quodque hactenus Germanis Augstein per similitudinem dicitur. Aurium verò excrementum, instar flavi unguenti nervorum punctionis magnum solamen. Non ergo insolitum est, dentes proferre excrementum, hocque olidum è putido cruore resolutum cadaver. Siccatur namque muccago cibis linguæ impacta, nec petrescit nisi admista fuerit excremento, quòd inter dentem & gingivam insensiliter prorumpit. Id enim ut est dentis excrementum, duritiei determinationem hausit ab initio. Adeoque crustæ lapideæ specie illudit denti adnatum.

25. Observavi quoque dentem accrescere usque in annum quadragesimum vera accretione. Nam qui oppositus est denti evulso, attritionis penuria suam seriem superat, ac in oppositam intrat, usque in præfatum terminum. Dens igitur, postquam crescere desinit, vix indigus alimento, vel pauculo (eo quod sit substantia vix difflabilis) tum ergo gingiva pluris recrementi ferax est, plusculum alimenti rapit, cruenta fit, tumidaque mox minuitur, ac velut cariosa evadit. Hinc enim crebra odontalgia, caries, cavitas atque putredo, præcipuè quibus in juventute mox tempestivè accretionem suspendunt. Dentes ergo, ut peculiari vivunt œconomia, ita & suas habent ætates, quas sic notanter distinguo. Dens enim qui post octennium hominis candorem vitri opaci, (quod à colore lactis, *Lattimo* Artifices vocant) vel lapidis limacis refert, adolescens est. Splendidus & politus est colori albus. Deinde sensim pallescit, mox dein surdè albescit, tanquam ebur. Juventus est dentis. Tum postea obscurè pallet, ut in syncopizatis & defunctis virginibus spectatur. Estque ejus ætas virilis. Atq; tandem pallidè flavescit, ossis instar, pristinumque admittit nitorem. Senilis tum ætas dentis incipit. Quantum enim distat cartilago à membrana, unguis à cornu, tantundem quoque dens ab osse differt, frequens autem est odontalgia, dum decrescit gingiva, & dens ossicolor est. Postremò autem dens cariosus, cavus, niger, verminosus & olidus est ætas caduca dentis.

26. Proinde frigidum dentibus hostile. Nam senium eorum accelerat. Pilorum canities senium eorundem arguit, etiam præter hominis senectutem, unusque pilorum, dudum ante alium canescit. Sic & senescit dentium unus præ alio. Unde conspicuum est, Dentium unumquemque propria vivere quadra. Australes borealibus dentes habent nitidiores: fruuntur quippe aere dentibus benigniore. Puerorum dentes ante septennium facilè cariem sentiunt, quia à succrescente alio propulsantur è fovea, alimento privantur, & excremento dentali onerantur. Juxta læsionem ergo gingivarum dentium læsio: ab excrementi nempe pluralitate & feritate est æstimanda. Non secus atq; cerebrum oblæsum plurimum mucci, & quævis alia pars incommodata, sordes multas accumulat:

mulat: sic dentes, horumque nutrices partes, si sint oblæsæ, non modicum lapidescentis, ac putidi recrementi obtrudunt. Quia vero, istud excrementum non est tam ciborum exuvium, quam humanum excrementum: ideo omnibus nationibus peræquè putidus lapis dentalis, qui Paracelsum circumvenit, Tartarique suspicionem in nobis auxit.

27. Hinc igitur manifestum, cur ex eadem urina idem lapis in renibus primum friabilis concrescat, & in vesica deinde longè durissimus. Non quidem quod in urina sit Tartarus, qui quo longius delabitur, eo sit durior. Puerile istud est. At sanè quilibet succus petrificabilis suam habet determinatam & non alienam duritiem ex vi seminis proprii. Hic enim, sæpè mistus rei non petrescenti, in immensum durescit. Puta, farina secalitia non lapidescit: sed tandem resoluta in fimum, cariem aut vermem fatiscit. Veruntamen si calci, quæ suæ est arenæ conjugata, jungatur, lapideum, & non periturum cæmentum præbet. Sic pariter vesica, sub calculo hospite, plorans sui alimenti muccaginem, eam lapidifico lotii succo commiscet, durumq; dat vesicæ calculum, longè à renum lithiasi secretum.

28. Quapropter & renes diutino calculo vexati, non amplius subrufum & sabulosum calculum proferunt: sed subalbidum atque durum. Cum nempe absumta renum parenchymatis superficie, partes fibrosæ & stamina spermatica, consimilem albam muccaginem, de succo spermatico alimentario suppeditant. In quo non minus erratum hactenus, quam si farinam secalitiam per se lapideam dixeris. Quæ ab adjuncto mutuat, quod ex se non habebat. Mucilago ergo in calculo non pituita est, sed alimentum spermaticum, sub onere secretum, non per se petrificabile: at solum ex adjuncto. Sic nempe causas per se, à causis per accidens, sufficientes à coadjuvantibus, primitivas à transplantatis distinguendo, devenitur ad cognitionem rei.

29. Plerumque enim Paracelsus, corporum duritiem fictis Tartaris adscribit, alibi verò duritiem omnem ex sale esse, sive ex uno de tribus. Utrumque simul ut stare nequit, (cum unum de tribus primis non subsistat ut initium, nec absque igne: etiam si subsisteret, differret à Tartaro, tanquam causa principalis materialis, ab effectu formali:) ita neutrum verum esse, jam sat superq; probavi. Nescitum est enim hactenus, omnia corpora materialiter ex sola aqua esse.

30. Viderat quidem Paracelsus metalla, & ligna lapidescere, & immediatè in salem reduci: Nescivit tamen duritiem rerum, ut & earundem soliditatem, compactionem, atque pondus, non esse ex natura edoctorum principiorum, (quippe quæ sunt non entia demonstrata in natura principiandi) ut neq; ex virtute elementaliter materiali, sed ex sola seminum destinatione.

31. Duo colligo ergo: Unum, quod sibi sit inconstans Paracelsus de coagulo corporum & Tartaris. Alterum verò, quod axioma Aristotelis cadat, nec perpetuo verum: *Propter quod unumquodque est tale, illud ipsum esse magis tale.* Non enim etsi durities proveniat è semine, & destinationibus ejus, semina proindè duriora esse debebant, rebus constitutis. Non enim Archeus, qui ossa ad sui duritiem disponit, ossibus proinde durior est: imo nec media ad finem directa duriora, solidiora, aut compactiora sunt rebus constitutis. Aristoteles enim proclivis in axiomata, ab artificialibus traduxit suas experientias, in naturam. Proinde in natura ubique lapsus est, quia totus naturæ ignarus, miser rixatur.

TARTARUS NON IN POTU.

1. *Aliquot suppositiones anteà probata.*
2. *Rebus constitutis non inesse Tartaros.*
3. *Tres Monarchiæ rerum, unde lapis triplex.*
4. *Longè distat à Tartaro vini.*
5. *Duelech ex errore: non autem ex intentione naturæ fit.*
6. *Non valet argumentum à simili.*
7. *Argumenta aliquot tollentia Tartarū è potu.*
8. *Argumentum oppositum.*
9. *Inadvertentia Scholarum.*
10. *Historiæ duæ.*
11. *Jactantia Paracelsi.*
12. *Struma non ex Tartaro.*
13. *Vinum insons Tartari humani.*
14. *An aqua petrosa contineant Tartarum.*

15. Vi-

15. *Unde struma in collo humano, & non brutorum.*
16. *Remedium contra strumas.*
17. *Remedium contra scirrhos & Bocia.*
18. *Praeoccupatio.*
19. *Distinctio per axioma.*

1. QUæcunque tollunt Tartarum e cibis, sint præmissarum instar, hoc loco. Sed cum aquæ, immediatè lapidescant, fortiori ariete, propositio confirmanda est. Inprimis docui, quod omnis lapis sit immediatè filius aquæ, non autem Tartari. Deindè, quod cujuslibet corporis concretio sit ex semine, non autem ex lege Tartari. Tertiò, quod concretio destinata à semine, sit à naturæ integritate, adeoque ex dono creationis; non autem ex Tartaro, qui juxta Paracelsum nil nisi rei excrementum est.

2. Productum autem naturale est ex matre materia, non autem noverca: ac deinde ex seminali sive efficiente initio, cui insunt à Creatione omnes typi. Ideæ & scientiæ rerum agendarum. Tandem quod à Creatione non insint rebus typi Tartarorum, in nostri perniciem conditi, ut neque medicamentum exterminii in terra. Quid ergò ad Tartari naturam, in morbos introducendam facit, quod lapis sit fructus aquæ, si lapidi non insit conditio Tartari? Vel quod Tartarus sit fructus vini, si nil tale in rebus aliis. Quid enim præjudicat naturæ, si phantasia lapidem aut calculum nomine deludens, vocaverit Tartarum? satisque impotenter ac sine probatione affirmet, lapides & omne corpus solidum, cum Tartaro vini, in omni proprietate simul convenire? siquidem ista sua assertio gratis est, absque veritate & probabilitate. Calculus namque in nobis, alio semine medio atque progressu generatur, quam Tartarus è vino, aut lapis ex aqua.

3. Tres videlicet in universo, sunt corporum Monarchiæ: Animalis, Vegetabilis & Mineralis. Lapis ideò triplex est, totaque Monarchia distinctus. Differt namque saxum, à capsa nuclei mespilorum, persicorum, &c. & utrumque iterum à lapide cancrorum, bezoar, limacum, piscium, calculo humano, &c.

4. Tres isti lapides longè iterum simul distant, à Tartaro vini, qui non inter lapides est reponendus, cum sit liquor salis concretus. Minerale enim, vel saxum est, quod in calcem verti potest: vel lapis, qui non calcinatur, ut gemmæ, marmora, silices. Utrumque autem unico nomine petræ nunc concluditur, Vegetabilis verò lapis, cum sit cremabilis, ut, gagates alioquin, & petra minerales sulfurosæ, potius nodosum lignum est, quam petra. Animalis autem petra est potius saxeum os, (quia partim crematur) quam petra.

5. Ad distinctionem quoq; calculi humani à cæteris, ille à Paracelso Duelech vocatur, eo quod petræ, tam minerales, quam vegetabiles, sint fructus naturales, necessarii, ac primæ intentionis in creando.. Solum autem Duelech morbus est, monstroque simile. In cæteris vero animatis, destinationem proficuam lapis obtinuit. Unde palam fit, licet aquæ petram gignant; non tamen proinde essentiam, semen, modumque generationis, è Tartaro vini consequantur. Duelech enim, post peccatum excremento morboso; non autem intentione naturæ, neque ex materia petrosa aut tartarosa: sed per accidens, errore videlicet facultatis, morbosum semen nascitur, necessitate agentis connexi.

6. Quare non admitto Tartarum potius in potu, quam in cibo: sin autem sit potentialiter in vino, id necessitate connexi, & per accidens fit, nec locum nec vires agendi, aut actuandi in nobis habere potest, ut à potestate videlicet, Tartarus potentialis, in nobis actuetur.

7. Adeoque non admitto tartaream in potu generationem, à Deo destinatam in nostri interitum: quid enim si ossa reperiantur in carne, & petræ mineralis semina in aquis stabiliantur, an proinde ossium semen, & proxima materia erunt in fontibus? aut petræ mineralis semen, & proxima materia, in carne, aut cruore? Si non in cruore, ergo neque in potu & cibo. Non est enim mors, opus manuum Dei. Viditque Deus quæcunque fecerat, erant bona, tam in suæ bonitatis intentione, quam in creaturæ esse. Igitur nulla est in aquis materia, quæ ad Tartari vel Duelech tragœdiam in nobis concitandam sit creata. Si quid porrò mali nunc sit, aut

fiat, inter digestiones, id sanè non ex materiæ creatione, destinatione, proprietate, efficiente & intentione finali Creatoris: sed nostri prorsus errore, & naturæ corruptione defluit. Recepta nimirum peregrinorum seminum importunitate, defectuosa altilium transmutatione; aut non sat severa nocuorum expulsione; ejusmodi contingunt. Tartarus præexsistens, atque in potu solutus, si esset, utique sua destinatione in nobis confestim putresceret, ante digestiones, putrefactiones & resolutiones, neque coagulandi consilia exspectaret, in ultimum urinæ exitum. Idemque potius in omnibus æqualiter lapidesceret. Veruntamen cum calculus non succrescat in potu, sed saltem in excrementis per admissionem salis urinæ, aliorumque cooperantium adjutorio, (prout abundè libro de Lithiasi:) præsumitur Duelech non ex præexsistente Tartaro potus consistere. Quod palam fit per mechanicam ejus resolutionem in igne. Distillatum enim Duelech claussis & vitreis vasis profert oleum fœtidum, spiritum denique & crystallos salis urinæ, quales ex urina humana distillando eliciuntur. Certum est namque, quod stomachus, intestina, venæ, jecur, & renes non generent Duelech ex natura sui, multò minùs idem continuant, multoque adhuc minus ex præparato præexsistenteque in potibus Tartaro. Alioqui namque omnes pariter, quæ urinam humanam generant, & in quovis homine absque exceptione, non secus atque in cancris absque exceptione lapilli crescunt, Duelech procrearent. Sed Duelech petrescit ex semine, tandem in lotio, per materiæ transmutationem generato. Id semen adeo validum est, ut quamvis calculosus nòn bibat nisi aquam distillatam, non proinde cessaret Duelech generare.

8. At ajunt: Vina rubea, plurimum sabuli in calculosis generant, ergo Tartarum arenosum continent. Ego inde inferrem: Si Tartarum arenosum continent, ergo nedum in calculosis, sed in omnibus prorsus sabulum prodederent: Atqui cum tantum id contingat in defectuosis, hinc palam fit, quod non materia tenus: sed aliunde sabulam fiat. Siquidem defectuosorum stomachus separaret arenas, antequam ad renes pervenirent.

9. Ignorantia Scholarum exhinc nata est, quod nesciant, aut non perpendant, multa per transmutationem fieri, quæ nullatenus materialiter inerant. Siquidem non nisi ridiculus dixerit, ossa inesse gramini. Cessabit hæc disputatio, dum ostendero Duelech formari è rebus, longe à coagulatione alienis. Nec sequitur enim: Quædam vini plus spiritus urinæ, vel terræ volatilis continent: ergo continent Tartarum lapidem, vel ergo Tartarus vini generat materialiter per sui separationem humanum Duelech. Zingiber profert multum sudoris: ergo zingiber continet plurimum sudorem materialiter. Scholæ enim rustico more de rebus naturæ judicium ferunt, ignorantes, quod multa fiant opera efficientis transmutationem, semina inquam coagulantis, & inter transmutandum operantis. Quæ neutiquam materiæ debentur, nec illarum caloribus, fictisque elementorum congressibus.

10. Vidi enim duos gemellos, eadem quoque nutrice, ac cibis educatos, quorum major calculosus, non item minor erat. Lac namque non plus Tartari pro uno, quam pro altero continebat. Item puer cujusdam Præsidis, parente utroque incolume editus, quatuor præ se fratres ac sorores tres sanas habebat, solo autem trimestri à calculosa nutrice alitus, semel septennis, dein iterum decennis, & tertiò binis annis post, lithotomum toleravit. Ac ultima vice sub novacula exspiravit. Saltem hæ duæ historiæ non ex Tartari peregrini adventu evenère.

11. Cum ergo non sit materiæ in assumtis exsistentia, veritas, cognitio, necessitas, aut consequentia; quæ Tartaro quadrare possint: stentoriè nimis à Paracelso gloriatum est, se omnem morborum causam primum invenisse, Monarcham arcanorum atque Medicinæ Principem, cæterosque ignorantiæ hac sua inventione accusasse.

12. Quin etiam insuper, ex Tartaris regionum, se deprehendere, quibus morbis incolæ sint subnoxii. Etenim si Tartarus, neque ex creatione, neque ex maledictione fuerit unquam, qui sit morborum origo: frivolum sanè, se eundem investigasse distillando, & reperisse, quod nunquam fuit. Viderat nempe saxa, in aquarum fundo generari.

In

In Stiria quoque, Sabaudia, Valesia, strumas horribiles, miserando spectaculo, humanam speciem deformare. Deceptusque hinc conclusit, ex Tartaro aquarum, calculos, strumas, & consequenter omne oppilans, esse. Malè enim, atque in sequacium perniciem, nescivit, cuncta ex agentibus seminalibus oriri, iisque datum, materias sibi substratas traducere, juxta seminum destinationes, ac fines. Enimverò tametsi potus aliquis, nocentior sit calculosis: ille tamen nec Tartarus est, nec hunc continet, nec Tartari formæ quippiam condensatur in Duelech, (ut suo loco docui,) sed est opus operantis ad petram, vel bolum, quicquid actuali semine aquis inest.

13. In vino autem si quid sit, ad fæcem erit per se, ad Tartarum verò per accidens; non autem ad Duelech. Frustra enim aquas distillando interrogabis, an potentialiter fiant petra. Id namque sine labore, & expensis, docent flumina, & fontes. Ex vino autem nunquam petra, Tartarus, multoque minus Duelech fit. Nec fæcum etiam pluralitas Tartarum accusabit, ut nec calculum. Quia Duelech est alterius familiæ, quam Tartarus. Hinc quo vina Tartaro ditiora sunt, eo saniora contrà Duelech esse deberent, si Tartarus alioquin ab abstergendis sordibus propinetur.

14. Assentior quidem, petrosas aquas esse agrestis indolis, conditionis mineralis, & factrices indigestionũ, quatenus aliena continent. At non proinde materialiter Duelech continent in se, quam occasionaliter destruant digestionem, imprimant petrosam vitam mediam, unde hominis vegetatrix enervata, sylvestram illam induit inclinationem. Atqui istud nil pro Authore Tartarorum facit. Longè siquidem aliud est, calculosum fieri occasionaliter, ex vi petrifica vitæ mediæ rerum in Archeum introducta, impressionaliter & sigillariter: & calculosum fieri ex Tartaro liquato, & resoluto in aquis, qui tandem dierum periodo pristinam reassumat in potante coagulationem. Hoc namque posterius in natura nego: prius verò, inter ordinaria assero.

15. Quantum autem Strumas, sive Botia attinet, plerique ex mineralibus aquis potis, Paracelsus quoque usu cachimialium aquarum provenire putant. Ego vero optarem juxta suam viri doctrinam, per ignem istas cachimias in aquis ostendat, quibus proprium sit, duntaxat in ultima nostri digestione, nec alibi quam circa jugulum coagulari. Scio autem se nunquam inventurum in aquis ejusmodi Tartarum. Ergo propria lege damnetur, qua cavet; nemini credendum, nisi quantum per ignem demonstrare id valeat. Fateor quidem aquæ inesse vitam mediam, cui sit proprium Archeum excitare, & inficere in commutatione boni alimenti, (non autem Tartari peregrini illi inexsistentis materialiter,) in duritiem petrosam. Ad strumas autem requiritur materia, quæ proprietate sui Archei, nata sit præcludere nobis fauces, ac quasi præfocare, idque citra gustum adstrictionis aut terrestris acerbitatis, (nam aliàs gustus hic, hærens in sinu materiæ, prima digestione maturatus, interit:) transmutataque in alimentum, retinensque pristinas vires vitæ mediæ, perfungitur sua potestate, circa guttur magis, quam alibi. Quæ potestas jure sibi hæreditario in alimentis, & hinc in cruore relicta, convertit proximum solidorum alimentum in petrosum excrementum, quod directoris facultate strangulante ad guttur concedit. Idque trutinans Seduni, reperi fungos præfato præfocandi veneno pollere: illosque frequentes è radice Laricis, Abietis & Pinorum, in rupibus ad septemtrionem declivibus succrescere, ubi niger Agaricus, ejusdem criminis hæres, in trunco frequens. Didici ergò totum terræ Leffas, fungosa indole, ibidem contaminari. Credidi itaque Strumas nasci usu herbarum & aquarum, quæ hujusmodi Leffas imbiberunt. Porrò, quod Archealis vitæ mediæ potestas in rebus gignat strumas, non autem redivivus Tartarus cachimialis aquæ, res ipsa loquitur. Aliàs namque non minus in abdomine & jecore, Struma, nec segnius, quam in gutture prodiret. Non enim rivales aut cachimiales aquæ, guttur respiciunt, aut tantam duritiem sponderent.

16. Nec sanè liquesceret Struma, astrictivo terrestrique remedio, quo pluries unico mense Strumas evanuisse prægrandes vidi, ac

ſubitò præfocationem, à venenoſo fungo illatam curari. Quod ſic habet: Recipe Spongiæ marinæ in carbonem combuſtæ uncias 3. Oſſis Sepiæ uſti, piperis longi, zingiberis, pirethri, gallarum, ſalis gemmæ, calcis teſtarum ovorum ana unc. 1. miſce cum aqua ſtillata ex præfatis ſpongiis. Et exſiccetur paulatim. Accipe hujus pulveris ſemidrachmam, cum ſacchari ſemiuncia, decreſcente Luna, ut paulatim liquatus deglutiatur. Vel fac illinctum. Et Bocium diſparebit. Alii defectu ſpongiæ ſumebant piloſam excreſcentiam ſilveſtribus roſetis innaſcentem, exteriori cortici caſtaneæ perſimilem, hirtam hiſpidamque, cujus ſolius pulvere utebantur feliciter.

17. Item uſus ſum unguine, in ſtrumis & ſcirrhis. Olei laurini (non per axungiam ſuillam adulterati) unc. 8. Olibani, maſticis, gummi arabici, reſinæ abiegnæ an. uncias 3. diſtilla: tum iterum diſtilla cum cineribus clavellatis. Si ergo ſtruma, vel durus alibi ſcirrhus, ex tartaro peregrino coaleſceret, calidis remediis magis indureſceret, nec tam facile liquaretur. Eſt itaque ſtruma defectus transmutatoris Archei & non coagulatio tartari: prout de Duelech clariùs & abundè demonſtravi. Archeus namque omnem ſibi ſubſtratam transmutat maſſam, niſi à vita media potentiore victus ceſſerit. Struma itaque eſt ex bono cruore, cui ſtrangulans poteſtas vitæ mediæ eſt relicta. Peritque Bocium, aſſumto remedio, quod petroſam materiam non eſt diſſolvendo, ſi ex tartaro eſſet. Impoſſibile alioquin eſt prorſus, tartarum (ſi quis foret) vitæ noſtræ ſpiraculum concipere, vividum fieri, membris coaptari, & ad ultimam digeſtionem intro admitti, fermentum ſanguinis concipere, difflari autem per inſenſilem tranſpirationem ut & ſcirrhos cruore vitali natos, adhibito præfato remedio.

18. Cæterum rixa non eſt de aſini umbra: ſiquidem non eſt perinde negaſſe, tartarum ineſſe materialiter in eduliis & potibus, itemque permanere per digeſtionum officinas, atque proinde tandem coagulari in miſeris: & procul inde remotum eſt, admittere in nobis transmutatum ex bono cremore, chylo, vel cruore, in pravum virtute vitæ mediæ, tranſplantantis, directione Archei. Alius ut enim generationis; ita alius quoque præcautionis atque ſanationis ordo utrobique. Nullum ergo tartarizationis fundamentum, veritas, apparentia, vel neceſſitas. Quorſum namque conducit, comminiſci tartarum, pertinacem coagulationum principem, qui ortum ſuum debet figmento? Siquidem rerum diſpoſitiones, coagulationes & reſolutiones ſuis pendent ſeminibus. Ex puriſſimis cibis & potibus, Duelech non fit minus, quam de minus exquiſitis, ſi vita media Archeum malè imbuat. Quorſum deinde convenit, cibos potusq;, quos Dominus bonos cenſuit, tartaroſæ proditionis infames reddere? Reor ſanè è tartaro ſive inferno inventum eſſe, dum Satan jam propediem conjiceret humorum exilium futurum è Scholis medicis.

19. Enimverò cum res unaquæque diſſolvatur per vinculorum rupturam, quæ eandem ſtringunt, juvat monuiſſe, coagulata in nobis non fieri per exſiccationem, (excepta creta podagrica,) neque per tartarum, inexſiſtentem clam: multo ſanè minus, ex microcoſmi conditione ſaxoſa, aut calcinatoria. Creta nempe illa, poſt acquiſitam opacitatem ſynoniæ, deinceps paulatim exſiccatur. Prout alibi de podagra. Alioqui, ſui initio, prout & ſcirrhoſum quidlibet, bolus, lutum, muccago, arena, & Duelech, ſeminalibus initiis coagulantur & reſolvuntur, atque longè aliter ſolvuntur, & coagulantur, quam ſi pertinax & immutabilis rerum quarumlibet Tartarus, ſua ſponte in nobis peregrinum coagulum dediſſet. Sophiſmus eſt non cauſam, in cauſam accuſaſſe, vel cauſam, ut non cauſam neglexiſſe. Qui ſophiſmus, ſi ſolet uſpiam magnas adferre anguſtias, in medendo ſanè quam maximas, periculis vitæ & damnationis, ut & damnis plenas. Etenim unus probè digerit, difficulterque ſeparat. Alter verò feliciter excernit, ac moleſtè digerit. Tertius denique digerit ſuccinctè, & liquefacit, at vitioſè ſibi transmutat, ſub imperio ſeminis exotici. Aliud ergò eſt caſtigare alienigenam vitæ mediæ impreſſionem, (quæ in concretione digeſti conſiſtit:) atque aliud eſt, excernere, quod alias retentum noceret.

Idque dissolvendo, & expellendo conscribitur. Finaliter, si quis Tartarus in assumtis esset, desinens in pertinacem tandem coagulationem, quam proditoriè secum attulisset intrò: utrobique saltem sanationis desperationem contineret, & hactenus medicamentum extermi nii in terra, à rerum Domino, in natura ab initio conditum esset. Postremo non est Tartarus in cibis, ut neque in potibus cibalibus. In aqua verò inest quidem semen lapidum: at lapis non est magis Tartarus, quam saxum est panis: quare etiam ex semine petrificante, nullatenus potest concludi præsentia aut potentia Tartari. Pariter, etsi in recrementis, vel cruore degenerato, sit potestas ad Duelech, vel scirrhum, non tamen ad Tartarum, multoque minus, quod naturaliter tam cruori, quam recrementis insit Tartarus. Quidquid enim peregrino è semine & alienato, per accidens nascitur, & per metaphoram propter sui coagulationem assimilatur sali coagulato in vinis, abusiva tantum alienatione, ad tartarum revocatur. Odit enim natura metaphoricas & poeticas libertates. Non est ergo Tartarus morborum occasionalis materia interna.

CUSTOS ERRANS.

1. *Scholæ nutant de quatuor humoribus.*
2. *Authoris resipiscentia.*
3. *Thesis, cum probationibus.*
4. *Quid muccus, & qua theca generetur.*
5. *Quis sit custos in terminis propositis.*
6. *Custodis necessitates inexcusabiles, hactenus nescita.*
7. *Probatur, quod muccus non sit cerebri excrementum.*
8. *Concluditur miserimum inde cerebrum.*
9. *Vanitas morborum Catarrho dicatorum.*
10. *Muccus non è cruore factus.*
11. *Argumentum, à simili adæquato.*
12. *A Coriza.*
13. *A paritate reliquorum viscerum.*
14. *A supposita Scholarum doctrina.*
15. *Ab Archei identitate.*
16. *Ab anatome.*
17. *Ab absurdo.*
18. *A necessitate oppilationis.*
19. *A constitutione cerebri.*
20. *A scopo.*
21. *Ab experientia.*
22. *Notatur Scholarum inadvertentia in re tanti momenti, & tam conspicua.*
23. *Excrementum aurium per aporrhœam efferri.*
24. *Necessitas custodum.*
25. *Probatur per Corizam.*
26. *Per raucedinem.*
27. *Per tusses.*
28. *Custos est inaudita potestas.*
29. *Utramque potestatem Schola putarunt quandam intemperiem in sanis etiam.*
30. *Probatur diversitas ab aliis potestatibus.*
31. *Testimonia Custodum.*
32. *Gravedo nunquam sana est.*
33. *Tussis examinatur.*
34. *Custos errans.*
35. *Tussis sicca.*
36. *Difficultas curandi, unde.*
37. *Remedia notantur.*
38. *Incogitantia Scholarum.*
39. *Remedia è sulfure.*
40. *Duplex Asthma.*
41. *Sanandi difficultates.*
42. *Custodis usus.*
43. *Perniciosior est custos errans Laryngis.*
44. *Muccus differt à screatu.*
45. *Custodem differre in cerebro, ab aliis facultatibus.*
46. *Diaphragma esse porosum.*

1. Scholæ, muccum è cerebro, sputumque tussium, digito monstrantes, dixere: Ecce phlegma, unus de quatuor humoribus, nostri constitutivis. Atque deinceps semper successive sibi subscripserunt. Crevit iste lasciviendo ausus, tot seculorum præscriptionibus, & Scholarum subscriptis authoritatibus firmatus. Quasi cerebrum tres alios suppositos, fictosve humores in sui alimoniam consumsisset, excluso solo phlegmate, sibi licet simillimo, & alioqui juxta Galeni mentem, aptissimo, ut in cruorem totaliter transmutetur. Nonnunquam quoque doctrinæ de quatuor humoribus oblitæ, eundem muccum, non am-

plius phlegma, vel pituitam propriè: sed recrementum cerebri, velut proscriptum hostem, à digestione resultantem superfluitatem relegarunt. Suæ illas illius doctrinæ meritò puduit: quia muccum agnoverunt excrementum ultimæ digestionis: non autem humorem amplius in hepate productum, velut cruoris partem unam de quatuor. Repugnat quippe excrementum humori vitali. Nutant ergò sæpius, atque vacillant, hæsitantque iterum, dum muccosum hominem (ab isto videlicet stercore, morbosoque affectu,) phlegmaticum promiscuè indigetant, ejusque deinceps vires, ingenium, mores atque fortunam, inde metiuntur, & augurantur: Interim infausta sunt initia Scholarum, quæ ab excremento sibi cognito, pituitæ essentiam, exsistentiam, proprietates, elementorum & humorum constitutivorum nostri denominent. Phlegma enim quod sub Corizæ initium, depluit è naribus aquosum (ut ajunt) & tenue, post dies aliquot, spissius atque flavum fit, eo quod assiduata caloris coctura inspissetur. Quasi integro forte quadragenario absque corruptione sui, vacuo cranio, inspissationem, ut summum bonum, exspectasset! nec alioqui tenuius, sat rimarum pro exitu reperiret! Hæc somnia non merentur redargutionem, nisi seria credulitate, medendi methodum, in mortalium perniciem transtulissent.

2. Fateor equidem, me sub tyrociniis credidisse, muccum, si non unus de quatuor humoribus oriundus, esse saltem excrementum digestionis cerebri. Ast dein liberiore indagine à Scholis desciscens, cœpi contueri, quod æstate mungam raro, hyeme verò frequentissimè. Attamen cerebro utraque statione, ejusque functionibus ex Dei gratia, æquè validis potior. Consideravi enim propterea, cruorem hyemalem, æque vividum, atque illum, quem æstate conficio, (vita nempe in sanguine per Sacra locatur:) & digestionem tam cerebri, quam aliarum partium, æque salubrem, quia completam, esse. Quæ non sic se haberent, si cerebrum quatuor ad minimum uncias, quotidiè excrementi, ac proinde uncias sedecim de cruore depromeret, pro solo sui nutrimento, & tantæ pituitæ abundantia, (præter illam nempe, quæ in alito remansit pro alimenti pignore) quas uncias alioquin æstate, in cruore relinqueret. Vel si id rentur fieri exquisitiore digestione Cerebri: vel si malint, Cerebrum ob aeris hyberni injuriam, male dispositum: ac quomodocunque sumatur, necesse est saltem muccum causari ab indispositione aliqua: non ergo ab abundantia pituitæ, adeoque à vitio jecoris, ut neque ab exquisitiore separatione pituitæ hybernæ, & æstivalis neglectu. Nec demum indispositio ista obvenit cerebri vitio, ut neque cruoris. Quippe id repugnat propositæ thesi. Ergo aliunde idipsum manat. Etenim si ista recrementa remanerent in cruore, vel cerebro per æstatem, quæ secus hyeme excernuntur: Locus deficeret hospitandæ pituitæ, tota æstate collectæ.

3. Hinc in Thesin pono: Muccus narium aquosior, ac copiosus, & proinde continua ejusdem emunctio in hyeme, non autem in æstate. Unde consequens, id causari ob stationem intemperatam. Quæ si occasionaliter lædat cerebri digestionem, id erit, vel per totum cerebrum, vel in inferiore ejus plano, quà frigus ferit. Si per totum noxa sit, læderentur unà cunctæ cerebri functiones, imaginatio, discursus, &c. Quod est falsum. Nam denotaret ambientis superioritatem super spiritum, functionum omnium fontem, atque rectorem. Deberetque tum muccus fieri & descendere à cunctis intimis, connexis, minimisque cerebri particulis, & non tantum ab iis, quæ immediatè ab intrante quatiantur aere.

4. Unde liquet, muccum esse dumtaxat excrementum infernarum partium cerebri, degeneratum ex totalitate alimenti, priusquam aleret. Non autem esse excrementum, digestionis ultimæ superstes, quod roris modo per minima dispergi in partes solidas asserunt. Nam & hoc, à cerebro non minus, quàm à toto, æqualiter vapore tenus exhalat.

5. Si ergo muccus naturaliter à causis occasionalibus externis, & noxiis tempestatibus suscitetur, habeatque causam sui effectivam circa planum cerebri, qua via aerem attingit: Non autem à frigore: Id namque sonaret, cere-

cerebrum victum, superatum, ejusque potestates velut extinctas: ergo convertitur materia mucci, (quam laticis, simulque alimenti docebo suo loco,) ob bonum & ordinarium finem. Quæ materiæ illius conversio, cum naturalis sit, obtenditur, tanquam lorica, parti à frigore perculsæ. Cumque materia sit vitiata, per aeris injuriam, non sanè adhæret: verum ut continua aquæ gutta stillat. Hanc ergo potestatem, mucci effectricem, custodem voco. Quod sic jam supposuisse, sat esto.

6. Porro excrementa alvi, & vesicæ, sunt totius, & partium quibus fiunt & gliscunt, superfluitates quidem, ab intrò sui superfluæ, atque inutiles. Sudor vero & insensile effluvium, sunt recrementa, jam ultima digestione facta, expulsaque post extremam finium suorum defunctionem. At muccus est, generis neutrius. Fit enim à custode tantum; lacessito quidem: sed qui partem ut defendat & oblíniat, crudiorem laticem, & simul cruorem sic commutat: estque ejusdem illa commutatio planè naturalis, ad bonum finem ordinata quamdiu à benè constituto custode oriunda. Equidem magnopere saltem demiror Scholarum per tot secula somnolentiam.

7. Quod quia cernerent muccum stillare per nares, idcircò repente statuto indubio decreverint, eundem nil aliud, præter cerebri excrementum esse. Imò quicquid per screatum, tussimque extruditur (quia colorum paritas oculos illarum falleret,) dictarunt, nil nisi deciduum cerebri excrementum. Nec enim semel obiter inquisiverunt: Si sit excrementum cerebri: ergò debet esse residuum ultimæ digestionis. Quando scilicet sanguis, postquam factus est humor alimentarius, distributusque roris more, per æqualem cerebri massam, ibidem non quidem consumeretur, jam prius licet assimilatus substantiæ cerebri, ac per insensilem transpiratum, absque omni sui residuo expulsus per poros abiret: Sed labe prorsus heteroclita, postquam muccilaginis spermaticæ (iisdem nempe nutrimur, quibus constamus,) sortem induisset, quasi revocatus muccus, è longinquis heterogeneitatis anfractibus, collectusque tandem in abacum propè nares expelleretur. Etenim qui tantoperè de usibus partium, sibi odaxismum beneplacidi risus concitarunt, ne semel quidem attigerunt, quæ tanti abusus causa, in hac digestione esset. Quoniam si excrementum sit superflua pars digestionis, cur senex, plus sanguinis (quia plus excrementi emungit,) quam dum esset juvenis, consumeret in suo cerebro? Ergonè sanguis jam semicoctus, ac vitalis, in similarem spermatis substantiam, tum demum corrumpitur? Indeque revocatus à dissitis, undecunque cerebri, minimisque reliquiarum atomis colligitur? Itanè hæc quotidie in sanis peraguntur? estque alienata sanguinis corruptio, simul cum sanitatis fruitione? Quidni idem contigit reliquis visceribus, quod capiti? Quid si unciæ tres dietim emungantur mucci, an fortassis sanguinis boni decuplum (puta uncias quadraginta pro cerebro, totidemque pro reliquis ad minimum partibus,) remansit, ut ibidem roris modo conspergatur? Quo enim privilegio, quavè necessitate exlex cerebrum gaudet, viscus adeò nobile, ut citra noxam, tantam toleret suæ Oeconomiæ quotidianam stragem? Confusionem corruptionis & alienationis? Quo pacto in media transmutati cruoris via, ad spermaticam vitalemq; muccilaginem, tam ordinaria exorbitatione cerebrum deviabit, atque digestionis abundantis errore corrumperetur? An non enim vel indè liquebat usus alterius, nondumque sciti necessitas, quæ non undecunque ex abditis (paritate nempe identitatis substantiæ ipsius cerebri & digestionis per totum æquabilis) minimisq; cellulis, ordinato motu, suum ac proprium alimentum corrumpentibus, retrorsum, eadem vi, qua intraverat, remearet, ut jam in excrementum abiens, intra abacum aduníretur? Id enim si medio digestionis, laborisve metu, contingat, jam id non potest non inexcusabilem prodere corruptionem, cerebro natalem, Vel si in fine illius digestionis id accidat; præter enim heteroclitam, eandemq; & ordinariam tam alienatæ digestionis normā, jam quoq; cursus, tractusq; cruoris in remotissima, similiariaq; cerebri, recursusq; excrementi, à sanguinis relicto residuo, erunt vani prorsus labores, crudelis digestio, intolerabilis error, quotidianusque atque stultus cerebri labos.

8. Si enim quicquam horum sit verum, reor
cerebrum miserrimā totius corporis tabernam:
majore nimirum alimento egere, intentius mo-
lestias atque labores cerebri augeri, quo minor
tardior, segniorque est capitis vis, efficacia &
digestio. Quid enim cerebrum eò compulif-
set, quod dum viliores partes, suum ritè confi-
ciunt alimentum, probeque absque ulla resi-
duitate, totum in aëra dispergunt: solum ve-
rò miserumque cerebrum, tam copiosa mucci
alluvione, suum alienasset, vividumque alimen-
tum?

9. Transeo adhuc Catarrhorum nugas, de-
pluentium tam largo continuatoque imbre in
thoracem, totumque corporis habitum. Quo
pacto enim constabunt salvæ principes potesta-
tes, quas in capsa cerebri morari volunt; dum
tantus rumor, confusio, digestionisque tam
abundans est diversio, tumultus nimirum rede-
untis mucilaginis & sanguinis euntis expressè
ad sui corruptelam?

10. At ne semel hucusque cogitatum est, un-
dè tanta prodiret mucci copia: sed Epimenidis
somnium dormiverunt Scholæ, velut loto pa-
stæ, modò lucellum è credito Catarrho thesau-
rizent. Nec est enim ordinarius muccus è cru-
ore. Idque facilè notare potuissent Scholæ, si
subscribendo nugis non essent assuetæ. Siqui-
dem à magna siti, largus potus statim in gutture
stagnantem parit, loco salivæ, muccaginem.
Sicque gutturis affectus morbosi, statim o-
mnem salivam inspissant.

11. Ideoque facultates, quas à necessitatis
suæ usu, Custodes voco, non mirum à tota ha-
rundinum nostrarum propagine, naturaliter ad
se alium liquorem, præter cruorem (quem ideò
primus laticem voco, & describam particulari
syrmate,) allicere, suosque in fines adoptare:
non infelicius nimirum quàm renes, à cruore
lotium separant, & ad se trahunt. Lotium e-
nim hic inculco, eo quod non sit excrementum
renum, quasi residuum foret renis alimenti, vel
suæ digestionis patratus error. Idem proinde
judicium de mucco fero.

12. Itaque in Coriza, quamdiu malum sævit
maxime, estque ferocior boreas, eo quoque
muccus est aquosior, sub pari tamen cerebri di-
gestione, sensuumque tam internorum, quam
externorum valetudine. Laudatur igitur spis-
sior, tenacior, parcior, flaviorque muccus sub
finem digestionis (aut ajunt.)

13. Tum demum considero, è pauco cere-
bro nostro tantum excrementi quotidie seque-
strari non posse propter ineptitudinem cruoris
nutritii, maximè quod hepar, nullum de se
excrementum, deque suo nutrimento proferat.
Nutritur tamen, deberetque par digestionum
fortuna & excrementorum æquale pondus pro-
portionaliter gliscere in cuncta viscera.

14. Tandem memini, solidorum nutritio-
nem fieri, cum totius cruoris transmutatione in
alimentum, citra segregationem puri ab impu-
ro, (quippe quæ nimis molesta esset ossibus,
nervis, visceribus, &c. nec solida proin aliud
in sui alimentatione excrementum præbere,
nisi postquam fami partium, liquor alimentari-
us satisfecerit, totus æquabiliter consumitur, in
perspirabilem aporrhœam. Id est: Excremen-
tum solidorum omnium non fit, dum nutritio
est in fieri, sed tantum in facto esse. Nimirum
tum exhalat totum, juxta Scholarum consen-
sum. Ergò siquidem cerebrum teneatur legi-
bus solidorum & viscerum cunctorum, quas
præscribit Archeus: Cerebri non erit muccus,
nec aliud edet loco excrementi, quam quod per
diaphæresin, totum aliorum more exhalat.

15. Denique excrementum est relativum ad
digestionem in alito factam: eo quod eandem
supponat. At nihilominus, muccus non est
præfatæ digestionis excrementum, vel desine-
ret vitalis Archei univoca esse in digestionibus
similarium opera.

16. Quin etiam si muccus esset excremen-
tum cerebri, colligeretur à toto undequaque, &
ad similem cellulam sese reciperet; non autem
ad pelvim. Sed difficilis esset mucci (id est,
excrementi communis, & totius cerebri,) colle-
ctio ab imperceptibilibus ac minimis partibus
singulis cerebri, quin plurimas post se relinque-
ret obstructiones, &c. quæ tamen nunquam
obviam veniunt: præsertim quod cerebrum,
paucis & exilibus venis, per suum corpus nutria-
tur,

tur, nec appareant ductus, vel canales, quibus muccus deducatur.

17. Similiter & medulla spinalis suum pariter haberet muccum.

18. Eumque dum evacuare niteretur, id fieri deberet vel supernè per quartum cerebri sinulum, vel deorsum cadens, (ut corpus alioqui fluidum vita orbatum, natum est decidere semper,) oppilaret nervorum moventium commune principium, ac potissimum, quia muccus lentorem muccilaginis habet, non esset sequax, quin de se semper relinquat tristem oppilationum fortitudinem.

19. Denique muccus, quomodocunque sumtus & tepore agitatus, nunquam citra residuam sui fæcem totus avolat aut insensiliter dispergitur, sed assumto ejus vapore, planè induratur in tophum. Adeoque est inutile, imò impossibile excrementum solidi cerebri, sive de toto similari ejus. Repugnat nempe prorsus densitati cerebri, quod cum non sit canalibus apertum, undequaque deberet tamen tenaci excremento ubilibet esse continuò refertum.

20. Tandem ad fines respiciendo, quorum ergo res quæque à Creatore est condita: Non apparet sanè scopus ullus, quare cerebrum muccum, & suæ digestionis superfluum excrementum paret, & à reliquis visceribus se exlegem faciat hactenus. Nam totus liquor alimentarius tandem sequestratur è toto corpore per insensilem transpirationem, absque ullo sui residuo.

21. Cum ergò tam conspicua mucci sit imparitas in hyeme & æstate: non potuit ea, ab interno mistionis fundamento, sed aliunde venire. Adeoque muccus non est stercus cruoris, multò minus cerebri. Contingit enim benè valenti & dormienti, per octo & amplius horas, nequicquam mucci ejicere: sub qua tamen periodò, cerebrum integram absolvit digestionem: quantò magis, quod facultates naturales cerebri, ut & totius corporis, nunquam ferientur. Non ergo muccus est excrementum rei, nec fit digestionis naturalis intento. Nec excrementum peregrinum, sparsim per cerebrum collectum, relatumque in pelvim, suum naturale emunctorium, nec digestionis vitio fabricatum. Cum alioqui morbum continuum, ac præsertim hyeme, cerebrum pateretur.

22. Ergo concidunt Scholarum testimonia pro pituita, dein catarrhi fundamenta, atque tandem, quæ à methodo medendi ab utroque præcedentium depromuntur subsidia. Erratum scilicet in indicationibus causarum, atque remediorum de mucci materia, efficiente, exordio, loco, ductu, lapsu, sive decubitu.

23. Quocirca opportunè notandum, inprimis oculos sanos nulla habere excrementa aut sordes. Amarum autem quod aures sudant, exiguum est benevalenti, estque exhalatum ultima digestionum periodo. Quod satis obvium fit: siquidem quo profundius intra aurem scalpseris, eo minus sordium reperies; in signum, quod fuligine tenus foras properet. Non secus atque pedum digiti suum colligunt diffluvium, pelli furfur adnascitur, &c.

24. Enimverò aer qualibet tempestatum procella & alternatione debebat immediatè intro trahi, tam ad pulmonem, quam ad odoratus organum. Proindè rerum parens, fines atque dispositiones accommodans suis usibus, necessitatibusque, tanquam scopo directo, statuit infra, in confiniis ultimis cerebri custodem unam, atque alteram in larynge: Potestatem, inquam, ante me neglectam, cui proprium esset, quoties aeris inexcusabilis injuria partem utramque adoriretur, quod toties è latice & cruore crudiore muccum, tanquam vestem utque interstitiam objiceret: in quem aer ferociens partim deposita primi ictus inclementia mitesceret, partimque conceptam ab aere labem, intra se conciperet: partimque stigma, si quod forte parti impressum foret, sufficienti mucco elueret.

25. Idque inprimis Coryzæ inscriptum legitur. Non offendiculum vespertinæ auræ, aut frigidioris boreæ status suppono occasionem dedisse, ut custos objiceret suum muccum, qui exorbitans os spongiosum, (per quod odoratus organum suos odores recipit,) obsidet. Quem errantem & aquosum muccum, primum copioso latice eluere custos conatur. Dein ubi hoc sibi irritum fit, parit tenaciorem muccum, dum nimirum alter in osse ethmoides glutinosior factus est.

26. Pariter & raucedines objecto per custodem mucco contingunt. Etenim custos potestas delegata, ut aeris injurias frangat, partemque munitat à veritate per errorem, jam laryngem afficit, eique affigit muccum pro tunica. Tum tanquam sui errores pœniteret, primum aquosa ac dein glutinosa parit excrementa, quibus eluere intendit sordes oppositas.

27. Id autem quod de raucedine in initio gutturis jam statui, idem censeatur, si demssius asperæ arteriæ truncus sit obsessus. Ubi nempe per tusses expectoratur, quod ante jam de raucedine dixi. Muccus ergo narium supernè stillans, prout & is qui per tusses exscreatur, à custode facultate ortum capit, excrementum quidem in se utile, ut ab errore custodis nocuum. Has autem potestates ad utramquæ januarum aeris valvam collocatas, custodes voco, & errantes sæpius, dum ob frequentem cum exteris injuriis luctam non ritè exsequitur sua custos.

28. Non est tamen custos sub quaternione facultatum (attractiva nempe, digestiva, retentiva & expulsiva) numeranda. Siquidem nedum sua expellit, sed & sua fabricat, & quidem sola excrementa, quæ nec fiunt per digestionem, sed per abortivam vim.

29. Propterea Scholæ hanc utramque facultatem, cerebro atque pulmoni ante fores præfixam neglexerunt, penitus, & utramque soli cerebro dicarunt, hujusque intemperiem etiam in optimè sanis accusarunt duntaxat.

30. Quamdiu custos rectè valet, atrocitatis, aeris victrix superat, dum verò ob perfractum robur primæ suæ destinationi ex voto fatisfacere nequit, saltem multum mucci fabricat, ut conceptam eluat labem, quam primitus non fuit separando. Custos ergo differt à digestiva & œconomica proprietate cerebri. Atque unum lædi contingit, sospite permanente altera. Quam veritatem nobis sternutatoria detegunt, quæ statim post expeditum vicinum muccum concitant meras aquositates, à custode irritata partas celerrimè, adeò ut tandem, si acrius fuerit sternutatorium, cum tenui mucco procidant cruoris fibræ, emungaturque aqua salsa è rubro pallescens, Juxta Proverbium: *Qui nimium emungit tandem sanguinem elicit.* Rubens enim cruor, cœpit subpallescere, qui per sternutationis molestiam præcociter prolectus est, alioqui muccus fuisset.

31. Custos ergo inprimis testatur, Divinam providentiam utrique viscerum prospexisse, in tam prompta atque frequenti necessitate. Effectus quoque produnt, non quidem digestionis cerebri ac pulmonum: sed propriæ potestatis, quæ nec morbosos parit effectus, nisi à scopo deviet.

32. Falsum est itaque, Coryzam sanam dixisse, tanquam sordium emunctricem. Jam enim custodis utriusque officia, atque errores obiter tetigi. Nunc porrò in confirmationem datæ Doctrinæ exorbitationes errantis custodis explicabo, ut præcipuè propter atrocitates aeris occursantis, custos suam suscepit præfecturam, ita easdem quoque moderatur, materiam assumens suis parentem functionib. ex massa nempe totius, laticis videlicet, & cruoris. Quæ Doctrina quantumvis novitatem dicat, & ob id difficultates secum gerat, attamen seculorum ignorantia, nequaquam veritati præscribere valet. Inprimis enim prompta materiæ multiplicitas sub errore custodis, ostendit eandem non esse excrementum cerebri, sani alioquin & fortis. Aliunde ergò suscitatur instinctus parandi muccos celeres, promptos, & diversos. Sunt nimirum potestates, ad eluendum sordes atomorum aeris, ideo ad fores, vel limen viscerum, aeri perviorum, collocatæ. Bellè sanè ac ordinatim singula procedunt, quamdiu custos non suos excedit limites. At cum humana omnia sint ruinis exposita, ubi quotiescunque custos deviat à scopo, statim Coryzæ, raucedines, tusses, &c. miserum in modum nos invadunt.

33. De gravedine Coryzæ jam sat dixi, nunc porro de tussi dicam. Tussis oritur ex sensu noxii infestantis laryngem ab sui initio, usque in pulmonum profunditatem. Infestant nempe fumi, fuligines, exhalationes acres, minerales, itemque vapores uliginosi, fœtidi, &c. Superat demum vim hospitii, frigus atrox, quasi tendens ad exstinctionem hospitis vitalis. Tussis ergo, effectus est sensationis, etenim mox atque spiritus, partibus illis insitus, gravatur molestia forinsecus insiliente, statim custos suo fungitur munere. Anonyma quippe ista facultas, promtè è massa laticis advocat, quantum sibi opportunum

num videtur, idque transmutat in muccum, quem roris more extundit ad laryngem, quo minus injuria aeris ipsam partem solidam nude atque immediatè afficiat, verum frangat sese ad præfatam mucci tunicam.

34. Sed ah! ubi vel externa injuria major est quam quæ se sinat sic deliniri, altiusve ferit ipsam laryngis, aut pulmonis substantiam, jam titubat custos. Nec solum desumit auxilium abs latice, sed ipsam proximi alimenti substantiam alienat, deviatque in muccosam collam, tantum sc. visceris proximo alimento viciniorem, quanto altius ad colorem ex flavo rutilantem, & rubebini vicinus accesserit, reditque ab illo lapsa, in pristinum, dum à rufo, ad flavedinem paleæ, atque inde demum ab albuminis ovi similitudinem propius appropinquarit. Hinc vice versa in hecticis, cruentus evadit muccus, & cinerum obscurorum colorem assumit. Dum ipsamet alimenti substantia abscedit transmutata, deficientemq; ibidem vitæ integritatem pandit. Tunc nimirum fœtidus cadaveris incipientis odor in anhelitu, deliquia prodit Archei pulmonarii.

35. Muccus itaque interstitio inservit inter adventans noxium & vires hospitii. Quare stimulum suæ expulsionis habet advexam falsedinem, ut sensationem laryngis proritet. Suntq; tusses siccæ, in paucitate mucci salsi.

36. Quia autem senium æquiparatur defectui, estque pulmo primum deficiens (ut supra,) hinc tusses senio, velut ex proprietate geniales, vixq; silent, cessant, aut compescũtur, restauratione non admittẽte natura exoleta. Hæc de Tussi.

37. De remedio illius, nil somniatum, quod proficuum sit. Primò namque decocta herbarum, Tussilaginum propinarunt, at quam infausto eventu, quæque domus luge sua propemodum detestatur. Decocta demum minus feliciter usurpata, medentem meditari fecit de tabulis saccharo confectis, in syrupos denique atque illinctus recesserunt, sperantes (ridiculum id suo loco ostendi,) lentè deglutiendo, salivam cum eclegmate delabi per rimam vocis, in laryngem. Nec retrospiciẽtes, majoris fore ærumnæ strictura anhelitus, tusses, præfocationẽ, atq; expectorationem, ob alieni hospitis admissionem, ipsa quam fit tussis, proritans tam infausta juvaminis figmẽta. Quæ alibi ex instituto ad longũ aperui.

38. Ah! & miserum subiit remedium de pulmone vulpis, quo animalculum diuturni sui cursus potestatem, quam vivum possidebat, saccharo post suam mortem impertiatur. Nesciæ enim penitus Scholæ, harumque dispensatoria, quod pulmo sit tantum aeris cribrum, nec quicquam prorsus adminiculi ferat, ad motus diuturni inspirationes. Nesciæ inquam quod claudicanti, vel paralytico, nil tribuat solaminis, & si pedibus leporis, aut cervi vesceretur quotidie.

39. Successit demum turba chymica, quæ dum cerneret solum arescere, & sterilescere, ubi sulphur vivum crescit, (vivum autem voco nudum, quodq; non è pyrite, vel aliunde exigitur,) speravit pariter muccum, custodis prolem, exsiccari per sulphur, quod Scholæ flore sulphuris peragere sperarunt. Illud alii itaq; sublimarunt ab Aloe, croco, myrrha, & tosto vitrioli. Alii vero calce & alcalibus solvere deinceps tentaverunt, quod lac ejus (fœtidum sanè) nominarunt. Sed id fidem amisit, postquam lac, imò sulphuris flavus liquor calce paratus, affuso aceto rursus ad se pristinum sulphur rediret. Varia nempè larva stomacho imposuere, ut defectus custodis in limine laryngis sitæ, apprehensasque nocuorum lituras restaurarent. Sic nempe ægrorum spei, & crumenæ diversimode delusum est.

40. Non nego quidem sulphur aptè resolutum Asthmati subvenire. At istud Asthma, non est hospes pulmonis, ex idiopathica epilepsia ejus oriundum, quorsum nempè ista sulphura non habent introitum. Sed illius Asthmatis nidus est circa stomachum: (Quod infrà docebo,) quorsum quoque auxiliatori sulphuri est introitus. Porro sulphuris flores venales, ex vena æris. Lento quippe igne ustulantur venæ, ut sulphur indè furtivum abigant. Nam alias sulphur magnam æris prædam raperet. Valorem ergo ejusmodi remedii quisque trutinet, qui noverit, cur Arsenicum nomen fumi metallorum adsciverit.

41. Profecto pulmo, festinus, in sui perniciem auscultat, difficilisq; est admodũ labentis vitæ restauratio. Pulmo quoque ab alimentis vix opem nanciscitur, quæ per tot digestionum officinas nativæ suæ indolis dotes dudum deposuere, antequam ad pulmonem intrent. Parumque est, etsi tantillũ pristini odoris, è suo concreto, in vita sui media, reservarint. Est nempe id sat inefficax, &

restaurandæ debilitati impar. Idque in pulmonis potissimum diversorio tantò est apertius, ubi vis custodis, pro lubitu, propria alimenta proximè assimilanda retorquet, alienat, & corrumpit. Quapropter ab hoc scopo abdicavi mineralia (exceptis majoribus arcanis) utpotè quæ nec aditum habent, nec familiaritatem contraxere, cum pulmonum Archeo insito. Remedia alioqui per classes examinavi singulas, & singularitates spoponderunt vulneraria illa, quæ Archicū pacant, à corruptione demum divertunt, hincque furores vulneri solitos compescunt. Non autem quod illa sperem in pristina sui potentia, pertingere posse ad pulmonem aut laryngem, (prout alibi ex instituto commodius propalabo.) Ast saltem meditabar, quod etsi tussium defectus, non essent continui separationes, ut neque sputa essent pus: Attamen potio vulneraria, quæ toti hospitio humano cederet in alimentum ejusmodi, quod per se restaurandæ exorbitationi tam Archei, quam custodis materialiter & efficienter incumberet.

42. Custodis ergo utriusque necessitas magna fuit, ad detergendum inspiratas sordes, quæ alias intro adductæ, libenter se humidis costarum parietibus affigerent, totusque thorax inde luto mox oppleretur. Quocirca tam in limine laryngis, quam ante olfactus organum, exsudare debuit muccus, qui sordes illas oppositas exciperet. Muccus inquam, fuit necessarius, & non aqua, quia mox guttatim in fundum properaret. Debebant autem partes internæ madere, ne continuo aeris inspiratu dehiscerent. Idcirco continuum madorem vis quædam distributiva, qualis est, quæ salivam dispensat, adesse debuit. Madorem inquam moderatum ac lentum, è massa laticis mutuatum esse oportuit in sanis: Sed ubi custodes malè se habent, continuo plorant partem proprii alimenti, quod sibi assimilare debebant. Id nempe diversimodè alteratum in forma aquæ, vel etiam muccilaginis diaphanæ vel opacæ, juxta varietatem passionum, quibus auscultarunt custodes.

43. Difficillima est autem custodum restitutio è debilitate, perniciosiorque laryngis, quam narium, quia tabem minatur, semper hiat & copioso aere infestatur.

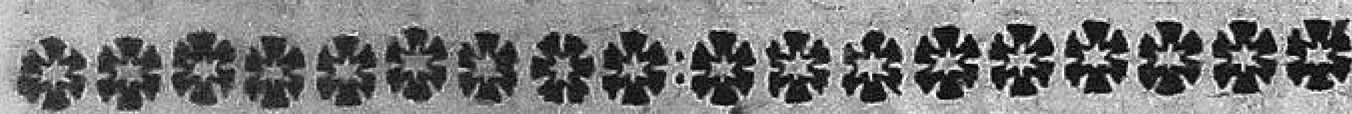
44. Tandem mihi nunquam satis fecit, quod muccus narium, quanquam colore, gustu, & adspectu à mucco tussium non multum dissimilis, idem esset, qualis ab internis pulmonum calamis expectoratur. Non potui enim mihi persuadere, quod è duobus visceribus tam diversis, idem muccus prodiret, (etenim si idem atque consimilis, ergo unicus muccus ille non amborum est recrementum:) Itaque ut custos bene se habens, vix aliquem producit muccum, illumque saltem juxta opportunitatem, ita lacessita parit muccum secundum suam indignationem, & recipientis visceris proprietatem. Arrepto scil. furore in suo mucco parit salsum, mordax, acre, virulentum, in quali & quanto modum excedens. Hinc namque laryngis erosiones atque inde tabes, cruenta sputa, &c. Etenim etsi vomica pariat varia apneumata, & pectoris stricturas, vix tamen tusses tabidas. Has itaque suspicatus sum ex læsione asperæ arteriæ prosilire.

45. Quod autem custos non attingat cerebri quidditatem, conjicio ex juvene robusto mihi noto, qui manè ac serò quotidiè miseris subest screatibus per annos aliquot: Interim cerebro, nervis & musculis sat validus. Ubi autem una facultatum est insigniter læsa, altera verò nequicquam, necesse est ambas proprietate & essentiis diversas. Quapropter saltem custos laryngis & capitis longe dissident.

46. Aer ergo postquam per pulmonem in thoracem deductus est, ipsumque septem transversum (quod diaphragma nominatur) deorsum in formam circularem detrudit, ejus poros penetrat, transcolatque bibitum aerem diaphragma ideo. Quod sat docent odores aliquot naribus hausti, ac tandem per ructum redditi. Sic namque fumus carbonum vomitum citat, citiusque stomachum quam cor affectat. Imò odor cadaveris longè post sentitur circa stomachum. Sic & prægnans fœtum mortuum gestans, ipsum cadaver olet anhelitu. Odor enim ille per uterum atque diaphragma transiens, docet anhelitum, non solo cordis refrigerio, sed toti inservire. Sic quoque ex tabaci fumo stomachum flavedine tinctum, propter fuligines, ostenderunt alii. Ita & laxantium perceptorum odores, licet ipsa pharmaca saccharo & aromate pallia-

ta

ta sint, horret stomachus, quia odoratu suo eosdem odores percipit. Ergo si odor, etiam aer ad stomachum recta pergit, pestis ipsa per inspiratum anhelitum introducta, plerumque circa stomachum cuditur, idcirco vomitus, dolor capitis, sopor, &c. stomachum affectum incusant, & ostendunt.

IMAGO MENTIS.

1. *Timor Domini, initium, & charitas est finis Sapientiæ.*
2. *Homo, ad Dei imaginem factus.*
3. *Tres Atheorum classes.*
4. *Optatus Authoris.*
5. *Intellectio mentis intellectualis.*
6. *Mentis integritas intima, à caducis tolerat absque passione extinctionis.*
7. *Actio mentis vix sentitur in nobis.*
8. *Imagini divinæ irrisores Athei primi.*
9. *Athei secundi, noviter surrexere.*
10. *Manifestatur Athea horum inscitia.*
11. *Varietas luminum vitalium.*
12. *Mens ut differt ab Angelo.*
13. *Intellectualis visio Authoris.*
14. *Vanus optatus omnis extra Deum.*
15. *Miseria Authoris.*
16. *Visio animæ separatæ à corpore.*
17. *Mentem esse figuratam.*
18. *Mens est substantia immortalis figurata figura Dei.*
19. *Error vulgaris, circa Dei Imaginem.*
20. *Error putantium Dei Imaginem in ternario potestatum sitam.*
21. *Contra Tauleri opinionem.*
22. *Imago Dei in homine hactenus non designata, quia est incomprehensibilis.*
23. *Men damnatur per acidens.*
24. *A morte non est amplius memoria vel reminiscentia.*
25. *Voluntas est menti sup raddita accidentaliter post creationem.*
26. *In Cœlo Voluntas frustranea.*
27. *Voluntas in Cœlis apparet, non quidem potestas, sed substantialis essentia intellectualis.*
28. *Si Mens sit Dei Imago, hæc fuit Platon cognita.*
29. *Mentis definitiò.*
30. *Rationem non esse imaginem Dei.*
31. *Authoris opinio.*
32. *Delitescunt hæ duæ quidditates in animæ per naturæ corruptionem.*
33. *Tantum per extasin suscitatur hic amor: nec alias in hujus naturæ ærumnis.*
34. *Præcisiò Intellectus.*
35. *Solvitur objectio.*
36. *Triplicitas ista, sive ternarius in mente in omni mundi systemate explicatur.*
37. *Est alia longè, quam Ternarii similitudo, pro Imagine Dei.*
38. *Descriptio iterata Mentis.*
39. *Mens quomodo seipsam intuetur.*
40. *Phantasiæ ortus constitutivus.*
41. *Longè aliter Mens intelligit.*
42. *Mentis prærogativa.*
43. *Amoris vivi explicatio.*
44. *Discrepantia intellectionum in mortalibus.*
45. *Cur istud desiderium non cesset in Cœlis.*
46. *Desiderii descriptio.*
47. *Quomodo peccatum in desiderio Mentis.*
48. *Amor mentis substantia etiam in mortalibus.*
49. *Quantum tenebrarum obtentum Menti ex naturæ corruptione.*
50. *Imago Dei pessundata in damnatis.*

INitium Sapientiæ, timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis & vitæ æternæ. Sapientiæ verò finem, modernorum plurimi, rentur cum Stoicis, esse cognitionem suiipsius. Ego, finem ultimatum Sapientiæ, totiusq; vitæ nostræ cursus bravium voco charitatem, quæ nos comitatur, postquam cætera nos deseruerint. Quapropter etiam cognitio suiipsius juxtaime, est duntaxat medium ad timorem Domini. Et cognitio vitæ, cognitionem animæ præsupponit. Siquidem vita & anima sunt velut synonyma.

2. Enimvero de fide est, hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo in creaturam viventem, ejusque mentem nunquam perituram. Animas vero reliquas, cum vivere desinunt, abire

ire in nihilum. Cujus differentiæ pondera, alibi de ortu formarum.

3. Ast hactenus non sat constat, in quo ista similitudo cum Deo, nostri Archetypò consistat. Dicam quæ sentio, sub humili subjectione Ecclesiæ. Nulla est cognitio onerosior ea, qua anima seipsam comprehendit, licet nulla sit utilior. Eo quod tota fides basim stabiliat super animæ indelebilem substantiam. Reperi quidem plures demonstrationes, circa hanc veritatem libris divulgatas, at earum nullam prorsus propter quid, respectu Atheorum, unicum & constans ab æterno Numen negantium. Plato equidem tres statuit Atheorum classes. Unam nimirum, quæ nullos credit Deos: Alteram dein, quæ Deos quidem admittit, nostri tamen incurios, rerumque parvarum spretores, ideoque & nescios: Tertiam tandem, quæ quamquam Deos ac rerum minimarum gnaros credat; tamen minima precatiuncula flexiles atque indulgentes supponit. Creberrimum hoc genus Atheorum, inter Christianos hodie, præsertim qui se profitentur perfectissimos. Audent nimirum quidlibet. Onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito attingunt; credentium loculos emungunt, ac morientibus, cœlum venale exponunt, rebusque secularibus, atque ignotis politicis sese ubique immiscent, quatenus Religionem rebus politicis nupserunt. Seque ludimagistros, ut puerorum classibus instruendis præfectos cernunt: ita & Reipubl. clavo se aptos ingerunt nescii.

4. Supremus utique optatus meus esset, ut Atheis permissum esset, unico saltem momento degustasse, quid sit intellectualiter intelligere, quo mentis immortalitatem, velut tangendo, sentiant. Ego saltem regulas, aut modum lubens ignoro, quibus possem intellectum alterius illustrare. Contristor tamen merito, quod qui studendo inquirunt semper veritatem, nunquam tamen ad ejus scientiam perveniant. Quia littera inflati, charitatem non habent: sed avaritia & ambitio in illis occultat Atheismum.

5. Jamdum autem didici, quod mens nostra nequicquam intelligat per imagnationem, nec demum per figuras, aut imagines, nisi miser atque ærumnosus vacillantis rationis discursus accesserit. Ast ubi anima seipsam, vel in seipsa intellectualiter comprehendit, deficit ipsi ratio, & sui ipsius imago, qua sibi seipsam repræsentet. Id est, anima nequit seipsam apprehendere per rationem, ut neque per imagines. Postquam cognovissem, quod veritas essentiæ, & veritas intellectus, se penetraverint in unitate & indentitate: scivi intellectum esse rem quandam immortalem, procul à caducis separatam.

6. Equidem mens non sentitur; credimus eam tamen esse intus, non fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietasque non sunt mentis immortalis læsæ symptomata: sed asseclæ vitæ, animæ sensitivæ passiones dumtaxat. Nam & bruta, ejusmodi passiones etiam tolerant. Nec enim existimo æquum, rem immortalem pati à caducis, hisque substerni aut superari: Etenim mens sentit, & tolerat cruciatus inferni: non tamen superatur, ut neque exstinguitur. Ita caduco lumini nexa, patitur à caducis.

7. Verum, ut mens est in nobis, nec tamen à nobis sentitur: ita ejus continuæ & inconcussæ operationes, sunt insensibiles. Nam quod in se est sensibile, nequit prorsus esse spirituale, ac merè abstractum. Enimverò tamen etsi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem discursuum abstractionem, & sequestrationem ab omnibus, quæ sub sensum, sub mentem intellectumque cadere possunt,)idq; subter initia contemplationum,) agit tamen in istis mens, suo modo insensili, & efficacia spirituali. Quod sic percepi. Confitens namque, sæpè non sentit contritionis effectus, doletque apprimè illius suæ insensilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet: responderet fortassis, se malle mori. Est ergo confitendo, insensilis mentis operatio, supernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius sunt Magistratus clientes, Proin nempe docent mystici, in sola fide, absque discursu & cogitatione, mentem plus operari, ac operando, etiam plus proficere: quam is, qui multis verbis orat & discursibus sibi compunctiones excitat. At felix ille, cui permissum, istas insensiles mentis operationes percipere, easdemq; reflectere in & super potestates animæ sensitivæ: sicut orditur fides operativa

tiva. Utpote hæc plerumque sui vestigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem, cum gratia.

8. Athei & Christianorum libertini, primi rident in nobis, ceu fictam Dei imaginem, vel nos ad Dei imaginem creatos.

9. Alii verò secundæ classis Athei, credunt non solum nos ad Dei imaginem creatos: sed in nobis, identitatem cum immenso atque increato Numine fingunt. Nec hominem à Deo, in substantia alias differre, quam partem à toto: quodque initium habuit cum non principiato. Non autem in essentia, aut proprietate interna.

10. Id quod sanè præter blasphemiam, stoliditates habet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo ipso est creatura. Involvit autem impossibilem imperfectionem in Deo, posse aliquid præter se creare in substantia, aut essentia sibi compar. Nam etiam per Philosophiam constat, singulas partes infiniti, necessario omnino esse infinitas: non potest autem creatura, secundum substantiam, esse magis infinita, quam fuit secundum esse, exsistere & durare, compar æterno enti: stultumque est ergo credere, animam esse partem substantiæ divinæ, aut illi essentialiter similem, quæ potestate, magnitudine, duratione & gloria, ex nihilo incepit. Si ergo Deus, non potuit facere animam humanam, tanquam suæ divinitatis partem, cum infiniti nullæ sint partes, aut minoritates: non est igitur anima ejusmodi à Deo facta. Ergo ex nihilo sponte effluxit, seseque aliàs fecisset, antequam fuit. Immensum ergo errant, credentes quidditatem imaginis divinæ, sitam in mente, per substantiæ, essentiæque identitates. Cum distent ab invicem undecunque, termino infinitudinis. Sponteque in nihilum mens humana laberetur, unde incepit, rediret, ac dissolveretur iterum: nisi per divinam bonitatem in esse conservaretur. Habetque mens permanentiam æternam deinceps, non à sui esse, sed ab essentia æternitatis, sibi gratis donatæ, & conservatæ. Itaque aliundè, & infinities se potentiores.

11. Sat ergo, Quod mens sit substantia spiritualis, vitalis, & luminosa creatura. Cumque luminum vitalium sint plura genera, atque species: lumen istud mentis, in eo à cæteris vitalibus discrepat: quod sit substantia spiritualis ac immortalis: reliqua autem lumina vitalia, non sint substantiæ formales: quanquam sint formæ substantiales, ideoque per mortem in nihilum recedant, non secus atque flamma candelæ.

12. Mens autem ab Angelis differt, quod sit ad imaginem, ac Dei æterni simulacrum. Habet namque mens istud lumen, substantiamque luminosam, ex dono creationis, cum ipsamet sit lumen istud vitale. Ast Angelus non est ipsum lumen, nec habet lumen geniale sibi internum: sed est speculum luminis increati. Adeoque in eo deficit, à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioqui namque, cum Angelus sit spiritus incorporeus, si ex se esset luminosus, perfectius Dei imaginem exprimeret, quam homo. Porro, quicquid Deus plus diligit, id eo ipso est nobilius: sed Deus dilexit plus hominem, quam Angelum, qui ad redimendum naturam Angelicam non est factus figura Cacodæmonis: prout Agnus ter gloriosus, Mundi Salvator, assumsit naturam servi, ut hominem redimeret. Nec etiam his obstat, quod minimus in Regno Cœlorum, sit major Johanne. Nam Filius hominis, non est minor in dignitate & essentia, Angelo; etsi etiam paulo minus ab Angelo sit minutus. Quoniam filius hominis, sorte vivendi, minutus est paulo minus ab Angelis, dum homo est factus. Sic & Johannes. Idcircò etiam Angelus semper manet spiritus ministrans: nusquam autem legitur amicus, aut filius Patris, deliciæ filii hominis, templumque Spiritus Sancti, in quo Ter gloriosa Trinitas suam fecit mansionem. Ista nempe est augusta prærogativa imaginis divinæ, quam lux æterna imprimit in omnem hominem, venientem in hunc mundum.

13. Anno 1610. post longam contemplationis lassationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiscerer; quodque tum adhuc putarem, cognitionem suiipsius esse Sapientiæ comple-

complementum aliquod, lapsus forsitan in somnum, extra rationis semitas raptus, videbar esse in aula satis obscura. A manu læva mensa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me: Visne honores & opes? Obstupui ad vocem insolitam. Obambulavi mecum pensitans, quid istud designaret. Ad dexteram interim rima visa est in pariete, per quam lux quædam insolito splendore oculos perstrinxit, quæ me liquoris, vocis & prioris consilii fecit immemorem. Quia vidi, quod superat cogitatum verbo exprimibilem. Actutum dein rima illa disparuit. Inde ad lagenam iterum, sed mœstus rediens, hanc mecum abstuli. Conabar autem liquorem degustare, longoque labore phialam aperui, ac horrore perculsus, somno excidi. Remansit autem præcedens, ingensque desiderium cognoscendi animam, quo desiderio per 23. solidos annos anhelavi. Quia tandem anno 1633. in anxiis fortunarum afflictionibus, cum vitæ meæ tamen Sabbatismo ex insontis vitæ securitate propinato, vidi in visione mentem meam figura humana. Erat autem lux, cujus homogeneum totum erat activè cernens, spiritualis substantia, crystallina, proprio splendore lucens. Obvolvebatur autem in altera nubilosa parte, tanquam sui siliqua, quæ an splendorem aliquem ex se haberet, non potui discernere, propter fulgorem superlativum spiritus crystallini intus contenti. Istud tamen facile adverti, quod nota sexualis non esset nisi in siliqua. Crystalli autem sigillum, erat lux ineffabilis sic reflexa, ut ipsa crystallus fieret incomprehensibilis. Idque non per negationem alias, quam quod verbo non solum nequeat exprimi, verum insuper, quod nescias quidditatem rei, quam cernis. Et tum scivi, quod ista lux esset eadem, quam 23. annis ante per rimam videram.

14. Ergo saltem inde comprehendi vanitatem longi desiderii. Nam utut pulchra esset visio, attamen inde nequicquam perfectionis sibi mens acquisivit. Cognovi namque, quod mens in somniali visione, velut personam tertii egisset, nec esset tanto optatui digna repræsentatio.

15. Quod autem ad Dei imaginem spectat, nil potui unquam concipere, ne quidem in abstracta intellectus meditatione, quod non eadem opera, aliquam præ se ferret figuram, sub qua staret in considerante. Nam sive rem concipiam per sui ideam imaginando, sive verò intellectus sese transmutet in rem intellectam; semper conceptus stetit sub aliqua figura. Nec enim potui quidditatem mentis immortalis, cum existentia individuali, considerare omni orbatam figura: nec quin saltem responderet figuræ humanæ.

16. Nam quoties anima separata, videt aliam animam, Angelum vel cacodæmonem, fit istud cum scientia, hæc sibi adesse, dum animam ab Angelo, itemque Petri animam, à Johannis distinguit. Siquidem ejusmodi distinctio, sola visione animæ propria contingit, quæ visio animæ alteritatem externam ideoque & figuralem includit. Siquidem Angelus ita est in loco, ut simul non sit alibi. In quo necessario includitur tam localis, quàm figuralis circumscriptio.

17. Dein: Corpus humanum, ut tale, nequit sibi dare figuram humanam, sculptore ergo opus habuit, qui intra materiam seminis, clauderetur atque in eam aliunde descendisset. Is tamen, in quantum sortis esset materialis, non magis ex se quam ipsa corporis massa vim habet figurandi. Ergo præcedit aliquid in massa, quod immateriale planè, reale tamen, & effectivum initium esset, cuivis figurandi inesset per impressionem sigillarem. Patrantis ergo anima, dum extrorsum labitur, lustratque corpus seminis, in aura quadam, sui sigillum atque figuram adumbrat, quæ seminum fœcunditatis causa est. Alioqui, si anima non esset figurata, sed figura ipsa corporis velut spontè nasceretur: jam truncus aliquo membro, nisi truncum quoque generaret, eo quod corpus illius generantis non sit integrum, at saltem in spiritu insito illius membri deficiat. Si itaque figura semini inseratur, à vitali extra se initio & priore istam suscipiet imaginem. Sin autem anima figuram semini inprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem, sed suiipsius depinget Iconem. Sic namque brutorum animæ, speciem suam servant generando. Mens autem, licet suæ originis ergo sit supra naturæ leges, quo tamen pede semel

mel est ingressa naturæ limen, aliique incorporata, atque sociata, deinceps quoque suis legibus coërcetur. Eo quod vitalium generationum servetur univocus progressus, ascensus, descensus, limitatio, ac finis. Nec enim alioquin absurditatibus caret, quod tanti operatio, (qualis est generatio humana, ac speciei continuatio,) citra Mentis cooperationem contingeret. Necesse est ergo, semini dari fæcunditatem, per vitalium principiorum participationem, & determinationem specificam. Quod sanè non alias contingit, quàm per sigillationem animæ, in spiritu seminis, unde materia requisitam maturitatem & adumbratam figuram nanciscitur: ut tandem à creatore formalem lucem vitæ, sive animam suæ speciei, cujus similitudo in figura exprimitur, impetret.

18. Porrò de fide est, mentem nostram esse substantiam nunquam interituram, cujus substantiæ nova ex nihilo fabrica, soli competat Creatori. Qui si sibi complacuerit, solam mentem in sui imaginem adoptare, videtur etiam consequens, immensum & ineffabilem Deum esse figuræ humanæ, idque argumento à posteriori, si argumentorum aliqua sit vis hoc objecto.

19. At quia corpus non rarò fit defectuosum: putarunt gloriosam Dei Archetypi imaginem, in Mente repræsentatam, consistere duntaxat in potestate rationali, nescii, quod vis rationalis sit intellectui serva, non autem de essentia, ut neque socia inseparabilis. Quod jam Tractatu de venatione scientiarum exposui.

20. Alii verò tenent, animam Dei imaginem proximè exprimere, per suæ substantiæ simplicitatem univocam, & suarum potestatum ternionem; Intellectus nempe, Voluntatis, & Memoriæ. Quæ similitudo semper visa mihi fuit anilis, ut Mens singulari valore esset Dei imago: Siquidem imago similitudinem essentiæ, atque figuræ, non autem solam numeri paritatem, involvit. Imò si anima, in sui substantia, repræsentet ipsum Deum, jam intellectus, voluntas, & memoria, non erunt potestates, proprietates, vel accidentia animæ. Adeoque cessabit similitudo ternionis, maleque quadrabit ejusmodi imago Typo, cujus creditur imago, Deinde absurdum, personas Trinitatis comparare memoriæ, aut voluntati. Cum nulla persona Sacrosanctæ Trinitatis solam voluntatem, aut voluntas separatam in Deo personam repræsentet. Tres etiam potestates in anima nequeunt ullatenus imaginem, aut propinquius suppositum exprimere, quam nudum ternionem accidentium, in substantiam animæ congestum. Quo sensu, anima minus Dei imaginem denotat, quam frustum quodlibet ligni, quod nempe per sui analysim, salem, sulfur, & liquorem exprimit: non autem, (instar mentis, in præfata suarum potestatum, & personarum divinarum similitudine,) tres dumtaxat potestates, sive nudum ternarium. Quodlibet lignum enim habet tres substantias, sub concreti unitate conclusas, separatas quidem in suppositis, quæ in sui connexione unicam tantum ligni substantiam faciunt.

21. Taulerus verò animam, non quidem in tres potestates, sed in duas distinctas partes, secernit. Inferiorem scilicet, sive exteriorem, quam peculiari nomine animam: atque alteram superiorem, interiorem, quamq; fundum animæ sive spiritum vocat. Qua parte sola specialiter Dei imaginem contineri ait, ad quam Diabolo non est accessus, quia ibidem Regnum Dei est. Utrique autem parti longè dispares actus, atque proprietates assignat, quibus utramque invicem distinguit. At saltem, sanctus vir ille, animæ delet simplicem homogeneitatem, qua tamen potissimum Dei similitudinem exprimere debet. Vel saltem, negat hactenus, Dei imaginem propagatam, per totam animam hominis. Certè non facilè credam animæ immortalis dualitatem, aut binarii alteritatem, si in sui ipsius essentia unitatem exhibere debeat. Quin potius, credam in simplicissima unitate, indivisibili homogeneitate spiritus, sub immortalitatis, & dissolutionis, identitatisque symbolo, extra omnem connexionem, mentem Deo magis assimilari.

22. Non est ergo gloriosa imago Dei, separata ab anima, ut nec separabilis: sed ipsa mens est gloriosa imago, tam intima animæ, quàm ipsamet anima sibi. Idcirco enim dici aut cogitari nequit similitudò, inter mentem & Deum, cum

Deus ipse totus sit incomprehensibilis, nec unquam cogitari possit ideo identitatis unitatisque character, in quo fundetur ista similitudo. Sat est, quod mens sit spiritus, Deo dilectus, homogeneus, simplex, immortalis, in Imaginem Dei creatus, ens unicum, cui mors nil addit, aut ab eo aufert, quod sibi in simplicitatis essentia sit geniale.

23. Et quia à sui constitutione, & destinatione, est beatitudinis particeps: idcirco damnatio illi est per accidens superveniens, præter institutum nempe, propterque defectum posterum.

24. Ergo mens, separata à corpore, non utitur plus memoria, neque inductione reminiscentiæ, intuitu loci, aut durationis: sed unicum nunc illi & ibi continet omnia. Ideoque si qua superstes esset illi memoria, frustranea in æternum, & onerosa esset. Ut & reminiscentia: quippe quæ non nisi per rationis discursum jam mortuæ in actum deducitur. Adeoque in æternitate non amplius locum habent, ubi scilicet nudæ veritatis aspectu, ac fruitione sine occasu, defatigatione, atque defectu, stat anima extra memorandi necessitates. Saltem staret anima beata extra præfatum potestatum ternarium, ideoque nec amplius Dei imaginem repræsentaret: cujus solius ergo tamen est condita. Imo penitius inspiciendo, non reperio in homine mortali memoriam singularèm, aut separatam animæ potestatem; sed nudum reminiscendi modum: quo immemores, per subsidium imaginationis, (quæ est intellectus vicaria,) memoriam artificialem concinnant, longeque fortiorem, quam illorum alias memoria esset naturalis.

25. Quinimo cum vita, simul recedit voluntas ab anima: videturque ideo accidentaliter, velut animæ adjecta. Nam Deus, post creatum hominem, eandem constituit in manu arbitrii sui. Quod denotat, nedum posterioritatem: sed etiam proprio modo, voluntatem non esse menti initialiter essentialem, quæ ex concessione, talenti instar, est adjecta, ut homo viam, quam eligere mavult, sequatur.

26. Alioqui sanè in tota rerum scena, nulla est homini potestas perniciosior, voluntate libera, quippe quæ sola omne parit dissidium, inter Deum & hominem. Quapropter ejusmodi facultas, in æternitatis beatitudine, locum saltem habere nequit. Sublata autem volendi libertate, perit quoque ipsamet voluntas, aut tormento erit frustranea. Voluntatem idcirco ajunt in Cœlis confirmatam, seu potius proinde ablatam. Id est, cœlites non posse velle, aut velle, nisi quod vult Deus. Quique sunt in charitate & gloria, non possunt non velle, quæ sunt charitatis. Cessat itaque voluntas hominis, dum volendi libertas est liquata, ac per consequens, voluntas est potestas animæ caduca. Quia nequit animæ beatæ inservire aut prodesse. Dum nec amplius in actum deferri potest, possetq; duntaxat optatio, quæ in Cœlis non est, ubi optabilium est plena satietans & possessio, cum omni abundantia. Esset ergo voluntas animæ beatæ, onerosa appetentia. Sat esto, in hac vita potestate volendi, thesaurizasse.

27. Perit itaque cum vita, potestas volendi, ac se manifestat voluntas substantialis, ab intellectu, mentisque essentia, nequicquam distincta, ideoque ab accidente volendi libero, distinctum habens esse. Nam sicut vis phantastica, per deliria alienatur, delirat, & cum vita perit: ita cessat volendi potestas libera.

28. Platonis Parmenides, aliquousque intellexit, quod in Deo non sint accidentia, nec sit dualitas, ab ejus esse distincta: quocirca concludo, si mens ejus imaginem referre debeat, saltem omnis mentis proprietas colliquescere debeat, in substantiam intellectivam simplicis lucis.

29. Perinde ut fumus, per flammam accensus, in figura materiaque, est idem cum flamma: Sic anima est nudus & purus intellectus, & imago increati luminis. Adeo sicut oculus nil verius aut propius aspicit quam Solem, cæteraque cuncta propter ipsum: sic anima beata non intelligit quicquam verius quam lumen, quo intus illustratur & potitur, unde scilicet totaliter atque immediate dependet. Sed sicut oculus non fecit Solis obtutum: sic mens nequit intelligere Deum, nisi quantum Charitatis habuerit, ad cujus mensuram quoque Deum intus gloriose possidet. Intellectus enim ejus liber, intelligendo acquirit rei intellectæ usurpationem, quatenus commigrando transformat se in beneplacito

cito complacendique studio, ad unitatem lucis, quæ ipsum penetrat penetrandoque beatificat. Sic nimirum mens, principaliter atque primario, Deum contemplatur intelligendo, illustratur penetrativè, sicque Dei imago, quam refert, eandem transformando, sibi assimilat.

30. Qui verò imaginem Dei in ratione locarunt, argumentantur: Quod lex sit imago Dei, lex autem sit inscripta animabus nostris per Rationem: adeoque animam putant simulacrum Dei, quatenus rationalem. At non considerant, quod anima sic contineret quidem Dei imaginem: sed non proindè, ipsa mens esset essentialiter ipsamet lex. Non aliter quam lex & anima differunt essentiæ suppositionalitate. Nondum enim erat lex, dum anima hominis jam erat creata. Ego autem de venatione scientiarum ostendi, blasphemum esse, in Rationem imaginem Dei retulisse. Cum nulla sit rationis similitudo, vel comparatio facultatis incertæ & caducæ, cum Deo.

31. Dicam ergo mea. Intellectus etenim habet sibi coæqualem & substantialiter colliquatam, & unitam voluntatem intellectivam, non quidem quæ sit potestas vel accidens; sed ipsum lumen intellectuale, substantia spiritualis, essentia simplex, indivisa, ab intellectu separata, per suppositionalitatem sui esse, incomprehensibili modo; & non in essentia. In mente pariter est tertium, quod defectu etymi, dico amorem, sive desiderium perpetuum. Non quidem habendi, acquirendi, possidendi, aut fruendi: sed amandi, seu complacendi: duobus præfatis æquale, æqualiter simplex in unitate substantiæ. Quæ tria, sub unica animæ & indivisibili substantia, in unitatem colliquata sunt. Non est autem amor ille actus aliquis voluntatis: sed procedit simul ab intellectu & voluntate substantialibus, tanquam distinctus, & gloriosus actus. Nec demum amor ille, est passio: sed essentia dominans, & actus glorificans. Voluntas ergo & amor hujus loci, nequicquam commune habent, cum voluntate viri, aut carnis: quia sunt tituli essentiales, quibus sub egestate verborum, imaginem Dei quodammodo mens repræsentat: Eo quod intellectus Deum intelligit, intendit, ac omni mente amat, indiviso amoris unicoque complacentiæ, seu desiderii actu, in omnimoda simplicitate sui.

32. Ab initio autem creationis fuere hæc duo cum intellectu, nempe voluntas & Amor, intellectualia: nec putandum ab obitu eadem de novo suscitata: cum sint de essentia mentis sive imaginis Dei. Sed mox ut intellectus cessit turbidus phantasiæ sensitivæ: sic & voluntas, & amor intellectualia, per corruptionem naturæ voluntatem atque memoriam admiserunt, quæ cum anima caduca in nihilum abibunt, perstite integritate mentis.

33. In ecstasi enim sæpè obdormiunt, intellectus, voluntas & memoria, solo superstite amoris actu igneo, sic autem à tribus illis distincto, ut tamen non sit sine intellectu & voluntate substantialibus, sibique alioquin adæquatis. Amor ergo, sopitis velut aliis, stat in superficie, quamdiu alia in se sorbuerit. In hac vita autem, amor est desiderio prior, quia est passio facultatis amativæ, quæ ab illa mentis suppositionalitate, (quæ substantialis amor est,) procedit, atque corporeæ facultatis iconem refert in hac vita: Ideoque in ataxiam, atque in dissolutionem, prona ruunt singula. Sed in cœlitibus, amor ille nec prioritatem, ut neque distinctionem, à desiderio constituit, nec potestatis naturam habet, ut nec est habitus, aut actus volendi, nec subsistit extra intellectum.

34. Itaque intellectus est lumen formale, atque ipsamet animæ substantia, quæ intuitivè cognoscit, absque oculorum ope, prout & sine oculis discernit, vult, amat, atque desiderat in sui unitate, quicquid in seipso comprehendit, & volendo indicat. Nec enim tum amplius recordatur, per repetitionem specierum, rei semel scitæ, in imagine: nec per circumstantias inducitur amplius ad cognoscendum. Sed omnium intellectorum est unica simul cognitio, & adspectus intuitivus, intra se. Ita tamen, ut unum cognoscat magis personaliter quàm aliud, dum intellectus super intellecta se reflectit in veritate distincta unitate. Non secus atque modo, in memoria artificiali, ubi recordativa illa memoria non est

distinctus actus, ab inductivo judicio intellectus. Itaque istud est magis geniale menti, jam à turbulentiis phantasticis intelligendi semel expeditæ.

35. Neque enim his obstat, quod in vivis memoria intercidat, sospite judicio, vel contra. Sunt nempe heterogeneæ facultates animæ sensitivæ, distinctæ in corpore, quia per modum recipientis conceptæ sunt, per animā mortalem.

36. Prout & non animatis surdam quandam objecti cognitionem competere annoto: sensum item, & objecti affectionem, quæque ideo sympathetica dici cœperunt. Quæ surda objectorum perceptio, est illis instar visus & intellectus. Nam inest illis præterea, etenim quæcunque à mentis simplicitate longius recedunt, eo ipso in multiplicitates functionum, magis prona, virtus atque dos quædam vitalis, alicujus bonitatis valoris & energiæ, ad fines à Creatore destinatos. Prout est & tertia potestas, ex utraque præcedentium resultans: quæ est jubili ad occursum juvantium, aut aversionis à nocivis. In quibus spectatur quædam affectio erga objecta, itemque metus, fuga, &c. Qui triplex gradus adhuc manifestior, in stupidioribus insectis, & hominibus vesanis, quibus nullus præsidet intellectus, solaque visualis luminis potestas, gubernatrix elucet. His tamen præterea adest actus virtutum ac functionum vitalium, propter quas existunt. Ac tertio inest illis longè clarior actus jubili, vel aversionis. Quæ in aliis sensitivis adhuc longe potentius explicantur. Quibus nimirum competit sensitiva quædam imaginatio, cum rationis aliquali discursu, illis loco intellectus, plus minusve in singulis elucescens. Adeo ut sagacitas, voluntas, memoria, illis subter apprehensionem intellectus cadant: mutatis tamen continuo objectis & functionibus, juxta materiam, in diremtiones ac singularitates proclivem. Quæ scilicet recipientium diversitates ideo accusat. Est & his potestas bonitatis ac virtutum emanativa, qua animæ plus minusve propendent, in suarum virtutum feritatumve exercitia. Estque tandem & illis sua complacentia, tædium ac thymosis, in objectorum considerationes, ita animabus sensitivis counita, quod vix sit possibile, duas contueri personas, quin mox uni magis quam alteri addicamur. Hæcque in corporalibus, per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata.

37. Finaliter, nolim itaque imaginem Dei in homine considerari, ob ternarium aliquem facultatum, qui aliis rebus in Mundi systemate hactenus competit. Quia dignitas imaginis Dei, non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem imago Dei est duntaxat intima menti, tamque illi propria, quam est ipsa sua ipsius essentia. Proprietates verò reliquæ, non sunt ipsa mentis essentia: sed essentiarum producta, ac posteriora. Quia non est condignum majestate imaginis divinæ, ex qualitatibus desumi. Nam aliarum rerum proprietates colliquescunt in animæ essentiam, ex vi imaginis divinæ.

38. Sin autem tanquam attributa, vel producta censeantur: id propter miserum vulgo intelligendi modum, assuetumque abusum. Siquidem meus est unus actus, purus, simplex, formalis, homogeneus, indivisus; & immortalis, in quo proxime Dei imago incomprehensibilis, incomprehensibiliter essentialiterque consistit, mentemque format. Adeo, ut in ista imagine, etjam omnes potestates, nedum deponant naturam attributorum; verum etiam suas supposionalitates colligant in unitatem indistinctam.

39. Eo quod anima sit in se lux quædam substantialis, sive substantia ita lucida, quod suppositis non sit distincta ab ipsamet luce: Ejusq; intellectus, est ita lux mentis, ut ipsa mens sit merus intellectus lucidus. In hac enim sui ipsius luce mens, separata a corpore, tota per totam se videt, intelligitque: quorsum nec cerebro, nec corde opus habet.

40. In quibus nempe organis substantia mentis, proprietatum prosapiam tantum assumere videtur, in corpore nimirum, dum ipse intellectus abstractus, utitur corporalibus organis, quibus obligatur, & per suam sedem animæ sensitivæ in profundum corruptæ illius naturæ, ut demersus est, vim qualitativam repræsentet, ac assumat, quæ imaginatio dicitur: quæ ex societate potestatis phantasticæ, ipsius animæ sensitivæ & intellectus splendore, in organis degenerato, quadam combinatione consurgit, in potestatem qualitativam præfatam. Proinde ista facultas lassatur imaginando, succumbit, non raro quoque demens

fit, ac

sit, ac imaginando canescunt pili. Ast mens semel separata, intelligendo fatigatur nunquam. Quinimo imaginatio in vivis nedum lassatur, sed etiam à seipso non habet species intellectivas, quas non hausit ab objectis sensibilibus. Ideoque vis intellectiva, quæ cum animæ sensitivæ functione phantastica concurrit, sequitur organi indolem, atque vitæ sensitivæ arbitrium, non secus atque alibi in naturalibus effectus, sequitur debiliorem partem suarum causarum.

41. Sed anima, quidquid ad noscendum volendumque, pro semel, aut pro sæpius, requirit, id totum à seipsa, & non ab alieno extrinseco, habet. Non enim animæ beatæ oritur voluntas bona substantialis, à re intellecta, sed est sua bonitas amoris, per quam mens beata substantialiter, & non qualitativè est bona.

42. Quam prærogativam habet, quia typica imago Divinitatis. Corpora verò perpetua labuntur sponte, in formarum attributa hederogeneitatem, vicissitudines & dissolutiones.

43. Ergo amor desideriumve mentis, non est functio potestatis appetitivæ, sed est ipsa mens intellectualis, & volens. Quæ sub unitatem indivisibiliter sunt copulata, in identitate & simplicitate quam maxima.

44. In mortalibus tamen separata, tam propter organorum necessitatem, functionum disparitates, quam animæ sensitivæ misturam. Siquidem nunc sæpe desideramus, quæ intellectus judicat non desideranda, & voluntas optaret non adventura. Necesse est autem res, quarum operationes sunt discretæ, easdem in radice sui esse distinctas per modum, quo singula separantur. In mente quidem sola suppositionalitate relativa: In anima sensitiva autem, juxta corpoream & qualitativam naturam.

45. Ideoque mentis istud desiderium amorosum, est animæ substantia. Et licet in Cœlis sit desiderabilium plena satietas, fruitioque perpetua, non cessat tamen proinde mentis desiderium, quod est studium complacentiæ, nec hoc passionem menti infert, plus quam ipsa Charitas, quippe quæ in radice, sunt unum ac idem. Alioqui cessante præfato desiderio, vel mox satietas, vel insensilitas fruitionis, oborire tur in cœlestibus.

26. Est itaque istud desiderium, sive amor, fomes delectationis interminabilis. Pater ergo, in mente intellectum, voluntatem atque amorem, substantialiter cognita: in anima verò sensitiva, operationes distingui, è radice facultatum diversarum, dum intelligimus non desiderata, desideramus, quoque quæ nollemus, nec planè noscimus. Volumus denique (dum quis tendit ad supplicium) quæ non desideramus: sed nollemus. Unde contingit, desiderium superare voluntatem, ac vicissim voluntatem cogere desiderium, adeoque esse mutua atque pugnantia imperia. Quæ cuncta continguut in mortalibus, quamdiu sensitiva trahit potestates suas, in multiplicem divisionis ataxiam. Sic stultè desiderantur impossibilia, præterita item optantur præsentia, vel non accidisse.

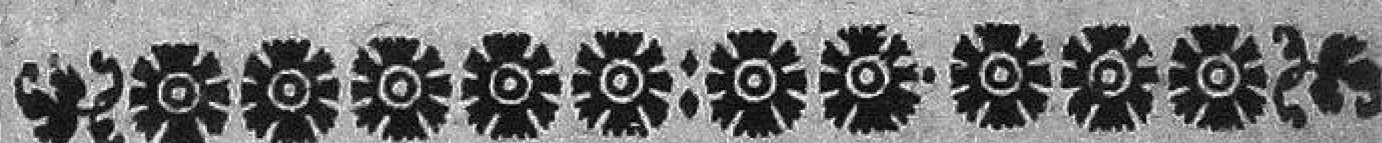
47. Sed desiderium, de quo loquor, occultatum cum mente, nisi de mentis essentia esset, non peccaret, qui vidit mulierem ad concupiscendum eam ante voluntatis consensum. Desideramus ergo nunc, per æmulas mentis facultates in sensitiva, quorum effectus à voluntate & judicio recusantur. In modo etiam, nunc aliter enim operatur desiderium, sive amor, atque aliter voluntas. Pariter in motu, diei sive duratione, desiderium sæpe præcedit, sequiturve velle, superatque unum vicissim alterum, ut quid distinctum à se coerceat, idque totum in caducis, quia ex animæ sensitivæ thymosi.

48. In cœlestibus verò resurgit amor ille, tanquam mentis substantia, nil enim est ibi desideratum, quod non volitum. Idque tam quoad actum, quàm substantiam, in unitatem est collectum. Quamquam habeant supposita in radice diversa. Quod planè superat modum intelligendi in mortalibus. Quia in homine, Regnum Dei, nunc est quidem, sed incomprehensibili modo: post mortem verò, idem Regnum cuncta in unitatem sui colligit. Ergo primaria imago Dei est in mente, cujus ipsamet essentia est ipsissima Dei imago. Quæ imago nec corde cogitari, nec verbis in hac vita exprimi potest, quia Dei similitudinem refert, extra

quam non est alia in nobis imago, quæ conceptui offerri possit. Proin nempe ipsa mens est sibi totaliter ignota.

49. Dein, in siliqua mentis, sive sensitiva atque vitali forma, est eadem imago in potestatibus relucens, per modum recipientis: quia per brutalem generationem obumbrata est, caduca & deturbata per impuritatem. Corpus tandem, non tam Dei imaginem, quidditativam lucis; sed solam figuram mutuavit.

50. Ast misera mens, devoluta in tenebras exteriores, à lumine increato, à quo se separavit, nativum lumen imaginis, ita amisit, propter appropriationem, quasi sibi ex condigno proprium: quo deinceps nil intelligat, velit aut amet, præter se, ac propter se. Ideoque imaginem Dei, in se suffocatam, resurgendo non repræsentabit, nisi corporeo Adamicæ propagationis modo. Id est, figura tenus. Quapropter etiam cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cæca apprehensione, sibi semper addicta. Novit enim suam immortalitatem, sicut damnationem sentit, eamque queritur ut injustitiam sibi factam. Quia sui amor tantum est ad excusandas excusationes in peccatis, velut patratis inscitiæ, & innocentiæ diebus, cum multa fragilitate, hostium insidiis, & gratiæ sufficientis defectu. Nec deberi ex condigno æternum supplicium, pro transgressione momentanea. Furit itaque, Deumque odit, quod præsertim sciat, damni arrestum immutabile, & evadendi libertatem, præclusam in æternum. Spe ergo truncata, in ultimam ac perseverantem desperationem, ab ipso introitus initio, transit ad locum, ubi nulla pietas, compassio, consolatio, aut revocatio. Et quia intellectus, naturaliter sese transformat, in ideam rei intellectæ (quod ethnicis notum, Protheique figura depromtum,) id est, in objectorum cacodæmonum similitudinem: Hinc intus semper est præsens odium Dei, & beatorum; desperatio, maledictio, damnatio, & furiales infernalium cruciatus. Omnipotens dignetur sua bonitate, conterere laqueos, in via, nobis ex odio infernali extentos, Amen. Sufficiant hæc de anima, pro physica sui ipsius cognitione. Nunc igitur ad naturam ingredior, ut animæ sedem in corpore propalem.

DEMENS IDEA.

DE Actione regiminis, itemque de Duumviratu, prout Physicum decet, scripsi, ut sedem phantasiæ detegerem, litemque de facultatum mentalium diversorio desinirem. Attamen suspensus dudum nescivi, quomodo intelligens degeneraret in amentem. Sciebam quidem, rebus sordidis ac venenis inesse quasdam potestates dotales, non quidem intelligentes, sed quæ agnatione illis responderent, sic ut nostram nobis invitis intellectionem seducerent, in sui obsequia: ut morsus rabidi, ictus tarantulæ, esus solani, &c. Cogitabam etiam in sordibus febrilibus suas habitare consimiles facultates, in quo confestim me turbavit casus, quod scilicet in eadem febri, atroces furiæ ridiculis successissent. Persuadens inde mihi, quod in Amentiæ concordia non essent discordes effectus. Neque enim prima fronte sat attendebam venena, per maturationem mitescere vel exasperari.

2. Dein, respexi in Lunaticismum, quod invaderet atque recederet, cum sua astri syzygia, citra omnem veneni sodalitatem: Maniam quoque repetere atque silere, citra ullum intercurrentis vitæ vitium.

3. Totus hæsi nescius adhuc, præter corporalia venena esse & virulentas imagines, impressiones, spirituum vitalium absolutissimas & efficacissimas magistras: quibus tam lubenter, quàm promtè, obedirent potestates nostræ intellectuales, quamdiu corporis carcere claudimur. Interim per fidem scivi, mentem esse immortalem, eoque jure intellectum suum permanere impollutum à corporis contagiis: quia non decebat, quod immortale atque infinitum erat, minui aut lædi à caducis.

4. Ex una parte itaque, lubens fatebar humiliter meam ignorantiam. Ex altera vero, contemplabar furiosi ærumnosam, nec unquam indagatam conditionem, & tam penuriosa remedia in malis maximeque commiserandis: Eo quod medentes, inani doctoratu, mundo imponentes, persuaderent se perlustrasse universa, nec medelam tanto malo esse: quia cerebrum intemperiem inæqualem æqualiter induisset, quasi vestem, quam tamen primariam qualitatum intemperiem, rogati, non potuerunt condigno etymo adhuc exprimere.

5. Quapropter spretis Scholarum susurris sterilibus, postquam annotassem, Amentias hypochondriacas extra controversiam esse præcordiales, dubitare primum cœpi, an dirum illud virus per singulares quasdam arterias deferretur ad cerebrum?

6. At saltem statim displicuit mihi ista suspicio, quia quilibet inexcusabili laboraret insania, nisi fortè in sapientibus isti canales perpetuo obturati manerent, adeoq; morbidi essent, ne tales evaderent. Saltē notavi differentiam inter deliria febrilia, & maniā, quod hæc scilicet, per longam ætatem persæpè, absque sanitatis dispendio, etiam in seros nepotes, citra seminis atque vitæ incommoda, persisteret incolumis.

Rem

7. Rem sanè tum mihi inscrutabilem sæpè deserui, sæpeque iterum ex commiseratione ad manus desumpsi. Atque tandem vidi clarè, falsis me inniti principiis, abduci credulitate & authoritatibus ethnicorum, deludique me morborum ignotis qualitatibus. Idque primum sic concepi, sensimque magis confirmatus, me denudavi Doctrina, quam sorbueram in Scholis, de anima & de morbis.

8. Dein, mentem meam à scrutinio functionum intellectualium, in quiete & paupertate Domino commisi, ut de me, quod sibi beneplacitum esset, perageret. Non ita tamen etiam indifferens, quin semper desiderarem, proximo prodesse. Rogavi itaque Dominum, ut ego mihi innotescerem, nedum agnoscendo meum abyssale nihil, moraliter, sed tanquam Physicus, ipsas mentis potestates intueri possem. Nil siquidem æque placitum, atque utile rebar, post divinorum Sapientiam, quàm semel intueri animam meam, velut Dei imaginem.

9. Quare ego revolvi quæstionem de sede, aut thoro animæ immortalis, mecumque disquirebam ideo, An sic esset tota in toto, ut absq; dependentia thori, vel centralis throni, exsul vagaretur, certis non adstricta laribus? sicque tota in digito, ut hoc amputato, tota à toto decederet, vel festino metus casu, intrò recederet. Itaque reperi animam homogeneam, simplicem, & indivisibilem: alias nec fore immortalem. Dein cognovi, tantum radialiter totam partibus ignobilibus affulgere, per modum luminis Solaris, quæ interim velut in sui throno deliteret, & inde luceret per totum, penitus ignota animæ sensitivæ; cujus tamen vita esset ipsamet mens. Perinde quasi, ut Deus omnium essentia intimè cuique nostrûm adest, à nobis tamen naturaliter ignoratur, nec sentitur.

10. Dein subiit in animum disceptatio, An plura essent centra, illaque, juxta radicalium viscerum vitales necessitates, diremta. Sed tandem scivi, mentem uni plus adstrictam visceri, quam alteri, tam quoad videndi, quam intelligendi munia. Ac tandem, semper ideo redactus sum ad unius visceris thorum individuum. Dumque inquirerem caput & cor, authorumque ambiguitates librarem, comperi statim, me (quod ante adhuc detestatus,) recidere in ethnicorum placita, quibus ut fuit Dei veri cognitio denegata; ita & cognitio divinæ imaginis, quæ medendi tamen objectum est.

11. Nescivi itaque unde inchoarem tantæ molis arbitrium, authoritatibus & sodalibus destitutus. Donec tandem, permittente Domino, humana ope, & opera destitutus, sub multorum annorum disquisitione, & spe cognoscendi thorũ animæ, casus insolitus mihi acciderit, cujus historiam narrabo. Invigilabam enim circa venena vegetabilium, credens, quod tanti toxica non essent Adamo noxia ante peccatum: cum nec mortem, nec medicamentum exterminii, creavit Omnipotens, adeoque emisisse tam atrocia, non quidem ut hominem interimerent, sed quia in sudore vultus cogebatur panem edere, quibus morbis obnoxius erat factus: etiam in sudoribus, medicamenta pro morbis depromeret.

12. Ideoque pollicebar mihi, toxicum istud, per modum custodis & siliquæ, insignem aliquam & virginem potestatem, in magnos usus creatam tegere, quodque per artem & sudores toxica mitescerent & evanescerent. Quapropter cœpi diversimodè Napellum agitare. Ac semel, cum ejus radicem ruditer præparassem, degustavi in apice linguæ. Etenim quanquam nil deglutiveram, multumque salivæ sputitaveram, sensi tamen mox abinde, cranium velut zona forinsecus stringi. Tum demum præcipitanter aliquot mihi negotia familiæ obvenere, computum quendam solvi, per ædes oberravi, atque singula pro requisito peregi. Tandem obvenit mihi, (quod nunquam aliàs,) quod sentirem, me nil intelligere, concipere, sapere vel imaginari in capite, pro more alias solito: Sed sensi (cum admiratione) apertè, dilucidè, discursivè, atque constanter, totum istud munus obiri in præcordiis, & expandi circa os stomachi, idque adeo sensibiliter & clarè sensi, imò attẽtè notavi, quod quamvis etiã sentirẽ sensum & motum, sospites, à capite in totũ dispensari: quod tota discursuũ facultas notoriè & sensibiliter in præcordiis esset, cũ exclusione capitis, quasi tunc mens consilia sua ibidem meditaretur. Admirationis itaque & stuporis, insolitæ illius sensationis plenus,

plenus notabam mecum meas notiones & examen earundem, atque meiipsius, præcisiori modo, instituebam. Et luculenter inveni, ac trutinavi, me, illo toto spatio, intelligere & meditari, longè perspicacius. Adeoque non potest sensus ille, quo percipiebam me intelligere vel imaginari in præcordiis, & non in capite, ullis exprimi verbis. Eratque gaudium quoddam, in ista intellectuali claritate. Etenim non erat res exiguæ durationis, nec mihi dormienti, aut somnianti, aut alioqui morbido, advenerat: sed jejuno & benevalenti acciderat. Imò quamvis ecstases aliquot antea expertus fueram, notavi tamen, illas, nil commune habere cum hoc præcordiali discursu & sensu intelligendi, omnē capitis cooperationem excludente. Quippe quod cum reflexione sensibili (tanquam antea præmonitus essem.) caput prorsus feriari, respectu phantasiæ, deprehendi: quia mirabar, quod phantasia extra cerebrum, in præcordiis, sensibili operationis festivitate celebraretur. Interim quandoque in gaudio illo suspensus timui, insolitusne casus ad Amentiam duceret: eò quod à veneno incepisset: sed præparatio veneni & ejusdem levicula tantum degustatio, aliud insinuabant. Interim quanquam claritas, sive illuminatio gaudiosa mei intellectus, inauspicata, suspectum illum intelligendi modum redderent, attamen resignatio liberrima mei, in voluntatem divinam, me restituit in sabbatismum priorem. Tandem post binas circiter horas, levicula quædam vertigo, bis repetita, me invasit. A priore enim rediisse intelligendi facultatem percepi: & altera, sensi me intelligere more solito. Deinde tametsi postmodum aliquoties de eodem Napello degustaverim: attamen nunquam amplius quicquam tale mihi contigit.

13. Perfectè enim multa exinde didici. Ac primum quidem, quod sicut per ecstases elucescunt animæ quædam præludia: ita per præfatam notionis normam apparet, quod nostra intellectio, quamdiu corpori alligamur, originaliter formetur in Duumvitam. 2. Tantoque id est inauspicacius, quod ordinaria fabrica discursuum sit circa os stomachi, non autem in viscere aliquo: sed velut in membrana, sive, in quasi indivisibili loco. Nec multò secus, habitat in uteri membrana, quædam totius Monarchia. Sic tamen, ut vulnus stomachi statim vitam importet; non autem ita Uteri. 3. Quod per duas circiter horas, sentirem insperato modo, nil agi in capite: indicibilique modo, totam animam, clarissimè cogitare in præcordiis. 4. Quod simile ferè contingat in oratione silentii: magisque & manifestius, in ecstasi.

14. 15. 5. Quodque ideo anima intellectualis centraliter hospitetur ibidem. 6. Tum etiam, quod sicut Amentia est defectus intellectualis: ita proin suscitetur ex hypochondrio. Cum eadem facultas, quæ sanam functionem edit in sanitate, patiatur sub morbis defectum ejusdem: quoties nempe intellectio, in sua sede eclipsatur. 7. Comperi quoque, in Corde habitare volendi potestatem. A corde enim manant homicidia, adulteria &c. 8. In cerebro sedere memoriam, ab anima ibidem impressam: ideòque facillimè præ cæteris, per morbum, & senium, oblædi. Imò si quis laboret, ut reminiscatur rei oblitæ, sensibiliter percipit hunc sibi laborem in sincipite. 9. Denique cum voluntas & memoria, procul distent ab sede animæ, sive intellectus, conclusi mecum, intellectum esse de essentia animæ, inseparabilemque: voluntatem vero ac memoriam, quatenus habentur in vita caduca, esse facultates caducas & vitæ sensitivæ. 10. Fieri nimirum peccata in corde & voluntate, in carne peccati, in voluntate carnis & hominis. Dilectionem ideo requiri totalem ex tota mente, quæ (propter inseparabilitatē) pro intellectu sumitur, ex toto corde sive velle: ex tota anima imaginativa, & potestatibus ejus per totum corpus dispersis.

16. 11. Inveni intellectum radiare luminaliter in caput, medio tamen corporalis connexionis, per spiritum aereum, qui dum feriret capitis sinus, vertiginem quanquam & nubilosam intellectionem induceret. Sic quanquam pro sensu & motu, à cerebro spiritus opulenter diffunderentur, in illo statu: vicissim tamen opus fuit singulari lumine, quod à præcordiis ascendens, illuminaret medium spiritum, per quem transibat. Qui luminosus radius, non aliàs exprimibilis

 est,

est, quàm quod sit intellectualis, & superans contextum sublunarem. Quippe qui debet à sola anima fabricari, quæ in se, non nisi merus intellectus est, sive lumen substantiale & intellectuale.

17. 12. Quod, quia sensus & motus, liberi starent, suspicabar, aliud lumen aliunde allatum; sive denotabant liberum in illo statu fuisse transitum spirituum per nervos. Vertigines verò significabant obscuritatem quandam fuisse in capite, prius non perceptam, eamque novo lumine infernè lucescente, in cerebri sinibus disparuisse. 13. Quod jecur rectè vegetaret, cor etiam spiritus indesinenter efflaret in cerebrum, itemque voluntas agendi requisita, persisterent quidem: solæ autem potestates intellectuales, sopitæ in cerebro, velut dormirent, si non à præcordiis illuminarentur. Hoc autem lumen penetrat totum, quorsum radiat. Perinde atque lumen candelæ, trans ossa digitorum, in junioribus, rubicundè splendet, tanquam si ipsa ossa diaphana essent. 14. Quod ab illo tempore, soleo quoque judiciosiora somnia habere, cum discursu formatiore, & clariore, quàm antea. Nam semel mens, velut munia sui corporis reassumens, deinceps melius intelligit. Unde tum deinde assecutus sum, quomodo dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam. 15. Certior factus sum, alium tum fuisse statum meum, alium verò insaniæ, lethargi, apoplexiæque. Etenim cum circumspectione meipsum tum serio expendi, an ista esset via, qua stultescerent homines. Quandoquidem in pleno judicio mei tam expers eram omnis metus, quod res meas, non ut meas contemplarer. Respexi enim eas, ex obliquo, velut in caput alterius sæculi viri vibratas.

18. 16. Didici etiam quod vita, intellectio, somnus, &c. sint opera cujusdam lucis, non requirentis canales: cum lux lucem vitalem penetret. Proinde etiam anima se retrahit, diffundit, subtrahitque motu sibi proprio, prorsusque diversimodè in somno, vigilia, contemplatione, extasi, syncope, mania, delirio, rabie, propriis perturbationibus, spontaneis confusionibus, imò & simplicium quorundam violentis impressionibus. Quia mens integram Monarchiam in spiritualibus complectitur, multis generibus atque speciebus divisam; non minus quàm ipsa corpora inter se differrent, ita & luces.

19. 17. Tandem, quod intellectio orta per inventionem atque judicium, cum reflexione ad loca, ad circumstantias, ad præterita, præfata, præmissa, adeoque ad absentia tanquam absentia, fiat ultimatâ operâ in cerebro, per affluxum radii è præcordiis, quatenus memoriam præsupponit ejusmodi intellectio. Sed illa quæ esse de futuris, vel abstractis, citra respectum circumstantiarum, tanquam præsentia essent: tota cuditur in præcordiis. Atque hactenus amentes, cuncta, tanquam præsentia aspiciunt, garriuntque: tanquam de præsentibus.

20. 18. Proinde venena, quæ vim habent dislocandi imaginationem, non afficiunt primarium cerebrum: sed duntaxat præcordia. Quod sat probat historia Causidici, qui biberat semen hyosciami, alibi à me recitata. Etenim quicquid stomachus concipit, idipsum planè transmutatur, atque prorsus in aliam essentiam migrat, priusquam inde tantillum ad cerebrum pertingat, ac quicquid ejus eò pervenit, jam est cruor, qui prioris sortis qualitates cunctas, in limine primarum officinarum exuit. Vel demum labitur extra stomachum, & cum scoriis, foras protruditur. Adeoque nulla simplicia, quomodo libet sumta, materialiter applicantur cerebro. Falsum est ideo, quicquid de pilulis Cephalicis, lucis, &c. Scholæ venditant. Siquidem nec pilulæ è capite quicquam eliciunt, nec aliquid caput dat, quod non habet, præter muccum, quem ad suam pelvim, neque aliò mittit. Sin autem aliqua caput feriant, alterent, juventque, ratione præcordiorum totum contingit, quibus est inconcusa actio Regiminis in caput, prout jam sat ante probatum est.

21. Recte quidem docuere, vertigines, & commata, ob inferiorum consensum suscitari; sed nec granum sine palea. Nam vapores crassos, fuliginosos, acresque introduxerunt Scholæ. Deinde, & plerumque in ejusmodi, cerebrum primaria lue affici volunt. Stolidumque idcirco, capiti remedia applicuisse, scopo inquam & non sagittatio. Quia videlicet, non

nove-

noverint veram efficientem internam, ejusque connexiones, neque modum fiendi, morbis solitum, quodque actionem Regiminis, lucisque conspirationes planè neglexerint.

22. 19. Intellexi & hinc tandem, quod anima immortalis, & infatigabilis, dum ante peccatum, suum corpus gubernaret ex condigno, intelligere cuncta intimè, opticè, citraque laborem, tædia, & lassationem. Quia penes se, in sui centro, & unitate, absque organorum adminiculo, cuncta intelligebat: Nunc vero alieno hospito detenta, tota impedita velut, munium diversitates tradidit ancillanti animæ sensitivæ.

23. Hoc loco de cogitationibus aliorum rationem reddere præsumo, qui de meis non sat spondere, aut dolere possum. De occultiori nempe cogitationum fonte, deque abstractissimis, philosophandum proposui, de vitiis, & exorbitationibus fluctuantium & incertarum cogitationum. Imò profundius penetrandum est, ubi ad ipsas vitiatarum cogitationum potestates collimandum, vitiorumque hujusmodi fontales & occasionales causas veniendum. Res est sane ardua, obscura, & invia, in qua ante limen deficiunt Scholarum theoremata, adjumenta corporum, imò & morborum, quorum causæ & effectus sub sensum cadunt, aut per cadaverum dissectiones probantur. In qua inquam patiens imaginatio, seipsam pandit quidem: sed occultatur agens.

24. In aliis disquisitionibus, ex integri notione, vitiatum cognoscitur: sed in mentalibus longe adhuc facilius conciperetur violatæ intellectionis causa & modus, quam sanæ: quippe quod facultas sane adscendat ad DEI similitudinem magis: defectuosa verò, ad naturæ corruptæ meditationes se magis inclinet. Ideoque integrum in mentalibus, non demonstratur à priori: deficiens verò, ex ruptura connexionis causarum quodammodo enotescit.

25. Insania quoque semper est longè difficillimæ doctrinæ, quod negationem cum privatione in se complectatur. Quocirca alia via in proposito casu eundum censui. An fortè investigaro modo fiendi, in una quapiam de insaniis, invenirem egressum pro aliis. Proposui itaque Amentiam, quæ ex forti & assiduata contemplatione, metu, passioneque oritur. Exin deinceps conclusi agnoscendam rei venenosæ qualitatem & dispositiones organorum, quæ concurrerent, ubi aliquod simplex assumtum, vel intus generatum, dementiam concitasset. Habita vero unius Amentiæ cognitione, facilius erit, earundem dein diversitates metiri, in amplitudinem modorum, fortitudinis, appropinquationis, applicationis & varietatis specierum, descendendo.

26. Idcirco enim primum censui, investigare sedem animæ sensitivæ, cujus exorbitationes scilicet, Amentias faciunt. Siquidem consideravi, quod qua sede moraretur forma animalis, eàdem quoque cohabitaret ipsi alligata mens immortalis, quæ dualitatem, discrepantiam & diversitates mansionum recusaret. Nec enim decebat, Mentem istam, absque medio corpori alligari, ubi semen humanum, non minus quam belluinum, sponte defluendo, terminaretur usque in animam viventem exclusive. Adeoque condignum erat, mentem alligari sociali formæ, formalique lumini, cum quo conveniret optimè, ut capite de formis, & lib. de vita longa, de mortis introitu.

27. Decrevi itaque inprimis, animam immortalem non sibi elegisse domicilium in corde, viscere nimirum tam inquieto, totque agitationibus & corporis diversis muniis distento. Caput etiam non aptum menti immortali hospitium judicavi, quod regendis motu & sensu occuparetur: ac potissimum, quod præclusa ab inferis conspiratione, unico instanti, mentales facultates, velut abcissæ, pereant, nec minimum meditentur: atque ideo non propriam inhabere mentis principis operationem.

28. Imò potius, Duum viratum male dispositum, bene dispositum caput alioquin, in Amentias plerumq; conturbare vidi. Ideoque Splenis quietem admiratus, itemq; abstractionem ejus à regimine corporeo, consideravi intentè hoc dilemma: Si mens imago Dei centraliter sit in capite, erit vel in sinibus, vel in ipsa cerebri substantia. Non enim in hac, quippe quæ sensu & cruore caret, destituta commercio, per quod toti corpori, cui obligatur, præsens sit. Regere quidem caput per sensũ, & motũ à nemine est cõtroversũ,

at brutale illud munus & pecuinum regimen. Regi autem caput aliunde, in suspensionibus, & exorbitationibus mentalibus, per ataxias morborum edocti, credere cogimus. Hospitari autem animam in cavo cerebri, indecens censui, immortalem animam nupsisse vago & fluxili in momenta singula spiritui, è cruore indies, surgenti. Quapropter stabilius diversorium optabat & quietius, quam quod in horas labile foret. In centro corporis, sive medio, in parenchymate visceris potius quievit, undè cum omnibus colloqueretur pariter membris, ratione unitatis & continuitatis Archei insiti. Sed cum corporea organa, respectu mentis, sint sordes & siliquæ, nucleum corporis sibi delegit, leviculam nimirum igniculi lucem formalem, sive animam sensitivam, cui videlicet mens nupsit mandato Domini. Et quæ Deus conjunxit, homo non separet absque reatu.

29. Dolendus interim ærumnosus mortalium status, quod Mens nimirum sit alligata animæ sensitivæ. Enti nimirum impuro, concupiscentiis, illecebris & voluptatibus dedito, eique tam facilè Mens immortalis assentiatur, quasi propria sui incuria jam æternum dormiret. Ast non. Tantò nempè major est gloria, miserationis divinæ quæ sua dumtaxat gratia, gratis resuscitat, sustinetque è veterno mortis, quos vult salvandos. Alioqui sanè anima sensitiva, morbis & Amentiis subnoxia, prona semper in voluptates quaslibet.

30. Primus enim Amentiæ gradus in somno elucet; naturalis attamen, dum honestæ recreationis & vacationis titulo, se immergit cum voluptate quietis, in proprium hospitium.

31. Somni naturalis excentricitates porro, vitia,, defectus, ac expressæ dementiæ, sunt sopores omnes. Qui scilicet, jam non amplius, è propria sensitivæ libertate, & voluptate promanant, sed excrementitiis sordibus, velut febrilibus, oriuntur. Perinde enim, atque naturalis sitis est sensus deficientis humidi: febrilis verò sitis, ab impostoriis excrementi versutiis: Sic sopores non fiunt à naturali facultate, qua anima somnum sibi concitat: sed ab alienis impuritatum imposturis seducta, vel superata. Sopores ergo, itemque Apoplexia, Aphonia &c. non sunt tam vitia animæ errantis, quam ejusdem debilitates, organorum vitiatorum conjugio contractæ. Impuritatum namque collegia, statum monarchicum quamprimum invadunt occasionaliter. Non quidem, quod sit necessum, sese in lumen animatum ejusmodi impuritates materiales diffundant per connexionem. Sufficit namque, quod vim habeant narcoticam, venenosam, animæ sensitivæ exitialem: quia imaginativam alienant perinde, qualis rabientis salivæ, in metu aquæ: ita quoque incuriæ Amentia introducitur, per illa soporifera. Vis ista potentialiter, atque seminaliter inest sordibus illis, ab initio, à seipsa, postquam maturuit, valde dissimilis: non secus atque glans à quercu. Exoticam ergo phantasiam imprimunt sordes invitæ animæ sensitivæ, quod manifestò, apparet in opio, hyosciamo &c.

32. Quæque impuritatum colluvies, obsidens animam sensitivam, in suo viscere originali, sopit actum intellectionis Mentis, non potentis in ita obsessam sensitivam liberè lucere. Quapropter sensitiva, rectrice destituta, procellas movet tumultuarias, suamque tempestatem sensim in voluntatis capsam attollit, undè & irascibilis, præcipiti atque inverso ordine fertur.

33. Caput demum, suas scitarum rerum imagines præpostero nexu depromit. Unde fit, quod plerumque consumtis deliriis, nulla supersit actorum recordatio; quod sensitiva, præcipitanter per obsessionem perculsa, cuncta præposterè moverit. Ubi aliàs maniæ, sordium ejusmodi expertes, plerumque memores sunt actorum. Comperi namque pluries, deliros præsensisse, dimissas infernè imagines intellectuales, turbidas sursum, atque primum infirmari circa memoriam: adeoque & hinc collegi, vim intellectivam procul à capite sitam. Non secus atque partes à corde remotæ, vitalis irrorationis defectum, omnium primæ sentiunt. In deliriis ideo observavi, primam vacillare memoriam rerum olim conceptarum.

34. Dein, in ejus vicem suboriri importunam unius rei, & continuatam recordationem, quæ se habet per modum repetiti somnii, cum inversione molestissima, & labore somnii.

mnii. Quem laborem mox vigiliæ sequuntur, dum scilicet præcedentes imagines somniales, cerebri memoriam labefactarunt: subit tum ex præcordiis, vigilans quoddam somniũ cum expresso delirio. Neque enim delirium fit cum cessatione intellectuali, prout in apoplexia, sopore, syncope, &c. Sed est confusa, indesinens, Idearum in præcordiis formatarum propagatio, sursum vibrata.

35. Cumque in sanitate alioqui non fiat conceptus absque Ideis: necessariò, & in delirio, suæ sunt amentes Ideæ: Sed omnino sub hac distinctione. Quod Ideæ in sanitate formentur à libertate animæ. Insanæ verò sint sigillares notæ, invitis nobis, in sensitivam delatæ, ideoque & hanc violenter extra orbitam abducunt. Tantum abest, quod in sanæ Ideæ formarentur à mente, stultescere nescia.

36. Nam patet, quod Ideæ sequantur perturbationes rerum, unde fiunt. Quod maximè clarum est in Rabiente & Tarantula: quorum virus, propriam, determinatam, æqualemque amentiam producit, & Ideas sibi perpetuo consimiles. Sic quoque, fortis perturbatio nostræ imaginationis imaginem cudit, eamque imprimit in sordes aliquas, sin minus in ipsum alimentum, vel etiam in partem solidam & nostri constitutivam. Unde videlicet, continuata est Idearum novarum propagatio, ipsaque diversitas & amplitudo, in maniacis. Siquidem à metu, agonia, invidia, ambitione, amore, studio, cura, pudore, avaritia, aliisque consimilibus perturbationibus, dementiæ fiunt.

37. Tantoque miseriores, quæ suscitantur absque excrementorum infamia, quia vel continuo perseverant, vel statis recurrunt recidivarum periodis. Alioquin absumtis spurcitiis, sponte cessant labes prognatæ. Sed insaniæ, sive continuo æstu ferociant, vel per intervalla repetant, saltem spiritum Duumviratus sic inquinarunt, quod susceptam imaginum furiosarum procellam, eodem modo radicitus impresserint, quasi macula fœtui, à prægnantis matris exorbitatione inusta, in vitam durabilis. Perinde nimirum, ut stigma cerasi in fœtu quotannis viret, flavet, rubetque cum arborum fructibus; sic & Ideæ maniacæ, perturbationibus ortæ, habent in spiritu præcordiorum, sua incentiva repetitionum, periodorum, accessuum, & exacerbationum intervalla: vel etiam continuationum fomenta indesinentia. Quod clarè nobis exprimit Lunaticismus, astri videlicet illius syzygiam servans. Nec mirum utique Amentias illas se habere per modum maculæ in Duumviratu: nam spiritus est visivus in oculo, nec alibi in toto. Proinde cum Duumviratus, ex radicali ordinatione Domini, continuò incumbat phantasiis, ideo incidentiæ in illum latæ, debent imaginationis œconomiam ita vitiare, ut recidivarum replantationem suscipiant conceptæ Ideæ.

38. Notandum interim, Lunaticum sanari non potuisse, nisi simul ejecto spiritu immundo, sive hic comes fuerit astri nocturni, sive demum principalis effector. Ego saltem in omni mania, reperio egregiam arrogantiam, immortificatam aliquam passionem assumendo socialem, quæ & in vitam perseverat, & in seros nepotes traducta elucet: quia idea amens penetravit spiritum insitum, unde demum semen violat, sibi genialis facta.

39. Curiosus enim inquisivi plures Amentes, & non paucos sanavi, tam qui à magnis perturbationibus, passionibus, aliisque morbis, quam qui assumtis dementes facti erant, narraruntque mihi, se incidisse sensim in maniam, cum prævio sensu ex hypochondrio illis ascendere solitam, velut obscuram phantasiam & nubilam tentationem amentiæ, quâ primum velut inviti premebantur, donec Idea tandem plenum sibi dominium acquisivisset. In se autem reversi, erant actorum omnium memores. Fidenter enim conquesti sunt de omnibus. Quod nimirum spoliarentur primum omni discursus consecutione, seque mansisse in punctuali immersione unius conceptus, extra quem nil aliud cogitarent, cum mœrore, molestia, & importunitate. Cogitarent enim non secus, ac si in speculo illum semper conceptum fuissent intuiti. Imò nec sciebant se tum istud cogitare, vel suo conceptu sic aspicere: quanquam sic immobiliter cogitarent, ut tandem sub ingressum & dominium maniæ, si contingе

tingeret illos stare, stetissent per dies aliquot, absque lassitudine, nec scirent se stare. Contigit enim sic, quod fatuitatis illa Idea, quæ discursum abegerat, (per quem alioquin ab immoderata & inordinata pensitatione, sublevati fuissent;) spiritui, intellectioni præfecto, cum dominio fuerit impressa. Imò quod hi, longa mora & continuata cogitatione, fecerunt in se, aliis per subitam violentamque perturbationem acquisitum fuit, brevi morula. Interim quidam conquerebantur inter fiendum, quod invita & importuna cogitationum turma opprimerentur, velut suscitato infernè fumo: quem si per discursum supprimerent, redibat tamen æquè molesta & importuna conceptuum eorundem repetitio. Alii autem, qui sui non erant juris; vel alioquin extra consolationem, subinde à forti & fixa contemplatione avertebantur, quoties dormirent, aut aliàs vacarent, cum plausibilitate, in vetitam speculationem, prorsus tamen molestam, recurrerunt: solitudine ideo gaudentes, se abstrahebant aliorum colloquiis.

40. Eo quod Ideæ conceptuales, adhuc carentes corpore, se habent & tenent ex parte lucis intellectualis, ideoque penetrant prima nostri constitutiva: quod cibis, aliisque corporibus non item est licitam. Penetrant igitur & se vestiunt aereo corpore spirituum, hujusque medio inficiunt formas vitales partium.

41. Hac tamen sub differentia, ut Ideæ, quæ ab excentricitate conceptuum cusæ erant, potentius quidem ingrederentur & admitterentur; sed tardius imprimerentur: Ubi alioqui vene[illegible] dementifica, mediante morbo, suum fermentum in objecta propria, sensim seminabant: sed tandem pertinaciter imprimebant, velut in naturam sigillata.

42. Estque singulare maniacis, quod utcunque nudus cubet humi, vel in marmore pernoctet, severissimo Boreæ flatu, non glacietur, vel artus commoriantur sibi, quorsum non sufficit dixisse: Maniacus non sentit frigus, nec scit se frigere. Siquidem privatio, vel negatio scientiæ, aut sensus, nil reale dat, multoque minus calefacit, vel frigori vires adimit, ut proinde desineret carnem glaciare. Etenim etsi puer in cunis pestem non timeat, nec sciat eam adesse: non proinde pestis jus in illum amisit. Est ergo vis aliqua, quæ frigora superat, nec sublunari tempestati subjacet.

43. Et hinc maximè elucet, mentem in nobis esse immortalem ac impassibilem. Nimirum advertens ipsa mens, quod anima sensitiva, non pro requisito nostræ speciei hominem gubernet, velut ex commiseratione insontis cæcitatis, sua virtute, qua elementis superior est, diffluit radium insensibilem, qui corpus Amentis, mortali frigoris importunitati eximit.

44. Porro, cum omnis Amentia oriatur ab efflorescente Idea, conceptuali, peregrina, inserta in alienum agrum, sitque tota hæc speculatio, ad finem aliquem utilem, & nedum ad curiositatem vel ostentationem directa.

45. Consideravi quoque Ideam amentem, jam scilicet impressam, in radicalia vitæ principia (adeoque & hinc propagari in familias,) non posse auferri, unà cum subjecto, quod vestivit. Idcirco inveniendum erat remedium quod posset occidere, necare, tollere, sive obliterare præfatam illam Amentiæ imaginem, sive maculam jam characterizatam.

46. Non secus atque macula fœtui impressa, admota manu cadaveris, longa tabe extincti, omnique vitæ proprietate exuti, donec frigus partem maculatam penetraverit (quod fit spatio unius miserere:) de cætero sponte evanescit. Eodem modo & maniæ Ideam perire debere, sospite interim subjecto immediato, cui inhæret. Sive id fiat introducendo mortem Ideæ, vel ingenerando æquivalentem Ideam, aut præpollentem fatuæ Ideæ. Hinc factum est enim, quod hactenus Amentiæ sit desperatum remedium. Quod nemo hactenus Amentiæ naturam, vel proprietates, supra primatum qualitatum ametriam evexerit. Imo ipse Paracelsus, alioquin in calores & frigora injurius, maniam calori, & Phlebotomiæ, totam emancipavit, seseque in eo ridiculum præbuit. Difficilis (fateor) visus fuit sanationis scopus, eò quod non solum in intimum intellectionis punctum introducta sit, & impressa, corruptæ phantasiæ Idea, notaque sigillaris, & macula: verumetiam, quod restau-

restauratio spiritus innati reputetur planè impossibilis. Imploratum fuit quidem Arcanorum optatum auxilium: at lentus horum fuit progressus, quod hostis intus contumax resisteret. Sed adhibita sunt medicamina, quibus inhabitat symbolum: id est, sanioris judicii imaginatio fermentalis. Enimverò ut sunt venena Mentis, alienativa pro spatio, vel in totam vitam: quæ scilicet propriam phantasiam in nos introducunt: ut rabiosus, Tarantula, &c. Ita sunt sui etiam fructus, scientiæ boni & mali, in simplicibus, prima quidem facie venenosis: sub quibus attamen custodiuntur ditiores mentalium thesauri, & redintegratines. Sed cum non tutum sit, illa remedia in vulgus medentum projicere, ob multiplicem abusum ingeniorum hujus seculi: denique nec sit opportunum cuivis, adire Corinthum: itaque altera via, quæ est mortificationis stultarum imaginum, hoc loco gradiendum censui.

47. Conceptam verò considerationem confirmarunt mihi aliquot historiæ, quas ut imitandas hic recensebo. Est castrum ad mare situm, quatuor leucis Gandavo distans, quod Cataractam vocant. Vidi transnatantem navem, & in ea senem nudum, funibus vinctum, habentem pondus in pedibus. Subter axilla zona cingebatur, qua ad antennam ligatus erat. Rogavi, quid sibi vellet istud spectaculum. Unus è nautis dixit, senem illum jam hydrophobum, & à rabiente demorsum fuisse pridem. Petivi quorsum illum ad mare veherent? an necem sui intenderent? Quinimò (ait nauta) mox sanus rediturus. Illamque esse maris benedictionem, quod ejusmodi rabiem extemplo sanaret. Arrhā obtuli, ut me socium & Testem assumerent. Navigatum itaq; per milliare Italicum, cum nautæ panderent foramen in fundo, quo tota navis usque ad marginem ferè submergebatur. Utebantur scilicet illa muria, ad recoquendum salem Hispanicum. Cumque jam istud foramen exquisitè iterum clausum esset: duo viri subducta cauda antennæ, elevarunt ejus cuspidem, & senem in altum sustulerunt, inde verò in mare præcipitem dedere: eratque subter aquas, ad spatium Miserere. Quem dein adhuc binies submerserunt, ad spatium Salutationis angelicæ. Tum verò collocarunt illum super vas teres, supino dorso, chlamyde tectum. Ego suspicabar illum obiisse, sed metum risit nauta: Nam solutis vinculis, cœpit omnem muriam rejicere, quam inspiraverat. Et mox revixit. Erat vietor Gandavensis, qui dein rabie liberatus, sospes vixit. Hinc, ut anima nostra est pedissequa, ad inveniendas rationes, antea incognitas, statim intellexi, Ideam rabiei, & impressi veneni notam, tanquam maculam in fœtu mortificatam. Sciebam namque verrucas, itemque ulcera, & supervenientia exotica, postera, & peregrina primæ constitutioni, esse separabilia, manente individui vitali radice.

48. Referebat etiam nauta, Batavos crude halece salsa, triduo renovata, & ad morsum rabientis applicata, omnem auferre metum rabiei. Ubi verò id negligentia impedivisset, spectato saltem submersionis modo omnes sanari. Qui enim aquas horrent, non mirum, per aquam sanari.

49. Mansit dein id mihi alta mente repostum: persuadens id in aliis Amentiis non fore inutile. Contigit itaque Antverpiæ, quod faber lignarius, sibi persuadens, se noctu spectra horrida vidisse, quorum terrore est totus Amens factus: Missusque ad tumulum S. Dympnæ Virginis, ubi solent obsessi à Cacodæmone, liberari: Res inde in abusum detorta, ut indifferenter Amentes omnes eò mitterentur. Quasi obsessorum, & amentium eadem esset sors. Faber ergo toto anno alitur, & amens, utcunque solita implorarentur remedia: cumque nummi non mitterentur Antverpia, pro semestri ultimo, remiserunt maniacum in curru vinctum. Qui cum vincula sibi solvisset, è plaustro dissiliit, in stagnum profundum & vicinum. Tandem extractus, pro cadavere, in currum depositus. At deinceps per annos 18. à mania liber vixit. Quo exemplo, in spem erectus, cognovi, quod nedum rabies, sed & mania sanaretur inveterata. Idque aliquoties deinceps tentavi, nec me fefellit eventus, nisi quoties formidine, præcociter Amentes ex aqua extraherem. Saltem fabri exemplo didici, perinde fore, sive in aqua dulci, vel salsa præfata

fata submersio, sive Ideæ amentis suffocatio, contingeret.

50. Mulier quædam mihi nota, multa probitate commendabilis, mense Novembri, alto vespere, præceps è ponte ruit in rivum, cum carro duarum rotarum. Cumque intenti essent circa equum, vetulam neglexerunt. Mansit autem subter aquam, donec currum exonerassent aliquot mercibus. Tandem memores illius vetulæ, illam, velut submersum cadaver, ad vicinum pagum detulerunt. In quo, uxor hospitis, illam mulierem in mensa, prono situ, & capite declivi posuit. Factumque est, quod sic aquam in pulmone haustam dimiserit. Fabulæ instar mihi visum, donec Montibus Hannoniæ adfertur adolescens natando submersus, ad nobilem matronam, itineris mei sociam, quæ matri ejulanti, super morte filii, jussit bono esse animo. Extendit ergo adolescentem prono situ, super genua sua. Cumque flaccidus sic penderet prorsus nudus, cœpit tandem, rejecta aqua, respirare, & revixit nobis astantibus. Iterum memini, quod vespere anno 1606. rediens è Castro de Perla, duabus leucis distante Antverpia, offendi turbam in ripa canalis Rotomagensis, quia querebatur adolescens submersus, viduæ divitis unigenitus. Quæ accersita est, & reperit cadaver, humi jacens in stramine, gremio excepit, osculataque est flens amarè. Jussi, inverteret corpus capite & humeris declivibus, supinoque dorso. Cœpitque adolescens post quadrantem horæ respirare. Didici itaque non facilè mori submersos, cum uterque adolescentum præfatorum, forte per dimidium horæ subter aquam delituerit. Nec cessandum ab oratione, mox atque, qui defunctus creditur, cessat respirare.

51. Galenus, pro rabie, ante metum aquarum obnatum, calcinatos gambaros, vel cancros propinat, per dies quadraginta. Si tamen non statim initio calx ista detur, nil proficit, adeoque & sic ejus usus obsoletus mansit. Ridiculum interim, quod urendo cancros, addant myrrham, &c. Vel dum argentum pro Seplasia liquant, ut scyphum parent, quod Theriacam addant. Quorum antidotum vorax flamma absumsit ante tosturam animalis. Paracelsus verò hydrophobiam per solutiva aeria curari affirmat. At sanè suis promissis non respondit eventus.

52. Catholici ergo desperantes, nec fidentes hujusmodi remediis Academiarum, nostrates ad S. Hubertum confugiunt, ubi per aliquot ritus sanantur. Hoc tamen in eo est notabile: Quod si ritus non præcise observentur, rabies, quæ alioquin adhuc dudum lateret, extemplo adoritur, & sine spe deseruntur hydrophobi. Est stola S. Huberti, in arca sex diversis clavibus obserata, à diversis quoq; clavigeris custodita. Quotannis autem præscindunt stolæ illius partem, remanente interim stola semper integra, ab octingentis jam & amplius annis. Nec est imposturæ locus, quod nesciatur hodiè, an stola sit ex bysso, lana, lino, vel bombace, adeoque nec posset quotannis nova substitui. Præscindunt autem de stola partem, ut filamentum singulis demorsis à rabido, intra cutim frontis incarnent. Inde enim aliud miraculum. Quod qui semel suscepto filamento è stola, per ritus suos convaluit, potest alteri demorso differre terminum, & sopire rabiem adventantem, per quadragenarias, idq; in annos aliquot, dum tandem suo commodo adire queat Sanctum Hubertum. Ea tamen conditione, ut tantillum, si quis supra quadraginta dies exspectet, nec prorogationem termini (ut dictum est) ante impetraverit, confestim in rabiem incidat desperatam. Longobardi enim sic ad Sanctos Bellinum & Doninum confluunt. Adeoque præservationem petunt. Et sanationem postulant à rabie à facto esse. At non pro Amentia hactenus, quod sciam, Patronum aliquem invocant cœlitem.

SEDES ANIMÆ.

1. *Lis adhuc sub Judice.*
2. *Opinio tertia.*
3. *Mortuo capite supervixit quadam sponsa ad octo horas ad minimum.*
4. *Percussum os stomachi repentinam, atque totalem mortem attulit.*

5. Para-

5. *Paradoxon Authoris de sede Animæ.*
6. *Creatio hanc sedem docet.*
7. *Medentes occultè consentiunt ipsis insciis.*
8. *Dominus confirmat Paradoxon Authoris.*
9. *Rationes aliquot.*
10. *Contra existentiam animæ vegetativæ.*
11. *Cor famulatur stomacho.*
12. *Sedes fixa manet.*
13. *Conceptuum primos impetus sentiri inore stomachi.*
14. *Inviti collocant concupiscibilem facultatem in stomacho & hepate.*
15. *Quorsum tendat hæc speculatio.*
16. *Inviti etiam, assensi sunt paradoxo Authoris.*
17. *Sedes mentis est eadem, quæ animæ sensitivæ.*
18. *Modus exsistendi in sede.*
19. *Animarum penetratio.*
20. *Quid anima sensitiva.*
21. *Similitudo exsistentiæ.*
22. *Calor non est fons luminis vitæ: sed vitæ Archealis, sive producti lumen.*
23. *Quid mens.*
24. *Per adventum sensitivæ, mors intravit*
25. *Comparatio dignitatis amissæ & acquisitæ.*
26. *Splen, pro duumviratu.*
27. *Dignitates officiorum.*
28. *Cunctæ Amentiæ hinc ortum ducunt.*
29. *Notabile de remediorum examine, negato ulteriori itinere.*
30. *Quomodo stabat immortalitas.*
31. *Status mutatio.*
32. *Corollarium dictorum.*
33. *Scholarum error.*

1. DUumviratus nomenclatura, Lectorem novitatis terrore consternat, quare primum etymi rationem daturus sum, ac dein regimen exponam. Ante omnia, sedes animæ inquirenda est. Nam etsi anima sit ubique, ubi vita ejus est: attamen sicut Sol propriè non est nisi in suo loco, in cœlo, tametsi lumen ejus sit, quocunque adspicit, idem est prorsus de loco centrali animæ judicium. Est autem de animæ centro, sive palæstra in corpore certamen: atque Antesignani, velut in aëre suspensi, super hac re digladiantur, non habentes basim, quâ pedem figant. Plato enim certat pro corde, cui videntur Sacra suffragari, dum ex corde homicidia, adulteria, &c. manare docent. Medentes autem caput respiciunt, tanquam discursus atque intellectus hospitium. Præsertim quod cor, tam indefesso agitati pulsus motu, non posset non animam turbidam & inquietam efficere. Sequuntur Baptisantes Medentum opinionem.

2. Nec desunt interim, qui mentem immortalem ita ubique & æqualiter in corpore statuunt, ut nuspiam certa sede morari velint, non magis quam à corpore stringi, vel ligari posse. Adeoque rentur animam vagam, gliscentem, incerti laris in colam, dispersamque quoquo versus vita præsens est.

3. At non respiciunt, quod partes quædam sospite vita amputentur: aliæ vero leviter percussæ statim mortem totius adferant. Sæpe aliquis conciso vultu, & capite velut imminuto, mortem adesse sibi testatur; cujus tamen cor tepore & pulsu suo, animam adhuc præsentem promittit. Idque in dudum agonizantibus est quotidianum. Sponsa quædam, volens suas nuptias celebrari in Opdorp, prope Scaldim, quia ibidem Toparcha esset, à clientibus salutatur bombardarum strepitu. Unus autem illorum, bombardam sphærula plumbea onustam exonerat, rhedam autem & tempora sponsæ penetrat. Statim concidit, & mortua censetur, Distat autem Opdorp 7. leucis Vilvordia, quò cum deducta est, pergens Bruxellam, Caput ejus cadaver erat, tenue concisum, ac plane frigidum. Juxta cor tamen teporem & pulsum notavi. Item: Statua quædam cecidit è sublimi, in verticem mulieris, sic ut ferè binis digitis, totus cranii vertex, cerebrum depresserat. Obiisse censa est: sex tamen horis inde, pulsus in utroque bracho exilis erat, fuitque à pluribus notatus.

4. Studiosus quidam robustus, alterum mensæ assidentem, pugno percutit circa stomachi orificium, qui statim corruit spumante ore, erectusque a nobis in sedem, confestim pulsu orbatus & ante lectas litanias Lauretanas, toto corpore gelidus. Auriga pugione circa os stomachi

transfossus, statim spumante ore moritur, omni quoque orbatur pulsu & calore.

5. Dicam ergo sub humili Ecclesiæ censura novum Paradoxon: Quamvis vita sit Index animæ, sitque hæc, ubicunque vita, attamen sicut abscisso digito, vel pede, non evolat anima, nec vita totius: neque tamen anima, aut vita, in partes dirimi queat, ut anima in sui toto integrali sit ullatenus divisibilis, videaturque mors propinqua læso membro nobiliore: Certum interim, quod statim pereat vita, in abscisso membro, licet à toto animæ pars non sit proinde ablata. Ergo patet inde, quod non sedeat anima centraliter, in quacunq; parte est operatio & præsentia vitæ. Estque necesse, alicubi sedem animæ esse, velut proprium, atq; centrale domicilium ejus. Inde namq; dimittit radios luminares atq; vitales, per Archeum, vitalis lucis organum. Quippe anima ipsa est quædam lux, substantiaq; lucida in mente, in aliis verò animabus, est quidem lux, non tamen substantia. Ut alibi de ortu formarum.

6. Creator (cui sit omnis honos) servavit quendam progressum à simili, qui nos animæ solium instruit, ut à crassioribus consideremus magis abstracta. Etenim cernitur in arbore (argumentum ab arbore peculiariter desumtum, ob prærogativam arboris vitæ:) radix, initium vitale sui. Siquidem in radice, velut culina, peregrinus succus terræ coquitur, alteratur, à pristina simplicitate aquæ alienatur, subitque dispositionem fermenti vitalis, ibidem locati. Coctus autem inde distribuitur, ut magis magisque cogatur, similis evadat, juxta ulterioris cujusque coquinæ necessitatem, quæ inhabitanti spiritui sanxit leges. Sic in hominis medio corporis trunco, est stomachus, qui nedum saccus vel pera est, ut ciborum olla: Sed in stomacho, præsertim ejus Orificio, tanquam centrali puncto, atque radice, stabilitur evidentissimè principium vitæ, digestionis ciborum & dispositionis eorundem ad vitam.

7. Quicquid enim Physici, de corde, magni momenti pependere unquam; id totum, velint nolint, stomacho commune fecere. Ut Cardiogmus, cordis morsus, cardialgia, dolorve cordis, à stomacho transmutativo atque mutuato nomine seducta sint. Itemque syncopes, deliquia, insultusque epileptici, quæq; vitæ frenos gestare videntur, ab ore stomachi originem sumant. In phlebotomia enim id quotidianum est, in qua persæpe statim vena aperta vertigines, itemque visus hebetudines & offuscationes sentiuntur manifestè, è stomacho manare, cessareque iterum, quoties digitus apertæ venæ impositus, atque inde remotus, iterum eadem sentiuntur symptomata, è stomacho oriunda, atque inde suscitata.

8. Denique paradoxum meum in limine confirmat authoritas verbi, dum interrogat: *Quæ cogitationes ascenderunt ad cor vestrum?* Non dicit, descendunt ad cor vestrum. Ut neque, quæ cogitationes nascuntur, vel surgunt à corde vestro. Nam & multoties ideo stomachus, cordis nomine vocatur, dum à corde adulteria & peccata oriri censentur.

9. Nam cogitatio omnis, prima sui origine, alibi quam in corde, nasci debet. Pulsus enim, motusque vehemens cordis, atque indesinens, id vetare voluit, quippe quod cogitatio, in quiete fieri debeat. Quoties ideo cogitatio cordi tribuitur, ista locutio est juxta captum vulgi; cor pro sede animæ sumendo. Et quamvis seminum necessitas in plantis, tendat ulterius ad multiplicitatem functionum, ac consequenter etiam pergat in partium heterogeneitates; non tamen proin vis vegetans è pristino vegetalique toro abscedit, quo semel sibi sedem fixit, nec migrat, dividitve se, propter dispersionem culinarum. Id longè formaliori ac manifestiori modo contingit, postquam seminis dispositio belluinam figuram ornavit, varietatemque membrorum ordinavit. Tum enim anima sensitiva motivaque datur, eaque nec alibi stabulatur, quam in radice, quâ omne sibi deinceps fomentum præparat.

10. Propriè quidem loquendo, & distinctim intelligendo, non est quædam anima vegetans in plantis, aut brutis: sed est potestas quædam vitalis, ac tanquam animæ prodromus. Anima autem sensitiva, habenas illius potestatis Archealis in se sumit, vitalisque illa præcurrens potestas dispositiva in Archeo liquescit, ac deinceps se submittit animæ sensitivæ. Non enim

caput

caput adhuc occupatur discursu animali, vel cor pulsibus agitatum continuis, operansque incessanter in fabrica spirituum vitalium, cruorisque in sanguinem transplantando, apta sunt organa animæ belluinæ. Sed hæc ubi in radice reperit hospitium sibi præparatum, ibidem residet, permanet, nec inde aliò migrat.

11. Nam revera cor famulatur stomacho, dum tota vita tantum incumbat fabricæ spiritus vitalis. Etenim novelli fætus vitæ limen, à suctu & somno incipit, atque aliquamdiu perseverat. Quæ ambo contingunt in stomacho: ubi nimirum per animam stabiliuntur, ac conservantur vires vitales in radice, qua potissimum nutriri, foveri, fomentari, atque increscere eadem imposterum, sperat anima.

12. Nec enim animæ studium, vel officium fuit unquam, vagari, aut migrare de loco in locum, ut proprium sibi torum deligat, utpote quæ dirigitur ab intelligentia non errante, sua, & certa sede stabilitur ab initio vitæ. Idque ab initio Creationis seminum origini est designatum centrum, cum mandato & vinculo, ne sedem anima mutet, aut aliena loca inquirat, velut sibi commodiora. Novit namque fines destinationis cujusque, qui regit omnia fortiter, & disponit suaviter. Est quidem in animantis cerebro vis motrix, & officina sensitiva. Non autem quod proinde anima discussa originali primordialique sede, migraverit à radicali hospitio, ipsi per Creatorem deputato, ad caput. Facultates namque, & functiones animæ sensitivæ, in partium pluralitatem sunt quidem distributæ: Interim ipsa anima inconcussa manet pristino loco, ubi vincta prius fuit, & alligata. Nec enim propter munium diversitates discerpta est: quippe per ministrum organum Archei cuncta perficit, radioque illo vitali, ubivis velut præsens, adsistit.

13. In primis facile sentitur, omnem primorum conceptuum impetum, omnemque perturbationum liminarem atque primitivam agitationem, contingere circa stomachi initium. Etenim si ex improviso bombarda fragorem emittat, eodem ictus rumore, circa os stomachi percipitur concussio. Sic, si repentè nuncium triste deferatur, nuspiam sentitur repentina, accelerataque alteratio, quam centrali illo animæ hospitio.

14. Adeo ut inviti atque inadvertentes ante me, ibidem locaverint concupiscibile animæ diversorium. Quod quia est duratione prius, discursu, motu, atque sensatione externorum sensuum: ita denotat, imò convincit, Animæ primordiale hospitium ibidem esse.

15. Idque summopere visum mihi fuit scitu necessarium in Morborum medelam, ut suo loco de Morbis demonstrabo. Mansere namque plurimi absque spe emendationis, eo quod remedia fuerint adposita membro functionibus deputato, non autem radici, undè error promanaret. Ignorata nempè habitatione, & aula, ubi edicta formantur, perperam ad loca executionum adhibita fuere pharmaca. Ignorato namque animæ sensitivæ loco, nescitum fuit hactenus, quod anima illa ibidem suscipiat primitivam morborum plurimorum labem, perturbationem, & contagium. Atque ibidem deberi medelas appropriari, si à radice, morborum medicamen sit instituendum. In quo sanè gravissimè est erratum hactenus.

16. Saltem primi motus, sive impetus, qui in nostra non sunt potestate, jamdudum admittuntur contingere circa orificium stomachi, & sursum ad caput scandere. Certum est autem omnem motum primum à centro incipere, adeoque centrum animæ esse, ubicunque sentitur conceptuum initium. Dicuntur autem impetus, qui non sunt in nostra potestate: eo quod sint animæ sensitivæ primi conceptus, adhuc in ordinati, nondumque Mentis imperio lustrati.

17. Id autem quod de sede animæ sensitivæ scribo, intelligo etiam pro Mente immortali. Siquidem Mens non habet propinquius, aut similius sibi subjectum, in quo hospitetur, quam illud lumen vitale, quod dicitur anima sensitiva, in qua scilicet Mens involvitur, & mandato divino ligatur vitæ vinculo. Pereunte autem sensitiva, per sui annihilationem, non potest Mens diutius in corpore subsistere. Ideoque ad Ens entium properat, ut ad deputata sibi loca transeat.

18. Itaque animæ sensitivæ radicalis torus, est in Archeo vitali stomachi, statque manetque ibidem tota vita. Non quidem quod sensitiva hospitetur in stomacho

macho tanquam sacco, pelle, membrana, olla, carcere, cellula, vel cortice: nec est in ista sede comprehensa pro more clausorum corporum, intra crumenam: sed exorbitanti modo, inest in puncto centraliter, ac velut in atomo, unius membranæ spissitudinis meditullio. Estque in loco nihilominus non planè localiter.

19. Sed quia omnis anima est lumen, à Patre luminum, rerumque Creatore, datum: lumina autem, alibi probavi esse immediatè in loco, & mediatè in aere locato. Sic quoque sensitiva est in loco, sive sede, de qua impræsentiarum scribo. Mens autem cum sit substantia luminosa, penetrat lumen creatum, quod anima sensitiva est, & vicissim hoc penetrat Mentem, eamque obtundit sua corruptelæ contagione Adami. De qua lib. de vita longa, de mortis introitu in hominem.

20. Est ergo anima sensitiva, caduca, mortalis, mera lux vitalis, data à Patre luminum, nec alio modo verbove explicabilis: cum in universo nil sibi habeat simile, præter lucem candelæ, quæ quia urit, adhuc analogica tantum, ac multum dispari similitudine, ac velut per exteriorem siliquam, comparari igniculo potest.

21. Idcirco nimirum sensitiva illa, quanquam in loco, localiter sit præsens, atque hospitetur; non comprehenditur tamen à loco aliter, quam sicut est flamma candelæ in exhalatione accensa, estque lux, in illa flamma, tanquam vita, in præfata anima.

22. Sunt tamen lumina vitalia nequaquam adurentia, sed totidem diversitatibus separata, quot sunt animarum differentiæ. Atque inde à S. Jacobo vocatur Deus, Pater luminum. Calor itaque animantum, non est fontalis luminis animæ: sed vitæ vitalis lux calefaciens: adeoque est productum vitæ, non autem ipsa vita. Ideoque & lucis solaris æmula: prout in pisce, lumen vitale friget actu, quia de natura Lunæ. Atque ob id, duo tantum, & sufficientia, fecit Deus lumina magna, ad vitam sublunarium. Quorum tamen luminum luces, sive ipsæ animæ, sunt subjecta inhærentia, atque prorsus creaturæ neutræ inter substantiam & accidens, quia de patria mundi intelligibilis. Ergo in anima sensitiva (neque enim alibi uspiam in caducis;) tanquam luce spirituali, à Patre luminum facta, conjungitur mens immortalis, quæque etiam per manū Omnipotentis, utrobique præsentis, vel per Angelum connectitur sensitivæ animæ per vinculum vitæ, id est, luminis vitalis, quæ præfatæ lucis est inseparabilis proprietas.

23. Ipsa autem Mens immortalis est substantia lucida, incorporea, immediatè Dei sui imaginem referens, quia eandem in creando, sive in ipso empsychosis instanti, sibi insculptam suscepit. Utraque namque anima simul creatur, & conjungitur à Deo, qui suum Creatoris honorem nulli tribuet unquam creaturæ.

24. Ante lapsum Adæ autem, non erat anima sensitiva in homine: quo modo autem illa, cum morte simul in naturam humanam descenderit, id suo loco. Saltem per adventum sensitivæ animæ intravit mors, & totius nostræ naturæ corruptio, obliterataque est prioris naturæ majestas & integritas. Siquidem dum mens immediatè vitæ munia obibat, nec sensitiva adhuc esset, etiam immortalitas aderat, neque intellectum tenebræ belluinæ adhuc occuparant.

25. Adeoque naufragium homo in natura sua quidem passus est, atque irrestaurabile: sed per renascentiam, subter tribulationum calamitates, longè excellentiori modo exaltatus est homo, dum ab imagine Dei assumitur adoptatus pro filio ejus.

26. Porro est prorsus necessarium, quod omnis motus impetus primi, primique conceptus animæ, contingat in cubiculo animæ: quod etiamsi maximè sentiatur circa orificium stomachi, sitque Deus admirabilis in operibus suis, quod nimirum in membranis stomachi, uteri & menyngum, sibi complacuerit, disponere adeo admirandas potestates, quod velut quandam Reip. imaginem præ se ferant: attamen reperi Splenem inservire pro fermento stomachi, ejusque Sole, coctore & directore. Idcirco amborum viscerum conspirationem decrevi vocare Duumviratum. Nam quanquam fermentum digestivum, atque similia subsidia, videantur famulatum referre, in vitalibus tamen famulatus, ut potestatem atque vires continet, ita etiam dignitatem & authoritatem spondet: adeo ut sicut in stomacho sunt sensus, deliquia totius, atque coctionum privilegia maximè sensibilia,

manifesta & aperta: nihilominus spiraculum vitale, tam multiplicium arteriarum, tamque potenter stomachi digestiones caussans, jussit absque dualitate, dissidio aut præferentia potentiali, unam utriusque visceris fieri debere œconomiam, diversis quidem officiis, in unum scopum conspirantem, licet utrumque singulariter operi suo attendat, idcirco & loco separatum. Unicus nimirum est Duumviratus nisus, concors consertaque intentionis chelys.

27. Vicinus ergo Splen stomacho foris incumbit, quasi eundem foveret vitali arteriarum contextu. Non quidem quod arteriæ omnem dent vim Spleni: sed se habent viscera per modum Astrorum. Nam quamvis Astra à Sole lumen mutuent, inest tamen singulis peculiaris sua proprietas & agendi robur, quod in Luna est longè evidentissimum, circa maris recessus, æstus & exundationes. Esto ergo, quod arteriæ Splenis vices Solis habeant, ipse tamen Splen geminam at natalem dignitatem sibi peculiarem obtinuit, licet cordis famulitio in præparatione sanguinis & spiritus vitalis gaudeat. Ergo Splen sedes Archei est, qui cum sit organum immediatum animæ sensitivæ, determinat actiones vitales animæ, in stomacho residentis. Vix enim anima sensitiva meditatur quippiam, citra opem Archei, quia non gaudet abstracta, sicut mens, quæ in sui recessu, per ecstasin quandoque, citraque Archei, corporalisque auræ adminiculis intellectualiter multa & magna contemplatur.

28. Subministratur quoque in exorbitationibus Archei, aversio, confusio, exorbitatio, indignatioque. Ipsaque sensitiva anima, tanquam mentis siliqua, semper Archeo, velit nolit, utitur. Hinc nimirum Amentiæ omnes, (quarum aliquot tantum enotuere,) dictæ præcordiales, hypochondrioque adscriptæ. Quæ tamen ab eadem sede, ut & eodem animæ fonte, velut unici puncti læsione, promanant.

29. Remedia quoque vix extra septa stomachi, materialiter exeunt. Ideoque rara sunt, quæ ad Lienem traducantur, quod in quartanæ difficultatibus satis est obvium.

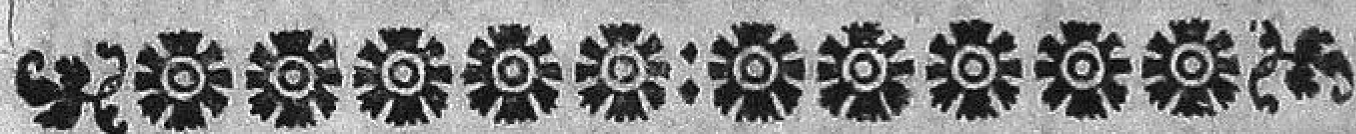
30. Mens enim immortalis, citraque conjugium animæ sensitivæ, Adamo per omnipotentiam inspirata legitur. Illudque vitæ spiraculum substantiam dicit: ideoque nec illud brutis inspiratum reperitur. Mens ergo Archeo primitus, ut organo suo alligatur immediatè, quem proinde quotidie novum, pro lubitu, è cibis sufficienter ac semper substituere poterat, ac perpetuò æquè validum, atque hinc vitam immortalem, se condignam, suscitare. Siquidem Mens immortalis utrobique præsens, cuncta vitæ munia immediatè per Archeum (quique ideo à Mente suam mutuat vitalitatem,) peragebat, qui etiam proinde rebus mortalibus quodammodo superior, excellentiorisque Monarchiæ, quàm sublunaris alumnus videbatur. Hæc sic ante Adami lapsum.

31. At quandoquidem eadem transgressionis die facti fuere mortis rei, advenit anima morti subnoxia, Mentis vicaria, & socia, cui videlicet ipsa Mens dispositiones regiminis corporis mox transtulit. Etenim primùm erat immediatum connubium Mentis immortalis, cum Archeo. Mox à lapsu, & sensitivæ suscitatione retraxit se Mens instar nuclei, in centrum animæ sensitivæ, cui per vinculum vitæ alligata est. Mens non alitur cibis, poterat cibos pro suo Archeo eligere, & præparare: qui nunc indefesso studio cogitur pro suo vigilare alimoniæ sustentaculo. Idque sensim minus minusque appositè sibi parat, & applicat, ob defecturam animæ sensitivæ durationem, & potestatem. Sic ergo de Sede Mentis, de mortalitatis occasione materiali, morborum & ametriæ necessitatibus, primum dicere debui: Siquidem quæ hic requiruntur, in Tractatu de mortis introitu in naturam humanam, ad longum demonstratur, cum explicatione Textus: *Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terra.*

32. Pro Corollario ergo. Locus animæ centralis, est orificium stomachi, non secus atque radix vegetabilium est locus vitalis eorundem. Mens sedet in anima sensitiva, cui vincta est deinceps à lapsu. Cerebrum autem, est membrum executivum conceptuum animæ, quatenus præsidet nervis, & musculis, quoad motum: sed quoad sensum, possidet in se facultates memoriæ, voluntatis, & imaginationis. Deficiente

ergo stomacho, pallores, tremores, siccitates, atrophiæ, tormina, asthma, icteri, paralyses, contracturæ, vertigines, apoplexiæ, &c.

33. Mirantur quippe Medentum celebriores, quod sæpè defectus extremi superentur non aliàs, quam per remedia stomachica, quodque malum stomachi pariat dissitos procul à se morbos. Et Moderniores stupefacti, quod potiones vulnerariæ sanarent feliciter vulnera artuum: quodque apud Paracelsum, cancer, lupus, ulcusve esthiomenum, per potum sanentur. Error ergo partes exteriores malè affectas curantium, tanquam si essent fundamentales, quique circa caput, ab inferis læsum, totam medelam transferunt, provenit hactenus, propter inscitiam Sedis animæ, vitæ, atque regiminis.

A SEDE ANIMÆ AD MORBOS.

1. *Probatur major sensus in ore stomachi, quam in oculo, aut digitis.*
2. *Ubique incoactæ Scholæ consentiunt Paradoxo de Sede animæ, licet apertè inde dissentiant.*
3. *Planctus multa Venere exorbitantium.*
4. *Vita stomachi præsidet cæteris digestionibus.*
5. *Fermentum stomacho amicum, est hostile deinceps singulis digestionum officinis.*
6. *Diversi morbi è transplantato fermento stomachi, suscitantur.*
7. *Catarrhorum decipula.*
8. *Morborum basis.*
9. *Probat id Arthritis.*
10. *Plurimi morbi fluunt centraliter è stomacho, qui è capite metuuntur, & medicantur.*
11. *Commixtio characteris morborum quorundam qualis sit.*
12. *Periapta quomodo operentur.*
13. *Probatur sedes Animæ non esse in ipso corde.*
14. *Notabilia circa characterem morborum.*
15. *Effectus pavoris, cur varient effectus suos?*
16. *Idem consideratur pro causa occasionali venenosa.*
17. *Appropriantur lumini vitali.*
18. *Objectio.*
19. *Intentio Authoris.*
20. *Dogma notabilissimum circa remediorum directionem, potentiam, progressum, &c.*
21. *Sanatio remoti vulneris, & notabilis vis alcalium, è stomacho inhibentium acores remotos.*
22. *Decepta Scholæ circa remedia vulnerum.*
23. *Alcali, potentialiter latens in herbis, rebusque aliis præstat, quæ Alcali crematorum non ita facilè.*
24. *Vulneris & ulceris diversitas in remedio, unde.*
25. *Examinatur vis diuretica in vulnerario, potentiali Alcali.*

PErsæpè os stomachi non fert manum adpositam, licet costis utrimque innisam, certo indicio, ibidem subesse sensum acutissimum ac præcisum, qui alioqui magis in digitorum extremis, ad distinguendum palpabilia requiri videbatur. At non posse pati incubantem manum, utut grato tepore obviam, neque suo pondere gravantem, idipsum prodit vitam ibidem, omnis sensationis fontem: qui tamen ut primario se sic affectum accusat, ita quoque palam facit, se esse animam sensitivam, primario nocivis obviam, menti immortali obvolutam.

2. Sed ecce ad Scholas retrospicio, quæ incoactæ fatentur, Orificii stomachi teneritudinem, sive nimis acutum, acuratum, ac præcisum sensum, causare omnem pæne animi syncopem. Hæcque sic ajunt, nec interim ad sua sese reflectunt axiomata, de corde stabilita, nec considerant quod acutus ille sensus, sic ab illis nuncupatus, nil aliud arguat, præter vitalem promtitudinem: non autem quod uni magis, quam alteri, plures vel magis aperti nervi, contigerint. Non interim semel considerarunt, vitam, sive animam illa sede hospitari: Nolentes in sacco, vel membrana, animam speculari, eamque potius in aurium cordis follibus, desideve cerebro, depositam credere maluere. Etenim etsi manus vinctas traderent, dum animadverterent in membrana uteri, vires totum turbantes, aut consternantes: nondum tamen Scholis datum est,

est, privilegium intuendi & fatendi, pariter id stomacho concessum esse.

3. Multorum quidem querelis compellebantur, stulta Venere lascivientium: quod serotino ululatu se oppressos, anxiatosque circa os stomachi plangerent. At non proin Scholæ revocarunt in dubium ethnicorum tradita, nec saltem obiter compunctæ, ambigere ratum duxere: An fortè ibidem vitalis initii lumen, sive introitus esset, qui primario lacessentibus causis affectus, primus sentiret sui incommoda. Neque enim decernitur mandatum, nisi ex aula: ut neque vitæ potestas delegatur, quàm à vitæ præside, id est, anima. Quippe exin primo manifestatur, quod nisi character ab anima sensitiva concessus, imprimatur semini, idipsum sterile sit permansurum, ac monstrosum. Non secus atque peponis flos, cui à tergo exiguus pepo non cernitur adnatus. Igitur si anima hospitaliter sedeat, unde semina originaliter suæ fæcunditatis characterem mutuant: potestates tam vitales, quam propagativas, ibidem quoque latere, est indubium.

4. Atque insuper, quod animæ sensitivæ ista sedes, nedum moderetur stomachi digestivam facultatem, & ad hoc suscitet fermenti stomachici anonymam aciditatem, eamque sinat sibi juxta legum naturæ vigorem præcidi, & termino accurtari. Verum, ipsa vita stomachi, præsidet cunctis totius digestionibus, utcunque in abditas vel etiam remotas latebras dispersis. Id nimirum animæ, singulari radiatione, vitæque suæ velut participatione, est proprium, tanquam si solo nudoque nutu, atque Duumviratus mandato, quoquoversus obedientiam, & à quovis sibi deberi cogeret.

5. Unde pariter sequitur, eundem vigorem vitalem dilatari quoquoversus: erroneoque ductu, ejusdem quoque exorbitationes transplantari morbifice, usque ad ultimos digitos. Ita nimirum hostile illud acidum, quod licet stomacho sit gratum, imò & peræque requisitum: jam tamen in fundis alienis evadat inimicum. Neque enim eminus mutuanda est probatio hostilitatis illius. Siquidem in canicularibus sat obvium, carnes, statim atque corruptionis initæ lumen subintrarunt; juscula acida dare & colore insueto tincta.

6. Ergò delato hospite peregrino stomachi, per vitale initium, ad agrum peregrinum, sequitur eo ipso statim aliquis defectus peregrinus: qui sui præsentiam, plerumque etiam statim prodit. Morbus est scilicet, qui si in venas delatus sit, errore Duumviratus male accensi, febres parit. Sin verò in habitum corporis, vel ad artus deferatur aciditas hostilis, mox adsunt diversa apostemata & Arthritidis errores. Apostemata, inquam, quæ minima materia, non secus atque spinæ, aut spicula adacta, mordicant; in pus denique, ichor, saniemve properant.

7. Hæc nimirum est catarrhorum fallax decipula, quæ Scholas usque in modernum diem irretivit, per varios humorum non exsistentium decubitus, defluxiones, casus & lapsus. Ac facilè fuit Satanæ, eo proclives mentes, per paganismum seductas præcipitasse; non secus ac Astrologi animadverterunt Lunæ ac Planetarum inexplicabilem situm, finxere excentricos secundum quid, & simpliciter, quos quidem sciebant esse vanos, atque victos ad necessitatem situum, dimetiendo repertorum. At in medendo id propinquius fuit Satanæ, sic decepisse suos, id est paganos, quod sensus ad manum esset suasor industrius, & importunus. Cui obvenire neglectum est, dum ars ad lucrum festinans trahi cœpta est. Siquidem facile è diductis, Tractatu de Catarrhis, concludi demonstrative, atque necessario, est obvium cuivis, quod nulla sit materia pro catarrhis, non locus item culinarius, in quo, aut ubi pararentur, ut neque canalis, per quem tam diversimode defluerent, etiam ad distantissimas corporis oras.

8. Quin longè facilius ac propinquius fit; (obstat autem sola semel manus tradita gentilitati, perque credulitatem sibi præclusisse viam inquirendi vera:) meditari, à principio vitæ, vitam quoquo versus continuari; à vitali quoque demum errore, spargi errores per totum, in totum quoque, vel in partem tam continentem, quam contentam. Hic denique fundamento semel præterito, irritum fore quodlibet remedii genus, à Posteris Satanico astu deinceps deceptis, temere ac frivolè excogitatum.

Quod

Quod utinam Posteri sat mecum contemplarentur, nam exin etiam magnam mortalium cæcitatem, tam in medentibus, quam passim in medicatis, facilè cum lacrymis deprehenderent.

9. Succenturiantur enim primi podagrici, accusarentque stomachum, seque ibidem primos sentire motus, ac velut agitationes febriles, tanquam præcursores accessus: solo nimirum adspectu, vitalisque luminis irradiatione conceptus, natusque ibidem acor, erroneè transfertur in seminale gluten, quod Synoniam jam appellant, estque articulorum transparens semen nutritivum, ibique copiosius depositum, ob motuum frequentiam, & ossium fortem compressionem: siquidem alias, quamprimum ossa mutuo confrictu æstuarent, & siccarentur. At foecundius quanquam multò hæc sint, Capite de Podagra, delineata: juvat tamen me planius dilatare.

10. Occurrunt nimirum diversi morbi, qui suam originem centraliter è stomacho desumunt, quorum ortus atque remedium infausto hactenus omine ignorantur. Sunt namque in concavo stomachi, acidum, amarum, falsum, nidorosum sive putidum, virulentum, insipidum, *&c.* Ac inprimis acidum, fermentale ac digestivum, sive transmutativum, non est stomacho proprium, aut geniale; verum ipsi præparatur, & inspiratur à Splenis vicina sibi ad hoc culina. Quo nimirum fermento deficiente, eo ipso, est apepsia domi, bradypepsia, appetitus dejectus, ciborum nausea, quæ febribus statim conspiciuntur vernacula atque stipata: quapropter dixit Senex: *Acidos ructus nidorosis supervenientes, bonum.* Nonnunquam etiam contingit, parcum fermentum affluere ad stomachum: inde quoque atrophiam suscitari, cibosque evadere coctu difficiles. Imo stomachus, qui ordinario sensu orbatus videtur, nec sentit nisi noxia, quotiesque afficitur indignè, à peregrinis intra se contentis: statim sub exiguitate fermenti, aquosum liquamen parit, & cum nausea extrudere satagit. Aquosum autem dico, quod subinde nil nisi mera aqua, viscida item mucilago, etiam insipida sæpè, ac non rarò peregrino acore imbuta, qui à fermento vitali sic discrepat, ut mortuum à vivo. Adeo etsi participent in gustu, longissimè tamen ab invicem distent, quod videre est in amaritudine absynthii, & cucumeris asinini, vel colocynthidis. Etenim dum potus, simulque agglutinandum alimentum in stomacho, peccant penuria, vividi fermenti, statim fatiscunt in amarum flavum liquamen, quod Scholæ hactenus fel viscus, imò etiam unum de quatuor constitutivis cruoris falsò dictarunt, nesciæ interim, quo authore & ductore, bilis in Jecore separaretur mera à cruore sibi connato, ac intimè permisto, deferreturque solitaria ista bilis (multum certè mutata à bile cruori innatante,) ad stomachum: cum non sit iter ab hepate ad stomachum, nisi per tot devia, quæ hanc Scholarum inventionem stupiditatis meritò accusent. Dum autem alimentum appropinquat stomacho, ut ipsi assimiletur, eumque alat, deficitque præ penuria fermenti, vel alias oborta in stomacho procella, statim putret, & nidore infame fit. Nam tepido loco detentum, quod jam limen vitæ intravit, susceptumque est in numerum mox vitalium: statim quoque putret, nidorosum fit, imò si mora accesserit, cadaverosum evadit. Undè cholera, lienteria, Cæliaca, &c. subinde quoque Archeus stomachi, vel fermenti acidi paucitatem supplere volens, indignatur, paritque acidum acetosum, crudele; indè orexes, itemque tormina, tam in stomacho, quam ipsis intestinis, plerumque crudelia. Sin verò acidum moderatum affluat, & superfluat cibi copia, vel asperitas, tum cibus totus amaricat, flavum istud crassumque excrementum per ejusmodi degenerationem succrescit, ac varia inde malorum seges, in diarrhœam succensa oboritur, nisi totum simul statim dejectum sit. Nonnunquam etiam Archeus stomachi concipit furorem, accenditurque sponte propria, sic ut acor non in cibos feriat, sed errabundè ipsum Archeum inficiat. Tum scilicet concepta est Arthritis, & Archeus per totum diffusus, proximè tamen sua aciditate afficit synoniam; sive semen crudum, proximè assimilandis ossibus adjudicatum, ideoque intra juncturas depositum. Contaminat verò synoniam partis debilioris in robore naturæ. Censeturque ideo Arthritis, pro lubitu,

partem

partem quam apprehendit, eligere. Et quia acor ille, in stomachi centro susceptus, per Archeum ad remota dispergitur: ideo falsum est, defluxiones à capite, per nervos ac venas propagari. Sic nimirum ingentia ventris tormina, partium synteresi, acorem in stomacho proritant nocuum, qui dein manus pedesq;, non raro portento, contractura vibrat, itemque mox dein quoque paralysi resolvit. Indebitus itaque stomacho acor, si alimentum roridum, spermaticumque ejus sumen apprehendat, utut tenuiter, vertigines proritat, eoque turbidiores, quo hæc magis posticam ejus partem aspiciunt. Apoplexia verò suboritur, dum alieno planè motu, ac hospitio, à cavo stomachi, in venas ejus intrat mucilago insipida circa orificium, servatque lateris sui rectitudinem, magnamque à minori distinguit, carentia, vel præsentia virulentiæ.

11. Est autem plerumq; chronicis ejusmodi morbis, character aliquis sigillaris. Sic nimirum podagra profluit sæpè à parentum initio, in prolem, ibidemque plurimos patienter exspectat annos, antequam illius fructus proprius suam nanciscatur maturitatem. Ergo in initiis vitalibus, & radicalibus organis stomachi, (quæ sunt ipse Archeus localis, sive insitus,) hæret posthumus ille translatusque hæreditario jure character podagricus. Ac consequenter pariterque etiam, qui per vitæ inordinationem sollicitatus acquiritur, sedet is in Archeo orificii stomachi, qui dum tædio affectus, hospitis peregrini insolentia, sese acuit pro ejusdem expulsione, atque inde etiam fructus apoplexiæ emergit. Nec est enim character ille podagricus silens, materialiter aliquo intus depositus nido, segregatoque stabulo in plicis aut rugis stomachi exceptus, tanquam Tartarus aliquis exoticus adhærens. Sed est in ipso vitæ Archeo concreditus character. Fingamus nempe suppositi proprietatisque unitatem, qua character ille, ad podagram, apoplexiam, vel epilepsiam jacet tumulatus, excitaturque statis stationibus maturitatis propriæ, vel commovetur quibusdam assumtis cibis, vel odoribus. Dein consideremus acorem naturalem stomachi jam degenerem, itemque teneritudinem orificii ejus, syncopes & epilepsias suscitantem, (quæ nil testatur, præter facilem sensum, læsionem, passionem, ac perturbationem vitæ, adeoque præsentem hostem, à rebus plurimis tumultuantem:) itaque si excitetur acor præter naturam, qui commisceatur Archeo, cumque hic præsit digestionibus singulis, radialiter defertur acor iste ad peregrinos lares, quibus est totus hostilis: atque inde Arthritis prosilit. Sin verò cibo aut potui connectitur, adsunt dolores colici, tormina, aliæque partium exorbitationes occasionaliter. Quod si verò acor stomachi degeneret, seque associet veneno opiato, cum penetratione versus sedem animæ, statim adest epilepsia. Sin autem suboriatur mucilago putida, ad amarorem prona, vertigo, & fortius insurgens, apoplexiam suscitat. Nec etenim opportunum est, præcisè illa invicem distinguere, dum materiam sive occasionem exhauriri præstat.

12. Saltem quædam externa periapta custodiunt à casu, & accessu epileptico, quod signo est, vel impediri fructum characteris, vel applicationem occasionis, ad Archeum: utroque scilicet modo præpediri, extingui, vel annihilari nocuum, ne Archeo commisceatur. Quinimò ut Vegetabilia plerumque solent hyeme dormire, ac velut excitari sub ver, ut gemmam, frondes, flores, aut fructus edant: ita character podagricus, epilepticus, &c. stata quoque periodo concitatur in maturitatem, nisi anticipet eam importunitas proritantium. Saltem vertigo, & apoplexia, &c. quanquam intra occasionales causas referantur: sedent tamen proximè intra ipsum vitæ nidum, in Archeo, qui nimirum insitus est ventriculi orificio. Quam facili enim compendio, per appensa, Caducus suspenditur, ac detinetur? Eo quod impeditur causæ noxiæ in animam sensitivam introitus.

13. Est nempe penetratio causæ noxiæ in Archeo latitantis, ad intrò, quæque idcirco Mentem prorsus tollit: Cordis scilicet pulsum quidem relinquit, at sensum, imaginationem, omnemque animæ principem potestatem ita pessumdat, ut pro illo spatio planè sublatæ videantur. Unde &

stylo ferreo notandum, animam ita pessumdatam non habitare in Corde, nequicquam titubannte.

14. Podagra autem, sicut extrorsum tendit, ita character ejus non tam penetrale, sive sedem animæ, quam Archeum digestionibus præsidem, affectat. Quæ ideo contingunt, eò quod character podagricus hæreditarius, ab generationis initio, & dudum ante empsychosin fœtui inustus est: Ideoque solum spectat Archeum, non autem animam, qui solus totum in se onus tum sustulit. Ille verò, qui per vitæ exorbitationes, podagræ character acquisitus est, tametsi annoso viro advenerit, servat tamen naturam suæ proprietatis.

15. Unde manifestum fit, cujusvis morbi characterem esse promiscuè, in animæ sensitivæ gremium admissibilem. Adeo ut sicut pavor ingens plures fecit epilepticos in vitam: ita consimilis pavor plures à podagra deinceps reddidit immunes. In uno scilicet pavor generavit in syndesmo, vitæ, & animæ sensitivæ, characterem epilepticum: qui pavor necuit; uno vel altero gradu dimissior, & exterius, characterem podagræ, eumque reddidit vel congelatum à pavore, vel saltem oppressit ejus radicem.

16. Atra bilis apud Hippocratem, (quæ cum nusquam unquam exstiterit, pro effectu bili illi tributo, est sumenda,) in præcordiis subsistens, (sedem enim animæ sive Duumviratum respexit, nondum notum:) si in corpus spargatur epilepsiam provocat: sin vero in animam, dementiam. Fuit nempe ista primi seculi planities, quæ res quidem candidè trutinabat: sed defectu luminis superni, non adivit ad rei fundos. Sunt quædam simplicia, quæ citra sensualem abhorrescentiam; quæ suo esu pariunt veram dementiam, alia verò somnum faciunt, quædam quoque dementes in vitam, alia autem tantum deliria, velut ebrietates quasdam proferunt; Ad quorum quoque paritates, velim characteres morbidos computari. Utpote nedum assumtis hostilibus ejusmodi rebus, sanitas, Mens, aut vita alienantur: sed intus conceptis, partis procuratisque materiebus noxiis, vel etiam solis characteribus, introducuntur invitam, aut vitæ organum Archeum, diversæ proprietates. Estque nedum bonæ, Patrum aut Avorum inclinationes, in semen propagatæ: sed & morbosa quædam seminaria, qualia in simplicibus, velut nobis comminata, connascuntur.

17. Quæ quidem ut animadversionem seriam merentur: ita multò magis, quoties illud hostile ac morbosum virus diversimodè copulatur, nunc fermento stomachico, nunc Archeo insito, tum demum spiritui arteriali: non rarò quoque radialiter ipsi vitæ, quæ nimirum nil nisi lumen centrale est, à radiali quoque lumine quovis penetrabile. Sic videlicet, lumen vitale animæ sensitivæ, penetratur à copulato sibi lumine peregrino, non secus atque lumen, trans vitrum coloratum, tingit lumen simplex in pariete. Equidem in Monarchia vitalitia, quæque descendit à Patre luminum, sunt lumina ista viventia quæ aliàs in simplici solari, aut in lumine colorato lucent, tributo prorsus caduco. Estque combinatio luminum viventum, planè vicissim tolerabilis nedum, sed & in invicem activa. Adeo ut hinc conspicuum sit, quod Pater luminum frenos cohibeat vitæ, totiusque naturæ. In arteriis itaque lienaribus, vel in ipso parenchymate illius visceris, jam inusta est proprietas (quam characteristicam morbi voco) vel demum in ipsa stomachi membrana, venis, nervis, sive etiam in corundam Archeo vitali, quæ proprietas sese in animam sensitivam per intervalla propagat vel continuo fomite translucet, cogitque animam istam sibi fore pedissequam. Adeo ut anima ipsa, ejusve vita, aut Archeus vitalis, per vices sollicitata efferantur in aliquem motum furoris, amentiæ, syncopis, vertiginis, epilepsiæ, apoplexiæ, paralysis, contracturæ, &c.

18. Accusabit (sat scio) pars adversa, discendi incupida, nebulam quam spargo, dum ad vitam, ad lumina vitalia, sive ad mundum invisibilem, ubi Pater luminum præsidet, hæc sublunaria detorqueo.

19. Sed quæso reminiscantur, hanc esse viam rectam, quæ aliàs à priori investigari nequit. Sciantque, vitales motus non nisi cieri, & dependere à vita. Sive interim vitam nostram contem-

contemplemur, sive demum vitam, vitalesque proprietates, quæ nobis morbosæ, mortales, ac exosæ appareant. Equidem ubique intueor nisi bonum commune proximi, aperire fenestras, quibus lumen naturæ hactenus obscuratum, adventare queat in Scholas, & feliciora me ingenia. Submovi propterea complexiones qualitatum elementariarum, itemque humores, tartaros, atque hujusmodi somnia Scriptorum: optarem in vicem illorum, introduci veram naturæ cognitionem, nostrique, indaginem. Denique catarrhos de medio sustuli, ut vana figmenta, fractosque baculos, quibus innisi fuere mortales hactenus. Adeoque quicquid hos decepit, fraude doloque defluentis humoris, tanquam causæ morbificæ, id totum in fructum atque productum causæ vitalis referendum esse: quodque materialiter è capite defluere, putatum est in Scholis: id à sede animæ vitali jaculari, sagittari, radiari, & propagari, communi Archei ductu, vel vitæ participatione instillari. Bone Deus, quantum dissentio ab Antiquorum traditis? Utinam sint, vel saltem utinam facias, qui me capiant, & ditiore talento spem ægrorum foveant! Sed tu Deus, o facies in his, juxta beneplacitum tuum, cui omnia & singula, quæ habeo, scio, video ac possum, totaliter refero & offero.

20. Redeo ergo ad orbitam: Inprimis herbas vulnerarias operari virtute cujusdam innati alcali, aliàs ostendi. Docui nimirum Mercurium, tam præcipitatum, quam sublimatum, facilè revivificari, imbibito per bullitionem succo clarificato vulnerarium. Undè consequens, herbas excellentiores in hoc gradu esse, quarum succus ille bullitus cum præcipitato, & dein ablutus, facilius atque copiosius Mercurinm revivificaverit. Quapropter & in medendo præcellit lapis cancrorum, si cum vino, quam si in aqua potetur; eò quod is lapis in vino, facillimè vim atque saporem lixivii induat. Nec quæso proinde horreat Medicus vini usum in vulnere, febri, &c. Nam eo ipso, ut sapit alcali, vini vires atque proprietatem amittit. Sic nempe propinatur feliciter alcali è tilia, non secus atque pulvis ille cancrorum. Invitavit nos enim Dei bonitas, ut propter raritatem, qua pauco spatio lapis iste subsistit, mortales trahantur in admirationem illius, atque inde etiam discant vires, trutinentque proprietatem æquè mirabilem qua vulneratis, contusis, ac ex alto præcipitatis proficit.

21. Mirumque hic elucescit statim, nondum explicatum. Quod nempe sanatur vulnus in pede, etiam & crure, sive in maximè remotis ab ore partibus: quorsum tamen nullum alcali accessum impetravit unquam. Quatenus scilicet alcali hujus lapidis corrigit acetositatem, quæ in membris extimis, sive habitu corporis accensa est, & parata accendi. Neque enim à stomacho transit vis alcali, per venas, usque in digitos pedum. Sed neque eo admittitur, & quanquam admitteretur, non tamen posset per prævias digestionum quæstiones, atque examina, pergere libera, & infracta. Nemo enim est, qui hoc nesciat, mihique non permittat, quæ dixi. Ergo inde prorsus liquet, quod alcali istud, etsi non vadat materialiter usque ad habitum corporis: attamen sufficiat, ut sui proprietatem radialiter eo usque dispergat, modo in stomacho, digestionum fonte, vitæque Archivo, acididatem vetuerit. In quo manifestatur vis stomachi in omnes digestionum familias.

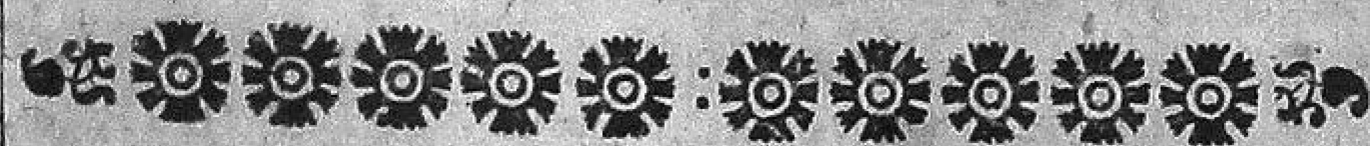
22. Quapropter à contrario sensu, percepere quondam, quod vinum, quia facilè nobis intùs acescit, accendat atque pervertat vulnera, nisi adhibito vulneraro alcali, vis ista acida vini mitescat. Siquidem vulneris detrimentum, internus & fermentalis solus acor est, quo absente, festinant labra continui concurrere. Quapropter Scholæ deceptæ, universaliter vinum vulneratis vetuere. Quod hodie usus remedii vulnerarii, in Scholarum dedecus improbavit. Nec materialiter enim vadit alcali ad longinqua, ut acorem inhibeat: cum nec quidem ad lienē, quartanæ sedem, penetrare queat. Sufficit itaque, quod in stomacho, digestionum omnium Rectore, acorem cohibeat. Non quidem quod fermentum acidum stomachi pessumdet: sed quatenus corrigitur, impedi-

pediturque fermenti translatio ad longinqua. Quod & ipsum confirmat præfatum paradoxon, nempe, quod digestio stomachi præsideat mille culinarum digestioni particulari: Dein quod materialiter non fiat alcalium peregrinatio.

23. Ac præstet alcali horum lapidum potare, quam calcinata conchylia: eò quod etsi juvent, sitque alcali longè in calcinatis potentius; attamen quia sub actuali vigore, fermentum stomachi vitiant, vel saltem inclinant: ubi lapis cancrorum, non tam in fermentum, quam in fermenti productum feratur.

24. Obvia quoque ratio, cur lapis iste, illique herbæ similes, sanent ingentia etiam remota vulnera: ulcusculis tamen in gula, laringe, aut vesica nequicquam opitulentur. Nam & hinc confirmatur, quod omne vulnus statim acescat, si impediatur quoque acor, è stomacho vitali digestione ad vulnus diradians, remedio esse. Sed quia ulcus non suboritur è stomachi acore, sed ex proprio Archei partium vitio, & suscepto contagio. Quod etiam proinde non sedatur assumto alcali: & arcanis opus est, quoquo penetrantibus. Cibi namque, potus & pharmaca, vim suam amittunt circa primam stomachi digestionem, nec altius vadunt aut feruntur, quia tantum nutriunt simpliciter, atque ideo omnem larvam nutritioni horridam, ibidem exuunt, & planè despuunt, vel alioquin in excrementa mutantur. Atque sic etiam inutilia fiunt conceptæ sanationi.

25. Quod si verò lapis cancrorum sit diureticus, non est, quod proinde sperandus sit adventus ejus, usque in vesicam, aut quod vis ejus maneat intacta, & infracta. Absit. Sat enim esto, si lapis ille totum potum spoliet vi acescente: quippe quæ sola est, utut minimum ejus in lotio deferatur, pariendi stranguriam, dysuriam, ardoresque Lithiasi familiares. Acor enim, tametsi à felle sano optimè subigatur: attamen tantillum ejus, potest hostile esse in lotio, partibusque illi subservientibus, non minus residuæ toti digestionum familiæ. Nunc tandem redeo ad jus Duumviratus, ut constet, quo pacto anima in suo corpore sua mandata diversimodè exerceat, agatque per modum jussus, moderaminis, regiminis, ut etiam truculentiæ, furoris, & tyrannidis, nec ad hoc indigeat canalibus, ventis, vaporibus, fuligine, ac omnium minimè ope calorum, frigorum, & defluxionum. Scholæ cernentes effectus Duumviratus, singulisque causas nectere arbitrantes, cuncta in ardores, vel humores, horumque decubitus transtulere, quasi ea quæ in nobis naturaliter obveniant, tantum per urgentem ponderum, calorum, humorumque imaginariorum necessitatem contingerent. Cumque ab anima, à viribus viventibus retrocesserint ad artificialia, vel demortua Matheseos exempla, tandem frustra se operari cum admiratione invita experientia, & solita vulgi observatione, plerosque morbos in catalogum incurabilium, vel numerum sponte sub cura culinæ sanari solitorum, quieverunt, modo venam & alvum aliquoties usque in necem, vel spontaneam lassationem ægrorum deseruissent. Ac postremò plerumque Agyrta, vel annosa anus curat, quos ipsæ Medentum experientiæ deseruerant.

JUS DUUMVIRATUS.

1. *Illustratur Alphorismus Senis.*
2. *Epilepsia & Mania probantur è Duumviratu prodire.*
3. *Somnum è Duumviratu esse.*
4. *Argumentum contra capitis prærogativam.*
5. *Idem confirmatur ab invito Galeno.*
6. *Subterfugium Scholarum pro capite.*
7. *Quid Sexus singuli tribuant generato.*
8. *Vegetans potestas in & ex Duumviratu.*
9. *Fœtus diversimode vivit.*
10. *Phantasia cerebri statim interit, nisi ab inferis foveatur.*
11. *Anima cur dicatur in sanguine.*
12. *Conceptus ascendentes ex hypochondrio cernuntur statim in vultu.*
13. *Probantur primi conceptus, formari in sede animæ.*

Hippocratis est: *Quibus vena fortiter in hypochondrio pulsat, iis mox mens ægrotat.* Frequentissima enim est arteria lienis: ejus tamen pulsus non est manifestus, quantisper rectè valet & imaginatur. Dum autem perperam, mox forti pulsu, usque in aurem sinistram, non rarò etiam ab assidentibus audibili, amentiam denunciat. Id verò in spina digito impressa liquet, cujus pulsus antea ignotus, mox dein ante digiti tumorem molesto duroque pulsu agitatur. Ergo è liene spinoso denotatur prodire amentia.

2. Idem Senex atram bilem in præcordiis statuit, (nomen enim præcordiorum, sonat stomachum cordis vicem subire:) & inde præsagit epilepsiam, si in corpus: amentiam verò, si in animam subierit. Ergo utramque mentis impotentiam è præcordiis desumit. Vigent autem potissimum, ubi earum causa occasionalis præsto adest. Adeoque testantur Scholæ, ubi officina amentiæ latet, ibidem quoque in sanitate, recti judicii esse sedem, juxta axioma: *Est functio vitiata ejusdem partis, cujus est in sanis functio integra; & contra.*

3. Etenim Amentiæ omnes, (exceptis soporũ sororibus,) tollunt vigilias, certo argumento, quod somnus, sopor, vigilia, dementiaque eodem

dem degant hospitio. Utpote somnus, vigilia, phantasia, somnium, sunt potestates versantes circa idem subjectum, fiuntque eodem organo, & hospitio. Fateor quidem somnum, vigiliâ posteriorem: sed istud non arguit subjecti hospitii varietatem.

4. Indubium est namque, quod in momento cesset omnis Mentis operatio per suspendium &c. Itaque si caput esset proprius imaginationis locus, perseverarent Mentis operationes, quæ tamen intercidunt, statim atque lux ab inferioribus est denegata.

5. Galenus proponit cinerem; è combustis cancris contra rabiem à cane profectam. Quæ rabies, in concupiscibili, sive metu liquidorum æstuat; undè illi nomen Hydrophobiæ. Ergo rabies jacet in parte concupiscibilis potestatis. Nec enim lixivium è cancris, ad cerebrum deferri est aptum. Nihil enim eò vadit, quod prius in stomacho non sit transmutatum, nec itur ad 5 aut 6, nisi per primum & secundum. Itaque est illa rabies per intervalla, oblato nempe poculo, in concupiscibilem furit, nemo autem potuum concupiscibilem cerebro dicavit. Ergo dum canis rabidus Doct. Baldi digitum momordit, istud virus à digito in stomachum serpsit, tanquam primum animæ sensitivæ organum. Ut etiam ad Splenem sibi convexum: quorsum lixivii illius remedium, ut passioni hypochondriacæ subjectum sit.

6. At ne detrahant Scholæ dignitari cerebri, concedunt istam amentiam habere quidem terminum à quo, in liene: terminum tamen ad quem, volunt esse intra cranium. In quo nil dicunt excusabile. Nam saltem etsi cesset pro tempore dubium: sufficit, quod in termino à quo, sit primus motus vitiatæ phantasiæ.

7. Respondebunt ocius: causam humoralem atque occasionalem in liene non accusare, proinde fabricam imaginationum fieri debere extra caput. Sed mox pluriuni argumentorum robore id sensim propalabo. Petrus Bor Christiani, in annalibus Belgii, refert, anno 1564. Bruxellis suem peperisse sex fætus, quorum primus (qui generando enim ultimus, semper primus paritur à brutis) haberet caput, vultum, brachia, & crura humana, à collo verò totus corporis truncus suillus esset. Sus enim, mater erat indubia. Ideoque Cor, Splen, & reliqua etiam vegetativæ organa, matri similia. Ergo etsi caput hominis illi esset, solam dumtaxat habuit animam sensitivam. Est nimirum monstrum Sodomiticum matri magis simile, quam patri. Sic ex ove matre, & patre hirco, prodit agnus, qui præter lanam, & caudam, cætera ovina habet. Sic mulus patre asino, & matre jumento. Sicque equus è tauro & jumento. In cuniculis septem demum, à patre glire & cuniculo matre, nil præter caudam, patranti erat simile. Si ergo monstrum istud suillam animam habuit, sequitur ergo anima conditionem non quidem capitis, sed inferiorum membrorum, Ipsaque prærogativa animæ phantasticæ, habitat in Duumviratu, quanquam caput sit pars conductrix conceptuum formatorum in inferioribus, sit nimirum in corporis centro, ac meditullio.

8. Demonstravi enim alibi, Splenem inspirare fermentum digestivum stomacho: Id est dicere, lienem vegetationis exordium. Potentiam vegetantem autem, esse animæ sensitivæ, id est, Duumviratus. Siquidem non est singulariter anima vegetans: sed est potestas vitalis, animæ æmula.

9. Fœtus autem vegetatur ante empsychosim, solo influxu participationis è matre, quamdiu ejus velut est pars integralis: sed mox ab animatione propria vivit culina. Ideoque sola est anima sensitiva in brutis. Quæ quia est & in homine, illique est Mens alligata, idcirco conceptus animæ sunt primi in sede animæ, qui fortè etsi depurentur in capite, non tamen fontem negant suum.

10. Imo tametsi in cerebro recuderentur, non tamen ad hoc motuum successione, ab anima in caput, opus habent, tanquam peregrinatione. Nam voluntatis, quàm conceptuum sunt crassiora longè imperia: attamen concepto vix motus mandato fidicinis digitus, celerrimè illud exsequitur. Itaq, actiones Regiminis, non interrupta luce radiant in objecta sua. Ideoque discursus suis officinis adæquatus, utrobique leges sumit, ac vicissim alias statuit. Laxa alioquin ac confusa sunt cerebri phautas-

tasmata, si Splenis noxa intercurrat. Quod patet in suspendio, delirio febrili, hypochondriacis, rabiosis, apoplecticis, epilepticis, &c. Undè sat liquet: Cerebrum obedire deliro Duumviratui.

11. Veritati namque maximè est consentaneum, quod sapientia carnis & sanguinis (quæ est animæ sensitivæ) situm suum habeat in viscere omnium maximè sanguineo. Idcirco in Sacris legitur, animam & vitam esse in sanguine. Etenim si viscus lienis, ejusque substantiam attendas, censebis ejus parenchyma esse cruorem noviter grumefactum, pelle obductum, tamque multiplici venarum & arteriarum contextu locupletatum, ut non sit aliud in toto viscus, quod in subdecuplo totidem arteriis dives sit. Cerebrum vero, in tota vix sui mole, venam, aut sanguinem aut parcè, habet. Menynges quidem, sive cerebri opercula, suas habent venulas. Ac licet in sinu cerebri, vas sit arteriale, transpirandis spiritib9 in corde laboratis aptum: Cerebri tamen moles ferè tota est exsanguis. Non mirum est ergo, Splenem, sub hospite exotico, peregrinas formare ideas, & conceptus alienos. Cujus hospitis expulsionem dum lien meditatur, fortem pulsum excitat, prout adacta in digitum spina, præsentem exosumque hospitem nunciat.

12. Observavi enim seriò oculos, torvumq; vultum hypochondriaci, statim quoties stultos primosque conceptus mihi referret: quem dum à delirio incepto interrumperem, ac statim eo ipso oculi ac vultus, in pristinum sanitatis redibant. Mirabar compatiendo, tam celerem totius vultus, toties repetitam, tantamque innovationem, ab actione inferioris regiminis, in arcem cerebri propagari. Porro neque enim dumtaxat rudes atque incompositi conceptus, splenis sunt: sed saltem & consopita cerebri intellectione subter somnia, non spernendum donorum lumen, Mentem attingit. *Et erit in novissimis diebus: effundam de spiritu meo, super omnem carnem, & prophetabunt filii vestri, & filiæ vestræ. Et Iuvenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somniabunt somnia.* Nimirum significativa. Nox nocti indicat scientiam, si vigil prædiscat cogitata sua à rebus, loco, motuq; subducere.

Act. Ap. cap. 2. vers. 17.

13. Non etiam gratis asserui primos conceptus perturbationum sentiri in præcordiis. Quandoquidem si esurienti adfertur triste nuncium, statim perit appetitus. Ergo nuncium, & appetitus, in idem cadunt hospitium. Docui etiam alibi, stomachum hepatis, non esse insignem aliquam cavitatem, intra suum viscus patulam: sed ipsas mesenterii venas, esse sanguificationis thecam, in quam jecur prima sanguificationis radiat spiracula. Lienis verò stomachum esse ipsum stomachum, quem ideo amplectendo fovet, ut digestionis Vulcanum illi inspiret. Splenis tamen alius est & proprius stomachus, multiplici arteriarum tortuositate admirabilis, quo lien sibi soli coquit. Sub qua digestione, minimus error si irruat, splen digerendo cessat, debitaque stomacho externo fermenta denegat. Quod in febri evidens est, dum loco acidæ digestionis, obveniunt testes ructus nidorosi, putredinis cujuspiam æmuli. Cerebrum quoque sua insensibilitate, lienem, ut & Menynges cerebri, ipsum stomachum hac in parte referunt.

14. Actio namque stomachi potestativa est, & Cordis vicariatum in se habet, ejusque munia, invitis Scholis, exsequitur. Nec enim splen anfractuoso, vitali, locupleteque arteriarum numero, suis floret conceptibus frustra: sed quoties suos conceptus alterius alimenti deliciis sopit, dat ab opere inducias: id est, somnum. Quæ si minus perfectæ fuerint, vel nimia solicitudine stomachi turbatæ: somnia quoque profert confusa.

15. Nemo Medentum hactenus dubitavit, quin ephialtes, sive Incubus suscitetur è præcordiis: Advenit enim plerumque, sumpta durioris cibi largiore cœna, vel alias laborante stomacho: ideoque id contingit, non quidem cubanti latere dextero; sed tantum dormienti in lumbis supino, vel saltem latere sinistro, dum scilicet penè est dormitum satis. Sentiunt namq; obscurè, ratiocinantur, putant se manibus tangere, & oculis videre: non tamen se movere valent. Sentiuntur enim audiri, & sentiri oppressiones. Alioqui dormiendo, alii (etiam ægroti) se movent liberè. Est nempe onustus, ac oneratus stomachus, ejusque nondum abso-

absoluta concoctio, ideoque contingit sinistro latere cubantibus, quorsum nempe os stomachi contortum est. Unde inprimis obvium fit, & stomachum imperare motui, ac præcipuè in hoc somnum, somnia, simul & motum moderari. Sunt nempe somnia incubi, semper ferè eadem, ut & movendi impotentia, quamdiu stomachus sic malè affectus, somno distenditur.

16. Scholæ enim causas incubi assignant, crassos vapores medullam spinalem invadentes. Et quidem invehuntur in vapores, ob momentaneam noxæ illius solutionem. Nam si protinus expergefiant somniatores, statim quoque cessat incubus.

17. Adeoque ad lubitum excitantis, vapores illi cessare deberent. Deniq; obaudio in plerisque causis, morborum accusatos vapores crassos: ego hactenus fateor, me nunquam 50. solidis annis distillationum vidisse adhuc vaporem crassum. Sunt quidem exhalationes corporeæ, in quibus res volatilis sublimatur, scanditque ad latera vasis. Sic nimirum è sulfure, auripigmento, lignis, arsenico, sale armoniaco, caphura, urina, itemque è mercurio, plumbo, cadmiâ, ære &c. crassæ fuligines sursum ascendunt; sed vapores, aqueos scilicet, crassos nondum vidi aut novi, nisi inter Academicos, vaporum ignaros. Imò utcunque crassi essent, saltem ad excitatoris lubitum, aut crassitiem amitterent, sistereturque calor extemplo, qui ejusmodi vapores excitasset. Utrumque sanè ridiculum. Denique medullam conjiciunt affectam, ob denegatum in somnio motum. Adeoque ad excitantis lubitum, omnis affectus medullæ, omnisque oppilans vapor cessaret. Quod æquè frivola incogitantia plenum. Sed quomodo supinus jacens, vapores crassos mittet è stomacho in lumbos, atque medullam, intra vertebras conclusam, & membranis tectam? quo nempe aliàs ne ventos tenuiores penetrare ajunt? Potissimum quod talis cubantis situs, sui natura vapores è stomacho potius in intestina proscriberet, vel sursum trans stomachum in umbilicum efferret, quàm deorsum ad medullam clausam, intestinisque oneratam? Quid commune intercedit loquelæ cum spinali medulla? Curve vapores crassi è stomacho petent dumtaxat nervos recurrentes? Incubus enim nedum audire facit internos susurros, & discurrere permittit, etiam pavere: sed etiam audiuntur externa, vera, & apparentia. Linguam autem movere nequit, quantumcunque alii somnia inter loquantur. An fortè cogitant Scholæ, motus linguæ fieri è medulla spinali? Vapores crassi illi longè diversi ergo erunt à somnialibus, linguæ usum & motum, imò totius corporis non impedientibus. Etenim dúm nervos intendunt, ut darent immobilitatis causas, ipsæ Scholæ evadent mutæ, & immobiles, dum nunquam intelligent quæ dicunt, ut neque, qualiter isti crassi (id est, impossibiles vapores,) penetrabunt stomachum, abdomen, venam cavam per dorsum cum pulsante comite arteria extentam, itemque ligamenta vertebrarum. Et quomodo ista ad momentum silebunt, pacabuntur, atque cessabunt, si fortè excitetur, qui Incubum patitur. Rectius sanè didicissent actionem regiminis Duumviratus, impedimentum nempe stomacho oblatum, solo sui vitali regimine, absque vaporibus, aut tubis, turbare cerebrum, nervos, conceptusque primos vitiare: quatenus interrumpit lienis solatia. Sic nempe accidit apoplecticos, & paralyticos edere, audire, dormire, &c. non posse tamen loqui. Scholæ enim accusant recurrentes nervos oppilatos. Cur ergo Incubus non potius hos nervos, quam spinalem medullam aspexerit? Cur remedia pro Duumviratu, juvant apoplecticos, vertiginosos, gradi & loqui nescios, ipsis inquam pharmicis in cavo stomachi adhuc præsentibus: nervis autem recurrentibus & capiti evanida? An fortè pica, ante sermonem nervos istos habet constipatos? An vacca linguam exserens mobilem in nares, habebit linguam ligatam? nervisque caret recurrentibus? Vel aliàs, frustra habebit, si perpetuo & naturaliter obstructos. Jussus quidam voluntarius à capite defertur ad linguæ nervos. Id quadrupedi denegatum; non autem quibusdam volucribus: item illud non prima vice, sed sensim consueta itione. Hunc autem jussum non dimittit apoplecticus ad executionem, quia stupet propemodum ut quadrupes.

Equi-

18. Equidem conceptus asini, permittente Deo, semel ad ejus linguam transivit. Non quidem, quod asinus esset Angeli organum. Nam tunc judicia Dei: non autem proprios conceptus locutus esset, nec esset de verberibus conquestus.

19. Occasione asini, dicam mea. Sedebam Anno 1643. pridiè Kal. Januarii, scripturiens clauso cubiculo, erat autem frigus ingens, & jussi adferri testam prunis accensis, ut quandoque rigiditatem digitorum solaret. Advenit filiola, quæ statim ut redoluit noxam, testam abstulit, & nisi supervenisset, suffocatus perieram. Nam statim sensi circa os stomachi minitatam syncopen, surrexi è museo, dum foras pergerem, cecidi instar baculi recti, & pro mortuo ablatus sum. Erat enim duplex affectus, unus contusi occipitii, qui suffurabatur gustum & olfactum, auditum autem obtenebrabat. Alter erat syncopticus, è stomacho proritatus. Primis diebus enim rotabat vertigine caput, quoties in latus aspicerem, multò magis si sursum. Putavi id mihi è concussione casus, nudo occipite repentè & ex tota statura in durum lapidem advenire. At paulatim certior factus sum, multisque diebus penes me cuncta revolvebam. Scivi itaque tandem, quod vertigo è stomacho prodiret, & ibidem eadem radice, qua syncope provenerat, ali. Nam aliquot cibi istam mihi vertiginem promovebant, & peculiariter circa vesperum, dum nempe nondum cocti essent, adeoque idem Incubo contingere, à concoctis propemodum cibis: Memineram quoque quoties mare transfretassem olim, etsi rectè valerem, & edacissimus essem; tamen multos dies postmodum rotabat, vacillabatque caput, donec leviculo vomitu abrasissem sordes è stomacho, quibus Idea illa rotans, est impressa. Comperi enim, quod vertigo comitaretur nedum cibos noxios, sed insuper horam fermè absolutæ digestionis, quodque assumto cibo, & vino moderato, statim semper mitigaretur vertigo. Quinimo dudum inde, quantum vis liber penitus evasissem, nihilominus esu quorundam ciborum, recidivam patiebar circa vesperum. Experto ergo, (ut dici solet,) credidi Roberto, omnem vertiginem ab inferis scandere, citra vaporem aut fumum: sed per solum actionis regimen, caput auscultare stomacho. Et quod amplius est, sub vetigine quæ casum minabatur, discursus omnis rotare incipiebat, qui statim assumto vino, restituebatur. Adeoque comprehendi non quidem cibum in stomacho relictum: sed primarium syncopes fomitem, suscepisse ab indignioris cibi labe, nocuam impressionem. Unde per sulfur Vitrioli quoque immunis factus sum.

20. Alibi rectorem Pylorum cum suis dignitatibus exposui, quò constet, stomachum undequaque omnique angulo esse sedem animæ. Ita tamen, quod sicut os stomachi præest, atque dominatur capiti, ac principibus facultatibus: ita & Pylorus inferioribus imperat. Observavi namque atrociorem colicam transire nunc in paralysim, aliàs verò contracturam manuum, pedum, brachiorum & crurum peperisse. Vidi quoque stomachi dolores, præ dolorum acerbitate, motum omnem abstulisse, & affectum Tetano similem causasse, quem rustici nostrates in jaculationem, tanquam à Sagis suspectam & immissam, (Geschor,) vocarunt: Easque non rara passio Ischiatica comitatur. Quorsum vidi venæ sectiones, solutiva item, enemata, emplastra, unguenta, cauteria, atque similia adhibita, & evanido eventu. Conatus enim obrisi illorum, qui ad posteriora, sive producta remedium sancirent, præterirentque fontes è Pyloro scaturientes. Observavi namque semina minora calida plerumque procellam sedasse, eo quod Intestinorum Archeo intimo ac domestico remedio succurrant, eumque indignatum placent. Quocirca lectorem moneo, advertat Scholarum cespitationes, suis catarrhis, ac pituitæ defluxionibus in sacram inscitiæ anchoram tribuentes. At certò notatu digna est Historia. Quinquagenarius herniosus, vinculi incuria enterocelem passus, quæ ad capitis magnitudinem mox increvit, & induruit mirum in modum. Tota nocte lacte & stercore vaccino fomenta calida renovabat, ac reponere tentabant. At frustra: siquidem unicum durum tuber, instar ollæ continuum evaserat, tollebatque spem regredi posse, per foramen decuplò minus. Obtulimus ergo haustum vini semel

ebulliti cum seminibus contusis, (Anisi nempe, Carvi, Fœniculi & Coriandri ana,) & statim emollita est durities, & passa est hernia retro impelli. In quo strenuè consideranda est durities cum tanto tumore. Quæ nempe non vento, nec stercori suam exsistentiam debebant. Sed durities Pyloro subest. Ideoque non videbatur corpus contiguum, ex ductibus Ilei: sed continuum unicum videbatur. Dein non cadebat Ileo decumbenti, nec proruebat spontè in tantam molem: sed eo à vi regiminis potentiore protrudebatur. Denique non in mulieribus tanto tubere, tantaque duritie prominet. Quapropter Testis injuria, Pylorum in furorem concitat. Totumque ideo remedium in mitigatione furoris ejus consistit. Vidi autem Magnates aliquot miserè periisse, abductos spe, in Medentibus topicis juxta Galenicas absurditates collocata.

21. Porro hinc redeo ad Duumviratum, in quo sedet anima. Plato enim statuit Cor sedem animæ, tam in homine, quam in brutis. Scholæ Galenicæ verò, omnem intellectum, & amentiam ideo capiti tribuunt, putantque se confirmatas ab Ecclesia, quæ caput baptizat, non Cor. Nec retrospiciunt Scholæ, quod à Corde homicidia & adulteria veniant. Mecum autem sentit Vulgus, quod pro initio vitali, sive animæ sede, manu ostendit orificium stomachi, quoties premuntur angustiis, tam scilicet corporis vitæque anxietatibus, quàm afflictionibus mentalibus. Considero namque in fœtu sensitivam primum occultam, in viscere nutritioni dicato, esseque notionem juvantium atque nocentium. In infante demum & puero sensim distinctiores conceptus formari, quibus motus obediant. Ideoque cerebrum suique clientes sensus moventur, ut obediant conceptibus principiantibus. At non proin anima recessit à viscere, quod primò vegetationi præfectum fuit. Tota nempe spiritualitas spectat animam sensitivam. Caput namque baptisatur, quia sensitiva brutalis, per organa, ibidem pro spectatore posita, ibidem primam Evam fefellit, ac mors invasit. Scholæ enim ex una parte irrident vocabula Cardialgiæ, & Cardiogmi, tanquam rustica, aut barbara: sed dein spectarunt ex altera parte, Syncopen immediatè ab ore stomachi sic manare, quasi ibidem tota consisteret. Inde nimirum proficisceretur, ibidemque statim quoque injectis liquoribus aromaticis restitueretur: in Syncope autem animadverterunt intellectum, sensum, motum, & una quoque pulsum concidere: adeoque è functionibus, quæ capiti & cordi simul adscribuntur, è stomacho repente scandere: attamen absque profundiori indagine, totam vitæ, intellectus, & animæ crasim capiti tribuerunt: Non potentes concipere, principia vitæ Duumviratui competere, quanquam per subministra organa traderentur in exsecutionem. Quasi principium motus esset in musculis, & ossibus, quia moventur!

22. Causidicus quidam acceperat binas drachmas seminis Hyosciami contusas, loco Anethi, quod in Colica ipsi præscriptum erat. Confestim enim inde sic insanivit, quod ne verbum intelligibile proferret: atque ita insanus, ut nil stolidius, magisque fatuum viderim. Sedebat quidem juxta focum erectus, sed totus insanus, ac demens, stolidus. Per vomitivum itaque infra semihoram convaluit. Frustraque fuissent errhinni, sternutatoria, & cucuphæ capiti, ut & cordi epithemata. Quinimo quicquid illius seminis per Seplasiæ errorem biberat, adhuc erat in stomacho, totumque mucilagini involutum, mox per vomitum rejecit, nec quicquam ejus, inde vapore tenus, ad caput effumare valuit. Erat tamen totus innocens ac vesanus, quod nil prorsus intelligeret, motrices tamen capitis functiones stabant validæ. Unde collegi vires intellectuales in Duumviratu collidi. Habui autem convivam mecum in prandio.

23. Lipothymici enim asserunt se sentire, omni vaporum activitate celerius, comminatum in præcordiis deliquium, citraque somnum suspendi omnem conceptum. Unde quilibet non pertinax clarè cernet, primodiales conceptus animæ formari in præcordiis, iisque ademtis, statim quoque intercidere intellectionis lumen.

24. Sic quoque meticulosus, subito in terrore, sentit in ore stomachi pavoris indicium, si repentè

repentè magnus aliquis, ex improviso, (puta bombardæ ictum propinquum,) fragor excitus sit, qui omnem discursus actionem præcedit & præcidit. Itaq; si verum sit Scholarum axioma, quod ex læsione actionum enotescat pars læsa, reperieturque tam amentiæ, quam syncopes, ac defectus cujusque sedes sub diaphragmate. Sunt nempe amentes proinde famis & sitis tolerantissimi.

25. Vidi enim Anno 1615. Alosti puellam novennem, sat petulantem, filiolam villici Xenodochii, quæ jam à triennio nil prorsus comederat, nisi quod fortè per octiduum, aut amplius biberet quatuor circiter cochlearia aquæ puræ. Etenim à Tonitru, primum insigniter terrefacta, edere cessaverat.

26. Est namque extra controversiam, quin terror, tristitia, &c. primario præcordia afficiant, tollantque confestim omnem esuriem. Reflectunt se nimirum in stomachum sensibiliter, nec possunt proin ad caput referri, eò quod nulla ejusmodi perturbationum sentiatur caput petere, neque cor: nisi os stomachi pro corde sumatur. Nec est etiam verosimile, quod si caput primitus apprehenderet, ac sentiret tristia, & repentinos pavores, eos in stomachum statim dimitteret, & non potius ad nervos quibus intimius præest. Præter absurdum, crudele enim esset, non subjectam sibi partem torquere, & subjectam sospitem relinquere. Spectatur nempe major authoritas stomachi in caput, quam capitis in stomachum: quod jam multis supecapitis in stomachum: quod jam multis superius demonstravi. Siquidem sopor, somnus, vigilia, deliria, & quæcunque symptomata, capiti solent tribui, remediis stomachicis, non autem cephalicis mitigantur, abolentur. Hinc enim adagium: *O caput helleboro dignum*. Etenim quanquam non desint multiplicia vomitiva: attamen helleboro tribuitur vis peculiaris pro amente cerebro. Non quidem quod qualitas toxica, atque nocua ad caput pertingat; siquidem præsente helleboro intra stomachum, illoque dein rejecto, contracturæ superveniunt, quales è torminibus supra notavi. Sublevat ergo Amentias eò, quod Helleborus niger, præ cæteris vomitivis, vulgo cognitis, veteres præcordiorum febres, atque lienem exoneret. Nam per arterias, aut vapores, nil caput ferire, jam supra ex pleno multisq; est demonstratum. Præfati ergo morbi, eorumque remedia, Duumviratum aspiciunt, nec cerebrum afficiunt, nisi per regimen, sive per deuteropathiam.

27. Studentes enim inordinatè, intrò sentiunt satietatem, compositam ex vertigine, & anxietate cum suspiriis, & manu os stomachi demonstrant. Inde verò dolores capitis accusant. Quod si demum perseverando instent, percipiunt circa os stomachi, lipopsychin quandam, ac dein imaginationem sibi inverti. Ideoque nisi prompte à studendo desistant, tota vita amentiam per intervalla recurrentem servant. Itaque ubi noxa sentitur, ibidem labes intellectus est, & anima principaliter residet.

28. Scholæ è contra, contendunt Splenem atræ bilis cloacam, eamque se in stomachum exonerare suis stercoribus. Quodque fermentum digestionis in stomachum inspiratum voco: id Academiæ excrementum perniciosi humoris volunt, adeoque stomachi digestionem, ab ejusmodi scoriâ excitatam.

29. Sed postquam certo scivi, non esse atram bilem in natura, facile fuit mihi, tam ab humoribus, quam usu partium à Galeno traditis, recedere, & atrabiliarias Scholas deserere, per axioma illorum concludens: Si amentiæ causa sit in Splene: ergo eidem loco, debetur hospitium judiciosi intellectus. Si ejusdem facultatis, functionis, & organi sit actio læsa, cujus est sana, & vicissim.

30. Unde quoque ulterius conclusi mecum, potestatem somniferam, locandam in parte, cujus munus fuit prius, vigilia, & fabricari insomnia, ubi & vigilando suscitantur phantasmata. Hinc nempe esuriens somniat de conviviis. Et febres priusquam in deliria desinant, primum fiunt somni cum labore: dein veniunt noctes insomnes, ac tandem deliria, quæ testantur Duumviratum malè affectum, eumque esse somni & somniorum fabrum. Senes enim quibus coctrix est debilior, licet parcior sit cruor; tamen sobria cœna melius dormiunt. Ac juniores, sub cœna parca ægerrimè quiescunt. Nemo tamen unquam putaverit, senes plures ad caput mittere vapores, si exigua cœna abstemii sint.

31. Sopores tam morbosi, quam artificiales sive opiatorum, optimè debellantur per lixivia, quæ tamen nullatenus agnoscuntur pro remediis cephalicis. Micturiens enim somniat se vesicam laxare, & ad angulum mejere, (contingit namque quosdam, eodem consensu sua perminxisse stragula,) inhiberi tamen consensum in somno datum. Nam etsi cerebrum per omnium sensuum organa plene dormiat, discretrix tamen animæ sensitivæ vis, non sopita est in hypochondrio. Sæpè namque in oculis somnum sentimus, nullum autem circa stomachum, atque exin insomnes pene noctes labi. Duo etiam eodem vino poti, & ebrii, diversas tamen conditiones explicant. Hic nempe devotus fit, alter tripudiat, tertius rixatur, &c. etiam adhuc vino exsistente in repleto stomacho. Eò quod phantasia Duumviratus, variat conditiones juxta animæ sensitivæ peculiares affectus.

32. Galenus finxit arteriarum quendam plexum, sive reticulam in finibus cerebri, quam Anatome nondum reperiit. Ideoque Vesalius convincit pluries Galenum, nunquam cadaver humanum dissectum vidisse, utcunqune ingentia volumina anatomica ediderit. Ac idcirco suspicandum, eadem aliunde verbotenus descripsisse, qui simiam dissecuisset, ut probat idem Vesalius: quippe quæ præfatum plexum in cerebro habet. Utque saltem Galenus in plexu isto, temere delusus est; tamen judicium in Capite statuit, propter illum plexum, non exsistentem. Quidni potius à plexu arteriarum in Splene, à Saturno Splenis, (unde Saturnia optantur redire Regna, primorum innocentia conceptuum,) phantasiæ initia desumenda sunt? Ut sua rescripta, Splen cerebro communicet, per influentiam regiminis, citra vapores & tubos, atque in instanti, prout supra per fidicinis promtitudines demonstravi.

33. Non enim erat Protoplastus præsumendus nescius stupidusve ante lapsum: quippe qui cunctis animantibus nomina propria, & essentialia indebat: sed status innocentiæ erat insons circa luxuriam, quæ nescio nuditatis vocabulo, tegitur. Etenim nondum erat sensitiva, adeoque Mens immortalis, in Sede sua cuncta intuitivè intelligens, in seipsum reflexa aspiciebat, atque in Dei Imagine, substituta sub pedibus animalia, intimè intra se cognoscebat. Sed postquam viam corruptionis homo est ingressus, tanquam è silice ignis, ita post peccatum cooperante Creatore prodiit anima sensitiva, hincque conceptus Mentis sunt obscurati.

34. Quales autem conceptus sint moderni, inprimis, dum primos conceptus, sive primos impetus, dico in præcordius formari, non intelligo impetus potestatis irascibilis, quos falsò Scholæ negarunt esse in nostra potestate, quasi criminis insontes plane essent. At considero subinde, per discursum, in conceptibus animæ rem prorsus ponderosam, qui formari sentiuntur, circa os stomachi, atque interim Mens eosdem conceptus ad caput, tanquam memoriæ thecam relegat in depositum. Deinde memoria meminit quidem conceptus aliquos sibi concreditos: sed oblita est distinctionis eorundem. Proinde etiam anima in suo toro, non potest amplius formare eosdem conceptus, quandoquidem memoria eosdem amiserit. Sunt ergo ejusmodi primi conceptus, primi motus, motuumque impetus, & qui non amplius in nostra sunt potestate, nimirum quos anima non habet in lubitu, nec recudere eosdem potest, si à memoria non iterum producantur ad conspectum animæ. Adeoque hinc dicuntur primi, quod semel tantum cudantur, non ex lubitu voluntatis, sed solius intellectus: qui nisi in cerebro, sive capsa memoriæ serventur, pereunt, donec fortassis anima quandoque sponte eosdem conceptus sibi formet. Tum nimirum memoria, lapsus sui memor, per reminiscentiam in mente refricat, quasi diceret: Ecce hi sunt conceptus, quos à me, memoria petebas, & eosdem tunc amiseram.

35. Undè cerno, quanquam anima sedeat in præcordiis, memorandi tamen potestatem in capite, & volendi alteram in corde collocasse: adeoque ambas has, esse in hac vita caducas, animæque sensitivæ comites: quæ licet centraliter sit syndesmon mentis in præcordiis: nil vetat tamen, suas potestates, per organa distriburas, locatasve habere. Non secus atque visiva, est in oculo, gustativa, in linguai, nec alibi, & tactiva ferè ubique.

ubique. Quippe cum sint caducæ, atque belluinæ animæ potestates: ipsa, corporum more se regulis corporeis subjecit.

36. Alioqui Mens indivisa tota est, suamque memoriam atque voluntatem, subter unitatem intellectus continet: at mirum in modum obvolutas, & sopitas subter vinculum animæ sensitivæ, cui alligata & connexa Mens, legem sentit, ubique repugnantem legi suæ, id est Mentis.

37. Scholæ enim concupiscibilem jecori assignant: Irascibilem autem Cordi. Imò si plura reperirent viscera, singulis Mentis perturbationibus, separata dedissent diversoria, in ataxiam prona: Cum alioquin isthæc sentiantur in Duumviratu egregiè, primisque motibus fervere. Absonumque est, concupiscibilem & irascibilem sedibus segregare. Nam, dum concupitæ rei quis resistit, si quis irascatur, una saltem eademque est potentia. Nec enim absque injuria aliarum potentiarum duæ præfatæ visceribus sequestrantur. Non enim metus, amor, desiderium, odium, torpor, gaudium, sua habent diversa stabula. Utpote ejusmodi omnes potentiæ, sunt unius animæ: non autem perturbationum quarumcunque disgregatæ famulæ. Siquidem dum anima irascitur, dumque gaudet, vel amat, licet diversimodè affectetur, variasque velut larvas in Ideis depingat: non hoc tamen organorum est munus vel fabrica: at unius & solis animæ passiones. Quæ quia sunt opera carnis, & alteritates conceptuum animæ sensitivæ, Duumviratus in sede fabricantur ab anima.

38. Splen ergo suis per intervalla intentus reflexionibus, deliciis, & lassationum remediis, tertiam vitæ partem, nobis per somnum suffuratur; utque somnia dormiendo parit: ita vigilans, paulò distinctiores, minusque somnolentas cognitiones conceptus propagat. Profectò nisi Dominus sua nos foveat gratia, per totam vitam confuso conceptu prorsus somniamus, imò nec nos intelligere sentimus, dum turbato cessanteque Splenis lumine, cerebrum primos Idearum conceptus, vix amplius condignos, excipit.

39. Somnus ergo in præcordiis suscitatur, & in capite notabiliter seipsum manifestat, adeoque caput ad consensum præcordiorum parere non erubescit.

40. Suntque ideo mentiti vaporum, atque frigoris constipationes somni parentes. Est namque in sulfure vitrioli Veneris, vis narcotica, soporifera calida, & melle dulcior, quæ in opio amara. Unde obvium fit, quod non sit vis privativa, obstipans & infrigidans (præsertim à pastu potuque vini,) sed facultas creata, superemin ens vigiliæ in Splene. Sic & quædam venena, Mentem alienant, suamque vim phantasticam nativam, qua nostram disponunt, (ut in pomo Adæ, rabidi saliva, Tarantulæ punctura, jusquiamo, &c.) ad sui placitum Sic & narcotica suspendunt lienem ab operosâ phantasmatum seriorum exercitatione, in cerebrum præter memoriæ capsulam dimissa, vi lucis regiminis animati.

41. Enimverò Deus ultimum creationis apicem formavit, non è pelle, sanguine, aut axungia viri: at è costa circa lienem. Vas quoque Parastaton finistro latere non derivatur in testem virilem, prout dextero. Unum siquidem sumitur è vena emulgente, ante renes, alterum verò ex ipsius venæ cavæ trunco. Non quidem (ut deceptus alioqui censuit Galenus) ad titillationem seminis è sale lotii mendicandam, sed ut vas renis semini geniale esset. Quis enim dubitat, quin sal lotii, sive excrementi, non tollat omnem seminis fæcunditatem. Potissimum si setæ equinæ frustulum, utut exiguum, intra testa movi intrusum, spem pulli extinguat? Totus excrementitius & ignarus Galenus, qui nostri primordia titillatione indigere putavit, ab excrementis ultimumque complementum fertilitatis mendicavit.

42. Paradoxon itaque, hujus ignorantiæ intuitu, superaddam: Scholæ Venerem, ac salacitatem renibus nuncupant, subscribitque Paracelsus, & tota Antiquitas. Quos omnes me tacente convincunt erroris statim ipsi pisces, & volucres. Carent enim renibus, & urina volucres, suntque aves salacissimæ: ergo saltem credo, Venerem esse animæ sensitivæ officium, adeoque in parte, qua primi motus, etiam dormientibus nobis, fiunt, collocandam. In nullo

quippe natura plus solicita fuit, quam in sexuum discrimine. Adeoque ab initio adumbrationis foetus, confestim occupatur in organis Veneris. Adeoque & hoc fortè voluere Veteres, dum Saturno splenem, Deastrorum primo, primam ascripsere paternitatem. Imo proin Faunos, & Satyros (genus salacissimum atque scurrile,) figura Saturni depinxere. Semper enim horrui, velut turpe, in rene, lotii cloaca, Venerem statuisse, Astrum post Solem maximum. Profectò aves hac in parte longè essent nobis nobiliores. Pollutiones etiam non contingunt inter vigilandum: quia somnus est effectus splenis, huicque à deliciis. Alioqui ecquid renibus cum somno commune intercedit? Annon frequentius vigilando, quam dormiendo mejitur? Quatenus (juxta Scholas) somnus suspendit quasvis excretiones, excepta sudoris, & inutilis seminis? Certe vigili spontanea alioqui pollutio pronior, quam dormienti esset. Profluit autem ejusmodi excretio, cum lasciviæ somno, ut pandat, somni, somniorum, & pollutionis idem esse organum, ut sunt unius animæ opificia. Etenim ut sanguificatio incipit in venis Mesenterii, tanquam jecoris stomacho: sic spermatis coctio fit in testibus à splene. Memini namque calculosos utroque rene; attamen salaces. Absurdum esset autem, sanam & petulcam potestatem, constare sub morbo sui radicalis organi. Non enim jecore malè affecto, proba emergit sanguificatio, nec oculo arenis consito, apta est visio. Nec credam unquam, renes lotio continuo madentes, & expulsioni excrementi occupatos, & nunquam feriantes, luxuriæ intentos. Visum est igitur dogma excrementosum, speciei propagandæ motus, citationes vitalium facultatum, & Mentis characterem, cudi in stabulo sordium peregrinorum,

43. Primi enim Veneris motus, sentiuntur manifestè circa os stomachi, non secus atque salacitatis seræ poenitentiæ. Nam si mors introiverit per primos motus: consonum est, & vitam caducam, degenerem, isthac radicitus initium ducere debuisse.

44. Nam in corporis trunco, orificium stomachi, centri locum obtinet: unde radii tam sursum, quam deorsum commodissime sparguntur.

45. Quod autem Abraham Messiam in lumbis gessisse scribatur, id ineptè à splene, ad renes abductum, à viscere inquam maximè vitali, ad officinam, & cribrum excrementosum. Notavi quoque plurimos, qui à quartana splenem male affectum retinuerant, in salacitate admodum decurtatos.

46. Mulieres quoque observavi, in partu difficili, aliquot dies periculoso, oblato poculo, mox ad summum ante semihoræ spatium enixas. Idque ducenties, & amplius probatum. Pharmaco nimirum adhuc in stomacho exsistente, apertum fit os pubis, & valvæ ossis sacri in lumbis, foetusque statim propulsus. Notavi scilicet stomachum claves uteri gerere. Hocque medicamen lubens in bonum proximi evulgavi, ne deinceps parturiens periculum vitæ subeat. Est autem Jecur simul cum felle anguillæ siccatum, pulveratumque in vino potum, ad magnitudinem avellanæ. Donum Dei in hoc simplici. Ut cum mulier jam parere debuerit in dolore, propter serpentis invidiam, Deus, cujus Spiritus super aquas latus, eas benedictione replevit: Anguillam sive aquæ serpentem, visceribus potestatis sanguificandi, voluit pacare illius maledicti rigorem. Idem fortè atque melius hepar serpentum efficeret; sed in Anguillæ experimento, nunquam fefellit eventus.

47. Salrem ruit ex nunc judiciaria Astronomantia, Trutina Hermetis, ac quicquid nativitatis puncto innititur.

48. Hujus autem occasione paululum digrediar: qua parte foetus nectitur Utero per Acetabula, & extra Secundinarum, sive involucri foetus tunicam, habet substantiam lieniformem, teste Vesalio: adeoque velut externum lienem habet, in quo scilicet tanquam culina cruor, & sanguis matris recoquitur: (mihi suspicionem exactioris sanguificationis, quam hepatis, lien hac in parte concitat, ut scilicet recoctus ibidem cruor, tantuplici arteriarum tortuositate, velut stomacho, ad cor retrocedat. Perinde ut aves & ruminantia duplici gaudent stomacho.)

49. Saltem manifestum est, quod externus ille lien imperet prægnantis conceptibus. Mirantur nempe ipsæ matres, tam insuetis se conceptibus, appetitibus, vesanis terroribus & turbationum

bationum procellis tunc affici. At non mihi mirum: cum nil sit lienare, aut lieni simile, si non lienis proprietatibus turgeat. Sed istud mirum, quod hæc lienaris caro, non sit informata ab anima matris aut fœtus, sed vita fruatur propria, utrimque participata. *Non est enim* ei sensitiva, cum etiam sit dudum ante empsychosim: sed se habet per modum zoophyti. Quales sunt Spongiæ atque etiam densiores mucilagines, mari nostro innatantes, quæ se dilatant, amplexantur, stringunt, sugunt, & rara præsentis sibi vitæ edunt testimonia. Porrò si virus rabidi aut Tarantulæ determinatam, sibique parem faciat dementiam: non mirum est etiam, hanc lienarem molem, participative illuminari, balsamice vivere, ac mentem prægnantis diverso motitare pathemate. Tam quia culinæ funguntur officio, quam quod rebus ipsis sua insunt phantasmata. Ut in rabido patet.

50. Cæterum mens humana, imago propinqua Altissimi, tota immortalis, sensitiva quidem, at non passibilis, à pusillo liquore delirat. Quia passiones animæ sensitivæ, mentem affectant, quam intra se tegunt, obvolvunt & vinculo connectunt. Mens quidem propriè non ægrotat, quanquam animæ sensitivæ caducitati auscultet. Unde manifestum fit, Quod cogitationes sensitivæ, à carne & sanguine sint, juxta illud: *Non enim caro aut sanguis hæc tibi revelarunt.*

51. Est itaque discursus conceptusque à liene, tanquam viscere omnium maximè sanguineo, plurimisque arteriis opulento. Probavi autem alibi, quod conceptus fœmineus, etsi formetur in Splene, recta tamen plerumque deferatur ad uterum, sive fœtus insit, sive non: ac proinde principatus uteri sub peculiaribus insigniis militat, nec ideo in sui quiete conspicuus; at duntaxat dum clientes, pro nefario lubitu atque furore stringit, torquet, hebetat, suffocat, resolvit, laxat, cruorem profundit, &c. Sed Duumviratus vitæ symmetriam utrobique custodit, idque tam suavi vitæ modulamine, quod hactenus propterea, à Scholis sit præteritus. Ast simul atque suum subtrahit regimen, extemplò partium (quantumcumque principum) eclipsantur vires. Sic namque deliquia, apoplexiæ, epilepsiæ, palpitationes, vertigines & amentiæ.

52. Sicque nimirum, ut defectuum, quorum radix occasionalis sponte consumitur & evanescit, (prout in febribus mitioribus,) eorundem circuitus & durationes sic etiam sponte sileant, ut redire obliviscantur: utut medentum in hoc varient jactantiæ. Etenim quorum radices contumacius adhærent, penitius contemperantur, alioqui proin spontaneæ resolutioni omnino refragantur, illique idcirco consenescunt, una cum stomachi alimentis, suosque in vitæ epilogum recidivos fructus exspectant. Horumque non sponte cessantium proinde incurabilitatis epitaphium jam ubique adscriptum legitur. Quia condigno arcano, quo exstirpentur, hactenus caruere. Horum autem morborum radices, quamdiu spiritum influum tantummodo affectant, proles producunt, semini suo, hospitioque proprios. Sic nempe epilepsia, quia utrumque obsidet spiritum, collidit tam corporis quam animæ sensitivæ facultates. Sicque magnam apoplexiam à parva distinxit: quod minor, spiritum influum: major vero, insitum obsederit.

53. Pariter in simplicibus sunt, quæ inebriant, somnum, soporem, oblivionem, stupiditatem, amentiam, furores, vesaniam, vel deliria adducunt: quia in se continent. In pomo enim scientia boni & mali erat: suntque alia, quæ in amores, iras, imò erga certas tantum personas feruntur, ita ut constante vitæ atque corporis Monarchia, solas animæ turbent functiones. Suntque præterea & quæ gradus servant. Ut qui pridem conquerebantur de obversantibus molestis, tædiosis & tristibus invitis: tandem & dementiis obediant. Suntque ideo quæ pusillanimitates addant, ac terrores certorum duntaxat objectorum. Alii quoque cunctorum sub furore actorum recordantur, solumque judicium mentis conquassatum cernitur. Hæc inquam ad caput cuncta ferire, non autem à capite oriunda, unica docet passio hypochondriaca. Procellam nempe, & accessum præsagit, si vena fortiter insuetoque turbine pulsitet. Stetit autem hactenus neglecta actio regiminis, ipsaque animata facultas Duumviratus peregrina oberravit, solisque atræ bilis mentitis purgationibus, id est, virium liquationibus, frustra est insudatum. (Interea

terea semper spem Scholarum, harumque jactantias risit, & abtruncavit quartana:) vaporibus itaque atrabilariis tributum est amentiarum, morborumque reluctantium omne imperium.

54. Igitur luce meridiana clarius est, in Amentiis scitum nil, nil actum in apoplexia, nil in uteri præfocationibus, nilque demum in epilepticis insultibus cum fruge cogitatum, præter inanes corporis torturas, lanienas liquefactivas, & vanas virium jacturas.

55. Sæpè namq; per imania soporifera, maniæ succurrere, & frustra est tentatum. In quadruplo sui nempe vix somnum conciliant: ideoque terrore plena est eorundem exhibitio. At non minuitur furor per sopores, aut vincula. Narcotica namque dant somnum, somniaque molesta. Nam dementia nil nisi vigil est somnium. Ideoque opiata, somnum nocuum & cum labore adferunt.

56. Quicunque enim non potest quartanæ causam occasionalem è Splene resolvere: is multo minus ad sanandum dementiam se convertat. Dementia namque absque materiali errore, in hypochondrio sedet plerumque, & ob id tradux est in posteros. In hoc nimirum differt mania à delirio, quod illa fordibus careat.

57. Ridebunt, discere recusantes, quod unum, vel pauca arcana Paracelsi, in omnem morbum valere asseram. Quibus suo quandoque limite satisfaciam. Nunc autem sat est repetiisse, unam in homine esse animam in stomacho, tanquam lecto suo, undè vitales universim potestates desumendæ sunt. Ac quicquid hanc animam turbat, lacessitve: idipsum per remedii unitatem recedere compellitur, si vires atque essentiam omnium membrorum in se contineat.

58. Quod ut tanto fiat manifestius, historiam adducam. Vidi nempe obesum corpus, cujus tota pinguedo resoluta fuit in laticem, qui dein per lotium exeretus fuit. Non enim arbitrari potui, renes suum habuisse munus transmutandi adipem, sub pelle distentum, in aquam: quin potius credidi, id illi concedendum facultati, quæ cruorem in adipem formavit. Ut scilicet ejusdem sit facultatis læsæ, convertere adipem in laticem, cujus antea officium fuit, è cruore adipem conficere. Non est autem ista renum dignitas, quod nos pingnes aut macilentos faciant. Dum non rarò tabidis ac calculosis renibus, pinguescant plures.

59. Verum exin liquet manifesto, stomachi principatus: quodque ut radix totam arborem, hujusque digestionum comœdiam tam in frontibus, fructibus & corticibus, quam in ligno, medulla & ramulis gubernat: ita & idem in nobis pariter contingat, vi Duumviratus. Sæpè namque occurrit Capuccinus, longo jejunio gravatus, potuque pauco, & parvæ cerevisiæ saturatus, crasso tamen corporis habitu dotatus. Ex adverso autem, cernuntur edaces, lautoque mangonio educati, insigniter macilenti: Sanè utut utrumque hunc casum rumino, reperio fontalem stomachi digestionem, gubernatricem cæterarum velut sibi subalternarum. At mirum saltem, quo pacto resolutus adeps oleosus, in pristinum aquosum laticem retromigret, imò in venas, ac tandem ad renes per classicam retrahatur. Quod sanè totum in se est tenebrosum: nisi unius vitæ, à sede sua, in universum corpus sit plena potestas, authoritas, & facultas; qua Hippoc. totum corpus ἄπνευν καὶ ἔκπνευν ὅλον dictavit.

60. Cujus contemplatione, alibi dixi hominem, non nisi injurioso nomine, vocari animal. Etenim qui cunctis animantibus indidit nomina propria: non autem sibimetipsi: eò quod sua suipsius deficeret cognitio, quippe quæ intra animantum latitudinem non reperiretur, nec esset: statim conspexit, etsi non responderet aliquis character, qui se sibi repræsentaret. adesse aliquid, in natura humana, quod supra animatorum sortem scanderet. Idque cum Adamo, Scholæ sat indagare potuissent, si saltem semel considerassent, cur solus homo rideat. Equidem non est risus ex admiratione præsentium, aut præteritorum. Nam infans sæpè salutat suo risu, alloquentes. Itaque fit risus ex nexu duplicis animæ, quo belluæ carent. Anima quippe sensitiva, primorum conceptuum fons & origo, considerans aliquid sibi placitum, illud unà cum brutis concipit in gaudio: sed dum mens in penetranti lumine, sentit se

animæ

animæ sensitivæ sociam, in jucundis conceptibus animæ sensitivæ velut admirabunda condescendit; quasi admirans, aliquid esse, quod gaudio sit dignum: atque inde risus.

61. Idem quippe mens facit in risu, quod alioqui sola sensitiva agit suo in corpore, per titillationem odaxismi. Nam quis quandoque subsilit, si saltem titillatorem minantem viderit. Intelligit nimirum, novitque anima, sua in sede rem, cujus nomen persæpe non potest reperire in capite, licet illud aliquoties distinctè noverit, pronunciaverit, & in thecam memoriæ resulcaverit. Constat nempe Duumviratus intellectu proprio menti immortali, atque insuper intellectu, sive vi phantastica animæ sensitivæ, utentis suis organis, diversimodè distributis: quorum tamen collegium intra sedem animæ celebratur.

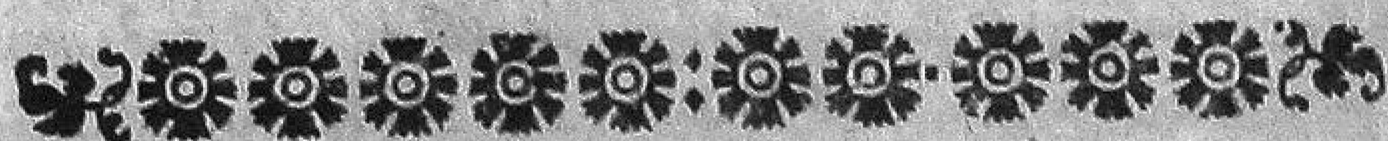
62. Exposui jam, quomodo Duumviratus jura sua in intestina, in cor, in caput, nervos, vertiginem, imò & in mentis principes facultates exerceat: restat modo explanare, quantum in pulmonem virium habeat. Ubi inprimis obvium est, Quod qui propter vitam nimis sedentariam anhelitus facilè ad quemvis motum interceptus est, eosdem sæpè & unico vomitorio liberavi, ita exindè confirmatus mansi, totam illius difficultatem ad stomachi contermina loca sitam esse, ac insontem pulmonem haberi.

63. Quod autem tusses spectat, patet sanè, licenter opiata quædam operari, atque mandare non solum, ut melius longiusque aut quietius dormiant, sed memini, quod assumtum Paracelsi Laudanum, etsi insomnes propemodum tussienti noctes præberet; ita tamen tussim pacasse, & copiosa flava, compactaque sputa compescuisse, quod mox nedum in quanto, sint immunita: verumetiam in sputa muccosa subpallida, ac dein in alba sint mutata. Potissimum etiam quod manè, per vomitum rediens opiatum, serò assumtum, testaretur suspensam tussim, simulque generationem screatuum, copia & colore horridorum stetisse. Inprimis ejusmodi sputa, sive screatus, non è capite in laryngem deflua, alibi sub deliramento catarrhi, à me demonstratum abunde antumo. Ergo in ipso asperæ arteriæ ductu indesinenter confici, satis est apertum. Ac per consequens, pharmacum adhuc in stomacho, aliis cœnæ cibis permistum, compescere, ne liquor alimentarius laryngis degener evadat, atque in ejusmodi muccum adeo copiosè recedat. In quo conspicua est vis restaurans sive fortificans, stomacho impressa, ad pulmonum œconomum jam deferri, atque inibi jus suum distendere.

64. Quæ quidem ut primis annis cum jubilo & admiratione sic evenire conspexi, ita deinceps studui, vim istam restaurantem detinendo augere, suppressa interim vi opiata narcotica & nocua. Statim enim inde certior factus sum, solutum sulphuris florem efficere hoc casu, quæ ab ipso sulphuris corpore pariter soluto, nequicquam contingunt. Idque totum scilicet, non in quantum sulphur ut tale, ad pulmonem intret, nec quidem florum sub privilegio admitteretur, vel post omnem digestionum metam, constans, atque immutatum ad respirationis organa quoquo modo deveniret, sed duntaxat, quatenus vis anodyna in sulphure sic aperto elucesceret, quæ adhuc intra stomachum detenta, indè jure Duumviratus, ad pulmonis regimen spirituale contenderet. Felix itaque æger cujus auxiliator Medicus novit lethalia è papavere separare, retento auxilio excitatore potestatis in Duumviratu. Alioqui sanè nocuum cum proficuo simul assumuntur, unumque impedit alterius profectum. Itaque opiata non somnum inducant, at saltem cohibeant recessum spermatici & alimentarii liquoris, in degenerem exsulemque, atque proscribendum screatum, sputumque tam frequens atque horridum. Quod nimirum quo copiosius exscreatur, expedirique videtur, eo quoque abundantius succrescit de novo. Quapropter cohibitio generationis degeneris, non nisi vi restaurante suscitata intra Pulmonis cannas contingere, sat evidenter noscitur. Scilicet vis opii noxia retunditur, sicut citra somnum (saltem non vi somnifera) in pace, quiete, & citra tussim, sibilum & stertores, introducatur libertas respirandi.

65. Valet autem stomachus compescere

productionem tot phlegmatum screatu rejectorum, quatenus ejus digestiva vis præsidet digestionibus cæteris. Ideoque sanant opiata præfata productarum mucilaginum, quamdiu defectus ille promanat vitio fermenti digestivi. At non ubi pendet è corruptione roboris innati. Nam tunc etiam invito stomacho in tabem properat: non secus atque stomacho est impossibile restaurare vitam jam in occasum vergentem.

MENTIS COMPLEMENTUM.

1. *Cæca de Mente notitia.*
2. *Quæ sit potissima Mentis operatio.*
3. *Quidditas animæ sensitivæ.*
4. *Sagacitas, non est solius Mentis filia.*
5. *Probatur.*
6. *Ab animæ fructibus petenda ejus notitia.*
7. *Propinquior mentis notitia.*
8. *Differentia sensitivæ humanæ à brutali.*
9. *Fructuum sensitivæ dispensatio.*
10. *Fluunt è præexsistente cognitione sensuum.*
11. *Hortatus.*
12. *Abstractiores sunt Mentis operationes.*
13. *Requisita ad puritatem operationum mentalium.*
14. *Qualitas operationum mentalium.*
15. *Commendatur oratio silentii, pro Mentis notitia.*
16. *Additur ratio.*
17. *A Sapientia Patris discitur Mentis majestas.*
18. *Tres optatus explicantur.*
19. *Illorum excellentia.*
20. *Novum & inauditum est, quicquid claudit oratio Domini.*
21. *Optatus amorosi fastigium.*
22. *Locus sensibilis fomitis.*
23. *Sentiuntur, & non est verbum par, ad exprimendum abstracta arcana Mentis.*
24. *Illustratio amorosæ Mentis.*
25. *Author, lubens fatetur suum nihil.*
26. *Nuperi directores Mentis, qui per fenestras intrarunt, exploduntur.*
27. *Hi cadent in temporis maturitate.*

De ortu, ac muniis animæ sensitivæ jam quædam dixi: at nondum satis, multoque minus de Mente immortali sat dictum: utpote quibus duobus verbis ferè explicantur, quæcunque de humana Mente ex fide habemus, nihilque est prorsus, quod nos in ejus apertam cognitionem deducat. Quapropter quicquid de illa scrutamur, adhuc obvolutum est tenebris, ac planè ignotum.

2. Nec enim quicquam de Mentis quidditate commentari possumus, nisi quod operando didicimus, quodque nobis gratuitò datum noscimus. Etenim jubemur, hominem ex operibus ejus noscere atque distinguere. Nec est autem potissima Mentis operatio ista, quam post præmissarum haustam notionem, ex conclusione humanum sibi judicium format & concipit. Quia nec ipsum hominis judicium, propriè ad Mentem sic spectat, ut hujus sit immediata proles. Quippe tam arcto in nobis vinculo adhæret Mens animæ sensitivæ, ut earundem distincta officia vix ab invicem hactenus separent humanæ consuetudinis commercia. Equidem abstracta omnis speculatio, solius hucusque Mentis opificium creditur, sub quo scilicet sentiuntur labores in capite. Præsertim quod belluis peregrina isthæc credantur. At jam alibi demonstravi apes numeros observare, & singulo mane suum distinguere alveare à vicinis, per numeros: itemque proin & redeundo renumerare, ne in ignotam, ingratamque Rempubl. suam deponant mellis aut ceræ sarcinam. Nil est autem brutis tam exoticum, ac numerandi exercitium. Sic quoque in bestiis quandam observamus phantasiam, & non obscuras discursuum notas, & ut delectum, selectivè unius præ altero. Idque nimirum etiam in contingentibus non assuetis, nec unquam antea visis, multoque minus à genitore edoctis. *Serpens* namque *callidior cæteris animantibus erat.*

3. Quare si inter bruta sagacitatum notentur differentiæ, locus relinquitur suspicandi in homine, easdem operationes longè adhuc solertiores,

fertiores, potentiores, eminentiores, & frequentiores, quam in brutis, hominumque animam sensitivam sagacitate superare animalia: nisi sensitiva hominibus esset advena, atque suæ naturæ prorsus exotica. Quippe qui totus in Dei imaginem dilectus, & erectus erat, non autem ut in specificam brutalemque animam degeneraret, atque sic imaginem Dei deturbaret. Inanis ergo tabula mansit anima sensitiva in homine: quippe quæ à lapsu, corruptæque naturæ macula, suum desumsit exordium, adeoque etiam vix ita propriam nacta est phantasiæ dignitatem, quæ non undequaque à mentis operationibus dependeat, ut mox clarius patebit.

4. Et quanquam sagacitas filia judicii atque discursus sit, non tamen propterea adhuc propria Mentis operatio vel fructus est. Etenim quæ jam à primo lapsu, animæ sensitivæ cuncta vitæ munia abdicavit, justo quoque merito judicium sagacitatis suæ, ita animæ sensitivæ phantasiæ complacuit, ut facultates, quæ in hospitio cerebri exercentur, hominumque differentiam in acumine, celeritate, & hebetudine judicii constituunt, non injusto titulo credantur delegatæ animæ sensitivæ, & huic velut propriæ, quia inquilinæ.

5. Quamobrem quæcunque in nobis distinguunt Terræ climata, variant, patrantque ingeniorum inde diversitates: non est sanè verisimile, eadem ex homogenea mentis immortalis simplicitate promanare. Ac ego inprimis dudum in his hæsitavi, donec amentias, deliria, ac fatuitates, vidissem introduci per simplicia, tam externa, quàm domesticis laribus prognata. Utpote, quæ scirem non habere accessum, ad mentem, quam ne quidem attingunt, multoque minus penetrare valent, atque omnium minime eandem superare tentant.

6. Certè in hoc itinere multæ occurrerunt salebræ, & nulla distinctionum subsidia. Quæ scilicet anteriorum ignavia, nos arcet à cognitione mentis, imò & suspendit à vera notitia operationum ejus, citra quas nimirum impossibile est judicare de vocatione, destinatione & directione mentis, in unoquoque nostrûm. Adeoque ista negligentia, nos brutis hactenus pares fecit, servatque in nobis spissas belluinas tenebres, si eas omnipotens bonitas per fidem non illuminasset. Quare nec mentis operationes proprias distinctius ante oculos proponere potui, quam per orationem silentii, utpote quæ propriissime genialis mentis operatio, planè abstracta est & creditur. In cujus nempe splendore, elucescit diversitas operationis mentalis, ab animæ sensitivæ judicio, discursu & phantasiæ decretis, nosque, filios tenebrarum, judiciosiores, atque sagaciores facit, instar serpentis, ac filiis lucis hac in parte longè præponit. Vivit enim anima sensitiva in nobis, vitæque edit suæ non segnia testimonia: attamen quia brutali, specificaque suppositionalitate caret; idcirco indistincta tantum luminis vita gaudet, & operationes mentis concipit in se vitales, easque appropriat suis potestatum exercitiis: non sunt tamen veræ, atque propriæ functiones mentis: Quippe uti mens nunc à lapsu, obvolvitur lumine animæ caducæ, ac proin velut planè ab omni corporis regimine cessat, diradiatque suæ vitale lumen in sui vicariam Sensitivam. At non proinde ejus actiones sunt ipsius mentis, quæ idcirco tantum functiones abstractas, sibique in hoc consimiles edit.

7. De venatione scientiarum, aliqua sum contemplatus circa mentis operationes, ac potissimum quæ concernerent Intellectus dignitates. At non sat sunt ista, pro mentis aliquali cognitione. Quocirca ut ejus aliqualem cognitionem per abstractas sui operationes hauriamus, repetam, quæ jam supra de divina in nobis imagine scripsi: Nimirum intellectum, voluntatem, & amorem, desiderium inquam, vel optatum, esse potestates, menti tam intimas, ut ejusdem designent substantiam. Amor inquam ille procedens substantialiter ex aliis duabus. Atque hinc omnem proximè, totamque mentis functionem sentio inchoari in nobis.

8. Cæterum demonstravi quoque alibi, aliam nunc & corruptam esse vitam nostram, postquam per carnem peccati suscitata est anima sensitiva, terrena, mortalis, caduca, animalis & diabolica: cui mens immortalis alligata fuit à peccato. Recordandum tamen, juxta doctrinam de ortu formarum traditam, quod sensi-

sensitiva in brutis non sit substantia formalis: sed forma substantialis, vitalis, quæque in nihilum abit, non secus ac lumen candelæ. Esse nimirum lumen vitale à Patre luminum creatum, & creaturam neutram, inter substantiam & accidens. Quæ nimirum in brutis subsistit in se, absolutè, & determinata in speciem brutalem. In homine verò, quia posterius advenit jam corrupta natura, non est determinatæ speciei brutalis, sed lumen vitale duntaxat, & non vita ipsa, prout in brutis, quia vita ipsi à mente, quam obvolvit, radicaliter inspiratur, ac velut mutuatur, non secus atque Luna à Sole suam lucem suscipit.

9. Et quanquam hæc hominis Sensitiva, sagacitate animas brutorum longè superet, nihil tamen agit absque mente. A qua enim vitam desumit, non potest non & inde vim cogitandi mutuare, cui tam intimè est alligata, quod mens Sensitivam prorsus penetret. Cogitat quidem sensitiva humana, vi propria: sed illustratur à mente. Ac propterea tota cogitatio nostræ Sensitivæ, est totius hominis. Perinde enim accidit, prout in Luna & Sole. Illa quidem habet proprium sibi lumen, at Solis reflexo lumine splendet (prout alibi de meteoris,) magis, suumque in Luna lumen velut perit. Sensitiva igitur in nobis, diversimodè cogitat, ac gradus amplitudinis sentiuntur cogitando. Nam inprimis in mania, amentia, fatuitate, delirio, furore, ebrietate, & somniis, sunt quidem diversæ cogitationes totius hominis, attamen cum tam exiguo mentis lumine, ut hæc non nisi nitorem adferat, quem saltem recusare nequit, propter arctam vinculi sui necessitudinem. Igitur ipsa Sensitiva, quia mortalis, ab injuriis rerum caducarum imperita, illarum succumbit importunitatibus, propemodum sola cogitat, pusillo mentis lumine, ut vitæ adminiculo adjuta. Quapropter cogitata illa, sunt peccati expertia, eò quod mens in iis non cogitet, sed à Sensitivæ contracto contagio obnubilatur. Porrò quantum cogitationes, ab insonti illo contagio recedunt magis ad discursus abstractos, tantum plus de vita mentis, quam de propria Sensitivæ vitalitate, participant.

10. Sensitiva nimirum omnis cogitatio, de necessitate, sensuum Ministerio adducta est, neque eam excedit, utut se splendidè ab iis abstrahat. Quidquid namque sensibus percipi potest, id nondum solius mentis fundum attingit. Hæc itaque cogitandi varietas in Sensitiva, judiciorum nostrorum tantam parit latitudinem, & varietates.

11. Denique prout in Luna, Solis lumen suum amittit calorem manifestò, ac peregrinum sibi frigus induit: Sic & in vitali Sensitiva, radius mentis, licet nuditer sit intellectualis, transmigrat in dominium Sensitivæ: adeoque & invenit ibidem legem terrenam, legi mentis oppositam. Quare sedulo procurandum, ut quantum est possibile, abstrahamus nos ab omni eo, quod sensibus concipi potest. Sic namque ad montem Domini itur, quorsum nostri itineris scopus est.

12. Neque enim hoc dixisse sic obiter, sat docet nudas operationes mentis, nec via cernitur, qua mentis aliquam cognitionem acquiramus. Nam sunt adhuc ejusmodi cogitationes, totius hominis, quamdiu est aliqua egoitas, vel mens aliquid apprehendit extra se, cum dualitate, & nondum rem, ut seipsam transfiguratam intuetur. Proprietates scilicet hominis, vel rerum aliarum, sic adspicit totum ipsum: non autem est nudum intellectuale mentis lumen: quod tum operatur; sed est combinatio amborum luminum vitalium, se mutuo penetrantium. In quo actu, eheu, ut facile, ita & plerumque mala assuetudine, lubenter paret mens immortalis, caducæ, Sensitivæ suæ pedissæque.

13. Usque adeo, ut ad optatam puritatem mentis, in abstracto purè ac nuditer cogitantis, deveniamus, assumenda primum est Doctrina S. Dionys. ad Timoth. *Etenim ut divina intelligantur,* (divina enim sunt, quæcunque imago Dei nuda intuetur) *& adhuc tenui modo, & ad inspiciendum divina arcana, rejiciendi sunt sensus, & quæ sunt sensuum, & quicquid sensibus percipi potest. Rationem insuper, actiones Rationis, & quidquid ratione cognosci ac percipi potest, sive id creatum sit, sive increatum: utque ex teipso, & ex omni cognitione, omnium earum rerum exeas, & venias in unam unitatem ejus, qui est super omnem naturam & scientiam.* Hæc ille.

14 Etenim

14. Etenim mens, est proxima Imago Divinitatis: idcircò sicut oculus nil absolutius aspicit, quam ipsum Solem, (cujus tamen luminis claritatem non tolerat,) cætera verò cuncta, propter illum: ita mens, nil propriè, principaliter atque intimè cogitat, contemplaturque, præter illam unitatem, & reliqua cuncta propter eandem. Unde manifestum evadit, quod quamdiu quippiam cogitatur, quod sensibus vel ratione percipi potest, nondum sit pura nudaque abstractæ mentis cogitatio.

15. Modus autem eò perveniendi, supra quidem descriptus legitur, at adhuc est procul remotus, & propemodum invius, propter omnimodam abstractionem, & proscriptionem omnium rerū creatarum, imò & increati omnem considerationem, id est, abnegationem, per sequestrationem progredientem, usque ad omnem mentis activitatem, quæ nempe proin excludit mentis omnem cogitationem & contemplationem, exspectatque supernè influum lumen gratuitum, nihil agendo: sed tantum tolerando post exhaustam omnem egoitatem. At cum sic liberari penitus, non omnino consistat in nostra potestate, adeoque potius gratiam raptus monefaciat, quam veras mentis, nudasque, atque puras operationes, quas hoc capite speculari intendo, pro complemento Tractatus de Anima: Id circo juxta meam judicii pauperiem, non propinquius agendo scanditur ad supereminentem solius mentis, & abstractam lucis intellectualis denudationem, quam per Orationem silentii in spiritu, in quo deliciæ Dei sunt adorari.

16. Eo quod istam mentem, ut sui denudatam imaginem, sic in speculo suæ divinitatis reflexam, illustret tum emanativè. Hoc est nimirum, quod gloriosissima Bonitas optat.

17. Ut autem fructus, sive exercitia, prodant quidditatem Mentis, id potentius nec aliunde haberi putavi, quam ab exercitiis spiritualibus, quibus ipsa mens sese extricat à connexis conceptibus rerum creatarum, cogitarumque sensuum ministerio. Liquet enim, quid sit ipsa mens, dum se abstraxit à conceptibus, qui illam maculare solent, possentve, vel saltem impedire, ne ad nuditatem puritatemque sui perveniat, in qua unitatem præfatam adorare queat. Dominus Jesus itaque via est, veritas & vita. Via, inquam, ad se veritatem, & ad vitam Patris luminum. Via ergo dirigitur ad consecutionem abstractæ veritatis. Cujus optatus est, ut abstrusa veritas, quam in mente sui imagine depinxit, à nobis cognoscatur, & adoretur in spiritu. Ubi ipse est Præsens Regnum Dei, cum omnibus suis charismatibus.

18. Atque ideo non potest modus, mediumque adorandi in spiritu, propinquius sciri, vel addisci, quam à via & veritate ipsa, adeoque ab oratione, quam nobis dictavit, in qua sunt primum tres amorosi optatus, sive amoris desideria, ac totidem petitiones. Optatus enim isti, sunt absque omni egoitate, & nudi respectus in ipsum Deum, & purissimi idcirco eorum omnium, quæ optari ex amore, & cogitari queunt. Ac primus illorum est, de quo veritas dicit: *Quærite primum Regnum Dei, & Iustitiam ejus, & reliqua adjicientur vobis.* Non est autem Dei Justitia, ut nobis fiat Justitia, (*nam non justificabitur in conspectu Dei omnis vivens.*) Sed ut nomen ejus sanctificetur, quod nedum est ipsi debitum, adeoque justum; sed optatus ille amorosus nos iustificat. Præsupponit enim primum fidem ipsam Christianam, dein & infinitam ejus bonitatem, qua dignatur esse Pater noster. Ac quidem in verbo, (*noster,*) egoitas pro Dei bonitate, & obligatione nostrorum omnium ponitur, quæ alioqui nusquam in tribus cernitur optatibus. Ac tertiò, exhibet immensam ejus majestatem, commensurandam ex habitaculo Cœlorum, quod est opus manuum suarum. Adeoque istis talibus præmissis, accenditur in nobis optatus amorosus, qui non desiderat, ut sanctificetur ejus nomen, solummodo per filium ejus unigenitum, & nostri mediatorem, ubi Abyssus Abyssum invocat: nec etiam duntaxat, ut Cœlites, & tota militans Ecclesia, ineffabile suum nomen adoret: nec etiam ideo sensus est, ut sanctificetur nomen ejus in terra, sicut in Cœlis; sed ut sanctificetur in nobis, & per nos: renunciata tamen in hoc omni egoitate & nihilitate. Utque sit nuda & purissima reflexio honoris, & deliciarum Dei, in eo, quod est esse nobiscum, & adorari

in spiritu amoris: Ideoque & alter succedens optatus, non petit sibi Regnum Cœlorum; sed Regnum Dei, quod in nobis est, ut adveniat propinquius. Non quidem nudè atque simpliciter propter nos, sed quia suæ est bonitatis, esse cum filiis hominum in deliciis. Quamobrem etiam optatur, ut sua voluntas fiat in nobis, super nos, & per nos, cum plenaria resignatione nostri velle.

19. Tres ergo optatus procedunt ex anima, citra hæcceitatem, aut reflexionem in nos, quia excedunt omnem creaturæ personalitatem, ut Deus propter se adoretur. Ideoque excellunt omnem vim orationis, petitionis, laudationis, gratiarum actionis, imò & ipsius glorificationis. Nam agere gratias, beneficium notat, & complicat recipientem. Glorificatio autem, laudatio, vel ipsamet sanctificatio, quatenus egoitatem meam ante Dei conspectum defert, (quanquam interim sit debita & obligatoria,) procul recedit à purissimi & amorosi optatus excellentia, quo desideratur sanctificatio nominis divini in nobis, in qua Abyssus Abyssum invocat. Nam quis sum ego, qui præsumam respectu infiniti, sanctificare illud? qui nempe non nisi vermis sum, peccator miserrimus? Ideoque optatus amorosus sanctificationis, tantum excellit, sanctificetur nomen tuum per me, quantum miser peccator distat à filio Deiparæ virginis.

20. Laudes enim, & orationes, tam in lege Mosaica, quam hodie, per hymnos, psalmos, & orationes fiebant. At nunquam ante edoctam veritatem assecutus est homo vigorem, altitudinem & profunditatem optatus amorosi, sanctificandi incomprehensibilem divinitatem in nobis, in quo plus est excellentiæ, quam omnes simul creaturæ queunt comprehendere.

21. Non enim sanctificatio ista optatur, quia Deus est optimus, maximus, liberalis, &c. nam ista includunt laudantis egoitatem, incompatibilem cum nomine divino, Desiderium itaque, optatusque animæ amorosæ ferventer desiderantis nudè & simpliciter sanctificationem nominis divini, non fit quidem per creaturam intra Deum, sed per liquationem mentis, desiderantis in amore Dei: minimum enim, quod in se continet, est cum resignatione sui totius, se offerre Deo, itemque velle agere, & pati quidlibet, cum cordis, animæ & virium totali oblatione amorosa, in obsequium voluntatis divinæ. In qua oblatione amorosa, incompatibiliter excluduntur omnes cogitationes, præter nudum amoris optatum. Eò quod transcendat omnem reflexionem. Etenim quia nudus est, vestem omnem spernit, quam Ratio ipsi posset subministrare.

22. Amor enim iste, tam nudus & excellens, oritur in sede mentis, sentiturque ibidem, ubi omnis primus conceptus fit absque imagine & phantasia.

23. Quamdiu vero verbis exprimi potest, nondum est mentis abstracta cogitatio nuda, quæ scilicet à B Dionysio describitur supra omne id quod Ratione, sensu, ac verbis concipi potest. Sentitur quidem, at citra discursum, & imaginationem. Quia nudo veritatis amorosæ conceptu, ipsa veritas inexprimibili tum mentis attactu feritur, fruitur & appropinquat, imo mox penetrat. Alioqui quoties formantur Ideæ, aut conceptus verbis exprimibiles, retinent maternam Sensitivæ caducitatem, inconstantiæ fragilitatem, incertitudinem, ac perturbationes. Passionibus subjectas.

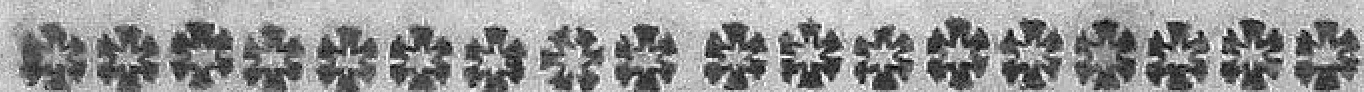
24. In vi igitur Intellectus, nativoque scilicet Mentis vigore, & amantis Animæ cupiditate, generatur in nobis, tanquam in fœtu appetentis gravidæ, ens quoddam Deiforme, sive purificatur ipsa Mens, adeoque Mentem, ipsamque Dei imaginem rectificat. Id enim non fit per visum, sensualemque appetitum, qualiter in prægnante, nec concipitur corporeis latebris, ut neque in alieno fœtu notatur: sed omnem facultatem Mentis, Animæ, Cordis & virium, requirit: ideoque Ideale istud ens, amoroso optatu partum, manet in ipsa Mente, quam sic disponit, ut sese transmutet in imaginem Deiformem, per gratiam divinitus affluentem.

25. Sed quis sum ego, qui hæc scribo? Profectò vereor ne sim campana, fideles ad Templum convocans, quæ ipsamet manet in celsitudine turris, foris. Sed tantum spero, si in præfatis profecero optatibus, quod meipsum sim inventurus, quo magis meipsum humiliando neglexero.

26. Por-

26. Porrò surrexere nuper directores conscientiæ, in se transsumentes omnem Mentis libertatem, præsertim in sexum devotum dispensandam, hunc sexum ad se intra vocarunt, dicentes quod Christus unctus nedum: sed & Jesus Salvator cum illis esset.

27. Atqui hi statim primo errant limine. Nam convocant suas devotas, in exercitia contemplativa, gregatim facienda, quæ ipsa Veritas alioqui clauso post se cubiculi ostio, fieri commendat. Dein sibi honorem, reverentiam atque opes sub obedientia, & voto multiplici, debere postulant. Adeoque inimicus homo sua spargit semina pro zizaniis, ut quæ erant etiam semina bona, supprimat. Atque idcirco Vates Hildegardis prædixit, quod tandem secreta luxuria illis commiscebuntur, & cadent velut Simon Magus, per orationem Apostolorum, sive Episcoporum & fidelium. Cæterum, dum quis semel saltem in optatus illius vigorem deductus fuit, ipse propriis punctus calcaribus festinabit eò redire, ac quasi jam factus viarum gnarus, facilior ipsi erit aditus postmodum. Interim quia non quilibet eò pertingit, fecit Deus varias uti mansiones in suo palatio: ita quoque diversa ad hoc media ordinavit, per Charitatem, quæ lubens omitto, eò quod non sint nostræ facultatis Medicæ objecta propria. Sufficit itaque mihi, proposuisse Mentis in agendo amplitudinem, & vagam formandarum Idearum potentiam, tam ad considerationem morborum, & vitæ sanæ: quam ad virtutum exercitia.

SCABIES ET ULCERA SCHOLARUM.

1. *Cur Author de scabie & lepra hoc loco.*
2. *Repetit dilucidius sua pœnitentia exoridea.*
3. *Error in causis, indicatione, & remedio.*
4. *Quæstio Medentibus & Scholis proposita.*
5. *Credulitates in Authore.*
6. *Sera considerationes.*
7. *Ex mea historia xiij. Conclusiones.*
8. *Theoremata Scholarum esse scabiosa.*
9. *Scabies stetit in me, ante intemperiem hepatis.*
10. *Pustulæ in Scabie, sunt signa, & fructus Scabiei; non autem Scabies.*
11. *Notantur radices graminis in apozemate.*
12. *Causæ occasionales ulcerum.*
13. *Scholarum somnia.*
14. *Galenus notatur ulcerosus.*
15. *Inconsideratio Scholarum & Galeni.*
16. *Absurda aliquot.*
17. *Sanies, & Pus, non sunt excrementa, quanquam sordes.*
18. *Corruptor in ulcere, est ulcus.*
19. *Cruor non vitiatur in cavitate ulceris.*
20. *Inanis Scholarum labor.*
21. *Vlcerum radix.*
22. *Vlceris cavum non est ipsum ulcus.*
23. *Puris considerationes.*
24. *Puris & saniei differentia.*
25. *Inscitia Galenica.*
26. *Dogmatis Galeni aliquot absurda.*
27. *Causa occasionalis in Corruptore.*
28. *Quàm ridiculus Catarrhus in ulcera antiqua, quamque stultè Cauteria eò applicata.*
29. *Fermentorum ignorantia quid pariat.*
30. *Quomodo tot ulcerum diversitates in unico cruore.*
31. *Corrosiva si sanent ulcera, magis tamen sedata illorum corrosione.*
32. *Nugæ Paracelsicæ, de microcosmico ulcerum ortu.*
33. *Vrgetur Paracelsus cum Microcosmi identitate actuali ac vera.*
34. *Idiotismus ejusdem de alimonia vulnerum, ac ulcerum ab extra.*
35. *Vlcerum medela arcana.*
36. *Vulnerum sanatio.*

1. HActenus ostendi causas morborum, a Galeno & sequacibus traditas, erroneas atque fallaces esse: deceret modò transire ad doctrinam morborum veram, licet hucusque ignotam, nisi quædam me detinerent, atque aliò diverterent, quæ præmittenda jure videntur. Postquam

enim

enim de morborum Regina Peste, edito codice tractaverim, & simul de Lithiasi, tanquam monstro, tam in nobis, quam in matulis extra nos genito, sub prelo locutus essem: atque ibidem occasionaliter de Lepra, Apoplexia, Paralysi, Sopore, Spasmo, atque cognatis morbis obiter egissem; nil verò penitus de cutaneis defectibus: operæ pretium æstimavi, priusquam de morborum essentia, tam in genere, quam in specie, ex professo hunc meum laborem absolvam, quædam particularia præmittere, quæ fores, ad introitum cognitionis morborum, pandere putavi. Atque inprimis morbos pellis, vel ut magis obvios attingam.

2. Quamobrem libro de febribus, recitavi quidem pœnitentiæ meæ principia, quibus à Methodo atque doctrina Scholarum recedere sum coactus, ut ostendam axiomatum futilitates, quibus Mundus fallitur, tam à potu purgantium, quàm æstimatione morbos fieri, atque liberari, per ejectionem liquorum, quos Scholæ persuadent esse nostri constitutivos, & errantes in debita sui quantitate & qualitate. Idcirco eadem resipiscentiæ meæ primordia huc referre, atque reperere, non piguit. *Conf. Part. II. p. 115.*

3. Adolescens cuidam doncellæ valedicturus, chirothecam, atque manum aliquantisper detinui: occulta siccaque scabie laborantem. Ego verò inde, non quidem siccam, at saniosam scabiem mox contraxi, solo nimirum sobroque attactu. Ac dein observavi pluries, mantilia scabiosorum psoras, & tineosorum pileos, tineas peperisse ut & leprosorum, atque venereorum contagia, participato fermento, propagata. Idque sonat proverbium in Incorrigibiles relatum: Quod scilicet, unica ovicula totum gregem sua scabie infectet. Etenim ejusmodi vitia, vitulento fomite transplantata, absque distinctione tamen, censentur à Scholis in reatu Jecinoris, deque ejusdem intempestivo calore excitata. Quasi unius ovinæ pellis contagium, hepata cæterarum ovium distemperet. Profectò hæc unica consideratio, primum lucis adeptæ mihi fuit exordium. Unde nimirum maximæ Scholarum apud me scabies fuit manifestata, meque aliò compulerunt, postquam cernerem remedia Scholarum vana esse, futilesque earundem maximas.

4. Equidem accersivi duos Medicos nostræ urbis celebriores, gaudens propemodum, quod in me jam rescire possem, an studia respondeant praxi. Medentes autem visa scabie, purulenta, illico censuerunt, in me abundare bilem adustam, cum phlegmate salso; adeoque sanguificationem in Jecore distemperatam esse. Gaudebam statim, quod quæ mihi cecinissent Authores, confirmarentur ab expertissimis Dominis; utpote qui in mathesi didiceram, cuncta theoremata esse longè verissima, credebam id pariter medendi regulis, sivè axiomatibus commune, atque inseparabile: putans quod essent, id quod esse deberent, & spondebant. At statim pro avita mihi curiositate interrogabam, quænam ista esset intemperies Jecoris, quæ uno & eodem actu, bilem flavam justo iniquius accenderet, simulque plus justo pituitæ progigneret: cum ejusdem radicis, ejusdemve sanguificationis actus, non posset esse eodem tempore & viscere, generatio bifurcata, atque adeo dispar, quæ scilicet igneam bilem, simulque frigidam aqueam pituitam, abundanter ederet? Hæsitarunt expertissimi Domini, & arcuatis ciliis stupentes, sese sunt dudum intuiti, ac tandem illorum junior respondit: eandem igniti Jecoris intemperiem ideo non dare veram pituitam; sed salsam abundantem: salis autem temperiem esse calidam & siccam. Cui ego: An ergo urinæ sal, Jecoris vitio, abundanteque igne fieret: juscula autem carnium non salsarum, salem minime induerent, etsi calore bullirent? Respondit senior: Hæc in Scholis mihi proponenda, non autem Practicis, quibus horas in lucrum familia destinarat.

5. Rogavit autem statim, quos mihi Authores consuluissem? quidve faciendum didicissem? Dixi ad hepatis, atque cruoris refrigerium, venam incidendam brachii dexteri subter Cephalicam; dein per apozemata refrigerantia, bilis torridæ respectu, progrediendum: ita tamen, quod incidentia, & extenuantia temperata essent miscenda, propter salsedinem pituitæ. Ostendi ex Rondeletio, apoze-

apozema, quod fortè 50. ingredientia contineret, in amborum finium ditissimam spem faciens. Et dum nescirent, in lectionibus assiduum, atque impigrum omnium notatorem: voluerunt, ut ipsius mihi cuncta describerem. Itaque post cruoris emissionem sat opulentam, in verè Adolescentiæ & sanitatis alioqui saturitate factam, sumsi triduò præfatum apozema, cui quarto, quintoque mane, indidi Rhabarbari, atque Agarici, quantum satis: ut videlicet, natura inciperet obedire vocanti pharmaco, ipsique peccantes ambo humores redderentur sequaces. Laudarunt universa, ac potissimum, quod discendi & parendi avidus essem. Vespere autem quintæ diei proferebam Catapotia de fumaria, eo quod Cordus (qui Codrus mihi fuit postmodum) utrique humori peccanti conducere scribat: (nondum enim tum noveram ficto nomine pillulas ægris imponere: quasi propter fumariam & non virulentorum solventium feritatem, sedes movere.) Sexto ergo die, habui quindecim ad minimum secessus. Laudabant interim providentiam meam, qua corpus adeo fluidum præparassem. Mox à biduo inde, quod Scabies nequicquam ferocitatis deposuisset, idem pharmacum assumo, cum insigni stomachi aversione, parque successit secessus. Dicebant ætatem 18. annorum floridam, bili generandæ pronam. Cumque cernerent, nil quicquam ob id pruriginis & pustularum minui: post biduum tertiò sumendum purgans decreverunt. Tum enim, sub vesperum, jam venæ mihi exhaustæ erant, genæ conciderant, vox rauca, totus corporis habitus concidens tabuerat; descensus quoque è cubiculo, atque gressus, erant difficiles, quia genua me vix sustinebant.

6. Hæc sano mihi à contractu scabiosæ manus, contigerant. Primis enim vicibus, cum tam amplas sordes, tamque putidas adverterem, gavisus sum: Sed sero nimis consideravi, me ante pharmaca bene valuisse visceribus, nunc autem dejecta appetentia, & digestione, multam comparasse maciem: mansisse Scabiem verò sospitem, cum voce acuta & rauca. Denique ut cernerem, quantum bilis, quantumque pituitæ ejicerem, minxeram in matula & comperi per assumptum solutivum, ternis vicibus duas penè situlas, putidæ atque cadaverosæ bilis ejecisse, ramentis muccosis conspersæ ejectas: quæ Medentes asserebant esse illam pituitam salsam. Atque interim dum toto corpore ferè, potissimum in cruribus, purulentas, amplasque pustulas alerem: interrogabam, an pus non designaret cruorem in reatu esse, non minus quàm bilem, & pituitam. Dixere, cum jam mihi vires flaccescerent, silere se de literata venæ sectione, alioquin opportuna, in puris perstite abundantia. Ego autem considerabam pœnitens, quod antea rectè valerem, excepto contagio pellis, aliunde hausto, quodque ex nihilo, non fieret aliquid: nec aliquid corporeum locaretur, nisi in loco: tarde ergo inquisivi, undè tanta mihi bilis copia profluxisset? & ubinam latuisset? Venæ namque simul omnes, vix decimam sordium partem continere potuissent, etiamsi nil boni cruoris continerent. Sciebam insuper, tantum pondus nec in capite, nec in thorace, neque in abdomine, hospitari potuisse, quanquam visceribus cunctis vacua fuissent.

7. Igitur seria cum pœnitentia, meoque damno, ex Mathesi collegi: 1. Quod nomen purgationis, esset impostorium. 2. Quod selectio particularis, educendi talem, aut alium humorem, pariter esset falsa. 3. Quia humorum ortus, & exsistentia, etiam falsa esset. 4. Quod causa Scabiei esset mentita, pro bile adusta, atque pituita salsa. 5. Quod jecur esset insons, in contagionibus pellis. 6. Quod Scabies mea adhuc perseverabat à purgationibus, licet non æquo furore. 7. Quod ejus furor non esset remissus, eò quod aliquis humorum aut plures putati, essent educti, & hactenus eorundem abundantia peccasset: Siquidem mox recuperato cruore, perstabat eadem Scabies. Adeoque defectu plethoræ Scabies parum minuta fuerat. Tandem post tres menses fortassis, sulfuris facili unctione, à Scabie convalui. 8. Quod Scabies sit affectus solius pellis. 9. Quod Scholæ, tam bilem quam pituitam, malè affe-

affectos humores, tam in venis quam extra, tam noxios quam innocuos, nominarent. 10. Quod purgantia quævis, cruorem & carnem promiscuè liquarent, resolverent & putrefacerent, etiam dum in stomacho, & intestinis morabantur. 11. Quod falsum sit, cruorem redire in humores, unde genitus esset. 12. Quod in hoc contingeret regressus impossibilis, à privatione ad habitum. 13. Quod impostorium sit, humores illos tres remanere in cruore, carne & solidis, ut per purgantia redintegrarentur in id, quod fuerunt ante carnis structuram, &c.

8. Quæ cuncta cum invenirem pungantia, cum veritate naturæ, & cum congruentia philosophica, manifeste scivi, Theoremata Scholarum esse scabiosa, atque falsa. Adeoque non potui amplius dubitare, an bilis, vel pituita, causa Scabiei essent. Idque paulatim cum DEI Gratia, certo certius sic intellexi, quod æqua pariter, per intellectualem certitudinem, ac velut opticam scientiam, sciverim, nullam esse in natura bilem, nec tres humores cum cruore unitos. Quod autem pituitæ ac billis utriusque larva ostenditur à Scholis, demonstravi peculiari libro, esse sordes morbosas præter naturam, atque producta vitiosa functionum.

9. Saltem in me, solo attactu contracta & nata Scabies, in plena valetudinis fruitione, antequam vel hepar unquam incalescere potuisset: nam Scabies mea concepta fuit quadrantis horæ spatio.

10. At pustulæ scabiosæ successu aliquot dierum mora post erupta, non tam Scabies ipsa fuere: quam fructus ejusdem. Si ergo Scabies è Jecoris intemperie oritur, saltem in me, ipsa Scabies prior fuit sua causa.

11. Ovis gramine tantum pascens, Scabiem sponte acquirit. Si id ex intemperie calida hepatis: profectò inique gramen præscribitis, pro hepatis refrigerio. Denique Scabies in me, ove, & cane, solis curantur unguentis, sive ope externa, nec attenditur calor hepatis. Imò pharmaca è sulfure, baccis lauri, & in helleboro albo nequaquam valent ad fervorem hepatis. Denique Scabies, attactu lintei, repente acquisita, ejusdem est indolis cum spontanea: at saltem illa non oritur ex calore hepatis: ergo neque hæc: si rei ejusdem sint causæ eædem in specie, objecto, & subjecto. Etenim eo ipso quo Scabies attactu manus, vel lintei scabie infecti concipitur in pelle tangentis: jam adest Scabies; cujus semen sive fermentum, est in pelle præfata, vel linteo: embryo ejus dein, conceptus est in pelle tangentis. Cujus productum tandem visibile erumpit.

12. Pariter quoque ulcera fiunt, vel è vulnere malè curato, vel à contusione, ut cancer in muliere; vel ab apostemate erumpente: vel tandem à veneno intus genito, quod sui malignitatem plantat in externa parte, ibique fermenti sui virulenti proprietates figit. Unde quoque, quicquid cruoris alendæ parti in horas distribuitur, id totum in virus vertitur, juxta fermenti sui prosapiam.

13. Non autem humores, iterato à morte resurgunt corrupti, qui ab hepate eò mittantur. Scholæ itaque per Galenum creduliter abductæ, suis consignarunt somniatis humoribus, è cruore & carne resurgentibus, propter importunam visceris cujusdam intemperiem, elementali pugnæ debitam.

14. Galenus enim in Therapeuticis vult, ulcus naturaliter constare debere duplici excremento: (hanc enim doctrinam posuisse & non probasse, sibi sat visum fuit:) liquidiore nempe uno ichore, sive sanie, & crassiore altero, id est, pure. Hinc demum concludit, omne ulcus indicare, exigere & sanari debere, duplici pharmaco (cujus nimirum peccato, pleraque à Scholis insperata, ad anus relegantur, in Galeni despectum) uno nimirum quod exsiccaret, atque in se saniem combiberet: altero denique, quod esset puris abstersivum.

15. Quàm serio enim hic vir suas texuit fabulas? & quam illibatæ servantur hæ næniæ adhuc hodie? Jam enim quadruplicis humoris, & quadruplicis excrementi inde resultantis à corruptione illorum nimirum non amplius recordantur. Vult quidem Galenus, pus esse cruorem putridum, nec meminit sui, dum sanguinem, in corruptione, totum in bilem verti docet. Denique si purgantia è cruore separent

sigil-

sigillatim tres humores ad Medentis lubitum, deberet meminisse, id contingere per cruoris corruptionem, dum nempe in sui constitutiva autecedentia dehiscit: (aut falsum est, quicquid de purgantibus & humoribus commentum est) quapropter in ulcere', non duo saltem, at quatuor prorsus emergere deberent.

16. Imo apud Galenum erit ulcus absque pure (puta Cancrum, Cacoëthes, vel exedens sola sanie fluidum) curatu facilius, quam alioqui purulentum. Quippe quod solis exsiccantibus (puta creta, aut combustis ossibus) opus habebit. Quam enim est stupidum atque insanum, docuisse, ulcus curandum; per excrementorum fructuum, sive productorum abstersionem, & sequestrationem? Non autem per præcisionem radicis, quam nusquam ac nunquam, præter calorem intemperatum, noverunt.

17. Quandoquidem omne excrementum necessariam dicit relationem ad digestionem & partem, quarum respectu est excrementum: ita ut verum excrementum sit supervacanea moles, relicta à digestione & à parte, cui est inutilis, ideoque sequestrata: Quia excrementi nomen expulsionem continet, impuri à puro. Ideoque sanies & pus, non sunt ulceris aut partis excrementa, ut neque digestionis naturalis: sed sunt producta seminum, sive radicum ulceris. Ideoque plerumque & in plerisque frustra laborat, qui emungit ulcus, juxta præscriptum Galeni, præsertim in malignioribus.

18. Itemque necessum est, quod quæ non nutriuntur, etiam excrementis careant. Nam natura nusquam laborat, ut nutriat ulcus. Dum in ulcere habitat proprius corruptor, qui cruorem alimentarium vitiat, antequam digeri sit aptus. Fæx quoque propriè loquendo, non est vini recrementum, sed residentia mera: eo quod vini nulla sit nutritio, nullaque digestio. Ulcus igitur, ut tale, non nutritur, nec natura intendit nutrire illud. Sanies ergo & pus, non sunt excrementa ulceris, sed producta Corruptoris: suntque cruoris in noxiam materiam depravati indicia, signa, producta, effectus, sive fructus.

19. Etenim singulis partibus alendis, quotidiè destinatus cruor mittitur, distribuitur Justitia distributiva. Nec secus ulcerosæ parti, quam si adhuc rectè valeret. Quò cum deventum est, nec possit ibidem in veram aliti substantiam commutari, subit aleam, quam ulcerosum fermentum imperat: degeneratque ideo, & transmutatur cruor in radice partis, qua Corruptor locatur, residetque; non autem in ipsa ulceris cavitate, sive alveo. Alioqui namque necesse esset, merum atque innocuum cruorem, decidere semper in ipsam ulceris cavitatem, atque ibidem corrumpendo degenerare. Quod oculus & quotidiana experientia falsum asserunt.

20. Ergo si Scholæ ulcus abstergant, sive linteo, sive demum pharmaco, quanquam idem faciant ambo: non tamen nisi productum ultimum auferunt, nequaquam verò causam radicalem, vel originem attingunt. Quod si quandoque grumus cruentus, vel mucilago alias cruenta in ulcus decidant: id fit, quia in circumstantibus (quibus nempe est ipsa ulcerum radix,) tanta est torturæ procella, quod venula aliqua propinquior exesa, proprium cruorem nequeat comprimere. Adeoque cruor, qui sorte sic in ulceris cavitatem decidit, non cernitur in pus mutari. Unde manifestum evadit, cruorem non in ulceris cavitate, sed in ejus marginibus degenerare: quapropter etiam vanitas Galenicæ doctrinæ spectatur, quæ sanationem ulceris in ablatione producti collocat.

21. Radix ergo cujusque ulceris, est in fundo & labris, sive margine, id est, partibus cavitati finitimis habitat. Quibus nempe sua est coquina, qua cruor alteratur in corrosivam saniem, pus, &c. Sanies verò ipsa, est productum, sive effectus positivus ulcerum.

22. Ipsa autem cavitas ejus, quæ vulgò medentum ulcus æstimatur, est productum privativum, atque deficiens. Sicut enim pagus crematus, aut destructus, non est bellum; sed est effectus defectum, privationem, desertionem, factamque destructionem accusans: Sic nec ulcus est devastata carnis cavitas; sed hæc est signum, ab ulcere relictum. In oris ulceris enim circumquaque habitat hostilis Corruptor, & hospes fermentum virulentum, ad quod cernimus oras, atque fungum, diversimodè alterata,

23. Attendant ergo Scholæ, quid doceant dum ulceris sanationem in ablatione posteri producti tradunt. Pus imò non fert indolem excrementi, nec ut excrementum naturæ ab ulcere prodit; sed est fructus ulceris, exotici scilicet Corruptoris, cum malignitate depravatus fermentaliter. Idcirco degenerat, exedit, rodit, atque depascitur.

24. Enimverò majora ulcera pure carent, saniem duntaxat plorant continuam, & subinde decuplo plus, quam justa alioqui cruoris distributio requirit, atque in aquas acres, atque depascentes transmutatum ichor diffluit. Quæ Galenici nunquam suis siccantibus, etiamsi insuper sua supperaddant cuncta abstergentia, & utcunque Catageni & Catatopus stentoriè glorientur de suis experimentis. Pus enim non nisi in carne clausa, & aperta procreatur, iisque nondum prorsus malè affectis: ubi interim cartilagines, ossa, membranæ, venæ, nervi, visceraque non nisi ichore madent atque liquantur, si ulcus tolerent. Itaque horum, quam carnis esset longè mitior, mansuetiorque corruptela & ulceris tempestas, quam quæ aliàs in carne tumultuantur. Eò quod remedii diversitas finem, in quem destinatur, distinguat. Ideoque siccans medicamen imitiorem affectum denunciat, quàm quod & insuper deberet esse adstrictivum.

25. Ergo Galenus & sequaces sui, quia ignorarunt hactenus ulcerum causas, fomitem, uterum, subjectum, efficiens, modum fiendi, semen atque fermentum, non nisi ridiculas curationes, remedia, axiomata atque doctrinam tradidere. Quocirca nec mirum, cacoëthica, phagedæniaque ulcera non sanari solita, remediis Scholarum: quæque ob id potissimum se se ab operibus Chirurgiæ, magno Galeni, suorumque coætaneorum Græcorum, atque sequacium Arabum dedecore, exemerunt; prout de Tumulo Pestis ex professo tetigi.

26. Mitiora etenim ulcera, quibusque sua est ademta malignitas, dumque ad incarnationem & restaurationem relictæ cavitatis festinant, solo stillant pure, adeoque difficiliora conserentur, juxta Galeni regulas, quam dum ichore fluerent. Ulcera autem jam mitigata, irritantur abstergentibus, tantum abest, quod iisdem sanentur. Sanè, si exsiccantia & abstergentia cunctis satisfacerent ulceribus, facilis foret quorumcumque sanatio. Cur enim tàm anxiè Galenica Schola turbatur, circa electionem pharmacorum, ubi sicca lintea utrique satisfaciunt indicationi abundanter? Nimirum unicum linteum exsiccat, & abstergit unà pariter: Pudeat ergò, atque seriò illas pudeat, è Cathedris, è prelis, & ore illarum ejusmodi nugas, Adolescentiæ & Chirurgis, pro axiomate medendi suffundere: hosque proinde sic instructos, in necem mortalium, sibique fidentium torturam, paratos dimittere, specioso Medentis & Doctoris titulo.

27. Non itaque pus & saniem abstersisse, atque exsiccasse sat est; sed hostilis fabricator, partique insidens corruptor, delendus: quippe qui nil exsiccando, abstergendoque remittit, mitescitve. Seminalis videlicet deleterii qualitas, venenosaque impressio Archeo partis exotica, bonum cruorem sibi dispensatum pervertens, sui dumtaxat ablationem naturaliter indicat. Est ergo virtus, fermentum quoddam atque contagium, fundo insitum, cruoris atque carnis corruptivum.

28. Videant ergo Scholæ, an eidem Catarrhus vaporetenus è stomacho in capitis planum sublatus, initium atque fomentum dare queat; & an Cauteria ad lubitum injecta, eundem solitum Catarrhum, loco remediorum nedum exsiccantium, & abstergentium, verum etiam vice revulsionum satisdare queant, propter connexionis continuitatem in radice eorundem, proportionem, applicationem, consonantiam, imo & dependentem symphoniam.

29. Equidem quotquot fermentorum activitatem atque varietatem ignorant, necesse est, omnia creduliter cæcutiendo tentent & explorent.

30. Sunt nimirum totidem ulcerum fermenta, quod ulcerum diversæ corruptiones, corruptorumque distantiæ. Quorsum unius panis testimonium plurimum conferet: quippe qui etiam disputationis hujus judex esse potest. Qui nimirum in homine, cane, fele, equo, vacca, gallina, ansere, anate, ove, &c. totidem determinationes susce-

suscepit, quot fermenta sanguinum, stercorumque specificè (imò & genericè) emanant differentiæ. Sic & unicus specie cruor, plura specie ulcera, atque transmutatas sui corruptiones sustinet, pro fermentorum peregrinorum alteritate. Atque quantumvis unicus ad generationem satis sit Archeus; varia tamen media vitæ, atque modi sunt corruptionum: quot nempe corrumpentium sunt familiæ. Est ergo plena atque exacta ulcerum sanatio, fermenti sui ablatio: non autem hepatis refrigeratio, non bilis somniatæ, vel saniei abstersio.

31. Denique nec curantur ulcera, per applicationem abstersivorum, adeo ut pro illorum malignitate, gradus corrodentium abstersivorum, sui augmentum optet. Non enim realgar fixum, per salem petræ, atque in adstringens sulfur dulcoratum, sive mitigatum, sexaginta fortè ulcerum diversitates extinguit: quia rodit, exeditque, (etenim sic non sui dulcorationem cum repetito spiritu vini exposceret:) sed quia venenum mite jam habet, quod ipsum ulceris fabrum, cruorisque corruptorem est enecando. Quo videlicet semel in totum demortuo, non cessat deinceps caro spontè, è fundo succrescere. Itaque cavitas ulceris, carnis succretionem, pellisque cicatricationem indicat, ut ablata scilicet fiat restitutio. Quæque ideo posterioris relationem habent, respectu necis Corruptoris.

32. Porro quæ in seminale, toxicumque fermentum refero, Paracelsus suo more, in Microcosmi fodinas minerales, atque salinas transtulit. Nam ut ulcera, plerumque sale odiosa putavit secundum suum Idiotismum, ulcera progenie mineralium, distinctisque eorundem familiis adscribendo. Non enim in rixas me compono, ut neque me ideo natum scio. Quapropter viri inanitatem, & incircum spectam oblivionem doleo. Ut hominem, quem aliàs etymo, sive limbo, totius universi epitome, desumtum gloriatur: magisque illius extracti dignitate, quam Creatoris Imagine gloriosum fingit, calamitosissimum ait monstrum, solis mineralibus undequaque plasmatum. Is inquam, alibi, horum immemor, corpus humanum vocat per totum, Cagastricum: non quidem diversis constans amplius salium texturis; at unius solum salis petræ structura superbum. Unde homines nati durum genus, ergo agæ terræ. Voluit nempe cuncta salia, lapides, mineralia, herbas, &c. in homine, velut seminariis suis, delitere. Prorumpere autem in actum, non quidem fotu confusorum seminum, in Chao delitentium; at sola separatione liquoris vitalis, à sibi connatis, retroire sponte, in pristina mineralia. Non attendens, quod absonum sit, cùm Macrocosmus non minus Astris & plantis constare velit, quàm mineralibus, quod potius in salia, quam in plantas & quarupedia sese resolveret. Itaque nedum seminum, vegetabilium, Astrorum, & animantatorum: sed sui ipsius est oblitus in hoc Paracelsus? Quod seminis proprii, unde cruoris ista moles, à vitalibus humanis separata initiis, potius in hoc, quam in aliud minerale, retrocederet.

33. Ut enim Galenus caloribus omnia donans, febricitanter delirus, per aliquot secula medendi principatum in se traxit: ita Paracelsus, cuncta in subterraneam sobolem redigens, supellectile pretiosa superbiens dementavit aliquantisper, atque proin in eundem principatum aspiravit. Sed sodes, quis ille Separator, qui à vitali balsamo, partem sui adimit, & avellit? Ecquis demum Corruptor ille, qui partem à vitali sorte avulsam, simul in salem mineralem (in se putrere nescientem,) vel in occultum metallum, sola fide credibile, mutasset? Annon de vita longa, mortem vocas balsami dominium? Quomodo ergo nunc mortem vocas balsami separationem? Quisve in limbo humano distinctor seminalis, qui unicum & eundem à balsamo vitali liquorem, nunc in alumen, nunc demum in arsenicum torqueat? Profectò, Paracelse, postquam operosa & ridicula indagine magnas struxisti fabulas, quia fermenta nescivisti, (ad quæ tamen velut principia activa & seminalia veniendum erat,) naturæ initia præteriisti: ludensque cum Microcosmi limbo, ad tui beneplacitum, te ridiculum posteritati exhibuisti. Fermentorum namque plenaria cognitio facilem invenit viam, ad ulcerum

quorumcunque venenum cognoscendum, tollendum, superandum, separandumque. Nam quicquid in naturæ cursu fit, id seminum necessitate atque ductu fit, moveturq; ad sui ultimam periodum. Non autem sorte resoluti cadaveris, aut procumbentis partis nudo arbitrio. Quæ scilicet à privatione, in pristinum ens resurgendo, festinaret. Apage cum tuis nugis. Non enim nobis sunt fontes salini: non reductiones cruoris, in ficta latentiaque metalla. Nec sunt in nobis mineralia, lasciviendo sese subtrahentia ab initiis vitalibus, aut horum subtractionum exspectantia: ut nempe ab esse humano, in pristina atque destinata redeant mineralia, ut sic fiant ulcerum matrices, fontesque. Nec etiam in nobis sunt leges microcosmicæ magis, quam elementorum quatuor in nobis correspondentes humores, horumve pugnæ vel simultates. Cum Nazianzeno enim, non possum hominem ad microcosmi regulas ludicras constringere. Malo enim infinities, me imaginem Dei, quam corruptibilis tortorisque mundi. Nam licet homo vegetet & crescat cum bestiis & plantis: non tamen bestiæ proin erunt plantarum imago. Sic licet homo sentiat atque moveatur, imo discurrat unà cum belluis; nil tamen nisi homo loquitur. Angelus quippe nec loqui indiget, ut neque seminis organis. Sin autem avis loqui videatur, non nisi loquelæ tonum, aut articulationes imitatur. Non sunt enim in nobis grandines, nives, rupes, saxa, metalla, marmora, silices, gemmæ; ut neque centrum mundi; ad quod cuncta ponderosa deflectant. Nec est in nobis calculus ex creatione, nec sunt species Porphyri, Jaspidis, &c. distatque calculus in homine à vero lapide, non minus quam Pyrum à vacca. Pyrum namque mutatur quidem in carnem vaccæ citius, quàm calculus, in petram mineralem deflectat. Poeticum itaque, gentile ac metaphoricum nomen microcosmicum, non autem physicum aut verum. Phantasticum pariter est, hypochondriacum, atque demens, omnes universi proprietates, atque species in hominem, artemque medendi intulisse. Ast seria nimis est vita humana, ejusque medela, quam quod Parœmiæ & metaphora nobiscum suam ludant scenam.

34. Postremò totus est Paracelsus ridiculus, docens ulcus & vulnus ali herbis, balsamo, unguentis: adeo ut vera nutritione, & excrementorum secretione hos defectus per remedia nutriri, deperditamque sui carnem inde verè, actualiter, & immediatè restitui, idque seriò scripsisse visus. Quod sanè suo lubens indulgeo Idiotismo.

35. Tandem pro ulcerum medela, est usus Colcotaris, diversimodè applicatus, juxta ulceris differentiam. Sæpe namque vinum macerationis lotione sua id facit, aliàs pulvis ejus, post accuratam salis separatioem: ac nonnunquam in oleo lini coctus usque ad nigredinem, qui pro basi est ungenti Felicis Wurtz in vulneribus. Sat enim dico curiosis, quod nempe Colcotar enecet omnem ulcerum Corruptorem.

36. Tandem pro vulnere scias, ipsam continui separationem esse quidem immediatam atque sufficientem causam, occasionem, quatenus nempe aperit, contundit, &c. quæque etiam consolidatione eget, ac per collam in vino solutam (est quippe è pellibus animantum parata,) mox conglutinatur. Præsertim si colla è corio hominis violenta morte, id est, integris viribus interemti sit. Ast alterationes Archei à profuso cruore, conceptaque vindictæ aut indignationis alterius Idea, genitæ, quas proprio nomine nostra voca vulnera, & non aliena: sive quæ forinsecus infliguntur, non sola indigent discontinui conglutinatione; sed alterati Archei sedatione. Huc nempe spectant olea, balsama, emplastra, quæ injuriati Archei insiti, & localis pacem concilient. Quorsum nata sunt balsama resinarum, florum, herbarum: itemque quæ parantur è minio, cerussa, vel Colcotare. Huc facit etiam sal Tartari per spiritum vini rectificati, donec adstringentem gustum nanciscatur. Est namque balsamus Samech Paracelsi, prout ex Arsenico pro ulceribus, de quo supra, est ejus balsamus fuliginis: eo quod apud Peritos Realgar habeatur fumus metallorum. Non quidem, quod non sit simplex per se natum atque subsistens; sed à similitudine: eo quod fumi metallici malignitatem arsenicalem imitentur. Sic claudo doctrinam externorum.

IGNOTA ACTIO REGIMINIS.

EX principio, quo Scholæ posuere contraria in natura, confestim universaliter sanxerunt, nil absque litibus, bello, pugna & dissidiis, agi in sublunaribus. Usque adeo & jurgia, odia, æmulationes, fuere naturæ fundamenta sive principia æstimata, non minus quàm Philautia: quinimò & in astrorum Choreas, eadem odia creduli introduxerunt, Astronomorum suasu.

2. Saltem statuerunt, in toto sublunari pegmate, nequicquam fieri, aut generari, nisi per relationem superioritatis Agentis, ad patiens. Ita quidem, ut patiens cum violentia cogatur, dometur, alteretur, perdatur, atque in naturam Agentis transferatur penitus, per solam relationem potentioris in debilius.

3. Dum autem Scholæ Agentia, vel ætate, vel lassatione agendi, cernerent sensim elanguescere, decreverunt inde similiter, id quidem non tam contingere seminum, potestatumque exantlatione: sed reactione solius patientis. Itaque stabilivere omne patiens, vicissim reagere necessario, atque eatenus similiter omne Agens repati, nec etiam aliunde debilitari.

4. Unde per consequens mihi omnem feci quandoque naturaliter rerum semina penitus indubiè,

dubiè exstinctum iri, nisi miraculosè conserventur. Veruntamen utrobique in doctrinis Scholarum perpetuum rus, & continuatam indagandi pigritiam contemplor usque. Idque unicum repulit à me priorem formidinem. Enimverò postquam è natura submoverim contraria, non potui deinde, sano judicio, in Patiente ullam reactionem invenire, ut nec admittere hostilitates alibi in natura, nisi inter animantata. Illis nempe solis inest contrarietas, quibus est actualis defensio in velle Patientis, contra injurias ab Agente illatas & sensatas. Quare: Nusquam est reactio patientis in Agens, nisi ubi est contrarietas concepta in anima. Hoc autem ordinarium ordinatumque in natura sic esse, demonstrabo protinus: Inprimis namque permaneret Universus, prout modò subsistit, infinita vi verbi, si ita jussus esset. Infinita inquam essent in suis successionibus, & duratione, non autem unitatis actuali vi infinita creaturæ. Idque quia est fidei, probationis non eget. Nullum est igitur sublunarium, sui potestate infinitum. Hinc sequitur, quod tandem omne Agens particulare, sensim etiam propria sponte quandoque fatiscat, exsolutisque muniis, defungatur, per virium dissolutionem, in spatio loci, durationis & roboris potestate, circumscriptarum: nisi fortassis anticipatione termini, vel objecti impedimentis, statutus dies, proprii & limitati defluxus, eludatur.

5. Sunt autem Agentium naturalium, quædam habentia vim motivam, quam Blas motivum dixi: ipsa verò Agentia, voco robora moventia. Reliqua autem moventia, Blas alterativum dico, quæ videlicet operantur per fermenti vim seminalem. Atque ejusmodi Agentia, plerumque generant sui simile. Sunt denique tertiò, Agentia quædam anomala, sive heteroclita.

6. Dicam ex ordine de tribus illis. Equidem robora agentia, agunt in sua objecta. 1. Per pondus prævalens. 2. Per figuram rotundam, angularem, acutam, cavam, &c. 3. Per corporis duritiem, mollitiem, &c. 4. Per Blas impressivum, à manu, malleo, acu, &c. 5. Per celeritatem. Etenim nisi aries cum celeritate, ad murum, vel malleus, ad clavum concutiatur, licet vis impressiva sit robusta: Blas tamen ejus erit ignavum. 6. Per impedimentum vacui. Et 7. tandem, per timorem penetrationis dimensionum. Quod autem robora moventia, nequicquam repatiantur à suis objectis, patet: nam in primis, in præfatorum 6. & 7. natura universi potius operatur ne sint, quàm ut, dum essent, operentur: multò minus repatiantur. Quia non repatitur Agens ab objecto, quod nondum est. Cum id quod nondum est, nondum agere, aut ex actione repati possit. Quoad primum autem, quod nempe pondus majus, à minori repati nequeat, per aliquam reactionem minoris, patet. Quia pondus minus, appositum ex opposito, non arguit ullam reactionem in agens; sed fit istud, propter determinationem factam, vel à spatio loci, uti in elongatione ab axe: vel propter modificatam actionem ponderis majoris. Quod non esse veram reactionem, sic probo. Pondus minus, simpliciter, & absolutè, nil patitur à majori, à quo elevatur: ergo neque pondus minus reagit quicquam, quanquam elevetur, & cedat. Siquidem pondus minus tantum determinat actionem & gravitatem præpollentis ponderis, quatenus unumquodque agens est finitæ & determinabilis actionis. Quod autem ejusmodi determinatio, non sit reactio ponderis minoris, patet: nam idem pondus minus, remanens, quantum est, fit majus, dum elongatur ab axe. Itaque si qua esset actio, aut reactio in ponderibus, in præfato casu, tribuenda esset spatio loci, & non gravitati ponderis. Cum unum, atque idem pondus, solo spatio loci, sit varium, multiplex, ad lubitum Artificis. Spatium autem loci, vel elongationis, est quid externum essentiæ ponderis, & plane accidentale per accidens. Adeoque nec potest dare veram, & propriam actionem, aut reactionem in ponderibus. Determinatio itaque actionum in ponderibus non est essentialis atque propria actio, vel reactio, ponderis in pondus. Perinde quoque, ut spatium, sive loci distantia, non habet vim aliquam internam, aut essentiale Blas motus localis

calis in globum, à bombarda emissum: sed tantum determinat vim finitam impressi motus, sic ut necessariò, per distantiam, sensim globi Blas acquisitum languescat. Certum est namque, quod globus in medium distans operatur: quod intelligo, globo nullam esse activitatem, in ipsam loci intercapedinem, licet hæc tamen Blas globi sic determinet, ut tandem pereat, quia finitæ est potentiæ. Pariter & in ponderibus: pondus majus determinatur quidem ad certam mensuram, & potentiam, per pondus minus: sed illa determinatio, non est actio vera agentis alicujus, si motus localis, per locum ipsum (qui totus est externus, & accidentalis motui,) absque reactione limitetur, aut si per durationem motus sponte langueat. Sin autem locus, & duratio, non patiantur à motu, qui in illis fit, id est, quod modus reagat in locũ, & durationem: ergo nec loci, aut durationis, ulla erit vera actio in motum, etsi motus finitus in loco & tempore sponte cesset. Nil refert ergo ad reactionem, quanquam pondus minus limitet majus ad certum, & definitum suum terminum. Igitur hinc luculenter sat patet, plurima censeri agentia, & reagentia in se invicem, propter nostri intestinam intelligendi fragilitatem: quæ revera in se invicem nec agunt, nec patiuntur, itemque nec reagunt, nec repatiuntur reciprocè. Siquidem actio, qua pondus majus elevet minus, & hoc cedit majori, itemque qua majus determinatur, atque minoratur, per oppositum minus, quod alias majori oppositum, hoc auget: Non est vere actio naturalis, aut proprietatum seminalium vis: sed relativi respectus Matheseos juxta locum, durationem, magnitudinem, &c. quæ agentibus naturalibus sunt externa planè, & per accidens. Actiones verò & repassiones in natura, considerantur in vera & intima virium consertione, quæ in supradictis locum non habent. Ut autem ostendam, ejusmodi Matheseos respectus non habere actionem, manantem à potestatibus rerum; sed tantum relationem Matheseos, (cujus omnis mera actio, quanquam per corpora fiat; non est tamen ipsius corporis, ut talis:) sufficit ostendisse per præfata, determinationem motuum distare procul motum activitate interna, juxta quam censentur res à veteribus repati & reagere, in omni actione. Sic namque plura sunt in natura impedimenta, quæ etsi determinent, imò etiam plantè tollant vim agentis; non tamen reagere censenda sunt. Adeoque propriissimè loquendum, ubi de rerum proprietatibus & actionibus illarum, Philosopho naturali distinguenda est essentia rerum, potissimum ubi de vitæ necessitatibus agitatur. Pondus enim minus non resistit, multoque minùs reagit in majus. Sed unumquodque pendet liberè, quantum ponderat, sine respectu unius ad aliud. Sin autem homo unum pondus alteri opponat, id est, humanum: nec actio ponderis respicit invicem. Hinc namq;, quæ contra contrarietates activorum supra demonstravi, clarius elucescunt. Siquidem unumqnodque agens, per modum ponderis majoris, agit libere, & sine relatione contrarietatis; sed agit, quod agere est jussum in natura, & quantum ipsi permissum est agere. Pondus itaque, seu potius res ponderosa, pendet in se, quantum librat, absolutè & absque respectu ad aliud majus, minus, æquale, proportionatum, &c. nam ejusmodi respectus, sunt humanæ industriæ, quæ propter contrectationes, mensuras invenit, tam juxta extensionem in longo, lato, cavo, &c. quàm in divisione ponderum. Axes nimirum statuit, & elongationes, ita ut artificialis, ideoque & mutabilis in identitate & unitate unius corporis tota fit inde consideratio. Ac proinde pondera, ut talia nequaquam agunt, aut reagunt in se invicem naturaliter, sive proprietatum suarum commistione, licet artificialiter aliquid agere videantur. Sic nempe nil patitur lumen, etsi à patiente muro impediatur continuitas luminis. Etenim alioqui si minus pondus revera aliquid reageret in præponderans, ipsum pondus, in re ponderante magis, minoraretur pro semper, actualiter, & non solum respective ad stateram: ita ut libra deinde non penderet amplius librã, ut priùs. Et cum de ponderibus utrimque nil sit mutatum, aut ademtum: patet, quod sint tantum artificiales moventium roborum relationes; non autem vera ponderis levioris reactio. Quamdiu enim libra pendet libram,

nil acquisitum, aut passum est in illa, per aliud pondus oppositum; sed utrimque unum alteri est externum, peregrinum, per accidens, relativoque fundamento determinabile, ut inserviat considerationibus humanis. Et quicquid sic penes nos agit, aut reagere videtur, revera nil agit.

7. Ad reliqua autem robora moventia quod attinet: Si vis impressiva roboris agat per se quidem: sed interim determinetur spatio loci, durationis, vel per impedimenta debilitetur, vel tandem si agat modificatè, propter figuram aut duritiem: nulla saltem unquam in his est reactio patientis, aut agentis repassio. Per exemplum: Si quis pugno ferit incudem, & inde vulnus aut contusio: Non est in illo verbere, ulla incudis reactio, vel operatio duritiei, aut anguli in ferro. Nam licet durities resistat, renitens percussori pugno, videanturque termini resistentiæ, sive renitentiæ, aliqualem reactionis vim, de necessitate includere: attamen impropria est locutio, ab errore populari veterum promanans. Nam non est reactio ista incudis, sed est ipsamet pugni actio, quam voco resilientem. Nam si incus per duritiem verè reageret, cum non sit ratio, cur incus pro parte ageret in pugnum, & exspectaret percussionem, ut ageret: Deberet namque tota sui duritie, & pondere simul, in manum etiam quietam agere, eamque de facto, planè atterere. Nec esset actio incudis limitata, à fortitudine verberis, si esset incudis ipsius reactio. Siquidem idem pugno accideret, sive fortiter, sive demum modeste percussisset, sive demum tantum oppositus pugnus quiesceret: quia in utroque actu eadem fuit incudis durities. Quare durities illa ferri nil agit, aut reagit, propria agendi vi. Nam incudi esset vis, quæ in reagendo per sui duritiem sita esset, in qualibet percussione, æqualiter atque juxta plenariam sui potentiam ageret: non autem juxta modificationem verberantis pugni, incudi prorsus alienam. Igitur vere pugnus simpliciter agit in incudem, & incus patitur simpliciter, etsi inde nullam tolleret offensionem. Pugnus verò patitur per accidens, si fortius verberet. Cujus tamen passionis agens, non est incus; sed ipse pugnus. Quia verberationis & læsionis est tantum unica & singularis actio, quam ideo resilientem voco. Adeoque pugnus patitur, læditurque per se, à semetipso: per accidens verò, à fortitudine verberis, & occasionaliter à duritie, aut figura ferri. Quæ tria in unico ictu sunt notanda. Siquidem quod per accidens, & occasionaliter, externè agit tantum, revera non agit propria actione. Ideoque nec incudi est aliqua reactio, ut neque actio. Sed percussio & durities, sunt media occasionalia vulneris. Quorum unum (nempe durities) est occasionale proprium, & internum: alterum (nempe percussio) est accidentale per accidens.

8. Est demum alia actio roboris moventis, quæ multos titulo reactionis fefellit: ut dum manus apprehendit ferrum candens: manus enim apprehendendo, reverà & per se agit, patiturque in apprehensione ipsum apprehensum ferrum: hoc verò vicissim agit, nova quidem; sed longe alia actione, cremando manum. Nec enim ista ambustio, est ferri, quatenus comprehensi (licet ille attactus, sit occasio immediata, & causa sine qua non,) sed est actio propria ferri, ut candentis. Sic namque attactus & ambustio, sunt entia prorsus distincta & separabilia in radice. Adeoque & objectis differunt ambæ illarum actiones, quamquam inter agendum subinde coincidant. Ambustio ergo non est reactio ferri, ut comprehensi: sivè, non est reactio comprehensionis. Etsi alterius classis actione, actrix manus fiat patiens, quia concurrunt duæ actiones prorsus disparatæ, una scilicet manus comprehendentis, & altera comburentis ferri.

9. Denique celeritas, dum aries ad murum concutitur, non est propria agentis activitas, sed est modificatio roboris impressionaliter moventis: adeoque externa, & per accidens.

10. Nunc quod attinet agentia per Blas alterans, ea nequicquam reactionis tolerant à suis objectis, quia generant per absolutam potentiam dispositivam objectorum, quæ potestas, cum divinitus sit collata naturæ, etiam agit sine reactione. Per exemplum. Si totus globus terræ & aquæ, farinacens esset, tandem tota illa moles fermentaretur à fermento panis semel indito. Quod

Quod utique non fieret, si vel minima corporis fermentabilis reactio esset. Pauculum enim fermenti statim suffocaretur à majore mole objecti: Perinde quoque spiritus seminales molem substratam, pro facultate sibi collata, & innata, disponunt, & alterant insigni prærogativa, & citra subjectæ molis reactionem. Nec obstat, quod stomachus, duriores cibos coquens sentiatur velut repati, ac tolerare reactionem digestibilium. Quia rusticus nimis est ille medentum sermo. Quoniam nisi digestibile coquatur perfecte, statoque termino, frustra digestio ejusdem speratur. Nam diutius in stomacho morans, corrumpitur, adeoque tunc suboritur agens novum, nec amplius digestibile pristinum, dum corruptum est. Nec etiam istud agens novum reagit, per modum ferri candentis. Quia sunt in illo digestibili, partes incapaces digestionis, respectu illius stomachi. Neque etiam fermentum panis fermentat pulverem vitri, aut arenam silicis; quia est objectum alienum, & incapax, sibique indomitum. Sic namque fermentum stomachi digerens, fermentat florem farinæ, non autem furfures. Interim nil patitur fermentum farinæ, à pulvere vitri, ut neque ille pulvis reagit, resistit, aut verè renititur. Siquidem fermenta alterantia nequaquam agunt, nisi in habentia symbolum: sed quiescunt, cessant, dormiuntque, si non habeant objectum sibi proprium. Impedimenta ergo agentium, per Blas alterativum, sunt incapacitates, durities, impuritates, inæqualitates & spatii requisita moventia. Itaque horum actio terminatur in objectum proprium, illudq; disponit decretis sibi periodis & modis. Impedimenta autem intercurrentia, non sunt reactiones patientis, sed ejusdem incapacitates.

11. Neque enim reagit Argentum, dum à Chrysulca tanto fervore solvitur: quanquam hæc interea fatiscat agendo, vimque suam amittat; verùm est spirituum innata proprietas atque dos, qui operantur agendo, ut ad destinatum scopum pertingendo seipsos perficiant, deducantque sua objecta ad fines sibi naturaliter injunctos. Quod sat docet acetum distillatum, dum solvit lapidem cancrorum, limacum, coralla, &c. Acidus enim aceti spiritus sese agendo coagulat, quique alias penitus erat volatilis & liquidus, constringitur nedum; sed & saporem mutat. Cogit namque & constringit se, forma tangibili, quasi magis gauderet solidioris corporis, quam liquoris specie permanere. Ejusmodi autem coagulationem atque saporis mutationem contingere, proprio spiritus aceti motu, non autem reactione corporum in dissoluto fieri stantium, patet. Quia corporum illorum non fit, vel unius saltem grani, in pondere diminutio. Dum interim aliquot mensuræ stillati aceti, mutationem præfatam subeunt. Adeoque propter solam lapidum comminutionem id fieri, non videtur rationi consonum; sed ob propriam spirituum dotalem explicationem. Propemodum idem fit, dum spiritus vitrioli cum Mercurio incalescit. Mercurius namque manet impermutatus, in Mercurii essentia atque materia; nisi quod nivis faciem assumat: nil quicquam interim de sui substantia amittens, attamen spiritus vitrioli transit in verum Alumen. Sin autem spiritus aquæ fortis (qui pro altera medietate sui, & spiritus vitrioli,) Mercurio combinetur, non fit nix ista Mercurii, ut neque ipse liquor transit in Alumen. Adeoque hinc apparet, non esse actionem propriam Mercurio, sed spiritus vitrioli seipsum sponte propria disponentis diversimode, juxta innatam propensionem, ad varia objecta, differenter seipsum mutantem. Quapropter spiritus vitrioli, qui est in aqua forti, forti bullarum excitatarum fervore, atque tempestuosa ebullitione, Mercurium dissolvit: ac longè secus, quam dum nudus, atque simplex est vitrioli spiritus. Quæ sanè varietas in agendo, vires varias spiritus agentis, potius quam ipsius Mercurii manifestat. In una quippe actione, Mercurius fit invisibilis, qui in altera, nivis instar albescit. Etenim spiritus salis marini, etsi acutissimus; attamen nequicquam mutatur à societate Mercurii, ut neque etiam in Mercurium agit. Adeoque videntur effectus actionum, & non reactionum. Sic Chrysulca agit in cuncta metalla, demto Auro.

Cum sale autem armeniaco, agit dumtaxat in Aurum: non autem amplius in Argentum. Adeoq; sunt proprietates singulares Spirituum, non autem corporis patientis reactiones: quippe quod in sui substantia, aut pondere sustinet, nisi meram unicamque sui divisionem. Ergo spiritus, diversis passionibus agendo agitati, varias subeunt metamorphoses: sin autem sopiti, atque dormientes maneant, nec agant in objectum, etiam in pristinis manent qualitatibus. Primum enim apparebat, id contingere ob attactum Mercurii, quippe qui etiam quidam est Spiritus: at postmodum, in Argento & Auro, id totum siluit. Quin etiam memini, calcem Argenti imbibisse liquorem sulfuris, quem stagma vocant, qui statim in Argento omnem deposuit austeritatem & acorem, huncque in felleam amaritudinem distillando commutavit. Nam Argentum mansit idem, quod ante, in substantia, pondere & pulvere: itaque ille amaror dari non potuit ab Argento: atque ea propter, nullatenus ex reactione Argenti; sed sponte propria factus fuit, à proprietate spiritus sulfuris: nec est enim minor ratio, cur idem spiritus vitrioli, diversimode agendo, etiam sese variformiter mutet: quam quod idem Argentum, sub diversorum spirituum ebullitione, in hos diversimodè reagendo ferociret. Præsertim dum spiritu fit varia agendo transmutatio: nulla autem Argenti in patiendo fiat substantiæ alteritas, aut ponderis sui diminutio. Quæ longe clarius per Adeptos demonstrari possunt: quibus scilicet unicus & idem liquor, Alkahest, omnia totius universi corpora tangibilia perfectè reducit in vitam eorundem primam, absque ulla sui mutatione, viriumque diminutione. A solo autem suo compari, subter jugum trahitur, atque permutatur. Sensus nempe quidam rebus, singulis inesse hinc apparet, quo mediante, circa diversa objecta, sese aliter atque aliter movent, & explicant: non autem, quod periodus motuum, & explicationum istarum, varietasque agentium, proinde reactioni patientium, sit tribuenda. Perinde nimirum, dum tepor externus, ova ad pullum perducens: neutrum enim repatitur reciprocè. Neque enim spiritus vitalis in ovo, quicquam à tepore, ut neque à spiritu vitali ovi, ullatenus repatitur tepor ille. Huc facit, quod ante probavi: Nempe alterantia non agere per contrarietatem. Non ergo patientia, se defendendo, pugnant; nec reagunt, per contrarietatem.

12. Falsum est quoque axioma, quod omne agens agat necessariò in instanti: quodque ejus actio retardetur duntaxat, per resistentiam & reactionem patientis. Quoniam seminibus singulis, essentialiter inclusa est durationum & dispositionum sua atque certa periodus.

13. Fluxit enim falsitas illius axiomatis, quod Scholæ per Aristotelem delusæ, ignem putarint comparandum cæteris agentibus: quem cum cernerent alicubi ferè momentaneum; idem credidere, ad alia agentia, pariter retorquendum.

14. Cujus occasione, nunc de agentibus anomalis & heteroclitis dicendum. Manifestum est imprimis, ignem nil prorsus pati, aut tolerare, per reactionem cremabilis objecti. Pusillus enim ignis alioqui sufficeret cremando toti universo, si cremabilis esset. Quod non fieret, si res cremabilis vel tantillum reageret. Equidem nil patitur amnis, si eidem baculus innataverit, & minus adhuc patitur ignis, si Saguntum cremet, vel accendatur pulvis pyrius. In natura quoque nullum seminale initium patitur à materia, in quam operatur, quia eandem disponit absque reactione, prout in negatis contrariis incepit elucescere.

15. Porrò ut magis cernatur falsitas præfati axiomatis, nota, quod semina singula suas habeant periodos, statáque à Creatore momenta, quibus cursum ad maturitatem provehant. Cuniculi enim, canes, volucres, homines, equi, elephanti, statutis terminis suos intus fœtus fovent, perficiunt, & pariunt. Non quidem, quod seminalis materia in homine crudior, frigidior, rebelliorque sit, semine felis. Ast Deus terminos singulorum, pro sui beneplacito disposuit, cujus rationem inquirere, non est judicii humani. Si enim dispositio materiæ seminalis diuturnioris sit operæ, id non ob ejus renitentiam,

vel

vel robur reluctans, ut neque ex agentis debilitate, lassatione; feriis, aut passionum perturbatione provenit. Siquidem omne agens in natura, operatur absque labore & passione; ideoque & sine cessatione, requie, intermittentia, & molestia. Cum nimirum fiant singula ob fermenti communicationem, & determinationem destinationis. Purè namque operantur singula per reflexionem suæ destinationis, ad destinantem voluntatem sui Creatoris. Sic nempe Christianis philosophandum erat.

16. In motu autem locali, viribus motricibus, adeoque & in exercitio Matheseos, axiomata Aristotelis inserviunt quidem, quæ violento Scholæ imperio, atque importune, in naturam introduxere.

17. Nam si lignum madidum non tam obedienter comburatur, atque siccum: id proin non fit ligni reactione, aut cum passione ignis. Non enim etsi lignum cessaret ab omni combustione, propterea ignis plus à ligno pateretur, quam ab Auro non cremabili. Imò si in ligno madido, ut tali, esset quædam renitentia operativa, scilicet reactionis: certè aqua quoque diutius, & fortius resisteret igni, quam resina ligni, vel carbonis. At consequens est falsum. Nam aqua citissimè, atque omnium prima evolat è ligno madido, antequam ignis resinam ligni accendat. Tarditas itaque in ligno madido, non arguit materiæ reactionem, vel robur patientis ligni. Sed ignis suas sequitur destinationum leges, quibus volatiliora primum, ac dein ex ordine, minus fugacia separat. Sic enim etsi ignis subdatur resinæ madidæ, quæ per se alioquin eodem igne mox flagravisset; attamen propter prædictas leges patienter exspectat ignis torturam, & aquæ illius discessum. Ferrum quoque, positum inter stipulam & ignem, impedit quidem conflagrationem stipulæ: at non proin ulla est ferri reactio in ignem aut passio ignis à ferro.

18. Quod sane non sat fuit à Scholis indagatum. Nam quanquam hæc illarum axiomata locum habent in actionibus corporalibus, quibus agens, de necessitate, fovet, & tangit suum objectum, atque hactenus suam eidem inspirat vim: attamen id prorsus est impertinens in agentibus, quæ in supposita, loco eminus seposita, agunt. Siquidem præter cœlorum actiones (quæ influentia, irradiatione, & motu feruntur citra attactum agentis; sed solo Blas virtutum suarum, dispergunt seminaria,) sublunaria non sunt propriè Blas privata.

19. Quippè odores fermentales, maximè activos, atque seminales effectus producunt, & objectum sui suffitu, in natura transmutant, atque trahunt post se in clientelam. Pariter & concurrit in naturam actio radialis: Ungula enim Alcis sic tactu suo cor & caput à casu præservare dicitur. Non tamen in digito sedes mali, ut neque iter de termino ad terminum. Nec ungula ideo robore minuitur agendo: quin potius confirmatur, ut & magnes alloquio ferri confortatur: in signum liquidum, quod Agens nequicquam à reactione patiatur, in actionibus seminalibus, aut radialibus, & per consequens nec patiens proinde reagat. Periapta itaque, sive amuleta Blas habent, quo sibi parere objecta cogunt, cœlorum instar, aguntque in suum duntaxat, & non in alienum viciniusque objectum. Citraque omne corporale effluvium, motum, passionem, aut debilitationem, sua depromunt merita.

20. Scio quidem hæc Scholas non ferre, sed referre hos effectus, in vapores ab utero, vel minimo pedis digito elatos, utpote qui fæculentæ Minervæ luto sese demersere. Sed si virgo hysterica perfectè omnia cernat, saltem uno latere, vel altera tantum medietate, acumque quam premit digitis, tantum dimidiam cernat, utut volvat oculos, & caput. Plures (inquam) in turbam collectos videat, sed tantum ad zonam usque vel semilateres. An forte tum erunt vapores dimidiati, integra apparente nihilominus pupilla: Multa, inquam, hi vapores simul permittant cernere atque discernere: singula autem altera tantum medietate sui?

21. At neglectum fuit in Scholis incorporale Blas regiminis, agens citra effluvium corporale, prout Luna mare tumefacit. In suffocatione enim uterina, queruntur quamdiu loquelæ sunt compotes, tensionis intercostalium, strictamque

quecostis zonam cinctam arbitrantur, vel baculum ab inferis, ad guttur exporrectum, &c.

22. Attendite quæso mecum Scholæ, duplicem in nobis vim motivam, & ab tritto vestro hoc axiomate declinate: Quod nimirum *ejusdem sit potestatis actio læsa, qua sana exercetur.* Siquidem in nobis est Blas voluntarium, & ipsum Blas partium, (ut alibi de convulsionibus.) Notate saltem hoc loco: Si motus voluntarius sit naturalis, voluntatem quoque nil pati à musculis à se motis, imo nec à musculis moveri recusantibus. Nec demum proin fit lassatio facultatis; at solius corporis, sive organorum. Denique quod musculis per Blas importunum partium motis, non fit lassatio partium, licet dolor sit intensus, lassationemque sui non sentiant: eo quod modus convulsivi, à Blas partium exciti, fiant à facultate dementante, & hactenus vix sentiantur.

23. Nec etiam arguit, quod humiditas in ligno, vel interpositio carbonis, inter flammam, & intrinseci ligni resinam, retardent ignis actionem, ne lignum sui voracitate celerius absumat.

24. Siquidem impedimenta non agunt propriè, ut nec reagunt, sed purè, ac simpliciter patiuntur. Determinant quidem aliquatenus ipsam ignis actionem, vel eandem secludunt, tanquam interstitia incapacia, & nihil amplius. Igni nempe proprium & geniale est, aquam, & leviora difflabilia, primum in vapores absumere, antequam oleosa cremando accendat. Tandem, post oleosa, pingue quod in carbone fixius remansit, consumere. Nec enim aqua reagit contra ignem, aut patitur ignis. Nam sive aqua sit in ligno, sive non, semper ignis univoce, & pro instituto suæ naturæ, agit liberè, & per modum, quo præfatum axioma falsitatis convincit. Aurum quoque, talcum, marmor, &c. non reagunt in ignem, quanquam non absumantur ab igne. Obstat nempe horum manifesta incapacitas, propter quam ignis non agit in illa per ordinariam conflagrationem. Siquidem ignis intendit illa corpora in se opaca illuminare, sic ut fiant quodammodo pellucida, quod tandem in candescendo consequitur. Nititur quippe ignis sua forma, cuncta penetrare. Quod dum inflammabilia non sustinent, absque sui ruina: ideo cremando inflammantur, consumtaque recedunt. Nec etiam prætendit ignis, lapides & metalla illustrare in momento, juxta alioqui præfatum axioma; sed ignis in sua agendi natura se accommodat, juxta determinationem cujusque objecti. Adeoque perpetuo verum est, quod unumquodque agens naturale agat, & recipiatur, per modum sui recipientis objecti. Actio ergo primaria ignis, est producere in objecto suo ignem sibi similem, in quo quædam conflagrant sub ignis intentione: alia verò perstant, exspectantque ultimum ignis intentum. Adeo ut si quædam non sint cremabilia; saltem ignis agit in illa, quantum potest, ut reddat ignita. Similiter & lumen nil patitur quicquam, etsi à Sole eminus, unico instanti, vibret terram, vel, etsi non transmittatur per medium opacum impediens. Nil equidem lumen patitur à corpore opaco, sive transiverit illud, sive non. Semper enim suum intentum assequitur, quod est illuminare, sive impedimentum interim intercurrerit, sive non. Resistentia enim, sive renitentia objectorum impedimentorum, non se habent per modum reactionis, (quippe agentia nil repatiuntur,) sed meræ sunt incapacitatis. Itaque sive fixa illuminentur tantum ab igne, & penetrentur à lumine, sive non, est illis agentibus plane indifferens, & per accidens. Perinde enim hæc se habent, ut fermentum farinæ, respectu pulveris vitri. Nil namque fermentum patitur, tametsi incapacitas vitri obstet, quo minus fermentum agat. Nam saltem nulla est reactio, ubi nulla est actio. Hæc super negativum reactionis, luctæ, odii, bellique, inter agens & patiens: qualem nimirum solam actionem Scholæ agnoverunt.

25. Addam & alia nova. Dixi libro de febribus, excrementum venenosum in febribus, præcordiis includi, producens sopores, deliria, &c. ergo virus anodynum est, & amens. In caducis pariter esse venenum insensitivum, & amens, pro spatio affligens, in præcordiis stabulatum. In amentiis hypochondriacis, venenum furiosum, vel cum joco deli-

delirans. In vertigine, virus rotans. In apoplexia, tollens sensum & motum. In syncope tandem venenum anodynum, dispersivum spiritum, hincque tollens statim sensum & motum.

26. At cum Scholæ se non supra rus, extendant, cogitarunt horum morborum materias occasionales esse materiam morborum ex qua, illamq; deferri per venas & arterias, infernè sursum ad cerebrum. Quod tamen alibi refutavi, ad expositionem Aphorismi: *Si in continua febri, post flavas urinas, confestim aquosa supervenerint, futura designant deliria: ob raptam* (ut vult Galenus) *bilem in cerebrum.* Alibi verò Scholæ, dum notarent ab hesterna crapula, manè vertigines obortas, maluerunt per anonymos tubos, & gulam, rectà è stomacho in cerebrum deferri morborum materiam, specie vaporum. Adeoque atram bilem, juxta Hippocratem, deferri, nunc in corpus cerebri, & parere epilepsiam: aliàs verò in animam ipsam, & tunc facere passionem Amentiæ hypochondriacæ. Idque per incertos ductus, ductores, & ad incertos scopos, sive objecta.

27. At cum unicus humor melancholicus tantis malis impar esset, hæsitatum deinceps fuit in Scholis, (non quidem, in stabilito humorum jam antiquitus quaternario,) in humorum malitia, adhuc non explorata; sed indiscreta. Etenim ne viarum angustiis, & identitatibus, tantæ varietati non satisfacientibus, premerentur, ad fumos & vapores confugerunt, ut unius atræ bilis varii fumi in sinus cerebri penetrarent, variasque atrocitates moverent. Tutoque credulis tyronibus has prætexerunt nænias: securi, nunquam ad designationem, & conspectum fumorum istorum, se compulsum iri. Interim commiseratione dignæ Scholæ, in tanta hactenus veritatis indagandæ ignavia, ad tam miseras angustias compulsæ: at sanè commiseratione ægri digniores, qui tales auxiliatores, magno ære conductos, in vitæ suæ perniciem passi sunt. Quia tales patientes, talibus agentibus inferiores & miseriores sunto.

28. Neglexerunt itaque Scholæ, materiam tam diversorum venenorum, capiti, & vitæ insidiantium. Applicationem autem illius materiæ, ad vitam, ut nempe morbifica occasionalis excitaret morbificam agentem, & immediatam: adeoque totam hujus historiæ mentionem, non minus quam considerationem, incautæ transtulerunt. Pariter quoque posthabuerunt, ideo, modum fiendi morbi, deferendæque activitatis virulentæ, ad objectum vitale, quia videlicet sentinam, unde venena illa deducerentur, ignorarunt penitus, & tanquam rem prorsus inauditam, præterierunt. Quia neglexerant actionem propriam regiminis œconomiæ humanæ. Citra quam tamen cognitionem, nil planè eorum, quæ intus in nobis obveniunt, sciri potest. Sola enim actio agentis in patiens, fuit cognita in Scholis, quam scilicet voluerunt circumventione quadam, cum lucta & reactione patientis, cumque debilitatione, & repassione agentis, fieri.

29. Sed est actio quædam à priore longè diversa, cujus nunquam meminere Anteriores, quam voco actionem regiminis. Quæ scilicet non solum fit sine reactionis suspicione, sed etiam absque contactu corporeo, habetque ideo suppositum distans, atque sepositum. Magnetica & sympathetica dicitur, à modernis Scholis derisa, ubi inter objecta loco distantia consistit; sed ubi in nostro circumscribitur corpore, ad differentiam magnetismi, actionem meri regiminis dico. In qua agens disponit de proprio patiente, sive objecto suæ sphæræ, tanquam de cliente juris hæreditarii, juxta innatam sibi legum ordinationem, ex symbolo subjectam. Agens nimirum tutor hic, & patiens minorennis esto. Estque consimilis in universo actio astrorum, tam in se invicem, quam in sublunaria. Quæ cum citra controversiam ibi sit influentialis, in sublunaribus tamen fuit suspecta immeritò, adeoque hactenus jejuna, & neglecta. Non est autem actio, quam per consensum partium, sive per conspirationem officiorum, atque necessitatum, agnovere Scholæ, præsens nostra actio regiminis. Siquidem regimen non petit consensum.

30. Est ergo inprimis nomen fallax, & ideo vel larvam continet, vel præter imposturam fabu-

fabulam, id est, nihil continet. Nam in reipsa, volunt hunc consensum excitari, peti & retorqueri per fumos, canales, ductus, vel fibras: quæ ut in natura non sunt, nec requiruntur: ita quoque cum actione regiminis, nil habent commune. Scholæ enim nusquam admittunt agentis actionem, nisi medio, velut catena, patienti applicetur continuato canali. Negant inquam continuationem virtutis, per identitatem medii, distentam, nisi quodam tubo, ad proprium objectum patiens deferatur. Ac præcipuè in corpore humano, absque viarum communicatione nil fieri decernunt. Hæcque fuit illis revulsionum, ac derivationum continuata, ridicula tamen necessitas.

31. In corpore humano equidem, hac inductione, exculta est Anatome, quasi morborum omnium indicatrix indubia, & sanatrix. Hactenus namque in ea, tantopere est insudatum, ut verum Medicum (Galeni sui oblitæ Scholæ,) metiantur, qui in cadaverum sordibus plurimum digitaverit, quique ea, quæ ab Anterioribus hac in parte, in superstitionem usque evulgata exstant, propria compererit novacula. Tantæque curiositatis superfluæ error, ac insanæ doctrinæ fastus, ab ignorantia Scholarum laudatus, per vertiginis spiritus, & scotomiæ Authorem; introductus censendus est. Quippe cui gratum est, quocunque titulo, tempus infrugiferè perdamus.

32. Sufficiebat namque pro Anatome, situm, colligationem & usus partium novisse: non autem tota vita cadaverum lanienam, ad minimæ venæ ductus inveniendos, exercuisse. Siquidem ad inanem, & sordidam jactantiam spectant, in qua pretiosissimum vitæ stadium infrugiferè consumitur.

33. Nam revera cognitio, & philosophica præparatio simplicium, totam totius hominis vitam propemodum sibi requirunt.

34. Enimverò cum unus musculorum moveri deberet, quiescente interim altero, statuit rerum summus Arbiter, organorum alteritates, adeò ut mandatum nostræ voluntatis, per deputatos dumtaxat nervos, musculis denunciaretur; per musculos autem, & ossa, executioni demandaretur. Hinc Scholæ autumarunt, omnes proinde actiones nostras, non nisi concatenato filo organorum, per sequestratas atque diremtas membrorum eminus familias fieri. Nec attenderunt, quod insecta, unico liquore, per longum sui distento, officia expleat promiscua venarum, arteriarum, nervorum, & viscerum. Sic ut muscâ, abscisso adhuc avolet capite, caputque crabronis (quem cervum volantem indigetant,) cornuti abscissum sextiduò post vivere & moveri viderim.

35. Non igitur ex necessitate potestatum atque organorum varietates dependent: at solum, quia Conditor sibi complacuit, per organorum cæcam atque mutuam dependentiam, quædam munia, & fines distinguere, in perfectioribus animalibus. Interim non propter hanc membrorum dependentiam, atque vicissitudinem reciprocam, cessat in homine actio regiminis: quam in insecta jam accusavi: Verum in ejusdem œconomia, non pauca administrantur, citra omnem canalium deferentium connexionem.

36. Quod quia stetit ambiguum, ideo maximam vitæ & studiorum gloriam, Anatomiæ consignarunt Scholæ. Atque ubi syndesmon incognitum ipsis esset, ad cæcos ideo statim halitus ascendentes, vel procumbentes sine ordine humores, cum stupore rei insolitæ, ad sacram ignorantiæ anchoram confugerunt. Quandoquidem, postquam præfocatos ex utero, syncopizatos, vel epilepticis insultibus, vel tremoribus cardiacis exstinctos, ad libidinem dissecuissent, nullumque vitæ prædonem in viis invenissent, cui homicidii reatus imputaretur, ad cæcos vapores, tetrosque halitus in Cor & Caput delatos, se retulerunt. Ut saltem tunc, nullo viarum continuato commercio, vapores illos funestos, quaqua versus ferri, admittere debuerint.

37. Admitto lubens actiones corporales, qua calor sibi admotum deinceps calefacit, & viam qua ructus è stomacho, per gulam, in guttur ac nares adscendit, excrementa demum suis gliscunt conductibus, & à quibus exorbitare, vel titubare, luctuosum: Spiritus vitales quoque, ordinariò suorum viscerum vasallis canalibus, in corpus dispergi. Amens sim, nisi

nisi hæc fatear. Admitto denique actionem, qua viscerum fermenta, in culinas digestionum, certis velut radiis defluunt, nec obliquo feruntur motu.

38. Sed non præterea tertiam, quæ influentialis, sive regiminis dicitur, in humano corpore, quæ quamvis non extra corpus vagetur ordinariò; est tamen abstracta, à colligante medio. Etenim nec agit solo radio directo, ac Solari: sed etiam altero, insensibiliter nempe penetrante, totam partium compaginem, perque modum Lunæ, quicquid obliquè etiam adspicit, id afficiat, prout jam ante, in nostris meteoris novis. Hæc est inquam actio regiminis, sive dependentiæ, quaquaversus radians, penetransque, absque colligationis lenocinio: attamen non nisi ad objectum proprium. Nota hic, quod alibi dixi, barbam à testibus generari in viro, quē ab castrato distinguūt.

39. Præter hanc enim regiminis actionem, duas abhuc naturales, sed portentosas agnosco. Est ergo tertia actio Spiritibus incorporeis propria: qui non requirunt ad agendum, radium directum, nec aspectum objecti, nec ejusdem propinquitatem, dispositionē, aut colligantiam; sed agunt solo nutu potestativo, (carent nempe extremitatibus, quibus tangant tam corpora quæ movere prætendunt, quam etiam ipsa media, quibus corpora moveant) longè vi influentiali efficaciore. Appropinquat actio ista illi qua anima arbitrium suum, sive nutum significat suis organis, quibus alligatur. *Minuisti enim Domine hominem paulò minus ab Angelis*, per corporis obligationem: alioqui dignior est ille, quem majoris æstimas, qui æstimando non deciperis. Incarnatus es propter hominum redmetionem: non propter Angelorum.

40. Est & actio quædam mendax, nefariis spiritibus usualis: præstigiatoria scilicet, & effascinans. Quæ, licet veram in se contineat actionem; non tamen edit verum effectum, sed visum dementat effascinator, dum uni, quæ non sunt, vel quæ non alteri, aut non pariter apparent eadem. Dementat oculos, ut falsa sibi repræsentent, & nutu ludificat suo. Perinde ferè, ut in febribus naturaliter deliria objiciuntur, quæ non sunt coram oculis, videturq; sæpè etiam extra delirium, febrilis materia deferri per spinam dorsi, ad loca affecta. Imposturæ enim sunt, ex contagio spiritus influi, participatio labis, tincturæ alienæ dispersio; non autem corporalium vaporum diapnoea. Regimen est, qua una pars paret alteri. In Arthritide id clarè elucet. Quippe præcedit quædam stomachi indispositio, cum febricula, antequam ullum signum in artubus elucescat. Sic in Syncope, morte repentina, Epilepsia, Vertigine, Apoplexia, &c. scena peragitur circa orificium stomachi, ut hactenus nomen cordis meruerit, & remediis stomachicis repentè oblatis, plerumq; restituantur. Adeoque præstigiorum instar, alibi fiunt, & aliò deferri videntur. Quicquid nempe de vaporibus è stomacho & utero elatis scribitur, tenebras effascinantes, tam circa materiam, viarum ductus, & media, quàm ipsum vitæ regimen suffundunt. Alioqui sunt veræ actiones, & veri effectus. Prout alibi tractatu de Catarrhis distinxi.

41. Paradoxum actionis regiminis altius nunc inquirendum. Enimvero inprimis, quod ira, metus, atque alia animi pathemata, nedum arteriis atque nervis delatum spiritum, ipso ictu oculi celerius diversimodè affectent, ut genua labascant, appetitus pereat, stent comæ, vox hæreat, spumet saliva, sudores aliaque excrementa ipsa, perturbationum procella contaminent, vulgo id pernotum est. Jumentum enim ungulæ fragmenta dat, quæ frixa & sumta, sanant dysenteriam; sed si bestia lasciviat, tunc ejus ungula est dysentericis lethalis. Saliva canis, vulnera lambendo curat; si rabie verò sit corruptus, lethale amentiæ suæ venenum in alias species, imò in genera, propagat.

42. Habemus exempla domestica. Eunuchi sunt imberbes, strictioris colli, genubus intrò retortis, &c. Ergò saltem barba, à maturis testibus efficienter dependet. Imo totus corporis habitus, animæque propensiones, in castratis, differunt ab integris individuis. Quod in bove, tauro, capone, & gallo est evidens, & quotidianum. At tamen testes, non in cutem menti, in plumas galli, vel in cornua

 tauri,

tauri, ut neque in animositatem, aut crines, suos habent canales, fibras, satellitia, vaporesve. Sed est testium insensilis, velut alter Lunæ influxus, vel ab infante, ante pubertatẽ incipiens, sub pubertate quoque vocem mutans. Est ergo testium actio regiminis, non secus atque Luna medullas impraegnat. Sic cerebrum præest accretioni, quod luxatio vertebrarum in gibbosis, aut ossium exarthrosis, sat indicant.

43. Quod etiam in utero non segniùs occurrit: propter solum uterum, est mulier id quod est: barba caret, & licet humidiore habitu, celerius tamen pubescit. Alias perturbationes & animositates patitur, aliamque carnem & cruorem à viro diversum facit. Adeoque ut & uteri ergo, sexus devotionem sibi quadam prærogativa assumat. Rector harum actionum sedet in utero, qui concussus, vel orbita sua turbatus, morbos universum omnes est producendo. Ideoque Icterus, Apoplexia, strangulans Asthma, &c. non sunt à retentis; ast à sublimiore Monarchatu originem trahunt. Etenim non raro, unicum in pede, gutturenve tendinem stringit uterus, vel gulam totam planè comprimit, tanquam si morbus topicus esset: cum interim nulla exhalatio ad istum nervum, vel locum mittatur, dirigatur, vel recipiatur. Solo enim aspectu pulmonem contrahit, ut anhelitu in totum privet. Nugæ sunt, quæ de vapore nocuo huc feruntur. Quippe qui propinquius intestina, stomachum, & diaphragma convelleret, quam ad pulmonem solum perveniret. Alibi quoque guttur, ad menti altitudinem surgit, siditque iterum, nec est vaporum ista merces. Sed dominium, regimen, adspectus, influxusque, & præceptum uteri sic habet. Partem enim, quam vult, afficit, & totum quandoque perimit: quia subest.

44. Quamdiu enim à peturbationibus animæ non quatitur, recto stat pede, imò dormitat uterus, at semel à perturbationibus impetitus, de cætero suas parit exundationes per totum corpus, & subinde in mortem durabiles. Quoniam si uterus, sua Monarchia, totam mulierem a viro distinguat, sitque illius distinctionis promiscuus parens, non mirum quoque, eodem regimine omnes, etiam remotissimas partes, non secus atque propinquas, exagitare, ubi volet, potest.

45. Certumque est penitùs scrutanti, operationes animæ sensitivæ, consimilis ordinis, & progressuum in operando, ut si uterus spirituali regimine feriat sanitatem, pari privilegio, hoc esse indultum animæ, agendo in uterum. Nam si prægnans, citata desiderio (ut alibi reperii) cerasum aspiciat, frontemque sibi attigerit: fœtus confestim cerasum suscipit. Non quidem nudam cerasi maculam; sed cerasum, quod viridescit, albescit, flavescit, & rutilo colore rubescit quotannis, unà cum fructibus arboreis. Imò quod longè est mirabilius: Quod enim in Brabantia fœtui accidit, id longè præcocius eidem in Hispania accidit; ubi scilicet cerasa citius proveniunt. Ergò cogitatio petit recta via fœtum: non sanè per fibrarum, aut rectorum radiorum directiones, ductumque pronitatis, proclivitatis, ut neque per consensum cerebri & uteri; sed sola reciproca actione regiminis.

46. Cæterum si non adest fœtus, non proinde cessant Ideæ imaginationis depingi in parietibus uteri. Quæ cum sint utero exoticæ, is facilè furit, impatiens exoticarum tabularum. Est ergo via pervia, ab anima sensitiva, in uterum, & vicissim. Quod Hippocrates primus annotavit. Nempe totum corpus exspirabile, & conspirabile esse. Undè fit, quod uterina quædam symptomata, ab incantamentis vix discernantur. Sic namque pulmonis tunicam tàm arctè stringit, ut nil aeris prorsus transmittat in thoracem. Nulla hic vaporis communicatio, via, accessus, scopus, aut modus, multoque minus Catarrhis hac parte est affinitas, cum absque materiali affluxu, vel effluxu incipiat, & terminetur. Sola est igitur actio regiminis, qua furens uterus cuncta exagitat. Non autem colligatio, vicinitas, pronitas aut consensus; sed potestatis monarchalis superioritas, & partium dependentia vitalis, spectanda sunt. Agunt enim partes rectrices, potestate absoluta, non locorum vicinitati aut supinitatibus obligata, quolibet corporis situ, æquè truculenter.

ter. Et quod longè angustius est, absque mediorum inquinatione, ad terminum, sive scopum illibata pertingit vis rectrix. Vivit sæpè uterus, tumultuaturque à morte muliebri, quam intulit. Adeoque Monarchia singulari potitur, quam dualitas explicat; nec corpori obedit, cui tum leges præscribit. Neque enim aliàs, quam à perturbationibus animæ, violenter succutitur. Quocirca præter sensationes odoratus, gustus & tactus singulares, pollet & quodam brutali intellectu, unde furit, fremitque, si cuncta suis non responderint arbitriis. Furit, inquam, sursum, deorsum, ante, post, vel ad latera se torquendo, indicibili doloris cruciatu. Quamdiu autem is furor suo coërcetur hospitio, dolores locales quidem excitat. Partes enim, quas eminus arripit, vel aspicit, velut crampo stringit & strangulat, non aliàs quàm furore in illas concitatus. Memini, me quondam strangulatas ab utero vidisse, quorum cadavera livebant, nigricantia iis partibus, quibus doluerant ante mortem. Neque etiam profluvia profundit, nisi inordinata amentia venas suas panderet, ad evertendum insontem vitæ thesaurum. Sic neque nervos & musculos contrahit, artus claudos efficit, tendines dislocat, musculos resolvit, & membranas crispat corrugatque, nisi sola regiminis actione, & nisi furore agitatus, dualitatem cum vita muliebri custodiret, alioquin, unumquodque quamdiu unitatem servat, permanere in esse desiderat. Cum ergo furor extra uterum agit, syncopes, apoplexias, strangulatus, tremores cordis, mortemque repentinam pro suo penè lubitu causat. At furor solius uteri, minus malum. Ast cum in animam sensitivam (cum qua ipsi symbolum esse ostendi) transvolat, veram sui furoris maniam, ex hypochondrio transfundit. In juvenculis primùm minore voluptate turgidis, menstrua detinet, supprimit, decolorat, & inordinata parit. Tum demum paralyses, spasmos, palpitationes, tremores, & syncopes profert, nervos contrahit. Quæ per Coralli tincturam volatilem, oleum succini, salem chalybis, & his similia indies sano. Mitiora eadem Narcoticis obediunt. Atrociora quoque, majora Chymiæ arcana requirunt.

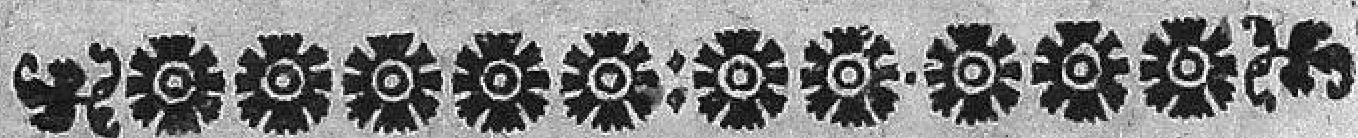
47. Quæ de regimine testium, & uteri jam dixi, non segniori privilegio competere stomacho, tractatu de Catarrhis, itemque de Duumviratu, multis demonstravi argumentis, nec adscendere fumos, ut neque vapores è stomacho, ad caput: adeoque impossibilem hac in parte fabulam doceri in Scholis. Tractatu item de febribus, & alibi, ostendi, quo fumo ebrietas fiat: quaque via, in sinus anteriores cerebri deferantur fumi. Docebo nunc modum fiendi in apoplexia, caduco, sopore, &c. ut cum per colligatam aporrhoearũ catenam negaverim fieri: saltem subaudiantur actioni regiminis subesse.

48. Quorsum repetendum, quod obiter antea dixi. Nimirum à testibus barbam nasci, hujusque distinctiones, ætates, varietates & colores inde pendere. Quod cum vulgo notum sit, saltem intelligi debere moneo, non fieri vaporem adductum particularium ministerio; sed vim considerandam, quæ lucis instar, totum corpus, vel objecta saltem sua, afficit & disponit, juxta donum & fines sibi à Creatore seminaliter implantatos. Diradiat ergo à testibus, vis quædam per corpus, in Archeum, adeoque & in animam sensitivam, cum fœmineum sexũ devotione naturali commendet Ecclesia. Cur ergo barba in mento, & non in fronte, aut alibi succrescat? cum sit testium universale istud luminis effluvium per totum? Res hæc occultissimam Philosophiæ radicem gerit, Tractatu de mortis introitu in hominem demonstratam. Nam sciendum est, animas agere in suum corpus, potestate vitalis sui cujusdam luminis, quod cum sit per vitam (in qua præsens ubique est ipsa anima,) quoquo versus extentum, anima depingit in illo sui lumine, sui conceptus & mandati ideas, ut deinceps per spiritus administros, exsecutioni demandentur in organa. At lumina illa animata, sive luminares animæ ipsæ, non directo conceptu à nobis comprehendi possunt, cum sint alterius & intelligibilis mundi, velut immediati clientes, quapropter Altissimus se Patrẽ Luminum vocat. Nihil enim sensus nobis deforis adportant, quod conceptũ animæ depingat in phantasia. Quare Tractatu de formis, hanc materiam pro mea exiguitate, in novitate tanti Paradoxi attigi, quàm potui

tui luculentissimè, alibi, adhuc potentius ruminandam. Itaque ne repetitio tædium pariat, sufficit hic obiter dixisse, animas & formas substantiales, prout item & substantiam formalem, (quam distinguo alibi à prioribus,) esse quædam anonyma lumina, à patre luminum immediate condita. Potestates idcirco ab animabus dependentes, & ministra quædam lumina satellitia, hactenus etiam luminosa esse. Ostendi idcirco per mathesin, ipsa lumina penetrare se invicem, reservare tamen priorum luminum essentiam atque proprietates. In rebus verò inferiobus, quibus formæ inhabitant, & potestates formales, has suum habere lumen actualiter, vel à nostro Archeo excitabile, non secus atque in ovo potestas seminis actuatur per fotum. Inest ergo radicibus pilorum in mento, potestas accretionis, durationis, aliarumque dispositionum, quarum rectrix vis mascula, unius licet testis. Quæ sane testium potestas, licet absoluta, non tamen nisi diversimodè in locis recipitur, pro modo scilicet & capacitate cujuslibet recipientis. Quantum autem conducit hæc speculatio, pro re medica, transsumam potestates venenosas, in locum vitalium. Quippe non sunt minus luminares, quam quæ salubres alioqui, si à formis suis venena immediate profluant. Sunt enim dona vel exteriorum simplicium primæ creationis, vel demum deinceps in nobis errore vivendi genita. Eodem privilegio, & potestates naturales (puta uteri, stomachi, testium, &c.) partium, radiant sua lumina per totum, ac penetrant lumen Archei, Actione etiam regiminis, à suo lumine pendentis: unde scilicet, hic confortatur, infirmatur, alienatur, diruitur, imò perit. Venena ergo in præcordiis, vel alibi nata, agunt vi potestatum suarum formalium, & luminosarum, juxta ideam dotalem sibi impressam, afficiuntque lumen vitale animæ sensitivæ, Archeo, adeoque partibus in situm, atque penetrant se mutuò, radicali unione, idque vel contagio veneni permanente, & transplantante innatum partium formale, atque vitale lumen: vel tantum pro exiguo spatio, ut in caducis: cum libertate redeundi vel non, juxta radicis suæ exigentiam. Ergo caput nedum præsidet organis in feris; sed etiam hæc præsident vicissim capiti, quod manifesto alibi exemplo per suspendium declaravi. Siquidem medulla spinalis, cincta in medio vertebrarnm, stringi per funem nequit, ut transitum spiritui motori anhelitus deneget. Pereunt tamen eodem instanti memoria, intellectus, sensus & modus, propter arteriarum gutturalium occlusionem, etiam ante omnimodam aëris præclusionem. Unde sat liquet, lumen aliquod intellectuale manare continuò ab inferis ad caput cujus interceptione, statim in suspendio, & submersione, quanquam cerebrum, medulla spinalis, ac nervi non lædantur, perit tamen omnis animæ virtus, potestas, ac lumen. Ut & in delirio febrili ab inferis suscitato, perit discursus rationis.

49. Est itaque reciprocum regimen inferiorum. Fateor lubens, & ab inferis, Scotomias, Vertigines, Surditates, Apoplexias, Epilepsias, cæteraque id genus mala oriri: non tamen per vapores ad caput delatos. Etenim si per œsophagum adscenderent, saltem non nisi aquam stillatitiam, & insipidam darent. Ostendi autem alibi, ne aqueos quidem halitus ferri posse ad planum cerebri, multoque minùs, in ejusdem sinus. Vana ergo vaporum, in præfatis morbis, culpa ac reatus esto. Deinde, neque vapores feruntur è stomacho, ad cor ac caput, per arterias & nervos, os stomachi cingentes. Cum ipsæ Scholæ fateantur, nervorum officium non esse, trahere ab exteris. Arterias quidem trahere aërem volunt, ad cordis refrigerium, & fuliginum expressionem. Quorum neutrum verum esse ostendi. At saltem non ista heic locum habet, in arteriis desinentibus in stomachum: cum nec è stomacho nec ex abdomine aërem frigidum, non fuligine pariter gravatum, inspirare sperent unquam, ut nec recentem. Imò neque demum, eò suas fuligines explodere conveniret, ubi multò nocentiores essent stomacho, quam detentæ propriis sedibus. Nam os stomachi non sibi nomen gratis accepit, ut sit os cordis. Quia potentiora de stomacho indicia, signa vitæ, ac procellæ perturbationum horribiliores emergunt, quàm

quàm aliunde: ergo nec aër hauriendus erat è stomacho, multoque minus vapor, toto malorum fomes, & initium, per arterias, vel fuligines in stomachum explodendæ, id est: Non trahuntur vapores vertiginosi, epileptici, apoplectici, &c. neque sponte adscendunt per arterias. Siquidem ad necessitates, & exigentias usuum Creator ineffabilis, omnes rerum scopos direxit. Tandem itaque, si præfatæ arundines, non trahant noxios & morbificos vapores; multò sanè minùs stomachus mittet, vel explodet illos, per arterias, vel nervum. Cum citissimè aliàs se posset per ructum liberare. Neque enim stomachus follis est, ut invitis canalibus sibi conceptos vapores noxios deferre debeat in arcam vitæ. Quinimò paucæ sunt stomacho venæ, hisque peregrinum est, quicquam è stomacho mendicare, (ut suo probatum loco:) quare vapores non feruntur per venas. Quorsum enim allicerent, & reciperent, quod præter naturæ est institutum? quomodo vapores insufflaret suos stomachus in vasa angustissima, cruore repleto, præsertim quæ non valent trahendo? Considero enim stomachum, non quidem per modum Galeni, ut sit saccus, vel ahenum nudum coquendis cibis dicatum; sed viscus vitale, quod gustu pollet, olefacit,ferturque diversis appetitibus, tanquam si animal esset: & subinde quædam ita adspernatur, ut homo sæpè mori mallet, quam unam buccellam invito stomacho deglutiat. Toti quidem stomachus inservit necessario, & vili famulitio etiam cacabi. Sed hactenus, cætera ipsi obtemperant diversimodè, & nisi auscultent seriò, vapulant atrociter. Juxta illud, *qui vestrûm maximus fuerit, tanquam minimus esto*: Humili certè ministerio, stomachus occupatur sedulò: non est tamen stomachi proin vile famulitium, non magis quam Judæorum Pontifici Laneo nemegisse: sed stomacho collatus, vitæ quidam personatus, cum augusta majestate. Si nervus, arteria & vena stomacho inserta videantur: clientelæ nimirum, & retributionum potiùs signa, quibus se viscera stomacho obstricta fatentur, quàm quod illi sint addita in gubernaculum, malum & carbasa. Imo nec sanè velim hunc principatum ita stomacho deferri, quasi ipsius membranæ totum competat illius Reipublicæ imperium. Ex Splene namque & stomacho unicum facio connubium, & thorum unum. In quo, Spleni vices mariti tribuo, primorum motuum, & stomacho, primi sensus. Est ergo stomachus lienis, & lien stomachi complementum, sub unico thoro amborum, est principatus unius Duumviratus. Non sat tamen admirabile unquam, quid rerum Dominus in nudis Menyngibus, utero, stomacho, pericardio, &c. in membranis inquam præviderit, contemplari cesso: nisi quod in abjectis coram homine, consueverit Deus, sua constituere mirabilia. Cujus nomen sanctificetur in æternum!

DUUMVIRATUS.

1. *Somnus Opinio à potestate somnifera, & non à defectu est.*
2. *Opinio Scholarum de somno.*
3. *Oppugnatur.*
4. *Contradictiones.*
5. *Opiatorum quidditas.*
6. *A nervorum situ ostenditur impossibilitas Theseos.*
7. *Opiato stante intra stomachum, somnum advenire.*
8. *Ab opii effectu.*
9. *Sulfur è vitriolo docetur.*
10. *Aliquot absurda, thesin Scholarum comitantia.*
11. *Subterfugium ridiculum.*
12. *Somnus quando fiat?*
13. *A crapula cur dolor capitis?*
14. *Dolor à contractura menyngum, absque vapore.*
15. *Thesis pro Duumviratu.*
16. *Conclusio.*

POETA ethnicus, moraliter, imò censu rustico, somnum vocat gelidæ mortis imaginem. Ast ego, cum sciam somnum potestatem naturalem, à stomachi principatu, in cerebrum dimissam, & vi Regiminis deman-

mandatam, ut traderetur in exsecutionem, Christianus credo Deum, semper sanctificabilem, dum intenderet fabricare mulierem è costa, immisisse in Adam somnum. Non quidem tanquam ens privativum; sed facultatem actualem, realem, ac merè positivam. Ideoque potestatem dormiendi esse vitalem, necessariam, & deinceps naturalem. Non credam enim, Deum in homine fecisse mortem, ejusvè imaginem. Nec decebat mortis imaginem præcedere peccatum, mortisque occasionem.

2. Equidem Scholæ docent, somnum causari à vaporibus, è stomacho sublatis in cerebrum, oppilantibus, sive intercipientibus meatus sensuum, motus, loquelæ, judicii, &c.

3. Quæ sanè adhuc adolescens, ridicula censui. Nam revera, sic morbus ante peccatum fuisset. Quia somnus morbus esset. Flatulenta nimirum, & vaporaria fuisset paralysis, & temporanea amentia, in corpore tum adhuc impassibili, atque vita immortali. Turpe est itaque, adhuc doceri seriò in Scholis Paganismi stoliditates, præsertim à Christianis, melius instructis.

4. Imo Scholæ in proposita sua Thesi errant. Nam dormientes sub somno sese movent, revolvunt, deambulant nonnulli, pulicis & cimicis ictus sentiunt dormiendo, sic ut indè expergiscantur: alii etiam loquuntur, atque appositè non rarò respondent. Tandem sicut Scholæ malè sibi consonant, dum somnum, & insomnes Catarrhos, eadem radice, causis, atque fiendi modo confundunt: Ita postquam Catarrhi deliramenta explosi, assignatas quoque somni causas, tanquam inanes fabulas rejeci.

5. Postremò, & Scholæ sibi manus inferunt, dum ab opiatis, rebus (ut ajunt) frigidissimis, omnemque potius evaporationem cohibentibus, (plus saltem, quam Coriandrum, vapores pro Catarrhis fingitur compescere, &c.) ex sui natura promtissimè somnum, soporem, imò & necem, adferri docent: eoque celerius, quò opiatum fuerit provectioris frigoris in qualitate & quantitate. Adeoque quo plus sincerioris opii fuerit sumtum, plusque intus frigefactum: eò copiosiores, magisque continui vapores à stomacho, (etiam clauso licet œsophago,) ferrentur in caput. At stupidum sanè commentum est, quod somnus à frigore fieret. Nec intelligibile, quomodo unicum opii granum sat frigoris in stomacho causet, satque vaporis actualiter frigidi in caput egerat? Quomodo item frigoris erit, vapores ciere potius quam compescere.

6. Sed hæc per regulam falsi donata supponamus: Ac vapores somniferos, à cibis sursum deferri: nervos quoque sensuum atque motuum authores, his vaporibus oppleri. At utinam prius considerassent, quod nervorum radices, sive primæ extremitates, sint cerebro continuæ, & medullæ spinali: quodque alteræ nervorum extremitates, desinant in musculos exteriores, vel in ipsa sensuum organa: atque adeò idcirco vapores somnolenti priùs deberent materialiter penetrare, & planè imbibi, in cerebri, & spinalis medullæ substantiam, & utramque obstruere, priusquam quod somnum, sub Scholarum thesi, patrarent. Et qua via hujusmodi vapores vergerent à stomacho, penetrarentque trans totam cerebri substantiam, quo usque ad ipsam nervorum penitissimam atque prorsus continuam radicem, cerebro inseparabiliter connexam, pertingerent? Denique quomodo expergefactus, ad excitantis lubitum, solvi atque liberari posset tam celeriter ab istiusmodi impedimentis? quidve illos vapores ibidem detineat per tot horas, absque sui constrictione, sive condensatione in aquam, siquidem semel constrictis istis vaporibus, pateret aditus spiritibus, qui somnum statim excuterent? Quidve demum impediat, ne continuò novi vapores, ad eadem nervorum principia contendant, ibidemque coagulati, pariant necessarios Catarrhos quotidianos, & indubias paralyses? Certè si Anatomicus, aut vir sanæ mentis hæc semel ruditer saltem contempletur, debet necessariò has ethnicorum fabulas cum stupore admirari, præsertim quod nullam cum constitutionis nostræ principiis connexitatem habeant. Contingit etiam quempiam multoties unica nocte expergefieri, surgere, & rursus indormire: adeoque fermè ad lubitum totidem essent nervorum unius noctis, imò unius horæ obstructiones.

7. Trans

7. Transeo interim, quod somnus excitetur adhuc materialiter exsistente opiato intra stomachum: prout invita sæpius commonstravit experientia. Ergo vel tantillus, solusque odor opii, deberet effumare in cerebrum: vel se ibidem detento, transmittere vicarios somnolentos vapores. Non enim prius. Quia antequam opium, sensum gustus, vel odoratus feriret, opium in lingua, palato, naribus, atque faucibus perciperetur continuò, & ante somnum Quod non fit. Quin etiam sulfur vitrioli, summè soporiferum, fixum cum sit, vapores in caput vibrare nequit suos, ut neque vicarios à se dimittere sui compotes. Profecto suspicor, Græcos somni authores, sive pergræcatos, dum se ebrios perciperent somno deditos, æstimasse, omnem somnum non aliunde derivare: nec nisi à cibo & potu, ne quidem summo mane, digestisque jam cibis amplius somnum obrepere posse. Reperio quoque in Scholis, causas materiales vertigines, nequicquam à causis somni naturalis differre. Quæ cuncta alibi de Catarrhis, probavi meras inscitias, insulsosque consensus, indagandi ignavia, & subscribendi promtitudine ortos.

8. Sed sodes, quænam vis tam frigida inest opio, que me invito, & satis calefacto, somnum faciat? Si frigiditas vaporum: cur vina a prandio somnum cient? An ergo frigidi & calidi est unica identitas ad conciliandum somnum? Cur ergo opio singulariter addicitur frigus? Cur calida non æque censentur narcotica, & dormitiva? Cur lethalia papavera somno à Poëtis decantata, non aliam præter frigus vim recordari suasere? Cur amaricat opium? & amaror in Scholis prædominans calidus censetur? Itaque alterutrum eligant Scholæ, est necessum: nempe; vel quod frigus opii non sit excedens, & per consequens opium somnum non faciat per frigus: vel quod amaror sit fallax caloris indicium in Scholis. Cur enim frigida portulaca suo tertio gradu, non est somnifera? Cur manipulus portulacæ non æquivalet binis opii granis; cum opulentius frigus sit ac potentibus refrigeret, in tanta particula, quam in tantulo opii? Quare Solanum dementat, non autem suo frigore somnum parit?

9. Ego autem in opio, salem acrem sudoriferum, & amarum oleum in venio, longe ab opii odore recedens, attamen soporiferum. Sulfur vitrioli verò, est dulce, mallis instar absque odore, vapore, & furore opii: quia in ignis cruciatu fixum, excellens, calidum, & somniferum. Sunt enim qui è Colcotare pulverem sua salsedine privando abluunt. At propemodum est inefficax, utcunq; vana promittendo, stententur Tyrociniorum Scriptores. Fit enim legitimum, & quod Philosophorum vocant, è spiritu viridi vitrioli: qui per repetitam cohobationem, ultima ignis tortura expressus, & insigniter volatilis, coagulatur, atque fixatur. Quod præstat: vulgaris sal armeniacus, qui inde postmodum auferri debet, per spiritus vini repetitas distillationes. Id sulfur inter Arcana, ad vitam longam, & catervam aliquot morborum fugandam commendabile.

10. Multos itaque adhuc loquentes post trium momentorum susurrum, somnus occupat. Quomodo ergo in his, tam repente, omnium nervorum constipatio præsto erit? quare demum somnus citius obrepit jacentibus, quam sedentibus, cum alioqui motus vaporem ab inferis longe facilior esse debeat in corpore erecto quam in cubante lateraliter? Quin etiam etsi donetur, omnes æqualiter nervos, & ante somnum constipari, (quod tam est insulsum, quam ridiculum:) atqui unde potestates mentales per somnum sopiuntur? nisi animam necessariò suum hospitium in arca cerebri, ac prope nervos, posuisse mandaveris? Atque sinus cerebri proinde toto somni intervallo, non quidem spiritu animali: sed peregrinis, crudis, crassis, & morbosis vaporibus repletos, ipsosque discursuum Authores tantisper feriari, dormire, vel procul evagari? Liberari autem omnia confestim inde organa, ad sonitum, aut lubitum excitantis.

11 At audivi, somnum excusari per titulum ordinarii effectus, quicque alioqui morbosus esset, nisi quotidianus, atque solitus. Inventum istud anile obrisi, quod primus saltem somnus, sive peccati pœna, ante crapulam, in hominem missa esset. Dein, quod nuspiam malum quod in se morbus aut malum est, minus malum sit, quia ordinarium. Eoque dato, nunquam

quam somnus viribus languentibus ferret solamen, sed perpetuum laborem.

12. Ego autem, postquam semel animæ cujusdam lucem, aliqua repræsentatione viderim, aut senserim: intellexi somnum fieri, dum Splen propriè insudat nutritioni, cum recreatione ac voluptate. Tum nimirum veniam dans seriis suis imaginationibus, se totum demergit oblectando in plenam fruitionis quietem, ex saturitatis nempe suæ percepta suavitate, & restituti sibi fermenti stomachici libertate, incumbit perfruendis deliciis: ideoque & digestio in stomacho, est infelicior inter dormiendum, quia tardior. Quapropter fruitio, & ab opera feriatio, primus in tota natura sensitiva optatus semper fuit. Vanæ idcirco atque ludibrio plenæ, cogitationes primo somno. Dum phantasia Splenis, sive stomachi abstrahitur à cogitando, de vegetante necessitate. Quæ mox hoc tractatu clarius elucidabuntur.

13. Interrogatus humorista à crapuloso, cur manè sibi caput doleat, sinistro cornu, supra frontem, ad majoris thaleri fortassis amplitudinem? Promtus ille respondet, constare per Anatomen, orificium ventriculi inclinari ad sinistrum latus: doceri quoque per multa jam secula; quod vapores doloriferi ferantur è stomacho in caput: doleant autem, quia acuti, acres, atque mordaces, è vino relicti; itemque quod ejusdem lateris servent perpendiculum, nec extravagari permittantur. Quo dicto, Galenista attollit supercilia, chlamydem succutit, suæque animæ gratulatur, quod credulus alter, tam mendosa fabula sibi satisfactum autumet. Etenim quod dolor frontis à stomacho rectitudinem lateris obtineat, eximium aliquid pro actione Regiminis & Duumviratu occultat. At nemo cogitavit, istud fieri non posse, absque vaporum commercio actuali. Nam inprimis vapor nullus, è stomacho ferit caput; ut neque ullus etiam acer est, salsus, amarus vel ponticus, prout alibi de Catarrhis. Quoniam dolor, de quo jam, est continuus, tam jacenti, quam stanti, aut sedenti, & citra ructus necessitatem. Sin autem hic quandoque comitetur, nihilo tamen minus, magis veinteitat dolor: nec etiam vaporum ulla proinde sentitur acrimonia, salsedo, amaror, nisi quod in orexi ructus si acidus, ac tum præcipuè vix dolor adest unquam in capite. Quinimo supposito vapore, juxta Scholas, saltem gula tenet medium ubique colli & faucium. Eapropter ergo vapores, si qui essent, ferirent rectà mediam basim cerebri; non autem frontem, multoque minus sinistrum latus ejus; nec adscenderent in decumbente, sed per os, & nares efflarentur vapores. Quia etsi darentur adscendere usq; in planum (quod nullum est,) infra cerebrum, attamen non penetrarent ad sinus, absque lethali spirituum confusione. Atque omnium minimè pertingerent vapores indesinenter ad menynges: quarum tamen sensatio dolorifica censetur; non autem cerebri. Imò sentiretur dolor, odorque ferentis vaporis, magis mox supra palatum (ubi falsò supponitur cerebri planum,) quàm in fronte, aut sub cranio. Quod falsitates tamen arguent, quotquot unquam hosce dolores sunt passi.

14. Ignorarunt scilicet Scholæ actionem Regiminis, citra vapores contrahere menynges, qua parte placuit animæ Duumviratui (ut libro de Lithiasi cap. de sensatione:) itaque nonne potius doleret summus vertex, quam frontis latus? prout in hemicrania? Quippe est vertex gulæ perpendiculum. Unde clarè constat, caput non magis à stomacho per vapores aqueos lancinari, quam mentum à vaporibus testium in barbatis, non autem in castratis. Denique doleret potissimum cerebri basis, quam vapor primum attingeret: & non menynges, sive cerebri membranæ. Dein nervi recurrentes palati, linguæ, &c. afficerentur truculenter, priusquam sinistrum cornu frontis, sub cranio. Nec tandem isti vapores, sese clauderent sub pericranio, vel supra menyngum alteram, unius taleri circino. Nec imò uspiam hemicranium pro capitis semisse, multoque minus subinde pro dextero latere causarent: quin potius rectà adscenderent, æqualiterque semper è gula totum pariter caput afficerent; cum desint porticus, quæ istos vapores, tanquam per tubos, nunc hac, nunc isthac, deducant. Cur enim lac febrienti dolorem capitis adfert juxta Hippocratem, si seri lactis vapores deberent hi-

potius

potius lenire dolores? Cur cephalalgiam pacat novus cibus, cùm à recenti cibo (præcipue comitante vino) deberent acres potius, quam mites instar lactis, exhalare vapores? ergo constituto jam semel dolore, pastus non sedaret dolorem, sed potius excitaret, novumque conderet. Quæ cuncta cum refragentur Thesi, & experientiæ: convincunt etiam, præfatum dolorem citra vapores, per nudam actionem Regiminis, è Duumviratu procedere. Miratus sum pluries, neminem hæc ante me, seriò adhuc meditatum, sed veterum traditis fabellis, subscriptum continuò per omnes omnino, & per omnia. Verùm tractatu de Catarrhi deliramentis ostendi, nugaces has vaporum è stomacho propagines, ergo etiam somno dicatas vaporum causas. Probavi denique jam superius, esse actionem Regiminis in superiora non minus, quam hactenus putatæ sunt superiorum actiones in inferiora. Tum quoque obiter dixi, è præcordiis emanare potentissimam agendi crasin in morbis, quos vetustas hactenus soli dicavit capiti.

15. Nunc pro Thesi statuo Duumviratum actionis Regiminis præsidem, habitare in hypochondrio, Splene scilicet atque Stomacho: partibus, inquam, quas cloacam teterrimi humoris, & saccum impuriorum ciborum æstimarunt Scholæ. Quatuor itaque in tanto Paradoxo probanda veniunt, scilicet,

1. Quod Duumviratus toti imperet.
2. Quod Spleni & Stomacho, fit Phantasia, Venus, &c.
3. Quod ipsi sit Somnus, Vigilia, &c.
4. Quod ibidem sit Animæ hospitium.

Quæ quatuor quasi in unicum punctum coincidunt.

16. Philosophi unà cum Astrologis, Splenem dicaruntSaturno, Deastrorum parenti, ceu vitæ principio inchoativo. Galenistæ verò, qui sibi in plerisque contradicere soliti, Splenem partim fecere cloacã perversissimæ, excrementosæ, atque mentitæ bilis atræ: partimque receptaculum amentiæ, non quidem ob materiã in se melancholicam; quinimò propter conceptualem quandam irrationalẽ, atq; pecuinam concitationem: quandoq; ideo hypochondriacam passionem nominant. Atqui cum juxta illorum Axioma, ejusdem partis atque potestatis, sit functio sana, cujus est vitiata; ac vicissim: Concludam inde, etiam invitis Scholis imaginationem quandam sanam atq; integram deberi Spleni, si vitiata atq; præcordialis melancholia inde promanet. Intelligunt nempe plures se dementare, ac velut incipere, dolentq; se non posse inhibere ejusmodi phantasias, noctu diuq; importunas. Adeoque velut duplici mentali conceptu æstuant. Sic nempe, quos rabiosus momordit, atq; in aquarum metum (quem morbum hydrophobiam proin dixere,) delapsi sunt, accusant invitam rabiem, quam præsentiunt, prædicunt, atque monent adstantes, sibi caveant. Respondent, id contingere, non quidem, quia ibidem hospitetur aliqua vis imaginatrix: sed quod inde fumus atræ bilis in caput, thecam potestatis phantasticæ, efferatur. Quæ sanè, cum ingentis sint momenti, decet peculiari tractatu de anima, ejusque sede, throno, ac hospitio, examinari.

TRACTATUS DE ANIMA.

1. *Commendatur animæ Tractatus.*
2. *Quid Scholares averterit ab hac meditatione*
3. *Cognitio animæ non pro epilogo tradenda.*
4. *Difficultates putatitiæ Scholarum.*
5. *Cognitio rerum cur postponenda.*
6. *Per exemplum ex aqua petitum.*
7. *Actiones mentis in corpore.*
8. *Quid deceperit Anteriores.*
9. *Destitit Author ab incepto.*
10. *Considerabilia circa mentem.*

IMperium ergo Duumviratus integrum, cum ex anima vitali vigeat, poterunt profectò tres præfatæ Theses probari abundè per quartam. Modo enim constet, ipsam animæ sedem esse in Duumviratu: hujus principatus quoque supra reliqua membrorum atque viscerum stationes, obviam venient. Quocirca hic obiter

de anima tractabo, quanquam aliis ante me Scriptoribus, animæ tractatus extra Physicam sit relegatus, potissimum in ordine, ad cognitionem Theoriæ medendi: ac tametsi tot unditionem amentiarum acribologiæ nos infestent. Enimvero cum nullam opem ex prædecessoribus meis senserim; sed labor & dolor transierint intima mei, priusquam quæ ex gentilitate hauseram, deponerem: censui eapropter omninò, me non stringi ad methodum eorum, penes quos nondum quicquam reperi, quod in naturæ initia, vel proprietates, rapi possit, aut debeat. Meopte ergo libertatis intuitu consideravi, quod scibilium nil æquè nobilè, ac est ipsa animæ cognitio, à qua, ut omnis reliqua cognitio suum obtinet fulgorem: ita etiam termini omnes distinctam suam metam. Quicunque enim ineptus est initio, comprehendere mentis immortalis motus, exercitia, effectus, & quidditatem: inhabilis quoque erit, ad intelligendum naturæ arcana, à mente remotiora, quam est ipsamet à seipsa: ideoque vix poterit ire ad ea, quæ sibi intuebitur aptiora: Ille verò, qui prius hauserit animæ præludia, combibitis postmodum naturæ succis, in reditu majoris erit capacitatis, quam erat priore obiter lectione. Ne tamen videar ut exlex, gratis calamum in mentem ante morborum explicationem torsisse, dicam quæ me ad hoc moverint. Inprimis namque (etiã pro consideratione physica,) meditatus sum, quod mens sit naturæ humanæ apex, & constitutæ humanitatis perfectio: quodque ideo esset decentius, suam cognoscere animam, id est, semetipsum ex anima, quam inquirere rhapsodia proprietatum corporearum, harumque è notione, cognoscere velle ipsam mentem. Siquidem est mihi visum, quod semel cognita tenuiter saltem anima, reliqua inferiora, & substituta pedibus nostris, adjiciantur nobis. Nulloq; quasi negotio, aut labore saltẽ sobrio, comprehendantur, quæ antea ad singulos passus, de vero, licito, simili, justo, proportionato, agente, passione, prioritate, appropriato, mutatione, vel alteratione, suspiciones suscitabant, vel desperationem movebant, vel tandem nimio consensu in fallaciam, clausis oculis ducebant suos sequaces.

2. Unde deterrebantur ab indagandi labore, non tam per ignaviam, quam per metum suspensi progressus: ideoque januæ sciendi clausuram ad ulteriora obserabant.

3. Clarum enim atque indubium est, quod homo nequeat seipsum cognoscere, nisi prius animæ cognitionem hauserit. Quippe sine anima, est homo merum velut cadaver. Itaque & ipsamet cognitio animæ, ut timorem Dei in anima sigillat: ita & Sapientiæ initium adducit. Si ergo initium Sapientiæ, à cognitione animæ suscitetur, non est tradenda animæ aliqualis doctrina, pro Physices epilogo, pro more olim servato. Nam falsum est, quod rerum caducarum cognitio, facilitet nobis mentis nostræ intelligentiam. Quin potius sciant experti, quod mentis cognitio, etsi procul abscesserit à conceptu corporum sublunarium; attamen se extollat, quoties sese applicuerit ad scientias humanas, vel artes quaslibet. Nam qui semel, ac obiter tantum, expertus fuit animæ introversionem, sive extasin, novit postmodum, ad quæ animam suam adposuerit cum desiderio. Non contra. Quoniam etsi quis multarum rerum nactus sit scientiam: non tamen proinde aptus erit introversionibus mentis. Itaque cum pace cunctorum ante me, dico, meditorque planè necessarium, quod homo primũ cognoscat seipsum, exin discat timorem Domini, qui illum ad veram sapientiam erigit, ad quam cognitio caducarum rerum harumque defectuum adjicietur, tanquam consequens ad præmissas, vel tanquam adjacens ad principalia.

4. Prædecessores post rerum quidditates, respexerunt tum prius in animam præpostero modo, ob duas præsertim rationes. Quarum prior est, quod animæ cognitio ipsis visa sit longe difficilior, quàm aliarum rerum quarumcunque. Altera. Quod mentis cognitio sperari atque haberi posset, ab indagine rerum externarum, proprietatumque corporalium examen. Sed tametsi horum prius sit verum: alterum tamen nullatenus esse potest. Nam si animæ cognitio sit entis abstracti, & spiritualis: saltem ea nequit ulla rerum corporalium speculatione, in nos traduci. Quippe solus Deus, immediatus faber, & Princeps mentis, ac vitæ vita

ipsa,

ipsa. Ergo aliunde cognitio nostri sperari nequit, quàm à suo fonte, & Rectore. Siquidem cognitio abstractorum spirituum, toto distat cœlo, à caducorum speculatione: cum non participent in ullo principiorũ, ut proprietatum communi symbolo. Igitur corporum quidditas nequicquam scientiæ vel luminis continet, ut anima seipsam agnoscat, aut intueatur, nisi per abnegationem, quæ cognitionis quædam est desperatio & proscriptio. Undè quoque nullum sibi lumen acquirit desursum, vel è contra sui, vel etiam tamquam è chalybe & silice, sibi lumen intelligentiæ excutit. Eo quod modus cognitionis animæ sit mendicandus à Patre luminum, nec aliundè. Quia divinæ voluntatis beneplacitum fuit, quod homo sui cognitionem non aliunde peteret, quam ab initio & fonte sui: qui est totius Philosophiæ principium, medium, finis, scopus, & summus verticalis apex, ad quem omnis cognitio est adjectitia. Quinimo sunt rerum sublunarium cognitiones essentiales, & à priori æquè tenebrosæ, tectæ, & difficiles, atque est ipsa mentis immortalis conceptio, si essentiæ rerum à priori, earumque causæ sint soli Deo cognitæ. Ergo simpliciter falsum, quod cognitio Mentis sit rerum nuda cognitione difficilior, aut postponenda ideo. Quippe omnes sunt nobis æqualiter ignotæ. Quia entium quorumcunque quidditas, est eorum veritas præcisa, clausa versus nos, & patens ad Infinitum.

5. Idcirco ad stateram dimensa rerum est cognitio. Omnes res corporeæ, sunt Menti nostræ primariò extraneæ, ac peregrinæ. Ideoque remotiores à mente, quam mens à semetipsa. Quinetiam cætera, non nisi per mentem, & prius in mente, sunt cognoscenda. Proinde enim rerum quarumcunque cognitio, est tantum quædam observatio, unde formamus discursus, pro cujusque capacitate. Quare etiam omnis ejusmodi observatio, hincque petitus discursus, utcunque politus, est tantum à posteriori, longeque minus illustratus, quam sit observatio habita de mente.

6. Quippe quis unquam mortalium novit, quid sit aqua? quæ tamen creatorum est maximè obvia, aperta, visibilis, & translucida? Tantum enim de ea scit rusticus, vel Idiota, quantum Philosophus. Nempe æqualiter illam concipiunt, per observationem sensuum: quod sit corpus grave, liquidum, humidum, digito cedens, fluidum, amotoq; digito se recludens, caloris susceptivum, extenuabile in vaporem. Nemo tamen novit internam aquæ quidditatem, vel quare liquida sit, aut humida.

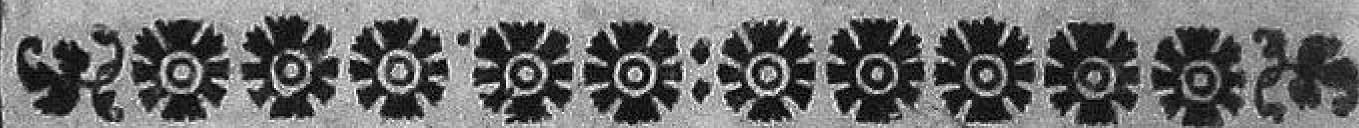
7. Perinde videlicet scimus mentis circumstantias, vitales, & intellectuales, quæque suum hoc ergastulum disponunt in varias alterationes, producuntque non raro aliquid seminaliter extra suum concretum. Qualiter dum prægnantis appetitus, producit cerasum in fœtum suum, quotanis efflorescens. Quod etiam adhuc plus de anima scimus, quam de aqua, est quod per fidei revelationem scitur. Videlicet quod mens sit substantia spiritualis, incorporaliter etiam per se subsistens, immortalis, vivens ad imaginem Dei condita, immediatè per ipsum Deum, dans sensum organis, ut & modum; quæque separata à corpore, sentit absque organis pro nutu, potens etiam movere extra se, & coërcita corpore, producere potest ens extra se (ut de prægnante jam ostensum est,) intelligens, etiam volens, ac memorans, &c. Quarum proprietatum & functionum observationes, longè fortiores sunt, quàm sit aquæ cognitio. Alioqui res omnes, atque singulæ, intrinseca intellectione, nobis æque sunt ignotæ ac imperviæ.

8. Quod autem seduxit Anteriores, existimando aquæ cognitionem faciliorem esse, quàm mentis, processit ab opinione, quòd visibile necessario sit notius invisibili. Sed non distinxerunt notionem observationis, à cognitione interna quidditatis, juxta quam res cunctæ nobis æqualiter sunt ignotæ. Nesciverunt, inquam, quod cognitio observationis non introducat intellectum, in rei quidditatem: sed tantum erigat scientiam putativam. Alioqui namque Intellectus, causas anteriores in essentia perciperet. Tum etiam à simplicitate aquæ sunt deceptæ: quam simplicitatem cum unitate cognitionis, nobis ignotæ, confuderunt. Dum interim mentis observationes sint numero plures, atque fecundiores, quarum cujusque proprietas negat cognitionem à priori: putarunt idcirco,

plures impossibilitates in mentis cognitione subesse, quam in corporis simplicis. Adeoque tam solus numerus in mente, quam visualis frequentia corporum, difficultatem illis peperit. Cum tamen alioquin, in entis entitate, tam sit intellectualiter ignotum visibile, quàm est invisibile.

9. Intendebam enim mentis doctrinam intellectivam tradere, ut homo primordialiter semetipsum agnosceret, quantum potest, ac dein ex simulacro divinitatis discat contemplari res se inferiores. Sed cum id conarer explicare, per actus mentales orationis, id non fuit mihi liberum: quod tesseram meæ objectionis superare censerentur, obmisi illum tractatum lubens.

10. Aliis idcirco me fœcundioribus, sat esto digito demonstrasse, Christianam naturæ Philosophiam non admittere velle res caducas, alienas, procul remotas, quarumque causæ à priori sunt absconditæ, & nescire interim, quis sim ego contemplator, qualis sit intellectus, quomodo formetur atque subsistat actus intellectualis. Præsertim quod res quælibet non concipiatur, qualis in se est: sed per modum recipentis, id est, concipientis. Itaque ante omnia ponderandus mihi videbatur recipiens, affectans rerum intellectionem, quis, qualisve, qualiterque dispositus intellectus in actu comprehensionis. Quæ demum theca sit intellectus, ejusque capacitas, vigor, & modus. Quomodo denique potentia, à se quidem indistincta trahatur, atque descendant in functiones, & organa sibi alligata, & supposita. Postremò, priusquam sciam, an ipsum intellectum sit verum & bonum: an vero in me, aut propter me, non sit in sui entitate mutarum concipiendo, alienatumve à suo esse, unde ipsa entitatis veritas larvam peregrinam assumsisset: Censui omnino, ista elucidari debere per actus intellectuales: quos nec alibi promtius, vel felicius mendicari posse statui, quam per praxin, id est, ex mentali oratione silentii. Illam verò decernent, ac poderabunt alii justius, quam ego. Atque in hanc proinde arenam nolui lubens descendere.

DISTINCTIO MENTIS AB SENSITIVA ANIMA.

1. *Commendatur Tractatus de mortis introitu in naturam humanam, tanquam necessarius pro mentis cognitione habenda.*
2. *Remittitur lector quoque ad Tractatum de ortu formarum.*
3. *Mentis ab Evangelio probatur immortalitas.*
4. *Orditur telam contra hodiernum Atheismum.*
5. *Leon. Lessius tantum describens, rescripsit ex Augustino de immortalitate animæ.*

INprimis Libro de vita longa, ad longum demonstravi, mortis introitum in naturam humanam suas habuisse causas in natura, per media vetita, & extra intentum Creatoris tergloriosi: semelque intrò perreptatam, admissamque mortem, licet ea non esset ex creatoris intentione, deinceps fuisse continuatam, atque inexorabilem, necessitate naturæ: atque inde à Creatore nedum permissam ac consentitam, sed & mutato naturæ stylo admissam, imò etiam velut mandatam, sub melioratione introducta, regenerando per divinam baptismatis gratiam. In quo Tractatu demonstravi necessitatem animæ sensitivæ, quæ alias sub immortalitate erat frustranea. Unde nimirum introducta est lex in membris, contradicens legibus mentis immortalis. Receptaque est tota totius naturæ centralis, atque inexcusabilis corruptio. Quam ideo novam atque inauditam prioribus seculis doctrinam, præsuppono inde petendam, si modo mentis nostræ cognitio desideretur. Etenim ut modo sic est à semetipsa suoque est initio alienata, quod videatur modò animæ sensitivæ imperiis auscultare, quæ tamen in sui essentia, substantia, atque realitate, est immutabilis: ita sanè incipientibus, vel resipiscentibus, ut addit cognitionem mediorum,

quibus

quibus est lapsa atque penitus degener facta: ita quoque præsupponit eandem doctrinam, velut basim cognitionis ipsius.

2. Denique de Ortu formarum ostendi pariter, quantum hæc anima caduca, sensitiva, atque mortalis, in nobis distet à mente immortali. Quod certè non minus, quàm infinito modo fieri, est indubium, dum Mens nimirum sit substantia, non mortalis; sensitiva verò, nec substantia sit, ut neque accidens; sed creatura neutra mortalis, & in nihilum periens, deque natura luminum.

3. Quæ doctrina pro parte est Evangelii, de vita & morte æterna animarum loquentis: sive quæ censet animam humanam Dei Imaginem, nec in posterum interituram: ad distinctionem animæ pecuniæ, quæ scilicet cum vita ipsa, in nihilum revertitur, non secus atque lumen candelæ. Pro altera autem parte, est præsens doctrina planè paradoxa, in quantum anima sensitiva relegatur extra prædicamentum substantiæ, & accidentis. Inprimis enim, demonstratione animam sensitivam, atque belluinam, tam in brutis; quàm quæ in nobis est, non esse infinitam, atque immortalem, vix necesse est, cum nemo ambigat, quin omnis res naturalis genita, etiam sit corruptioni obnoxia, per legem naturæ. Mentem autem humanam esse immortalem posthac, de fide tenemur credere.

4. Adeoque quod mens humana sit substantia permanens, sive spiritus post separationem à corpore, in se subsistens, atque vivens, non esset Christianis inculcandum, aut demonstrandum, quibus intellectus est in obsequium fidei subactus, nisi in medio nostri, & Ecclesiæ hypocritis potentissimus nuper Atheismus consurrexisset, qui per fidei omnimodam abnegationem se extricat principiis, quibus insolens ejusmodi temeritas pacari posset. Atque illorum præcipuè, qui omne Numen negant.

5. Alioqui nec meum est de mentis immortalitate tractare, ab Augustino conscripta, demonstrataque, & à Lesio verbotenus piè descripta, atque rescripta; quippe qui idem sat probarunt: at nondum contra negantes omne Numen. Desisterem ergo idem reculcando ruminare, si sat contra primæ classis Atheos ab ipsis demonstratum esset. Et nisi statuissem in natura, differentiam Mentis, ab omni viventium anima. Nisi inquam ad naturæ cognitionem spectaret ejusdem integritas: illaque integritas, differentiam hominis, ab aliis quibuslibet creatis designatam optaret: idque univocè atque principaliter dumtaxat juxta præcipuam vividamque sui partem, citra quam homo nil nisi fœtidum cadaver est, silice vilior, atque quovis vitro citius destruitur ac rumpitur. Alioqui stante Christianismo, stat Mentis immortalitas, ejusque substantis substantia, prout simul & aliarum animarum mortalitas, sive in nihilum reductio. Quæ est annihilatio proprii nominis. Atque exin vera, ac propriè dicta differentia earundem.

DE ANIMÆ NOSTRÆ IMMORTALITATE.

1. *Atheismus, est Idololatria pejor.*
2. *Religiosi Athei, omnium pessimi.*
3. *Vita novorum religiosorum, se cæteris anteponentium, Atheismum introduxit de novo: sub Pelagiani doctrina.*
4. *Hypocritæ Scriptura abutuntur.*
5. *Atheorum perfectorum argumentum.*
6. *Prævisus ab olim Atheismus ille modernus.*
7. *Futilitas argumenti.*
8. *Qualis fides Atheorum.*
9. *Ab admissis argumenta aliquot, in Atheos.*
10. *Omne intellectum mendax est, dum intellectis per fidem adæquatur.*
11. *Vlterius demonstratur per Scripturæ auctoritatem.*
12. *Panis, qui de Cœlo descendit, prophetatus.*
13. *Ex B. Augustino reliquum.*
14. *Mens non potest generari à dispositione corporum.*
15. *Neutralitas entium, Scholis ignota.*

JUdæi antiquitus, mox atque cessabant miracula, statim ad Idololatriam, & Idolomaniam rapiebantur. Sæculum autem modernũ verpis sceleratius, sponte sensim labitur in Atheismum.

2. Laici enim peccatis quotidianis exsecrabiliter obvoluti, nedum Deum, omnis boni fontem, invisibilem negligunt: sed & aliquot oppignorati Ecclesiæ, in medio nostri peccata populi comedentes, Deum irrident, nihilque illi se debere protestantur. Quia nil credunt. Existimantes merum phantasma politicum, ipsam fidem, adeoque omnes religiones esse indifferentes: quippe quas credunt tantum ad coërcendos populos subter legem civilem vivendi, introductas: illasque proinde ubivis ferè locorum esse diversas, & æquè justas, statutorum Principum, sive consuetudinum receptarum jure, promulgatas. Alias namque fore liberum, quidlibet credere, ac facere, nisi inde hominum perirent commercia. Illi enim qui hæc credunt, & effutiunt, quod suis nefariis abusibus ipsimet Sacerdotes & religiosi clam profitentur, putantes ad fundum veritatis pertigisse, se gloriantur ingenia politissima, ac sublimata, & ideo reliquos probos sub fide, spe, & charitate gratiam Dei implorantes, rident ceu simplices, ac penè fatuos, seque frustra ut assum piscem torrentes. Perguntque indies in pejus, excitante eos Diabolo, qui circuit tanquam Leo rugiens, quærens assiduè quem devoret.

3. Potissimum autem Atheismos fovent mala quorundam exempla, concionantium & jurantium voluntariam paupertatem, obedientiam, humilitatem & charitatem: qui tamen sunt penitus extra humilitatem, charitatem: prorsus ambitiosi, invidi, & avari, opibus effluunt, sectantur proprias commoditates, ut neum venter, sed ipsimet toti sint Deus sibi. Siquidem sub hypocrisi eleemosynas pauperibus destinatas atque destinandas, in se detorquent. Sic ut illorum vita, in derisum religionis detorta, etiam judiciosiores, & debiliores ideò in Atheismum præcipitarit. Hanc autem erroris utrimque amentiam, quandoque reformabit S. Spiritus, qui solus potest intestinas sordes ab Ecclesia sua abstergere, & evertere.

4. Denique Atheismum confirmavit, intrans in malevolam istam animam ipsa Scriptura, quæ alias movere deberet ad filialem erga Deum obedientiam, & amorem debitum, obliquo sensu abripitur.

5. Argumentantur enim primùm disjunctivè, ac mox inde copulativè concludunt pro Atheismo. Ajunt nempe, Biblia profitentur unicum, atque æternum Numen, omnipotens, & immutabile. Igitur vel Chronica Bibliorum sunt meræ Ebræorum fabulæ; vel Numen, quod hodiè Christiani adorant, vel Turcæ, est longè aliud à Judæorum Deo. Nam si arborem à fructibus, & hominem ab operibus, cognoscere, sit æquivocum, etiam Numen, quod Christiani cum Turcis, unà cum Judæis unicum, jugiter immortale perseverans, adorant & credunt, à suis operibus, seque dignis cognoscendum, atque credendum erit. Etenim quotquot hostes olim in populum Israelis irruisse leguntur, pauco fuere numero strati, consternatisque terrore animis, mutuave cæde sunt interfecti. Quantumvis eorundem castra, instar locustarum numerosa, & cameli eorundem innumerabiles, tanquam arena litoris: attamen panico terrore ululantes aufugiunt à ter centum buccinantibus Ebræis, seseque subinde mutuo trucidant gladio, sic ut non fuerit superstes, qui universam illam stragem domi denunciaret. Imò citra pugnantium opem, unicus Angelus 180. millia unicoque gladio morte peremit. Etenim si vera sint, quæ ibidem leguntur, & coluntur: sitque hodie idem quod olim, & æquè potens Numen: deberet Christianos (jam suos) æquè potenter juvare contra suos hostes, quibus obsidentur, & subjugantur indies. Cessat namque hodie publica Idololatria, olim in depressionis causam accusata: agiturque hodie causa ipsius Numinis: si ejusdem sponsa Ecclesia, & Sacramenta sui corporis vituperosè conculcentur, jugeque Sacrificium suspenditur, atque magno opprobrio irridetur. Quorum amborum disjunctivum utut sumatur, saltem convincit, antiquum istud Numen defecisse modo, in esse, & potestate, novumque, vel quod modo adorant Christiani, (quorum tam Numinum, quàm credentium sunt toto orbe magna dissidia, se invicem hostiliter demolientia,) non sit æquè potens, vel æquè benignum suis fidelibus, atque fuit pristinum suo olim Israëli: quoniam hodie amplius non apparent Angeli, gladii: nec amplius mutua sese trucidant cæde ingentia castra. Ut neque territi

territi ejulando aufugiunt à Christianis armatis, in curribus, equitatu, & machinis igneis: concluduntque hinc Athei nostri, deceptos vivere, quotquot immortale, & omnipotens, id est, Numen credunt. Atque inde subsequenter ulterius rectè inferunt: Si Numen aliquod tandem intercidat, vel deficiat: multo magis mens hominum, parentibus caducis prognata. Hæc enim sunt, quæ Christi populum primò ad divini cultus negligentiam, ac tandem ad apisticum Atheismum abducunt: postquam Diabolus, animadvertit Idololatriam, atque Deastrorum multiplicitatem, apud judiciosos, tanquam laxa ac frivola sperni media, quibus populum in suũ alliciat hamum: subtilius hoc rete Atheismi sparsit, numerosioremq; prædam collegit.

6. Quem Atheismum futurum, Deus prædixit per Prophetas servos suos. *Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus, Corrupti sunt* Athei, *& abominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum: Deus de Cælo prospexit super filios hominum, ut videret, si est intelligens, aut requirens Deum.* Dixit nempe Atheus in corde suo: si viderem Deum, Angelum, vel Cacodæmonem, imò vel spiritum hominis: crederem utique illos esse. Sed nolo credere, quæ non video, vel audio, quæque mihi insueta, ideoque incredibilia, videntur. Sed sentio cum Aristotele, quod omnis scientia, omnisque doctrina intellectiva, tantum è præexistente sensuum cognitione fiat. Cui respondet Diabolus: Bonum est se sic manere. Et dicit Deus: Qui enim videre ad hoc optat, ut credere possit, jam est peccati reus. In animam autem peccati reã, non intrat Spiritus veritatis, atque idcirco non convenit, quod videas, quæ videre optas, ut credas. Nec est enim peccatum medium pro acquisitione fidei. Blasphemum atque impium est judicium, negasse Deum, vel Diabolum: eo quod ipsi non sit permissum vidisse alterutrũ, quorum neuter est visibilis, nisi in forma arrepta.

7. Cariosum denique, ac puerile est argumentum: Non præstat Deus Christianis hodie, quæ olim præstitit quandoque Judæis: ergo non est idem qui olim, vel minutus est à pristina potestate. Siquidem res, non tam à posse, quàm à velle divino mutatur. Cur autem non velit modo, quæ olim voluit, nostrum non est, à Deo sui arbitrii rationem percontari. Stultumque ideo argumentum: Non facit modo Deus, quæ olim: ergo non potest. Exiguus erat populus Ebræus, ex quo Christus surgere debebat, eratque hostibus populus ille undequaque cinctus, quique nisi brachio Dei extento, continuoque velut suffultus miraculo, mox in rapinam victori cessisset annihilatus. Unde tamen Messiam surgere decretum erat. Sed Christianorum longè alia sors est, & lex. Populus enim Israeliticus in duritia cordis, gratiam Dei ab affluentia opum, prolium, fœcunditate fructuum, eorumque pacifica possessione metiebatur. Nos autem novimus, necessaria fore scandala, in Ecclesia, tribulationes quoque utut magnas; non condignas tamen exspectationibus venturi seculi. Itemque Deo sic placitum, ut propter injustitiam transferantur Regna de gente in gentem.

8. Atqui ad ostendendum, eundẽ esse Deum Christianorum, qui fuit olim Ebræorum: nam retrò ad Chronica scripta non est recurrendum, apud quos nec Biblia ipsa, sunt alicujus fidei: collisum est Atheorum argumentum, cum eorum intellectus admittat, quod non per sensus exterius sit introductum. Tota illorum fides est ex scientia: scientia verò fundatur in præsenti sensibili, præterita observatione, & abnegatione historiarum, atque successione ætatum. Alioqui namque non minor deberet esse Sacrorum, quàm profanorum Scriptorum authoritas. Imò Atheorum omnis scientia descendit ad oculos, ad visum, numeros, lineas, figuras, tonos, pondera, motus, odores, tactus, attactus, & gustus. Id est, totum pendet ex initio brutali, suntque inepti ad intelligendum, quæ superant sensum. Id est enim, cur se excludant è mundo intelligibili, & calcitrant contra lapidem Angularem.

9. At saltem fatentur se videre & scire, quæ nesciunt. Quod contingit in Theoricis Planetarum. Ast utinam demetiantur Athei mundi ambitum, Saturni inquam realem distantiam à nobis. Fatebuntur namque eo ipso, etiam nolentes, tot millenorum milliarium distantiam, quod ipse illorum intellectus contradicet visis dimen-

dimensionibus: Vel necessario se inclinabunt ad fatendum triplicatum, Saturni circuitum, respectu suæ diametri, non potuisse ex se, aut sua sponte surrexisse: quin potius aliquem esse horum Authorem infinitæ potestatis, sapientiæ, magnitudinis, adeoque etiam durationis, &c. Sin verò putet Atheus, tam in comprehensibilis magnitudinis orbes, tamque regularem vicissitudinum constantiam, sua sponte ab æterno sic fuisse: saltem illius æternitatis infinitæ perpetuitas, legem quandam, ordinem, atque ordinatam gubernationem sequi debet, quæ aliquod ens præsidens, sempiternum duratione, magnum atque potens requirebat. Miserrimi ergo sunt, qui per abnegationem universorum, excludunt fidem, & fidei merita. Etenim consideremus orbem terræ vestitum aquis: vel locum illum, absque terra & aqua, ut nempe omnia suopte impetu cadunt centrum versus, adeò ut si duo homines ibidem essent, ab Oriente scilicet & Occidente, hi pedibus sese contingerent, & capitibus sursum adspicerent, prout hodiè nos & Antipodes. Hoc inquam credit Atheus, quanquam non ipsi suggesserit sensus. Corpora enim gravia docent quidem propensionem suam decidendi deorsum: at cælum undique sursum esse, respectu unius centri, hancque centri esse proprietatem, cui non est similis altera, nec tamen illam Atheus vidit, ast nihilominus credit: imò quidcunque unquam fabricet, contrarium semper invenit, & absque illa centri proprietate, credit inquam unicam ejusmodi naturalem proprietatem in universo centro: sed non intuetur uspiam authricem ejus causam, aut illi similem in minimo, eamque mavult per infidelitatem à se excludere. Ast saltem si Deus non sit, nec ubique præsens, & omnia dans omnibus, perinde esset, si cuncta confunderentur, sursum deorsum caderent, gravia deorsum, vel sursum ruerent, perirent plantæ & belluæ, vel non. Ergo constantia ordinis & perseverantia specierum, requirunt de necessitate aliquod ens primitivum fontale, unde incepere, sunt, filoque continuato propagant, quodque cuncta suo nutu gubernat, datque continuitatis constantiam, ac successionem, ne cuncta corruant, & confusè commisceantur. Universalem nimirum curam gerit, custoditque res in suo esse. Consideret denique Atheus, fluxum & refluxum aquæ. Quod nulla scilicet aqua adscendat sponte: attamen aqua maris, tam in fluxu, quam refluxu maris adscendat semper. Credit hoc quia videt; sed ejus causam non credit, quia non videt, nec ejus scientia intravit per sensum, quippe quæ sensibus contradicit. At saltem credere deberet, ista contingere per causam, quanquam eandem non noverit, per quam tamen res quæque hausit ejusmodi proprietatem. Nam etsi species singulæ ab æterno haberent seminum, & donorum hujusmodi potestatem, nihilominus in universo non est aliqua universalis proprietas, quæ ad singula respiciat, ut sint ordinata, cognoscatque singula noviter orta, aut oriunda, nisi sit extra, & præter naturam singulorum. Alioquin essent innumeræ Deitates, quæ olim: atque insuper essent continuæ divisiones, atque specierum dissolutiones. Negat enim Atheus, credere, quæ non cognoscit per sensum: Aquam verò cernit humidam, at non cognoscit, quid sit humidum in aqua, aut cur sit humida. Credit itaque, quod non cognoscit, quodque non penetrat, id est, tanquam bestia.

10. Nec enim scientia humana, se eriget unquam supra limites, nisi illuminetur à lumine, quod Atheus excludit, solaque conceptus sui contemplatione cuncta definit, quia cuncta ad se ubique reflectit. Totus scilicet carnalis, & vanus, quamdiu credit intellectum, sensuali subjecto oriundum. Quicquid enim per consequentias, numeros, figuras, proportiones, & adæquationes percipitur, est mendax, quoties eadem intellecta præfert, vel æquat intellectualibus per fidem & revelationem.

11. Quid si Mathesis abstrahat ab objectis realibus, & sensatis omnibus, & tamen creduntur. Cur difficilius erit credere non visa, modo revelata sint ab Ente, quod actibus transscendentalibus ostendit pleniorem mereri fidem? Si Atheus historiis profanis assentiatur, cur non etiam Sacris? Moses enim multis claruit miraculis à toto Israele cognitis, historiam scribit creati mundi, progeniem hominum successivam denique per Abrahamum dilatavit edu-

eductionem Israel è servitute. Legem denique præscriptam divinitus tradit, multis miraculis confirmatam, ante populum infidelem: Visis nimirum in conspectu populi, centeni mille coætanei. Scriptis Mosis subsignarunt filii & nepotes, dein confirmatis scilicet per Avos traditionibus. Idque per cuncta secula subsequentia indubiè creditum. Illaque Gentiles traduci solicitè curarunt, & miraculosè quidem Septuaginta duo transtulerunt, absque ulla verborum dissonantia. Hactenus autem tam Judæi & Christiani, quàm hostes horum fidem dedere Sacris.

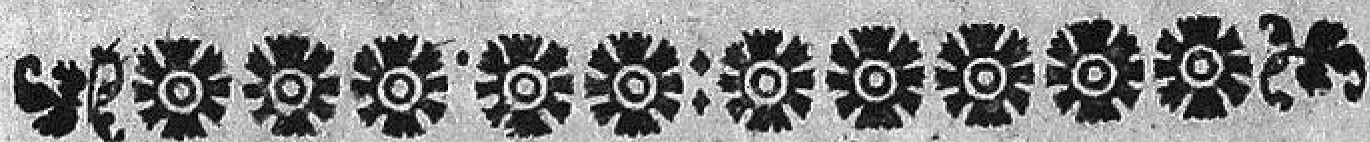
12. Per Prophetas demum leguntur prædicta multis seculis, antequam ab historiis profanis postmodum probentur evenisse. Abrahamo enim divinitus pollicitum fuit, quod Messias è stirpe sua surgeret. Idem Melchisedech ipsi prædixit, & novum sacrificium panis atque vini illi idcircò obtulit, qui è lumbis ejus quandoque propagando egrederetur. Nusquam autem offertur Sacrificium, nisi soli Deo. Postmodum, in divisione terræ promissionis, erat Bethlehem, sive domus panis. Inde nempe nasciturum ex Virgine Messiam prædixerant Prophetæ. Gentiles quoque viderunt, de Cœlo descendere panem, qui castra Madian destrueret: & Deus Gedeon dictus fuit, quem tamen nondum Gedeon pro Deo agnoverat. Hunc quoque Messiam David dein, è stirpe sua nasciturum prænovit divinitus, eumque idcirco Dominum suum, sive Deum nominavit, & futurum sacerdotem juxta ordinem Melchisedech: in pane scilicet, ac vino, divini flaminis inspiratione prædixit. Hunc Deum, stellam è Jacob prædixit Balaam, quam postmodum didicerunt Magi ab Eoo venientes, nasci debere in Bethlehem, sive domo panis, ejusque stellam præeuntem viderunt, cujus monitu ab extremo ortu venerant, ut adorarent puerum, qui solus est adorabilis. Etenim qui illos de stellæ significatione prædocuit, potuisset locum designare, in quo puer esset natus, quem tam remoto itinere quærebant, nisi statuisset id è scriptis Prophetarum eruendum, in honorem Dei, & populi doctrinam. Ergo si qua fides sacræ historiæ, ea convincit, esse Deum unum; Gentium Deos esse Dæmonia. Hunc Deum Messiam, Filium suum, ex Abrahamo tandem suscitatum iri, absque voluntate viri, ex sola Virgine, esse panem Angelorum, qui de Cœlo descendit, qui salvandos salvat gratis. Cumque Intellectus humanus hæc mysteria nequeat comprehendere, multóque minus per sensuum adjutorium prævidere: ideò necessum est, Intellectum trahere in obsequium fidei, quam ex se nullatenus concipere potest. Quia cum is sit limitatæ potentiæ, & fides profundæ ubique obscuritatis: nequit Intellectus comprehendere infinitum durationis terminum, sive animæ suæ immortalitatem. Itaque tandem concessis, creditisque sacris, saltem per modum Chronicorum, elucet eo ipso Deus unus, æternus, immutabilis, immortalis, infinitus, omnipotens, bonus, verus, sapiens, Creator, Author, Sustentator, Gubernator, & Vita rerum.

13. Concesso demum hoc Numine, concludunt argumenta S. Augustini pro immortalitate animæ, & concedenda est vita æterna, æternus ignis, gaudium, pax, luctus etiam interminabilis. Suntque Angeli, Cacodæmones, Pythonissæ, sive Diaboli mancipia. Horum autem desunt conceptus Intellectui, qui è solis tantum sapit sensibus, juxta Aristotelem: Desuntque verba linguæ, deficiunt & Idiomatibus sermones positivi, ut explicarent, quæ auris nondum audivit, nec Intellectus potuit capere, quod in cor hominis nondum descendit, quodque in se est indemonstrabile per disciplinam sensuum, & intellectualem. Nam fides, fidei meritum, & exspectatio justorum, superant omnem sensum, & quicquid per intellectum concipi unquam potest.

14. Porrò si mens est immortalis, & fruitura gaudio æterno, separata per mortem à suo corpore mortali exsistit, & vivit revera: Ergo non generatur à corpore, quod in se cum omni sua dispositione, est caducum, mortale, & cadaver, quotidianis, & quibuslibet vicissitudinum importunitatibus obnoxium. Ergo mens est substantia immortalis, vita, de natura luminis æterni, inextinguibilis. Ideoque nec generatur, aut provenit ab homine, parente, aut semine caduco. Multò minùs surgit, aut producitur à

ſeipſa, ſed ab initio aliquo æterno, quod in ſe eſt vita, lux æterna, infinita, non alterabilis aut extinguibilis. Verba autem hæc ſunt fidei, & revelationes hujus lucis æternæ, ideoque in æternum vera ſunt. Carnalis autem homo non percipit ea, quæ ſunt Dei: ideoque ſapientia ejus eſt ſtultitia apud Deum, qui eſt ordo, integritas, eſſentia, Pater luminum, rerumque omnium cauſa totalis, independens, abſoluta, abſtracta. Cui idcirco debetur omnis honor, ab omni creato.

15. Creavit autem non ſolum ſubſtantiam Mentis, ut ſit lumen ſubſtantiale, ad ſimilitudinem ſive imaginem ſui; ſed etiam fecit animatorum lumina viventia univerſa. Quæ quidem non ſubſiſterent extra ſuum concretum in abſtracto: ideo & peritura, cum morte eorundem, Ideoque nec ſubſtantiæ, licet ſubſtantiales, ſive per modum ſpirituum ſubſtantialium. Nec proin etiam de numero accidentium, prout alibi tractatu de origine formarum demonſtravi. Vita ergo belluina eſt ex lumine vitali, vivente, & creatura inter ſubſtantiam & accidens neutra. Quæ entium neutralitas, Scholis hactenus ignota, data eſt ab etymo Patris luminum. Ita quidem, ut nedum, faciat adurentem lucem Solis, ſplendoremque nitedulæ: ſed & omnium omninò animatorum animas, quarum ipſe ſolus vult manere uſque conditor & herus.

NEXUS SENSITIVÆ ET MENTIS.

1. *α & ω.*
2. *Corpus eſt cadaver nihili, circa mentem.*
3. *Phyſica Authoris longe remota ab Ariſtotelis traditis.*
4. *Oſtendit veritatem hanc intellectus Adamicus.*
5. *Per Orationem Abſtractionis Mens explicari deberet.*
6. *Narrat Author ſuas profeſſiones quinque.*
7. *Ex quinto educit quinque concluſiones.*
8. *Connexus mentis tanquam nuclei, inſenſitiva tanquam putamine.*
9. *Defectus ex anima ſenſitiva.*
10. *Objectio. Contra peccatum & meritum.*
11. *Reſponſio ad præfata argumenta.*
12. *Per exemplum Solis.*
13. *Corrupta natura, perpetuo gratia auxilio eget.*
14. *Mens quatenus Dei Imago, nititur aliquid velut è nihilo creare.*
15. *Differentia conceptuum admirandorum in gravida.*

1. PRæmiſſis jam, quæ ſuperius pro immortalitate animæ ſcripſi, deinceps pro animæ cognitione ad Dominum meum JEſum redeo, qui ſolus paternæ ſapientiæ principium, interminans finis α & ω, ſive ſcopus unicus, in quem tota omnium intellectionum claritas eſt, & terminari debet.

2. Cognita namque mentis immortalitate, anima ſibi debet innoteſcere, quantum poteſt. Siquidem cum anima corporis clavo Rectrix aſſideat: nil ſane in corpore, (niſi cum Anatome ſola ſpectent cadavera,) operæ dignum examinari poteſt, abſque vitæ ſive animæ cognitione. Enimvero multoties mecum indignatus ſum, velle concipere res externas & alienas: atque interim neſciri, quis ſim ille, qui extera & ſublimia contemplari audeo. Nondum intellecta enim imagine, quam mens præ ſe fert, nec quis, qualis, quantuſve ſit intellectus: atquè tandem, nec quomodo formetur actus intellectualis.

3. Quapropter mecum ſtatui, longè aliam animæ cognitionem tradendam Chriſtianis, quàm quæ hactenus à Gentilium Scholis edocta. Quantum enim verbis explicari poteſt: tantundem quoque Sacra tradunt. Ac reliquum exercitando acquiritur gratis, per ipſam gratiam: Nec alium mens Doctorem admittit, quàm illum, qui ſolus Pater atque Magiſter vocari præcepit. Quia reverà omnis doctrina, quæ è præexiſtente ſenſuum cognitione hauritur, procedit ab anima ſenſitiva, carnali, ſive terrena, (quamque ideo Apoſtolus Diabolicam vocat,) illuminata quidem, at non ab ipſamet. Men-

Mente, quæ scilicet dumtaxat optat illuminari à sui initio, quod est supra naturam, & non à sensuum observatione.

4. Quorsum spectat status intelligendi in Adamo, ante susceptam doctrinam sensuum. Noverat quippe essentias, & nomina animantum: quia Mens, in divina sui imagine, hæc intus contemplabatur dum volebat, ipsoque adspectu eadem memorabat. Sed postquam anima sensitiva subnata est, in quam Mens obvoluta immortalis, hujus suscepit vicariatum sola sensitiva, vix autem ab inde soporata mens expergiscitur: saltem non apertius, aut vivacius, quam dum mentali orationi incumbit: sive id sit, quod interim de se disjiciat frenos sensitivæ, vel demum quod Deus in solo spiritu adorari postulans, suas vocat delitias colloqui cum filiis hominum.

5. Equidem oratio silentii, profundæque humilitatis intellectualis, alium, quàm jam me senem, ignarumque Medicum postulabat. Sed cum Mentis physicam explicationem susceperim, sitque Mentis essentia, quidditas, & natura physica, planè spiritualis, atque respiciens sui initium immediatum, & supernaturale: debui omnino Mentis doctrinam edere, & explicare per ejus exercitia, ut homo ab operibus prodatur. Itaque veniam rogo, & mereor, si non pro rei dignitate rem declaravero. Supplebit divina bonitas meos defectus per alium me digniorem.

6. Antequam autem progrediar, sciat Lector, quod hactenus Scriptorem non invenerim, qui de penitiori Mentis vacuo fundo, & fabrica, sive de creatione idearum, entitate, veritate, aut quidditate aliquid cogitaverit; sed potius hujusmodi doctrinam, velut anomalam, ignotam, atque desperatam, solaque admiratione in fumum tenebricosum sublatam, à tergo suspenderunt, nec amplius retro, ut neque introspexere. Primum enim meos errores, putando commissos, detegam; ac circumstantias narrabo, quæ me quandoque fefellere. Sciebam enim inprimis ex fide, esse nobis Mentem immortalem, excedentem ideo quaslibet naturæ potestates. Quippe quæ à Deo immediate Adamo inspirata fuit: eadem quoque hodie fœtui ab eodem Principe inspiratur. Utpote in qua Regnum Dei sedem suam ex beneplacito stabilivit, & hactenus *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, suisque Deitatis charismatibus locupletavit, præsentiaque sui, cacodæmonem exclusit. Pro qua nimirum Mente, mori dignatus est; non autem pro Angelo lapso. Sciebam secundo, ex naturæ cognitione, Bruta habere animas, plus minusve prudentes, & sagaces: caducas tamen omnes, atque in nihilum properantes, easque perire, non secus atque flatum. Lumen candelæ extinguitur, & in nihilum abit. Ideoque belluarum animas, non esse proprii nominis substantias spirituales: sed lumina tantum viventia vitalia animantatorum. Quæ attamen à solo Deo Patre creantur, dispensanturque juxta exigentiam seminalium dispositionum. Sciebam tertio, quod omnis anima caduca atque sensitiva, à seminibus occasionaliter & dispositivè tantum emanaret: ideoque nil similitudinis aut unitatis sortiretur cum Mente humana. Nam etsi à Deo creatæ ambæ, non secus tamen dirimerentur ambæ, quam sicut ens caducum, ab immortali deinceps. Vel sicut lumen per exsufflationem interiturum, à substantia, quæ esset Deitatis lucens imago. Sciebam quarto, quod in semine humano subessent dispositiones, & spes, ad ejusmodi animam caducam: non minus quam in semine canino, ad viventem catulum. Sciebam quinto, animam sensitivam, (prout de vita longa, tractatu de introitu mortis in naturam humanam probavi:) in nobis subortam à peccato, atque permanere naturaliter deinceps, per successivam sexuum copulam.

7. Nec Mentem immortalem à natura, homine, ullisve mediis naturalibus fieri posse. 1. Eo quod esset substantia. 2. Quodque esset permanens, ideoque. 3. Quod ab ente perituro nequaquam fieri posset. 4. Quod Mens idcirco è nihilo fieri debeat, per modum omnium substantiarum, absq; auxilio naturæ cooperantis. 5. Quodque propterea sensitiva, ante peccatum non fuerit in nobis, ut neque necessaria.

8. Sciebam denique sexto, quod à transgressione deinceps, Mens esset alligata animæ sensitivæ, eo quod in corpore, morti obnoxio, nil

nil esset menti propinquius, magisque affine in quo sederet. Quodque ea propter in lucido illo, vitalique initio, ceu diversorio sese demersisset Mens, divinitusque annexa fuisset usque in vitæ periodum. Contuitus enim sum ideo tot amentias, fallacias, defectus, errores, hominumque perfidias, imo & cunctas insanias, quæ omnem penitus Mentis usum denegarent, ejusque totalem absentiam potius, quàm præsentiam suspicari facerent.

9. Cognovi septimo, Animam mortalem à lapsu deinceps, ita Mentem suo obtenebrare hospitio, eamque cooperire desidem, atque velut soporantem detinere: ut nedum actiones regeret corporales; sed ita plerumque ipsam Mentis præsentiam obfuscaret, ut nil prorsus expedite hac vita, quasi non amplius sui juris esset, agere queat. *Lex enim est in membris nostris, repugnans legi Mentis nostræ.*

10. Tandem controversam inquietudinem subnatam sensi, quæ libertatem ac gravamen peccandi nitebatur excusare. Nam utcumque Mens vitalem continuo radium, (utpore quæ nunquam feriatur, lassatur, dormitve;) de se spiret, in sui vicariam sensitivam; nihilominus videbatur suis adeo facultatibus serva animæ caducæ, quod impotens sit suo intellectu libere frui; sed insanum sensitivæ lubitum concedere. Quapropter facile morborum squaloribus seductus, pronus descendi, quod cernerem serpentes, atque simplicia quædam, imò etiam domestica nobis excrementa, alterare omnimodo usum Mentis: Potestates verò harumque functiones, prorsus conculcatas, & amentes evadere, fierique bestiis longe calamitosiores, nos in tanta majestate, sub imagine divinitatis constitutos. Incitabar enim ad hoc, quod non videretur æquitati, aut possibilitati conveniens. Ens aliquod virulentum, caducum, & Mentis immortalitati impar, calcitrare posse imaginem Dei: ut omne jus atque prærogativam, pro lubitu rabientis canis, amitteret: essetque infimi potestas dilatata super excellentiam entis, deinceps duratione infiniti. Videbatur namque debere esse impassibile à caduco, quicquid per se esset immortale. Quinimo Mens Prudentis obsidetur plerumque à stultitia, quod quilibet ferè suo laboret vertiginis puncto. Irretitur namque quicunque amat, quod non est amabile, & qui inter amabilia non servat proportionem adæquationis, jam in hoc adspicit plausibilia, ut placita, cum affectu dementiæ. Sic enim Eva aspexit pomum, ut pulchrum, ideoque ut placitum. *Statim tulit illud & comedit.* Idque tam est solitum, ut Sacra dicant, *Stultorum infinitum esse numerum.*

11. In has enim errorum fallacias præceps ivi quod adhuc nescirem, quæ esset combinationis Mentis, & animæ sensitivæ necessitudo, atque vinculum. Enimvero, quia Mens connexa erat jam animæ mortali, stabat huic, jure hospitii, alligata. Adeo quod etsi Mens ex se esset impassibilis, attamen quia, conjugali unitatis vinculo, atque toro, ambæ simul erant combinatæ: sic ut anima mortalis, Mentis immortalis sola frueretur vita: necessum fuit penitus, quod quoties anima immortalis pateretur quicquam à rebus caducis, noxiis aut sibi hostilibus: idipsum conjugii parilitate, unitate conjugali, & sociali hospitalitatis jure, ipsa quoque Mens etsi immortalis, consecutivè quoque pateretur. Non quidem quod propterea caduca, vim sortirentur super ens immortale, sibi supereminens, & fori alieni: sed voluit Deus sic mentem pati, quatenus hospitii incommoditatibus impeditam, suæ amplitudinis libertate orbaretur, auscultaretque angustiis, atque anxietatibus sui domicilii. Etenim vita immortalis Mentis communicatur animæ caducæ, sedi, atque hospitio. Quæ vita tamen, (ut alioquin omne recipiens per modum, & capacitatem recipientis, recipitur,) caduca fit in connexo, sive in lumine caduco. Quæque ideo & à caducis conculcari potest, ut penitus vita exsuffletur. Ac tum Mens suo privata hospitio, non quidem extinguitur, vel annihilatur, sed recedere cogitur, propter disligationem & annihilationem syndesmi. Quicquid ergo Mens subter vitam pati videtur, sospes quidem ipsa manet; at non libere sua munia exercet: quia sensatio est in medio vinculi.

12. Siqui-

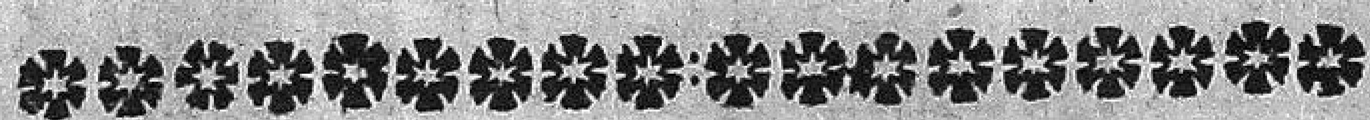
12. Siquidem constans consideravi lumen Solis, maritatum splendori intedulæ: sic ut ex utroque unicum micaret. Ambo enim connexionis lumina, in nobis, non esse quidem lucentia lumina: sed viventia ac plane vitalia. Unum nimirùm cœleste, ac constans: alterum verò vermiculare. Tum denique finxi, nitedulæ lumen maculatum, seu tinctum. Sive enim id proprio contingeret errore, sive demum, quod cortex illi tinctus obtenderetur: Saltem lumen solare, quod perpetuo sibi constat, quatenus tincto jam lumini nupsisset, translucens per nitedulæ lumen ejusdem labem atque tincturam velut assumit, ac velut patitur, non quidem quod Sol patiatur, sed ipsius dumtaxat lumen: quod actiones vitales edit, juxta deturpatos nitedulæ colores. Extinctoq; tandem nitedulæ lumine, solare lumen perdit conjugem, & abit in primum sui fontem, ut de præstitis muniis rationem det. Sic nempe mens tolerat invita omnes insanias sensitivæ, quas carnis sordes illi obtendunt: clarumque intellectus jubar, nequiens penetrare sordes, pessumdatur. Etiamsi in sui radice sit penitus impassibile.

13. Quod autem jam de vita dictum est, id ipsum de aliis Mentis functionibus est interpretatum. Certum interim ac manifestum, quod sensitiva ut mentis sedes: ita ejusdem immediata pedissequa. Cui cum sit delatum regimen à lapsu deinceps: ideo in se transsumit per indebitam assuetudinem, omnem mentis energiam. Non secus ac quis manu sinistra panem scindere assuetus, vix potest dextera eundem dividere. Itaque mens ordinario assueta consentit, quæcunque compatrici patino vitæ radio, anima sensitiva brutalis, amplitudine suæ libertatis & consuetudinis licentia, patrat. Quapropter in omnibus & per omnia hujus peregrinationis itinera, egemus auxiliis gratiæ divinæ, pro quibus sæpè indies orandum: Ne inducamur in hospitii nostri tentationes.

14. Quod distinctius patet, ubi mens operatur, distinctis planè palæstris, ab anima sensitiva procul dissitis. Quorsum primò consideratur vis animæ sensitivæ imprægnatæ: quomodo nempe ope radii mentalis, (nam ut mens est imago Dei: ita etiam aliquid ex nihilo soloque nutu, quandoque creare satagit:) creet, solo appetitu, verum cerasum extra lignum. Imprimis indubium est, quod ejusmodi cogitatio sit appetitiva, vel formidans, &c. nondum discursiva, multoque minus nuditer soli menti subdita. Deinde cerasum sic productum, est verum, non autem sola cerasi macula. Siquidem quotannis colores mutat statis circuitibus, quibus arbores suos fructus colorant. Inde enim actio imaginantis Gravidæ manifestior fit, seseque extra censum solius maculæ extricat. Dum mulier, cernens Bruxellæ in foro aliquem capite plecti, mox parit fœtum decollatum, cujus caput juxta truncum reperiebatur. Idque alibi recitavi, accidisse in brachii & manus amputatione: ubi tamen brachium, vel manus, non fuere reperta. Saltem actualiter & verè operatur anima sensitiva in homine radio mentis illustrata: ideoque illud non usque adeo in brutis est ovium. Quodque si non pluries contingeret, facile à Criticis in suspicionem pacti impliciti cum cacodæmone conjiceremur. Etenim quia non sola hæc operatur sensitiva: sed radio mentis immortalis illustrata: idcirco est quædam creationis similitudo, quæ ab imagine viva sui creatoris editur: neque itidem bruta hunc æmulantur ideo effectum. Sola nimirum passionis conceptione, cerasum ex nihilo creatur in fœtu, ea parte, qua prægnans foris manum admovet dexteram, si dextera est; vel sinistram, si sinistra fuerit. Eo quod ista manus solita sit deferre animæ imperia. Creaturque simul totum ens seminale cerasi, extra suum lignum, & quidem perfectum: non autem sensim per ætates accrescens, prout alioquin in arbore: ubi cerasus post aliquot annos, suos edit fructus; ast extemplo, cerasum in utero, vel mus fabricatur, &c.

15. Quæ vis fabricans requirit visum, & insuper perturbationem, &c. ut designetur vis conceptus animæ, non autem discursuum opus. Nec est enim vera isthæc creatio. Quia non fit materia nova, vel ex nihilo, sed est creatio transmutativa unius in aliud, ac penè instantanea. Quæque dum jam in conceptu est creata ente ideali, & vestita in spiritu vitali ma-

tris, mox per manum designatur locus, quorsum deferri & depingi debeat. Cujus manus defectu, perit haustum cerasi sigillum, atque annihilatur creatio. Idque in appetitivis. Alioquin in gestis formidabilibus, quippe tanto potentioribus, non requiritur directio manus maternæ. Amputatur scilicet manus, vel brachium fœtus, etsi manus matris quieta manserit, nec reperitur inter involucra, prout caput. Prout & dum fœtus transmutatur in monstrum. Sed in bestis formidabilibus requiritur manus, loci designatrix pro fætu ut totus immutetur. Estque in istis formidabilibus diversa ratio. Eo quod in uno ostendatur solus actus, & in alio ens creatum. In illo enim prætendit ablationem solam: in hoc autem æmulari cupit, aliquid creando. Est denique in hujusmodi istud universale, quod mater efficiens non intendat pro suo fœtu id facere: adeoque non in se, sed in suo fœtu, has affigit imagines, pro lubitu manus, & non pro velle mulieris concipientis appetibile, vel horribile. Præcedit sed conceptus aliquis plausibilis, vel timorosus, cum appetitu, vel aversione. Sequiturque inde statim appetitus conceptuum, cum desiderio vel pavore. Quæ hoc loco sic dilatavi, ut imaginis divinæ potestas similitudinariæ creationis, nos deducat in similitudinem creandi amorem divinum in Mente. Dum ipsa nempe proprio motu, nec solo sui radio in animam caducam disperso, (prout in gravidis jam relatum est fieri,) proprioque optatu, intus totaliter in Dei amorem fertur. Ah utinam eò ducamur!

ASTHMA ET TUSSIS

AD Catarrhi nænias quia translatum est Asthma, sitque affectus non cognitus, & vix sanatus hactenus, idcirco particulatim de Asthmate scribere cogor.

1. Quorsum repetenda sunt quædam ex prædiductis. Nimirum pulmonem poris pervium, quamdiu vivitur, non secus atque nervos omnes. Quod inprimis patet in opticis, si uno oculorum clauso, spectetur pupilla alterius grandescere. Ast in morte clauduntur, quæ alioquin in vivis sunt pervia, peritque visibiliter, lumen ex oculis morientium, quod clausis opticis cesset, desitque spiritus visivus eo defluere. Hoc ipsum jam sua ætate noverat Hippocrates: ideoque corpus totum perspirabile & conspirabile declaravit.

2. Deinde, jam sat demonstratum reor, à capite nil decidere in laryngem, vel pulmonem, quod frequenter & copiosè tamen, per tussim exscreatur, adeò ut nec locus fictæ destillationi, vel Catarrho, si integer. Verum quicquid Tussis ejicit, id fieri in cannis pulmonis, vitio proprio. Itaque hactenus esset erratum, propter ignorantiam partis mandantis, patrantis, & recipientis, & propter materiæ, modique fiendi, incogitantias.

3. Nec mirum idcirco, & in sanando actum nihil. Quippe capiti adhibita remedia, ne faceret, nevè mitteret, vel sponte pro[illegible], laberetur in pulmonem materia, quæ nunquam in capitis fuit potestate, at penes ipsum pulmonem constanter fit.

4. Steteruntque ideo ægroti absque medela, quod omnis Medentum cura versaretur partim circa insons in hoc morbo caput, partimque circa præcautionem, atque faciliorem sordium ejectionem. Non autem circa emendationem illius Vulcani Corruptoris, qui fabricat ex bono pulmonis alimento, præfata phlegmata.

5. Nimirum causarum priorum ignorantia, fecit Scholas perpetuo ad effectum, ac posterius, suas dirigere medendi intentiones. Nam dum animadverterent, potus & cibos rectà ad stomachum deglutiri, nil autem pulmonem versus deflectere, excogitarunt dulcia, quæ expectorationi inservirent, quatenus faucium glabritiem facerent. Tum dein syrupos crassiores invenere, utpote quos putarunt sensim illingendo, majore jure ad pulmonem pro parte illabi.

6. Atqui iterum oscitanter omnia. Nam inprimis in hoc capitis, ac dein suarum thesion, oblitæ Scholæ sunt. Tum denique non considerarunt, quod si ejusmodi eclegmata ad pulmonem

nem intrarent, plus angustiarum & molestiarum causatura, quam ipsæ sordes ibidem restagnantes & fabricatæ sensim. Saltem malum malo accumularent novo. Non enim quicquam proficerent ibidem, nisi quod obstipationem, multa viarum angustia, augerent, anxiamque redderent de cætero.

7. Eo præsertim titulo, quod rosæ, farfara, pulmo vulpis, saccharum, &c. nequicquam respondeant Indicationi curativæ. Utpote quæ oblæsæ facultatis commutatricis redintegrationem dumtaxat postulat. Quæ verò faciliorem expectorationem respiciunt, morbum à tergo, ejusque effectus tantum adoriuntur. Cum igitur, qua parte arteriæ asperæ extrema desinunt, spirantque in thoracem, pulmo pateat: satis liquet, quod in Asthmate eorundem pororum sit strictura.

8. Insuper adhuc errant, quod remedia Tussis nequicquam differant à remediis Asthmatis: dum tamen ambo immensum & omnifariam distent in[illegible]ice, & causis.

9. Est itaque duplex Asthma. Unum quidem muliebre, ex solo uteri regimine pendens, alterum verò promiscuum, utrique sexui commune.

10. Misera certè utrobique fœmina, quæ negotiis penè omnibus exclusa, simplici tamen cujusque speciei morbo, non sat luit. Est enim Asthma hoc tam frequens huic sexui, quod omnem uteri Arithmum (qui permultiplex est,) Scholæ dicaverint uteri præfocationibus, unoque velut capite, ingens volumen morborum præteriisse voluerint. Vidi enim frequentes, quæ suaveolentium odore, præter Cephalalgias, & comminatas Syncopes, confestim in extremam respirandi difficultatem inciderent. Alias quoque observavi, quæ spirante Borea, statim vel in hypocaustis, Asthmate plecterentur insontes. Denique & alias, quæ ex ira, nuncio, tristi, potu sacchari, vini Hispanici, &c. vel etiam objurgatæ, luctuoso mox Asthmate corriperentur.

11. Etenim Scholæ, semper tantum circa actiones corporales versatæ, suosque proin venerantur perpetuo humores, pituitam utrobique incusarunt, depluentem scilicet in pulmones. Quod ex utero tetri adscenderent vapores, qui tam de se, quam aliunde è stomacho, suscitarent consocios halitus, unde exprimerent omnem muccum expectoratum, Asthmatis authorem. Scholæ enim dedere vaporibus tam noxiis salvum conductum, quaqua versus penetrandi, quorsum nempe aeri non est liber transitus. Quod patet in anhelitus voluntaria compressione, sive detentione.

12. Imo quanquam hæc locum tantum habeant in Asthmate humido, eadem tamen ignorantia non destiterunt, frustranea quælibet tentare, per enemata, phlebotomiam, cauteriaque, & solutiva, ut fictorum vaporum revulsioni satisdarent, etiam in Asthmate sicco.

13. Neglexerunt itaque, quod uterus, actione regiminis, modoque penè influentiali, ad nutum iræ, tristitiæ, pavoris, &c. præfatos pulmonis poros, qua in thoracem desinunt, obstipet, mortis instar, perinde atque Luna, solo adspectu aquis præsidet, eo quod uteri vita atque potestas toti imperet mulieri. Cui videlicet proin, aliud quam viro, mentum, ingenium, caro, pilus, sanguis, &c. Iterumque cessantibus furiis, & exundationibus præfati regiminis, confestim libera restituitur respiratio, ac plerumque citra notabilem exscreationem.

14. Nec enim uterus vaporibus tenus: sed mero regiminis imperio, totam regit mulierem, cum sit peregrini hospitis instar, à corpore non nisi alimentaliter dependens, prout viscus ab arbore, cui innascitur.

15. Cæterum uterus quadra vivit propria, nullumque sibi, præter animi pathemata, hostem novit. Quapropter non servit animæ, sed in importunum perturbationibus animum, non secus atque in corpus furiendo, sævit. Solæ namque perturbationes animæ, uterum in diversos furores agitant, adeo ut nunc in nervos, tum in intestina, ossa, viscera & membranas crudeliter ferociat, cor item, caputve, sensus ac mentem succutiat. Vidi namque non raro tendines, magno cruciatu convulsos, sponte extra locum prosilire, miras quoque musculorum convulsiones, ingenti ejulatu concitasse, resolvisse, imo & ipsamet ossa serio dislocasse. Observavi sic quoque Apoplexias, Paralyses, Caducos,

ducos, Icteros, Hydropes, Tormina, Hemicraniam, Amentias, multamque morborum tyrannidem ex utero provenisse.

16. Quæ prout à Scholis, virilibus remediis sunt frustrà tentata, neglecta dicam, atque ad solam Asthmatis præfocationem relata quodam modo, quasi singulari prærogativa solum guttur utero obediret.

17. Multa profectò commiseratione dignus sexus, in adjutorium magnarum necessitatum nobis datus: ac quasi proindè multiplici ærumnâ dignus. Siquidem semel omnes propemodum morbos patitur ex utero, iterumque eosdem quatenus homo, duplices corruptæ naturæ pœnas, insons atque devotus sexus, per misera individua muliebria tolerat. At felix saltem, quod tribulationes patienter ferat, atque Dei filio hactenus propinquior.

18. Est ergo Asthma alterum, utrique sexui promiscuum. Subdividitur autem iterum Asthma, in siccum & humidum, sic ab excretis censum.

19. Steterunt hactenus causæ Asthmatis, ejusque fiendi modus, in Scholis ignorata. Ac consequenter mansit insolita Asthmatis sanatio.

20. Sit testis atque judex Deus inter me, & Humoristas, quantum commiserer ægros malè exceptos, sub infaustis inscitiæ obsequiis, atque tandem spe truncos, nummoque emunctos miserè deseri, id est, sæpè deludi. Agitati namque frustraneis tentaminibus, stupuere mecum, tam ignavam opem, à tot seculis & bibliothecis peti. Ubi interim non raros à vetula, vel agyrta, sanatos vidimus. Obdormiunt quia Scholæ ad querimoniam ægrorum. Etenim horum ejulatus audiunt quidem; sed cum Levitis transeunt in Jericho: quodque audire nollent, audiunt idcircò inviti. Infaustas nempè indies sibi fieri morborum clientelas. At nec proindè vel unguem à prædecessoribus recedunt, ut semel, de proximi vita sibi tradita, serio pensitent. Adstipulari enim veteribus, atque cæcis ductoribus, in ignaviam cessit: proindè nec erubescunt amplius, incurabiles decernere, quotquot phlebotomo, solutivo, sudore, clystere, cauterio, thermis, potu acidulorum, id est, vires diminuentibus, non palliaverint.

21. De Asthmate autem nunc, atque primum historias aliquot notas describam. Qui autem me sequentur, eadem scrutabantur melius atq; felicius.

Consul magnæ urbis, quinquagenarius, liberalis potator, & vir fortis, de scala in navi, lapsus in humeros, & occiput dudum syncopizavit, rediens in se, per menses octo benè se habuit. Inde febrim leviculam passus, per dies aliquot compotationes deserit, quia febri Asthma illum corripuit. Accessus singuli, per dies & noctes aliquot, continuò minabantur strangulatum. Finiunt autem, citra manifestam exscreationem. Ast nox, insultum Asthmatis præcedens, insomnis, inquieta, cum oris ariditate, febrili admonitione, lotii mira abundantia, ac plerumque tribus secessibus, importuna. Sequenti dein manè, unico velut insultu, anhelitus quasi præciditur abrupto filo, humeros respirando ut alas attollit, utramque manum ad lecti spondam premit, quo humeros facilius altiusque elevet. Vultus rubet, & oculi prominent. Sicque insomnes aliquot dies & noctes transigit, & cum suffocatione instanti continuò luctatur. Tandem exacto paroxysmo, rectè valet, edit, ambulat, scandit, venatur, equitat & itinerat. Imò nec meminit sibi unquam in vita doluisse caput, aut tussibus obnoxium pectus.

22. Juvenis annorum 24. nullo sanitatis aut vitæ errore contaminatus, studiosus, nobilis & venationi quoque incumbens. Hinc nempè pedibus cursuque velox. Hic enim Bruxellas veniens, itinere trium leucarum, à cœna moderata cum sorore, primum corripitur Asthmate, totoque triduo, suffocationis metu, laboribus & sudoribus inter mortem agonizat. Mox dein restituitur sine sputo, celerque bene valens suam repetit domum. Dein toto biennio decumbere non fuit ausus; sed sedens juxta focum, totis pernoctat annis. Etenim si decumbat, mox sopitum Asthma expergiscitur. Subinde etiam paroxysmus minatur, imò incipit; at non pergit, una quoque vice crudelius affligit, quàm altera. Exacerbatur, lunæ stationibus, ut & aeris tempestatibus, quas etiam ideò præsentit, atq; præsagit. Æstate saltem sævius atque sæpius infestat accessus quam hyeme. Imò hodiè frequentius

atq; crudelius urget, quam primo sui initio Diebus autem intercalaribus ambulat, currit, equitat, venatur, atque cætera sanorum munia ritè obit; sed noctu non audet decumbere. Montanis locis pejus se habet, idcircò Bruxellis vix pernoctare audet. Porro ante paroxysmum aliquot horas, saliva ipsi salsa evadit, sentit dentes, ac gingivas sibi contrahi, intestina quoque magno mugire murmure: dolere utrimque latera, itemq; copiosam, frequentem, & aquosam reddit urinam, ac liquidior ipse alvus solvitur ter quaterve, postremo, statim velut sibi injecto laqueo, Asthma illum apprehendit, vice singula, minantur præfocationem toto accessu. Sub finem tandem, quatuor aut quinq; spumosa sputa, facile absque tussi exscreat, liberaturque mox velut ablato laqueo.

23. Futuram autem paroxysmi feritatem, ex magnitudine prægressorum signorum, dimetitur Canonicus quidam, vir consistentis & viridis ætatis, tota æstate propemodum Asthmaticus: totaque hyeme liber. Sed qua statione Asthmate premitur, toto prurit corpore, squamas dejicit albas, ac speciem Lepræ exhibet. Matrem pari pruritu laborasse, ut & sororem dicit. Illam quidem sic occubuisse: Hanc vero sponte curatam à secundo partu.

24. Monachus quidam Ord. S. Franc. de Paula Laicus, occupatur diruendis ædibus. Atque deinceps, quoties locus aliquis verritur, vel alias ventus pulverem excitat, mox concidit fere præfocatus. Mente quidem constat: sed pene præcluso anhelitu jacet moribundus: tantumque deinceps cubat sedens. Dumque pisces oleo frixos (pro ordine, & appetitu suo) edit, ruit extemplo, anhelitu privus, sicut vix à præfocato distinguatur. Dicit se sentire signa instantis Asthmatis, quæ alter venator refert: Parique se symptomatum prænuncio certiorem fieri, de futuro accessu, ejusque atrocitate. Id scilicet, dum Asthma sponte, & non à cibis aut pulvere irruit.

25. Civis quidam, vir cordatus ac pudens, à Magnate opprobrio & publica injuria affectus; cui ne verbum respondere poterat, absque timore ultimæ ruinæ: Subticens dissimulat, atque tolerat contumeliam: sed mox abinde Asthma oboritur, quod alioqui benè valenti, magis in dies ingravescebat toto biennio. Tandem sub finem Hydrops moderatus, illum paucis diebus extinxit.

26. Puer quidam, mox à cunis cum quartana toto biennio dimicat, præterque spem omnium, per crisin, multasque sedes convaluit, licet arduo comitiali, pro mortuo habitus. Adolescens & Juvenis, sat agilis fuit, sed teneræ valetudinis. Mox à Juventute sensit in cursu, se justo nimium anhelasse, quod vitæ, commoditatibus saturæ, tribuit. In virilitate sensit moderatum tripudium, anhelitu breviore justo se luere. Circa annum quinquagesimum autem, manifestè suspicatus est se Asthmaticum: Idque manifesto auctum sensit circa sexagesimum. Etenim ab infantia, lienem habuit notabiliter offensum atque subindè dolentem, ita ut equitatio unius diei molesta foret, ob succussionem Splenis, atque potissimum defatigabatur, si cursu veredarii diem transegisset. Porrò comitialis ille, quanquam non nisi gravioribus de causis se proderet, alias per aliquot annos sopitus, non erat tamen convulsivus, verum instar deliquii animi. Sentiebat autem, gaudium quoddam, circa orificium stomachi, mox corruebat. Rara ipsi quidem tussis, sed imò ab adolescente exscreatio frequens. Sputum autem habebat, guttulas subcæruleas, liquato tragacantho similes. Sputa rara, tota æstate: frequentiora sub frigoribus, adeò ut ingravescente senio, tota hyeme screatus plurimus ipsi esset. Tandem jam totus Asthmaticus, uno anhelitu totum psalmum de profundis perlegit, non citato sermone, modo sederet. Deambulat etiam in plano per leucam sat celeri passu; sed si plateam, vel sensum acclivem, moderato scandat gressu, confestim salivat, anhelat, thorax angustiatur, cor subinde palpitat, inordinato interruptim pulsu. Lingua retro ad fauces arescit, & circa dentes spumescit. Cæterum genua penè labant, cum Asthmate, & juxta mensuram ejus, magis minusque: cum tamen ante Asthma, totum crus agile & validum esset. Cæterum sedendo, aut stando, imò domi obambulando, nunquam anhelat, si non scandat. Quoties largiori cœna refectus est, noctu anhelat, contrahitur thorax & stertit larynx murmure quasi continuo, sputoque gurgulio tinni-

tinniret. Quæ cuncta sedendo mox sopiuntur, exscreatque longe facilius aliquot phlegmata, quibus expeditis, recumbit iterum. Parca autem cœna, ut stomacho quietem dat, ita & pulmoni pacem. Percipit autem, sibi hoc Asthma nidum habere, ac primitivum fontem, loco inter os stomachi & umbilicum medio. Hæc sic ad longum protraho, quo semina Asthmatis sint manifestiora.

27. Enim vero tam in Consule, Cive & Venatore, quam in canonico, stat Asthma in semine virulento, quod spiritum alicujus visceris pro radice atque diversorio est nactum. Seminis autem illius proprietas est, contrahere poros pulmonis, quibus anhelitum in thoracem transmittit. Cujus constrictionis necessitas apparet statim in dentibus atque gingivis. Afficit namque totum, quia dispergitur in organum toti communem Archeum. Renes ideo enim emulgent lotium, alvus solvitur, mugiunt intestina, sanguificatio cespitat, cor palpitat, atque tandem pulmo contrahitur, non secus atque Scrotum sub assellandi cupidine.

28. Est autem nidus Asthmatis in Duumviratu, (de quo agam tractatu singulari) unde videlicet totius moderamen pendet: nam alioqui malum non sedet immediatè in spiritu influo, quod scilicet unica accessione terminaretur, etenim nisi stabilem intus radicem obtinuisset, non repeteret, uti nec perseveraret. Tum denique character mali, qui in stabili parte tantisper dormit, non videtur alibi stabulari posse, quam unde regimen corporis pendet, adeoque & cordis prærogativam assumsit.

29. Est ergo Asthma, in hoc Epilepsiæ simile, quod licet non mentem feriat, non contrahat nervos, aut syncopen concitet; dormit tamen in aliqua sede, unde tandem, contagione quadam Archeum inquinans, si non nervos, saltem pulmonem contrahat. Respicit nimirum singulariter illud viscus: Imò licet pari passu venas, renes, & jecur contrahere videatur; non est tamen horum tam manifesta læsio, qualis in præfocando sentitur. Quæ cuncta adhuc clarius constant in Cive & Sene sexagenario. Hic namque ab infantia, lienem male affectum, simulque epilepticos insultus retinuit, pulmonem aliàs sat liberum. Ille vero, per agoniam pudoris, iræ, vindictæ & rationis imperantis modestiam, ostendit viscus sibi læsum, in quo primi conceptuum motus stabulantur. Licet itaque libertate philosophica, Asthma nominare caducum pulmonis. Est quidem nidus ejus in Duumviratu, morbus totius quoque quatenus membra cuncta commovet, ante accessum, adeoque & spiritum, totius rectorem, concutiat: attamen, in area thoracis fructificat, respicitque singulariter ipsum pulmonem velut suæ proprietatis scopum & objectum proprium.

30. E veneno fit iste caducus pulmonis, quod proprietate sua pulmonem afficit, non secus atque cantharis loti organa. Venenum sc. aliquod est, quod caput, totumque hominem in epilepsiam sternit, multoque insolentius atque mirabilius, quàm quod pulmonem stringeret. Affectus tamen raritas, non ausa est compellere ad epilepsiæ cujusdam positionem. Cum tamen interim, quicquid epilepticum adultum sanat, sanet etiam Asthmaticum.

31. Ex utero etiam vidi surrexisse virus, quod nil præter gulam stringeret, sicut à trimestri vix quicquam deglutiret matrona illustris. Accessi, malum cognovi, & confestim sanavit illam Dominus. Præ macie enim & fame, continuo caduco infestabatur, & a 37. diebus secessum unicum habuerat ad glandis magnitudinem. In Consule quidem consistit virus in liene, ideoque cum febri incepit, incipitque semper, quod febrilibus initiis fuerit ibidem confermentatum. In venatore verò circa os stomochi, cumq; eum apprehenderet, fuit à febrilibus initiis immunis: Adeoque & suum paroxysmum inchoat per modum caduci, estque, etiam quotidianus ejus insultus, quod cordis rhythmum exprimenti visceri, fit concentricum fermentum sui Asthmatis. In hoc ideo confabulatur cum excentricitatibus tempestatum, in eo autem, non tam promte illis auscultat: utrobique enim exspectare debet sui maturitatem, & commistionem cum spiritu totius: Ideoque montana & æstiva loca maturant, festinantque eruptionem illius seminis, quod in alio hybernis & paludosis conditionibus facilius erumpit, alias dudum silens, utpote requirens sedem frebrilem, quæ impactum venenum festinat, maturatque ad suæ eruptionis periodum.

 33. Qua-

33. Quare propriè loquendo, ipsum semen est Asthma, & caducus pulmonis, licet sileat dudum. Dum autem ad maturitatem provectum est, jam est pomum illius arboris, radicis, fructus, accessus & productum latentis Asthmatis.

34. Et quia in actum surgit vi regiminis vitalis, atque per modum influentiarum, hinc subito, non secus ac collo injectus laqueus, invadit. Asthmaticum namque æstimo, tam extra paroxysmum, quam intra: eo quod ipsi insit verum Asthma: prout pyrus tam pyrus est hyeme, quam in autumno, dum pyra habet.

35. Reor interim satisfactum unicuique, quod saltem præfata Asthmata, suam non debeant originem defluæ pituitæ in pulmonem, aut putatitio Catarrho, cum repente invadant, & solvantur absque manifesta exscreatione, quæ pulmonem sic potuisset exercuisse: imo si quid forte sub finem exscreetur, atque tantillum, id non prioris, aut causæ occasionalis rationem subire debet? sed potius producti vicem habet? ex magna scilicet coarctatione, & intempestiva injuria pulmoni illata.

36. Quapropter crudelis sim, si capiti catarrhoso, vel stomacho evaporanti remedium proposuero.

37. Discet hinc ergo, quisquis vir cordatus & Christianus esse volet, frustraneas in Asthmate (præsertim sicco) expectorationum sollicitationes, per illinctus, loch, syrupos, per phlebotomiam, ac solutiva, per chinæ, zarzæ aut sassafras potus (quos falso exsiccantes nominant) perque diætæ parsimoniam, sudores, balnea, cauteria, ut scilicet antecedentem, aut conjunctam Asthmatis causam, è stomacho sublatam, vel alioquin è capite depluentem materialiter, sistant, revellant, evacuent, consumant, vel avertant. Frustraque ideo indistincta remedia quælibet, tussibus hactenus pari indiscretione tributa, atque fortunæ evanidis eventibus explorata, vanas demum in tanto malo, florum sulfuris mendicationes, utut variè sublimatorum, hincque extracti lactis, & tincturarum fucata remedia, licet cæteris hæc audentius, & speciosius promittant, spemque injiciant, tanto apparatu verisimiliorem. Intellexi itidem, vini cum tussilaginibus, & pneumonicis remediis, vanas confermentationes, & pollicitationes.

38. Cognitaque mihi causa, tum demum Paragraphum Paracelsi de Asthmate, in Authoris jactantiam stabilitum perspexi, cum suis medelis, è tartaro, sulfure, melisso, &c. Sed his insulsiora inveni, errhina, veterum apoplegmatismos, cucufas, & id genus alia. Immania saltem, solutiva, & phlebotomiæ: quia virium dejectiones.

39. Fateor quidem ejusmodi technis, accessus leniri subinde, vel protelari, & dilatari, idque me olim fefellisse, at post) mearum stoliditatum me serio pœnituit, agnosco me larvas, & pallia tum morbis obtendisse, sanasse neminem, delusisse verò quotquot meæ ignorantiæ confisi sunt.

40. Postquam ergo ab ignorantiæ vulgaris procellis, ut inutilis spuma ad litus ejectus starem, sum impense demiratus, quod Scholæ, tantorumque ingeniorum acumina, falsis priorum persuasionibus, nondum valedicere potuissent. Cum Asthma nullo unquam remedio circumcidatur, nisi remedio arcani, quod per totum penetret omnes corporis semitas, ut nil relinquat intentatum: adeoque unico medio caducum cum Asthmate everrat, & quicquid immediatè in corporis latebris alicubi sedem fixit. Podagram, & similes morbos excipio, immediatè in vitæ spiritu diversoria nactos. Cumque interim meam vilitatem, coram tam magnis ab olim ingeniis, serio stupefactus perpenderem, non potui non, quin statim procidens in faciem, laudarem, in oratione silentii, Patrem luminum, quod parvulis dedisset scientiam, quam sapientibus hujus mundi occultarat. Cum non sit volentis, currentis & laborantis; sed solius miserentis Dei. Cui in æternum sit omnis honos & gloria.

41. Quod autem odores suaves, tristitiam, item dulcedines, Asthma facerent; nolim intelligi, quasi ex illis causis per se Asthma fieret: cum in aliis mulieribus, eadem sint grata, & innoxia; in aliis vero, loco Asthmatis, hemicraneam, palpitationes, & syncopes pariant. Nam singula ejusmodi proveniunt ex singulari amentiæ uterinæ furore.

42. Pres-

42. Presbyter quidam dives, & bonæ vitæ, annos juveniles nunquam Venere, aut Baccho triverat, anno 38. repente raucescit, sensim tonum & vocem amittit, verbaque tantum formata per anhelitum expressit. A raucedine, totus anhelosus, post annum moritur.

43. Dissecto pulmone, invenitur sinistri lateris lobus posterior, durus, & è pumice lapidescens: intusque, quasi grumus per pulmonem occalluisset. Ubi autem aspera arteria in quatuor lobos dispergitur, grumi caseosi erant, inter cartilaginem, & pumicem medii, pluresque ejusmodi lapilli, sparsim per pulmonis regionem visi. Perpetuum hic bonus vir Asthma, non autem recurrens tolerabat. Sputa tamen non excedebant. Ultimæ enim digestionis alimentum, à fermento alieno coagulatur, undè Asthma rarum, inter humidum & siccum, ambigens.

44. Fossores, Fusores metallici, Separatores, Monetarii, Chymistæ, itemque Artifices, Chrysulcæ, Cerussæ, Minii, Viridis æris, Cinabrii, Deauratores, &c. mox omnes Asthmate corripiuntur, quia inspiratum Gas, cum aëre, canales laryngis vitiat in sexta digestione. Unde fit, quod loco assimulationis nutrimenti, totum degeneret in excrementum, juxta conditionem fermenti transmutantis. Quo detento, atque subsistente, clauduntur præfati canales. At quia ipsa digestio sexta labem contraxit in sui potestatibus vitalibus, ab endemici impressione, vel ejusdem adhæsione reali, ideo quotidie, imo & in horas, novum ejusmodi excrementum subnascitur, in mortem usque, quæ præ foribus adest, ubi excremento nato non sufficit vis expulsiva, explodendi per tussim. Ideoque tum Asthmate præfocantur. Nam & quorundam mineralium Gas, ex proprietate statim suffocat, non secus atque crypta Sicula canem. Fumus namque Mercurii (qui utut larvatus, semper est tamen Mercurius,) laryngem statim præcludit & constringit. Etenim, quia veneno horridus, statim sese fauces contrahunt, ab hostis præsentia.

45. Saltem omne Gas nocuum, suo inspiratu, pulmonis digestionem vitiat: sordesque istæ, testes illatæ injuriæ, statim tragœdiam ad Epilogum traducunt, si tenacius adhæserint, quia nova sordium soboles continuò subnascitur. Hausto igitur veneno Endemici Gas, succumbens pulmo, mox Asthma parit. Sic quoque insigne frigus, quatenus viribus pulmonis superius humidum Asthma parit, quia digestionem ibidem totus perdit.

46. Asthmaticus alius repentè suffocatus, licet sputa rectè ejiceret. Quæsita est causa per Anatomen. In pulmone non reperiebantur excrementa, nisi paucissima: sed lobus dexter pone, plevræ adnatus erat. Medentes nodum rei reperisse contenti: Ecce, inquiunt, necis repentinæ causa. Non enim pulmo se movere potuit, ideò & suffocatus periit.

47. Obrisi adhuc adolescens, non credens, quod pulmo, (quem necessariò, & continuo moveri, tum adhuc credebam) una forte horula, tam firmiter plevræ adnatus fuisset retro: (potissimum sedenti) ipsa vero hernia, intro compulsa, strictimque compressa, tam invito concresceret suo consocio labro, etiam sub quiete lecti. Interim continui hæc divulsi accretio, esset ab indicatione naturæ: non item plevræ ad pulmonem, utrumque quorum distinguebat sua membrana, & scopus naturæ. Dispexi has Scholarum temeritates, deinceps magis, postquam milites repentè cæsos illius ergo dissecuissem. Vidissem nempe pulmonem retro costis adnatum, bene valentibus, quousque nulla ante presserat difficultas spirandi: Cæteros inter, velocissimus quidam Hybernus, à pedibus Marchionis de Winchestræ, pugione nectus, dissectusque, utrumque pulmonis locum costis adnatum ostendit. Sin vitium formativæ aut monstrum incusaveris, saltem avibus consonum, fateberis.

48. Anatomici enim, dum fictos humores nusquam offendunt, tamen per novaculam, omnem mortis causam substernere promittunt. Primo mirantur, tum etiam serio indignantur, mortem absque venia illorum adventasse. Etenim quasi in cultro, spem & remedium haberent, gaudent in cadavere partem reperisse, cui necem attribuant. Tuncque clamant: Ecce nobile viscus jam dudum putrendo defecit. Nec est in Medico semper relevetur ut æger. Sicque medentes errorem plerumque tegunt, & hæredes consolantur per nugas. Agnati stupent, & solamen ex necis necessitate concipiunt.

Quasi visceris putredo, multis antè mensibus præextitisset, quæ in externis gangræna paucis diebus interimit. Nidus quidem undè mors advenit, sensim quidem ad interitum disponitur; ab instanti autem, morti propinquo, putrere incipit, (citiusque, quam alioqui cadavera,) putret: quia tepore fovetur.

49. Conjeci, Asthmaticum illum obiisse, quia dudum anteà palpitationibus, etiam cum pulsu intermittente vexatus, virus Asthmatis proprietates tandem acquirens, poros constipaverat, qua pulmo in thoracem spirat. Nusquam enim actio regiminis in Duumviratu magis elucescit, quam in Asthmate, Epilepsia, Vertigine, Sopore, Apoplexia, & similibus. Ubi scilicet nulla in viscere labes occurrit, nulla demum vititur peregrini detentio ejus, quod poros effarciat.

50. Notavi enim senem, qui si in lecto diutius meditaretur, mox difficulter spirabat, stertor aliquis cum phlegmatum murmure obaudiebatur, cogebatur rectà sedere, ut mitescerent cuncta. Alioquin etsi jacens expectoraret plurima, nihilominus alia dein statim subnascebantur. Nimirum, statim atque os stomachi vexabatur, angustia pulmonis aderat, fiebantque indesinenter sordes illæ à pororum clausura. Nam erecto thorace, major pororum est libertas, & proindè orthopnœa levamen adfert: adeoque ea propter, multa sputi progenies substituebatur, quamdiu pororum strictura durabat. Hæc sic sensus discursivam facultatem docuit.

51. Porrò quòd esitatis quibusdam nocuis, strictura illa oriatur: signum nobis est, non ex pulmone, sed aliundè, pendere excitatricem causam illius stricturæ, & phlegmatum progeniem. Ab ore stomachi, inquam, (quod jam nomen cordis possidet, quia & symptomata paria infert,) primi motus consurgunt. Quapropter vigiliæ, cum sollicita meditatione, sopitum Asthma excitant, propter difficultates partibus in meditando occupatis, causatas. Sic etiam vertigines ab hesterna crapula, vel è maris conquassatione superstites, vomitu tolluntur: non enim, quod ipsæ sordes rotationem in se contineant; sed quia in ore stomachi Duumviratum impediunt.

52. Nunc de Sexagenario dicam. Hic enim initio nunquam patiebatur spirandi molestiam, nisi in motu acclivi, & celeri. Estque alias illi respiratio aperta, libera, & pro optatu. Quapropter proprii nominis Asthmate caret. Pulmonem enim licet tenerum, & frigoris impatientem, multique excrementi feracem habeat, frigoribus; horum tamen respectu, potius tussi, quam Asthmati subest. Sed cur illi arcta respiratio sub motu? An à vomica, vel concluso apostemate? Patet autem, quod non ex horum alterutro: eo quod extra motum, nec dolorem in pectore sentiat, nec coactum ducat aerem in requie. Quod in ipso notandum, est quartana, à puero in Splene residuum faciens, suas quandoque syncopes suscitans. In tam tenera valetudine, & pulmonis consternatione, quæ somno deficiente, cogitationum laborem non fert, quin stertoria phlegmata fabricet; elucescit enim, quod aliàs dixi pulmonem esse in homine membrum primò moriens, magisque in hoc viro, ab adolescentia sputoso. Quid si pulmo, mille poris aërem in thoracem spiret, & 50. eorundem sint obstipati; indè verò, nonne frigidis stationibus occasionaliter succrescent exscreationes?

53. Ast saltem non solvitur dubium, cur celeri passu, per declive, aut in plano deambulans, non æque atque lento gradu scandendo, anhelet. Curve tùm sibi cor palpitet? Scholæ enim causam addidere promtam. Quod nempè motus omnis sui natura suscitet fuligines, gravioremque motum proinde comitentur plures fuligines: quibus explodendis, citatior anhelitus requiritur. Sed nil dicunt. Siquidem præter suppositionem falsi, adhuc idem quod ante, dubium superest. Nimirum, cur celer motus in plano, celeriorque cum totius corporis succussione in descensu, non tantundem fuliginum suscitet, quam tardus motus scandendo plateam sensim acclivem? Nam molestia tardi adscensus, non est viscerum, aut pulmonis; sed tibiarum. Fientnè ergò in musculis crurum copiosæ istæ fuligines, quæ thoracem lacessant ad anhelandum, & cor ad palpitandum? Repententque fuligines viam, ab superficie ad centrum, quas natura per poros mallet expellere, quàm intro revocare?

54. Dein

54. Dein explicent, quid etymo fuliginum subaudiant. Illorum enim Aristoteles duas tantum recenset: humidam scilicet, quam vocat halitum aqueum, & siccam sive oleosam, quam nuncupat exhalationem. Chymia quoque tertiam addit, Peripateticis ignotam. Dum ipsum corpus, à connexis fumotenus ascendit, & vasorum spondis se affigit; Sublimatum dicitur. Sic sulfur, arsenicum, camphora, mercurius, marcasite, zinetum, sal armoniacum, &c. suas dant aporrhoeas, à pristino corpore indistinctas. Ego demum quartam fuliginem adjunxi: dum scilicet corpus solidum, vi fermenti, disponitur in flatum, sive Gas sylvestre. Verùm cum Peripatetici tantum agnoverint duas priores, Scholæ Galenicæ quoque fuliginum nomine utramque indistinctim intellexerunt. Sed inprimis, non posse sumi vapores aquosos, vel hinc colligo: quod nempe tum sudores æstate copiosius effluentes, etiam quieto corpore, necessariò plus hunc Asthmaticum augerent, vel quam adscensus sursum frigidiore aura, quod falsum est. Quod si igitur sub fuligine, exhalationem intelligant, certum est inprimis, eas non suscitari, nisi prius defecerint aquosæ: id cum in vivis non sic fiat, necessario quoque ob defectum fuliginis, Scholæ seipsas non intelligunt, in præfata illarum ratione, ut neque in altera pulsuum columna, Cap. Blas pulsuum, demonstrata. Nec tandem fuliginum nomine intelligi utramque simul aporrhoeam, patet. Nam si pari gradu caloris nequeant pariter sicca cum humidis scandere, aut separari, à suis totis integralibus, sequitur, fuligines in causam assignatas, non dari, neque esse.

55. Sed agedum, supponantur fuligines impossibiles, & anonymæ, quas volunt insensili transpiratione è nobis exspirare, nondum tamen examinatas, an subter vaporum, an verò exhalationum classes militent; quia ignorarunt Scholæ, sanguinem totum, in nobis difflari, alia longe ope quàm caloris. At saltem per regulam falsi examinemus, ubinam istæ fuligines suppositæ excitentur per ascensum sursum, ac moderatum, quæ alias in celeriori gressu quiescunt. An enim in ipso pulmone? adeo ut hunc stimulent ad difflandi necessitates? At pulmo nunquam movetur, sive crura ascendant, sive descendant: supponiturque pulmo alioqui liberè spirans, in præfato sene. Quid ergo ascensus pulmonem tangit, ut copiosiores fuligines eructet? Sin autem fuligines, in cruribus, tanquam fortius laborantibus, excitentur, cur saltem à pastu, ascensus anhelosior quàm ore jejuno? Ergone ciborum fuligines intelligunt Scholæ? At cur illæ crura infestabunt à pastu? Quod si censeantur fuligines fieri copiosiores in corde, vel visceribus officinis: At hoc est confundere spiritum vitæ, cum fuligine, viscus, cum emunctorio, & nihili duxisse, rationes Capite de Blas humano allegatas. Quod si fuligines ergo censeantur odores & vapores è cibis, atqui illos volunt recta ad caput ferri, adeoque parere catarrhos: saltem nullatenus feruntur in cor: neque enim opportunum est, sed novum est inventum, cor lacessi odoribus ciborum. Nec est membrana stomachi tam pervia, ut alium exitum præter gulam & Pylorum admittat, pro ructu & flatu, qui sunt tamen longè tenuiores vaporibus. Cur ergo per adscensum, cruribus motis, tot fierent fuligines, quæ Cor petunt? anhelationem postulant? quæque celeriori alias motu declivi, non oriuntur? Si enim fortè in venis & arteriis, vel extra easdem formentur, nondum exin tamen constat, cur tardior ascensus, motusque, plures in vasis fuligines pariat, quã celer motus eorundem musculorum, descendendo. Si verò extra vasa fuligo prædicta nascatur, præter jam antè commemoratam absurditatem, saltem qua via, tam repente inde, ad cor & pulmonem pergent fuligines? cum alias non Asthmatico, celeriter currenti, si quæ essent fuligines, unà cum sudore per cutim citius foras exhalent, quam retrogrado motu interna peterent? Quapropter alia est causa, cujus ergo thorax stringitur, cor palpitat, arescunt fauces, licet clauso ore tantum per nares anhelent, spumescit vero lingua circa dentes, & genua labant: eadem nempe causa, distinguuntur omnes recte valentes pulmone, & ab omni Tussi atque Asthmate liberi, quorum tamen unus alteri præfertur, celeriter & longius currendo, absque anhelatione.

56. Noster

56. Noster ergò sexagenarius difficilius acclivia scandit, & à pastu difficillimè, & quoties anhelat, flaccescunt genua. An ergo cibus potusque facient fuligines, quibus robur genuum labascit? Si hoc verum; at tum istud accidet etiam non Asthmaticis, qui sumto tamen cibo robustiores sunt. Sed dicent, repleto stomacho vacuum in thorace minuitur. Recte. Sed hoc est recessisse à fuligine, & ad loci anxietates confugisse. Cur ergo pariter non omnes à cibo anhelant in ascensu moderato, si omnibus ex æquo locus thoracis minuatur sumto cibo? An fortè descendendo, vel ambulando in plano, locus thoracis extenditur?

57. Data quidem est ratio minoris respirationis à cibo, quam ante; sed non quadrat quæstioni, Cur videlicet scandendo, modesto gressu quis anhelet, qui celeriore quovis motu, per planum iter non est suspiriosus? Quod autem à pastu id magis torqueat, rectè argumentatum est, à loci impari angustiâ: Sed pulmo non comprimitur à stomacho moderatè repleto, ut inde anhelosus fiat. Alias enim, cur lotio & ano solutis, flatibus simul expeditis, Sexagenarius hic tamen æquè anhelans, atque suspiriosus in motu acclivi? Sentit nimirum jejunus, (& à pastu fortius,) in motu sursum, velut zonam in costis, pulsum palpitantem, & interruptim incidentem. At nihilominus pro lubitu inspirat longum anhelitum sine obstaculo, id est, pulmonem habet apertum liberumque, licet anhelosum, tuncque sunt illi sputa frequentia & spumosa: tota verò statione frigida, sputum multum, cum exscreatione liquato tragacantho simillima, cæterum tussit rarissimè. Equidem ut ex anterioribus ad nitorem non habui, pro morborum cognitione; consideravi primum, aliquod omnibus Asthmaticis subesse pulmonis vitium. Obstruens externum, ibidem concretum, vel internum, quod scilicet asperæ arteriæ externis osculis, qua in thoracem spirant, sit condensatum. Sed neutrum arrisit deinde, eò quod repentè quosdam Asthma invadat, deseratque absque sputo notabili. Præfatus quoque Sexagenarius, celeriter, liberè, & longum ducit flatum, absque obstaculo. Imo sedens, & quidem in fumo, non minus liberè respirat, ac sanus quilibet. Consideravi ergo, an fortè musculi crurum, ascendendo altius contracti, elevatique, & qui alias in plano, vel declivi ambulantes velut pendent, globosus interim musculi venter, in ascensu suam arteriam comprimens, causam anhelationis propinquiorem continerent. Ergonè in hoc motu, musculi arterias, simulque pulsum earundem, per vices alternatim impediunt, ut hinc adscensu sit anhelosior? Denique consideravi, an in adscensu anhelitus paulo magis retineatur, quam alias in plano, vel declivi motu? quisque nimirum anhelitum magis comprimit, dum aliquid movere intendit robustius. Tertio consideravi, quod in ascensu, anhelitus ad passus singulos ferè interrumpatur, non secus ac si quis ad passus singulos diceret, Ha, ha, ha: ubi alioquin in declivi vel plano motu est unicum ac continuum Ha, non quiete interfectum. Dubitavi quoque, an pulmo Idiopathia laboret, motuque acclivi intentum sit viscus, non ad explodendas fuligines, quantum ut conceptum errorem superet. Inspexi quoque, quod facilius quis per horas septem ambulet, quam stet quinque. Quod stando, musculus utriusque patellæ, utrimque tendatur continuò, qui gradiendo gaudet alterna quiete; at magis tamen anhelat gradiens quam stans: eò quod plures musculi eundo alternatim laborent; stando verò etsi tendantur, non tamen moventur. Unde didici, quod alacer plurium musculorum motus, faciat anhelare magis. Denique quanquam singulæ harum considerationum aliquid haberent ponderis, omnes tamen simul connexæ, nondum potuerunt satisfacere propositæ quæstioni. Nempè Cur motus acclivis tardior anhelet, non autem declivis celerior. Quapropter his addidi, quod in motu sursum, utut tardiore, musculi abdominis recti sese tendant, nec sinant ventrem sat elevari. Pectus quidem ac costæ, anhelando, latius quidem diducuntur; sed (ut de catarrhis docui,) motus costarum non est primarius, ac principalis, pro anhelitu; at tantum auxiliaris, dum principalis non sat est. Ventre itaque non satis distento, mox anhelitus accurtatur, compensare nimirum volens errores, & defectus præcedentes.

58. Verumtamen quamvis ex præfatis considera-

siderationibus, liceat anhelandi necessitatem majorem arguere; at saltem nil convincunt, cur in nostro Sexagenario sit arcta anhelatio: in sano autem alioqui, nequicquam. Cumque Sexagenario pulmo obstructione careat, prout ex suppositis signis liquet, necesse est, & suam labem aliundè peti, præcipuè, cùm sentiat in abdomine, loco stomachi, compressiones, sui Asthmatis causas. Est ergo suum Asthma ex Splene male affecto, idque ex Duumviratu, suscitaturque motu acclivi causa, (alias dormiens,) ob considerationes superiores, quæ regiminis actione, debilem alioqui pulmonem stringit, solo aspectu, non secus atque de Asthmate sicco est narratum. Quo faciunt, latens Comitialis, dolor Splenis post æquitationem, totius corporis concussio equitando, &c. Porrò ut securius judicium facerem, an pulmo per Idiopathiam, an verò per Deuteropathiam laboraret, sciscitatus sum, an Venerem sibi sentiret molestam. Fassusque est mihi, antè manifestatum Asthma sibi Venerem nocuisse, à Venere sensisse frigus in thorace, laxitatem in musculis, & comminatam sibi Lipopsychin. In spontaneis verò pollutionibus, se nil ejusmodi expertum. Tandem in senio, mox à rara Venere, stertorem phlegmatum in aspera arteria, alias silentium se percipere. Unde certo conjeci, quod cum ab infante lienem à quartana & comitiali infensum retinuisset, sitque lien Veneris nidus, quod in casu proposito, Duumviratus rectà feriat Pulmonem, præcipuè robore inæquali pessumdatum; proritantem, & radicalem Asthmatis causam, in Splene esse. Sic tamen, ut pulmo non prorsus culpa careat, licet non primario affectu Asthmatis laboret? Sufficit namque, quod robore inæquali sit pessumdatus, ut Duumviratus in illum suam exerceat morbosam tyrannidem: Etenim si pulmo, primario affectu Asthmate laboraret, continuo anhelaret, & difficilem spiraret auram. Latet nimirum in Duumviratu tenue virus, hujus Asthmatis sicci causa, sopita in se ordinario, nec nisi per motum nimium expergefacta: adeoque scandendo, citius quam descendendo, ob considerationes musculorum obliquorum abdominis prætactas. Nec virus istud exhalatione, vapore, aut fuligine tenus, cor & pulmonem ferit materialiter: sed actione regiminis. Cumque cor palpitet, pulsus inordinatus sit, simulque anhelatio magna atque frequens desideretur, & locus inter umbilicum & os stomachi anxietur, unica de causa, unicoque motu, parique modo excita: indubium fit, unicum virus esse, quod vitalem cordis potestatem, atque pulmonem afficiat. Tum etiam angitur quotannis gravius, manifestius, & atrocius, eò quod insidens Spleni ingratus hospes, per senium indies fiat molestior.

59. Hæcque conclusi mecum validius, quod iste Asthmaticus conqueratur, sibi à multis annis sinistram manum subinde stupere, & frigere subter auricularem in vola, itemque humerum sinistrum, immensum dolere, levi licet chlamyde gravatum, si longius, (etiam modestè,) obambulet. Observavi namque lienares omnes, dum præ senio lien defungi incipit, anhelare. Hoc ergo de Sexagenarii Asthmate dictum satis. Unum tantùm hic notabo: nimirum, manum sinistram, in longitudine volæ, penetranti frigore dolere, itemque digitos subinde stupere à Splenis incommodis, id fieri actione regiminis: Sin autem jubeant Scholæ, id fieri ob cæcos vapores, viam saltem sternant Scholæ, qua eò usque vadant. Sagittator ergo hujus Asthmatis est in Duumviratu. Scopus vero ejus est Pulmo.

60. Est ergo duplex Asthma, humidum & siccum. Illud quidem à copioso screatu nomen invenit, & plerumque fit vitio proprio pulmonis, adeoque continuum est, magisque infestat stationibus frigida, vel humida, senio, debilitati, ac morti affinibus. Siccum verò Asthma plerumque est interruptum. Et pro ut totum corpus, (dentes usque,) tumultuosè concutit, cum vitalium confusione, necessariò est caducus pulmonis, in quo pulmo solus constrictionem sui, sive convulsionem patitur, quia facit constrictionem pororum. In hoc Asthmate enim Archeus totalis, in radice est inquinatus; pars aliqua, (uterus nempe, vel lien, &c.) primario affectat spiritum innatum pulmonis, actione regiminis. Ideoque ex invisibili & immateriali subita procella, totum corpus concutitur, &

insperatæ valetudini rursus repente restituitur.

61. Frustra ergo tentantur in Asthmate sicco pororum apertiones, nescitæ hactenus: frustraque expectorationes multæ, ac faciles, quia palliativa atque vana sunt auxilia, quotquot productis, sive posterioribus sunt intenta. Vana sunt nimirum remedia, quæ tussibus adhiberi solent, cum tussis ab Asthmate sicco differat longissimè. Asthma humidum autem, etsi plerumque tussim pariat, ut productam mucilaginem expectoret, tota tamen specie à tussi secretum est.

62. Quoniam pluribus de causis nasci solet. Etenim vel habet vomicam, vel secretum aliquod phlegma obstruens, in ipso viscere, vel alicujus frigoris, alteriusve injuriæ impressum stigma, undè plures mucilagines procreet, propriumque sui alimentum corrumpat: sæpe etiam non tam visceris malo, quàm Custodis errantis debilitate, suscitantur ejusmodi mucilagines.

63. Quanquam hoc vitii genus, potius tussim quàm Asthma pariat, facilè tamen coincidunt, in Pulmonis inæquale robur, & obstructionem ejus. Succumbit facilè debilis Custos, ad oblata quælibet adversa. Qualia sunt fumi, & Gas mineralium, metallorum, aquarumque Chymicarum fortium, quæ scilicet ipsam visceris potestatem sic lædunt, ut de cætero non cesset, parere continua phlegmata, ex propriis alimentis. Quorum præsentia cogit ejusmodi artifices luctari cum perpetuo Asthmate, tussi, & exscreatione. Est denique Asthma partim siccum, partimque humidum, quod scilicet, propter suscepta Endemica, tenui sorbitione hausta, tenerum pulmonem affectat. Idque non nisi oblatis quibusdam endemicis injuriis, aut alias vitæ sub inordinatione emergit, & exasperatur. Tandem Scirrhus, Hydrops, &c. etsi affectus anhelosos pariant, tamen graventur alieno pondere, non sunt Asthmata. Icterus verò, proprio veneno Asthma siccum profert.

64. Postremò, remedia Asthmati debentur sicco quæ Epilepsiæ inveteratæ. Magna autem cònfortativa, & restaurativa tam respectu pulmonis, quàm custodis, requiruntur pro Asthmate humido.

65. Nunc de tussi meas observationes addam, ob Asthmatis propinquitatem, & Catarrhi crudelitates. Soleo namque facilè corripi gravedine, sive Coryza, quod caput mihi sit distillationum injuriis debilitatum, roburque inæquale patiatur. Coryzam autem deprehendi, quoties custos errans, muccum circa, vel intra os ethmoides, sive spongiosum impegisset. Oborta ergo Coryza, si eodem vespere, sternutatorium ex helleboro nigro, & saccharo æqualibus inspiravero, sequenti plerumque manè melius habeo. Sin autem inveteratæ Coryzæ id fecero, non ita facile cedit. Imò profeci tantum illo sternutatorio, quod innocuè nunc vespertinam auram tolerem, quocirca nec frustra à Poëtis indiget helleboro fatuus. Nam etsi vomitiva sint plurima; attamen helleborus videatur capiti peculiariter prodesse.

66. Muccus ergo, initio instar aquæ salsæ, per nares & fauces, eodem latere, (si non utrimque,) stillat, quo os spongiæ obsessum est: fauces verò insuetum muccum ægrè ferentes, solent inde cum adjacentibus, mox phlogosi rubere, & tumefieri. Deinde, muccus crassescit, & flavescit: quasi is, qui ossi spongioso est infarctus, fermenti vice, deciduum continuo inficiat.

67. Custos errans nimirum, sentiens impactum hostem, primo conatur illum, tenui mucco eluere. De tussi dicturus, de Coryza incepi, quod hæc, si sit valida, tussim proritet, & præcedat: idque sic perpetuum observavi. Primis itaque diebus Coryzæ, tussicula quædam sicca, cum asperæ arteriæ prurigine infestat, quandoque raucedinem facit; at non rarò solam titillationem in larynge, uno aut altero digito subter mentum. Si sit remedii incuria, flavus muccus, tenax, & multus emungitur, imo & facili tussi extunditur. Spes inde fuit, brevi, affectum sua sponte solutum iri. Crescit negligentia, instatque externa injuria. Interim canalis ad organum olfactus, sive os spongiosum, totum alieno hospite obturatur. Inde muccus flavus copiosus, & glutinosus, per nares, alioqui sat patulas, effunditur. Mox dein muccus similis per tussim exploditur.

Hunc

Hunc autem in pulmone generari, non autem de capite stillare in asperam atteriam, jam de Catarrhis convici: Et addo; quod quantumvis per tussim, totum quicquid intra laryngem, ejusque viciniores ramos detinetur, mane sit ejectum. sitque libet dein anhelitus: imo attentus, è regione speculi, pluries suppressa lingua contemplatus sim, an minima mucilago, casum in fauces minetur, & screatu expediatur: Comperi nihilominus mox inde, quod stertor in larynge, & tinnitus è pectore, obaudiantur, subsequaturque per intervalla croceus ac tenax muccus. Imo quo plus tussivero, eò labor in tussim pronior, & tussire plus cogor. Comperi namque assiduam ejusdem mucci generationem in pulmone.

68. Secundo, quod Coryza, nedum odoratum, sed & gustum lædat, & tollat, licet peculiari organo, diremtum, sicut subinde non caryophyllum degustarem. Didici itaque meo malo, defectum non solum versari circa organum odoratus, sive in osse constipato; sed etiam in vicinum cerebrum, labem sensisse propagatam, unde nervi gustativi, contagii consortes fierent. Quocirca ulterius deprehendi cerebrum, arrepta labe sic contaminatum, inficere suum custodem, qui alterum vicinum custodem in larynge, sua debilitate afficit deinceps. Quapropter sic tussis è Coryza sæpe nascitur, illaque, pro tenore hujus extenditur, promovetur, ac continuatur. Sæpe tamen, eadem injuria, tam custodem cerebri, quam laryngis, pari actione simul afficit. Quod autem cerebrum immediate pulmonem, in hanc labem, actione regiminis infectet, patuit mihi, eo quod præfatus sexagenarius, si mentem ferventiore contemplatione offendisset, noctisque dimidium insomne fecisset, mox absque custodis offensione, stertorem obortum, phlegmataque sibi nata, compererit; quæ non sisterentur subnascendo, nisi per somnum, prius pacata animi inquietudine. Juris enim œconomici est, isi Duumviratus queat caput, pulmonem, aliasque partes male imbuere, quod caput infernas sibi partes in clientelam suam rapiat. Item & hoc observari, quod quoties tussis è Coryza prodiret, toties remedia, quæ Coryzam sanant, medeantur etiam tussi. Facileque ejusmodi tussis dignoscitur ex febricula lenta, urina coloratiore, & continua magis mucci est tum propagatio. Est namque febris ista, male dispositi capitis, suamque tristitiam inferis communicantis. Est nempe capitis in hoc prær'ogativa, quod licet tussis Coryzæ supervenerit, tamen utraque terminatur simul: deinde etsi nares omni prorsus mucco munda veris, oborta tamen tussi, extemplo è nare muccus fluit abunde. Capitis ergo, & pulmonis, magnum est actionis symbolum. Non quidem, ut caput in pulmonem suas sortes deponat; sed uti ad olfactus læsionem, cerebrum unà & gustatum tollit: ita & in sui unionem, pulmones torquet. Quod ambo viscera ex uno alimento, consimilem quoque ambo custodes, eorundem muccum generent, tamquam Principis casum fleat vasallus. Tum denique est strictior capiti cum pulmone necessitudo: quod ambo viscera conspirent in regimine custodis inservientis ad eundem finem. Hæc sic radicitus sunt inculcanda, ut sanatio ad radices, ad Antecedens, id est, ad liberationem ossis spongiosi dirigatur. Siquidem tussis, actione regiminis prognata, quæque in pulmone est per accidens, cessat sublata Coryza. Tussiens si sedeat, minus stertit muccus in larynge, flatus est liberior, faciliorque expectoratio (hinc enim orthopnoeæ nomen:) cum alioqui si muccus superne in laryngem stillaret, properaret magis deorsum, sedendo, quam cubando. Quod falsum est: ergo & Antecedens. Etenim si de capite in pulmonem decumberet, minori molestia descenderet, & in pulmone reciperetur facilius, quamdiu Coryzæ initio per modum aquæ emungitur: pulmonem inquam, tum facile impleret, & flatum, sui quantitate interciperet. Atqui initio Coryzæ, nulla est adhuc tussis, nulla denique spirandi difficultas. Ergo non est mucci è capite in pulmonem decubitus, in tussi. Cæterum de tussi quæ proprio pulmonis malo, & non à Coryza fit, jam ante tractavi. Quod autem remedia attinet: Soporifera inprimis, Tussim & Coryzam sublevant, quatenus utramque symptomaticam affectionem sedant. Tussimque supero remediis,

 qui-

quibus pleuritidem. Sunt & aliæ denique tusses, nequaquam à Coryza oriundæ; sed à Pleuritide à deleteria aëris, etiam summi frigoris intempestiva impressione, quatenus pulmo in sui vegetatione offenditur, non secus atque præ foribus Custos errans. Excrementum autem, quod justo diutius circa extremitates asperæ arteriæ restagnaverit, induratur, & difficilem porrò anhelitum præbet. Pulmoque hujus hospitis pertæsus, dat indicia sui tædii, per screatum vitiati excrementi. Idque si non per tusses profligatur, vel intus in vomicam, atque tabem desinit. Vita autem sedentaria hoc malum sæpè attulit. Quocirca suasi semper exercitia anhelitum citantia, quibus excrementa expectorentur, & restagnatio, vi aeris, impediatur. Non sane alias quam maris portus, ac retrò fluentes aquas postulant, arenam inde eluentes. Nam alioqui sorde subsistente, non potest non pulmo læsionem vegetationis sustinere, parere sputa multa, atque diversa, juxta indolem susceptæ labis. Tusses ejusmodi adhærentem sordem, ac peregrinam habent, aliamque successive progignunt. Quæ deinde inspirandi angustias Asthmata, vasorum exesiones, & parenchymatis visceris finiunt. Plerique horum defectuum, quia vitalis roboris in viscere debilitatem testantur, difficulter restaurantur: minusque in senio. Asthma vero inde natū tot cataractas aëris claussas habet, quot oscula respirationi dicata. Hæcque est graduum differentia, in majore atque minore respirandi angustia. Sordes vero sive sputa, quæ his prodeunt affectibus, non tam causæ originales tussis sunt, quam producti rationem habent, ad novas continuo tusses. Succrescunt enim semper sibi de novo, eò quod exosus intus hospes non cesset novas suscitare sordes ex ultima digestionum. Tanta nimirum hujus visceris supinitas, & externorum, in Custodem errantem, imperium.

69. Remedia autem, tam quæ Epilepsiam Pulmonis, sive Asthma siccum, quam quæ humidum sanent, debent esse renovativa, & ad generis amplitudinem assurgere. Quippe quæ restaurationem debilitatis contractæ, continere debent. Hæc nempe sunt Arcana, Paracelsi majora, de quibus alibi. Itemque quæ sympatheticè morbum omnem superant. Arcana namque per omnimodam depurationem morbos quoslibet tollunt: At cum non infundant novum robur parti vitiatæ, ut neque malam impressionem spiritus insiti tollant: certe non nisi per sympathetica, robur perditum quadantenus est restaurandum.

70. Ut autem fructus aliquis ex prædictis decerpatur, Exemplum unum ex ordinariis atque domesticis referam. Senex quidam stertebat mirum in modum, adeo gurgulione canere nunc, nunc quoque stertere videbatur, quod non rarò tota nocte erectus, ac sedendo dormire cogeretur, minusque murmuris, & parciorum phlegmatum ederet sedens, quam jacens.

71. Medentes illum ideo jusculis consummatis, fortiori copiosiorique alimento reficiebant, ne multa exscreatione deficeret, aut Phthisin, quam minari dicebant, pateretur. Melius subter jejunia tamen ac sub quadragesima sensit, quam mox à Paschate. Medentes autem nunc boream, tum vero pluviam accusabant; at non alimenta anchyma & potentiora. Ego vero occasionaliter invisi virum, cumque singula penes me serio computarem, ostendi statim generationem istam phlegmatum, habere domesticam sibi caussam in pulmone; non autem, quod superne in pulmonem delaberetur, aut quod pulmo deuteropathia langueret. Quin etiam, ut generatio phlegmatis in ipso fiebat pulmone: ita quoque copia, sive abundantia ejus, non prodibat ex augmento causæ morbiferæ, quin potius ex affluentia alimenti boni, & enchymi. Sic ut malum proveniret certissime, unde bonum venturum hariolabantur alii, qui me cachinno secreto obriserunt.

72. Cumque meam assertionem vino abstergere, & roborare niterer, quod scilicet moderatus vini potus fortificaret, quem excessus ejusdem vini, alias multo sputo obnoxium redderet: At cum nec uno icti telo cadere vellent, descendi ad experientiam quadragesimæ, & Paschatis jam elapsi. Quodque nimirum à Pascha-

Paschate deincepus copiosius exscrearet, & molestius sterteret. In jejuniis verò vix, aut saltem parum memor fuisset horum. Quapropter ad decisionem quæstionis, proba opus esse dixi, mihique ad minimum tantum deferendum fore, quantum aliis infaustis hactenus auxiliatoribus. Quare sub parciore & duriore cibo (qui esurienti stomacho satisfaceret quidem in digerendo, quanquam non adeò desideratæ cruoris plethoræ,) statim minuta est orthopnoea, quæ dein continuata mediocritate abstinentiæ, noctis tranquillitates dedit.

73. Nam ut malè affecto pulmone, plus excrementosi phlegmatis gignitur: ita quo materia copiosior adest, idem excrementum magis abundat: Quia non fit hoc aliquid, nisi ex materia vicinius disposita. Nec enim phlegma illud, sive tenue & aqueum, sive demum cassius vel tenacius fuerit, nisi ex massa materiæ magis affinis & dispositæ. Qua nimirum quoque deficiente, ipse cruor vitalis transmutatur, ac transmigrat in hujusmodi excrementa. Est nimirum latex aqueus in corpore ac per venas omnes oberrans, varias aquosi excrementi larvas suscipiens, & induens ideas: non secus atque aqua, cui cortex tiliæ, vel radix consolidæ immaduerint, mentitur phlegmatis speciem: ipsum quoque ovi albumen, primo die lacteum est, quod mox glutinis spissitudinem spontaneo motu arripit. Quod in Coryza clarius spectatur, ubi qui latex primis diebus distillat instar aquæ salsus, dein sequentibus muccosus evadit. In Phthisi autem, dum è cruore sputum incipit muccescere, primum flavus atque spissus videtur muccus, qui dein cinereus, ac tandem ad atrum magis vergit. Quia tum sunt cruoris transmutati excrementa, non amplius laticis commistiones. Hoc pacto scilicet uterque custos, qui primum è latice fabricat spissum muccum: dein custode errante, statim in aqueam myriam facessit, iterumque inspissatur, mox ut error custodis corrigitur. Custos etenim tam Cerebri, quam Pulmonis variis objicitur aeris injuriis ac inclementiis, ideoque laticem undecunque advocat, errore turgidus, ut eum in excrementa, suæ passioni paria, retroire, vel abscedere cogat. Ergo ex massa laticis, formantur ejusmodi muccosa excrementa, cui massæ quandoque imprimitur nocua quædam erroris macula, sic ut liquidior & immaturior cruor, una transmutetur in muccum. Violenter nimirum, ab utroque custode errante, tam in Pulmone, quam in capite, ipse cruor alienatur in muccum, non aliàs, quam cruor in ulcere puris ac saniei formam assumit. Itaque præter custodis utriusque præfati alterationes, singulis partibus inuritur non rara impressio, qua cujusque membri digestio potenter læditur, aut intro vertitur. Quo casu, voco ejusmodi malam impressionem, membri tortorem, digestionis impeditorem, atque alimenti ultimi depravatorem. Circa quem nempe totus scopus atque cardo medendi versari debet. Custos ergo laryngis, tam superius lacessitur injuriis aeris, quam infrà, atque domestica indispositione proprii Pulmonis.

74. Hæc de massa, dicata Custodibus, deque massa, irrorata pro ultimo artuum alimento, sic sunto. In quibus quicquid defectu integritatis est vitiatum: id quoque multarum crescit in infimitatum occasiones. Et quo deterior massa sive materia immediata ex qua, alluerit, eo quoque est potentior morborum indè natorum stimulus. Et per consequens, abstinentia, & satietas multi cibi euchymi, foecunda sunt, tam ad sanandum, quam infirmandum media. Non ergo ruit præceps è capite omnis latex, qui etiam specie mucci, albuminis, saniei, puris, melicerisque nobis imponit. Nam digestionum aliarumque impressionum errore, contingunt peccata ac vitia in membris diversis faciebus obvia. Quod sanè diligenter ac stylo chalybeato notandum, ubi infirmitatum intenduntur sanationes, atque medelæ. Confirmatur hinc error Cauteriorum. Fontanellæ enim alicubi juvant, non sane, quod descendentem Catarrhi materiam evacuent, alio divertant, diducant, aut trahant; sed quatenus totalem massam minuunt tam laticis, quam cruoris alimentarii. Nequicquam interim fontanellæ, de errore membrorum, morboque ibidem characterizato detrahunt, aut cogitant. Quia destructorem domesticum, sive morbosam indispositionem, non sunt tollendo, aut moderando. Ac proinde nec deci-

decidunt Catarrhi deorsum; sed dumtaxat creantur defectus, à destructore, in parte qua hic habitat, suumve habet objectum, ac regimen.

75. Considerantur hoc passu, ptisanæ, zarzæ, chinæ ac similium, quæ præterquam elementalem, potum exhibent longè alienum à vera nutritione, ciboque enchymo substantiali, atque spermatico. Ideoque non possunt non detrahere de massa imbibitionis. Hæc namque est siccitas, quam Medentes intendunt adducere præfato potu & decoctis. Non quatenus humores descendentes, aut pituitam exsiccent, (madida namque apud Philosophos, non siccant humores:) sed in quantum massam nutritivam cruoris imminuunt, quam plurimo aliunde ingesto cibo enchymo, rursus restaurant, adeoque se reddunt ludicros, per subsequentem plerumque effectum. Possent nimirum parsimonia ciborum plus efficere, quam omni pellis laceratione, aut truculenta ignium ambustione, vel lignorum, radiculumque barbararum potu. Hæc igitur quæ dixi, succenturiantur tractatibus de latice, de cauteriis, de custode errante, ac de catarrhis.

76. Interim demiror impense, quod dulcibus, & eclegmatis illinctuque putarint pulmoni subvenire, hæseruntque circa pulmonem vulpis, quam indefesse currentem scirent, & tussilagine cocta, macerata, bibita, ac variis modis lambendo illincta sanationes instituerent, per media scilicet ad locum affectum nec immediate admissa: & mediatè, sui pristino valore orbata. Nunqnam autem cogitarint Scholæ, quod si æger quotidie remedia ipsemet sibi contuderit obtusis sibi naribus, poterit quædam remedia ad ipsum pulmonem attrahere, inspirando scilicet minutulum contusorum pulverem, Hacque methodo sibi queat ad locum affectum immediatè adplicare suos balsamos; At frustra: ergo adhuc frustranea amplius eclegmata, ad pulmonem non delata.

77. Itemque neglexerunt proficuum hactenus modum, per quem immediatè fumum sulfuris connectant potui, qui fumus deinceps una cum potu se paulatim explicat in omnes venas: non quidem specie alimenti, sed solius condimenti: non secus atque idem fumus cadum vini à corruptione liberat, & præservat. Nil enim cogitatum hactenus, quo pacto, & viarum socio remedium, quod alioqui per se non penitissimè intrò admittitur, penetrare faciant. Et quanquam per syrupos & eclegmata cernerent in millibus nequicquam profecisse, nisi suæ crumenæ; attamen absque ulteriore disquisitione, eàdem lutosa orbita semper hactenus perstitere.

LATEX HUMOR NEGLECTUS.

1. *Dispositio docendorum.*
2. *Quid intelligatur sub Latice.*
3. *Nomenclaturæ ratio.*
4. *Effectus Introductorum quatuor humorum.*
5. *Distinctio lotii & sudoris à Latice.*
6. *Errores hinc orti.*
7. *Quid Scholas deceperit.*
8. *Implicat contradictionem.*
9. *Laticis nesciti absurditates.*
10. *Serum cruoris, quod sic vocant, differre ab urina.*
11. *Insipiditas & qualitatum indifferentia in Latice, propter usuum suorum amplitudinem & libertatem.*
12. *Primus laticis scopus.*
13. *Alter.*
14. *Tertius.*
15. *Sudor est è materia Laticis.*
16. *Quomodo sudor promanet*
17. *Sudor morientium quorsum conferat.*
18. *Probatur sudoris exitus in forma aquæ salsæ.*
19. *Quartus scopus*
20. *Quintus.*
21. *Excusatur Latex.*
22. *Scholarum abusus.*
23. *Partus inscitia Laticis.*
24. *Scholæ si non soporatæ potuissent suum errorem agnovisse per numeros, & pondus.*
25. *Semper Angina delusit Catarrhos.*
26. *Concluditur Laticis necessitas, etsi neglecta.*
27. *Sitis quid prodat.*

28. Quid

DE Latice humore unico, & hactenus neglecto dicturo probanda est primum quæstio, An sit, sive quod sit? dein ejus usus, atque necessitates, sive fines ac scopi, quibus inservit. Ante hæc tamen omnia juvat obiter explicuisse, quid illo insolito nomine significatum velim.

2. Enimvero præter unicum liquorem alimentarium apertè & palam cognitum, quem cruorem vocant, innatat ei liquor quidam aquosus, nedum salivæ, lacrymis, sudori, tenui mucco, œdemati, etiam aliis morbis materialiter substratus; sed & variis usibus illustris. Meminerunt Scholæ quidem illius, sub nomine seri sanguinis, illumque tam urinæ, quam sudori communem fecere: At sane ostendam, eundem procul materia, & usibus diversum: ac per consequens non inter excrementa, sed utiles succos referendum.

3. Laticem enim voco, non autem humorem, ut tollatur abusus nominum, postquam sat per librum expressum demonstraverim, nunquam in humana natura exstitisse quaternarium humorum, quos Scholæ per repetitas commentariorum centurias dilatarunt, adeoque humores, ceu actores, in omnium morborum tragoedias introduxerunt. Qui liber intitulatur Scholarum Humoristarum passiva deceptio: ad distinctionem activæ, ne scilicet in pertinacia resipiscentiæ malitiam accusasse videar.

4. Quamobrem præpostera cruoris essentiæ ignorantia, totam medendi tabulam obtenebravit.

5. Itaque cruori partem lotii relictam volunt, post sequestratam adhuc urinam, vocantque tam lotium, quam ejusmodi residuum illius, ipsum sanguinis serum. Illamque indistinctionem indolui serio, eo quod calamitatis humanæ ærumnosa fotrix esset. Lotium namque, ejusque residuum, quod per sudores erumpit, uno pariter nomine vocarunt sanguinis serum. Cujus tamen præcipuos scopos præteriere. Etenim mox ab ista sua hypothesi deflectunt, dum quicquid extravenato cruori supernatat, non amplius serum, ac bilem, choleram, sive fel, unumque ex quatuor cruoris partibus constitutivis nominant: rem scilicet fictam, amaram, acrem, calidissimamque, in nobis nullatenus seri, aut lotii qualitatibus conformem dictitarunt.

6. Verum quid ex Scholarum confusionibus ejusmodi, adeo fundamentalibus, rebusque tanti momenti, conjiciendum sit, præfato libro ex professo, & ad longum, sum dimensus. Ante me enim illas expugnavit, tanquam expilatæ hæreditatis reas primus Paracelsus; sed admonitæ, recusarunt sapere velle, etsi titionem perniciei humanæ, ad promtius urendum admovisse hortatæ sint.

7. Atque inprimis sat demonstravi, non esse utramque bilem, ut nec pituitam in natura. Nunc porro ostendere decrevi, non sat Scholis esse, nescivisse laticem ejusq; particularem scopum; sed & penitus errasse in ejusdem constitutione,

utpote

utpote quæ à propositis laticis terminis procul recedunt, per lactis similitudinem decepta Quoniam serum nunquam à lacte segregatur, nisi post sui lactis corruptionem, adeoque cadaver comparant latici. Denique serum, quod non nisi à lactis caseatione fit, & apparet, erat de nativa lactis constitutione; non item urina aut sudor sunt de materia sanguinis.

8. Ergo saltem in eo fatentur, si quod in cruore extravenato natat, est serum, ejusdéq; speciei cum corpore seroso urinæ: ergo jam serum à bile formaliter distat. Nam quod à re permanente abesse potest, non est de ejus indole essentiali. Adeoque plane implicant, esse de interna sanguinis constitutione, & quidditate: itemque non esse de intrinseca constitutione sanguinis. Ergo absque absurditate, laticem in cruore fluctuantem vivo, non posse jure vocari serum cruoris, multoque minus bilem felleam, partemque igneam ejus.

9. Mandarunt itaque Scholæ, partem cruoris, quam serum vocant, sive urinam, potius separatricis incuria, quam essentiæ inexcusabilis necessitatis ergo remansisse in cruore. Quippe non rarus cruor extravenatus cernitur absque sero. Ideoque nec serum, cruore relictum tradunt, quam ob faciliorem transitum trans exiguas venarum hepatis fibras, dilutiorem nempe cruori consistentiam dando. Ideoque dicunt: superatis exilibus istis arundinibus, statim natura meditata est seri separationem, illudque deferri jussit in ultimam lotii thecam. Relinquendo ejus residuum, cruori consocium, ut facilius quoque penetret trans exiles venularum extremarum tubulos. Qua sanè doctrinâ, mere excrementitia, polluunt digestionum puritatem: utpote principales laticis scopos ignorarunt, & pueriles usus sero cruoris finxerunt.

10. Ego autem pro basi indubia fassus sum semper, naturæ Parentem non posse frustrari conceptis finibus, nec quicquam lotii, ordinario naturæ errore, cruori reliquisse permistum. Dènique, quod quicquid liquidi in substantia sanguinis est, idipsum non esse de constitutione sanguinis, nec ejus excrementum, sed esse laticem, suis utilem finibus. Nec enim est latex pars urinæ, ut nec pars sudoris. Nam imprimis sal sudoris distinctus est suis proprietatibus, à sale urinæ. Estque latex manifesti adhuc salis expers. Idque non mirum. Quippè urina, jam fermento stercoreo renum, quatenus imbuta, etiam ab eodem est transmutata. Fit enim lotium suis officinis, suisque completur proprietatibus formalibus, ad suas functiones, atque scopos utilis. Differt itaque lotium, nedum à sudore: sed & à seipso quantisper nondùm renum fermento, atq; stercoris liquidi intestinorum est particeps. Idque sane nec alias, quam stercus coli, à cremore stomachi differt, vel chylus à cruore. Non inest ergo pars urinæ sanguini, nec alimento jam depurato commistum est, excrementum actu corruptum, & alterius corruptivum. Nam iste error esset nimis quotidianus, & directus, pro cujus aversione, natura ubique non segniter ita insudavit, quod in nullo passim laboret operosius, quam ut molesta sibi recrementa proscribat ocissimè. Siquidem excrementa cuncta, & singula, jam sunt fermenti stercorei impressione à seipsis prioribus alienata, ideoque non possent non eadem dote ulterius tabefacere, optima quæq; sibi admista.

11. Profecto latex in cruore oberrat permistus, non quidem ut pars cruoris, aut residuum lotii excrementum; sed ad varios scopos utilis: Ideoque & laticem vocavi, sive humorem peculiarem è cruore distinctum: est nimirum in se pene insipidus.

12. Et pro primo scopo, contemperat cruoris aciditatem, ut eandem arceat. Potissimùm namque post labores, æstus, sudores, balnea, &c. nam in tanta perspirabilitate cruor valde condensaretur, nisi haberet aquæ eam partem admixtam pro sudòre.

13. Alter laticis scopus fuit, sc. dum in omni crudiore chylo, cremore, & cruore, sit aliquod excrementum, & cruor sub digerendo sale excrementitium reservet, etiam dum impurum alimentum convertitur: fuit ipsi proin latex opportunus socius, qui in se reciperet hunc salem eumque everteret.

14. Tertius laticis accessit scopus, ut materialiter causet, ne ullum densioris compaginis residuum, in ultima alimoniæ evaporatione remaneat; sed simul per diapnæam explodatur, ratione fermenti arterialis (ut supra in Blas humano) vel ratione sudoris eluatur.

15. Su-

15. Sudor namque materialiter nil nisi latex est, cui accessit sal superfluus. Quod apparet. Nam à potu aquæ, aut cerevisiæ tenuioris, mox sudor copiosus æstate profluit: non quidem quod halitu tenus, salsus sudoris latex, per corpus feratur, ut subter pellem salem prius induat, simulque oleosum quiddam:

16. Sed sudor expellitur, in forma aquæ (ut in sanitate,) vel spontè ut aqua profunditur in meticulosis, syncopizantibus, & morientibus.

17. Ubi per impertinens obiter annoto, Quod morientium sudor, non sit tam latex in sui natura, quàm ros alimentarius resolutus, cui mors imperat. Quod patet. Nam statim corporis habitus sidit, prout & in syncope. Habetque sudor ille mirificas vires mortificandi hæmorrhoides, & excrescentias possidet.

18. Porro quod sudor non feratur per calorem, vaporis specie, patet. Nam cum vapor centuplo majorem locum occupet, quàm aqua: tumeret sudando corpus centuplo magis, quam alioqui propria est ejus extensio. Non est enim subter pellem locus vacuus, qui vaporem excipiat; ahenum quoque aquæ fervidæ, nullum intra se vaporem habet, & quem emittit, è superficie tantū exhalat. Non oberrat ergo vapor, sub pelle: sed liquoris sola specie propellitur.

16. Sudor ergo est latex materialiter è culinis partium, per quas fertur, abradens vel abluens sordes, ideoque plerumque olidus, idque magis in morbidis, quàm sanis. Adeoque & in Crisi sæpè terminat morbos, quatenus secum effert sordes pro scopo suo ordinario. Cadaverum dissectiones admiratæ sunt Scholæ; sed sudoris anatomiam nondum per digestiones, fuligines, electiones, admistiones, resolutiones aut expulsores, introspexerunt.

20. Quintus laticis scopus fuit magis intimus. Etenim cum oculus liquore opus haberet, ut ejus palpebra innocue moveretur, & lingua salivâ eguit, ut masticatos cibos madore temperaret; absurdum autem foret, totum cibum è massa cruoris humectari: idcirco per venas latex delatus est, unde saliva, lacryma, &c. fierent. Nam dum in anginis, & infami Mercurii salivatione, plus justo saliva profluit, alvus seipsa siccior fit.

72. Latex ergo in cruoris massa innoxius vagatur, ad loca opportuna defertur, distributivæ facultati promtè auscultans. Qui quidem sicubi salem cerebri (ut in gravedine) secum rapuerit; non est tamen latex sui natura noxius, nec illi piandum in culpam, quod ipsi insonti, per accidens, importunè associatur. Pariter licet in morbis obsequiosus abundet, œdematosa cura inflet, id sorte contingit. Natura namque generali nisu, odiosum sibi hospitem parit, eumque excrementis sarcinat, quæ abigere optat. Nocte frigidissima linteamen invenio mane tentum & congelatum à nocturno anhelitu, cujus aquæ quadruplum adhuc exhalavit, ad minimum. Estque anhelitus, æstivis diebus non minus, sed multo magis vapidus. Igitur aliquot unciæ insipidi liquoris è solo pulmone efflantur. Sed non est illa aqua, excrementum pulmonis, ut neque cruoris resoluti materia. Quapropter è latice petitur, sive mittatur à potestate distributiva Archei, sive demum pulmo eundem ad se alliciat. Saltem continuò suppeditatur: quodque alibi præbent glandulæ ministerium, hoc idem præstat pulmonis parenchyma. Adeoque laticis velut scopus est, quod suo madore compescat, ne pulmo dehiscat, siccitate attacti aeris.

22. Abusus est etiam docere, laticem initio Coryzzæ esse crudum & incoctum, illumque dierum numero, per calorem inspissari sub fine digestæ maturitatis. Nam semel expulsus, coqui non exspectat, ut neque sui coagulationem, ut concrescat. Nec latex ab initio Coryzzæ sui inspissationem, in vacuo cranio unquam potuit exspectasse.

23. Ergo laticis ignorantia multa medendo somnia in catarrhis, & œdematibus suscitavit. Turgidis nimirum serò cruribus, fossulam prementis digiti retinentibus, & manè evanescentibus, pituita est putata, nocturna digestione in cruorem versa, Inscitia ergo obsequiosi laticis, fabulas putati rheumatismi peperit.

24. Verùm si semel secum in computum descendissent, vidissent nempè serò, crus, utrumq; 4. fortassis librarum pondere œdematis gravatū. Quod si fuisset (ut ajūt) crudior sanguis, pitui-

Zz tosus

tosus: cum non sunt crura cloacæ pituitæ, à Scholis cognitæ: neque ideò ratio, cur pituita potius in crura decumberet, quam alius ex tribus residuis humoribus, vel quam pituita illa in ventrem, femora, lumbos, &c. decideret. Profectò proportionis justa dispensatio exposceret quotidie 40. fortassis libras, in cruoris non maturi dispendium, in totum consumi. Sæpè pelves, atque matulæ, unicâ nocte salivis replentur, & stragula cum indusiis, madore stillant: quæ nisi è latice petantur, & non è massa vividi cruoris, corruunt quæcunque de cibis, digestionibus & sanguificatione sunt credita. Ipsa nempè Arithmetica, & ponderis statera, Medicastros deludunt, in suis pituitæ figmentis.

25. Sed quis nasutus credet unquam, salivam, lacrymas, sudores, præterque lotium copiosum, ex ipsa sanguinis hereditate peti, absque vitæ instantaneo detrimento? præsertim quod idem chronicos terminos usque perseveret? fingamus enim parvam cœnam, stomachum, ac pylorum, benè munere suo functos, salivationem autem copiosam in angina feroci, exquisitisque amygdalorum gutturis inflammationibus. Certè ista spissior continuaque muccago non è cerebro defluit, faucium jam obstructo meatu, multoque minus è stomacho vacuo ascendit, & sub faucium obstipatione: Itaque linguæ & faucibus opificium ordinarium salivæ esto, cujus materia è latice petitur, quem juxta sui fermenti varietatē diversis larvis commutat. Sunt nempe salivæ aqueæ, muccidæ, salsæ, acidæ, amaræ, tenacesque, fili instar.

26. Fuit igitur necessaria quotidiana laticis copia in venis, promtaque ejus obedientia ad vocationem Archei: nam etsi nutriendo latex sit ineptus, suis tamen usibus accommodus est.

27. Poterant nempe cibi in succum redigi, (quod mures & cicadæ docent) citra potum, nisi à latice ad majora obsequia opus fuisset. Est ergo sitis, præco deficientis laticis, non autem cruoris egestas (ut alioqui mandant Scholæ,)

28. Febrientium quoque sitis, à sumto potu perseverans, laticem alieno contagio ineptum ad sua munia factum, denunciat. Siquidem quoties amaror, salsedo, nidorve salivam inficit, stomachus apepsia fatigatur, & lingua (indolens alioquin, & nil mali in se habens) ariditate finditur: significatur latex non transire ad venas, debito instructus viatico: quia in ipso stomachi hospitio, ejusve viciniis, ineptus evasit pro suo munere. Non est ergo linguæ ariditas, crustataque ejus sordes in febribus, effectus, sive indicium exhalationis, è stomacho (etiam potum non coquente,) sursum delatæ; sed est defectus laticis deturpati, vel egestate penuriosi.

29. Non satis est laticem, ejusque usus aliquot & officia dixisse, per necessitatum distributionem: Juvat & sua detegere itinera, & exorbitationes commemorasse. Lex enim & necessitas usuum totidem quoque peccata invexere, si non quoque utrimque bina. Cum enim latex non sit de substantia cruoris; sed liquor fatuus, innocuus, concurrensque viarum socius: ideo namque unà cum cruore, per venas fertur: Non tamen est serum cruoris, nec bilis, nec urina; sed post lotii separationem, suam latex recipit determinationem, simul atque intra venarum lares assumtus est. Ac quodammodo extra catalogum excrementi adscribitur, dum tam facile vocanti; aut mandanti obtemperat Archeo. Desunt enim latici sal, tinctura lotii, & bilis fictus amaror. Renes namque emulgent salsum lotium; quod jam vel in Mesenterio salem sibi adscivit. Alioqui si quis tenuem & pernoctatam cerevisiam jejunus potet (ut Anglorum est mos) mirum quam subitò, sæpe & affatim mejat. Id est, per stomachum, Mesenterium & jecur transvolet.

30. Habet quoque carnosa pellis, sive membrana, proprietatem attrahendi laticem, ut se, subjectamque intra se supellectilem eluat, multus idcirco sudor confestim sitim propagat. Hincque etiam vulnera synoniæ, sive aquæ glarealis incredibilem sæpe copiam effundunt, quasi latex aptaret eluere conceptam in dolente, maléque curato vulnere noxam. Corporis nimirum extima vestis, sua proprietate, sponteque, sudorem laticemque allicit: ut cum loturæ instar esse debeat, calcar vocationis suæ à pelle recipiat. Cujus tractionis lenocinio, ipsa pellis facilè axungia repletur.

31 Cum

31. Cum ergo latex pluribus destinetur usibus, & officiis, sequitur etiam eundem exorbitantem, totidem & plurium adhuc morborum causam fieri occasionalem. Salsuginem nempe, acredinem, ac putridi commistiones ab internarum partium sordibus infectas suscipit, multasque ideo ulcerum & exiturarum diversitates tolerat. Prout & in pelle suas atque varias prurigines excitat.

32. Errant itaque Scholæ inscitia laticis, quæ hos defectus in jecur insons referunt, ejusque intemperiem incusant, suisque stoliditatis pharmacis insons hepar lædunt. Nec advertunt, quod unica ovis totum gregem scabie infectet, absque jecoris labe ulla. Quodque abstersisse manum linteo, quo scabiosus est usus, scabiem propaget, circa jecoris contagium aut defectum ullum. Quapropter ista Scholarum inscitia, cruorem & hepar ut rea caloris agitant, imo & innocuum cruorem, ideo cum vitæ occurtatione prodigaliter, ac repetitim, sed frustrato eventu effundunt.

33. Sin vero latex intus aliquid ponticum, acidula salsedinis myria infectum reperit, vel cum occulto virulenti fermenti contagio obpignoratum: jam ulcera cacoëthica varia emergunt, ac cauteria ad divertendos catarrhos, falso invenit. Synonia autem tam largo imbre pluit sæpe, quod si cruor vel humor alimentarius, sive spermaticus ros eandem causarent, paucis certe horis homo cruoris penuriosus intercideret necessariò. Adeoque stupore abundantiæ illius neglecto, quia laticem nescivere, alio suas nænias falsaque auxilia deportarunt. Saniem ergo vel ichor ulceris nescivit Galenus, an ad pituitam, vel ad bilem referret.

34. Non mirum est autem, laticem in alienam imperii sobolem transsumtum, varias ulcerum excitare catervas: dum cruor diversis serpentum ictibus, morborumque transplantationibus lacessitus, in tam numerosam varietatem exorbitat.

35. Relinquo autem Paracelso suos fontes salinos microcosmicos, suæque indulgeo libertati lubens, etsi laticem ignoret cum Scholis.

36. Latex itaque facile alienam intus qualitatem combibit. Hinc in hydrope, multa sitis, etiam à potu frequenti. Non enim liquoris penuria; sed salsuginis confectione, sitis fit.

37. Mali quoque sudores sunto, si particulares. Nam quod membra singulariter laticem in auxilium vocent, à malo est. Duo ergo præcipue hic adhuc spectantur, quod latex non tam sua feratur sponte, quam vocatus à superficie, cui destinatus alioqui opitulandæ: tum etiam quod illarum partium sudores earundem defectum testentur. Quapropter injecta stragula sudorem promovent, quia externè adhibita opera vocatur. Atque ideo non raró frustra propinantur sudorifera, & tegmina multiplicantur: quia tractrix laticis foris languet.

38. Quod si latex abundet, nec à pelle alliciatur, quia aliena labe est inquinatus, ad partes decumbit, & indolentes tumores excitat, si non etiam qualitate sit molestus. In quibus tam balnea quam cauteria subindè opem dedere: non quod tam causam effectricem, quam productum, id est, laticem minuant. Adeoque remedium palliativum & ad posterius applicatum est.

39. Denique tota mali scaturigo hujus, in insons caput humanum, in catarrhos depluos è capite relegata fuit. Cujus causam si erraverint, consequenter debuere & in remediis aberrasse. Memini namque incipientem plevritidem, copioso sudore mox desiisse. Quale est diaphoreticum, è floribus papaveris erratici, stercore caballi, succo bellidis, ac similium adjutorio prolectus sudor.

40. Postremo etiam notavi glandulas insignes, subter axillam, in inguine, & ponè aures, itemque in ductu urinæ prope vesicam, ac circa duodenum intestinum, & innumeros pene alias, ad cujuslibet venæ bifurcationem suppositas. Quarum unicum usum, Scholæ jubent esse: ne vasa scilicet lacerationi sint obnoxia. At sane in nominato usu error manifestus adest. Nam frustrà post aures, glaudulæ insignes essent, ubi nullus est timor lacerationis, ut neque intus: quin etiam ipsa carnosa membrana non distenditur, adeoque non potuere nisi frustra, evanido usu atque fine, glandulæ ibidem apponi. Id est, erravit naturæ arbiter in usu glandularum: vel errant Scholæ. Cum nusquam

præfatis locis, quibus glandulæ sitæ sunt, vasa ab invicem abscedere possunt, Meliusque ac commodius rupturam vasis tenue ligamentum, quam lacerabilis teneraque glandula præservasset.

41. Ego ubique animadverto perpetuam Scholarum indagandæ veritatis incuriam. Non enim animadvertunt, glandulas præfatas non esse nisi ad emunctionem laticis è venis, ut sudores in habitum corporis dispergant.

42. Quod in lingua oculariter est manifestũ: ubi glandulæ salivam efficiunt, atque ideò laticem alliciunt. Subter axillas, & in inguine verò sudores proferunt. Non autem lacerationi vasorum prævident. Prius nempe officium est quotidianum. Alterum vero, non nisi insolens, rarum, atque potius ridiculum, Restagnans nempe latex, venas gravat, oppressione, eodemque si liberentur, Archeus velut respirans, novas sibi vires insperato resumit.

43. Itaque laticis ignorantia, cauteria invenit & sustinuit, Catarrhos finxit, atque inconcinna remedia sive præsidia universalia somniari fecit. Nil enim solidi, adversus morbos pensitatum. Utpote ostendam suo loco, morborum initia adhuc hodie incognita latere: ideoque & remedia esse vana tentamina, nec certi quicquam continentia, nisi specifica proprietate certis morbis dotata sint. Alioquin incertitudo conjecturalis, sibi subterfugia parabit, medentesque credulitas ægrorum munivit. Quod quidem remedium, etsi morbo diceretur appropriatum non quemlibet juvet. Imo nec purgantia, tametsi indubie alvum solverent, solari ægros propter diversitatem complexionum, humorumque fictorum pertinaciam. Supponunt enim talem videlicet ex humoribus peccare, spectantque postmodum per solutiva eductum: attamen cernunt nil de morbi feritate remissum. Ergo cum deberent ignorantiam in humoribus & purgantibus fundatam agnoscere, reflectunt sese ad varietatem complexionum, & intemperierum incertam ignotamque differentiam.

44. Quæ sanè si æquo spectentur animo, non alio terminabuntur fine, quam in plenam principiorum medendi hactenus cognitionem, inscitiam, & eversionem. Quapropter medentes adhortor, & exoro suppliciter, tempestivè addiscant Medicinæ inaudita exordia, themata, & axiomata insueta.

45. Quapropter hoc loco parum divagari opportunum censui. Etenim ut Atrophiam vidi occasionaliter è latice sustentatam, ita & pinguedo, sive obesitas me spectante, unico bimestri, per potum diureticum, loco cerevisiæ summum abacta est. Pharmaca autem peregrina chinæ, zarzæ, guajaci &c quod laticem per sudores profunderent, ficto mentitoque titulo, exsiccantium nomen acquisivere.

46. Enimvero jam ante demonstravi, omne corpus visibile, quodque elementorum mistura conflatum creditur, fieri materialiter ex solo aquæ elemento, quod primordialiter in rebus constitutis, cunctis, se habet per modum laticis, quodque & hic supposuisse, tanquam semel sat probatum, sat est Dein axioma Philosophiæ habet: Quod corpora non mutentur in invicem, nisi prius reducta sint in primam sui & sequacem materiam. Id enim quantumvis applicari velint metallicis transmutationibus, attamen ex sublunaribus quorumvis notatis transmutationibus, est desumtum. Non tamen, quod velint corpora, in primam materiam Aristotelis, imo nec etiam in primam elementorum separationem, esse reducenda, (nec enim cibos in sua elementa putant remeare debere, ut inde cruor fiat: sed volunt corpus transmutandum in proximam sui materiam, seu prioris vitæ subjectum retrocedere debere, antequam de transmutationis acquirendæ termino spem fixerit. Quorsum certum esto, cibos atque potum in stomacho assumere naturam chyli, cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. Destrui quidem pristinam ciborum materiam, & approximari ad materiam latici, sive elemento aquæ viciniorem: satagente nimirum ad hoc fermento specifico stomachi, non secus atque fermentum hepatis chylum in cruorem transmutat, cujusque comes ac socius, non item pars, est latex. Fermentorum autem in natura adeo discrepantia atque singularia dona existunt, ut quædam viventia ex sola aqua sibi faciant cruorem, carnem, &c.

imo

imo & oleosam axungiam. In Sulmonis namque stomacho, nunquam repertum edulum ajunt piscatores. Sunt præterea animalcula aquatica in aquis salsis, quibus vix aliquid innascitur, quæ semen quoddam potatæ à se aquæ communicant, undè sibi suum corpusculum augent, & sustentant. Adeò ut aliis piscibus hujusmodi animalcula edentibus detur, ingeneratum aquis semen, ad vitam transgressum, & ad vitam mediam participatam deductum. Animacula autem, quæ ex sola aqua, immediatè sibi cruorem, totamque sui supellectilem patrant, exemplum habent in omni propemodum vegetabili: præsertim in saxosis, arenosisque montibus, procul ab hominum stercoratione semotis, in quibus forte 60 species resinificarum arborum notantur, ex sola aqua pluvia, niveque, sive Lessas saxosi odoris, ex pleno nutriuntur, & adolescunt in summam altitudinem arbores adeò pingues, quod suffocarentur, nisi eandem effuderint circumcirca. Fermentum stomachi in homine facilius cibos in chylum, quam illorum pinguedines transmutat, eo, quod pinguedo remotior sit à latice, sive prima materia, quam sit cibus.

47. Quæ digestio transmutationis in succos aquosos, eo huc adducta est, quò constet, laticem facilè concepto in nobis peregrino semine, membrorumque fermento, transmutari in alienam prolem. Adeoque è latice, omnium proxime transplantari in mucum excrementosum, jam supra ostendi, ubi memini, à potu æstivo affatim sumto, sputum (quod arida sub siti deficiebat) statim post secreari mucilaginosum. Hæc est nova laticis historia, ad Tractatum de Catarrhis referenda, eò quod illius ignorantia, Catarrhis conceptis, singularem confirmationem dederit, ut & concipiendis dedit temeritates.

CAUTERIUM.

1. *Cauterium nil nisi vulnus permanens.*
2. *Cauterii igne facti nulla prærogativa.*
3. *Nomen Fontanella, impostorium.*
4. *Quæ Deus integra vidit bona, à Scholis laudantur lacera.*
5. *Pollicita Cauteria, puerilia.*
6. *Catarrhi negatio, negat Cauterii usum.*
7. *Ridicula tutandis Cauteriis necessaria.*
8. *Thesis Scholarum ostenditur absurda, & impossibilis.*
9. *Quid purgetur per Cauteria.*
10. *Conclusiones nomen contra Cauteriorum statuta.*
11. *Stulta in Cauterio desideria.*
12. *Cauteria quibus noceant.*
13. *Scholarum indistinctio.*
14. *Scopus sive finis Cauterii cessat.*
15. *Mundum per Cauteria circumvenere.*
16. *Cauterio non esse communionem cum Cerebro.*
17. *Absurda, ad doctrinam de Cauteriis consequentia.*
18. *Vnicus Scholarum asylus.*
19. *Responsiones.*
20. *Adiguntur Cauteria in scopulos.*
21. *Quid respondeant Scholæ in difficultatibus positæ.*
22. *Multiplicatio, electioque Cauterii, quo ausu surrexerit.*
23. *Histrionicæ aliquot Scholarum nugæ.*
24. *Podagra Medentum ludibrium.*
25. *Stulta Cauteria.*
26. *Frustranea in suis desperatis.*
27. *Nondum à Scholis statutum, quibus casibus juvent Cauteria.*
28. *Casus in quo Cauterium prodest.*
29. *Crudele atque putidum Cauterii remedium, ut antevertatur.*
30. *Cauterium Medico indignum.*

Catarrhi invenerunt Cauteria. Illis ergò de medio sublatis, horum Tractatus videretur frustraneus, nisi initiandis hæc scriberem, diffidens eruditis quicquam profutura mea studia. Quare Cauterii fines, & effectum declarare statui: Cauteria itaque inprimis fiunt igne, ferro candenti, corrosivo caustico, imò ipsa novacula, vel forcipe, aliquid abscindendo. Sat: modo carnosa membrana pertundatur vulnere.

2. Alii verò præferunt vulnus igne, vel caustico paratum illi, quod scindendo potuit: eo quod actuali calore, & siccitate, fluxum humorum melius præpediri putent. Quasi unico momento, ignis ureret aliquid, præter ipsam escharam, aliudve exsiccaret, quod postmodum fluiturum ad vulnus fingunt.

3. Utrobique scilicet in Scholis, magni fiunt somnia. Quippè Fontanella, (sic enim vulnus cauterizatum vocant, ut quasi per fontem morbos exhauriri vulgus credat:) nil juvat, priusquam demta sit eschara, ablatoque prius caloris & siccitatis vestigio: eo quod Cauterii institutio pro objecto habet excretionem, quæ non ante escharæ decidentiam incipit: minusque semper exhalare possit trans escharam, quam alioqui sanam per pellem. Perindè ergo posteriores censuerunt, quomodocunque Fontanella facta fuerit, modo continuum diviserint, & divisum custodiverint.

4. Quod enim Deus fecit integrum, ut esset optimum Scholis videtur melius fore, si vulneratum servetur. Vulnerari ergo sæpe, vulneraque aperta custodivisse, ad Scholarum sanitatem confert. Mirum sane, quod vulnerari, non transtulerint ad præcepta tuendæ sanitatis, prout nimirum Cauteria, sive vulnera constantia eo sunt relata. Inter vulnerari autem, aut uri, tantum intercedit sanguinis emissio: quæ illo titulo præminere in Scholis deberet, nisi phlebotomiæ fraus se manifestaret.

5. Cauterium esse novum emunctorium, per quod medentes queunt naturam pro lubitu coërcere, ad se exonerandum; non quidem qua fingunt aliàs per Catarrhos defluere, seque exonerare, aut quaquaversus; sed dumtaxat per factum foramen: id est, citant Catarrhos, ut personaliter compareant in loco, ad lubitum Medentis. Lepidè sanè, si æque vere. Attamen hæc prodigia in tantum profecere, ut pueris etiam ante trimatum jam Cauteria fiant. Ast ego, inprimis semper in Cauterio intuitus sum implicitam blasphemiam, qua Creatorem insufficientiæ in condendis emunctoriis palàm accusant. Etenim supra mille fontanellas incarnari jussi, cujus hactenus, quod sciam, neminem pœnituit. Denique consideravi, puerilem Medentum præsumtionem, quod naturam suis illorum jussibus auscultaturam sibi seriò persuadeant: etiam supposito defluxu & procubitu humorum, quem jubent, longè absurdissimum.

6. Ad fundamentum autem meum sat sit, quod nempe nulla sit missio, aut spontanea defluxio Catarrhi. Quo negativo subsistente, vanum fit fundamentum Cauteriorum.

7. Docent namque Scholæ, per fontanellas elici malos, imo exitiales humores, qui alioquin aliò vel mitterentur, vel spontè defluerent. Belle sane, quod natura laxo freno exspectet arbitrium Medentis, & apertionem cutis, ut isthac sarcinam deponat, quam alias innobilius membrum declinaret. Quasi mittens natura minaretur, nisi carnosam membranam, ubi vobis visum fuerit, mihi vulnere apertam sustinueritis, ut per revulsionem me à furore placaveritis, & à conceptu dimissionis avertatis, væ vobis: nam quod aliàs subter cutim expurgarem, ad nobile membrum, in vindictam retrotraham.

8. Sed sodes, quo centro, quave fontis scaturigine, malus ille humor paratur? An in jecore, humorum quatuor (ut volunt) officina? At sanè difficilis, longa, & salebrosa via, ut malus iste humor à jecore per venam cavam, adeoque per cor, ad extremam brachii, cruris, vel cervicis pellem deferatur, cruorem non incontaminans, sed ipse malus humor sincerus. Crudele sanè emunctorium, quod trans fontem vitæ malum humorem ducit. Adeoque crudelis Medicus, atque Scholæ crudeliores, quæ noxium humorem per cor deferri jubent. Quod si verò adhuc hodie ignotus malus humor fontem habeat cerebrum: Ubi quæso? An quavis capitis sentina malus ille humor nascitur! an in sinibus? vel in pelvi? non quidem inprimis in uteribus cerebri sine præsentaneo necis metu, quotidiana maligni humoris illius fiet collectio, & nidus. Sin vero in pelvi fiat malus, qui anteà bonus fuerat; jam per nares, atque palatum sponte solita defluet, nec egebit Cauterio. Aut quis ille Corruptor, qui aliqua capitis parte, humorem anteà bonum studio vitiet, ut jam inde deferat malignum, ad partem aliquam intercutaneam, quam Medicus

feriri

feriri jussit? Quam obediens enim ille, qui malus humor (mortuum nimirum jam excrementum,) se aliò torqueri & mitti patietur, qui aliàs, non amplius sollicitus de vitæ œconomia, solo sui pondere situum legi paret? Quod autem malus humor, per cauterium emungendus, non sit vapor à stomacho in caput, per cerebrum, menynges, & cranium translatus, collectusque, & inde dimissus inter musculos externos & cutim: id antè de Catarrhis peremtoriè explosum est. Denique iis concessis, etiam careret essentia, & etymo humoris, per consequens etiam mali humoris, pituitæ scilicet unius è quatuor: nam quicquid semel vapore tenus à stomacho elevatum esset, & in guttas concrevisset, nec spissum est, nec tenax, nec unus amplius de quatuor humoribus factis in hepate, sed esset liquor posthumus stillatitius. Quapropter si humor malus, Cauterii causa finalis, non generetur in hepate, cerebro, aut stomacho, quæ tandem erit officina malorum humorum pro catarrhis? quævè pars mittens, & excelsa, unde ad Cauterium declivius ferantur.

9. Etenim in tanta nugarum angustia coguntur Scholæ fateri, non malum aliquem humorem dimitti ad foramen Cauterii; sed cruorem degenerare in ipso vulnere, labrisque male dispositis. Nam & hoc vulneribus, quibus deficit balsamus, geniale est cunctis.

10. Profectò si Scholæ Aphorismum examinent, *Dum pus fit, major dolor, labor, & febris, quàm facto pure*: cognoscerent, pus produci materialiter ex sanguine, per laborem facultatum, ac consequenter in fontanella, iisdem finibus pus optari. Quo stante, 1. labitur thesis, supponens, per Cauteria deduci malos humores. 2. Puris in vulnere facti eductionem, non esse è centro corporis. 3. Non esse defluí Catarrhi excrementum. 4. Cauteria non purgare malos humores, quæ bonum cruorem in excrementum, cum labore digestivæ facultatis præparant. 5. Cauteria nequicquam facere ad præcautionem maligni humoris, qui topicè fit in ipsis labris vulneris. 6. Pus & saniem, foramine ulceris, non posse retrocedere, ac labi in partem nobilem, multoque minus, cruorem bonum, unde pus fit. 7. Si cruor sit humor malus, antequam ad fontanellam deveniat; natura destinat ergo de cruoris massa, malum aliquem, ad sauciam dumtaxat partem, ut eam nutriat, vel hoc ipsi est ordinarium, in partibus singulis: Jam tota natura vitio laborat fatuitatis. 8. Stultum esse, quod multum puris fecisse, sit bene Cauterium purgasse. Cum istud pus, dicat boni cruoris corruptionem. Adeoque dum homo male valet, fontanella, loco puris, plorat ichor. 9. Si ergo Cauterium faceret ad malorum humorum evacuationem, oporteret melius se habere hominem, dum ichor fluit, quam dum pus fit: quod in thesi est falsum. Hinc ergo rectè infertur, non selectum malum humorem, aut excrementum perniciosum, quod alioquin aliò decideret, evacuari per fontanellam; sed totum istud, sive pus sit, sive tenue virus, nil aliud esse, quam merum cruorem alendæ parti cauterizatæ deputatum, ibidemque vitio partis corruptum: adeoque corruptionem sui, metiri bonitatem, & malignitatem digestionis, in loco fontanellæ. Atque proindè dum Archeus totalis, quoquo modo laborat, major quoque infirmitas digestionis est in fontanella, viciniusque pus est putredini. Et hactenus fontanella, propter potentiorem solito digestionis læsionem ichor plorat.

11. Scholarum ergò optatus est, ut de cruore innocuo, pus fiat plurimum & album. Idque vocant bene purgasse, si plurimum cruoris corrumpatur in ultima digestione. Quod si rectè consideretur; jam palam fiet, Cauterium non imprimi ad expurgationem maligni humoris, nec exsistere humorem malum; sed dumtaxat ad abundantiam sanguinis diminuendam. Adeoque intuitu solius Plethoræ.

12. Unde consequens, non convenire adolescentibus, non remaciatis, non morbo aliquo depressis: ut neque ordinatè viventibus, minimeque omnium, abstemiis religiosis.

13. At nondum distinxerunt, an pus in fontanella sit solius cruoris, sive unius de quatuor fictis? an verò, ex commistione quatuor?

Si

Si prius sit verum, tunc pus non esset ex humore malo, sed ex optimo de quatuor humoribus, adeoque frustranea erit fontanella, atque optimum pus, sive effectus fontanellæ, erit pessimum, cum non esset nisi optimi corruptivum. Quod si malint commentari: quod scilicet cruor non sit ante malus, sed fiat malus, dum à tribus sociis secernitur: Saltem tres residui, in ista secretione, erunt cruore adhuc deteriores, & in omnem eventum, non nisi malo fine, fiet fontanella, ut bonum & insontem cruorem corrumperet.

14. Sin verò velint ex quatuor commistis humoribus pus fieri: Ergo Cauterium errat in fine, cum non ad expurgandos humores nocuos, sed ad corrumpendum bonos, sibi à natura non errante, in alimentum dietim missos, Cauterium valeat. Denique, non poterit Cauterium censeri institutum, ad Catarrhi præcautionem: vel alias Catarrhi materia non esset vapor, non etiam pituitæ; sed ipse cruor, quem fontanella in se corrumpit. Pus namque non è pituita; sed de solo fit cruore, ut sat in Scholis edoctum est. Itaque per essentiam puris, benè indagatam, in materia & efficiente, cessant fines Cauteriorum, Catarrhorum, & humorum malorum expurgationes.

15. Enimverò sublato quovis symptomate vulnerum, in Cauteriis, & supposita valetudine, necesse est, quod continui solutio in fontanella pus proferat, idque non defluat aliunde, sed in ipsa sit parte generatum. Archeus quoque, proportionaliter tantundem quotidie cruoris partibus dispensat, quanto pro sui nutritione opus habent. Ergo pus est cruor vitiatus in illa parte qua vulnus est, effectusque vitiatæ ibidem digestionis. Vitiasse ergo partium integritatem, continuitatem, atque digestionem, cruorem denique in pus convertisse, dipsum est in Scholis reputatum, Catarrhis obviam ivisse: sive à capite (undè omnes Catarrhos originaliter petunt,) humorem excrementosum (qui alioquin ad partem nobilem comminatus erat decumbere, per foramen Cauterii extraxisse: sive interim capiti, cum parte vulnerata sit consensus, vel non: perindè enim est, modo cutis saucia detineatur, sive humor ille excrementosus, sit cruor, sivè pus fiat, vel sanies; perindè, modò per trita vocabula Catarrhi, præcautionis, derivationis, revulsionis, & fontanellæ mundo sit circumventum. Contueor enim hornotinum infantulum, jam dentientem ac pati febrim, spumam oris, atque indesinentem salivam: ac tandem adesse tormina, & secessus ex viridi-flaventibus. Saltem dens ille est capitis pars: quapropter diarrhoea erit Catarrhus capitis. As quis est dentis erupturi, vel tumidæ gingivæ consensus cum intestino? quæve potestas ejus gignendi, immittendi Catarrhi, è stomacho infantuli ad caput? atque indè in Ileon? quo jure stillatus è stomacho vapor, fiet æruginosa bilis in capite? fortenè ab vitæ initio jam bilis officina migravit ad caput? An Cauterium posset (si infans esset tolerando,) diarrhoeam porraceam in se assugere? paucisque puris guttulis compensare aliquot librarum bilem porraceam? Cur fabricat infantuli stomachus Catarrhum, propter dentis dolorem? Cur mittitur in intestinum, & non ad dentem dolentem? An nondum cernit lector, diarrhoeam non esse Catarrhum? Sed indignatum Archeum ubilibet, in intestino promtum esse, ad transmutandum alimentarium cremorem in excrementa, quæ à Scholis putantur bilis, pituita? &c. Si itaque diarrhoea non sit Catarrhus possitque Archeus indignatus transmutare quidlibet in infestum liquorem, si modo gingiva affligatur; annon poterit quaqua versus se exonerare per statuta emunctoria? nec præstolari apertam pellem caustico.

16. Ah crudelis hebetudo ferocire Scholas fecit in mortales sibi agnatos! Neque enim considerant, quod in mulieribus, & obesulis carnosa membrana sit circa ordinaria loca Cauterii, mera axungia ad duorum saltem digitorũ spissitudinem, quibus tamen personis frequentiora, magisque proficua, persuadentur Cauteria. Quare etiam vix in medietate axungiæ fundus fontanellæ erit. Non est ergò via, quà è cerebro, vel inter cranium, & cutim, ruat malus, Catarrhi proscriptus humor fictitius, per medium adipis.

17. Sed quis demum humor ille solitarius, suo

suo qui peccato à parte mittente proscriptus, per axungiæ substantiam, impermistus descendens, in pus degenerat? Si sit exhalatio vaporum è stomacho, cur non erit frequentior junioribus, & calidis stomachis, quam debilibus, senibus & frigidis? Quo pacto aqua ista, è vapore stillatitia, formam puris induet? Quomodo per cerebrum, menynges, & cranium, festinabit invenire factum foramen à cauterio, ut isthac tantum defluat, & purgetur? Cur centies non prius in auras vapor evolat, antequam ad locum cauterio lubenti designatum pertingat? Quomodo aqua scandens à stomacho, jam erit cruor, & puris mater? Quomodo cruor (materia puris, juxta Galenum) erit Catarrhi materia? Quare Cruor redigendus in seriem malorum humorum, qui nondum contaminatus, à natura dispensatur ad locum vulneratum? Quare, facto vulnere, cessabit natura damnatam materiam, per & in loca sibi consueta, deturbare? An enim aperta, ad medentis lubitum, cute, fiet dein viarum nescia? An forte laboravit tantum, ut exitum alicubi reperiret? eoque jam facto, deinceps in obsequium vulnerantis veniet? Itaque falsa sunt hæc quatuor nempè, pus esse materiam Catarrhi: Catarrhum esse materialiter è stomachi vapore: Per fontanellam excerni materiam catarrhosam; hancque in partem nobilem diverti, nisi per foramen revellatur aliò.

18. Unum saltem Scholæ habent aufugium, nimirum, quod Cauteria, in morbis chronicis, itemque in pinguioribus, & plethoricis, non raro profuerint. Ergo necesse est, malum saltem humorem, facto vulnere purgari, corpusque exonerari.

19. Cui subterfugio dico: Materiam Catarrhi, essentiam, modum, vias derivationis, & affectum, itemque malum humorem, & fines Cauterii, ficta esse somnia, turpis ignaviæ & ignorantiæ vela. Adeoque eventuum exempla, non sat esse destruendis apicibus veritatis.

20. Quid si cauteria juverint quandoque: id saltem non è radice & essentia Catarrhi, in se nulli penitus: ergo si profuerint, fateantur Scholæ, prodesse Cauteria à mediis, & finibus, sibi ignotis: seque conjecturale remedium, incertum, & per acidens, tanto encomio extollere. Etenim admiratæ merito sunt, Cauteria profuisse ab eventu: Si enim aliquis affectus, sponte, vel dierum mox maturitate, cessurus perierit; An proin jus sibi natum autumant, ducentos miserè torquendi frustra, si uni per accidens cauterium non fuerit infaustum.

21. Quidsi in adversum historiæ multorum conferantur, quibus Cauteria male cesserunt: confestim ajunt, non sumus Empyrici, nec exemplis movemur. Rationales enim sunt Scholæ, nituntur que præterea Veterum authoritatibus. Idque sic alte intonant, quoties rationibus destitutæ, & experientiis convictæ, desinunt esse Domini expertissimi, nec per contrarias suis experientias, flecti volunt. Ad rationes autem anteriorum confugiunt, quas luridas, ignavas, falsas, & primo vestibulo cespitantes, ostendi.

22. Siquidem cum deprehendissent Scholæ, aliquos forte fortuna sensisse juvamẽ post Cauterium, mox seton, sive funis per cervicis pellẽ traductus utrimque, creditur ophthalmiæ, lippitudini, imò ipsis catarrhactis, & vitiatæ digestionis oculorum remedium. Cauterium in opposito crure, creditum est dolori Ischiadico medela.

23. Tentarunt varia Cauteria, fabrique ferrarii longam fecere supellectilem, ustiones etiã Arabicas, (stercore nimirum non nisi hircino, frixato in sartagine,) in pollice pedum eminus, ischiadicis, & arthriticis instituerunt. Histrionicas nimirum medendo ubique nugas, & somnia pro veritate venum dedere.

24. Sed admiratæ tandem Scholæ, quod unica Arthritis Catarrhis deputata, riserit cuncta illarum theoremata, & Cauteria. Videlicet falsum ostenderit, quod Podagra defluente fieret Catarrho, quodque Cauterium esset irritum commentum, derivationis & revulsionis pro humore decumbente.

25. Delira quoque Cauteria in tabe, defectibus pulmonis, capitis, oculorum, renum, Catarrhosis nempe defectibus inanibus, adeoque lanienam, cum impostura magis admiror, quàm vana tentamina æmulor.

26. Sic namque in epilepticis, citra spem sanatio-

nationis, Patavini, Hetrusci, & Montispessulani, candens ferrum usq; ad cranii suturam adigunt, promittuntq; fumos epilepticos, è cerebro isthac cessuros, non ut paroxysmi durationem saltem minuerent; verum ut sæpe de cætero suspenderent. Sed hæc ægri tolerant, spe surda valetudinis: at sine exemplo. Nec semel expendunt, somniatos halitus non afficere cerebrum, defectu exitus; sed vice versa, morbi tempestatem causæ concitent, antequam ad comarum cutim pervenire queant. Quapropter luridam & vanam esse cauterii operam & opem, quæ inchoat à posteriori, sanandis morbis.

27. Nondum enim à Scholis determinatum, quibus affectibus Cauteria conveniant, eò quod raro, & per accidens tantum juvent, adeoque quod impossibile sit, stantibus hypothesibus suis, Cauteria fore proficua, idcirco etiam rationes, modos, media atque scopos Cauteriorum, invenire.

28. Cæterum posthabitis Scholarum decretis, de Catarrho & Cauterio, facilè quoq; inveniri potest casus, quo Cauteria juvent. Enimverò propter innovationes cruoris necessarias, singulis lunæ stationibus (prout de lunari tributo alibi: videlicet quicquid de veteri cruore, supra præcedentis lunæ periodum, abundanti, fuerit residuum; id totum vel in adipem, vel in excrementum ultimæ digestionis facessere debere. Quod quia per Cauterium, supra quotidianam Diaphæresin dissipatur, & educitur, idcircò corpora obesa, edacia, plethorica, & sedentaria, juvamen subinde à Cauterio sentiunt, & non alia: Eò quod cruoris massa, versus justum pondus & proportionem requisitam dematur: cujus abundantia alioquin Archeum, partes, harumque digestiones, & distributiones, onerat, & aggravat. Hactenus namque præcavetur mali instantis formido.

29. Totum ergo Cauterii speratum beneficium, situm est in contemperatione abundantiæ cruoris, per hujus quotidianam atque minutulam diminutionem. Crudele aliàs, & putidum Cauterii remedium, quod exercitio, justa parcimonia, vitæque temperamento, anteverti facile potest. Quicquid parcior victus mederi nequit, non speretur per Cauterium levamen adferri. Eadem namque, quæ ad vitæ sanæ & longæ contemplationem faciunt, excusant Cauteria.

30. Palliativa saltem, semper est Cauterii medela, & tantum in aliquibus, hactenus nempe Scholis medicis indigna. Etenim dici solet, nisi continuetur fontanella semel impressa, metus grandioris mali incutitur. Sed mera Scholarum esto ignorantia, quæ Cauterium, in omnem eventum, non ad prius, sive ad causam, atque radicem morbi; sed ad posterius sive productum applicarunt. Quod nusquam fuit mederi ex condigno. Nescitum est ergo à Scholis adhuc, quibus thesibus, & morbis, cura hæc Cauteriorum palliativa valeat. Quia fortè fotuna, ac duce ignorantia, tentarunt omnia, tentantque modo. Sic ut alternatim jubeant, si non heic, non ibi, nec repetitum Cauterium juverit, nec multum puris & saniei effundatur: consultò claudantur Fontanellæ.

VOLUPE VIVENTIUM MORBUS ANTIQUITUS PUTATUS.

16. *Cur Podagra infestet parentum semen?*
17. *Cur procul à Corde incipiat.*
18. *Aciditas Podagræ nondum est in sui semine.*
19. *Quo pacto fermentetur illa aciditas?*
20. *Synonia quid?*
21. *Creta podagrica unde formetur?*
22. *Vnde, & quis affluxus ad loca Podagræ?*
23. *Juvantia & nocentia quos instruant?*
24. *Objecta in sanando.*
25. *Verum Podagræ remedium.*
26. *Repetitio dictorum.*
27. *Nomen gutta, fecit errorem in supposito sensationis.*
28. *Podagræ definitio.*
29. *Ortus & progressus ejus.*
30. *Depingitur à prima in vitam ultimam.*
31. *In quo decipiantur ægri.*
32. *Cauteria vana in Arthritide.*
33. *Nil materiale mitti, labi, aut dirigi, in loca Arthritica, quod humorosum sit.*
34. *Vana remedia Scholarum, tam Europæa, quam barbara.*
35. *Irridentur potus exsiccantes.*
36. *Propria temeritate succumbunt Scholæ, in Podagra, Tabe, Catarrhis, & Cauteriis.*
37. *De humido & sicco quædam primo vera.*
38. *De remediis Heteroclitis Podagræ, alibi.*

ARthritis, Articularis morbus, Podagræ nomine intellectus, ita Catarrhis tribuitur, quod multis Europæ nationibus vocetur Gutta, per Antonomasiam. Cui etymo adstipulantur ægri, operamque suam tantæ mortalium, cæcitati dedere: eo quod sibi videantur alicujus stillæ lapsus inter ossium connexus sentire. Scholæ enim; quæ universum docere præsumunt, ab indistincto vulgi sensu didicisse gaudent, simulque sine indagine euntes, catarrhosæ factæ sunt.

2. At cum jam totam Catarrhi fabulam everterim, detegam etiam errorem sensus vulgaris, in Podagra. Quod alias fieri non posse censui, nisi ab ovo Podagræ scenam exposuero. Podagra primis stetit seculis incognita, licet genus humanum vel à mundi incunabilis in omnem defflueret luxum. At sensim in hominum debilitatem crescente ærumna, primis saltem Scriptoribus tam fuit rara, quod illorum calamo vix digna censeretur. Magis vero deinceps invalescente mortalium carie, luxu maximè dissolutos, primum adorsa est. Hinc namq; Veneri Bacchoq; emancipatorum, lues credita, in nostros usque dies. Verumtamen cum jam operarios, & maxime abstemios Capuccinos, frequenter infestet, omen feci, mox passim florituram populariter Podagram, nisi nostri misertus Deus, hæreditariam partim, partimque acquisitam cladem anteverterit.

3. Denique & inde præauguratus sum, Podagram fore, quæ post Quartanam indicium latura sit, inter electos & putatitios Medicos. Nam dum semel radices jecit, non solum vitæ comes adsistit, sed in seros quandoque nepotes transfertur inexorabilis. Adeoq;, ut multipliciter propagationis suæ fæcunditatem in futurum erectura, Medicastros spernendos distinguet.

4. Multa enim sunt, quæ hæc morcorum Princeps, sibi servat singularia. Nam præter pervicaciam, non solum per parentum genituram, in aliquot generationes succedit, sed & insuper, in patientia exspectat triginta & amplius annos, antequam prodeat. Quin etiam Generans, nondum podagricus, suæ hæredem Podagræ sæpe constituit, eodem fere anno, quo pariens, post generationem, prima Podagræ initia passurus est. In parente ergo silens, nondumq; lues nata, generat ante seminis sui justam maturitatem quod aliis in natura seminibus denegatur: quasi humanæ naturæ labefactatus ager, sponte propria, Podagram jam gignat. Transeo, quod calculos, cretam calcemve, alienis à Duelech initiis, proferat, & monstrum petrosum extra solitum locum, & debitum, hominemque suis mutilatum membris, & truncum, à tam superba, structura in monstrum deformet.

5. Scholæ enim extra controversiam, Podagram defluxibus donant; at nondum definitũ ab illis, an Catarrhus ille à stomacho sublatus sit more aliorum, an vero à jecore, perangusta & impeditissima venarum receptacula, Catarrhus tam heteroclitus, deducatur per venas, non quidem recta, qua desinunt venarum oscula; sed insuetis, solique naturæ cognitis viis, inter arthrosim & ligamenta sistatur. Ego vero de fabulis parum sollicitus, utram-

que opinionem decertare sino. Pudendum est interim, causas morborum tantum problematicè disseruisse,& disputabiles reliquisse.

6. Interea certò scio,Podagram,sive per parentum semina labatur in hæredes, sive demum proprio vivendi errore contrahatur, unius & ejusdem speciei esse cum omni proprietate illam stipante. Nec referre quicquam,sive calida infestet, doleatque immensum, sive denique segnior mitiorque frigore censeatur. Siquidem ista sunt vexilla graduum, quibus materia insignitur; non autem variant ejus essentiam.

7. Scio tum etiam, atque didici inprimis, hæreditariam saltem Podagram non derivari è Catarrho: si in semine, hujusque constituto, per triginta annos insensilis latuit. Enimvero cum in semine, externi nil contineri queat, quin eo ipso fœcunditatem prolificationis amittat: certum esto,nil catarrhosi in semine permanere, nullique materiæ hostili ibi locum esse.

8. Ratum est ergo, in semine,nil præter characterem sigillumve rerum in constituto agendarum remanere: illudque sigillum ne quidem esse tanti,ut fertilitatem seminis excutiat, si inde morbus hæreditarius in filio aut nepote resurgere debeat. Denique, nec potest istud sigillum in semine fœtum monstrosa de formatione fœdare, quanquam alii seminum characteres, pro indole sua semen figurent. Quocirca, etsi Podagræ sigillum revera insit semini, dormit tamen, silet, latitatque, in decursu figurationis, ac tantisper, dum tandem nacta materiæ matutitatisque opportunitate sese explicet. Est ergo Podagræ character in semine, tanquam vita prima, cum determinatione silentii, ut dormiat usque in paroxysmum primum, velut hirundo tota hyeme, Virtus ergo formativa in semine, nondum defectum suum sentit: ob crimen materialis indispositionis. Character siquidem in semine,non natus est generare suam Podagram, ante sui maturitatem, quæ characteris maturitas subinde non nisi in nepote explicatur.

9. Equidem licet arcta sint humani seminis cum semine podagræ connubia,ut velut indissolubilem unitatem inposterum spondeant; attamen certum est, morbos non radici speciei adhærere, nisi cui à conditione creati insunt, (ut Epilepsia Alci, hirundinique: sed duntaxat initiis individualibus, quibus velut per accidens alligantur.

10. Ideo si catarrhosi nil, in semine Podagrico, actu insit: ergo neque etiam in Podagra inde oriunda. Cum effectus proprii suis semper causis respectum referre debeant. Denique si Podagra hæreditaria careat catarrho, ergo etiam quælibet alia. Cum unius rei in specie semper sint eadem specifica constitutiva initia.

11. Porrò si labefactans character ille podagricus tam insigniter domesticus sit semini, tam intimè ipsi socialis, tam patienter suspensus dormiens,totque annorum circuitibus ac tempestatum procellis ineluibilis, omninò necessum censui, eundem spiritui vitali copulari. Unde primum liquet, frustraneas cruoris & fictorum humorum putatas, subductiones,ut præcautioni Podagræ eatur obviam: quippe non est cruori character Podagræ ille commistus, at bene moderatori partium solidarum. Mutatur nimirum multoties cruor, totaque alimenti supellex,ante Podagræ hæreditariæ venturum adventum.

12. Pariter indè consequens est, si Podagræ Character, vel cum parentum semine translatus in fœtum, vel per inordinatas vitæ procellas adeptus, sit causa connexa, & efficiens Podagræ, adeoque sit is vera Podagra formalis: fabulosum esse, quicquid de Catarrhis guttisque commentum est. Dato namque absurdo, quod Catarrhus depluens faceret accessum Podagræ, saltem quicquid telorum in hunc morbum est retortum, id totum ad effectus productum posterius, sive fructum directum est; nil autem ad causæ succisionem. Atqui cum causæ veræ in Podagra, Scholis fuerint ignotæ, stabuntque ignotæ, quantisper deliria humorum prævaluerunt: necesse est,infaustas ac crudeles medelas hactenus in non visum scopum delibutas.

13. In digito namq; non est Podagra? at duntaxat pomum, sive fructus radicis. Ideoq; etsi digitū absciderís, non proinde Podagrā sanaveris. Hinc enim duo sequuntur: Prius quod Podagra immediate consistat in spiritu vitæ, neque ideò fructū Podagræ esse Podagrā, sive radicem ejus.

Alterum,

Alterum, quod Podagra non defluat materia liter, ſive, (ut volunt) humore tenus, catarrho pons ad juncturas.

14. Quapropter ſi progreſſum podagræ, in fieri eſſe explicuero, arbitror, ab ingeniis liberis, necdum ullo præjudicato contaminatis, aſſenſum iri. Principio etenim, poſtquam character podagricus ſeminalis eſt conſtitutus, (perinde nunc eſto, ſive à ſemine parentum inoleverit, ſeu demum vivendi ametria ſit comparatus:) neceſſe eſt eum, juxta legem fati, rerumque viciſſitudini parentium, habere præſcriptos durationis ſuæ limites, tam in emergendo, quàm in continuando. Dum itaque inſtat initium hujus motus podagrici, confeſtim ſpiritus vitalis, corruptivo characteri obtemperans cliens, induit aciditatem fermentalem, prorſus ſibi hoſtilem, atque nobis exoticam. Denique, prout aciditas omnis, tam in cruore, quam carne, demonſtrata eſt putrefactionis initium indiciumque continere: hinc fit, quod natura, perſentiens illam aciditatem in ſpiritu, quam concepit ex ſemine, ſive charactere podagrico, confeſtim excitet febrim ephemeram, ante Podagræ acceſſum.

15. Mox quoque loco, ſive utero proprio (ſcilicet ubi duo ſe ſimul oſſa contingunt,) perſentitur dolor: leviuſculus primum, deinde vero quaſi ardentis ſtillæ. Auctus, deinceps dolores, ardores, ac tandem ſæpe tumores excitat. Tum nempe conceptus in ſpiritu acor, ſpirituali fermentatione, activa nimirum alteratione, inquinat gluten ſpermaticum, quod inter ligamenta & oſſium congreſſum eſt. Jam ante demonſtravi, characterem podagricum indole ſua natum eſſe, inficere, & transferri cum ſemine, (prout nimirum Mercurius inficit os, atque dentes, ſaliva autem canis rabidi, cerebrum:) tanquam hoſpitio, in quo per longam ſæpe annorum ſeriem latitet. Quapropter vi ſymboli conſonum eſt, characterem podagricum, primordialiter reſpicere ſpermata. Veruntamen cum natura tota ſit ſexu anxia, & conſervandarum ſpecierum ſedula conſervatrix, atque ſalvatrix, peculiariter, quantum poteſt, proſpicit, ne character ille ſpeciem inficiat, neve in teſtes procumbant. Quocirca, non potuit ſaltem præcavere, ne pro ſua indole infectet immediatè liquorem ſpermati finitimum, quem Paracelſus ſynoniam vocat, ubertim inter ligamentorum capſulas, oſſiumque contactus effuſum.

16. At ſub illo momento concubitus, Podagræ character alioquin obdormiens in ſpiritu Arhceo ſub tanta libidinis agitatione excitatus, cum ſpiritu unà ſemini contemperatur, anomalo planè modo, quod natura, tum regendis habenis impotens, non potuit cohibere, quin venenum characteris, libidinoſum ſemen fermentaliter inficiat. Itaque cum regulariter ſemen, ſive character Podagræ ſpermatica contaminet: ideo quam promtiſſimè ſynoniam, quæ nuſquam ſolitaria occurrit, quam ubi duo oſſa ſe mutuo tangunt. Hinc locus ſive nidus Podagræ in articulis.

17. Quæ cùm jam conſtitutis cauſis ſuccedere debeant, ſaltem natura ſuæ conſervationis indiga, non ſinit characterizatum ſpiritum inficere ſynoniam, niſi procul diſſitis à corde oris. Hinc namque Podagræ, & Chiragræ nomen mutuatum. Sed tandem, ubi morbus vires acquiſivit eundo, & natura ſua amiſit; etiam propinquiora loca infeſtat Podagra.

18. Conceptus itaque Podagræ acor in ſpiritu, eſt potentialiter, atque in ſemine, abſque actuali acore. Prout nempe ſemen pyri, guſtum fructus non exhibet.

19. Dum verò tempus maturitatis inſtat, actuatur aciditas in ſpiritu, huncque contaminat, qui parvo ſpatio dein contaminat ſuo fermento ſynoniam. Non ſecus atq; odor teſtæ acidæ, paulo poſt, recens lac infuſum coagulat. Interim autem dum hæc intus contingunt, totus corporis Archeus in ſe alteratur. Norunt namque Podagrici plures, ſibi inſtantem acceſſum prædicere, ex mutato excremento, intra pedis digitos naſcente. Quod ſanè non defluxum tam humoris, quam ipſiſſimam ſudoris laticiſque alterationem prodit. Synonia ergo, ex quo ſemel acida devenit, non poteſt non dolores ciere. Quapropter majoris atque minoris aciditatis ergo, tantum diſtant

 Poda-

Podagræ dolores, calores, immanitates, proprietatesque.

20. Est autem Synonia, mucilago quædam pellucida, qualis vitulo mactato, amputatis pedibus, è tibiis stillat.

21. At mox concepta aciditate, Synonia grumescit, caseiformis, & opaca fit: adeoque & indè inepta redditur, ut juxta solitum tenorem sanitatis tota exhalet, absque capitis mortui residentia. Fitque hinc degener morbosus partus infelix nodorum mater. Suffert enim tum aquosarum partium difflationem, retentis ex opaca & indurata Synonia residuis. Hinc illa monstra, calx, & creta.

22. Est igitur acor ille, doloris causa, dolor vero, causa effluxus cruoris vicini, boni & insontis. Non est autem affluxus cruoris, defluxus è capite, aut jecinore, eo missus per ambages viarum intellectui impossibiles. Ac licet incautos sensus decipiat, videanturque sentire defluxum supernè; sensuum tamen dumtaxat sunt fallacia judicia, prout dolente dente, in totum capitis latus depluere videtur argumentum causæ dolenti. Non secus atque ad dolorem Paneritii, glans sub axilla apparet. Topico enim remedio, Odontalgia abit, vel eradicato cessat, & glans evanescit, ubi digitus dolore levatur.

23. Hæc est origo & radix Podagræ, hicque fiendi modus. Qui sanè per juvantia & nocentia confirmatur. Non sanè quod istud axioma approbem, in se pudendum, aut quod indè indicationes curativas desumi velim: sed quandoque admissi errores, errantes instruunt, judiciosos in charitate sapere volentes, sicut bona remedia bene operantes confirmant. Ideoque quicquid subtilem aciditatem in spiritu principiat, maturat, auget, aut promovet, illud etiam Podagræ accessus stimulat. Cujusmodi sunt vina alba, acidula, parum vini, multum aceti continentia, largius hausta; Itemque quæcunque sunt corruptiva laticis, ut Asparagus, &c. Pariter quoque, quæcunque acorem, è spiritu vitæ, ac latice, ante accessum demunt, introsumta, vel foris apposita, accessum amovent, antevertunt, vel præservant, saltem mitigant dolores, nodosque inhibent.

24. Ast in sanando Podagram, non est spectanda aciditas producta, (quæ fructus & posterioris vices habet,) sed meditandum est, quomodo è spiritu vitæ, character seminalis Podagræ sit abolendus. Quo alias perstite, nil actum est, electo Medico dignum.

25. Neque enim ad intima spiritus vitalis scrinia, quivis tabellarius accedit, nisi legatus amicus. Ideoque purgatio per Arcanum corallinum, Podagram in sui semine interimit. Non est autem Arcanum istud, color sive tinctura coralli, (ut rerum Chymicarum ignara turba, irridendo interpretatur:) quia appositiva verba Paracelsi, (quod de essentia auri est) aliud sonant. Non etiam auri color, sulfur aut tinctura, alvum subducunt; sed Arcanum hoc, est materia metallicum: colore, corallinum: sapore, melleum, & essentia aureum. Non quidem, quod unquam fuerit corpus malleabile; sed est auri horizon, inconclusum corpus, & fixum: cujus sulphur dulce est, & nostris constitutivis commistibile. In hoc sulfure enim, omnes vires Solis congregavit Omnipotens, cui soli omnis debetur honos & gloria. Qui me intelligit, rarus est; attamen scit, quod quæ de Podagra dixi, sint vera.

26. Verumtamen cum non sat dicatur, quod non sat intelligitur, juverit fortè, Podagræ ortum, & progressum in Epitomen repetivisse.

27. Queruntur inprimis Podagrici, se persentire humoris ardentis defluxum. Atqui, jam sat superque docui, nullum in natura unquam fuisse humorem nostrum, præter cruorem, laticem, & secundarium sive nutritium alimentum: ac præterea degener excrementum: nullumque horum defluere, multoque minus defluxum sentiri posse: Humorem nusquam nisi in Galenicis libris exsistentem. Ergo in supposito sensationis, necessarius error est.

28. Itaque Podagra est character morbidus, seminaliter in spiritu vitæ insertus, qui suæ maturitatis terminis fructum acidum fermentalem gignit, spermaticis partibus confermentabilem.

29. Non exsistit ergo podagra, in cruore, multoque minus in excrementis. Verùm Podagrici primum agitantur in præcordiis, & tam internas potuum atque ciborum, quam exter-

nas aëris vicissitudines sentiunt, imò & sæpe has futuras præsagiunt.

30. Quare patiuntur febriles motus primum, circa officinam spiritus vitalis, ac quidem paroxysmi initiis. Etenim primi motus è præcordiis ascendunt, sedem animæ sensitivæ adoriuntur. Conceptus namque in præcordiis character, Lunæ atque Mercurii typos explicat: atque deinde in corde perficitur. Formatus autem sive maturatus character, spiritum ibidem febrilem induit, quatenus inficit. Qui simul atque acorem symboli vitæ sive fermentalem concepit, motu febrili abigitur squallens, & ad loca destinata (crudi videlicet spermatis in synonia articulorum,) febriliter defertur. Spiritus, inquam, sic infectus, & non humor (quod notandum) synoniam in se transparens, cum aciditate fermenti coagulat in grumum opacum. Adeò ut præ ponticitatis conceptæ gradu, calores, dolores, tumoresque Podagræ distinguantur.

31. Laticem vero advocati doloris buccina, & per venas dimitti, ad eluendum, certum est, in Scholis confirmasse defluxionum errores, jecur accusatum, caputque immeritam luisse culpam, & sustulisse frustraneas mille medelas. Itaque non quod dolet, quodque tumet vel ardet, Podagra est; sed hujus sunt producta. Neque enim per pilam bombardæ, sublato pede ablata est Podagra, sive Arthritis; siquidem in sensatione, per organum sensus, fit tantum consensus partium. Quod fefellit ægros, & medentes, illis credentes. Nec interim descensum tumor arguit. Qui enim dolorem sequitur, illum præcedere deberet, si humoris descensus, sive tumor doloris causa esset. Adde, quod ardentissima Podagra absque tumore sit. Id enim in Odontalgia, in spina parti infixa, spectari solet, quod localis dolor mentiatur supernarum partium defluxiones. Sed quid hæc cum Catarrhi fabula commune habent?

32. E contra, persistunt Scholæ, Cauteria infligunt opposito latere, ut humorem defluentem in oppositum crus revellant, & per foramen emungant. Sed bona fide, quid Cauteria exsugunt: nil nisi pus & saniem. Hæc autem sunt vulneris fructus, cruoris degenerationes. Ergonè materia Podagræ pus est, aut sanies? aut ulceris purulenta sordes? An pus uspiam in cretam transmutatur? An pus absque corrosione quiescit? Somnium itaque suum Scholæ vendunt Tyroni: pus inter articulos descendere, aut esse aptum in cretam verti: at bene, corrodendo sibi aperturam facere. Magisque puerile est, quod purulentum aliquid, defluens in dexterum pedem, à scopo sibi instituto deflecteret, si in sinistro crure vulnus sit.

33. Quod si defluit, sponte propria decumbit, vel à mandante mittitur, & dirigitur. Transeo interim absurditates fiendi, & viarum, quas alibi eventilavi. Itemque humorum è cruore separatorum decubitum, jam antea cum ipsis humoribus, extra rerum naturam & spem relegavi, destinato libro. Inprimis nullam esse partem mandantem, mittentem, sagittantem, aut dirigentem, sat alibi confectum est. Sin autem sua sponte decumbat in latus sibi perpendiculare: certe dormienti non casurus humor, si totum corpus dormiat lecto plano, quoniam deest linea perpendiculi. Nec humor sui pondere labens, avocabitur ab instituto, licet in opposito crure foramen sit.

34. In Podagra ideo sanè irrisit natura vanas Medentum purgationes, extenuationes, venæ sectiones, scarificationes, thermas & cauteria, quæ viribus saltem detrahunt, vitamque abbreviant. Certum est enim, quod ruinam sibi procuratam præsentiens natura, atque formidans, non rarò præfata symptomata ejusmodi remedia mitigent; sed crudeliori mox dolore & nodorum atrocitate, persolvenda est pacatio illa. Ergò cuncta infausto tentata eventu hactenus. Instituunt denique sudores siccos, minore quidem vitæ jactura, at pari successuum infelicitate. Tandem, potus ex ultimo terrarum angulo, barbaro fundamento, propinant, dumque nostratia senserint irrita, saltem barbaris remediis humores (nunquam visos, nominatos, natosque) exsiccari spondent.

35. At cur hos potus, & in tabe propinant arida? nonnè ut defluum, & exorbitantem humorem cacochymum arefaciant? At primo satisfaciant quæstioni, an sit.

An

An decocta aquea sint exsiccando. Deinde doceant, quod hi potus, certo privilegio non exsiccabunt cruorem, ut neque humores, quos vocant secundarios. Sed solos tres alios somniatos, in cruore: vel demum sola excrementa pituitosa: denique quod non vitiabunt requisitam in cruore compositionem, & compositi symmetriam. Quod si hujusmodi decocta tantum exsiccent viscida & acria, saltem augebunt grumos & nodos, relicto austeritatis coagulo.

36. Quod si hæc faciant in catarrhis, quare non in Podagra? Aut si non in Podagra, quare etiam non in catarrhis? Si exsiccent pituitam inter articulos? cum in præcautionem Podagræ propinantur, quomodo pituitam labentem in venis, vel in via intercutanea, ad tophum, & nodos non constringent? Si tenax pituita, in tophos exsiccatur per decocta: nonne noxam in pulmoniacis auctura sunt? Ideoque cum scelere præscribuntur, & propinantur.

37. Si sicca imbibant humidum, saltem non video, quomodo humida exsiccabunt, potissimum ubi decocti potus semper perstet humidus. Denique, saltem humor catarrhosus, non posset non excrementum esse; at non considerarunt Scholæ, excrementosa non posse difflari sine capite mortuo, ut neque exsiccari. Aliàs docui enim, desiccationem esse dumtaxat caloris & frigoris. Quorum hoc, in aucto gradu, viventibus vix tolerabili, aquea convertit in Gas; illud verò in vaporem siccitantem, non esse qualitatem operativam, ut neque humiditatem: sed siccum combibere humidum, & viceversa, humidum, humectare, quatenus imbibitur. Exsiccatur verò humidum, non à siccitate; sed abscedente humido, per calorem, vel frigus absorpto. Scholæ in defluxibus calida vetant, vina prohibent, ptisanas suadent, adeoque mediis in aquis, nunc humectantibus, nuncque desiccantibus (ut ajunt) exsiccare nituntur; at nesciunt quid, quo modo, & medio, quia hactenus anonymus est humor, tantorum malorum author. Ego itaque nec motum, nec modum, nec media novi, quibus hujusmodi potus queant exsiccare, vera exsiccatione, multoque minus nocua tantum, præstentque minimum illorum, quæ Medentes pollicentur. Natura itaque spernit hæc Medentum somnia, irritaque semper fecit, facietque illorum promissa. Oro opt. Deum, ut ignoscat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, sed humana contraximus fragilitate. Timeo tamen, ne medentibus obveniat, quod cæteris hominibus: quibus ignorantia juris hæreditatem aufert.

38. Postremo, prout Podagra verè est morbus primarius: hinc ejus cognitio pendet ex scientia morborum primariorum, sub quorum finem quædam de cura Podagræ annotata sunt.

FURENS PLEVRA.

1. *Plevritis Scholarum.*
2. *Errores definitionis & obliviones sui.*
3. *Obmissiones aliquot somnolentæ.*
4. *An pondus pituitæ decidentis, plevram à costis avellat.*
5. *Aliquot crassiores obmissiones.*
6. *Vena azygos, non spectat plevritidis essentiam.*
7. *Revulsionis ac derivationis vana spes.*
8. *Quorsum conducat phlebotomia in plevritide.*
9. *Decepta Schola per Artificialia.*
10. *Causa morbosæ ambæ, manent in suis effectibus.*
11. *Paracelsi inadvertentia aliquot.*
12. *Scholarum incuria.*
13. *Authoris consideratio in Plevritide per exemplum explicata.*
14. *Aciditatis contemplatio in terminis Plevritidis.*
15. *Probatio.*
16. *Phlebotomiæ vanitas.*
17. *Requisita in remedio.*
18. *Acor probatur in Plevritide.*
19. *Quomodo avellatur Plevra à costis?*
20. *Vnde pulmonia?*
21. *Evulsa spina, locus sæpe fit spinosus.*
22. *Vndè Plevritis?*
23. *Culina Plevræ ubi?*
24. *Naturæ pœnitentia in Plevritide.*
25. *Veteres hysteron proteron aliquid de dolore Plevritidis dixere.*

1. PLevritis inter defluxiones, sive Catarrhos à Scholis numeratur, eamque definiunt cruentum apostema, in quo plevra, sive succingens costas membrana, à costis avellitur, cum febri continua, & dolore loci.

2. Apostema, est genus definiti. Adeoque, quæ semper morbum definiunt diathesin, & inter qualitates ponunt: jam plevritides productum, sive effectus, ad deflui Catarrhi positionem consequentes, morbum censent, interque substantias locum parant; non autem amplius inter intemperiem, diathesin, & actionis læsionem; verum jam materiale productum & apostema asserunt.

3. Incertum denique relinquunt, an phlegmatici catarrhone salso, an verò cruori isthuc expulso, plevritidem adscribant.

4. Ac ne minimum quoque explicant, quæ sit illa furiosa dispositio, quæ sua thymosi divellit pleuram à costis. Attamen ista thymosis est natura & motu prior defluo Catarrho: & Catarrhus, prior ista divulsione: eaque divulsio præcedunt Apostema. Effectum itaque definiunt, putant quoque Catarrhum defluum, suo pituitæ salsæ pondere, actualiter pleuram à costis avellere. Delinquunt præterea Scholæ, quod in pleuritide nequicquam pro pituitoso Catarrho remedii decernunt, ut etiam laceratæ jam plevræ obliviscuntur: quippè solis expectorationibus per saccharatos illinctus provident. Equidem sat cernunt Pleuritidem morbum esse repentinum, cui pituitæ salsedo non potuit eminus corrosionem in loco produxisse, vel cavitatem fecisse, quam cruor eò decumbens impleat, atque ulterius distendat. Volunt ideò ipsum defluens phlegma, solo sui pondere plevram à costis avellere. Quasi non deflueret guttatim, pondusque defluxuræ supernè pituitæ, jam perpendiculariter superincumbens, aliquot librarum simul, vim faceret.

5. At nondum declararunt cavitatem, in qua istud pondus pituitæ accumulatæ resideret. Nam etsi æger tam cerebro vacuus esset, atque est in fulsa Scholarum præsens assertio, non posset tamen tanta pituita in cranio, plevram à costis lacerare. 2. Nondum docuerunt vias, quibus è capite continuitas in transitu Catarrhi esset à Cerebro ad intercostalem membranam, multoque minus, qui suo eminus pondere id præstaret. 3. Nec etiam istum Avulsorem adhuc denominarunt, tamque potentem laceratorem, qui plevram, costis pertinaci, multaque undiq; fibra adnatam avellat. Vel qui aquam in ventrem hydropicum, instar tympani tendat. Nec tandem ostendunt, cur iste Catarrhus depluat, ad destinatum parvumque locum, qui communi in cerebro factus, aut detentus esset. Nonne enim ex tot tantisque in cogitantiis Scholarum subsecutiva invicem subscriptio suspectæ fidei esse meretur? Nam majoris est violentiæ opus, quam decumbentis pituitæ, plevram à costis avulsisse.

6. Quotquot enim ad nonum Almansoris sunt commentati, longè lateque de vena azygos, sive absque pari, inter costas distributa, sese scabunt, adeoque deflui catarrhi obliviscuntur, pro-ut & ponderis ejusdem, duntaxat ad cruoris depletionem conversi. In hoc enim potius considerant remedium, quod unicum habent, & rusticis æquè notum, per solam nempe venæsectionem iteratam, quam ipsam morbi naturam, aut suppositas Scholarum causas catarrhi. Quin etiam eò absurditatis omnes omnino declinaverunt, quod rejecta catarrhi consideratione inter curandum, putent ea parte primò causam appulisse, qua cruor velut per accidens, è vena impari illapsus est inter pleuram. Tantopere namque ignaviæ semper succubuere, quod causas plerumque effectuum medita-

tione obumbrent. Nec attenderunt unquam, cruorem à venis non deferri sponte, ut neque proprio illabi decubitu. Plevram enim à costis lacerare, cruorem eo mittere atque similia, sunt vitæ munia: non autem labentis liquoris crimina. Sed quid agent Scholæ, quæ tantum Paganis subscribere assuetæ, quorum doctrina non naturam, sed ipsam Mathesin in artificialibus imitari est solita? Etenim venam azygos, per costas utrimque dilatatam, ac deductam cernunt: ergo & hinc omnem mendicant causam. Non secus ac si viator dormiens, circa amnem, & in proximo nemore occisum cadaver à latronibus reperiatur, proindè dormiens ille, ut reus omnem, capite ablato, sanguinem effundere debeat.

7. Ergo instituunt phlebotomiam, & cruorem educere tentant per revulsionem, è vena azygos rea, tanquam causa proxima immediata, & continente. Ast ubi jam vester manet Catarrhus pituitæ, vel bilis, è capite defluus? quique suo duntaxat pondere plevram à costis lacerat? Cruorem saltem retro revellere intendunt à vena impari nedum fluentem; sed etiam possibiliter fluiturum. Estque ob id dicta revulsio, prout & pertusa vena aliqua proximiore, velut mali mediatrice, dicitur derivatio. Ah! quam circumspectæ sunt Scholæ in sermocinalibus, & artificialibus? quæ in natura nil nisi ludicra sunt? Quoniam etiamsi vena cubiti, usque in cavam, totum depleat cruorem, & hæc consecutivè è vena azygos, cruorem extrahat; scire tamen deberent Scholæ, statim post, totum iterum cruorem æqualiter in venas restitui: adeo, licet vena cubiti tota posset evacuari, (quod nunquam) tamen mox iterum totus cruor æquaretur per totum venarum contextum. Unde manifestum fit, vanas esse Revulsionis & Derivationis nænias: quippe quibus concessis, adhuc non nisi pro paucula mora inservirent intentioni.

8. Quæso ergo Medentes considerent, in Plevritide phlebotomiam non esse usui, propter Revulsionem & Derivationem; sed propter meram sanguinis viriumque extractionem, & diminutionem. Ut scilicet natura, evacuationem istam exhorrescens, desistat, cessetque mittere cruoris augmentum circa plevram. Attendant, inquam, an hoc non sit, cum virium jactura tam insigni, & repentina, (in morbo, quo totum onus vires ipsæ solæ bajulant,) à posteriori mederi, per præcautionem, præventionemque incrementi? An istud inquam sit itum ad causam connexam & foventem, dum non ad faciens, sed ad factum esse, totam convertunt operam?

9. Stulta prorsus ministeria ab artificialibus depromta. Torrens quippe fluens ad quendam terminum minuitur, sistiturque, si ripa ejus ad latus aperiatur, & propinquiore, magisque prono itinere, ad declivem locum labatur. Sed quid istud juverit; si tantum ad aliquot uncias cruor depleri queat, & quidem cum notabili virium jactura? nonnè obstipata vena, cruor fluet iterum ad locum deputatum, quamdiu motus initium perseverat? An non convenientius fuerit, fluxus principium stitisse? cum ex vena secta, non aliud bonum in Plevritide queat exspectari, quam quod enervatis viribus sperari possit? Scilicet, quod natura virium avida, indiga & egena cruoris, cessat à symptomatico motu versus plevram, quamdiu debilitata permanet. Adque ideò, non accrescente Pleuritide pro mora, natura velut tumoris & procellæ pœnitens, cogitet de maturatione puris ab extravenato cruore fabricandi. Quæ cuncta felicius sequerentur, retento cruore, in quo habitat vita, id est, vires. Utpotè vita est natura, quæ sola est morborum medicatrix, eaque deficiente, humeros attollit Medicus.

10. Ergò Scholæ hactenus non attenderunt ad causam impulsantem, quæ cruorem extra venas profundit in loca indebita, supra metam modumque, quæque plevram à costis avellit furiosè, vulnus & cavum parat. Quæ causæ simul connexæ, sunt quidem antè effectum, in eodem tamen effectu perseverant adeò, ut materialiter & efficienter sint ipsimet effectus. Ad quem scilicet tardus & impotens est pituitæ falsæ & salsæ è capite, (per non existentes canales, aut viarum continuitates,) decursus, ac somniati defluxus Catarrhosis.

11. Paracelsus autem hanc plevræ avulsionem meditans, volensque illi adaptare causam, alias addu-

adduxit insulsitates, ut insanas microcosmi leges suas in nobis tutetur. Fingit namque novum, & alias nunquam à se nominatum salem Ogertinum: utut variè in ulceribus & apostematibus, usque ad excoriationem, de salibus sibi pruriat. Ac inprimis hunc Ogertinum, de proprietate Arsenicalium, (sulfurum,) docet: Interim ejus fodinas, venas, proprietatem, historiam, etymon, & etymi rationem subticet, quia à se somniatum.

12. At saltem in hoc nil egisset splendidius cum eodem luto quo sordent Scholæ, ipse non minus impingat. Siquidem nemo hactenus declaravit, quare recedat plevra à costis, quibus continuato fibrarum filo adnata est. An videl. sponte sua? an vero per alium laceratorem avellatur? satisfactum dubio contenti, si dixerint à pondere devolventis Catarrhi avelli à costis. In cujus tamen dubii, tanquam radicis sedationem, tota consistit Plevritidis sanatio, & præcautio. Digna est nempe cujusque morbi radix Scholarum muto silentio, (ostendam nimirum, peculiari tractatu, ipsam morborum quorumcunque essentiam hactenus in Scholis nescitam,) sufficere illis visum est, si ad extera, ad artificialia, ad symptomata posteriora, ad consequentes fructus, sive producta doctrinam suam contulerint; quasi scena causarum, & radicum essentialiũ esset ridicula, vel frustranea. Paracelsus quoque si aliquid soliti ad tanti morbum, ejusque doctrinam addere ratum censuit: si non ipsum ogertinum salem è cruore, de potentia ad actum deducere statuit, saltem insolitus, anonymus & incognitus sal ille deberet attulisse necessitatem sui inventi, suæque generationis, ut aliquis saltem præcautioni locus daretur. Hoc nempe postulat Monarchæ Arcanorum prætentus titulus. Sed cuncta mansere neglecta, eo quod super inanes stipulas medendi principatus steterit fundatus. Corruiturum itaque spondeo, quicquid illi fuerit superstructum. Nam sive ignis, veritatis explorator substruatur, sive demum spontanea dierum putredo stipulas consumserit. Saltem tandem ædificium istud corruiturum scio.

13. Ego autem in plevritide considero primum Motorem internum sive calcar: Ac dein Laceratorem plevræ. Et utrumque unum idemque efficiens sui, ipsam voco pleuritidem. Cruorem autem eò affluentem, & effusum, indeque natum apostema, tanquam productum considero, quorsum communem adducam experientiam in exemplum. Sit spina parti alicui infixa: Cui succedit in instanti dolor, à dolore, mox pulsus à pulsu, cruoris affluxus: unde tumor, febris, apostema, &c. Spina ergo post se movet cætera. Metaphorica ergo spina Plevritidis, & propriè loquendo, ipsa Plevritis, est peregrina aciditas concepta in Archeo, quam si fuget, aut deponat in cruorem venæ cavæ: ea certè ad venam azygos, imo vel in ipsam propinquam costarum carnem expellitur: undè apostema tanquam Plevritidis productum. Denique sicut apostema, natum ab infixa digito spina, non nisi temere curatur per venæsectionem; sed propter solam spinæ evulsionem sanationem promittit: ita contingit in Plevritide.

14. Etenim ut acor in stomacho, est gratus, & ordinarius sapor: Sic extra stomachum, omnis aciditas est præter naturam & hostilis. Quod hactenus nescitum in Scholis. Sic nempe tormina ab acido intestinorum, in lotio stranguria, in ulceribus corrosio, in pelle scabies, in artubus podagra, &c. Quodque si experiri velis ad manum, emictæ noviter absque dolore urinæ, aliquot saltem guttas vini aciduli immisce, & per syringam injice. Experieris te invito, quod vera doceam.

15. In latice, (de quo postea suo loco,) quoque plevritidem notham, (quam ventosam vocant eadem prorsus cum reliquis indagandi incuria) suscitat. Ast si Archeus in cruoris gremium, leviculam sibi sinistro applicatam aciditatem deposuit; statim extravenatur, ejicitur à venis spreta, & apostema parit, ubicunque id locorum contigerit: Sin vero profundius id in venis eveniat, pestilens aliquot pathema insurgit. Quod probo. Quippe cruor aut caro nunquam acescunt, absque actuali putrefactionis consecutione, (quod alibi per carnes belluarum, sub canicula ocissime putrefientes, ideo jusculum acidum dantes, probavi ex instituto,) Cruor etenim acescens, mox contra naturam venarum, totiusque carnis indolem, (quamdiu vivit) coagulatur. Nam dudum in cada-

vere cruor à coagulatione præservatur à vena, è qua si exciderit, statim grumescit. Quod alibi latius.

16. Hinc sequitur, quod facti apostematis in plevritide, non potest ejusdem cruor per venam sectam evacuari, utcunque nomen revulsionis aut derivationis, in morbi metum, & ægrorum delusionem jactetur.

17. Itemque nec venæsectio impedit, ne quid deinceps amplius acescat. Cum phlebotomia privationis tantum vim habeat. Nec possit eductus cruor inhibere, ne, qui intus aciditatem hausit, eandem deponat. Ast condignum Plevritidis remedium tenetur in Archeo causare aversionem ab acescendi conceptu. Si itaque acor cruoris sit ejusdem putresientis indicium, certum est, quod vena nec putresientem cruorem in se recipiat, nec putrere sinat, si adhuc à morte, eandem à coagulatione defendat.

18. Ergo exorbitans aliqua pestilensve impressio in cruore est, si acescat utut tenuiter. Sin autem ab endimico, in thoracem spirato, vel alias intus nato veneno acido, Archeus infectus sit, isque venarum cruorem, vel alium, in alimoniam deputatum affecerit: statim eundem cruorem, quævis pars putredinem extimescens, à se repellit. Hoc inquam est calcar efficiens, atque vera Plevritidis. Idque videtur primus Medentum Hippocrates sensisse, dum scribit: Non calidum, frigidum, humidum, siccumve, morbi sunt; sed quod acre, amarum, acidum, & austerum est. Esse autem acidum in Plevritide, ex eo patet: quod in Plevritide lotium, & cruor vena secta elicitus grumescant etiam exeundo, sive ante cruoris condensationem, quæ grumescentia, sive caseatio est acoris effectus. Latex autem acescens, in intercostales carnes incidens, facit dolorem Plevriticum, non autem verum aut constantem affectum, quemque idcirco flatulentam nominant (quamquam flatus eo nunquam attingant, nisi assumto toxico transmutante, prout de flatibus) producit, mox leviculo remedio difflabilem: per insensiles nimirum transpirationes.

19. Igitur aciditas confestim dolorem parit, doloris autem proprium comitem, ac causam (Lib. de Lithiasi Cap. de Sensatione) dixi convulsionem. In qua convulsione, pulsus antea latens manifestatur, indurescit arteria, & comitatur dolor. At quia convulsio plerumque per intervalla tenditur ac remittitur (quod parturientium dolor testatur) hinc fit, quod quoties pleura spasmum suum, proprio motus Blas intendit, toties aliquid fibrarum dilaceratur à costis: dumque se vel tantillum remittit, accurrit cruor vicinus, in locum rugarum, contrahendo fracturam. Hocque iteratis vicibus, causa est apostematis magni, juxta frequentiam & asperitatem contracturarum. Cruor autem extravenatus, aut alioqui justam dosin superans, ob symbolum fermenti acidi conceptum, hostilis fit, & præsto coagulatur.

20. Quod si vero acor in venam arterialem, vel arteriam venalem (quæ sunt vasa pulmonis) dispergatur ab infecto Archeo, necessitata advenit Peripnevmonia pulmonis.

21. Cernant ergo discernantque Scholæ, an causæ continenti, ac radici medeatur phlebotomon. An vero totus illarum conatus saltem se se extendat, ut cum procurata virium jactura, incrementum pleuritidis (quando multum) præcaveant. Sic namque modus fiendi morborum per causas motivas, atque vitales, explicari debuit, si rectè Tyrones instrui sit necesse, Medentibusque sic est consulendum, ut deinceps quilibet rite suo fungatur munere, utque æger proximus inde fructum desideratum carpat. Spina enim evulsa, facilè cessat reliquum. Nisi forte diutina mora, apostema ipsum fecerit spinosum. Nam semel formato apostemate vel ulcere, licet à tergo nec radicem in corpore sint nacta, nec aliunde foveantur, per se stant deinceps, subsistuntque absque alia sui tutela. Incumbendum ergo spinæ evellendæ. Estque tabidi ulceris pertinacia, quod ulcus non spinam jam habeat, sed spinosum evaserit.

22. Gignitur itaque in nobis spontè plevritis, dum primæ digestionis hospes in alienam messem peregrinus involet: vel alias inspirato endimico virulento. Tumque est plevritis popularirer frequens.

23. In multo enim æstu repentinus, multusque affatim frigidæ haustus, plevram, non secus atq; aliud acidum irruens, contrahit. Non est etiam

iam culina plevræ in tenuissima, ac indivisibili ejus membranula; sed in contigua sibi intercostali carne: Nimia namque ejus tenuitas non permittit intra se culinam abscondi. Mortificatur ideò citissimè, plevræ ipsius cruor per violentum irruens externum, sive acidum fuerit, sive repentinum frigus. Eò quod in externa illa culina, alimentum non sibi digeratur, atque præparetur. Vitiato ergo cruore, dum in fieri esse est, ad alimentum plevræ, illico acescit, fitque vera plevritis. Plevritidem autem non quidem advenire: sed advenisse, & adesse sentiunt, dum ab externo irruente ea generatur: Nam generationes naturales velut in instanti fiunt: ideoque degeneratio cruoris in præfata exteraque plevræ coquina, est quasi instantanea. Sed plevritis contingens ab acido cruore, aliunde contaminato, morbos plerumque habet alios prænuncios.

24. Est autem plevritidi quoque proprium, quod mox naturam sui peccati pœniteat. Adeoque horrore admissi erroris, delictum suæ digestionis libenter corrigat. Ac proinde ad sanationem exigitur tantum, ut spina & confusæ digestionis productum auferantur, in ipso cruore circumstante, imò & in ipso apostemate. At plevritis, quæ per phlebotomiam est restituta, sæpè post annum recurrit, sæpiusque tabem post se relinquit: quia residuæ spinæ negotium relinquitur solius naturæ humeris superandum, absque adjutorio, restaurante characterem ibidem morantem.

25. Veteres quidem sensere, *ubi dolor & calor, eò affluere cruorem.* Sed spinam præcedentemque motricem aciditatem, ut neque spasmodem dolorem, nemo (quod sciam) adhuc attigit, unde tamen duntaxat solatium sperari debebat. Dubitari jure posset, quare plevra, à contractura remittens paulisper, non rursus repellat contentum intra se cruorem, ad loca unde venit. Sed jam liquet, cruorem ab acido grumescere statim, & huic quoque constanter loco inhærere didicit. Alioqui non rarò tumores sæpè disparent alibi, eò quod illorum cruor non est ab acido alienatus.

26. Porro dysenteria se separat à plevritide, non tam acore causæ materialis, quàm subjecti varietate. Neque enim intestina à tergo carnem habent pro culina: Ideoq; intestinum suam habet spinam, suis infixam membranis: etenim præter duplicem intestini tunicam, tertia obvallatur Mesenterii toga. Et quia extra se non habet culinam in carne: idcirco ejus membrana, apostema non fert: quapropter adveniens cruor ad Torminum solamen, non induratur aut grumescit, nec fibras cruor Mesenterii adhuc nactus est, quibus coaguletur, aut in apostema tuberet. Quare in dysenteria affluens ille cruor, in solamen pungentis doloris ex acido, effluit non grumefactus. In plevritide autem, pro una parte cruentum sputum, non coagulatum (quia nondum acidum) velut ad solamen doloris missum accurrens, nec ille, nec tale sputum, est causa occasionalis morbi illius: pro altera autem parte cruor, intra plevram & costas sistitur acidus, grumescit, apostematur: atque idcirco pus fit. Plurimus itaque cruor festinans pro solamine doloris (ubi dolor, eo occurrit cruor) trans plevram, in thoracem penetrat, qui molestissima exscreatur tussi.

27. Quare plevritidis à peripnevmonia causis occasionalibus, ut neque remedio differt. Suffunditur nempe cruor in pulmonis parenchyma, juxta spinam plevriticam. In vomica namque licet pulmo cruorem, ac diversa in se contineat hostilia, defectu tamen acidæ spinæ, non est peripnevmonia; sed alii sunt defectus, procedentes ab excrementis propriæ digestionis.

28. Idcirco plures morbi non differunt materia occasionali; sed membrorum atque functionum diversis agentibus ac proprietatibus. Quæ plerumque non tantum variant remedia, quàm adjacentia à proprietatum potestatibus dependentia. Liquet inde enim, quam irritum in dysenteria enematum remedium. Quippe dysenteria est tantum tenuium intestinorum, aliquot ulnis distantium, à crassioribus, clysteriorum capacibus. Itaque in plevritide, & peripnevmonia utuntur phlebotomo, ad necessariam causarum (ut ajunt) ablationem. Quasi sola plethora sanguinis (quam tamen dicunt uni-

unicam & adæquatam sectionis venæ indicatricem) esset illarum genetrix.

29. Cæterum illinctus præscripsere igitur, non quidem ad causæ remotionem; verum ad faciliorem sputorum expectorationem. Illinctus nempe ex farfara, è pulmone vulpis, &c. Nam cum hoc animal pæne sit indefessum, putarunt, quod moriens (nam extra putationem deficit Scholis authoritas valida) suo pulmoni, legasset remedium sanandi suspiriosos, licet viscus, spinæ in nobis author, remaneat male affectum, perstite apostemate pus comminante. Quodque, nisi stato dierum numero (authore Galeno) integraliter sanetur, phthisis indubia sit expectanda.

30. Quocirca totum Scholarum studium, non tam collimat ad sanandum, quam ad præcavendum duntaxat incrementum: Id est, non causæ radicalis respectu, sed producti posterioris obtuitu: ne scilicet vergat in deterius. Est nempe Scholis perpetuum, onus relinquere sensum naturæ, in diem criticum sperare, & differre. Nam cum præter purgationem, & cruoris emissionem, vix agnoscant remedia; tantum ad diminuentia liquoris & virium procedunt, sicque solam curam palliativam circa effectus, & producta posteriora occupatæ. Ut nimirum residuum in culinæ mangonia, atque præscriptam diætam relegent, sive quos beatior dispositio virium custodit, sive aliter in difficiliores morbos ruerint, speque destitutos in incurabilium numerum redegerint. Pariter namque atque de loh è pulmone vulpis dixi, commendant in Paralysi cerebrum cuniculi, & leporis, quod veloces sint cursu. Virgam cervi pro frigidis, eò quod fera salacissima. An ergo si rusticus manum fidicinis coctam comederit, fortè testudinem pulsitet artificiose? At requirunt Scholæ, ut tractim deglutiantur eclegmata, ideoque illinctus nomine dotata, ut ad locum tussis, remedium materialiter descendat. Miror interim, cur loh sanum pariter non paraverint ex cauda equi, tota æstate verrendis muscis agitata.

31. At nil à Scholis cogitatum, pro spinæ Pleuritidis ablatione: unam tantum ob culpam. Nimirum, quod eandem nesciverint, & indagare neglexerint, invicem subscribendo contentæ. Vires infirmi interim infirmiores reddunt, & posthabent, tamquam volentes perdere, per iteratas venæsectiones; quasi stratis viribus aliquid opportuni deinceps sperandum sit. Doleo interim mortalium sortem, qui tam dolenti morbo tales nacti sunt auxiliatores, qui causam nescientes, quælibet absurda tentant, modò prius ægrum cruoris & virium penuria debilitaverint, naturam interim suis na antem remigiis deseruerint. Quod si interea infirmum juventutis proprium robur juverit: sibi honorem (id est, vi præmium) deberi postulant & adscribunt. Aliosque ducentos trucidandi eodem medio, jus acquisiisse prædicant. Vel si robur exantlatum, deplente chirurgo, succumbat, longa tabe, luctuosoque quotidie spectaculo extinguatur: saltem se excuset Medicus per morbi sævam ac insuetam magnitudinem, quod adhibitis optimis remediis, nihilominus in tabem declinaverit. Quorum nil tale contingeret (spondeo enim, atque promitto ad pœnam experimenti) si spreta maledicta venæsectione, balsamo vitæ, ac naturæ viribus servatis, radicalis spina evellatur. Sic nempe statim dolor, sputum cruentum, atque febris cessant placidè, ipsumque divulsum continuum mox incarnatur. Ast nescitæ hactenus causæ peperêre remedii ignorantiam.

32. Sunt nempè mea remedia, quæ neminem in pleuritide & Peripneumonia derelinquunt. Pulvis de virga cervi, vel tauri, vel cruor hirci, vel succus cichorii sylvestris, flores papaveris sylvestris, ac plura talia. Potissimum laudo cruorem hirci, non quidem venalem; sed hircum suspendo cornibus, alligatisque pedibus postremis ad cornua, absectis testibus castratur. Cruor inde emanans, usque in ejus mortem excipitur, & siccatur. Et à venali cruore (qui nil nisi ovillus est) dignoscitur, quod venalis facilè teratur, ejusque pulvis sit puniceus, hircinus autem verus difficillime atq; tædiosissimè teritur, estque picei coloris pulvis illius. Contritio autem tam molesta est, non quidem ob sui lentorem, sed propter meram & incredibilem duritiem. Hujusmodi namque præsidia, Archeo amica, atque domestica naturæ humanæ, causam immediatam in Archeo corrigunt, tolluntque acorem, & ad diaphæresin dispo-

disponunt cruorem, dolorem pacant, quia aciditatem extinguunt. Ablato quoque acoris fermento, resolvunt quantum possunt cruoris extravenati, reliquumque, neglecta puris destinatione, tempestiva dejiciunt per tussim. Quapropter eadem remedia propinantur devolutis ab alto, quatenus contusione grumefactum cruorem dispergunt, id est, spinam auferunt, venenum tollunt, & eatenus locum incarnant. Sicque omnibus simul indicationibus, unica spinæ emendatione satisfaciunt. Quibus plura similia condidit divinæ Clementiæ largitas inexhausta.

33. Non enim dysenteria poscit astrictiva: nam sub judicatione ordinaria, sive sub constipatione, & adstrictione, mors mox adest. Etenim me præsentè, & attonito post 426. clysteres frustraneos, tandem emplastrum diapompholigos, in oleo cotoneorum dissolutum, cum enemate injectum ab Archiatris nostris viro nobili. Insigni Scholarum stupiditate. Siquidem absque enemate, post 16. centenos & amplius recessus, per me sanatus est, remedio oretenus assumto.

34. Itemque Scholæ docere pergunt adhuc modo, dysenteriam non consistere, nisi cum ulcere intestinorum: cui sanando proinde præfatum emplastrum infundebant Medici. Quasi ulcus intestini esset sanabile per emplastrum illud, dum ejus vulnus simplex censetur incurabile. Itemque si dysenteria sit in gracilibus intestinis, quare longa non emplastrant? Quis enim Galenistarum sanavit unquam ulcus gulæ, laryngis, vel intestini, per clysteres? cum fistulam ani, quam ad manum habent, nesciant sanare per emplastra? Meminerint quæso Medentes, quod oculum non mordicet ejus naturalis lacryma, ut neque lotium vesicam. Sic & stercus in intestino insensile est, usque prope exitum. Quia excrementum naturale. Clysterem verò, quia intestino peregrinum, dolere. Idcirco in dysenteria nocuum. Error iste fluit à Scholis, definientibus dysenteriam ulcus intestinorum. Quam utut inveteratam, ac pænè desperatam sanari vidi sæpissimè, & quidem cum multa securitate. Exhibendo scilicet remedia quædam specifica. At certè cruentum Moloh, Cathedris præsidere conspicio medicis. Retrospicite ergò confratres. Nam dirus mundo ingruet horror, ad sonum tubæ, dum quisque daturus est rationem suæ villicationis.

35. Finaliter dicam, quid observaverim plevriticus. Tertio Kal. Januarii invasit me repentè febris cum rigore leviculo, sic ut dentes quaterent. Dolor punctilis in latere anteriore circa os sternum, qui inspirationem præpediret: mox dein sputum cruentum adfuit: tandem merus cruor prodiit. Sumsi statim cervi genitale carptum (nam ad manum erat) & dolor statim imminutus est, mox bibi drachmam cruoris hircini. Quatriduo igitur cessavit sputum cruoris, perstite tussicula rara, cum aliquot exscreationibus. Perseverabat autem febris. Nam secunda die dolor, circa zonam, latere sinistro sese pandit, cum respiratione difficili, febris augmento, & pulsu intermittente. Absolveram jam annum 63. exspectabamque, in splene coagulari apostema. Quippe lien globatus in molem, pondus faciebat. Si enim genua in sublime attollerem, vel in latus dextrum decumberem, gravis ponderis cadentem globum sensi. Adeoque suspicatus sum, Plevritidem è splene suscitatam, quæ cum justis remediis abacta esset è costis, lienem demum afflixit. Cui statim obveni, potu vini, bulliti cum lapidibus cancrorum. Et infra paucos dies, omnis dolor ac ponderis moles evanuêre. Interim visitabar à nobili, qui ocreas è corio Prutenico suaveolente calcaverat: Quarum odore statim sensi dolorem lienis, & febris recruduit. Unde collegi Archeum lienis, Authorem totius Tragœdiæ.

36. Denique notavi, in plevritide incipiente sectam venam sistere quidem internam hæmorrhagiam, & videntur ægri se melius habere. Ac quanquam cruoris emissio debilitatem auxerit; eandem tamen non phlebotomo, sed plevritidi adjudicant. Sin verò tardior venæ sit apertio; coagulatus jam cruor, & indè conceptum apostema, destinatumq; pus ad suum properant terminum. Hinc namque frequens, à sanatione per venæ sectionem tabes, aut plevritis recidivat anniversaria. Quæ alias remediis præfatis, non spectantur obvia.

TRIA PRIMA CHYMICORUM PRINCIPIA, NEQUE EORUNDEM ESSENTIAS DE MORBORUM EXERCITU ESSE.

1. *Schola cur cedant foro?*
2. *Cur Paracelsus quæsierit alia morborum initia.*
3. *Transtulit in se furtivè Basilii inventum.*
4. *Paracelsicorum lapsus facilis.*
5. *Abusus sensim detectus.*
6. *Ab chymicis regulis, malè intellectis, deceptus Paracelsus.*
7. *Aspiravit ad Medicinæ Principatum.*
8. *Sub sarcina defecit.*
9. *Deceptus quoque ab ulceribus.*
10. *Aliquot ejus incogitantiæ.*
11. *Peccato peculatus obruitur.*
12. *Aliquot incogitantiæ ejus.*
13. *Doctrina elementorum Archidoxeos notatur.*
14. *Ad astra confugit, ne fugientem sequantur curiosi.*
15. *Adeptum medendi.*
16. *Iactantia Paracelsi.*
17. *Distillatio perfectissima Artis.*
18. *Mirabilis carbo mellis.*
19. *Paracelsus de prætento Monarchatu deturbatus.*
20. *Fabulosa morborum media.*
21. *Cruor difflatur absque capite mortuo.*
22. *Quæ natura semel respuit, nunquam denuo reassumit.*
23. *Aqua etsi millesies distilletur: non proin tamen subtiliatur.*
24. *Aliquot absurda.*
25. *Figmentum microcosmi; in modo fiendi morborum.*
26. *Paracelsi ambitio.*
27. *Vnde ejus ausus ad invadendum Monarchatum?*
28. *Tria prima non esse in nobis.*
29. *Ignoravit trium primorum vinculum.*
30. *Ignoravit originem salis.*
31. *Aliquot illius incogitantiæ.*
32. *Error in febrium cognitione.*
33. *Exemplum. Quod totus cruor liquescat per purgantia.*
34. *Morbi non produnt illa tria prima.*
35. *Tria prima quomodo fiant.*
36. *Galenum & Paracelsum ferè pares audendo, atque errando.*
37. *Impugnantur tria prima.*
38. *Error Paracelsi circa morborum essentias.*
39. *Tria prima non esse, nec operari in morbis.*
40. *Paracelsus propinquius accessit ad veritatem quam Galenus.*
41. *Tria prima immediate non subsunt vitæ.*
42. *Tria prima etiamsi non morbi sunt tamen remedia.*
43. *Modus operandi remediorum, malè perpensus in Scholis.*
44. *Quinta essentia impugnatur.*
45. *Inconsideratè subscriptum est Antecedentibus: quia ignorata mansit morborum essentia.*
46. *Tria prima esse nuperum inventum.*
47. *Tria prima non præexstitisse ante sui separationem: sed de novo nasci.*
48. *Aquam transire in oleum.*
49. *Tria illa mutari in invicem, repugnat principiis.*
50. *Probationes Thesium.*
51. *Contra Aristotelem, quod duo tantum sint corporum initia, quæ etiam sunt causæ initiantes.*
52. *Paracelsistarum incogitantia.*
53. *Tria illa non inesse quibuslibet corporibus.*
54. *Aquæ, ut nec Mercurio, inesse tria prima.*
55. *Objectiones quorundam Scriptorum Tyrocinii Chymici.*
56. *Pergunt ulterius.*
57. *Adducitur Paracelsus in palæstram.*
58. *Responsio.*
59. *Mercurii immortalitas unde?*
60. *Axiomata Chymiæ principativa.*
61. *Baconis veritas.*
62. *Responsio ad objectum Paracelsicum.*
63. *Quid sint tria prima in corporibus.*
64. *Alia instantia in arena, silice, &c.*

65. Salem

POstquam jam Elementa, complexiones, qualitates primas, & tandem Tartarum, perperam in causas essentiales morborum esse introducta à Scholis tam Antiquorum, quàm Modernorum demonstraverim. Pergo docere tria initia Chymicorum, nuperque introducta in artem medicam, falsò in essentiales morborum causas intrusa. Quid ergo agent emunctiores Medici, dum sat liquido, nedum remediorum suorum miseram adspiciunt supellectilem; sed etiam infaustas ægrotorum ejulantium opitulationes? Adeo ut serio, secretoque mihi fassi sint pluries, nil amplius ferè suis conatibus obedire, omnemque tam acutorum morborum (de Chronicis namque jamdudum animo desponderunt omnes passim) quam minimorum quorumvis sanationem, revera nil nisi curam palliatricem, sive meram ægrorum imposturam esse, ad quam nimirum nisi spontanea succedat, ægrorum naturæ quædam velut resurrectio, remediorum destinatum, certumque solamen frustra exspectatur. Quinimò hinc factum, quod multa anus, passim curando quosdam defectus sit longè felicior, quam sit tota Schola medica cum cunctis suis theorematibus sermocinalibus, præscriptionibus theoricis, diætæ culinariis præceptis, longa interitus proximorum experientia, & dispẽsatoriorum suorum multiplicitate confirmatis. Igitur cum jam dudum lassati ingeniosiores, in correctione intemperierum, humorum expulsione vana, jam aliò vergunt, quærentes à naufragio portum, facile à Theophrasto Paracelso seducti, inclinarunt sua studia, ut quod apud Græcos, atque Arabes nondum repertum est, inveniant alibi felicius. Hinc nempe ad Tartari figmenta, prono casu devoluti sunt, at sanè illorum curiositas magni habenda est. Nam etsi ad optatum non pervenerit: Non est volentis, nec currentis, sed solius miserentis Dei. Itaque jam Scholæ jure & foro cedunt: nam quid agent, si non ex elementis, qualitatibus, contrarietatibus, humoribus, astris, ventis catarrhisq; conjuncta radix morborum, & sanandi methodus, sit depromenda.

2. At cum moderniores Paracelsi asseclas, alii medendi typi possederint: sedulo adhuc investigandum est, si morborum causæ Paracelso enotuerint. Etenim cum ipse rejectis Veterum documentis, satis deprehendisset, nil fundamenti aut veritatis esse in complexionibus & humoribus, cœpit variè nutando causam proximam morborum inquirere, ipsique posteritas proindè laudem debet. Etsi rem acu non tetigerit, id vitio verti nequit, si Altissimus donorum Dispensator, diebus Paracelsi, nondum veritatem dignatus sit aperire mortalibus.

3. Hic vir ergo à Basilio Valentino didicerat, per distillationem à plerisque corporibus separari aquam, oleum & salem, cœpit hæc tria vocare, nedum entium corporalium prima initia universalia; verùm etiam intra morbos, & medendi necessitates, sic introduxit, ut omnes morbos immediatè in aliquod è tribus illis primis referret. Idque sic suos pæne dementavit, quod

quod abjecta veritatis indagandæ spe, cuncta tribus primis consecraverint.

4. Quæ doctrina suas fixius radices egit, quod actualiter è plerisque corporibus separentur tria, adeoque non instar humorum, fictis initiis ortorum, essent indemonstrabilia.

5. At sane abusus fuit detectus, dum ad morborum quorumvis primordia, hæc tria initia detorta fuere. Enimvero, quia multa corpora, per ignem dissoluta, salem, sulfur, & liquorem (quem Mercurium indigetant,) de se darent, putatum est, morbos omnes, illis initiis constitutivis, suam debere nativitatem.

6. Hermes inprimis ante natam Græcorum industriam, quia in Pymandro, omne trinum perfectum notaverat, consequenter quoque in Chymicis, metalla duobus constare extremis, (corpore nimirum, atque anima) prævidit, quæque non nisi lenocinio cujusdam tertii, sive spiritus, cohærere voluit. Distinctius deinceps scripsit Basilius Valentinus, Monachus Benedictinus, Animam metalli sulfur, sive tincturam nuncupavit, corpus vero sal; ac tandem spiritum dixit Mercurium.

7. Quæ sic à Basilio mutuata, deinceps in cuncta corporum principia, mirifica indagine, transtulit Theophrastus Paracelsus, uno plus seculo, Basilio junior. Cujus doctrinam, suppresso Auctoris nomine, in se rapuit, & in speculationes medicas propria introduxit licentia.

8. Ita nimirum, ut postquam omnem morbum in catalogum Tartarorum relegasset, nondumque suo satisfecisset scrupulo, tandem suum Paramirum, de tribus entibus primis, multa audacia adornat. Confingit quidem hæc tria omnium velut initia, ac multa in genere, de morbis declamat; at necessitate coactus dum morbos in classes primorum trium redigeret, sub sarcina depressus siluit.

9. Præterquam in ulcerum familia, ubi salem sibi visus erat reperisse: saltem utrobique in duobus aliis initiis, mansit penuriosus, ac penè ridiculus.

10. Jusserant enim ubique credi, quatuor elementa, non nisi matrices incorporeas, ac velut corporum hospitia: prima autem initia, sic vices corporum supplere, ut & mundi elementa, ex istis tribus, omnem substantiam & subsistentiam duntaxat habeant. Alibi quoque horum immemor, totus elementis inhæsit, horumque complexionibus, astrorum denique atque hominum inclinationes, proprietatesque addixit. Singulis quoque elementorum suos dicavit fructus, fructuumque gradus, non autem uni elemento omnes: neque amplius ab incorporalibus, tanquam matricibus prodeuntes fructus; sed quod hi sua mutuarent corpora, ab elementis ipsis materialibus. Tandem eadem mutui libertate, & inconstantia, corpora nunc in quatuor, nunc verò in tria tantum, per Analysin fatiscere docuit.

11. Pyrotechniam equidem sic in Medicinam introducendo decoravit, æternum ut nomen sibi anhelans, & futurum sperans, quod Monarchæ Arcanorum titulo quandoque superbiret. Prævidens Basilii doctrinam, non vulgo notam, ideo Auctoris tacito nomine, suam fecit, hactenusque suos tomos ampliavit. Quapropter suus Tartarus, subinde Dominium universale in morbis amittens, suppressus incurrit, trium primorum legibus subactus.

12. Quæ tandem sua tria prima, ausus incremento voluit, ut etiam omnium morborum matres, atque matrices, tam mentis quàm entis fierent. Hoc scilicet duntaxat suum, & non Basilii inventum fuit: quodque dum turmatim in morborum series spargere niteretur, quandoque confuse est aggressus; sæpius tamen iterum prætergressus, latæ suæ doctrinæ ubique oblitus.

13. In Archidoxis namque libellum dicavit separationi elementorum, ex flamma, aëre, aqua, & terra, educendi. Atque hactenus suam, de tribus primis, deque matricibus elementorum doctrinam impugnavit, quod jam quatuor essent initia, non amplius tria prima, & ultima, in quæ longo tandem labore, tria prima, velut elementis posteriora, nec sic jure prima amplius deducerentur. Etenim & sic uno ditata numero, longè plures, quàm nuper, morbos gignerent, quam dum Monarcha ille prætentus, tantum

rum tria mandabat, tam cordorum, quam morborum esse principia. Enimvero solum atque tandem unicum tartarum, omnium pæne morborum causam, ut reum accusat.

14. Alibi vero, peculiaribus aliquot tractatibus omnium morborum fabrum, assistentem, & cooperantem vocat Cœlum, parentem iratum atque vindicem. Incognitam enim stellam (zedo) immediatam, & continentem hydropis causam ait. Sic tabis, podagræ, apoplexiæ, &c. suam peculiarem (anonymam tamen) stellam, suamque cuique epilepsiæ propriam constellationem affirmat. In Paramiricis vero tria prima omnium morborum immediatas causas affirmat, id est, omnia confusa. Explicet, & excuset qui volet: Ego enim non dicavi vitam meam interpretandis aliorum somniis.

15. Indagavi itaque serio naturam, & species morborum, & contingit mihi non secus, quam aliis ante me omnibus, donec exutis omnium Authorum doctrinis, gratiam divinam seriò implorassem. Tum enim repente scivi, cuilibet morbo suam obtigisse materiam, quæ proprium sibi Vulcanum foveat intus, qui etsi siderum cursus quandoque imitetur; non tamen ab Astris enormontica causa ejus dependeret. Possident namque semina quæque, velut suam Remp. lumen præcipue suum vitale, quo, virtute propria, siderum analogiam referunt. Ridiculum esto: Tabem, aut hydropem, licet sub diversis positionibus severius mitiusque concitentur, ab siderum motu atque lumine patrari: quas alioqui tam clara sordium collegia, manifesta occasione generant, quibusque sublatis, sanitas, etiam extra siderum veniam, sequitur. Cujus doctrinæ exegesin libro de Peste, atque alibi apud me leges. Materias autem morborum, cum suis seminariis Vulcanis, à prima usque ad ultimam, sum prosecutus cum omnibus dualitatibus, & alteritatibus, respectu vitæ humanæ. Faxit Omnipotens, ut quantum mihi elargitus est, in sui honorem, & proximi utilitatem nude referam, aliumque me potiorem Mundo donet.

16. Paracelsus enim varios libros de vita longa condidit, sibi mortem elegisse, ex privilegio divino, senectutem suam se solaturum, Elixire proprietatis, non autem remediis ad vitam longam à se præscriptis; qui extinctus est anno 47. suæ ætatis. Tanta ideo hujus viri jactantia, & inconstantia, me parum sollicitum habuere hactenus.

17. Interim plures difficultates me dudum anxium tenuere circa tria prima, donec divina ope fretus sciverim, ligna & herbas sine omni capite mortuo distillari.

18. Mirabar enim pridem, quod è carbone mellis nullus cinis, & per consequens, nec cineris sal haberi posset. Quæ postmodum per universalem corporis analysin, lubens aspexi.

19. Satis enim fuit Paracelso, omnia sub dubio involuta deseruisse, qui tenui haustu alterius inventum biberat, ac nondum in alimentum converterat, suumque è peculatu faciens, è nido, ante plumas sufficientes, volare ad Monarchatum contendens, lapsus est. Inventi enim gloriam ad se rapiens, complacuit sibi, unum idemque pluries sparsim redixisse, licet interim in suis parvum progressum faceret.

20. Ridiculum est quippe, ac fabulæ instar, sulfur in nobis distillari, sublimari, reverberari, calcinari, resolvi, & hinc varios morbos causari, solo nempe viri ausu, sine pignore, aut vade, majoris se authoritatis. Non novit enim, nec audet morbos in Eximologesin trahere, nondum plene ab Inventore suo ad hoc commissus. Puerile est quoque somnium, quod sal in nobis distilletur, sublimetur, calcinetur, circuletur, aliaque tormenta subeat: aut quod Mercurius hæc in nobis examina sustineat, atque pro singula variationum alteritate, alios morbos, dolores & defectus, pariat singulariter, aliosque rursus, cum aliis sodalibus duobus initiis complicatus, vel diversis gradibus atque dosibus larvatus. Nugæ sunt idem, quod Mercurius, propter eximiam subtilitatis circulationem, foret mortis omnis subitaneæ causa: quam suis causis constitui, curare, & præcavere novimus.

21. Inprimis namque, quotidie aliquot unciæ cruoris, alendo difflantur, sine capite mortuo, dolore, & defectu, imo absque sensu, duum transeunt, & quà transeunt: Quicquid verò specie aquæ, Mercurii, sudorisve

instar, semel expulsioni dicatum est, quicquidve semel alendo censum fuit ineptum, vel præstitis jam semel alimoniæ muniis, est difflationi deputatum: id nunquam deinceps in nobis distillatur, sublimatur, calcinatur, aut circulatur.

22. Naturæ enim opera, sunt nimis seria, quia Deum ultimatè respiciunt. Non enim natura pila ludit, ut excrementa, semel à vitæ commercio avulsa, iterum in gratiam recipiat. Nunquam in idem punctum redit, quia pergit, & non feriatur.

23. Denique si liquor aliquis centies redistilletur aqueus, proinde acrior erit, aut subtilior, quin potius sensim exantlato semine vitæ mediæ, magis magisque ad simplicitatem elementi migrat. Non enim aqua pluvia, quæ modo decidit superne, subtilior est, quam quæ initio creationis pluit. Quod si aqueum aliquid nostro exhalaret tepore, & somniatis reditibus acrimoniam nancisceretur, ea non esset subtiliationis Mercurii, sed adjuncti culpa.

24. Demiror sane, quod tantus Chymicus ignoraverit, quod cruor non circuletur, nec subtiliationum circulos ferat in nobis, quodque non supra lunæ cursum unicum in nobis perseveret, quodque ideo mulier persolvat effœti cruoris vectigal. Quippe quæ plurimo cruore abundare debebat, tam ad fœtus augmentum, quam lactis suctum.

25. Ut autem Paracelsus figmentum suum melius obumbraret, supponit unum ex tribus primis separatum, illico ex natura microcosmica assumere actualitatem in fortuito alicujus, & unius entis de infinitis, quorum myriadum semina, in unum collecta, continebat; ideoque propter monstrosam, & peregrinam nativitatem, hostile nobis eo ipso esse, & morborum causam fieri. Adeoque ad minimum decuplo plures morbos in nobis possibiles, quam sint species earum in animalibus, plantis, mineralibus atque stellis, nimirum totidem, quot sunt species salium, sulfurum, atque mercuriorum, illorumque complicatorum in natura.

26. Edicto insuper cavens, ne quis se temere ad medendum ingerat, qui non sigillatim, certò, propriè atque distinctim, cuncta intime & extime noverit, per causas, essentias, species, proprietates, proportiones, alteritates, atque defectus. Ut quisque credat, se Paracelsum, qui hæc docet, sigillatim hæc quoque universa sic novisse. Præterea vult nos microcosmum ad amussim referre, atque ideo tria corporis nostri initia totidem morbis, morbos parere, quot sunt creatorum entium species? Præcipitat namque medendi scientiam & Tyrones, in millenas confusiones, obscuritates, ignorantias, & impossibilitates, unam tantum ob culpam, ut videatur scilicet omnium gnarus, & somnia sua putentur vera.

27. Cognovit quidem facile, Scholarum medicinam inniti falsis fundamentis; neque enim ideo difficile sibi fore, ratus est, funditus Scholas evertere. Quocirca nomen Monarchæ in medendo sibi meditatus est: sed cum ad destructionem facilem viam putaret, ad ædificationem saltem tanti principatus, sibi defuere vires in tanto idiotismo.

28. Tria ergo initia propterea in morbos introduxit. Ita est: Inveniuntur quidem illa tria in multis corporibus: aut (ut distinctius loquar) saltem è multis separarantur tria; sed virum delusit absurditas quædam inconsiderati ausus, quia non consideravit rei impossibilitatem pro morbis. Eo quod nuspiam, sive in nobis, sive alibi sint separata, vel separabilia illa, nisi cum integri corruptione, & quidem per ignem. Quorum tamen sequestratam œconomiam morbos parere nobis censuit.

29. Quippe primorum essentiæ connectuntur in nobis, per vitam mediam eorundem, cujus, attamen sub dominio coërcentur, manentque semper, id quod sunt.

30. Inprimis enim sal ipsum fefellit, ut insulsus fieret, eo quod suum conceptum Paracelso confirmaret, in lotio, sudore, & lachrymis. Nil attendens, istum salem non esse ex tribus primis nostri corporis; sed merum excrementum, transmutatorum ciborum ac potuum. Hinc itaque erectus in credulitatem, putando est abductus in errores. Adverterat enim, vulnus male medicatum fundere aquam salsam, proprium corporis laticem, sale alieno imprægnatum, vel ipsum

ipsum cruorem per sui totum degenerare, ut in ulcere, hydrope, &c. atque hinc copiosam messem ulcerum, & morborum, pro sale collegit, quem deceptus existimavit unum esse ex tribus, & non totum simul cruorem, in salsam aquam conversum, citra sulfuris aut mercurii separationem, per transmutationes erroneas.

31. Censuit itaque, quot salis, totidem vices mercurii, & pars quoque sulfuris esse, sibique supellectilis satis fore confidens, prædicamentum morborum lubens designasset. Sed impar oneri manens occubuit. Atqui errorem suum detexisset, nisi audendo magna deceptus. Etenim sive ambitionis spe, præoccupationumque præcipitio examinare debuisset, ubi sulfur residuum moraretur, si sal in ulceribus, in hydrope, &c. tam copiosa separatione, à toto cæterisque duobus sodalibus avelleretur. Suæ quoque doctrinæ (licet erroneæ) oportuisset esse memorem, qua salem è nobis fluidum, & intus præsentem, merum salpetræ Cagastri vocat. Adeoque nedum carnes, & cruorem; sed & totum corpus, cum vita esse salispetræ, & Cagastrica persuadere conatur. Cruor enim (ut aqua omnes fructus edit) totus simularis, venenoso aut peregrino fermento imbutus, nunc in salis, tum verò in varias stercorum proles degenerat, sine ulla mercurii posthumi, aut sulfuris memoria.

32. Denique ut Paracelsus suam morbis inveniat causam. Per exemplum: febrim non raro definit terræ motum microcosmi, quem tremorem terræ quandoque definit, esse caducum nostrum. Alias autem terræ tremorem, tremoribus suffito mercurio natis attribuit. Alibi iterum febrim definit morbum sulfuris ac nitri: jactitans causam, simul ac remedium, suæ isti essentiali definitioni inesse.

33. Enimvero sub apostemate ulcerato, non raro totum corpus in se obesum, fit velut sceleton, nec quicquam præter pus excernit. Sic vi laxativorum, sæpe totus repente habitus liquescit in putrilaginem. Quod per Medentum artem, fit, hoc in Diarrhœa per defectum. At saltem idem utrobique venenum, aliter tantum applicatum, & contemperatum. Hydropicus quidam zonam habebat octo pedum, per empiricum autem uno die, & potu solvebatur hydrope, pendebatque aqua fortè lib. 40. perendie autem venter ejus mox rursus, ad pristinum tumuit, & post paucas horas obiit. Residuum nimirum, nil nisi pellem & ossa præ se ferebat: quia caro & sanguis confestim in aquam salsam hydropis simul migraverant. Idque mirum in hoc homine vidi! quod hodiè venter planè detumuisset & cras iterum ad tumoris, tensionis, & duritiei pristinum terminum rediret, & tum moreretur. Si itaque salis ista myria unum erat ex tribus initis, necessario saltem 40. lib. sulfuris superfuissent spectabiles. Ulcerosa quercus continuam plorat aquam salsam, & carie tabescit; si vero sal iste, unum ex tribus initiis quercus esset: sanè instar tædæ quercus pinguesceret, nec tabesceret exsucca, cariosa, & culinis propemodum repudiata.

34. Non itaque destructiones morbosæ testantur hæc initia; sed totum corpus variè affici, liquescere, atque putrefieri, pro ductu variorum seminum, & fermentorum.

35. Didicerat enim id ex Galeno, putante, quod cruor constaret ex totidem simplicibus, in quot resolveretur. Miror ergo in considerationem Paracelsi, quod non sciret, tria prima nunquam separari, nisi per ignem, destructa eorum vita ultima, retento symbolo seminis vitæ mediæ. Non autem esse tria ideo initia dicenda, nam fiunt, adeoque nascuntur. Multoque minus initium corporum censenda sunt, dum integrum ductu alieni seminis retroit per transmutationem in aliam naturam. Neque enim vir ille vidit unquam tria prima alicujus concreti, ullo caloris gradu, in vivis apparuisse, nec alias, nisi per ignem facta, & extorta. Indignor etiam, quod nesciatur, manentibus iisdem primis, materialiter sub eodem pondere, esse tamen variis transmutationibus seminum obnoxia.

36 Relapsus est quodammodo in errores Galeni, putantis essentialiter elementa in mistis permanere. Sic nempe tribus delusus principiis suis.

37. Utriusque enim idem defectus utrobiq, in principiis philosophicis: quæ docent, vitam solam operari in corpore vivente, & in corpus.

Formas vero subordinatas partium integralium, etiam trium primorum, (si hæc insint, antequam fiant per extractionem,) à forma sive vita superiore, coërceri sub unitate Archei: quod tria prima nunquam appareant, operenturque, multo minus peccent distemperie, aut morbosa sint, nisi prius soluta obedientia, Archeo debita, id est, separata fuerint per ignem, eorumque vita ultima destructa, cum perseveratione non totalis seminis, sed tantilli, vitæ mediæ concreti illius, cujus proprietates æmulantur singula illorum quodammodo, dum sunt facta ens per se subsistens.

38. Hoc enim ignorato putavit Paracelsus, omnem potestatem, atque operationes formales rerum, immediate dependere sic ex essentia trium primorum, quod vegetabilium proprietates descripserit, quatenus continerent talem mercurium, salem aut sulfur, eaque cuncta pro suo lubitu. Quasi hæc initia, sub Archeo formali clausa, operarentur, feriante vitali Archeo. Galenus enim omnia elementis: cui succensus proindè Paracelsus, cuncta tribus adoptivis suis initiis tribuit. Instar Agyrtarum, qui oleum, vel emplastrum unicum nacti, illud efferunt ad omnes prorsus morbos, atque alios insuper plurimos valere. Non inquam attendit Paracelsus, plumbum, quamdiu plumbum est, alias vires habere, quam dum in sulfur atque mercurium mutatum est.

39. Etenim aqua, oleum, & cinis, clausa in lagena, non operantur extra vas continens. Lagena quidem ut talis operatur; non autem quatenus tria continet, quæ ex se possent separari. Sic quoque cense de tribus, quantisper sub vita communi clausis.

40. Paracelsus itaque, tametsi propinquius Galeno naturam indagaverit, quatenus è corporibus multis tria quædam actualiter eliciuntur, quod fictitiis elementis ac humoribus non evenit; uterque tamen in hoc cespitavit, quod suas putationes in morbos introduxerit.

41. Cum alioquin in nobis nil sentiat ægritudines, præter ipsas vitales potestates. Vita autem per suum Blas seminale, materias movet, & alterat, nihilque materialiter nos intus lædit, quod non sit hostile, alienum, & excrementum respectu vitæ, adeoque nequit esse ex suis primis adoptivis. Nec enim tria illa subsunt originaliter ac immediate vitæ totius; sed vitæ mediæ seminis illius, cujus fuisse dicuntur tria initia corporalia. Nempe, tria prima carnis, sanguinis, cerebri, &c. non subsunt immediate, imperio totalis Archei; sed mumiali concretorum balsamo seminali. Idque non ante illorum manifestatam nativitatem. Morbi itaque non debent originem, aut nativitatis suæ causam, nativitati trium primorum, aut alicujus ex iis. Quippe nequeunt esse, agere, aut lædere, nisi separata prius ab invicem, destructaque integritate totius, (per mortem,) in quo continentur potentialiter. Si autem essent separata, ut queant lædere, ac nocere: certè id factum esset ab aliquo morbo & agente interno præter naturam, & priore. Itaque separatio illorum trium ab invicem nunquam posset esse nisi productum, adeoque & morbo posterius: nec prius appareret, nisi supposito morbo. Ergo non esset morborum causa occasionalis proxima.

42. Etenim tametsi tria prima non sint causæ morborum, hoc tamen non arguit, quo minus sal, sulfur, ac mercurius rerum, sint morborum pharmaca.

43. Non est enim requisitum, ut remedium, & causa externa morbi, symbolum habeant. Ut ut sic tamen Paracelsus jusserit, quo oppugnaret Galeni axioma: contraria contrariis curantur. Toxica namque non symbolo veneni; sed vincetoxico superantur. Dona enim Dei sunt illæ potestates medicæ, quæ nec in se mutuo, neque in morbos contrarietatem, aut hostilitatis characterem gerunt. Sed unumquodque agit ex dono, quod agere jussum est. Quinimo corpora mole, clausura, sordibus, & impedimentis liberata, nobilissima dona explicant, & præstantissimas dynames. Prout alibi copiosius.

44. Porrò sat jam, superque demonstratum, naturam non pati quatuor elementa: nec illorum admittere congressum, ad corporum concretorum constitutionem, & consequenter nullam esse elementorum contrarietatem, & velitationem, ad morbum vel remedium. Sequitur indè etiam, nullam proprio nomine dici quintam essentiam, si quintum dicat necessariam relationem

nem ad alia quatuor. Est ergò inventum quintæ essentiæ chymicum quidem; sed Philosophorum, qui ante me ignorarunt elementorum numerum, essentias, & mistionis nullitatem. Quæ si Paracelsus scivisset, haud dubiè essentiam, quam quintam vocat, quartam nuncupasset, respectu trium primorum. Putavit nimirum corpus unum quodlibet constitui, prout & resolvi, tam arte, quam naturâ, in hæc tria, & nil præterea superesse. In tanta enim novitate inconstans nescivit, cuinam lateri se præcipitem daret. Subindè namque elementa negat corpora; sed vocat inanes vacuasque matrices, loca & sedes corporum; corpora autem omnia esse nil nisi tria prima, non autem elementa. Alibi verò antecedentium gregem secutus, docet elementa in singulis corporibus superesse, reperiri, atque inde salva educi, ita ut illorum essentiæ & corpora in misto permaneant, tantum per mistionem conglomeratæ.

45. Certè tam in tribus primis, quam essentia quinta, non minus jejunè Paracelso hodiè est [illegible]scriptum, quam fuit hactenus elementorum, [illegible]istionum, & complexionum fabulis.

46. Nupero enim seculo cœptum est sine indagatione, novitatibus plausibilibus invento Paracelsico, fidem atque nomina dari. Quanquam hactenus neminem viderim, legerim, vel audiverim, qui potuerit, multoque minus ausus fuerit, tria prima è corporibus adæquatè separare. Quapropter hanc propositionem statuo:

Tria prima in ventum sunt nuperum, contra naturæ & rei veritatem.

Thesis prima.

47. Licet è quibusdam tria prima, pro parte per ignem eliciantur; non tamen id fit per separationem eorundem præexsistentium; sed quatenus per transmutationem ab igne factam, ibidem generentur, tanquam nova entia, fiatque, quod non erat antè.

Secunda.

48. Surculus arboris adhuc herbascens unius libræ, vix dabit olei drachmam: qui sub Octobrim lignescens dabit circiter drachmas septem olei. Ac tandem in Februario post, dabit fere binas uncias olei: & quintuplo plus carbonis ac cineris, quàm antè in Augusto.

Tertia.

49. Quæ ab initio constitutiva non inerant, non possunt esse prima; sed ipsamet fiunt, & commutantur in invicem, ut posteriora, seminum directionibus factitia, atque oriunda.

Quarta.

Aqua elementalis fit oleum in vegetabilibus, animalibus, & sulfuribus: item omne oleum cum adjuncto, facile reducitur in aquã. Principia autem cæterorum prima, non possunt commutari in invicem, aut esse desinere, id quod erant antè.

Quinta.

Quædam corpora non continent tria, sed unico vel duobus tantum sunt contenta.

Sexta.

Sunt corpora quædam, undè usitatis hactenus artificiis nunquam fuerunt separata tria, quæ adæquato pondere, corpori, undè ducuntur, æquilibrent semper.

Septima.

Quædam corpora sunt omnino immutabilia, & inseparabilia, nec continentia dualitatis.

50. Juvat hæc, in gratiam Tyronum, alienis commentis facile subscribentium, paulo accuratius explanare. Inprimis enim ligna continent aquam, & oleum, non carbonem: qui non inerat, sed producitur per artem: nec inerat nisi materialiter, potentialiter, remotè. Nec unquam nisi per ignem indè fieret. Carbo denique, nisi aperto flagret igni, nunquam tantillum mutatur, tantum abest, quod in cinerem aut salem vertatur. In carbone flagrat quidem pingue aliquid, quod immediatè & materialiter reducitur in Gas, nunquam spectatum. Hoc Gas tandem migrat in aquam. Sed quamdiu Gas est, & ex concreto, sive carbone est separatum, non est sulfur, (nam per cremationem absumtum, & transmutatum;) non sal aut mercurius (nam ista non in Gas incoagulabile, sed in mercurium & salem redirent, si prima & constantia essent rerum primordia:) ergò aliud quiddam, extra tria illa. Cæterum nec totus cinis è carbone residuus, sal est: Quoniam demto sale lixiviali, id quod remanet, nullo potest igne calcinari, ut neque verti in salem, sulfur, aut mercurium. Sin autem per additamenta in salem

verta-

vertatur: signum est, quod fiat, non autem sit sal, adeoque principium nasceretur. Ergo sal in cinere, non per extractionem, aut separationem, absumtis per ignem duobus aliis consurgit; sed per transmutationem in novum ens quod antea non erat. Non enim rei inest, quicquid ex ea fabricatur. Sic enim pani inessent sanguines, & ossa, diversorum generum, & specierum. Nec enim marmor continet vitrum, licet ex marmore, cum adjuncto, vitrum fiat. Aliud est namque disputare de tribus istis, tanquam totali rerum materia, actualiterque rem constituentibus; atque longè aliud, quod in semine insit arbor vel in pane piscis, os, vel cartilago. Non enim corium, aut lignum lapis sunt, etsi quibusdam fontibus petrificentur. In transmutatis namque finis, specie saltem à seipso in initio motus, differt. Demonstravi quoque alias, Alcali fixum in vegetalibus non præexstitisse; fixari verò cremando. Quapropter doctrina Primorum non satisfacit, quod nedum naturam subter violentas regulas cogat; sed quod si prima sint, & initiandi meritum obtineant, debent esse stabilia, (quod nec Aristotelem latuit,) neque unum in aliud mutari potest. Etenim si lignum, sale, oleo, aqua & cinere constet, ex cinere, per salem ipsum cineris, sal paretur, oleum etiam omne distillatum, in salem sit mutabile, ut & in aquam per adjuncta, sitque istorum trium tanta inconstantia; ergo potuerunt quoque fieri per ignem in separatione, & concreti destructione.

51. Necesse est in corporibus unum primum atque ultimum, materiale, reale initium stabilire, quod est aqua; non autem tria, quippe quæ soboles sunt seminum, corporum ex aqua concretorum. Alterum deinde principium motivum, & effectivum, quod est semen essentiale, sive seminis ipsa essentia Archealis, differens à forma rei: quod hæc non habeat initiandi rationem, quippe quæ ipsamet generando generatur, tanquam generationis scopus, qui sensim per dispositiones pervias perducitur ad perfectionem entis, simul cum generationis fine. Hæc sunt duo corporum omnium principia, ut & causæ. Nam si res quæque per causas est, & principiatur, vanum est, alias causas, atque alia rerum principia, more Aristotelis credere. Principia ergò sunt, quæ nulla unquam vicissitudinum rotatione, in se invicem labuntur. Prius namque est stabile, perpetuum, corporum reale initium, ac fulcrum, seminariumque. Estque ultimum, in quod defunctæ rerum Tragœdiæ redeunt. Non autem ficta, ignava, & impossibilis hyle quæpiam. Alterum verò est initiandi motus principium, cum omni proprietate rerum, sub scena sua agendarum.

52. Enimverò cum species in genera nusquam solitaria exsistant, sintque sola individua, quæ sunt, & actu reali subsistunt: oportuit principia esse realia, & individualiter exsistentia. Ita quidem, ut materiæ universalitas ab efficientis activitate individualiter determinetur. Quamobrem dato falso, quod nimirum cuncta corpora in tria illa reducerentur, propriæ dissolutionis motu; non tamen inde adhuc consequens, hæc tria esse corporum initia. Quia immediata corporum resolutio non arguit principia, sed materiæ ultimatæ heterogeneitatem. Estque ultimæ materiæ postrema resolutio, testis duntaxat seminum corporis concreti: non autem principiorum. Nec denique ratio ulla est, cur tria dicantur prima, si tria in duo, ac denique in unicum redire, aut reduci possint. Imo, etsi in initio tria spectarentur corpora, in se mutuo transmutabiliter transeuntia, proinde tria censenda essent, potius quam duo: si mox abinde de tribus, duo tantum fieri queant. Tria ergò ubi inveniuntur, non sunt materialia corporum initia; sed thori seminum. Quibus exantlatis, cuncta sponte redeunt in primævum aquæ elementum.

53. Cæterum quod non in quibusvis corporibus contineantur illa tria, adeoque non sint principia necessaria; patet, quod Mercurius è metallo eductus, sit ita univocus, homogeneus, simplex, & indivisibilis, quod sit impossibile per artem & naturam, ut inde sal aut sulfur trahatur. Divisibilis autem est Mercurius nunquam ulla ratione. Ex sola videlicet aqua elementali, & virtute simplicissimi seminis mercurialis, coaluit in corpus indivisibile, impenetrabile, & inseparabile, quod inter generata par non habet.

54. Alio-

54. Alioquin aquæ simile, quæ in se nullo conspurcata semine, consimilem habet undequaque simplicitatem, & separationis impossibilitatem. Quod autem quandoque elemento aquæ sua tria tribuerim, id analogice locutus sum, quatenus præter spiritus abstractos, nihil in corporibus ita similare est, ut non juxta varias dispositiones diversimode affici intelligatur, illasque dispositiones respicere aliquam heterogeneitatem entis, est necessarium. Sufficit enim, ibidem quoque monuisse, partes heterogeneas aquæ esse in simplicissimo elementi corpore, arte, natura, omnibusque seculis indivisibiles, atque realiter impossibiles, constantes simplicitate extrema. Itaque, licet ibidem tria prima aquæ vocaverim, non sunt tamen tria compositionis, quasi anteriora, aquæ initia; sed tria heterogeneitatis. Quam heterogeneitatem, licet aqua lege qua corpus est, contineat, ad minimum in diversa mentaliter partibilem; cum tamen actualiter à se invicem distrahi sit impossibile, tantum conjecturæ locus est, ut quamvis ista non sint, verum sulfur, sal, & mercurius, saltem iis quodammodò respondeant. Ergo in aqua non minus quàm in mercurio, adest instantia, qua tria prima exin haberi separata negantur.

55. Susurros audire videor, quod plurimos artificum offenderim, qui mercurii oleum, salem, vitriolum, & aquam plenis stentantur buccis; quodque illos mendacii arguam, vel imposturæ, dum præfata pollicentur. Respondeo, imposturam activam parere suum impostorem, vita & felicitate indignum; imposturam autem passivam commiseratione dignam.

56. Sed qui fallaciam, qua circumveniuntur, nondum deprehendunt, argumentantur primo. Aurum (inquiunt) corpus inter sublunaria longè constantissimum, dissolvitur in heterogenea: ergo potiori ratione etiam Mercurius. Stringunt nimirum à Minori ad majus. Iterum urgent: Natura novit ex primis elementis componere mercurium: ergo novit etiam destruere. Viam autem compositionis, non est immediatè ex aquæ elemento facere Mercurium; sed per dispositiones intermedias materiæ, quæ dissimilares sunt: ita quoque via corruptionis in mercurio procedet per easdem dispositiones retrogrado passu, & materiæ heterogeneitate.

57. Quare tertio dicit Paracelsus. Materia rerum, quæ non possunt per artem destrui, saltem destruitur per naturam. Qua cuncta sublunaria, quæ non sunt morti, sunt saltem termino subjecta.

58. Ad primum respondeo: quod aurum quidem sit corporum constantissimum in igne; sed suæ constantiam separationis mutuat à mercurio: adeoque si sulfur ejus includat dualitatem heterogeneam, id mercurium minimè attingit. Mercurius enim purus, distinctus à sulfure combustili (quod Mercurio vulgari plus minusve inest) respuit planè omnem dualitatem. Id est dicere: Natura mercurii includit perfectam homogeneitatem.

59. Ad alterum autem dico, quod natura processerit quidem à puritate elementi aquæ, ad compositionem mercurii; nequeat tamen, semel admisso semine mercurii, incluso in penetralibus aquæ, redire ad destructionem illius compositi. Eo quod istud semen non sit mortale, nec caducum, nec sublunaribus legibus obnoxium, ut inquit Paracelsus in vexatione Chymistarum. Ratio autem immortalitatis in mercurio est: Quod semen & fructus ejus, in constitutione mercurii, sint jam unum, & idem Mercurius, in mercurio. Nec novit natura invenire modum destructionis, in re tam homogenea, ubi semen fructus evasit, unione perfectissima, & anatica. Quandoquidem natura non potest penetrare ad dividendum, ubi nullus est nodus, aut heterogeneitas. Admitto quidem, quod Mercurius per compositionem transmutationis, & maritationem sulfurum metallicorum, fiat metallum; & hoc sit destructibile, ratione dualitatis sui sulfuris; attamen Mercurius illius metalli manet indestructibilis. Hinc Paracelsus in vexatione præfata: Etsi metallum destruxeris decies millies: attamen à destructionibus semper resurget longè perfectius. Et in Archidoxis, lib. de separat. elementorum cap. de metallis. Unumquodque elementorum in specie olei destructionis metallicæ, potest reduci iterum in metallum album pristinum, & malleabile, excepto elemento

ignis, quod tincturam sive sulfur continet. Igitur quanquam pars mercurialis in metallis, adeoque & in ipso mercurii corpore, propter adjuncta, suscipiat larvas vitrioli, olei, salis vel aquæ:non sunt nisi oculorum imposturæ. Quippe semper Mercurius inde redit,quia secundum naturam,& omnes proprietates semper inest.

60. Teneo ergo cum principiis abstrusioris Philosophiæ: *Si Mercurius esset divisibilis in partes heterogeneas,ars Chymica non esset vera: ac ipse Mercurius ineptus operi esset. Etenim nisi mercurium vidissem, ita subsistentem, negarem artem esse veram. Natura enim nequit destruere semen,quod mori non potest,nec à materia sua separari.* Nec mori potest per machinamenta sublunaria hujus seculi. *Item,facilius est aurum construere, quam destruere: sic & facilius natura,mercurium construere,quam destruere.* Quotquot ergo promittunt auri vel mercurii separationes, nec tamen aurum peculiosa quantitate construere sciunt, cum nesciant, quod est longè facilius, credant etiam se nescire, quod longè est adhuc difficilius.

61. Ideò Bacon, inquirens primam artis materiam, perque omnia mundi corpora discurrens: Negat aurum,& argentum, esse materiam artis: eo quod sit plane impossibilis eorundem reductio in sulfur & argentum vivum,unde fiat filius ignis,tantus in amore Philosophorum.

62. Ad tertium tandem dico. Quod quæ non morti, separationi, mutationive sunt subjecta,saltem sunt termino obnoxia. Id verum concedo,si de dissolutione mundi & igne Gehennæ in consummatione sæculi intelligamus, de quo nil ego. Alioqui præfata adstructio Idiotismum continet. Nam terminus nil naturaliter operatur;sed peracta est operatio ab agente, in ipso termino ad quem. Deficit autem ejusmodi agens, circa indissolubilia. Denique nec tempus, vel duratio aliquid operatur per se; sed tantum operantur mediæ dispositiones mobilium in tempore contingentes. Ideo quicquid mutabilium dispositionibus non auscultat, multo minus tempori,aut termino durationis: qui terminus inclusus est rebus mutabilibus tantum, non autem immutabilibus.

63. Si jam mercurius metallicus caret omni prorsus sulfure, nobilissimum inquam constantissimæ unionis corporum, licitum est considerare hanc trium primorum legem, instar catenæ disruptæ,defecisse.Cætera proinde corpora, non esse tria prima; sed unicum prorsus materiale initium, diversis seminum destinationibus, finibus, scopis,& necessitatibus inserviens, ludensque varias suppositionalitates. Sunt ergo illa tria, ubi reperiuntur, non prima, sed facta per dissolutionem ignis illorumque materia, non juxta salis, sulfuris & mercurii principiationem, sed secundùm fines seminum desponsata. Nec quidē initia; sed media ad vitam ultimam subordinata.

64. Denique scio ex arena, silicibus, & saxis non calcariis, nunquam sulfur aut mercurium trahi posse. Fuerunt nempe illorum semina,contenta aquæ petrifica coagulatione, absque destinatione pinguedinum,aut mercuriorum.

65. Lapides autem qui calcinari possunt, salis naturam & calcis acrimoniam acquirunt. Sed idipsum est transmutatio in novam generationem, ab igne promotam; non autem contenti extractio, eductio, aut separatio. Quod Schola chymica ante me ignoravit. Quod probo. Quia novi saxum, & lapides omnes, in merum salem, suo saxo, aut lapidi æquiponderantem reducere,absque omni prorsus sulfure, aut mercurio, adeoque quicquid urendo saxo deperit, unius salis potius,quam trium esto. At quia unitas ista concreti respicit viam ad primam reductionem in aquæ elementum, nec sic culibet operario obvia: eapropter consuevimus inter chymicos generatim loquendo,de rebus loqui, sub nomine trium,salis nempe,sulfuris, & mercurii. Non quidem quod putem illa esse rerum principia; sed quia è plerisque separantur per ignem, utimur illorum etymo, ad distinguendum heterogeneitatis corporum concretorum. Idem saxo, quod carboni evenit, nisi ambo namque aperto igni crementur, in calcem aut cinerem mutantur nunquam.Et licet carbo,per flabellum edat, flammam, & hactenus quicquid è carbone perit sit sulfuris; attamen cum in saxo nil accendatur aut illuminetur, salis potius quam sulfuris esto. Igitur dum lapis, gemma, saxum, vel arena, in salem artificiose sunt reducta, non potest sal ille, propter omnimodam sui homogeneitatem,

ab

ab igne relictam, sulphur edere, vel continere, aut in diversa trahi.

66. Si denique vitrum per ignem è cinere & arena fiat, non est extractio vitri è cinere: sed fabrica artificii, novaque generatio. Etenim corpora quælibet, cum immediatè ex aquæ elemento materiam desumant, seminum virtute desponsatam, sulphur quidem esto actus seminis: sal vero, ex aquæ propensione spontanea, in concreto nascitur, immutatus tamen à dispositione seminalis sulphuris. Itaque duo illa entia prosiliunt immediate è duobus principiis corporum: Rerum Mercurius autem, non est nisi mera aqua, non sat adhuc à dispositione seminis & propensione materialis initii, maturata. Idque è professo, aut studio naturæ sic est destinatum, ut ratione principii aquei, adhuc nondum plenè immutati, accretio ex suo elemento, & collocutio cum sua matre, per symbolum concedantur opportunius.

67. Non admitto itaque tria prima esse corporum constitutiva, ut neque universalia. Quod sane austeritati meæ est vernaculum, qui non soleo è particulari quopiam axiomata universalia condere. Id autem faciat, qui volet, malo distinctus esse, ut distinctius intelligam. Reperi enim plerumque tria illa non prodire è corporibus, quibus trahi putantur, nisi adjuncto tertio, transmutativo, vel per compositionem, quod potius supervenienti semini, atque inde natæ transmutationi, tribuendum est; non autem in existentibus primis, ut necessariis, immediatis, atque universalibus naturæ principiis, è quibus, & in quæ corpora rursum resolvantur. Non enim certam fidem facere queunt, se esse in corpore, ante sui separationem, prout per ignem exprimuntur, multoque minus præexstitisse ante corpus, cujus partes videntur fuisse.

68. Patet quoque res plerasque mutari, distillando, nec esse in concreta sui heterogeneitate, quales ac quantas, prout dum per ignem fiunt, quod unico exemplo Tartari liquet. Siquidem distillando unicas 16 tartari optimi, elicitur vix unica aquæ; salis vero, ad summum, unicæ duæ cum semisse. Residuum totum, est oleum, i.e. ex 16 sunt fere tredecim partes oleosæ. Tartarus tamen crudus non est, nec agit ut ens oleosum, nec ardet ut cortex betulæ; sed salis acidi naturam habet. Quapropter per distillationem, salis acidi natura mutatur in oleum. Deinde iterum, si sal Tartari sponte sua fiat lixivium, eique jungatur oleum, conficietur quidem inde smegma, quo distillato, habebitur pro maxima parte aqua, oleumque pristinum desinet esse, & mutabitur in aliud. Quid enim clarius hac mechanica, ut elucescat, ignem esse confectorem primorum, adeoque nec esse in se prima, neq; præexistere talia in concreto, qualia separantur indè per ignem: Siquidem non est nuda separatio dissimilium; sed transmutatio concreti per ignem, juxta activitatem, quàm heterogenea inter se peragunt.

69. At sane si singulis corporibus inessent tria illa, ita ut nullum corpus illorum expers esse posset, imò si singula, pristinam servarent indolem, sal, inquam, nunquam Mercurius fieret, neque hic vicissim sulfur, &c. Tum quidem apparenter Paracelsus putasset, corporum unumquodlibet originaliter componi è sale, sulfure, & mercurio: sed cum sit rerum indubia vicissitudo, per res rerumque partes minimas, prout & per triplicis vitæ transitum, non possunt vicissitudines illæ deno tare identitatem trium, nec constantium, quorum ipsemet decursus est omnino inconstans, & instabilis perseverantia ejus. Etenim à Paracelso deinceps propemodum quisque suæ subscripsit inventioni, nemo ausus est penetrare conditionem trium illorum; stupuerunt visis heterogeneis, quæ per ignem sæpius extrahantur, undè velut loto pasti, abducisse siverunt, quorsum illos Paracelsus vocabat.

70. Sed discat Paracelsus, dum ex cibo cruor fit, contingere quidem seperationem puri ab impuro: sed nullum trium. Quoties enim ens per vitam ultimam transit in vitam novam, mutatur quidem massa in succum, cum divisione heterogeneorum, extinctione formæ, ac proprietatum vitæ mediæ, non tamen in, vel ad tria prima, sed proceditur ad destructionem radicalem, cum ultimata vitæ prioris annihilatione. Sub quam tandem semen novum hauriunt, ad novam generationem. Ista nempe est via recursus, sive regressio noctis Hippocratis, ad diem Orphei.

71. Saltem perpetuo est verum, quod ista tria nunquam separentur absque igne, adeoq; ante

excultam Pyrotechniam, veteribus illa fuere incognita; cumque desit ignis ille, gradusque ejus, separator in nobis, & quicquid per caloris nostri gradum è nobis difflatur, tendat ad caput mortuum, nisi per Blas & fermentum præcautum sit (prout supra de Blas humano docui) non potest sane morborum origo ullatenus alicui, aut pluribus ex tribus ejusmodi, imputari.

72. Nego denique, salem, sulfur, & mercurium corporum principia universalia. Quia nec ante corporum compositionem exstiterunt, nec confluxerunt ad mistionem faciendam, neque tandem per naturalem corporum resolutionem in vitæ ultimæ terminum, apparuerunt unquam in natura; sed duntaxat per artem ignis, & tantum è quibusdam educuntur, quatenus semina rerum materiali principio aquæ vestiuntur, & proprii efficientis energia roborantur, partim salis, & partim olei proprietates assumunt: Mercurius autem corporum, non est nisi pars aquæ, nondum sufficienti maturitate efficientis seminis gravida. Nusquam ergo per se existunt, nusquam principiandi vires obtinent: Eo quod suas naturas, conditiones, proprietates non habent ex alteritate, qua præexsisterent, sed partim ex dispositione seminum defluentium in proprietates concreti: partimque ex ignis digestione, & ustione inter separandum nacta. Siquidem manifestum est, quod mutua transmutatione, reciprocè ex se invicem fiant.

73. Ultima ergò sunt, non autem prima, utut sumantur. Cuncta enim vegetabilia, quamdiu non lignosa, spiritum vini continent, quatenus ex illis, per fermentum apertis, spiritus vini educitur. At ex eadem materia jam lignum facta, non educitur amplius aqua vitæ. Fit inquam in vegetabilibus, per artem spiritus vini, qui antea iis non inerat, ex dispositione materiæ succi putrescibilis, & fermenti vinosi symbolo. Non enim proinde spiritus vini erit vegetabilium principium, quatenus cuncta in se diversa, in hoc consentiant spiritu, & ex singulis educi posset; sed spiritus vini habet effectus, & producti rationem: Sunt igitur similiter tria illa principiata; non autem principia.

74. An enim sanguis sale carebit in distillando, quia secrevit lotium, quod Paracelsus salem cruoris vocat? Et si sal unum de principiis, certe cruor erit æternus in supposito, si careat initio, vel aliquid sine principio salis, poterit subsistere ex mercurio & sulfure. Quod Paracelso non visum est alienum, lustranti cum propria trium primorum doctrina. Ubi cruorem & carnem leprosorum omni sale priva docet. Caditque hinc iterum ulcerum sua historia, si leprosorum sint spontanea, & non spernenda ulcera sine sale.

75. Male enim salem potus, à sale cruoris distinxit. Nec cognovit differentiam salis in latice externo, à sale qui è cruore per distillationem emungitur tortura ignis. Totus nescius, unde sal in urina esset, non esitato sale. Quia digestionum ignorata classe, naturalis scientia in Paracelso tenebris fuit obfuscata, & per Medentum inscitiam abbreviantur dies mortalium, fiuntque gibbosa cœmiteria.

76. De quinta essentia quoque sobrie est inquisitum hactenus, quasi gloriosum per ignaviam subscripsisse aliorum commentis, & hæsisse in fabulosis principiis. Essentia itaque diversis dicitur nominibus. Principalissime enim intelligitur de Deo optimo max, qui omnium est vera, immediata, ipsissimaque essentia, à qua esse rerum defluit, & dependet, inseparabile in natura.

77. Essentia autem pro esse rerum actuali, in abstracto, est vita in viventibus, sive animo. Alioquin est forma, propter quam unumquodque est id, quod est. Vita autem sive forma, à Chymicis non est in essentiam assumta, quod defuncta re, in nihilum redeat: proinde considerarunt præclarissimam quandam substantiam, cui tota crasis, ac rei entelechia inhæret, quale est in aromatibus oleum leviusculum, quo abstracto, remanet corpus aromatis, velut ingratum. Cinnamomum puta, abducto oleo, sapit corticem quercus sua adstrictione. In rebus tinctis vero, essentia est coloratus liquor à rebus extractus. Quæ substantiæ, ut sunt magis activæ: ita se habent per modum vitæ, aut formæ, ad massam residuam.

78. Adeo ut nomen essentiæ sit plane metapho-

taphoricum. Quapropter plurima non habent essentiam, prout de mercurio, crystallo, saxis, rebusque homogeneis demonstravi.

79. Tum denique non raro, major potestas & energia est in re integra, quam in separata essentia. Ut patet in magnete, carabe, &c. Plurima namque simplicia, specificam proprietatem per præparationem, magisque per separationem, & ignem amittunt. In ungula Alcis, ac bezoardicis quiddam est, quod crudis simplicibus proprium esse mavult. Herbarum autem formæ, sive essentiæ, artifici subesse nolunt. Perinde enim multa valent, sive vis (animam vocant) vegetativa oppetiverit, sive adhuc inextiterit. Postquam autem planè exaruerunt, quædam essentiam proferunt; multæ verò, (inprimis hydropiper) eandem amittunt. Utut ergò sumatur essentia, nomen improprium, & quinta, epithetum insipiens est. Siquidem quam spondent essentiam, vel non inest æquè omnibus, neque paret Artifici, vel non trahitur undecunque. Sub aliis verò in cruditate rerum ridet operosos labores. Nec omne generatim aroma sedet in vita media, sed in ultima. Nam flores Jasmini, Lilii convallium, &c. putrendo amittunt gratum odorem, & vires medicas, acescunt, nec priorem fragrantiam reassumunt unquam. Alibi verò sedet aroma, sub vita media, quæ nempe sub putredine servant odorem, quem distillando edunt, ut rosæ.

80. Res hæc fefellit Paracelsum, atque putare fecit, rerum essentias sic putrere; Atque sic nescius, ut in fimo, stercoratisque agris, in perpetuum sospites mansuras dictaverit. Nescius, quod exsolutis, ac defunctis seminum muniis, cuncta ad quietem se dedant, primumque tandem aquæ hospitium repetant, vel saltem supervenienti semini robustiori parentia, in novas se colonias, novasque scenas, se iterum duci tolerant.

81. Imo sunt plura simplicia, quæ fragantiam, quam ante sua in specie non habebant, inveniant in sinu putredinum. Qualia sunt moschus, zibetta, ambarum, stercora quædam brutorum, atque ligna putrentia. Fracedo quippe varia illis suboritur, undè semnia fragrantiam sibi hauriunt, transplantantque in novam generationem. Aroma ergo, si balsamo vitæ mediæ alligatum, per partium separationem, in putredine non superatur, commodiusque è corruptis sequestratur.

82. Essentia ergò chymica, proprie non quinta, cum non sint quatuor aliæ in concreto, neque est extractum è tribus; sed est pars seminalis de sulfure concreti. De sulfure, inquam, quia sulfur est proles efficientis, adeoque magis formalis. Cinnamomum enim, dum sine aromate est, cinnamomum quidem adhuc, prout fœtus, aut fatuus, sunt homines. Ego itaque optimam rei partem, ejus crasin nuncupo, sive aroma oleat, sive non. In herbis non fragrantibus verò, liquorem seminalem, illarum crasin dico.

83. Scio nimirum ex qualibet planta, vel semine, itemque ex trunco quarundam, extrahi liquorem, qui contineat seminis potestatem: qui liquor, licet non sit sationibus aptus, eo quod inclusum illi semen, moram in terra trahere non valens exhalet: attamen suæ consimilis plantam, mirifica fœcunditate beat, ad radicem affusus. Crasin namque ad propagationem continet seminalis liquor, ideoque & vere essentialis est; non tamen vulgo notus, imò ne quidem expertissimis quibusque. Proinde progressus educendi quintas essentias, ceu vanos commiseror.

84. Non mirum sane, si omnes vires generati luceant in crasi. Saltem aromatum olea, quatenus olea, digestioni nostræ reluctantia, ac invicta, parum juvaminis adferunt, cum scilicet non nisi odoris gratia, intro assumta, reficiant, nos parvo spatio. At quando oleum cinnamomi, &c. suo sali alkali miscetur, absque omni aqua trium mensium artificiosa occultaque circulatione, totum in salem volatilem commutatum est, vere essentiam sui simplicis in nobis exprimit, & usque in prima nostri constitutiva sese ingerit. Alias autem, ubi vis medica in odoribus occultatur (odores quidem fortes ac pertinaces superant vires nostras, & vix ab Archeo superantur, atque digeruntur, adeoque importune in nos agunt; multum namque Archeus laborat, ut illos destruat, & in substantiam, cui insunt, suos odores imprimat) & præcipuè si fermentantes fuerint, utut solamen promiserint,

quia tamen non persistunt, ut in prima constitutiva penetrent, constans non præbent in medendo solamen. Maximè quod facile in seipsis concidant, atque degenerent sponte: ergo magis, si à nostris facultatibus subigantur. Sic nempe muscus & aromata moriuntur, si crasis abscesserit, licet corpus in se sospes manserit, adeoq; crasis rei nequicquā tangit rerū somniata initia.

DE FLATIBUS.

1. *Blas sive Flatus quadruplex.*
2. *Gas vitæ, & ventus mundi toto discrepant elemento.*
3. *Opinio Galenica de flatibus.*
4. *Gas quintuplex ignorarunt.*
5. *Pyrotechnia quid doceat?*
6. *Decepta Schola.*
7. *Sibi contradicunt.*
8. *Error Paracelsi de limbo Micrôcosmi.*
9. *Ridicula ejus doctrina, de quadruplici colica, & microcosmica identitate.*
10. *In nobis non esse Gas ventosum, nisi inspiretur.*
11. *Cur Paracelsus neglexerit in utero cardines universi.*
12. *Redarguutur Paracelsus.*
13. *Error ejus de contractura è colica.*
14. *Causa præfata contracturæ, & Paralysis.*
15. *Vita musculorum concluditur ex Blas illorum.*
16. *Cor non est ultimum moriens.*
17. *Insana remedia in Flatibus.*
18. *Quale esset ventos pellens, aut discutiens.*
19. *Ignorantur adhuc proprietates Torminum.*
20. *Vterus propriis caret flatibus.*
21. *Flatus non extra metas excitantur.*
22. *Pleuritis flatulenta figmento ortum debet.*
23. *Conceptos ventos accusasse pudendum.*
24. *Morborum quorumcunque initium, à plerisque accusatur ventus.*
25. *Qualiter adhuc occurat frigus?*
26. *Quid hac in parte noscendum?*
27. *Quid deinceps agendum?*
28. *A quibus sint inventa remedia usualia in flatibus proficua.*
29. *Ileon non est intestini aversa contorsio.*
30. *Iste affectus, in causis & modo fuit huc usque ignotus.*
31. *Historia fraudem Scholarum detexit.*
32. *De flatibus doctrina nova.*
33. *Sextuplex in nobis flatus.*
34. *Nullus potest flatus in nobis esse halitus.*
35. *Quid Gas sylvestre?*
36. *Distinguuntur flatus.*
37. *Quidam flatus intestino necessarius, de quo nemo hactenus.*
38. *Probatur per monstrum.*
39. *Sequela aliquot inde proflua.*
40. *Consideratio circa mediocritatem & affluentiam hujus flatus.*
41. *E cibis vitiatis, aut excrementis vitioso fermento imbutis, dolores Torminum.*
42. *Contractura intestini.*
43. *Galenus ignarus usus partium.*
44. *Schola neglectis aliis flatibus tantum peditum respexere, unde pedantismus.*
45. *Flatus Tympanitidis.*
46. *Effectus fermenti stercorei, respectu flatuum.*
47. *Cur à Laxantibus flatus fœtidissimi?*
48. *Stercora non sunt rerum spontanea putredines.*
49. *Differencia inter flatum Stomachi, Ilei, & Coli.*
50. *Schema flatuum in nobis.*
51. *Tympanitis lethalior ascite.*
52. *Duæ considerationes de flatibus.*
53. *Consideratio flatuum.*
54. *Flatus vitium nostrum est, non rerum.*
55. *Alteritas flatuum quid respiciat?*
56. *Flatus in nobis fieri agente patrante, non autem separante.*
57. *Impugnatur Galenus de flatibus.*
58. *Iterato aliquoties.*
59. *Error circa edulia Venerea.*
60. *Venus spectat ad lienem.*
61. *Generatio flatuum, unde & quomodo?*
62. *Paradigma flatuum.*
63. *Flatus non praexsistit in cibo.*
64. *Notabile de uva.*
65. *Notabile de fermento.*
66. *Respectus flatuum & stomachi.*
67. *Mechanica flatuum in triplici monarchia.*

68. Ne-

POstquam Medentum judiciosiores, ab elementis, humoribus, & Astris opem frustra implorassent, Tartarum denique, nec non Chymicorum putata initia, incassum ad auxilia sua invocassent, meditati sunt deinceps, invitis Scholis Galenicis, quod cæphalalgia, hemicranii dolor capitis, & qui hesterna crapula relictus est, itemque vertigo, deliria, asthmata, pleuritides nothæ, spasmus, crampus, satyriasis, tympanites uteri, imò & Epilepsiæ furores, cum aliquot aliis affectibus, specie diremtis, extra controversiam sua debeant initia flatibus, atque vaporibus: Quapropter & catalogum jure pari ampliantes ad librum περὶ φυσικῶν Hippocratis, suas deflexerunt investigationes. Senex ille omnes omnino morbos sic flatibus consecravit, ut ventos promiscuè confuderit cum vitæ principiis. Cœperunt ergo feliciora Scholarum ingenia non tam investigare flatuum naturam, atq; proprietates, quantum datis & concessis flatuum hypothesibus ulterius superstruere, atque ædificare omnium ferè morborum naturam, atque causas, easque dicare flatibus, vaporibus & exhalationibus infernè sursum scandentibus. Aut præceps deorsum deturbatis. At cum se penitus extricare angustiis nequirent nec tanti ædificium firmum stare posset, quod nullo fundamento solidioris disquisitionis inniteretur, quasi filum incepti abruptum est nimia contorsione. Equidem Hippocrates flatum in prædicamentum constrinxit, sive vitæ, sive mortis, sive demum interitus participes essent, & causas continerent, sive cœlitus per Blas stellarum excitarentur, adeoque orbitæ cœlestis analogismos pollicerentur, sive demum sublunari, sive voluntariæ legi parerent. Totum nempe indecisum reliquit. Adeoque disruptam reliquit methodum. Stetitque, quia nondum tanta erat morborum necessitas, experientia, frequentia, atque perversitas.

2. Nondum etiam sciebatur, quod spiritus vitales lumen vitæ concepissent, quod animæ sensitivæ, quodque formarum Animantatorum essent proximæ sedes, adeoque totius essentiæ crasin continerent. Nemo enim tum materiam illius Gas, aquam esse didicerat, adeoque toto elemento spiritum vitalem à vento mundi discrepare, nemo adhuc somniaverat. Enimvero Scholæ facile in hanc foveam flatuum decidissent, & pertinacius permansissent, nisi purgantium & phlebotomiæ vana præsidia in ventis agnoscerent, seseque frustra futuros, citra amborum ejusmodi præsidiorum opem præviderent.

3. Galenus quidem viderat, olea, & pinguedines, per ignem sensim exhalare, putavit idcirco, & ventos in nobis liquata pinguedine, vel digestionum inordinatione suscitari, utpotè qui distinguere nequivit aerem, sive ventum, ab exhalatione, à vapore, & à flatu.

4. Nescivit inquam Schola Galenica hactenus differentiam inter Gas ventosum (quod merè aer est, id est, ventus, per syderum Blas commotus) Gas pingue, Gas siccum, quod sublimatum dicitur, Gas fuliginosum, sive endimicum, & Gas sylvestre, sive incoercibile, quod in corpus cogi non potest visibile.

5. Quocirca inexcusabilis mansit tenebrarum naturalium obscuritas, penes ignaros Pyrotechniæ. Quæ nos instruit, quo gradu aquosa, quove gradu & ordine, quævis pinguedo evolet, qua demum separatione, quove fermento corpora ab invicem discedant, putrescant, quid secum singula per analysin asportent, quo denique medio seminum crases, & concreti proprietates se referant. Qua tandem opera, totum quicquid in nobis est, citra partium separationem, in diaphæresin disponantur.

6. Audi-

6. Audiverant quidem ventos in ventre, borborigmos innocuos, & dolorosa tormina dein in stomacho, atque colo animadverterunt, in hyeme verò, ventorum pluralitatem, quocirca somniarunt glaciale phlegma in intestinis, & calida remedia frigidis morbis apponenda.

7. In quo primum implicant sibi Scholæ, dum vaporum & ventositatum originem tradunt,& has curare, contrariis (ut vocant) remediis profligare intendunt. Nam principiis, medio, atque modo sibi contradicunt. Etenim si ventositates in nobis sint vapores, aut exhalationes: certè, major dolorum atque flatuum excitatio, & partium distentio sequetur, adhibitis contra ventos calidis, eo quod vapores augeri est necesse, cruciatusque, tam propter distentiones, quàm ventorum acrimoniam, multiplicari. Idque per totum probat ars distillandi.

8. Paracelsus licet Pyrotechniæ Dynasta, non fuit immunis à ventorum turbine. Quippe qui ignoravit ventorum, & aëris naturam, materiam vaporum sive flatuum. Gas esse aquosum, illorum causas efficientes, modos, media, ut & materiam, esse aquam semine imprægnatam. Utpote qui authoritates Philosophiæ planè sprevit, & naturam conatus est, subter suum idiotismum ligare, à naturæ lumine quoque derelictus est, permittente Deo, qui ejusmodi conatus ubique facit irritos. Nemo quoque ad sapientiam pervenit unquam, qui se pervenisse putavit. Paracelsus enim constanter ubique persuadet, nos omnium morbos ac defectus sentire debuisse, quod simus extractum totius universi, hactenus omnifariam. Universum tanquam parentem filii exprimere debeamus. Ita namque ventos, eorumque varietates, nos continere vult, Tormina nostra quoque tempestatibus aeris respondere. At nolim, ab augusta Dei imagine, vel latum unguem homines discedere, ut macrocosmum potius, quam Deum in imagine referamus. Credo enim, me non esse hominem, ut morbis subessem, & sic referrem pirke olam, aut holam hapiroud, sed potius scio me morbis subesse, ut depravatam naturam & mortalem ostenderem, hominem autem me non alio fine esse, quàm ut ad Dei beneplacitum ejus repræsentem vivam imaginem.

9. Tormina itaque vir ille quadrifariam partitur, juxta quatuor consuetos ventorum cardines. Quorum Septentrionem inprimis locat in lumbis, cujus ventus in sua colica flaret contra umbilicum; In umbilico verò Austrum ponit, quia diametro sua in dorsum flaret. Sic & orientem in dextris, ut occidentem in sinistris disposuit, singulisque ventorum tandem propria adscribit remedia, sub hieroglyphicis sibi nondum cognitis involuta.

10. Eheu! quam tristi pignore hæc cuncta, & quam ludicro medio, medendi principatum invasit vir ille! ut nimirum microcosmi singuli simus! quam enim caro pretio nobis vendit, hanc macrocosmi ideam! & quam penurioso argumento sua fundat somnia! Cum revera in nobis nulli sint venti, nec ventorum materia, quam non inspiramus, & exspiramus.

11. Aliàs neque Gas flatulentum in nobis esse, nisi una via, domo, & itione. Nempe à stomacho per intestina, in anum usque. Noverat quidem Paracelsus hæc partim, ventorum denique in Utero, Plevra, Capite, & Musculis esse aniles fabulas: Verumtamen majores adhuc texuit, ut ridiculos componeret hos ventorum cardines, quos potiori jure in uterum, quàm intestina transtulisset. Qui ingenti cum dolore, se nunc in sinistrum abdominis latus, quandoq; in dexterum torquet, obseditque vel umbilicum vel se ponè ad dorsum & lumbos inclinat. Sed dubius mansisset, ubinam quintum ventum, in præcipiti utero, & ubinam sextum reperisset, dum rectà sursum uterus fertur. Ideoque etsi ad tædium, de uteri astro, libro peculiari declamet, cardines mundi tamen in exorbitationibus uterinis dormitans neglexit. Quamquam uterum etiam mundum, sed Microcosmo adhuc minorem, seriò vocitet.

12. Sed heus Paracelse! supponendo aliquot ulnas intestini, vento distentas, illumque ventum utrinque conclusum, (si enim non conclusus est, nec dolebit, nec tendet; sed suo emunctorio sponte evacuabitur) adeoque neque spirare, nec lateraliter more ventorum ferri. Quæstio mea est de nomine, essentia, origine, & remedio venti illius? Deinde, forte 40. vicibus, Ileon, tam à tergo antrorsum, quam laterali,

rali, utrimque ductu cum extendatur, quânam quotâ que intestini contorsione, quatuor ventorum cardines suum habebunt situm, nomen, nominisque proprietatem? Sic enim in singulis gyris jam essent quadraginta Austri, totidemque septemtriones, &c. Si enim in vigesima vel in singula contorsione intestini, rationem addere debuisses, cur non in decima, aut 12. si fidem tibi hæc sominanti adhiberi optabas.

13. At sanè non fuisti illorum ventorum fidelis Æolus: quippe advertens colicam, contractos sæpe musculos manuum, convulsiones inquam, atque paralyses dedisse, non erubuisti dicere, ventos ab intestinis per omnes musculos & tendines ferri. Tantoque licentiosius id adstruxisti, quod pronas Scholas invenias in omnem vaporum atque ventorum famulatum, pro omnibus fortè morbis. Etenim dum in elementis, complexionibus, & humoribus, dictante intus veritatis testimonio, sibi quietem non reperirent, confusæ quæsiverunt modum, quo per vapores, & ventos causam morborum reperirent. Fortè enim dum humores ipsas fefellissent, optabant per ventorum invisibilem positionem redargui non posse. Inventum sanè fuit impostoris Satanæ, qui cum Dei simius conetur esse, per fidem invisibilium, intellectum credulorum sibi deberi prætendit. Ac pro omnibus morbis sufficere, modo venter suos borborigmos auribus obstrepet. Ideoque & de flatibus agere omnino debui.

14. Miseror sanè utrobique tantam Paracelsi inconstantiam, & credendum inscitiam, quibus sibi prætentum Monarchæ Arcanorum titulum præcludit, & amputat. Nescivit nempe hoc loco, cujuslibet veneni, etiam specie amica purgantium exhibiti, illam esse proprietatem, ut Archeum commoveant, ejusque Blas concitent, juxta Aphorism. *Spasmus post helleborum lethalis.* Illamque colicam, quæ præter consueta tormina, ex acido provenientia, insuper veneni labem continere, esseque convulsionis authricem. Licet ventus interim non extra Ileon feratur.

15. Sic homo, cum totali virium extinctione moriens, relinquit suum cadaver generali Tetano utrimque tensum; Ast ubi violenta abripitur morte, est ejus cadaver flaccidum. Unde didici, vitam quandam, sensationem, & motum, sive Blas, esse in carne, præter voluntarum. Vita illa nimirum venena & mortem cum extinctione apprehendens, utrimque tendit tendines.

16. Unde falsum est, cor esse ultimum moriens. Superstes namque manet adhuc vita musculorum, quæ insectis est potissima, adeoque & avulso capite, muscæ adhuc avolant. Et muliere dudum mortua, non raro uterus profligavit suum fœtum. Omnis itaque musculorum convulsio, sive ex colica, sive sumto laxante veneno, vel alio, non est ex motu voluntario, sed ex naturali sensatione, motuque musculorũ; non autem quod flatus tendens intestina, etiam musculos efficienter tendat. Prout lib. de Lithiasi, Tract. de sensu, sensatione abunde firmavi.

17. Insanum igitur est decretum: Hoc est carminativum: Istud ventos pellit: Illud verò flatus discutit. Quasi per carmina venti abscederent, Medentibus ejurandi. Etenim si ductus & exitus patent, ventus nequaquam forinseco auxilio eget, ut neque pulsore alieno, ut exeat. Imò quod magis est, non semper tormina cessant, etsi flatibus egressus sit liber. Alioqui si via citra impedimentum est, flatus, velit nolit Medicus, illam inveniet: siquidem unica tantum, sibique continua intestinorum est via.

18. Pellentia verò ejusmodi deberent aliquod medium habere, prout pistillum protrudit contenta enemata. Illud autem, ut debitè sit pellendo flatui, deberet adæquatè ductui intestinorum respondere, tam in gracilibus, quam grossioribus: atque insuper habere pulsivum Blas. Atqui ventus conclusus minus dolet, quamdiu quiescit: ita pulsivum omne remediũ, necessario torminum dolores augeret, adeoque natura indicat, à pellentibus flatus abstinendum. Sed meditantur fortè, carminativis vim flagri inesse. Flatus verò instar pecudum esse. An enim pistillo adæquato, se, suaque carminativa destitui agnoscunt? vel fortè carminativa, vocis instar habere, pecudes abigentis? flatusque hortatui carminantium auscultare?

19. Scio equidem hinc Scholas ignorare vim, proprietatem, causas & modum, tam torminum, quàm remediorum. Non enim venti sunt pellendi, non denique discutiendi. Hoc enim est impossibile: illud verò puerile figmentum continet, nec etiam à probo flatus sunt ullo carmine compescendi, cujus tamen etymon in Scholis religiosum hactenus manet.

20. Flatus internè in utero non suscitantur, quia uterus materia flatulenta destituitur, ejusq; digestio non est opportuna creandis flatibus; externè autem, vix aër intrat in uterum: utpote qui ne vacuum patiatur, sua membrana, totus concidit madidâ & flaccidâ: adeoque sua spontè, aëri aditus præcluditur spiranti, nisi vi per organum is injiciatur.

21. Denique nec venti externi ab ore vim mutuant, ut intrent in regiones insolitas, utque pertundant fortiter adnatam plevram, inter hanc verò, & musculos intercostales, flatulam concitent plevritidem, atque dein mox plevram à costis lacerent, veramque plevritidis phlegmonem fabricent.

22. Quia aëri nulla istuc est via: imò si eò pertingeret, à tergo Blas non habet, quod alicujus noxæ esset. Quaque intrasset, priusquam nocuisset enim, exspirasset ideo. Internè quoq; flatus illis partibus nec fiunt, obstante materia ex qua, & efficiente.

23. Anilis quoque est figmenti simile, quod externus ventus, sive aëris flatus, pellem, utut porosam, perforet, prout & carnosam membranam, simul & musculos subter eam. Juxta Medentum pudendam rationem, qua dicunt: Contraxit serò ventũ, undè partes male habent.

24. Hanc nempe omnibus ferè morbis à capite in talum usque, causam assignari, sæpe cum mea verecundia audivi. Intemperies aeris, in capitis, oculorum, aurium, dentium, gulæ vitia incusatur. In raucedines, tusses, item defluxiones omnes, apepsias, febres, adeoque pyxis Pandoræ, aer putatus est. Idque nedum frigoris attractu, ut causa extera, sed ut intrò haustus flatus, ibidemque detentus indebitè. De quibus alias. Nunc autem de nostris, & internis flatibus sermo.

25. Concedo quidem frigus insuetum, (ut mortis satellitem,) partem aliquam nobilem, vel servilem afficere quidem, quatenus ultimam ejus digestionem turbat, unde excrementa partium similarium, dolores, imò & apostemata diversimode sequantur. Sed in his est frigoris facultas tantum externa causa occasionalis; Præcautionem, non item curam, aut qualitatem remedii indicans. Valeant ergò Scholarum nugæ.

26. Cæterum ut aliquis Medentis rite fungatur munere, noverit primum, quid sit ventus, quid dein sit flatus, unde fiat, cur doleat: tum illi facile erit remedium.

27. Causa nimirum flatuum cognita, cavendum, ne illorum concretum in Gas vertatur. Gas autem, quod semel factum est, facilem sibi viam parat. Sin minus, & intestinum, qua se est inferius, si sit duriore obstaculo obstipatum, hoc est solvendum. Sed ubi nullum est excrementi interstitium, & tamen tormina pergunt, nonne frustranea erunt, quæ ventos pellunt? & stulta quæ discutiunt? Siquidem non flatus, sed materia, unde contrahuntur intestina, ipsaque intestina flatus generant, averruncanda est? Non inquam ad productum flatum, sed ad causam producentem, cura convertatur.

28. Video itaque remedia, anethi, carvi, anisi, cymini, dauci, &c. non à Scholis, torminum causas ignorantibus, esse inventa; sed parvulis atque pauperculis, commiseratione divina enotuisse, à quibus Scholæ, ut & reliqua plura experimenta, isthinc mendicarunt. Siquidem flatuum origo, essentia, materia, proprietas, processus & historia, Scholas latuere.

29. Denique nec est volvulus, Ileon, seu barbari nominis, Miserere mei, minoris intestini aliqua contorsio, & apogæum. Nam præterquã quod esset perpetuum, ac necessario recidivum malum, repugnat Anatomia, quæ intestinum vestiri mesenterio, amictu scilicet externo, veste tertia, & superpellicea, eoque mesenterio ad lumbos alligata, propendere. Itaque semel illo vinculo disrupto, spretaque societate mesenterii, non est de cætero, spes reductionis intestinorum, in pristinam capsam, à qua, disrupto carcere, se liberassent: Adeoque malum forte fortuna restitutum, necessario mox recurreret, atque in pejus semper deinceps rueret. Deniq; toto intestini tractu, nulla deinceps cum venis esset nutritio, nullaque in vitam chyli attractio

cum

cum tamen interim morbus iste facili cedat remedio. Etenim si præter gyros solitos, intestinum contortum esset, quis esset ille motor; quisve tortor? Ab extrinseco enim nullum habet, nullumque timet, quod glabro omento, & abdominis simplici vesica, contegitur intestinum. Ab interno quoque, si excremento obstitetur, (hoc enim, neque aliud, illi accidere potest,) jam oppilatum est Ileon intestinum (in quo nondum solent excrementa indurari,) per stercus insolitum; non autem contortum, non extra capsam mesenterii dissolutum.

30. Adeoque stupentibus Scholis, iste morbus est ignoratus in causis, & modo.

31. Memini enim Thomam Balbani Antverpiæ, me adolescentulo, volvulo sive Ileo extinctum intra hebdomadam, octoginta mille libras Flandricas sanaturo obtulisse, dimissis veredariis quoquo versus. Antverpienses Medici, tum Scholarum decreto, incusarunt alto supercilio involutum intestinum, & velut nodo Gordiano intortum, suæ ignorantiæ eminus, per excusationem, remedium, non autem ægro prospicientes. Sed Anatome fraudem, & crassam ignorantiam detexit. Repertum namque fuit durum stercus in gracili intestino, sedecim digitis, supra monoculum hæsitasse, multamque solutam saburram per Ileon desuper natasse. Rarum est enim, stercora indurescere in gracili intestino. Quapropter deinceps neminem (malè vocato) vovulo perire sivi. Potandos nimirum dedi aliquot globulos plumbeos musquetarum, ut sui solo pondere durum istud excrementum propellant. Quo enim plures hauriuntur & majores, eo tutior & celerior sequitur sanatio, modo æger stet, ambulet, vel velut ducatur erecto abdomine.

32. Nunc porro flatuum historiam, licet sordidam, enarrabo. Est nimirum omnis flatus in stomacho, & intestinis. Prout venti tantum sunt in aëre, non autem infra aquam & terram Flatus nimirum nativitas præexigit acidum aliquod stomachale, & tamen non fermentale ordinarium. Quod quia alibi non reperitur, quam præfatis locis, etiam flatus nusquam alibi generatur, prout posthac patebit.

33. Denique omnis flatus, vel suscitatur à cibis nondum digestis, vel à cremore, vel à stercore ciborum, vel ab alimento intestinorum spermatico, degenerante. Est ergo quadruplex flatus in nobis internus, quintus externus Tympanias, qui extra intestinum clauditur. Unus naturalis ac requisitus, seu ordinarius. Septimus vero venenosus in corporis habitu.

34. Illorum autem nullus est vapor, sive halitus aquosus: quippe qui sponte, atque propria consistentia, statim & facile in aquam redit. Nullus denique flatuum est aër, aut ventus. Cum ventus, sive aër, non sit de compositione concretorum, prout longe lateque probavi.

35. Ergo restat, quod omnis in nobis flatus sit Gas sylvestre, inter digestiones excitatum, è cibis, potibus, & excrementis.

36. Unus ergo est in stomacho, & ructus dicitur, estque insipidus, acidus, ponticus, nidorosus, fœtens, vel specificus. Specificum voco cibi incocti: sic nempe allium, raphanus, atque similia, suos præbent sapores in ructu. Insipidus verò & acidus, est ructus cremoris digesti quidem, sed stomachi impotentia excitatus, Ponticus autem, qualis in Orexi, nidorosusque fiunt è cibis, in stercoream propè indolem degeneratis. Est ergo & alter flatus, gracilibus intestinis suscitatus, vitio fermenti fellei: estque vel insipidus, acerbus, acer, amarus, stercoreus, cadaverosus, vel putidus, juxta materiæ varietatem, & fermenti fellei potestatem. Hic flatus dicitur peditus, nec per pylorum adscendit unquam in stomachum. Qui si putidus aut nidorosus sit, denotat fermentum stercoreum præmaturum, & in alienam messem sublatum. Sunt præterea duo adhuc flatus in nobis: Unus plane heteroclitus, tam in intestinis, quam toto corporis habitu detentus, atque natus. Etenim ex fermento venenoso, & stercoreo extrinseco, oritur quidam flatus in ultima digestione partium similarium Dum nimirum assumto veneno, tumescunt cadavera, & inflantur: Corruptio enim acida in carnes intrat, modo heteroclito: moriturque pars solida, ac extinguitur nimirum spiritus insitus vitalis, & toxici veneno pars afficitur, unde flatus stercoreus, cadaverosus, naturæ nostræ

abominabilis. Atque sic proximum, seu spermaticum solidarum partium alimentum, mutatur in Gas silvestre, tumetque totum corpus, vel pars peculiariter affecta.

37. Est & alter, Insipidus flatus in Ileo, naturalis scilicet, & productum aliquod utile, ordinarium nempe idcirco, & naturale. Cumque fiat plurimus, & multa fame oppressus: conclusi mecum, quod ille flatus insipidus, nasceretur ex ipsomet bene disposito alimento immediato illius intestini. Alioquin enim impossibile foret, in cœliacis, aliisque ventris dissolutionibus, tam repentinas celeresque fieri excretiones, si Ileon in sui vacuitate clausum concidensque, continuitate flatus naturalis, quodammodo non hiaret perpetuo. Id inquam Scholæ indagarunt nunquam. Quibus & ego majores anxietates addam, nisi nempe Ileon semper, naturaliter, & mediocriter vento turgeat.

38. Videbantur enim alioquin inprimis aliquarum fibrarum in intestinis operæ frustraneæ, si continuo flatu Ileon mediocriter non tumeat. Puer enim, qui herniam monstrosam in umbilico patiebatur, (tenui namque velut epidermide, umbilicus totus pellucidus erat, ad sesqui palmæ extensionē:) hic enim monstrosus planè puer, quoties tormina patiebatur, nobis Ilei procellam spectandam dabat. Adeo ut intestinum istud, tanquam sibi obambulando ebuliisset, contorqueri, & convelli videbatur. Idque maxime, quoties nova tormina infestarent. Quæ cum sub doloribus sic se haberent, volui etiam subter sanitatem contemplari, qualis esset intestinorum œconomia. Atque tum observavi alium successivum planè motum, quo se intestina exercebant. Nam quoties aliquid supernè ad anum transmittebatur, erat autem in consistentia liquidioris syrupi & obscure flavum:) intestinum suis se transversis fibris contraxit, tanquam penitus isthac clauderetur, atq; excrementum infra se depelleret: fiebat enim hoc, successiva fibrarum transversarum contractura, non secus atque fidicen digitum post digitum aperit, & priorem laxat. Usque adeo propellebat quidem excrementum simul cum flatu, sed hic retrocedebat illico ad pristinum locum. Ingenti sane admiratione dignum, Dei providentia, partes intus non feriari, sed sic sine sensu & indesinenter operari, etiam dormientibus nobis. Spectavi denique, quod quantisper puer textero incumberet lateri, fibræ transversæ, in intestino supino ejusdem lateris sese comprimerent, ut excrementum pellerent sursum, in partem pronam; attamen, tum nequicquam laborantibus, aut compressis villis declivis intestini. Vidi itaque flatum non continuo propelli per Ileon ad anum; cum excrementis; sed retrorsum resilere & retrocedere ad partes Ilei, mox à seclusione excrementi reapertas. Unde conjeci, naturalem atque utilem esse ejusmodi flatum, minimeque onerosum. Est namque exactissima Ilei isthæc sui clausura, priusquam tenue, labileque sursum propelli queat.

39. Quo viso, mox collegi, primum quod in cœliaca passione, nedum erret digestiva, propter corruptelam labentis fermenti, sed & retentiva Pylori, ac præterea, propulsivam intestinorum tum symptomatico errore furere. Deinde, quod fla tus aliqualis sit Ileo naturalis, à proprio alimento spermatico excitatus: adeoque à sexta digestione illius intestini oriundus, sine fœtore, acrimonia, & molestia.

40. Atque adeo sese dirigit in mediocritatem quanti. Quicquid autem hujus flatus, ut superfluum, quantitatem superat, mox foras expellitur. Vitium itaque in quanto, sponte prodit, & facile præscribitur. Ex superfluo quidem est, sed tamen nec dolet, nec mordet.

41. At si ex cibis vitiatis in se, vel vitiato fermento, inter digerendum imbutis, flatus suscitentur, dolent sui acrimonia & exotica impressione,

42. Ast longè potentius, si intestina convellantur, præcipue ubi mucilago tenax, vitiato fermento imbuta, torminum mater, pertinaciter uspiam adhæserit, ad cujus nimirum (frustraneam plerumq;) propulsionem, intestina sese cōprimunt, convellunt & corrugant. Voco autem contracturam, immanium torminum genitricem, quoties intestinum non quidem in transversum, aut obliquum circuli, sed prorsus in longitudinem sui, potissimum, quod contracturæ per transversas & obliquas fibras sint quotidianæ, naturales, & indolentes.

43. Galenus de usu partium triumphans, magni à Scholis habitus, à Vesalio ostenditur 116. locis, sive erroribus nunquam dissectionem corporis humani vidisse. Quas illius Anatomici, demonstrationes facti, ut nunquam Scholæ eluent: ita sustineo præcipuos partium usus, formatricis scopos, sive delicias intactas, neque attentas; sed ignoratas hactenus. Equidem post Galenum sat viderunt, rectas, obliquas & transversas intestini fibras, valere ad excrementi propulsionem; nesciverunt tamen quorsum, & quomodo illarum singulæ in suis ministeriis sese flecterent. Etenim qui in plexu choroide, in ludicris motibus pulmonis, & præteritis pulsuum usibus, prolixè scribendo erraruntt emere, ignaviter usus pulsuum, & intestinorum in servitiis prætererierunt.

44. Hactenus de ructu, & peditu. Itemque de heteroclito flatu, per totum corpus, deque naturali & requisito flatu Ilei, determinavi. Siquidem nunquam cadaver dissectum vidi, quod spectantibus non offerret Ileum flatu tumidum. Nunc porrò de flatibus torminum morborum, mortisque authoribus pergam. Tertio loco est flatus in crassioribus, à cæco deinceps intestinis genitus. Scholæ sanè non alium attenderunt flatum præter hunc, quasi non nisi in Recto, & Colo flatus conciperentur. Ideo & morbum flatuum vocarunt Colicum, distinxeruntque solidè, in colicam coli, & stomachi, in arenosam, & ventosam, similesque confusionum turpitudines. Tertius ergo flatus oritur à fermento stercoreo, & putrefactivo: estque duplex, à cibo nimirum jam putrefacto, per fermentum stercoreum; & ab alimento spermatico, degenere, cadaverato, & insuper stercorizato. Hic est enim longè omnium fœtidissimus.

45. Est & tandem peregrinus, qui etsi non in torminibus locum habeat ut causa; sæpe tamen ut eorundem effectus est subsecutivus, ac plerumque hydrope deterior, vocaturque Tympanias.

46. Stercoreum autem voco fermentum ut extra intestinum gignitur, ita & cui sedes est in intestino cœco, ubi excrementa ciborum incipiunt putrere, sub specifica animantorum differentia, adeoque impressionem fermenti stercorei, juxta speciem propriam, ibidem mutuant. Nec est sanè otiosa, vel somniata fermenti hujus fictio, quæ specificam utrobique diversitatem parit: cum alias non sit ulla rerum transmutatio, absque peculiari fermento. In hoc itaque fermento, oleositates volatilizantur, excitaturque exhalatio inflammabilis è putrefientibus. Quapropter Chymici cuncta in putrefactionem præmittunt, ut quæ alias ponderosa, occulta, atque clausa in fæce remanerent, unà cum aquositate rei attollerentur. Carnes enim, ova, juscula, & quæcunque sponte cadaverantur, fætidissima dant excrementa, ut ut & flatus. Sic Ambarum, Muscus, Zibetta, & aromata ejusmodi, quia in sui origine partim sunt è carnibus, partimque quia fermentum, stercoreum illius speciei nacta sunt semel, facilè deinde à nostro fermento iterum subacta, fœtidissima pariunt excrementa, ac flatus.

47. Hoc titulo quoque excrementa & flatus, quæ à laxantibus proliciuntur, quia jam è cadavere transmutato immediatè stillantia, tam fermento putrefactivo laxantis veneni, quàm loci, sive intestini, præter propriam adhuc cadaveratæ materiæ horribilitatem sunt longè putidissima.

48. Adeoque vel hinc patet, quod sit aliquod fermentum stercoreum in animantatis: quippe quod præter speciei suæ proprietatem, adhuc totidem servet in se diversitates, quot objectorum sunt recipientium. Præcipuè quod stercora non sint rerum spontaneæ putredines, aut putrefactiones artificiales; sed determinatæ, atque specificæ. Cujus energia, cum non procedat dumtaxat ab re ipsa, necesse habet authore externo, operante in eodem symbolo, semper, quoque eodem modo, & charactere. Potissimum quod impressio sequatur dispositionem cùm sanam fermenti sui, tum etiam ægram.

49. Quod exinde clarius liquet. Quod ructus, sive flatus originalis in stomacho, prout & flatus Ilei extinguant flammam candelæ. Stercoreus autem flatus, qui in ultimis formatur intestinis, atque per anum erumpit, transmissus per flammam candelæ, transvolando accenditur, ac flammam diversicolorem,

 rem,

rem, Iridis instar exprimit. Qui verò in Ileo, sive intestinis gracilibus formatur, nunquam est inflammabilis, sæpe inodorus est, nisi alteriu misturam secum deferat, non rarò acer, acutus ponticusque lancinat in ano. Differunt itaque flatus in nobis, materia, forma, loco, fermento, proprietatibus, adeoque & tota specie. Nec minus flatus suas habent genericas atque specificas varietates, quàm corpora unde proveniunt. Nam flatus nullatenus sunt aër. Imò flatus non solum distinguuntur per materiam ex qua, sed etiam fermento & flatuum semine. Huc spectant quæ de ortu Gas, sive spiritus sylvestris docui, qui sanè in pristino aliàs maneret concreto, nisi adjuncto fermento loci, & semine aciditatis hausto, in flatum sive Gas conficiatur.

50. Repetam hoc loco genericas diversitates flatuum in nobis genitorum, specificatas suis fermentis, & proprietatibus rerum, unde consurgant. En Schema. Sunt enim duo in nobis flatus anomali, quorum unus est ordinarius, naturalis & necessarius in Ileo. Alter planè pestiferus & heteroclitus, qui assumto, vel intus nato veneno, plerumque totum corporis habitum in tumorem extollit. Sunt deinde quatuor flatus in stomacho, & intestinis. Stomachi unus, qui ructus est. Hicque vel specificus est, ex cibo indigesto, duro & pertinaci: Alius insipidus ex cremore fere digesto, sed digestionis debilitate natus; Tertius verò est acidus, ex cremore digesto; sed impedito: Quartus ructus, est ponticus, à fermento loci exasperato productus. Secundus flatus est Ilei, habetque aliquot in se diversitates. Quarum prima continet peditum, ex abundantia præfati naturalis oriundum. Altera amarum, qui à fæcibus alienis, ac malè digestis prorumpit: Habetque præcocis aliquid fermenti stercorei. Succedit & flatus coli, ex cibis non planè suo acido stomachali liberatis, sed corruptis per anticipationem, accedente præmature stercoreo. Est & flatus stercoreus, cadaverosus, ex resolutione, & putrefactione vividi, vitalisque alimenti partium solidarum.

51. Tandem extra canales intestini est flatus Tympanias, nascens ex causa morbifica, intra convexum intestini, & concavum peritonæi. Quæ causa morbifica proprietatem habet toxici, sed mitiorem. Flatus autem hinc genitus, non est de materia morbofica; sed est ejus productum, ex eadem nempe materia est, qua naturalis & ordinarius flatus Ilei. Id est, ex ipso alimento immediato intestini. Mortalis autem est, tam ex causa venenosa, sive ex morbo radicali, quam rationi loci, quod productus morbus augeatur absque termino, & ægrum tandem suffocet instar Ascitis.

52. Absoluto jam Schemate, spectabis quod materia ex qua flatuum, sit concretum illud, circa quod fermentum operatur. Deindè quòd qui propulsione, aut discussione flatus abigere, atque sic morbum superare contendit, non tollat causam, sed ad ultimum affectum vadat.

53. Quod ut ad oculum clariùs enotescat, supponam tres fratres, iisdem potu atque cibo nutritos, quorum unus nullum ferè flatum edat. Alter autem ac debilior multos ructus insipidos, ac subindè acidos pariat. Tertius verò, patiens intestinorum amentiam, multos faciat crepitus. Undè inprimis conspicuum evadit, flatus non fieri ex cibis flatulentis, quorum proindè usus tantopere vetitus in Scholarum diætetice. Sed prout satietas, plerumque plures flatus causat, quos sobrietas excusat: ideo consequitur, sarcinam esse oneri; onus verò præsupponere laborem, sive debilitatem digestivæ. Sic poma acidula, si torreantur, plurimum flatum afflant, quæ si à robusto stomacho edantur, flatus sunt expertia.

54. Unde sat liquet, flatum esse vitium nostrum, non autem rerum. Cui nil obstat, quod quædam aptiora sint producendis flatibus, atque hinc flatulenta dicantur. Quoniam maximè flatulenta flatus non gignunt, nisi in defectuosis. Etenim si flatus per se ac materialiter cibis inesset, in omnibus ex æquo flatus prodirent, atque qui minus flatuum emitteret, retentis iisdem esset debilior. Quorum utrumque falsum est.

55. Flatuum ergo præfata alteritas, agentem potius, quam materiam incusat.

56. Denique si motus esset à materia principaliter, sitque pinguedinosus flatus in nobis; ille

ille verò nullatenus cieri posset à tepore nostro, qui obligatur primum humiditatibus vaporalibus, quam exhalatibus siccis, & oleosis queat esse satis. Itaque vel ex hinc quoque liquet, flatus fieri, agente patrante, non autem separante.

57. Absurdum denique & illud Galeni, quod quædam sunt flatulenta in prima digestione, alia verò flatum emittant in secunda, quam vocat sanguificationem, adeoque & hinc venerea nominat. Tertia verò flatulenta vocat in ultima digestione, prout de custodibus ficulneorum ait, inflatas carnes, atque flatu tumidas, ex esu caricarum. Nam omnis flatus, qui quomodolibet inesset cibis materialiter, saltem dum cibus elixatus est, ac deinde in cremorem formaliter resolutus, cum cremor, liquor, sive aqua flatum intra aut infra se neutiquam toleret, necessario exhalaret statim per ructum.

58. Flatum autem è ciborum cremore, permanere in sanguine, sive peracta sanguificatione, id si rectè trutinetur, contradicit Scholarum Thesi, per quam supponunt, sanguini innasci spiritum naturalem, sive hepaticum, non quidem externum, è rebus suscitatum atque retentum, sed de novo factum potestate ordinaria hepatis. Esset nempe iste flatus in cruore, flatus peregrinus, (puta pastinacæ, pisorum, &c.) exoticus, contra formalem cibi in cruorem transmutationem rebellis & pervicax. Vel si à robore hepatis ponatur, transmutatus in naturalem, quam supponunt cruoris spiritum, inprimis spiritus agentis hepatis, non materiæ cruoris erit. Cum quoque flatus, qui alias, non nisi digestivæ errore ubique producitur, hoc loco erit privilegiatus, fietque digestivæ vigore. Adeoque erit robusti hepatis, posse plurimum flatum è cremore excitare. Ego sanè debilitatis notoriæ signum autumo, non posse reducere massam transmutabilem, in substantiam univocam, & æquabilem; sed relinqui flatulentiam peregrinam & heterogeneam, à jecore superandam.

59. Contendunt itaque Scholæ, Veneris robur mendicare ex flatu peregrino? Eritne ergo flatus ex alimentis peregrinis, speciei, & specificæ propagationi aptus? Vel ex phantastico jecoris spiritu, cruori adhuc immaturo, ingenito, per flatus externi assumtionem, in spiritum naturalem, aut in spermate humanæ generationi aptus? Non credam eò insanivisse Scholas, quasi spermatis atque testium primus motor sit cruoris supposita aura. Multoque minus alimentorum crudior flatus. Tandem nec Scholæ sibi in hoc satisfaciunt. Nam si flatus ciborum permansisset in cremore, atque deinde adhuc in sanguinis factione superstes esset, non enim actu flatum materialiter perseverare posse putandum, ob rationes præfatas: ergo saltem volent, aptitudinem sive dispositionem materiæ ad flatulentiam permanere. Atqui hoc ipsum seriò impugnant, nolentes quod idem accidens sit in genito, quod prius erat in corrupta. Sed hæc cuncta Scholarum commenta dormiunt modo, postquam plenè est ostensum, nullum esse in cruore spiritum jecoris, multoque minus pisorum, pastinacæ, eryngii, aut seminis fraxini, retentos flatus. Sat enim ostendi, Gas, quod in sanguine vitale oberrat, non flatulentum esse, nec flatus, aut odores ciborum referre, sed luminosum, sed formale ens, animæ sedes.

60. Quod autem materiam, viscus, proprietatem, alteritates & defectus Veneris Scholis nondum enotuerit, suo loco, de Splene docebo. Hic sufficit, materiam, aut potestatem Veneris à flatibus separasse.

61. Itaque debilis digestio plures parit flatus, quos fortior non reperit, etiam curiosius singula examinando, ac robustius transmutando. Aberrans fermentum namque trahit è re, quod in ea non est materialiter; sed tantum potestativè, id est, flatus oritur errore fermenti, digerendo alienati. Enimvero flatus non educuntur ex materia, tanquam in illa præexstitissent concreti, aut coagulati: neque ex ipsamet digestione, tanquam causa per se, prout calor ex aqua ordinariò elicit vapores; sed quatenus sub digestione oritur fermenti quædam diminuta dispositio, unde spiritus digestivus flatum fugat, tanquam sibi inconvenientem hospitem, & tanquam si errorem fermenti corrigeret Archeus.

62. Quocirca suborta indispositio rei, est nata mutare in Gas sylvestre. Quod per exemplum cape.

cape.. Sal armeniacus enim, & aqua chrysulca, quæ singula per se distillari possunt, & pati calorem : sin autem jungantur, & intepescant, non possunt non, quin statim in Gas sylvestre, sive incoërcibilem flatum transmutentur. Adeò ut si vas sit optime clausum, ac licet fortissimum & amplissimum, tamen dissiliat, etiam in frigore. Sal petræ similiter liquescit candenti igne, frigidum est, & anginarum remedium ; adjuncto tamen carbone, utrumque statim consumitur, & in Gas flammeum evolat. Neque enim asinus & jumentum vertuntur in mulum, sed amborum initia seminalia, ex conjuncto producunt mulum. Sic namque plurima, quæ materialiter antea non inerant, de novo fiunt, per adjuncta, fermenta, digestiones, errores, alteritates.

63. Quæque sub primis fermentis, non erant flatulenta materialiter ; quia tamen non ex pleno digesta erant, ac proindè ablegata, tanquam excrementa, ubi aliud fermentum subsequens tolerant, transeunt in flatus inordinatos. Ita quoque flatus non præexistit in cibis, multoque minus in cremore ; sed est nova quædam & monstruosa generatio, ex permixtis rerum seminibus, vel indebitè transmutata materia, supposita actioni alterius fermenti. Quod de digestionibus clarius patebit. Sic namque debilior stomachus cibos putrefacit ante, vel in chylo, paritque frequentes ructus, etiam nidorosos, prout in febribus : ubi ex vacuo stomacho ructus frequens prosilit, sanis insolitus. Sic nempe putredo colorem rosarum, simul cum aromate & aqua, distillando effert, qui aliàs eodem calore non attollitur.

64. In intestinis similiter sua est fermentorum, suaque putrefacti alienatio, & gradus sub quibus generantur flatus, & erumpunt. Quamdiu enim uva in sua pelle undique clausa est, citius siccatur, fracescit, vel in passam mutatur, quam flatum edat ; Sin autem uvæ cutis tantillum lædatur, statim à vulnere, fermentum putrefactionis aliqualis prævium concidit, ex quo nec deinceps cessat sylvestre Gas eructare, quamdiu fervor ebullientis fermenti duraverit: sive, quantisper ex succo uvæ, vinum non sit perfectum.

65. Nam ut farina differt à pasta fermentata, & massa farinacea à pane : ita vinum à succo uvarum. Atque ut farina, si coquatur, non parit flatus, fermentata autem, spontè flatus eructat : ita cibi flatum natura sui non continent, quem fermenta eliciunt. Mirum sanè, quod Scholæ de his hactenus nil senserint, nil scripserint ; sed cuncta caloris imperio, per manus tradiderint. Porrò de Gas musti, ac spiritus sylvestris proprietatibus, alibi, satis. Nec sunto importuna, quæ de fermentis, de digestionibus, de transgressionibus subter alienam messem, atque inde natis transplantationibus morbosis alibi scripsi, ad hunc de flatibus limitem traduxisse.

66. Stomachus ergo debilissimus, ructus dat insipidos, minus autem debilis, acidos : vitiosus, nidorosos, amaros & acres. Fortior verò enchymos cibos ritè conficit quidem, non item cepam, allium, raphanos, &c. Ructus ergo impotentiam aliquam testantur, ideoque sapores ciborum referunt. Sub sarcina autem multi cibi enchymi, prodeunt ructus pontici, etiam nidorosi, præsertim si cadaverisentur cibi. Ponticitas autem, exasperato fermento concitata, orexin variam parit.

67. Quod porrò etiam ex non flatulentis generentur flatus, attende exemplum. Acetum stillatitium, dum lapides cancrorum solvit, vel chrysulca, argentum : eructatur spiritus sylvester. Pomum austerum torrendo, plurimos flatus excitat : non item si diutius in arbore per maturitatem dulcescat. Si igitur in eodem pomo, materialiter fuisset flatus : per maturitatem necesse est, ut maxima pars pomi, quæ flatulenta erat, & merus flatus, conversa sit in dulcem & homogeneam substantiam pomi, id est, in non flatum. Ab simplici ferè elemento (ut ajunt) corpus mistum factum esse. Quocirca totum pomum sive maturum, sive immaturum sit, eadem constat materia ; & quidem non flatuosa. Pomum acidum vitro Hermeticè clauso tostum, cogit vas præ flatu dissilire. Pomum verò consimile, simili vitro clausum, cum tantundem aquæ, ut bulliat, Gas nullum emittit ; sed dumtaxat halitum aquosum. Chrysulca per se distillata, tota in vas recipiens transit

fit, sine Gas sylvestri; sin autem metallum ipsi addatur dissolubile, Gas profert, sic ut vitrum etiam fortissimum, si cæmento bene claudatur, dissiliat: cum interim nil de præfato metallo in Gas cedat.

68. Tartarus vini, ne centesima quidem olei sui distillatione, distillari potest, nisi rima in juncturis relicta. Alioqui Gas sylvestre, vas utcunque magnum, subitò diffringit. Quod si igitur Tartarus materialiter flatum contineret, eundem prima sui combustione, saltem altera distillatione edidisset, qui tamen singulis dein distillationibus de novo fit, etiam ex solo ejus oleo, sive sulfure: Eo quod huic insit occulta vini aciditas, & simul Alcali volatile. Unde ex amborum copula fit Gas sylvestre.

69. Cibus enim non sat in stomacho subactus, putrescit, & Gas facit. Putrescit enim corruptione loci, quæ est stercoris stomachalis: sive actione præter naturam. Minimi enim ciborum atomi, benè masticati, benè in chylum vertuntur; majores verò in debiliori stomacho. tametsi in sui circumferentia, & apparentia externa, per digestionem resolvuntur in chylum; in centro tamen sui, cum calorem quidem sat persentiant, non tamen æqualiter fermento fruantur, indigesti manent, corrumpuntur, subflavo colore, plerumque negotium facessunt intestinis: vel si cum paucula aciditate pristinam cibi mucilaginem retineant, in vermes mutantur, (qui semper nuncii debilitatis sunt:) mox verò fermentum stomachi quædam reperiens sibi reluctantia, ideoque semicocta, semiputridaque, exæstuat, duplat, intenditque acorem. Unde ructus ex pontico rodens, Orexis comes. Quæ massa, in intestinum decidens, flatus excitat putridos, ac putidos, ex pingui putrefacto.

70. Per mechanicam. Accipe sulfuris partem unam, bulliat cum duplo olei lini: mox sulfur putrescit, apparetque parenchyma pulmonis avium, odorem humani stercoris spirans, prout & distillando, par Gas eructat.

71. Massa ergò malè in stomacho digesta, descendens per intestinum, flatus concitat acutos, si acor intensus fuerit, unde Tormina. Si verò aliquid ejus muccosum intestino adhæserit, tormina pertinaciora, comitante subinde diarrhæa, fiunt. Et tantò atrociora, quò aciditas magis pontica fuerit. Ex flatu enim pontico, colica exigua, & fluxilis; ex cibis verò, pertinacior longè, & loca mutat, migratque. Sin autem ex muccagine pontica adhærente, & affixa, crudelissimè affligit, & convellit. Flatus igitur non ex materia propriè; sed ex operatione fermenti, novam generationem præter naturam, molientis, & Archei irritati errore proveniunt. Hæc de flatibus naturalibus, & morbosis.

72. Venena autem pota, cur habitum corporis flatu tumidum proferant: Scito, sub & post mortem istud fieri. Neque enim cadaver tumescit, ob novæ materiæ acquisitionem; sed quia vita est præcipuè in visceribus, ideo habitus corporis à veneno primum contaminatur.

73. Corruptio autem carnis, semper est in sapore acido (insigni nempe mysterio fermentata, vetita leguntur Judæis:) subita ergo & atrox corruptio, in carnes impingens, etiam flatum & tumorem in illis gignit.

74. Sic cadaver submersum, illico fundum petit, tantisper dum caro acescit, sub putredine: tum scilicet emergit, flatuque est tumidum, & vita musculorum à morte adhuc residua, flatum operatur. Solet namque dici cadaver emersurum, dum fellis cystis rumpitur. Nec enim hoc caret suo veritatis vigore. Non quidem, quod literaliter verum sit, quod ruptâ fellis vesica, ejusque eruptio, levitatem cadaveri attulisset: Sed fel est balsamus, cohibens in vivis corruptiones ex acido oriundas. Quocirca dum adest corruptio, conjicitur fellis defectus. Alvus recens sidit: dum verò succus in ea contentus corrumpitur, emergit arbor è fundo.

75. Porrò dixi, semina minora calida, ex commiseratione divina mortalibus enotuisse, & à bono vulgo, in Scholas usum eorundem introductum, nescientes causam, & circumstantiam flatuum. Semina ergò illa, corruptionem simul atque aciditatem materiæ inhibent, suntque ideo intestinorum solamina. Solamen autem istud hoc exemplo disce. Herniosus incurius, cui intestinum excidit in scrotum, mox ad capitis magnitudinem surgit, induratur,

ac tandem livescit. Etenim vario lactis fotu, & stercoris vaccini tepido fomento frustra tentatur. Videturque per foramen sextuplo minus, quam sit tuber scroti propter duritiem reditus sui spem deponere. Dein seminum anisi nempe, carvi, fœniculi, coriandri, &c. potu in vino, mox evanescit durities tuberis, sinitque se intro repelli, quod clyster & fotus extetus non dedere; ergo per se tacens defectus ille loquitur. Quod exorbitata circa testem intestina, statim duritiem præter naturam induant, flatusque suscitent. Quæ cuncta per solamen intestinali Archeo mox disparent: quæ alias citam atque dolentem mortem causarent.

76. Cæterum aliquid de naturali flatu Ilei addam, quod à Scholis est nescitum. Mulier nobilis dolore ventris pusillo tentatur, per cubiculum obambulat, pransa erat, mox dolor ad dextram mamillam ascendit, humerum invadit, eamque paulo pòst necat. Dissecto cadavere, nil oculis lustratur, quod necem attulisse culpari posset. At opportunè, Ileum modico flatu distentum vident. Ventum, ventum, inquam, tortorem Doctores accusant. Delatum ad me judicium, censui, dolorem ventris uterinum fuisse; adscendisse ideo ad ubera, quibuscum ordinariò uterus loquitur: adeoque strangulasse fœminam. Ventum verò in Ileo, nedum insontem dixi, sed in quovis cadavere naturaliter (etiam repentina morte interemto,) semper Ileon, vento modico distendi, quia is naturalis, inseparabilis, ac proprius est. Absque vento namque intestina conciderent, excrementa difficilius transmearent. Etenim nisi à retrò pulsa ac liquida, facile retrorsum reciderent, & velut ibidem absque progressu, nimiam contraherent moram.

77. Si igitur ventus aliquis Ileo nativus incola, non est locus querimoniæ, de flatu in torminibus, multoque minus carminativis, pellentibus, & discutientibus ventos. Tormina ergo esto mulcilaginis ponticæ, plus minusve acerbæ, ad cujus resolutionem (si adhæserint,) aut expulsionem (si fluctuaverint,) sanitatis exspectatur restitutio. Sin interim acerbus flatus subnascatur, aut Ileon plus justo ventis turgeat, id facilè sibi viam invenit. Sublevat quidem à compressione, ac distentione, flatuum dimissio; sed flatus non facit magni momenti tormina, quin sibi cito viam pariant.

78. Quod si verò infernè, à duriore excremento, flatus ab exitu præpediatur, jam Vulcanus dicitur, & à voce torminum discessum est. Sat jam ergo patet, quod flatus non fiant ab aëre; sed materialiter vel ab ingestis, ordinariis, vel à venenis similarem nutritionis liquorem corrumpentibus. Dein non fiant alibi, nisi in prima digestionum culina: & sunt ructus, in secunda quoque, quæ in intestino Ileo absolvitur. Nullatenus autem in subsequentibus digestionum familiis, quibus omne acidum atque ponticum est exoticum, præterquam in assumto toxico. Quapropter flatibus pro morbo harum regionum non est occasio, vis aut potestas. Quantum autem spectat flatum vel halitum à stomacho, ab utero, aut aliunde sublatum: id suo loco frivolum ostendam. Hæc itaque de flatibus sufficiant.

CATARRHI DELIRAMENTA.

17. Quo

TEmpestivum est modò ostendere magnum morborum cumulum, dicatum Catarrho è capite defluo, vel in summitatem digitorum pedis usque absque obstaculo, esse anile figmentum, nonnisi pulsore hoste humani generis inventum; ne videlicet cognitis morborum causis, remedia eorundem simul enotescant. Utut sit, saltem exin manifestum est, Scholas etiamnum hodie abduci gentilium erroribus, in generatione Catarrhi, putatione, defluxione, modo, viâ, materiâ, mediis, locis, organis, itemque revulsione atque remediis, falsum nempe atq; absurdum est, quicquid uni absurdo, vel impossibili superstruxeris. Unde pariter ruit vana spes in cauteriis collocata, prout suo loco demonstrabo. Naturæ ipsæ sunt morborum medicatrices; Medicus autem, illarum Minister, juxta Hippocr. Sed id de morbis, quos Natura curat sponte sua. At ubi succubuit, ut suis resurgere viribus nequeat, Medicus à Domini benignitate electus, & apud quem omnes morbi fere ejusdem sunt pretii, (talis enim est, qui aliquam universalem Medicinam, inter plures ejuscemodi, nactus est:) manet non amplius Minister; sed Interpres, Rector, & Herus præpotens,

Sit nomen Domini mei JESU exaltatum in æternum, qui suam munificentiam semper dat parvulis, in sua humilitate objectis. Natura enim ægri, impressionum morbificarum præcipua susceptrix, sensitivaque in oppositum motrix, saltem ubi hospitati morbi prævalent, homo succumbit, vel saltem in posterum ipsa morte calamitosius vivit, nisi à Medente in pristinum restauretur. Non cuivis tamen Medico contingit adire Corinthum, nisi vocato, electo, exercitato, & commisso. Seculo enim Hippocratis universales medendi apices, quæ naturæ tonum in se continent, nondum enotuerant (jejunæ quippe & irrisæ à Medentum vulgo adhuc hodie;) veniam ergo Hippocrates meretur, si totum morbi negotium per naturam, ut Magistram, absolvi putarit.

2. Porro dixi alias, vel à foetus initio deinceps, cuique membro præsidere assistentem rectorem spiritum insitum; alterum vero influum à corde manare, insiti expergefactorem & consolatorem, qui tamen nec determinatur, neque individualiter disponitur, nisi prius ab insito sit subactus. Docui etiam alibi, unumquodque membrum vegetari, juxta virtutem insiti fermenti, adeoque nec sperari transmutationem, ad novam generationem, nisi mediante fermento. Consequenter exinde subauditur, omnem vegetationem à spiritibus fieri, adeoque debilitatam membrorum digestionem pendere ex spirituum, horumque fermenti diminutione, juxta illud: *Spiritus* (fermenti theca) *meus attenuabitur*, (ergo) & *dies mei breviabuntur*: Sic ut membrum, quod in sanitate etiam nullum visibile excrementum profert, multum ejus atque indesinenter faciat, si faucium, læsum, diminutum, vel impeditum fuerit in fermenti vigore. Denique & hinc sequitur, quod pro læsione, & lædentum varietate, difformitas ametriaque excrementorum gignatur.

3. Non ergo ex uno fonte, capite humano scilicet, (unde nimirum omnes catarrhos depluere comminiscuntur Scholæ:) sed ex propria cujusque partis idiopathia, sive propria indispositione, fermentis topicis superinducta, morbi oriuntur.

4. Ita nempe vulnera sanata recidivam patiuntur, ulcera & apostemata non rarò patiunt. Et mutato ventorum axe, longo annorum cursu post recrudescunt, dolentque. Sic nempe tusses, pleuritides, sputa sanguinis, & erysipelata recurrunt. Excellens namque montanum frigus, vel repentinum aliud irruens, nocturnus aer, aura palustris, aut eructatum fodinarum Gas, sæpè cerebri, vel pulmonum fermenta unico insultu pessumdant, ut in vitam deinceps, pro variis excrementis fiant officinæ. Hoc pacto nimirum in oculis, auribus, dentibus, faucibus excrementa (non quidem muccosa à cerebro,) proprio errore fiunt. Sic tusses & asthmata primo incipiunt, & continuato fermento perseverant.

5. Non quidem e capite defluo mucco, sed intra pulmonem, generato, per violatum loci fermentum.

6. Pulmo enim ab externo irruente facillimè affectatur, præ cæteris membris: eo quod membrorum sit primum senescens, atque moriens. Ut patet per tussim senum, & stertores morientium, licet alio, quam pulmonis vitio, afflictorum. Id enim pulmoni proprium, eò quod crudum semper potet aera, cordique vicinus oppresso, suas vires paratus reddat, citiusque ob id sibi deficiant.

7. Enimvero à Scholis inprimis dissentio, quod hoc vitii genus sciam partium continentium, non autem liquorum contentorum. Sunt namque contenta ejusmodi producta quædam radices, quæ ab Archeo partium, male imbuto progignuntur. Deinde & in hoc discrepo, quod sciam esse malum topicum, non autem impertitum à deuteropathia capitis.

8. Fiunt nempe tusses senii, sub difficili restaurationis spe, quod extremis cannæ aëreæ ramulis, in pulmone innati, excrementi tantillum resideat, quod nedum arundines obstruit; sed simul sui præsentia, fermentum locale turbat, minuitque, unde in horas nova suscitantur excrementa, tussium opulenta supellex. Quæ in senio vix curantur vulgo notis mediis. Utpote quæ ad loca affecta non penetrant; imò nec restaurandi robur nacta sunt. Sunt ergo ejusmodi excrementa, partium defectus topici. Estque sua cujusque partis debilitas, sive innata, sive acquisita sit, cum diminutione

vege-

vegetantis fermenti. Adeoque & hinc ejusmodi partium excrementa omnia profluunt.

9. Intelligo itaque inprimis frustraneas & nocuas esse, in his affectibus purgationum repetitiones: quippe quæ dumtaxat circa producta, non autem circa causas instituantur. Tum etiam atque primariò, quia ejusmodi excrementa non cedunt per laxantia. Utut est, nullatenus in nobis primitivam labem, nocuamque radicem attingunt, verum saltem meditantur posteriora; priora verò sive radices, non valent tangere. Adde, quod etsi laxativa quandoque pro biduo succurrisse videantur, quatenus demta mezaraici cruoris massa, parcior dispensatio, atque nutritio, ad pulmonem deferatur, atque hinc parcior screatus. Verumtamen laxantia, totius generale robur magis magisque debilitando oppugnant.

10. Quod utique dum Medentes velut per setaceum cernunt, neque ægro profuisse per corporis, & exhaustarum virium diminutionem cognoscunt, tandem infirmos per diætæ regulas, & per culinæ sobriæ unica auxilia tractandos dimittunt, modo cauterii ope, & leviorum laxativorum subsidio repetito, pergant medicè, id est, misere vivere. Qua inprimis hypothesi, saltem culinam, quibuslibet officinatum infidis pharmacis præferendam insinuant, & facta experientia, ab his tanquam nocivis abstinendum decernunt.

11. Atque utinam post tot virium emunctiones, id sufficeret, neque iteratò amplius deinceps iisdem præsidiis tentarent exhaurire spem, corpus, venas, vires, & loculos, ægrorum. Utinam saltem sui axiomatis essent memores, quo à juvantibus, ac nocentibus, potissimam sumendam suam indicationem curativam. Quæ Regula etsi pudenda sit, & Empyricorum dumtaxat, utinam saltem per eandem jam resilirent ab erroribus patratis. Nec in tussi atque tabe redirent ad remedia, quæ hactenus nemini profuisse comperère. Dormirent enim laxativa, venæ sectiones, errhina, apophlegmatismi, illinctus, decoctum Chynæ, Zarzæ, Sassafras. Cauterium in sutura coronali bregmatis, aliaque id genus infida auxilia, à Medente adducta, ut aliquatenus videantur non gratis nummum recepisse. Utinam saltem ex sua praxi didicissent, quod dum posteriorum effectuum, id est, excrementorum ablationes, revulsiones, derivationes, & præpeditiones meditantur, ostendant palàm illos causarum cognitionem latuisse, nec per causarum ablationē methodicè suos curasse ægros. Comperissent quoque victus rationem esse lautum, languidum, debile, atque desperatum remedii genus, pro tanto hoste jam inquilino, imò & patrono. Non mirum itaque, quod vulgus, attendens harum curationum vanitatem, occasionem dicendi ceperit: *Optimam esse medicinam, medicina non uti.*

12. Sæpe numero enim quadam commiseratione indolui, centurias conciliorum medicorum perlegendo, ac præcipuè ad nonum Almansoris omnes morbos à vertice capitis, ad pedis calcem dum persequuntur, quod ab ovo causam (ut putant, & stentantur) catarcticam indagantes, ubique incusant naturalem aliquam, vel acquisitam singularem intemperiem, sub incertitudine tamen dubii, an eandem, tanquam morbum, an verò tanquam causam antecedentem morbi, de quo consultum est, statuerent. At saltem ne errarent, in quibus vis morbis, calorem simul & frigus accusarunt. Conqueruntur nimirum in omnibus pænè, defrigiditate stomachi solitaria, vel combinata, cum caliditate hepatis, unde catarrhos oriundos, ac in varias partes delapsos, earundem morbos multifariam ariolantur: nedum internos pænè omnes, sed & usque ad cutaneos defectus prosequuntur. Sic nempe theoricè & practicè Scholæ suos imbuunt. Sic enim oculorum, aurium, faucium, linguæ, dentium, thoracis, brachiorum, lumborum, & crurum defectibus rei sunt catarrhi. Sic tusses, tabes, asthmata, plevritides, peripneumoniæ, apoplexiæ, paralyses, subitaneæ mortes, vomicæ, sputa cruoris, causam in catarrhis suam jam ratam reperere. Sic denique stomachus vomiturit, nauseat, apepsia laborat, jecur etiam & lien malè valent. Nam prolapso è capite mucco non digestibili, obstructiones, durities, hydropes, apostemata, scirrhi, febres, tormina locum inter clientes catarrhos fecere.

13. Quibus Paracelsus, tametsi in Tartaris, atque tribus primis aliàs triumphans inventione, plerumque tamen catarrhis subscripsit, nomenq; defluxionis (**Flüssen**) semper manifestè agnovit nutando sub Domina incertitudine.

14. Hanc enim catarrhorum seriò deflendam fabulam ita adornant Scholæ, & de manu in manum invicem tradunt, ut veritatis vicem subeat? imo Idiotæ facti Medici passivi, de catarrhis suis, ad longum usque tædium mecum declamant. Quibus sane, cum mihi sit difficile, atque nauseosum, singulos discere insuetos è putata doctrina avellere, veramque Theoricæ lucem adferre: præcipuè, cum turba ejus sit animi, ut instar testarum recentium vix primitus haustum deponat odorem: Silere ideo soleo plerumque apud magnates, non morbum, non causas, non species, nec medicamina declamo: taciturnus ad facilem istam Scholarum Theoriam, videor cunctorum nescius, abire omnibus consentiens. Alicubi tamen dico, me aliter instructum esse; sed Idiotas non esse capaces Medicinæ, cum nec pædagogus sim illorum. Admiror saltem quotidie neminem tantam medentum ignorantiam hactenus animadvertisse; sed orbem Christianum, Græcorum hæc somnia post se traxisse, in latriam ridiculam, mendacem, & humanæ societati perniciosam. Statuunt nimirum primigenium catarrhorum fontem, in frigida stomachi, & calida jecoris intemperie, maximamque mortalium infirmorum partem huic subesse tyrannidi. Modum quippe fiendi esse: quod stomachus incessanter inter coquendum ab hepate calefactus, non possit non jugiter vapores ad caput mittere; cerebrum verò, esse natura sua frigidum, & instar operculi bullienti ollæ, aut fungi alembici vice, in quem vapores adscendant, & cogantur in aquam. Quæ cum naturaliter defluere debeat, suggerit amplam materiam catarrhis, atque generalem.

15. Quæ si in oculos, aures, fauces, dentes, &c. decidat, dolent meritò partes, se cerebrum vicinum habere, & tyrannum superiorem; sin verò in pulmonem pluat, transmutantur in tussim, affectus suspiriosos, in tabem denique, palpitationem cordis, adeoque & in inopinam mortem. Quod si vero in stomachum hi catarrhi depluant, jam suæ culpæ is pœnas luit, per apepsiam, cruditates, vomitus, orexes, cardialgias, deliquia, obstructiones, diarrhœas, cœliacas, choleras, colicas, atrophias, hydropes, scirrhos, ventrisque defectus omnes. Imo febres, putredines in venis, splenis quoque, renum, atque vesicæ calculi, è muccore catarrhi sua primordia desumunt. Quod si vero in cerebelli sinum derivent catarrhi, jam mors instantanea, apoplexia, & paralyses præstò adsunt. Sin vero per nucham, in nervos, arterias, musculos forte fortuna divertant catarrhi, arthritides variæ, plevritides, paralyses partium, ac convulsiones, mox adveniunt. Itemque chirurgicos defectus dolorum, apostematum, ulcerumque variam prolem, catarrhos gignere volunt. Sin autem non decidant, suoque se cerebrum levet onere per coryzas, & tusses: adest sopor, coma, catochus, lethargus, vertigo, apoplexia, memoriæ & sensuum jactura.

16. Enimvero præter præfatas caloris, & frigoris intemperies, atque inde necessario natum catarrhum, nil resonant Medentum libri, sermones, concilia, conversationes, cathedræ, & praxes: adeoque totus medeudi cardo, in purgationibus, venæsectionibus, scarificationibus, balneis, sudoribus, cauteriis, & in summa, non nisi in corporis atque virium diminutionibus, sive catarrhorum exsiccationibus, hodie vertitur.

17. Quorsum nempe ab ultimo Eoo radices Chinæ, & Zarzæ, cum ligno Sassafras ad exsiccandum propinarunt. Diæteticen verò & pharmaceuticen, plerumque per caloris & frigoris amussim metiuntur: atque hoc pacto ægros nunquam de manu sua demittunt: sed in clientes perpetuos detinent, velut acquisita mancipia: sub desperatione tamen manifesta.

18. Quod nimirum, , cum causas & radices ignorent Medici, seseque frustra operari cernant, impossibilem curam sive sanationem fore, eo quod naturale frigus stomachi contradicat calori hepatis: adeoque quæ stomacho profutura essent, nocitura sint jecori, & è converso. Quæ cuncta cum conspirent in mortalium perniciem, item Reipub. atque familiarum

rum destructiones, mearum fuit partium, exsecrandam hanc doctrinæ Medicæ hæresin funditus evertere: tantoque potentius id debui, quod omnes Europæorum animos ista lues, inde à diebus Galeni possideat. Discunt nempe divites hanc doctrinam proprio didactro, quæque didicere, alios docent: sicque omnes morbi catarrhis sonant nati.

19. Dicam ergò per theses in Scholis concessas: 1. Hominis stomachus, quamdiu in vivis est, actualiter calet, & sua membrana aliquo madore est imbuta. 2. Impossibile est autem, aliquam humiditatem aquosam in nobis actu calere, quin etiam de se vaporem suscitet eo ipso. 3. Via è stomacho supera est gula, sive œsophagus, membrana cannæ instar extenta, è stomacho in fauces usque, membranæ stomachi similis. 4. Gula per se, tota actu madet, estque clausa (cum obliquitus præ vacuo concidat aliàs:) actu & semper, non secus atque vesica, carens proprio contento. Gula ergo seipsam lateraliter attingit, ob necessitatem naturæ, quæ non patitur vacuum. Gula nempe non habens in se cibos, potum aut aerem, esset necessariò vacua, si pateret. Quod autem non pateat, aut aërem contineat, liquet ex eo, quod alias unoquoque bolo deglutito, aër qui infra eundem esset, & adæquato bolo reniteretur, detruderetur ad stomachum deorsum, adeoque totidem ructus essent, quot boli deglutiti. Denique cum membrana gulæ madida sit, ipsa in se necessario concideret, nisi vi quadam circumquaque tenderetur, quod in dissectionibus neque occurrit, nec ulli serviret fini in viventibus. 5. Os stomachi naturali motu clauditur, non voluntario. 6. Gulæ autem non est alia scientia Anatomica, quam quod angusta, inferius clausa, per Pylorum sive inferum orificium stomachi, & in collo humano à plurimis vasis compressa. 7. Gula non haurit aerem, ut neque continet. Concidit nempe proprio membranæ madidæ motu, & contenti penuria. 8. Gula per longum sui non aperitur, nisi transmiserit alimenta. Quæ si sicciora sint, hærent in meatu, nec facile descendunt, nisi potu superaddito: quod fieri non posset, si subter bolum aërem contineret, nisi subsequeretur ructus. Gula autem circa laryngem patet initio sui. 9. Gula infernè clauditur jure alieno, ideoque nec aperitur, nisi intrante externo hospite, vel erumpente, aut sub fame, etiam pandatur arbitrio alieno. 10. Aër nullus, multoque minus vapor, è stomacho sursum prorumpit, sine sonitu ructus. 11. Si calor stomacho necessarius vaporem facit, non tamen proinde eundem protrudit sursum violenter, ita quod valeat serratum os stomachi & gulam distendere, ac aperire. Cum posito aliquo contradictorio, esset unicuique continuus ructus. 12. In stomacho, non secus atque in aliis vasis, tepidè calentibus, omnis vapor aqueus, minima compressione in guttas citius concrescit denuo, quàm quod compressam membranam per sui longitudinem elevet, & distendat. Ideoque nec vapores faciunt ructus: sed duntaxat aer, & spiritus sylvestris, sive Gas. 13. Quod supposito spiritu cruoris hepatico, venæ omnes per sui calorem, vel circa partes jecoris, vel in extremis ramulis, parerent catarrhos, à Scholis neglectos.

CONCLUSIO PRIMA.

20. Ex hisce thesibus plerumque confessis, & per Anatomen claris, sequitur inprimis, 1. Quod nullus vapor è stomacho in caput feratur, putataque materia deficiat catarrhis. 2. Si tanta cæcitas mundum circumvenerit in manifestis; quid non suspicandum de abstrusioribus? 3. Quod stante Scholarum doctrina, sanus atque calidus stomachus multo majores atque plures catarrhos generaret, quam æger, atque alioqui frigidior: quod jam adversatur Scholis. 4. Quod potius refrigerando, quam calefaciendo stomacho incumbendum foret. 5. Quod omnes mortales necessariò essent catarrhosi, atque continuò infirmi. 6. Eo quod eàdem gula, cerebro, stomachoque actu calentibus, madidis æqualiter constent omnes, & ejusdem figuræ. 7. Quod omnis homo, porcorum instar, naturaliter ad singulos fere passus ructaret, eò quod indefinens calor & mador continuum vaporem sursum neces-

necessario emitteret. 8. Quod tametsi vapor, à stomacho excitatus, distenderet gulam, imò citra ructum adscenderet; attamen totus per os ac nares continuo difflaretur, antequam per arctam & conclusam membranæ viam ad cerebrum pergeret. Quod vapor ille à cibo, E stomacho adscendens, necessario quoque in quolibet homine, cibos, horumque transmutationes oleret, sibi & astantibus molestus esset: adeo ut si ructus subinde sint olidi, continenter quoque omnis omnium anhelitus, admisto ciborum flatu fæteret. 9. Quod cum ructus sit Gas sylvestre, & longè subtilius vapore, nec tamen cerebrum feriat, nisi clauso ore per nares elidatur: multo certè minus vapores ad cerebrum deferentur. 10. Quod ructus nunquam à Gula, recta via ad cerebrum deferantur, sed tantum per organum olfactus; Ideoque non nisi ore clauso, odorem præbeant, multo minus vapor spontè è stomacho ad caput deferretur. 11. Quod, ut vapor, catarrhi materia, aliquatenus adhuc ad caput, sive odoratus organum adscenderet, oporteret hoc fieri non posse, nisi clauso ore. Adeoque hianti non fore possibilem catarrhi materiam: estque proin facile catarrhi hocce remedium. Quod cum duo corpora naturaliter nequeant se mutuo penetrare, in eodem loco, sitque via è faucibus ad cerebrum angusta, oppleta (non enim datur in organis istis vacuum:) superius clausa, nec pervia, (anhelitus namque etsi compressus, non exspirat sursum ad caput:) non potest ergo vapor, è stomacho ad cerebri basim pertingere. Per exemplum. Canna, si sit superius obstipata, tametsi super vapores calidos teneatur; hos tamen non admittit adscendere, ob aeris præsentiam, quo oppleta est. 13. Dato, quod vapor is posset sursum scandere; non offendet tamen planum aut concavum aliquod, super quod concresceret in guttas. Multoque minus ejusmodi, quod Alembicum, aut ollæ operculum referat; sed in basi cerebri, quorsum vapor adscendere donatur gratis, est pars angusta, pelvi, sive infundibuli fundus, qui habet binos tubulos, nares versus, ac totidem versus cervicem. Quæ duo posteriora oscula dumtaxat adscendens vapor reperiret. Suntque continuo ferè mucco oppleta, madent ac stillant, ut cerebri propria emunctoria mucco eliminando destinata. Atque ideo, ultrò concesso vapore adscendente; non tamen esset locus concretioni catarrhi. 14. Vapor, si quis è stomacho possibiliter factus, etiam eo usque adscendisset, imò & in guttas concrevisset tam exili spatio, ac, simul cum mucco decideret, minus noxæ adferret, quàm ipse muccus, ordinarium cerebri excrementum. Quæ cuncta per Anatomen Scholæ viderunt, & per Mathesin (si pensitent) cognoscent inevitabilia: attamen eunt, oculos habent, & non vident; aures habent, ac timendum, ne nolint audire. 15. Quod licet ructus sit ciborum Gas, eorumque odorem præ se ferat: vapor ciborum tamen quilibetcumque, insipidam & innoxiam aquam dat. Per exemplum: Distilletur muccus, vel saliva lento tepore, qualis est stomachi viventis: certè non nisi insipidam, minimeque glutinosam aquam elicies: multoque minus salsum, acidum, acremve catarrhum. 16. Quod licet muccus labatur in fauces, hasque diversimode ac malè sæpe affectet, juxta diversas mucci indispositiones; Verumtamen nec iste muccus, neque ejus stillatio, rationem catarrhi habere possunt. Non magis quàm lotium è rene in vesicam labens, catarrhus est dicendus. Quapropter si muccus insipidus, salsus, acer, vel acidus, fluidus, aut crassus, labens ad partes, quibus naturaliter purgandus deputatur, tanquam emunctorio, non est dicendus catarrhus, utut etiam malè afficiat partes, prout & urina, vesicam si afflixerit. 17. Quantò minus censeri catarrhus debet, fluxus alicujus humoris fictitii, aut excrementi somniati, nati, & delati, per modum, media, loca, & itinera naturaliter impossibilia? 19. Si cerebrum in vivis actu non frigeat, cessat ratio condensandi vaporis: sin minus caleat reliquis partibus: ergone vapor quærit partem frigidiorem sensu, & electione? quia desiderat magis coagulari, quam manere ut est? 9. Vel pellitur vapor is undique ab omnibus partibus calidioribus ad cerebrum, tanquam frigidius? At sic continuata in sanis esset tempestas inexcusabilis penitus.

21. His tamen omnibus prostergatis (quæ nihilo-

nihilomnius necessitate naturaliter se habere nequeunt) at nihilominus catarrhi defluerent. Non enim inprimis extrorsum inter cranium ac cutim. Siquidem docent ipsæ Scholæ, vapores, sive antecedentem catarrhi materiam, à stomacho ad fundum cerebri scandere, atque ibidem planum aliquod (imaginarium, nec per Anatomen adhuc repertum) offendere, in cujus cavo concrescat illico, statimque à concretione decidat guttatim.

22. Procul sanè abinde, quod hostis advena, merum excrementum, cerebro peregrinum, ac tantarum infirmitatum causa, in infima cerebri planitie in aquam transiens, inde penetraret, trans ipsum cerebri corpus, sive in forma aquæ, vel demum rursus vaporis specie, in præfato plano luserit. Non enim specie vaporis: quasi vapor è stomacho ad cerebri fundum pertingit, locique frigore concrescat (ut ajunt) certè eadem frigoris opportunitate, manebit aqua, neque fiet iterum vapor.

23. Si ergo vapor ille, jam ibidem aqua factus sit præ loci frigore, non est credibile hanc aquam hostilem intrò trahi, multoque minus tam subtilem evasisse, ut nolentibus recipientibus, cerebrum, menynges, suturas, cranium, atque periostion pertundat, ut subter cutim sistatur, atque decurrat. Præter enim inevitabiles atque plurimas absurditates, erit aqua ista, tanquam pluvialis, ineptaque catarrhis viscidis, mucore perdurantibus. Imo catarrhi hinc oriundi, primo caloris sensu evanescerent, quovis sudore citius, Galenistæ nisi doceant aquam, è vapore tepidi stomachi factam, deinceps fixatam. Salsam & acrem quoque evasisse tactu solo plani, quod nondum novacula advertit. Deinde cutis cranii, calvaria longè porosior, aquam illam ocius, quàm mala indè credita fiant, per diaphæresin aut sudorem exterminaret. Est porro cutis, quæ cranio obtenditur, huic tenacius adhærens, neque sufficit loci declivitas sola, diffluendo catarrho, & cuti avellendæ ab osse. Quinimo aqua hæc è vapore stomachi genita, necessariò haberet intus Pulsorem, qui illam trans cerebrum, menynges, os, & periostion duceret. Atqui iste non esset calor aliquis: nam tunc cessaret esse aqua, & rursus fieret vapor, qui fingitur frigore cerebri in aquam condensatus. Denique catarrhi senibus, debilibus, & stationibus frigidioribus dicuntur magis soliti: ergo pulsor ille erit frigus, (quod alias solet partes constringere) jam aquam trans cerebrum & quidem in forma aquæ, everso rerum ordine pellet. Eritque pulsus ille in aqua, è moris stomachi vaporibus nata, vel in cerebro, quod advenienti aquæ se aperiret cum menyngibus & cranio. Denique cum omnis ejusmodi aqua, è vapore condensata, dicta sit pendula è basi cerebri, nec possit ibidem detineri supra guttæ magnitudinem, quin necessario, statim atque guttatim decidet proclivis, vel cerebrum sordebit guttatim hanc aquam excrementitiam sui muneris oblitum. Deinde præter Pulsorem, Ductore aqua opus haberet, qui pellem distenderet, & à costis avelleret, ut sibi deorsum properanti, locum (puta in plevritide) paret. Essetque tam ductor, quam pulsor in aqua, potentior, quam Blas nostrum.

24. Quocunque pretio tandem, Scholarum somnia de catarrhis prostituam, nemo falsas merces emit, detecta simul credulitatis larva. Nec potui hactenus sat admirari, quod mundus per catarrhos sit circumventus. In re inquam tam stolida, futili, atque penitus impossibili, mortales tantam credulitatem posuerint, unam tantum ob culpam, scilicet ignorantiam. Quod Scholæ, non reperientes causam, cui morborum catalogum adscriberent, hæc somnia de catarrhis credi mandaverint.

25. At saltem sudor salsus est, quocirca latex materiam catarrhi potius tribueret, quam fictus ille vapor, per tot ambages ducendus, ac mille vix absurditatibus possibilis consistens. Tum quoque laticis assueta salsedo, dolorum causas proximiores habet, quàm insipida aqua, fictis vaporibus sursum delata. Denique si aqua trans cerebrum, menynges, cranium, & circum ossalē membranam vadat, an ergò jam fatigata, cutem perinde penetrare non poterit? vel viarum erit oblita? cur resistet sudorifera, & porosa cutis aquæ, quæ cranium penetrare potuit? At ubi subter capillos colligeretur, tum vel ibidem in cataractam tumeret, vel sanè tenui guttularum filo deflueret. Si pauca sudoretenus difflaretur;

aut

aut si collegium faceret, in temporibus mox digito se proderet. Quid si inde defluat, saltem non posset non in termino ad quem motus, tumorem aquæ dulcis distillatæ excitare. At saltem nunquam posset in musculos decidere, vel citius inter musculos aqua ista colligi: quippe qui singuli sua vestiuntur membrana. Quin etiam nec locus, nec via est, defluendi inter cutem, & periostion cranii, ad musculos intercostales, ut plevritidem aqua distillata faciat. Quæ enim indolens sub cute & capillis erat, mox tanto furore dolorum plevritidem excitaret, soloque descensu plevram costis per fibras insertam & adnatam, nudo sui pondere avellet: immanis certè trux defluendo adveniret. Tandem nequit catarrhus ad dentes, eorumqne nervos decidere. Quia nervi, qui utrimque à fundo cerebri intrant ad mandibulam, foris ac intus, tam adæquatè foramen opplent, ut justam adeo thecam faciant, & tam æquam, quod loc9 non sit intranti decursuræ aquæ, eòque minus, quod aqua non subeat foramen exiguum, inferne clausum. Multòque minus defluet ad unicum, solitum, & duntaxat cariosum dentem, quem affligat. Quin etiam catarrhus, subter comas collectus, in genas decurreret, non autem subter gingivas, trans harum carnes, & cruorem impermixtus, juxta nervorum ductum, subter carnem juxta mandibulæ os, ad unum fortè aliquem decumbet. Quin imò si aqua supernè deorsum rueret, deturque in doloris causam mandibulæ superioris. At nullatenus nec unquam aqua non viva non posset infestare inferiorem mandibulam. Quid si catarrhus ad oculos vel aures declinet, ejus sanè infesta materia, à plana cerebri, & ficta basi, in sinum prius pergeret, conciliabulum ante fecisset, imò mortem, quàm ophthalmiam, citius peperisset. Quin etiam recordor, plevritidem non esse inter cutim, sive carnosam membranam externam, atque musculos intercostales, (quorsum tamen à calvariæ pelle rectà defluerent potius, & non introrsum) sed vel in ipsis obliquis musculis intercostalibu vel inter hos & plevram, costas succingentem, undè nomen invenit. Qua via ergò catarrhus à capite huc decidet? Dono quidem per suppositionem, mucum per palatum, etiam in pueris ac sanis in stomachum decidere. Non hoc tamen ad catarrhum pertinet. Nec mucus à decantato illo stomachi vapore oritur; sed est inutile excrementum à custode errante genitum, ut suo loco.

26. Dono insuper, in Arthritide, atque aliàs, non raròsubesse salsum liquorem excrementosum; At solus latex horum est vulcanus, cæmentum, & fomes; non autem vaporum è stomacho in cerebrum ascensus, non humores plures, nec ficta pituitæ, bili conjugatæ distillatio. Ipsæmet enim Scholæ pudore correptæ, quod caput undique repletum cerebro, Catarrhorum esset collegium, atque inde omnes fere morbi depluerent, stomachum incusarunt (eheu) continuis vaporibus fumantem, & materiam suppeditantem. At cum in sanis comperirent stomachum insontem, repente autem ad Arthritidem, in sanis accusant defluxus, pudoris umbra suffusæ, susurrant, nec clarè loqui è scientia audent. Etenim bilem acrem, & pituitam salsam, è cruore mutuant, litemque sub judice relinquunt, an humores isti è jecore sint petendi, separenturque in venis à cruore, ut ad articulos expellantur, an verò è capite aqua, vel aliquis mucus, vel anonymum aliquid inter cutim eo deferatur. Incertæ enim sunt adhuc, eoque magis confusæ, quod ignorent, quisnam ille separator humorum, quisve delator esset, qui hos sinceros à cruore incontaminatos ad artus tantum deferret, nunc hanc, nuncque istam partem deligeret: debiliorem autem magisque supinam desereret, novamque indies sibi manciparet, imò nodosam & oppilativam invaderet.

27. Quicquid ergò Scholæ de vaporibus è stomacho sublatis, pro catarrhi materia garriunt, aniles fabellæ sunto. Nunquam enim stomachus justo frigidior est, digestivo fermento diminutior quidem, cui coctricem tribui debere, non autem calori, jam ex pleno aliàs docui.

28. Jecur etiam nunquam propria temperie peccat in calore: cum nullus sit in nobis calor, quàm ratione vitæ: ideoque cadaver omne, exuncta vita, friget repente. Molestus autem jecoris

ris calor, per accidens semper est. Per exemplum. Sit frigida spina digito infixa (exemplum alibi de febribus adhuc memoratum) mox pulsus à dolore, calorque & tumor. Non enim hoc, quia spina sit calida, nec quia vicinus sanguis, fervidus esset ante spinam; at calor propter spinam, per accidens adveniet. Sic de jecore cogita: si ferveat enim, spinam suam habet, quæ non indicat refrigerium, sed ubi ablationem? Refrigerium namque nedum facit curam palliativam: sed ipsum malum in desperationem trahit. Idque serio notent Scholæ, vanumque de calore hepatis commentum, multiplicesque sanandi errores hinc manatos.

29. Similiter serio notent, frustraneas & irritas fuisse medelas (eheu!) capiti, stomacho, & jecori pro catarrhis institutas. Catarrhus itaq; materiam, locum, viam, consuetudinem, admissionem penetrandi in cerebrum, per menynges, cranium, &c. non habet. Nunquam enim excremento locus aut jus est depositi: Tripano enim quotidie opus foret non minus pro catarrho, quam pro pure.

30. Sed cur catarrhus defluere cessat, mox eradicato dente? An enim, quia viarum oblitus? At si materia inferne suppeditatur, quorsum hæc quæso fluet? vel qua parte decumbet, quæ antea intrare solita est per exilia foramina, quibus nervi, tam internum quam externum, tamque superum quam inferum utriusque mandibulæ latus subintrant? An forte, evulso dente, stomachus cessabit, vel non audebit amplius dare vapores, & materiam catarrhis? An evulso dente simul effluit cum cruore omnis catarrhorum, etiam futurorum materia? Vel, an obturata cavea dentis, per confestim subnatam carnem, nec dato exitu foras, cessabit proin catarrhus? At non quærebat catarrhus exitum, per durissimum dentem. Cur enim in finitimis oris non suscitabit necessarium apostema? Cur ad alium dentem, sæpe uno evulso, descendet? An canalis mutatur uno evulso? nescitque amplius defluere in nervum saltem dentis evulsi, & in carnem subnatam? faciliusque sibi iter trans dentem, quam succrescentem ab evulsione carnem putat? Quipni viam quam paravit, tenet: & antequam succrescat caro, isthac sibi exitum servat: miserè sane deluditur per chirurgum iste, qui putans in dentem defluere, illumque sublatum reperiens, cogeretur eadem via redire ad partem nobilem, quam carnificet in Chirurgi vindictam.

31. Deus ergo non dolet ex catarrho; sed vel derecta gingiva, nimium sensilis factus, vel alias male digesta ultimi alimenti sui materia, circa radicem dentis putrescit. Hinc dolor. In hoc nempe differt digestio dentis, unguisque à digestione aliarum partium: quod hæc fiat in culinis radici illorum contiguis.

32. Quod autem catarrhus ad interna, stomachum, pulmonem, jecur, renes, vesicam, venas, arterias, musculos & nervos non descendat, partim jam in communi, sublata fictaque Catarrhi materia, via, à fiendi modo, satis constat; partimque quod è capite, inprimis ad stomachum, nil invitis nobis, decidere possit, quin exscreatione ejici queat. Mucum enim è capite descendentem, nonnisi incauti deglutiunt. Nec est Catarrhus illius intentionis, ut exspectet somnum, quo incautum opprimat. Fabulæ facessant in medio.

33. Quicquid igitur à capite deorsum ad fauces ruit, est mucus naturalis, vel alteratus, juxta Custodis indispositiones. Sed is mucus tota excrementi specie alienus est ab expectorato per tussim sputo. Quid enim sibi vult Scholarum inadvertentia: qua scilicet jubent, inspicienda sputa per tussim rejecta, an aquea, spumosa, clara, liquida, alba, concreta, flava, cinereave sint: an rotunda vel decurrentia &c. Cur, inquam, inde augurari jubent pectoris dispositiones, sive pulmonis affectus, si sint sputa ipsa capitis excrementa deflua, sive Catarrhi: Sic nimirum rheuma ossis ethmoidis sive spongiosi, aliqualem constipationem à muco consequens, crudo & aquoso madet muco, eò quod natura mittat eò copiosum laticem, ad ablutionem illius obstruentis. Etenim si materia hujus è stomacho adferretur, cur obstipato osse spongiæ, stomachus vaporibus insanit sanus: quomodo vapores isti, paulo supra palatum condensati, ad frontem, juxta organum odoratus, ad eluendum noxam ab osse sibi præfixo, in specie aquæ salsæ

devenient? Undenam vapores insipidi, atque insontes, tantum suo transitu desument salis, quod liquefaciant, secumque deorsum præcipitent, ut sua acrimonia non raras anginas, aliasque faucium phlogoses suscitent?

34. Cur materia è stomacho sublata, & sola in aquam condensatione (quippe quæ per mechanicam probata est, necessario insipida) à seipso prius vapore mutata, decidens in stomachum, tantas illi faciet molestias, quæ paulo ante, cum reliquo chylo, eidem erat grata? Unde isti hæc hostilitas? An enim à cerebro, viscere principe, vitalibus initiis divite? At si vapor tetigerit saltem infimam cerebri planitiem (ut ajunt) & mox inde confestim, atque ad guttæ completam magnitudinem devenerit, decidat, cumque non possit esse tertius alter, qui unamquamque guttam detineat: non ergo à paucula illa mora, non à contagio malignæ partis, nec demum à suscepto ibidem semine nocuæ illius materiæ erit perversitas: nisi forte ostenderint, præter vaporis condensationem in guttas aquæ aliquid aliud intercessisse: quod hactenus neglexerunt probare.

35. At quandoquidem plurima ubique commenta, de catarrhosis & pulmonariis defectibus in ingentia volumina, concilia, dispensationesque surrexerunt. Mei muneris est ostendisse, à Scholis nil unquam negligentius, stolidius, & perniciosius edoctum. Eo quod nullum peccatum minoris hactenus fecerint, quam homicidium, incuria patratum, modo terra culpam tegat, & excusentur per tradita axiomata, homicidæ. Atqui inde consideravi dæmonium Moloch Cathedris præsidere, & Catarrhis mundum hactenus gementasse. Quibus materia, nativitas, locus, efficiens, fiendi modus, capsa continens, iter, & colligationum societas simul deficiunt, & falsa sunt. Ideoque hæc, non nisi antiquus serpens, mendacii pater, docuit hactenus, in mortalium perniciem.

36. Enimvero quicquid è capite manat, mucus est, & merum excrementum, non autem è stomacho eò deductum. Mucus est albus, crassus, & viscidus, bene constituto custode cerebri; sed ejusdem revolutis, & perperam affectis, potestatibus, mucus est aquosus, acutus, salsus, asper, flavus, tenax, &c. & decurrit, qua sibi via magis apta, è pelvi, sive sui infundibulo patet. Non enim qui Coryzæ initio stillat aquæformis, merus mucus est, sed salsus latex, quo natura conatur eluere, quod ossi spongioso, cerebri finitimo, insedit ut hostis peregrinus, prout dixi. Deinde, quod declinanti Coryzæ defluit flavum & viscidum, non est idem, qui prius latex, nec ibidem tantisper detentus, & inspissatus, (ut tamen Scholæ docent) cum alioqui totum cranium, cerebo licet vacuum, tanto excremento in capsam vix sufficeret. Creatur nempe in momenta novus ejusmodi mucus, à sano longe diversus colore, fœtore, visciditate, & acrimonia. Ridiculum porro, hunc putidum mucum, jam coctum, & à priori latice inspissatum dici: qui denuo succrescit vitio alieno. Quod autem initio Coryzæ sit latex, liquet: nam mox à biduo alvus siccior, & parcior urina. Denique latex ille, tepidè evaporatus, vix habet unde mucescat, quantumcunque muci latex secum defert, tantundem mucilaginis habet, nec amplius.

37. Ut ut est, & quicquid id est, quod è cerebro deorsum ad fauces defluit, ejus ne unica quidem gutta ad pulmonem intrat, quin prius suffocationis metum, ad quamlibet guttam suscitaret. Siquidem si unica aquæ gutta, incaute deglutiendo, in laryngem decidens, præfocationis metum potanti incutiat, quid non faceret tanti muci copia, quæ pelves parvo subinde spatio implet? Devium enim est, quod paucarum horarum somnus, integras muco pelves, in pulmonem sine sensu deferat, citraque præfocationis metum intrent. Pridem enim sub Tyrocinio delusus à Scholis, hujusmodi ægros sic collocavi, ut inter pulvinaria in vultum dormirent, sperans per nares mucum delapsurum, qui in pulmonem alias laberetur, atque hactenus à catarrhi effectu immunitatem sperabam. Sed subsequens mane, per exscreationes meam irrisit inscitiam. Tum enim exploravi orthopnœam, quæ recta cervice spirantes collocat, parum morari doctrinam catarrhi, eamque ut frivolam convincere. Cum supino atque horizon-

rizontali decubitu strangularentur, quo tamen antecedens catarrhi materia praecideretur.

38. Quapropter cœpi animadvertere, quodlibet membrum malè affectum, nedum plurimum excrementi sui; sed etiam adversi fabricare. Sic namque oculo diversimode affecto, plurima sanies & lachryma acris emanant: faucibus quoque per anginam præclusis, è lingua filum viscidum continuò propendet. Hinc itaque credidi, pulmonem aliorum membrorum lege teneri; adeo, ut quoties irritatus, læsus, punctus, injuria aeris, aut per endimicum Gas oppetitus, oppressus, aut affectus esset: pareret diversa tædii sui testimonia, proprio errore: non quod proinde illa excrementa tam sontia, à cerebro (plerumque sano) labantur insensiliter, intra asperæ arteriæ exiles conductus. Tunc demum mirari cœpi, quod Scholæ viderent quidem in Coryza proprium degenerare, & imitari excrementum capitis: nec interim ratæ sint, id pulmoni, æquè ac cæteris membris accidere posse. Sic quicquid è pulmone effertur, id totum cerebro tribuendum: idque decidere, (ridiculum) in asperam arteriam sine sensu, & in decursus exsilio sensim decoqui, ut plurimum citra anhelationem, ibidem usque immaturationem detineri. Cum subinde uno mense plus ejiciatur per tussim, quàm sit ampla tota thoracis capacitas. Flava atque cinerea tabidorum sputa igitur, vegetatricis in pulmone errores sunt, & cruor degeneratus, quem ideo totius macies subsequitur.

39. Quare frustranea & deploranda adhibentur cephalica: vani sunt potus refrigerantis ptisanæ, loch, syrupi, & quicquid deglutiendo descendit in stomachum. Utpote quod in itinere multoties formaliter mutatur, antequam ad affectam partem deveniat.

40. Quid enim stultius, quam Indicas radices potandas exhibere ad Catarrhorum siccationem? quid enim Chyna, Zarza, aut Guajacum siccabunt, in forma aquæ pota? quid enim exsiccabunt, quod exsiccatum seipso liquido non esset perniciosius?

41. Cur ad exsiccationem appellant, quæ remedio, ne fierent, inhibitivo duntaxat opus habent? quæque cum facta sint, non exsiccanda, sed ejicienda postulant? Cur ubique Scholæ ad effectus respiciunt, & non ad radices? Quid si ejusmodi peregrina ac barbara remedia sudorem cieant, & laticem cum ægri detrimento minuant, an proinde ad radicem itum? parca siquidem nutritione, atque copioso sudore cruorem minuunt primariò, ac secundariò maciem cum debilitate causant. Quod falso Scholæ traduxere in superfluorũ exsiccationem, putantes cruoris competentem quantitatem, & excrementi morbosi generationem, ejusque expulsionem, uno exsiccationis synonymo comprehendere. An enim propterea indispositio, & commutator Vulcanus, qui in pulmone de bono cruore sputa parit tabida, superabitur? dormiet? minuetur? mitescetque? desistet? qui Vulcanus interim sub extrema Marasmi macie, ne quicquam de suo furore remittit. Averte Deus bone stragem, quam ignara paganorum Schola & turba in lucellum inhians patrat.

42. Tollenda est morbosa duntaxat impressio erronea (quam voco corruptorem pulmoni internum) quæ membranas venarum, asperæ arteriæ cartilagines, atque pulmonem integrum suo alimento deplet, & in varias sordes incessanter ac continuo filo transmutat. Quod si autem sputum cruentum præcessit, ulcusque sit præsens, disce parare pharmaca, quibus Paracelsus tabem curavit. Oretenus inquam sumtis cancrum & estiomena quævis sanantia, quod est ulcus pulmonis curasse. Quidque enim ulcus fæmoris aut pedis suo potu sanat: quidni etiam idem in pulmone faciet? Sed quid agent Scholæ? ignorant causas, ignorant remedia, & suspenso naso irrident mercurium diaphoreticum dulcem instar melis, & fixum; & Lilii tincturam volatilem. Itemque lac, sive elementum perlarum.

43. Etenim nisi universaliter totum corpus tingatur super eminenti balsamo, nunquam interna solidantur ulcera. Pulmo enim primo senescens, primum moriens, à minitata morte difficillime recuperat, resilitve, atque vulgi proinde spernit remedia. Quocirca Scholarum continuatus succedit error, quæ citius, quam

insulsidis suis pharmacis defectum agnoscant. Naturam defectuum, ejusque gloriosissimum Authorem somnolentæ obmissionis accusant. Decernunt nimirum quatuor pulmonis lobos instar follium, quoad vivitur, incessanter diduci, & comprimi, pro usu anhelitus, adeo ut flatus, sive inspiratus aer, duntaxat intra pulmonem trahatur, neque ad cavum thoracis pertingat ulterius. Quod sanè in sanando non insontem inscitiam dedit: Prout & Medentis ludicrum subterfugium. Conantur namque incessata, atque inexcusabili dilatationis & compressionis necessitate, sive pulmonis irrequieto motu, excusare sibi impossibiles ulcerum, Tabis, ac cæterorum miserias. Ah! quasi de cætero cancrum ulceratum, quietamque fistulam, ani vel oculorum, pro libitu curarent!

44. Cui errori sic vado obviam: In aere obvolitat tenuis pulvisculus atomorum; necessitate autem continua trahimus anhelitum, cum pulverulentis atomis: ideoque & mox totus thorax oppleretur luto, nisi pulmonem haberemus, cujus in anfractibus affigerentur præfati pulveris atomi, atque hactenus pulmo non aliàs suis se excrementis desarcinat, nisi per screationem, ut conceptus nimirum pulvis, una cum quotidiano excremento pulmonum irretitus efferatur. Usus est sane, qui à Scholis fuit neglectus, unanimiter pulmonem pervium negantibus. Pilus quidam in naribus, fibram omnem in aëre volitantem detinet, arcetque ne intro trahatur: multiplex deinde cannarum asperæ arteriæ diductio facit, quo minus tenuior alioqui pollen penitus vadat.

45. (A.) Porrò ut constet pulmonem esse prorsus immotum, nedum ex usu jam patefacto id sat liquet: (B) Sed insuper multo magis, quod pulmonis substantia sit diductionis & compressionis prorsus incapax. (C) Itaque eatenus avium pulmo, (volucri atque nobis inserviens iisdem usibus,) quia costis firmiter annexus, omnem follium dilatationem & compressionem respuit. (D.) Denique pulmo constat tribus vasis adæquatè per totum dispersis, (vena nempe arteriali, arteria venali, ac aspe a arteria,) circum affuso cruois parenchymate, & membrana tanquam toga. Tria autem vasa sunt canales, æqualiter per totum diducti, quorum duo priores sunt sanguine repleti, adeoque incapaces, ut intra se novum aera inspiratum recondant. Tertius verò canalis semper patet, aere repletus, ideoque & incapax alterius novi & inspirati aeris, nisi contentus aer cesserit advenæ, in thoracem intraverit, adeoque tertius ille canalis sit perforatus, unà cum membrana pulmonem vestiente. Est namque hic tertius canalis annulis cartilagineis, sibique invicem contiguis, semper distentus & patens, non secus atque ipsæmet asperæ arteriæ truncus. Quarta autem visceris pars, est caro ejus parenchymatica, aeris adventantis æquè incapax. Quinta tandem est membranula, sive tunica pulmonis. Itaque horum nihil capax est novi aeris, nihil anhelitus novi susceptivum, nihilque quod dilatationem atque compressionem sustinere possit, vel motum. Mirum sanè, quanto nihilominus sopore stertant Scholæ, quod singula jam dicta sciant, & admittant, nondum tamen cessent docere adhuc hodie, pulmonem follis instar continuò agitari motu. (E.) Porrò tertium vasorum, sive prædictorum canalium, (concesso adhuc,) quod non aere esset plenum, sed plane omni prorsus aere vacuum à respiratione, (cum tamen pateat alioqui, nec in se concidere valeat, instar vesicæ, annulorum vetante id cartilagine,) saltem tantundem duntaxat aeris in se conciperet novi, quanta esset alioqui visceris pars. Veruntamen cum ad lubitum unica vice magis aeris inspiremus, quam totus pulmo sit amplus. Necesse est omnino, aerem non saltem inspirari in canales asperæ arteriæ, ad concidendum & dilatandum alias impotentes: sed ab his intrò pergere in pectoris cavitatem. (F.) Denique, si cui musculi intercostales per pugionem terebrentur: mox vulnus penetrasse proditur: nam flatu extinguit flammam candelæ. Sin autem deindè vulnus claudatur inspirando, & exspirando aperiatur iterato, semper candelæ lumen efflat Quod fieri est impossibile, nisi ductus inspiratusque aer, trans pulmonem in thoracem pergat. Et per consequens sit pulmo quietus. Maximè quod in pectore duplex sit mediastinum, sive membrana interstitia à summo ad imum thoracis, cordis tutandi causa.

causa, ab aëris injuriis. Quod mediastinum, thoracis dexterum à sinistris dirimit. (G.) Liquet ergò mechanica necessitate, anhelitum recta in thoracem ferri, trans pulmonem, adeoque & hunc quiescere. Quod æquè manifestè per plevritidis expectorationes est obvium. Quippe per tussim rejiciuntur, quæ prius in costis,& pectoris cavo,erant extravenata, & putrefacta. Oportet itaque membranam pulmonis esse valdè patulam, quæ cruori & puri transmittendo sufficiat. Hæc vident, sciunt, fatentur, & scribunt Scholæ: negant tamen, anhelitum extra pulmonem,in thoracem difflari; sed ipsum pulmonem necessariò follium instar agitari. Concedunt equidem pulmonem poros habere, per quos cruor & pus in plevritide sorbentur; nolunt tamen aërem per eosdem poros transmitti in thoracem; sed ipsum pulmonem instar follium agitari, æquè pertinaciter jubent. Neque mirum. Eò quod non nisi cadavera, (quibus pori illius membranæ per mortem clauduntur,) meditentur, tam facta, quam facienda. Nam & idem nervis opticis, spinali medullæ, interstitio cordis, & osculis venarum ad intestina contingit. Pulmo brutorum supernatat aquis, quibus bullitur integer, ac frustatim dissectus sidit, quia aere est impleta aspera arteria. Quorsum,(per impertinens sit additum,) si aqua bulliens accessum non habeat, dum elixatur: quomodo catarrhus eò aditum nanciscetur. (H.) Per mechanicam idem. Effla anhelitum è pectore, quantum potes, metire filo costarum circumferentiam: tum rursus, quantum potes, inspira aerem, atque iterum metire: Reperies per cubum, plus aeris attractum, quàm ad magnitudinem pulmonis humani. (I.) Quantò magis,quod magna pars anhelitus hanc fallat mensuram. Nimirum quantum diaphragma deorsum tetenderit stomachum. Experire ergò iterum. Attrahe anhelitum,quantum potes,& inspira in vesicam,& reperies idem quod ante: aeremque inspiratum excedere integri pulmonis magnitudinem (K.) Interim memento, post omnem exspirationem, adhuc canales asperæ arteriæ, apertos suis annulis mansisse, & aere adhuc, ut antè, repletos. Indubium est, quin pectus & venter, inspirato aere intumescat: quod si ergo pulmo extendi possit, (quod nullatenus,) at saltem non ad subdecuplum, quantum thorax extenditur, esset locando aeri inspirato. Ergo motus thoracis arguit motum pulmonis non necessarium. (L.) Quod si pulmo totum pectoris cavum impleret, (quod manifestè non rationi consonum esset,) quod costarum elevatio pulmonem dilatare posset: sed cum aer dilatationem & compressionem sustineat, (ut dici solet, ergo costarum elevatio non traheret adæquatum aerem. Imò cum ista attractio adhuc esset violenta, (timore vacui nimirum,) naturali atque vitali motui adversa, sequitur etiam motum costarum non esse institutum ad dilatandum pulmonem. Cumque pulmo nec in se, nec aliundè, motus sui habeat principium ullum, nisi à motu costarum, (juxta Scholas.) Sequitur etiam, pulmonem nullo motore moveri, sed plane semper quiescere. (M.) Quæ est enim major fatuitas, quàm fateri, omnes asperæ arteriæ ramulos, cartilagineorum annulorum contextu apertos; & tamen docere omnes eosdem ramulos, attracto insuper novo aere, semper ampliari diduci, & comprimi? (N.) Tandem Scholæ docent, diaphragma nobis ad ordinarium spirandi usum sufficere; attamen ejus officio musculos intercostales substituunt. Tum insuper non rarus est ructus è stomacho, qui odores in pulmonem haustos exprimunt. Ergo pulmo & diaphragma sunt membra perspirabilia. Deplorandum sane tam noxiis negligentiis, atque ludibriis puerilibus insudatum in Scholis. Siquidem si supino decubitu, unam manum super abdomen, alteram verò super costas posueris; moderatum verò, sive incoactum anhelitum duxeris: senties tum facile, solos musculos abdominis operatos fuisse. (O.) Ventre nimirum sublato, diaphragma deorsum trahi, & consequenter, tantundem Abdominis cavum ampliari, quantum diaphragmatis planum, (in se laxum,) sive diameter minor est semicirculo sui, deorsum tracti, ac tanto amplius, quanta & plani diaphragmatis ductilis laxitas. Imò si stricta zona costas cinxeris, atque præfatum anhelitum duxe-

ris: sentiens ventrem attolli, & deprimi, costis prorsus immotis. Et per consequens, pulmonem, etsi alias mobilem, (quod non,) toto tamen die sic posse quiescere. (P.) Sed in suspirio, oscitatione, sternutatione, & forti anhelatione sentiuntur, (nec enim antè,) musculi intercostales suo quoque vicariatus, & adminiculi fungi officio. Sunt namque costæ semicirculi deorsum propendentes, quos musculi intercostales singuli singulos sursum attrahunt. (Q.) Hactenus quoque majores fiunt attollendo, quatenus tum fiunt rotundiores, & sic pectoris cavitatem ampliant. (R.) Sic nempe rectâ tantùm cervice respirantes, alas & humeros in subsidium flatus diducunt, manus utrimque, ad elevandos humeros, sedilibus premunt, ut pectoris cavum augeatur, ac majori tubere diaphragma deorsum promineat. (S.) Uxor Patritii, enitendo prolem (prodibat nempe in lucem natibus suis antrorsum,) fregit atque laceravit sibi plevram, inter 7. & 8. costam, absque sensu, (major enim dolor obfuscat minorem,) apostemate, &c. Mox à diebus puerperii sensit, quoties comprimeret anhelitum, canendo, vel assellando, si thoracem exuisset, confestim protuberare ingentem tumorem, flatulentum, qui digito prementi cederet, atque intrò dimisso anhelitu properabat. Adeoque deinceps, non nisi stricto thorace, dormivit. Undè liquido constat, anhelitum per pulmonem rectà duci in thoracem. Quod & in muliere principe similiter notavi, quæ à partu sibi retinuerat, quod quoties anhelitum comprimeret, alterum gutturis latus instar vesicæ tumidum nobis ostendit. (V.) Tum quoque huc facit, quod Pulmoniacos, itemque difficulter spirantes attentè consideraverim, ac comperi plerumque illos laterum uno cubare felicius, atque altero vix respirare posse. Etenim indubium est, quin istud vitium sit ipsius pulmonis quodque Pulmonis prono latere, (id est enim cui tum æger incumbit,) quaque parte tum costalem membranam tangit, pori sint constipati, quibus aliàs respirare solet; quod etiam supini tum lateris lobus uterque pulmonis sint pori morbosè obstructi, si non omnes, saltem pro magna parte, idque metiendum à proportione deficientis anhelitus. Quo argumento manifestum est, pulmonem non attolli, & concidere instar follis; sed poris pervium, per quos aer ad & extra thoracem perfluus, ejus diducti, vel contracti amplitudini æquatus respondet. Hinc nempe recti, quàm jacentes respirant melius. Eo quod pulmo pendulus, undequaque poros liberos habet, qui non vitio oppilationis succubuere.

46. Error ergò Scholarum est, quod doceant diaphragma esse membrum pulmonis motivum unicum, adeoque proprium, & principiativum efficiens organum anhelitus. Nimirum, quod dum diaphragma se in sui centrum contrahit, faciat exspirationem: & quantum hanc contractione laxat, tantundem inspiremus. 1. Etenim cum omnis motus voluntarius executivè fiat per musculum, retracta cauda ad sui caput, jam diaphragma, primus, heteroclitus, & principalissimus musculus erit, suique caput erit in medio, sive centro sui. 2. Quod si ergo diaphragma sit organum primariò exsecutivum motus, etiam cessante abdomine, & costis; diaphragma per se moliretur motum: Quod falsum. 3. Imo musculi abdominis, qui ordinarii sunt musculi, non movebunt; sed movebuntur à diaphragmate. 4. Sufficeret ergo huic muneri, sua ventri carnosa membrana, ac frustra illi musculi facti essent. 5. Denique cum omne organum voluntarii motus trahat movendo; pectus deberet tractu diaphragmatis intrò trahi, & figuram clepsydræ foris circa diaphragma exhibere. 6. Imo exspiratio non esset quies à motu; sed ipse motus diaphragmatis contracti. 7. Adeoque exspiratio etiam in sanis, semper esset difficilior inspiratione. Cum 8. inspiratio non esset motus; sed relaxatio, sive quies contracti diaphragmatis.

47. Undè concludo; 1. Usum diaphragmatis hactenus stetisse incognitum. 2. Usum quoque pulmonis latuisse. 3. Modum fiendi anhelitus fuisse incognitum. 4. Organa prima & principalia anhelitus fuisse incognita. 5. Pro modesta anhelitus respiratione, & exspiratione, sufficere solos abdominis musculos. 6. Quod Pulmo non moveatur unquam; quodque pro cribro inserviat, ut aer purus in thoracem subeat.

lubeat. 7. Quod difficultas ſanandorum defectuum pulmonis non conſiſtat, eo quod ſit quietis impatiens, & hactenus remedia reſpuat; ſed quod extremis orificiis obſeſſis & obſtructis inpoſterum ſpe deſtituantur, à vulgaribus remediis exſpectata. Cum eo rectà nil præter aërem deferatur, & quod aër præ occluſione infera ſit præpeditus, ergo & intercluſus, itemque tandem magis exſiccat oppilantes mucilagines, juxta quas alia ſuſcitantur producta quæ dierum tandem numero ariditatem. acrimoniam ac malignitatem aſſument. Undè affectus ſuſpirioſi, vomica, vaſorum exeſio, ſputum ſanguinis, ulcus, tabes, & mors. Supponamus enim, mille orificiis arteriæ aſperæ omnem aërem deportari ordinario in thoracem, &, totidem ſanitati ſatis eſſe, ſi ergò centum illorum ſint conſtipata, tunc ille homo celeri motui diuturno, vel adſcenſioni, decima parte erit impar, & ſuſpirioſus.

48. Hinc ergo patet, cur ſyrupi, illinctusq; cum ad loca affecta non pertingunt, ſint fruſtranea remedia. Imò ſi eo attingerent, malum aggravarent. Deindè cur nullus horum defectuum ſperet medelam, niſi Pyrotechnia pharmacum, in tonum naturæ graduarit.

49. Præcautiones verò à Catarrhis, quæ coriandrum, atque huic ſimilia, à cœna ſumenda jubent, ad vapores, è ſtomacho inhibendos, quanta ſanè ſunt commiſeratione dignæ! Si enim vaporum ortus, ex ſuis cauſis, (humiditate materiæ nempe, & calore loci,) & eorundem ad ſcenſio eſſent naturales, quid coriandrum efficeret, quo minus ejusmodi effectus ſuas ſequantur cauſas? An enim coriandrum aque bullienti injectum, efficiet, ne vapores ex aquæ fierent, aut adſcenderent? Similia ſunto, quæ pectendo, fricandoque præſcribuntur, ut nimirum non ſerò, ſed manè, non in ſinciput, ſed verſus occiput, Catarrhi ducantur. Nugæ enim aniles utramque clauſere medendi januam, quia cauſæ morborum latuerunt, nec iis inquirendis hactenus magnopere ſit inſudatum.

50. Quàm frivola eſt enim Galeni doctrina, quinque libris de tuenda valetudine? quæ tota balneo, frictionibus, atque Apoteraxia celebris! & quamvis in omnibus ac ubique egeſtatem Galeni ſim commiſeratus, in nullo tamen manifeſtius ingenium ejus deprehendi, quàm ubi diſtinctiones fractionum, in longum, transverſum, obliquum, & circulum tanquam Necromanticorum ceremonias, indictione pœnæ capitalis obſervandas, ſtricta ſub obedientia ſeriò præſcribit.

51. Sic namque mundus, à Medentum curis in catochum actus, ſtupore paganico oblectatus, velut titillando obriſit. Pauciores enim primis quinque ſeculis, Romæ morbi erant, & pauciora cadavera, mitiores quoque morbi, quàm poſtquam devicta Græcia triumphaſſet. Quod omnes Europæi, quibus rarus adhuc aut nullus eſt Medicus, libenter confirmabunt. Seriò enim mirantur Scholæ vaſtam mucci molem, per Colocynthida exploſam, attamen nil minuiſſe pulmoniacorum ſputa: adeoque cum antecedentem Catarrhi cauſam ſe inveniſſe gauderent ſtupefacti tamen in effectu laxantium, noluerunt axiomatum pituitoſorum falſitatem agnoſcere. Plus enim Colocynthis, Scammonea, elaterium, &c. uno die corpus exſiccat; quam potus Chynæ tribus menſibus. Quid ergo ſperandum in Chyna, ubi fruſtra vobis ſunt ſolutiva? & horridus horum uſus? Quocirca antecedentium doctrinis inhærentes Scholæ, ſtatuerunt tandem nil altius indagandum, at curandum juxta antiqua ac trita artis theoremata, & utrumque aliter res ſemper ceſſerit in praxi, nihilque ſuis regulis cernerent reſpondere ſub torpore impoſſibilitatis: velum tamen obtenderunt ſuæ ignorantiæ tam atroci, miſeroſque ægros ſuſpenſos manere calmitatibus & evacuationibus maluerunt, quàm quod aliquid ſuper ærumnis proximorum cogitarent. Ac ſanè tot incogitantiarum, abſurditatumque myriades non manſiſſent in Scholis, viris inquam tam acutis, probis, ſagacibus, & exercitatis, (quorum ego me minimum lubens fateor,) ſi tantillũ ſemel ab axiomatibus paganorum recedere voluiſſent. Obſidentur inquam ab hoſte primitivæ veritatis, qui illos vel arrogantiâ, vel incuriâ, vel atrocitate, vel avaritia, vel

pigritiâ, vel stupiditate, vel tandem resipiscentiæ verecundiâ sibi devinctos tenet. Bone Jesu! quando tandem è Scholis, hoc dæmonium tolles? quando tandem erit malorum istorum cumulus & maturitas, ut tantam cæcitatem, & mortalium cladem, tuæ veritatis lumine auferas? Respondes, remedium non esse oppugnanti agnitam veritatem. Igitur,

Juste Deus, justissima sunt quæcunq; probâris.
Tu pietatis fons, immotaque Regula veri.
Sed quia noluimus tua sancta facessere jussa.
Facti præda sumus stolidi ludibria vulgi.

52. Sunt enim Anatomici, qui vivum canem dissecuerunt, & dum ad laryngem est deventum, injecerunt oretenus jusculum, peregrino colore imbutum, ut cernerent, num ejus quicquam ad pulmonem subintret. Ac repertum est, ejus aliquantillum, asperæ arteriæ tinxisse parietem. Clamarunt ergo, à cerebro in pulmonem insensilem, & ordinarium excrementorum decubitum: sanxeruntque illinctus, extremum fore Tabis remedium, cum ferantur immediatè ad laryngem, atque inde ad exiles quosque tubos ejus. Crudele quidem id cani fuit tentamen, at longè crudelius & infelicius mortalibus. Eo quod Scholæ ad ejus suasum, de manu in manum tradiderint, & subscripserint tam perniciosis nugis. Nam inprimis quid syrupi & illinctus patrarent in ramulis arteriæ asperæ, præterquam obstructionem noxam? quo fine ergò, naturaliter, atque ordinariò eò properarent, aut mitterentur, aut admitterentur? cum ibidem coqui nequeant, nec in bonum mutari: neque puri, aut mucoribus mederi. Denique si hoc fieret ordinariò, sputa ordinaria sanorum redolerent putrefacta juscula, vel syrupos illinctos. Et quamquam prima subinde sputa illinctus referant quandoque: ii non è pulmone, sed è faucium viciniis veniunt. Neque ideo repetita sputa amplius illinctus exprimunt, pro ut alioqui repetita sputa fuligines exscreant. Tum etiam qui uno vespere aliquot uncias illingeret, necessariò mox abindè nedum Asthmati, sed & præfocationi succumberet. Nam pars illinctorum magnam asperæ arteriæ cavitatem implevisset. Mirum sanè Scholas, tam lurido canis experimento seductas, non advertisse, quod per canis inadvertentiam, in tanto carnificinæ ejulatu, coloratum istud jusculum intra laryngem sit abreptum. Non quod proindè id in sanis sit solitum, vel in catarrhosis (ut vocant) observatum. Equidem sit calculosus reddendo lotium, etiam nolens, anum solvat præ dolore, proinde id sphincteri vesicæ erit proprium, quod se laxando, aperiat etiam ordinariò anum: Ob dolorem namque partes subinde malè funguntur suis muniis, aliasque sibi vicinas secum in errorem abducunt. Potiùs fidendum erat historiæ, qua quendam ob tenuem plumam, alium verò propter pilum, suffocatum fuisse scribitur. Ut sciant, pulmonem, rerum peregrinarum nullatenus esse susceptivum, sine notabili noxa & anxietate, quinimo ut suspiriosi ne quidem tollerent suffitus fragrantes (ob rationes, de Blas humano recitatas) Si itaque suffitus opitulantes, pulmoni sint oneri; quid non erunt illinctus? etsi dentur ad pulmonem posse devenire? Idcircò enim quoties quid deglutitur, seriò larynx clauditur epiglottide, formam folii hederæ imitante, ne vel minimum quid ad pulmonem delabatur. Et aliquot suffocatos novi, qui uno saltem latere epiglottidem non sat arctè clausam haberent, ob convulsionem partis unius, vel alterius resolutionem.

53. Atquè in eo Scholarum novus detegitur error. Quod videlicet asserant, illinctus sensim deglutitos, in pulmonem admitti; non autem illa, quæ affatim citòque deglutiuntur. An ergò canis dissectus illinxit, & non sorbuit jusculum herbarum injectum? quorsum enim potandum injecerunt, si scirent solo illinctu viam patere ad pulmonem? At stante hypothesi, quod pulmo omnem omnium rerum peregrinarum spernat societatem, præterquam aeris nudi, non fumis sociati: Sequitur etiam necessariò, sive aliquid illingendo, sive bibendo sit deglutitum, eandem semper epiglottidis custodis curam agi, eandemque laryngis clausuram observari. Siquidem ibidem non minor quàm vitæ agitatur jactura. Illinctus ergò, & syrupi, etsi reddentis screatibus partes glabras faciant,

tamen

tamen inprimis ſtomacho nocent, & pulmoniacis affectibus ne minimum proſunt abſolutè.

54. At dicunt, ſalivam ſpontaneo lapſu etiam abſque ſenſu fluere in laryngem, & illinctus hoc titulo fore opitulatores. At neutrum horum ſubſiſtit. Quoniam utut diſponatur cervix, eadem ſemper eſt naturæ cautela, ne quid incautè in laryngem decidat, aut fluat.

55. Viſus eſt nuper Scenicus, manibus inviſus, pedibus atque corpore erectis, bibiſſe vini ſcyphum, habens caput propè terram. Ad Anatomen appello, & ferulæ manum ſubdo. Sunt enim, quibus dormientibus ingens ex ore ſaliva fluit; qui ſi ſupini dormiant, ſpontè actutum ſe in latus volvunt, vel expergiſcuntur, periculi imminentis pavore territa natura. At ſi quid tum in laryngem ſalivæ per incuriam deciderit, non ceſſat dein tuſſis id ſtatim explodere. Sed quid tandem juverit pulmonem illinctum ſaccharum, frixo pulmone vulpis cadaveroſo, vel farſaræ ſucco imbutum, ſi pulmo ipſe, peregrinarum omnium rerum horrens, nil niſi per incuriam eadem admiſerit, & confeſtim cum magna anguſtia explodat? An enim iſtud reſtaurandis facultatibus oblæſis ſat erit? An ſi catarrhis radix ſucciditur? Certè quoquò me vertero, non video Scholas oppugnare morbos, niſi fictis gentilium ſomnis in imagine, in effectibus, & à poſteriori: idque ob morborum & cauſarum inſcitiam. Sic enim nomen Medici, in Comœdorum facetias abiit merito, quod non cogitent, quid agant, quid dicant, quidve ſibi ſit agendum, ut præcepto ſatisfaciant. Eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter, qui in cœlis eſt, miſericors eſt. Et, prout S. Bernard. de Clero comedente peccata populi, quatenus eleemoſynis duntaxat vivit; non enim Medentes cogitant, an ſatisfaciant mandato, & charitatis exſpectationi, qui comedunt languores & infirmitates populi.

56. Non video autem has Ægypti plagas, in exteriores Scholarum tenebras eſſe introductas, niſi quod male imbutæ non raro affectus offenderint, quibus apparenter, & ſine indagine, catarrhorum ſcenam attribuerent. Utpote aliquis dolens capite, abindè ſenſit cervicem dolentem, motum difficilem, noctem inſomnem, mox dolor ſe manifeſtavit in lumbis, tradux inde ad fœmora, dein ſuras, atque pedes deſcendere viſus. Hinc ſurrexit decretum, dolorem, (cum ſit accidens inhærentiæ) non migrare de ſubjecto in aliud, niſi materiale aliquid, è cerebro per vertebrarum muſculos, labentis pronitate, catarrhi ſordibus locum dederit, etymoque recepto Catatrhi quadret.

57. Hanc Catarrhi perſuaſionem, per Anatomen detecta larva, cognoſci oportet. Enimvero ſi materia dolorifica è cerebro per cervicem ſucceſſivè ſtillet: ea ſanè vel per ſinus cerebri eò deferetur, vel per cerebrum & meninges, vel inter utramque meningum, vel inter duram meningem, & calvariam, vel tandem inter cranium & cutim. Conſequentia enim valet à ſufficienti enumeratione partium. Atqui non inprimis per utres cerebri, eò quod circa Apoplexiam atque indubiam Paralyſin totius id non ſubſiſteret: ſi modo horum morborum ſtet rata Scholarum doctrina. Etenim ſi ſucceſſivè à prioribus, ad quartum ſinum expellatur Catarrhi materia in medullam ſpinalem, non poteſt non peregrinum iſtud & acre excrementum illam obturare, Apoplexiam dein & paralyſin naſci. Secundò, nequit iſta catarrhi materia, trans cerebrum ſudando, inter cerebrum & tenuem meningem acumulari, & delabi, ita ut continuam ſervet ſeparationem utraque meninx, ab ipſa medulla ſpinalis nervi: eo quod labens catarrhus divulſionem atque continui ſolutionem pareret, in nervorum radice medulari, per longum ſui. Quod plurimis non caret abſurditatibus. Pariter ſi meningum inter utramque Catarrhus deplueret, eſſet inprimis utraque membranula, quæ loricaret ſpinalem medullam bina: quod oculus hactenus nondum luſtravit. Eoque poſito, non poſſet ſaltem muſculorum motum moleſtare, aut dolorem ſcire. Adeoq; eſt error in theſi. Eò quod nervus ſit quidem organum delativum imperii voluntarii; at non proindè exſecutivum motus voluntarii. Præcipuè, quod nervulus ſubinde vix excedat groſſitiem duplati fili: inſertusque externe in muſculum, non poſſet ſibi impactus

humor catarrhalis, nisi per paralysin partis inferre, non autem moti musculi immanes dolores. Denique si inter duram matrem, & calvariam Catarrhus deflueret, docet Anatome, tam adæquatam & angustam esse nervorum, lateratim per vertebrarum foraminula egressionem, quod nulla ratione detur aditus Catarrho, à spinali medulla ad musculos. Demum si concederetur isti commento locus, saltem quæ causa esset successionis, ut humor semel lapsus, inter duarum vertebrarum nervulum, remearet ad alios nervos successivos? An fortè Catarrhus, tædio unius musculi affectus, alios deinceps optat deliciarum clientes? Quomodo enim per nervulum exiguum, sine membri stupore, humor catarrhalis defluet? In musculum insitione peregrina intrabit usque ad ejus caudam? inde verò rursus recedet ad alios musculos, qui deinceps proniori sunt loco? Vel si novus fingatur Catarrhus ad alias & inferiores partes pari successu defluere: quomodo ergo partes superæ videntur à malo immunes? Etenim cum ex eodem fonte cerebro, & per eundem canalem spinæ dorsalis medullæ prodiret: cur non potius jam apertam semitam sequitur? ad debilitatam, pronam affectamque partem ampliùs decumbit, novaque patrat adulteria? Cur nova quatit, quæritque hospitia? An iste fortè lubitus naturæ, quod meretricio appetitu novas successivè partes investet, & diducat? Tandem quod locus non sit refugii, pro Catarrho decurrenti inter cranium & cutim, & musculos sua membrana vestitos, jam antè discussum est. Ergò nulla est via, modus, medium, connexio, aut dependentia, quibus Catarrhus in veritate subsistat.

58. Cumque nil materiale decurrat in ejusmodi affectibus, pro quibus temere Catarrhos finxerunt Scholæ: sciant ergo veritatis amantes, quod quoties in spiritum impetus facientem aura peregrina, odor, fermentum, sive semen exoticum suscipitur, toties ab Archeo contaminatus ille spiritus à communione vitæ excludatur. Genius autem, sive indoles seminis concepti illius, non minores partes habet, ut etiam ad dissita potius, quàm ad propinqua loca mittatur fermento alieno deturpatus spiritus. Ut suo loco dicetur de Arthritide in Duumviratu, & alibi. Sic nempè Mercurius, etiam foris illitus fauces, linguam, & dentes afficit. Porrò cum hic deturpatus spiritus ad suæ missionis locum devenerit, confestim partis nutrimentum suo fermento imbuit, transplantat, atque traducit juxta ideam seminis, illudque successivis haustis afflatibus, peregrinis dispositionibus munia digestionum ibidem interturbat. Unde copiosam supellectilem demum suscitat, ac non rarò impressionem ibidem spiritui insito, in vitam stigmate durabili characterizat. Hæc in humores fictos primarios & in defluxionum decubitus Scholæ ab unico cerebro mendicant. Procul ergo à Catarrho sum, qui materiam, officinas, efficientem, modum fiendi, & defluendi nego: ideoque & causas, effectum, ut & sanationem longè à Catarrhi figmentis separo.

59. Non ergo decumbunt humores salsi, acidi, acres, pituitosi atque biliosi; sed quoties deturpatus spiritus ad loca transiit, primus qui eò accedet, communi eluendi nisu atque studio, est latex: Spiritus enim depravatus exotico contagio, per nervos, arterias, imò & per ipsum corporis habitum fertur: undè cerebrum culpam tulit, sentiuntque ægri velut decubitum humoris deflui: & quia latex per venas eo deputatur, non ut causa primitiva mali, (quamquam per accidens non raro malum foveat diutius:) sed in sublevamen & ablutionem: Ideo adhuc dubiæ manserunt Scholæ, an Catarrhi è capite per nervos vel inter cutim; an verò per venas, è jecore dimitterentur saltem in podagricis. Itaque non ex fonte, vel cataracta fluunt pituita & bilis Scholarum, quasi caput horum unica cloaca esset. Deindè nec ob situm proniorem procumbunt, vel ob viarum facilitatem: Siquidem ut in cadavere nulli sunt ejusmodi defectus, sed in vivis dumtaxat: ita quicquid horum fit, ab impetum faciente, & initio vitali procedit. In cujus œconomia non est difficilior adscensus superus, quàm descensus inferus. Cum nihil horum in vivis fluat suo gravitatis motu: at quidem dirigatur missum, ad certos sui terminos. Fit & non raro, quod latex, pere-

peregrino ſale contaminatus, ſpiritum deinde inficiat, ut proinde ſemper non ab externa aëris injuria, vel à propria intus genita contagii aura, ſpiritus alienetur: quinimo à latice (utpote minus vivo,) thymoſin ſibi aſſumat ſuſcitatus, comitaturque latex, tam præfata aciditate, quàm quantitate moleſtus, ut miles importunus, invito hoſpite ſubintrat. Quocirca thermæ & balnea plures hujusmodi defectus reconciliant, & æſtuaria: latice nimirum conſumto, ſanitatem reſtituunt magis, quam Scholarum ſolutiva & exſiccativa.

60. Vana ergo Catarrhi è ſtomacho ad caput elati hiſtoria, & materia, vani quoque inter muſculos atque cutim defluxus, decubitusque, deplorandaque ignotis cauſis remedia. Vana quoque cauteria, ad revellendos conſumendosque humores fictos. Vana tandem potuum exſiccantium pharmaca, cum malum à latice, largiorique potu ſaltem occaſionaliter naſcatur. Patet ergo, quàm ſalubris potus ſobrius, latex namque pro ſui inſtituto inſipidus eſſe debebat; aceſcit vero, multo meracis & acidioris vini potu. Suo autem capite debetur laticis hiſtoria, & neceſſitas. Memineris ab aqua omnes concretorum corporum fructus materialiter naſci. Fingamus ergo & laticem inſipidum, mox parvulo ſeminis auxilio aceſcere. Per exemplum: Sub ver enim, è vite vel betula copioſus exſtillat liquor. Si cortex prope terram lædatur, inſipidum nempe terræ liquorem fundit. Sin autem in caudice, vel ramis vulnus fiat, idem jam ſuccus acidulus eſt. Sic fit in latice, ſui natura inſipido, recipientium contagio, tandem aceſcit, vel alienæ qualitatis hæres fit. Scholæ enim laticem neglexerunt, quia lotium cum latice confuderunt. Sed argumentum ſtolidum, generatum cum materia ex qua, colliquaſſe, quaſi mucus, ſaliva, aqua intercus, & urina, potus eſſent. Jecur ideo malè affectum, ſi ad ſe laticem revocet; non enim inde lotium parat, ſed œdemata vel anaſarcam.

61. Itaque non ſum ita homo, quod pleuritidem, odontalgiam, cæteramque furiarum rabiem, non-entia dicam. Scio enim, doleoque illarum nimis ſeria in nos imperia. Morbos quidem ipſos admitto; at Catarrhi cauſas, modum, media, vias, finem, ſive deſtinationes inficior, Cauſas iſtas nego, & indago illas, in quarum ablatione ſanitas conſiſtit. Agnoſco quidem rupta pulmonis vomica, quemquam confeſtim mori; nego tamen, vomicam eſſe Catarrhum, aut mortem Catarrho imputandam. Multoque acerbius nego, quod vomica è vapore ſtomachi naſcatur. Sic tabem, non defluxionem in pulmonem nuncupo; ſed interno pulmonis errore ortam ſcio. Concedo podagram, velut ferventi defluente gutta præſentiri; non tamen Catarrhum admitto, materia, modo, mediis, terminoque fiendi. Prout ſuo capite planius. Latex quoque everrendis culinis dicatus, in ſe quidem inſons eſt, ſed in via diſſolutorum ſalium copulam admittens, apoſtematum, ulcerum, atque pruriginum varias conſtituit colonias. Nego igitur vapores in caput fieri, qui trans cerebrum, atque meninges terebrent. Nec patior denique, anhelitum à thorace ad ſtomachum & viſcera directa via ferri, (ut alias Paracelſo placuit:) ſed tantillum ejus per poros diaphragmatis ſpirare. Neque enim compreſſo anhelitu, quicquam nota dignum ſubter diaphragma vadit, nec anhelitus loca, quæ ſubter ſeptum ſunt, olet. Pariter neque à ſtomacho vapores feruntur in caput, niſi per arterias, ſi inebriativi ſunt. Quicquid autem vertiginem, deliquia, & id genus alia facit, alterius, quàm vaporum, eſt Reipubl. cliens. Sic nec ab utero vapores in caput traducuntur, utut ferina inde capitis dicantur ſymptomata naſci: non enim ea perſpirabilitatis eſt obligatio, quæ alterius Monarchiæ eſt monomachia, quâque guttur ad menti altitudinem aſſurgit, non eſt dicenda vaporum actio: eſt nimirum actio Scholis incognita, quam Regiminis quandoque exponam, cui partes omnes in corpore clientelam debent. Etenim uteri in totum corpus non eſt aliud imperium, quàm illud, quo teſtes, gallum à capone, taurum à bove, & virum ab eunucho diſtinguunt, figura, ſanguine, carne, corio & animoſitate.

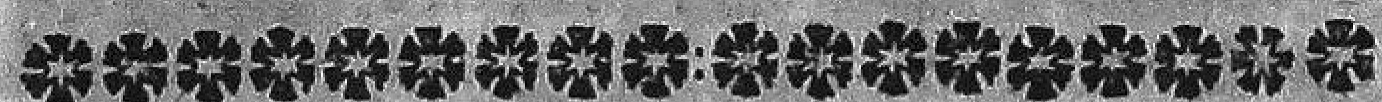
62. At quia in catarrhoſis putatis affectibus, contaminatus latex ſuum ſortitur dominium aquæ: hinc quotquot Catarrhis adſcribuntur, plerumque ſub noctem exaſperantur, Lunæ nimirum Blas viciſſitudinum operationes in nobis

bis molitur. Quæ maximè in cerebrum imbelle, vel defectuosum, itemque in nervos, atque membranas sese ostentant, hæcque futuras tempestates præsentiunt sæpè, ac præaugurantur, ideoque & Torturam noctis appello. Atque utinam hæc præsagiendi scientia, non tam caro nobis esset divendita, quod doloribus & anxietatibus persolvi debent. Sæpè enim podagricus, suspiriosus, imò qui vel callum sub pede gerit, in lecto, vel hypocausto, somno excitus, futuras præsentit temporum procellas, cœlo atram sensim nubem obtendi, ventorumque propediem mutandos apes.

63. Paracelsus autem voluit Mercurium liquori præsidere alimentario, per totum corpus, illumque proinde alibi (de morbis mineralibus) nomine atque re confundit cum terrestri luna.

64. Scio tamen, quod humor imperia sequatur seminalis partis, cui est proximè assimilandus, neque enim ideo liquida, astrorum collocutionibus adhuc gaudent, quamdiu spiritui vitæ non sunt radicaliter insita.

65. Hinc enim patet, quod medulla sit pars corporis homogenea; non autem liquor ejus. Lunæ quippe manifestè respondet & cerebro, cui ossa parent. Sic namque quæcunque defluxionum nomine sæviunt, itemque Lues veneris, contractura, tormina, subter Torturam noctis recidunt, quia latici auscultant, lunæ nostræ dominio, subnoxia ad astrorum lationem auscultantia.

VICTUS RATIO.

1. *Diætam pro morbis præscribunt, qui morbos ignorant.*
2. *Suspecta est Diætetica.*
3. *Errores aliquot circa victus regulas.*
4. *Sanatio non subest Diætetica.*
5. *Opinio Authoris.*
6. *Objectum Diætetices.*
7. *Probatio à communi eventu.*
8. *Fines obliqui.*
9. *Ab enumeratione partium.*
10. *Diæta clam accusat remedii ignorantiam.*
11. *Iusta pauperum querimonia.*
12. *Observantia Authoris.*
13. *Ludibria Diætetices.*
14. *Panis non est tam cibus, quam obsonium.*
15. *Cur panis cibis misceatur.*
16. *Cardo præcipuus Diætetices.*
17. *Regula quædam.*
18. *Cur infida Diætetices mandata.*
19. *Theses Authoris decem.*
20. *Quousque vis parsimoniæ se extendat.*
21. *Masticationis necessitas.*
22. *Digestorum varietates unde.*
23. *Ptisanæ examen.*
24. *Solitæ Authoris præcautiones aliquot.*
25. *Quæstio de fermento stomachi.*
26. *Digestiones præscribunt Diætæ regulas.*

POstquam absolvissem tractatum de Digestionibus, lubens Morbos in pegma adduxissem; sed abtruncata adhuc pone relinquebatur Actio regiminis; jejunia nimium in Scholis, ipsiusque Duumviratus majestas, & spiritualis plane radiatio καθ' ὅλον. Quamobrem intertexui tractatum de Anima, ut plenum duumviratui suum jus cedat. At nondum adhuc extra stomachum abire potui, quin aliqua de diætæ meæ opinionis examina, mox duumviratui superadderem. Equidem demonstrare promisi Scholas præteriisse illa, quorum professionem maximè jactitant: nondum scilicet morbum in genere novisse, aut per species indagasse, per causas vel per condigna remedia tractasse. Atque ideo consequenter si qua medentum auxilio successisse per conjecturas, ex propria naturæ bonitate. Quamprimum enim post universalia præsidia (sic enim nominant venæsectionem & purgationem) statim dimidiam sanationis partem, dedere Regimini victus, & vitæ, quam plerumque per calores, frigora, & temperantiam horum, in respectum Euchymiæ æstimarunt. Belle sanè victus rationem præscribent ad obtinendum finem sibi ignotum, dum in elementorum caloribus & frigoribus voluntantur.

2. Enimvero præter crassam ignorantiam victus ratio mihi saltem suspecta dudum fuit, & visa

visa misera quædam medentum impostura, ægrorumque servitus, sub indictione pœnæ capitalis præscripta, in ægris crudelitatem fiduciamque pariens.

3. Nam inprimis quicquid carò venditur, id confestim maximè sanum laudatur. Et in medicamentis aurum foliatum, gemmæ contusæ, coccus baphicus, vermis cuchinillo, sericum crudum, &c. (fortè enim araneæ, si procul peregrè deferrentur, magno venales essent, ut stercus, Crocodilia) in cibis verò, quicquid mangonii ergo linguæ gratum, nec stomacho adeo difficile, id universim, ac statim, prædicatur euchymum, sanum, & salubre. Quatenus quæ palato maximè arrident, debeant esse gratissima, ac saluberrima. Ideoque variant hæc juxta palatum Medentum. Nam quod uni sanum laudatur, ab altero, cui id minus placet, vituperatur. Hoc pacto enim phasiani, perdices, sturni, merulæ, & capones saginati, quadrupedibus præferuntur: quamquam hæc una nobiscum vivum fœtum proferant, & hactenus familiariora sint nobiscum, quàm aves, pisces, & insecta, id est, animalia ovipara. Sic quoque pisces saxatiles anteponuntur marinis, & panis siligineus furfuraceo. Delicatuli enim, culinæ mangonio student, utque ægris placeant, qui remediis & scientia destituti, professioni aliàs sterili sese emanciparunt, qui enim coquorum didascali evadunt. Quàm impigre lustrant omnia, ut in culinis & tricliniis sua exerceant imperia, utque videantur omnibus sedulo prævidisse, in ægros tyrannidem exercere parati sunt. Tanquam si cibi & potus graviorum morborum medelæ forent.

4. Profectò me hujus partis semper insigniter puduit. Etenim vel ab adolescente jam intus augurabar, sanationes esse medicaminum, non autem ciborum effectus. Quapropter ut languidam ciborum operam suspicabar: ita quoque conjeci, strictam victus obedientiam, tam in mandante, quàm obsequente, favore implicitam ignorantiam veri, & adæquati remedii, vel imposturam.

5. E contra verò, qui ignem habet, is urere potest; & qui cultrum, is scindere valet. Sic & qui aptum habet curandi arcanum, is sanare potest, regulas victus spernere, ac supervacaneam hac in parte Scholarum industriam sive adulationem præterire. Error enim alioqui, qui à victus electione supervenire potest, præpotenti bonitate remedii facile anticipatur. Nam si Hippocr. assueta, licet in se minus salubria non assuetis præferat, nec facile, nec tuto, nec celeriter ab assuetis mandata sit diæta, quid ergo non censendum de assuetis electis, optatis, desideratisque cibis & potibus? utpote qui dictante sibi intus natura, remedium sæpius præluxisse comperta sunt, magno Medentum pudore, ubi præsertim eum antea vetuissent.

6. Diæta inprimis non tractat de apertè nocuis: Non enim disputatur, an sanum sit comedere toxica, vel testas ollarum &c. Imò nec quidem si salubre sit, ægrum repleri multo cibo, aut potu, etiamsi euchimus. Vel si crapula, ebrietas, & vita inordinata sint actus sani, & juvamina ad servandam, vel recuperandam sanitatem idonea: sed Diæta tota occupatur tantum in delectu ciborum, atque potuum. Qui tamen velut nutrimenta indifferentia, consistunt intra limites bonitatis, differuntque tantum in latitudine neutralitatis. Adeoque idcirco Diæteticem, tanquam proditricem ignorantiæ causarum, veræ medicinæ, ac præpollentis remedii semper aspexi.

7. Quotusquisque nimirum est ille, qui repudiatis regulis sibi præscriptis, sæpè non convaluit? Medicus interim, ridente intra dentes inobediente ægro, laudem sanationis suis arrogat regulis? Hinc nempe Ars ista Medendi in omnes trahitur scenas, qui pauperiem judicii, tam in Medente quàm ægro, testantur regulæ Diætetices.

8. Unde non rarò sperant Medentes nancisci occasionem excusandæ necis, per ægrotorum inobedientiam, circa Diætæ regulas non strictè servatas. Quanta proh dolor! committuntur hoc dolo absurda, quæ mundo nondum sat patent! Quod, dum nil sciunt, aut habent, quo morbum pellant, sibique obsequi cogant: saltem censeantur culinæ blandimentis, multaque sollicitudine impedimenta augmenti velle tollere?

9. Si

9. Si utilis Diætæ observantia foret, serviret in morbo, vel in convalescentia. In morbo enim, quàm est importuna, molesta, ac impertinens: dum plerumque appetitus jacet consternatus, quique sui complacentiam, ne totus pereat, suadet? cujusque conservatio tanti est momenti, quanti est vitæ indicatio! Statu enim vacillantis appetitus, natura sibi plerumque suggerit convenientem cibum; idque non rarò, tum potissimum, dum maximè opis est indiga. Certant tum Medentes cum hoc naturæ placito, per regulas suas victus: à quibus abstineat æger, si nolit necis suæ causam omnem ab infido auxiliatore imputari. Tum namque symptomatice furit Archeus, quod optatum denegatumque fortè sibi familiarem cibum denegari sentiat, adeoque in lite litem novam suscitant. Perinde ut equus per aquam transiens, & non sat pro lubitu bibens, inde servat sibi in vitam spirandi difficultatem anxiam.

10. Diæta verò à morbo, aut convalescentia mirè quoque molesta est, si non etiam irrita, cum jam natura ultro sategerit. Siquidem præscriptum Diætæ non potest non incusare sufficientis remedii defectum, adeoque confessionem implicitam infidæ sanationis. Sanet enim Medicus ut decet, & natura spondet, pro satisdatione restaurationis.

11. Profectò vidit, & judicavit Omnipotens, quæcunque fecerat, erant bona. Id est, quicquid in cibum destinaverat, erat bonum. Quicquidve in venenum ordinaverat, erat bonum venenum. Aliàs enim magno jure conquereretur pauper, quod minus paternè secum partitus Deus esset, quod media denegasset, quibus egenus, lautis Diætæ regulis respondendo, sanitatem potuissent recuperare: Divitibus verò, cum opibus sanitatem quoque elargitus esset. Utpote media elargiens, quibus sibi Diætæ pretia solveret.

12. Etenim jam à quinquaginta hinc annis mecum experior, me plures sanare, etiam non visos, spretisque Diætæ regulis, quàm plures simul Medici, qui in nostra urbe oberrant. Experior, inquam, me omnes febres continuatas & intermittentes curare paucis diebus, imò & plerumque paucis horis, non admisso phlebotomo; sed permisso vino.

13. Potissima siquidem Diætæ pars Medentum opipara est in adulatione ægri, ad plausibilitatem Medentis comparata: excepto plerumque vino. Sana quoque quisque Medentum prædicat, quæ sibi arrident magis. Id autem ne deprehendatur esse genus assentationis, strictam injungunt obedientiam, ut isthac legum severitate frænos vitæ cohibere putentur.

14. Panis inprimis habetur victus primarius; cætera verò alimenta sunt tantum concibi, vel obsonia. Ego verò ex opposito, cætera alimenta veros cibos voco; panem autem tantum obsonium. Multi namque solo lacte dudum vixisse reperiuntur. Hyberni quoque, celeres & promtissimi roboris viri solo Chambroch sive trifolio, pro pane alicubi utuntur. Et septemtrionales aliquot, solo pisce absque pane vivunt longævi, pertinacesque in frigora & morbos constant. Repletio panis pessima in Adagio: non solum quia paupertatis sit index; sed quia revera in debili stomacho est onerosissima.

15. Utpote panis, propter fermentum susceptum, (nec alias enim nisi pasta est:) liquescens in cremorem, herbas & cibos quibuscum est masticatus, colliquescere cogit (quod in digestione fimi quotidie experimur,) & hoc dumtaxat nomine obsonium potius, quàm cibus est. At ne in nominalibus dudum verset, sufficit enim mihi, quocunque modo vocetur, modò sciatur panis usus, & necessitas ad liquefactionem ciborum valere potissimum.

16. Præterea semper sobrietatem magni feci, tanquam totius Diætæ cardinem.

17. Tum etiam, si appetitus circa aliquot objectum ferretur, admisi lubens, attamen cum moderamine mediocritatis. Non tamen is sum, qui nesciam unum edulium altero præstare, esse ægro convenientius; sed parùm angor, utrum amborum æger sumeret, modò simul bonum aliquod remedium nactus esset.

18. Ratus, si remedium non valeat obvenire malo, ex minus conveniente cibo longè quoque minus valiturum, ad superandum vel expellendum morbos. Infida idcirco & languida duxi remedia, quæ è Diætæ præscripto sperantur: Quippe, ut dici solet, facilius est non admittere, quàm

quàm expellere hoſpitem. Et ex correlativo. Quicunque præſumit, virtute remedii ſuperari morbum, certus eſto, ſe ſupervenientia è ciborum incongruitatibus, eodem remedio longè facilius ſuperaturum. Signum ergo debilitatis atque diffidentiæ in Medico cenſui, quoties pudibunda culinæ cura angitur; is enim condigno carens pharmaco, ut interim aliquid agere videatur, neve ſtipendium fruſtra capeſſat, ſpem ſuam in criticum diem reponit, & delectum eduliorum præſcribit.

19. Mea enim hac perſuaſione didici primum, quod natura in nobis, ſapientior ſit quovis Medico, magiſque gnara ſuæ utilitatis, atque damni, quàm cuncta Scholarum ingenia. 2. Quod natura proinde ſibi ſeligat, optetque convenientiſſima. 3. Quod pecus nunquam oppetiit, quia ſiti ſuæ ſatisfecerat, niſi fortè venenum deglutiiſſet, nimiaque voracitate ſuccumberet, quod potus in febribus plurima ariditatis incommoda ſubvertat. 4. Quod bibere in ſiti, non eſſet minus naturale, quàm micturientem minxiſſe. 5. Ideoque cum hoc non exigat medentis conſenſum: illud etiam non egeret conſultatione. 6. Quod ſimul cum potu exhiberem aliquot guttas, quibus facilè penetrantibus, præſertim in ſiti, plurimas una cum ſiti febres, jucunda ægrorum voluptate, ſuffocaverim multoties. 7. Quod ingens appetitus erga rem, apparenter in regulis Diætetices nocuam, plerumque ab ipſa dictetur natura, cui ſuum enotuit remedium, non autem Scholarum libris. 8. Quod proin parum anxii eſſe debeamus, circa res optatas parum nocuas, minuſque ſolitas. 9. Quod ſi remedium debeat morbo prævalere, cibi, & potus in ſui latitudine nequeant continere robur entis pharmaceutici. 10. Quod cibi, ſi non remedium, ergo etiam vix noxam contineant. Loquendo de cibis, ut talibus, id eſt, indifferentibus.

20. Ego hæc mihi ſic perſuaſi, hæc ſic aliis præſcripſi: nimirum quod abſtinentia, atque parſimonia, ſint optima in Diætetice media. Magiſque, ubi ad lubitum aliquid manditur. Juxta proverbium: quod ſapit, nutrit. Etenim ſufficit appetitui per qualitatem, non autem per quantitatem. Alioqui ſi ſatietas gravet ſanos, multò magis ægros atque debiles. 2. Comedant ſcilicet, non quidem ad repletionem cavitatis ſtomachi, nec ad voluptatis ſive guſtus dictamen; ſed quantum ad vitam ſanam tuendam facilè ſufficit. Idque ſi aſſueſcenti primum ſit difficile; ſaltem non erit aſſueto. Quàm enim ſtultum eſt, gementi per morbum, ſuas pridem ingurgitationes infectas optare. Nolim tamen, quiſquam perſuadeat ſibi hanc vivendi ſobrietatem, ac levem ſarcinam quenquam præcavere à Peſte, caſu, vulnere, fulmine vel calculo. Incidentia namque externa, digeſtionum œconomiam ſpernunt, quia ſuperant. Calculum nimirum etiam inter externa rejicio, quia à fermento jam alieno fit.

21. 3. Cum cibus omnis debeat mutari in cremorem, ſitque exquiſita maſticatio, quæ digeſtiones facilitet, hinc perpetuo maſticationem ſeveriſſimè commendo. Siquidem unicus bolus, non ritè maſticatus, plus negotii præbeat in corpore, quàm tres mandendo contriti benè. Aves enim ideo, quia dentibus carent, duplici ſtomacho opus habent, utut digerendo eſſent alioqui potentiſſimæ. Omne quoque pecus ruminans, ut magni in lege habitum, ita non ſpernendam maſticandi neceſſitatem nobis ſeriò inculcat. Imò ea de cauſa in Sacris pro puro brutum deligitur ruminans.

22. 4. Denique, Quæcunque in crapula ſumuntur, ſupra fermenti ſtomachici poteſtatem, caleſiunt quidem intus; at putreſcunt, nec etiam eatenus digeruntur, ut in febribus eſt luculentiſſimum. Quantum verò de tenerioribus cibis ſub crapula eſt aſſumtum, digeritur quidem, labiturque è ſtomacho; at ſecum magnam indigeſti molem præcipitat, tam propter vaſis tenſionem, quam naturæ onuſtæ, & frænos deſerentis incuriam. Sin autem digeſtum fuerit, quod eſt longè tenerrimum, idque juſto diutius in ſtomacho moretur, neceſſario quoque iſtud retentum, nimium aceſcit, vel planè putreſit: deducitur in amarum excrementum manè, non raro per vomitus rejectum. Quodque Scholæ falſo Choleram dixere. Tinctores enim, unica cortinæ tinctura, ſupra centum diverſos colores mutant, ſi panni

prius diversimodè sint affecti. Sic quoque unicum aberrans stomachi fermentum, univocum cremorem aliàs, si adhuc in se diversitates non planè digestas contineat, pro partium diversitate variformiter disponit atque determinat. Adeo ut licet ordinario, non nisi partem cremoris digestam, tingat suo fermento; indigestam tamen partem, non desinit afficere, & pro recipientis defectu perperam imbuere. Quapropter plurima sic in primæ digestionis culina exorbitant.

23. 5. Quicquid assuetum, non malignum, sed optatum assumitur; id quoque absente satietate faciliùs digeritur, & tutò in morbis admittitur, si sobriè ac moderatè sumatur. Eò quod fermenta facilè subigant, quæ assueta sunt, & præcipuè si desiderata. Etenim tenuissimo victu, in acutis morbis utendum suadet Hippocrates, donec nimirum resurgat appetitus. Laudo enim tenuiores cerevisias, quantum dulces potus, & ptisanas sperno verbis Galeni fretus. Hordeum (inquit) parum coctum, ventositates efficit; oppilationes verò, si meliusculè bullierit. Quapropter Avi nostri credentes, nullo modo hordeum decoctum esse innoxium, illud germinare cogunt (quod tum Maltham vocant) quo opere tam ventositates, quam oppilationes præpediunt. Ex Maltha vero & lupulo cerevisias conficiunt.

24. 6. Neminem quoque urgeo, jusculis consummatis collisiis, ovis, &c. si acuta febris adsit, memor præcepti illius: *Corpora impura quo plus nutris, eo magis lædis.* Nam etsi in acutis, absque cibo, soloque vivatur potu, non tamen exinde vitæ discrimen ingruit. Imò sic citius convalescunt, multoque minore obstaculo vires & appetitus resurgunt. Quoties nimirum putrefactibile, sive cadaverizabile in stomachum ingeritur, carentem suo fermento digestivo: putrefit digestum, & non digeritur. Atque ista est illius Aphorismi justa explicatio. Nunquam enim optavi, ut ex acutis morbis ægri redirent pingues, aut saginati, at bene istud unicum intendebam: scilicet ut convalescerent, & quidem non multum viribus detruncati. Maximam itaque diætæ partem, in morbis stomachicis traxi ex Aphorismo: *Quod ructus acidus*, reparati fermenti, *superveniens nidorosis, sit bonum.* Ructus namque nidorosi, nauseæ spontaneæ, aversio carnium, piscium, & ovorum, imò stomachi gravamina jusserunt solis potabilibus alendum ægrum: nam aliàs per cadaverizabilia, didiceram, exspectanda accidentia peregrina, defectus animi, aliaque id generis incommoda. Quoniam tum potus humectant, solantur siti, calorique satisdant, ariditates ac debilitates inde consequentes arcent. Sub potu autem non hic intelligo sorbitiones jusculorum, affatim nutrientium, eorum nempe, quæ in stomacho calente, citra fermentum digestivum, sponte cadaverizantur; sed omnino de iis, quæ minimè putrefiunt: qualia sunt panata, itemque cerevisia vino tincta, cui mica panis simul commista sit, ut sint cibus simul & potus. Huc revoco, quæ aliàs prolixè docuit. Nempe digestionem à fermento proprio, non autem à calore fieri. Quoties ergo aversio carnis, & ructus nidorosi, significatur calor adesse, & deesse fermentum acidum. Attende ad hoc, quàm facilè recens caro pedi, aut capiti calenti alligata, putreat, & confestim fœteat. In febriente stomacho igitur, calente admodum, sapiens natura cadaver in se fieri timet, ideoque statim carnes aversatur.

25. Sed quorsum tum abiit fermentum stomachi in febriente? Anne migravit aliò? Anne extinctum? Quorsum enim abiisset fermentum, quod nusquam nisi in suis latibulis gratum? nec periit etiam. Quoniam vitale est; quicquid autem vitale semel periit, non redit iterum à privatione. Fermentum verò redivivum est. Id ergo contingit: vel enim quandoque non pertingit fermenti dimissio è Splene ad stomachum, ob aliquem defectum alterutrius de Duumviratu: vel saltem receptum in stomacho fermentum, obtegitur alieno atque febrili odore. Quod sic intellige. Esuriens aliquis, atque optimè valens, importunis carbonum fumis diutius immorans, mox sibi nauseam oboriri percipit, & ciborum aversionem, dein quoque dolorem

rem ſyucipitis, atque tandem vomitum. Fermentum itaque ſtomachi, nocuo carbonum odore ut contegitur: ita pariter virulento febrium motarum odore, & nidoroſo contagio, contingit confeſtim naſci averſionem carnium, quatenus fermentum ſtomacho vernaculum contegitur illo nidore.

26. Hæc ſic de diæta mecum concluſeram, & rationem victus intra paucas ſupradictas regulas communes, juxta naturæ curſum metiebar, antequam remediis majoribus potitus eſſem. Sciens attamen, quicquid in ſtomacho convertitur, ſpecie cremoris diaphani, vi fermenti ſui, id initia vitalis ſucci ſuſcepiſſe, licet nondum vitam: atque ob id non ita ſponte putrere. Quicquid vero vel non diſſolvitur, vel ſi in ſe ſit diſſolutum, nec tamen ſuſcepit fermentum, ut latex, ſalis muria: idipſum vel excrementum eſt, vel facile tale fit, atque corruptioni eſt obvium. Igitur in victus ratione potiſſimum attendendum ad morbos, & cibos, quos ratione morbi æger aſpernatur, vel appetit. Quippe ancillandum eſt naturæ, nequaquam autem imperandum, Fermentum videlicet, quos cibos conficere debet, illos præſcribat, non autem Medicus pro ſuo appetitu, neque unam ex authoribus formam pro quibusvis calceis ſumat. Quaſi hominum natura varia non ſe haberet per modum relationis ad aliquid. Exercitia demum, labores, opera, quietes, ſomni, aerque pendeant ex regulis, quas nobis aliarum digeſtionum momenta dictitant. Ut ſcilicet ſucci de cremore generati, felicius ad ſuos perveniant fines. Hæc eſt diætæ veritas, quam natura ſponte indicat & docet. Illudque unum atque perpetuum eſto: Quod quicunque nactus eſt optima arcanorum remedia, uti ægros mox reſtituit, & à morbo quolibetcunque vindicat: ita etjam non aliam ægris, quam ſanis diætam præſcribit. Sanis namque omnia cenſetur ſana, eo quod fermenta digeſtiva potenter quælibet in ſui ditionem trahant, & coërceant.

Adeoque digeſtiones præſcribant regulas Diætæ.

PHARMACOPOLIUM
AC DISPENSATORIUM
MODERNUM.

1. *Ars medendi repſit in fabulas.*
2. *Barbari præcellunt Europæis in re herbaria.*
3. *Conſuetudo Galeni ſuffurandi aliorum inventis.*
4. *Herbarum ſexus ſcenicus.*
5. *Signatum in herbis, ridicule in Chiromantiam translatum.*
6. *Paracelſi temeritas.*
7. *Inane inventum herbas in Zodiacum retuliſſe.*
8. *Quam parum ſpectatum, quod maximè pendendum.*
9. *Pudendum dotalia dona ſimplicium à gradu caloris metiri.*
10. *Caſpitationes Herbariorum.*
11. *Vera ſimplicium depuratio, hactenus jejuna.*
12. *Cruor & ſanguis differunt etiam in plantis.*
13. *Quercetanum decepit glacies.*
14. *Pater luminum ſolus dator cognitionis infuſæ, absque effectuum obſervantia.*
15. *Vana media ad noſcendum vires ſimplicium.*
16. *Specificus ſapor.*
17. *Deſiderata in ſcientiis ſimplicium.*
18. *Pyrotechnia viam pandit.*
19. *Diverſitas agentium in natura.*
20. *Remediorum Spagyricorũ diverſa activitas.*
21. *Balſamus omnes herbarum ſuccos præſervans à putredine, absque proprietatis alteratione.*
22. *Cenſus extractorum & magiſteriorum.*
23. *Horrenda ſimplicium confuſio, ac pluralitas.*
24. *Diſpenſatoria valent tantum ad expeditionem; non autem ad appropriationem.*
25. *Authoritate Magiſtratuum parta deceptio clientum.*
26. *Deus quædam cõponit, quæ homo non ſeparet, nec illis tertium ſuperaddat.*
27. *Quando conjunctio eſt admittenda?*
28. *Sententia de diſpenſatoriorum valore.*
29. *Dulcibus retunduntur multorum vires.*
30. *Reſponſio ad objecta pro dulcibus.*
31. *Syruporum vanitas.*
32. *Chymia præfertur aliis profeſſionibus.*
33. *Vſus transmarinorum.*
34. *Craſis, remediorum nucleus.*
35. *Vitia in decoctis.*

PAssim Ars medendi in scenas, & vulgi ludibrium trahitur. Eò quod Medentes sapere nolint, nisi ad consuetum Scholarum. Quae enim legunt, credunt: quaeque credunt, exsequenda tradunt fidei Seplasiae, uxoris, & famulitii. Inde enim unguentarius quilibet, & vetula se in Medicinam ingerit, Medicos illudit, quia & non rarò in multis excellit. Solent enim antiquitus olim quaedam sibi reservare in pignus famae, atque familiae. At postquam ignavia vicit, & lucrum disposuit Medicinam ut aratrum, justo Dei judicio pessum ivere omnia.

2. Ante limen officinae non possum non indignari simplicium descriptores. Nam quamvis non sit campus spatiosior, uberior, jucundiorque, in tota terrarum facie, & ubi animus magis oblectetur, quàm in re herbaria; vix tamen alibi minus est progressum. Siquidem Arabes, Gentiles, Barbari, Sylvestres, atque Indi multò vigilantius sua simplicia observarunt cunctis Europaeis.

3. Quippe vel à diebus Platonis (quibus vixit Dioscorides, vir miles,) nil fere rei herbariae est additum; multum verò est diminutum. Galenus peculatus lubitu, hoc alterius studium, suppresso nomine, Dioscoridis verba, planè adioscorus rapuit. Quae interim Plinius multis conspersit nugis. Utpote judicio egenus, verisimile à vero, & falso, non potens distinguere, multa undecunque corradens descripsit, ut tomi magnitudine nomen aequet. Caeterum, in hunc usque diem de herbarum dumtaxat faciebus, & nominibus, adhuc eruditior Medentum pars anxiè disputat. Quasi cognito vultu, vires non alloquerentur coram; vires inquam primo à Dioscoride traditae. Velut in primo Authore, vis medica ad finem pertigisset. Interim quae maximi fuere momenti, neglecta stetere hactenus.

4. Moderniores verò coeperunt herbas in sexus distinguere, multaque se inde deprehendisse rati, conquesti sunt haec obvelata stetisse. Quasi natura joco, & non serio laboraret, de sexu solicita fuisset, ubi promiscuo, & androgyno contenta fuit. Sexus namque generationem dumtaxat respicit, non autẽ operationem, aut objectorum parium relationem. Itaque ne frustra vel punctum jotae conderet, quae ad certos fines, suo creatori cognitos, totam se retulit, ubicunque sexuum notis opus non fuit ad generandum: etiam easdem posthabuit in operando. Verùm si duorum simplicium, unum sit altero fortius, aut asperius, id non sane sexum denotat, sed gradum. Nam dum idem simplex putret, & in animalcula mutatur, sunt haec non unius quidem, sed utriusque sexus. Quod sanè nequaquam fieret, si ista simplicia jam intus sexum, aut sexuales vires haberent. Ex eadem enim numero herba nascuntur promiscuè tam masculi quam foeminei sexus insectae.

5. Fuerunt postea & alii, qui signaturas, velut Chiromantiam in herbis observarent: hancque meditationem Satyrionis radix insigniter promovit. Atque adeo hujus praecipuè merito scientiam signatam, sive anatomiam essatam, id est, nova nomina, & grandiloquos titulos, suis praetexta audaciis introduxere. Ego de fide credo, hominem non naturae, & ideo vicissim naturam non hominis esse simula-

ſimulacrum, icona aut ſculptrum. Deus ex Bonitatis & Sapientiæ ſuæ æterna providentia abundè futuris neceſſitatibus atque ſufficienter providit. Ipſe fecit dotavitque ſimplicia, ad deſtinatos uſus cunctarum neceſſitatum. Id eſt, compoſuit direxitque ad ſcopos neceſſitatum. Itaque credo, ſimplicia in ſui ſimplicitate, eſſe ſufficientia pro ſanatione omnium morborum. Ergo plus ſtudendum circa inquiſitionem virtutum, quam ad diſputandum quælibet problemata. Cum in ſimplicibus ſit perfecta cura, & ſanatio omnium morborum. Et per conſequens, Diſpenſatoria, volentia componere & nectere plurima, totum perdunt, & occulta blasphemia quaſi ſufficientiam divinam ſupplere contendunt. Hinc Paracelſus recte ſcribit Chirurgis: Quorſum Symphyto, ſive radici conſolidæ majoris ſuperadditis acetum, bolum ac hujusmodi lurida additamenta, dum Deus hoc ſimplex, contra oſſium rupturas compoſuerit prorſus ſufficiens? quicquid demum illi addideris, id quaſi Deum correctioni tuæ ſupponeres, facis. Erras graviter. Pariter quoque exiſtimo, Deum perfecte & ſufficienter compoſuiſſe in ſimplicibus completa morborum quorumcunque remedia. Scio denique infallibiliter, vegetabilium Archeo nullam nobiscum eſſe cognationem anatomicam, ſive totum ſive demum partes ſpectemus. Quippe ſimplicium dotes, ſunt ex creatione, non autem ex uſurpatione poſſeſſionis: nam proprietates jam ſuis inerant herbis, ante peccatum, mortem, & neceſſitatem. Tandem credo, Deum dare ſcientiam ſimplicium, cui vult, ex gratia ſupernaturali; non autem per ſigna naturæ! Quid enim cum plevritide cognationis Chiromanticæ habet dens Apri, ſanguis hirci, virga tauri, fimus equi, vel herba bellis? aut quam habent invicem ſignaturam iſta ſimplicia? Laudo equidem Dominum meum, qui omnia, antequam morbi eſſent, ad ſui gloriam primariò creavit: neque ſimplicia notavit, propter futuros à contingente morbos; ſed ad decorem univerſi, unde honos Domino ſcilicet.

6. Obriſi itaque Paracelſum, quod hujusmodi nugas ſerias in principia Medicinæ erexerit.

7. Non defuerunt quoque, qui immenſum catalogum morborum in ſigna Zodiaci, cujus numerus cum nimis auguſtus eſſet, unumquodque ſignorum in triplicem ſectionem ampliarunt. Ut ſcilicet omnes herbarum vires in 36. dividerent, & cogerent arcto ſtabulo. Terra enim ex ſe producendi herbas virtutem habet ſeminalem, quam proin non è Cœlis mendicat. Proprietas enim herbarum tota, à ſemine eſt, & vis ſeminativa à terra deſumitur, ſecundum Sacra; non autem à faciebus luminum Cœli. Ponantur nempe 16 aut 20. ſtellas conficere conſtellationem, ſive unum de 12. manſionibus, atque extendi in 30. gradus: quo pacto enim poterunt tam paucæ ſtellæ continere eſſentias, ſemina, facies, & proprietates quingentarum fortè plantarum ſpecie, & internis proprietatibus diſcrepantium? præter adhuc inanes tot rerum tam humanarum, quam politicarum mille attributiones? Apage cum nugis iſtis! Seminibus herbarum inſunt proprietates, non autem Cœlo, vel ſtellis. Exoletæ ſunt Aſtrorum vires, quæ caloribus, frigoribus & complexionibus, veteri fabula, adſictæ ſteterunt. Multo enim magis differunt ſtellæ, quocunque ſumantur modo, à plantis, quam herbæ à nebulis & pruinis, vel piſces à gemmis pretioſis. Elenchus itaque eſto, effectus cauſis tribuiſſe, quæ nil prorſus cauſæ ſimile in ſe poſſident. Id vel vigilem ſomniare eſt, ſi tale crediderit, vel prorſus propria putatione evagari in dementiam.

8. Mathiolus, Tabernæmontanus, Braſavolus, Ruellius, Fuchſius, Tragus, d' Allichampius, cæterique herbarum obſervatores, hactenus occupantur tantum circa facies & cognitionem viſualem plantarum; virtutes autem earum, è Dioſcoride omnes pariter deſcribunt: ad gradus quoque caloris & frigoris conſtringunt, quaſi aliquid à fundamento d. monſtrantes.

9. Pudendum ſanè, ſimplicium craſim è calore deſumſiſſe, non autem è fontibus ſeminum. Dodonæus Friſo, jam factus Batavus, Tabernæmontanus cum paucis aliis, quanquam iisdem graduum veſtigiis inſiſterent, aliquot tamen additio-

ditiones subjunxerunt è propriis, vel aliunde decerptis experientiis; sed adhuc confusa planè, incerta, & perperam distincta, utpote quod non è scientia, sed vel è vulgi revelatione annotata, vel casuali experimento hausta scripserint.

10. Nemo inter omnes est, qui scienter proprietates simplicium descripsit, prout ille, qui ab hyssopo, usque ad Cedrum Libani, cuncta descripserat. Certo signo, non aliunde petendas esse veras scientias, quam à Patre Luminum. Prout alibi de venatione scientiarum obiter attigi.

11. Animal integrum, & vivum contundi non potest absque suo stercore. Dolendum idcirco nondum pensatum, herbas multum stercoris habere, quæ nullum unquam de se ejecerunt: adeoque majori cautela esse depurandas.

12. Denique in homine, sanguinem à cruore multis notis distinguimus: In plantis autem, sat visum fuit dixisse. Planta ista unico in subjecto, diversis & oppositis, constat proprietatibus, ac quietum est, nec profundius est ingressum quam per aliquot communes sapores, & incertos eventus. Etenim e scavo papaveris læso, stillat opium, Chelidonia plorat aureum, & Tithymallus lacteum succum. Ex Petasitide gummi, ex Chamæleonte, Ixia, &c. quorum simplicia si contuderis, alium & inferiorem longè succum, stercus nimirum, cruoremque, sanguini permista exhibebunt, utut clarificentur. Sanguinem enim à cruore, & parenchymate plantarum distinguere, & separare discant Tyrones, si quicquam laute dignum per simplicia egisse meditentur unquam, sit enim hinc, quod utcunque strenue extrahendo sis operatus, more a Neotericis edocto, plus tamen efficit drachma una Rhabarbari crudi, pulveretenus exhibiti, quam quicquid è sesqui drachma extraxeris. Plus enim stomachus suo fermento resolvit, quam quicquid extractionum mediatores succi auferant, quia fæci similem, & aspernatum liquorem parenchymatis, absque distinctione resolvunt.

13. Quercetanus enim, cum per Chiromantiam, & Anatomiam, quam vocant signatam, non satis examinari intimas rerum potestates animadvertisset, Pyromantiam vocat in auxilium, at in via defecit; Scilicet è cinere urticæ debile lixivium traxerat, quod in testa, forte fortuna, parum constrinxerat glacies, (nam si lixivium fortius fuisset, glaciari non potuisset) mane miratus exclamat: Ehem frondium urticæ figuram, in glacie en conspicio. Gavisusque axioma fundavit. Quod nempe in cinere, ens seminale, figurativum herbarum, ignibus invictum, permaneat.

14. Bonus vir ille suam principiorum declarat inscitiam, nesciens inprimis, quod omnis glacies incipiens, dentatas cuspides, ad figuram folii urticæ faciat. Deinde, quod Archeus sit figurator rei generandæ, qui per ignem conflagretur dudum, antequam carbo vel cinis fiat. Tertio, si ens seminale herbarum exprimeret lixivium, non sanè folia; sed radicem, caudicem, flores & fructus referre deberet. At seminum potestas figurativa, delitescit in Archeo, herbarum rerumque generabilium Vulcano, qui cum oculis carneis non subsit: a DEO solo impetrandum est, ut oculos animæ aperire dignetur, qui Adamo, quique Salomoni, rerum proprietates primo intuitu demonstravit. Sancta Theresia, mentaliter viso semel crucifixo, sensit animæ suæ esse oculos, quos in vitam apertos servavit deinceps, & caro nobis occlusit, per naturæ corruptionem. Neque enim alias de cætero cognoscimus naturas à priori, neque Archei alteritates modo scimus, nisi per nudam observationem. Multa quidem nobis simplicium legata sunt; at falsa plerumque & incongrua. Nec librorum lectio nos facit cognitores proprietatum, nisi per observationem. Non secus atque puer, qui canit musicen, non tamen eam componit, ut neque Symphoniæ primas rationes novit, ob quas sic toni disponendi erant. Hoc si accidat in sensilibus sensu notis, quorum rationem metitur auditus: quid non fiet in re medica, in qua vires simplicium nullo sensu

superviæ sunt? Medicaminum autem quorumcunque descriptiones, in officinis traditæ leguntur, cum defectu cognitionis proprietatum, & concordantiarum. Loquor enim de optica notione, qualem anima, separata à corpore, habet, qualemque Deus largitur in hac vita, cui vult, atque hunc hactenus procul diremit à cœtu illorum, qui libris ethnicis omnem deferunt venerationem. Exorandus itaque est Pater luminum, ut dignetur nobis dare cognitionem, qualem olim dedit Bezeliel, & Ooliab, in nominis sui gloriam, & nudam proximorum charitatem. Sic enim staret in nobis Ars Medica, recta sub quolibet pondere. Sed verendum, ne is, qui permisit perire libros Salomonis, reservet hanc simplicium scientiam in ævum Eliæ artistæ.

15. Scholæ enim per sapores, sive gustus, introitum ad simplicium scientiam promiserunt. Per acre, amarum, salsum, dulce, astringens, acidum, & insipidum, calores & frigora se demetiri, tanquam proprietatum cunctarum opifices. At superbæ ostentationes effectu ridiculæ factæ sunt. Siquidem & opium valde amarum, quod hactenus calidum volunt, summè tamen frigidum docent. Sic acrem Camphoram, juxta suas regulas, calidam esse debere, frigidam tamen absque controversia prædicant. Pariter & Chrysulca, oleum vitrioli, sulphuris, &c. acida, juxta saporum regulas summè frigida esse deberent. At suo quandoque loco ostensurus, Scholas, facultates rerum nondum corticetenus adspexisse, ideoque seminalium proprietatum fontes præteriisse.

16. Tandem est rebus singulis specificus sapor, qui proprietatem docere deberet, si quid aliud externorum signatorum. Est nempe præter acuitatem Cinnamomo peculiaris gratia in sapore, quam in ullo vix præterea simplici reperias. Si Gentiana, ænula campana, &c. præter communes amarores, specificum saporem habent, qui subter regulas, ob singularitatem propriam quorumcunque simplicium, redigi nequit, solusque proprietatum singularum, est accusator, ut & distinctor. Porrò quod simplicia deligenda sint in statione, qua in sui vigore sunt, hoc Scholis, rusticis & mihi, est commune. Semina nimirum, dum propemodum sunt arida: Caules verò & folia, dum succulenta pleno cruore madent, radices quoque, dum viribus tument, nondum generando & coquendo exantlatæ sunt: sed multa jam quiete saturæ, expergefacto Archeo germinascere meditantur. Alii suadent Autumnum: Ego plerumque amo Ver, quod in Polypodio, Bryonia, &c. expertus didici. Etenim succus herbarum est cruor, qui magis magisque maturatus, vel cogitur in se, vel in fibrarum naturam desinit, vel saltem defungitur, dum vis vitalis de propagando semine meditatur.

17. Ergo indagandis, & deligendis simplicibus, nil mansit magis neglectum, quam quod maximè desiderabatur, & in quo, vel ab initio hactenus nullus fuit profectus. Potestates nempe simplicium, earumque immediata subjecta, mansere incognita. Illæ enim præter claram ac velut opticam sui cognitionem, desideratam expostulant præparationem & appropriationem, Cognitio inprimis scientiam; non autem traditiones ad lubitum narratas, & sibi invicem transcriptas præsupponit. Præparatio verò non solum ebullitiones officinæ, aut contusiones exigit; sed totam Pyrotechniam. Tandem adaptatio, applicatio, sive appropriatio, requirit fundatam in lumine naturæ theoriam, hominis, morborum, & affectuum, deinde dependentias, mutationes, & alteritates. Non mirum itaque, desertam stetisse simplicium doctrinam.

18. Sub tanta interim mortalium socordia, Omnipotens dignatus est suscitare Spagyros, qui de transmutatione, maturitate, tinctura & promotione virium, velut de summè necessariis meritò cogitarent. Et sic sensim progressi ad Medicinæ unitorum, voti compotes evaserunt sequaces. Non enim ad fictorum humorum ametriam, luctam, defluxiones, imò nec quidem ad producta, sive fructus morborum iverunt (à quorum nempe averruncationes noverant sequi duntaxat palliationes morborum recidivales,) sed ad anteriora, sive priora, studium con-

converterunt: ſcientes, quod poteſtativa baſis multorum defectuum, characterizata eſſet in Archeo vitæ. Quocirca per puritatem, ſimplicitatem, & ſubtilitatem remediorum, ſymbolum habentium, tentaverunt ingreſſum ad vitam mediam. Ut ſi qua illorum, non ad prima noſtri conſtitutiva penetrent; ſaltem in horum limine dotem ſuam exponant, excitando noſtras poteſtates, grato ſui alloquio.

19. Siquidem natura nedum agnoſcit actiones agentium, quæ prorſus intrant in ditiones patientium, (corporalis nempe dumtaxat eſt actio ejuſmodi, & nutricis facultatis obedientia:) verum eſt & agentium altera, non ſpernenda authoritas, quæ eſt dotis nativæ explicatio, in ipſam Archei vitam mediam, propter mortalitatis, fæculentiæ, & turbulentiæ ſequeſtrationes. Qua ſuperioritate, ejuſmodi agentia à ſuis patientibus nequicquam tolerant, multoque minus alterantur per renitentiam aut reactionem.

20. Nonnulla enim ſic præparata remedia, ſurdo ſui connubio noſtras ſic recreant facultates, ut certiores nos faciant, ſe ad hoc in mundum veniſſe. Quædam enim ſui fragrantia nos velut reficiunt. Sunt & alia, quæ clauſa impediuntur ſuam nobis benevolentiam oſtendere. Ut aurum, & gemmæ. Alia demum, ſolutis vinculis in gradum deducuntur, velut incrementi favore felicia, poteſtatum ſuarum adepta libertate & authoritate, nos erigunt à lapſu, & ſolantur. Non ſanè inertius, quàm alioqui lethalia Aconita noſtras vires peſſumdant. Abigunt nimirum corporale, imò & fermentale virus: Non autem, quod aliquod pharmacum queat extinctas, abolitas, & exantlatas de novo reficere poteſtates, partibus inſitas.

21. Cæterum error Scholarum fuit, ſuccos herbarum, cum ſuo parenchymate, fermento prius non ſubigere, antequam optimarum partium ſelectio ſit poſſibilis. Tum quoque neglexerunt indagare, quod ſuccus rerum, prelo expreſſus, ſolo odore cujuſdam ignis ſulfurei, maneat deinceps abſque ſaccharo vel alio additamento incorruptus: cujus favore acquirit balſamicum aliquid, hauſtuſque æthereos ſibi incorporatos transfert ad magnam entelechiam.

22. Porro deſcendens ad officinarum labores. Inprimis enim, quanquam extracta videantur inertem ſtomachum, à labore ſublevare; illa tamen non magnifacio, ob errores jam ante notatos. Magiſteria verò lubens extremorum vice repono, quibus tota rei ſubſtantia in primitivum ſuccum redacta eſt. Qui præparandi modus Medentum vulgo manebit in ævum incognitus. In qua ſolutionis retroitione, ſponte ſeparantur ſucci heterogenei, diverſis plerumque fundis ſibi invicem ſupernatantes, ſiditque unus rector, diverſitate inſignis, ens ſeminale continens.

23. Secundò commiſeror in officinis, tot ſimplicium connexiones, & confuſas miſcellaneas, proditrices ignorantiæ, & incertitudinis. Sperant enim Scholæ, ſi non juvet unum, alterum juvaturum: ſicque multa aſſociant invicem, Herbariorum præconio exaltata in eundem ſcopum. Adjunctæ ſunt mangonii ſorores, elixatio, & condimentum.

24. Diſpenſatoria proinde commendantur à Scholis deſcripta, & à Medentibus uſitata, ad expeditionem, & promtitudinem, (hinc nempe promtuaria ſuum habent nomen:) non autem ad proprietatem, & exigentiam. Habentia videlicet dumtaxat generales ac univerſales intentiones, cum ſubſtitutione, & diſpenſatione unius, pro altero. Unde Diſpenſatoria dicta. In quibus omnibus, atque ſingulis, crudorum ſimplicium concurſus, & confuſio conjecturalem dant exitum.

25. Undequaque enim pro ſuo nummo decipitur æger, tam ſcilicet fide ac fraude ſeplaſiæ, quàm jurejurando Doctoratus. Putans errare, fallere, aut falli non poſſe, qui jurat ſe admiſſum gnarum, & ſufficientem. Ah utinam Magiſtratus tantæ clientum fallaciæ, & fraudi Medentum eant obviam.

26. Ego inprimis in ſimplicibus compoſitionem ſinceram admiror magnopere, quæ, componente Deo, facta eſt. In conſolida nempe plenum remedium oſſifragii reperio, habens cuncta, quibus opus habet. Quibus ſi bolum, acetum, aliave aliena admiſcueris: prout ſupra ex Paracelſo admonui: jam mixturam, à Deo ordinatam, corrupiſti.

27. At-

27. Attamen quoties res singulæ non habent intentum, adjunctiones subinde admitto, si res suo congressu copulativè acquirant, quod in singularitate non habent. Quod deinceps experimento docente confirmandum. Cujus exemplum in atramento & tincturis est luculentissimum. Enimvero sub studiorum pœnitentia sæpè considerabam, quod cum in natura esset quædam proportio materiæ ad materiam, & formæ ad formam: eandem quoque servari proprietatũ ad proprietates, ac per consequens, effectuum ad effectus. Ast defectum horum, mox me simplicium compositio docuit. Ubi alteritates statim à commixto seminis initio intrant, & sese demoliuntur plerumque, non secus atque multorum semina simul contusa, & confusa spem seminalem excludunt. Scivi deinceps, multis laboribus, & expensis, materias remediorum, dumtaxat præparatione sui ad nobiliorem dignitatem evectas, adscendere ad gradum perfectionis, libertatis, subtilitatis, & puritatis, & longè antecellerent officinarum decoctis, syrupis, atque congestis sub melle pulveribus.

28. Quisquis enim Pyrotechniæ exercitiis bene instructus est, mecum clarè intuetur, nullum in Dispensatoriis pharmacum reperiri, quod non plus nocui, quàm proficui contineat.

29. Scholæ namque, quæ Hippocratem profitentur, si morbos ex acri, amaro, salso, vel acido proficisci agnoscant, quod uno melle, unicoque saccharo omnia prorsus larvent, condiant, remediorumque alias sat in se debilium proprietates retundant: quasi morborum omnium unica medela, & apex in dulci staret.

30. Respondent enim, quod laxativa nihilo infelicius operentur, etsi saccharata; tum quod gratiora sint palato; ac tertiò, quod à carie atque putredine sic præserventur. Quod ad primum attinet. Venena quidem admitto, æqualem habere effectum sive saccharo comitata, sive solitaria deglutiantur. Siquidem laxativorum potestas tota sigillata est in liquefactione corporis, ut & in putrefactione liquefacti; adeoq; veneno infamis esse debeat. Impertinens ergo est Scholarũ responsio, per venena, ad quæstionem de morborũ remediis, quatenus amarorũ, acrium, &c. Ad secundum dico, futilem esse responsionem, donec ad primum non est satisfactum. Nesciunt ergo adhuc, vires remediorum saccharo immutari, & retundi. Quod multis gustus aloës gratior sit, potu mellis. Deniq; linguæ cupientes blandiri: nequeunt tamen stomacho, qui cooperta dolo sacchari pharmaca, solo aspectu horret. Quod res paucis guttis facilius sumatur in aliquo liquore, intusq; conficiatur libentius, quàm copioso saccharo condita: quod denique convenienti liquori immista, penitius introëant, amicabilius coalescant, quàm multo obtecta saccharo. Quod saccharum sanis licet gratum, mox tamen ægris horridum fiat, in plerisque morbis stomachi, & uteri hostile; in aliis verò, adjunctæ medelæ opem non rarò faciat ridiculam. Saccharum enim fermento acido stomachi, adversatur è diametro, ideoque digestiones facit difficiliores. Saccharum enim lixivio calcis vivæ, & argilla figulina clarificatur. Etenim si acuitatem spiritus mellis, & sacchari putidas fæculentias novissent Scholæ, parciori illorum usu apud ægros contentæ fuissent.

31. Ad Tertium tandem dico. Scholas in hoc fateri suam ignorantiam, quod nesciant medicamina à corruptione præservare, sine condimento & virium castratione. Syruporum ergo sat est fraus detecta, qui non nisi decoctis simplicibus fiunt, addito melle, aut saccharo. Huc demum facit, quod vegetabilia dumtaxat succum, & mucilaginem bulliendo in aquis deponant. Quæ cruda atq; impura suas stomacho irrogant molestias, priusquam cum melle digesta, nos suarum virtutum hæredes instituant. Præsertim quod herbarum gummositas, melle & saccharo frixentur, ingrata, & molesta evadat stomacho, fiatque bulliendo insigne virtutum dispendium.

32. Laudo benignum mihi Deum, qui me in Pyrotechniam vocavit, extra aliarum professionum fæcem. Siquidem Chymia principia habet non logismis parta, sed quæ per naturam sunt cognita, & per ignem conspicua: præparatq; Intellectum ad penetrandum occulta naturæ, ponitq; investigationem in natura ulteriorem, quàm aliæ scientiæ omnes simul, & pene-

trat usque ad ultimas profunditates veritatis realis. Quia operatorem intromittit ad primas radices illarum rerum, cum dearticulatione operationum naturæ, & potestatum artis, cumque maturatione virtutum seminalium. Laudabilis enim & supergloriosus Excelsus, qui hanc scientiam parvulis dedit gratis.

33. Raro quoque transmarinis, & ab ultimo Oriente petitis remediis utor: sciens, quod Omnipotens fecit sanabiles omnes nationes terræ, nec advectas Indo de littore merces exspectandas voluerit: ut neque ante cognitas Indias, minus mortalibus propitius Deus fuerit. Bonitas ergo divina persuasit mihi, inquilinis morbis sua domi reperiri remedia.

34. Docueruntque me theoremata Spagyrica, quod paretur liquor exiguus, custodiens crases simplicium incorruptas, absque condimento alieno.

35. Herbas igitur aqua, vino, vel stillatitio liquore, decoquunt ad tertias, medias, etiam duplici (ut ajunt) vase, ac sub diplomate coacervatas. In quibus vires optimæ, si non pereant: saltem non elicitur, nisi molestus & ingratus herbarum mucus, stomacho digerendus, utut ovorum albumine depurentur decocta, & succi, atq; larventur saccharo. Utpote potantur absque separatione puri, ab invalido, absq; reseratione clausarum virium, sine vitæ radice, ac participatione, emendatione defectuum, cruditatum, excrementorum, & potestatum violentarum, quarum activitates natura nostra, sine gravi clade ferre nequit.

36. Electuaria deinde, confectiones, vel pilulæ, sive ad confortandum, sive ad solvendum, majoribus adhuc quàm syrupi scatent miseriis: nam citra elixationem, sola contusione, seu pulveratione, connectuntur ex multis simplicibus ridiculè, nescienter, & incogitanter, quæ sibi invicem plerumque adversantur, nocent, impediunturq; ipsamet, ne mutuam jungant, quam nobis debent operam.

37. Non est enim in natura, quod Scholæ spectarunt in numeris, in quibus vires simul in unum conveniunt, quia per unitates consentiunt. In natura siquidem res quæque singularis est, propria vivit œconomia, nec conjugio gaudet. Hactenus quoq; medendio operatio procedit in vitam mediam Archei, quæ per confusiones, & connexiones, si non planè intereat; saltem manifestè debilitatur. Plurium namq; seminum complexu, irriti successus Scholas admonuisse debuissent, à confusione tot tamq; diversorum simplicium abstinendum. Quanto magis, quod sub ista multitudine supposita, opposita, frustranea, pleraque cæterum ponderosa, impertinentia, inepta, impropria, ideoq; languida, effecta, mala, mortuaq; confluant, aut saltem fiant. Etenim quamquam simplicium demerita, adulteriaq; sint plus mercatorum, quàm Seplasiorum; attamen illa non discrevisse, tantum ignavi, ignari, vel avari est pharmacopoei. Certum est interim plerumq; omnia tandem cruda, dura, immatura, clausa, venenata, impura, vincta, atq; inepta ad communicationem suarum virium assumi, & depravari magis per commistionem. Et quia ægrotantium stomachus est in limine, ideoq; & primò offensus, quia debilis, & ineptus ad extrahendum vitam mediam, tot difficultatibus obseptam, Laboribus itaq; & curâ singulari, omnino erat anticipandum, ut languenti stomacho, cuncta præparemus, si ad conceptos optatosq; fines jucundè pertingere speremus. Horridus ergò, nauseosus, & tædiosus confectionum cunctarum usus. Adeoq; hinc proverbium: Tolle istud; nam Apothecæ odorem habet.

38. A Solutivis quoq; si Scammoneam, & Colocynthida demas, ruet totum officinarum in solutivis ædificium, sublatis duabus istis columinis, quibus istud innititur. Nam solutiva præter scammoneam, colocynthida, Euforbium, elaterium, esulam, adeoq; manifesta venena, eaq; adhuc adulterata, sordida, & horrida, diminutionis virium & roboris vostri capita, continent planè nihil: nisi eadem venena, in aloë, rhabarbaro, sena, agarico, manna, atq; similibus mitigata, tantoque magis imposturæ obvia supponamus.

39. Odi idcirco simplicium præparationes, quoties lotio, ebullitio, assatio, associatio, vel calcinatio virium dispendia facit. Nam Aloë, ablutione succum amittit, meraque resina manet residua, quæ sui ad intestina adhæsione, torminum & hæmorrhoidum est concitatrix.

40. Deni-

40. Denique cum aromatum vis genialis, atq; præcipua sit in odorabili, hoc si ultro evanescat, & sponte odoratum feriat, quid tandem bulliendo & assando non fiet, præcipue ubi gradus accesserit? quod nostræ nos docent odoriferorum distillationes.

41. Tandem quid in Scholis insulsius dici potest, quam Cervi cornu, in insulsum, & omni privatum virtute cinerem redegisse, ad magnos usus? & loco præparationis, castrationem seu potius privationem substituisse? Etenim didici pleraque remedia, odore atque sapore, tam intus quam extra nostris auxiliari infirmitatib9; ideoque detestatus sum simplicium multorum commistiones, eo quod si ad odorem sanativum, alium desuper adjunxeris, qui priorem supprimat, palliet, in se convertat, vel simul ex utroque neutrum suscitet; scivi exin, vim specificam sanativam abolitam fore, irritumq; effectum ab ægro optatum. Suspecta igitur mihi aromatum & dulcium associatio.

42. Porrò odi confectiones cæteras officinarum plerasque, quia futiles: quibus supereminentem ac violentam rerum potestatem, quibusdam rebus ridiculis palliare, atque retundere student. Imò interim innatum hujusmodi medicaminis favorem, tantumdem promoveri prædicant, quantum potestatum, adnexis viribus detrahunt. Plerisque enim aliquot grana cinnamomi, aut aliarum futilitatum admiscent, ut violentiorum furores subigant, quasi furiæ laxantium aromatum aliquot granis cicurentur,

43. Quis etiam tenuiter in Chymicis instructus nescit in confectionibus aromaticis, inprimis peccatum pluralitatis esse? Dein frustra pleraq; illa peccare in cruditate, duritie, clausura, electione, & substitutione simplicium? Deniq; ista consuere adhuc incerta dosi? unde nimirum effectus speratus prævertitur? Et quidem ex errore singulorum.

44. Utque uno exemplo absolvam. Quid quæso in Lithontribon, quod etymi promissis satisfaciat? Quorsum enim cinnamomum, caryophylli, tria pipera, acorus, costus, rhaponticum, cassia, bdellium, mastiche, amomum, peucedanum, spicamen, zinziber, lignum & succus balsami, tragacanthum, chamedrys, euforbium, olea quoq; nardi, & moschelini? Anne singula horum, in scopum etymo propositum conspirant? vel nunquid ex simul commixtis, & intentiones mutuorum fragrantibus orietur nova virtus, quæ promissa compleat? nempe lapidem, in renes & vesica confrigat potenter? statimque omnes urinæ defectus solvat? An non potius opobalsamum in cæteris excrementis atque quisquiliis periret? Cæterum in confectionibus opiatis eadem surditas, quæ in Aromaticis, est obvia ubique. Quod ut unico quoque exemplo absolvam: Quorsum enim in Aurea Alexandrina Nicolai, 65. ingredientium confusio facit? Quorum simplicium nulla est cognatio cum opio & mandragora, columnis confectionis? Profectò congressiones simplicium, ad ignari lubitum factæ, Scholas in fatuarunt, ægrosq; exanimarunt: injecta spe frustrarunt, occasionesque medendi in momenta labiles, incertis conjecturis venum exposuerunt, atq; præterire fecerunt. Compositiones itaq; officinarum, si sine mentis præjudicato examines, utrobique in syrupis, electuariis, pilulis, eclegmatibus, trochiscis, atque aliis utili admiratione stupebis, mundum, garritu Medentum Scholarum ineptis stoliditatibus, & noxiis delusum præsumptionibus.

45. Christiani enim cum Stoicis credimus, Mundum in humanum usum coaluisse. Idq; cum olim mecum impensè contemplarer, mox visum mihi fuit, humanum usum commodè carere potuisse tantis venenis. Etenim frigidiora climata nostra, in hoc saltem feliciora esse comperi, quod reptilibus monstris, virulentis atq; lethalibus careant, quibus alioqui calidior zona scatet. Certe non multa nobis est venenorum necessitas, familiaritas, abundantia; nec illorum usus, ulla ratione compensabit tot calamitates inde oriundas, Imò si terra proferat tribulos & spinas, in peccati maledictionem: profectò majores longe calamitates in dorso fert, nobis tam in animantum, quam vegetalium classe, importunas vitæ mortalium: Quocirca minimum quid per tribulos & spinas textus minatur, quod jam maximum in calliditate hostilis serpentis homo exploraverat. Sanè si bene investigetur, vix aliquid immune natura habet,

 quod

quod suum toxicum sibi clanculum admistum non habeat. Non enim rosas aut violas habemus, quæ nobis non imponant; quin sub tanta odoris fragantia non occultent veneni contagia: putrefactionis nimirum insignia, corporis nostri colliquationem, ac virium suffurationem. Idcirco simplicium censum ingressi, paucula reperiemus insontia: imò si campos aspexeris, totus terræ globus, non nisi unica atque contigua aranearum tela est. Quin etiam penitus attendendo, eadem hodiè videtur esse rerum facies, quæ erat tante unicum peccatum. Adeoq; fortassis ab initio plura venena, nocua, & sontia, quàm bona in terris; non tamen medicamentum exterminii pro homine: Quia Paradisus venenis carebat ejusmodi, etsi serpentes adessent: vel fortè immortalitatis ergo, venena homini essent nihili futura in Eden. Sed contra, vidit Omnipotens, quod quæcunq; (etiam in mundo extra Paradisum) fecerat, erant bona in se, & ad fines suos. Quare dudum mecum hallucinatus sum, existimans venena indigna ut essent. Cum quia honos Dei non requirebat illorum exsistentiam, tum etiam, quod homo lubentius multis venenis indiguisset, adeoque venena, nec in DEI gloriam, nec in humanum usum condita rebar. Paucula nempe sunt insontia, quibus absque cautela uti tutum sit: pleraque verò horrenda tyrannide nobiscum pugnant. Alia quoque sua nos acrimonia ustulando rodunt: plurima ubique alia, sub amica specie nos illudunt, occultumque intus hostem deleterium gerunt. Universim autem nil non scatet sordibus, ac impuritatibus est horridum: cruditatibus demum, ametria, ac invicta perversitatis pertinacia constans. Nam quanquam homo in paradisum delatus esset, præscivit tamen ab æterno rerum laudabilis Opifex, mundum homini domicilium fore; terramque ut dedit filiis hominum, ita & eandem cum cunctis contentis suis pro homine condidit.

46. Tandem per Chymiam universa clarius intuens, me prioris temeritatis pœnituit, ac stolidæ ignorantiæ meæ. Siquidem utrobique immensam Architecti Clementiam, & Sapientiam, cum admiratione supplex adoravi. Nam venena noluit nobis esse venena, aut nocua. Nec enim mortem fecit, nec medicamentum exterminii in terra, sed potius ut parvo nostri studio, mutarentur in grandia amoris sui pignora, in usuram mortalium, contra futurorum morborum sævitiem. In illis nempe latitat subsidium, quod benigniora & familiaria simplicia recusant aliàs. Ad majores & heroicos medentum usus venena tam horrida servantur. Bruta enim vix iis pascuntur, sive quod venenum cognoscant intuitive, quod odore vel sapore alias non proditur: sive quod rector brutorum spiritus aliquis servet ista venena in majores usus, velut maximarum virtutum hæredes. Sufficit saltem, quod bruta nobis potissima remedia relinquant, velut è mandato Altissimi, cui plus curæ est de nobis, quam de belluis.

47. Asarum enim crudum, quanta cum anxietate vomitum ciet, eique præsens venenum testatur stomachus? & quam facile bullitione id recedit, mutaturque virus in deoppilans, diureticum, tardarum febrium remedium, quod occultatum in eo aroma prodit? Sic Aaron aceto bullitum mitescit, magnorumque casuum medela fit. Quapropter Scholæ correctiones instituerunt; atqui utinam illas non ridiculas, non castrationes, non virium ablationes potius! Putant nimirum ex Asaro laxativum evolare, per ebullitiones, non secus atque languentibus annis, propria carie, res quæque tabescit. At saltem radix Asari, non perinde vino incocta mitescit, sicut si in aqua bulliat. In pari tamen ignis gradu, evolaret suum laxativum pariter.

48. Alii proinde putant, cruditatem in Asaro, solutionis effectricem; sed hi olera negligunt Asaro crudiora: helleborum vero coctione non maturari, si vomitus à cruditate oriundus sit. Scammoneum rebus acidis incoquunt, ut mitigent; sed novit jam medentum vulgus sic Scammoneam castrari, ideo ut si acido sulfuris vapori exponatur, planè orbetur sua virtute; tantumque Scammoneæ decedere, quantum aciditatis hauserit.

49. Ast ego volens paterno animo corrigere furiosam medicaminum vim, intelligo rerum vires pristinas manere debere, & in sui radice introverti, vel sub sui simplici

plicitate transmutari in dotes alias, ibidem latitantes clanculum, sub custode veneno: vel de novo partas, ratione additæ perfectionis. Quo pacto Colocynthis, laxativam atque deleteriam qualitatem introvertit, emergitque ex imo vis resolutiva, morborum chronicorum curatrix egregia. Id enim Paracelsus in tincturali Lili Antimonii cum laude attentavit, siluit tamen, vel nescivit fieri idem in omnibus prorsum animantium, & vegetabilium venenis, per salem suum circulatum. Siquidem omne venenum istorum perit, si in entia prima redierint. Hunc cardinem non Scholæ; sed electi Deo Medici, quos Omnipotens ex utero matris delegit, ventura ætate noscent, facietque ovium ab hircis discrimen. Non castranda ergo, nec mortificanda sunt magnarum potestatum simplicia; sed melioranda per Artem: propter extractionem latentium, vel per suspensionem virulentiæ, vel substitutionem unius pro altera, per adjuncta specifica imperativa. Hæc pro iis, quibus datum non est degustasse potentiam salis circulati majoris. Quædam enim deposita sui feritate, per adjuncta mitescunt: neutra fiunt, assumtis videlicet utrimque viribus participativè.

50. Nec proin licet adjuncta hujusmodi mutuare à receptis Dispensatoriis officinarum, quæ non meliorationem, aut saltem correctiones? sed internecionem rerum docent, vel prorsus, non nisi ludicra corrigentia perhibent. Per exemplum, Marchio Carolus Spinelli Ligurensium Imperator nuper, cum serò urbem pedes obambulasset, & cuncta mœnia perscrutatus, Medicos vocari jussit, illisque dixit, se quandoque epilepsia laborasse, & à me curatum, & subinde adhuc vertiginem sensisse, postquam in transfretatione ab Aquitania in Liguriam descendisset. Corona medentum, sequenti mane propinat illi scrupulum Hellebori albi, & pro correctione addunt seminis anisi tantundem: mox à semihora vomit, ac dein frustra meam absentis opem invocat, homicidas suos incusat, dicens: Helmonte mio, voi me lo dicesti, gli medici t' ucideranno. Siluit, ac post binas horas, convulso stomacho primum, dein toto corpore spasmodes moritur: Medici excusationes quæritant, & terra culpam eorum texit. Ita enim Scholarum confectiones, per dispensatoria correctiva, stulta, multa in sarcinam secum vehunt. Opiata inprimis calida habent adnexa; laxativa autem, plerumque zinziber, macim, anisum, ac quæcunque torminibus, à posteriori solutivorum effectu, mederi possent. Vah quàm impuni licentia furit ignorantia in mortales! quàm parum intelligunt Hippocratem suum: *Si ea tollantur, quæ convenit*, (id est, quæ nocent & onerant) *æger melius se habet, & facilè fert*. Etenim cum ea, quæ nocent intus, subinde vix pendeant drachmam, oportet omnem purgationem quæ ad sanitatem terminatur, esse evacuationem, vel imperceptibilem, vel saltem valdè moderatam, & cum restauratione virium. Hæc est namque, quam cum juvamine ægri facile ferunt. Correctoria ergo pharmacorum sunt sarcinæ inutiles, atque sine rerum cognitione, à Scholis descriptum pondus; adeoque destructiva saltem pharmacorum, si non simul etiam ægrorum.

51. Hæc medendi pars solertem requirit, ac gnarum Naturæ Secretarium. Quia in illa parte, amplissimæ medicaminum opes, & deaurata Glauræ supellex invenitur. Scholæ olim à nostris Philosophis didicerant, excellentissimas virtutes habitare in simplicibus, quibus venena deleteria in custodiam præfecta essent: successit illarum inde temeritas, quæ expressa venena, apertaque corrosiva antidotis commiscuit: Sperantes, per bonitatem & quantitatem adjunctorum, superatum iri malignitatem veneni, quasi conveniens esset sanitati, Chirothecam pestilentem, in cubiculum, sano aere repletum, deferri ad convivas. Non enim viperam in Theriaca hic accuso, sine qua nempe hæc velut mortua, simplicium est farrago. Caro viperina enim in se innocua, & absque veneno est. Imò toxicorum antidotus. Pastilli verò inde parati, elixando omnes opes in jure derelinquunt, quas cruda caro servabat. De arsenicalibus hoc loco conqueror, Alexipharmaco magistraliter ut vocant inditis. Præsumunt enim Scholæ, propter audaciæ raritatem fidem mereri, & studiorum gloriam in authoritate possessionis locasse.

52. Nec perpetuum est, circa deleteria morari in eodem subjecto, etiam virtutes excellentissimas, sic ut hæc cooperiantur à venenis. Quippe Arsenicum, Auripigmentum, &c. quantumvis fixentur, ac dulcorentur, nunquam tamen sunt intrò sumenda, utut alii secus suaserint. Foris tantum valent, aliaque ulcerum venena necant, domantque, si prius ipsamet subacta sint.

53. Correctiones itaque medicaminum, sunt absque cognitione proprietatum partium, & consonantiarum. Quid enim aroma ponderat respectu veneni? si totum corpus humanum robustum & vita plenum, ictu dentis viperini mox corruat? An mitescet Napellus admistione caryophylli? An colocynthis putrefacere desinet, cum suis torminibus, si jungatur Tragacantho? Correctiones ergo in dispensatoriis, gravamina sunt, & stupida additamenta, quæ virulentiarum non faciunt moderationes, sed virium dispendia. Quemadmodum enim venena, promtitudinem agendi fermentalem habent, laborandum ita erat, ut medicaminum robur atque promtitudinem reservemus, sed per insitiones Artis, illa ad necessitates chronicorum, & procul dissitorum morborum, dirigamus. Hoc unicum restabat in hoc negotio, ut summam rei violentiam, cum fermentali propagatione, infringamus, atque domemus.

54. Quamobrem ut compositiones & correctiones officinarum in universum miseror: ita magis adhuc detestor præcipitationes, vitrificationes, & præparationes Mercurii, Antimonii, Tutiæ, Sulfuris, &c. Itemque adulterationes spirituum, ex aromatibus, seminibus calidis, vitrioli, sulfuris, &c. nam ad lucrum à fugitivis servis nostris parantur, & apothecis comparantur, in Pyrotechniæ despectum potius, quam ægrorum defectum.

55. Pudendam pariter deploro simplicitatem illorum, qui foliatum aurum, gemmasque contusas, hominibus magna spe propinant, magno vendentes suam ignorantiam, si non dolum. Quasi stomachus, inde vel minimum exspectet subsidium. Subtilior, ideoque magis condolendus est error eorum, qui aurum, argentum, coralla, perlas, atque similia per liquores acidos corrodunt, atque dissolvere videntur, putantque hoc pacto intra venas admissum iri, verè suas proprietates nobiscum communicatura. Nesciunt enim, ah nesciunt, acidum venis hostile; ideoque peregrina dissolventium superata & transmutata aciditate, ejusmodi metalla, & lapides, pulverem esse, ut ante. Qui utcunque in tenuissimum pollinem sit redactus, nihil tamen à stomacho conficitur, aut nobis suas vires partitur. Quod ut coram videas. Affunde enim salem tartari rebus dissolutis, in liquore aliquo pontico corrosivo, ac statim dissolutum cadet in fundum, in forma pulveris. Si enim aquæ fortes metalla non mutent in substantia, licet facta sint transparentia, quæ ante erant opaca, quin argentum inde sospes recuperetur. Qua cæcitate ergo propinant lapides, & perlas, quasi per corrosiva relinquerent pristinam lapidum aut metalli essentiam? Subtilis enim fuit deceptoris inventum, ut sua magno apud ægros æstimet. Quia ignari deceptores putant, si dissolvens à dissoluto per visum non distinguatur, etiam dissolutum ipsum verè substantialiter esse transmutatum.

56. Olea denique & pinguedines non valent pro balsamis, unguentis & emplastris, nisi forte ut pharmaco consistentiam dent. Nam primum, hominum magna pars non patitur in pelle unguina, quod pruritus pustulasque cum tumore excitent. Deinde, quia prædicta olea plerumque ex herbis parantur, quarum virtus in mucilaginoso & gummoso succo delitescit: succus autem iste per cocturas in jura trahitur, vel prælo exprimitur, qui vere non maritatur oleis, sed tandem indurescit fixatus. Ego verò in melle balsamos florum rectius cogo. Attamen oleorum simplicium simplicitates magis admitto, quàm compositorum. Unguentorum idcirco & emplastrorum inconcinnas & surdas compositiones officinarum potissimum explodo: quod nil sit stolidius, quàm pulverem vegetabilium, sub pinguedinibus variis, & ignoranter commixtis, fixando exustulari, ineptumque sic fieri. Qui si mineralis fuerit, se pinguedini non admiscet; sed potius ita intra unguina obducitur & incarceratur, ut fiat nihili, & ponderi tantum. Nihil enim oleis, unguentis, vel emplastris miscendum est, quod in iis nequeat per totum homogenealiter resolvi.

57. Ca-

57. Cachinno etiam dignum, quod saccharum Tabarzet, sive albissimum commendetur, non quia dulcius, & in suo vigore sit dignius, sed quia carius sæpiusq; cum lixivio calcis vivæ bullierit. Ubi nomen puritatis fecit imposturam. Contusi flores herbæ, &c. admisto saccharo Tabarzet quiescunt, dulciori quæ saccharo fermentum arripiunt, & effervendo vires Simplicis enodant. Mox autem deinde per caloris clausam digestionem inhibetur fermentum, fiuntque longè potentiora. Diversitas autem fermenti pendet ex lixivio, quo saccharum unum pollet, alterum verò illo caret.

58. Soleo quoque unguina foris apponere cum delectu. Scilicet in affectibus, quibus à centro foras est sanatio, ut in vulnere, contusione, combustione, &c. tepidè apponenda suadeo. Ast ubi affectus internus externum petit subsidium, ut dysenteria, Colica, Spasmi nephritici, Scirrhus, &c. unguina deforis lapide calefacto, vel arena calida foveri jubeo. Idque didici contuendo paleam in aheno aquæ tepentis, sursùm ac deorsùm velut à calore subter accenso, deambulantem: Ideoque potenti calore apposita unguenta animari, & spiritum suum cruori nostro jungere, suspicabar primùm: deinde comperi, sic malum foras elici, sisti impulsiones symptomaticas. Et quæcunque balnea agunt in toto: hoc idem calefacta, fotaque unguina, absolvunt in parte, sine totius jactura. Later enim fovens, pellit odorem emplastri intrò, attrahitque foras quæ aliàs pigriora hærent: Itemque cum cruore spiritus impetus faciens attrahitur, dispergitur à calore, aliusque succedit suo loco, vim medicaminis haurit, & velut ebulliens intro revolvitur.

59. Circa collectionem Simplicium quoque, non sat ubique constat. Determinant radices colligendas sub Autumnum. Sed ut plurimum multa sub Ver potentiores radices dant. Polypodium vernum inprimis viret. In autumno autem canam atque nigram radicem exhibet: effœtam scilicet & senilem. Ego censeo singula immediatè ante statum maturitatis decerpenda: nam plena maturitas declinationis initium est. Ideo maturitatum sua singulis fructibus, floribus, radicibus, frondibus, corticibus, &c. sunto determinata spatia. Nam & succus in plantis primum affluit, qui in multis subinde mox arescit, aut in frondes consumitur. Varietas ergo maturitatum, collectionum varietatem parit. Sic namq; quædam folia à floribus vegetiora, alia verò ante frondes succosiora. Tum quoq; sunt, quæ ante fructus augmentum validiora. Nonnulla perpetuâ fronte perstant. Quocirca rectùs determinant: Qui demetunt Simplicia, juxta scopi exigentiam.

POTESTAS MEDICAMINUM.

30. Sen-

30. *Sensit deoppilantia.*
31. *Sensit salium activitates.*
32. *Mineralium sensit spiritus.*
33. *Sensit purgantium laxans virus.*
34. *Triplex signum laxativi laudabilis.*
35. *Error Pa acelsi.*
36. *Chymus.*
37. *Non adæquata judicari distillata suis concretis.*
38. *Sensit multa transmutari ab adjunctis.*
39. *Sensit Hematinum Metalli.*
40. *Sensit distillationem plumbi, qua Paracelsus supra diversos morbos curavit.*
41. *Sensit vires planetarias Metallorum, altiori Analysi, quàm præcedenti, educendas.*
42. *Sensit diversas auri soluti vires.*
43. *Sensit vires Alkahest.*
44. *Sensit vires Mercurii vitæ in synonymo Lili.*
45. *Sensit actionem renovativorum.*
46. *Sensit radicem veneficii Sagarii.*
47. *Sensit venena.*
48. *Sensit actiones rerum, juxta Recipientis applicationes.*
49. *Idiotismus Paracelsi circa vulneris nutritionem.*
50. *Salis usus.*
51. *Oleorum varietas.*
52. *Usus aquæ, & salis artificiatorum.*
53. *Elixir ex Aromate.*
54. *Laus Magisteriorum.*
55. *Cibi conditi cur insalubres?*
56. *Censura quorundam Mineralium.*
57. *Sensit sextuplicem digestionem.*
58. *Sensit, quando cruor animantetur.*
59. *Quid axungia interna & illita patiantur?*
60. *Sensit actionem cantharidum & causticor.*
61. *Sensit vim amuleticam.*
62. *Vis lapidum.*
63. *Sensit, undè effectuum diversitas in agendo.*
64. *Sensit mortis necessitates.*
65. *Operationum Chymicarum ordo.*
66. *Chymia parat universale solvens.*

VExatio parit intellectum, ut nimia pressura suffocat illum. Quanquam in acerbissimis adversitatibus uterer Jobo, & Paulo: tamen Dominus JEsus, Dei filius, suis me exemplaribus angustiis præpotentius sic juvit, ut nedum meos leniret labores; sed in se velut sustulerit. Sit ejus nomen mihi semper honorabile præ oculis. Sensi enim exempla Sanctorum, inductiva quidem, at non conferre ullam gratiam per se. Mens mea enim in maximis pressuris plerumque doluit, quod humano quodam more, ac velut insensilitatis pigritia consolaret: Stoicismum potius arrogantem referrem; quàm quod cum jubilo concentricitatis, tribulationes meas benignissimo Jesu purè resignarem. Timebam enim animæ sabbatismum istum, quem innocentia suscitabat, ne ex despectu, & arrogantia proficisceretur, adeoq; tribulationes absque fructu futuras. Potius inquam prophetizati seculi, cōmuni bonorū sorti, & sodalitio immistus incidissē ipse malus & inutilis.

2. In horas enim singulas formidabam, quod indolens essem, nec tantillum sentirem ipsas persecutiones, à Clero quodam, & Magnatibus illi Clero adstipulantibus, ac demum à meliori parte populi, mihi illatas, alioquin in viro, tantillum judicioso, valde sensibiles. Timebam enim, ne mihi contingeret ista animi imperfracta quies ex despectu erga inimicos. Rogo itaque, ut clementer judicet Deus, boni omnis fons. Saltem sæpe considerabam exspaciando per anteacta secula, & futuras Christianorum persecutiones: quod prima persecutio Ecclesiæ fuerit violenta, & Tyrannorum. Altera deinde, subsecuta esset fraudulenta, & hæreticorum. Nostra autem surrexit quidem ab hypocritis; composita autem esset ex dolo, & vi. *Sunt namque* (ut inquit S. Hildegaldis Prophetissa) *qui primum prælatos, & subditos eorum potentes, decipient specie pietatis: & tandem quotquot sibi non faverint, per Magnatum potentiam opprimeut.* Bone Deus, quid non sensi, & quantum testari non possem? Sed vindictam totam tibi soli obtuli: & rogo ex charitate, quod illis parcas, neve illos damnes mea de causa. Quia à manu tua omnia suscipio: & nesciunt quid faciunt.

3. Cogitavi tandem modum, quo omnes tribulationes meas in caput Neronis & Tiberii meditarer translatas. Itaq; semel defessus, refectusq; subitò magna consolatione, velut in somnum delapsus, vidi me in quadam regia, artificiis humanis superiore. Erat autem ibi excelsus thronus, circumcinctus inaccessibili spirituū lumine. Qui autem, in Throni solio sedebat, voca-

vocatur *Est*. Et scabellum pedum suorum, *Natura*. Janitor aulæ, dicebatur *Intellectus*. Qui sine loquela, porrigebat mihi libellum; ex opaco electio, cujus nomen erat: *Gemma rosa nondum aperta*. Et quanquam janitor vocem non daret, scivi tamen, istum libellum mihi devorandum. Extendi manum, comedi illum. Eratque saporis austeri & terrestris, ut quasi haryngem mihi præcluderet; sic ut ingenti tarditate laboris illum deglutirem. Unde dein totum mihi caput visum fuit velut diaphanum. Tum dein alter spiritus, superioris ordinis, dedit mihi lagenam, in qua erat unius verbi, Ignis aqua. Nomen prorsus simplex, singulare, indeclinabile, inseparabile, immutabile, & immortale. Nescivi autem, quod mihi negotii esset cum eo. Nec aliquid de eo desuper audivi, & præ pavore magnitudinis, fauces mihi præcludebantur, ac vox faucibus hæsit. Tandem justa veneratione, ante thronum peracta, conatus sum multipliciter experiri, quidnam lagena contineret. Ecce præ foribus aulæ erat pyrotechnia, anus alacris clavigera, quæ seras non aperiebat foris, nisi intus janitor priùs pessulum subduxisset. Quod non tentabat, nisi signo, à throni lumine sibi dato. Pulsantibus autem ad fores respondebat, tacente clavigera, janitor: *Nescio vos*. Qui vero per cancellos fenestrarum inspicere tentabant, à tenebris, percussi, decidebant dein vesani, plures circum oberrabant, magna pollicentes, sine basi.

4. Steti dudum silens, mox deduxit me manus (cujus reliquum de corpore non videbam) ad hortum amœnum. Ubi repentè me adoriebantur omnia simplicia, tanquam per se quodlibet esset singulare. In quo insultu, sentiebam universa mundi simplicia, non quidem quasi qualitates illorum agerent in me) non enim unus satis fuissem omnibus tolerandis (velut illorum objectum; sed singula in me, tanquam theatro, videbantur suas repræsentare scenas. Atque utinam illas benè calamo explicem: Sensi inprimis omnia calida, frigida, humida, & sicca, tanquam qualitates momentaneas; rebus constitutis supervenientes, instar colorum. Quæ autem nos calefaciunt, refrigerant, humectant, vel exsiccant, sensi id non quidem continngere ratione excessus illarum qualitatum, quarum sortiebantur nomina; sed respectu appropriationis objecti. Hactenus enim cadaver humanum, languida morte extinctum, etsi juxta ignem violenter intepesceret, tamen tactui videtur esse frigidissimum, adeo ut manus vix queat inde dudum post recalescere. Idque sanè non fit, generata in nobis qualitate, quæ frigus nominatur: quæ scilicet sui contemplatione, nostrum calorem totidem punctis superet, ut tanti frigoris excessum imprimat; sed potius, eò quod vitalis spiritus, cadaver pertimescens, à manu recedat. Pariter namque Camphora, piperis saporem gerens, & Opium amarum, refrigerare dicuntur. Quatenus Archeum subigunt, aut fugant. Quo pacto etiam Blas febrile, idem numero frigus primò, ac dein calorem, in Archeo suscitat. Sensi itaque, quod calida à primi gradus momento, in Escharaticum usque, non inurant nostræ intemperici caloris excessum, producendo scil. in nobis sui caloris supereminentiam, sed salium acutorum ministerio nostrum ita accendant Archeum, ut eundem magis magisque, exasperent, atque tandem igneam violentiam, proprii Blas motu, exæstuando assumant. Qualis est Prunus, & ignis Persicus. Atque ideo nil ejusmodi calidorum, calefacit cadavera. Sensi denique nil nos humectare, nisi per appropriationem; Ideoque nec aquam proprie nos humectare, ob defectum appropriationis, quæ approximationis & assimilationis causa est. Verum illa quæ obliniunt, infarciunt, resolvunt, nostrique corporis substantiam, velut per exigua puncta salinare faciunt, absque ardoris & acrimoniæ sensu, illa inquam humectant. Idque tantum occasionaliter ac velut per accidens. Itaque humectare sensi, quæcunque dissolvunt, resolvunt, & glutinosa colliquant. Quatenus scilicet coagulationis, & arefactionis impedimenta submovent: Ideoque malva, althæa, & quæ humectantia creduntur, quatenus poros cutaneos claudunt, sicque diaphæresim sistunt, errorem in Scholis pepere-re. Siquidem ejusmodi humectatio, non nisi excrementorum esset detentio morbosa; non

 autem

autem humectatio rorida partium. Sensi quoque non alia siccare in nobis, quàm quæ extenuando disponunt ad exhalationem. Sic enim sudor, licet humectet pellem, & habitum turgidum faciat; attamen merè exsiccat nos.

5. Porrò quæcunque coagulant, sensi potius indurare, & grumefacere, quàm exsiccare. Ideoque coagulationis oppositum est resolutio: non autem humectatio.

6. Quæ verò Atrophiam inducunt, atque tabefaciunt, sensi id non fieri qualitate siccativa; sed quod liquor, aliàs nutritius, aliò subducatur furtim: cujus occasione fermenta, calori connexa, veram siccationem perficiunt.

7. Sensi itaque non aliam in nobis exsiccationem, quam quæ fermentorum resolutione, & caloris difflatione fieret. Sensi inquam ipsam coagulationem, seu indurationem, prodire ex suomet coagulo, sive proprietate seminis, liquores in fructum solidiorem promoventis.

8. Sensi etiam quod arida, quæ liquores in se combibunt, licet actu sint arida; tamen citò humidis satientur, à combibitione cessent, nec demum intrent in radicem mistionis aridorum. Ideoque sensi sitim, non esse introductam qualitatem siccitatis; sed sitim naturalem esse sensum diminuti laticis, non autem planè deficientis adeo, ut vel principiantem siccitatem accuset. Sic sensi sitim præternaturalem, non esse arefactionis indicium. Bibunt namque & abdomen distendunt, permanente siti sospite. Provenit namque ista sitis, quatenus excrementum peregrinum, succum alimentarium stomachi liquefacit.

9. Enimverò dum sensus meos describo, non tam amens sum, quod negavero excessum caloris externi urere, vulnus & ulcus efficere, vel excellens frigus mortificare, tanquam si ureret. Ast in proposito sonano, sensi saltem, quatenus speculationi medendi inserviunt. Igitur caloris & frigoris excessivi exempla, sunt ensis instar: non autem referenda inter occasionales & internas causas morborum Medico considerandas. Si nimirum juxta theoremata per ablationem illarum sanitas exspectetur. Quapropter speculatio causarum externarum, & antecedentium, non est curativa, sed tantum subinde diagnostica, & directiva. Neque enim inflicto vulnere, etsi ensis auferatur, sanatur vulnus. Nec ignis è foco auferendus, etsi quandoque ille, eodem loco aliquem ambusserit. Causæ siquidem morborum internæ, quatenus connexæ occasiones: ideo illarum consideratio, & ablatio est verè medica. Scholæ verò cum cernerent ignem comburere sua objecta, similiter & frigus mortificare, & perimere, adeoque corpus humanum per excellentes istas qualitates externas diversimodè agitari: putarunt propterea effectus, qui sibi haberent adnexum calorem, suscitari ab igne. Atque hactenus in febribus, duo luctari in nobis elementa, quorum aqua semper potiretur priore parte victoriæ, ignis verò posteriore. Ignem videlicet patrare erysipelata, prunum, ignem persicum, causam, &c. Indurare pariter exsiccando scirrhos, calculos, ossa, & nodos. Remedia quoque talibus regulis digna, per contrarietates decrevere. Nescientes quo pacto spiritus vitæ calores ac frigora excitet, absque igne & glacie: quia neque ex elementis nostri corporis, aut ex fictis humoribus.

10. Ast utrobique τὸ ἔνορμον Hipocratis neglexerunt. Prout quandoque exemplo uno, de spina digito infixa, demonstravi. In quo calor, dolor, phlegmon, febris, non ab igne spinæ efficienter procedunt; sed quia spiritus sensitivus, peregrinam spinam ægrè fert. Sic nempe calor & frigus, sunt accidentia, impertinentia ad naturam febris, prout & in hepate, qui sentiuntur calores, quia ibidem suæ sunt spinæ. Estque calor non causa, sed effectus spinæ illius. Adeoque alterationes, quæ in vitali œconomia contingunt, & in cadaveribus cessant, non ex igne, aut glacie corporis, aut humorum; sed ex vitalibus initiis dependent. Imò si Scholæ rem, ut est, attigissent, comperiissent thermas, balnea, &c. non arefacere & comburere nos; sed potius humectare, nisi calores illorum inordinati sint, & diuturni. Imò nec tunc quidem aliàs, quàm quia plus consumitur, quàm assumitur, corpus accidentaliter arescat.

11. Sensi demum statim, post primas qualitates, furtiva adulteria mercatorum, quibus onerant, defœdant, alienant, & substitutivè mentiuntur exotica pharmaca. Quibus nō est opus mea doctrina: quippe qui metu inferni nō moventur.

12. Mox

12. Mox abinde sensi duos saltem rerum sapores distinctos, si non subinde tres, aut quatuor :unum nempe per quem sunt acria, amara, salsa, &c. Alterum verò, qui dicitur specificus, appropriatus semini. Priorem itaque sensi, esse salium dignitates, & officia. Non quidem salium separatorum è tribus primis, sive (ut ajunt) initiis corporeis haustorum, sed salium in concerto gliscentium. Alterum vero saporum sensi esse seminalem, odorum naturam, in concretis officio formarum fungentem, vel saltem explicantem.

13. Salia namque, ut maximè sensibilia, primum se offerunt gustatui, cui proinde Hippocrates tribuit notiones morborum. Amarum nempe, salsum, acre, atque ponticum morbos indigetans. Calores vero atque frigora, potius subaudivit esse pathemata subsequentia, quàm morbos. Gustatui autem judicium adscribo, propter præfatas qualitates gustatiles, in quibus plerumque profundior sedet dynamis, seminalem atque efficientem causam continens. Non autem quod proin linguæ, & palato judicium de morbis competat; sed gustatum nomino, ob qualitates gustabiles: Alioquin est sensus, quo cuncta pollent organa, quorum, vis sensitiva, per attactus approximationem, indicia facit amicitiæ, vel hostilitatis, super occulto sensibili.

14. Hoc igitur modo sensi, præpollentium salium esse officia, quæ vires subordinatarum formarum sui concreti explicant, atque deferunt ad Archeum, velut suum objectum, in quod agant. Itaque sensi sanationes, tam per medicamina, quàm per naturam, fieri per sedationem agitati Archei & ablationem seminalis, & morbosi characteris, ab Archeo producti.

15. Hanc nimirum sensi proximam, tutissimam atque summam sanationem. Quæ autem ope Arcanorum succedit, versatur circa ablationem producti. Ideoque sensi Arcana, operari, tanquam salia. Nimirum sanationes hujusmodi contingunt, auferendo noxium, vel addendo defectuosum. Nam alioqui, quæ impediunt incrementa, vel appropriationes, spectant potius ad præcautionem, quàm ipsam sanationem. Noxia vero tolluntur resolvendo, abstergendo, exhalando, vel expellendo. Quæ proprietates salibus sunt congruæ. Non autem debitè fiunt nocui ablationes, per venenosa, liquantia, & putrefactiva, ut neque per cruoris & vitæ subductiones.

16. Additionem autem deficientis, sensi proprio modo non fieri, ideoque nos retroire paulatim, penuria arboris vitæ. Quod de facultatibus vitalibus dictum esto, non autem de cruoris egestate, qui per culinas restauratur.

17. Cæterum sensi naturam sponte velut resurgere, & aliquos sibi defectus reparare, si à jacente sedens facta fuerit. Quorsum etiam juvant balsamica, & tingentia.

18. Sensi quoque in stomacho nasci salem acetosum, volatilem partim, partimque fixum.

19. Utrumque verò deinceps commutari, per sua viscerum fermenta, in varios sales, qui emancipatus per arrepta fermenta, suam sæpe ac successive mentitur originem. Mumiali nempe fermento, fit sal cruoris, nostri œconomiam recturus: sin verò in Rene diureticus fiat, jam conficitur urinarius. Sensi itaque, sola duntaxat esse atque vera diuretica, quæ augendi salis urinarii habent facultatem, & facilem sibi faciunt clientelam.

20. Sensi denique, nedum in organorum fermentis dispositivis, sed insuper propter *Magnum oportet*, in ipsis simplicibus, suas esse salium propagandorum ac immutandorum proprietates. Quædam namque habent sales crassiores, & ineptos suscipiendo fermento stomachi: ideoque permanent in victi. Alii denique sunt, qui hostili adversantur proprietate, potestatibus vitalibus, adeoque non nisi infestis finibus, ad hospitia vitæ subintrant.

21. Sensi saltem volatilem spiritus vitrioli, promta obedientia, prima dissoluti actione, in merum alumen migrare. Etenim si corpus Mercurii coagulaverit in album pulverem, etsi nil de materia aut viribus Mercurii reservet (id enim declarat pondus Mercurii pristinum) attamen mox in alumen transit. Sin vero acidum vitrioli in stomacho obviam mucilaginem offenderit, eandem liquat, nec tamen proinde aluminosum fit. Ut inde senserim, unum & eundem salem transmutari diversimodè à connexo.

22. Sensi itaque sales quosdam, qui in stomacho sordes abstergerent, antequam ab ejus fermento subigerentur: alios vero, qui tarde suas salsedines aperirent, ac non nisi post alteram digestionem: idque cum jam diureticos, vel diaphoreticos salis manifestarent. Sicque venas suis obstruentibus feliciter tum liberarent.

23. Sensi insuper sales, qui suam indolem, non nisi sub stercorizatione inveniunt, suntque acidi & colici, vel hisce oppositi, inque essentiis oleosis connexi.

24. Summus autem atque felicissimus salium est, qui ultimam puritatis & subtilitatis metam in natura attigit, cuncta pervadit, solusque agendo manet immutabilis; quique alia pro lubitu, promta resolvit obedientia, rebellemq; omnem materiam, non secus atque aqua calida nivem liquat, & volatizat.

25. Sensi mox sapores specificos (puta macis, croci, &c.) tanquam proprietates, sive officina formarum ultimarum, per sales præpollentes edita. Non quidem, quod hi sapores essent vis illius formæ propria; sed potius fracedo illius seminis, procedentis ad ultimam istam formam.

26. Sapor siquidem ut talis, est qualitas solitaria medendo inutilis, fermentalis fracedinis suæ testis, cooperatrix sanationis, quatenus ut nuncius Archeum disponit, ut in latentis proprietatis cognitionem deveniat.

27. Nam nisi res per saporem & odorem Archeo arriserint, non intro admittuntur. Imo pharmaca, in prima sui facie insipida, ut sunt turbit, hermodactylus, zalappa, mercurius, stibium, &c. multo larvata saccharo, si tamen iterato sumantur, horrorem atq; abominationem faciunt. Alius proinde gustus est linguæ, & alius in stomacho, velut Archei extremo. Grati ergo sapores stomachici, benignam vitam, nostræ cognatam, rei inesse denotant. Quare felis magis delectatur odore fracidi, ac olentis piscis, quam cinamomi. Persentimus sic nempe non raro occulta venena, propter saporem, & odorem specificum, nostris horridum præcordiis. Saltem quoties in veneno eminet gustus placidus, sensi sub eodem simplici latere ingens arcanum, quod depulso veneno, ad effectus arduos natum & ordinatum est.

28. Sensi deinceps præter vapores specificos, horumque gratitudinem, benevolentiam, vel horrores, proprietatem quandam formalem emanantem, linguæ tamen imperceptibilem, soloque Archeo comprehensibilem. Stupent Scholæ, dum ad qualitates occultas (ut vocant ideo) ventum est. Nam dum nequeunt suas nugas caloribus, frigoribus, horumque mendicatis complexionibus adscribere: Scriptores quidem calamum reponunt, atque Medentes attollunt humerum, ac supercilia, quia proprietatem istam accusant, sibi notam in effectu, at ignotam in causa, seseque hujus ignorantia tegunt, quod humano intellectui sit impossibilis proprietatum illarum indagatio, quam jam dudum inquisivissent alioqui. Quasi dicant: Nos scholæ valemus determinare, quantum mens humana potest inquirere. Decernimus ideo, nullus rerum potestates posse intelligi, aut indagari humanitus, quam quæ sunt primæ elementorum qualitates, aut ex his oriundæ. Fatemur ideo, facultates formales esse occultas, quia cognitu impossibiles. Certe Scholæ sunt valde luteæ, aqueæ, aereæ, nebulosæ & igneæ: quam se ostendunt suorum objectorum inscias, & exercitii, quod profitentur, impares: Ingenia enim sua ignaviæ emanciparunt, ut nil sit ipsis gratius quàm declinasse ad excusandas excusationes in ignorantia, & impossibilitate naturæ; qua quisq; suam in particulari velet. Primum enim Antiqui, dum viderent morbum aliquem curatum remedio specifico, & appropriato, stupebant velut ad insolitæ rei miraculum: At deinceps Scholæ suas stupiditates, in generalem ignorantiam relegasse, satisdatum arbitratæ sunt. Neque enim, etsi causas distinxissent à qualitatibus elementariis sibi notis, proinde aliquid incontaminatum, & absque oculi cataracta dixere. Nam quis unquam humiditatis causam in aqua; aut caloris in igne, magis ratione à priori investigavit, quàm trahendi ferrum in magnete? Sunt ergo qualitates elementales, tam occultæ, quàm aliarum ulla.

29. Equidem in hoc cæcutitum est à Scholis, quia adversus doctrinam Evangelicam processerunt. Primitiva enim veritas vult, quod

Arbo-

Arborem cognoscamus ex fructibus: Scholæ autem volunt fructum cognosci debere ex arbore. Dicam ergo per fructus, quo pacto ad cognitionem arboris deveniendum. Inprimis itaque ad causarum occultarum cognitionem, supponitur effectus aliquis, itemque causa illius, nec dubitatur, quisnam sit effectus, quæve ejus causa, quæritur autem tantummodo nexus amborum, quo pacto scilicet effectus à causa procedat, vel vice versa, quo modo atque medio, causa ejusmodi effectum producat. Præsupponitur inquam cognitio arboris, & fructus ejus. Quæ si ad medendum componamus (etenim, si totus mundus propter hominem sit, & tota naturæ cognitio physica medenti ideo subserviet) præsupponendæ primum erunt cognitiones suiipsius: scil. ut verus Medicus sciat arborem humanæ naturæ integræ, ejusque fructum, sanitatem scilicet, consimiliter quoque Arborem vitiatæ sanitatis, ipsamq; depravatæ sanitatis, classem, tanquam fructum illius. Quæ cognitiones requiruntur quidditatis propriæ, cum adjacentibus suis. Ut igitur arborem cognoscamus in sui radice, & proprietatib9 id ex fructibus fieri oportet: quocirca etiam fructus primum cognoscendi sunt, fructus autem tam integræ, quàm vitiatæ sanitatis, cum sint scopi, ad quos referantur occultorum remediorum proprietates, se habent per modum arboris & trunci, in quem inseri debeant surculi gemmæ, & semina rerum, tanquam earundem fructus. Hoc nempe requirit Medendi destinatio, ut remedia, licet se habeant per modum causæ, fiant tamen fructus sive effectus in nobis, quatenus in nostra arbore fructificant, adeoq; non solum sunt fructus suæ nativæ arboris, unde in natura rerum desumuntur, quin potius fructus sunt novi, ex insitione producti, adeoque planè promiscui, ex ramulo, sive fructu arboris insertæ, & ex vitali potestate trunci, in quem inseritur. Ejusmodi nimirum fructus produnt suam arborem. Adeoque ut in omni naturæ progressu dualitatis sexualis requiratur ad fructus cujusque productionem. Non mirum fuit ignoratam stetisse occultorum classem, & applicationes, si hactenus neglectum steterit, statum sanum & morbosum eodem nasci parente, adeoque & morbi essentiam totam, in externas, occasionales, efficientes, bellantes non autem in veram, atque internam ægritudinem arborem retulerunt. Supponamus ergo Archeum irritatum, ac penè furiosum, qui à causis occasionalibus lacessitus, proprium profundit cruorem, facitque dysenteriam, vel item fingamus Archeum in aliqua parte, ultimæ digestioni famulante, conceptum doloris stigma iniquè ferentem, ac velut furore percitum. Erysipelas suscitare. Quæstio est inveniendi remedii ex occulta proprietate. Considerarunt ergo Scholæ applicare Erysipelati refrigerantia, quatenus fructui, & non arbori vitiatæ remedium applicare voluerunt. Rerum autem naturalium Symmystæ, attenderunt præfatos furores, per metum coercendos, adeò ut metus non sit homini, sed Archeo incutiendus. Pavidissimum ergo animal, leporem videlicet occiderunt. Non quidem telo, ut in inopina morte occumbat; sed venando ut per canum morsum intereat, quo vis geminata pavoris, imprimatur in ejus totum. Itaque linteum cruentum in leporis sanguine tinxerunt, & siccatum asservarunt. Idque in vino carptim exhibuerunt, & curata est dysenteria. Itemque siccum apposuerunt Erysipelati, & sanatum est. Imò milites Germani, leporem, fumo siccatum præbent in potu, & curatur dysenteria non fallaci eventu. Undè didicerunt frustraneas venæsectiones & purgationes, sive fictos humores spectes, sive demum caloris & roboris unà cum sanguine diminutionem: Ridiculas item refrigerationes: utpote quæ à posteriori mederi conantur, radices nequaquam attingunt, eoque nomine naturam in majores plerumque furores concitant. Erysipelas ergo & dysenteria, punctum aliquod commune nacta sunt, in quo convenirent. Idque esse venenum aliquod Ideale ab Archeo natum. Siquidem in arbore humana, omnis Archei exorbitans passio, tingit sui Ideam in cruorem, imò & in excrementa, non minus quam in arbore canina, exorbitatione rabiei, nascuntur fructus in ejus saliva, qui producant deinceps in nobis fructum rabiei transplantatæ. Proinde cognitio occultorum, perperam inquisita est ex fructu. Cognovi enim quæcunque in mundo fiunt, necessitate seminum Archei cujuslibet, adeoq; in-

 corpo-

corporalis atque invisibilis entis ergo fieri. Entia autem seminalia, vi phantastica animantatorum, vel Archei eorundem, consimili perturbatione oriri scivi. Adeoque ut ex invisibili quodam principio, visibilis hic mundus continuetur. In substratis verò, sive non animantatis eadem analoga quadam proportione consimiliter sese habere animadverti. Omnem autem exarthrosim Archei, per suas Ideas fabricare semina venena suo corpori, sicque arborem integram ruere in vitiatam. Quarundam rerum, quæ nobis venena nascuntur, consideravi, semina gerere, non quæ exorbitatione sui Archei; sed nostri Archei respectu, vitiatas producerent, sibique naturales Ideas, nobis lethales. Undè videlicet si fructus, vel surculi inserantur in arborem integræ valetudinis nostræ: contingit, ex utroque, velut promiscuo sexu, nobis suboriri vitiatos sive venenatos fructus. Venena autem utrobique sunt inter proprietates occultas. Juvantia igitur adæquata, Ideas habeant summè extinctivas Idearum venenatarum; vel quæ bonitate eminenti, tam productorem veneni Archeum, quàm ipsum venenum productum transmutent: undè perspicaciter didici, omne propemodum venenum, ejusque Antidotum, adeoque & totam occultorum, sive formalium proprietatum prosapiam, depluere seminaliter ex luminis vitalis activitate. Sic namque venena animantatorum oriuntur ex perturbationibus, quæ quò atrociores fuerint, eò quoque sæviora venena proferunt. Sic nempe serpentum venena, ex ira, invidia, furore, superbia, metuque variegata nascuntur. Mineralia verò corrosiva, & putrefactiva, è salibus, mercuriis & sulfure, quibus suus furor à semine analogo propagatur. At quàm evidens istud in turba vegetabili? ubi perturbationes illæ seminales, ideoque & connaturales, per semina continuato cursu transplantantur. Venena enim quælibet, per classes perturbationum redacta, licet distinguendo pernoscere. Consequenter quoque per Quia est specificarum proprietatum notitia hauritur, si ad certos ordines perturbationum & affectionum reducantur. Prout latius de Peste alibi: sic nempe multa indagantur, inventaque sunt: Inde per effectus ad causas itum, deque una cognitione in aliam per manus ductis. In terminis, venena Erysipelatis, & Dysenteriæ, ex ira Archei, sanatio est in lepore, cui timor, mansuetudo, fuga, & vita innocua. Nec valet argumentum contrarietatis: Nam inprimis contraria in viventibus admisi, atque inde proprietates illorum, quasi viventium Ideis sigillatas, quodammodo contrarias, in prioritate arboris efficientis dico. Quatenus in hanc desinunt sigilla pathematum. Adeoque hujus Arboris fructus, non amplius per modum contrariorum pathematum.: sed ex vi accepti, innatique characteris seminalis, agunt. In quo unumquodque agit pro talento accepto, prout in se est: non autem ratione repugnantis dualitatis, sive discordis contrarietatis. Cruor itaque, in quo est productum seminale, paventis mansuetudinis & efficiens, mortificat virus; ex incandescentia venenosa natum. Etenim amores, odia, terrores, horumque seminalia producta, sigilla, ideas & characteres, in rebus notavi: Undè plurium occultorum causas proximas adinveni; Inventas verò, mihique suggestas interpretatus sum, cum veritate consequentiarum possibilium, & apparentium. Hæc de proprietatibus occultis dixi extra somnium, ut occulti Philosophi esse desinamus, & manifestam doctrinam mitiorum sequamur.

30. Nunc autem somnium prosequar. Sensi inquam Apium, asparagum, & quæcunque ad deoppilandum sumuntur, habere quidem salem specifici saporis, qui cum vita media, factus stomachi cremor, superstes manet, licet infractus; languida tamen continere, ad deobstruendum auxilia. Siquidem quæ sui concreti saporem servant sub fermento stomachi, ut cæpa, allium, macis, terebinthina, asparagus, &c. ea vel cum recrementis præterlabi sensi, eò quod cum suo sapore specifico acescant, salis naturam dein sub felle sumant, atque tandem sub stercoreo fermento renum, facultatem urinariam vel diureticam induant. At quorum sapores specifici, cum cremoris aciditate fracescunt, atque pereunt: illa sensi esse cibos indifferentes: verum quorum sapores non planè concedunt in aciditatem cremoris, manentque in sui quodammodo mediocritate (cremor

mor namque, si undequaque pariter fermentum susciperet, & acesceret: quovis aceto facile esset acrior) illa sanè in Mezaraicis facilè pereunt vi fellis, ut unà cum tertio, sive muniali fermento in cruorem mutentur. Idcirco languida ad dissolvendum, sive deoppilandum porrigere sensi subsidia.

31. Sensi tandem cuncta salia simplicia, (maris, gemmæ, fontium, petræ, &c.) ut talia, recedere per lotium atque intestina, atque interim resolvere sordes, in illis meatibus; ac expulsivam sui memorem officii reddere. Salia verò, quæ in se mineralem fructum gerunt, sensi naturæ nostræ aliena, ideoque vix intrò admitti. Salia autem, quæ sunt pars compositi, ut lixivia, & alkalia, virtutibus seminalibus orbata sensi, solamque habere abstersivam, saponariam & resolutivam proprietatem. Nisi sint volatilia, quibus sensi inesse initia concreti radicalia, & balsamos seminales. Sensi inquam hæc facilè in novum fructum transmutari, quia se rebus quibusque sociant, aguntque juxta innatas sibi dotes.

32. Mineralium spiritus corrosivos denique sensi à seipsis crudis longè differre, excrementa parietibus vasorum primorum adhærentia resolvere; non tamen prorsus noxa vacare, propter occultam arsenici infectionem sibi admistam ab origine.

33. Sensi itaque occultas quas vocant proprietates, in Archeum seminaliter: à generante vel efficiente traductas, explicare objecti sui præsentiam, & cognitionem sympateticam, quatenus hospitantur immediatè in sinu formarum. Quædam scilicet per Blas motivum localem, ut magnes, succinum, gummi, lacca, heliotropium, Adamas, (nam & hic non aliàs quàm Carabe paleas trahit,) &c. se prodere: alia verò in alterationem terminari. Ut venena, item laxativa, periapta, antidota, &c. Laxativa peculiariter sensi operari duntaxat, propter latens intus sibi venenum. Quæ semel intrò admissa secus limen; quicquid attingunt, fermentare, resolvere deinceps fermentata, & resoluta eo ipso putrefacere. Sensi ideo laxativa putrefacere vitales succos; rarò autem excrementa, morborum occasionales causas. Etenim cum venena sint, respectu nostri, & non excrementorum: hinc nos potius, quàm morbos adoriuntur. Ac citissimè quidem putrefacere succum crudiorem, sive nondum vitalem cruorem, sive hesternum cremorem. Quoniam autem vix excrementa debellant, neque hæc vicissim illis parent, cum omnis actio sive Blas nobis proficiscatur à spiritu impetum faciente, quo orbantur excrementa: hinc Medentum nemo, per assumta laxativa spondere audet sanationem.

34. Vera autem solutiva, nec putrefaciunt, nec selectivè humores fictos educunt, neque ideo vitalia resolvunt; quæque triplici signo se prodere sensi. Primo; Quod nil à sano corpore educant, nec moveant, alterent, aut infirment illud. Deinde, quod non exigant quicquam foras, nisi quantum peccat: ideoque non aggravant, sed ab onere sublevant: & mox inde æger se bene habet. Tertio demum, quod non per sudorem, vomitum, aut sedem eliciant morbum; sed insensiliter resolvant, quacunque parte hospitetur morbus, reliquum satagente natura. Sensi etiam laxativa ejusmodi non electivè humores, (qui mentiti sunt in se) educere; sed (cum non nisi unico succo sanguine nutriamur, ideoque non sanguinis, sed excrementorum morbosorum propulsionem intendamus,) resolvere quicquid alienum intra vitæ diversorium est insertum, non autem vitalia: nisi indiscreta dosi, aut frequentia sint assumta. Alioqui tantum respiciunt excrementa; natura intus ad hoc præsente suppetias. Maximéque cum sint à Deo, tam per creationem, quàm scientiæ donationem: destinationis suæ fines, duntaxat in bonum accepere.

35. Sensi igitur errasse Paracelsum, docentem, laxativa non aliàs operari, nisi quatenus à calcinatione, superveniente que liquido, laxativum unà cum humoribus resolveretur instar calcis vivæ. Inprimis namque qui humoristis bellum indixit, tam iterum humores agnoscit. Tum etiam totum est ridiculum ejus assertum. Minus tamen, si vel laxativa prius calcinata assumerentur, vel intus calcinari potuisset, vel electiones tantum ad triplum assumtorum adscenderent. Quid enim folia senæ calcinatio-

nationis in se habent? nonne Asarum bulliendo à laxando deficit? & hactenus calcem nescit?

36. Sensi præterea Chymiam dare operationes potentiores, & absolutiores, & per eandem parari, quæ antea non erant. Neque enim oleum laterinum inerat formaliter in oleo olivarum, ut nec spiritus salis, sali; vitriolive, vitriolo, &c. Nam per ignem acrimoniam sumunt, ut mel, saccharum, manna, ros, terra, &c. Alia proinde corrosionem suam deponunt, ut succus, citri, flammula, rapunculus, piper aquaticum, &c.

37. Errant ergo, qui adæquatè spiritus ex concreto æstimant. Siquidem etsi Aromata, & odora sæpè perstent in distillando: seminales tamen concreti vires plerumque per ignem pereunt, & aliud fiunt. Quædam enim separatis volatilibus fiunt alkali; calx, cinis, vitrumque, quæ antea non erant in concreto. Sensi enim nil concreto inesse, quod non manaret è suo semine. Ignis enim cum sit mors rerum, semina rerum si non totaliter destruat; at saltem insigniter transmutat. Itaque alibi præparatio transmutat materiam totam, ut in Magisteriis: alibi verò propter sequestrationem quorundam, relicta tantùm mutat, acuit, perdit, vel consumit.

38. Tertiò denique per adjuncta subinde, res ipsæ simul adjunctis diversimodè ab igne transmutantur, & neutrum fiunt, ut vitrum, quod non amplius cinis & arena est. Sæpè etiam citra ignem adjuncta radicem mistionis penetrant, idque præsertim intercedente fermento, ac tum constituitur concretum neutrum. Sic namque ex pane secalitio & melle, generantur formicæ: ex melle & rore, anguillæ: ex basilicone & fracedine lapidis, scorpiones: ex vitulo strangulato & rore, apes. Quæ vero sola fusione miscentur, sæpe in pristinum esse reduci patiuntur. Sic enim, etsi vitrum non amplius sit arena; inde tamen per artem, imò & per senium fracedinis, arena eadem repetitur: quia adhuc semper materialiter inest, impermutata, quia absque fermento. Sensi idcirco multa volatilia, sociata volatilibus, ob mutuam invicem actionem transmutari in aliquod tertium. Volatilia demum à fixis fixari, & migrare hactenus in novum ens. Alioqui fixa, nexa fixis, permanere in pristino esse.

39. Sensi quoque, remedia mineralia, in salis naturam mutata, (non intelligo, quæ per adjunctum condiuntur salem,) secum gestare sua semina; in gradum tamen exaltata. Hæc de metallis hematinis Paracelsus sat docuit. Quibus etsi totum metallum resolvatur, in alienam dispositionem, (quæ est magisterii,) attamen, quia exin mox Mercurius currens elicitur: quicquid salis resolubilis naturam verè assumsit, non est mercurius, sive metalli interior, & immutabilis nucleus; sed saltem sulfur ejus. Quapropter ejusmodi hematina, admirandas in re medica operationes perficiunt. Sensi ergo hematina Solis, & Lunæ, quod etiamsi ex puritate sui balsami confortarent; tamen aliquid alieni in se continere, respectu nostri.

40. Sensi inquam cruditatem Saturni, pinguedine fixorum salium solubilem, solo quandoque igne carptim delebilem, sicque dividi compositi partes, crudumque argentum vivum currere permitti, Sulfur fugitivum superans in Saturno, trahere ad volatum, fixum, inseparabiliter junctum. Quodque expediet inprimis Saturni sublimatio. Cujus expressione nulla est elevati ad residens, coloris aut substantiæ differentia. Unde etiam caloris, fusionis, & mollitiei causis, post calcinationes & reductiones, residuis medullitus sine igne fusionem, solitamque mollitiem minimè refutat. Eadem causa dulcedinis, Saturni. Calcinata enim acerrima, si, ut in plumbo, temperantur, concursu vitriolatorum, cum proprietatibus salis armoniaci resoluti, & tartari putrefacti, dulcorantur. Quorum singulorum symbola, examinibus universis, plumbo maximè distillando, separando in partes salsas fugitivas, sulfureas, coloratas, pingues, acredine aluminis roche, à sagaci & industrio Chymico, non sine ingenti delectatione deprehenduntur.

41. Sensi inquam Metallis inesse vires planetarias, si in salis, aut sulfuris naturam reducantur: attamen id fieri debet extra omnis adjuncti residuum; in quo non Stentor quisque potuit adire Corinthum.

42. Etenim postquam scivi corpora denodare, per consentanea suis principiis radicalibus: tum primum cœpi, cum salutari tædio irridere stoli-

stolidas credulitates meas, quibus aurum olim dissolvi: ejus tamen potabili succo minus profeci, quàm simplicis alicujus decocto. Deinceps verò potui aurum dissolvere, butyri, resinæ, atque vitrioli facie ludere. At nusquam inveni virtutes auro tributas, eò quod nostris sic etiam fermentis reluctaretur. Sensi ergo, aurum absque corrosivo suo proprio esse mortuum. Mortuum, inquam, nisi radicaliter à suo corrosivo penetretur. Non quidem quod tunc Solis naturam referat, viribusque vitalibus quicquam addat; sed duntaxat quod totum corpus purgando mundet insensibiliter, in tono unisono. Imò & uniones, in lac spermaticum, isto corrosivo mutantur, primis nostri constituentibus sociabile, atque hactenus remedium Tabis, Paralysis, &c.

43. Sensi tandem quod liquor Alkahest mundaret naturam virtute sui ignis. Nam ut ignis omnes perimit insectas: ita Alkahest consumit morbos.

44. Sensi denique, quod Mercurius vitæ, à Paracelso inter quatuor Arcana relatus, præter igneam gehennæ vim, clarificet organa, non secus atque stibium ab admixtis purificat aurum. Quod idem de tinctura Lilii, synonymo, censeo. Natura interim, optat velut novo Vere, resurgere sub his pharmacis; attamen extra spem restitutionis in pristinum sumus, cum nobis desit infusio novarum virium, immortalitatem arguens. Statutum est enim omni viventi, semel mori. Quia nil in natura est, quod æquipolleat templo imaginis Dei.

45. Sensi itaque cuncta renovativa, operari depurando, & hactenus exhilarando: alioqui non esse veram rejuvenescentiam. Sensi deinde Arcana, quæ resolvendo & expellendo sanant, non nisi vires inditas, in nobis expergefacere, quæ ablatis impedimentis, quasi sub novo Vere regerminant.

46. Postremo sensi simplicia, quibus non propria formæ emanatio operatur: sed supervenit alienæ formæ imperium, ac character, ut contagium facerent inter symbolizantia: & inde veneficia, sive incantamenta nasci. Etenim quæcunque per Blas voluntarium præparantur, plerumque propagantur ad functiones motus localis, ad nervos inquam diriguntur, doloribus nempe ciendis, & indolentiis aptissima. Nec enim per se venena, aut fermenta habent, nisi cacodæmon illa addat, aut per sibi devictas copulet. Tum enim cætera venena antecellunt, Pestis veneno cognata.

47. Imò sensi etiam cuncta venena, (præter corrosiva) agere ob proprietatem specificam, phantasticæ æmulam, semini inditam, formaliter innatam, & fermenti æquivocè agentis potentias habentem.

48. Sensi porrò rem unamquamlibet, per modum recipientis, & applicationis variè diffundere suas activitates. Aliter namque panem intus in nobis, & brutis singulis operari: aliterque in stomacho, hepate aliisque culinis. Ob fermentorum diversitates. Carnem sic sensi externis applicatam, mox putrere, quæ intus à fermentis resolvitur, ac tandem assimilatur nostris. Polentam nimirum externis oblinire, & emollire sensi: quæ intus nutrit, calefacit, alvum obstipat, & flatus movet. Simplex enim omne, applicatum exterius, sub sexta digestione, nostri, suas explorare nobiscum vires; quod intus primis ferè passibus plerumque domatur. Homo vivus, diu in aqua detentus putresceret; caro autem mortua, novo semper gurgite diluta, balsami naturam induit. Sic stomachus etsi perpetuò madeat, non inde tamen putret.

49. Operationes enim naturæ ignoravit Galenus, quia fermentorum proprietates non olfecit. Paracelsus verò idiotismi solœcismos fecit, asseruisse, in vulnere olea, & emplastra, non secus atque in stomacho cibi digeri ac transmutari in novam carnem. At nescit, non iri in digestionem sextam, nisi gradatim per præcedentes. Hactenus non fit cruor in stomacho; ut neque ulla fit nutritio ab enemate, in Colo, vel Ilei confiniis detento, utut susurrent Scholæ in adversum. Nam jura mox in intestinis putrent, nec ibidem est factio cremoris. Absit autem, quod cruor fiat, si ante non fuerit cremor. Nec jecur est officina cremoris; multò minus incarnatio in stomacho. Minimè verò, quod ex emplastro materialiter caro, aut cruor fiant. Aperta enim cute, mox illi introducitur putredo, non secus atque læso ovi cortice corruptio. Hinc namque

Ichor, sanies, pus, aqua glarealis, latex, vermes, &c. quibus præcavendis tota cura Chirurgi navat, quibusque semotis, sponte succrescit caro, non autem ex remediis applicatis.

50. Salia quoque nobis domestica sensi, condiendis cibis, dissolvendis quoque & extergendis sordibus esse aptiora, quam ut in alimentum promoveantur.

51. Olea verò, vix sanguificationi propria; minimè autem illa, quæ per ignem ascendunt.

52. Aquas autem stillatas, exiguas habere sortes medicaminis. Eò quod natura gaudeat ubique alimento, è corporibus sub sua synthesi exsistentibus parato. Ideoque salia artificiosa altius penetrant, quam olea. Quæ sanguificationi resistunt, nec permiscentur.

53. Ideoque salia aromatum, ex oleis illorum facta, primi entis illorum vices subeunt.

54. Magni habenda esse Magisteria, quod horum sit substantia integra, digestibilis, ac fermentis obediens.

55. Ideoque naturam respuere cibos essentiis conditos, ob fermentationis difficultates. Omnia enim nimis graduata, vitam mediam cruoris post se trahunt; non autem à fermentis facilè subiguntur. In summa. Quæ pertinacius vitam sui mediam conservant, non facilè ab Archeo superantur. Nec solum digerendo contumacia; sed pervicacia sunt, & in nos agunt: quatenus non subacta.

56. Ærugo autem, crocus æris, cerussa, præcipitatus, sublimatum, &c. ascenderunt in virulentiam per additamenta. Hæc autem intra Mercurii radicem cum non admittantur, foris tantum circa sulfur operantur, ibique per modum recipientis, variè disponuntur.

57. Sensi tandem sextuplicem digestionum in nobis differentiam, earumque tres priores occupari circa dispositionem materiæ, ad alendum destinatæ: quam licet verè transmutent, tamen potius ad præparatoriam dispositionem, quam ad vitalem ejus desponsationem præmittuntur.

58. In quarta siquidem vis vitalis cruori communicatur. Sicque dirimitur lis, an sanguis sit animatus. Nam cruor non est vere animantatus, donec sanguis sit. Qui non alio fine per septum Cordis in Aortam trahitur, nisi ut in illo condo vita dotetur & Mente informetur. Nutrimur autem utroque, non secus, atque ex duplicis sexus semine orimur. Fortè enim mysterium Lithurgiæ hinc cognoscitur, cur paucula aqua multo vino misceatur. Ut aqua in cruorem & vinum in sanguinem transeat.

59. Quintam ergo digestionem sensi planè occupari circa vitæ participativam communionem, Sextam verò tandem operari qualitate dispositiva; sed fermento gaudere assimilativo & humanitatem inducente. Alia ergo qualitate excitantur, operanturque externa quam interna auxilia. Obesi tendinum doloribus & spasmis corripiuntur; quos tamen humana axungia, foris oblita lenit. Etenim sexta digestio est tota assimilativa, nititur ergo illatam axungiam in sui vitalem auram mutare. Interna verò pinguium axungia, jam à fermento assimilante subacta, custoditur absque actione. Sed digestio sexta intrat in vitam mediam, illitæ axungiæ externæ, quam Archeus noster ideo sibi appropriat. Quæ vita, ejusque proprietates occultantur in vita ultima axungiæ internæ.

60. Quin etiam sensi, quomodo Cantharis vesicet in vivis, non autem in cadavere, ut neque in cadavere causticum Escharam suscitat, licet cadaver dissolvat, non secus atque calx viva pulveratum caseum resolvit. Cantharis enim quamdiu sicca manet, non agit; sed insensili roris nostri effluvio humectatur, tum prius prurire incipit, unde Archeus sub Epidermide furiosè accenditur, non multum secus, ac sub Erysipelate, pruno vel caustico. Adeoque Cantharis incipit in Epidermide, & escharoticum in cute, idem quod tandem Gangræna in habitu absolvit. Caustica enim primum crispant pellem, quam dein in mucilaginem resolvunt, postquam plenè maduerint. Tum enim nedum calorem nostrum acuunt, sed & corrosionis propriæ robur assumunt. Tum inquam, nedum Escharam faciunt, quæ ex Archei accensione consurgit; sed totum liquant.

61. Postremo sensi quoque, Amuleta, periapta, & appensa agere vi influentiæ, & directiva, citra evaporationem illorum, quæ in corporibus fixioribus nimirum sedent. Licet alia appensa sint, quæ sensim viribus minuuntur, quia aporrhœam ex se dimittunt.

62. Sunt

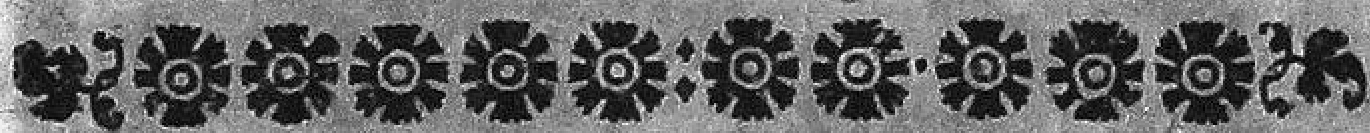
62. Sunt autem periapta ossea, cornea, animalia & plantæ. Alia vero metallica, lapidea, salia, transparentia, vel opaca. Matella autem raro amuleta sunt, nisi sint adhuc aperta, aut ab externo exaltata. Quia sulphur habent in se divisibile: In lapidibus autem est magna virtus. Lapidum autem quidam sunt specula diaphana quidam vero opaca. Ut Corallum, Cornalinus, Turcois, Jaspis. In pellucidis autem, Evestrum vitæ, bene vel male affectæ, reverberat. Gaudet nempe vita speculo lucido reflecti, qua tum assimilatur intellectui, qui in suiipsius lumine alteratur ad objectorum, more Chamæleontis, assimilationem. Nec frustra quoque gemmas sensi velut specula opaca bene polita. Quia nativa, sibique naturalis dos, ex natura speculi, potentius reflectit radium vitalem illi communicatum. Etenim continuò, ac necessariò, aliquid è nobis difflatur, vitæ participatione nondum plane destitutum. Idipsum circum nos servat sphæræ suæ activitatem, quam dum reperit in speculo polito, facile reflectit in totum, unde manavit. Inde enim primum sympathetica enotuerunt. Sed postea ubi notum fuit, quod periapta vi speculi in operando applicarentur, mox proin excogitatæ sunt speculorum figuræ convexæ, concavo, &c. Quibus nexuit Gentilitas hieroglyphica; ut per figuram denotarent signum occultæ virtutis. Inde crevit in posteris superstitio, qui Gamahen, Talismanica, atque id genus scurrilia dæmoniaca unxerunt. Putantes quod figuræ, non quidem signi; sed causæ vires haberent. Specula autem transparentia, vim evestricam recipiunt, quam licet non reflectant, ut alioquin opaca, proprius tamen ad naturam vitæ, sive speculi lucentis appropinquant.

63. Sensi finaliter, quod effectuum diversitas finis, & appropriatio medicaminum, non è complexionum quadripartito figmento prodiret; sed ex ipsismet simplicium potestatibus, quarum propterea electio, dosis ac præparatio stetere neglecta, quod in radice, ac modo, hactenus non fuerint indagata.

64. Post horum omnium sensationes. Tandem spiritus alter à me abstulit lagenam, quam mihi dederat; magno mœrore tum sensi omnes mortis in me necessitates, dictis impares. quibus mox in me redii. Nec solamen accipere potui, nisi dum vere scirem, omnia duntaxat per somnium acta. Quodque si deberem vires rerum recensere, non melius peragerem, quam si ipse illa omnia velut intus sensissem. Hoc unum saltem adhuc memorabar, quod Chymica potius artis, quam naturæ vi nativa agerent, eo quod illorum initia per ignem parta & immutata essent.

65. Separat nimirum Chymia fixa à non fixis, quæ prima heterogeneorum, obviaque est sequestratio. Non pauca etiam quæ ante volatilia erant, fixat: vel vice versa. Dein inter volatilia quædam, separat odora à non odoris. Quæ distinctio putata falsò est, puri ab impuris. Siquidem actio ignis est, urere. Uritque ideo tam purum, quam impurum. Tertia dein separatio, per digestiones & propria fermenta fit. Ut partes, pertinaci continuitate hærentes, fermenti discordia invicem discedant. Sic namque sponte, corpora in plenitudine vitæ ultimæ fatiscunt, & hospitatæ vires sub lucem prodeunt. Quin etiam coquendo ac liquando, partes prius uno fræno rectæ, jam in se invicem agunt, sub quo gradu alias vires acquirunt. Profert ergo Chymia, quæ alias in natura fierent, aut haberentur nunquam. Idque nedum inseparatis volatilibus, sed etiam in residuis. Quæque ideo calcinantur. Verum si per commistionem, & confermentationem compositi novæ surgant vires idipsum in Spagyricis magis est spectabile, non solum, quod omnibus prorsum operationibus, naturam Ars imitetur; sed etiam peculiari Epyrevmatis, & liquationis energia, quæ varias operationes ludunt sub igne, naturamque mutant. Sic nempe Salis petræ spiritus, elevat sulphur humidum, & embryonatum vitrioli, aquæ venenosæ unde: quorum tamen amborum spiritus separati, erant medendo apti, ac stomacho grati. Tandem Chymia mitiora quædam in gradum adducit, ut venena fiant è melle, manna, &c. Plurima ut violenta, sub igne etiam mansuescunt. Adeo ut fixa Alcalia, si volatilizentur,

magnorum pharmacorum potestates adæquent. Quippe vi incisionis, resolutionis, & abstersionis, delata usque ad limen quartæ digestionis, tenacitatem coagulatorum in vasis fundamentaliter tollunt. Durissima namque, & compactissima ita Chymia resolvit, ut nedum oblita prioris coaguli, & constantiæ contra ignem, in succum domabilem retroeant, occultaque palam fiant; verum insuper nobis evadant socialia. Imò nedum res ipsas sic præparat; sed & media efficit, quibus corpora aperiantur. Sic enim coagulata in familiam resolutorum abeunt, fixa in volatilia mutantur, ac vice versa: cruda maturantur; heterogenea in classes dividuntur. Torpida denique virium gradus acquirunt: ac nova multa emergunt, quæ Scholis Gentilium ignorata stetere. Tandem, ac tandem Chymeia pro sui apice, universale solvens parat, quo cuncta remeant in primum ens, præbentque dotes nativas, absterguntur labes originales corporum, feritateque inhumana deserta, magnas & inexplicabiles potestates nancisci est opportunum. Quantum autem puritatis acquirat intellectus sub hac opera, solus novit Adeptus. Ah utinam mihi lagena, semel possessa, non ablata! Sed novit Deus, cur capræ caudam tam brevem dederit. Sit nomen ejus in secula exaltatum: fiatque ejus solius sola sanctificans voluntas.

PRÆFATIO.

1. *Intentio Authoris.*
2. *Excusatio Authoris.*
3. *Suspicatur eventus ordinatione divina.*
4. *Optatus Authoris.*
5. *Ratio dubitandi de fallacia dæmonis.*
6. *Quomodo author sciverit, se non falli.*
7. *Ratio, docens hoc talentum à Deo esse.*
8. *Trutina Sagacium.*
9. *Unico momento totum medendi lumen apparuit.*
10. *Quid inde Author suspicatus sit.*
11. *Cur Author contra Cathedras acerbè scripserit.*
12. *Eventus prævisus intellectualiter.*
13. *Absente causa occasionali suscitari febres frequenter.*
14. *Relatio terminorum cum non ens sit, non causat ens in actu.*
15. *Quorsum in somno rememorata dissectio Sexagenarii.*

DEliberavi in beneplacito divino palam facere, quod hactenus coram mundo, & potissimum in Scholis, occultæ fuerint morborum causæ, quidditatum illorum cognitio, atque remedium. Scilicet à tot seculis, hominumque judiciis, nondum penetratam morborum essentiam.

2. Dolui quidem sanè, atq; insigniter, veram hanc esse præteritorum, atq; præsentis seculi inscitiam, adeoque eam per me inutilem senem detegi debuisse.

3. Piguit me seriò, quod tam pro vita propria, quam proximorum fuerint incurii, solique lucro viderentur studuisse Medici, nisi illa esset divini Numinis ordinatio, quod quamdiu Scholæ adhærerent doctrinis paganicis, etiam perseverarent in præfatis tenebris, donec tandem sub plenitudine temporum esset aliquis, qui morborum essentiam & quidditatem proximis aperiret; & quidem coram ipsis Medendi Cathedris, ut nimirum tanquam in fonte abactis erroribus Ethnicismi, luceat veritas posthac, & resipiscant, quotquot pertinacia oculos non clausisset.

4. Rem profecto toti mundo, nostræque posteritati propono novam atque plane admirandam. Et ah utinam solus ego, qui primus hæc patefacio, proinde contumelias in me contraham, & sustineam, nec patiatur vita & sanitas proximi. Nam lubens subticuissem, nec meum talentum propalassem, nisi hoc unicum scirem datum, pro vita proximi.

5. Dumque adhuc rei magnitudinem penes me contemplor, in tot seculorum consecutione, & fatali ignorantia, ac continuata corporis ignavia, sive negligentia, in re inquam, tanti momenti, quanti est vita humana, non possum non præ stupore multoties retrospicere, calamũ reponere, ac de meatemeritatis fallacia addubitare. Quod nimirum in ipsis Academiis, quibus recen-

centia, ferventiora, ac nondum lucro deturpata exercitantur ingenia, adhuc prorsus ignoretur morbus, adæquatum scilicet facultatis medicæ objectum inquam tot lectionum à Principibus fundatarum.

6. Sane prorsus addubitassem de mea temeritate, nisi is qui dat talentum ejusmodi, esset intus dispensator ejusdem, daretque claritatem supra omnem demonstrationem, & erroris formidinem. Durum fuisset alioqui mihimetipsi persuadere, ac credere, nisi majoris tituli authoritate & securitate compulsus intus, me debuissem omnium censuris fidenter objicere.

7. Erit enim primum incredibile, apud viros sagaces, quod doceo, si me ad tribunal tot seculorum steterint, qui lubens me inidoneum fateor ad tantum luminis apicem attingere, nisi mecum vivacius gnari contemplentur divinæ Majestatis solitam superabundantiam. Nemo namque lucidius cognoscet honorem Dei, in hoc casu, ac præsens donum venire gratuito à Patre luminum, nisi in abjecta parvitare, & ignorantia mea, cernant consuetam orbitam Deo esse, quod parvulis revelet, quæ majoribus mundi denegavit ordinario. Unam scilicet ob culpam: quod continuato errore, sese omnes, in placita pagnorum demerserint usque.

8. Sagaces enim hinc discernent, primùm non in me, tanquam in hominem eundem. Tum demum ponderabunt suo judicio, rationes scholasticas, meo sinu depromtas. Undè tandem ipsi tanquam ducti per principia, ac theoremata naturæ, ad longè sublimiora, & clariora medendi initia sponte festinabunt, quorsum judicii mei teneritudo ascendere non potuit.

9. Enimvero moneo, hortorque Sapientes hujus mundi, quod errores & inscitiæ medentum, non se mihi paulatim aperuerint, ac sensim intrarint in animam meam; ita quod unum ante aliud conceperim, aut meditatus sim. Nimirum quod primum considerarem Scholas deceptas, circa mistionum elementariarum congressum, temperiem, complexiones, morbosasque distemperaturas, inde verò provolutus essem circa errores Catarrhorum: ac deinceps demum quæsiissem radices, causas, & quid ditatem morborum, atque remediorum. Nil sane horum.

10. Nam si unum post aliud mihi enotuisset, existimassem omnem hujusmodi progressum, esse rationis & phantasiæ inductiones, erroribus atque fallaciis opportunas.

11. Sed postquam totum simul (nempe Medentum inscitiæ, tam in cognitione causarum, morborum, quam remediorum & applicationum) unica lucis fulguratio, conceptum intellectualem obumbrasset, indubie cognovi hoc talentum ad proximorum utilitates datum, ideoque propinandum Cathedris (à quibus correctio expetitur, exspectaturque) iisque sub indictione gravioris pœnæ, serio proferendum.

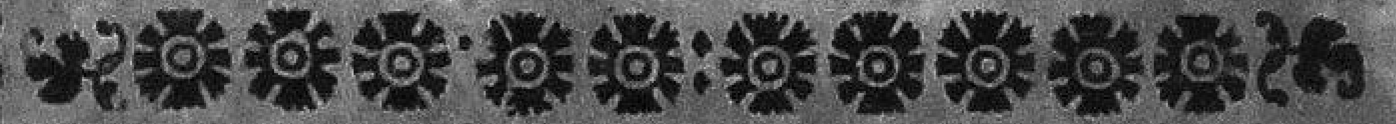
12. Cum ergo jam statuissem demonstrare, quod nondum sciretur essentia morborum, per intimas atque proprias sui radices, nox erat ante quartam mane, nona Augusti, & visum fuit mihi, quod sicut quandoque de cantu galli formantur somnia, me audivisse, ex præconcepta scribendi cura, quod recordarer Anatomes, cujus paulò post mentionem faciam, dumque hæc videret monitorie intellexisse, dubitavi semivigil, quorsum ista cadaveris dissectio tangeret tractatum, quem de essentia morborum scribere statueram. Itaque incurius somniavi, quod viderem virum gravem externum, mensæ meæ accumbentem, edentemque Salmonem recentem in salsatura aceti piperati, & tam avide, quod quasi se saturaret inde (in patria sua quippe non reperitur recens) & vidi, quod biduo inde, circa vesperum febriculaillum arriperet, dentesque illi quaterent: ac deinde typum servaret tertianæ. Id est, quatriduo à digestione cibi illius.

13. Adeo ut nil de ejus residuo putruisset, multoque minus superesset, quod febrilem tumultum statis proritaret intervallis.

14. Nam quod vulgo sonat, elementalem intemperiem relictam, quæ morbosam impressionem pararet. Id enim præter intemperierum, atque complexionum absurda, à me alibi demonstrata, non nisi merum Ens rationis significare videtur. Eo quod imprimens, & impressum, sint quidem res actu, & termini relativi; sed ipsa impressio, cum non sit nisi relatio,

resultans è terminorum coaptatione: tantum entis rationis vicem continere potest. Quapropter saltem impressio, vel intemperies, superstemanere nequit, ubi intemperans, sive imprimens ipsum desiit esse, & per consequens desiit nocere. Necesse esset ergo, quod ipsum imprimens, produxisset extra se qualitatem nocuam: eamque in impressionis subjectum, tanquam suum productum deposuisset. Idque cum fieret in organo vitæ participe, oporteret saltem illud productum, omnino atque immediatè intra ipsius vitæ sinum demergi sive hospitari: magisque si recurrere statis debeat periodis, silentemque sanitatis quietem interrumpere, imò agendo hostiliter, quodammodo deberet turbatæ vitæ signa exhibere. Usque adeò morborum quidditatem, hoc somnio perfectius confirmavi. Nam prout citra & extra vitam hæc non contingunt: ita ipsamet vita, est ipsa causa enormontica, postquam semel loco, pace vel quiete est disturbata.

15. Ecce eodem die, à præfato somnio vir patritius, quem à multis non videram annis, ad mensam meam hospes advenit, cumque esset vigilia S. Laurentii, contigit etiam quod bullitus Salmo recens appositus fuerit, comederitque ille, non secus atq; in somno videram: Imo biduo inde, in febrim tertianam lapsus sit. Dissectum autem cadaver, cujus monitionem acceperam, spectat & eosdem fines. Siquidem Sexagenarius, ab ineunte ætate tenera vixerat valetudine, ac facile febricitabat leviculi erroris occasione. Quem post tandem mors repentina abstulit, & volens indagare, an causam pronitatis febrilis reperirem, locis quibus se plangebat dolere, quoties febricitaret. Erat nempe hypochondrium utroque latere, tam ubi jecur, quàm ubi lien asservantur. At ne minimum, circa has partes præ oculis visum, quod opportunè accusari potuisset. Quare collata hac dissectione, cum visione somniali Tertianæ, ex esu nimii Salmonis: percepi statim, cur simul utrumque in mentem revocatum, dum præsens caput essem scripturus. Nimirum ut opportunitate utriusque rememorari fortius instarem circa veram quidditatem morborum, concentratorum in gremio spiritus vitalis: fæculentias autem, quas scholæ pro immediatis ac continentibus morborum causis reputarunt, non esse nisi externas occasionales, utcunque intra venas ipsas intimè essent admissæ.

IGNOTUS HOSPES MORBUS.

29. Ab-

94. Duo

1. JAm constituta primùm naturæ integritate, intra materiam Archeum nempe, & vitam, sive formam lucis vitalis, cum seminalibus atque vitalibus initiis; fermentis item transmutationum authoribus, noviter detectis: rejectis quoque elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque miscellaneis, pugnis, lucta, & alternatis victoriis: humoribus item & Catarrhis defluis, extra naturam relegatis; flatibus demum, tartaris; & tribus Chymicorum principiis extra morborum exercitum proscriptis restabat nunc ipsos naturæ defectus, & alteritates medullitus considerari.

2. Quocirca priusquam profundius ingrediar, probandum suscepi, morbos in Scholis hactenus nesciri, non solum in particulari: horumque idcirco sanationem radicitus latuisse, sed insuper ipsam morbi essentiam in generali occultam.

3. Dolendum quidem in reliquis professionibus, tam ingeniosè elaboratum, in sola autem Arte medendi adeo surdis principiis cespitatum hucusque. In qua tamen charitas in proximum pœnaliter commendata est. Omnia enim obscurissima mansere, pleraque falsissima, & intacta, quæ maximè ad scopum sanandi conducerent. Nusquam enim subtilitas obvia est: utrobique verò ingens hebetudo. Adeo ut ex præfatis nemo non colligat facilè, cacodæmonis inventum esse, quicquid juxta doctrinam Paganorum, & contra charitatem mutuam est edoctum hactenus. Idcirco nimirum theorematum paganorum permansit stabilitas, Diaboli persuasu. Quæ tamen theoremata sola sui facilitate, primo intuitu, cuique sanæ mentis suspecta esse debuissent. Itaque nil durius, inhumanius, & crudelitate plenius, inter mortalium artes per tot jam secula susceptum, arte illa, quæ per mortes hominum sub concentrica subscriptione, experimenta de novo facit.

4. Quorum Professores dum claves Scientiæ se custodire præsumunt, nec ipsi adyta intrant, nec alios intrare volentes admittunt, sed arcent omnes, omnibus technis. *Semper discentes, & nunquam ad veritatis scientiam pervenientes.* Juxta Apostolum: *Lux mea Iesu mea vita, mea gloriatio, & adjutor mea imbecillitatis, ac corruptæ indolis, qui in rebus tuis facilem exitum invenis, apud quem est facile, quod apud mortales est tanquam impossibile. Tu, qui me cuncta adversa subire fecisti: offero tibi meas calamitates, atque depressiones ustitiæ. Tu me invicta nihilominus semper confortasti dextera: prabe mihi manum, ut si de profundo tot tribulationum barathro me eripere non digneris; saltem tua fortitudine, ne peccem tibi, & resipiscant, qui me oderunt gratis: quique adorant potentiam tuam, agnoscant in me, quod tu es solus Deus, adjutor oppressorum, spesque indubia illorum, qui in te fidunt. Induantur contritione, & apud te inveniant gratiam, & cantem ego miser laudes tuæ magnitudinis post hoc seculum. Est nempe hujus seculi caries, quod occulto tuo judicio, hypocrisis potentum, fidem fraude faciet, & pietatis sub umbra nefas suum legat.*

5. In tanto autem ærumnarum mearum turbine, ad mortalium miserias, & errores Medentum ante mentis meæ conspectum defectos, annotare sum aggressus, sub tuo mandato. Ut sicut hypocrisis me, measque pessundedit fortunas, cognoscam pariter, & primariò, quod mendaciorum pater in paganicas Scholas poculum inscitiæ, aconitumque Charitatis, & sanitatis, lucro sternente viam, sub trita Tritonum procellosa calle. -- Etenim mecum mirabitur omnis Tyro venturus, nil æquè imperitè tractatum, ac ea, quæ vitam mortalium concernunt. Siquidem juxta Thomam à Kempis, Diabolo perindè est, modò te incapacem ad serviendum Deo reddat: sive id sit per res veras, vel apparentes. Sufficit itaque ipsi, modo hominem sanitate frustraverit, vitamque ejus accurtaverit, in qua Deo potuisset servire, modo se effecerit spretorem auxilii divini, per apparentes Paganorum doctrinas.

6. Scholæ namque scripsere myriades voluminum, de qualitatum temperatura, & lucta, multum denique, diuque per Galeni posteros super ejusmodi nugis interpretatum, commentatumque, repetitum denique, atque indies in novas centurias, & rhapsodias est relapsum. Tandemque

demque istis qualitatibus adaptarunt fictos humores atque excrementitios, qui hominem tam sanum, quam ægrum prorsus ita regerent, ut rebus humanis præessent: quasi mortalium conditiones, mores, sanitates, appetitus, instinctus, propensiones, lapsus, fortitudines, valores, defectus, eventus fortunæ, imò & merita damni supplicia, & vitæ æternæ adoptiones inde dependerent. Horrendum sane, atque intolerabile, has nænias tamdudum stetisse, quodque de rebus non existentibus, & nunquam futuris, quæque ab Assertoribus ipsis habentur pro excrementis, tam seriæ & perniciosæ fabulæ sint confictæ, & creditæ. Adeoque ab ipsis Scholis vix unquam est indagatum quicquam, quod re ipsa sub talibus principiis revera sit verum, aut bonum.

7. Doleo interim (iterum testor) non quidem, quod ex longa in proximum commiseratione lucem veritatis sim nactus, sed quod hos errores propalare me oportuerit. Id est, doleo quod Diabolus Scholas deceperit, & decipiet, quam diu paganicis fabellis se sinent deludi, & à veritatis Scholis separari.

8. Id autem ut constet, velut per Prolegomenum declarabo obiter, ac velut positiva demonstratione. Enimvero Deus non fecit mortem. Idque est fidei. Ergo homo mortalis evasit aliunde, quam ex Deo. Cumque morborum plerorumque scopus, aut terminus, sit ipsa mors, (quippe quæ nil aliud est, quàm vitæ extinctio) idcirco morbus, & mors, sunt diametraliter opposita vitæ. Unde sequitur: quod omnis morbus immediatè agat in vitam. In vitam autem nil agere valet, nisi illi applicetur, permisceaturque. Non applicatur autem promiscuè hostis morbus ad vitam, nisi partem vitæ obsederit, adeoque in ipsamet vita totaliter, vel partialiter sederit. Quo facto, pars ipsa vitæ obsessa, vel devicta, recedit à vitali aura, quæque sic devicta, & degener facta, fit hostilis, vitæ adhuc residuæ, sive adhuc in sui integritate constitutæ.

9. Sequitur hinc necessariò, quod omnis morbus, ut materiam invenit in aura vitæ organica, qua proximè atque penitissimè ipsam vitam adoritur, ita in eadem vitali luce, causam efficientem reperit. Adeoque sic morbus materia & efficiente instructus, hospitatur circa vitam. Nec refert interim sive illa morbi contagio, sit hausta ex causis occasionalibus, sive demum errore vitæ, intus in Archeo genita. Saltem sufficit hoc loco, quod vita ipsa utrobique sit principale objectum hostili morbo. At cum ipsa vita sit ens luminare, non agit nisi per organum auræ vitalis, sive per Archeum, tanquam medium, inter lumen vitæ, fluens à Patre luminum, & corpus.

10. Non agit autem hæc aura sive Archeus, nisi per modum, quo omnis spiritus seminalis agit in massam sibi substratam. Id est, nisi per impressam notam, vel Ideam sigillarem, quæ novit, quid, & quorsum sibi sit agendum. Ergo omnis & quilibet morbus, habet notam sigillarem, ac velut actum seminalem, gnarum rerum sibi agendarum.

11. Procul ergo hæc declaratio recedit ab elementari intemperie, ab humoribus, horumque ametria, à pugna, & contrarietate elementorum nostræ compositionis. Utpote omnis morbus, non nisi est vitæ gladius, vulnerans, vel amputans totaliter. Nam sicut ensis vitam exhaurit, unà cum sanguine & aura vitali, in quibus, juxta Sacra, ipsa sedet anima. Ita morbus consumit eandem auram vitæ, in quam de novo sigillat hostilem characterem, tam à causis occasionalibus depromtum, quàm propriæ indignationis errore partum.

12. Hac data morbi tessera, en accedo ad morbi explicationem. Ac primum demonstrabo ex ipsis Scholarum theorematis, morbi quidditatem nescitam hactenus. Unde demum quisce facilè judicaverit, quid in remediis & morborum expugnatione sit patratum huc usque. Promisi multoties me demonstraturum, Scholas hactenus neglexisse (id est, nescivisse) essentiam, radicem, sive naturam morbi, in sua universali quidditate; idque, cum ab Elementis, in Epilogum usque, per omnia subterfugia illarum jam sim prosecutus, jam demum per particularium Anatomen stabo etiam promissis, si in universali idem detexero, ac præsertim si non amplius, per figmenta elementorum, temperamentorum, humorumque id ostendero; sed per

ipsa verba Authorum, quibus suos tyrones, tanquam contagio corrumpunt lethali. In præmissis jam à me demonstratum est, secula ante me, Peripatheticis nugis delusa, ignorasse rerum naturalium causas, materiam scilicet, & efficientem. Tum quoque rem ipsam nil esse, præter causarum ambarum connexum, hocque idem esse in morbis. Præcipuè cum morbus, licet à peccato adveniens, jam pro filio prodigo naturæ sit admissus: Equidem compulit me ad hoc univoca causarum homogeneitas, in entibus naturalibus, qua efficiens denominatur ab efficiendo, non autem ab effectu, qui efficientia sit posterior.

13. Itaque Scholæ morbum inprimis definiunt Affectum, sive Diathesin, quæ primariò actiones facultatum nostrarum lædit.

14. In quo adhuc plurimum titubant. Siquidem primò, hunc affectum nominant intemperiem unius, aut duarum qualitatum primarum elementariarum. Ita nempe recinunt: quod fateantur, morbum esse ipsam qualitatem elementalem, quatenus justam excedit temperiem. Itaque morbus non erit amplius ista diathesis resultans ex qualitatibus primis, quam supponunt lædere immediatè functiones ipsas. Adeoque fingunt morbum totum deinceps non nisi in gradu, sive excessu qualitatis elementariæ, consistere.

15. Iterum. Subinde ipsam qualitatum intemperiem vocant, non quidem morbum; at bene, ejusdem causam antecedentem. Quatuor inquam solitarias illas qualitates, volunt esse morbos, sive processerint à consimilibus sibi qualitatibus externis, sive vero in corpore, suum ortum ex aliena ametria debeant.

16. Porrò illas qualitates, dein thoro combinant. E quarum congressu, tum morbum prolem deducunt. Sic nempe suis somniis elementa subservire credunt. Ut & elementis totidem sociatis ad lubitum qualitatibus, respondere jusserint. Adeo ut nudas istas qualitates, vel fictis elementis, somniatisque humoribus stipatas, finxerint esse ipsos morbos.

17. Hoc loco enim narro scholarum intempestivas, imò ludicras varietates earumque pauperem, egregriè pugnantes. Alioqui sanè, à demonstratione primo vera, alibi sat probavi, in rerum natura, non esse quatuor elementa; ideoque neque misceri; ut inde corpora, quæ mixta vocarunt, constituantur, & per consequens, nec intemperies accusari posse in morbos. Ut neque unquam in rerum natura fuisse quatuor humores, nostri constitutivos. Quibus sat superq; constat, causas morbificas, imò morbos, & morborum Prædicamentum, hactenus ignorata in scholis. Attamen jam dissimulanter cum illis, per suppositas earundem theses agam.

18. Itaque quandoque Scholæ dictorum pœnitentes, qualitates elementarias, atque non infrequenter ipsis pares humores volunt esse, non quidem morbos; at saltem omnium fere morborum causas continentes.

19. Aliàs iterum, quod ex illis qualitatibus, justo intensioribus, oriatur tertia, sive neutra, quam Diathesin sive ipsum morbum dixere. Adeoque utut negotium volvant, hactenus morbum inter qualitates habitare jusserunt; humores autem, licet intemperatos, plerumque extra classem morborum abegerunt.

20. Cataracta scilicet in oculo, quanquam ut substantia immediatè visum intercipiat, attamen morbus esse non potest. Finxerunt ergo quoddam Ens rationis, ac Imaginariam relationem, sive obstructionem, quæ morbi omnem proprietatem contineret, vereque morbus esset rejecta cataracta. Atque ita sensim morbus, ad non entia & privationes devenit.

21. Jamque ridiculè pro morbi essentia, distinguunt intemperiem simplicem à conjugata, & utramque iterum ab humorosa. Cum humor esset substantia graduum expers. Distinxerunt nimirum qualitatum primarum societates, symmetrias, & ametrias in stemmate, dein speciosa inde schemata erexere, tandemque integra volumina ejusmodi fabellis implevere.

22. At nunquam saltem malum, aut vitiatum in nobis humorem nasci, admiserunt, qui non præsupponat intemperiem aliquam elementariam, sibi matrem. Quocirca Intemperies in Scholis, tantum erit causa causæ, & causati; non autem erit ipsum causatum, sive morbus, nec demum causa connexa, immediata, & connexa morbi.

23. Sæpè

23. Sæpe iterum mutata animi sententia, èjusmodi qualitates, extra morborum atque causarum censum abstulerunt, atque duntaxat in symptomatum, s. coincidentium catervam, indistinctim relegarunt: dubiæ prorsus, quid morbus, quid causa patrans, quidve symptoma foret.

24. De morborum vero occasionalibus internis (quas libro de febribus, primus in medium adduxi) deque morborum productis æquivocis, nil auditum in Scholis. Etenim præter calores, frigora, dolores, debilitates, ejusq; generis coincidentia, non alium cognovere morbi fermentalem effectum, quibus tandem pro epilogo, mortem attulere. Atque ita privativa positis confusè nexuerunt.

25. Interim hæsitarunt, cuinam Prædicamento morbos inscriberent. Sæpe namque morbum qualitatem denominant, alias quoque habitudinem quandam relativam: non raro quoque qualitatem de numero actionum: sæpe de Prædicamento quantitatis ajunt, dum scil. non ipsas primas qualitates, sed duntaxat illarum intemperiem, sive gradum, vel excessum, morbos ajunt. Dumque sextum digitum in numeros adducunt.

26. Prædictorum autem immemores volunt resulbantem quandam dispositionem, at noxia humorum qualitate utramque morbi paginam implere. Sic nempe, ut ista dispositio sit filia illius noxiæ qualitatis, velut causæ morbificæ. Adeoque tum morbus, potius læsæ actionis, quam lædentis actiones, vicem haberet. Itemq; morbus non esset amplius Intemperies qualitatisve excessus: sed aliud productum (adhuc anonymum) ab ipsa intemperie (puta noxia humorum qualitas) generabit Diathesin: quæ sola atque unica tandem verè morbus esset.

27. Enimverò Epilepticus, Maniacus, Podagricus, & Quartanarius, præter & extra paroxismum sunt morbosi, morbumque intus fovent; non tamen habent ejusmodi dispositionem, sive Diathesin (etenim si Scholæ credant morbos esse mera accidentia, hæc sanè dormire nesciunt, nec sunt dum non agunt) tempore quietis ab invasione. Ergo saltem in ejusmodi ægris, nullatenus morbus erit ejusmodi dispositiva Diathesis.

28, Iterum sui immemores jubent, si ista Diathesis sit exigua, quod non sit habitura rationem vel essentiam morbi; sed idcirco tum statum pariat neutrum, sive ens hermaphroditicum inter morbum, & non morbum: adeo ut ejus esse medietatem participet de non esse. Idque jam in statu decidentiæ, quam convalescentiæ. Quin imo ejusmodi exiguam Diathesin, non inter morbos; sed cum debilitatibus status neutralitatis, interque symptomata referunt. Utque ibi patienter exspectet, donec gradum nacta, ex symptomate fiat morbus,

29. Sicque Diathesis morbosa non est, morbus, si excessu suo nondum manifestè læserit. Quare etiam non ipsa Diathesis, sed ipsius excessus est proprii nominis morbus in Scholis. Cujus correlativum est, quod solus qualitatum quarumvis gradus faciat, atque mutet sui ipsius essentiam, & speciem: nec species proinde, in esse specifico, suam habebit quidditatem; sed tantum in puncto excessus,

30. Sic tandem morbus migrabit de qualitate, in Prædicamentum relationis.

81. Denique si morbus sit affectus, lædens immediate actionem: utique exinde saltem agnoscere deberent, quod Archeus ipse, sive impetum faciens, dum irregulariter movetur (puta, dum flammula vesicat vivum corpus, non item cadaver) partemque sui ad hoc deponit, & amittit, debeat esse universalis, & primarius omnium morbus. Prout de febribus demonstrare minatus sum. Agnoscere debebant pariter, si causæ materiales per se & primario sufficiant ad lædendum immediatè ipsas functiones (ut puta, cararacta ante pupillam, per se, ac immediate parit cæcitatem: prout detruncatio tendinis modum tollit, absque interventu Diathesis, realiter distinctæ, à vulnere abtruncante) quod non sit opus, fingere ejusmodi Diathesin. Quippe non est oppilatio ulla, sive Diathesis, quæ intercludit meatũ urinæ: si solus calculus id immediatè faciat ac materialiter oppilet, totũq; fundamentum relationis sic in se perfecte atque realiter continet, quod Diathesis, s. actio oppilativa, procedens ab oppilante calculo non sit nisi

relatio, ac merum Ens rationis, quæ in morbis inter medendum, ut & in entibus veris, vereque existentibus, locum non habet. Quare *Morbi* extrinseci, quales sunt vulnera, & quæcunque meatum aliquem intercipiunt, cum non oriantur seminali initio, nec causam foveant, quæ Archeum concitet, alterius sunt Monarchiæ clientes.

32. At pro morbis seminalibus, propinquius est in natura, ac motu, supponere spiritum Archeum, quatenus sensationis, motusque initium efficiens, immediatè atque proxime affici à noxiis, causamque illam occasionalem, atque Archeum, se mutuò contingere in puncto. Unde Morbus.

33. Materia namque occasionalis, sive intrò allata, sive intus genita, sive coagulabilis sit, sive putrefactibilis, difflabilis demum, vel indurescens: semper tantum occasionaliter concitat Archeum, ut inde expavescat, ac diversimodè excandescat.

34 Sub ejus scilicet perturbatione nascitur Idea, informans aliquam partem Archei. Istudq; compositum ex materia Archei, & præfata Idæa seminali, tanquam efficiente initio, est verè morbus omnis seminalis.

35. Seductæ ergo Scholæ per proprias somniorum libertates autumarunt, quod quia consideratio causarum ac principiorum differt à consideratione rei, per illa productæ; quod proinde de necessitate formaliter causante causæ omnes deberent in fiendo, essendo, operando, ac permanendo, in perpetuum manere separatæ à rebus causatis. Non attendes, quod plerumque consideratio causarum, & principiorum non differat alias à consideratione causati, quam per relationem entis mentalis, quæ etsi recepta sit in Mathesi, & sermocinalibus, minimè tamen in cursu naturæ.

36. Itaque Scholæ delusæ per ejusmodi elenchos, credidere causam omnem efficientem, de necessitate externam, nec proinde cum causato uniri posse. Ideoque nec generans esse partem generati. Cum alioqui id natura, ens proximè generans, semper sit moderator internus, vitalis & assistens Architectus generationis, adeoque qui in finem dirigit cuncta ad scopos, sibi omnia patrat, & pro se egit universa.

37. Idcirco & deceptæ in morbis, crediderunt causam morbificam esse externam respectu corporis humani, vel saltem intuitu œconomiæ vitalis.

38. Nescitum est enim, quod generatio nil dicat aliud, quam fluxum seminis ad perfectionem, maturitatem proprietatum, explicationem occultorum, & consummationem ordinum, ad suos fines.

39. Scholas ergo decepit primus Aristoteles, docens interruptim corruptionem ac generationem sibi in vicem, per totam naturam, & semper ac necessario succedere. Atque idcirco ens mentale, merum non ens negativum (nudam privationem) fecit principium in natura, immediatum inter generationem & corruptionem.

40. Nec unquam Scholæ potuerunt intelligere, quod idem faber, qui è semine plantam facit, non defecerit in plantæ generatione, non proscriptus abierit, non exoletus obierit, nec alius deniq; in ejus vicem sit surrogatus ob formæ adventum (cujus faber ille manet organum immediatum exsecutivum, ad fines à Deo præcognitos) aut vitæ participationem; sed is ipsius in vitæ regimine solus & semper usque perstet. Hinc nimirum neque intellexerunt, quod generatum proveniat à causis, realiter atque supposito, ab esse rei non distinctis: imò nec quidem cum aliqua causalitatis alteritate. Quia Scholæ hactenus plus speculatæ sunt, operationes demonstrabiles, per sensum (mathesim inquam, & artificialia, à natura aliena) quam ipsas rerum naturas, in condo essentialitatis sitas. Nunquam enim attenderunt, quod artis organum, ipsus artifex, imò ipsæ mensuræ mensurabilium nequeant aliquid in natura seminaliter generare, aut introducere dispositionem seminalem, substantialem, aut essentialem, ad transmutandum producta. Consequenter quoque nec intellexerunt morbum, ut ens reale, atque substantiale, sed tantum per modum accidentis. Cum alioqui morbus non sit Diathesis, non accidens actiones lædens; multoque minus ipsamet læsio, procedens ex duello causarum nocuarum cum po-

potestatibus nostri rectiricibus. Sed morbus est ens reale, habens causas materialem, & efficientem, à causis occasionalibus proritatas. Etenim si morbos, & natura, sive facultates nostræ stent in diametro (sic enim volunt) non possunt morbus & vita sana simul esse in eodem subjecto immediato: ergo morbus nequit esse Diathesis, quæ saltem potestatibus detrimentum adducit; sed ejusmodi Diathesis esset potius morbi fructus, & consequentia morbo posterior, debilitatumque mater, atque nutrix. Hanc ideo distinguo à causis occasionalibus, & morborum productis. Sed fructus morbi cum respiciant terminum ad quem, morbus sua isthæc producta generat, possunt simul cum vita coincidere, ideoque aliquot fructus symptomatici inter Diatheses sunt, quod scholæ nondum explicuere. Defectus nimirum digestionum, motuum, &c. Itemque debilitates Diatheses sunt, quæ à morborum productis proveniunt quidem, (prout mox suo loco) non tamen sunt morbi. Quia incidunt in naturam, in quam sunt introductæ, per alienas seminum morbosorũ violentias, hospitanturq; hactenus universaliter in vita. Nec proinde morbi naturam habere possunt, eo quod morbus nequeat cum vita, in eodem simul puncto identitatis commorari. Sed recedit morbus è vitali condo, non secus atque extra sanitatem sese separat. Est autem vita in se quædam luminis integritas, cum qua morbus cohabitare nequit: ut neque morbus subsistit, nisi in vitio vitæ, sive vita degenere. Quæ quidem est separata ab ipsa vitali luce, adeoque & à puncto centrali ipsius vitæ. Sicut enim lux, quæ est ipsa Anima, non ipsa vita: sic nec ipsa lux vitæ est ipse morbus. Sed hic sedet in abscessu Archei vitalis, adeoque & hujus lumen vitiat: & proinde ob symbolum, participat de vita, eamque sibi conformem quandoque reddit, & integraliter vitiat. Quod in Peste ordinarium atque manifestum est.

41. Nescitum ergo in Scholis, cui Prædicamento morbum darent. Ego autem dico, quod morbus constet materia, & efficiente, non secus atque reliqua naturæ entia.

42. Efficiens namque Archeus, laborando per suas passionum exarthroses, & parturiendo suarum perturbationum Ideas (quæcunque nam in natura fiunt, per Ideas seminibus inclusas oriuntur, & propagantur: Alias enim fatui essent naturæ progressus, qui ductore carerent interno) procurat de sui substantia portionem aliquam disponere, juxta fines, quos in ejusmodi ista sui alienatione proposuit, sibi atque toti hostiles. Ac eo ipso, quo materia ad terminum efficienti Ideæ propositum devenit, natus est morbus. Usque adeo, quod omnis morbus seminalis consistat in actu reali causante indispositionem materiæ sibi genialis, id est, ipsius impetum facientis, nobisque applicatæ.

43. Ego itaque didici, omnem Prædicamentorum ambitum in morbis revera esse, per modum verum aliorum entium, in natura per se subsistentium. Hoc pacto enim non morbos in Prædicamentis: sed Prædicamenta omnia in morbis reperi. Siquidem in cunctis morbis seminalibus, materiam reperio occasionalem, quæ instar violenti hospitis, impetum facientis, hospitium atque jus violat, & œconomiam turbat. Indè invenio ipsum Archeum turbari in singulis morbis; hinc namque & alteram materiam morbi internam considero, partem videlicet Archei, quam deturpavit propria exorbitatione: in quam partem Ideam finxit suæ perturbationis, seminalemque causam morbi efficientem. Sic nimirum ens verum & reale, omnium Prædicamentorum respectus in se colit.

44. Cujus vel solius puncti ignorantia medendi scholas, cæcitatis contagio, Ethnicismus obruit. Creditaque est omnis sanatio, qualitatibus nudis, graduum exessibus, respectibus relativis, & actionibus subesse. Hinc etiam contrariorum contraria finxere remedia, nullumque morbum demulceri bonitate naturæ, medicaminum mansuetudine, pacationeque, ac resipiscentia Archei, turbati prius. Sola sed pugna, velitatione atque bello, reduci in medium, sive temperiem primarum qualitatum. Ita ut cum putent omnem morbum diathesin, remedia pariter cuncta debeant esse nuda diathesis, aut thesi falluntur. Unde sequitur, quod ablatio calculi è vesica, ex se nunquam poterit importare sanationem ægri. Siquidem cum sit remedium saltem privativum, ad quod consequitur pacatio Archei; non autem sit Diathesis, calculo cõtraria.

Multoque minus prohibitiva materiæ antecedentis, quam supponunt de necessitate aliunde suppeditari, indesinenter affluere, nec cessare, ablato per cultrum calculo, si nempe prius non cessaverit Diathesis, generans materiam ex qua. Itaque juxta scholas, cæsus à calculo, pro tantillo temporis tantum sanaretur, quatenus videlicet auferuntur impedimenta functionum, à calculo alioqui præsente producta, & fota: simulq; quatenus Diathesis mentaliter intercurrens, deletur secundario, casualiter, & per accidens.

45. Sed longè secus se res habet. Siquidem morbus seminalis est creatura, quæ in nobis suas materias, suasque Ideas, Archei jure hereditario, post peccatum fecit, ac invenit: nec originaliter in natura habuit. Ideoque toti Ethnicismo, radix morborum totaliter ignota esse debuit. Cumque definitio essentialis, non à genere definiti, & differentia constitutiva, (prout lib. de febribus docui) sit petenda, ob multiplices errorum anxietates, & theses ridiculas; sed prorsus à connexa ambarum causarum, entium in natura: morborumque ideo causa primitiva, atque idealis steterit hactenus ignota: sequitur, etiam ignoratam mansisse definitionem, cognitionem, essentiam, ac radices morbi. Atque demum sanationes fuisse per accidens institutas: cum ignorantia universæ habitudinis internarum proprietatum, efficaciæ, & alteritatis.

46. Scio equidem, tanquam Christianus, quod morbus non sit creatura primæ constitutionis; quippe qui ex peccato in naturæ impuritate radices egit: quæ dein suo Vere, tandem germinarunt in individuis. Nec enim creata venena morbi sunt, quamdiu extra nos; sed tum, quando eorundem Archeus, nobis factus domesticus, per peregrinam vitæ suæ mediæ indolem, suscitavit in Archeo nostro Ideas seminales, non secus atque è silice excutitur ignis: Tum inquam fiunt nobis morbi, mortis præcursores, ex veneno occasionali. Perennant ergo nobiscum morbi, cum habeant occasiones suscitativas, in natura nostra subsistentes, donec vel absumatur occasionalis illorum materia, vel saltem Archeus defungatur perturbationibus suis vel suo munere. Etenim morbi supervenere quidem ex peccato; atque dein in natura, jam corrupta à peccato, adoleverunt fermenta, & promta materiæ obsequia, sicque penetrarunt in censum & catalogum naturæ, atque etiamnum hodie singulari modo, penitissime penes nos perseverant.

47. Distincti attamen semper à creatis reliquis in hoc, quod primæ constitutionis creata habeant in se propriam existentiam; morbi verò nec esse, nec subsistere queant extra nos. Utpote procedunt quasi à lumine formali, & vitali initio, nostri constitutivo. Ideoque naturalis Archeus, & morbus, sese invicem penetrant, quia materiale symbolum habent.

48. Scholæ etenim dum attenderent, morbos nusquam extra nos existere, ratæ sunt corpus nostrum esse subjectum inhæsionis morborum; & consequenter, morbos tantum esse accidentia: ac idcirco suscitari ab intemperie elementali, eo quod promtissimo rusticoque sensu caperent: Etiam ob id sperarunt se satis superque superaturas morbos, per calores & frigora. Itemque ideo decreverunt, omne solamen, opem, & auxilium, quæ natura informata à medente posceret, non esse specie juvaminis, in pace & tranquillitate subministranda; sed in hoc valere duntaxat, & destinata fore bella, luctas, contraria, & discordias: quibus confractæ hostiles in nobis qualitates elementales, in symmetriam coactim retrocederent. Ut sic naturæ jam corruptæ injurias, contrariis injuriis compescant, vindicandoque subigant. Quod sanè ita censuerunt, nec aliter intellexerunt: utpote quod in natura non aliam actionem sciverint, quam quæ ex agente superioritate in patiens dominatur.

49. At sanè non sapiunt ista juvamen, nec est lex Christi, (per quem omnia facta sunt) conformis legibus istis scholarum. Adeoque, (ut alibi latius,) vel Christus non est naturæ parens, vel sibi in natura adversarius, vel gentilitia ejusmodi medendi theoremata sunt cariosa. Non considerarunt itaque Scholæ, entium multorum materias non consistere nisi in hospitio alieno, ad quod erant destinatæ. Quare propter heteroclitum existendi modum, putarunt morbum esse merum accidens; Materiam verò, quam

quam morbus præ se ferret, à morbo prædicamentaliter segregantes. Quasi embryo accidens esset, quod nusquam nisi in utero. Placuit nimirum peccati vindici, quod morbi, cum materiis, tam occasionali, quam gemina, sibique interna, non subsisterent, nisi in illis, quorum morbi & piaculum essent: Idque absque respectu essendi unius ad alterum. Neque enim cogitarunt Scholæ ethnicæ unquam, ut neque modernæ, Paganicis initiis stabulatæ, hanc existentiæ relationem sibi venisse ex conditione peccati, & procreationem ejus ab Archeo, perturbationibus commoto. Quia ejusmodi cogitationes nunquam subintrarunt in ethnicismum. Nec mirum, Gentiles nesciisse transgressionis valorem, licet per fabulam Promethei & Pandoræ, prodant se aliquid ab Ebræis didicisse. Mirum est tamen, illos ignorasse morbum, antequam noster fieret, ex intimo vitæ initio procedere, atque nobis incorporari debere, nec ideo causas occasionales posse esse connexas, constitutivasque morborum: siquidem permanent illæ causæ adhuc post vitam: & tamen cessant morbi. At Christianis nullatenus indulgendum, edoctis per Sacra, quod etiamnum nunc honori putarint, vinctas tradidisse mentes noxiis Gentilium stupiditatibus.

50. Animadverterunt quidem eam quorundam morborum nobiscum cognationem, quòd occasionali materia tenus, sic nostro essent corpori connexæ, ut vix suffragio mentis dirimerentur, vel à læsa actione separarentur. Ut in vulneribus, morbis instrumentariis, seminum robore orbatis. Est namque unguis supra corneam, lædens immediate visum: ut & calculus absque medio, meatum urinæ obturat. Obstructio autem inde manans, relatio, & ens rationis est. Quod sicut nil agit; ita nec morbi rationem, nec considerationem in natura habet. Maluerunt nihilominus Scholæ modernæ, essentias morborum concredere discordiis elementalibus; quàm quod faterentur, corpora naturæ nil aliud dicere, præter ignotum sibi connexum ambarum causarum constitutivarum. Hactenus ob id, miseri mortales sub hoc cæcitatis onere gemuerunt, sanationem exspectantes ab iis, qui causas morborum constitutivas ex pleno ignorarent.

51. Quocirca cum morbus debeat continere causam sui efficientem, intra se suamque materiam. Hinc facilè liquet, quod fames, licet instar morbi peracuti paucis diebus jugulet, non sit morbus: eò quod non constet causis morbosis, sive consideretur ut sensus tristis, de classe symptomatum: sive demum, ut constat realibus defectibus. Quippe in quantum fermentum stomachi acidum, (prout Tractatu de digestionibus) carens objecto in quod agat, nec tamen proinde feriari possit, resolvendo aggreditur humorem secundarium, & proximum alimentum stomachi: est nempe Archeus tam in fame, quam in saturitate, nedum morbi; sed ipsiusmet sanitatis causa. Carentia autem materiæ cibalis, privationem; non autem morbum dicit. Quamobrem prorsus accuratè notandum, quod fames, quanquam crudeliter enecet, quasi morbus esset: non sit tamen morbus, eo titulo, quia videlicet Archeus nullatenus sit morbosus in fame. Unde luculenter constare deberet, quod omnis morbus primariò & essentialiter respiciat sui efficientem Archeum.

52. Ob id ab Hippocrate in scholarum incuriam rectè est decretum, calidum, frigidum, humidum, ac siccum, (ne quidem quatenus talia, & concreta) non esse morbos, horumve causas: sed acre, amarum, salsum, ponticum, &c. Fortassis enim ætate Hippocratis, nondum distincta erat causa occasionalis à vero morbo. Sciebat quidem in nobis duplex excrementum. Unum quidem naturale ac ordinarium, adeoque nostrum; alterum verò matre errore, & propagine hostili, morbidum, quoque Christiani à peccati vigore provenisse scimus. Hoc enim cum Senex per exoticos sapores distinxisset, ratus est, ut si non esset ipse morbus; saltem esset morborum adæquata occasio, tum nondum à morbo distincta. Cujus saltem ablatio utramque medendi valvam aperiret. At stupendum, quòd quem ducem sequi gloriantur Scholæ, hunc textum per ignaviam transilierint: ut & alterum Antesignanum ejusdem. *Quo omnem motum, ad morbum, mortem, atq; sanitatem, efficienter fieri ab impetu faciente spiritu* declaravit. Itemq; quo dixit: *Ipsas naturas esse morborũ medicatrices*, & per consequẽs, *etiã morborũ factrices*, si enormô ille spiritus

sui

sui agitatione, omnia quæcunque in vivis fiunt, operetur.

53. Præterierunt nempe Scholæ plura ejusmodi, quæ oraculorum instar haberi merebantur: quia fictitiis quatuor humoribus delusæ, & effascinatæ, alto soporis, torporis & ignaviæ navigio traductæ neglexerunt liquores, quos ipsemet nominat secundarios: quasi in illis non æque possibilis foret morbus, atque in quatuor fictis primariis. Itaque neglexerunt etiam morbos ex retentis digestionum, & transplantationum: quippe & ipsas digestiones & fermentationes, (prout suo loco docui,) funditus nescivere. Eheu! quàm penuriosa scientia hactenus medentes decoravit, quos alioqui, si veri essent Medici, honorandos præcepit Altissimus.

54. Consideraruntnempe, morbum diffluere, ut accidens, productum ab Agente, materia morbifica, (cui itaque suum efficiens inesse, ignorarunt in limine,) & patiente: quod ajunt corpus humanum. Inprimis non distinguunt Agens à materia, quod huic est intimum. Tum morbum negant materialem, quippe quem rentur meram qualitatem. Tertiò, nec distinguunt occasiones irritantes, ab efficiente interno. Quia cum Aristotele rentur omne efficiens externum. 4. Scernunt causas constitutivas à constituto. 5. Catenam causarum efficientium, cum suis productis, nesciunt. 6. Plerumque confundunt causas occasionales, cum suis morbis ac symptomatibus. 7. Subinde morbum aspiciunt, tanquam Diathesin, velitantem, inter causarum series, & corpus humanum. 8. Malunt ipsam dispositionem posteriorem, ex pugna causarum, (ut ajunt) ortam, esse morbum, quæ nempè immediatè, (sic ajunt) læderet actiones, sive interim actioni vitali sit contraria, sive verò effectus illius contrarietatis, quæ functiones offenderit.

55. Ast ego non attendo functionum læsiones, pro essentia morbi: sed perturbationes operativas in Archeum distentas, contemplor in morbis. Nam non rarus moritur, sine sensu actionis læsæ, qui repentè quidem concidit, intus interim dudum morbosus, vel qui solo naturæ defectu perit. Quare & inter cætera impertinentia reputo, morborum essentiam ad functionum læsiones adstrinxisse. Cum id morbis sit accidentale, posteriusque: non autem concomitans perpetuò.

56. Enimvero quia sanitatem consequitur, debilitatarum virium restitutio spontanea. Hinc scholæ dimensæ sunt morborum essentiam, respectum debere inseparabilem ad læsionem & lædentia functionum. Sic nimirum, ut hæc includerentur ipsi essentiæ morborum. Utpote totum medendi cardinem volvi circa contraria putarunt. Cum alioqui totum sit per accidens, si functiones in morbis oblædantur. Alioqui quotusquisque est, qui negaverit morbum non realiter adesse, in silentio Quartanæ, Caduci, Maniæ, ac Podagræ? quando tamen nulla spectatur functionum læsio? Quis est, qui non animadvertit in convalescente majores subinde actionum & debilitatum obices, quàm in morborum flagranti initio? Stupidum itaque mihi semper visum fuit, definiri rem essentialiter, per effectus posteriores;, & separabiles. Cumque morbus fiat primario ab impetum faciente Archeo, (ab errante tamen) certè multò propinquior erit hujus actio in facultates ipsas, quàm in earundem actiones. Maximè, quod quamdiu vires sunt convalescenti quasi adhuc devictæ, & conquassatæ; adsunt quidem impedimenta virium, læsio item, atque suppressio actionum; nullo tamen superstite morbo. Cumque alibi sat demonstraverim, causam utramque in naturalibus non differre supposito, ab ipsomet constituto: ergo si morbus esset causa læsioni actionis, tanquam differentia constitutiva ejusdem: necesse quoque esset, morbum ipsum à læsa actione nequicquam diversum. Quod jam patet esse falsum. Falsumque esset, quod causa, & morbus, unico titulo lædentis actionem, comprehenderentur indistinctim: aut malè decernunt scholæ, quod lædens actionem sit ipsa causa morbifica. Læsio autem actionis esset morbus; & læsa actio, ipsum symptoma. Commentum enim & istud nimis puerile. Nam primò esset morbus merum ens rationis, consurgens mentaliter ex habitudine terminorum causæ ad effectum. Lædentis nempe, & læsi. Deinde deprehenditur error in definitione morbi, à scholis tradita; Nimirum, quod morbus sit dispositio,

tio, primariò lædens actionem. Quippe quæ causam, & non ipsum morbum, sive causæ effectum definiret. Tertiò, Si remedium debeat removere ipsum lædens actionem: illud vel habebit singularem monarchiam, qua evocet, & concutiat ipsum lædens: vel remedium se junget naturæ ipsi, idque tam unitissimè, quod connexis viribus, & tanquam unitum jam unum, se statuat in termino opposito, adversus ipsum lædens. Non enim verum est prius horum. Quoniam remedium esset tam exoticum naturæ, quàm est ipse alioqui morbus, propter particularem directionem, & arbitrium motuum, ab Archeo nostro spretum: Nam si juvare deberet, haberet potestatem natura humana superiorem, tali modo, quod nec legibus morbiferis, nec mortiferis pareret. Adeoque causam morbiferam, tam è cadavere, quàm languente, expelleret. Nec item locum habet posterius. Quia si remedium uniretur naturæ radicaliter, ac mistione unitiva, haberet privilegium supra sortem alimenti. Non cadit ergo in definitionem morbi ipsa læsio actionis. Peculiariter, quod remedium non tam respiciat causam occasionalem, quam ipsum efficiens morbificum internum. Undè verificatur axioma: *Quod naturæ ipsæ sint morborum curatrices, ut effectrices.*

57. Utrobique scilicet morbum cum symptomate confundunt, in sanandorum perniciem. Cum sanatio in ablatione causæ occasionalis frequenter, nunquam autem in symptomatum remotione sita sit.

58. Et quia ablatio causæ occasionis existimatur materialis eductio, hactenus non nisi solutiva & diminutiva contentorum viguere. Ubi alioquin ablatio causæ occasionalis plus respicit correctionem, vel pacationem efficientis proximi quam materiæ occasionalis avulsionem: utpote quod à correctione, etiam circa materiæ occasionalis ablationem, mox cessatio, insperataque quies, imò & sanatio plerumque obveniant. Quod in cura sympathetica frequenter occurit, & manifestò liquet.

59. Scholæ itaque, per artificialia deceptæ, quodque putarint omnem generationem inchoari à puncto privativo corruptionis, nescivere: quod id, quod jam in materiali quorumcunque initio seminali fluit, habeat jam eo ipso suum esse reale, licet immaturum, sitque per hoc, hoc aliquid in seipso, ac destinctum à quolibet alio: quodque acquirat per naturalem generationem duntaxat maturitatem, & illustrationem in sui apice, ob novum agendi lumen formale.

60. Nec equidem semen proinde à sui constituto differt, per causam efficientem internam, & materiam; sed duntaxat per individualem perfectionis alteritatem luminis formalis, prout alibi de ortu formarum. Semen namque, quod prius excitatore opus habebat, adepto hoc lumine formali, est deinceps seipsum movendo.

61. Scholæ quoque subinde considerant morbum, velut ac si esset productum neutrum, profluens per activitatem causæ, & reluctationem naturæ nostræ.

62. Ast ego scio, tam formale agens, quàm patiens in morbo esse nobis in illo actu peregrina. Scio nimirum Caducum, diebus silentii, non minus realiter esse in nobis, quam dum in pleno accesso fuerit. Scio quoque, morbum esse ens reale, substantivum; non autem relativum, non nudam habitudinem agentis & luctantis ad patiens, tanquam extremorum ad medium. Nec demum esse conformitatem proportionis, aut disproportionis inter extrema. Licet hic respectus formandæ relationis, inter entia rationis, sit propinquior effectu nato.

63. Scio præterea, omne agens naturale natum esse producere sui simile, excepto eo quod agit per Blas, (vis autem tam localiter motiva, quam alterativa, quia nomine carebat, visa mihi est vocari Blas, in initiis Physicorum) Sic Cœlum meteora, non cælos generat. Et homo per Blas voluntarium; itemque Archeus per Blas ideale, atque seminale, diversas suscitat alterationes. Agens vero seminale inordinatum, per Blas peregrinum abortit monstrum, quod propriè morbus est. Nam etsi morbus, juxta sui causas, sit naturalis; nostri tamen respectu non desinit esse contra naturam, tam quatenus à Blas exotico incepit, quàm quod Blas hostile gerat, ac de sese suscitet. Ideoque neque hoc monstrum generat fœtum sui similem,

 nisi

nisi per fermenta transferat seminale suum contagium, faciatque sic morbos in aliis per accidens.

64. Quod autem ad efficientem morborum causam attinet: Est quædam intus partu abortivo nata causa efficiens, (qualis cataracta in oculo, calculus, materia febrilis) quæ licet à Scholis dicatur causa efficiens morbifica, immediata & continens; est tamen duntaxat occasionalis morborum, & externa respectu vitæ, in qua semper omnis morbus est. Ideoque nec potest ejusmodi visibilis materia, non solum veri efficientis rationem obtinere; sed nec etiam esse de materia intrinseca ipsius morbi pars ulla.

65. Permanet itaque concitatrix, & occasionalis causa morborum, eò quod efficiens seminalisque materia, si facultates vitales, adeoque & vitam immediatè attingere atque penetrare debeat, utique & in puncto vitæ symbolum continere, est prorsus necessarium. Usque adeo & illud in morbis seminalibus perpetuum est, quod morbus, ut nunquam est in cadavere: ita non potest non esse in vivo.

66. Porrò efficientium causarum quædam est atque manet externa. Ut ferrum vim impulsivam nactum, morbum facit in materia divisa, qui vulnus dicitur. Pariformis est attritus vesicæ à calculo factus. Nam quanquam efficientia quædam externa sua habeant initia seminalia, quibus generantur, (ut calculus) respectu tamen morbi, quem pariunt, carent seminibus, ideoque sunt ipsi morbo externa, ac peregrina. Interna verò occasionalia semen habent, quo fovent morbum à se excitatum, clauduntur que etiam sæpè in facto esse; Ut patet in febri, apostemate, &c. Sunt demum efficientia occasionalia, quæ continua atque fermentali propagatione contaminant: Ut ulcera, Icterus, &c. Suntque interna occasionalia, quæ dudum subinde dormiunt; Ut in Caduco, Podagra, Mania, Asthmate, Febribus, &c. Internorum quoque occasionalium quædam incessanter laborant, ut materiam nostri corporis, à vitæ communione alienent. Quibus si accesserit fermentum, (quod Hippocrates in morbis vocat divinum) fiunt colliquationes. In febri verò occasionalis materia efficiens, juxta geminam sibi proprietatem concitat Archeum, ad propulsionem, in consumtionem sui. Quare nec aliud post se productum relinquit: nisi nova idea, ex Archeo irrito profluxerit per accidens: Qualiter Hydrops febres sequitur, &c. Dolores autem, sopores, vigiliæ, debilitates, &c. symptomata atque diatheses esto.

67. Sic quoque efficiens seminale alienum patrat calculum, ibique cessat, licet deinceps in momenta molestias excitet, novosque motus. Productum autem calculi sunt excoriationes, & novi morbi, qui monstra sunt parenti suo absimilia.

68. Nam propriè loquendo, generatio calculi non est morbus; plusquam ipse calculus, qui in se est compositum naturale, nostri autem respectu morbosum. Quapropter & in matula, & extra vitam generatur suis causis petrificationis. Adeoque est monstrosus, & anomalus morbus utpote qui per accidens, & extra vitam in nobis nascitur.

69. Denique simulatque effectus, sive productum in facto esse, amisit suum occasionale efficiens, illud productum non est amplius ipsa ambarum causarum connexio, sive morbus pristinus; sed suas sibi habet causas, primarum causarum connexione posteriores.

70. Sic namque Apostema peperit ulcus: hoc verò plorat virulentum Ichor: hoc denique non rarò excoriat, pristinum ulcus mutat, vel novum suscitat. Nil autem attingit patrans ulcus, sive suum Ichor deinceps ulceret, sive non: quia non est illi intentio effectiva, ad producendum ulcus ex Ichore. Quia ipsa sanies, sive Ichor est productum ulceris patrantis, quod suam intentionem effectivam, atque seminalem, suscepit in sui esse; non autem in propagationem novi ulceris, quæ Ipsi ideo per accidens est. Calculus quoq; est productum suarum causarum constituentium, quas in se claudit, ac terminat. Quia causæ ejus, ad finem effectionis delatæ, cessant in producto, & clauduntur tanquam sepultæ. Licet is calculus sit occasionale medium, ad quod novi calculi generatio accrescendo contingit. Interim calculo per accidens est, si producat alios morbos, se, imò morte

ipsa

ipsa, atrociores. In Hydrope autem, efficiens Archeus renum, in conceptu Ideæ, à perturbatione sua genitæ, claudit renes, & fit hydrops. Non cessat tamen pristinum efficiens, usque in personæ suffocationem. In patrato isto, productaque & missa aqua, non est ulterior intentio, ad quicquam aliud producendum. Alioqui sæpe productum morbi, cum sit monstrum innatum, vim habet occasionalem propagativam, ex proprietate efficientis Archei, non clausi, aut vincti in producto; sed liberi in organis vitæ. Unde nimirum alia subinde producta successivè efflorescunt. Saltem facultatum atque vitæ dispendia, non tam censeri debent morborum producta, quàm illorum destinati fructus, atque symptomata, horumque periodi. Nec interim minori privilegio morbus est, qui à fermento morboso producitur, quam fuit morbus, producti illius parens, Scilicet, nec ignavius corrumpit aliquod vitale, per aliena suscepta efficientia, quam id, in cujus actionis efficiente primario, est ipse morbus.

71. Cæterum supponunt Scholæ contrarietatem morbi, cum sanitate, cum vita, atque iterum cum ipso remedio.

72. Itaque uni termino apponunt plures contrarios, contra naturam relativorum, & contra suum illarum axioma. Quod unum contrariorum totidem dicatur vicibus, quoties alterum. Etenim stante doctrina contrariorum in remediis: deberet saltem de medicina exire sanitas, tanquam de ovo pullus. Vel cum contraria se invicem ad nihilum deberent reducere, debere de morbo prodire sanitas, prout alioqui de morbo exit debilitas. Etenim si morbo sit remedium contrarium: utique facultates nostræ vitæ, nequeunt esse contrariæ morbo: & per consequens: morbus non poterit lædere facultates, aut harum actiones. Erraruntque Scholæ, dum in crisi, morbum cum facultatibus monomachiam toto sui cursu sustinuisse, contendunt. Sin morbus contrarius sit facultatibus, ipsique remedio: saltem incongrue frigida febri apponent, facultati vitali non minùs quàm morbo opposita. Imo si à contrarietate Diathesis nascatur morbus: actio nostra non deberet tota pendere ab impetum faciente spiritu, sed à mera causa morbifica: quæque ideo cum motus sui principium in se haberet, deberet tam in cadavere quam in vivo operari: Essetque adeo tota velitatio duntaxat inter Diatheses alienorum accidentium, se mutuò debellantium. Cujus luctæ, ipsa vita esset tantum spectatrix odiosa, absque sui incommodo. Quid hoc aliud, quam inertem ac frigitam finxisse Philosophiam vitalem; frigidosque esse Medentes febrium? Quid si morbus stet in qualitate, cujus bellatricem contrariam, sensu notam volunt, & elementalem: cur ergo tam incerta, languida, tardaque comminiscuntur morborum remedia? cum manifestarum qualitatum contrariarum, tam aperta, atque promta in Scholis jactentur indicia, remedia & simplicia?

73. Itaque penes me morbus est ens substantiale, causis Archealibus, tam materialiter, quàm efficienter genitum. Calorem autem, ac frigus, idque genus concomitantium signatorum, voco fructus, atque symptomata, à productis morbis longe aliena. Sæpe namque morbus contra nos furiosè movetur, in quo multa intercurrunt symptomata; qui tamen non raro absque producto cessat: Ut patet in intermittentibus. Nec enim inde consurgit novus morbus. At saltem natura intendit excutere tædiosum hospitem: sub quo nisu producuntur fructus, & symptomata, sopores, calores, frigora, dolores, vigiliæ, inquietudines, vomitus, debilitates, &c. Aliàs quoque morbus sæpe convertit materiam hospitii. Dum scilicet Archeus, à fermento occasionali suscitatus, profert novum productum: Sive interim morbus prior claudatur in termino producti, sive non. Nec raro quoque morbus producit occasionaliter monstrum sibi absimile. Dum febris causat hydropem, cataractam, scirrhum, &c. quia sunt Producta morborum per accidens: quorum scilicet nova Idea ex Archeo est genitrix: Ut infra suo loco patebit.

74. Est autem debilitas fructus universalis morborum, horum pedissequa. Quæ scilicet nil aliud est, quam dispositio, consequens virium diminutionem. Estque vel totalis, propter notabilis, vel nobilis partis afflictiones. Contingit etiam, ob adhærentiam morbosæ occasionis, ad partem aliquam solidam. Unde tandem, extincto

ibidem Archeo, partis illius sideratio, & totius mox inde mors quoque profluunt. Vel est debilitas particularis, ob Blas particulare, affectans per sui thymosim, aliquod membrum. Sic enim è stomacho vertigo, dolor capitis, &c. ut ex utero, partes per aspectum diversimodè & miserè languent. Quæ certè symptomata sunt & fructus Archei, non autem morbi ejus: qui alias naturaliter sua recondunt in se efficientia; Prout alibi de actione regiminis. Distat denique morbi productum à symptomate in hoc, quatenus hoc est fructus, mitigationem quidem ab ipso archeo; non autem curationem postulat, quantum ex se est. Quia una cum morbo evanescit pariter. Producti autem morborum nullam in Scholis invenio mentionem; sed vel cum symptomate confunditur, vel novæ cuidam intemperiei, novoque humorum affluxui tribuitur.

75. Alii quoque solent morbos dicare partibus continentibus: causas item, partibus contentis: symptomata verò, in impetum facientem spiritum relegare.

76. Malè imprimis memores, quod contentis humoribus primarum calorem, ac frigus attribuant, tanquam morbos. Denique si morbus in Continenti & causa in Contento. Quis quæso causam, & morbum movebit, si non spiritus nobis innatus? Quis patrabit è causa morbum, si non spiritus? Etenim sicut ira, verecundia, & agonia calefaciunt, per Blas: ita timor, dolor, & tristitia refrigerant, citra humorum opem. Piper autem & calefacientia calefaciant vivos; non autem cadavera: ut neque cantharides, flammula, vel apium, hæc vesicant. Caustica verò etiam absumunt cadaver: idque non effectu proprii ardoris; sed sola vi salis caustici, qui partes solidas resolvit in salem absque calore. Prout nimirum calx viva, resolvit caseum in mucilaginem. Caustica itaque Escharam in vivo generant, non autem in cadavere: sed hoc resolvunt, simplici resolutione sui salis. At quia in vivo, intus simul accenditur Archeus, Eschara ab utroque agentium (Caustico nempe, & Archeo) producitur. Tandem ignis indifferenter tam vivum, quam mortuum cremat: & celerius ipsum vivum. Qua ignis ab extra consumit ardendo: & intus fit spiritus ipse causticus, sui accensione.

77. Ex quadruplici ergo mechanica, ignis nimirum, Piperis, Vesicatorii, & Caustici, Notabilia quæ sequuntur, sponte defluunt. 1. Quod calefacientium calor efficiens sit noster. In pipere ideo est tantum occasionalis excitativus. 2. Quod febris non sit essentialiter calor, sed ex proprietate Blas alterativi, tam frigus, quam calorem genialia habeat. Idq; non efficienter; sed tantum occasionaliter, incitative, & accidentaliter. Solus autem Arche9 est efficiens caloris & frigoris. Nec enim materia febrilis, in corpore alias calido, jam fit frigida, tum deinde calida, ut ad ejus alternitatem totum corpus frigeat, & caleat. Sed sunt opera, & signaturæ vitæ: non seminum in materia morbosorum proprietates, sed meræ passiones corporis, à calore & frigore Archei, sic commotæ per Blas. Ideoque nec amplius contingunt in cadavere, ut neque postquam morbus potitur victoria, nec etiam dum morbus cessat, remanente interim materia occasionali. 3. Quid ipsum, quod in nobis efficit calorem, etiam efficienter pariat frigus. Non quidem privative, respectu caloris: quia frigus est reale, & actuale Blas Archei. 4. Quod nulla sanatio per contraria, ut neq; propter similia fiat: Quia morbus consistit in Idea seminali essentialiter, & in materia Archei: At saltem substantiæ non admittunt in esse sui contrarietatem. 5. Quod morbus superetur primitivè, extinctione Ideæ, sive ablatione materiæ essentialis. 2. fontaliter, per sedationem, & pacationem Archei turbati. Ac 3. à posteriori. Si nempe auferatur materia occasionalis, quæ Blas motivum, atque alterativum hospitii excitat, ut Idea sive morbus efficienter fiat. 6. Quod utraque causa interna, connexa in Archeo, sit ipse substantialis morbus, habens in se propriam radicem. Materia autem occasionalis, utut in corpore recepta, semper sit externa; quia non est de radice interna, & essentia morbi. 7. Quod symptomata sint accidentia per accidens, per excitationem prosilientia, juxta varietatem recipientis cujusque.

que. Estque potius error avius, aut furor potestatum nostrarum. 8. Quod Archeus, qui nos in utero formavit, cuncta dirigit etiam, moderatur, movet durante vita. Idcirco causæ occasionales percipiuntur duntaxat in Archeo. Quid dein, juxta conceptam inde perturbationem, parit suas Ideas, quæ immediatè Blas habent, quo movent, dirigunt, commutantque, & peragunt, quicquid in sanitate & morbis contingit. Partes autem corporis, tam continentes, quam contentæ, itemque morborum causæ occasionales per se sunt mortuæ, atque desides, nec se, aut aliud quicquam movere possunt. Cum nil moveatur à seipso, quod per se ac primariò vitale non est. Excepto pondere naturaliter decidente deorsum. 9. Quod producta, & morborum effectus, sint generationes seminales, dependentes sic à seminibus, quod horũ proprietates referant. 10. Quod calor, frigus, calores, &c. cum non sint causæ propriæ morbi, neq; morborũ vera producta; sed tantũ accidentia symptomatica, & signaturæ morborũ, ideo nec per se subsistunt etiam; sed ita à morbis dependent, ut unà cum illis, umbræ instar, recedant. Utpote sunt errores luminis vitalis, sive Blas erroneum, è morbis concitatum. 11. Quod morbi sint entia seminalia (exceptis extrinsecis, vulneribus, attritu, combustione, &c.) ideoque effectus Archei, resultantes in vera actione, ab occasionalibus excitantis, accidentaliter in nostrarum potestatum Archeali errore obnati. 12. Quod etsi extra velle animale, in natura reperirentur contraria: per hæc tamen, nulla possibilis esset læsarum virium restauratio, ut neque Archei pacatio: & per consequens nulla sanatio, si verum usque sit: *Quod naturæ ipsæ sint morborum Medicatrices, earumque minister Medicus.* Probatur id equidem per ignem. Qui præ aeris frigore intensissimo (quod alibi probavi, frigore aquæ longè immanius) fortius flagrat, & urit. Tantum abest, quod ignis per frigus (quod falsò sibi reputatur contrarium) extingueretur. Quin imo nec Scholæ sciverunt ignem non extingui per aquam, quia frigida, humida, aut contraria sit; sed ob solam suffocationem. Quod in nostris fornacibus quotidie videmus. Nam ut ignis est momentaneus, sibique filo continuo exhalationum connexus, hinc unico propemodum suffocatur momento. Sic namque aqua, quia fluida, intrat in poros rei ardentis, obturando suffocat ignem. Sic quoque metallum, vel vitrum, ignita & candentia, splendent dudum in aquæ frigidissimo fundo: & interim carbo ignitus, in instanti suffocatur sub aqua. Quia ejus pori statim obstipantur. Cuprum candens ideo citius extinguitur argento, & argentum auro. Vitrum autem ignitum, quia poris caret, pari auro splendet sub aqua diutius: Imò aqua fervens, celerius ignem suffocat, quam frigida, quia citius poros penetrat.

78. In eo quoque hebetes mansere: quod calorem nostrum semper collatione ignis facta, considerarent. Nam etsi ignis sit ens naturæ; attamen quia in usus mortalium ab Altissimo directus est, ut in naturam velut destructor intraret, & esset velut mors artificialis: ideo suos fines artificiales prosequitur; non autem habet quicquam in se, quod sit vitale, aut seminale: Nullus est ideo in natura ignis, si prius in debitum destructori gradum non surrexerit. In quo speculationi medicæ, nil, aut parum est proficuus.

79. Sanè calor noster non est graduatus, ideoque nec igneus, nec tanquam refractus ab igne procedit; sed est calor luminis formalis, ideoque & vitalis, nec proin ultimo sui gradu, perinde atque ignis subsistit: latitudinem enim admittit, ejusque gradus diversificatur pro concitatione Blas. Nam etsi sit è lumine formali, eoque vivat: attamen tam in sanis, quàm in ægris, per Blas sæpe ultra ascendit, vel citra premitur. Denique altius exorbitat per furores, tumque confestim lumen vitale, tanquam combustum exuit, & Alcali causticum assumit. Quod cernitur in fœno madido, & compresso, ubi ignis consurgit spontaneus. Sic in affectibus escharoticis calor noster, vitæ prioris oblitus, transit in gradum ignis. Radiorum namque luminarium congressu, spirituumque salis degeneratione, prout in fœno, verus ignis nascitur, nosque conflagraret, si Archeus hunc

 scenæ

scenæ terminum, ante mortem exspectaret. Calor quidem noster est in igne, quatenus in quadragenario est binarius; non tamen ignis est in nostro calore. Adeoque nec calor noster dici potest igneus. Ut nec binarius est quadragenarius.

80. Cæterum morbosa occasio, quandoque solo gravat pondere, suique exosa præsentia: qualis est odiosi hospitis. Dein sæpe è mitioribus cunis, porosa adolescit qualitas, de classe gustuum. Tertio, vel tandem putret. Quarto, Fermentum arripit peregrinum. Ac postremo, infamis veneni contagio, nobis minatur exitium. Peregreque vel advenit, vel intus suboritur morborum seminalis dira occasio. Sæpe quoque in ultimis degenerat, quas Scholæ neglexerunt, quia suis humoribus primis contentæ soporarunt. Separatur inquam à vitalibus in fontibus, aliquid nocuæ zizaniæ, & commista occasio morbi fluctuat inter alimenta proba, iisdemque vel tenacius nupsit, adhæsit, totumque localem elegit. Utrobique autem proprietates hostiles morbosorum seminum, sua diversoria variè ludendo exagitat. Non ergo à calore & frigore; sed ab excellenti gustus qualitate, & peregrino sodalitio afficitur Archeus, & Ideam seminalem morbi effingit.

81. Demirorque, quod Scholæ Hellenicæ Antesignanum profiteantur Hippocratem, hunc tamen medendi cardinem, in illo spreverint, seseque in meros calores, ac stulta qualitatum connubia, usque demerserint. Morbus namque Hippocrati fit ex bono, vel antea damnato liquore, in excrementum verso. Ego verò condono hoc, illius ætatis adhuc indistinctioni. Ideoque ejusmodi recrementa non morbos ipsos, sed horum causas occasionales dico. Excrementum enim suis digestionum, vel ultimis culinis vitiatum, vel alibi diutius hærens, suæ tarditatis mora primùm pigritiæ notatur: ac dein adspernantis stabuli activitate, ut molestus hospes corrumpitur. Ex titulo, quatenus destitutum balsamo vitali. Faber enim Archeus noster, cum ferietur nunquam sine crimine, nec unquam destituatur fermento locali commutativo; igitur calore, fotuque continuo, excrementa intus nata, vel aliunde allata magis magisque exagitat, inque fines destinatos conturbat. Ideò nec potest dudum aliquod excrementum pristino in statu sui permanere.

82. Desperandum quoque omnino, quin semel aspernatum, iterum unquam natura in verũ civem recipiat, initave reconciliatione rursus adoptet (quale est figmentum, quod è pituita fiat sanguis, è cruore torrido, bilis flava: & ex hac porracea, æruginosa, atque tandem humor melancholicus) Natura namque non potest non contentum hospitem exoticum, sorte sui alterabilem, alterare, & ad fines suos promovere. Idq; si intra diversoria propriæ digestionis contigerit, erit excrementum longè mitius, quàm si semel ad alienos lares, & extra suos limites delatũ. Tum nempe fructus iste adulterinus, istiq; parti suppositus fœtus recusatur, ut hostis advena, ominosus, ac tumultuarius, in quem ideo peregrinum alterius messis fermentum, de necessitate irrequietæ alterationis introducitur. Unde ex Retentis, primùm simpliciter molestis, fiunt noxia, ac tandem Retenta transmutata. Quibus si insignis sapor non insit, plerumque saltem mox oboritur, ab Hippocrate, loco citato designatus, pro morbosa signatura. Etenim quamdiu liquor alimentarius, fræno balsami naturæ coercetur, saporibus sanguinis, & assimilabilis nutrimenti jure potitur; bene se habent singula: At semel ab Archeo repudiatus, mox quoq; ut indolem exoticam: ita & saporem assumit, dierumque agitatione malignitatis gradus variat. Est nimirum istud acre, amarum acerbumque, de quibus Senex per sua oracula quæritur, omnes propemodum morbos scaturire. Hoc enim, licet in quanto, pusillum in pondere, leve, & visu vix perceptibile; est vera tamen morbi occasio. Morbus autem penitius sedet: nempe in initiis vitalibus, magisque activis, ac imperativis, quàm quæ excrementa vocantur. Omnis namque morbus seminalis, causaque occasionali fotus, ut ab ente, immediatè sensitivo, & concupiscentiæ subjecto, passionibus, perturbationibus, atque inordinationibus pleno incepit: ita quoque non in alio ullo sedet quàm in motuum omnium fonte, principe, ac rectore. Sensim tamen non unico malignitatis telo certat, quin contaminata sui mora, ipsam quoque oppleat

partem,

partem, saltemque vitæ continuitate ac communione orbet: si insuper suæ impressionis noxa non gravet: vel similari in parte hausto fermenti tabo, extinctionem non minetur.

83. Morbus ergo de materia Archei incipit, quatenus per Ideam exoticam in nos furit ex concepta injuria, quam causas occasionales fecisse sibi æstimat. Actio autem concomitans resultansque ex efficientis propria exorbitatione (ut cephalalgia, delirium, &c.) symptoma esto. Quicquid verò de morbo patratum manat, sive ob dolorem, spasmum, partium regimen, vel actionem fermentalem; si in sui radice realiter id subsistat, est id morbi productum.

84. Productorum verò quædam sunt ultimati effectus, à morbo relicti, ut scirrhus, vel hydrops à febri. Vel in fieri esse, prosiliunt, ut mictio mucilaginis calculosis. Quæ nec propagationem alterius mali, ut nec morbosæ materiæ, vel deinceps productorum meditantur. Hæc iterum sunt similia suis patrantibus, quippe quæ à fermenti contagio ulterius serpunt: prout scabiei, lepræ, lui veneris, &c. familiare est. Alia verò intrò progrediendo, se penitus dilatant, generantque modo anomalo. Uti Apnœa, convulsio, &c. ex utero, stomachove. Sicque tormina ex acidis facta, diarrhœam, hæmorrhoides, dysenterias, aliaque id genus mala proferunt. Imò quiescente morborum semine, per intervalla, ex occulto Archei seminario, aliquid insuetum atque discontinuum germinatur. Quale Caducus, Podagra, Mania, &c.

85. Profectò in his omnibus est manifestus Scholarum error, docentium totam naturam regi à rectore, sive intelligentia creata non errante, noscente omnes fines, & propter hos, agente optimo modo. Siquidem indubium est, quin vulnus posset solidari, absque labiorum tumore, dolore, pure, & inflammatione: quin spina queat è digito, majori compendio excuti, quàm quòd digitus proinde in purulentum apostema surgeret. Nam leporis pinguedo uncta, spinam una nocte extrahat: non desunt Archeo modi, quibus idipsum securè, ac citò peragat (prout in quibusdam facit sponte) nisi Archeus noster, quibuslibet subjectus passionibus, quasi pueriles indignationes conciperet, de minima corporis læsione. Nec mirum itaque, quod ens naturæ sublunaris, nullatenus justitiæ se subdens, inordinatis passionibus suis succumbat: cum & totus homo, cui mens præsidet intellectualis, justæ rationis orbitam in multis excedat.

86. Illud demum notabile, quod in artis operibus, efficiens sit semper extra: Illiusque errore deceptæ Scholæ nescíverunt, in naturalibus ac substantialibus generationibus, agens esse internum. Idcirco enim naturalium causarum catalogo, efficientem, ut externam relegarunt. Imò nescitum est, ambas naturalium connexas causas (ut suo loco demonstravi) non differre ab suo effectu, nisi fluxus prioritate. Quæ res decepit, quotquot per artificia naturam similitudinarie sunt contemplati. Neque enim alibi cæcutitum amplius, quàm dum istam suæ speculationis inconcinnitatem, in morbos introduxere. Nam non solum artificialia, seminalibus fecere paria, theoreticè: quin etiam conando sanare, totam medendi praxin, contrarietatibus magna conspurcarunt falsitatum confusione.

87. Putatum est enim, producere & generare esse prorsus eadem. Dum interim generans dicit, aliquid de sui substantia proferre: Producit verò is, qui activa saltem copulat passivis, licet de suo contribuat nihil. Facit etiam, qui quomodolibet quicquam agit.

88. Porrò sæpe etiam admiror, quod dum Scholæ sanationis beneficium in ablatione causarum constituant, quo pacto potuerint Intemperies intra morborum seriem collocare; cum calidus, atque notissimus morborum repente, atque sua sponte in frigus labatur, & valeamus confestim caloris intemperantiam, pro lubitu amoliri, absque febrium sublevamine. Dein, cum causam vitalem, in morbis enormonticam, nunquam susceperint pro efficiente morborum; non nisi de causa occasionali auferenda statuerunt. Nam Archeus, licet sit vera & immediata causa, tam secundum materiam (quam vitiatam, & de sinu suo profert) quàm etiam secundum Ideam seminalem, atque efficientem, tamen Archeus sui ablationem non indicat. Contra verò Scholæ agunt, dum phlebotomo, purgativis, omnique demum medio, vitam muniente, suas

suas moliuntur sanationes. Qua autem id basi ipsæ viderint.

89. Porrò in morbis est natura stans, sedens & jacens. Natura stans suis ipsamet medetur morbis, spontanea bonitate: ut febres salubres. Itemque quartana, quæ proprio naturæ ductu; non autem Scholarum adminiculis sanatur. Et natura stans, mox quoque ambulare potest, quod solius est sanitatis. Sedens verò natura, etsi sua sponte stare, atque tandem ambulare possit, surgere tamen cogitur, antequam stet, atque ideo surgit difficilius. Quod si verò tentetur remediis inordinatis ad surgendum, è sede prostratur, jacetque humi, nec inde parum conquassata dolet, & quandoque ex lapsu succumbit. Imò etiam dum multi, ne male valeant, utuntur consiliis, quæ senectutem & mortem accelerant plerumque, ac non rarò etiam privant vita. Ast natura jacens, nunquam ex se surgere potest; ut Lepra, Caducus, Asthma, Calculus, Hydrops, &c. Nec imò sat est surgere: nam nisi nervi firmentur, facilè recidivant.

90. Porro Hippocrates Medicum vult naturæ duntaxat ministrum: naturas autem sui solius medicatrices. Idque suo sic seculo jussit. Alioqui naturæ jacentis est Medicus patronus, atque herus. Qualem si Senex nondum agnoverat: multo certe minus schola ethnica postera, in huncusque diem.

91. Postremo cadavera dissecantur, quod fit ad excusandum excusationes in peccatis. Vix namque post mille annorum Anatomen, moderni aut melius morbos agnoscunt, aut felicius abigunt. Gaudent quidem imminentem in parte cujuspiam corruptionis notam offendisse, infida illorum subsidia, impossibilitatis clypeo tegentem. Mundo scil. sic imponitur alto supercilio. Neque enim ista corruptio ante biduum ibidem erat, etsi locus doleret dudum ante: tantum abest, quod medentem, tempestive accersitum excuset; quin potius ejusdem culpam pandat: qui scil. alligatum excrementum opportune discussisset. Nihil enim partium continentium destruitur in vivis, quin vitæ commercio prius sit orbatum. Quin etiam nec potest vitæ balsamo dudum privari, nec pars demortua multas exspectat horas, in corporis tepore, quæ non pariter festinanter putreat, fœteat, atque totum in sui conspirationem trahat. Liquet itaque inde, quod corruptio, in dissecto cadavere obvia, paucis sit horis ante facta, paucisque ante obitum diebus inceperit. Vomicæ enim, malignis conciliabulis excitatæ in pulmone, morborum quidem continent semina; at partium internarum morbificatio, obitus diem non multis passibus anticipat.

92. Admirandum saltem unice, Scholas quidem agnovisse spermaticum alimentum, quo immediate nutrimur: utpote, quod in quatuor humores partiuntur secundarios: nescivisse tamen, eosdem non rarò in via digestionum degeneres fieri, atque multorum morborum occasiones. Verùm quod in vitiis cutis tantum hepar culpam luat immeritam, id ignorantiæ plenum, ac commiseratione dignum.

93. Unico tandem adhuc argumento Christianos Medentes alloquar. Nimirum fidei est: Quod Deus non fecit mortem pro homine; Quia Adam ex creatione erat immortalis, & morborum expers. Nam de vita longa exposui, quomodo morbus, ac mors, ad esum pomum, tanquam effectus ad causam secundam, introierint in naturam. Itaque hoc loco commonefecisse sat fuit: concupiscentiam carnis, à transgressione ortam, peperisse quoque carnem peccati: ac proinde naturam corruptam per concupiscentiam, produxisse morbum. Optarem itaque, scholæ aperiant colligantiam & connexionem causalem, inter vetitum pomum, & elementa, vel horum complexiones: sive interim spectentur tanquam causæ morbiferæ; vel tanquam morbi ipsi. Doceant nempe. Si corpus humanum, à prima sui creatione, constabat mistione quatuor elementorum: quomodo naturaliter ipsæ causæ secundæ, s. commista elementa quæ nunquam alias præliatura fuissent, per solum pomi esum, disruptis pacis vinculis, & naturæ humanæ repagulis, demum hostilitates, omnemque tyrannidem exercuerint. Quid inquam pomo commune intercedit cum elementis constitutivis nostri? Quod si hoc miraculosè ac supernaturaliter factum, quod peccati pœna, mors facta sit. Ergo Deus fecisset mortem efficienter: homo tantum dedisset occasionem ad mortem.

mortē. Sed hoc est contra Textum: imò & contra rationē. Utpote mors cùm belluis facta est initio, prout & hodie cuiq; sua obtingit, i.e. Cursu naturali, nexuq; causarum ad effectum. Necesse est ergo juxta fidem, quod mors irrepserit naturaliter in naturam. Adeo ut homo factus fuerit mortalis, per modum brutorum. Certum est namque ad esum pomi, introductam esse brutalem carnis concupiscentiam: nec aliam demum scientiam boni & mali introductam legimus, sub apertione oculorum designatam, quam quod scirent se esse nudos, & suæ ipsos tum primum puderet nuditatis. Quocirca dudum obstupui, scholas præfatum textum examinasse nunquam, ut habitudinem causæ morbificæ naturalem ad effectum explorarent. In quocunque die comederitis de fructu vetito, morte moriemini. Quod non quidem sumendum est, ac si Deus dixisset per modum minarum: Si comederitis de ligno vetito, ego vobis creabo aut faciam mortem, morbos, dolores, ærumnas, &c. in pœnam peccati. Sive per condignam maledictionem indignationis meæ, vos & posteri vestri moriemini. Ista ejusmodi interpretatio namque repugnat bonitati divinæ: quod pro peccato duorum parentum maledixisset æqualiter omnibus posteris, irrevocabili maledictione suæ indignationis: qui post perpetratum peccatum & diluvium ipsum, benedixit promte Noacho, per Crescite & multiplicamini, &c. quapropter verba illa: Morte moriemini; admonitionem paternam continebant. Quod scilicet per esum pomum contraherent omnimodam naturæ impuritatem, tanquam ex causa secunda, sitam videlicet in concupiscentia carnis peccati. Ast cum ejusmodi concupiscentia nequaquam consistat in qualitatibus elementalibus: sat liquet etiam, quod morbus & mors non connectantur ut effectus elementis, horumque qualitatibus. Sed concupiscentia carnis, ut unicè Archeum infectabat: ita & eundem unicè quoque respiciebat. In Archeo igitur omnis morbus sibi deinceps stabilivit, ac invenit hospitium unicum, & immediatum. Adeoque & hinc Archeus totus est factus irregularis, inordinatus, impetuosus, & immorigerus. Quippe qui exinde sibi fabrefecit imagines & sigilla inordinata, cum deperditione propriæ suæ substantiæ, tanquam illius sigilli ceræ. Imagines enim primùm quidem mera entia mentis, incorporalia; sed mox ubi in corpus Archei sunt impressæ, corpus ejus sibi induunt: fiuntque entia potentissima, seminalia, dominæ sigillares, magistræ, & architectrices quarumcunque passionum, & inordinationum. Quod tractatu de morbis posthac clariùs elucidabo.

94. Tandem poterunt adversarii objicere. Perinde fore, sive morbus censeatur Diathesis, intemperiesve primarum qualitatum, vel ametria humorum, vel demum sive vocetur indispositio, vel confusio: Itemque quale esse, sive causa morbifica, vocetur occasionalis, vel morborum causa materialis, interna atque conjuncta. Siquidem unica utrobique naturæ atque Medentum est intentio, circa ablationem illius materiæ, pro sanitatis consecutione. Itaque me non moveri nisi inutilem rixam, de nomine. Respondeo negativè, & quidem, quia utrumque suppositorum est falsum. Nam quoad prius, id enim manifestum nedum continet elenchum non causæ ut causæ, & non entis pro ente. Verùm insuper inde sequitur clades, & nex mortalium. Nam eo ipso, quo adhibetur remedium ad corrigendam intemperiem, discrasiæ, aut disproportionis humorum (rerum quippe non existentium in natura) saltem inficiari nequeunt, nobis disputationem esse de rebus; non autem de solo nomine. Ubi videlicet morbum pro causa, aut vicissim accusant, curant, aut sanare suscipiunt. Res inquam vanas nunquam possibiles attrectant, tanquam si coram essent. Dein & falsum obtrudunt. Quia scilicet nusquam dixi, nudam confusionem vel indispositionem Archei esse morbum; sed affirmo materiam immediatam ac internam morbi, desumi ex mole ipsiusmet Archei. Efficientem verò, impressam ideam seminalem voco, à perturbationibus Archei natam. Quod autem alterum suppositorum attingit. Procul quoque invicem distant, causa occasionalis, sive incitativa, à causa continente interna, sive

ipso corpore morbi. Per exemplum: Adest causa occasionalis intermittentium, extra paroxysmum. Quod non esset, si causa occasionalis esset ipsa febrium materia interna. Vidi nempe centenos aliquot curatos, à variis morbis, per appensa quædam simplicia, citra ullam materiæ occasionalis migrationem. Natura scilicet reliquum satagente. Tertiò, morborum accessus sæpe terminantur, præsente atque permanente causa occasionali. Id autem præsente continente, & interna morbi materia, est prorsus impossibile. Sunt demum morbi, quibus nulla est materia occasionalis. Quibus tamen sub periodum sua excutitur materia connexa, velut ignis è silice: non habentes, inquam, aliam sibi occasionem præter inpressiones ideales. Qualis est Podagra, Caducus, Mania, Asthma, &c. Quorum scilicet perfecta sanatio consistit in characteris seminalis, & incorporei fermenti ablatione, non item in materiæ cujuspiam sequestratione. Sic namque odor aliquis per nares haustus, multos strangulavit, absque aporrhœa materiali ad uterum missa. Utut ergo luctentur mecum, deprehendent, secumque fatebuntur, antehac neminem ad morborum cognitionem pervenisse, cæcutitumque hactenus in sanando. Sit veritati venia. Sat fuit ergo mihi, demonstrasse morbos in nos suum ducere exercitum, per ignorata seminaria, & initia invisibilia, juxta illud antiquum: Quod omnis directio sublunarium dependat à mundo invisibili. Hinc factum est, quod tametsi sub incertis tentaminum curis sæpè siluerint morbi, atque esse prorsus desierint: hactenus tamen nil actum ex præcognitione mediorum, ac finium, in morbis stantis, aut sedentis naturæ. Quia & persæpe sua sponte atque ultro ad terminum metæ decurrunt. At in morbis jacentis naturæ, nil præter desperationes incurabilium miserorumque ejulatus, auditum hactenus. Quæ igitur de natura morbi prælibata sunt, prolegomena sumto ad illa, quæ de morbis mox dicenda restant. Ubi ex professo morborum omnium causas in puncto unitatis attingam. Obiter hic tantum propinans, in naturam depravatam atque impuram, eodem nunc planè modo morbos defluere, quo olim primum inceperunt fabricari, atque manare. Atque istud Scholæ non inficiabuntur, Ethnicos latuisse, ac sequaces illorum.

95. Postremò nuper ad nos venerunt morbi novi, & antiqui; deinceps vix amplius respondent ad nomina, & descriptiones Avorum. Quia signa & proprietates alienas induerunt, quibus larvati incedunt, ac medentibus sub antiquorum præcepto imponunt. Conjicio enim inde summam fere morborum perniciem futuram: atque adeo & hinc tanto propinquiorem fore Dei misericordiam mortalibus. Placuit nempe Altissimo, Paracelsum transacto misisse seculo, qui medicaminum altiores præparationes, quantum licuit, mundo proponeret. Hodie verò deindè, etiam morborum cognitionem aperire dignatus. Quapropter propediem exspecto venturum alium, cujus non sum dignus esse discipulus. Neque enim ideo ejusdem adventum me exspectare permisit Altissimus, qui me ejus ebuccinatorem præmisit. Siquidem penes ipsum omnis ex æquo morbus sua inveniet remedia sub unitatis tono: cum intuitiva morborum ac remediorum scientia. Rogo Deum ter optimum maximum, ut eundem præservet ab arrogantiæ vanitate, & morte repentina, ab osoribus minitata.

IGNOTUS HYDROPS.

1. *Tandem ostendit Author eandem inscitiam Hydropis esse, qua aliorum.*
2. *Distinctiones nominum Scholis usitatorum.*
3. *Primùm circa causarum occasionalium differentiam cum Scholis luctandum.*
4. *Damnosa ignorantia Laticis.*
5. *Error Scholarum digito monstratur.*
6. *Crudele remedium.*
7. *Opinio ridicula.*
8. *Comitantia absurda aliquot.*

9. Histo-

De febribus Tractatum dedi; Cumque non rarus Hydrops sit malignarum febrium metamorphosis, visum mihi erat, Tractatum Hydropis febribus subnectere. Tamen dein, cum cernerem, Hydropem solvi per renes, dubitavi, an potius post Tractatum de Lithiasi considerandus Hydrops esset: An vero per modum exempli, subjungerem tractatui de morbis. Siquidem si defectu lotii tumeat venter, itaque ad oblivionem renum referendus Hydrops videbatur. Sed Calculus expulit Tractatum Hydropis: singularem ergo sibi fecit. At minùs de ordine ero solicitus, modò propositus mihi scopus sanationis cum fructu attingatur. Palam feci nesciri causas Febrium, Lithiasis, Apoplexiæ, Paralysis, Lethargi, Lepræ, Spasmi, Pestis, Icteri, Colicæ, Diarrhœæ, similiumq; aliorum. Tum deniq; jam absolvi demonstrare, eandem inscitiam circa morbi cognitionem in universali. Nunc porrò idem circa Hydropem velut plurium morborum hæredem contingere, ostendam.

2. In Scholis triplex observatur Hydrops, Anasarca nimirum, Aqua intercus, quamque Leucophlegmatiam dicunt, quasi è pituita oriundam, eamq; plerumque cum œdemate topico confundunt. Ascites dein sequitur, qui proprii est etymi Hydrops, in ventre, & cruribus subinde manifestus. Atq; tertius est Tympanias, sive ventosus Hydrops, solo ventre conclusus. Quia scilicet ex flatu solitario, vel pauculæ serositati misto, utq; non secus atque aqua, abdomen distendat, atque tandem miserè præfocando trucidet. Rarior atrociorque est Tympanites Ascite, facileque ab initio, ab Ascite distinguitur. Quod patiens, in latus revolutus, non sentiat aquam fluctitare, prout alioquin id in Ascite est manifestum. Enimvero Authores vix distinguunt Anasarcam ab Ascite, causis vel loco, præcipuè dum hic incipit circa malleolos, eodem cum Anasarca, & œdemate, seminario loco.

Quæ si altius in ventrem subeant, tum Ascitem nominant, cessante œdematis & Anasarcæ appellatione: sicque solus gradus speciem morbi in scholis variat. Sin verò totus habitus, velut sumtò veneno, turgidus appareat, statim pituitam crimen fecisse putant, & Leucophlegmatiam dicunt. Quare Aqua intercus, solo videtur gradu ab Ascite iterum distingui, ideoq; amborum unicum fontem hepar accusarant.

3. Cum Scholis ergo loquar de causis occasionalibus: quippe cum ignorantia causæ efficientis immediatæ, hactenus Hydropem ignotum fecerit in nobis hospitem. At nunquam potui capere, quod jecur causa foret Hydropis, si totus Hydrops solvatur per urinam: adeoque non peccat hepar, generando urinam (quippe quæ est constitutionis naturæ nostræ productũ naturale) quantum renes peccant, non emulgendo eam. Quapropter vitium potius in Rene mihi subsistere visum, quam in hepate. Adeoque totus vel ab initio scholis deficio, in seminario, atque fonte Hydropis. Nam quod pituitam in Anasarca, Leucophlegmatia, œdemate, & cacochymia culpent, non videtur id Ascitem tangere, quem ex accumulata urina, vel sanguinis quodam sero nasci putant. Cum revera totis principiis urinam (quam serum cruoris quoque indigetant) à pituita, plenis buccis distinguant. Dum scilicet urina, sui origine excrementum sit: pituita verò dicatur cruor, nondum ad maturitatum coctus. Hæc enim ideo in cruore per totum natat (sic enim jubent) hujusque pars integralis est. Ubi interim urina, serosus latex, & excrementum, nunquam nutritioni aptum aut dedicatum fuit. Non est enim jocandum in principiis Medicinæ, in tegulis, in causis morborum. Siquidem de pelle humana, de evertendis familiis, imò & de damnatione animarum agitur seriò. Non est enim perinde, Hydrops ex pituita, vel ex urinali liquore pendet, & utrobique vitium unius hepatis accusasse. Segniter enim atque cespitanter progressum in morborum indagationibus, dum unius hepatis intemperiei, fortè ducentos morbos referunt. Interim oblitæ modi fiendi & mittendæ pituitæ, aut lotii ad abdomen, & non alio peregrè.

4. Autumarunt itaque aquam Hydropis esse meram urinam, vel metamorphosin pituitæ, inaudito hactenus modo, liquatæ in urinam. At saltem laticem ignorarunt, inter principia Physiologica, ab urina distinctum. Perinde enim ut cibus stercus non est, licet hoc ex cibo postmodum fiat. Ita nec latex urina est.

5. Porrò, Hydropem universaliter tantum ex errore jecoris oriri, sic in confesso est, quod cum quondam scripta consultatione censuissem Comitem Destaires sive Stegrium, laborare Hydrope pulmonis, à sinistro mediastino, in tumidum brachium distento, Archiatri paradoxũ hoc meum cachinno exploserunt, quod sedem Hydropis extra jecur quærerem. Attamen cum à morte pectus ejus aperiretur, fortè binæ situlæ aquæ profluxere, quæ inter sinistrum mediastinum, & thoracem, in brachium & digitos excurrerat.

6. Anasarca ergo, cum esset velut minor ac incipiens Hydrops, per aperitiva in jecur dilata est. Itemque residuum, album phlegma, crudiorem cruorem, urinam, & serum hydropicum (quatuor ista confundunt hoc loco) unica à potu abstinentia capitali remedio, exsiccatum iri sperant.

7. Vespere enim cernunt tibias tumidas, mane graciles concidisse. Ajunt ergo, cruorem dormiendo concoctum, absumtum autem, vel consumtum dein in alimoniam, nec audent asserere, nec dicunt quò abierit. Neque etiam ausint dicere, tam parvo corporis, & durationis spatio tantumdem pituitæ in cruorem versæ, per insensilem cutis transpirationem, è tibis abactum, si non pari proportione, unius ac singulæ noctis, & totius corporis, duas situlas cruoris consumtas indies adstruxerint.

8. Adiguntur ergo fingere, cruorem crudiorem, sive phlegma, jam semel in habitu tibiarum extravenatum, circa malleolos recoqui in probum cruorem, extra officinam sanguificationis, atque jecoris dominium. Id est, Exotico agente, atque organo inidoneo, semel extravenatum coctumque cruorem demum recipi in gratiam, retrogradi inspirato motu in venarum oscula, & muniis vitalibus parem asciti. Sed quorsum tantum operæ insumunt, in exsiccanda Hydropisi, ut vix possibilem unius anni abstinentiam à liquidis

quidis imperent. Si hydrops unius digestionis hepaticæ sit vitium? Cur inter morbos, humiditate sola peccantes, referunt, quod digestioni semiplenæ adnumerandum erat?

9. De jecore enim primum disputabo, ac sub eodem parergo, causam occasionalem hydropis detegam. Vidi simplex quoddam insipidum (nec ullatenus manifestandum) à Medente exhibitum in suspicione calculi renum, suspendisse urinam per octiduum, & usque in mortem, quæ mox ante obitum solveretur, atque tum stragula permejeret. Aliud simile morbus peperit. Siquidem nec in uretere, aut vesica, ullum obstaculum apparuit à dissectione. Habebat autem Renem sinistrum triangularem, ab omni obstructione & calculo indemnem. Dexter vero Ren, illi planè erat monstruosus, & vix avellanæ magnitudinis. Non impedito ergo Rene sinistro minxerat 76. annos.

10. Itaque insons hepar esse in hydrope, meas experientias narrabo. Quia enim Scholarum placita minus mihi satisfacerent in hydrope: idcirco soleo, adhuc juvenis, etiam non vocatus, accurrere ad hodropicorum dissectiones, ut hydropis natalitia examinarem. Cogitabam enim: Quorsum jam à bis mille annis Anatome, si hodie non sit felicior hydropis sanatio, quam olim? Quare enim cadaverum laniones simus, si à veterum erroribus non discamus? Si non emendemus præterita? Cum præjudicato enim ad Anatomen confugimus, loculosq; hæredum emungimus, si causas mortis non inspicimus, ut sanationes discamus. Siquidem dissectio nil prodest mortuo. Hæredes quoque non expendunt pecunias, ut mortuo per Anatomen medeantur; multoque minùs; ut eundem vulnerent, ne forte resurgat. Nec etiam ut sanare alios discant, qui mederi nolunt. At solum pro medente aperitur cadaver, utque addiscat, hæres didactron solvit. *Sic vos non vobis fertis aratra boves.* Medentes autem cum vix amplius discere sperent, adstant, nares obtundunt, sperantque hæredum expensis, plerumque necis notam evadere.

11. Jurisperitus, post diuturna tormina, obiit hydropicus. In dissectione vero vidimus ejus hepar, absque labe. Anglus mihi vicinus esu porcelli assi satur, in diuturnam diarhœam, mox dein lapsus in hydropem, obiit, dissectusque, visum ejus hepar innocuum. Huc spectat etiam Tragœdia Comitis Stegrii. In autumno anni 1605. ex Anglia Antverpiam rediens, reperi aliquot centenos, post malignam atque popularem febrim, hydropicos: multos sanavi, multique sub infaustis aliorum tentaminibus interim perierunt. Populus autem iste persuasum sibi habet, nisi omnis aqua è cadavere hauriatur, in proximum hæredem hydropem migraturum: adeoque soliciti sunt de dissectione, Et certò affirmo, quod neminis hepar labefactatum reperirem. Civis quidam dudum inter nothas costas doluit, nec citra dolorem respirabat, tentatis medentum conjecturis tandem hydropicus obiit: jecur autem absque noxa visum fuit. Fiscalis Brabantiæ, à mictu cruoris repentino, dudum per medicos agitatus frustra, ideoque ad fontes spadanos à suis ablegatus, rediens, cœpit duritiem sinistro abdominis latere subter costas ostendere, tumuitque inde tibia illius lateris. Archiatri verò, atque Lovanienses, etsi urinam illius sanis similem cernerent, indicarentque inde ejus hepar insons: non destiterunt tamen à continuo usu solutivorum, deoppilantium & diureticorum: imò chalibem contra hepatis obstructiones, diversimodè larvatum, propinarunt, tandemque immenso abdomine, hydrope periit. Nec enim se tardè vocatos dicere, excusationi locus, qui ab hora cruentæ mictionis adfuerunt. Dissecto autem ejus cadavere, fuit hepar inventum insons; sed Ren sinister grumo cruoris extravenati (qualis farcimini elixato inest) intumuerat, & justo major. Tribunus militum, à dysenteria tandem pacata, hydrope extinctus, cujus hepar tamen absque labe, utut scholæ ringantur. Mercator quidam quadrimestri Colica, lecto affixus, in hydropem incidit; dissectus verò, jecur citra culpam habuit. Sexagenaria, noctu audiens fures ad cancellos, surgensque, ventrem supra os pectinis in angulum mensæ impegit. Primum enim doluit; dein menstruum erupit (ut putabat) quod etsi paucum, non sterit tamen, nisi ortu hydropis, & in tympani majoris molem excrevit. Dissecta

 autem,

autem, hepar incontaminatum præbuit. Alia anus, crudeliore marito vexata, post inordinatum menstruum, periit hydropica, ac hepar inculpatum ostendit. Ancilla quædam lotas telas supra staturam altius suspendens, lapsa in uteri profluvium, tandem hydrope obiit, nec reum hepar spectantibus obtulit. Sacellanus Bruxellensis ætatis 31. annorum, conqueritur apud me de angustia anhelitus: tibias ostendit inflatas, & ventrem tumidum. Dicitque sibi scrotum ad capitis magnitudinem tumidum. Videbam enim, quod vultum punctis rubeis velut vibicibus maculatum haberet. Missam adhuc celebrabat, cum difficultate tamen: mox triduo abinde repente moritur. Disjectus autem venter repertus absque aqua. In pectore verò multis cruor illum præfocaverat. Adeoq; venula disrupta anhelitum difficilem fecerat, simulque hydropem mentiebatur. Ubi autem ruptura venæ, lacera magis, cruorem profudisset, virum suffocavit. Hydropicus quidam & unicus mihi visus, bullam nigram & fætidam in cavo hepatis ostendit. Barth. Cabrollius Anatomicus Montispess. se plurimos sanasse hydropicos ait, per paracenthesim in ipso umbilico prominente, idque in utroque sexu. At sanè, si error in jecore esset, non posset cum aqua per umbilicum emanasse. Vel jecur mortaliter contaminatum, restitutionem admitteret; Quod Scholæ non admittent. Quapropter memini, me supra bis mille hydropicos, etiam quorum lotium jam è cruento nigricaret, & tota nocte vix cochlear unum minxerant, in pristinam sanitatem restituisse, quorum hepar, si vel mediocrem (& non mortalem) culpam habuisset, fateor non illos sanassem. Vidi quoque vulnerato insigniter hepate, evasisse, qui quanquam deinceps aeris procellas præsentirent, non tamen hydropem.

12. Vidi insuper, quibus lenta febris ultimum diem clauserat in quorum hepate lapilli succreverant, non tamen hydropem monstraverant. Boum hepati familiare, scatere lapillis, licet continuo pascantur gramine. Undè saltem didici, radices graminis nequaquam tollere obstructiones hepatis.

13. Dicunt Scholæ adhæc. Non fit sanè hydrops ex visibili hepatis corruptione, vel obstructione; ut neque ex sale ficti Jameni aluminis (ut alioqui visum fuit Paracelso) sed à mera ejus intemperie frigida & humida. Sic nempe largum cruoris profluvium, quia adducit intemperiem præfatam, hydropem causat.

14. Atqui hic totus garritus, aniles fabulæ, & inanes fistulæ. Nam inprimis mistionum ac temperierum nullitates sat demonstravi, non amplius repetendas. 2. Plures vidi, quibus tabes omnem cruorem evulserat, sicut vix binæ unciæ supperessent, evulsis corde, pulmone, & hepate: hepar autem subflavi coloris, quia exsangue erat. His tamen nulla intemperies frigida & humida, ut neque fictæ matris suppositus filius hydrops. 3. Si multa Hæmorrhagia generaret intemperiem frigidam & humidam, id sanè non asserunt scholæ fieri, nisi ob ablationem spiritus vitalis, qui solus causa est caloris nostri. Cujus autem defectus, cum includat privationem, non potest inducere ens positivum, quale esset intemperies frigida & humida & Hydrops. 4. Itemque cum velint contraria sub eodem genere; non potest calor vitalis (quem volunt respondere elemento stellarum) habere frigus elementale sibi contrarium. 5. Insignis hæmorrhagia necessario facit frigus. Ideoque si frigida intemperies, orta ab hæmorrhagia, esset necessaria mater Hydropis, ad quamlibet insignem hæmorrhagiam necessariò adesset hydrops: sed Consequens est falsum; ergo & Antecedens. 6. Quin etiam, cum frigus ex hæmorrhagia sit universale, non est ratio, cur potius abdomen, quàm pectus, aqua oneretur, quorsum nempe continuus aer inspiratus frigus auget. 7. Si Hydrops filius illius intemperiei in hepate; unde ergo sitis incessata? 8. Si expulsio aquæ in abdomen, sit actio intemperati jecoris; cur sua non utitur hepar expulsiva eadem, dum venæ lotio turgent, interclusæ per exitialem calculum? 9. Item cruor hydropicorum, prout & urina, essent valde aquosa, si Hydrops frigidæ intemperiei jecoris esset. Non autem esset urina adeo subrubens & cruenta.

10. De-

10. Denique inter Hydropem, & frigidam intemperiem, ab hæmorrhagia ortam, intercederet necessario causa positiva tertia à frigore: quam Scholæ hactenus nominant, quia non entis nulla est indagatio. 11. Neque etiam ejusmodi intemperies, cum aqua salsa in abdomine, pariunt sitim. Cum non sitiant qui urinam salsam per omnes venas confertim detinent, in calculo utrimque renes obturante. 12. Si Hydrops ab intemperie frigida: nunquam ergo à febri, aut torminibus exspectandus esset Hydrops, si causarum non sit iniusta confusio. Frustraque ad intemperiem frigidam pro Hydrope confugiunt, quia à causis etiam oppositis veniret æqualiter. 13. Omnis senex & decrepitus jam necessitatem Hydropis foveret. 14. Intemperies frigida cum similis sit in radice, morti, extinctioni, senio, atque privationi, Hydrops omnis contineret necessariam sanitatis desperationem, non secus, atque ejusmodi intemperies restaurationem negat. 15. Si jecur est jecur, & non pulmo, ob sui elementalem contemperationem (ut ajunt Scholæ) adeoque ex unico semine, confusa elementa singula vadant, vagenturque hinc inde, ut destinatorum organorum sint constitutiva; Ergo jecur recedente sua naturali temperie, desinet esse jecur, eritque Ren, pulmo, aut lien. 16. Saltem membrum paralysi ictum, non absumeretur, sed Hydrope quadantenus turgidum esset. 17. Tandem, si cruor resolvatur in quatuor, aut tres humores iterum, undè vel naturaliter componitur, vel insunt appositi, & commisti in cruoris subjecto: nunquam cruor poterit in aquam hydropicam mutari. Cum hæc non sit humor aliquis, ex constitutivis cruoris. Vidi tamen rusticum, cui omnis aqua 12. horarum spatio per Circumforaneum ademta erat; irrisit enim me, mihi factus obvius; sed sequenti mane, pristina ventris mole turgidus, extinctus est. Non enim sensim succrevit Hydrops, prout initio sui creverat; sed statim ad extremam tensionem properavit, atque devenit. Observavi enim, quod caro ejus atque cruor, liquata in aquam, ad abdomen secessum fecissent. Nam unica illa die, in extremam maciem devenerat. Ergo caro & cruor jam in humorem hydropicum, sive quintum migrabunt, per intemperiem jecoris frigidam. Condonarem fortassis, quod jecur refrigeratum deinceps frigidiorem cruorem (orbatus enim spiritu vitali, omnis naturaliter cruor friget, quia cadaver est) generet; sed quod carnes, in aquam hydropicam, hepar frigidius liquet, id nulla ratione stabiliri potest. 18. Scholæ negare nequeunt, quin Hydrops quandoque solvatur per renes: atqui nulla est ratio, cur renes tam pertinaciter in mortem usque se claudant, quia jecur justo frigidius esset. Hæc argumenta intemperatis frigore humoristis, adhuc modò sufficiant, ut salvetur jecur à peccato lethali.

15. Nunc aliqua de causa occasionali superaddam; Resumam ergo factum nostri fiscalis, qui nil præter extravenatum, atque induratum in Rene cruorem, in dissectione exhibuit memorabile, Hydropis, & mortis causam occasionalem. Dum tamen calculus, Renem confertim opplens, non pariat Hydropem, imò etsi totus Ren occaluerit lapillis, ac præter pellem, nil parenchymatis reservarit. Ergo obstructio Renis ut talis, non est causa occasionalis Hydropis; sed cruor extravenatus. Sic namque Sexagenaria, ad mensæ angulum collisa, Hydropem contraxit. Sic vulnerati in abdomine, & malè sanati, hydropici fiunt. Sic cruor extravenatus, menyngi incumbens, vultum hydrope tumidum mox reddit. Sic tandem ingentia tormina cruorem extra venas profundunt, in spatium convexo intestino conterminum. Sic dysenterici, sicque potatores Hydropem induunt, quatenus aliquid cruoris in convexo intestini accumulatur.

16. Hoc autem didici in crani fractura, inque Hydopre pulmonis. Illic enim restitans cruor, totum caput & vultum velut Hydrope Inflat. Heic verò, circa ductum venæ arterialis constitisse cruorem animadverti. Nec enim forma puris cruor degenerat, nisi in cavitate carnis coctus, extra carnem verò in loco libero, cruor statim grumescit, mox dein aridior factus induratur, fermentumque virulentum statim concipit, undè Archeus

Hydro-

Hydropem suscitat. Docuit me nimirum noster fiscalis, quod cruor extravenatus, & grumefactus, faciat hydropem ventris; atque insuper, quod Ren sit adæquatus artifex, patrator, executor, & arbiter veri hydropis. Confirmavit id mihi quod subter hydropem Ren vix lotium faciat: & vicissim quod excitato Rene, ad reddendum lotium, ipse è ventre totum depleat Hydropem. Quapropter & aquam in abdomen relatam, Rene arbitro.

17. Vanum ideo est Paracelsi commentum, quod stella zedo, unicus ac singularis sit architectus hydropis. Causa enim in nostris penetralibus est, ac ipsis vitæ initiis, non autem tam procul petenda, & medenda est. Non est enim hydrops stellarum opificium, neque stellarum ista est destinatio.

18. Nec refert, etsi Mercurius, separatus mortuus à sua vena, verè & perfectè curet triplicem hydropem. Mercurius enim, nomen analogon est fictumque, nec stellam designat; sed metallum currens. Quid enim nomen metaphoricè fictum, ad fictum zedonis astrum attinet? Mercurius enim metallicus, nec astrum est, nec stellam necat, nec ejus operationem impedit, nec stellæ nobiscum conjunctionem (si qua esset) disligat. Stellæ enim meteororum occasiones sunt; morborum verò, duntaxat occasiones per accidens. Primariæ enim sunt causæ temporum, & Blas meteori; Secundariò verò atque per accidens corpora nostra exagitant, morbos cieunt, vel maturant occasionalem materiam. Causæ autem per accidens non spectant sanationes; sed præcautiones, potissimum ubi causæ per se penes nos operantur, proprio seminum suorum motu, ac destinatione.

19. Enimverò Ren sinister fisci cruore aridiore constipatur: sinistra pars abdominis tenditur, & induresciit statim, sospite dextera. Tumet quoque statim crus, & fœmur deinde, sinistro latere; Ideoque ventris tensio, non ob aquæ quantitatem solum; sed ab ipso morbo membranæ tenduntur, non secus atque arteria, sub pulso duro. Tenduntur autem & contrahuntur membranæ, etiam ante copiosam aquam, ab eodem opifice, qui Hydropem gignit. Contrahit nimirum omnes membranæ poros, ne ventum vel liquorem transmittant. Cum alioquin in vivis (id est, sanis) corpus sit totum perspirabile, & conspirabile. Fiscus ergò primum parum mejit, mox sensim Hydrops ingruit, incipitque illi à latere sinistro. Ideoque statim ab initio crus sinistrum ab œdemate obsidetur, atque dein totum tumescit. Sed cur dexter Ren lotium non trahit, non transmittit, quod aliàs Rene uno, per lithiasim obsesso, accidit? Duplex enim propterea Ren à natura, & simplex est Lien. Ut unus alteri subveniat? in suis molestiis, & excrementi proscriptionibus. Imò & hinc sat constat, lienem non esse cloacam, nec emunctorium. Ergo in cruore extravenato, detento, & condensato, est fermentum excitativum, quale calculo deest.

20. Dicam ergo totam rei seriem, quatenus me mea observatio docuit. Latex enim scholis ignotus, quamdiu cum cruore in venis vel ad glandulas fertur, communi vita potitur, nec regulis hydraulicis paret. Sursum verò atque deorsum nescit: quia non habet. Ast extra vitæ consortium semel rejectus, jam excrementi naturam subit, deorsumque properat, proprio gravatus pondere. Vilis itaque pretii latex est. Ideoque quoties unumquodque viscus malè afficitur, statim laticem negligit, eumque à cruoris sui consortio excludit: satisque sibi negotii in sui tutelam reperit domi. Ergo latex semel alibi repudiatus, vitæque sodalitio spoliatus, excrementi statim indolem suscipit: quia suam, sibique nativam. 1. Hæc est causa Anasarcæ. Vel præcisè loquendo, aqua non est Hydrops, ut neque ipsa Anasarca: Nec ventus est ipse Tympanites; sed aqua in abdomine, & latex in Anasarca, sunt producta Hydropis. Ut ventus in Tympania. Hydrops sanè interiore contubernio hospes recipitur, magisque nobis intimus est, qui vitalia principia, facultatesque vitæ aggreditur, ante natam aquam: adeoque omnis morbus per causas occasionales, immediatè vitalia alloquitur initia, in quibus tandem materiam & efficiens invenit. 2. Notavi dein, quandoquidem omnibus universim hydropicis pauca fit, & saturati coloris urina, quod latex esset materia, ut urinæ, ita & Hydro-

Hydropis: nec enim formaliter urina; sed hujus materia, antequam inde lotium, per aliorum commistionem,& fermenti urinalis susceptionem fieret. 3. Intelligo autem in hydrope triplicem materiam. Primam nempe occasionalem,qualem dixi cruorem extravenatum. Alteram deinde, quæ est ipsa aqua, ipseque latex in abdomine: Qui est productum quoddam. Et tertia demum materia habet suum internum efficientem, in internis vitalibus principiis Archei Renum ortum. 4. Sicuti deficiente potu, nihilominus adhuc Renes urinam cruoris eliciunt, licet parcam. 5. Ita & in hydrope, urina est cruoris, non potus, non laticis. Renes actualiter hydropem concipiunt, fabricant, & continent. Abdomen verò, per actionem regiminis renum, diversorium præbet, & Ren laticem, tanquam scenæ productum, eò mittit. Non enim,quatenus per aliud viscus, latex furtim abripiatur: sed solus Ren laticem proscribat, ad loca sibi subjecta. 6. Latex autem in œdemate & Anasarca, minus vitæ consuetudine primus, quam in Ascite: etiam rursus sorbetur in venas, & ad Renes labitur, ut ultimam lotii determinationem subeat. 7. Ascites regulariter sanatur, si Ren multum & assatim minxerit sponte, vel per remedium. Recidivam autem patrat: si non penitus sublatus è Rene morbus. 8. Aqua intercus, retrogrado motu laticem trudit in oscula venarum; inde per venas in Renes fugitur, & lotiotenus excernitur: cujus tantillum duntaxat per diaphæresin exhalat. Ideoque abusivè docent, laticem esse pituitam in œdemate, eamque recoqui in legitimum cruorem. 9. Itaque imperium & actio regiminis Renum se extendit nedum in renes,ureteres, & vasa urinaria; verùm insuper in cavitatem ventris, inter peritonæum, & musculos abdominis: itemque in venæ cavæ divaricationes, se inferiores,usque & in pedes ac tibias. 10. Non ergo Renes cadere sinunt laticem, proprio pondere; sed verè mittunt, non secus atque verè iterum trahunt eundem, trans omnem venarum cruorem, dum scilicet sanatur hydrops per mictiones. 11. Quinimò Ren semper cooperatur, & principaliter operatur, in fabrica hydropis; de necessitate igitur primariò afficitur: siquidem devius à finibus agendi. 12. Cumque Ren sit principalis effector hydropis, quanquam aliud subinde membrum causam occasionalem contineat. 13. Sanatio idcirco incipiens, vel instituta per ablationem aquæ, semper est subjecta recidivæ, & plerumque frustra tentatur. Quia nunquam sanatio condigna instituitur ab ultimato agente. 14. Hydrops itaque Ascites, semper est effectus immediatus Renum adeoque exigit ejusdem sanatio restaurationem expulsivæ Renum, sive defectus occasionaliter suscitetur, sive demum in ipso Rene consistat. 15. Quapropter procul recedo à doctrina Scholarum, quæ præteritis neglectisque Renibus, continuò jecur aspicit, eoque vota sanandi dirigit. 16. Non est autem hydrops abusus devius, sive Archei exorbitatio in rene, occlusio ejus per calculum aut mucaginem; sed vis quædam anodyna virulenta, in cruore extravenato, aut simili materia hospitata: cujus importunitate Ren primò sui muneris obliviscitur, habenas separandi laticis abjicit: mox inde quoque furorem arripit, dum laticem in abdomen inordinato motu relegat. 17. Perinde ut dixi ante quod ob lotium simplex, Renem clausisse, usque in obitum exclusivè. 18. Consimilem scilicet meditor in hydrope, deviam qualitatem cruoris extravenati, cujus contagio occasionali Ren sui muneris fit obliviosus: cujusque veneni tempestiva ademtio Renem à ligatura, adeoque abdomen ab aqua liberat. Errorem enim à se commissum dum cernit Ren, probéque admonitus per justum medicamen, pœnitet seriò, sorbetque iterum dimissum ad se laticem, & foras expellit. 19. Ergo verus hydrops Ascites est in Renibus: Sive, solvere pertinacem seram Renum,est solvere hydropē: prout solvere cruorē congelatum, est solvere causam occasionalē ejus: Id est, causa immediata, tam materialis, quàm efficiens veri hydropis,est Archeus Renū errans,quatenus scilicet exorbitat,ac in furorem velut percellitur à causa occasionali,Ideā gignit, sive speciem,quam ipse insitus Renum Archeus contumax fovet, atque alit; per quam scilicet non, aut vix separat urinam, aut cura illi in-

cumbit sui officii, suæve destinationis. Imò nec solum sua munia præterit atque negligit: quin etiam velut furiosus dimittit laticem ad abdomen, ut sui velut internecionem procuret. Solvendum est itaq; pertinaciæ vitium Archei, ita ut mictio sequatur, si speranda sit sanitas.

21. Paracelsus fingit in hydrope, cruorem per stellam zedonis verti in mucilaginem; hinc verò in aquam: sanationem verò consistere in aquæ abductione, & materiæ primæ, sive illius præfatæ mucilaginis subductione. Sed quid hoc est aliud, quam à posteriori mederi? dono quidem lubens, quòd, quoties latex non suppetit ad manum, Archeus Renum, ut suo furori faciat satis, citius cruorem liquefaciat quàm ab errore incepto desistat. Sed ubi copiosus est latex, non est operæ pretium, liquefactio carnis & cruoris in laticem. Nam revera quantum potest ocyssimè, omnem laticem ad loca hydropis abigit, nec feriatur, quia furit tanquam si in laticis abactione ad abdomen sibi finis utilis exspectandus esset. Nec enim lotium detineret, si studium Archei esset carnem aut cruorem liquefacere.

22. Quibus uterque Renum obstipatur à Calculo, moriunturque tandem præfocati à lotio, non sunt tamen proinde hydropici: quia lotium manet in venis, quo nimirum Ren se exonerare intendit; sed non potest. In Hydrope verò valet; sed non intendit se exonerare. In Hydrope ergo furor virulentus est Archei, non item in obstructione à calculo. Ideoque uno Rene, per causam occasionalem virulentam agitato, simul semelque & alter pariter furit. Quod in occlusione à calculo non item evenit. Requirit autem hydropis essentia, ut nedum Ren negligat laticis separationem, claudatque seram urinæ; verum insuper necesse est, ut simul etiam laticem ad loca abdominis dimittat, imò & poros membranarum arctè claudat, ne scilicet quippiam laticis aut ventorum transpiret ac erumpat. Magna profecto stultaque solicitudine furit Archeus Renum, ut hydropem faciat. Stultaque pertinacia ejus furor fovetur, quod dum vires naturæ consternatas sentiat, nihilominus ne quicquam tamen de concepto furore remittat. Si ergo occlusio à calculo, morbum atque mortem inducat, non hydropem. Hydrops quoque morbum atque mortem adferat, sine totali, imò vel materiali obstructione Renum: manifestum fit, eorundem morborum diversitatem pendere duntaxat à luxu, & intentionali furore Archei, veneno cruento suscitati; non item à materiali laticis errore.

23. Axioma est, quod omne ens esse atque permanere desideret. Quod sanè intelligendum est de ente gubernato per Deum, per naturam communem, ac ordinatam, sive regularem; non autem de ente stulto, atque per virus furibundo, quale est Archeus à corruptione sui per peccatum, & concitatus per causam occasionalem morbi virulentam. Perinde enim est atque homo furiosus, equus aut bos, qui se è sublimi præcipitat, suique finem procurat. Sic namque Archeus, in suis furoribus velut studio pertinaci sibi exitium procurat. Quod scilicet in multis morbis est perpetuum, in quibus proinde, licet dementias, atque furores Archei accusare: furiosas quoque imagines, & dementes effingi, quibus seminaliter suos furores potenti fermento communicat. Undè quoque dici solet, hominum à nemine immediatè potentius lædi, quam à semetipso.

24. Porrò quanta incuria, & quàm levi pede, Scholæ humoristarum considerationem morborum transilierint, non solum spectari potest ex intemperie frigida hepatis, quam unicam & solam supponunt in præsenti morbo, adeoqué quasi eo posito, plenariè satisfactum esset, altumque dixissent oraculum, se quieti reponunt: absque consideratione tamen, quod frigida ejusmodi intemperies, restaurari nequeat; hydropici autem, passim sanationem admittant. Sed maximopere incuria Scholarum ethnicarum elucescit, quod inter tot myriades Scriptorum adhuc primus desit, qui cogitare ausus fuerit, qua via, quove modo possibili jecur suam aquam inter abdomen & musculos deponeret. Nemo inquam hactenus novit, laticem differre ab urina. Cumque subinde hydrops, per multos menses languidos ad feretrum ducat, urina necessariò putreret, si sibi stercus liquidum sive scoriam (quam de Lithiasi, de

de Febribus, atque alibi copioso sermone explicui) vel pro tantillo comitem associaret: quæ tamen scoria ad urinæ integritatem requiritur. Si quam autem Hydropicus ab intestino in Mezaraicas assumserit: saltem illa cum tantula urina remanet, nec Latici commista ad abdomen mittitur. Omnes itaque Scriptores hactenus hunc nodum Gordianum ita formidarunt, quod ne verbum quidem ejus meminerint.

25. Consideremus ergo quod alii ante me neglexerunt. Enimverò naturaliter, regulariter, ac semper omnis succus, sive chylus stomachi, per intestina delabens attrahitur, & sugitur à venis mezaraicis, quarum scilicet oscula, sive extremitates desinunt in intestinum. Hactenus quoque jejunum mansit, quomodo transeat quotidie, tam copiosus Chylus, trans intestinum, in oscula venarum mezenterii, absque ullo foramine: itemque quare venti ab intestino pressi, non per eosdem poros, in venas mezenterii pergant, cum chylo tanto sint rariores & subtiliores, quanto levius est corpus, quod nullum pondus habet, chylo ponderoso. Sed hæc paulatim sub explicatione se manifestabunt, quæ quia velut impossibilia, saltem vel inscrutabilia naturæ miracula censa, omnem Scriptorum calamum suspenderunt, per excusationem causarum occultarum, cuncta suspendisse contentæ sunt Scholæ. Eja ad examen mecum. Omnis liquor ab intestinis assugitur (id enim absque controversia dono lubens) rapiturque in venas mezenterii, tam is scilicet, qui in cruorem destinatur, quam qui quomodo libet excrementis quandoque deputatur: Deinde verò non est ulla via venarum mezenterii, nisi ad venam portæ, quæ in hepat insinuat. Ergo materia, ex qua hydrops usque in hepar fertur, non secus atque omnes fibræ radicum tandem desinunt in truncum ipsum, qui radix dicitur. Sed qui sunt canales, quibus hepar materiam sive aquam hydropis, tanquam per manum deferat ad spatium abdominis? Si sunt venæ illæ sobriæ, quibus membrana illa abdominis, aut Peritonæi nutritur: Cur saltem hepar has potius venas delegit, hæcque loca affligit, cum longè commodius ejusmodi superfluam aquam, antequam jecur sua importunitate ac pondere gravetur, per hæmorrhoides abigeret? quippe quæ sublevandis oneribus nuncupatæ videntur. Interim certum est laticem, sive materiam hydropis natare in venis, quæ infra jecur sunt, cum non ritè secernatur tum per lotium.

26. Saltem utut sumatur, non valet hepar ad abdomen, jam in immensam molem atque duritiem tensum (propter aquæ cumulum) vel unicam guttulam amplius superaddere, quin apertis illarum venarum osculis, velut diffracta cataracta, aqua hydropica toto ex abdomine retrocederet, regurgitaretque in hepar. Nam inprimis oscula venarum, desinentium in abdominis membranam, non habent appositas singula valvas, instar pilarum ventosarum, insufflatum ventum, ac laticem, intus cohibentes, Deinde, si ejusmodi valvas haberent, jecur saltem caret vi expulsiva tanti roboris, quin potius ipsum jecur, & venarum canales citius dehiscerent creparentque, quam quod contentam aquam superaddant abdomini hydropico, in immensam duritiem tento. Denique si quæ ejusmodi vene ad hydropis carcerem desinunt, pro sui nutritione, saltem sunt filiæ venæ cavæ. Adeoque omnis hydor esset in jecore, & vena cava, antequam in abdomine, essentque in immensam duritiem turgida viscera. Imò omnis cruor hydropicus, nil nisi mera aqua esset. Quod falsum est. Mihique ultrò concedent Scholæ, quod aqua hydropica per renes esset emuncta, priusquam ad abdomen veniret, nisi vitium atque peccatum potius esset Renum, quàm hepatis. Etenim sanguificatio est jecoris: separatio autem laticis à cruore prior est, & alterius opificis, quàm hepatis. Inest quippe ab initio latex cibis ac potibus, separaturque essentialiter per fel, dum salis alicujus naturam assumit, mutatque aciditatem suam in salsedinem, permanetque localiter permistus cruori, donec lotii ultimum nactus supplementum, à renibus attactus, expellatur. Sunt ergo Renes moderatores laticis, ut jecur cruoris.

27. Dein aqua hydropica latex est, non item adhuc urina; cujus fermentum cum sit stercoreum, & à Renibus imprimatur,

 latex

latex ille nondum urina est. Expulsio igitur laticis in abdomen, potius est officium Renum, quàm hepatis. Ideoque Renes velut postliminio resipiscentes, non raro quoque depositam in abdomine aquam repetiverunt, & sanitatem ab Hydrope sponte reddiderunt. Tum quoque non oblæditur in Hydrope sanguificatio, nec arescunt hydropici, penuria cruoris, quantum laticis copia suffocantur. Sin autem in hydrope cruor non abundet, non fit tamen id, quod jecur cruoris fabricam deneget; sed quia exotico fure, etiam cruor minuatur. Imo nec jecur à se factum cruorem vitiat: cum sint oppositæ, & incompatibiles actiones, sanguificatio, & cruoris destructio. Ren enim aquæ dominium suscepit; adeo ut deficiente potu, cruorem vitiet, & in urinam transmutet.

28. Quibus ignoratis, infaustæ cesserunt medelæ jecori intemperato. Quid enim stolidius dictum est unquam, quam quia hepar est officina cruoris: ergo & officina aquæ est, & venti, pro Tympania? Aqua frigidior est cruore: ergo hepar in hydrope laborat intemperie frigida? Non enim tam aqua generatur in hydrope, quam reservatur, quatenus non expellitur. Sed unde in toto morborum systemate, tam supina cæcitas Scholarum? unde tam luridæ experientiæ circa ægrotos? An non reperiunt se à veritate DEI desertas, quia se tradiderunt doctrinis gentilitiis cum pertinaci ignavia? Equidem in modo fiendi hydropis, quandoque hæsitans, credebam olim Aquam in ipso abdomine fieri; non autem eo deferri, cum per eosdem canales alioqui, quibus deferretur, regurgitaret, ob nimiam tensionem: scirem cutem, omni folle fortius spirari aquam, vel ventum in abdomen, si per canales eò duceretur. Præcipuè, quod successivè, & frequenter meatus isti aperiri deberent, & hiare, quoties guttatim nempe aqua ad tentum abdomen secederet. Sed postquam vidi ultro, hydropem sanari perfectè per lotium totamque remedio aquam per renes expelli: indubitanter quoque credidi, per easdem vias, aquam deferri in abdomen, per quas repetita ad Renes pergit, in sanatione hydropis. Ergo debui alias agnoscere vias, & deserere opinionem priorem. Potissimum etiam, quod parcas urinas in hydrope siticuloso, & potatore reperirem. Laxatur scilicet aqua per eosdem meatus, quibus delata erat in abdomen. Hæc scivi, & credidi, quia vidi; sed non potui devenire ad cognitionem viarum illarum, ut neque illius violentiæ, quæ folle fortius abdomen tenderet, & nihilominus continua adhuc stilla illam adaugeret. Viæ illæ Anatomicis hactenus incognitæ, modusque, quo tumor in tantam tensionem surgit, à nemine tactus, vel leviter pervestigatus. Magnalia Dei in natura supplex veneror, & immensum admiror. Furores enim Archei ubique excentricos horumque varietates stupeo, quibus jam aquam, alias venarum carcere abdominis claudit, in totius usque ac propriam perniciem.

29. Rem ergo aperiam, quantum me mea industria capere permisit. In natura enim est duplex actio, una scilicet, qua corpus corpore clauditur, ut vinum in lagena, & Aqua hydropica inter Peritoneum & Abdomen. Imo morbosè pori clauduntur harum membranarum. Corpus enim perspirabile in sanitate: & sudor laticem per totum minuit. Adeo ut potus aqueus in æstu, mox per sudorem trans pellem affluat. Sed sudor plerumque inutilis in hydrope, adeo, etsi sudet venter, non minuat tamen aquam hydropis, multi multa utcunque vanum circa has nænias tentarint. Est & altera actio regularis, & heteroclita in natura: per quam, alibi pluribus ostendi in nobis, corpus aliquod solidum (puta cultrum, aristam, acum, spicula, ossa, conchas atque similia) transmitti trans stomachum, uterum, venas, absque horum læsione aut vulnere. Adeoque in natura corporum penetrationem solitam, & necessariam. Prior enim istarum actionum, ut est passim cognita, fit quatenus corpus suis repagulis superficiei, duritiei, ponderis, canalium, &c. omnino obedit, unumque respectu alterius velut mortuum est. Altera vero actionum tota est vitalis, spiritusque vitæ, qui non est vestitus corporis crassioris amictu; sed is ipsus est ipsissima vestis illius corporis. Quodque ideo traducit per aliud corpus vitale, sibi subjectum.

Sie

Sic namque Chirurgi abscessus notarunt per ipsissima ossa fieri. Sicque Authores fide digni (quos allegavi capite de injectis admittunt penetrationem dimensionum corporearum, quoties culter per stomachum transit, & cum apostemate purulento per costas, absque stomachi vulnere, redditur. In Hydrope igitur duplex præfata actio occurrit, circa eundem laticem. Nam hic, quamdiu vita quodammodo venali potitur, per solida ducitur, vestitus spiritu vitali lucido, vias negligit, cum sibi nulla sit invia. Deducit autem ad carcerem hydropis, ibique tam per stricturam pororum in membranis, quàm singulariter atque præcipue propter vestientis ejusdem spiritus desertionem, deponit tanquam excrementum jam mortuum. Quodque nec inde ideo repetit, nisi iterum spiritus vitalis illud vestiat, & circum amiciat. Hæc est nimirum vis ista spiritualis, quolibet folle potentior. Quam in penetralibus gerimus, cujus potentiam quotidie admiramur, nunquam scivimus, & vix per demonstrationes admittere adacti, credimus.

30. In Hydrope ergo furorem Renum, errantesque potestates reperi, qui furor claudit, & vix est, qui aperiat, & qui aperit & deponit, nec est qui regurgitare faciat.

31. Cum itaque actiones istæ furoris, in propriam perniciem conspirantis, sint planè spirituales (etenim spiritum ubique ut Medicus contemplor, ut auram vitalem è sanguine suscitatam, non autem mentem immortalem attingo) nec agant ejusmodi spiritus, nisi per imagines, à se fabricatas, compellantur. Ideo sanè furores voco Archei, dum Ren cessat, ac penè obliviscitur sui muneris atque destinationis, in separando laticem à cruore, proinde se claudit, & velut indignatus exorbitansque laticem aliò deponit. Huc autem furoris tenorem, analogicè concipere & exprimere si debeam, Primò considero cruorem extravenatum in Rene detineri, vel super convexum intestini latére, &c. qui cruor, dum malignitatem fermentalem induit, mox Ren, laticis moderator, indignabundus suscipit anodynum virus illius cruoris. Laticis autem destinatio est, eluere sordes, si quæ alibi in corpore detentæ sint. Cumque Ren nequeat per laticem eluere extravenatum istum cruorem, eo quod latex eò non deveniat, accumulatur hic in venis, fastidio ergo, tædioque Ren inde adeò afficitur, quod munus sibi injunctum nequeat obire. Ideoque mox claudit exitum urinæ, ut quod copia regulari laticis nequit, per abundantiam ejus perficiat. Quasi cogitet. Tu latex non vadis, quò te velim mittere ad eluendum cruorem extravenatum: ego te non dimittam per consuetos ureteres. Ejusmodi ergo est furor indignati Archei Renum, qui tandem assurgens in gradum vestit laticem, eumque deducit, quò vult.

32. Cæterum hunc furorem Archei confirmat nedum eventus in fiendo; sed & in siccando, præsertim dum sponte propria quandoque hydrops sanatur. Siquidem id fit, quasi resipisceret Archeus, atque pœniteret actorum.

33. Novi Comitissam de Falaix, quæ dum juvencula hydrope tumeret, suasu cujusdam Medici (quippe à cunctis desperata habebatur) abstinuit ferè per solidum annum à potu, solidiore cibo, & jusculis contenta. Et evasit sana, vivitque modò septuagenaria.

34. Inprimis sitis, sive sumatur pro sensu deficientis, vel pro ipso defectu humidi; saltem neutro modo exsiccat aquam hydropicam. Nam etsi nil potus bibatur, saltem juscula, quæ cruorem sufficientem præbent, etiam urinæ tantillum dant, & laticis, quantum subsistentiæ hydropis sat est. Denique nec sitis, nec ipse potuum defectus, causam occasionalem hydropis (quæ plerumque est cruor extravenatus) tollit, quin imo magis arefaciunt, & pertinaciùs sibi reservant, ut reluctetur resolutioni, per abstinentiam fictæ.

35. Sed sitis ista continua, cum spe & persuasione sanitatis, errorem sive indignationem in Archeo Renum conceptam pacabant.

36. Unde didici, quod sitis oriatur à Rene regulariter; non autem ab hepate: multoque minus à ramis minoribus venarum, sugentibus majores, donec defectus humidi ad orificiū stomachi

machi delatus sit. Sed ut cruoris defectus restituitur per cibos, potusque meraciores: ita laticis defectus compensatur per aquosa, id quod experientia docet. Sitis ergo à moderatore Laticis, & non à viscere sanguificante procedit. Est nempe tanta Laticis necessitas, quanta fuit hactenus hebetudo in ejus. præteritione. Authores aliquot commendant bufones vivos, utrimque renibus alligatos, solvere Hydropem per lotium. Saltem vidi rusticum Hydropicum sanatum, alligata anguium senecta per ventrem & renes. Inducitur nempe Idea metus renibus, qua indignationem amittant. Eodem videlicet titulo, Sitis Ideam tristitiæ, sive denegatæ appetentiæ suscitat: unde Ren suæ indignationis obliviscitur.

37. Ex præfatis igitur sat liquet ignorantia causarum in Hydrope, quanta demum obscuritate, circa intemperiem hepatis, & aquarum depletionem sit sudatum. Quàm inaniter cogitatum de diureticis, de vesicatoriis, deque solutivis.

38. Estque hoc loco advertendum, quod impiè Cholagoga cathartica propinarint hydropicis: utpote quæ carnes & cruorem in fætidam flavamque saburram transmutant, sine juvamine Hydropis; sed cum destructione Hydropici. Hydragogum autem differt à Cholagogo. Quod illo epoto, venter detumescat, nec fætida excernat: nisi vis Cholagogi adjuncta sit Hydragogo.

39. Mercurius igitur præcipitatus juxta præscriptum Paracelsi, curat omnem Hydropem, non quatenus purgat, sed in quantum materialiter transiens per intestina, resolvit extravenatum cruorem. Sin autem una vomitum, vel alvum creat, id Hydropi est per accidens.

40. Nota hujus ergo. Quod brionia alba, rasa, superposita contusioni, in qua cruor subter pellem nigricat, paucis horis cruorem illum resolvat in aquam, quam pariter per cutim exigit. Quocirca vim Hydragogi in Brionia proficuam attende, si virus solutivum ab eadem abstuleris. Observavi nimirum, si Antimonium in liquorem vertatur, ac postmodum in pulverem, qui tantum per sudorem purget, haberi remedium, quod omnem Hydropem modestè tollit, extra metum recidivæ. Siquidem tollit tam causam occasionalem, quàm ipsam furientis Archei ametriam. Ejusmodi namque remedia, quæ permanente illorum & sospite dote, per intestina feruntur, quæque apta sunt resolvere ideo causam occasionalem, liberant naturam impedimentis. Unde Archeus Renis propriam præteriti furoris sui amentiam advertens, venas aperit, assugit, ac transcolat aquam, pro debito atque solito, excentricoque & opposito Laticis motu, pertinaciam præteriti furoris sedulitate piat, dolens, quod propriam impar intenderit perniciem.

41. Unde conspicuum evadit, Renis regimen in abdomen, ac venas, hactenus ignotum.

42. Est ergo Hydrops, morbus ex cruenta materia depravata, occasionaliter oriundus, velut initio fermentali: ad cujus incitamenta Archeus Renum, Ideam indignationis format: cujus potestate ureteres venasque occludit; affluum Laticem corrumpit, ac divertit, huncque in abdominis spatium transmittit: abdominis interim membranas, harum poros ita stringit, ut nihil penitiùs transmittant in mortem usque.

43. Tympanites autem plurimum ab Hydrope differt: nam alia est ipsi causa occasionalis, alius modus fiendi, materia demum alia, nec non efficiens: alia itaque dispositio: & productum aliud. Non enim generatur aqua, sed ventus. Dein, nec arbitro Rene fit Tympanias: ut solum præside fermento toxico alimenti spermatici, in convexo intestini hærentis, atque deturpati. Neque etiam venas vento turgidas hactenus lustravit Anatome. Nec propter tormina intestini piare hepar debet, licet tormina sequantur tam Hydrops, quam Tympanites. Sic etiam flatus intestini fierent ab hepate, remedium Jecori, non autem carminativum intestino dandum: vel Scholæ aliter medendo, se reas faciunt. Etenim si theorematis sui memores essent: Quod ejusdem sit facultatis actio sana, & infirma: cognovissent ructus atque flatus ab intestino, & stomacho generari. Adeoque convexum intestini, non minus aptum generandis flatibus, quàm ejus concavum. Ex assimilandis, sed de generibus liquoribus infestat Tympanias. Fit enim ventositas sive flatus in intesti-

intestino, à quadam indispositione localis Archei, qui tum cibos subinde ne quicquam flatulentos in flatum mutat. Cum ergo in Tympanitide est extra, sive in convexo intestini: consideranda est eadem indispositio flatulenta foris, quæ intus est in intestino. Fit nempe à similari alimento degenerante, quo fermentum stercoreum adveniens, ipse Archeus loci indignatus, & malè affectus vertit, non quidem præfatam causam occasionalem, sed proprium membranarum alimentum in flatus. Ad hoc autem pars fermenti stercorei, à cavo ad convexum intestini migrat. Ideoque flatus ille non est insipidus aut acidus ructuum, ut neque stercus olet, quia non fit à materia stercorea; sed ab alimento degenerato, & cadaveroso.

44. Vir quidam, suasu Medentum, paracenthesim à latere umbilici sustinens, qui hydropicus censebatur, utque aquam elicerent: me juvene spectante, extracto Chirurgi phlebotomo: repentè sidit abdomen, & quamprimum periit, editus autem flatus immensè putidus, & cadaver olebat. Patet ergo: quod materia occasionalis, denique vera materia, internusque effector, cum omni cognitione Medicum honestante, ignota steterint.

45. Patetque vanitas remediorum, atque inprimis carminantium, quæ convexum intestini non respiciunt. Frustraque fingunt ventos discuti per extenuationem. In quam namque vento subtiliorem materiam, ventos extenuari sperant? quidve profuerit, ventum se subtiliorem donare, si majorem tum locum requirat, & molestias tensionis augeat? Vernaculum est namque stultum remedium, ex fabulis haustum.

46. Cabrolius, Anatomicus Montis pessulanus narrat, se sanasse octuagenarium, qui Rondeletii suasu non nisi salsa ederet, ac ne siti obrueretur, salsaturas, sive condimenta ex aceto & saccharo, cibis miscebat. Fomentabat quoque bis indies lixivio, cui sal, alumen atque sulfur incoxerant. Ac inde, fimo vaccino pro cataplasmate utebatur. Et tandem evasit, & supervixit centenarius. Non frustra enim dantur, quæ consumant causam occasionalem, neque ideo frustra commendat fimos Paracelsus: cum sint salia ciborum putridorum, quibus datum est resolvere materiam occasionalem hydropis. Mira certè utrobique Archei actio, tam ubi claves detinet, quam ubi claustra reserat, suumque expellit hostem.

47. Paracelsus autem suum præcipiolum, sive mercurium, è sua minera mortuum eductum, præ reliquis approbat remediis: cætera autem simplicia, pro gradu affinitatis, quo mercurium hunc metallicum attingunt. Phrasis est suæ libertatis. Ego Simplicium dotes, ut à Deo oriundas, non autem quatenus consanguinea fiunt mercurio minerali, veneror atque suspicio. Fateor interim, quod votis meis ille mercurius semper obsecundaverit. Difficilis quidem est ejus acquisitio; sed duorum granorum dosis sufficit, ter quaterve exhibita. At semel nacto mercurio diaphoretico, multis ægrotorum myriadibus sufficit, tam pro se medente, quàm pro posteris suis.

48. Tandem vidi notham Hydropisim, cujus nemo ante me meminit, quod sciam. Vidi enim frequenter, ex jecoris inordinata accretione, ventris tensionem mentiri Hydropisim. Imò & in tabe extinctis, summéque macilentis, vide jecur supra modum excrevisse, penitus licet exsangue.

49. Vim ergo crescitivam mercurius ille enecat, non secus atque argentum tremulum, in arborem, terebra usque in medullam foraminatam injectum, eandem occidit. De proprietate itaque mercurii est, vim accretricem hepatis extinguere. Id autem ut pro voto succedat, oportet mercurium mori, absque ullo salium externorum sodalitio, aut spirituum alienorum consortio. Sic tamen mori convenit, ut vivum maneat in plaustro, quod queat in vita media mercurii deferre ad loca destinata. Gratulor illi, quem ignis docuit me intelligere. Huc refero remedium stibii solutivi. Siquidem remedia ejusmodi omnem causam occasionalem alibi latentem, detentamque resolvunt, consumunt, evertunt. Ista nempe est Arcanorum sanatio, quæ per ablationem causæ occasionalis acquiritur: sufficitque unum aliquod ex Arcanis, quod indifferenter, quicquid in

corpore

corpore (duelech excipio) præter naturam est conclusum, resolvit, abstergit, dispergit. Morborum siquidem quorumcunque, etsi duæ sint columnæ, quibus ædificium morbosum innititur (materia nimirum occasionalis, & materia cum efficiente Archeali) alterutra tamen columnarum sublata, ruit totum, quod illis superstructum erat. Arcana itaque Paracelsica omnem morbum à consequenti tollunt, quatenus causam occasionalem demetunt.

50. Atque deinde occultior via est alia alterius arcani: per quod scilicet inducitur pax, quies, & solatium Archeo, ne scilicet indignatus morbum pariat, partumque potius deleat: imò etiam profligationem causæ occasionalis ipsus meditetur. Perinde enim, ut infixa spina pinguedine leporis extrahitur, trito mansuetoque remedio. Alioquin Archeus mox intranti spinæ velut irascitur, tumultuatur, tumet locus, suscitaturque varia symptomatum exorbitatio, ut scilicet facto tandem pure, putrefactoque loco, spinam excludat, quàm, simitiùs aggrederetur, eruisset, prout sub suasu pinguedinis leporinæ. Pariter inquam est in natura Arcanum, quod omnem ferè sanat morbum, quatenus indignationem & confusiones Archei tollit, pacemque huic imperat. De quo Arcano, primus conabor viam aperire. Laxet ergo vias Archeus Renum, & insurgat in causam occasionalem profligandam, non secus atque pertinaci furore suiipsius exitum quærit in Hydrope. Et verificabitur axioma Hippocratis. Quod naturæ ipsæ sint morborum medicatrices: Medicus verò tantùm illarum minister. Ergo ex præfatis concludo, Arcani sedativi, adhuc longè pacatiorem, & optabiliorem fore sanationem, quàm Arcanorum Paracelsicorum, Magis namque faciunt pro custodia vitæ longæ. De qua peculiari libro.

PUERILIS HUMORISTARUM VINDICTA.

1. *Finis paradromi emissi.*
2. *Authori accidit prout æstimaverat.*
3. *Clamores eorum qui vapulant.*
4. *Non propalanda secretiora arcana.*
5. *Respondet literis ad se scriptis.*
6. *Decem contumeliæ.*

EDideram jam aliquot inaudita hactenus Opuscula. Nimirum de heteroclitis fontibus acidulis, ac potissimum de Spadacrenis, atque origine fontium. De febribus, de lithiasi, de deceptorum humoristarum ærumnoso statu, & de Peste. Ut paradromum totius Physices referrent, tutoque inde discere mortales ortum, modum, medium progressumque medendi possent. Inprimis reprehendit liber de febribus ignaras medendi Scholas circa cognitionem infirmitatis tam vulgaris, quo resipiscerent, hujusque voluminis editionem excusarent. De lapide autem monstro in nobis accidentaliter nato, deque peste, velut irregulari mentis parergo, ut discerem ego, quale judicium esset doctiorum, de rebus hactenus ignotis.

2. At comperi, quod major numerus spreverit, quæ docui, præsumensque scire omne scibile, contemserit discere ex alienis laboribus, eò quod acerbius carperem errores, non quidem viri alicujus infamiam: sed Scholarum in universali inscitiam. Errores inquam, qui in ipsis Cathedris pœnæ infernalis indictione, castigari aliquando debebunt, & criminis rei apud Principes gnaros censebuntur; potissimum ubi admonitio frustranea, conatus charitatis vanos effecerit.

3. Delicatiores itaque judicium tulere juxta suam cujusque intentionem, & extensionem. Atque illorum plerique offendebantur, quod nova, inauditâ nedum adferrem & demonstrarem, supra captum multorum; sed quod antiqua medendi initia destruerem, nec alia meliora edocerem, quasi tantum laboris onus, unius esset diei mensura.

4. Multi autem optarunt, ut clanculum semel à me præmasticata, buccellatim in fauces intruderem: ut citra laborem meliora dogmata, & remedia addiscerent. Quapropter aliquot curiosiores ad me scripsere, laudantes quidem operam, insumtosque labores, & sumtus; sed non tolerantes, quod arcana remedia sub densis tenebris obvoluta reliquissem, nec totam Chymiæ, abditamque Philosophiam propalassem contra Evangelii præceptum, quodque margaritas ante porcos, id est, immeritos, non projecissem. At

sanè

ſanè utrobique præſtiti quantum potui, & fieri lubet. Nam per experientiam ſecurè didiceram, quod anno 1602 in patriam redux, curarem inſperatos aliquot, per ſpiritus ſalis, ſulfuris, vitrioli, perque vomitoria vitriolata, &c. quorum nullum apud Belgas fuerat veſtigium memoriæ. Ideo Archiatri, & celebriores alii decipulam meis obtenderunt remediis. Nam ſi cui aliquid dediſſem præfatorum, ſtatim procurabant ad ſe deferri, ut me imitarentur, ac ſuperarent. Ipſe ergo in publicum propoſui medicamina chymica per ſervos meos, jam uxoratos venalia; quippe qui jam ſe meo famulatui ſubduxerant. Hi itaque panem ſuum lucrabantur. At ut cuncta mox ruinis ſunt obnoxia, ſeſe alii interſerunt fugitivi externorum, qui hujusmodi venalia obtruſerunt viliori pretio. Sicque mille fallaciis adulterata ſuppoſuere: optima quæque habita ſunt, quæcunque viliori pretio venderentur. Hinc nil hodie reperitur è factitiis pharmacis, quod non ita ſit adulteratum, quodque majoris lucri ſpes, non adhuc magis labefactet indies. Ideoque hinc edoctus didici, non amplius hac orbita eundum; ſed quicquid rarioris Philoſophiæ eſt evulgandum, id omnino ſub hieroglyphicis peritiorum eſſe præſtandum.

5. Ignoſcant ergo mihi, quotquot ad me ſcribunt hæc verba: Sodes explica te, loquere apertius, de Arcanorum præparatione. Quia iſta eſt nova addiſcendæ Philoſophiæ methodus, quam addiſcere oportet, modo quo eam didici. Vendit enim Deus ſudoribus artes. Etenim nil in Spagyricis ſcriptum ea intentione, ut intelligantur promiſcuè ab omnibus, ſed duntaxat ne intelligantur. Idque Chymia præ cæteris diſciplinis ſemper ſervavit ſingulare, è mandato Domini: ne roſæ ante homines & porcos ſpargantur. Scripta namque noſtra ſunt exhortationum loco, ut quisque propriis proficiat laboribus, quantum ſupernè ſibi indultum fuerit.

6. Tandem contumaces, & indoctiores contumeliis agunt, inſultantque in me, dicentes: 1. Quo vultu audet temerarius hic ſenex moroſus, nugator, indoctus, aſtruere unum idemque remedium calidum, valere contra morbos frigidos? frangere etiam antiquorum axioma primò verum? Contrariorum contraria duntaxat eſſe remedia? 2. Quo auſu dicit, citra purgationem & venæſectionem tolli affluentiam humoris noxii? 3. Si juſtam temperiem elementorum ad pondus Paracelſi arcana adferre putet, an proinde os fractum dislocatumve reponent? aut herniam ſanaverint? 4. Quid, ſi arcana materiam peccantem abſtergant, hoc juverit, ſi non unà efferatur per pharmacum ſolvens. 5. Quidve hoc commune habet cum morbis Amentium, ut uno Arcani velut cultro, omnem amputati morbum credamus? 6. Itemque in hæreditariis, quibusque nulla reſidet amurca; ſed connata quædam atque incorporata nuda remanſit intemperies, per quam ſtatis intervallis, ſuſcitantur inſperatæ nebulæ, novorum paroxiſmorum authrices, quid ſolaminis ferent Arcana, unum ſemper cuculi tonum unius qualitatis ſonantia? 7. Annè virorum & ſeculorum tot induſtriæ fuerunt nihili, quibus nempe melior tutiorque Minerva placuit? 8. Sanamus & nos morbos quoslibet, abſque phlebotomo, quoties volumus; ſed timemus recidivas pejores: dum intus relicto humore nocuo, imponeremus ægris, per ſoporifera & ſedativa. Ideoque non procedimus ex præſcripto jactantiarum fumivendulorum: dum ſalus infirmorum nobis cordi, perque rationalem methodum ab hiſce empyricis nos ſeparamus. Solus enim Helmont. cuncta novit, nosque ſtipites fuimus hucuſque. 9. Ad ſe enim cunctos convocat, ut creduli autument, Medicinam, quam de terra creavit Altiſſimus, ab igne dimanare. Non enim ſic viri docti ſtudiis Academicis valedicunt, longa annorum ſerie medendo roborati. 10. Melius enim viris Principibus perſuaſum, qui alios præter Academicos non admittunt, quibus vitam fidant ſuam, &c.

RESPONDET AUTHOR.

1. *Quod unum aliquod omnes ſanet morbos.*
2. *Reſpondet demum appoſitè ad ſingula.*
3. *Verum laxativum quale?*

 4. So-

PRobabo primo, quod liquor Alkaheſt, ens primum ſalium, lili, primus metallus, Mercurius diaphoreticus, ſive aurum horizontale, unum inquam, qualecunque ex illis (nam cuncta unius diſſolventis conſanguinitate, conſpirant in uniſonum,) ſat ſit ad quorumlibet morborum ſanationem, utut momis crepent ilia. Inprimis norunt Adepti mecum, quantum hinc diſtent diſpenſatoria Seplaſiæ, imò & quàm remoti abſint Scriptores, qui Baſilicas, & Tyrocinia chymica ingenti gloriolæ pruritu, adhuc ipſimet Tyrones ediderunt. Probato autem aſſumto hujus capitis, ſponte inſtar nivis liqueſcent reliquæ in me ſuſcitatæ calumniæ. Quapropter Spagyrorum poſtremus præfatum aſſumtum ſic probo. Ipſa ſanitas non conſiſtit intemperie juſta corporis; ſed in vita integra. Nam temperies corporis alioquin eſt adhuc in cadavere, recens mactato, ubi tamen jam mors, non autem vita, non ſanitas. Eſt autem ſanitas unica, homogenea vitæ integritas, & inculpata diſpoſitio, requirens illius integri conſervationem in ſanis, & reſtitutionem in ægrotis. Idq; Hippocrates ex tunc olfecit, aſſerens ſolam naturam (quæ unica eſt) eſſe morborum medicatricem: Medicum autem miniſtrum, ut & pharmacum medium reducendi naturam exorbitatam. Itaque ſanitatis integritas eſt in uniſono, & unicus tantum eſt vitæ moderator, nec plures. Hic ergo ſolus in morbis malè ſe habet. Is enim ſolus eſt impetum faciens, tam in ſanis quàm in ægris, ejusque ſolius ruptura œconomiam vitalem lacerat. Etenim etſi nil foris laceſſat, nihilque à parentum ſemine nos turbet, ſponte tamen propria ſubinde Archeus ille fatiſcit, diſſolviturq; hinc noſtra integritas, multisq; inde modis, poſtliminio ſubnaſcuntur impuritates Monarchiæ vitæ inſidiantes. Equidem cum natura ipſa, teſte Hippocrate, ſit mediatrix morborum, ergo ejus unitas conſervanda, & reſtituenda integritas. Id autem unico remedio ſat ſuperq; fieri poteſt. Eſt namq; unitas alteratæ naturæ, unitas ſanitatis læſæ, & unitas ideo ſpiritus, ſubter morbum agitati, duntaxat conſideranda; non autem multiplicitas varietatum occaſionalium morboſarum. Cumque unum è præfatis Arcanis opulenter habeat in ſe cuncta requiſita, ex dono Dei perque præparationes Artificis: Ergo unum ex illis Arcanis eſt ſufficiens pro omni, & quolibetcunq; morbo. Atque ideo non dicit Textus, quod Omnipotens creaverit de terra medicinas; ſed medicinam, numero ſingulari. Quam alioqui medicinam, jam præparatam, pro Arte medendi non creavit de terra. Medicina ergo iſta penetrat corporis penitiſſima, quæ ſuopte Bonitatis dono membra quælibet confortat, & confirmat. Ac demum potentiſſime reſolvit, quicquid alicubi ſordium congeſtum fuerit. Quo ſemel liquato, natura ſatagit per cognitum ſibi iter diſpergere nocuum.

2. Notent hoc loco Tyrones, quod pro conſueta ſtoliditate petant principium, poſtquam jam abunde conſtare fecerim, non eſſe contraria in natura, non temperiem elementorum, multoq; minus qualitatum elementalium intemperiem: nec item humores, quibus ſanitas, & per conſequens infirmitas, juſto titulo patrationem debeant.

3. Similiter etiam de febribus, ſic abſtuli fidem ſolutivis, ut non niſi cum Scholarum tædio, eadem iterum commemorem. Perfecta nimirum purgatio ægros duntaxat, non autem ſanos laxare deberet. Eſtque ob id perfectiſſima, quæ primo inſenſibiliter conſopit, pacatq; Archeum, qui

qui postmodum (cum sit natura sola medicatrix,) morbos, horumque causas occasionales, demetit. In tono enim inauditum, coram discere recusantibus, Tyronum discere cupientium impeditoribus. Ac soli me capiunt, quotquot prius jam annotata intelligunt.

4. Objiciunt enim pro suis purgantibus: Nil referre, tametsi laxans pharmacum laudabilem è venis Chymum ejiciat, potissimum quod fortiori jure, & breviori compendio abiget faecem morbosam. Nec magnopere curandum, etsi solutiva vires cum crudiore cruore parum diminuant. Negant at libri de febribus & humoribus, sub consensu experientiæ, quòd purgativa tollant humores nocuos, aut morbum ullum iisdem humoribus dicatum. Tum, quia non sunt in natura ejusmodi humores, nec itidem morbi ulli respondent iisdem. Tum, quicquid profligant exterminantque cathartica, non est unius de tribus humoribus, quos peccare ajunt, sed est cruor, per virus pharmaci mactatus, cujusque cadaver foetens per anum ejicitur.

5. Ideoque nec audent propinare purgantia, ne quidem in acutis febribus, nisi postquam natura victrix evasit: quando nimirum fortassis, devictus hospes morbosus, sponte sua mox recessurus, pro parte, cum aliis sordibus à pharmaco patratis excidet: nisi indignatus Archeus ingesto pharmaco virulento, morbum recidivum suscitet. Quod sæpissimè accidisse memini, & scriptis catalogis annotavi.

6. Idque non ignorant Scholæ, quæ dudum jam serio charactere asserunt, solam Aloem esse innocuam. Ergo omne laxans, absolutè nocuum, si non etiam simul frustraneum.

7. Reus sim itaque coram Deo, si non prorsus suadeam, omnino à laxativis abstinendum. Neque enim, si non stulta sit natura, laxans pharmacum ad venas assugitur: nec absque discrimine in discrimen se præcipitaret, quæ virus intra venas nocuum traheret. Igitur solutivum virus adhuc tantisper ac in stomacho detinetur, putrefacit & contaminat, quicquid in mesenterio eminus, ad meliores usus erat depositum: trahitque in vicem putrefacti thesauri depuratum cruorem è vena cava, eumque sensim contagio virulento contaminat, & foetido fermento cadaveris liquat. Hinc nempe virium jactura à Laxantibus, & Monarchiæ vitalis turbatio, citra spem sanationis inde. Durat autem laxantium furoris non solum, quantum illorum præsentia; sed & quantum lugubre virus, suo contagio stomachum & intestina aggravat. Sic nempe artificiosa consurgit Diarrhæa, quæ subinde in necem usque perseverat, ridetque adstringentium pollicitam opem, tentataque subsidia.

8. Ad 2. & 3. &c. dico pariter, sat alibi demonstratum, nec temperari elementa pro mistis, falsò creditis: nec ob temperiem ergo eorundem, multoque minus justam, & ad pondus adæquatum. Ergo præsupponunt Scholæ falsa. Imò & sophismate certant. Nam etsi Arcana os fractum curent, tanquam Symphytum, vel lapis Ossifragus; requiritur tamen utrobique reponi ossis fracturam. Herniam item bene ligatam, sanatam memini citra exspectationem, quod ex ossifragio quis dudum lumbis decubuisset. Nec igitur Arcano indiget. Ad 4. simul & 5. sufficit, quod Arcanum causas occasionales abstergat, reliquum nempe supplente natura juvata. Ad 6. cohibeant linguam Scholæ: nam Arcanum sanat morbos, quos incurabiles sub blasphemia adstruxerunt. Quod pro me testantur hospitalia incurabilium, si cum epitaphio Paracelsi conferantur. Septima autem contumelia, prorumpit nesciis è faucibus proprio scilicet consciæ mentis testimonio. Ad 8. & 9. certum est, quod clamantes doleant, dum vapulant: ex sensu enim doloris, os contumelias loquitur. Sin autem è myriadibus Spagyrorum, vix unus ad optatum finem surgat; vitium id non est artis: Quia dos non pendet ex arbitrio volentis & currentis; sed quia nondum est dierum plenitudo, qua hæc magis erunt vulgaria. Sat esto mihi, quod nusquam appareant signa, nisi inter Potitos Arcanis, id est, Adeptos, quodque Humoristarum nullus eò unquam pervenerit, nec etiam perveniet. Itaque locus contumeliis contra scientiæ Medendi veri-

veritatem, nullus est, nisi ubi nullus est ordo, & sempiternus horror inhabitat. Fugiunt enim veritatis lucem noctuæ, & vespertiliones monstruosi. Quia pascuntur decumano mendacio, nempe quod norint curare febres citra evacuationem: cum nec quidem utroque tam venæ sectæ, quam laxati alvi præsidio febres sciant certò atque tutò sanare. Sauent enim febrim, ut adstruunt: an saltem eo ipso non adferent requiem ægro? tutoque dein, quod residuum ajunt, tollent? quod non ita commodè licebat, quamdiu vita cum morte, & morbus cum sanitate conflictari credunt. Ast fugiunt lucem veritatis, sub pallio mendacii: sic dictante ignorantia, sicque jubente lucro, sese miselli tutantur.

9. Medicina enim non est nudum verbũ, inanis jactantia, aut sermo vanus: post se namque opus relinquit. Quocirca sperno contumelias, jactantias ambitionis, & vanitates miseras. Eja mecum ad rhombum. Si verum dicitis, Scholæ, quod possitis sanare quaslibet febres citra evacuationem: sed nolle, præ metu deterioris recidivæ, Ad luctam descendite Humoristæ. Sumamus è Xenodochiis, è castris, vel aliunde 200 aut 500 pauperes febrientes, plevriticos &c. partiamur illos per medium: mittamus sortes, ut mihi illorum una medietas cedat, & altera vobis. Ego illos curabo citra phlebotomiam, & evacuationem sensibilem; vos verò facite ut scitis (nec enim vos adstringo ad jactantiam phlebotomi, vel solutivi abstinentiam), videbimus quot funera uterque nostrum habiturus; præmium autem certaminis sint 300 floreni, utrimque depositi. Hic vestrum agitur negotium, O Magistratus, quibus cordi est salus populi! pro bono publico certabitur, pro veritatis cognitione, pro vita & anima vestra, filiorum, viduarum, pupillorum totiusque sanitate populi. Ac tandem pro methodo curativa, in actuali contradictorio disputata. Superaddite præmium, honorarii loco ex officio. Compellite nolentes intrare in certamen, vel palæstra obmutescentes cedere. Ostendant tum, quod modo oblatrando stentantur. Sic namque diplomata ostendenda sunt. Cedant verba, & jurgia, agamus amice, & per experientias mutuas: sciatur posthac, utra methodus sit vera. Siquidem in contractoriis, non ambæ quidem propositiones; ac tantum altera vera est.

10. Sed jam Humoristæ pavorem incutiunt, dum quis se mihi sanandum committit. Ne nimirum novorum dogmatum authori se dedant; potius autem vias Ethnicorum eant, ne censeantur novitate dogmatis, vitam in ancipiti posuisse, fretique potius veteri abusu, tritas calles ingrediantur. Ah utinam ex altero seculo, mundoque intelligibili redirent, ut testarentur, quibus sua debeatur nex. Statim, qui jam nasutuli vitæ tuæ consulere videntur, agnoscerent se incurrere in vitæ perniciem, & jacturam: dum malunt vitam suam credere pluralitati ob solam veteris erroris, & abusus constantiam, quàm velle flecti ad monita veritatis: Quasi adhuc modo sagittis & fundis bellandum foret: quia istud armorum est genus antiquissimum. Veruntamen sed nec nostra adeo sunt nova, ut millesima tantum sint in se experiente: quæ centies millies veritate experientiis sunt facta consona. Medentes ergo quotquot hujusmodi objiciunt debiliori animæ, & artis ignaræ, sunt truculenti impostores, hostes Christianorum, invidi propter lucellum. Siquidem augent timores in ægris, ægrosque angunt, ut se & sua extollant.

11. Et dicunt. Libenter enim ignoramus, quæ mala sunt: quoniam remedia chymica (utimur enim iis quandoque, ubi opus fuerit) nova atrocia, nocua, æstuantia, & periculosa. Chymicum autem si admiseris, tu solus eris cum tuo Chymico: nos omnes domi manebimus. Quia Idiotæ sunt, stentoresque, qui nobiscum non consentiunt. Mementote interim, quod plus cernant oculi, quam oculus. Ergo in lacera puppe naufragium quæris, si à tuto littore abscesseris. Adducunt in confirmationem turbam Chymiæ apostaticam, itemque Judæos, ac viros nequam. Quasi pariformiter omne meretricum & nebulonum sedimen, & spuma, non se ingerat sub nomine Medentum Humoristarum.

12. Ete-

12. Etenim si rixæ apud me valuissent, non fuissem compulsus ad scribendum. Nam si vos charitas, aut vestrarum animarum cura angit, eamus ad provocatum certamen! Promitto enim, si viceritis, quod lubens meo malo, postmodum in vestram totus ivero doctrinam. Denique dum depurata medicamina præfero vestris, & vera medendi principia Paganicis nugis: non fit hoc intentione lucri captandi, aut alliciendi. Nec enim decet me ex avara mente vestra judicari. Ego enim pura intentione veritatem medicam concionari institui, ut Medentes resipiscant, & discant quæ nesciunt, tutiorem viam ingrediantur, atque male vitam proximi tractando cessent: cessent inquam perdere viduas, orphanos, & proprias animas. Scio namque, quod sub dierum maturitate (*nil enim tam occultum, quod non revelabitur*) manifesta fiet doctrina. quam modo per hoc volumen evulgavi. Opto saltem tempestivius id accidat, ob animarum salutem, & familiarum custodiam. Ad me autem quod attinet, jam à multis annis ægros non inviso; nec quenquam invito, ut mea utatur opera, quod nostratibus sat cognitum. Quippe qui quæstum ex alienis miseriis non paro; ægrorum autem neminem citra consolationem à me dimitto.

13. Cessent quoque Scholarum stentamina, authoritatem à possessionis vetustate implorantia. Siquidem non cadit præscriptio in naturam. Dono namq; paganismum Christianismo seniorem. Præsuppono quoque Scholarum errores mox cum paganismo incepisse. Nova & inaudita, quæ doceo, quia Deus nostri generis misertus, sub hac dierum plenitudine, thesaurum veritatis aperuit, quando sibi placuit. Pro cunctis paganicæ Scholæ alumnis, ut discant deinceps tutiori assentiri doctrinæ. Etenim præ veteri abusu marcida, cariosa, & verminosa sunt, quæ veri succo demonstrantur orba. Quia universaliter & singulariter verum est, quod falsum & tenebrosum sit omne donum, quod non descendit à Patre luminum; non est autem credibile, Adeptum medendi illuminasse Scholas Gentilium, quarum posteritas tanta theorematum cæcitate adhuc medetur, orbataque est medicaminum favore, vigore, honore.

14. Facessant & jactantiæ, quod à Potestatibus mundi celebrentur, quotcunque sermocinali doctrina præfulgent. Non enim aulœdi sunt Medici, quos creavit Omnipotens; sed in compassione charitatis medentur peculiariter pauperibus, eoque symbolo agnoscuntur. Pater autem pauperum benignis oculis adspicit, qui obsequiis miserorum suorum vacaverit, in sui Christi memoriam. Subtrahunt sese populi, & magnatum adulationibus, suo jure vivunt, injurii nemini. Unicoque signo à medicastris distinguuntur, quatenus bene agendo, ab his vilipendium patiuntur, & lubentes tolerant. Imò populus (cui sunt benefici) obloquitur, & obgannit. Quia ista est sors, quam suis perpetuò reservat Dator luminum. Etenim absque spe lucri, procurant esse misericordes. Sin autem illis sponte detur nummus, recipiunt quidem; sed non nisi in priores usus reponunt. Sunt autem rarissimi, nec obvii in aulis principum. In epitaphio Imperatoris olim scriptum erat; *Turba Medicorum periit*: Adeo hominum sunt infelicissimi Principes, quibus nemo veritatem dicit; sed adulatoribus stipati, nil nisi blandimenta audiunt, ac deceptionibus aluntur.

15. Non saltem est Principum, novisse eligere optimum Medicum, cui vitam fidant; sed hunc commendatum, vel adscitum à priore Medico, suscipiunt. Sicque in aulis continuata serie perseverant. Ac proinde Princeps plerumque non est numerandus inter vita longa dotatos. Nam etsi honoraverit partem suum: longævitate tamen sibi promissa spoliatur ab infidis auxiliatoribus.

TANTUM.

TRACTATUS.

DE MORBIS.

INTRODUCTIO DIAGNOSTICA.

1. *Resumtio totius operis.*
2. *Cur tanta Authori reprimendo austeritas?*
3. *Deum invocat, dum se humano sentit privum subsidio.*
4. *Pauperies & fucus Logices detegenda erant.*
5. *Nuditas auscultationis Physices Aristotelis.*
6. *Inaudita investigandi methodus.*
7. *Cur Scholæ caruerint morborum cognitione?*
8. *Morbus è prævaricatione fluxit.*
9. *Eisagoge in Morbi cognitionem.*
10. *Morborum schema ex Hippocrate.*
11. *Schola Loto pasta, deseruere suum Hippocratem.*
12. *Medullaris contemplatio morborum.*

NEcessarium visum fuit, ab Elementis, qualitatibus, misturis, complexionibus, contrarietatibus, humoribus, & Catarrhis incepisse; ut demonstrarem, Scholas morborum naturam attendisse nunquam: ideoque ignorasse rei medicæ veros scopos, sive morborum principia, theoremata, modos fiendi, causas adoptationis, consanguinitates, consensus, alteritates, atque proprietates, remediorum item inventiones, delectus, præparationes, exaltationes, appropriationes: Id est, ægrorum scientificam sanationem nescivisse. Credidi namque per ejusmodi initia procedendum mihi: eò quod ægritudines omnes (paucis forsitan exceptis) retulerint in qualitates elementales, atque innata naturæ dissidia. In humores, catarrhos, flatus, fumos: adeò ut in fumum & vapores ablata Scholarum scientia, in fumum evanescat. Tandem per Tartari errores, ad Tartaros devenit, ut ostenderent se tenebris involutas, cespitasse in viis suis.

2. Detegere enim impigrè illa debui: si resipiscendum Tyronibus posthac. At non satis fuit, errores, inscitiam, ignaviam, & pertinacem constantemque ignorantiam ostendisse: nisi doctrinam veram in nugarum vicem rependero. Etenim per plurimos annos suspecti mihi remanserant axiomatum abusus, (quod lib. de febribus ad vivum depinxi:) priusquam ad solidam veritatis cognitionem pervenerim: dudumque Theoriæ veritatem perlustraveram, priusquam justa aliquot medicamina, quæ initiatis sat essent, quærendo invenissem.

3. Quamobrem cum de morbis, sub tanto paradoxo, rerumque pondere, dicturus essem; apud veteres, & juniores modernos autem offenderem neminem, adjutorem Deum seriò invocavi, ac etiam propitium inveni.

4. Statui itaque antequam scriberem invocare Logicen, ut per suas mihi definitiones, morborum essentias demonstret; per divisiones verò, species atque alteritates illorum; ac tandem per Argumentationem causas, proprietates, media, atque remedia suggereret, cognoscendi atque sanandi. Sed ad meas acclamationes, etiam in os ejus factas, surda fuit, stupuit, nil audivit, muta mansit, nec minimum juvit me miserum Quia tota impotens, sine sensu.

5. Dein igitur in subsidium vocavi Scholarum auscultationes Physicas. Tria nempe illarum jactata principia, causas quatuor, fortunam, casum, tempus, infinitum, vacuum, motum, imò & monstrum. Unde tandem detexi totam Physicam verè monstrosam, habentem initia ficta, falsa, ludicra, non principiantia, multò minus vitalia, in conspectu *Regis, cui omnia vivunt*: Causas item non causantes: Phantastica quoque entia Rationis, milleque absur-

absurditatibus obsepta dogmata obtrudentem. In quibus ne vestigium ullum naturæ adhuc integræ reperi: multoque minus defectus ejusdem, alteritatesve facultatum, aut functionum vitalium. Minimè autem ex tali principiorum strue, notitia causarum naturalium, vitalium, morborum, remediorum, ac sanationum petenda fuit. Quorsum tamen scientiam naturæ, ceu in objectum spectare scopum, sum ratus. Quicquid namque à Scholis peterem, & per Theoriam contrectare aggrederer; id totum statim natura risit in Praxi, habitumque est pro pedantismo. Me inquam ridiculum (distinctius loquendo) cum Scholis risit. Ac tandem mecum conquesta est tam invictæ stupiditatis. Tum logica suam penes me deploravit impotentem nuditatem, vanamq; Scholarum jactantiam. Quippe quæ mediorum, causarum, terminorum & scientiarum repertrix ac scrutatrix hucusque salutabatur, doluit fateri debuisse, quod in morbis non minus, quàm in tota naturæ compagine, muta esset, suosque etiam professores in tanta ærumnarum necessitate deserere deberet. Imò risisset simul uno cachinno Physica Aristotelis, stolidas mundi & tot seculorum credulitates, si ipsamet non fuisset figmentum non-ens, solo superbiæ flatu turgidum.

6. Quapropter, cum natura nusquam, nisi in Individuis exsistat, aut cernatur; mihi de morbis scripturo, opus est particularium causas apprime novisse, prout & Medenti necessum, illas, sub reatu pœnæ infernalis, individualiter perspexisse. Visum itaque fuit mihi, rerum tam integrarum quàm læsarum quidditates investigandas fuisse, per modum de venatione scientiarum traditum. Atqui cum sic hausta cognitio queat explicari Tyroni, statui quod per causas, harumque proprietates, definitio essentialis sit exponenda. Quæ nil aliud est, præter causarum connexum. Non autem genus definiti, & differentia. At inaudita est hæc explicandi Methodus, prout mentita est Logica scientiarum repertrix. Simulque cum ea omnis facultas, sermocinali Philosophiæ inserviens. Frustra namque ad genus definiti, & differentias speciei constitutivas recurritur pro morbis, quæ nunquam & nusquam cognita fuere.

7. Itaque cum hactenus sit ignoratum, quod res ipsæ nil sint extra vel præter connexum materiæ, & efficientis. Consequenter quoque caruerunt Scholæ verâ definitione: id est, justa morborum cognitione. Si ergo morborum quidditas, ac proprietatem morbidarum conditio, ex causis suis immediatis, essentialibus profluant: necessariò quoque præfatorum cognitio ex iisdem causis est desumenda. Eo quod consideratio causarum prior sit consideratione morborum. Itaque rerum naturalium essentias, jam ad tædium usque ostendi, esse materiam & efficientem, connexas in agendo: ergo & morbi cujusvis essentia, duabus istis constat causis, ex iisdem petenda est cognitio, per justam definitionem.

8. Inprimis morbus est quoddam malum, vitæ respectu. Ac quanquam è peccato oriundus, non tamen est malum, instar peccati, ex causa deficientiæ, cui deest species, modus & ordo: Sed morbus est ex causa efficiente seminali positivo, actuali & reali, cum semine, modo, specie & ordine. Et quanquam intuitu vitæ sit malum, habet tamen ex suo simplici esse naturam boni. Nam quod in se bonum est, per accidens producit aliquid, ad cujus positionem, facultates partibus innatæ occasionaliter læduntur, & pereunt per Adastriam.

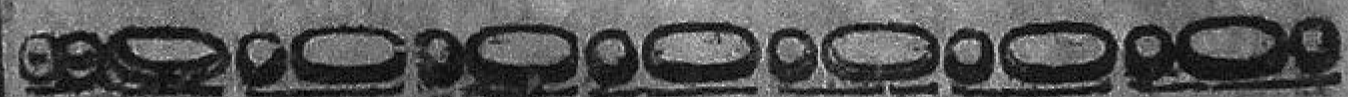
9. Sunt ideo defectus à causa externa, facientes impetum supra vel præter vires vitales, in partibus celatas: Suntque ab hospitibus peregrinis, intro receptis, & valentiore Archeo dotatis. Atque hinc importunitate temporum, quantitatum, roboris, superioribus. Sunt denique defectus occasionales, qui (cum bonum parturiat malum per accidens, profluatque sæpius à nostrismet potestatibus vitalibus,) propriis sunt proprietatibus præditi, tanquam initiis suis seminalibus; ideo tendunt immediatè ad expugnationem nostrarum potestatum tanquam finem. Quos ideo morbos potestativos voco alibi. Nec est autem ens potestativum illud, quod Scholæ vocant morbū per consensum, perque vaporum colligantiam fieri putant; sed ens potestativum continet regimen coactæ facultatis, tam scilicet respectu authoritatis vitalis, quàm ipsius morbifici entis: quod scilicet mo-

tu proprio natum est, suscitare morbum potestativum suæ classis. Perinde ut Cantharis suscitat stranguriam. Idque etiam fit internæ authoritatis potestate, & vi partium, in partes: Sic ens Apoplecticum Epilepticumve in stomacho vel utero adhuc præsens, animam quatit, imò & inde cerebrum, cum pedisequis potentiis, in sui famulatum, velit nolitve, traducit. Potestativum ens itaque nedum designat functionum læsionem; sed & regimen partis, & entis morbiferi vim occasionantem, prorogatam in facultates subordinatas, tanquam imperii in vasallos. Perinde etiam sive partes procul invicem distent, sive prope sint. Nam sunt debita proprietatum tributa.

10. Enimvero primus Hippocrates, insinuavit morbos distingui per hospitia & sapores. Atque utinam posteri hunc servassent tenorem. Sed œstro velut afflatus Senex ille, futuros præsagivit sequacis Scholæ ausus, monuitque præcisè, ne crederent calores, frigora, humiditates, acrimonias vel amaritudines esse morbos; sed ipsum amarum, acre, salsum, ponticum, &c.

11. Ast coram surdis, vel egregie perforatis auribus hæc cecinit. Si quidem anteacta ab olim secula, in inquirendi ignaviam & facilem credulitatem prona, arripuere caliditatum & frigiditatum scabiosa theoremata, iisque subscripsere ob plausibilem facilitatem, suoque valedixere Magistro: qui morbos juxta diversoria dividendos ratus, corpus nostrum in tres divisit classes: nimirum in continens solidum, sive vas ipsum; In contentum, sive liquidum: & in Spiritum, quem dixit impetum facientem. Qui nempe Gas æthereum ac vitale est, nobisque concitat omne Blas in utrumlibet finem. Quam morborum divisionem licet expressè non dictaverit; sat tamen eandem insinuavit. Etenim paucula tantum scripsit, quæque circumferuntur omnia penè ipsis sunt supposita. Atque ideo utinam posteritas sua ingeniorum acumina juxta Senis illius mentem direxissent! fortassis causarum morbidarum intellectum Dei permissu hausissent. Sed unius postmodum Galeni authoritati ita subscripsere, quod velut in soporem obdormiverint, attonitæ dum à me excitantur.

12. Causarum autem nomine, in ipsa morborum medullari integritate, materiam, suo efficiente proprio instructam, intelligo, internam scilicet, proximam, vitalique initio oriundam. Quare etiam externas & occasionales nomino, quotquot non ex ipsa vitæ radice fluunt. Ideoque de causis ago, quæ sunt ipse morbus. Panis namque masticatus & deglutitus, adhuc externus est, quia rejici potest. Sic & chylus inde in stomacho coctus, adhuc externus est. Quin imo postmodum domesticus factus, atque interior nostræ œconomiæ licet sit factus civis: dum tamen à vivo separatur, & in morborum culinam ruit, eo ipso ut hostile factum; ita & externum vitæ respectu censendum. Sic & aër pestilens intrò attractus, licet intus venenum sparserit, & internum sit respectu corporis: nondum tamen internum est respectu vitæ: adeoque nondum est morbus ipse: cujus videlicet duntaxat occasionem in se continet, nec eandem occasionalitatem deponet unquam. Sed pestis est, dum Archeus applicato sibi contagio, partem sui infectam à toto segregat. Ad cujus proscriptionem residuum Archei collaborat anxietaturque seriò, ne ob symbolum penetretur, & pereat. Consimile occurrit propemodum in morbis reliquis. Siquidem vita proximè non læditur nisi à veneno quodam suo, sibique proprio, quod sibi applicari permisit.

IN PUNCTO VITÆ SUBJECTUM INHÆSIONIS MORBORUM.

Vita perfectè sana non habet morbum: quia sanitas integritatem præsupponit, quam morbus lacerat. Adeoque sanitas & morbus sibi contradicunt. Vita quoque extincta, non est morbus, nec morbum in se admittit. Eò quod propriè loquendo, vita illa est merum, nihil, nec amplius exsistens; morbus autem est hoc aliquid. Tertiò deniq;, cadaver, utut virulentum, aut tabo infectum, attamen nullatenus capax est morborum. Quapropter tametsi corpus, dum vivit, sit domicilium morborum

rum; non tamen est verum morborum efficiens internum. Multò etiam sanè minus sordes, sive excrementa (quæ humores nostri constitutivi putantur) jus habent aut proprietatem morborum. Verùm si qua pars morbi adscribenda sit inordinatis fæculentiis: illa profectò tota vergit ad causam occasionalem. Siquidem morbus est ens verè subsistens in corpore, constructumque ex materia & efficiente interno seminali, adeoq; etiam hactenus sese sequestrat longè à causis occasionalibus. Præsertim quod interna rerum initia constituant ipsum ens, sintque inseperabiliter de ejus essentiali quidditate. Sic nimirum ut si loquamur de corpore, vel anima hominis: rectè utrumque dicitur homo licet non integer.

Sic nempe materia morbi, verè est morbus: prout & efficiens ejus seminale est verè morbus: licet non propriè integer sit morbus. Itaque quandoquidem morbus si duntaxat in vivo, non autem in mortuo, necesse est vitam esse immediatum morbi domicilium, subjectum internum, imò & opificem ejusdem. At cum vita non sit corporis, nec corpori essentialiter propria; sed corpus citra vitam sit cadaver, sitque morbus in vita: necessario quoque omnis materia sive domicilium & efficiens morbi, non excedit vitæ limites: id est, necessariò omnis morbus habitat intra capsam Archei, qui solus est immediatus vitæ testis, exsecutor, organum, ut & hospitium. Apostemata autem, ulcera, sordes, excrementa, &c. sunt tantùm vel occasiones mortis ac morborum: vel eorundem producta posteriora, in novam tragœdiæ scenam suscitata. Nec sanè ideo mirum, quòd unà cum vita, morbi omnes in nihilum abeant, si vita sit immediatum subjectum domiciliumq; morborum; sed dudum admiratus sum, quod hactenus nemo medentum sciverit, in quo essentia morborum gliscere. Sed circum qualitates elementales, humores, complexiones, contrarietates, & diatheses vagati sint. Nec semel quidem animadverterint, quod sicut sordes non sunt morbi; ita nec morbi in sordibus: at tantum in ipsamet vita degant, atque in eadem sic inclusi oriuntur, adolescunt, & pereunt, quòd cum nullibi sint extra vitam, debeant esse vitæ intimi atque domestici fures. Hæc de morborum proprio receptaculo.

Porrò cum morbus citra controversiam admittatur ens exsistens in nobis tanquam hospitio, potiaturq; suis ac singularibus proprietatibus, ac symptomatibus diversis, necessariò morbus non est de numero accidentium: eò quod accidens non est accidentis secum combinati, & à se tota specie distincti: Siquidem aciditas, vel amaror, non est proprietas albedinis, nigredinis, levitatis, aut caloris; sed singula quæque stant pro seipsis.

Quapropter si morbus est ens, & non accidens, si deniq; de se proferat, nedum alterationes, varias dispositiones, debilitates, &c. verùm insuper generet substantias, degeneres ab ordinario naturæ suæ instituto: necessariò debet constare materia, & efficiente suo interno, sive seminali.

Denique cum morbus sit internus ipsi vitæ, de necessitate quoque consequens est, quod materia morbi sit Archealis, & ipsius efficiens sit vitalis. Ac ut clariùs loquar, Morbus necessariò omnis est vitalis potestatis actus Idealis efficiens, induens sibi vestem ex Archeali materia; atque acquirens formam vitalem & substantialem juxta differentiam tarditatis, & celeritatis seminum idealium. Quæ quidem hactenus fuerunt à mortalibus ignorata, & magis longè adhuc quæ sequuntur, nituntur thesi huic: Deus non fecit mortem. Atque tantundem à morte semper est alienus, quod recuset vocari Deus mortuorum. Inprimis etiam licet mors quandoq; invadat, absq; morbo; plerumq; tamen mors morbos sequitur, quod nemo addubitet, quin mors ista sit morborū filia, sive causa secunda ex qua, & propter quam vita extinguitur: Id est, mors adest. Sed cum Deus non est ullatenus mortis author, per quem scilicet mors in hominem, alioquin immortalem introiverit, idque non magis, aut potiori jure in initio mundi, quam hodie: Inquirendum est sedulo medenti, unde mors ab initio, & etiamnum hodie causaliter irruat, ut inde constet, unde morbus sui integritatem hauserit. Siquidem quanquam sat obvium sit, quod mors, velut privationem sive exstinctionem vitæ continet; ita nec in se

aut pro sui exsistentia non requirit formam ullam substantialem, multoque minus vitalem. Ac certè morbus non dicit, ut talis, privationem; sed ens verè subsistens, agens, actu nocuo vitæ, & vitæ insidians: ita quoque oportet morbum constare formâ suæ quidditatis, quam vita in se capere queat, illaque informari. Sed cum morbus eodem surrexerit initio, quo mors; nec Deus sit mortis author unquam: Sequitur omnino, quòd Deus non sit author vel creator morborum. Neque idcirco licet morbus habeat formam aliquam substantialem, non habet tamen vitam, nec lumen vitale, nisi quod à vita ipsa mutuavit: quatenus scilicet in lumine vitæ nostræ, vel pecudum gliscit. Non autem quod morbus pro sui seminis esse requirat, aut impetraverit à Patre luminum, lumen vitale: quod in se potius lethale nuncupandum est, ac prorsus à Dei creatoris bonitate alienum. Itaque tametsi Deus solus creet omnes omnium rerum formas, & Pater luminum det omnem formam essentialem, scilicet vitalem, substantialem, adeoque & substantiam formalem, absque competitore secum ullo: Attamen id locum non habet in morbis, quibus videlicet formandis solus homo præsidet. Quia hominis vita causas secundas sola continet morborum, & mortis. Idcirco quia creator Deus negat se fecisse mortem: ideoque & morbum. Stat enim morbus in vita hominis, adeoque omnis ejus quidditas è vita hominis dependet; idque nedum seminaliter, prout alioqui proprium est cunctis rerum quarumcunque seminibus: verum insuper & formaliter, adeo ut vita archealis, sive caro & sanguis, sint & maneant morborum totalis causa formalis, sive effectiva formarum morbi. Nam qui ab initio recusavit mortem, aut morbos effecisse, deinceps demum nec mortem nec morbos fecisse volet unquam. Pater enim luminum suum honorem nulli tribuet creaturæ, creandi lumina formalia: exceptis formis lethalibus morborum, quorum, ut neque mortuorum Deus vocari voluit. Itaque homo manet mortis suæ (qui pridie immortalis erat) ut & suorum morborum opifex: quasique mortis creator. Sic quidem, ut ubi fecerat Deus lumina vitalia, homo creet Ideas morbosas, obscuras & lethales; tantumque distat ejusmodi Idea, à lumine vitali, quantum calor ater à luce. Actus ergo formalis mortis, atque morborum, ex actione peccati originis manavit, & manabit usque in seculi consummationem. Eadem enim causa, quæ initio mundi fecit mortem, sive causa eadem, secunda naturalis, quæ dedit introitum mortis naturalem in humanam naturam: eadem prorsus & hodie facit mortem & morbum. Cum gloria namque Creatoris pugnat, non fecisse mortem ab initio, eamque factam per hominem, deinde sibi assumsisse gloriam sciendi fabricare eam: quasi ab homine id didicisse debuisset. Quod autem jam de morte dictum est, id de morbis pari jure intelligendum: quippe cum ex eodem ortus puncto mors & morbus profluxerint. Itaque si dicatur Deus dare morbos, vel mortem: non est quod jam velit esse Creator eorum, quorum antea fabricam penitùs recusavit: Sed dicitur permissivè Author, & Princeps vitæ & mortis. Quod sicut est verus ac solus vitæ Author, eamque ideo moderetur, & tollat pro suo lubitu: ita permittit, ut hic cedat, & alter cadat, & quod causæ secundæ tam directè, quàm irregulariter incidant, undè homo oppetat, vel morbus vigeat. Ast creatio morbi, ut entis subsistentis, ex materia & efficiente, seminali atque ideali, malo & lethali: nequaquam ex Deo procedit. Nam dum hominis in arbitrium collocasset, posse citra mortem permanere, vel eadem die morte mori: eodem passu quoque in hominis manu posuit, fabricare mortem & morbum ipsum, tanquam mortis præcursorem, ac præparatorem. Introitus mortis in naturam hominis consideratus, prout illum alibi paradoxo notabili explicui, probat exquisitissimè, morbum non solummodo consistere in parte vitali hominis, sed & morbum ipsum, nasci seminali Idea ex ipso Archeo. Breviter autem id probabo. Ex concupiscentia carnis, orta est caro peccati! ideoque & mortalis Archeus in illa, & per consequens quoque inde Archeus, in quantum est vitalis, in carne peccati, agit omnem actionem, producitque omnem actum formalem nocuum atque lethalem, quem Deus recusavit facere, permisitque hominem sibi cudere causas mortis, & morborum. Non est tamen homo proinde creator, licet

licet faciat sibi actus formales, sive formas substantiales morborum, sive vitæ nocuas: siquidem illi id concessum fuit vi verbi, quod quacunque die comederet de fructu arboris scientiæ boni & mali, morte moreretur, & satellites ad mortem destinatos sibi faceret. Idq; ex natura ipsamet mortis, in carne peccati necessario partæ. Actus itaq;, qui est de essentia, existentia & subsistentia, prout etiam de propagatione, contagionisve fertilitate morborum, pendet omnino in vita, ex vita, per vitam: intra quam etiam clauditur. Miseri sanè mortales, atq; longè miserrimi infirmi, qui hactenus Medentes magno caroque pretio stipendiarunt, ignorantes, quid sit morbus à quo oriatur, in quo consistat atq; subsistat. Admiror autem, hæc ante me non olfecisse priores, ut nec Neotericos: utpote quorum sacra anchora plerumq; est in spe Criseos, & de Crisibus, ad excusandum suas ignorantias plurima commenti sunt. Siquidem Crisis in morbis nil præter Archeum probat: si credant suo Hippocrati, dicenti, Naturas ipsas morborum medicatrices, & auxiliatrices unicas. Luna namq; non facit Crises causativè, sed solus Archeus Lunæ insequens rythmum. Dies namq; metitur Luna, magisq; in probationem actionum Archei, quam in causalitatem spectat. Semper enim Luna 14. die, est opposito loco, quo erat prima die: ergo & vires oppositas Archeus habet, qui Lunæ rythmos æmulatur. Sic & de 7. die. &c.

Concludo itaq; pro notitia morbi, quod morbus vel habeat fomentum, vel duntaxat excitamentum à causa occasionali: vel sponte motuq; proprio surgit, suoq; seminis contagio perseverat, ut dum epilepsia semel concentrata est, vel podagra radices egit, propria nempe sponte quoties lubet expergiscitur. Perinde quoq;, biduo triduoq; vel amplius cessat morbus, atque iterum statis recurrit periodis, licet causa occasionalis interea perpetuo sit præsens, sicque post assumtum solutivum nocuum, licet post paucas abinde horas expellatur, inquinato tamen inde Archeo furit obeditq; haustæ veneni labi. Sic quoque connascuntur nobis proclivitates, hæreditariique toti alicui familiæ vernaculi morbi. Quia vitæ ipsi concentrati sunt, ac velut notæ characteristicæ, impressaque noxiorum sigilla.

PROGREDITUR AD MORBORUM COGNITIONEM.

1. *Medicina scientiarum occultissima.*
2. *Præteritorum seculorum ignorantia ideo excusabiles.*
3. *In quo habitent morbi.*
4. *Ortus morborum.*
5. *Vnde inceperit morbus.*
6. *Morbus immediate, cur in ente primorum motuum.*
7. *Ignorata cur fuerit morborum essentia?*
8. *Morbus nupsit enti vitali.*
9. *Semina cuncta quomodo profluant è mundo invisibili?*
10. *Ortus efficientium, & proprietas Idearum seminalium.*
11. *Ab invisibili Idea, rerum cunctarum seminalia initia.*
12. *Ens seminale quomodo suscipiat sui complementum?*
13. *Explicatur vis idealis seminum per classes.*
14. *Mors, & morbus quanquam eodem initio orta sint; differunt tamen, quod morbus Ideas habeat, non autem mors.*
15. *Ridebunt Scholæ Ideas; sed Scholarum ignorantiam carpit Author.*
16. *Probat inscitiam earum, uno saltem exemplo.*

JAm aliquoties, nec frustra asserui, artes & scientias in fastigium properasse; solam autem medendi artem, si non retroiisse, stetisse saltem, ac circa idem fallax punctum circumiisse. Hinc quoque conjeci difficillimam humanitus fuisse morborum cognitionem, atque inde dependentem medelam. In quam tot felicia ingenia per tot secula suos conatus frustra impendere, idque non hoc à solo contingenti, sive eventibus conjicio, quod nimirum neglecta hucusque fuerit morborum notitia; sed quia ex parte causarum, tota sit invisibilis, & invia.

2. Quapropter etsi ignorantiæ Scholas taxem, non id à me factum velim vanæ gloriolæ ergo, ut neque animo conviciandi totum corpus facultatis : utpote quod in me non peccavit : verum solo studio docendi mortales. Non quidem quod mihi persuadeam, Dei bonitatem humanæ invidere sanitati hanc doctrinam. Dum vel ab initio per mundi ætates dispersit suum donum per quosdam, medentem quoque summopere commendent Sacra.. Ast plerique per ignaviam indagandi, & credulitatis promtitudinem, in se suffocarunt lumen istud dotale : adeoque struente diabolo semper falsis superstructum fuit Gentilium initiis. Itaque difficillima scientiarum medicina, ob morborum invisibilitatem, & dolim, ethnicis theorematibus inoletum, nullo ingenuorum acumine penetrabilis fuit. Quas auxit difficultates inventio, & cognitio tantorum simplicium, remediorumque inde petitorum præparationes, appropritationes, & applicationes, juxta labentium occasionum varietates, & celeritates, in quibus singulis utrobique fuisunt scenæ Actores invisibiles. Quos nisi quis perfecte noverit, vel remedium superexcellens sit adeptus, tela sua profecto ad posteriora, non autem ad ipsas radices perdet. Stetit ergo medendi janua, ab mundi cunis clausa, quam mihi aperire mandavit acceptum talentum (hujus enim jactantiæ me insigniter puduit. Testis sit Deus) quare cardines, & postes prius à ferrugine solvere debui, ut fores panderem intrare volentibus. Clavem itaque unicam & auream, in Archei archivis hactenus occultatam, ad ignem pyrotechnicum, lumenque veritatis exponere debui. Ut quisque introeat in aulæ abdita, quantum sibi desuper concessum fuerit.

3. Morbum inprimis non appello diathesim; sed ipsum ens prævaricans, quod ex ipso Archeo cuditur vitali. Non ergo intueor morbum, velut abstractam qualitatem. Idque mihi sic ab olim induxi, ut instar vitæ, sit vitæ ipsi ens vernaculum. Ratio, cur morbus tam celeri passu penetret in vitam propter symbolum. Quare apoplexia, Lepra, Hydrops, vel Amentia, quatenus qualitates in abstracto, penes me non sunt morbi; sed quatenus ens Apoplecticum, Leprosum, Maniacum, &c. scopum & causas ipsas morborum in se complectitur.

4. Morbus quidem à peccato incepit. Non enim in naturæ nostræ integritate, puritate, & innocentiæ vigore mors erat, multoque minus morbus. Mors enim comminata erat, non morbus, nisi quod comiter intelligerentur ad futura. Ergo morbus non aliter quam ipsa mors, sui natura vitam oppugnat, ejusque potestates, quas ideo vitales dicimus: quod illarum deperditione, lenta vel subita mors adveniat.

5. Fide credimus mortem, idcirco omnemque infirmitatem, à peccato intrasse in hominem & per concupiscentiam carnis peccati, propagatas in posteros omnes. Idcirco neque à Gentilitio morborum ac mortis introitum disci potuisse.

6. Utpote rationabile fuit, ægritudinum omnes classes radicatas in eadem concupiscentia carnis, per quam morbus intravit. Etenim ut concupiscentia in conceptu non peccat ante consensum, fingentem plausibilitatis ideam: Ita necesse est omnem morbum in carne peccati oriundum, consistere in peregrina imagine, sive idea seminali corruptæ naturæ, Legi, inquam, erat consentaneum, ut ens quod sub voluptate concupiscibili consensit, & peccavit, primariò quoque morbis plecteretur. Ita quidem, ut nedum externis succumberet, violentiis; sed suis exorbitationibus propriis, vindicias peccati in carne experiretur. Ut scilicet ipse Archeus, rector carnis peccati, passionum suarum eadem libertate erroneas sibi fabricet imagines, quæ sibi tanquam veneno forent. Nimirum ex concupiscibilis voluptatibus, passionibus irascibilis, procellis, item turbulentiis etiam spontaneis subjectus staret propriæ ruinæ, quam sibi cuderet. Quæ nimirum imagines, ut entium morbosarum semina, sibi prorsus deinceps essent intimo vitæ thoro nubiles.

7. Durus hic sanè sermo, in auribus non supra nugas calores, & lutum audire assuetis.

8. Quapropter si quis miretur tantam Archei ideati, idearumque seminalium efficaciam, ut morbos, ipsam pariant mortem : is non-

is nondum agnoscit, omnium omnino rerum naturale initium ex parte ideali in semine quovis pendere. Quare consideret, sicut lumen unitum in sublunaribus, siquidem vix aliquid est lumine spiritualius, utpote quod solidum vitrum, (imo etiam ipsum locum) penetrat, accendit ligna & ædes: sic & idea quævis sit lumen, tam quatenus à spiritu, vitalis luminis participe cuditur, quàm ex proprietate essentiæ suæ sit luminosa.

9. Alioquin ipsæmet ideæ, quatenus conceptæ, nil sunt, præter lumina vitalis animæ, reflexæ in sui cogitationes: quæque ideo nec concipiuntur, nisi in spiritu luminoso, in quo suscipiunt figuram rei conceptæ: Id est, fiunt ibidem ipsa intellectualis idea. Itaque quamvis ipsa cogitatio sit merum non ens: attamen ex ipso suæ nativitatis jure, quælibet res concepta constat materiâ concepta, & lumine vitali, intelligibiliter in illam reflexo. Cumq; imaginatio sit intellectus simia, licet non se transformet in rem conceptam, pro more intellectus; tamen hanc concipiendo, singulariter in se transsumit, sigillatque ejus conceptum, depingitque quandam rei imaginatæ ideam seminalem, cum lumine, efficacia, & omni operandi modo. Idq; totum sub unitate atque simplicitate sui maximâ. Adeò ut si in seminibus prolificantibus, & continuantibus universi perpetuitatem, hæc contingere appareant, atque operari per lumen, ingenti efficacia. Quidni hæc eadem non secus fieri in morbis cognoscemus? Præsertim dum fortiori isthæc apprehensione sculpuntur?

10. Nam concepta nos docent, ex passionibus, vel perturbationibus, non-entibus, oriri imagines veras, reales, actuales: non secus atque prægnantis cogitata, imaginem realem, quantumcunque peregrinam atque exoticam cudunt. Quamobrem sic nempe venena parit phantasia, quæ hominem proprium interimunt, variisque ærumnis affligunt. Usque adeo sicut imagines istæ primariò procedunt à potestate imaginativa, cujus organum immediatum est ipse Archeus: ita prorsus necessum est, qui picem tangit, inquinetur ab ea: Id est, oportet ipsum Archeum primariò & immediatè concipere, atque novam illam induere imaginem, eadem affici, & afficere vi symboli cætera à se dependentia, juxta ideæ illius nocuæ proprietates. Illudque fermentum semel in illo, impetum faciente æthere, depictum, est morbus. Qui exinde in cruorem, liquorem proxime assimulandum, atque in partes denique similares, atque in ipsa corporis recrementa se diffundit, juxta proprietatemve suæ illius ideæ. Hinc nempe morbi distributionum, atque digestionum; Quid si spiritu insito, cerebri aut lienis hospitio, ideæ formentur imaginando, quæ & in brutis sint omnium motuum Blas principale & organum: Nil vetat, quin ipse Archeus, partibus insitus singulares fabricet & subinde exorbitantes ideas, vi imaginativæ non absimiles. Sic nempe saliva Rabidi, Tarantulæ, vel Serpentum, itemque Napelli, Aconiti, vel Solani succus, nobis invitis, suam furoris imaginem communicat. Quocirca nil vetat pariter, primarium imaginandi organum formare sibi inquilinas imagines, seminales, fermentales, venenosas, &c.

11. Quicquid natura sui, per se atque immediate potestates vitales affligit, debet eo ipso esse de prosapia, & conditione illarum potestatum. Non enim alioquin haberent symbolum, aditum, consonantiam, vires, aut penetrationem in invicem: ut neque per consequens applicationem, & activitatem. Etenim cùm potestates sint sigilla invisibilia & intangibilia Archei, qui ipsus est invisibilis, & intangibilis, non possunt illæ attingi, multoque minus penetrari, aut superari à corpore. Quia ejusmodi potestates, utcunque vitales, carent tamen extremitatibus, quibus tangantur. Unde sequitur (quod hactenus est nescitum) quod omnis morbus (utpote gliscens in vita) quia de vitalium potestatum indole, debeat immediatè cudi, & oriri ab ente quod natum est producere seminales ideas.

12. Cumque nil inter constituta fiat à seipso originaliter, necessario tam morbosarum, quam vitalium potestates pendent ab ideis, vel ipsius generantis (undè morbi hæreditarii) vel generati Archei. Verùm ut id clarius constet: In semine brutorum & hominis est potestas formativa, ad similitudinem generantis. Utpote quæ cum

cum sit dispositiva, ac distributiva totius regiminis in figurando, ejus activitas à nemine est controversa. Scientiam ergo à generante infusam habet semen, ad fines sibi agendos accommodata. Alioquin enim semen, quod in sui substantia est sterile, fæcundum fit per imaginem, in libidine concitatam. Nimirum imaginativa generantis, primò parit ideam, quæ sui exordio prorsus est non ens; vestiendo autem Archei amictum, fit ens reale ac seminale. Idque tam in plantis, quàm sentientibus. In vegetabilibus namque semen ab initio prodit invisibili, plantæ siquidem data vis est prolificandi per semen, adeoque conceptum habet analogicum, qui format ideam seminalem propagando suam fæcunditatem, vitæque primordia mutuat, non autem vitam ipsam, (prout alibi de formis:) Itaq; scientiam, dona, radices, dispositionesque materiæ sibi desponsatæ ad vitam, semen mutuat ab idea seminali, omnis nempe fæcunditatis causa. Idque olim subodorati, dixere omnem generationem à mundo invisibili suam trahere originem.

13. Tergloriosus Omnipotens suæ cogitationis nudo puroque mandato, conceptoque verbo (fiat) totam creaturam ex nihilo fecit: illique vires seminales, in seculum durabiles, indidit. Creatura autem deinceps receptum propagat donum, non quidem ex nihilo, ut neque proprio mandato; sed potentiam à Deo recepit creandi imaginem sui seminalem, transferendi, sive depingendi eandem in suiipsius Archeum. Hæc scilicet est vis seminalis, hominis, brutorum, & plantarum. Non autem quod in plantis hic conceptus sit pecuinus, nec à libidine suscitetur. Sat est namque, quod modo analogo contingat, quo Veteres consensere omnia in omnibus esse. Quem modum, desumta à nobis similitudine, ostendunt sympathia & antipathia rerum. Sentiunt enim mutuam præsentiam, excitantur mox illo sensu, in dotium suarum explicationem. Quippe quæ aliàs manerent immota. Sensus autem, non potest non virtuti imaginativæ quodammodo æquipollere. Quod de Peste alibi ex professo latiùs. Ast mihi jam scopus, non de plantis philosophari: sed duntaxat de morbis nostris. Sufficitque ideo, quod ipsa imaginatio, à formatione imaginis dicta, ideam cudat, cujus ergo semen omne fertile. Cumq; in nobis vis illa phantastica sit quasi brutalis, terrena, & diabolica, (juxta Apostolum,) ideo est suis morbis obnoxia, potestque cudere imaginem in suiipsius immediato Archeo organo. Hinc nobis materialiter, ac efficienter omnis in nobis morbus.

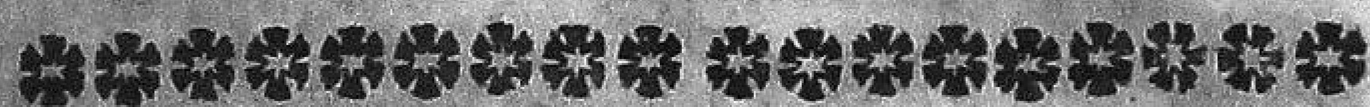
14. Etenim quicquid nascitur, aut fit, id totum contingit cujusdam seminis necessitate: habetque omne semen suum hoc aliquid ab idea, spiritui indita suo; morbus autem est ens reale, fitque in vivo duntaxat. Unde consequens, quod etsi morbus vitam oppugnet, ut mortis præcursor, nascitur tamen à vitali, eodemque in vita initio, nimirum à carne peccati. Veruntamen mors, & mortua quæque carent radicibus, quibus producant. Atque adeò cum mors interitum dicat, sive privationem, caret imagine seminali, in quo à morbis distinguitur. Vita quidem est ab anima, ideoq; & primæ constitutionis præmissus character; sed morbus à confusionibus ac perturbationibus impuri Archei prodiit, sibique radicaliter insertus, sic permansit deinceps inseparabilis, nimirum qnoad potentiam formativam idearum infirmarum. Morbus itaque coalescens ab ideis, tamquam sui seminali initio efficiente, induit materiam sibi aptam ab Archeo mutuatam, & in ens reale consurgit, per modum aliorum entium naturalium. Cumque in Archeo formata jam sit idea, confestim quoque hæc agere incipit, nec feriatur, quin partem Archei contaminet. In qua subinde fermentum, tamquam causæ efficientis medium, suscitatur per aversionem à vitæ integro: hujusq; tandem adjutorio crassiorem corporis molem vel contaminat, vel saltem turbat digestionum œconomiam.

15. Ridebunt (sat scio) Scholæ Platonicam doctrinam, quod ideas seminales, potestates ideales, & activitates formales morbis assignaverim. Mallent namq; quatuor qualitates, fictis humoribus stipatas, agnoscere, ringunturq; has nugas à me pessumdatas, nesciæ, cui causæ morborum quidditates atque medelæ deberentur. Nesciæ inquam, quod potentius, vicinius, magisq; domesticum ens, exercitum in humanam vitam conscripserit, de quo etiam dictum fuit divinitus, quod hominis domestici sint inimici

ejus

ejus. Etenim obstructiones, ab injuriis spurcitiarum occasionaliter inductas, tanquam morbos, ubique insigniter accusant: quæ non tam ipsum obstruens, vel etiam obstructum tam notabiliter arguunt, quanctum actionis, passionis, atquè relationis majestatem in obstruente repertam, alto semper notarunt supercilio. Quasi ipsa obstructio, sive ipsamet relatio esset morbus; fundamentum autem illius relationis, causæ morbificæ rationem clauderet. Totus videlicet Scholarum error ex ignorantia morbi, consistentis immediatè in ipsamet vita; non autem in sordibus, atque spucitiis erroneis, vitæ peregrinis, & extrinsecis.

16. Bone Jesu, Sapientia Patris luminum! quanta tenebrarum confusione cespitant humana judicia, nisi tu illa regas! Siquidem dum vesicæ calculum, omnes denique rerum sordes, misturas, potestates, proprietates, effectus, effectuumq; libertates, agilitates, & alteritates, solis elementorum congressibus & bellis consecrarunt, eadem methodo significarunt, se non ultra calores & frigora sapere velle, ac posse. Sic nempe calculum in medio lotii arescere, siccari, atque indurari per calorem, absque pudore & judicio docuere hactenus, eodemq; quidlibet audendi privilegio, totam naturæ historiam, ac rerum nativitates neglexerunt, seque ventura ætate miserandas, quia ridiculas fecere. Quamobrem tecum sæpe conquestus sum, Bone Jesu, ô vitæ Princeps, quàm difficile foret Scholis, tanto nugarum lenocinio, & nebularum præstigio, à puero constanter nutritis, vera rerum principia assumsisse. Nisi clavum navis teneas, velisque secundum ventum inspires, ominor, quod inimicus homo mea scripta in chartas Volusianas sit traditurus. Aspira Deus, pro bono imaginis tuæ, ut ipsa semina testentur sibi adesse Archeum, qui nisi sola generantis concepta idea fœcundetur, in molam atque informe monstrum recedunt, cui non minùs figurandi quàm proprietates explicandi vigor deest. Testentur inquam, me tacente, morbi, se esse entia activa, in naturam admissa à principiis naturalibus. Fateantur juxta Trismegistum, supera & infera ferri eadem proportionis lege, ac principiis consimilibus. Meditatione unius olim inchoata universa, eadem adhuc hodie subsistere, & petpetuari. Unius illius meditatione atq; idea recipere superiorum & inferiorum entelechiam. Verum esse, quod dixit, eamque veritatem victuram omnem fortitudinem fortem, & penetrare omnia solida.

DE IDEIS MORBOSIS.

1. *Divisio dicendorum.*
2. *Splen sedet in trunco medio corporis.*
3. *Formatio realium imaginum phantasia. confirmatur exemplo.*
4. *Cur idea descendat à matre in fœtum?*
5. *Consequentia inde deducta.*
6. *Mensura modicitatis vini.*
7. *Penetratio idearum.*
8. *Puer declinat à nativa indole.*
9. *Quid intelligatur per Agoniam?*
10. *Idea atrocissima.*
11. *Potissima educationum cura.*
12. *Discrimen in motibus Animi.*
13. *Doctrina desideriorum.*
14. *Ortus & progressus desiderii.*
15. *Diversitas peccati commissionis & obmissionis.*
16. *Cur Deus peculiari favore sexum muliebrem dotaverit.*
17. *Donum devotionis sexualis, quid ex se operetur?*
18. *Cur Author egerit de moralibus?*
19. *Repetit Author octo suppositiones de Ideis Archealibus.*
20. *Vegatur Author circa Ideas peregrinas.*
21. *Fundamenta Physiognomia.*
22. *Ratio, cur Idea tam potentes in nobis.*
23. *Quid sit abolitio causa morbifica?*
24. *Causa morbifica est invisibilis.*
25. *Locus natalis morborum.*
26. *Author deducit ad diem illud Hippocraticum divinum in morbis.*
27. *Cur morbi amulentur proprietates & activitates vita?*
28. *Exemplum in calculo.*
29. *Duabus suppositionibus opus, ad introductionem notitia morborum.*

30. Con-

CUm ergo ad morbi essentiam requiratur materia, & efficiens, sitque idea ipsum efficiens morbosum: utrumque explicandum est. Ac primò quidditatem idearum, efficaciam, & fabricam describam, ut morbi efficiendi actio & nativitas elucescant. Ac primùm declarabo ideas ab homine conceptas, dein tractabo de ideis Archealibus, atque tandem de ideis peregrinis. Postremo atque tradam materiam morbificam, ut ex utriusque causæ connexu constet quidditas morbi, ejusque immediata essentia.

2. Primò nimirum docui alibi, quod vis primorum motuum sit effrænis quædam imaginativa, in arbitrii potestatem non redacta, stabulata in splene. Quodque Omnipotens tanti facultatem, etiam in meris membranis, atque propemodum exsanguibus marsupiis hospitaverit, sic ut tam stomachi orificium, quàm ipse uterus, jure meritoque cordi æquiparentur, ob insignem videlicet agendi crasim, sibique vicissim ab aliis visceribus præstitam obedientiam. Cujus potestatis prærogativa, splen situatur ferè medio inter utrumque loco; paulò tamen demissius inclinatur, quia radicis integralis vices subiit. Attingit nempe stomachum sui amplitudine, cujus respectu duumviratus subsistit; uterum verò altera sui extremitate attingit, suis nempè ligamentis annexum lumbis.

3. Dein dixi, quod quanquam in principio imaginatum non sit nisi merum ens rationis; non tamen tale permaneat. Siquidem phantasia est virtus sigillifera, vocaturque hactenus imaginativa, quod formet rerum conceptarum imagines, sive ideas, easque in spiritu suo vitali characterizet. Fiatque proinde ista idea ens spirituale, seminale, potensque ad penetrandum res magni momenti. Quod juvat prægnantis exemplo ostendisse. Prægnans namque, si sua imaginativa concepit magno desiderio cerasum, ideam illius in fœtum, (prout de Peste alibi) ideam inquam seminalem, sigillarem, atque sponte indelebilem imprimit. Utpote cujus idea viridescit, flavescit, rubescitque quotannis in carne, iisdem anni stationibus, quibus alioqui cerasa hæc dant suæ vicissitudinis indicia in arbore.

4. Cur autem idea cerasi, aut muris, non in matrem, aut in fœtum imprimatur, atque jam statim in alienum ab imaginante migret subjectum: quod etiam propria sæpè quadra vivere incepit: Causa est indesinens, neque ficta matris affectio, qua naturaliter plus pro fœtu, quàm pro seipsa vigilat. Matris itaq; interna, naturalis, & inexcusabilis solicitudo, fœtui velut continuò incubans, ideam à passionibus genitam, uno radio ad fœtum suum dirigit. Et quia manus est organum activorum principale: ideo solicitudo, descendens ad manum, quasi ad defensionem sui fœtus, conceptam ideam recipit, pergitque ulterius in fœtum. Atqui cum ideæ sint quædam lumina seminalia; ideo penetrant se mutuò, absque unionis stupratione. Ergo concepta cerasi idea, superveniente idea curæ maternæ, dirigitur ad partem fœtus, qua manus matris corpus attigerit. Enimvero cura quælibet est semper propter finem, ad quem manus operatur. Manus ergo, tanquam organum executivum voluntatis, depingit concepti cerasi ideam, parte ea, qua mater sibi manum admoverit.

5. Undè saltem in limine constat, quomodo cogitatio, quæ merum non-ens est, fiat ens reale, & qualificatum. Deinde liquet hinc, quod spiritus primariò imbuatur illa imagine, semelque aliquapiam idea imbutus, deinceps impar fiat exsequendis aliis muniis; eo quod semel concepta idea, fit sigilli ad determinatas tantum res agendas. Itaque character ille imaginis seminalis, semel in parte aliqua Archei impressus, facit, quod ad alia deinceps officia sit incapax. Nam propter æthereum simplicitatem illius spiritus, se ita isti ideæ maritant, ut inposterū ab invicem non separentur materia ejusque efficiens,

quam,

quam diu suppositi fuerit Identitas. Cum ipsa Idea sit semen in illo spiritu, qui proinde illa Idea spoliari nequit absque sui dissolutione. Neque enim perinde Archeo, atque metallis contingit, quæ liquando redeunt in pristinum, solamque amittunt artificis operam. Assimile est, dum prægnans terretur ab anate. Eo ipso enim Ideam entis à quo terretur, imprimit imaginativa in spiritum: ita ut Idea ista fiat ibidem seminalis. Atque ita quidem nedum embryonem jam formatum destruit; sed hunc transformat in anatem. Unde saltem liquet, nedum potestas & authoritas imaginativæ; sed etiam, quod Idea ab imaginatione hauserit vim figurativam, atque habeat vim seminalem & figurativam; imò & potentiam metamorphosis.

6. Sequiturque ex præfatis, quod vir multæ phantasiæ, necessariò etiam viribus enervetur. Quoniam non secus lassatur, quàm qui operoso labore diem transegit, totusque tam mente quàm corpore deficeret, nisi refectus grato colloquio, sociali deambulatione, conversatione amœna, & potu meraciore, juxta illud. Vinum modicè sumtum acuit ingenium. Nec est modicitas illa sub tetrica medentis crisi per uncias libranda, dum à Sapiente cuique pro capacitate est resoluta. Vinum, inquit, ad hilaritatem; non autem ad ebrietatem, est conditum. Tristibus ergo, defessis, exhaustis, oppressisque succurrendum est vino, usque ad hilaritatem.

7. Ergo Ideæ, tanquam lumina formalia se invicem penetrant, suique simulacra inprimunt in partem Archei, cujus sunt imago atque semen. Itaque Ideam seminis prolifici primùm penetrant Ideæ inclinationum, ad mores scilicet, scientias, affectiones, morbos atque defectus. Idcirco namque Ideis constituentibus, connectuntur facilè Ideæ gravidarum: quæ bonos alioquin ut mores sæpe corrumpunt, imò & stultos quandoque gignunt: ita non rarò alios quoque ab utero emendant.

8 Alioqui plerumque fortes gignuntur fortibus & bonis. Puer enim per educationem rigidam, vel mollem, incipit deflectere à nativis inclinationibus. Tum demum, ubi discretione aliquali præditus est, per exercitia & consortia in varias incidit affectionum Ideas, quibus plerumque in vitam obedire cogitur, quia à teneris unguibus implantantur. Mox deinde in adolescentia Ideæ æstimationis vigere incipiunt, quæ licet plerumque sint adhuc insontes; ubi tamen his se associaverint Ideæ passionis cujuspiam, inclinationum manu introductæ: tum priores Ideæ penetrantur à fortioribus, puta odii, amoris, vindictæ, luxuriæ, &c. Verùm si timor, insignis accesserit: inde tam vehemens Idea consurgit, quod ægritudinem violentam cum perpetua pusillanimitate incutiat.

9. Sunt autem Idearum mitissimæ, amoris, gaudii, & desiderii, quæ tandem sua oblectant suavitate, totamque sic irretiunt animam, ut delectationibus ac voluptatibus continuò inhient. Violentiores sunt Ideæ iræ, tristitiæ, agoniæ, invidiæ, metus, arrogantiæ, despectus, terroris, vindictæ, temulentiæ, zelotypiæ, & desperationis. Ubi & hoc notandum: Agoniam non esse colluctationem solius spei & timoris; sed etiam iræ & metus, iræ & dissimulationis, spei & iræ, odii & timoris, spei & tristitiæ. &c. Etenim ut in solis conceptibus est contrarium: ita & in Ideis inde genitis. Quæque non sunt contrariæ, complicantur, & sese penetrant. Contrariæ autem se destruunt vicissim, quod quandoque in sanatione morborum per historias palàm fiet. Consurgunt igitur in unitatem, quotquot Ideæ se mutuo penetrant, & compatiuntur; retenta potioris Ideæ prævalentia.

10. Sunt autem repentinæ omnium atrocissimæ, & maximè lethales, quia ex improviso imaginativam quatiunt, adeoque totalem velut Archeum contaminant. His dein succedunt diuturnæ: quia quadam assuetudine fiunt fures domestici, noverunt thesauros, horumque claustra. Hinc fortis consuetudo ligat animam, quatenus Ideæ, in Archeo influo conceptæ tandem & insitum partibus spiritum contaminant.

11. Enimvero Ideæ inclinationum ad virtutem, supernaturaliter dantur, postquam natura tota corrupta est à peccato. Ad mortalitatem verò, artes, & defectus, nobis ad Ideis seminalibus parentum implantantur: vel à puero, per educationem instillatæ, abeunt in naturam, quatenus nativas penetrant, & iisdem coalescunt.

12. Sunt autem affectiones, proprii nominis producta inclinationum, passionum, & affectionum exercitia, & non absque idearum nova propagatione contingunt. Quæque ideo vitæ instar vernaculam in nobis parant habitationem & habitudinem. Passiones autem sunt internæ animi motiones, circa quarum frænos totus versatur Stoicismus. Perturbationes tandem sunt passionum, plerumque à causis extrinsecis suscitatæ ideæ.

13. Passionumque cunctarum communis mater desiderium. Hoc enim in se bonum vel malum est. Nam quod indifferens, sive neutrum est, facillimè naturæ corruptionem induit, & pervertitur.

14. Desideriorum autem malorum unicum remedium, voluntatis resignatio. Quia nascitur desiderium hoc modo. Corrupta enim natura jam naturaliter in se versa est, ideoque libenter meditatur sibi plausibilia. Quatenus continuò versatur circa objecta concupiscentiæ peccati. Et sicut ignis è silice: ita à plausibilitate objecti, desiderium. Cui nisi per surculum inferas timorem Domini, (qui ideo est initium Sapientiæ) pro fræno, succiderisve conceptuum plausibilitatem, in primo sui germine primorum conceptuum: jam fomitem in natura corrupta reperit, accrescit malitia, nondum præ sui exiguitate patens: trahitque sub se mox totam animam. Adeo ut serva adveniat illi appetitui; per quem de majestatis throno fuit expulsa. Puta si ambitio, vel concupiscentia major ferveant in desiderii sartagine; illa vel sunt spe possibilia, absque spe, vel contra spem. Si homo perseveret in desiderio, hæc duo posteriora ipsum dementabunt. Cum omne desiderium corruptæ naturæ, semper aliquid fatuitatis & anxietatis annexum habeat. Sin verò desiderii finis cum spe est, fertur saltem in objectum nondum præsens, & tum impossibile, adeoque habet exspectationem fastidiosam, atque molestam comitem. Desideramus namque de ea, quæ non sunt. Pœnosum ergo desiderium, malum plerumque quoque ex sui natura, & ex suo affectu longe pejus. Ac tandem ex consequentia, malum. Quia statim desideria sponte declinant in iram, odium, vindictam, morositates, tetricitates, intolerantiam, arrogantiam, contemptum, &c. Semper enim desiderium naturale ruit in pejus, eo quod descendat à philautia, formetur à corrupta natura, circaque objecta peccati plerumque versetur, anxietates, exspectationes, & molestias comitetur, atque libertatem volendi incurvet: quatenus autem supra se & in futurum reflectatur, parit impatientiam, libertatem affectat, mortificationi resistit. Morositates, angustias, intolerantiam, & subinde desperationem adfert.

15. Desiderium bonum semper ex gratia datur supernè, cujus productum est amor, nitorque animæ producens perfectionem. Virtutes ergo, quatenus ex gratia obveniunt, transcendunt ab imaginativa, cum suis ideis in intellectum: adeoque tingunt animam: Prout & vitia passionum, exercitia peccati, & subductionis à timore Domini tingunt animam, ut quasi belluina fiat. Hinc lupi rapaces: Genimina viperarum, dicite vulpi, &c. Idcirco in anima quandoque erunt conspicua peccata commissa, absque indagationis scrutinio. Sed peccata merè negativa, quia non entia, nec quicquam actualitatis habent, non tingunt animam, (qualia sunt obmissionis) ideoque hæc sola in judicio extremo improperabuntur: cum cætera, solo visu distinguentur.

16. Porrò licet Deus non sit personarum exceptor; quia tamen omnia ex sui beneplacito disponit suaviter, mulieres peculiariter diligit: nedum quia eas plurimis morbis, (ex utero oriundis) angustiis, miseriis, & tribulationibus circumdedit: (dicit namque Deus mulieri: *Multiplicabo ærumnas tuas*) sed potissimum quia eas, in solamen, dono devotionis compensavit.

17. Hinc namque oriuntur ideæ compassionis miseriarum in proximos, mansuetudinis, contritionis, & compunctionis, quæ pro fundamento, timorem Domini & charitatem præcedunt. Est nempe devotio ista (licet sexualis) donum gratiæ, gratiam lucrans, desiderium orandi, loquendi suo Deo, cum humilitate amorosa, fide perfecta, & perjucunda. Hæc enim mundus ignorat.

18. Medicum enim moralem hic agere debui ex instituto, utut rideant alii. Idque non solum quatenus indispositiones animæ, valetudinem inqui-

inquinant, & labefactant: Sed illo potissimum titulo, quod cum morbus sit filius peccati, nequeat cognosci perfectè, si ignoretur facultas concupiscentiæ peccati, unde omnis ad morbum impetus, per ideas, in Archeum derivat.

19. Hactenus autem de ideis, hominis cogitatione conceptis, & genitis, de quibus sub capite conceptorum adhuc liberalius agetur. Restat nunc explicare, unde ideæ humanitus factæ, tantæ sint fortitudinis, ut sæpe morbum, imò etiam mortem accersant imaginanti. Ex præmissis ergo resumendum: 1. Ideas cudi in imaginativa per cogitationem. 2. Imaginem sui imprimere in spiritum vitæ. 3. Esse media operativa, quibus anima corpus movet, & gubernat, 4. Esse imagines seminales. 5. Graduari autem juxta potentiam & fortitudinem imaginativæ. 6. Quapropter embryonem humanum, mutari in varia monstra. 7. Omnem hominem, per imagines tristitiæ, terroris, &c. formare sibi seminalia venena, quæ peste tenus, vel violento alias languore consumunt. 8. Quod etiam extra corpus imaginantis egrediantur. Quia concepta imago à prægnante regulariter migrat in fœtum; etiam ultima die gestationis, tum tamen extra controversiam est, quin fœtus propria potiatur vita, anima & quadra vivat propriâ.

20. Constat ergo ex præfatis non tantum de quæstione, An sit; nimirum ideis inesse vim potentissimam, ad operandum: verum etiam, quia seminales sunt, penetrare, & operari naturaliter quælibet. Siquidem si materiæ seminum non insit idea aliqua rectrix, & formatrix, à Generante formata, semen per se sterile prorsus permanet. Denique ideæ istæ debent immediate esse non quidem in anima humana; sed immediatè in Archeo impetum faciente, siquidem absque idea ejusmodi planè omnis actionis, operationis, & propagationis exsors Archeus maneret. Ergo & ab ideis, omnis motio naturæ, & actio, tam in remediis quam venenis, omnisq; potestas naturalis seminaliter à parente quolibet cunque est impressa: imò introducuntur ideæ exoticæ, alienæ, ascendentesq; in jam constitutas: quia ideæ, non secus atque lumina, se mutuo penetrant, & symbolum Archei, cum Archeo perpetuum atque syngamicum servant. Quæ ideæ, dum materiam capessunt, jam morbus natus est.

21. Etenim ut ideæ seminales, & primitivæ, in semine plantatæ à parentibus, figurant hominem, brutum, plantam, *&c.* ita quoque supervenientes ideæ inclinationum, affectionum, *&c.* determinant vultum humanum ad Physiognomiæ declineamenta: quæ dein quoque variantur per ideas posteras morum, consuetudinum, &c. Bruta enim per ideas molestas libidinis non pinguescunt prout castrata. Eunuchi verò, si incurii, pinguescunt: qui alias per ideam tædii etiam macilescunt.

22. Undè autem ideis tanta sit potentia, scitu dignum, quod tabula, sive materia, super vel in quam Phantasia suas depingit ideas, sit ipsamet Archei substantia; quæ semel per ideam conceptam deturpata, & tanquam seminali principio instructa, deinceps ad alia munia est inefficax. Ideo nimirum incurii tardè canescunt: & à sensu contrario, solicitudines autem multæ senium præcipitant, ac maturant. Juxta illud: *Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur.*

23. Rectè ergo ab Antiquo dictum, quod morborum perfecta sanatio consistat in ablatione causæ, radicis. Quæ si esset ipsa materia visibilis peccans (prout nihilominus scholæ eam indigetant,) jam febris, aut consimiles morbi sanari non possent, nisi omnis materia occasionalis prius sublata esset. Quod tam manifestè falsum est, ac silere febres, perstite causa eadem occasionali, est longè verissimum. Sic nempe non rarò colicam, choleram, diarrhœam, dysenteriam, aliosque morbos perfectè sustuli, per verum Laudanum absque opio, residua licet massa intus adhuc hospitaretur.

24. Omnis itaque materia visibilis, atque peregrina, deforis vel adveniens, vel sponte sua intus prognata, quantumvis fuerit de ipsa solidorum nutritione degener, atque separatus liquor, proprio nomine semper se habet per modum occasionis, & causæ irritantis; sive id fuerit pro morbo primario, sive vero fuerit productum & constitutum à morbo primario, consequenter deinceps stimulans Archeum ad novæ procellæ sive morbi erectionem.

25. Adeoque omnis morbus, de spiritu enormontico, per Ideas conceptas, in proprio Archei subjecto patratur. Cujus solius culpa vivum, non autem cadaver morbos omnes patitur. Quod si autem hæc morbi soboles in familias digestionum spargatur, producit materias occasionales quidem, ad morbos secundarios, quæ natæ sunt, irritare deinceps eundem Archeum ad nova morborum seminaria.

26. Sic nempe ubicunque Hippocrates non reperiit visibilem aliquam materiam, morbi occasionem, divinum in morbis incusat initium, quia invisibile, ex occulto seminum promptuario ex mundo invisibili, sive ex orco Plutonis aut ex chao vicissitudinum. Itaque in omnibus prorsus admiror, hoc divinum (sit licentia Hippocratica dictum) in morbis initium, ut puritatis disruptæ judex: ita vindex latentis impuritatis, & concupiscentiæ, in carne peccati. Ideoque etiam perseverantis, in radicali ataxia vitalis principii.

27. Quatenus autem immediate sedet, atque suscitatur à principio vitali, atque seminali: consequenter hinc etiam morbi habent proprietates, directiones, proportiones, durationes, affectiones, atque respectus ad membra & loca. Quæ certè in bono intellectu nequeunt atribui ulcerosis calorum & frigoris prædicamentis, ut neque distillationibus, & catarrhis spontaneo ponderum decubitu fluentibus.

28. Juvat autem hanc morbi historiam uno exemplo palàm fecisse: in calculo enim, morbo maximè materiali, manifestoque. Non est enim calculus morbus; sed primaria Lithiasis, & verus morbus Duelech est ipsamet Idea, in potestatibus Archei renum, vel vesicæ radicaliter insita. Quæ scilicet deest in sanis, ideoq; neque in sanis regulariter ex urina (quæ tamen omnia in se materialiter continet ad Duelech actu necessaria) fabricat, actuat, aut separat, inexistentem potentia proxima calculum vel arenam. At semel fermentis in renum, partiumque subordinatarum Archeum introductis, stabilitur ibidem Idea actuans, & efformans ejus, quod propinqua potentia in materia latebat. Sicque fit calculus, vel arena, quæ sunt productum veræ lithiasis. Idea inquam ejusmodi in Archeo insito illarum partium habitans, est morbosus separator, & faber, imperans facultati insitæ illius organi, eamque ducit vinctam, ad lubitum suum erroneum. Superinducitur enim facultati insitæ, & vitali Renum, eminentior potestas, seminalis & fermentalis Ideæ. Productum verò, ab hoc primario morbo procedens, in via generationis, est ipsum monstrum Duelech.

29. Item in aliis æque manifestè, ex duabus saltem suppositionibus. Una scilicet, quod omnis morbus sit in ente vivo, adeoque in Archeo motore; non autem in ente per se mortuo, & immoto. Altera, quod morbus sit ens substantiale, per se in nobis subsistens.

30. Unde concludo. Quod morbus, per modum aliorum entium naturalium, procedat de non ente ad ens, & nascatur seminaliter.

31. Quod sic probo mechanicè. Faba, ut seminum notissima, sit demonstrationis subjectum. In hac enim concurrunt Ideæ umbratiles, concreatæ mox à mundi initio, & per propagationem seminaliter illi connatæ. Quia inter binas squammas, quæ fabæ corpus constituunt, invenitur germinis præludium, habens bina folia cum radice: In quibus Idea seminalis umbratiliter dormit. Estque alligatum utriq; fabarum squammæ, tanquam utrique sexuali initio. Non secus atque vitello ovi adhæret crassius albumen, seminis entelechiam continens. Faba ergo, terræ commista, statim combibit terræ liquorem vel actualem vel vaporosum: atque illo intumescit. Terra autem in se suam habet fracedinem, sive vim imprimendi odorem fermentalem: respectu cujus, illi collata est potestas motrix, absque visibili semine commisso sibi sponte germinandi. Per consequens imbibito terræ succo, eadem huic vis fermentalis traditur, quæ est alias terræ. Qui succus, habens in se fermentalem fracedinem, determinatam ab odore specifico fabæ, excitat latentem seminis Ideam in faba, quæ dein sponte propria pergit agere. Quapropter non nascitur germen, quod alioqui terra illius loci ex se produxisset; sed ex idea seminali intrinseca, & invisibili fabæ, nascitur germen, quod est herba

faba. Sic tamen ut vis specifica fabæ flectatur juxta indolem fermenti fracedinis terræ. Hinc nimirum vinum variat diversis locis, licet vitis eodem palmite plantata sit. Sic nempe fluunt semina, in destinata munia, fructus, ac fines, quod in Carcinomate explicabo. Inprimis verus cancer, nusquam nisi in ubere, & utero mulierum oritur. Non autem insunt, & dormiunt in utero ideæ cancri; prout alioquin Ideæ fabæ, in germine fabæ. Quia morbi naturaliter quidem fiunt; non tamen insunt. Nisi fortassis à semine generantis connatæ, ut in morbis hæreditariis. Atque ista est differentia entium creationis, ab entibus morbosis. Suppono igitur pro occasione cancri, quod ubera mulieris, compressionem aut contusionem patiantur & glandulæ, lactis effectrices, conquassentur. Dein, statim Archeus sensitivus, organo isti insitus, dolorem, velut spinam pungentem concipit. Ergo conquassatio, & dolor, se mutuo contingunt in sensatione: & tanquam è silice & chalybe, anonyma passio furiosa, loco fermenti, exsurgit. Hinc ignea Idea seminalis; furens (atque ideo venenosa) excutitur, succo loci imbibitur, & confermentatur. Unde tum demum tumor dolens, punctilis pulsatilis, quia etiam venenosus, à furore. Excitatus ergo, & indignatus Archeus, pro indole conceptæ indignationis (neque enim omnia passim ubivis; sed heic injussa virescunt gramina, illic felicius uvæ, arborei fœtus alibi) sic neque Archeus in digito, prout in oculo, videt. Isto ergo spinosi doloris tuberculo, conglomerat Archeus venenum, à sua indignatione partum, quatenus ibidem Archeus se mamillis ita nupsit, quod harum pars nulla illo careat. Istud autem tuberculum est productum cancri, in indignatione seminati, tam essentialiter cancri, quam is, qui postea sanie diffluit fœtidus. Neque enim ulcera, aut apostemata in uberibus, cancrosa unquam sunt, nisi furor ille Archei adfuerit. Imago ergo seminalis, ab Archei turbulenta tempestate exsurgens, & in loci Archeo depicta, est verus cancer; sive apostema adhuc, sive demum ulcus fuerit. Nam Archeus mamillarum, vitalis motor, illa scil. parte satellitium uteri furiosi agens, agitatus furiis topicè cudit Ideas virulentas, sibique imprimit eodem jure, quo imaginativa imagines suis passionibus consentaneas fabricat. Non aliter inquam quàm uterus, cor, cerebrum, stomachus, quàm ipsamet vis seminalis vegetabilium propagatrix: imò nec aliter quàm ipsis in simplicium excrementis (puta Rabidi saliva) elucet. Sic inquam nascitur cancer, suasque propagat Ideas, proximum in alimentum similare.

33. Primarius enim cancer, in Archeo topico, per contagii dependentem connexionem ulterius in partem conterminam distenditur. Prout autem ab initio, usque in ultimam maturitatem unicus tantum est idealis ac seminalis fabæ rector: ita ab initio conceptæ Ideæ cancri, in mortem usque, non est nisi idem venenum. Atqui cum cancer sit in subjecto sensitivo, Archeus proinde quotidie de novo furiat, novas Ideas atque venena antiquis substituat. Non item faba. Quæ singulari initio incipit, & per fluxum pergit in continuitatem sui fili.

34. In creatis siquidem primæ constitutionis, quamvis idem cum morbis sit Ideale initium & fiendi progressus à non ente ad ens; in facto tamen esse morborum progressus discrepat. Proinde quoque faba quotidie, exteriori vultu mutatur crescendo, licet florescens à germinante non differat vitali initio. Pariter & morbi sigillati in Archeo, vel topico, vel influo, ab hujus varia insania venenum diversificatur. Etenim quamvis fundus cancri exulcerati, aeri expositus, fuerit objectum primum, ubi conceptus & natus fuit; attamen fundo illo per corrosionem absumto, semper penitior alter succedit, novo contagio infamis, velut ac si nova faba indies germinaret: Ideoque morbus, nedum à Matheseos locali centro prodit; sed à centro physico, quod est furialis & seminalis Idea Archei. Idem judicium & paritas est de cunctis aliis venenis, intus genitis, quale est jam præfatum in Chirurgicis. In brutis namque (prout alibi de Peste) omne specificum virus nonnisi ab imaginis Idea profluit. Unde in Adagio: *morta la bestia, morto il veleno*. Sic nempe procedunt lepra, lues veneris, caducus, apoplexia, itemque morbi primarii omnes. Veruntamen assumta venena non proin morbi sunt, aut surgunt: donec Archeus mutuato illorum contagii fermen-

fermento, sibi injuriam fecerit. Tum quidem non tam sibi cudit proprio furore peregrinas Ideas: quàm easdem à simplicibus ingestis mutat, iisdemque tandem succumbit. In quo agone miras sibi format Ideas, quas per symptomatum varietatem tragicè explicat.

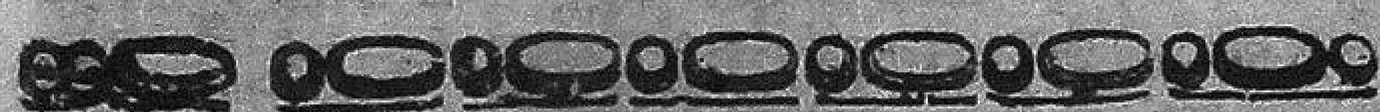
35. Itaque Cancer non est ulcus cavum, quod cernunt oculi, nec crustata ejus lividaque labra, quæ tangit manus: non denique est subnigricans, putredine olidus ulceris fundus, aut sanies inde stillans, quam nares olfaciunt: absque his namque, jam Cancer erat adhuc sua pelle vestitus. At hæc sunt effectus, signa, symptomata entis, cujus sunt fructus. Enimvero cum effectus, sive productum dicat inseparabilem respectum, ad causam sui producentem: Ideo morbus debet esse ens, continens causas, & proprietates suæ entitatis. Ideoque tam Cancer Apostema, Cancer est, quam dum jam ulcus factum est. Ideo namque plerumque morbi primarii in Archeo gignunt productum æquivocum. Ut est calculus respectu primariæ lithiasis. Molestum enim Duelech vulnerat, læditque digestionem vesicæ, obstipat urinæ meatum, &c.

36. Est etiam subinde productum, sola sui præsentia molestum, ut pus in Apostemate, Vulnere, &c. Aqua in Hydrope, coagulatum in Scirrho. Atque ejusmodi producta magis naturam effectus morbosi, quàm morborum occasionis habent: nisi fortassis veneni compendia in fermento hauserint. Tunc enim vices assumti veneni agunt, in Archeum compellunt occasionaliter, & novi morbi concilia. Ergo morbus est ens verè subsistens, in principio invisibili, proprietatibus variis dotatum: non autem intemperies, vel diathesis, ex contrarietatis pugna, mistione, gradu, & humorum fictorum comitantia surgens.

37. Verùm primarii morbi ignorantia, ut remedium ignorare fecit, ita & spem sanandi ademit, Quia non nisi in mundandis productis erroneis & occasionalibus causis incubuere, potiusque palliativæ præcautioni consultum est, neve morbi increscerent, aut redirent, substructo à retro remedio. Nil autem cogitatum fuit, contra spontaneas furoris procellas, quibus Archeus à nemine majorem patitur injuriam, quàm à semetipso. Interim nil actum, nisi furor ille Archei Ideas germinans siluerit, natumque inde perstans virus suffocetur. Neque enim occiditur per corrosiva: imò nequidem in ulceribus, nisi & corrosivis vis necandi insit. Utpote quæ furorem aliàs magis accendunt, quam placant, aut interimunt.

38. Vir quidam meis diebus, in tractu Juliacensi, Cancrum unum quemlibet sanabat, insperso pulvere indolente: atque tum demum emplastro incarnante solidabat. Cujus ars secum sepulta est. Etenim scholæ attonitæ, quoties Cancer & phagedæna non pacantur suo Ægyptiaco, menstruum accusant, sive humorem atrabiliarum. Interrogatæ autem harum utrum causæ adhæreant, nutantes, ad utramque se tenent. Jam viri à Cancro prorsus immunes, ut & fœminæ menstruo defunctæ. Fœtus in utero nutrietur mero veneno. Menstruum peccabit non sola quantitate. Imò nec insons erit detentio menstrui in prægnante, nutrice & emaciatis; longaque infirmitate subactæ, nutrientur veneno. Citraque convalescentiæ spem omnes peribunt. Cæterum si Cancer non à menstruo, sed atrabile oritur: Cur ergo ad offensionem uberum Cancer advenit? Cur non minus Jovalibus advenit fœminis, quam tristibus? Quidve lien cum uberum contusione habet commune? Vel si atra bilis ad mammas peregrè adscendat, cur lac non atrabiliosum? cur lactentibus ordinariò non est cancrosum? Cur assumtis purgativis epitymo, lapidibus Lazuli, armeno, &c. ne minimum unquam mitescit Cancer? Morbos enim per idiopathiam & deuteropathiam quidem olim distinxerunt, tantoque infelicius, quanto indistinctius. Adeo ut ad collem allisæ Scholæ, hos affectus, de morbis, ad symptomata transtulerint. Ut dum ex utero hemicrania, strangulatioque, vel ex dolente apostemate pedis, glans in inguine. Consensuales sive secundarios affectus quidem nominarunt; sed non prout è suo semine prodeunt, agnoverunt unquam. Prout alibi latius de ignorantia essentiæ morbificæ à me demonstratum est.

DE

DE MORBIS ARCHEALIBUS.

1. *Idearum Archealium ultro irruentium necessitates.*
2. *Schola utrobique in nobis neglexerunt motorem primum.*
3. *Aristoteles, Galenus & Paracelsus circa hanc Tragœdiam dementarunt.*
4. *Explicatio dati.*
5. *Demonstrationis præparatio.*
6. *Quæstionis dilucidatio.*
7. *Explicatio idearum Archealium.*
8. *Solvitur objectio.*
9. *Archei passiones, alterius fori excentricitates habent.*
10. *Ignorantia Authoris.*
11. *Ideas Archeales probat quadruplex morborum caterva.*
12. *Hæreditarii morbi Ideam præsupponunt cum Idea prolifica connexam, non tamen à generantis intentione productam.*
13. *Voluptas reflectit Archeum in seipsam.*
14. *Mors incepit à concupiscentia carnis.*
15. *Cur truncus brachio non generet truncum?*
16. *Cur non omnes parentum morbi æqualiter transplantentur jure hæreditario?*
17. *Morbi silentes probant Ideam Archealem.*
18. *Idem probant morbi Astralis syzygia.*
19. *Qui morbi pertineant ad robur inæquale?*
20. *Robur inæquale fecit initium figmento Catarrhi.*

1. JAm satis dictum erat, Archeum etiam bene dispositum alienari à passionibus, atque perturbationibus humanis: itemque ab alieni Archei exotica imagine, illum penetrante, quodque ab assumtis pharmacorum & venenorum potestatibus delereriis, cito pessumdetur. Ast dum nullum premit assumtorum vitium, nec externorum in nos procellæ ruunt, nec denium quatiunt perturbationes; nondum enotuit, quo fœdere, via, modo, quove persuasore & ductore Archeus sponte declinet, ut bonum in se, tanto labore eatenus deductum, humorem inquam alimentarium, atque spermaticum, inconcussa sub valetudine deturpet, quidque quod in vitalem societatem præparatum & assumtum erat, confestim corrumpat, & scoriam tam hostilem inde fabricet, ut se, cum hospitio in vitæ detrimentum Archeus ducat.

2. De his nil scholæ, nisi quod catarrhos, proprio pondere volubiles & ad suum illarum lubitum ductiles excogitarint: non inquam de humore alimentario; at saltem de distillatis muccis mentionem faciunt. Absque consideratione enim transilierunt hunc torrentem, simulque neglectum mansit medendi negotium, dum horum corruptorem ipsum neglexerint hactenus. Rectè quidem censuerunt, nil moveri à seipso: agnoverunt quidem Motorem primum, suasque intelligentias, cœlorum motrices formas; sed Motores proprios, seminibus inhabitantes qui suum Blas, instructis sibi Ideis, sponte propriâ, mobile primum in nobis efficerent, non sat considerarunt. Multoque minus in morbos & negotium medendi, hanc Philosophiam traxerunt. Nunquam enim cogitatum est, quomodo ens seminale, Rector vitæ perniciem sui intendat, ac sibi mortale Blas excitet. Cum unumquodque esse & permanere optet.

3. Apage Aristoteles, cum meretricio appetitu tuo materiæ impossibilis. Nugis enim istis alibi ad tuum pudorem usque est satisfactum. Galenus ad hujus campanæ pulsum, in catochum modò devolutus stertit, ita ut ne quidem de tono hoc unquam somniarit. Paracelsus tandem, qui putavit rerum essentias, harumque liquores perire nunquam, dissolutionem vitæ à trium primorum ataxia inchoavit. Vix enim credidit Archeum fatiscere, qui ne quidem in fimo agrorum, essentias herbarum, in pabulo assumtas interire asseruit. Imò Archeus, (inquit) nunquam dissolvitur propter senectutis deliquia, sed suffocatur tantum, per corruptiones, penes naturâ adultas. Adeoq; nec tum interire putat Archeum, sed alienis rebus obvolutum obfuscari, & ab agendi munere violenter suspensum abire, ac

redire ad primum ens sacramentale. Risu sanè, & commiseratione magis, quàm reprehensione hæc digna. Circa enim producta morborum, & occasionalia intrò allata, tantum versatum hactenus. Paracelsus enim cum sequacibus tartaros, in cujusque morbi efficientem intimum introduxit, fortè nec ante nocuos, nisi dum ad ultimam sui lineam perducti coagularentur. At viri illius errores antehac rejeci, credulamque posteritatem jam detecto mendacii fuco meliùs instruxi.

4. Quia scio; Archeo suum esse Blas motivum, & alterativum, naturaliter sibi datum, & vi seminali proprium. Utpote qui vel à primo conceptu, tam animal, quàm vegetabile unumquodque, ad nutum propriæ destinationis movet, figurat, alterat, auget, &c. Adeoque Archeum esse impetum facientem, apud Hippocr. extraque, vel præter quem nil moveri, sentiri, vel alterari in animantatis. Denique scio, quod Archeus se regulariter moveat, juxta Ideam, vel sibi à generante relictam, vel aliam aliunde ascititiam.

5. Undè quoque credidi ejusdem entis & facultatis esse, qua per sanitatem omnis motus & alteratio fiunt in regularitate ordinata, & qua hæc eadem irregulariter fiunt. Ergo necessum, à solo Archeo naturaliter non minùs morbum, quàm sanitatem derivare. Ita ut si per imagines semini impressas sit vita, sitque sanitas: per consimiles quoque, sed præposteras ideas fiant morbi.

6. Sed undè hospites illæ imagines prosiliant, si nil externum quatiat, nihilque internum, ne quidem labe hæreditaria turbet.

7. Enimvero de Ideis humanis affectionum, inclinationum, passionum & perturbationum jam egi; sed sat nondum de Archealibus, dum proprio luxu sponte exorbitat Archeus, & Prothei instar, seipsum voluptuosè transformat. Etenim ut regulares Ideæ, (undè Archeus omne suum Blas habet) semini, à libidine generantis implantantur. Sic quoque ab impuritate naturæ, luxualem voluptuariamque inordinationem omnem reservavit concupiscentiæ; quæ planè nunquam deponitur, quamdiu vivitur in carne peccati: quia deturpatæ in passionibus naturæ est prorsus vernacula. Sic namque Archeus contristatur quodammodo, irascitur, odit, angitur, desperat, sibique fit tædiosus: tametsi homo nil tale sibi procurarit, aut in se senserit. Fiunt nimirum exundationes in Archeo hactenus anonymæ, quia sibi propriæ, & humanis perturbationibus non usque adeo cognatæ, undè quoque excentricæ atque virulentæ imagines mera pariunt venena. Spontanei enim veluti mœrores sunt, qui vitam, ut tinea vestem, rodit, juxta Sapientem. Hæ sunt scilicet anonymæ Ideæ, quæ latentem aliàs morbum, vel hæreditarium characterem, in medium proferũt. Verùm si cerebrum, cor, lien, &c. sint aulæ, quibus Princeps Archeus sua celebrat concilia: Quid ni ipsum principale, originale ens, motivum imaginativæ, sibi etiam genialem phantasiam habet? Et in natura, per concupiscentiam corrupta, dant irregulares exorbitationes in ente, potissimum dum se animæ imperiis velut subtrahit, suique juris mavult esse.

8. Nec obstat, quod in homine non sentiantur Archei propriè ejusmodi passiones: quæ alioqui requiri viderentur, si ideas morbificas & sigillares depromere debeant. At certè Archei propriæ inconcinnitates, absque organi & animæ commercio contingentes, nequaquam sentiuntur in homine. Neque nimirum, cum somnia pleraque nesciamus; imò neque sciamus nos somniasse, nisi facultatum quædam sit facta mutualis traductio in hospitium. An enim generans sentit se formare Ideam, quæ tam superbum ædificium mox struet? An enim semel cogitat de formando saltem fœtu? de rebus agendis? In libidine enim mens alienatur quodammodo, seseque velut subtrahit, interim dum Archeus sui imprimit imaginem, absque imaginativa.

9. Archeus itaque retractus, absque suæ aulæ comitiis, penes se, intus quodam velut tædio conflictatur, (nec enim irregularitates Archei se stringunt ad regulas passionum, & Idearum mentalium, dum præcipuè à suis muniis, imò & à mentis imperio violenter exorbitat.) Undè Ideæ, ignaviæ authrices; Hincque digestionum tarditas, negligentia, obmissio, cum quadam vitæ inappetentia, &c. Ejusmodi sunt luxus essendi, dominandi, sciendi, habendi, domandi,

mandi, ulciscendi, fruendi, &c. Adeoque horum conceptum ideæ, gignunt dissolutiones, desideria, profusiones, & intolerantias. Unde demunt digestionum, distributionum, & regiminis incuriæ dispendia, titillationes, irresolutiones, gravamina, tetricitates.&c. Undè tandem Pestes, etiam ignota toxicorum monstra, itemque morbi dissoluti, & Atrophiæ inopiæ. Sunt quippe ideæ ejusmodi, consilii inopes, & extra curias solitas formatæ. Ideoque illarum matrimonia, & ministeria, non magis regularia, quam earundem nativitates. Ergo Archeus in proprias luxualesque irregularitates lapsus, totus symptomaticus, atque impatiens velut furit, habenas regiminis, (quod alioqui feriari nunquam potest,) nunc deserit, nunc iterum interruptas arripit, quandoq; tardior operatur, tædioque sui corripitur. Imò media voluptatum satietate tormenta sibi excitat, ens planè irrationale. Interrupto namque digestionum exercitio, humor alimentarius in sexta, per nimiam detentus moram, exoticum exuberantis digestionis concipit fermentum, suoque frustratur fine. Hinc namque iterum, velut perterritus Archeus suæ velut incuriæ pœnitens, præposterè cuncta movet.

10. Sed nequeo dignè media explicare, quibus Archeus suas spontaneas excentricitates facit, neque harum ideas proprio etymo depingere, si sint invisibiles, imperceptibiles, & in abstractione Archei à muniis corporalibus factæ. Non enim modum novi, quo initia seminalia suas dotes exprimunt, qui planè ut à priori mihi ignotus est. Conjecturis enim tantum à simili assecutis, ludo. Equidem per regularia in homine, conjecturas feci, quas alter me judiciosior explicet. Mihiq; autem visum, non fore operæ pretium, penitus hæc scrutari jam secundum individua; sufficere vero tam in cognoscendo, quàm medendo generatis ideis obvenisse, & sustulisse ab Archeo omnem ataxiam, unico fortassis Arcano, de quo postea latius. Pacem ergo optatam studiis, & infirmorum querelis daturi quærite, & invenietis.

11. Cæterum doctrinæ jam traditæ adstipulantur morbi omnes potestativi, quique velut absque sordium omnem contactum incrudescunt. Atque ejusmodi sunt inprimis morbi hæreditarii, à generante cum semine infusi. Quorum videlicet ideæ aliquot annos patienter exspectant, antequam in prole, imò & quandoque in sero nepote manifestentur. Secundo idem convincunt morbi, per longa dierum silentia dormientes, atque subinde recidivi. Tertio Morbi concentrati, quos Torturas noctis alibi voco. Et quarto idem explicant morbi virtutis disproportionatæ, quos inæquale robur voco.

12. Quantum autem hæreditarios & posthumos morbos concernit: Certum est transplantari Ideam morbificam in semine parentum depictam. Non quidem quod Generanti sit conceptæ alicujus passionis, aut morbi character, generando sibi propositus, ex fine destinato, sed (ut dicere jam cesso,) Archeus in generationis actu concipit voluptatem, per quam à corpore, in sui centrum abstractus, debet tanto vicinius, in animam, velut alterum à corpore extremum, se reflectere. Unde non potest non vitale lumen suscipiens vigorari, atque suscipere sui imaginem seminalem, fœcunditatis scilicet causam.

13. Est namque voluptatibus universis proprium, cum beneplacito seipsum in sui speculo contemplari, & cum jucunditate plausibili, quæ philautiam, & quandam arrogantiam, inprimis naturæ cunis, usque peperit, diversam tamen in se, pro voluptatum varietate. Etenim dum Archeus se subtrahit, abstrahitque, ut dixi; attamen non potest non esse in corpore, tanquam loco. Abstractum ideo voco, non quidem à corpore; sed ab aula, sive trono ordinario. Non fit autem abstracta Archei contemplatio in corde, quasi fluctuaret, continuo agitationis & pulsuum motu: ut neque sinus cordis, sunt aula consilii Archei abstracti. Imò neque in ipso cordis parenchymate; at penitius ipsa regia est. Nimirum in ipso stabili spiritu, spleni insito. Concepta nempe isthæc, sub libidine, imago suiipsius, Particulam spiritus, à quo patratur, induit: quæ sub synteresi Chymiæ, est 8200. pars totius. Quæque particula minima ejus sic depicta, transit deinceps in spiritum influum, cordi domesticum, unà cum Idea libidinis

dinis ac desiderii; Sunt autem ideæ desiderii, solæ directrices motivæ (prout alibi de sympatheticis) atque proinde concepta Archei humani imago, per istam directionem, semini materiali inseritur.

14. Quare mors à venere ut incepit: ita quotidie acceleratur, prout & defunctio plantæ incipit à concepto semine: quatenus inde minuitur potenter vis vitalis.

15. Deinque id sanè veraciter, & non per dolum phantasticum fit, quo ejusmodi idea nedum ens integrale humanum repræsentat; sed individuales simul propensiones, proprietates, & defectus. Hinc enim uno truncus brachio, non proinde mutilum generat. Quia idea formativa non aliunde quam à viscerum insito Archeo, in generationem tradux est. Ergo morbi hæreditarii inolescunt fœtui, ab ente morboso. Idea nimirum, spiritui seminali impressa (cum sit ipse morbus, adhuc in vita prima seminis delitescens, & sigillatus) adhuc dormit, & sui maturitatem exspectat, donec expergefactus ab Archei agitatione, prorumpensque, producta sua parere sit apta. Sic nimirum furores innascuntur, ac propagantur in proles, cum tota inclinationum seminalium prosapia.

16. Porrò & inde conspicuum, non omnes morbos parentum in proles transferri; sed illos duntaxat, quorum ideæ contaminarunt Archeum viscerum in parentibus. Neque enim aliquá podagræ, aut furoris materia occasionalis, cum seminis genialis integritate transfertur socialis. Nam præterquam quod alienigena dualitas sterilitatem seminis continet; etiam supposita illa morbi translati materia putreret, loci & fermentorum importunitatibus, digestionumque iterationibus victa, fæteret putreret, vel dierum successiva multiplicitate evanesceret. Non autem in periodum vitæ comitaretur, suasque excitaret recidivas.

17. Quantum autem morbos silentes, licet acquisitos attinet, etenim id habent vernaculum: quod statis periodis importuni resurgant. Sic namque Comitialis, per menses & annos subinde dormit, imò & nunquam excitatur, nisi per Venerem, Iram, Mœrorem, Partum, &c. Neque est enim ulla materia fomes caduci, alicubi detenta. Quia vel putreret, aresceret, consumeretur, vel pristinam veneni labē amitteret: quod cum non fiat, verum in vitam perennet: aliud proin exordium, atque hospitium immediatum, quam recrementa delegit. Sigillatur quippe in idea entis activi, & constantis per totam vitam. Itaq; spiritus vitæ, in organis conclusus, suas patitur procellas, ab ideis suis morbosis: quas quoties spiritus influens inde recipit, earundē toties contagia statim in actum deducit. Etenim ut Comitiale virus inebrians est, soporiferum, & quodammodo furiosum; primitus circa stomachum elucescit, ac dein maximè in capite percipitur, ejusque clientes singulariter afficit. Ita Archeus capitis cudit imagines virulentas, quæ ipsi Archeo insito sunt exosæ, & venenoso contagio suspectæ, facileq; inde totus fit apogeus.

18. Sunt tertiò, morbi quidam concentrici in materia, & efficiente; attamen cum sint fœtus, concepti in irregularitate Archei exorbitati: hinc sunt excentrici quoad sanitatem, concentrati autem in penitiori Archei fundo. Hactenus namq; astra respiciunt, & ad lunæ præsertim syzygiam moventur. Ventorum item apes in futurum prænunciant. Neque enim Archeus se Astris obligari ostendit, nisi per morborum importunitates. Quapropter morbi illi vocantur vulgo Ephemerides ægrorum. Recte ergo valentibus, Archeus non regitur ab Astris: Quia verò lunam singulariter sectantur (quæ Astrum nocturnum est) noctuque ideo magis ferociunt, ideo Torturam noctis appello, quod per consimile Blas ferri, & cum Astris confabulari videatur. Idque sanè non competit nisi Archeo: cum crassior corporis compages nō ad hoc idonea sit. Sunt ergo sigillati in spiritu vitali, organis principalibus insito. Nil autem sigillatur ibidem, præter characteres ideales. Archeus est ens fontale, quod suo Blas omnem in nobis impetum concitat, juxta Hippocratem. Permanet autem ens fontale, utcunque nitidè ablatis productis morbosis. Nam etsi subinde tam contenta, quàm continentia vitiet; attamen Archeus reservat sibi solitarium vitium, impres-

sum,

sum, quo omnem procellam ad lubitum concitat.

19. Morbi tandem, quos quarto loco voce sub robur inæquale, sunt innati, vel adepti. Et quia robur dicunt, palam quoque subter potestates se scripserunt.

20. Difficile autem semper fuit in natura, singulis organis desideratum robur, absque aliquorum querela partiri: quin perpetuo unum alteri prævaleat, debiliusve sit. Ad quam equidē non defluunt aut decurrunt ex insonte capite humores, vel mucosa recrementa: prout alioquin in Scholis, fictitiis humorib9 atq; Catarrhis tributum est. Quin potiùs insitus debiliori parti Archeus, distributionis penuriam advertens, & in justitiæ inæqualitatem sentiens, fit querulus ac seditiosus, velut in novercam. Cujus in passionis ideas, cum alio mittere non sit oportunum, in seipsum tetricus torquet, tristitiæque effectus in suis digestionibus parit. Ergo ipsamet seminalia morborum initia in diversos fines distrahuntur, licet unico subjecto immediato inhæsionis gliscant; quia recipiuntur per modum recipientis, id est, humani corporis, partiumque diversitate difformitatem in mansionibus sustinent. Quin etiam Archeus ipse pro motuum diversitate variam concitat symptomatum supellectilem. *Spiritus* (inquit Hippocrates) *tres in nobis motus fecit, intro, extra, & in circuitum*: secumque movet & transmutat singula, etiam dum ordinatus est. In sui autem irregularitate quicquid peregerit, suæ ataxiæ quoque memores effectus edet.

ORTUS IMAGINIS MORBOSÆ.

1. *Morbi descriptio per enumerationem abnegatorum.*
2. *Quid morbus?*
3. *Vana Medentum putatio de morbo.*
4. *Hospitium vita est morbi.*
5. *Probatur vis ideæ morbosæ per vegetabil..*
6. *Per Blas meteoron.*
7. *Ex præmissis probatur idea Archealis Blas in nobis.*
8. *Morborum sedes ordinaria.*
9. *Perturbationum imagines citantur.*
10. *Ex non ente mentali fit hoc aliquid.*
11. *Duplex idea morbifica Archealis.*
12. *Idea delata ad cruorem.*
13. *Regula Iuris in medendo.*
14. *Cur author servet veterum nomina.*
15. *Probativa idea solo Archeo fabricata.*

INauditam doctrinam entis morbosi; à me promissam, jam ad longum descripsi, ut medentes discant, fontaliter morbum introspicere, & desuescant, seduci paganis opinionibus. Quapropter morbus non est qualitatum elementalium quæpiam intemperies, horumve e lucta continua promanans victoria, prout hæctenus somniarunt Galenistæ, nec idem est morbus unus è quatuor fictis humoribus, crasim suam superans, & quatuor elementis æquiparatus. Nec demum morbus est materia aliqua degener, ab elementorum impressione suscitata. Sed omnis materia excrementitia, vel est nuda præcedens morbum materia, morbique ideò causa occasionalis: vel est morbi productum, ab errore partium resultans, adeoque morbi effectus quidam posterus: licet dein occasionaliter morbum alium suscitet, vel antecedentem aliam causam foveat, augeatve. Nec demum morbus est qualitas noxiæ, è veneno aut contagio alterius, & nocuæ materiæ pullulans. Veruntamen ista ejusmodi peccata, accusant duntaxat sui præsentiam; non autem effectum inde tantum occasionaliter dependentem.

2. Est itaque morbus, ens quodam natum, postquam nocua quædam potestas peregrina violaverit vitale initium, hujusque vim penetraverit, ac penetrando excitaverit Archeum ad indignationem, furorem, metum, &c. quarum scilicet perturbationum anxietates, ac molestiæ ideam sibi consimilem, imaginemque imaginando debitam excitant. Promte scilicet ista imago cuditur,

 expri-

exprimitur, sigillaturque in Archeo, eoque vestita, mox morbus in scenam intrat, corpore scilicet archeali, & efficiente idea constructus. Archeus nimirum sibi noxam parit, quam ubi semel admisit, mox dein quoque importunitate illius cedit, fugit, alienaturve, aut deturbatur, vel inquinatur, cogiturque subire alienum imperium, domesticeque sibi excitatum bellum civile sustinere. Est nimirum Icon aliena ejusmodi materialiter impressa, surgensque ex Archeo, verum inquam ens morbificum, quod morbus appellatur.

3. Etenim quanquam Medentes solummodo occupentur circa dissolutionem, abstersionem, & expulsionem noxiæ materiæ occasionalis; non valet tamen putatio nostra variare morbi essentiam, ut nimirum, Quia Medicus laborat in proscriptione nocui occasionalis, proinde etiam morbus debeat esse id, quod præpostero ordine deceptus ille medens expellere intendit. Morbus namque essentialiter est id quod est, sive absit Medicus, sive adsit. Nec enim medentis initio magis morbum determinat, quam ipsum terminat. Utpote qui se non accommodat ad putationem aliorum; sed eandem irridet quotidie.

4. Quare ut sanitas consistit in vita integra: ita morbus in ipsamet vita oblæsa. Vita autem subsistit unicè atque proximè in sede animæ, anima verò non operatur extra se, nisi vi organi officialis sui quod est aura vitalis Archei. Ideoque mirum, quod hactenus ignoratum fuerit, quod morbus sedeat immediate eodem hospitio vitali, quo vita fruitur: De quo post latius.

5. Vix etenim credent Osores, omnem sublunarium potentiam excitari, & contineri in ideis. Id enim obiter jam ante perstrinxi, juverit tamen id fortius ligari. Novimus enim, & fide credimus, herbis datam vim propagandi sibi simile. Est autem ista vis proprietaria, ens reale, actu exsistens, quod in semine jugiter & successive manifestatur. Nec est ejusmodi vis quæpiam accidentalis potestas, sive nuda qualitas; sed est vis seminalis, qua planta parens in suo semine depingit ideam, continentem figuram & proprietatem, juxta quas ipsum semen excitabit, delineabit, & crescere faciet plantam filiam. In seminibus namque manifesta cognoscitur imago, gnara rerum, in propaginem novam agendarum.

6. Pariter mare non facit, sed patitur horridas tempestates, quas ventus efficienter concitat. Et ventus quidem non à seipso, suaque sponte movetur; verum ab invisibili Astrorum influxu, juxta illud: *Erunt vobis stellæ in signa, tempora, dies, & annos.* Tanta nempe primariorum elementorum procella prorumpit ab ente, quod lucis instar est. Non est autem Blas elementorum concitatum, à mera luce Astrorum: Etenim quantumvis sit incorporale, & immateriale Astrorum lumen, non est tamen lux quædam simplex; sed quæ præter lucis solitariæ proprietatem (quæ est duntaxat illuminandi) habet Blas motivum in se, itemque durationes directionesq; secundũ loca, fortitudines, & debilitates, non minus quàm Blas alterativum, ad omnem temporum vicissitudinem, & periodos. Hæc solent antiquitus adscribi adspectibus diversorum luminum, quid tamen ut tales non superant efficaciam suam quæ est luminasse. Sed excitare temporum tam dissimiles stationes, & tempestates etiam prævisas, id est, ante stellarum adventum, ad loca adspectuum illorum, majoris sanè ponderis effectus est, quàm solius luminis simplicis. Reor itaque, per adspectuum diversitates condi imagines spirit. astrales, invisibilis mundi, quas in aerem deponunt, ad excitandum Blas, juxta imaginem illarum proprietatum. Siquidem momentaneus est tantum stellarum aspectus, ut & instabilis locus, effectus autem perseverant aliquamdiu. Ergo necesse est luminares aspectus, præter lumen momentaneum, deposuisse in aere ideam Blas, operantem, usque in sui consumtionem, temporum irregulares regulas, repagula, obices, calcaria & periodum. Est ergo ejusmodi imago de natura luminis, ut stato tempore operetur: nam alioqui multorum annorum cursu vix ad nos pertingeret, nisi de natura luminis esset.

7. Itaque sicut plantis inest vis suscitativa imaginis seminalis, ad prolificandum: sic & Astris vis est fabricandi ideam motivi luminis, quæ est inchoativum motus initium, faciens quic-

quicquid sibi in exsecutionem est demandatum. Archeus autem noster, sive habeat vim Terræ, vel Astris similem, perinde est, modò intelligamus ipsi proprium esse, Blas tempestuosum in nobis excitandi, post inobedientiam Protoplasti. Sive illi ejusmodi proprietas à peccato inoleverit, vel demum illa proprio nutu, adspectuque suæ perturbationis de novo suscitet, perinde & sat est. Modo agnoscamus, quod omnis vis, tam regularis vitæ, quàm inordinati regiminis, non nisi ex initio hoc vitali promanet.

8. Suntque idcirco omnes morbi, horumque typi conceptus quidam depicti, ab invisibili hoc Rectore, ad perpetrandas nostrarum calamitatum procellas. In æthere ergò Archei depinguntur ideæ aspectuales, tam ex profunditate stellati Cœli ipsius animæ, quàm ex erronibus septem viscerum insitis spiritibus formatæ.

9. Sic enim pavor Pestis, Pestem creat. Pavor subitaneus mortis, sæpè podagram necuit. Pavor item amissi, vel amittendi honoris, si per diem unum duraverit, Epilepsiam fecit subinde. Tristitia paupertatis, insaniam adduxit: aliis vero scrophulas peperit. Maniaci omnes plerumque è superbia devoluti sunt.

10. Et Sapiens testatur: Quod tristitia vitam hominis, ut vermis vestes, rodat. Tristitia autem est tristis cogitatio: hæc autem est non ens, quia ens mentale. Quod quia non ens, nullam ideo ex se agendi potentiam habet. Ergo cogitatio tristis parit ideam activam, fitque hoc aliquid ex nihilo, non secus atque in prægnante perturbatio monstrum parit, & fœtum humanum in belluinam transmutat. Eo quod imaginativæ potestati sit vernaculum, imagines condere, tam in mentalibus, quàm Archealibus. Tristitia igitur, quæ est lenta perturbatio, parit ideam, quæ vitam consumit, roditque: eo quod ejusmodi idea, pro sui materia habeat auram vitalem Archei degenerem: quæ idcirco prætendit residuum Archei, sui similitudine pervertere. Hæcque aura degener in duumviratu corrumpitur, ideoque mox à tristitia, continua sunt suspiria. Hæcque sic accidunt viribus phantasiæ tristis.

11. Idem quoque contingit in potestate phantasiæ propriæ Archei, sive influi, sive insiti: quorum uterque (prout de tumulo Pestis alibi) phantasiæ imagines potentissimas condit. Quapropter duplicis Archei, duplex quoque Archealis idea morbifica morbum transientem à Chronico distinguit. Quapropter qui post hac ritè attendent, reperturi sunt omnem animæ perturbationem, quæ fortis est, diuturna, nec descendit emanatione extra Archeum viscerum, dicatorum muniis phantasticis, sive extra duumviratum, parere amentiam diversam, sive distinctam, per idearum varietates. Reperient similiter simplicia, tam intus degenerata, quàm forinsecus assumta, modò ipsum Archeum forinsecus affectent. Duumviratus parere parem Amentiæ Ideam. Quod manifestum fit in Rabidi levissimo contagio. Quales etiam morbi concentrati in membris vitalibus, colloquentibus cum Astris, unde robur inæquale, Tortura noctis, hæreditarii, repetentesque periodicè, cernuntur promtuarium invisibile intus habere, principiumque inchoativum tragœdiæ, undè pro maturitatum, vel apogææ excentricitatis jussu, repetuntur Ideæ, tot procellarum Authrices.

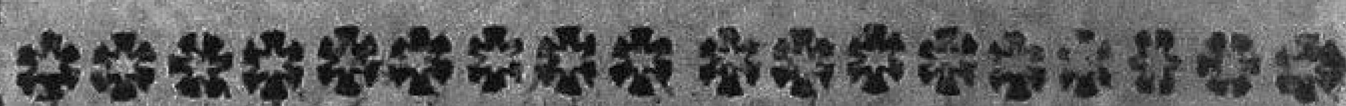
12. Ideæ autem, si cruorem informent, vel liquorem proximè assimilandum, & alimentarium, nascuntur tempestates, conformes tam Ideis perturbationum, quàm hospitali Archeo. Proprio ergo luxu, tædio spontaneo, corruptela, defectu, Blas furioso (nomina enim deficiunt, ubi res à priori incognita latet) intus sic lascivit Archeus, quod etsi foris nil quatiat; attamen habenas regiminis vita deserat, suspendat, spernat, aversetur, furiatque nescio homine. Sic nempe surgunt Ideæ, quæ in omnem dissolutionem, ac morborum effrænem tyrannidem liberæ prorumpunt.

13. Cumque medenti occulti motus sint lascivientis Archei, adeoque nequeamus abjectas semel habenas in manum ejusmodi Archei reponere: à posteriori universale quoddam Arcanum consopitivum, & sedativum Archei est adhibendum. In cassum ideo plerumque laborat, quicunque destitutus Arcano universali, non pacato prius Archeo, averruncandis

causis occasionalibus operam locat suam. Quod sanè stylo aureo accuratè notandum est. Contingit enim ipsi non secus, ac qui non obstipato jugi fonte, exhauriendo aquam, rivum exsiccare præsumit.

14. Interim cum ignoto tramite Archeus procedat in suis imaginum fabricis, cogor in morborum explicatione antiquata servare nomina, & nomenclaturas sequi, ut causarum occasionalium trita via, deveniamus ad cognitionem occultarum quidditatum morbidarum.

15. Sufficit autem mihi hoc parergo ostendisse, quod Ideæ seminales, in toto mundi systemate sint inchoativum principiũ omnis Blas seminum, generationum, vicissitudinũ & procellarum. Attamen priusquam ad morborũ schema contendam, cum adhuc nimis sit jejunum, Ideas ab Archeo formari, non minùs quam à vi phantastica, juverit id Tyroni uno argumento ostendere. Etenim cadaver humanum, spontaneo fluxu mortuum, friget super omnem glaciem, non quidem quod revera frigidius sit cadavere vaccæ, sponte demortuæ (id namque per organum qualitatũ ac gradus ambientis distinguens, clarè demonstratur) quanquam tamen id nostro attactu sic censeatur. Contingit id enim, solius Archei pavore, qui contactu mortis in cadavere pavet. 1. Sentit mortem quam fortassis phantasia adhuc ignorat. 2. Pavet. 3. Retrocedit spiritus influus. 4. Insitus autem manui pavore turbatur & concidit, adeoq; initium mortis sibi è pavore concipit. Non inconcinne ideo Sacra, ut qui mortuos tangeret, impurus & semimortuus censeatur. Quam mortis imaginem Archeus, velit nolit, concipit, eamque sic mordicus aliquamdiu retinet, quamdiu superstes est illa pavoris Idea: quod intra horam vix ad focum recalescat. Ergo pavoris Idea realiter ibidem est: siquidem operatur effectum, estque formata ab Archeo, & non ab imaginativa hominis. Igitur si Archeus pavore fugiat tremens: pari quoque ratione tristabitur, irascetur, furore aliisque passionibus concitabitur. Et quarumcunque perturbationum Ideis conflictatur, sibi sit molestus, & noxius, juxta idearum lubitum, quas sibi finxit propriâ vi & libertate.

ADITUS PRÆCLUSUS AD CONDUM VISCERUM.

1. *Concluditur è sede anima ipsa sanandi morbi difficultas.*
2. *Quartana exemplum.*
3. *Notabile de remediis hactenus contra quartanam usitatis.*
4. *Purgantia in quo incautos hactenus fefellerunt.*
5. *Quandoque per accidens, purgantia sanarunt. Atque hoc dolo permansere.*
6. *Census incurabilium.*
7. *Distillatio parit nova generata.*
8. *Singularitates in rebus per ignem productis.*
9. *Decocta differunt à stillatis.*
10. *Scopus authoris quis olim.*
11. *Deceperunt Authorem quædam remedia.*
12. *Remediorum examen.*
13. *Digestionum examen.*
14. *Hydro-remediorum examen.*
15. *Valores stomachi.*
16. *Prima conditionum varietas unde?*

Postquam deprehendissem, stomachum radicem arboris, sive radicem tam digestionis universalis, quàm particularium quarumcunque: cognovissem æquè seriò, ibidem habitare animam mortalem seu sensitivam, actionum in nobis quarumlibet heram, ac vitæ dispensatricem per totum. Sitam videlicet quoque ibidem primorum conceptuum fabricatricem, somni item, non minùs quàm vigiliarum & amentiarum officinam: Duxi rationi consonum, nusquam decentius mentem immortalem, sive Dei simulacrum stabulari, aut connecti potuisse, quàm in præfato formali, atque vitali lumine: principio scilicet spirituali, sibi ob id quoque propinquissimo: quin agnato. Cumque tandem pervestigata vitali monarchia cerque nerem, opticeque cognoscerem, morbum o-

mnem

omnem essentialiter in vita consistere, atque ex eadem consurgere, sese obtulerunt mihi causæ difficultatum in sanando morbos, præcipuè, qui sponte sua non silent, aut qui suopte impetu ad periodi finem non festinant; sed vitam, quam acerbè infestant, comitantur.

2. Quapropter è morbis diuturnioribus, vidi quartanam, atrophiam, cacochymiam, debilitates item, ac deintam qui in extremo corporis habitu cubile delegerunt (quales sunt lepra, paralysis, ischiadica, spasmus, podagra, &c.) quàm qui alligantur alicui viscerum (ut apoplexia, epilepsia, asthma, lithiasis, hydrops, amentia, &c.) non sanari, non quidem defectu desiderii sanandi; verum solius remedii penuriâ. In remedio autem illo dudum laboravi, ac retrospexi multoties, donec cognoverim, quod ipsum vitæ fontem respiceret, sive animam sensitivam. Quapropter primò ante manus sumsi ipsam quartanam, utpote obviam, tædiosissimam, ac planè cognitam: quæque dum sperneret Medentum usitata remedia, irritam redderet eorundem spem.

3. Inprimis per eandem certior factus sum, quod ubicunque lateret aliquod materiale productum morbosum, requireretur pariter remedii convenientis applicatio: vel alioqui sospes formidaretur permansurus effectus, à causa illa occasionali suscitatus. Atque idcirco ab hujus enunciationis correlativo comperi nulla hactenus Medentum remedia: utcunque fama sui jactentur deoppilativa, resolventia, abstergentia, vel purgantia; eadem tamen tantum devenire, aut deferri, ad summum solummodo usque ad limen lienis: qui sensibili testimonio se prodit quartanæ hospitium. Itaque hinc certò instructus conjeci, vim illam remedii deoppilativam &c. mox vel in stomacho perire, mitescere, domari, vel per intestina proscribi, si prius saltem non interierit. Sin verò qualitas aliqua remediorum, ex vita sui media, sospes perstiterit, aliquantulum perfracta, penitiusque assumta penetraverit (qualiter macis, vel terebinthina, in lotio saporem sui, ex necessitate magni oporteret, retinent.) At saltem eadem sic castrata ac delumbata occurrit, ut ne quicquam eorum efficiat, quorsum, & propter quæ, deglutiuntur pharmaca. Ova quidem & carnes belluarum referunt sapores alimoniæ, quæ ipsas saginarunt. At sanè, dum in œconomiam vitalem transeunt, tametsi gustus prioris vestigia retineant: adeoque sanitatis quædam testimonia contineant; sunt tamen tam segnia horum auxilia, ad eradicandum productum aliquod morbosum, quod diuturni lentique morbi; jam dudum, irritam hujusmodi remediorum jactantiam patefecerint, imò & spem sustulerint.

4. Sola autem purgativa maximopere fefellerunt, falluntque tam Medentes, quàm incautos Medicatos hactenus, quia cæteris auxiliis subtilius imposuerunt. Etenim ut sunt de venenorum prosapia (quod lib. de febrib. ex instituto ostendi) confusionem statim circa primas radicet, digestionisque matres suscitant: atque adeo, quicquid pridie est assumtum, vel aliàs etiam ritè subactum, id solutiva statim quoque corruptionis charactere contaminant, totumque foras confestim propellitur, attracto crudiore cruore, è Mesenterio, in vicem ejecti liquoris contaminati. Quod nimirum ibidem confestim pariter corrumpitur, donec virus solutivorum agendo saturatum & extinctum sit. Putatum est hactenus, quòd hoc putidum liquamen cruoris & carnium, esset ipsa morborum materia. Sive procul per solutiva evocatum liquorem, jam cadaverosum ac fœtidum, esse humorem unum de quatuor, præ aliis selectum, ac magneticè attractum.

5. Potentissimè idcirco hæc perversa doctrina hucusque mortales decepit: eo quod effectum aliquem solutiva sponderent, & exhiberent, evanidum licet plerumque, ac subinde truculentum; non tamen sanitatis authorem, nisi quandoque per accidens, natura suam sarcinam, primo limine detentam, unà excidere permiserit. Qui effectus per accidens, etsi rarus, tamen nomen fumosum solutivis dedit purgationis, fecitque jus, solutiva, tanquam asylum implorandi, eorumque opem impendendi.

6. Interim intacti mansere morborum plurimi, & atrociores. Nam quotquot sua sponte non decurrunt statim ad terminũ, habiti sunt incurabiles, & solutivorum spectata vana tyrannide quiescere sunt jussi. Interim quotquot remedia conabantur insigni truculentia naturam in sui

subitu-

lubitum cogere, extemplo sensere vitæ nostræ resistentiam, atque eo ipso noxia: quia vitæ insidiantur, dum cruorem in virus cadaverosum mutant. Nocua inquam evasere, & periculosa auxilia. Nam si veneni, aut graduum tyrannidis suspecta erant: statim ut assumta, rejiciebantur tanquam infamia, eo quod insignem perturbationis, confusionis, & lipothymiæ procellam, nilque præter comminatam turbulentiam aut stragem excitare visa.

7. Sola autem atque unica, majora Arcana, quibus vis naturæ dotalis supernè est instillata, vel puritatis atque subtilitatis encomio gloriosa, omnem morbosam tyrannidem ex æquo supplantarunt, uno restaurantis vitæ compendio, in universalem sic medicinam surrexere. Dixi alibi, omne distillatum esse novam creaturam, per ignem productam: adeoque non ex primo sui concreti instituto. Perinde ut ignis est, res quædam pro artificiis facta, naturalis tamen: ita quicquid per ignem prodit, etsi sit naturale; tamen profluit è principio naturæ obliquo, seminalia initia detorquente, ad ignis lubitum.

8. Hinc quicquid per ignem conficitur, vitam primam, mediam, atque ultimam simul acquirit, liquanturque simul junctim. Quatenus unicum seminale principium, quod in materiam confluxit, variis terminis antea subjectum, ac distinctum, per ignem coadunatur, simulque inde fit nova creatura, surgens quidem ab initiis, concreto inexsistentibus; attamen sic ista initia seminalia per ignem alterantur, quod quadam colliquatione ens novum inde suscitetur, & tres vitæ proprietates unà consurgant.

9. Quapropter etiam cuncta distillata à corruptione sunt immunia: quæ alioquin in vitarum trium suscepta successione, rebus familiaris est. Liquet hinc enim, decocta non esse entia, qualia per distillationem proliciuntur. Sed tantum translationes unius entis, in medium sibi peregrinum; atque ideo facilè putrent, & alterantur.

10. Porro inter simplicia quædam sese manifestarunt, nullo quidem signato prodita: quæ tamen proprietatem particularem nacta sunt ad vitæ exorbitantis restringendos in morbis typos. Illa enim, quamvis ad generum amplitudinem non ascendant; videntur tamen à rerum Datore glorioso, specificè directa in morborum quorundam eradicationem. Etenim qui jam dudum deflexeram ab horrore purgantium, & circumquaque perlustrando, remediorum propemodum nullitates, vel infaustas applicationes notaveram, ac interim dum arcana Pyrotechniæ, suo tenebrarum velamine tecta forent, ac specifica simplicium ejusmodi energia lateret: Inquisivi sedulus, an non possem, (dum per ignem renascuntur subnascendo novæ creaturæ) per artem remedia parare; quæ vel profundè penetrarent in venarum propagines: vel saltem leviculam sui proprietatem, unà cum cruore vel urina spargerent, sigillarentque inter vitæ œconomiam. Quæ quidem levicula qualitas, non intelligitur gustu prodire; sed quæ in digestionum culinis sic maneret sospes, & imperfracta, quod absque notabili saporis inclementia posset ad scopum, in creando medicinam de terra habitum pertingere.

11. Arrisit inprimis diureticorum contemplatio: quæ scilicet ab ore, per renes, usque in vesicam dispergi videbantur: Persuasit idem potus vulnerarius, usque in externos artus, suos edens fructus.

12. At tandem manifeste cognovi, ipsa diuretica, non quidem materialiter descendere in vesicam, ut nec potus vulnerarios in vulnus remotum; verùm omnem diureticorum & vulnerariorum opem, fabricari in ipso stomacho. Per exemplum lapidis Cancrorum, vel fixissimi ossifragii, auxiliaris tam vulnerum, quàm lotii difficultatibus. Hic enim non dissolvitur à stomacho humano, nec proinde etiam penetrat ad procul dissita, in materia sui lapidea, aut lactiformi. Verùm si non in primum sui ens resolvatur, etiam nec in lactis substantiam remigrat. Sed acor stomachi, ejusque nativum fermentum, resolvit quantum potest de ingestis lapidibus, non quidem resolutione retrograda, versus ens sui primum; sed duntaxat per modum acidorum, dissolvit lapides istos: Id est, in pulverem. Prout lib. de febribus ex professo mechanicè demonstravi. Hinc namque si prius dissolvantur in aceto, potentius præbent auxilium, quàm si vino prius ebulliantur. In vino etiam

etiam acidulo, quia plus dissolvuntur, quàm in aqua, aut cerevisia: ideo etiam potentius succurrunt, quàm si in jure carnium aut aqua potentur. Eo quod acida comminuant lapides istos in subtilissimum atomum, cumque cremorem adhuc nativum in se habeant à stomacho domabilem: ideo & quò subtilius moliuntur, eò etiam stomachi fermentum, plus illius cremoris nanciscitur. Saltem etsi assumantur macis. terebinthina, &c. & odorem lotii mutaverint; non tamen nisi languida sunt illorum auxilia, in dysuria, & lotii suppressione. Nam revera cuncta intra stomachum annihilantur prioris vitæ simplicium testimonia: & non nisi flaccida gustuum remanent vestigia. Adeo ut nux myristica, & terebinthina, (quæ plurimum saporibus suis discrepant,) unicum tamen similemque spirant in lotio odorem. Quod signum patefacit, in prima stomachi officina perire quidem primitivas rerum assumtarum crases, sed exsurgere novas, coquendo acquisitas. Nam alioquin ex terebinthina, ejusque oleo & mace, non posset resultare odoris Identitas in lotio, ut neque violarum inde gratus odor. Sic Asparagus fœtet in lotio, quatenus putredo aliqua sibi adnata, eundem in exilium festinat. Potus autem vulnerarii non alias subveniunt vulneri: nisi quatenus in stomacho acorem injustum sic minuunt, ut etiam è vulnere aciditatem,) quæ omnis extra stomachum noxia est, morbosa, putredinisque comes: ut alibi demonstravi de digestionibus,) inhibeant, atque arceant. Siquidem generalis stomachi digestio, præest quibusque singularium digestionum coquinis.

13. Enimvero aves, toto corpore actualiter & insigniter calent, adeoque nocturnos hyemis rigores subdiu tolerant. Non mejunt autem: quia renibus & vesicâ carent. Ergo quicquid potatrix columba bibat, totum recedit per insensibilem diapnœam. Hinc ergo liquet, quod soli renes faciunt urinam, quæ alias esset sudor differtque urina in homine, non quidem materia primi laticis; sed solo efficiente renum fermento. Patetque etiam quod aves citra sudorem, omne supervacaneum excrementum insensiliter ejiciant. Lotium itaque differt à sudore, plusquam sola materia: nam præter propriam lotii essentiam formaliter à rene susceptam, recipit in se stercus liquidum & tingens. Quod sursum non attrahitur ad venas in ave, nec sudant, etsi lassatæ. Ergo quod sudor in homine non diffletur insensiliter, prout alioquin in sue, Ren humanus culpam habet: prout etiam, quòd stercus liquidum separetur, & trahatur ab intestinis sursum, intra venas, Ren culpam habet. Usus verò illius tractionis, propter Duelech, alibi ostensus. Non autem tingitur lotium, ut promtius ejiciatur: nam acrius lotium est, magisque pungit, quoties est absque tingente scoria.

14. Ut ergo Ren est causa lotii, ac præfatorum: ita & est causa Hydropis, quatenus Ren se claudit indignatione proprii Archei. Cujus indignatio, si compescatur debito remedio stomachi, in quantum suus Duumviratus præsidet Reni: certè subvenitur mox Hydropi. Etenim serositates Hydropis non raro abiguntur è timido, tensoque abdomine per hydrocatharctica, ipsis solutivis adhuc intra stomachum tantisper, morantibus. Sed mox repetit idem Hydrops: quia Ren, ut ante, indignatus perseverat in clausura, & lotii diversione. Aquam enim, quam Ren in abdomen deposuit, stomachus inde repetit, & per alvum dejicit, adeòque ostendit serenum ineptiis & indignationibus imperare posse, ut etiam per ignotas vias reducere serositates ad intestina.

15. Non sanè quod ejusmodi solutiva, materialiter & præsentialiter adeant, usque in abdomen, ac vi catharctica virulenta, secum reducant depositam Hydropis sarcinam: Minimè. Sed unius stomachi sunt hæc facinora, & vitæ vitalisq; Duumviratus privilegia. Canales quidem ignoti nobis: sed vita, horum directrix & magistra, sese ad sedem, sive centrum sui, id est, ad animam reflectit. Ideoque ab ipsamet vita animæ petendæ sunt potestatum functiones, munia, vigores, valores, horumque defectus singuli: Anima quippe officia cuncta partibus distribuit, eaque per vitam moderatur. Nec solum officia discriminat per partes, adeò ut in ipso vase stomachi diversitates tam in orificio, quàm in pyloro sejunxerit; verum etiam ipsas potestates connexuit, homoiomero

initio quidem; sed quæ singulæ suas præbeant scenas.

16. Quod sanè nuspiam apertiùs cernitur, quàm in morbis, adeoque in facultatum defectibus. Utpote quod sternant viam ad ataxiam unitatisque discerptam discordiam. Quandoquidem mens immortalis creditur unicovæ Identitatis: atque ideo conditiones, inclinationes, ferocitates, &c. animæ mortali ascribendæ veniunt. Quæ nimirum sequitur materialem dispositionum varietatem. Hinc itaque stupidites, barbaries, furores, amentiæ, ut & salacitates, sagacitates, ac denique scientiarum interitus, memoriæque extinctiones, &c.

CONFIRMATUR MORBORUM SEDES IN ANIMA SENSITIVA.

1. *Supponuntur decem paragraphi alibi probati.*
2. *Repetuntur duodecim stomachi proprietates.*
3. *Aliquot morbos habitare in vita stomachi.*
4. *Solvitur objectio.*
5. *Vita musculorum.*
6. *Apoplexiæ consideratio.*
7. *Potestatum vitalium incomprehensibilitas.*
8. *Somnus est postrema facultatum.*
9. *Cur somnus ante peccatum immissus?*
10. *Sedes morborum universalium.*
11. *Boulimi, & sitis inextinguibilis consideratio.*
12. *Potissimas morborum Ideas fabricari in Duumviratu.*
13. *Repetitur Idearum potestatis amplitudo.*
14. *Remedia plerumque non se dilatare extra stomachi lares.*
15. *Schola hæc non attendentes, errarunt in remedii applicatione.*
61. *Delectus medicaminum.*
17. *Ossifragi lapidis notabilia.*

Ut autem clarius pandantur radices vitæ, aliquot præludia alibi à me fundata, indeque mutuata, in Theses construam.

1. Mens immortalis, proxima divinitatis imago, postquam vitæ regimen delegavit animæ sensitivæ, mortali & caducæ: etsi mortali huic lumini potestatem suam tradiderit; mansit tamen eidem connexa, per vitæ symbolum, tanquam cognitionis proximæ syndesmon, colligata. Quod sensitivum lumen vitæ, quia sedet hospitatum in stomacho, tanquam radice vitæ mortalis: idcirco & ipsa mens ibidem torum ac thronum suum delegit. Quod alibi de anima ex professo fortius confirmavi.

2. Anima seminavit suas facultates, pro vita necessarias, per organa corporis. Quapropter non videt talus, nec auris ambulat, ut nec hepar assumtos cibos in chylum transmutat.

3. Facultas vitalis organorum in sanitate, edit actiones sanas, eademque quoties vitiatur, edit actiones vitiatas.

4. Non vitiatur autem facultas vitalis, nisi à morbo.

5. Qui proinde non est, nisi facultatis reale & actuale vitium: ens inquam positivum, atque ob id constans materiâ & efficiente, per modum entium aliorum naturalium.

6. Cum autem ipsamet facultas vitalis claudat essentialiter in se ipsum morbum: sequitur hinc, quod ipse morbus in formalitate sui efficientis sit facultas, non quidem vitiata, sed vitiosa: quæ nimirum vitiat sive lædit facultatem vitalem. Adeoque est morbus, facultatibus vitalibus potestas persimilis, atque sic intima, ut & in quibusdam casibus, tam lethalibus & hæreditariis, quàm centraliter radicatis unita sit.

7. Vitiata verò sive oblæsa facultas, vel est particularis alicui organo propria, ut cæcitas, surditas, paralysis, &c vel communi Archei influentis vehiculo quoquo versus dispergitur, idiopatheticè, deuteropatheticè, vel sympatheticè. Ac sanè utcunque, & quomodocunque facultas lædatur; discernitur saltem, atque clarè cernitur, ubique subesse vitium vitale, morbumque omnem proximè hospitari in principio vitali, id est, Archeo ipso.

8. Universales nempe sedent in universali vitæ initio, sive interim Archeus particulatim ab aliquo organo sit infestatus, vel sive à fonte vitæ, ac animata radice suscitatus, atque indigna-

dignatus. Etenim id quanquam morbi speciem variet; non tamen ejusmodi varietas aufert morbificum.

9. Anima sensitiva præfecta est omnibus suis facultatibus vitalibus, sive sint per organa distributa, sive demum communi Archeo fomentatæ. Saltem inde pendet, quod morborum penè omnium sanatio consistat, & perficatur in radicali vitæ diversorio, id est, Animæ sede, ac vitæ centro. Nisi quandoque fortassis pars organica quæpiam sibi combiberit genialem morbum, eidemque facultas vitalis, hospes ejus, sese nupserit.

10. Unde conspicuum evadit, omnem propemodum sanationem morborum, (vulnera, itemque ejusmodi chirurgicalia non excipio,) in stomacho, ejusque Duumviratu solicitandam: adeoque nec ibidem incongruè solicitari: Nam sic etiam non raro defectus exteriores interno stomachi remedio tolluntur, alioquin externis pharmacis frustra tentati. Non mirandum itaque, quod remedia vix superent stomachi imperium, classem, aut materialiter longius dispergantur.

2. Quibus sic obiter præmissis, subdam nonnulla stomachi privilegia, 1. atque inprimis istud stomachi jus geniale, & particulare, quod sibi primario coquat: pro toto autem, tantum per accidens, indirectè atque extraordinario jure præ cæteris membris. Quia sic tulit ordinatio divina, ut præparet pro aliis omnibus, ex rudi ciborum materia alimentum. Ipse autem stomachus immediatè alitur chylo, à se confecto. Non secus atque radix vegetabilium, succo terræ Lessas alitur. Non autem, quod stomachus sanguinem à jecore, pro sui nutrimento alliciat: ut neque radix vegetabilium, succum à se semel dimissum, sursumque dispersum, repetit à cortice iterum, ut inde nutriatur. Quapropter stomachus paucis venis, pro tantæ molis officio, ac tantæ capacitatis vase fruitur. Quia nempe cruore non nutritur, per consuetum aliorum membrorum modum. At solo chylo pascitur, quem dein in spermaticum liquorem, sibi congruum adaptat. 2. Venæ autem stomachicæ non diffundunt idcirco cruorem extra se, nec læsus vulnere stomachus cruorem plorat. Idemque jus sibi reliquæ membranæ à stomacho mutuarunt. 3. Venæ stomachicæ nequicquam de ciborum confecto chylo transmittunt, vel assugunt, ut eundem ad venam portæ deferant, pro consueto alioqui venarum mezaraicarum. Idque alibi de digestionibus fortius confirmavi. 4. Denique nec venæ stomachicæ incumbunt nutritioni stomachi. 5. Ideoque venæ stomachicæ, puro cruore plenæ, vim habent liberam, vitalem, non perturbatam, aut suctui chyli, dispergendove cruori destinatam. Quorum tamen alterutrum, venis cæteris omnibus est domesticum. 6. Non frustra tamen venæ & arteriæ, nexæ ad orificium stomachi, distenduntur; sed anima hospitata in tenuitate membranæ stomachi, quasi ibidem non esset, imò vix alligata loco, spirat vitæ suæ spiraculum in organa, (cor scilicet, lienem, jecur, cerebrum, renes, testes, &c.) modo insensili, atque incredibili canalium angustia, & tenuitate. Hinc nimirum repentinæ eclipses, apoplexiæ, epilepsiæ, vertigines, syncopes, &c. quoties nempe anima sensitiva cessat radiare suum lumen in organa. 7. Inest namque arteriæ stomachicæ canali, vis vitalis illius animæ, diradiantis ad cor, quantisper bene se habet. At ubi perperam se gerit, suscitantur statim quoque palpitationes, deliquia, vertigines, apoplexiæ, epilepsiæ, sopores, vigiliæ, amentiæ, cephalalgiæ, convulsiones, &c. Denique & sua spiratur vis vitalis ab anima, vitalium facultatum moderatrice, per venas stomachicas ad jecur, adeoque ab unitate animæ defluunt variæ dotes, ad organa singula: siquidem semper, & utrobique ab uno puncto, cuncta tam in universo, quàm in nobis manant. Etenim anima ista mortalis, & seminalis, corporis constans rectrix, cum ex sanguinis dispositione occasionaliter impetretur: necessariò quoque in organis habitat: tam in cruento splene, quam exsangui membrana stomachi. Perinde ut cerebrum, sensationum fons, atque judex, sensu potissimum caret. Ideoque & in Sacris pluries occurrit, quod anima hominis in sanguine habitet. 8. Sufficit proinde hoc loco, quòd

anima sensitiva, hisce sedibus locata, vires suas ibidem explicet, atque inde diversimode emittat. 9. Enimvero somnus, vigilia, appetitus, digestio, fermentum, alacritas, &c. detegunt sua functionum pluralitate sanitatem: prout & eodem stabulo, ac centrali fonte, hospitari apoplexiam, epilepsiam, vertiginem, maniam, furorem, oblivionem, &c. Siquidem unica anima sensitiva est causa immediata, centrum, nidus, fons, & origo, facultatum & actionum vitalium quarumcunque. Cæterum hoc tramite sufficit recitasse (quod alibi ex professo demonstravi,) in penitiori tunica stomachi, velut thalamo, habitare animam mortalem, eamque intra sinum suum obvolvere mentem immortalem. Potestates autem ejusmodi omnes esse vitales, in functione quidem distinctas, licet non in vitalitate, adeoque animæ ipsi tam proprias atque peculiares; quod etymon proprietatis inde manarit. 10. Quare extra controversiam etiam reor morbos universim omnes, (utpote in potestates animæ insurgentes, adversarios atque hostiles,) adoriri quoque immediate animam caducam, atque mortalem. In quam videlicet sua spicula vibrare queunt, eandemque penetrare, ob paritatem symboli sublunaris. 11. Quæ lucta nimirum contingit primum in ipso Archeo, animæ janitore, atque inde penitius deferuntur, penetrantque usque ad nucleum ipsius animæ. 12. Morbi quoque, qui forinsecus ac peregrinè intro adducuntur, stant tam clienter obnoxii huic juri, quàm qui intus sponte propria effervescunt, vel Archeali silice excutiuntur. Quapropter quanquam remedia jam pleraque accusaverim impossibilitatis penetrandi: sufficit tamen Medenti, si medicamen in ipso animæ memorato diversorio, eandem penes seipsam alloquantur.

3. At certe nova, inaudita hæc atque insperata est medendi Philosophia. Verum novitas ipsa parum deterrere nos debet, modò vera demonstretur. Inprimis difficillimum esset persuadere, amentias omnes è stomachi regione manare, nisi ultro ac sponte mihi concessum esset: Maniam aliquam esse præcordialem, itemque stomachum ipsum esse sedem concupiscibilis facultatis: somnum idem atque vigilias inde suscitari, &c. Nisi inquam Epilepsia frequentius sentiretur è penu stomachi, in Cor & Caput attolli, adeoque superas partes, plerumque deuteropathia inferarum languere. Sin autem Epilepsia quandoque à pedibus suscitari videatur; at saltem nunquam absque syncope irruit, nunquamque sensus tollit, nisi prius ipsam animam sensitivam, ejusque facultates principes consternarit; ejusque consternationis proportio, accessus proportionem determinaret. Adeo ut, etsi in capite aut pedibus putetur nidus occasionalis; nunquam tamen recedit paroxysmus epilepticus, qui post se non relinquat sitim, eoque signo prodat stabulum suum fixasse in stomacho, animamque sensitivam feriri, ea potissimum parte, qua siticulosam potestatem plantavit. Cum autem mentales potestates universas sternat epilepsia, cum ancillante sibi insensilitate, spasmo, atque subsultu: certo designatur, ipsam animam sensitivam penetrari loco suo nativo, atque solito; eamque ibidem & inde esse rectricem sensuum omniumque facultatum principum. Quinimo cum non contingat ejusmodi facultatum spoliatio, velut per manus, sed unico ictu, omnium simul consternatio, idcirco regimen illarum facultatum in centro percussum denotatur, membraque longius à stomacho remota deteguntur per deuteropathiam, ut pati morbi illius insultum: ita patiter quoque, nec possidere ex proprio, ejusmodi potestates vitales, quas amittunt. Nec stupeat aliquis, putetve inane doctrinæ genus, quantum vis Duumviratus majestatem intra tenuitatem membranæ stomachicæ locavero. Id nempe animæ proprium esto, quod in loco quasi sine loco detineatur. Itaque epilepsia dolosè ac improvisè irruens, omnem superioritatem animæ sensitivæ, in stomacho sedentis, ibidem arguit ipsam animæ sedem; non autem à fumis, aut vaporibus lentè sursum sublatis, contingere epilepticos insultus. Quod de Catarrhis, atque alibi pluries opulenter confirmavi. Contingunt namque ejusmodi eclipses, nonsecus, atque si foramen subito elaudatur, per quod lumen in locum obscurum alioqui diradiatur. Repente enim lumen intercluditur,

ditur, ac cessat: adeo quod id sit tam vernaculum Apoplexiæ, quod apud Germanos, & Belgas, nomen ictus sit sortita; quam tamen recentem multoties procurato vomitu superavi: vel distillatis stomachicis validioribus rebusque aromaticis.

4. Porrò quod in Epilepticis concidat omnis sensus, non item motus: id enim proinde non arguit, animam sensitivam non esse fontem utriusque. Nam etsi intercidant omnes intellectuales potestates, solaque concussivi & subsultantis motus permaneant testimonia, quantisper ista eclipsis durat; attamen designantur omnes istæ potestates, ab anima defluæ in corpus, tanquam sibi propriæ; sed quas ipsa plantavit in Archeo, organis insito, esse sub eclipsi, & animæ consternatione tumultuentur; subsistunt tamen obscuratæ, quia vita non tollitur, nec pulsus ideo cessat.

5. Quod autem motus spasmodes involuntarius etiamdum perstet, id non tam animæ, quàm vitæ musculorum singulari tribuendum. Quam nempe alibi ostendi, adhuc à morte aliquamdiu perseverare, Tetanumque inchoare dudum à morte: adeo, licet vita musculorum ab anima sensitiva promanet; sortitur tamen peculiarem quandam energiam, ut & loci stationem. Ideo minus mirum, vel absurdum, proinde proprio motu tumultuari musculos, si citra mortem senserint vitam communem eclipsari.

6. In Apoplexia autem, & Syncope, etiam motus musculorum planè intercidit, excepto motu intercostalium; quippe totales tenebras subit tum anima sensitiva. Itaque juxta diversas suarum perturbationum scenas, directrix vitæ anima multipliciter suos satellites, in organa sibi supposita dimittit.

7. Vita autem quævis, cum sit de indole luminum, à Patre luminum descendens, superat humanum intellectum. Adeoque inepto vocabulo vocatur Pater luminum à Scholis; Mundus intelligibilis, qui minimè sub intellectum nostrum cadit. Nec enim solum Pater luminum gloriosissimus, ipsiusque Respubl. tota nobis est incognita prorsus, juxta testimonium Veritatis ad Nicodemum; sed & essentia; quidditas, directio, distributioque potestatum vitalium captum nostrum excedunt. Quàm stupenda est enim intellectus, memoriæ, imò vel solius loquelæ privatio, stante præsertim motu, sensu, appetitu, imò & sanitatis integritate? Quamque terribilis est horum intercedentia, ad quemlibet epilepsiæ, syncopes, vel soporis insultum? Quantumque superat humanam industriam, tam diversas facultates oriri, & habitare uno in stomacho? Eo quod adeo diversa symptomata easdem facultatum læsiones prodant? Singula enim nos ad stuporem miraculi, vel portenti præcipitant. Ideoque tot undique procellis ignorantiæ, atque ineptitudinis nostræ admoniti, fatemur unicam istam sensitivam animam, vitæ fontem, vitam quoque, multiplicium potestatum scaturiginem, & distributricem tam in sanis quàm in ægris. Proinde etiam (si securim ad arboris radicem admovere debeamus Medentes,) intenti sumus, pro Arcanis universalibus, quæ vitam conservent, præservent, plantent, & ædificent, in ipso vitæ fonte, mortis morborumque non minùs, quàm sanitatis authore. Specto enim jam animam caducam, non autem Mentem incorpoream, & immortalem: quam credimus originaliter æqualem, ac æquè perfectam omnibus inspirari. Ideoque conditiones, inclinationes, domesticæ aut sylvestres, mites aut feroces, dociles, humiles vel superbæ, nobis instillantur ab anima mortali. In qua, tanquam subjecto locove, localiter disponente, varietatum inclinationes explicantur: quæ alias à mente, sive imagine DEI exsultant naturaliter.

8. Somnus itaque non inerat naturaliter homini, ex parte mentis, nisi postmodum à Creatore fuisset immissus. Ante natum verò somnum, sensus, motus, atque appetitus aderant. Quia mens, quatenus deinceps immortalis, etiam infatigabilis erat, somnoque aut quiete opus non habebat.

9. Fuit tamen somnus ante lapsum missus in Adamum, non tam quod somno indigeret, paucis horis, præsertim mox à creatione, quàm potissimum, quòd per somnum nondum cognitam

gnitam mortem expavesceret, ipsi comminatam propter esum pomi, Somnus alioquin otia inertia, stultaque insomnia de se profert, mediæque propemodum vitæ jacturam causat. Undè etiamum hodie, ex pristino somno, in Adamum misso, somnia adhuc retinuerunt, *quod Senes somniabunt somnia, juvenes prophetabunt & nox nocti indicabit scientiam.* Potestas enim somnifera, quæ ante lapsum menti immissa fuit, eandemque quoque, velut à mortalis animæ connubio, quadantenus liberam, in primævam quodammodo prophetandi prærogativam trahere vellet, nisi obnatæ & succenturiatæ animæ tenebræ eandem obfuscarent.

10. Dum antem stomachum sensitivæ animæ hospitium declamo, morborumque eatenus sentinam, stomacho nuncupo: Consideravi quidem occasionales causas ibidem vicinas, sedere tam in cavo, convexoque ejus, & velut peregrina duntaxat ibidem hærere, itemque in duodeni intestini (quod est fellis, & Pylori ditioni deputatum ergastulum,) contubernio, vasorum & glandularum complexu Anatomicis molestissimo, tam in Archealis innati non minus, quam influi thecis. Quorum nempe conspirante ametria, diversimodè agitati sensitivam animam, hujusque pedissequas facultates conquassari omnes vitales, adeoque iisdem labefactatis consurgere exercitium morborum, tam radicalium sive Chronicorum, quàm citò festinantium, jam dudum multis experientiis edoctus cognovi.

11. Adeò ut Boulimon, & sitim inextinguibilem febrientium, cernerem non tam proprie, ex materiæ acrimonia irritante, quam ex ipso sensitivæ furore prodire. Alioqui namque thorexis, sive generosi vini potus non solveret famem, nisi fames, pacando velut inebriata obdormiret. Sitisque proinde in febribus, non nisi suis stationibus affligit, licet eadem materia, imò & atrocior calor, in vigore premat, quam aliàs.

12. Jam utcunque dilatatum est stomachi imperium: tum etiam ostensum sensitivam ibidem morari, tanquam in prima ciborũ culina, vitamque ibi habitare. Siquidem potentissimæ transmutandi atque digerendi potestates, sua illic exercent officia: Nedumque ergo sordes ibi colliguntur culinariæ; sed & fabrica noxiarum imaginum cuditur, siquidem nullibi promtius fabricari queunt, quàm ab anima istarum partium inquilina. Nemo enim non sentit horrores, timores, pavores, iras, excandescentias, tristitias, suspiria, omnemque concupiscibilium perturbationem, sibi circa os stomachi suboriri, & agitari. Etenim si inopinè bombarda explodatur, quis non sentit repentinum alicujus formidinis subsultum? quis demum est, qui paratus mensæ accumbere, insigni edendi appetitu instructus, non percipit aliquando, tristi nuncio sibi allato, suspendi actutum omnem edendi aviditatem? Igitur vigent facultates ibidem, quarum effectus sentiuntur. Vidi enim sæpius mulieres, quibus metus subitaneus, alias quoque quibus insignis mœror, epilepsiam suscitaverat. Alias denique, quibus lenta continuataque tristitia amentiam hypochondrii moverat, imò & alibi scrophulas causaverat. Sic pestis pavor, pestem sæpissimè creat. Prout & subitus mortis pavor, quandoque podagræ characterem enecuit. Superbia quoq; frequenter amentes fecit. Novi & alios, ignominiam passos, nec vindicare eandem potentes, incidisse repentè in apepsiam, in asthmatis augustias, cordisque palpitationes, angustias, & oppressiones. Alios qui repentino contumeliæ sensu, statim in Apoplexiam ruerunt. Itemque longo defessos mœrore, novi in Hydropenm, Icterum, lienaresq; tumores proruisse. Perplures item utriusque sexus, qui ex subita ira in Apoplexiam; alios verò, qui in varias contracturarum ærumnas præcipites ivere.

13. Quorum morborum fabricæ sentiuntur manifestò, circa stomachi orificium. Podagræ enim proinde paroxysmos præcedit quædam febricula, tanquam diaria, sub qua character emergit, qui à stomacho in artus dimittitur, ut ibidem ferociat. Apoplexia proinde sive ex vita inordinata, sive demum ex ira, vel mœrore erumpat; at saltem semper è stomacho surgit sagittaturque in caput. Icterus namque nusquam alibi viget mag s, quam in atrio stomachi, unde suas excitat anxietates, & suspiria, designans ibidem tesseram suæ ferociæ versari.

14. Qua-

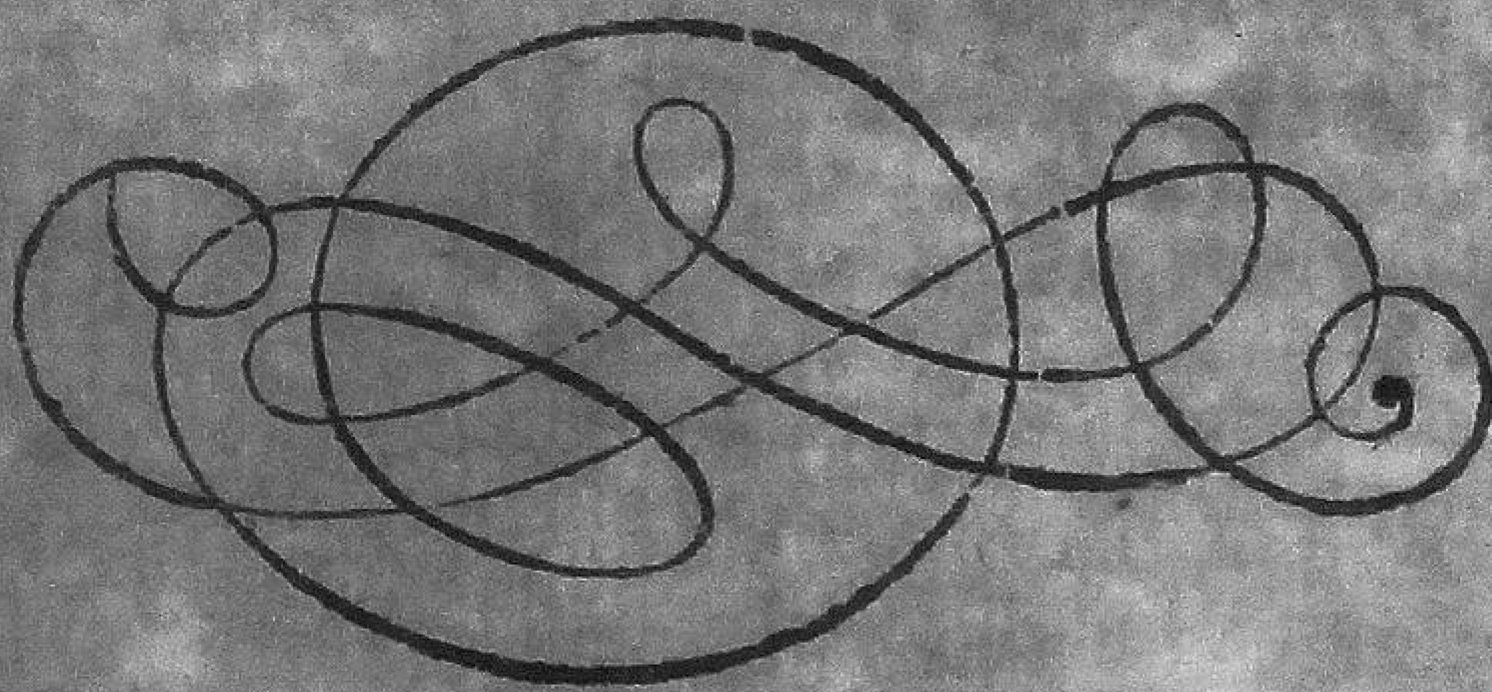
14. Quapropter enim docui ante, quantumvis potus vulnerari cohibeant, in extremitate pedis, puris fabricam, accidentiumque formidinem; non tamen idcirco ampliori privilegio potus vulnerarios potiri, quam alioqui reliqua pharmaca. Non enim materialiter ad vulnus properant remotum: ubi interim reliqua viam ad splenem pro suffragio quartanæ ignorant.

15. Quæ Schola medica hactenus nescivit, quanquam sint artis medicæ fundamenta. Utpote quæ nedum vim medicaminum horumque expeditionem, applicationem & appropriationem respiciunt; veruntamen præter modum agendi, & spem inde resultantem, principale morborum efficiens declarant. Cujus ideo solius ignorantia, desidiam atque torporem in Medente; in ægro verò desperationem, cum tristi dolorum & incommoditatum apprehensione, causarunt; tandemque (proh dolor) tot viduas, cum luctuosis orphanis, peperere; in rei medicæ vilipendium.

16. Quantum autem delectum medicaminum spectat, vagari lubuit permineralium, vegetabilium, & animalium classes, illasque sumere in sui simplici integritate, qualiter à natura promanarunt, easque iterum per ignem diversimodè agitare, atque adeo in salem, sulfur, sive pinguedinem atque Mercurium, sive succum seminalem dirimere. Ac inprimis vires dotales rerum, quas divina bonitas ex dono pro ægris dedit, plerumque carent gustuum testimonio, adeo quod vel solo isthoc signo prodant, se dotaliter à Deo instillari pro usu mortalium: nec elucescere, nisi quibus Deus sua dona S. Spiritus dedit, atque hactenus ab indigna Medentum cognitione subtraxit, qui parvulis hujus mundi atque ignaris revelat ea, quæ magnatibus occultavit. Sunt quippe in simplicium exercitu dispersa dona, per quæ ad amplitudinem generis adscendunt: adeo sanè, ut appropriata atque specifica agnoscantur à Deo directa ad omnimodam quorundam sanationem.

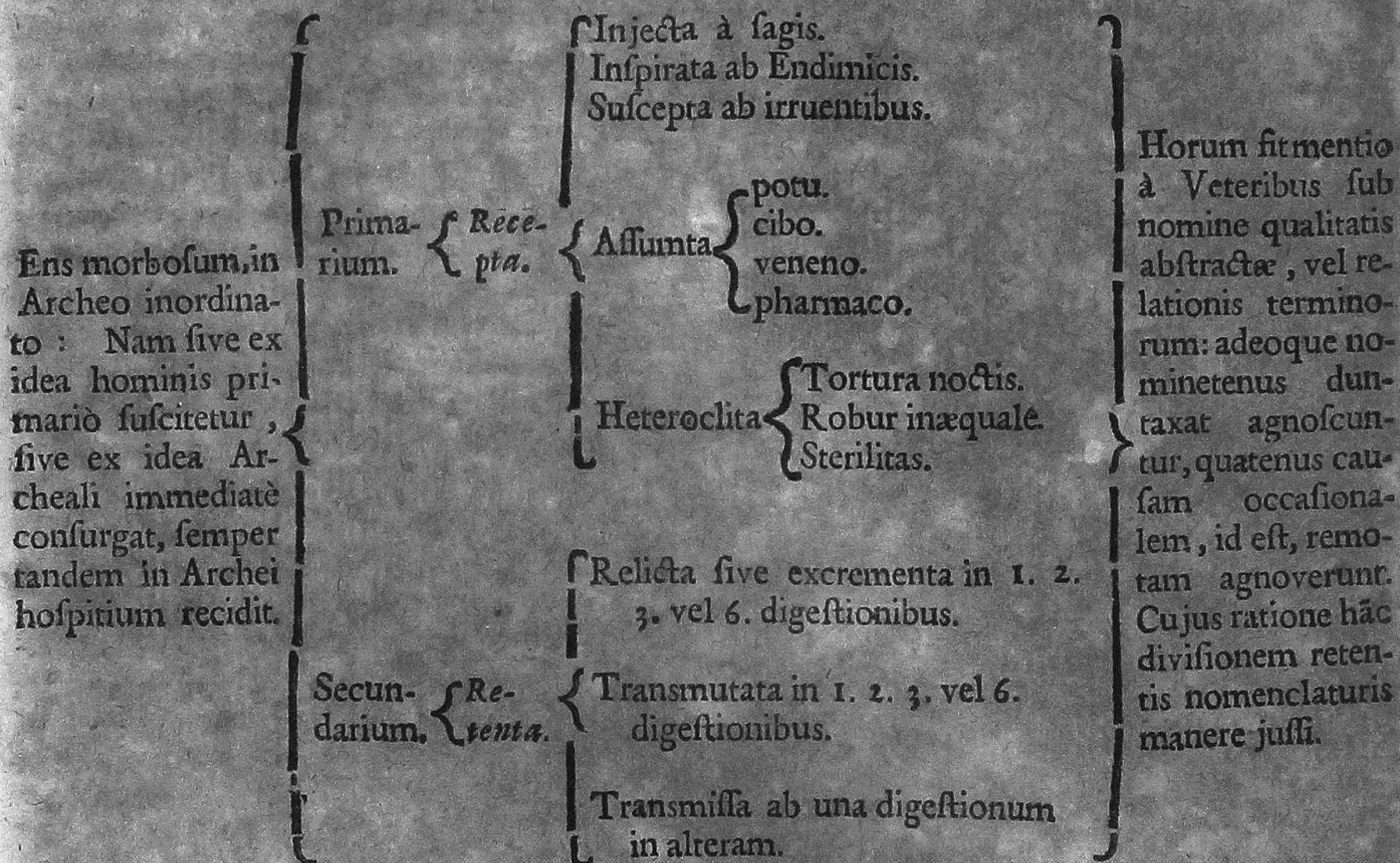
17. Est enim lapis ossifragus nuperæ inventionis, qui ossifragii sanationi suum nomen debet. Est autem ignibus invictus, nec calcinabilis; sed gustu suo insipido insignis, stomacho indomitus. Mirum tamen, quantum tam circa viscera & interna vulnera, quam in extremis ossium fracturis victor edat: Ex hinc primò liquet, ex digestione & cura stomachi, pendere curas & regimina digestionis sextæ, per totum. 2. Non necessum esse, pharmacum deferri ad locum affectum. 3. Pharmacum solo attactu Archei stomachalis, posse longinquos sanare in corpore morbos. 4. Non opus esse, quod ad sanandum agens tangat remotum. 5. Quod sicut ossifragus, vel lapis cancrorum, in stomacho suam persolvunt curam: eodem modo & pharmaca purgativa.

Atque reliqua quæcumque.

MOR-

MORBORUM PHALANX SECUNDUM CAUSAS OCCASIONALES.

DIVISIO MORBORUM.

1. *Morbi essentia repetitum depingitur.*
2. *Methodus explicando servata.*
3. *Divisio morbi.*
4. *Recepta quæ dicantur?*
5. *Recepta injecta quæ?*
6. *Quænam retenta?*

HActenus de morbis, velut procemii loco dixi. Nunc deinceps eorundem schema attingam. Nam & divisio dat membra, quæ sigillatim explicata lucem adferunt. Morbus quidem omnis (quod semel dictum sufficiat in posterum,) fabricatur quidem ab Archeo in semetipso: in parte autem sui, qua sigillariter constituitur, etiam materialiter ibidem, tanquam hospitio proprio, ac seminario consistit. Plerumque autem habet vel materiam occasionalem excitantem, vel parit de se productum, secundarii morbi excitativum occasionale. Pro causa autem efficiente, habet ideam morbificam: cujus ut materia desumitur, mutaturque ex ipsomet Archeo vitali: ita etiam non secus Idea inde prognascitur, quippe quæ ab Archeo ipso cuditur, & limatur.

2. Sunt itaque inprimis tot morborum species, quot idearum morbosarum. Non enim plu-

plures, uti nec pauciores: eò quod morbus quilibet suam hauriat ab idea morbosa quidditatis entitatem. Consequenter itaque totidem idearum morbosarum sunt species, quot sordium diversitates in nobis. Sive enim illæ deforis intrarint, vel intus prius explicatæ sint, digestionumque erroribus surrexerint, vel demum sive ab alimentario, ac vitali succo inchoaverint, perinde illud est hoc loco. Denique & totidem sunt ideæ morbosæ in nobis, quot sunt entium potestativorum hæredes. Puta, assumto solutivo nimis violento: etenim etsi ipsum mox per alvum secernatur; non tamen desinit ejusdem toxicum, stomacho & intestinis domesticum permanere: adeo nempe ut in obitum usque fœtida perseveret diarrhœa. Sic quoque insuper venena quævis, amissa materia primitiva, lenta quandoque cæde, longaque in posteros lue relicta, jugulant. Tamque id si extrinsecè sint assumta, quam si intus patrata. Tandem sic & morbi hæreditarii, eorumque consortes, seminaliter nobis connascuntur, è suis ideis proflui. Sic nempe Podagra, Epilepsia, &c. citra visibilem sordium materiã suos explicant rhythmos, & in vitam protelantur. Eo quod ideas firmatas sunt nacta Archeo, sive spiritui insito rectori velut intimè cognatas, & adhærentes. Quæque ideo suis tantum terminis, sibique nativis periodis infestant.

3. Quibus positis, ac scitis jam, consequenter dico, quod in expeditione Divisionis morborum, varietatem morborum occasionalium sequar: ne scilicet nomina, omnemque morborum determinationem, velut ab ovo invertere vellem, multo lectorum tædio. Qui ejusmodi omnimodam novitatem, vel ægrè ferrent, vel cum nimia molestia assequi possent. Ideoque causam occasionalem etsi pro morbis nominem; nolim tamen id intelligi, quasi causa occasionalis foret ipse morbus; sed potius quod morbus, ut ens visibile, subaudiatur cudi occasionaliter à materia externa.

4. Itaque duo inprimis statuo morborum genera: Recepta scilicet, & Retenta. Sunt autem Recepta, injecta, concepta, inspirata, vel tandem suscepta. Quæ quatuor prius sigillatim exponam. Ac tum prius demum de Retentis agam, tam ex parte corporis, & distributionum, quàm digestionum, & transmutationum.

5. Sunt ergo Recepta, quæ proditoriè forinsecus intrant in nos, Archeum commovent, vel affectant, sic ut damnoso sibi concilio ideam morbosam intra se fabricet, eamque in sui materiali parte sigillet, atque sic veri morbi verus parens fiat. Recepta enim ante introitum & applicationem sui, indicabant præcautionem & præservationem; non autem sanationem: quia scilicet nondum erat morbus. Nec est sanatio, nisi à morbo solo. Sed ex quo semel Recepta fecere vel clanculum saltem ingressum, fuerintque vel obiter admissa; totam mox Archei œconomiam & quietem invertunt.

6. Retenta verò nostri vitio, & defectu proveniunt. Sunt namque ut plurimum recrementa, vel assumta, vel intus penes nos prognata: quæ tanquam è Republ. nostra expulsi cives, ut unitatis & concordiæ hostes, non habent partem in hæreditate vitæ nobiscum.

RECEPTA INJECTA.

1. *Cur Schola de injectis nil?*
2. *Triplex Atheorum turba inter Christianos hic reperitur.*
3. *Carichteri statera.*
4. *Persuasio Diaboli.*
5. *Quantum Diabolus in exercitiis diabolicis agat? Theses octo huc adducta.*
6. *Diabolus non habet liberum; sed à pravitate sua coactum arbitrium.*
7. *Satanas suos deludit miserrimè.*
8. *Diabolica media solius pacti vi operantur: non autem vim operativam in natura habent.*
9. *Solvitur objectum argumentum.*
10. *Apex operationis in effectibus sagariis.*
11. *Cur Diabolus impotens.*
12. *Diabolus duntaxat potest liberè, male velle.*
13. *Probatur actus hominis in operibus sagariis.*
14. *Hominis prærogativa in operando.*

15. *Quod operetur in hoc desiderium.*
16. *Sepulta, vel suspensa, quomodo noceant primo intranti ignoto.*
17. *Vilibus animalculis inest vis directiva suæ voluntatis.*
18. *Quomodo per nudum attactum transferantur incantamenta?*
19. *Cur repercussio attingat conceptum carmen, vel maleficium?*

Recepta injecta autem sic voco, quæ sunt portenta velut spiritualia, cooperatore Satanæ perpetrata. De his silent Veteres. Quippe qui & manifestiorum tractatus plerosque neglexere, eo quod nullum ex fundamento noverunt. Malunt siquidem scelus inhumanitatis & crudelitatis admittere, quàm Injectorum scientiam indagare, agnoscere, vel ejus inscitiam fateri. Eliguntque citius, aspicere proximum, extremis sub ejulatibus deficientem: quàm quod tantillo remedio, tam atroci malo opitulari discere vellent. Theologi quidem & Jurisconsulti disquisitiones suas quidem tractarunt; sed Scholas medicas obmissionis accuso. Etenim id factum censeo, quod Cacodæmon sit hujus mundi Princeps, qui ideo in Cathedris, Curiis, & Aulis, suos ubique nactus est patronos, per quos velut ipsus præsidet: totusque revera mundus in maligno positus.

2. Horum enim quidam, in Atheismum proniores, Diabolos, præstigias juxta atque incantamenta negant, asseruntque se non induci posse, ut contrarium credant, nisi viderint Unde tandem immortalitatem Mentis, Deique timorem, tanquam inventa politica, ad coërcendam plebem, penes si rident. Alii dein, Sacrorum decreto, Diabolos quidem esse credunt, & inferni satellites; non tamen cacogenios humanæ sodalitati, quin potius sodales, atque affines amicos. Adeoque præstigias sagarias, pro fabellis fallacibus, hypochondriacis nugis, atque anilibus somniis habent. Suntque inter literatos demum alii, qui diabolica opera, Sagarum quoque incantamenta, Sacrorum authoritate admoniti, admittunt quidem; artes meras tamen æstimant, nec alio titulo damnandas, nisi quod Satana edoctæ, & ad malum duntaxat sint institutæ. Et hi audacissimi sunt in omne scelus, fidemque hodiè hypocrisi velant. Ego itaque à diebus Platonis, jam tres Sagarum patronos, constanter floruisse inter Atheos, conspicio, ominorque tam diram labem, non nisi eodem Præside perstitisse hactenus.

3. Nemo Medentum interim, quod sciam, unico Carichtero excepto, hanc materiam tractavit. Qui quidem modum fiendi, atque remedia sanandi aliqua proposuit, at non parum suspecta vanæ superstitionis. Theoriam quoque nec attigit: quia ignorasse visus.

4. Trementibus interim Medicis, ne conscii Magici criminis haberentur, dum opem, (quam nesciunt) sub tantis ærumnarum stricturis, proximo forte fortuna impendisse æstimarentur, subterfugium tamen istud astu Satanæ, sic vulgo persuasum: ut remedii indaginem, in propriæ famæ & conscientiæ satisdationem neglexisse viderentur. Proximum verò languentem, tanquam infideles Scribæ, atque Pharisæi transeuntes, in summis deserant desolationibus. Etenim nullus reputatur alioqui morbum procurasse, vel ejusdem structuram novisse, pro quo describit remedium. Nemoque creditur venenum propinasse, qui inquirit causas, atque remedia decernit. Minimeque æstimatur vulnus inflixisse, qui accersitus, manum auxiliarem, commiserando, ac gratis attulerit. Ut nec fur est, qui furum latibula & concilia detegit. Absit ergo subterfugium, pro infami haberi, novisse incantamentorum media, progressum, fines, atque medelam: Cum aliunde hæc sciri & haberi debeant, quàm Doctore Diabolo. Etenim cum Diabolus intra aream naturæ coërceatur, non est desperandum, quin benignissimus Jesus remedia surrogarit pro tam atrocibus malis, in sui gloriam. Qui nusquam bonitati, gloriæ & sapientiæ suæ defuit. Vir bonus itaque recta graditur via, nec ponè se respicit, quidve mundus de se judicet, non curat: cujus nimirum pleraque judicia, stulta sunt & mendacia. Sufficit namque viro bono, quod impeditor vel destructor mali, vacent crimine.

5. Dicam ergo pro mea capacitate, quantum Diabolo competat in actionibus Sagarum. Quodque ut fundamentaliter contingat, repetam

tum per Theses octo: 1. Quod omnis forma vitalis sit lumen vitale sui corporis. 2. Quod quantumvis inanimatorum formæ discrepent ab animabus in gradu, & indole illius luminis: saltem omnes conveniant in aliquo essentialiter luminoso. 3. Quod luminis ergo sese attingunt immediatè, & penetrent. Sicque connexæ formæ in invicem operentur, prout unum lumen aliud intersecat. Nam radii solares, collecti per vitrum in conum, licet enim in punctum coierint; inde tamen rursus procedentes qui in vitro erant à dexteris, usque ad conum, transeunt deinde, refracti in vitro ad sinistram: servant tamen illibatam prioris luminis identitatem: ut neque proinde ob penetrationem in cono factam, contagio laborent. Quod alibi mechanicè, per figuram demonstravi. 4. Quod idcirco diversa in genere aut specie lumina formalia, se mutuo, instar luminis immediate penetrent, operenturque comunicativè, & absque lassatione. 5. Quod omnes corporum formæ sint vera lumina, non tamen substantialia, licet entitata, ob rationes alibi de creaturis neutris allegatas. Sola autem Mens humana, sit substantia formalis, immortalis, atque indelebilis. Hactenus etiam operetur cum superioritate, attingat, penetretq; omnem aliam formam se inferiorem, (ut de venatione scientiam alibi:) illo præsertim titulo, in fidem & naturam recepto, quod sit vera Dei Imago, eique inhabitet Regnum Dei. Quique ideo cuncta substituit pedibus ejus. 6. Quod ideo Cacodæmon ex sui creatione non habeat potentiam attingendi aliquam formam, ut in ea, absoluto sui nutus imperio, perficiat velle suum. Est namque spiritus abstractus ab ente corporeo, & ligatus, ac deinceps à peccato, scurra miserrimus. 7. Sola autem potestas locomotiva corporum illi remansit, quorumq; motus non cedit in damnum mortalium. Nec enim unicam fenestram per se potest diruere, absque adjumento libertatis suorum clientum. 8. Nec enim movet elementa per attactum (quandoquidem extremitatibus caret, quibus corpora tangat, ne quidem illa quæ assumit;) quo aliquid apprehendat aut moveat; sed solo nutu movet aspectu intuitivo, qualis est Astrorum in Meteora, per ideas, vel nostri velle in sua organa. Quæ mutualis potestas, ut naturaliter fuit Angelicæ naturæ indita & Diabolo relicta. Blas nimirum natale habet, quo aeris procellas, æstusque maris concitat, quoties Deus illi permittit.

6. Inprimis namque adeo malus est Diabolus, nosterque hostis, quod nequeat vel tantillum benè velle. Quare nec habet liberum volendi arbitrium in malis. In bonis vero nullum, nisi invitum & coactum. Nam ens, unum, verum bonum convertuntur. Ideoq; à sensu contrario apparens, falsum, malum, ac multiplex sunt proprietates Satanæ. Ac per consequens, ex suo nutu, naturalique potestate, ne quidem potest libere, & absque permissione divina operari quicquam, vel absque cooperatione liberâ Mentis humanæ. Cerberus namque ligatus est, nec operari potest in formas, harum corpora, vel proprietates, nisi cooperatricem sibi adsciscat mentem humanam, cujus pedibus substituta sunt se inferiora.

7. Hactenus itaque dolo sua misere circumvenit mancipia, pactoque obstringit, saltem ut sic magis à Deo recedant. Quasi in predium icti fœderis, sit edocturus Arcana, per quæ, sub certis statisquè formulis, fictis verbis, invocationibus impiis, exsecrationibus, conjurationibus votisque, lineis demum, figuris, notis, sigillis, characteribus, numeris, horis, momentis, vegetabilibus, imò & rebus spurcissimis, horumque omnium litationibus, consecrationibus, depuramentis, inquinamentis, vanisque & irritis ejusmodi suis nugamentis sint effecturi incredibilia. Et quidem mala omnia, in Dei despectum, atque hominum perniciem. Quibus post fœdus, suos facilè infatuat, suique crudelitate dementat. Utpote quos ex pleno possidet, iisque mandata sua committit. Persuadet enim quicquid vult, his, qui gratiæ divinæ renunciarunt, polliceturque nefaria præstiturum per vires, quas sibi mentitur geniales. Etenim suas scrofas, in hirci adorationem infandam rapit, quasi omnium moderamen penes ipsum staret, solusque operandi miracula donum conferret. Quia ab initio semper mendax impostor. Interim vituperosissimus semper ille, mera tantum operatur ludibria, & præstigias duntaxat inanes.

8. Alioquin enim si media à se præscripta, aliam operandi vim in se haberent, quam apud suos jactitat, de necessitate quoque naturali semper, ubique in cujusque manu, & æqualiter idem efficerent, absque reflexione in pactum, vanasque circumstantias.

9. Nec valet argumentum: Satan suis præscribit vana verba, superstitiosa, & in se omnino impotentia: ergo totus illorum effectus, qui incantatis accidunt, ex solo sunt Satana. Siquidem licet media in se sint vana, nulliusque momenti, potentiæ vel efficaciæ, (qualia sunt verba non significativa, figuræ, characteres, numeri, Gamahen, Talismannica, adorationes, cum omni vanarum observantiarum superstitioso exercitu:) attamen concurrunt insuper alia media operativa, quæ non sunt Satanæ.

10. Quandoquidem Diabolus non habet vim idealem, seminalem, & sigillarem, qualem habet homo ex dignitate imaginis divinæ, qua ipsius pedibus substituta sunt bruta, &c. Ergo Diabolus has mutuat Ideas mentales, & operativas Sagarum, quas potest sigillare in sordibus, & venenis.

11. Ille ergo maledictus, totusque miserrimus, & à gratia Dei derelictus, per se est inefficax eorundum operum, nisi adju tus per animam sui mancipii. 1. Quia non habet vim formativam Ideæ operativæ. 2. Nec attactum immediatum, accessum, multoque minus introitum ad lumina formalia, (quibus scilicet nihilominus omnes rerum proprietates typica Idea sunt inscriptæ,) ut per hoc agat. 3. Imò nec habet ullam potentiam liberam agendi, multoque minus, ad damna eorum, qui sibi non parent. 4. Ipse enim superbissimus totus, nollet petere permissionem à Deo, ut homini, sibi non obedienti, nocere possit: Sciens Bonitatem infinitam hoc illi nequaquam concessuram. Licet Cacodæmone utatur subinde, tanquam carnifice, ut in historia Jobi. Etenim istud hoc loco notandum seriò, quod in inferno, & penes omnes damnatos, non sit ullus honos, aut sanctificatio nominis divini! sed continua maledictio. *Non enim mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui descendunt in Infernum. Attamen in nomine Iesu flectuntur genua inferiorum civium.* Videlicet, quoties Deus utitur Cacodæmone, ut carnifice: toties id illi superno mandato injungitur, in nomine Jesu tremendo, eoque nimirum audito, totus infernus sua flectit nolens genua. Alioqui namque quod dici solet, permissione Dei Diabolum nocere homini: id est intelligendum, vel per præfatum mandatum, tanquam Tortori datum: vel mutua vi operativa naturali, quam Deus contulit Imagini suæ.

12. Ipse autem creaturarum miserrimus Diabolus, ex se nil potest, nisi male velle. Quia quicquid à Deo recessit, id est malum, & ideo non potest non male velle. Quia qui per velle à Deo abiit, in ipsa voluntate fontaliter debet esse malus.

13. Ergo diabolus ad omnem alteritatum fabricam in natura, per se totus impotens, quia incapax est. Et per consequens, necesse habet ad operandum mendicare naturalia, habentia in proprietate potestatem liberam, quam optat applicare. Imò nec quidem eandem idcirco absolutè ac immediatè administrare valet, nisi per devinctorum sibi animas & manus. Attingentes scilicet ex dono Creationis, lumen formarum immediate sibi substratarum. Ideoque prima operatio per Sagas, in armenta & greges ferocit. Utens nimirum Satan potestate illa libera, & mutuata exigit contactum alienum, ut formatas à cliente suo, & mendicatas mutuatasque Ideas connectat in medio, atque sic, vi aliena, diradiet in formas homini substratas. Adeoque impostor mendax opus suum mentitur, ac pro eo adorationem expetit: quod planè est humanum, & in quo ipse Scurra minimum operatur.

14. Profecto miserrima alioqui mortalium conditio, si mala cognita à Satana exequi possent. *Non est enim inferorum Regnum in terra.* Per exemplum. 1. Homo potest suis perturbationibus nocere suæ prudentiæ, valetudini, & vitæ. 2. Ejusmodi tempestates, quæ sunt mentis, non permanent entia rationis; sed cadentes seminaliter in materiam, imprimunt suarum perturbationum Ideas constantes. Quæ probantur à prægnante, ob murē horrida, quæ si ma-

manum alicubi apponit, statim murem hirtum eadem in fœtu parte sigillat. Imo si ejusmodi perturbationes præmaturè fiant, non raro totum embryonem in monstrum transformant. 3. Quicquid autem prægnanti est naturale, & ordinarium, id nemo dubitat, quin sagæ non gravidæ, naturale esse possit. Nimirum posse formare Ideas quaslibet. Quas ergo impressiones, quasve Ideas, & semina sigillaria Cacodæmon suscitat in suis, & inde mutuat, easdemque imprimit in sordes, quas suis substernit, ut illas infectent. Adeoque jus, illas Veneficas, sive factrices venenorum vocat. Non enim quod venena propinant potanda tantum; sed potius, quod ex non-venenis venena conficiant.

15. Illa autem applicantur, tam per, loco motivam Diabolo vernaculam, & liberam: quàm etiam, quod transferantur ad intentum objectum, solo desiderio motore, & directore. Ut postea latius. Saga itaque, illas sordes, à se, per ens Ideale contaminatas, suspendit, sepelit, propinat, imò & manus suas ungit, lavatve istis sordibus, dirisque venenis imbuit, ut per contactum illa venena transferat in objectum, cui nocere voluerit. Enimverò Ideæ illæ seminales, monstruosæ, & venenosæ, cum jam sint alterius, & peregrini Archei cives, introductæ in corpus incantati, adeoque extra locum & subjectum proprium, confestim per illas contaminatur atque corrumpitur Archeus incantati. Quapropter cum hostis naturæ ipsam applicationem complere ex se nequeat, (alioqui namque miseri mortales incantati omnes succumberent voto Diaboli,) suscitat Ideam fortis desiderii, & odii in Saga, ut mutatis istis mentalibus, & liberis mediis, transferat suum velle per quod, quodque afficere intendit. Quorsum inprimis etiam exsecrationes cum Idea desiderii, & terroris odiosissimi, sui scrofis præscribit. Est namque homini liberum nocendi arbitrium, per quod hominem homo occidere valet cultro, atque insontem quemlibet sic perdere: quod Diabolus non item potest. Ideoque ut cultri, ita & veneni applicatio, est Diabolo æquè vetita pro suo lubitu. Atque ideo etiam prorsus impossibilis: id est, absque homine libero, sive mancipio sibi devoto. Etenim nec homo quidem occidit alium cultro, nisi accesserit desiderium, in consensu libero, & resolutæ voluntatis imperio. Unde sat patet, quod imprimis Diabolus non habeat creationem Ideæ seminalis, actualiter & positivæ subsistentis, qualis imagini divinæ concessa est. Itemque quod nec Diabolus nactus sit naturalem applicationem Ideæ ejusmodi, nisi aliunde sortitus sit facultatem liberam, non ligatam, & per desiderium accensam, sive proritatam. Quippe desiderium istud, ut est passio imaginantis: ita quoque creat Ideam, non quidem inanem; sed exsecutivam atque incantamenti motivam. Idcirco nimirum Scurra ille hostilis exigit attactum ad corpus incantandum, vel saltem ad aliquid, quod primariò sit affectum: & corpus incantandi demum, ut in illud vi sympathetica ac naturali, (qualis est qua Chalcanthum naturaliter absens vulnus sanat,) Ideæ receptæ agant, atque deinceps in corpus, cujus sympatheticum commercium, ejusmodi effluvia naturalia tenent, tanquam media.

16. Denique sepulta sub limine, vel suspensa nocent: imò & in primò intrantem duntaxat, suam explicant virulentam feritatem, absque Sagæ contactu ad corpus incantandi, eique notionem, odium aut desiderium nocuum contra intraturum primò. Sed est difficilioris resolutionis negotium; subtilioris nempe noxæ, & propagationis, quæ in natura visum Basilisci vel Torpedinis directiones, sibi pro approbatione adscivit. Nam perinde ut Basiliscus radio visivo suum virus spargit in objectum, non in locum, & non in aliud corpus quodcunque licet sibi vicinius; sed in illum duntaxat, in quem primo oculi acumen direxit ac vibravit: & sicut Torpedo, non in propinquiorem quempiam, fortè jacit visus sui venenum, sed potius atque solummodo in trahentem eminus funes. Sic nempe Ideæ seminales connexæ sordibus suspensis vel sepultis, vigorantur ab Idea desiderii accensi, tanquam à voluntate Basilici vel Torpedinis, exercentque illam in objectum determinatum duntaxat.

17. Ac licet similitudo non usquequaque respondeat in amborum terminorum identitate, sufficit saltem demonstrasse, homini nedum, sed vilibus animalculis naturaliter inesse vim attributivam, sed executivam intentionis illorum, quibus solo visu, intentione, desiderio, vel odio nocere instituunt.

18. Quippe dos ista se extendit etiam ad quæcunque quæ magneticè vel sympatheticè sua commovent eminus objecta. Quæ media adhuc excellentiori modo, homini naturaliter tributa inexsistere, non est absonum, dum cuncta suis substituta pedibus legimus. Quapropter pariter attactu, vel ictu simplici, sua incantamenta sagæ transferunt in objectum; at longè crassiori modo, quàm præfato. Ideoque & medio sympathetico quid simile in se tegit. Longéque adhuc strictius, dum ad cruorem, pus, vel aliud effluvium obligantur ejusmodi incantamenta; sed imò etiam ipsum objectum necessariò tangunt, aut feriunt. Nec verò sympathetica huc adduxi, ut eadem infamarem: quatenus modum applicationis ad medium per illa demonstraverim. Quin potius ut ostendam, Sagas uti naturalibus modis & mediis, alioquin in Torpedine & Basilisco consuetis: ut omnem fraudis diabolicæ spem à sympatheticis extinguam. Ac per naturalia scilicet constet, quàm falsò atque mendaciter sibi serpens infernalis, adorationes & Liturgias præscribat pro iis, quorum penes se nulla est potestas.

19. Cæterum percutientem Sagam repercutere, ut naturaliter reflectit incantamentum in sui Authorem: sic fortè posset ab indiscretim scrupulosis sperni pro medio superstitioso. At sanè ut naturali jure licitum est vim vi repellere, præsertim si id non tam ex ira aut odio, quàm ex defensione sui, & noxæ aversione contingat: quod moderamen inculpatæ tutelæ secernit. Quamobrem prout jam demonstravi, quod vis incantamenti potissima pendeat ab idea naturali Sagæ: ita & consequens est, præfatam repercussionem esse prorsus licitam, propter naturalem ideam desiderii, quo quis se eximere optat, ac studet incantamento. Adeoque in repercussione nemo sequitur, aut proritatur vi pacti cum Cacodæmone. Imò sola ista repercussio, vim incantamenti prorsus naturalem manifestat, sicut & Dæmonis impotentiam. Interim infelicissimus ille, totusque superbus, pudibundus suam fateri impotentiam, suos decipit credulos, putantes illum istius malignæ atque nocivæ activitatis solum herum datorem & rectorem. Quare & eundem serio cultu adorant, & in omni scurrilitate obediunt. Venena ergo sic parta, cum Satan nequeat, pro optatu suo inficere & conficere, ut neque pro lubitu adaptare, multoque minus applicare: Jubet id totum compleri per sua mancipia, ut fiant venena emanativa, in proprium desiderii objectum. Sic namque venena, quæ ante erant vel prorsus materialia, vel res omnino indifferentes, nec nisi assumta fortè nocere poterant: jam jactis ideis formaliter, seminaliter, atque fermentaliter virulentis.

HÆC QUÆ SEQUUNTUR, RELIQUIT AUTHOR IMPERFECTIORA, INDIGESTIORA, ET INCORRECTIORA PRÆCEDENTIBUS.

Postquam jam demonstratum est, morbum omnem consistere in vita animæ sensitivæ, hujusque organo vitali Archeo, hic autem unitatem atque identitatem in se concludat; deinceps hinc quoque docendum est, in unitate remedii consistere sanationem, & à morbis cunctis restaurationem. Argumentabuntur autem Scholæ Humoristarum in adversum, dicentque, &c.

Jam ergo probatâ necessitate convalescentiæ ex pace causarum occasionalium cum vita: adeoque universalia arcana propemodum singula valere ad præfatam vitalis Archei sedationem & pacificationem: jam demum oportet ad ipsamet arcana descendere, eaque non solum denominando propinare; sed etiam quantum charitas in proximum permittit, eadem gnaris Philiatris describere. Non licet autem illa propalare, ut ignari solique inhiantes lucello disponant

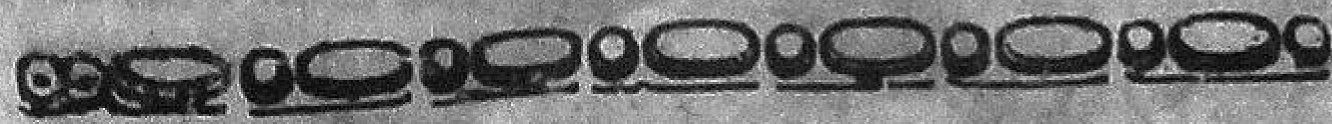
de

de iis, Seplasiæ autem ejusque uxori committant. Absit! nam edoctus sum, &c.

Dicam ergo, quantum ordo charitatis permittit circa Arcanorum revelationes. Inprimis itaque natura produxit ex bonitate Dei remedia singularia in Monarchia vegetabili, quibus morbi quoque singulariter restaurantur & sanantur: (N.) quæ hactenus per indagandi ignaviam, lucri avaram cupidinem & invidiam Dæmonis mansere occulta. Sic enim Elixir proprietatis apud Parac. curat Asthma, Epilepſ. Apop. Paralysin, Atrophiam, Tabem, &c. At quia non paratur istud Elixir, nisi à peritissimo Philosopho, qui non putando, sed sciendo perfectè, atque adhuc dupliciter ad hoc sit electus, adeoque Adepti titulum consecutus est: Hinc ego ex commiseratione mediam viam exponam. Accipe aloës lucidæ, myrrhæ opt. & croci optim. ana unc. j. si enim plus sumseris, frustra id factum reperies. Duo priora terantur accuratè; crocus verò quia non teritur nisi exsiccatus, potiùs conglobetur tundendo. Potantur in vitro capacissimo & forti, sigilleturque liquato collo vitri. Et distilletur moderato calore, ne vas dissiliat, donec videris totam offam in fundo coaluisse, & circulari oleum clarum cum aqua in parietibus vitri. Tum aperiatur collum vitri, & infunde lib. aquæ cinnamomi, & distilla per arenam madidam, cui aqua bulliens sensim affundatur. Donec non ampliùs è rostro alembici quicquam stillet, & hoc medicamine tam quartanam quàm continuam statim absolvi. Adeo quod qui noctu susceperat sacrosanctum viaticum, & olei extremam unctionem, me in prandio convivam circa lectum habuerit.

Natura produxit etiam in Monarchia subterranea minerale quoddam, quod ob sui singularitatem vocatur à Parac. Metallus primus sive masculus. Qui ab indole metallica necessariò vestitur mercurio & sulfure metallicis. Mercurio nempe liquido nec digitis adhærente, & sulfure cremabili in flamma cœrulea. Hoc sulfur autem cum suo corrosivo distillatur, totiesque cohobatur, donec in forma olei rubei per alembicum transcendat. Quod tum demum accuratissimè ab omni prorsus corrosivo mundatum est oleum, non quidem per separationem sui salis & Mercurii paratum: sed anaticè totum in formam olei redactum. Id enim quatenus adhuc oleosum est, à tota tamen potestate animæ sensitivæ non est alterabile aut applicabile vitæ. Quapropter debet transmutari in succum mercurialem, quem Parac. docet vocatq; vinum vitæ. Eo quod non per modum reliquorum Arcanorum sanet morbos, per abstersionem & proscriptionem noxii cujuslibet: verùm insuper renovat vires deperditas in universali, ac roboris inæqualitates restaurat. Ideóque nec frustra Paracelso vocatur membrorum essentia, ad vitam longam solus apex nimirum, & culmen spei. Quantum autem lucis attulerim scriptis Paracelsi, solus ille novit, qui Paracelsum mecum intelligit. At cum non transfertur sulfur istud, ut possit in sanguinem verti, imò spiritum insitum membrorum ac viscerum restaurare & renovare, licet sit in se mirabilium naturæ culmen; tamen tum tantum velut transeat per duas digestionum priores, non satisfacit suæ vocationi, ob quam tam angustis dotibus fulget. Adeóque vel hinc obvium est, vitam longam non esse nisi pro electis viris: iisque nec quidem omnibus, non tam quia Principum juventus in Venere & voluptatibus filum vitæ abbreviant, adeóque remedium vitæ longæ per modum recipientis recipitur, & vitæ applicatur; sed potissimum quia desunt Adepti; quibus datum est solis hujusmodi Arcana è siliquis enucleare. Suppono nimirum, quod hic metallus masculus, quia facilè sinit sulfur à se sequestrari, separatumque hoc sulphur in oleo cinnamomi, nucis myristicæ liquatur, vel in oleo, quod stillat è resina abiegna, dum in optimum colofonium coquendo coagulatur. At saltem quanquam insignes vires sic sulfur resolutum habeat: quia tamen odorem fœtidum haurit, reservatque liquati sulfuris resistentiam, nec potest ad intima transire; sed tantum agere velut transeundo, per sui attactum obiter sui doni reminiscentiam superficialem excitare: Idcirco plus distat à vino vitæ, quam carbunculus à silice. Attamen si liquatum istud sulfur in oleo aromatis sic uniatur, ut per alembicum

cum utut fœtens transierit, ac dein cum alcali debito modo circuletur: atque tandem in Elixir salis volatile transeat, quodammodo æmulatur vires & virtutes vini vitæ & essentiæ membrorum. Siquidem Elixir istud rectificatum in opt. spiritum vini omnem fœtorem amittit, resumitque aliquid de geniali dote, ut difficiles chronicosque morbos saltem adimat: tametsi non ad summam entelechiam viscerum ascendat, ut sit renovata membrorum essentia.

IN VERBIS, HERBIS, ET LAPIDIBUS EST MAGNA VIRTUS.

Locus est in Sacris, qui Lapides pro corporibus mineralibus sumit. Verba quidem, quatenus mandantia ex potestate supernaturali, imperant creaturis; quæ quia subsunt, etiam parent. Virtus dein herbarum, est pharmacorum, non autem comprehendit cibos herbaceos. Est itaque plantarum vis medica, simplex quidem; at plurimùm excellens, ita ut plerumque in gradum virulentiæ ascendat, quia amplitudinem nostræ naturæ superat, ideoque & infesta nobis. Etenim olera, legumina, cerealiaque debent prorsus subigi, & resolvi in stomacho, id est, sede animæ, in quam dum infractis viribus incidunt, eandem quoque recenti sua hospitalitate legibus comprimunt. Sic nempe ipsa sedes circa rudia adhuc simplicia laborat, ac operando tolerat vegetabilium hospitatorum cruditates, noxas, & molestias. Hactenus namque quidcunque non ritè subigitur in stomacho, post præfatas sui molestias, foras per intestina mandatur, ut excrementum inutile & nocuum. Quamobrem plantæ atrociores, dum non spondent alimentum; nec directè in cibos trahuntur, si non nocuerint notabiliter, saltem totaliter sequestrantur, ac foras cum labore & angustiis pelluntur. Quod hactenus patuit in quartana notabiliter, quæ medentum pollicitam opem ac spem medicaminum irrisit. Nam etsi materia occasionalis quartanæ tantum circa Splenem, ac in viciniis stomachi hæreat; nondum tamen pharmaca vegetantium, ad quartanæ limen pervenere. Interim robustiora, cum gradus supra vires naturæ nostræ sortita sint, plerumque ob id spernuntur, aut castrantur: adeoque per media correctiva planè alienantur atque degenerant, & sic in peregrinam transeunt familiam. Incassum quoque plerique tentarunt separare potestates virulentas ab appropriatis, subter illas latentibus. Ut ut hodie assuetum est, sunt pharmaca ejusmodi robustiora, horrida, molesta, nec admittuntur in penitiora nostri, quia adoriuntur & labefactant vitales vires, atque omnifariam anxietates comites adducunt. Nam quantumvis non nobis in alimenta abeant, nec admittantur penitiùs, quàm ipsum limen intrare; solo tamen attactu, nudoque sui transitu, imò & velut surdo aspectus inquinamento Archeum alterant, huncque in sui clientelam subjiciunt, & abripiunt. Hæc est causa, cur vegetabilium remedia robustiora, plerumque atrocitatis & virulentiæ suspecta sint. Quæ adhuc longè dilucidiùs spectantur in mineralibus arcanis, altioribusque pharmacis. Quippe quæ nulla sui commistione; sed solo velut aspectu peragunt munia sua, & scopos dotium suarum assequuntur. Sic namque matres intingunt laneum frustum commisturæ argenti vivi, idque intra zonam vestium consarciunt: scientes nimirum, etsi argentum vivum non effumet quicquam extra se, (est namque tam homogeneum, quod non sit divisibile in partem heterogeneam, ac à se dissimilarem,) per totum tamen corpus impedire pediculorum præsentiam & generationem. Descripsi etiam . . . . quomodo argentum vivum vulgare reducatur in offam niveam, si ab illo spiritus vitrioli distilletur. Qui nimirum supra Mercurium coagulatur, & in alumen transmutatur; ablutione verò separabile ab argento vivo. Quod nempe fit pulvis flavus, qui facilè redit in pristinum, sibique æquiponderans argentum vivum. Sic nimirum totus spiritus vitrioli, in se acidissimus, nudo attactu Mercurii, & abs-

& absque ulla amborum commistura radicali, vertitur in salem aluminosum. Idque fiet millies, nil namen argento vivo de pondere vel natura deperit. Argentum vivum namque absq; ulla sui aut de suo participatione, imò & citra ullam de se commisturam radicalem, commutat quicquid spiritus sulfurei attigerit. Quæ radialis commistio argenti vivi, adhuc magis admiranda est. Si nempe argentum vivum maceretur in magna aquæ communis quantitate, hæc namque, etsi ne minimum quid de argento vivo in se sorbeat, aut ad sui naturam convertere queat; attamen ab argento vivo proprietatē, non item substantiam mutuat, sic ut pota aqua ejusmodi necet lumbricos universos & ascarides, exsistentes etiam, quo potus iste nunquam pervenit: quippe qui mox totus in lotium rapitur. Fitque aqua ista contra lumbricos validior, si semel cum argento vivo bullierit. Sic unica uncia argenti vivi millies poterit mensuram aquæ inficere, attamen permanere in pondere & proprietate pristinis. Sic nempe Scholæ etiam invitæ addiscunt, quod quædam agentia, citra passionem, aut reactionem patientium, liberè, semper, indefessisque viribus agant, & perstante eodem sui semper pondere. Argentum vivum nempe agit in aquam, eique imprimit sui characterem; non tamen vicissim quicquam ab aqua repatitur. Manifestum est itaq; quod vis quædam medica transferatur mutetq; suum subjectum naturale, & abeat in objectum peregrinum, solo velut radio, vel aspectu sui. Ita tamen, ut licet objectum peregrinum acquirat exoticam sibi vim, agens tamen inspiransque initium nequicquam de suo pristino robore aut pondere amittat, remittaque. Fit nempe id absque ulla argenti vivi passione, diminutione, mutatione, debilitate, aut alteritate. Exemplum sanè hoc loco adductum inservit argumento, postmodum de virtute propemodum infinita remediorum celebrando. Quæ res postquam in mineralibus sæpè ac diversimodè subter experientiam tracta fuisset, me edocuit tandem, quod antehac nemo mortalium fortassis, adhuc opticè atque intus perspexisset, qualiter remedia abstrusiora operarentur: quodque nimirum citra sui dissolutionem aut interitum, citra sui penetrationem, introadmissionem, commisturam, & commutationem liberè etiam eminus agant in sopitum, vel succensum Archeum: solo quasi sui aspectu, irradiatione, vel ejaculatione suarum virium, in medio productarum, retentis adhuc pristinis, & non mutatis, pondere & proprietatibus. Adeoque testantur ejusmodi arcana, se infinitæ bonitati propinqua, dum propemodum ac quasi infinitas sensim vires spargant. Quapropter non impunes manebunt Medici, dum pauperes quandoque se neglectos ejulabunt in Judicio novissimo, qui absque impensis ullis facilè atq; obiter sanari potuissent. Igitur arcana nequeunt unquam abire in alimentum: quia servant suos fines, ut quæ non in cibos, sed in pharmaca sunt destinata, pharmaca perseverant etsi intrò assumta. Incipiunt namque in stomacho, (quem animæ sedem alibi exprofesso demonstravi,) radium directum suarum virium, ac virtutem dotalem exponere, & quorsum à Deo sunt destinata. Unde demum in totum corpus spargitur hausta in Archeo vis radialis irrorata, & sanitas inde succedens avidè suscipitur. Sic nimirum oblatis hujusmodi universalioribus remediis contingunt sanationes, quales prodidi in fonte naturæ contingere, ac eidem deberi, qualesque Paracelsus pollicitus est, ac dein Butlerus, me spectante, minimâ videlicet confermentationis applicatione, est exsecutus. Certè postquam hæc speculatio penitiori contemplatione me sub se attraxit, clarissimè ac opticè quasi cognovi in causis occasionalibus, atque in productis excrementiis quidem hærere sordes, peculiarium morborum succitatrices; attamen ipsum morbum totum, ejusque remedia, considero in Archeo scilicet atterato, vel pacato: adeoque minimo attactu, vibratione, jaculatione, imò sola radiatione, sive illuminatione, (modò in sede animæ, sensitivam vitam attigerint,) perfici ac compleri sanationes, non habito causarum occasionalium respectu. Idque potentius adspicio in mineralium remediis sulfureis, puta in sulfure Veneris, stibii, ac potissimùm in sulfure Glaure Augurelli, quæ Nymphalio

alio nomine proprio caret hactenus. Etenim hujusmodi sulfura, quia longiùs distant ab humana natura, quàm tota vegetabilium cohors, atque interea insignes dotes à Datore obtinent: ita quoque penissimè & pertinaciter resistunt, ne à digestiva in alimentorum rempubl. deflectant, atque ideo servent geniales sui potestates liberas, & infractas, manet nimirum mineralium crasis integra, aptiorque ad dispergendum radium sui in duumviratum, sedem animæ. Sic nempe Mercurius diaphoreticus ultimatum suæ entelechiæ scopum acquirit, per ruborem sulfuris adscendentis, cui sulfur mercurii, unione indissolubili nectitur. Hactenus enim mineralium sulfura sub Vulcano adipiscuntur extremum intentionis medentum complementum. Hortor itaque Tyrones, addiscant sulfura spoliare vi peregrina ac virulenta: sub cujus nimirum custodia abditur ignis vitalis, Archeum in scopos desideratos placidissimè deducens. Sunt videlicet sulfura quædam quibus correctis atque perfectis tota morborum cohors auscultat: utpote quorum pluralitas in unitatem Archei, tanquam in pugnantem pugnum contrahitur. Hoc pacto in ipsa animæ sede combinatoque duumviratu Amentiæ, Apoplexiæ, Caduci, Paralyses, Vertigines, Asthmata, Hydropes, Atrophiæ, immanesque defectus annihilari vidimus: stupente scilicet ipsa natura. In lapidibus ergo magna virtus à Sacris prædicatur, quæ hactenus tam in Academicis quàm Chymicis Scholis occultatur, donec Reges atque Respublicæ in Scholarum reformationem prospexerint. Laboris piget, qui lucrum per abusum venari sperant. Laborare nesciunt, nec optant, nec volunt: qui virtutum Studiosos derident: Etenim si unquam antehac, nunc saltem totus mundus in maligno positus, deterruit calamum meum, ne margaritas ante sues fererem. Dicam filiis nostris, ut ex ungue Leonem. Extrahe sulfur antimonii, quod vix à vulgari discrepat visu, nisi quod parùm in viriditatem vergat. Fac Cinnabarim hanc adhuc sexies, per se sublimabis, ut sublimatio inserviat pro reverberio Lili. Accipe semi-unciam tritæ hujus Cinnabaris, suspende per horas 24. in dolio vini, cujus unicum cochleare per aliquot dies sumtum, miraberis affectum. Estque eadem Cinnabaris sufficiens multis centenis doliis, iterum æquivalens, si iteratò resublimetur.

De magna virtute verborum quædam ingenuè dixi, quæ plus admiror, quàm applico. Herbarum quidem notissimus usus, non tamen valor illarum sat notus, ut nec ædequatè circumcisus. Idque nedum ob potestatum ignorantiam; sed præcipuè propter inconcinnam causarum morbidarum adaptationem, defectus scientiæ causarum ad effectum, complexionum graduumque ridicula, atque fabulosas dimensiones, quas alii ante me sat exsibilarunt. Non enim hic commemoro mille simplicium confusiones, facultatumque de vastationes, & omnimodas extinctiones. Sed potissimùm deploro defectum scientiæ applicationes causarum ad effectus: sive adæquationis rei applicabilis & applicandæ. Nam ante omnia sciendum, rerum ut tardè quarundam sunt nativitates ac promotiones: ita proportionaliter quoque habent virium exspectandas magnitudines, æstimationumque varietates. Nam prout ex proverbio: quod citò fit, etiam citò perit: ita nec res in longam protrahi valet maturitatis spem, quæ suæ constantiæ non habeat occasiones intimas. Frustra siquidem per octingentorum annorum exspectaretur moram, ut aliquod metallum ritè in usus humanos maturaretur, si aliquot mensium cursu vegetabile aliquod illi sit æquiparandum. Enimverò subter censum herbarum, arbores ac frutices quoque intelligo: adderemque lubens animalia, nisi fortè per textum Legis, pleraque animalia, horumque partes, inter impura corpora abdicata legerem & abominata. Insectarum namque totum genus, ad medicamina magnarumq; potestatum commoda directum, quam pro hominum servitiis, extra usus fuit proscriptum, abdicatumq; quodvis remedium inde mendicatum. Tantumq; ideo de verbis, herbis & lapidibus facta fuit commendatio. Certum est etenim herbas digeri posse, & à nostro stomacho subigi, nisi malignitatem comitem habeant. Exiguus sanè olerum atque cerealium est numerus in classe

her-

herbarum: quæ paucitas sanè malignitatem aliquam accusat, qua ritè sequestrata, tum prius nec ante, proderint potestates, tanquam scopi suæ missi onis, quos venenosi custodes sub se tegebant. Profectò agunt in nos vegetabilia duntaxat tantisper, atque stomachus opereatur circa illa. Nec ulterius pergunt quin prius omne deponant ferme remedii robur. Etenim male alias ageretur nobiscum, si stomachus, non valens domare assumtum vegetabile, illud nequeat subigere subter Archei sui regulas. Alioqui namque, si vegetabile integris pergeret viribus, excrementorum consors quoque fieret, vel alias turbaret sanguificandi œconomiam. Alioquin enim quod restitisset actioni stomachi, jam assueti crudis simplicibus: quomodo posset transmutari, ac domari, in digestione secunda, insueta crudis cibis. Majoris utique difficultatis, atque operosioris operis effectus talium remediorum esset, quam fructus inde exspectandus. Denique eo dato, concedenda esset indistinctio, confusio, ac perpetua œconomiæ nostræ turbulentia, si quippiam prius non ritè in stomacho subactum, sequestratoque inde prius excremento, intro pergeret ad vitalia. Siquidem indifferenter inde quidlibet, abspue repulsa intrò vel sponte pergeret, vel gratiosè absque delectu admitteretur. Ergo necessariò debet vegetabile pati digestiones, harumque transmutationes formales: ipsæque facultates digestivæ, operando etiam patiuntur ordinariò à peregrinis (id est, non cibiformis) vegetalium facultatibus Res sanè plerumq; periculosa, difficilis experimenti atque judicii. Tum demum insuper, omnibus ad amussim libratis, vis omnis vegetabilium astricta est determinataq; ad suum gradū, postquam nempe sub digestione se flexit prostratam Nec istos egreditur limites, habetq; interim difficultates, virulentarū scilicet atq; vitiosarum tyrannidum imperia. Quæ certe sive in suarum virium custodiam, vel tegmen, sive verò in defensionem, denegationem atque impedimentum sint addita: sat est saltem, quod illorum pleraque suam habeant annexam crudelitatem, infamiam, immaturitates, scabiem, cariem, exantlationes virium, præter adhuc multiplices sordes, ac impuritates: quippe cum emunctoris, excrementi vacuationi dicatis, priventur: totum suum alimentum excremento plenum esse, est necessum. Longeque est crudelissimum, nullum in Scholis excogitatum fuisse remedium adversus hoc defectus, præter simplicem decoctionem. Tandem extra horum censum, sequestratisque plantarum injuriis (quarum tamen gravamina, absque ingenti clade natura nostra ferre nequit) tanta præter insuetam proterviam, illorum est debilitas, quod vix aliquid laude dignum sperandum sit è sinu vegetabilium. Cum nedum ferocitatem in limine seponere cogantur, si intro penitius admittenda: verum etiam prorsus formaliter denudari, ab omni illorum benignitate, antequam cives nostræ evadant Reipubl. Univocus nempe naturæ nostræ scopus, unicam intendit ex ingestis sanguificationem, ad nutriendum. Quæ cum non ex quolibet promiscuè; sed tantum ex vere transmutatis, atque in seminalia, speciei nostræ congruis procedere debeant: certe frustraneum est quicquid pro digestiorum penitioribus familiis, de vegetabili prosapia propinatur, sic ut pristinam suorum parentum potestatem retinere putetur. Quod inprimis quartana, morbique omnes excrementis occasionaliter sollicitati, qui Scholas opprobrio habuere hactenꝰ, confirmant satis. Quippe quæ non supra lactucas coctasque herbas meditatæ sunt. Obvia quidem sunt vegetabilia, primorum seculorum morbis respondentia. Sed pro Chronicis, vegetabilium infami truculentia plerumque auctis, longeque ab ore, sua corporis atque spirituum penetralia nactis, quàm difficiles sunt per vegetabilia resolutiones, integra spondent hospitalia, quibus continui infaustorum planctus ejulant. Quare hinc quisque domi suæ, protervum ferè ac indesinentem morbum inter suos aspicit quotidie, medentesque pegmatum fabula facti, qua vix aliquid gratiarum actione dignum egerunt, Fatentur enim illorum aliquot suas, suorumque Authorum imbecillitates, pluresque clanculum ad remedia chymica incognita confugiunt inviti, pleraque illorum adulterio,

ſtuproque ſcatentia. Ad libros, non idem ad fornaces refugiunt: Tyrocinia enim pollicentur ampliſſimos fructus, ſtentanturque illegitima atque ridicula quæque. Quæ dum non intelligunt Academici, atq; ex altero latere, marcidum Galenum tam inopem aſpiciunt, nutabundi ad cauteria, fontes acidulos, atque balnea transfugiunt. Vali quàm infauſtum ægris, ſibique inane refugium, tanta peperit in Scholis tenebrarum offenſio! Dicam ergo. Textum, nomine lapidum, ac magnam illam jactatam virtutem, intelligere omnia penitus mineralia, horumque medullam metalla, præ cæteris. Utpote quæ vix alia imagine quàm lapidum, aut ſaxorum ſe oſtentant. Enimverò ditiſſima hæc eſt, ac conſtantiſſima naturæ proles, & theſaurus præcipuus: adeò ut in eo conditæ ſint Aſtrorum ſyzygiæ. Quinetiam proprius, ac extra Gentilium profundum idiotismum loquendo, Aſtra duntaxat meteoris præſunt cauſaliter, metella verò, ſuis remediorum excellentiis, longe aſtra ſuperant. Docui ſiquidem, juxta Textum ſacrum, Stellas nobis non eſſe in cauſas; ſed dumtaxat in ſigna, tempora, dies & annos. Nec licet homini munia Aſtrorum longiùs protendere. Quapropter nusquam meo voto, numerum Aſtrorum nupſi erronibus aſtris, & nec utrorumque illorum officia atque dignitates parillitate compeſcui. Quippe ut procul invicem diſtant: ita & diſparata habent munia, ac officiorum fines invicem diremtos. Hoc autem lubens unum admitto: Metalla ſcilicet, longis paraſangis ſuperare plantas atque mineralia medendo. Ideoque metalla eſſe quædam ſpecula lucentia, non quidem ratione nitoris, ſed potius, quod quoties aperiuntur, liberantur, que eorum virtutes, agant lumine dotali, & contractu vitali. Operantur itaque metella per modum Aſtris tributum, nempe per aſpectum, atque attactum Blas alterativi, quæ per mechanicam lucidiora evadent. Nam metalla ipſa ſunt ſpecula, optima inquam proles inferioris globi, ſuper quam videlicet tota vis centralis, per aliquod prius ſecula, prodigaliter ſuum profudit theſaurum, ut hoc terræ liquamen, hoc ſumen, hancque divinæ Providentiæ ſobolem ditiſſimè deſponſaret ad fines, quos naturæ debilitas requirebat. Sunt itaque ſpecula Auri, Argenti, Mercurii, Saturni, Veneris, Martis & Jovis, horumq; marcaſitæ, nondum clauſa, &c. Voco autem ſpecula lucentia, quæ ita vim habent penetrandi, illuminandique Archeum, à ſuis erroribus, furoribus, atque defectibus: quod illum reſtituant in nitorem, tinctura dotalis perfectionis. Etenim quanquam hujusmodi mineralia non ſint cibalia, vel de ſorte corporis humani; habent attamen internam vim ſpeculi, maximeque efficacem poteſtatem, Archeo humano integro, ſedatoque contiguam, qualis erat Archeus ante conceptam Mentem, quæ ſcilicet poſtmodum à recto ſui tramite alienata eſt, poſtquam anima ſenſitiva (cui mens inſidebat) in ſe regimen corporis traxit, quæ nempe tota in ſe caduca atque brutalis fuit. In ſpeculis autem lucentibus, (ad diſtinctionem vegetabilium, ſcilicet non lucentium,) adhuc typus quidam prioris immortalitatis reſiduus manſit, & hactenus modo imperceptibili, nedum communicantur ejusmodi ſpecula; ſed & ſuſcipiuntur libenter ab Archeo. Quinimo diutius perſeveraret Archei reſtauratio, ſi ipſa ſpecula non proſcriberentur actutum. Quod patet in præparatione mechanica Veneris, Martis, &c. Hæc de arbore vitæ, libro de vita longa proſequor, ut ſit remedium ſtabile, in humanam naturam transmutabile, aſſumendum à pueritia, præcipuè quamdiu accretrix viget. Hoc inquam, ſuperat vim ſpeculi lucentis ad vitam longam, non item pro vita ſana. Porrò quicquid de lapidibus ulterius dicendum eſt, id fuit, vel quatenus participant de tinctura aliqua metallica, ſulfurea, vel de ſale minerali. Quatenus autem ens minerale eſt, nec cibale, nec nutritium, nec vitale eſſet potuit: Priusquam autem ad Arcana (quæ hoc loco dicitur lapidum virtus magna,) tranſivero, juvat ſane intrare in ipſam corporis ſedem, ac introſpicere, ibidem quantum remedium quodlibet operetur. Quorſum inprimis obviam eſt, quod jam ſupra dixi. Stomachum nimirum non coquere quicquam, niſi ut univoco ſcopo inde tandem ſuo toti alimentum fabricet, atque eo ipſo intentionem habet inde facere li-

re liquorem alimentarium, cruorem videlicet, ac dein spermaticum humorem primis constituentibus alendis aptum. Adeo ut verti queat in substantiam, alendis atque augendis partibus idoneam: quamdiu nempe apponuntur intra terminum accretioni depuratum. Unde necessario quoque consequens, non nisi materias aptas, ac cibales, à stomacho confectas atque digestas, transmitti in ulteriores digestionum officinas. Quare inprimis semovi plantam omnem, qualicunque truculentia infamem, à Mezenterii limite: eo quod omne ineptum his finibus, eo ipso per stomachum depellatur, excrementisque associetur. Quicquid autem jam in chylum transivit, deposuit actutum omnem peregrinam qualitatem, per quam velut per delectum agat. Si qua verò, ex Magno Oportet, qualitatis species, pristini sui concreti, adhuc perstiterit, certè ea torpens, languida, segnis, laxa, atque vana est; ideoque Medentes plerumque fallit in chronicis, longeque per venarum obliquitates latentibus morbis. Quam ut pro me veritatem tueatur, quartana præsto se offert. Spagyrica quidem Schola languidam admirans, speransque remediorum opem, dudum animadvertit quidem, in mineralibus nobilem latere medendi thesaurum; sed hæsitavit dudum, qua ratione possent diducere penitissimè, ad internum partium similarium condum. Inprimis vanum atq; irritum priores sperarunt, ad prima nostri constituentia, per sua remedia devenire; cumque in vegetabili regno desperarent, frustra quoque mineralium classem torserunt, quippe quæ nequaquam in cibos nostro arbitrio transmutari potest: cum artifex nequeat inducere pro lubitu formam essentialem, imò neque natura id unico saltu digestionis, suoque immediato nutu id unquam assequitur. Quidam enim fallaci metallorum spe abducti, nedum etiam gustantes, aut scientes, quantum in speculis lucentibus, apertisque metallorum liquoribus energiæ situm sit. Ideo quidam è suis laboribus quandam propemodum immortalitatem polliciti sunt, ac Paracelsus subinde in annum Aniadim, in annum Ignis; ac dein saltem in annum Mathusalem ridiculus se extendit; alii dein sui sequaces, ad annos sexcentos prolapsi sunt. Ubi deinceps posteriores ad renovationem virium perveniri posse spoponderunt: aliis duntaxat sanatione morsa contentis. Quieverunt nempe in abstersione puri ab impuro. Ac quamvis subinde corpus juxta ungues, dentes, ac pilos renovari daretur; non tamen intellexerunt appositè, haud quaquam pyrium à senio suo revocari, quantumvis quotannis frondes renovaret. Interim temeritas horum, atque ignorantia œconomiæ nostræ, vana præfatorum stentamina suscitavit, & quisque in tenebris vanæ spei, ad proprium tactum, absque visa cognitione progressus est. Itaque dum quisque sua penitissimè introducere sperraret remedia, nec tamen postmodum introrsum admitterentur; utpote quæ morbi graviores, & carentia nutritionis, viriumque refocillationis excluderet, cogitarunt deinde Arcana aliquot levioris ponderis, in speciem salis larvare mentitam, ut saltem non possent separari à Lactice, imò hactenus licentiam acquirerent vagandi per totam venarum provinciam. Ac quanquam quædam remedia sic adaptarint, quòd naturæ congruitati non essent prorsus aliena, aut detestabilia: utut est, non potuerunt saltem eò devenire, ut introrsum prorsus admitterentur. Sin autem errore secretionis tantillum eorum intro penetrasse; id confestim stuporem in penitioribus culinis viscerum induxit, ut & Archei pœnitentiam. Similiter qui arborea remedia tentarunt, abstinuere confestim: utpote quod duriora difficilioraque essent herbaceis, minusque penetrationi opportuna. Caro siquidem ac cruor non sunt pinguia; arborea verò, sunt pinguia, resinosa, & infracta à nostris potestatibus. Paracelsus inprimis ratus est, quod cum fixa igni resisterent, etiam eadem operâ, digestionum insumtos illuderent labores; ideoque sanxit universali decreto, ne ullum minerale fixum, oretenus assumeretur, eo quod salibus, quæ istud redderent potabile, absumtis, per digestionem, illud idem fixum corpus, membrorum internis parietibus, atque arundinibus, quibus ista salia commutantur, affigeretur tenaciter, atque insperata deinceps adnexione, in vitam continuaret. Voluit itaque nedum cuncta mineralia remedia,

a dum fore potabilia, sed & insuper volatilia. Quæ admonitio licet non prorsus vana: exceptis croco martis, plurimisque lapidum assumtorum præparatis pulveribus. Attamen mineralia isthæc non proinde assumunt naturam cibalem, nec etiam è consequenti digeruntur, aut penitiùs intro ad sedes morborum intrinsecas adeunt. Nec etiam sat consideravit, volatilia mineralia habere in se vim prorsus activam, (prout alibi de lithiasi demonstravi) ac plerumque adeo peregrinam, ut non promiscuè queant, absque insigni errore intrò admitti, nisi dixerimus, non esse amplius ullam in natura electionem, aut delectum, quo respuuntur ab Archeo, quæ suis minus conveniunt finibus. At non quodlibet potabile, indistinctè intrò admittitur, imò nec quicquam, quod non fuerit cibale, digestumque in stomacho, atque transmutatum in chylum humanum. Neque per hepar transcendit quicquam, quod prius in Mezenterii venis (utpote quæ sunt ipsius jecoris stomachus) non fuerit obsequiosa dispositione subactum. Atque idem de visceribus ulterioribus esto judicium. At cum statim tam vegetabilia, quàm mineralia assumta, suam exerceant tyrannidem (quod ipsa solutiva, prompta testantur obedientia) adeoque & hinc constet, venena quævis potestativè intrare penitius, si nimirum in distantia loca ferociant. Proin reconciliandæ sunt duæ opiniones: ex una nimirum parte, quod nil, non cibale, priusque per digestiones elaboratum, intrò scandat: & ex altera parte: quod tam simplicia, quàm arte elaborata remedia, utcunque exotica, aut ferina, etiam procul ab ore, atque eminus, suam exerceant operationem. Ad quam controversiam spectat illustris actio regiminis, simulque præpotens duumviratus præpollentia. Neque enim frustra antiquitus Cardiogmus & Cardialgia connotant, ipsumque stomachum, cordis ac vitæ etymo designarunt. Nam revera, in membrana ipsa stomachi anima sensitiva, ipseque Archeus habitant, distinguens rerum cunctarum convenientias, proportiones, similitudines, ac adaptiones. Quarum dum ipsa sensitiva apprehensiones haurit, easdem quoque per totum dispergendo communicat, cuique nimirum pro necessitatis exigentia. Etenim solutiva purgant, attrociterque infestant, quamdiu in stomacho prioribusque intestinis detinentur: ideoque ut citò ac celeriter pensum absolvant suum, propinantur juscula, quo promtius nimirum eluantur è stomacho. Enimvero Arcana mineralia (in Lapidibus namque est magna virtus) potentissimè quidem operantur; at non proinde materialiter prorsus at viscera intrant, ut cives vitæ nostræ conparticipes fiant. Neque enim itur ad tertiam aut ulteriorem digestionum officinam, nisi prius per primam itum sit. Quocirca inprimis sedulo consideravi cuncta remedia operari juxta dotem, quam illis omnipotens contulit, sive vegetalia fuerint, sive mineralia. Atqui cum vires remediorum potentissimæ, non sint de substantia cibari & cruoris; multoque minus de substantia excrementosa (intestina siquidem tantum sacces & cloaca sunt) nec detur opportunum medium inter cibale & excrementosum: idcirco requiritur, ut remediū, quod adeo illustres dotes habet, sit quidem non cibale, quoniā cibale jam ante docui, debere esse languidū) attamē remedium, quantisper inter non-excrementum & excrementum abigit: Id est, quamdiu in via, sive in fieri esse ad excrementum in stomacho detinetur. Ut scilicet, cum non detur medium finale, inter ens cibale & excrementum; saltem sit medium mediativum in esse remedii. Quantisper nempe indecisa est determinatio, an assumtum remedium sit profligandum; unà cum excrementis. Hoc enim est, quamdiu detinetur in ipso stomacho, in quo discretor Archeus potentissimè lucet, & imperat. Quia etiam nonnullam hac taberna acquirunt vires, quas antea non erant in nucleo sui. Quod alibi ostendi, per laticem decurrentem è ramo betulæ, potentiorem scilicet, quando jam inter alimentum suæ arboris, atque exortæ mox corruptionis initia vagatur. Ergo jam hinc elucet abstrusa hactenus remediorum veritas. Nimirum omne remedium immediatè atque principaliter duntaxat agere in Archeum stomachi (qui ideo etiam cor dicitur) hunc verò successivè deinceps, juxta haustam dispositionem, sibique generatam ex dono dotali remediorum.

Ulterius

Ulterius quoque sequitur, quod remediorum unumquodque, excedens limites cibales, agat suo attactu, per modum speculi. Siquidem citra commistionem sui materialem, solo attactu ad Archeum agit. Archeus ipse nimirum haustam à remedio dotem primum sentit. In sensatione autem ista, sibi fingit Ideam rerum sibi agendarum, sequendo dotis illius dispositiones: undè sibi consequenter pacem, requiem, aut iram suscitans, harumque partas Ideas assumens, easdem mox in viscera, actioni regiminis auscultantia, sigillativè dispergit, peragens munia fausta vel opposita, juxta imperium vitalis Archei. Remedia igitur quævis, sunt specula & quædam lucentia, alia suo tantum contactu, odore, gustu, atque potentia. Cæterum cuncta atque singula remedia manent respectu vitæ externa: hactenus quoque eluunt, abiguntque innatam, vel conceptam labem ex Archeo. At nunquam proinde valent vitam à continuo defluxu detinere, vel novas vires suggerere, novasve ad immortalitatem potentias creare, aut suscitare Quia remediorum vires nequeunt cum sui substantia penetrare, aut transmutari in materiam nostri vitalem, ita ut primis constituentibus admisceatur per accretionem. Quicquid namque agunt, id totum occupatur circa Archeum stomachi, atque vitæ principem, clavique gubernatorem. In quem scilicet clavi rectorem, centrum vitæ, ac duumviratus nauclerum omnes quoque morbi ferociunt primario, vel per devteropathiam. Hactenus namque nec antiqua medullitus radicata podagra, è sinubus insiti spiritus vitalis, quibus sigillata est, erumpit, quin ante sui accessum infestet circa os stomachi, totalemque inde integri dispositionem violet, concitetque: quam adventantem podagram quædam præcedens febricula plerumque prodiit. Quocirca hactenus quoque remedium atque morbus, se invicem contingunt, imò etiam penetrant. Nam quis non observavit aromatum odores, duntaxat gustatorum, confestim Lipothymicos reficere, non quidem quòd isti odores, acri com misti, sint additamentum auræ vitalis, ut novum de se velut spiritum vitalem, in locum deperditi substituant. Quoniam operosioris molis esset, ipsa spiritus vitalis restitutio ex aromate, quam è sanguine. Nec est odor placidus aromatis, quatenus similis sit spiritui vitali, è sanguine parti; sed ob dotes remedio innatas. Pariter nec olea Cinnamomi, Caryophyllorum, &c. materiali suo nexu reficiunt spiritum vitalem partium: (neque enim spiritus vitæ oleo nutritur) sed quæ odore aut sapore grata sunt, totidem sunt specula, quæ suæ attactu adspirationis, vel reflectionis, tanquam dotali munere, spiritum vitæ gravatum reficiunt, solanturque. Etenim prout quorundam spectra movent nauseam, vomitum, inappetentiam, iram, indignationem, &c. quatenus sunt specula visualia. Ita sunt dotalia specula, concitantia Archeum in pacem, tranquillitatem, soporem, gaudium, cessationem à mœrore, contractura, dolore, &c. Sunt ejusmodi dotalia specula, quæ rectam suorum officiorum, ac ordinatam sollicitudinem in Archeo admovent, & occasionaliter movent. Prout viceversa, sunt venena, deleteria, suntque exaltatæ rerum potestates, quæ labem, ac tabem, omnemque in Archeo concussionem suscitant. Superantque venena in hoc remedia quævis. Quod hæc nequeant ita connecti vitæ, quod hæc scilicet inde resuscitetur, aut crescat in indolem perfectiorem. Ubi venena interim partes necant, privant penitùs innato robore, atque prórsus in suam trahant similitudinem, veréque transmutent ideo partes vitales. Quod remediis nullis est datum, ut partium defectus renovent in pristinam juventutem, & immortalitatem pariant. Quoniam remedia penitissima unione non identificatur cum Archeo, vel membro malè affecto. Adeoque nec valet præstare stabilem effectum, ex unione agentis cum passo, quod venenis alioquin est concessum. Sunt igitur specula tangentia, quæ solo tactu dotem, quam gloriatur Omnipotens, se rebus de terra discerptis, ac erutis elargitum esse, dispergunt, integro manente illius speculi concreto. Etenim ut quædam appensa, forisque gestata, vel strictiùs alligata, plurimos planè tollunt languores, vel saltem suspendunt. Ita præclara quædam remedia stabilia sunt, ac stabilem de se effectum proferunt.

Sunt

Sunt etiam alia, quæ non tam vi speculi tangentis, ac foventis, quàm transitorii facilè odoris, magnos prosternunt morbos, sola scilicet Archei indignatione orros atque fotos. Sunt nempe etiam multa, quæ insignem aliquem gustum, per quem licet à stomacho non digerantur passivâ transmutatione; tamen separant purum ab invalido, licet longiùs à se remotum: quatenus Archeum quasi vinctum, atque obligatum suis dotibus, trahunt ad tales effectus patrandum. Sunt tamen specula, quæ tangentia nomino, plerumque fixa absque odore ideo, & gustu, commoventque Archeum, non tam mundando, ac sequestrando impura, quantum sedando ejus dolores, turbationes, ac continuam Idearum, successivamque foventum substitutionem. Paracelsus enim fixa remedia metallica, ac mineralia universa vituperans, commendat tamen sui immemor Mercurium diaphoreticum, apprimè dulcem, fixum tamen, atque in igne non mutabilem. Quique tametsi aspernetur omnem digestionum laborem; facit tamen in morbis, quantum Physicus atque Chirurgus optare jure volent. In superficie enim ludit dulcedo sulfuris ejus; pars autem Mercurii, per sulfur obtecta externum, latet, nec operatur, nisi per speculum, lucens trans sulfur, & sic Archeum sui ad lubitum affectans. Alioquin illa diaphoretici dulcedo est sulfuris, ex igne Veneris hausti, qui est ejusdem saporis cum diaphoretico. Quapropter ignis ille est anodynus, soporiferus innocuè, doloris pacator, sedatque omnem iram, dolorem, motionem, turbationem, tempestatemque Archei. Itemque imprimit in Archeum voluntatem resolvendi omnia coagulata. Quo respectu tollit omnem morbum occasionaliter, materialiter, & enormonticè, excrementis quibuscunque tributum. Saltem hìc obvium est, quòd iste Mercurius diaphoreticus, permanens quidem in stomacho indigestus, nec intrò penetrans, quia immutatus perseverat, fixus & formia pulveris pervicax ac indomitus, causet præfatos effectus omnes, non quidem quod ipsemet illa operetur effectivè efficienter, sed quod Duumviratum cuncta peragentem concitet. Hæc enim sic fieri debent, non quidem actuali excrementorum contactu, quæ vincta proscrib untur, & educuntur; sed impressione dotis suæ (lapides nempe habent virtutem magnam:) in Archeum, qui omnis sanationis est effector: prout est ipsa origo & fons morborum: undè nimirum ostendi superiùs, quod omnis morbus immediatè promanet à peccato deinceps indies.

Vulneratus curavit se solano hortense, & citra stigma.

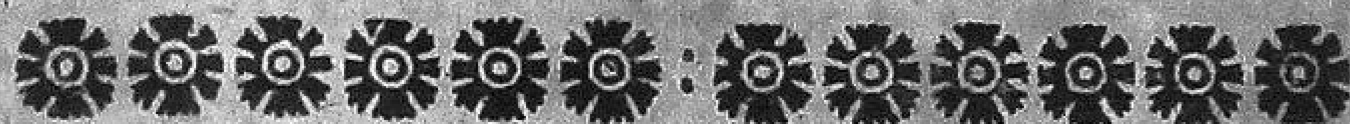
Nota, quomodo id contingat. Ergò, apponendo circa sedem animæ.

Quid & qualiter interne sedet, & pacet Idem asarum.

Citra ignem debent ista fieri.

In lapidibus est magna virtus.

Ossifragus. Lapis fixus ut non calcinabilis, curat os fractum assumtus per os, & quomodo id fiat? 2. Annon curet Lithiasin, podagram, &c.

BUTLER.

JAm præcedenti tractatu demonstravi satis, quod morbus non exsistat nisi in vivis, ac nedum proprium sibi subjectum elegerit corpus vitale: quinetiam quod intrinsecum vitæ organum ipsum sit faber morbi, efficiensque internum. Imò demonstravi, & materiam, spiritualemque auram ipsius Archei, nedum esse objectum, in quod primùm omnia morborum specula acuuntur; verum etiam esse ipsam materiam, ex qua, & circa quam, illius fabri æstuationes, exundationes, atque exorbitationes, circa propriam perniciem contingunt. Illam nimium esse peccati stultam sobolem, dum se homo à Deo avertit, non nisi deinceps omnia stolidè in proprium exitium convertere. At cum res quæq; in natura subsistat, ex materia & efficiente duntaxat, (quod & aliàs proprio tractatu amplissimè docui,) resque in natura ideo tantùm definiri requirat, per immediatam ac propriam materiam, ejusq; efficientem causam internam, (siquidem tota rei essentia, atque exsisten-

stentiæ, nil præter connexum earundem causarum ambarum sunt:) certè jam sat liquet, morbum esse ipsam materiam vitalem Archei, in quam seminalis Character, sive idea malè affecti Archei natus, aut insertus est. Sive interim Archeus perseveret in sua illa abominatione à recto tramite, noxia inquam exarthrosi, sive demum in aliquod productum sparserit easdem iræ suæ Ideas, ac deinceps cessaverit: id perinde morbo est, cum huic sit per accidens, foveri, aut non à causa enormontica. Siquidem Archeus subinde sigillat statim conceptam à se Ideam, in excrementum aliquod sui corporis, quod parat, si illud non invenerit antea sibi paratum, unde & in quo morbus deinceps per se subsistere valeat. Alibi verò Archeus, non peregrè, extra deturpatam à se materiam vagatur: ideoque vel continuo fotu eandem vegetat, vel in spiritum insitum organorum, conjunctione symboli, admittitur, indeque velut ex arce, vel continuò vires membrorum oppugnat, vel saltem statis dormit, expergisciturque periodis, eo quòd sibi inusserit in principio vitali, hospiti & œconomo vitæ insito, & non solum fluxerit in spiritu Archei fluidi. Quicquid porrò sordium ingestum, admissum, aut vivendi errore obnatum est, sive id causæ procatharticæ, sive demum producti familiam sectetur: totum prorsus nil nisi occasionale est: ad cujus scilicet importunitates Archeus ipse commotus, veram morbi repræsentat scenam. Undè inprimis perspicuum est, tam esse morbos reales, dum silent, dormiuntque: quàm quos contingit expergefactos in suo meditari paroxysmo. Debui nimirum hanc morborum tragœdiam sic inculcare repetitim, si fructus è re tam inaudita, tantique momenti sit sperandus posteris. Arbore ergo & fructibus morbi cognitis, cum connexu & progressu causarum concurrentium, contemplanda deinceps est arbor remediorum, tantopere suspirata atque ignorata hactenus. Inprimis sanè consideravi sextuplicem morbi invasionem, & capessendæ possessionis suæ libertatem: quasi à Cacodæmone primum proritatus, proinde quoque creationis hebdomadam sectaretur. Unde continuò sextuplex etiam remediorum in natura supellex consideranda esset, nisi divina supereminens bonitas suæ unitatis typum, ubique in natura emananter erectæ, intellectui humano maluisset communicare. Quippe quæ potentissimè, unitate simplicitatis, remedia ditissima passim erexit in morborum stragem. Quibus proinde natura intellectus humani imbecillior, per ignaviam fota, facileque auscultans, Paracelsica inquisivit Arcana, quibus posset omnibus naturæ lapsæ erroribus potenter subvenire. Hoc jam potissimùm fulcro tutiores posthac tentabimus morborum expugnationes, postquam unicum vitæ fontem jam à scopo aberrantem, conspexerimus, integrum infirmitatum prædicamentum ex asse erexisse. Non diffiteor interim, quin diversimodè morbus quotidie intret in nostram messem: quin inquam diversis hospitiis causisque occasionalibus proditionem molientibus, exceptus sit indies. Primo nimirum irrumpunt necessariò, spontaneo naturæ decursu, per defectum atque extinctionem virium vitalium, undè demum functionum difficultates, & illarum postmodum suscitata recrementa oriuntur. 2. Adveniunt ex robore membrorum inæquali. Undè mox ametria, sive ataxia, præfatæ persimilis. 3. Ex vitæ inordinationibus assumtis, immodicitate sua gravantibus facultates, harumque munia. Sub quam vitæ lubricitatem Venus, phlebotomia, viriumque qualiacunque dispendia militant, præcocemque mortem tandem à morborum exordiis accelerant. 4. Proveniunt morbi à perturbationibus, seu passionibus animi manifestissimè. Et longè occultius à perturbationibus ipsius Archei luxualibus, spontaneisque, vel proritante materia occasionali haustis, ac subnatis. Horum est inprimis ampla seges, ac numerosus in nos ductus exercitus, hucusque propriis suis non attributus, quia ignotis. 5. Prorumpunt morbi ex Cœli inclementia, injuriis instabilium tempestatum & endemicorum infaustis haustibus, quibus hostis intro adducitur, admittiturque hospes, ut familiarem se faciat. 6. Tandem intrat morbus per irruentia externa, vulnera scilicet, ossifragia, lapsus, contusiones, combustiones, glaciationes, aspidum puncturas, &c. At saltem

cuncta uni insidiantur vitæ, tutorique Archeo, unde principium deducunt. Itaque ad unitatem perpetuo collimando, Deum contemplabimur, ut vitæ unicum fontem gloriosissimum, Præsidem, unicumque morborum quorumcunque permissorem: ita & eundem datorem remedii in unitate sui typi, occasionaliter, ampliterque magis venerabimur. Quocirca licet obiter aliàs de Arcanis scripserim, quorum unumquodque in singulari, omnes penè morbos, unica falce demetit, per separationem scilicet, ac mundationem à superfluo; attamen ejusmodi arcana, prout difficillimè parantur, imò & in occulto, in ævum penes symmystas manere debent: Ita quoque sanatio, eorundem ope instituta, non ita respicit immediatè morborum, quantum inprimis vel ejusdem causam occasionalem antecedentem, vel morbi saltem posterum productum. Itemque parcissima sunt ejusmodi remediorum Arcana, quibus pleraque mortalium pars privatur, ac spe destituitur. Adeoque non mihi videtur, quod infinita Dei Bonitas, tam parco remedio communicari ac emananter notificari voluerit. Quapropter conjicio instare tempus, quo omnipotens Bonitas suis fidelibus, morborum hactenus incognitam scientiam & essentiam manifestabit. Sed præfata Arcana, non nisi in gloriam suæ potentiæ, paucissimis tantum detexit, ne mundi commercia secus pereant. Nec enim aliàs credibile est, divinam Bonitatem, post detectam hanc morborum intimam essentiam, deinceps etiam suæ unitatis dotalia remedia fidelibus absconditaram; morborumque medelam in sola Arcana deberi deferi. Opportunum itaque mecum indagare remedium, quod univoco conatu spectet arborem vitiati Archei, quomodolibet alterati. Siquidem natura prius est quid integrum, quam corruptum. Ideoq; vita & Archeus, quatenus sunt, simpliciter causa ipsius esse, antiquiora sunt, quam virium iniis conceptum. Etenim ut immediata causa quarumvis indispositionum, est vita ipsamet: ita sane principalior, magis intima, jure prior atq; nobilior est speculatio sanationis & redintegrationis vitæ alteratæ, vel debilitatæ, absq; omni incommoditate ac gravamine: quàm sanatio, quæ per Arcana, sive per excellentissima mundificativa perficitur. Etenim Arcana ejusmodi, quanquam sæpè occasionem anteriorem, magis spectent, ac abscindant; est tamen velut secundaria, ad sanationem, quæ procedit à causis internis primariò alteratis, & affectis: quæque ideo primum, atque principalissimè, sui sedationem requirunt, indicatione naturali, atque omnium capitalissima. Siquidem naturæ ipsæ vel ab olim fuerunt cognitæ, morborum medicatrices: prout & sub tecta nube etymi, spiritus impetum facientis, venerata fuit natura vitalis, tanquam quorumlibet morborum factrix ac procreatrix. A diebus tamen Hippocratis, ad Galenum, & postea, dein neglecta mansit stetitque morborum speculatio. Jejunum ideo, ac impervium est hactenus, quicquid dixi de sanandi modo, pacando atque sedando Archeum, submovendo scilicet ejus alteritates. Quapropter de Synarthro, pace, quiete, ac docilitate Archei, principaliter contemplando, primùm per historiolas aliquot me explicabo. Hybernus quidam Butler nomine, magnus olim apud Jacobum Regem Angliæ, detentus in carcere Castri Vilvordiæ, misertusque cujusdam Baillii, monachi Franciscani, celeberrimi concionatoris Gallo-Britanni, etiam incarcerati, formidandum Erysipelas in brachio habentis quodam vespere, cum penè desperaret æger, in cochleari lactis amygdalini intinxit celeriter quendam lapillum, statimque inde retraxit. Dixit autem custodi carceris: Porrige isti monacho hanc sorbitionem, & quantumcunque inde cœperit, saltem infra horulam sanus erit. Quod etiam sic evenit, cum summa custodis admiratione, ægroque inscio, unde sibi tam repentina sanitas alluxisset, cum se ignoraret aliquid assumsisse. Brachium namque ejus sinistrum, immensè antea tumidum, concidit, sicut statim ab altero vix discerneretur. Sequenti manè à Magnatibus rogatus Vilvordiam veni, ut testis actorum sim. Contraxi itaque cum Butlero amicitiam, vidi dein statim vetulam, lotricem, ab annis sedecim, aut circiter, intolerabili hemicrania labo-

laborantem, statim etiam curatam, me præsente. Nimirum eundem lapillum obiter intinxit cochleari olei olivarum, atque lapillum statim abstersit lambendo, atque in thecam thoracis reposuit. Istud autem cochleare olei, infudit in lagenulam olei. Cujus unicam guttam jussit inungi capiti præfatæ anus. Quæ inde confestim sanata est, ac sana remansit in annos aliquot, quot attestor. Stupui, quasi alter Mydas factus. At ille me obridens dixit: Charissime, nisi eò devenias, quod unico remedio queas curare quemlibet morbum, manebis in tyrocinio, utcunque senex evaseris. Adstipulabar facile, quia de Arcanis Paracelsi jam id visu ac spe certior factus, didiceram. At novum sanandi illum modum fatebar lubenti animo, mihi insolitum, & incognitum. Dixi itaque, quod princeps juvenis aulæ nostræ, Vice-Comes Gandensis, frater principis d'Episuoy, de domo molum, torus ita podagra decumberet, quod deinceps jaceret unico tantum latere, multisque nodis miser, ac deformis. Ille itaque dexteram meam apprehendens dixit, Vin' sanem istum juvenem. Sanabo in gratiam tui. Ast ego. Est enim ejus pertinaciæ, quod malit mori, quam pharmacum vel unicum bibere. Esto, inquit Butlerus, neque enim aliud exigo, quam quod lapillum quē vides, singulo mane attingat apice linguæ. Post tres namque inde septimanas, proprio lotio dolentes, indolentesque nodos lavet quotidie, & videbis ipsum mox deinde sanatum atque incolumem ambulantem; Vade & gaudens nuncia illi, quod dixi. Lætus itaque Bruxellam redeo, atque nuncio quæ dixerat Butlerus. Dynasta verò respondit. Eja dic Butlero, si me restituat, ut dixisti, dabo illi quantum poscet, Pete pretium, ac lubens depositatum sequestrabo in sui securitatem. Cumq; id Butlero sequenti die denunciarem, excanduit, dixitque: Insanus & miserille Princeps. Ideoque nec unquam illum juvero. Nec etenim suæ pecuniæ sum indigus, nec illi cedo, aut inferior sum. Imò nec unquam potui inducere illum, ut præstaret quæ antea fuerat pollicitus. Quapropter cœpi dubitare, ne præcedentia, quæ viderā, velut somnia essent. Contigit interim, quod amicus fornacis vitriariæ Antverpiæ præfectus atq; herus, valde obesus, à Butlero obnoxiè petiverit liberari à molestia pinguedinis, cui Butlerus obtulit frustulum illius lapilli, ut lingeret semel, sive celeriter attingeret apice linguæ singulo mane. Et infra tres hebdomadas, vidi thoraces ejus, uno spithamo strictiores factos atq; abinde non minus incolumem vixisse. Quapropter rursus cœpi credere, idem in præfato podagrico evenire potuisse, quod spoponderat. Interim misi Vilvordiam ad Butlerum, pro remedio, in casu oblati mihi veneni, per occultum hostem. Miserè enim languebam, dolebant artus omnes, atque pulsus dicrotus, tandem intermittens factus, deliquia animi, atque virium extinctionem comitabatur. Confestim Butler adhuc carcere detentus, jussit famulo meo, quem miseram, ut ad se deferret lagenulam olei olivarum, intinctoque præfato suo lapillo, (ut alias) istud oleum ad me misit. Jussitque, ut unica olei guttulâ ungerem unicum saltem doloris locum. Vel singula loca, si vellem. Quod feci, nil tamen subsidii inde sensi. Interim hostis meus moribundus sua sorte, jussit peccati sui veniam peti à me, sicque quod suspicabar, venenum assumtum agnovi. Ideoque etiam omni curâ extinguere procuravi lentum toxicum. Et favente Dei gratia evasi. Uxor mea, jam ab aliquot mensibus, dolore lacerti dexteri premebatur, sic ut nec attollere manum posset, multoq; minus aliquid attollere sursum. Quin etiam præ dolore & tristitia mei, jam sensim utroque crure à pede usque in inguina, atroci œdemate languebat, quod intinctum digiti vestigium, ad secundum usque articulum, sua fovea ostendebat. Etenim quia præ mearum tribulationum mœstitia hæc contraxerat, medicamen aspernabatur, quamdiu mœror non cessaret. Videns ergo operam olei Butleri irritam in me, volensque coram domicellis aliquot meam irridere credulitatem, unicam illius olei guttam unxit in brachio dextero. Et confestim ille liber motus, cum robore pristino est restitutus præter spem. Mirabamur omnes tam repentini eventus prodigio. Quapropter utriusque tibiæ inunxit

malleolos, unica utrimque guttula, in orbem malleoli circumducta. Et mox infra horæ quadrantem evanuit omne œdema. Etenim annis 19. postmodum adhuc divino favore vivit sana. Ancilla quædam ut in hera id audivit contigisse, poposcit aliquod illius olei guttas, quia in tibia dexterá ter erysipelas malè curatum passa, ostendit crus plumbeum atque tumidum à genu usque in digitos pedum: Vespere ergo, eundo cubitum, quatuor guttas illius olei, parti oblæsæ affricat, ac manè nullum apparuit prioris mali vestigium, adeò ut quæ jam antea, vix uno die in forum ire poterat eodem mane, ad ædem Divæ virginis Deiparæ in Laken profecta sit, alacrisque redierit, mihique de fonte D. Annæ aquam attulerit, procul inde remoto. Quo audito, domicella quædam, vidua utroque brachio jam à multis mensibus afflicta, quod nunquam manum sursum elevare potuisset, paucis guttis illius olei, unico mox vespere in plenam sanitatem restituta est, atque mansit. Dein interrogavi Butlerum, cur tot mulieres confestim sanarentur: ego vero dum attrocissime conflictarer cum ipsa morte, omnium artuum atque organorum doloribus quoque stipatus, nequicquam levaminis sentirem? Petiit autem, quo morbo laborassem? Cumque venenum intelligeret morbi ortum dedisse, dixit: Quia causa ab intrò foras venerat, debebat oleum assumi, vel tingi lapillus. Quod dolor internè fotus, non esset topicus, vel externus. Observavi quoque, quod istud oleum sensim exueret medendi energiam, quia lapillus, obiter illi intinctus, non medullitus oleum, per totum commutaverat, sed delebili tantùm odoris aspersione beaverat. Siquidem lapillus iste oculis & lingua, salem marinum fusum exhibebat: satisque notum est, salem non permisceri intime oleo. Sanavit Butler quoque Abbatissam satis cognitam, quæ annis 18. brachium dexterum, insolita motus privatione tumidum habuerat, digitosque extentos, ac immobiles, solo attactu linguæ ad lapillum. Perplures enim horum prodigiorum testes, statim suspicabantur latens aliquod veneficium, pactumque diabolicum. Vulgus namque pro more habet jam ab olim, quod quicquid sibi ignorantia statuit pudibundum nescire, id pro subterfugio inscitiæ, ad præstigias Cacodæmonis referat. Sed non potui eò declinare, quia remedia supponebantur naturalia, nec quicquam præter quantitatem insolitam habentia. Non enim ritus, verba, vel quicquam aliud suspectum requirebatur. Neque enim licet, pro humana intelligendi potentiâ, Gloriam Dei, in natura ostentatam, referre in Cacodæmonem. Nulla enim istarum mulierum petiverat à Butlero, tanquam à suspecto ullatenus nigromantia, auxilium. Imò primitus tentata fuerunt obridenda, citraque fidem ac confidentiam. Suspecta attamen apud plures hujusmodi sanationis facilitas, atque celeritas permanebit adhuc dudum. Vulgi namque labile & otiosum ingenium, in arduis ac insolitis, ad judicia, ejusdem semper tenoris promtum, ob facilitatem, ideoque & flaccidum est. Diabolicæ enim fraudi tantam restitutionum benignitatem libentiùs consecrat, quam divinæ bonitati, humanæ naturæ Conditori, Amatori, Salvatori, Refectori, pauperumque Patri. Idque sane nedum vulgo; sed etiam literatis sequentibus, perperam medendi initia investigantibus, nondum instructis, aut communem stolidamque normam observantibus. Quia sapiunt semper ut pueri, nunquam limen maternum egressi, ad singulas fabulas pavidi. Enim vero qui nescivere hactenus totum morborum ambitum concludi intra impetum facientem spiritum vitæ, vel si obiter lectis meis studiis posthac sibi hoc momentum medendi impresserint, quia nihilominus jam antea, ab ipsis studiorum exordiis assuefacti humoristarum præceptis, facile demum à me recedent, resilientque ad consueta & antiqua Scholarum dogmata.

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem Testa diu. Ad decumbentium humorum importunitates se denuo facilè recipient. Ego verò propinquius investigando, nolens beneficia Dei in Diabolum referre, comperi inprimis, res omnes in natura constare semine invisibili. Oriri, inquam, sustentari, atque regi ab ente, quod primum ab imaginante libidine, vel traducta potentia, magnus incepit, ac stat deinde

per

per totam sui esse durationem. Fieri autem dein visibilia, sive hoc aliquid, solo vestitu, & apparatu corporum sibi desponsatorum. Morbos autem potiori ratione, invisibiliori semine oriundos docui. Quapropter Ideam morbificam duntaxat expugnandam, abdolendam, & extinguendam. Quia morbus monstrosum & æquivocum est generatum, & peccati proles, non speciei humanæ ideo, sed tantum individuis adhærens modo anomalo. Quia cum à prævaricatione, propemodum à non ente inceperit. Penitiùs enim inspiciendo, inprimis plurima cedunt mala, propter appensa foris amuleta. Prout in Peste, Caduco, aliisque morbis obvium fit. Denique quotusquisque est ille, qui linteolum à pestilenti ulcere detractum, vel sudore pestilentis contaminatum sibi apponi gaudebit? nec timeat sibi confestim inde sibi naturaliter communicari pestem posse; atque sanitatem vidimus restitutam uncto olei Butleri? Siquidem nuper patefactum est remedium sympatheticum, quod sanat eminus. Doctor Theologus quidam retulit mihi, quod cum non posset assequi, subesse in Chalcantho vim naturalem sanandi vulnus absens, si linteo cruento adspergeretur, ideoque reputasse opera Diaboli istam sanationem contingere: ex altera autem parte, vidisse aliquod experientias, à viris probis factas: Itaque in re dubia, & casu conscientiæ, se fecisse experientiam rei, hoc modo: Inspersit nempe pulverem optimi Chalcanthi linteo cruento, cum protestatione expressa, se nolle quicquam experiri, aut sanatum iri, si vel minima esset pacti aut Cacodæmonis cooperatio; se vidisse tamen, vulnus solito citius sanatum, cruorem quoque statim sedatum. Adeoque deinde se credidisse, causas naturales, quanquam nobis ignotas, operari in præfata sympathetica sanatione. Quæ nihilominus ab aliquibus nondum sat intellecta, per causas, adhuc modo in Satanæ illecebras rejicitur, hoc argumento: Agens naturale ut agat, debet esse applicatum, & approximare ad patiens: sed remedium sympatheticum non debet esse patienti approximatum. Ergo remedium sympatheticum non est agens naturale. Respondeo: Si intelligantur, quod agens naturale debeat immediatè attingere, immediatione suppositi, patiens, in quod proximè agit; remotè autem, mediantibus aliis corporibus interjacentibus, per quæ communicatur ista objecto distanti; conceditur Major, quia sat est, quod agens tangat patiens, sive objectum proprium atque distans immediatè, immediatione virtutis: ideoque tunc negatur Minor, quia remedium sympatheticum adesse debet immediate, immediatione suppositi, illi subjecto, in quod primùm recipitur actio; non autem parti affectæ, in quam secundariò ac ultimatò recipitur, mediantibus organis suppositis, per intervallum vagantibus, aut distentis. Non enim ignis in manu calefacti, nec Sol Cœli in cubiculo. In hoc autem sympathetica, influentiis paria esse, enotuerunt hodiè: Quod scilicet nedum aer, sed rupes tecta, corporaque opaca, sint subjectum ac organum capax hujus actionis, non minus quàm astralis influentiæ: Nec enim quicquam obstat sublunaribus, quo minus Deus non potuerit, aut voluerit illa in hoc, quodammodo paria fecisse. Cum avi mores non in filio; sed quandoque in sero nepote elucescant. Sonus quoque, per clausa adæquatè corpora, procul penetret, &c. Quare si sphæram activitatis in sympatheticis stupeas, ac in astralibus dones, doleas vel de tua inscitia illorum, vel de credulitate horum. Siquidem principium actionis sympatheticæ, est facultas influentiis affinis, agens per irradiationem in objectum sui appropriatum. Novitque Deus, cur ista sic fiant: qui sua creata dotavit pro suo lubitu. Liberum namque illi fuit, tradere suas dotes, etiam rebus abjectissimis, nec impunè ejusmodi dona in Diabolum traducere potest Christianus. Nec enim hoc loco sympathetica speculor, ut credam Lapillum Butleri agere vi sympathetica. Siquidem hic demit distantiam objecti, donatque applicationem ad objectum. Remedium scilicet est humano Archeo familiare, estque vis ejus graduata in millecuplum ex Dei bonitate. Adeoque respicit pacem ac quietem Archei in,

sui simplicitate. Respiciant namque Tyrones, ante judicii sui terrores, quod ad morsum anguis statim membrum tumeat in immensum, cum ingenti dolore propter exacerbati Archei procellam, quodque irata apicula, suo ictu statim tumorem excitet durum, dolentem atque conscriptum. Quid enim si lepra, Pestisve nos suo inquinet celeriter contagio, quid impediet, quo minus Archeus noster contagium tam præpollentis remedii susceperit lubens, si invitus venenis contaminetur? Si ad minimum par authoritas remedii & veneni, bonitatis divinæ, & malorum in natura esse debeat? Cogitet quæso, quod fluxus tam subitus malorum, opposito refluxu sedatus, pariter statim queat retrocedere. Vidi namque, cui paneritium digitus spoponderat, distinctus fortè ad brachii amplitudinem, perque noctes aliquot insomnes torserat miserè, cui cruor, & recens pellis talpæ circumducta, mane crastino digitum, cum nocturna quiete restituerant. Ratio namque poscit, quod Antidotus saltem ad minimum æquivalere debeat veneno. Celeberrima namque Ornietani antidotus, sumto & in convulsiones usque ferociente veneno, ita omnes anxietates, atque instantes syncopes statim conculcat, ac si nullum intro admissum virus foret. Quoniam sic ut morbus est naturæ, prævaricantisque Archei defectus: ita remedium est meræ bonitatis Divinæ, quæ etiam in naturam delapsa, omnem defectum ut compensare, ita & superare prorsus debet. Igitur ex parte longè potentius atque augustius est remedium, quàm delictum, ideoque & quantitate minus, & mora celerius longè est. Illaque potentiæ amplitudo atque nobilitas, non tam concernit superioritatem, quæ cum accretione, paulatim per maturitatum consequentias acquiritur: quàm præsentem & effectivam rerum majestatem, per quam res ipsa medica, dotali virtute explicata, impedimentis, atque furoribus Archeum solvit atque compescit: simulque imprimit excellentiam eminentem facultatis opitulativæ, cujus ergo est creata. Hæc modo & celeritate operandi. Cæterum quod attinet ad tantæ bonitatis remedia, horumque efficaciam, imprimis liquet, quod lapillus ille Butleri, utut leviter cochleari unico olei intinctus, si choleare illud olei in cantharum, imò in cadum olei effundatur, totum fiet remedium. Non secus atque pestilens odor, totum vas inficit suo contagio. Quid si odor sympathetici remedii, paucis guttis cruoris in linteo aspersus, queat vulneri, ossifragio, imò & ulceri subvenire, totumque Archeum eminus agitatum pacare, quid mirum, si remedium ipsi ægro adhibitum id faciat? Quinimo nec remedia Chirurgorum aliter sanant, quàm solo attactu ad partem vulneratam. Quoniam emplastra, vel olea non intrant in compositionem vitalem fundi, aut in alimentum partis vulneratæ. In ulceribus autem topicalibus, natis, factisque in loco, qualia sunt Cancer, Lupus. &c. solus enim attactus remedii potentis, sat est ad extinguendum virus, ab indignato ibidem Archeo ortum. Idemque atque par esto judicium de apostematibus, excrescentiis, exituris, & sigillatis in ipso loco, licet aliunde prius natis, sed devolutis, atque tandem depositis in loco. Quia externa remedii oblinitio, quædam consecutione contiguitatis, totum domat Archeum non secus atque dens rabidi, etiamsi optimè in vento detersus, tamen rabiem quandoque adfert. Ita & remedia lapilli nostri internis medentur affectibus. Plus tamen citiusque suos vibrant effectus, si oretenus assumantur. Non secus atque venena quædam sunt irrita, nisi in apertam cutim deferantur. Sin autem vel obiter linguam attigerint hujusmodi remedia, non mirum, quin statim totum Archeum, potenti sui benevolentia afficiant, deviumque Archeum à furore sedent, leniantque ab omni exacerbatione. Quoniam Lapillus ille est de natura salis, qui nullatenus oleo illiquatur, nec quicquam illi materialiter decedit, quod oleo cui intingitur, excipiatur, præter lenem odorem, qualis est odor pestilentis vestigii in peste. Visumque mihi fuit in Sacris hujus lapilli præludium. *Quod unguentarius conficiet pigmenta suavitatis*, nec consummabuntur opera ejus: Id est, quod etsi lapillus oleo intingatur, vix tamen centrum virtutis medicæ minuitur. Idcirco si hoc excellens remedium intrò assumatur, tum nedum commutat cruorem in medicamen, balsamo simile; sed ipsamet

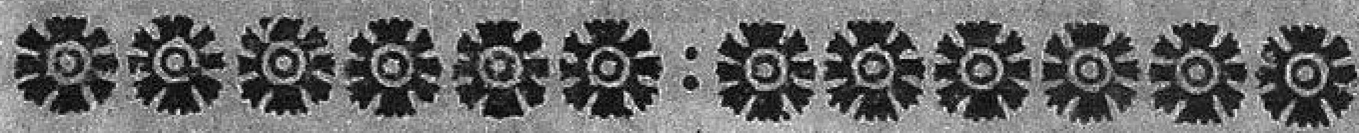
met hominis excrementa (puta lotium) tincta remanent supereminenti bonitate sui. Non secus atque ova gallinæ fagopyrum comestum sapiunt, lactantisque infantis lotium redolet anisum, si nutrix oleum anisi oretenus sumserit. At prout lotium redolet esum asparagum: ita & lotium, propria lotione vel unctione, sanat unumquemque morbum in habitu corporis sedentem. Tanta nimirum est Dei bonitas, quod unicus lapillus multis sufficiat myriadibus, ne se Medicus excuset circa pauperes, sumtuum impensas exagitans. Breviter, Morbi omnes sanantur unico remedio, unctione scilicet, vel linguæ attactu, sive solo gustatu. Eo quod lingua sit similis apertæ pelli, potissimùm, si mox succedens saliva deglutiatur. Quod autem tanta hujus remedii sit potestas, non solum à venenis, adeoque à similitudine pestilentis auræ demonstrandum; sed quod quia longè potentius debeat esse remedium, omni malo, si illud operare debeat, & quidem velociter, adeoque sigillum divinæ Bonitatis aliquatenus exprimere debeat. Quamobrem ex indicatione ipsius Philosophiæ statim conjeci, istud remedium inprimis requirere, ut sit corpus semel resuscitatum, semelque destructum, ac deinde quasi à resurrectione quodammodo glorificatum. Adeoque nec sit amplius deinceps inquinabile à sublimariis vitiis, atque maleficiis. Hinc sequitur, quod ideo debeat millecuplo quolibet veneno pestilenti esse potentius, & operativum absolutiori modo. Cum venenum Pestis sit simplex, sedeatque in aura corporali. Venenum enim pestilens confermentatur quidem familiarius, propter symbolum humanum, sed non est proinde potentius virus. Virus namque producit quidem virus, juxta prioris veneni normam, atque fermentum; sed nequit supra se exaltare potentiam sui producti. Ast in remedio resurgente à morte, benefica sui simplicis bonitas adaugetur in millecuplum, tenuique contactus odore diffunditur, dilataturque in medium, statimque in objectum Archeum imperat. Ut scilicet juxta pacem atque virtutem se componat. Sic nempe introducit arcanum, suæ potestatis alumnum, spes atque jubilus Archei, verè exsistens, vitæque supereminens. Consideravi denique, hoc remedium non esse de monarchia vegetabili, utpote quæ facilè obnascitur, labilesque nimium sortitur propagines, quæque ideo per Artem vix renascuntur. Utpote quæ instar animalium, facilè sub artista moriuntur; vix tamen à morte resurgunt, cum sub ignis tentamine vel prorsus pereant, viresque priores omittant: vel si quasi resurgere videantur, nova tamen sunt potius entia, à priorum ac parentum orbita omnino seclusa. Quicquid autem Paracelsus de quatuor suis Arcanis Archidoxorum, spondet, quod vim habeat supra elementalem, ac propemodum infinitam: pro primo, quod homunculum supponit, infandum, & sodomiticum est, diabolicum, & nullâ ratione commemorandum. Reliqua autem tria Chymica sunt, quibus non competit promissio extendendi se in decimam usque generationem. Ast loquor hoc loco de pigmento, cujus opera non consummabuntur; nec erit morbus, aut venenum illi resistens, sive ut habet Textus: Non erit medicamentum exterminii in terris, fecitque Omnipotens sanabiles omnes nationes terræ. Penitiùs autem inspiciendo, morbi omnes, quia ab Archei fonte manant, cedunt vel propter appensa amuleta, periaptaque, vel propter balnea, unguina, emplastra: quorum ne minima fit unitio, cum corpore morboso; sed duntaxat odor offertur vel si intrò assumantur, digerantur ut pharmaca; attamen vel mox in stomacho transmutantur, alienosque sapores ac qualitatum typos statim induunt; ut plenè omnem prioris vitæ sortem vel exuant, nisi ingrata, vel virulenta malint censeri. Imò dein, ita verè transmutantur prorsus, ut prorsus prioris entelechiæ simulacrum ponè relinquant, aut vix possedisse reputentur. Hac parte scilicet magnâ ob id copia assumuntur, ut tantillum aliquid in hominem penitiùs spirare videantur. Quantoque id damno fiat, nôrunt, qui quandoque explorârunt, medicè vivere, esse vivere miserrimum. De assumtis ergo vix aliquid pristinum ens refert, ac si referat, væ assumenti. Quapropter si qua vis pharmaco infuit, fuit sanè illa, priusquam propriam sui naturam, atque ens pristinum deponeret. Defecit nimirum statim atque sui odorem dun-

duntaxat repræsentavit. Ergo cujuslibet medicaminis vis, propemodum in contactu odoris, ac suffitu quodam ferè momentaneo concluditur: nec est proinde tanta ratio commoti rumoris, quod scilicet per lapillum condita olea, suo statim odore sanent. Sunto ergo murmura Tyronum, circa assueta alitorum, vana prorsus, tametsi mira videbitur ingeniis nondum insolita meditantibus, verùm soli subscriptioni assuetis, quomodo scilicet Archeus in furorem actus, tam repente vel caduceo attactus obdormiat, vel correctus abstineat ab incepto sui nocumento. At certè minus id mirandum. Cum naturaliter unumquodque esse, atque permanere optet, faciléque à sua ipsius noxa abstineat, modò docile fiat, aut sit ad pacationem mœroris aut furoris concepti. Quid si hæmorrhagia, ulcus, vulnus, ossifragium statim compescantur, ac tutò sanentur, si extravenatus cruor, pus, saniesve, remedio absente obtegantur: annon poterit lapillus oleum suo contactu imbuere, ut queat illitum subter se sanare morbum latentem? Siquidem nil aliud his denotatur verbis; *Vnguentarius conficiet pigmenta suavitatis, nec consummabuntur opera ejus.* Cur enim minus sanaverit lapillus attingens linguam, quam Aconitum linguam suo contactu tumefacit? Paria saltem in authoritate fecit Deus beneficia respectu morborum, si non multò angustiora atque plura. Tantum abest quod Diabolo hujusmodi effectus consecrarem: quod movear potentiùs admirando divinam Bonitatem, ad adorandum Jesu Christi Domini mei paratissimas misericordias, quibus, absque medentum Pharmacopæorum aliorumque opera, qui instar pediculorum, alienis duntaxat saginantur ærumnis, scilicet miseris subventum est tutius atque celerius. Patefecit nimirum nuper horum exempla in externis, vulneribus scilicet atque ulceribus, ut honorem Deo debitum è medio nostræ ignorantiæ causarum rependamus, cessemusque ad nefarias præstigias, atque superstitiones incertas, adeoque ad opera Satanæ referre, quæ sunt amoris divini emanantia pentacula, afflictissimis profundæ ignorantiæ medicæ tempestatibus divinitus manifestata, in miserorum pauperumque solamen, qui nempe Pater pauperum vocari voluit, quia debuit. Prodiit inquam, Deo permittente primum, atque jam noviter, in vulneribus hoc genus sympathetici remedii, ut ab externis scilicet magisque apparentibus, sensim manu ducamur ad internorum abstrusiorumque morborum solamina. Quod autem minimo fere puncto medicaminis morbi profligarentur, Butlerus scilicet vi propemodum infinita aliquot myriades quotannis sanare posset, persuasit mihi Textus, quod opera unguentarii illius non consummabuntur. Atque dein teste oculo id credere debui, quod attactus sui lapilli, primò olei cochleare, atque deinceps lagenulam integram olei beaverit vi medica. Multa sanè diuque sum expertus, ac tentavi circa lapilli illius fabricam. Didici quidem in vegetabili familia esse Chamæleontem, itemque Persicariam, quæ solo attactu dolores atroces confestim tollunt, vel saltem sublevent: vidi inquam, os brachii Bufonis statim primo contactu odontalgiam tollere, nonnulla caducum, similesque calamitates auferre. Credidi itaque, & in herbacea familia remedium latere pro omni morbo, at sanè particularium tantum energiam obtinere, nequaquam autem adscendere ad universalem angustamque in omnem morbum gubernationem. Quapropter transcurri ad mineralium prosapiam, longo ætatum fluxu ditatam. Inprimis magnam esse lapidum virtutem, Sacris admonitus credere debui. Atque inprimis scivi, quod omnis gemmarum color atque potentia, è metallicis mendicetur. Quod etsi in gemmis claudantur vires metallicæ, præ crystalli duritie, sint tamen in Sacris commendatæ pro magnis. Consideravi itaque, quod in metallicis corporibus eædem vires gemmarum, familiarius confabulentur nobiscum. Picus enim ad uxorem aliquot libris rimatur, cur pretium tantum sit auro, etiam jubente atque æstimante Domino? At nequivit suam denotare quæstionem. Certum est enim atque indubium, septem metallis, nomina planetarum indita, quibus vires cœlestes tam luculenter collatas credamus. At saltem totius globi terrestris sumen sumto: ideoque & rerum pretia, & contrectationum desideria, atque

que præmia. Sed pater pauperum non Solem & Lunam, aurum inquam & argentum, in usus morborum disposuit pauperibus, pro quibus tamen eminenter sollicitus fuit, ideoque aurum & argentum tam firmiter clausit, quod omnem plerumque illudant Artificum operam: adeo ut quando maximè pandita putantur, nil quicquam de pristinis obicibus remiserint. Argentum autem etsi videatur quoddam tremulum, adeoque & hactenus pervium, nil attamen in tota naturæ serie æquè est conclusum, prout alibi longo syrmate, in servos fugitivos nostros demonstravi. Vix ergo centesimo millesimus Artificum, (nedum servorum laborantium,) potitur Arcanis è Sole, Luna, atque Mercurio parabilibus. Sunt ergo præterea quatuor metalla, quæ facilius ductui, & optatui Artificum parent. Adeo ut non frustra Paracelsus glorietur, solo plumbo, fortè ducentas morborum classes superari posse. Nihilque æquè victoriosè in humidum radicale agere, atque primum ens cupri, vel ad vitam longam sulfure vitrioli esse benignius, utpote quod idcirco Sulfur Philosophorum indigetat. Mars demum quanquam pretio vilissimus, numerosaque prole spretus, non prostremus tamen pugnaci natura à Paracelso reputatur. Profecto metallica corpora, juxta suos Mercurios clausa sunt sigillo anaticæ homogeneitatis æqualiter: Sed sulfura illorum nequaquam nobis indignata colloquia præbent. modò familiaria reddantur. Porrò circa lapillum Butleri diu, anxièque ita meditatus sum, quod nil secus, sub somnio cogitarem. Sæpè namque videbam juvenes Chimiæ insudantes, qui trochismos effunderent candentes lapillo Butleri similes. Quapropter dudum deinceps tentavi illius fabricam: ac tandem quanquam intus mihi aliquid adstrueret, esse indubiè eundem, quem videram lapillum penes Butlerum; attamen non successit pro voto negotium. Ac tandem cognovi meos errores processisse ex solito & antiquo Scholarum errore. Nam quotcunque hactenus mederi per causæ occasionalis ablationem intenderunt, hi consequenter atque necessariò opus habuerunt certa mora, ac remedii quantitate, qua scilicet superioritatem acquirerent. Ast qui deinceps, sola restauratione, & alteritatis Archei restitutione, morbum conculcare intendent, fermentum scil. placabile inducere contendentes: hi sanè spreta quantitate remedii, soloque fermentalis odoris attactu scopum attingent. Itaque adhuc seductus antiquo errore, essentiæ morbificæ nescio, credebam quod magnus morbus quilibet, non nisi magna remedii quantitate, longaque medendi mora profligandus esset. Magnitudinem remedii scilicet, non quidem ex potestate dotali; sed ex mera, solaque quantitatis abundantia dimetiens. Pro more Scholarum namque ex artificialibus exempla deducens, etiam erravi cum earundem doctrina. Seductus putavi enim, sicut duo equi fortius trahunt unico, potentiusque alit panis integer quam ejus mica, putavi similiter pro remedio restaurativo Archei requiri unciarum & drachmarum quantitatem, quæ viribus ac pondere, morborum producta superaret. Nondum scilicet deposueram contractam antiqui erroris labem, qua metiuntur morbi dumtaxat ex causa occasionali, ejusque pondere; non autem ex vero morborum efficiente. Nondum enim adhuc sat confirmatus memorabar, quod omnis morbus à vitali Archeo, vita nempe ipsa, fabricaretur, ac regeretur. Multoque minus adhuc perpendebam, errantem vitam vinci atque subigi nolle, per remedii quantitatem. Quapropter mox considerabam iterum, quæ ante dixi. Nimirum quod dens rabidi, viperæ, colubri, etsi saliva prius in veste esset abstersa, occideret tamen solo attactu, extra omnem sui quantitatem. Considerabam item notum mihi liquorem, quo leniter inuncta manus, & exsiccato, si mentum viri attingeret, paulo post excidere pilos barbæ, superciliorum, ac totius capitis. Etenim si hujusmodi venena, leviculo attactu vitam, imò & pilorum, (qui non rarò in funere accrescunt,) vegetativam extinguant: quod & remedia potestativa, quæ scilicet solo attactu compescent vitæ errores, facili compendio, citraque ullam perceptibilem quantitatem, Archeum oblinirent ac pacarent. Serius equidem id potui apprehendere, partim erroribus præfatis Scholarum præventus, partimque quod cernerem, si vena unico grano occiderent, id una drach-

ma efficere potentius atque celerius. Nondum enim sat perpenderam, quod morbi omnes procederent ab Archeo errante, vel irato, adeoque remedium poteſtativum, habere ſupereminentem, & non vulgarem bonitatem, qua reſtaurat errores irati, ac ſuccenſi Archei. Multòque minus adhuc perpenderam, ideo poteſtativam medelam admitti intro debere, velut inſcio Archeo. Alioqui ſi ſuſpiciat ſuam indignationis & alterationis turbulentiam, per remedia attentari, ſive peſſundari tentari, certè mox in furores concidet, non admittet juvantia, qui apagæus jam ipſus proprio errore exorbitat, ac in majorem excandeſcentiam, ac pertinaciæ conceptus, ſuæ morbificæ Ideæ fabricam, exſurget. Quapropter approximavi ad Butleri attactus ſolo linguæ apice, vel dimidii grani pondere exhibita remedia. Lapillum namque Butleri, atque ejuſmodi poteſtativum, fermentaleque remedium, defectu nominis, noſtra vernacula, Drif, vocavi. Quod denotaret arenam, ſive terram virginem; Itemque in ſenſitivis, ſimul propulſantem animoſitatem, non ſecus atque ſabulum bulliens, excutit quicquid peregrini ſibi eſt inſertum. Itaque 1. dicam requiſita Drif, ac dein compoſitionis modum, quantum Philoſopho permiſſum eſt, declarabo, ne roſas ante porcos proſtravero. 1. Drif igitur inprimis, prout dixi, exigit, ut ſit corpus quoddam metallicum. Utpote quod longa ſui mora conſtantiam, non autem acceleratam corruptionem ſignificat. Cœlique longo favore, ſuam complevit generationis orbitam. Quodque particulari deſtinatione, ab Omnipotente directum videtur, pro miſerorum pauperumque ſublevamine. 2. Non eſt Drif, de arcanis illis inſolitis, à Deo non niſi pauciſſimis Adeptis, certis tantum ſuis electis diſcipulis elargitis. Siquidem noſtrum Drif, dumtaxat in pauperum ſolamen deſtinatum videtur. 3. Requirit Drif, ut ſit è corpore naturali quidem, metallicæ benignitatis participe, ſe quod antea, prius ſit per mortem obſequens, apertumque. Non quidem cum extinctione ſuarum virium, velut ſponte defuncti cadaveris inſtar; ſed reserentis ſuarum dotium beneficiis ſit ab Artifice reſeratum, repagulis liberum, ac velut reſuſcitatum: imo ens ditatum ac plane novum, recensque ab igne ſurgens. 4. Adeoque debuit reſurrexiſſe velut à morte omnino volatile, atque ſpirituale, ſive bis terve ſublimari, cum ſibi additis aliis. 5. At quia volatilia cito pereunt, diſſipantur, ac diſſolvuntur, etiam antequam intro admittantur penetrent, ſuaſque excellentias de ſinu depromant, aut ſic Archeum pacificare queant. Idcirco requirit Drif, ut poſt ſui volatilitatem adeptam, alicui corpori amicabili connectatur, quo detineatur, ſuique toro, ſit corpori humano communicabile, noſtroque Archeo gratum, ac familiare. Idque proin debet inter facile, & non facile diſſlabile, medium velut ſortiri locum. Itemque debet medio connecti, dum jam ejus fervor maximus penè, manſuetus fuerit, ne ſcilicet volatile connectendo, magna ſui parte evolet. 6. Debetque hactenus, nedum ſua corporis conſtantia, ſed virium ſuarum extenſione, eſſe planè fermentale: adeò ut minima ſui odoris participatione, queat extendere ſuas vires in Archeum, eundemque ſopire, ac demulcere. Quo ſenario ut deſcribitur Drif: ita pari numero ejus detegitur confectio. Inprimis libro de Lithiaſi, in ferculo Tyronum, expoſui diſtillandi modum, quo ſpiritus ſalis marini, cum terra figulina exſiccata prolicitur. Eſt nempe ſal maris nobis affinis, & deſiderabilis, nec ullo ſui tenore adverſus. Ergo pro Drif requiritur ſal maris reſiduum, in fæce remanens, extractum ſcilicet à fæce, quæ caput mortuum dicitur. Sal inquam iſtud, jam ſuorum ſpirituum noxia, appetit alienos, eoſque intra ſe recondit; non tamen prorſus pertinaciter fixat. 2. Docui ſimiliter, Veneris ens primum non poſſe ſequeſtrari, niſi per mortem ac ſeparationem Mercurii ſui, à ſulfure. Quin imò, nec haberi iſtud ſulfur, niſi penes Adeptos, quorum numerus ut electus, & rariſſimus: ita & prorſus exilis eſt. 3. Docui inſuper in vitriolo, utut venere jam depravata, ſæpiuſque diſtillata, adhuc tamen ſupereſſe ipſam venerem actualem. 4. Quamobrem ipſum Drif poſtulat saltem ſequeſtrationem Veneris à fæce vitrioli, quæ nec aliàs, quàm per ſublimationem completur. 5. Quæ ſublimatio neceſſatiò quoque fit, & adimpletur per ens peregrinum

num fermentale, Archeo tamen omnino amicum. 6. Ergo fuso sale marino, è fæce extracto, ante omnimodam ejus condensationem illi commisceatur sub triplum entis veneris, resuscitati sublimando, & comitati suo peregrino fermento: statimque tigillum cooperiatur. Dum autem prorsus refrixerint, contunde in pulverem sub marmore, illique adjunge Usneæ sub decuplum respectu entis Veneris. Quem pulverem cum Ichtiocolla soluta, in trochiscos super lapide compinge. Et habes medicamen Nobile.

DE INJECTIS MATERIALIBUS.

1. *Injecta materialia quæ?*
2. *Aliquot historia.*
3. *Res facti admittitur; disputatur tamen de injectionis modo.*
4. *Penuria judicii in disquisitore rerum magicarum.*
5. *Non superare naturam, quod corpus solitum absque comminutione traducatur per viam se longe angustiorem.*
6. *Historia per Gemmam recitata.*
7. *Aliquot historia, penetrationis corporum.*
8. *Probatur penetratio corporum in transitu ad locum.*
9. *Item in transitu è corpore.*
10. *Humana natura fuit genialis penetratio dimensionum.*
11. *In rerum seminibus modo perstat eadem proprietas.*
12. *Quomodo illa contingant naturaliter?*
13. *Exemplo simili, in corporibus opacis, quæ desinunt videri.*
14. *Ratio per conjecturam.*
15. *Vis præcipua concurrens incantando, & libera, ideoque & homini naturalis.*
16. *Homo quatenus Imago dei, creat quædam entia, quæ aliquid sunt amplius quam nonentia.*
17. *In ente imaginato, sive idea formata inest jus entitatis.*
18. *Quomodo excitat Idea ab imaginatione?*
19. *Quomodo anima humana creat Imagines.*
20. *Solvitur objectio.*
21. *Aliquot paradoxa imaginantis animæ ad Ideæ constitutionem.*

1. SUnt deinde etiam Injecta, quæ materiam supponunt visibilē. Cujusmodi sunt spicula, spinæ, aciculæ, paleæ, pili, serraturæ, lapilli, testæ ovorum ollarumque, putamina & siliquæ, insectæ, linteа, acus, artificum organa, quæ insensiliter quidem injaculantur, & invisibili prorsus modo intrant; diris tamen cruciatibus detinentur, & ejiciuntur. Sintque licet non raro majora suo foramine, per quod intromitti potuerunt.

2. Nam nuper per poros cutis pelle integram servante, injecta fuit pars corii bubalis, quem Chirurgus forcipe extraxit, ad volæ magnitudinem. Prius tamen maturato apostemate. Saga autem Brugis cremata, fassa est, se in virum bonum corium istud injecisse. Sic olim vidimus Liræ pueros orphanorum, per vomitum rejecisse equuleum, manibus astantium extractum; Scamnum scil. quadrupes, sua rota atque funiculis instructum. Quocunque autem situ locaretur equuleus, erat facile duplo major gutture. Vidi Antverpiæ, Anno 1622. puellam, quæ conglomeratim forte, bis mille aciculas, pilos unà & sordes vomeret. Alteram virginem Anno 1631. Mechliniæ, quæ, nobis præsentibus, quisquilias ligneas, dolabra lævigando derasas, cum multa mucilagine vomebat, ad duorum pugnorum magnitudinem.

3. Res est frequens, passim visa, à viris doctis admissa. Hærent tamen nasutiores, quod nequeant intelligere, per exignum ductum exire longe majora. Quidam enim excusant rem, adeo ut licet per vomitum rejecta videantur, volunt tamen nunquam intrò admissa, ludibria inquam æstimant, ac oculorum effascinationes. De novo apparere, dum exeunt, atque adportari

eminus. Res quidem veras admittunt. Nam infectæ vivunt, metalla liquantur, & ligna ardent: cuncta sensim egrediuntur sponte, vel manu extrahuntur. Alii verò autumant, revera ejusmodi intro injici, & sagittari in corpus; sed nesciunt modum.

4. Delrio cum suis, admittunt intro inferri, & esse revera, qualia apparent, ac proin præcedentem opinionem refellunt. Quo ad modum introitus autem & exitus, asserunt, illa prius comminui à Diabolo in tenuissimum pulverem, restitutui intus in corpore, in pristinam integritatem, figuram & conditiones. Dum autem foras prodeunt, iterum teri asserunt in pollinem eumque in instanti egressus, [illegible] cis angiportum, iterum reduci in pristinum ens. Bis nimirum ligna, acus, bufones, viva animalia comminui in pulverem, totiesque reduci ad priorem habitum, & reviviscere. Hi enim negant se præcedenti opinioni consentire, dum tamen idem cum illis dicant, pro exitu & introitu. Nimirum non illa revera intrare, aut exire, prout adstantibus alioqui videntur. Cum non integra intrent, & exeant; sed prius pulverata. Supponunt eandem oculorum effascinationem, putantium integra, quæ tantum sunt pulveres. Id enim Martino Delrio frequens, sua nempe infringere judicia. Etenim de disquisitionibus magicis, tractatu de Chrysopœa, cum furtim è Gebro, & bono Ferrariensi, ad verbum argumenta descripsisset, 18. contradictoria tandem, ubi suum depromit judicium, concinnat.

5. Credo equidem cum pietate pugnare, si Diabolo tribuatur potestas naturam superans. Nempe facere, destruere, iterum reficere, totiesque à privatione ad habitum reducere eandem rem, cujus semen dispositivum ad finem jam devenisset. Verum naturæ ignari, præsumunt se naturæ secretarios, per librorum lectionem: quicquid autem ipsos latet vel adynaton, vel falsum, vel præstigiosum, atque diabolicum esto. Quasi Satanas supra naturam esset, operareturque naturæ impossibilia. Dono quidem modum operando exoticum; at sanè adhuc intra naturam coerceri oportet. Itaque ostendam, non planè opus esse auxilio Satanæ, ut corpus aliquod solidum, absque sui comminutione, traducatur per viam se longè minorem. Quia & hoc constans, quod scilicet omnes ejusmodi injectiones, immediate fiant per hominem, non autem per Satanam. Cacodæmon namque etsi Blas motivum habeat; contra pietatem tamen est, quod insontibus nocere posset pro lubitu. Quod sane fieret, si passim ejusmodi injiceret pro nefario lubitu, puerulis, inquam, insontibus virginibus piis, atque Deo singulariter dicatis, hæc evenisse vidi.

6. Corn. Gemma de Cosmocriticis meminit, frustum lib. 3. sive unciarum 48. se vidisse, de bombarda ænea, quod virgo, vietoris filia, per anum excreverat, cum suis characteribus sive literis, simul cum anguilla, suis secundinis obvoluta. Est autem naturæ impossibile pulveratum in nobis metallum liquescere, pristina figura, tantoque mensium intervallo in intestinis detineri, anguillam cum suis involucris toties conteri, & à morte resurgere: frustaque ligni, & corii, toties comminui, iterumque restitui in pristinum. Bruxellæ enim vidi anno 1599. quod bos sumtis tribus herbis, evomuerit draconem, cauda anguillari, corpore coreaceo, capite serpentino, perdice non minorem. Nescitur modus, quo id natura faceret. Æque nescitur modus, quo id Satanas faceret. Lucrantur ergo nihil, qui opus naturæ in Diabolum referunt. An verò peccent, viderint alii. Pigritiæ saltem enim immensæ inventum fuit, omnia in Diabolum retulisse, quæ non capimus.

7. Invenio equidem naturæ contiguam dimensionum penetrationem; licet non ordinariam. Nec velim Diabolum invocatum, ut nostris satisfaciat quæstionibus, per temerariam potestatum attributionem. Et historia rustici Poloni, nuper à filio D. Ericii Puteani visa. Agrestis homo tentaverat sibi anguinam in gutture aperire, brevi cultro, quem incautus deglutivit, eundemque tandem dextro abdominis latere, cum multo pure, postque multas anxietates reddidit, & incolumis supervixit. Item Vilvordiæ anno 1636. rusticus mihi notus, volens saginare vaccam, illi quotidie poculum dedit, cui incoxerat olera, cum furfuribus. Tandem emaciatur indies magis, cœpitque dextero crure claudicare: cæsa vacca, inventus est brevis cul-

ter uxoris suæ, in capulum buxeum retortus, inter costas & homoplatam abditus: rustica enim, concidendo rapa, cultrum inter olera reliquerat, eumque vacca bibendo deglutiverat. Item Ambrosius Paræus refert de quodam, quem latrones coegerant deglutire cultrum, quem dein sospes reddidit, per apostema lateris. Alex. Benedictus alterius meminit, cui sagitta in dorsum penetraverat, cujus uncum dein, latitudinis trium digitorum, per anum excrevit absque læsione. Idem narrat de puella Veneta, quæ acum deglutiverat, eamque post biennium eminxit, calculo incrustatam. Idem Ant. Benevenius, quod mulier Hetrusca, acum cupream deglutiverat, quam Triennio inde, juxta umbilicum sana excreverat. Valesius de Taranta, de puella Veneta (fortè eadem) quæ acum trium digitorum, cum urina rejecit. Capucinus quidam Eburo, dictus Bullonius, cognomine Hampteau araneam ingentem, quam decidisse viderat in calicem, sub jugi Sacrificio, vivam cum multa animi aversione bibit. Infra paucos dies illi oborta est phlegmone in dextero femore, ac sub primo pure, inde araneam integram (mortuam tamen) reddidit. Mercator juvenis civis Antverpiensis, Venetiis ludens immatura spica hordei in ore, ingenti suffocationis metu, eandem deglutivit. Post tres inde hebdomadas, sinistro latere supra zonam, apostema apparuit, ac tandem cum pure eadem arista, jam lutei coloris, extracta est integra. Ipse autem sospes evasit. Apud Fernelium studiosus ab ipso legitur restitutus, qui aristam per costas dedit. Commemorant quoque Scriptores, fœtum, quandoque in utero mortuum & consumtum, sua ossa dimisisse trans uterum & abdomen, per umbilicum, & quandoque per anum. Plura apud Authores passim ejusmodi occurrunt, fide digna. Quibus constat corpora solida, satis magna penetrasse stomachum, intestina, uterum, omentum, abdomen, pleuram, vesicam, membranas inquam, tanti vulneris impatientes. Id est, absque vulnere, cultros per istas membranas transmissos. Quod æquivalet penetrationi dimensionum, factæ in natura, absque ope Diaboli. Quod autem corpus humanum ducatur per exiguum foramen, quo saltem felis transire queat, non tamen trans murum. Imò quod Diabolus nequeat frangere fenestram chartaceam, absque consensu heri, videri est ex processu, & arresto, contra Ludov. Goffredi Sagum, pronunciatum Aquisgrani Narbonæ ultima Aprilis 1611. Tandem ubi delituerunt lib. 3. æris, tormenti bellici, notati per sua grammata? quomodo tot mensibus gliscent scotiæ, qua parte frustum æris, intestino majus detinetur? Etenim dum necessarium in aere vacuum tractarem, promisi me declaturum, quod etsi corporum penetratio, primaria lege naturæ, & vulgari artificum modo, sit vetita; attamen dum corpus totaliter in ditionem spiritus transit, ac transumtum est, eoque velut infirmatur, tum corpora se mutuo penetrare naturaliter, quà saltem parte sunt porosa: eo quod spiritus tum corpus sub se claudat, adeoque dimensiones velut adimat.

8. Præmittam aliqua. Prægnantem libido invasit edendi conchilia nigra. Edit autem aliquot præcipitanter, ut & testas crudas, bis tervedente concisas devoraret. Dein mox infra horam, fœtum parit sanum & adultum, cum iisdem semimansis testis, & vulneratum in abdomine. Ergo testæ, absque apertura membranarum, statim penetrarunt stomachum, uterum & secundinas: vel novæ testæ generatæ sunt super fœtum. Neque enim hoc posterius verum esse potest. Nam fuerunt vera fragmenta conchiliorum, non autem ad imitationem figuraliter æmulata. Dein appetitus non fertur in incognitum: ergo appetitus edendi conchilia non erat fœtus, sed mulieris. Igitur non erat necesse, conchilia nova generari circa fœtum. Appetebantur namque à matre, ut sibi, & non fœtui nutrimentum fierent. Alioqui eodem identitatis argumento, quæcunque appetuntur, semper circa fœtum generantur; à quo cum nequicquam digererentur, semper vel circa fœtum residua fierent, vel ibidem putrerent. Quod utroque modo est falsum: nam si putreret, abortum faceret, quod est appetitum, vel ibidem conservatum, reperiretur regulariter. Etenim fœtus duntaxat nutritur per umbiculum: qua-

propter illa conchylia externa, nec fœtu optata, nec eidem proficua erant. Et per consequens, neque à natura de novo ob finem facta sunt; sed dimissa ad fœtum, quatenus appetitus fuit uterinus. Appetitus à fine semper dirigitur; prægnans autem appetit conchylia, non testas, nec etiam ut conchyle animal integrum maneret in pristino statu, in quo matri est inutile, nec suo satisdat appetitui. Ergo multo minus occasionem habuit generandi novas, ac inutiles testas circa fœtum. Tandem utut sumatur, appetitus non erat at testas bis terve confractas. Nam si conchylia conchis excisa fuissent, mandisset ipsa conchylia, relictis testis. Adeoque appetitui fuit accidentalis testarum, comitantia & concisio. Reor sane, quod sicut desiderium, terror, &c. generant Ideas seminales, quas manus prægnantis ad fœtum dimittit, statoque loco depingit: ita gaudium reperti ejus quod fuit appetitum, deducit illud ipsum ad fœtum. Sic nempe deglutiti cultri mœstitia, horror bibitæ araneæ, aristæque devoratæ, repellit eadem, trans membranas vulneris impotentes absque nece.

9. Hæc de injectis, intrantibus vi ordinaria naturæ, extra suspicionem diabolicæ cooperationis. Simile quid in ablatis interne foras, quæ unico aut altero exemplo claudam. Sartoris uxor Mechliniæ, præ foribus vidit militem, in conflictu, manum amittere: statim perculsa horrore, peperit filiam una manu, altero autem cruentoque brachio exstinctam, quod manus ejus non reperiretur, & hæmorrhagia infantem interimeret. Uxor Marci de *Vogeler*, Mercatoris Antverpiensis anno 1602. videns militem mendicantem, cui pila ferrea in obsidione Ostendana dextrum brachium abstulerat, illudque adhuc cruentum circum ferebat: mox abinde filiam peperit, orbam brachio, & quidem dextero, cujus cruentus adhuc humerus per Chirurgum solidari debuit. Nupsit mercatori Amstelodami, cui nomen Hoochcamer, illa adhuc anno 1638. superstes. Cæterum nuspiam reperibile fuit brachium dexterum, nec ossa, nec ulla apparuit putrilago, in quam brachium contabuisset parva horula. Attamen nondum conspecto milite, fœtus bina habebat brachia. Nec potuit brachium avulsum annihilari. Ergo clauso utero ablatum est brachium. Quis autem avulserit naturaliter, & quorsum ablatum sit, certè non quadrant triviales rationes in tanto portento, aut paradoxo. Non sum qui hæc dicam. Hæc dicam saltem: non fuisse brachium ablatum, ut neque avulsum à Satana. Deinde minoris operæ esse, deferri alio brachium avulsum, quam fuit brachium à toto avulsisse, absque nece. Uxor mercatoris cognita nobis, ut audivit quod uno mane decapitarentur 13. (tempore ducis Albani contigit Antverpiæ) ducunturque inordinatis appetitibus prægnantes, statuit spectare detruncationes. Adscendit ergo cubiculum familiaris sibi viduæ, in foro morantis. Visoque spectaculo, statim illam adorsus est dolor parturientis, peperitque maturum infantem cruento collo, cujus caput nusquam apparuit: Non invenio saltem, humanam naturam abominari penetrationem dimensionum, cum seminibus rerum sit frequentissima.

10. Paries in dolore filios, pœna est peccati. Ante peccatum ergo, naturaliter peperisset citra dolorem, fœtus proceros, illius saltem magnitudinis, qua modo nascimur. Non autem, quod mulier ante peccatum fuisset insensilis; sed quod utero clauso exiisset. Ergo geniale à creatione fuit humanæ naturæ, dimensiones se invicem penetrare. Quia erat conditus, ut secundum spiritum in carne viveret. Sed corrupta natura, periit ista authoritas spiritus super corpus. Atque ideo brutorum more, deinceps parit mulier.

11. Imò commemorant Scriptores, trans ossa fieri abscessus, susque deque ferri cuncta absque vasorum ductu, vel commercio. Equidem in rerum seminibus adhuc consistet primæva illa penetrandi corporum energia, non autem vi, arte, aut arbitrio humano subjecta. Nam multa sunt corpora pluries ponderosi, quàm materia, unde conflantur. Necesse est, inquam, concidere partes plus quindecim aquæ, in unum, ut unica pars auri inde fiat. Etenim pondus non fit ex nihilo; sed arguit ponderantem in æquilibrio materiam. Ergo aqua naturaliter toties penetrat suum corpus, quoties aurum

rum aquæ præponderat. Domesticus ergo, & quotidianus seminum progressus in generationibus, requirit corpus per condensationem seipsum penetrare. Quod artifici est prorsus impossibile. Demus aquæ inesse poros; hi tamen nequeunt decies quater tantundem sui integri continere.

12. Est ergo ordinarium in natura, quod aliquot partes aquæ se penetrent in unicum locum. Hocque agunt semina, vi spiritus cujusdam Archei. Archeus enim tam in præfatis seminibus, quàm in nobis, tametsi corporeus ipsemet; dum tamen agit actione regiminis, & materiam in se absorbet, edit plures effectus, incantamentis non absimiles: quia propriè loquendo Archeus non imitatur incantamenti, sed incantamenta sequuntur normam ab Archeo præscriptam, quatenus scil. operatur longè aliter quàm corpora in invicem. Ut in uterinis affectibus, nervi sponte distenduntur, dissiliunt tendines extra locum, rursusque resiliunt. Ossa item dislocantur nullo motore visibili, collum ad menti altitudinem, tumidum surgit, præcluditur aere pulmo: venena inauspicata obnascuntur, cruorque insolitos sordium vultus ludit.

13. Quantum autem penetrationes corporum spectat, Archeus noster corpora in se absorbet, ut fiant quasi spiritus. Per exemplum, aqua fortis suo spiritu æs, ferrum vel argentum, manantia in sui natura opaca, facit ita transparentia, ut videri nequeant, & per chartam emporeticam, quæ aliàs ne tenuissimum pulverem transmittit, metallum, adhuc in specie metalli essentialiter manens, traducit.

14. Non autem quod similitudo penetrationis dimensionum, cum proposito metalli exemplo uniformiter quadret. Quia (ut dixi) non quadrant rationes tanto paradoxo, ubi modum, à priori, indemonstrabilem lubens agnosco. Prout nemo scire potest, quo pacto impressa seminibus Idea figuret, dirigat, atque disponat sua constituta. Ideoque à posteriori idem venabimur. Inprimis ratum esto, diabolo nullum in nos invitos jus aut imperium esse, nisi peculiariter permittente Domino. Nescitis enim, quia templum Dei sumus? ipsumque regnum Dei habitet in nobis? Quæ res est ab origine resulcanda. Primò ergo de fide est, nos esse sanctuarium Spiritus S. Sacrosanctam Trinitatem apud Justum suam facere mansionem. Delicias Dei esse cum filiis hominum, quibus dedit potestatem filios Dei fieri.

15. Sunt autem pueri baptizati, insontes, justi, ipsorum est regnum Cœlorum, accommodatum templum Dei. Pueri tamen, cæteris facilius, incantamentis necantur. Ergo necesse est id contingere ex facultate aliqua libera, cum excellentia Christiani (præcipuè justi) concludat diabolo nullum jus intrandi, aut introducendi sua media. Cum perinde ipsi sit, per medium nocuisse, aut per se. Est ergo alia longè potestas incantamenti, præter diabolum: atque proinde naturalis & libera. In virum justum non ulli est imperium. Potestas autem, si libera esset incantandi diabolo, etiam illi æque liberum esset, occidendi per cultrum vel malleum. Et sic nemo immunis. Imò si diabolus posset, nollet in pellem justi intrare, ob divinam Regni cœlorum præsentiam. Alio nimirum modo, Deum in justo præsentem intuetur diabolus, quam ubilibet alibi: Quæ causa sempiterni in nos odii. Nec ergo intrat, etsi posset, sed circuit ut Leo rugiens. Ergo Saga per ens naturale imaginative format ideam liberam, naturalem & nocuam, quam nequit formare Satanas. Eo quod formatio Idearum requirat Imaginem Dei, ac potestatem liberam: atque idcirco Sagæ operantur virtute naturali, non minus in justos atque insontes, quam in viros nequam. Imò cum facilius inficiant incantamenta pueros, quàm adultos; mulieres, quàm viros strenuos: significatur quædam naturalis potentia, limitata incantamento, cui per pugnacem, & robustum animum facilè itur contra. Diabolus ergo offert suis clientibus sordes, vel venena, ut Ideas in Imaginativa horum formatas, fermentaliter connectat. Imò istud Ideale virus præservat, ne per ventum diffletur, aut terra coopertum, fracedine destruatur. Defert autem istud virus localiter juxta objectum incantandum: applicare tamen, aut in hominem ferre nullatenus valet. Itaque deinde homo etiam dimittit medium aliud exsecutivum, emanativum & mandativum, ad incantandum hominem, quod medium est Idea fortis desiderii. Est nēpe desiderio inseparabile, ferri circa optata. Quibus omnibus, Diabolus tantum spectator

in

in commeatu assistit. Quia revera, ipsa media operativa demonstravi jam esse solius hominis.

16. Etenim solus Deus est Creator summè gloriosus in infinitum laudabilis, qui universum creavit ex nihilo. Homo autem, quatenus est simulacrum Dei, creat ex nihilo quædam entia rationis, sive non entia in sui initio, idque in propria virtutis phantasticæ dote. Quæ tamen sunt aliquid amplius, quàm merè ens privativum aut negativum. Nam inprimis dum ejusmodi conceptæ Ideæ, tandem se corpore vestiunt, specie Imaginis, fabricatæ per imaginationem, fiunt entia jam subsistentia in medio illius vestimenti, cui per totum æquabiliter insunt. Et hactenus fiunt entia seminalia, atque operativa; à quibus videlicet ipsa suorum assumta subjecta totaliter mox diriguntur. Hæc autem potestas data est soli homini. Alioqui virtus seminalis, ad propagandum, data est terræ, brutis, plantis, &c. Itemque canis potest per rabiem, salivam suam in venenum transferre, quia suæ speciei est vernaculum. Quod etiam in diversis animalium venenis est obvium. Sed formare Ideas, abstractas à sua specie, & proprietatibus adjacentibus, id nemini præter hominem est datum.

17. Penitius id quoque intuendo, videtur, si in Idea, per Imaginativam formata, non præesset jus alicujus entitatis, quod non posset se vestire, aut corpus assumere: imò nec posset per imaginativam corpori Archei associari. Siquidem quod merè in se nihil est, nihil efficit. Jus etiam ad nihilum negativè habet. Adeoque conceptus mox à conceptu periret, nec Ideam patraret: Imò si merum nihil esset, mox quoque in nihilum migraret.

18. Sed cum Phantasia à conceptu ad Ideam, sive Imaginem formatam, procedat, & hinc ad ens seminale sequitur, conceptum fieri hoc aliquid, in Imaginativa. Id est, Imaginativam creare aliquod Ens seminale, quod sit initium dispositivum ad formalitatem entis in potentia. Prout ex chalybe & silice oritur scintilla, undè incendium maximè operativum. Sic imaginativa objecto, per conceptum, se confricat, undè Idea: Ideoque Imaginationis actus non est tam nihili, ut non habeat aliquod in se fundamentum, accedens ad realitatem principiantem.

19. Habet enim Imaginativa ad hoc, vel proprias sibi conformatas imagines cum anima (ut multi credunt) vel saltem, quandoque præsentes, per memoriam excitatas, & revocatas iterum reminiscendo. Ego autem considero hæc, non quod præexistant præludia Idearum in nobis, ante id quod imaginativè concipitur: ut sint imagines proprii nominis conceptæ; sed quod fiant per contactum potestatis actu imaginantis (id est, formantis imaginem) & objecti imaginati. Adeoque de sinu suo, anima nuditer format imaginem, quam nisi statim liget in Archeo, perit quoque, & sterilis fit eò ipso.

20. Nec obstat, quod in febribus aut vigiliis morbosis, umbras imaginum inviti experiamur. Quæ scilicet fatuæ umbræ imaginum obambulant, absque connexione & discursu, coram imaginativa. Quicquid autem nobis invitis, nec volentibus imaginari, obambulat sponte, imò & labores adfert, idipsum præexsistere est necesse. Quasi umbras reconditas, ante reflexam super illas vim phantasticam.

21. Sed confusæ ejusmodi Ideæ, sunt è penu memoriæ recurrentes, quandoque impressæ: non autem quod ante omnem imaginandi actum præexstitissent. Itemque nec arguit. Quod præfatæ Idearum umbræ sint confusæ, ridiculæ sæpè, & falsæ, adeo nec unquam antea conceptæ, per sanam imaginativam: Siquidem naturaliter decisis semel imaginibus & constitutis seriò, superinducitur altera, tertia & ulterior, complicantque & penetrant se mutuo: unde confusio. Alioquin ordinatim subsequens imago, destruit priorem si ipsi est opposita: sin minus, sique priori consentiat, confortatur: vel si aliqua obliquitas inter utramque est, utraque confusè indeterminatur, vaganturque umbratiles. Quod sanè nullatenus opem fert suppositæ Idearum præexsistentiæ. Mihi semper id visum fuit, Ideas de novo cudi per actum Imaginativæ, instar scintillæ, per confrictum chalybis & silicis de novo factæ. Nec hoc activitati Idearum quicquam derogat, non amplius quàm

quam scintillæ ad magnum incendium. Respondeo itaque primæ objectioni. Quod sicut non præest ignis in chalybe & silice, ante concussionem: ita neque ullum entitatis præludium, vel imaginis vestigium ante conceptum, & confricationem imaginativæ ad objectum præexstitit; Sed oritur omnis primordialis entitas Ideæ, in actu conceptus. Fitque vera Idea, dum scintilla (quæ aliàs statim periret) cadit in fomitem, & concepta imago cadit in imaginantem fomitem Archei. Undè sequuntur potentissima incendia morborum. Veruntamen quia Tractatus Idearum tangit proximè Concepta, differo & supersedeo ulterius de Ideis differere.

INJACULATORUM MODUS INTRANDI.

1. *Unicum medium, quo Diabolus cooperatur injaculando, est oculorum præstigitum, ut invisibiliter intrent.*
2. *Blas motivum, & determinatum competit Diabolo.*
3. *Quantum homo ad hoc contribuat?*
4. *Sanatio injectorum primaria.*
5. *Sanatio naturalis.*
6. *Varietas donorum in simplicibus.*
7. *Nominatim procedit Author.*
8. *Karrichterus commendatur.*
9. *Præcautio in herbis.*
10. *Modus, quo injecta semel foras expulsa, accelerant rejectiones.*

PErgam nunc supplere modum, quo injaculata, injectave intrant, vel admittuntur: simulque illorum remedia subnectam. Injecta inprimis introëunt invisibiliter. Et hoc unum est merè Diabolicum. Siquidem miserrimus scurra, cum nihil habeat reale, quod ipsi sit relictum in libertate, tantum habet vanas apparentias: quippe pater mendacii, res ipsas mentitur, & falso apparere facit, ab mundi initio. In præstigiis hujusmodi, nil cooperatur homo Diaboli mancipium. Quo autem modo Satanas res in se visibiles faciat non visibiles, sive illas involvat suo spiritu invisibili, ac res ipsas circum apprehendat, vel demum id agat per oculorum effascinationem: vel etiam eo ipso, quo res aliqua corporaliter aliam penetrat (ut jam ante profusè per exempla est ostensum) sit fortassis eatenus invisibilis (quidquid enim dimensiones corporis amittit, potest etiam visum fallere) saltem curiosus indagator non sum operum Satanæ, quæ sibi in proprietate competunt. Sufficitque mihi, quod quæ credita sunt illius esse, ostenderim homini propria, detexerimque omnimodam Satanæ pauperrimamque miseriam.

2. Res igitur injiciendas, factas invisibiles, transfert Diabolus ad objectum, dirigente iter Idea desiderii humani. Etenim quia Diabolo non est permissum ullatenus, introire in hominem, multo minus ut eum lædat, atque omnium minimè, cum onere invisibili, quod ipsius circumvolveret: ideo utitur Blas libero hominis sibi devincti.

3. Homo ergo suum Blas motivum liberum imprimit in corpus, invisibile factum; Diabolus autem defert, usque ad hominem in quem injicitur. Et sicut culter, per desiderium atque consensum vulnerantis, infigitur in carnem vulnerandi: ita hoc corpus, factum invisibile per Diabolum, injicitur in corpus incantandi, per Ideam Blas motivi Sagæ: conspirante ad hoc Satana, propter directionem ferientis hominis.

4. Sanatio injectorum absolvitur, partim remediis ab ortu Ecclesiæ primitivæ celebribus. Quæ operantur, non nisi miraculosè: Cur autem non regulariter semper, ubique & apud omnes suum sortiantur effectum, aliis relinquo. Ego autem inscrutabilia Dei judicia non attingo: ut neque remedia, quæ sunt extra forum naturæ.

5. Partimque etiam habetur sanatio, per quædam simplicia, quibus Omnipotens Bonitas dotem à Creationis initio indidit, resistendi, præcavendi & corrigendi veneficia; itemq; exigendi injecta; Quale legitur suffumigium jecoris apud Tobiam: Qualeque illud Salomonis, vel Eleazari, apud Josephum lib. 8. c. 2.

6. Quædam namque simplicia, cacodæmones arcent (misera hominum turba, quæ dulomaniam exhibet diis, resistere non potentibus simplicium efficaciæ naturali) Alia demum tollunt penetrationem luminis formalis, alligati excrementis. Nonnulla item saltem impediunt attactum, introitum, vel applicationem. Multa tandem, quæ ejusmodi venena corrigunt, interimuntque.

7. Inprimis electrum minerale immaturum Paracelsi, collo appensum, liberat, quos spiritus immundus persequitur, quod ipsus vidi. Illius potum verò, plures à veneficiis solvisse, memini. Nemo autem, qui appenso illo simplici, non præcaverit, ne injecta intromittantur: vel ab importunis ligationib. confestim non solvatur.

8. Barth. Karrichter, Maximil. 2. Archiatrus, inter medentes primus, (quod sciam) Germanicum Tractatulum, proximum miseratus hero suo dicavit. In quo paucis herbis, quoslibet & quomodolibet incantatos sanat. Antesignanum suum Daurant (Phu est Dioscoridis) floribus purpureis (ultima Valerianæ species, in ultima editione Matthioli est) omnibus prætulit. Magnifacio quoque verbenam flore purpureo, Hypericonem herbosiorem flore minuto, Abrotanum, Adiantum, Rutam, &c. Itemq; Corallum rubrum, ejusque eductam tincturam, multum solaminis attulisse, sum expertus.

9. Utendum est herbis crudis, concisis, non autem coctis. Quoniam potestas illarum integra, consistit in integritate concreti. Contusione ideo petit vis Idealis herbarum. Decerpuntur autem herbæ, & radices effodiuntur, statione, qua magis vegetæ, ideoque etiam mox oriente Sole.

10. Propelluntur nempe Injecta foras, non secus atque anguis ab igne. Theologi verò solent Injecta, quæ rejiciuntur, igni absumere, in vituperium cacodæmonis. Rectè quidem sic illa pereunt; non sic tamen impediuntur illorum recidivæ. Rectius ergo, expulsa Injecta involvuntur simplicibus; quibus vis expulsiva inest, & asservantur. Pari cum ratione, qua sympathetica absens vulnus sanant, hæc simplicia dotalia arcent Injecta, detinent, cohibentq;, ne injiciantur, vanamq; magi operam deludunt. Infirmitas ergo entis injaculantis, meritò suspecta est, quæ Injicienda non potest intromittere, quia adest, & præest herba quædam impediens. Vis ergo quæ Injecta intro defert, non est Principis hujus mundi, & potentissimi spiritus, sed entis cujusdam Idealis, & infirmioris, quod tam facilè præpedit omnem introitum deinceps.

DE CONCEPTIS.

1. *Splen priorum conceptuum sedes.*
2. *Idea tam Imaginationis, quam Archeales è fonte Splene manant.*
3. *Ideo & hypochondriam olent.*
4. *Pestis semper circa stomachum incipit.*
5. *De conceptis animantatis.*
6. *Idea ex utero.*
7. *Dementia.*
8. *Irreligio demens.*
9. *Realitas conceptorum ex parte materiæ & efficientis.*
10. *Præsumtio omnes ferè occæcat mortales.*
11. *Occulta insania.*
12. *Concepta morbosa.*
13. *Vterini morbi.*
14. *Phantastica uterina.*
15. *Instructio Monarchiæ cujusque.*
16. *Dupex regimen in muliere.*
17. *Vterus non malè valet, nisi à conceptis.*
18. *Miser sexus muliebris.*
19. *Differunt morbi uterini à suis productis.*
20. *Sanatio furoris ultimi.*
21. *Conceptorum Idea duplex.*
22. *Ortus & progressus delirii febrilis.*
23. *Progressus Idearum in maturitates suas.*
24. *Limen omnis boni in fide.*
25. *Passionum efflorescentia.*
26. *Passionum hystericarum sanatio vera traditur, & rejicitur curatio à Scholis hactenus usurpata.*

INjectis porro simile est ens morbosum, quod conceptorum dico. Nam etsi hoc non extrinsecus adventet, nec aliunde foveatur,

atur, imò neque illi cooperetur Satanas; attamen quia sui radice, fiendi modo & effectuum quadam paritate, ab injectis quibusdam non multum discrepat, non inconsulto retuli Concepta, inter spiritualia Recepta. Ad quorum dilucidationem, multa jam præmisi prolegomena. Quamobrem, in Splene, jam alias demonstravi, Imaginativam primorum conceptuum, eamque inde ad stomachum, duumviratus socium, etiam & hinc facilè ac primordaliter (in altero sexu) ad uterum distendi.

2. Splen ergo tam fons est Idearum conceptarum in Imaginativa hominis, quam ipsius Archei. Archeus suas habet & peculiares Imaginationes, sibi proprias (sive enim veri nominis sint phantasiæ, vel saltem metaphoricæ, mihi perinde hoc loco) quarum ergo antipathias & philautias continuo sentit, atque inde deductos motus suscitat.

3. Certè concepta Archei extemplo, præfatis locis potentissimas assequuntur determinationes. Quia locum natalem olent, hypochondriacæ sunt, primorum & indiscretorum motuum monumenta ferunt. Et quanquam Imaginatio animantata, quæ absque fortitudine impressionis, vel alicujus præjudicati inclinatione ibidem cunctatur tandem velut sominalis, indistincta, & penè confusa fiat, quapropter nimirum raro tempora canescunt in curiis: attamen quæ in ipsis primorum motuum officinis suscipiunt alicujus passionis deliberationem, etiam spiritus in cerebro antiquatos ad se alliciunt, contagium loci subeunt, fiuntque, ac cuduntur judicio orbatæ Ideæ, seminaliterque pariunt affectus, suis causis conformes. Hypochondriacæ nimirum amentiæ, confusionis, ac perturbationis suspectos. Ideo nempe suos patimur singuli manes.

4. Archealis tamen jam dicta Imaginario, ut consensum animæ ne optat, ita nec exspectat: contingitque ideo insensibiliter, ac nobis insciis. Ideo nimirum Pestis, sive ex terrore in anima concepto fiat, vel demum proprio Archei vitio, semper tamen circa orificium stomachi prima tenet conciliabula. Potentissimæ namque sunt Archeales Ideæ, morborum quicque feracissimæ, quia irrationales, nobis insciis, atque invitis contingunt, ideoque & incorrigibiles, atque exleges plerumque sunt, nosque ideo inauspicato modo invadunt.

5. De conceptis animantatis, utpote distinctioribus, atque sensibilibus nunc agam: quicunque primorum motuum perturbationibus, harumque conceptis Ideis seipsos velut infirmant, infatuant, atque subinde incantant, aleam subeunt præfatis causis debitam.

6. Ac licet hoc vitii genus, etiam viros doctos & judiciosos subinde invadat, morositates, atque tetricitates pariat; attamen mulieri est magis sociale, ob uteri consonantiam, & propinquitatem. Est nimirum uterus licet mera membrana, Lien tamen alter. Ideoque proprio velut seminis instinctu, statim secundinis fœtus, velut alterum Lienem externis obducit. Ut suo loco alibi.

7. Non quidem quod mulier, hoc naturæ vitio cudat Ideas hypochondriacas, exsecrabiles in aliorum perniciem, per modum sagarum: sibi verum sunt nocuæ duntaxat, seseque tanquam incantant, infatuantque ac infirmant. Cudunt nempe sibi Ideas, quibus sæpe non secus atque desperationis maligno spiritu circumactæ sagæ gubernantur, abripiunturve ad ea, quæ aliàs nollent, propriamque & invitam nobis plangunt dementiam. Sic namque teste Plutarcho, juvenculas omnes arripuit desiderium mortis per suspendium, in Insula Chio: nec nisi per verecundiam, post mortem, minitando, sisti potuit.

8. Cum ergo conceptorum vitium etiam viros tangat, avertat Lector tædium, si diutius in his morari debuerim, qui primus hunc tonum in medendo tangam. Itaque si mortales impegerint in præsumtionem fidei, abscedant a verbo Dei, & ad proprii placiti explicationes, velut in speculo complacentiæ sui ipsius, se contueantur: Jam inde sibi cudunt Ideas vacillantes, & incuriæ religionis, ex uno primum puncto dubii, disputant incerti de pluribus, ad Atheismum vadunt, per apisticam irreligionem.

Sin verò in superstitiones eeciderint, Ideas nigromantiæ conformes cudunt, unde in stygias vanitates animam pronam parant Quibus perfacilè (ut dementatis) jam se associat hostis mortalium. Præsertim si superstitio pertinax, fortique desiderio odii, vel alterius peccati est stipata. Cudunt nempe sibi Ideas, voluntariæ cæcitatis secundas.

9. Cumprimis hoc iterum memorandum: Imagines ideales omnes esse seminales ex parte entis realis per imaginationē parti. Dein ex parte spirituum (quatenus vitaliū,& concepto semini nuptorum) cujus assumunt materiam, sive tabulam, in quam depinguntur, fiunt organum, exsequendis Idearum finibus aptum. Hac igitur prærogativa utraque penetrant Archeum, eumque alienant, ad peregrinos suarum perturbationum scopos.

10. Si ergo fides, confidensque superstitio peccent sola credulitate, jam cudunt Ideas, per quas se existimant incantatos, incurabiles,& desperatæ amentiæ servi fiunt. Prosternatis enim viribus emaciantur, pallescuntque dementes. Sin verò scrupulositas indiscreta, atque inordinata angat; ipsa sibi fabricat Ideam anxiam, timore Inferni turbidam, unde ipsis vita horrida, omnium conversatio formidolosa, penè atque si diabolica esset. Fatuitatem enim generant, quam agnoscunt, fatentur, plangunt: quia non se ab illa liberare valent. Ac tandem ira succumbunt impotentes, ut Ideam tanquam animam arripiant. Sin autem scrupulositas, ante totalem victoriam, pro deliberatione recurrat ad mentem, & nihilominus interim novas inordinatasque cudat Ideas: migrat instabilis facile in oppositum, quasi jam prioris scrupuli horrens, libertatem spiritualem, cum præsumptione meriti, & aliorum despectu, assumit. Quoquo enim surgere nititur altius, mergitur eò profundius. Est namque præsumtio, nil nisi vana dementia, alieni semper suspensa arbitriis; attamen plerisque mortalium velut genuina. Nam propter virtutes, ingenium, doctrinam, genus, divitias, formam robur, audaciam, artes, loquacitatem aut vocem cudit quisque Ideas sibi applaudentes, quæ totum pene mundum dementant: De quibus dicitur: Stultorum infinitus est numerus. Nocentissima autem præsumtionum dementia, est in Politicis, estque audaciæ, quippe quæ suos non raro substernit tortori. Rara sanè insania absque præsumtione est, si non cognata sit stupiditas.

11. Enim verò Ideæ fidei, desperationis, scrupuli, irreligionis, arrogantiæ, æstimationis, &c. quia potentias magis abstractas & intellectuales respiciunt, gratiamque infusam magis oppugnant, dementiam plerumque tam occultam patrant, quod à viris spiritualibus, multumque exercitatis, non nisi tarde deprehendatur.

12. Quas dementantes Ideas subsequuntur ex ordine, quæ turbationum sunt magis corporearum. Dura enim inprimis, ut infernus, est æmulatio zelotypiæ, quæ hominem in ærumnas quam plures præcipitat. Tum dein libidinis atque fornicationis Ideæ præter dementias, etiam complures excitant ægritudines. Omnes autem exorbitationes perturbationum, si subitæ, fortes, crebræ, aut diuturnæ, cudunt Ideas & infirmitates sibi pares, etiam in vitam ideo durabiles. Sunt nimirum qui rectè sapiunt, in materiam autem, cujus Idea illos demētavit, si inciderint, confestim occultatam produnt amentiam. Repentinus inquam terror & mœror sæpe aliquos morte improvisa extinxere, aliis quoque saltem syncopem fecere. Plerisque mulieribus profluvium suscitarunt, in vitam durabile. Sin autem vis Ideæ non ferocierit in cruorem, huncque ideo non, ut exosum, proscripserit; sed penes se, in hypochondrio custodiverit: sigillat ibidem morbum comitialem. Mœror lentus verò, quique per intervalla, solatio tantillo interruptus, Ideam cudit, unde melancholia hypochondriaca in mulieribus, in viris autem Icterus, si in cruore sigillentur Ideæ; sin autem in viscere Lienis ipso, Asthma & præfocationem molitur. Sin mœror cum idea desperationis connectitur, Paralysin, aut Contracturam parat, præsertim virginibus. Sed mœror lentus, cum præmeditata ira, vel odio jungatur, singultum, cordis tremorem, vel menstrui suppressionem contumacem edit. Imo si ejusmodi passiones fortes fuerint, caducum faciunt & abortum, vel prævocant gestantes uterum. Si ira subita est, quæque tamen coërceri, aut dissimulari debuit: Ideam cudit,

unde uteri decubitus, vagantiæ ad latera, cum dolore intolerabili; viris autem asthmata, apnœam, atque febrim, quæ demum in Icterum, vel hydropem transit. Si violentus terror, vel timor irruat: cuduntur Ideæ epilepticæ, quæ in vitam perennant. Odium autem; & avaritia maciem, sive atrophiam generant; cudunt inquam Ideas suis desideriis respondentes: eoque fatuitatis declinant, quod propriam vitam, atque suorum fortunas parvi pendant, credentes turpi vindictæ satietate, nihil obvenire in vita jucundius. Emaciant enim ejusmodi Ideæ, & quia lentis nascuntur resolutisque perturbationibus, increscunt indies, & in vitam plerumque perseverant.

13. Nec etiam semen corruptum, detentave menstrua; morbos uterinos suscitant; sed sunt hæc producta posteriora, & defectus supervenientes Ideis alterationum. Uterus namque ut particularem habet monarchiam: ita & morbos. Quippe omnis exorbitans uteri affectus, est insania quædam sive dementia Archealis in utero. Perinde enim atque salivæ canis rabidi, inest fermentum furoris dementis, Idea inquam, quæ demorsum paulo post dementat: ita non nullis simplicibus inest facultas sigillifera dementiæ, sigillataque, quibusdam excrementis detentis, aut utero furiente genitis amentia furoris inest, quæ conceptam maniam vel in proles propagat, vel cum sterilitate perseverat, in radicalis furoris consummationem.

14. In utero nimirum contemplari lubet potestatem phantasticæ, primorum motuum parem. Blas velut stellarum, potentissimum, vertens, evertens susque deque omnia. Uterus enim suum regimen usque habuit, & servavit in totum integrale, imò exercuit crudeliter in miserandi semper sexus consternationem.

15. Ad instructionem autem Monarchiæ cujuslibet, semper primario requiritur rectrix quædam facultas (qualis in malacia, & uterinis affectibus elucet prodigiosa) & irascibilis altera, quæ per varias affectionum thymoses, sub vita muliebri explicatur. Quarum facultatum perturbationes, indeque natæ, exundationes, certè nil minus quam uteri furorem præsupponunt. Quid namque dementius fieri potest, quam quod uterus collum mulieris stringat, & suum subjectum miserè perdat? poros pulmonis contrahat? totum cruorem præcipitanter profundat? Siquidem ad suæ mulieris internecionem, necessario subsequatur propria uteri mors? ergo hoc ipsum est sui excidium, per consequens, vi deliberata causare.

16. Unde spectatur saltem duplicis Monarchiæ argumentum in fœmina. Ex dualitate nempe uteri cum corpore mulieris, hoste unitatis, fomite discordiæ.

17. Quanquam autem plerumque, ex animi perturbationibus, & inde suscitatis Ideis, initia sumat ejusmodi suffocatio, quæque funesta totius ortum, decus, vitamque, crabronum instar excitatorum, delet; supervivit tamen uterus mulieri, adeo ut defuncta parturiente, uterus, post multas quandoque horas, suum fœtum expulerit. Itaque thymosis, furorque quidam, est utero à conceptis Ideis, ab ente quodam vicariatum mentis exercens, estq; utero pro vita ejus singulari. Est ergo morbus omnis uteri potestativus, ab uteri regimine directus, vel in seipsum, vel in corpus mulieris. Unde non ineptè integræ à corruptis discerni possunt. Etenim cum gubernet seipsum uterus, vivatq; è cruore alieno, proprio orbe: ideo vix malè valet, nisi infirmatus ab ente conceptorum: Imò semper quodammodo insanit, quoties malè valet. Nam sive steterint menses, sive immoderatè fluxerint, decolores sunt, aquosi, nigri, grumosi, paucitate peccent, gonorrhœæ promanent, vel uterus ipse loco motus deleat immensum excentricus, sive demum immotus Blas pariat alterativum, producatve effectus incantamento consanguineos, sive tandem suscitet ens apoplecticum, epilepticum, paralyticum, vertiginosum, hemicranicum cardialgiacum, ictericum, hydropicum, syncoticum, asthmaticum, spasmodes, cardiacum, &c. perinde est. Quoniam non nisi per scenas furor suus variat, quibus sua abutitur potestate, luditque uterus libertate monarchali in totum integrale. Siquidem absque aporrheis materialibus claves gerit, quibus pandat venas, hæmorrhagias incredibiles suscitet, citraque sui motum ullum, poros pulmonis ex voto claudat, imò totius corporis diapnœam tollat suo

nutu. Etenim lunæ præsidet in corpore, ætatem, naturam, maturitatem, præcocitatemque spernit. Itemque abortus facit, & fœcunditatem tollit, atque interim suum furorem voluptuarium complet, tyrannide despotica Jectigationes artuum, loquelæ privationes, exarthroses condylomatum pro furoris luxu perficit. Et licet mulier tantis sub malis non dementet, insanit tamen uterus in præfatis omnibus exorbitationibus.

18. Misera ergo, quæ tali subjacet imperio: subest inquam tot morbis, quatenus homo: & iisdem paret iterum ex ente uteri. Duplex enim & hodie luit piaculum, quasi in Eva duplicis peccati rea. Non est attamen uterus, pars hominis, ut homo est. Inest quidem homini, vivitque ex ejus cruore, non secus atque viscus ex arbore: totique pars illa sexualis imperat, multò potentius, quam testes in gallo taurove, qui in suis castratis insignes varietates exprimunt. Siquidem nedum quælibet pars auscultat utero; sed insani uteri violenta imperia corpus muliebre, unà cum vita luunt. Passiones scilicet animæ dumtaxat uterum, velut dormientem canem excitant, & uterus inde sævitiam sumit, suæque insaniæ mox insontem mulierem pœnitere cogit. Quin imò & non rarò in ipsas potestates mentales, à quibus pridem fuerat irritatus, suum reflectit furorem, ut absolutum in omnia sibi imperium jactitet. Ideæ namque passionum animæ, quoties utero importunæ, si in vim irascibilem uteri introducantur, eamque penetrent, confestim ut peregrinæ & exosæ illam turbant. Undè impatiens, in varios furores seipsum concitat, quod & Platonem vel inde non latuit, dum uterum, animal furiosum nuncupavit.

19. Denique quamvis ab uteri furore, propria tam ejus coquina laboret, quam aliarum partium, à se apprehensarum, atque inde varia suscitentur excrementa, seminalibus furiarum Ideis insignita; sunt attamen isthæc dumtaxat producta: Id est, Quanquam amentiæ à Conceptis ortæ, pariant stultas suas Ideas, easque depingant in alienis excrementorum tabulis, sui in ordinatione partis, (pro ut rabies canum transit in salivam) attamen per ablationem occasionalis producti, licet morbi allevientur, non sanatur furor uteri. Quia istud productum ablatum posterius erat, nec priorem in radice insaniam causans: ita nec attingens; sed tantum aggravans.

20. Etenim sanatio amentiæ è Conceptis in utero conceptæ requirit Ideæ furoris extinctionem, per arcana appropriata, (nam per oppositas Ideas superari nequeunt, cum jam mulier inhabilis est, ad formandum Ideas sibi salubres, tantisper atque à furore uteri compescitur,) atque deinde, organi rectificationem: Alioqui namque, perfacilè repetit insania. Helleborus quidem, (qui Amentiæ singulariter commendari antiquitus solet) alleviat Conceptorum gravitatem, in quantum aufert aliquid de producto aggravante; at certè non sanat eam, nisi in natura sedente, ipsaque sibi opituletur: ut amens, qui proprio ente deliro, ex propriis sui excrementi Ideis dementavit. Veruntamen quæ ex repentina est nata perturbatione fatuitas, quanquam sæpe ejusmodi remedio abeat, satagente Natura reliquum sui bonitate, fomentatis scilicet Liene, & Cerebro, si pigrius ad convalescentiam processerint; sed quia Conceptorum amentiæ surgunt ex Ideis mentalibus, hinc ita profundè penetrant, ut etiam semen prolificum radicaliter in spiritu contaminent, traducaturque insania generantis in posteros.

21. Concepta ergo Idea, in vitæ sensitivæ imaginatione, est duplex. Quædam enim è morbosis seminibus rerum proficiscitur. Cernimus namque vitulum dementare, canem rabie mori: Lupum similiter quotannis rabidum, incredibili jejunio restitui. Quod Paracelsus tardo Orionis astro ridiculè adscribit. Proficiscitur inquam occasionaliter introducta potentia seminis exotici in nos, donec Archeus noster inde mutuet Ideas furoris, quas sibi ipse suscitat, & ipsus induit. Sunt quidem in quibusdam simplicibus, naturaliter Ideæ infatuantes; non quidem quod Cerebri temperiem destruant. Quippe quod absque temperie clarè intelligit: suntque ejusmodi temperamenta mera somnia; sed quod suum characterem Idealem conferant, & in spiritum, phantasiæ organum, occasionaliter imprimant, & conformes suis Ideis suscitent. Sic

nempe

nempe Tarantulæ, vel canis virus, determinatas, suasque tantum, atque proprias fatuitates propagant. Sicque incurii assumtis quibusdam, dementant, juxta illorum innatas Ideas. Altera ergo Conceptorum amentia, ex intus genitis consurgit. Sic inprimis deliria in febri, non ex assumtis; sed ex degeneratis intus Ideis sunt excrementalibus. Estque intus conceptarum Idearum bipartita adhuc varietas. Una quidem amentia, ex Ideis insanis prognata, per devium Imaginativæ abusum, se sigillat in Archeo, adeoque ex symbolo altius penetrat, & in vitam se distendit continuò; vel repetitim: Altera verò nascitur in excrementis febrilibus, & hostilibus, quatenus in iisdem aliquid simile occurrit, quod in præfatis simplicibus novimus naturaliter inhabitare. Ac proinde hujusmodi amentiæ, quia in ente corporali, exotico, & odioso hospitantur, non tam profundè in Archeum innatum imaginativæ penetrant.

22. Primò namque sordes febriles pariunt insomnietates, dein somnia interrupta vigiliis, ac tandem magis continua, quorum labor atque tædium suas pariunt Ideas in excrementis, undè deliria videntur somnia, vigilantibus obversantia. Etenim si ex simplicibus, vel excrementis, analoga similitudine ludentibus, furores deliri in febribus nascerentur: certè primo accessu deliria nobis exorirentur, nec dierum exspectarent cumulum. Nisi Ideæ tædii, & laboris somniorum manifesto delirium progignerent.

23. Quid si Ideæ somniales Judicii tendines præscindant, quid non patraverint Ideæ apprehensionum? affectionum? passionum? atque æstimationum? maximè quoties in fastigium delatæ, Archeum defœdant? violenter corrumpendo, vel fermentaliter conspurcando?

24. Tres enim priores, vix sponte commoventur; sed prævia passione aliqua, agitantur & commoventur. Etenim persuasio abusiva, & credulitas, sive æstimatio falsi, primò hominem seducunt, in præsumtionem despectivam aliorum, sive in indignationem philautiæ, iræ, odii, vel excandescentiæ in proximum. Undè nimirum quoque religio apistica, superstitio, scrupulositas, impœnitens arrogantia, & temulenta desperatio, cum incuria. Etenim ut fides est janua ad humilitatem, quæ est veritas intellectus: Ita credula falsi æstimatio, est præsumtionis & arrogantiæ introitus, & prima animæ insania. Vix enim ideo, inter miracula legitur fatuus ex imaginatis, restitutus sanitati: quippe ex superbia impœnitente, & recusante redire in veritatem, plerumque tales desipiunt.

25. Perturbationes verò, ut amor, desiderium, tristitia, metus, terror potissimum excitantur ab extrinsecis: ideoque non solum in anima; sed & in corpore, suos proferunt effectus. Initio namque passiones singulæ somnum tollunt, deinde appetitum edendi, actum prius infirmant. Tandemque per longam, immodicam, fortem, vel repentinam inordinationem, Ideæ Archeum infatuant. Quarum fortitudo dementienda non est aliunde, quàm à penetratione & commistione exquisita, cum multa vel pauca Archei quantitate. Sensim enim anima apprehendens, vel discurrens, assuescit sine lucta sequi, quò sæpè atque violenter abducitur, volens cum plausibilitate, vel nolens, propter superioritatem apprehensionum. Anima nempe itineris illius, licet avii, conscia fit: quia assueti. Suntque deviationes manifestæ, latentesque, vel incognitæ, continuæ, vel interpolatæ. Manifestæ quidem suam produnt statim amentiæ excentricitatem, in omnibus, ac circa omnia conspicuam; occultiores vero, latentesque, non nisi in quibusdam punctis, ac conceptibus apparent: per quos nimirum anima semel loco discussa fuit, conquassatumque judicium. Quorum scilicet Ideæ in organum fuerunt impressæ, propter diuturnitatem, vel plausibilitatem. id est, propter fortitudinem ac superioritatem. In reliquis verò punctis, videntur rectè sapere.

26. Quantum autem spectat sanationem Conceptorum, eandem trado ex professo postea singulari capite, & themate planè paradoxo. Nunc autem hystericas ex directo aspicio. A posteriori namque ad credendum inducor, in Incantamentis potentissimam totius scenæ partem pendere ab Ideis mancipiorum Diaboli, adeoque à Conceptis originaliter procedere, prout suo loco demonstravi: eò quod naturaliter quæ juvant incantatos, sanent etiam passiones hystericas, & vice versa.

Ute-

Uterum autem aliàs quietum in thymosim excitari per iram atque mœrorem, tam est extra controversiam, quod ipsis cognitum sit mulierculis, & vetulis. Nec lædit quicquam virtutes utero insitas, quod planè est non ens (ut est cogitatio) nisi in forma mentis approximetur, ad originem omnium motuum in nobis. Hunc autem progressum in Ideis multò verborum syrmate convincere studui: quapropter etiam in incantamentis parem nativitatem adscribere cogor. Enimverò etsi odora & grata aromata multas infirment mulieres; non tamen idcirco olida sive putida quævis, illas sanare debent. Per exemplum, non enim Assa, aut odor fumantis sulfuris recreant hystericas, quatenus fætent: neque enim ex æquo omnes pariter fœminas reficiunt semper, aut simpliciter; sed quia cohibent sive interficiunt Ideas, extra utero impressas. Sic etsi infirment dulcia; proinde amara, ut talia, illas sanant. Docui namque inprimis non exsistere contraria in Natura. Quare argumentum à contrario sensu, etsi in Jure valeat; minimè tamen in natura, quia litigia & jurgia Juris non reperiuntur in natura. Nec putandum interim remedia uterina consistere in temperato, quasi extremorum medio, qualitatum mutuò confractarum asylo, ab extremis exemto; sed prorsus in Arcano libero. Ita quidem, licet nullum simplex sit exors primarum qualitatum, minimè tamen, illarum respectu, appropriata sanant hystericas. Est autem ejusmodi Arcanum Ignis, sive dulcedo sulfuris, è Vitriolo Veneris: Itemque tinctura Coralli volatilis, essentia Succini, Gagatis, urtica non pungens flore albo cucullato: Ribes nigrum, Ballote, Ruta, Abrotanum, Salvia, Nepetha, grana Sambuci, Ebuli, Assa fætida, verruca poplitis equini. Corallus rutilans ergo est herba lapidea, vel lapis herbaceus in veneficiorum destructionem natus. Nam prout veneficia fiunt ab Idea, irregulariter transplantata in sordibus, quæ videlicet Idea jam ante erat seminalis in suo spiritu: dum tamen sordibus inseritur, migrat in virus. Sic nempe vis seminalis in Corallo inseritur in materiam petrificam; Si sit ergo qui vegetabile separet à lapide Coralli, jam acquisita est dos naturæ, sive Idea illius simplicis vindicans, transplantansque Ideas transplantatas in virus. Observavi namque, quàm invito hunc lapidem Diabolus toleret. Quod noverim nobilem incantatum, cui etsi armillaria è globulis corallinis fortiter alligarentur, statim tamen inde dissilirent. Cujus simile occurrit in eo, quod fœminis malè valentibus, rutilans Corallum mox pallescat, velut compatiens illis; qui tamen pristinum ruboris nitorem resumit, cum muliebris uteri sanitate. Cæterum non quævis simplicia ex æquo incantatos sanant, ut neque omnes pariter hystericas: Nam suas singula dotes habent Ideas, tolluntque compares nocuas. Abrotanum scilicet, Salvia & Ruta, Ideas timoris abigunt. Artemisia, Urtica, Ballote & Ribes nigrum, valent in casibus à mœrore contractis. Assa autem, Castoreum, grana Acitis, Gagatis essentia: in casibus ex Ira patratis. Nepetha autem, Valeriana & Adiantum: in casibus ex Idea odii resultantibus. Prout Hypericon, & Phu tertium in Ideis furibundis, sic Lepus siccatus, testes quorundam bestiarum, fumo arefacti, virga Cervi, Agnus castus & Succinum in Ideis, per libidinis suggestionem natis. Electrum autem minerale, corallus præparatus, & majora Arcana adscendunt ad universale quodammodo. Quibus approximant secundini masculi primogeniti, fel anguis, &c. Profectò majora Arcana præparata per artem, aut appropriata per dotem naturalem, vix aliquem destituunt. Porrò quantùm proposita Methodus, à Scholis deviet, ipsæ judicent. Morbos namque uterinos agnoscunt more rustico. Nimirum duntaxat noverunt menstrui inordinationes, & gonorrhœas. Quoniam malaciam, & præfocationes inter symptomata referunt. Retenta enim menstrua, ex oppilatione ponderant, atque aperientibus frustra sanare intendunt. Tam enim assueverunt non sanare suos, quod sanationis nomen in oblivionem iverit, ejusque vicem obtinuerit Curatio. Immodicos enim sic menses per inordinatam venarum apertionem curari volunt, indistincta cum plebejis observantia. Denique ludibrio plenum: quod per solam phlebotomiam, tam retentis, quàm profluentibus subveniri nitantur. Modo venam malleoli in retentis; In profluis vero Jecorariam in

brachio

brachio tundant. In utroque casu inquam, cruorem æquabiliter detrahant. Quod compererint quandoque, naturam tam periculi, timorisque plenam, quàm cruoris atque roboris vacuam, ab incepto fluoris furore subinde pro spatio destitisse. Simile fortassis fuerit, si nimis petulantem equum, tendinis læsione claudicare fecerint. Deficiente autem menstruo, oppilationum oblitæ jam Scholæ, ac quasi suppressio necessariam involveret plethoram, jubent incidi venam: quod est effectum, non autem causam oppilantem oppugnasse. Nesciunt inquam detenta menstrua, furore potestatis rectricis peccare. Subinde solutiva iterato propinant, & quæ calida tertio finguntur gradu. Immemores interim horum, Chalybem, diversimodè vexatum, propinant. Utinam novisset mundus, quàm vanis præsidiis mulieres exagitent, quantùm deoppilationibus toto orbe Christiano desudent, & quàm occupatæ sint Scholæ, ut ignorantiæ suæ errores, in aliorum obmissiones traducant. Strictam enim diætæ obedientiam injungunt, cui mandato, si vel odoretenus semel non paruerint per omnia, declamant se frustra laborasse, & studuisse. Picam interim sive Malaciam per suas purgationes frustra tentari etsi deprehenderint: dum tamen melioribus destituuntur, purgationes nihilominus ubique uterinis curationibus adhibent. Præfocationibus quoque, diris lethi spectaculis obvenire nituntur per fætida naribus apposita, alii Theriacam olfactui objiciunt; plerique verò conservam rutæ, cum castoreo per os violenter intrudunt. Nescii saltem, quantum sacchari dulcedo, sopitũ uteri furorem concitet. Tandem in tanto agone per fætida & beneolentia, diversis locis applicata, speratur cõjecturalis locis applicata, speratur conjecturalis sanatio. Ah immane scelus, furibundum uterum revulsione phantastica pacare velle! Vana Medentum consilia & auxilia, ignoratis causis immediatis adhibita. Ne digitũ enim sublevando malo apponere sciunt, totumq; humeris mulierib. onus relinquũt, donec vel sponte deficiant strangulatæ, vel forte fortuna in se redeant, circulo furoris emenso. Crebri interim visitatores, loculos & vires exhauriũt. Mitissime Jesu, qui vivus tantam viduarum atque virginum curam gessisti, jam cœli terræque Monarchatum solus administrans, miserere medentum, ut insontioris, & ærumnosioris sexus posthac condignam gerant curam, ac remedia inquirant debita; flecte illorum animos, ut discere non recusent, ac sub beato unisono, unum meditemur pariter omnes, prorsus necessarium, quod est, amabilissimam voluntatem tuam complere adorando, cum annihilatione nostræ voluntatis, in empyreum oceanum sanctificantis voluntatis tuæ, Amen, ah utinam! amen.

VIS MAGNETICA.

PRo actione inlocaliter distans, vina nobis demonstrationem suggerunt. Vinum namque quodlibet, licet extra provincias conterminas natum, itemque tempestivius alibi florescens; attamen turbatur, dum floret vitis nostras, nec cessat ejusmodi confusio, quamdiu flos viti non deciderit. Quod sanè contingit vel à causa motrice communi vitis ac vini: vel à particulari dispositione vitis, quæ vinum scilicet turbat, ac velut sursum deorsum confusa tempestate commovet. Aut vicissim, quod ipsum vinum sua sponte se ita turbet, propter flores vitis. Quorum amborum posteriorum si sit prætacta conformitas, consensus, condolentia, vel congratulatio: saltem non potest non id fieri, per actionem in distans. Puta, si vinum turbetur in cellario subterraneo, cui fortè per aliquot milliaria nulla vitis vicina est, nec ulla collocutio aëris subterranei, cum flore absentis vitis. At si causam communem, pro tali effectu incusare velint: Oportet vel ad Astra recurrere, quæ à nostris voluptatibus, & audendi libertatibus nequeunt redargui: vel inquam, recidimus in confessionem actionis in distans. Videlicet quod unus aliquis idemque atque adhuc ignotus motor spiritus, vinum absens,

sens, & vitem longè dissitam regat, eaque colloqui & compati faciat. Quantum autem ad Astrorum potentiam attinet: nolim, uti nec ausim ex mea licentia vires, potentias, aut fines Astrorum extendere, supra aut præter textus sacri authoritatem. Qui dicit, elogio divino pronunciatum: Quod Astra nobis erunt insigna, tempora, dies & annos. Qua regula, nequaquam vis Astris tribuitur ut vitis, vinum peregrino solo natum, eminusque advectum, turbet, moveat, ac confusum reddat. Etenim vitis aliquando receperat potentiam crescendi & multiplicandi se, ante natas stellas. Erantque vegetabilia ante stellas, harumque putatum influxum. Quocirca etiam in essentia nequeunt esse conjuncta, quorum unum absque alio consistere potuit. Imò floret vitis alibi tempestivius: annisque pluvialibus aut frigidioribus tardius floret vitis nostra, cujus tamen florem ac scenas efflorescentiæ vinum imitatur, adeoque nec Astra respicit, ut ad illorum nutum se turbet. Denique nec vinum auscultat efflorescentiæ capparum quorumlibet, at solius vitis. Adeoque non in causam universalem mundanæ vicissitudinis œconomicam rectricem auram confugiendum, ut scilicet potius ad adynata & absurda recurramus, quàm ad proxima symboli, unitatisque commercia, licet hactenus Scholis impervia. Porrò in Cerevisiis id longè manifestius adhuc apparet. Cum olim avi nostri vidissent ex hordeo, quomodolibet ebullito, non nisi inanem ptisanam, vel pultem etiam coqui; meditati sunt hordeum, prius germinari debere, (quod tum Maltam vocant) undè demum cerevisias suas vinorum æmulas coxerunt. In quo inprimis aliquot notabilia coincidunt. Nimirum excitatur in hordeo germen vegetabile, quod siccato deinceps hordeo interit, spemque crescendi amittit, tantoque magis per commutationem in farinam, ac dein per posteram ebullitionem, despondet à virtute crescitiva; attamen his non obstantibus retinet spiritum vinosum, aquæ vitæ, ac inebriantem, quem tamen nondum actu possidet; sed tandem dierum numero vi fermenti acquirit. In unico scilicet unius grani gremio, unicus spiritus diversis potestatibus insignitur, castraturque una, relicta altera: Quod sanè adhuc longè mirabilius elucescit. Ubi cerevisia ex malta, sese, non secus atque alias vinum solitum est, turbat, dum hordeum floret. Adeoque hinc conspicua est potestas in absens longè dissitum. Siquidem sunt urbes, à quibus amœna prata arcent hordei sationem per multa millaria, tantoque potentius probant cerevisiæ consonantiam sui, cum absente hordeo florido: quantum castratio potentiæ germinandi, crescendique spes abstulère: ac demum aqua vitæ, detenta ac reclusa intra cerevisiam, cadum, carceremque cellarii, non potest sospite cerevisia divagari per aliquot leucas ad florentem hordei aristam, ut inde redux procellosa, residuam cerevisiam multa turbet confusione. Certè longè tranquillius est iter, pro consensu magnetico inter quædam agentia procul invicem distantia, quàm est somniare peregrinantem aquam vitæ è cerevisia cellarii ad florens hordeum, indeque redire ad pristina pennarii & cerevisiæ receptacula. Atqui opportunè, æquè lucidè magnetismum, sui operationem in distans confirmat, signum à prægnantis appetitu fœtui impressum. Esto scilicet gravida, quæ cerasum appetat alienum, digito sibi frontem scalpat. Extra dubium fœtus in fronte signatur cerasi imagine, quæ deinceps singulis annis viridescit, albescit, flavescit, ac tandem rubet, juxta tenorem arborum. Et adhuc multo mirabilius easdem vicissitudines maturitatum exprimit: quod idem fœtus, in Hispania, (ubi cerasus floret sub finem Februarii) imitatus sit præfatas cerasi scenas longè citius, quàm penes nos. Adeoque confirmatur per hoc nedum actio indistans; sed & conformitas essentiarum cerasi, in trunco ligneo & carneo: consanguinitas entis, parti per imaginationem instantaneam, & per nuclei successivam annorum seriem explicati. Sanè non debent doctiores ad cacodæmonem rejicere, quæ sua debilitate ignorant: nam sanè utrobique occurrunt in natura, quæ nostra tenuitate explicare non valemus. Non enim insolenti temeritate caret, ad Diabolum referre dona Dei in natura, quæcunque nostra exiguitas non capit. Præsertim ubi omnis causarum demonstratio à priori exsulat à nobis, ac potissimum ab

Aristotele, qui totius naturæ ignarus fuit, privusque dono bono, quod descendit à Parte luminum, cui omnis sit honos & sanctificatio!

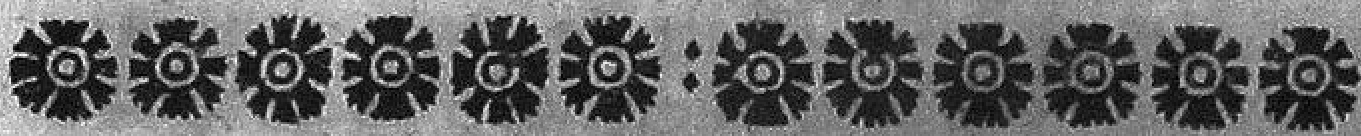

DE SYMPATHETICIS MEDIIS.

Distuli superius claudere Tractatum de Injectis, donec de conceptis sat superque constaret. Conjunxi namque Injecta conceptis, quod in Imaginativæ radice connexa starent. Utrumque autem ostendi, quantum nos lædat & infirmet; unum quidem tanquam ens peregrinum, aliunde desumtum, eminus delatum, variam calamitatem accumulans; alterum verò domi penes nos natum. Restabit modo scrutari, an furfures nihil haberent adhærentis siliginis? an ab iisdem initiis peti non posset, quod tantis compensaretur pro malis? Deprehendi itaque inprimis, media sympathetica simul colligari, Anno 1639. exiit libellus, cui titulus: Ericii Mohy Eburonis pulvis Sympatheticus, quo vulnera sanantur, absque medicamenti ad partem affectam applicatione, & superstitione: Galenicarum & Aristotelicarum rationum cribro eventilatus. In quo Aristotelicè sat probatum, quæ pollicetur titulus; sed vim directricem neglexit, quæ sympathetici pulveris vires, in cruento linteolo receptas, deferat ad vulnus distans. Cruor quidem è vulnere, vel pus, saniesve ab ulcere, linteo excepta, recipiunt quidem balsamum, ab ente sanativo, pulvere inquam vitrioli, potestatem medicam, connexam in præfato medio determinatam; at diriguntur vires accepti balsami, ad objectum vulneratum, non quidem vi Astrorum influentiali, & multo minus sponte evolant ad objectum distans. Ergo Ideæ applicantis remedium sympatheticum connectuntur in medio, & fiunt directrices balsami, ad objectum sui desiderii. Prout superius de Ideis desiderii, in Injectis adhuc meminimus. Mohyns potentiam sympatheticam ex Astris dimanare retur, quia influentiarum æmulam. Ego vero ex propinquiori longe subjecto desumto. Nimirum ex Ideis dirigentibus, matre charitate, sive desiderio benevolo genitis. Hinc namque felicius operatur iste pulvis sympatheticus per manum unius, quam alterius applicatus. Optimè idcirco semper processum observavi, ubi cum amoroso desiderio, & cura charitatis instituitur remedium; parum autem feliciter succedere, si operans incurius sit, aut ebrius. Adeoque hæc astra mentis deinde pluris feci, in sympatheticis, quàm Astra coelorum.

Quod autem conceptæ Imagines, in distans ferantur, probat prægnans manifestò. Quippe quæ suorum conceptuum Ideas illico omnes transfert in foetum, à matre non aliàs dependentem, quam communione universalis alimenti. Equidem cum desiderii directio ejusmodi sit planè naturalis, non mirum, quod cacodæmon exigat suarum scrofarum Ideas, desiderii in medium à se oblatum connexas. Ideæ scil. desiderii per modum influentiarum coelestium, jaciuntur in proprium objectum, utcunque localiter remotum. Diriguntur nempe à desiderio objectum sibi specificante, non secus atque visus Basilisci, vel nutus Torpedinis, reflectitur in objectum volitum. Ostendi namque jam in prædiductis, ne quidem Diabolum aliquid in directionibus, Injectorum tribuere; sed opus habere directrice & operatrice libera. Non enim quod velim infamare remedia sympathetica eo quod Diabolus operetur aliquid circa injecta. Quid enim commune habent sympathetica, licet Diabolus in Injectis cooperetur per nefaria media naturalia, à suis petita mancipiis? Res enim quæque à finibus & intentis rea vel bona censebitur. Sufficitque, quod sympathetica cum Injectis, conveniant in mediis naturalibus.

DE INSPIRATIS.

Rerum indistincta novitas me dudum in mentalibus Receptis detinuit. Nunc demum prosequor tertium Receptorum genus. Inspirata voco. Forinsecus enim in nos intrant, & plerumque unà cum aere. Ex antris nimirum, paludibus, fodinis, montibus, ventis provincialibus, serpentibus, sordibus, cadaveribus, vel crescentibus. Sunt enim rerum exhalationes, quæ proditoriè atque insensiliter vitam nostram suffurantur. Etenim Illyricum, Dalmatia, provinciæ olim populosæ, itemque celeberrima olim Alexandria, quanquam fertilis glebæ solum habeant; nunc penè deserta, ob dirum virus, quod confestim ad vitæ tendit epilogum. Spagyrus sic quotidie, sylvestre atque perniciosum Gas, è carbonibus, aquis stygiis, & fusionibus mineralium haurit, semelque intro attractum, Archeum turbat juxta indolem cuique veneno propriam. Sic aer loci importunis fermentis infectus, Gas profert, quod locis solitas ægritudines dat. Quas perperam alii in locorum Tartaros retulere. Enimvero per moram, fuligines quævis suos inquinant vasorum parietes, unde videlicet sub sexta digestionum, diversa excrementa cuduntur, putrefaciendis ultimis alimentis, corrumpendisque vasis, aptissima. Quoniam si fuligines salium, nocua mistura stipantur, mox intus liquata, teneritudinem harundinum penetrant atque rodunt. Mitiora tamen, quàm quæ sicco fumo ibidem collecta sunt. Nam si tenues asperæ arteriæ ramos obsederint, illos occludunt, spem resolutionis præscindunt, quibus si excrementa loci subnascantur, sic ut à retro aerem præcludant; continui hospites fiant, partemque sic sarcinant, ut & ipse corrumpatur, & vomica fiat. Quæ verò una cum vaporibus intrant consumtis aqueis, atrociter partibus similaribus sociantur. Sic nempe plura endemica, provincias fecere inhabitabiles. Quin imò mare utut salsum, à tantis malis nondum immune: Quod littora per Scorbutum, variamque febrium cladem testantur: atque omnium manifestissimè linea æquinoctii. Ministri ægrorum demum crudelia inspirant, jam per symbolum fermentata. Sic qui deaurant, plumbum, cuprum marcasitas &c. liquant, fossores, item separatores, & coctores mineralium. Nam etsi statim vitam non tollant; breviant saltem, eamque variis cladibus subjiciunt. Sic qui Cinnabari, Arsenico, Auripigmento, sublimatis, stibioque laborant: quive Minium, Cerussam, viride æris, Zaffaris lazurium parant, pictoribusque inserviunt. Sunt namque Subterranea longè constantiora, quàm quod nostro calori auscultent, domentur, expellanturve: multoque minus, ut in alimentum cedant. Solent enim ideo horum producta in vitam durare, nisi ascendente nitore benignioris sulphuris, ipsimet hostes convertantur in amicos, aut tempestive recedant. Morbi Mineralium enim à nemine præter Paracelsum tacti; sed à Scholis neglecti, quæ semper super avorum commentaria novas somniarunt Iliadas, ideoque transeuntibus Levitis in Jericho persimiles: quippe vix extra calores & frigora caput extulere. Enimvero quandoque probavi, quod stomachus odores rerum hauriat in scypho propinatarum. Contremiscant nempe hypochondria, ad oblata pocula, utut grato aromate larvata. Ergo & aer, odores ad stomachum deferens, per diaphragma transit. Hinc enim omne endimicum, natum est afficere immediatè convexum stomachi, ibidem imprimere odores, fuligines, & fermenta: sic ut liquori alimentali nupta, digestionis ministeria confundant, & excrementa varia pariant. Sic nempe Pestis, cum endimicis Inspiratis, circa stomachum primordialiter plerumque furiunt. Ductus Laryngis namque cum aeris inclementiis subjectus staret, sua armamenta, à Dei bonitate suscepisse credendum, non minus quàm vesica contra lotium, cystisque contra suum fel, sunt loricata. Sed stomachi magnæ molis membrana, plurimum suis digestionibus occupata, cum endimicis interpellatur, ente endimico turbatur.

batur. Tussis ergo, asthmata, vomicæ, palpitationes, atque plurimæ anxietates, ab endimicis occasionaliter pendent, impressis supra stomachi convexum. Eadem est ratio [illegible]ium malignarum, castrensium, aliorumque morborum populariter infestantium. Fernelius non contentus Galeni doctrina, sedem omnium febrium infra Pylorum quærens, fictitiis humoribus se non extricavit; nec quicquam de convexo stomachi somniavit unquam, quodque leve endimicum inspiratum sufficeret transplantando alimento sextæ digestionis. Cedo, quid aer, tempestas temporum tangat humorum ametriam? An enim calidus aer æstivæ diei bilem, vel excrementum pariet, quod dies temperatior, in vitalem transmutasset cruorem? Sic ergo in pulmone, omni Juris prærogativa, constituetur officina humorum primaria? Ego didici, digestiones esse transmutantis Archei generationes substantiales, non caloris interni, ac minimè externi aeris. Digestionesque turbari hausto endimico nocivo, aut saltem molesto: errores quoque digestionum vix carere producto morbifico: eo quod digestioni proprium, digerendo aliquid producere. Non nego quidem intensum frigus, vel calorem lædere tenerum pulmonem, vel cerebrum: cum & cutim amburant. Sed noxa ejusmodi, tantum in gradu, natura humana superiore consistit; estque quædam amplitudo in gradibus singulis, quæ infra noxam consistit. Nunc Inspirata respicio. Mineralia autem inspirata, nullam exspectant remedii spem ab Vegetabilibus. Admitto quidem suffitus, fuliginum citam adhæsionem in cannis nostris impedire. Ac semel possessionem intus nacta, illam per Vegetabilia non recusabunt. Vix enim medelam, nisi per arcana ejusdem Monarchiæ suscipient. Quapropter nequicquam auxilii, à manna urticæ, itemque à decocto sempervivi in colostro lactis, &c. reperi. Quod cum venia Paracelsi sic astruo, & qui volent experiri, mihi subscripturos confido.

)(o)(

SUSCEPTA.

Quartum Receptorum genus, Suscepta voco. Qualia sunt vulnera punctim, vel cæsim, jaculando, verberando, jaciendo, lacerando, mordendo, contundendo, congelando, amburendo, vel stringendo facta. Item ossifragium, dislocatio, vinculatio, constipatio, atque in summa, quæcunque Chirurgo proximè subjacent. Siquidem ulcera, quæ non à vulnere perperam curato nata sunt; cum aluntur à principio interno, spectant singulariter ad Physicum. Eaque evidentius, quod ulcera quævis, & quantumcunque maligna, perfectè sanentur per Arcana oretenus sumta. Nactis igitur Arcanis, Chirurgus quandoque penuriosus deses erit, manuali duntaxat labore circa Suscepta occupandus. At quia dierum plenitudo nondum Arcana in usum traduxit, hinc Chirurgis licentia invadendi in Physicum. Interim non moror differentiam inter morbos membrorum similarium, & organicorum, tantopere in Scholis dilatatam. Quia morbum ex causis Archealibus & immediatis, non autem ex functionum læsionib. metior. Potissimum quod omnes partes utut organicæ, non egrediantur sui homogeneitatem. Neque enim referre arbitror, sive plura in unam partem concurrant officia, sive singularium munium sit singularis defectus: Quia effosso oculo, non morbus succedit; sed mors visivæ potestatis. Ideoque superinducta incarnatio sanitatem vulneris facit, mortem autem non restaurat. Nec item mecum pugno, etsi alibi omnes morbos oriri atque foveri seminalibus principiis dixerim. Suscepta verò hoc loco, vulnera ense, per modum artificialium operari intrando doceam. Quia morbi Susceptorum non sunt, quamdiu sunt in fieri esse; sed tantum à suscepto esse. Habent enim Suscepta istud peculiare, quod per se potiùs mortem, quàm morbum introducant. Per accidens enim est, quod vulnus partem carnosam, vel ipsum Cor, arteriamve præscindat. Adeoque

eoque vulnus, sui initio, minitatur mortem parti, cui infligitur: semperque Suscepta sapiunt naturam artificialium. Suscepta enim deceperunt primitus Scholas; Argumentatæ enim sunt hoc modo: Ensis vulnerat, divisum continuum vulneratur. Divisio autem non est nisi relatio terminorum: & tamen vulnus est morbus. Ergo morbus omnis tantum in relatione consistit, vel saltem in Diathesi, sive effectu illius relationis. Quod est dicere, vel morbum esse ens rationis sive non ens (quale est relatio terminorum (vel oriri ens reale ab ente rationis. Ego verò, qui causas internas connexas, non distinguo ab re ipsa: Venena, cibos, ensem, &c. voco occasiones: vulnus dico mortem continui absolutam, vel minitatam. Dum autem vim suam in Archeum intulerunt, adeò ut hic excanduerit per sibi applicata, inter primarios morbos refero, quod à Susceptis est impressum. Statim enim ut ensis divisit continuum, adest actio causæ occasionalis violentæ, in Archeum vibrata, & hic suas mox orditur tempestates, id est, Morbos.

RETENTA.

Receptorum absoluto Tractatu, ad Retenta jam pergo. In Retentis autem hoc semel atque seriò monuisse sat esto. Quod quanquam sint duntaxat causæ occasionales morborum, morbos tamen juxta Retenta volui distinguere, ut nomina morborum antiquata retineam. Sufficere autem in præcautionem eorum, quæ de Retentis sunt dicenda, caput, cui tit: Hactenus ignoratam stetisse cognitionem morbi in suo universali. Quorsum lectorem remitto. Siquidem Retenta singula suas in Archeum invasiones, atque inde morborum quoque differentias suscitant. Sunt autem Retenta, quæ vel forinsecus assumuntur, vel intus domestica nascuntur per internam inordinationem. Seminalia namque sive peregrina fuerint, sive domestica, utrobique suæ ataxiæ morem effectum in Archeum suscitant: Quod vel in simplici oculi lachryma est obvium. Utpote q[illegible] sano motu spiritus tota difflatur absque sen[illegible] ac molestia, malè disposito spiritu oculi, tota densatur, grumescit, vel in ichor rodens mutatur. Retenta denique non solum sui difformitate variant; verum etiam propter corporis dispositiones mutantur. Corpus enim, quatenus perspirabile plus minusve, morbos variat. Quædam enim retenta difflantur, nec post radicem recidivæ suscitandæ relinquunt. Subinde quoque hujus benignitatis obliviscuntur, materiam occasionalem, & cum hac non rarò impressiones, fermentales adulteras relinquunt, ut soboles, quæ novos de se hæredes, sive producta in Archeo suscitant. Sudant quippe etiam pori interni, quatenus totum corpus perspirabile est, atque in alienam messem deportantur liquida. Quæ quia extra proprios lares delata, vita proinde mox communi spoliantur, citissimè coagulantur, (ut dixi de oculi lachryma) vel in liquidum virus resoluta permanens. Sic nempe tussim materia, Hydrops, Coryza, Diarrhoea, Diabetes, Apostemata & ulcera nascuntur. Quorundam enim Retenta coagula pertinacius hærent, tardè, aut nunquam resolvuntur: vel sponte de resolutione ac liquatione cogitant. Vel symptoma impressionale in Archeo deserunt, substitutum in recidivarum perpetuam memoriam. Sic namque morborum semina aliò ire parata, distorta abeunt. Sicque variant demum morbi, ex parte digestionis sextuplæ, impeditæ, inversæ, suspensæ, extinctæ, vel vitiatæ, Variant quoque morbi Retentorum ex parte distributionis digesti. Proportionata enim distributio, vim justitiæ distributivæ, cuique parti debitæ, exercet. Sin autem disproportionantur, jam est infirma & necessitata distributio: idque tam respectu naturalium functionum nunquam feriantium, quàm continuæ perspirationis atque inde indesinentis necessitatis ergo. Ea autem disproportio est spontanea, ac velut exundans distributio, ratione symptomaticæ expulsionis, propter conspirabilem thymosim agitantis Archei. Vel demum disproportionatur distributio, quatenus necessitata est ex parte penuriæ,

nuriæ, undè tandem etiam toti non rarum damnum ingruit. Puta dum in parte aliqua degenerat alimentum, ejiciatur, & sic absumatur. Quale est sputum tabidum in pulmoniacis, mucosum gluten in Calculo, in gonorrhœa, &c. Etenim cum pars, deturpato, degenereque semel alimento, nunquam alatur deinceps; sed illud aspernetur, atque detrudat, ob penuriæ sensum tamen id non cessat continuo, novum à dispensatrice alimentum efflagitare, atque sua importunitate obtinere, ut suæ necessitatis siti satisfaciat. Ergo novum illi multoties alimentum subministratur, aliisque contubernalibus detrahitur, quia deficit sufficiens pro omnibus. Inde ergo macies, atrophia, tabes, totiusque necessarii depauperatio. Sic nimirum Diarrhoea, Dysenteria, apostemata, ulcera & purgativa nos emaciant, & exhauriunt. Partes enim infirmæ sunt instar filii prodigi, quia absumunt, & inutiliter projiciunt, quæ male perdiderunt, quicquid illis est distributum, lugentq; istam deperditionē partes cæteræ. Assumta Retenta peccant sola qualitate, vel quantitate, vel indiscretione, sive inordinatione. In quanto enim si immodica, si frequentia, vel nimis rara (nam numeris in quantis est) unicusque error quandoque morbo initium dat, ubi interim aliquamdiu alias natura reluctatur. In qualitate autem nocent primario assumta venena, pharmaca solutiva, itemque alterantia nimis graduata. Discretio etiam in assumtis peccat, si præpostera, extra horam, & modum assumantur. Ut si menses proritentur prægnanti, aut profluo utero; Indiscretio enim inordinationem frequentem parit ubique, ubi ignoratis causarum & indicationum scopis indebitum aliquid ingeritur, aut postulatur. Vitiantur etiam innocua ingesta, sola sui mora, & detentionis diuturnitate; tuntque hostiliora, quo magis familiaria, aut ulterius promota fuerint. Siquidem propter conceptum quandoque symbolum fermentant citius, penitiusque ac potentius suas imprimunt inimicitias. Et ut ab assumtis tandem subinde fiunt Retenta innata: ita ab Inspiratis fiunt sæpè morbi Retentis similes. Nam inspirata quædam retinentur, easdemque partes, quas Retenta, affectant. Differunt alioqui radice interna, quantum anhelitus à potu, quantumque cibus è cruore.

Antequam verò ad Retenta innata deveniam, necesse est primariorum morborum ignotam Tragœdiam repræsentare. Quod Retenta innata, plerumque à primariis morbis initientur. Enimvero jam ante distinxi morbos omnes, quod vel afficiant Archeum partibus insitum, vel influum; quanquam utroque casu procedant morbi per formationem Idearum: Quod de primariis intellectum volo: è quorum sinu videlicet oriuntur vel degenerationum recrementa ansam facientia novis Ideis sive morborum insultibus. Vix enim possibile est Archeo insigniter per ideam hominis vel Archei spontaneam perculso, non oboriri in inferiore corporis œconomia adrastiam, undè inprimis ipsæ digestiones à scopo aberrantes sibi fabricent perniciosa recrementorum collegia, quibus foventur primariæ Archei discrasiæ (si nempe processerint ex eadem radice: Id est, si radix primarii produxerit sibi simile, perstite videlicet priore exorbitationis Idea) vel novæ morborum suscitantur propagines. At saltem utroque modo, præfata excrementa, producta sunt primariorum. Primarii autem vel sunt Ideæ Archeizatæ, ex propria scilicet substantia Archei influi, defluentis in corporis compaginem, quam nimirum pro rabie sua devastat. Atque ejusmodi morbi non rarò per opiata sedantur, imò etiam funditus evelluntur. Utpote sunt plerumque ignavioris turbulentiæ proles. Flamma paleæ, vel spontaneo motu deficiens, vel ad consumtionem Archei, vitiata Idea informati, silens. At Ideæ ex insitis vitalium spirituum afflictionibus oriundæ, sive similarium partium, sive organicarum sint moderatores spiritus, totam plerumque vitæ œconomiam turbant, præsertim si in viscere aliquo principe, Archeus malè commotus, Ideas suæ læsionis formaverit. Potentissimas enim tum parit afflictiones, imo quandoque in vitam sospites. Etenim ut majoris sunt nobilitatis, eminentiorisque potestatis rectores: ita & efficaciores Ideas depromunt, jacentisque

que naturæ morbos propagant. Quippe ipsæ partium nobiliorum inquilinæ potestates iisdem imaginibus, tanquam sigillis contaminantur, quas producta inde morbosa, velut suscepto sigilli in se vestigio, catenatim deinde per classes digestionum exprimunt. Sic nempe viscerum morbi primarii scaturiunt, nec remediis, nisi penitioris syngamiæ, auscultant, imò & in nepotes hæreditates legant. Cujusmodi arcana lib. de vita longa recensui, quæ nimirum universalis medicinæ majestatem repræsentant singula. Quanquam inficiari nolim defæcatioribus simplicibus quibusdam inesse quæ particularibus morbis primariis medeatur. Rident Galenistæ generalitatis sponsionem; Sed avis quæque juxta sui rostri modulamen vocem edit. Loquiturque quisque de nundinis, juxta atque in iis profecerit. Ex prædiductis jam patet: 1. Frustra intendi sanationem morbi secundarii, nisi averruncato, pessundatoque prius primario, qui illum foverit. 2. Quod tum secundarii sanatio, in sola ablatione producti versetur. 3. Quod primarii perseverent, etiam à generatione secundarii, si ex insitis spiritibus Ideæ promanent. 4. Quod primarii etiam spontè cessent, quorum Ideæ in primis insultibus desierunt. 5. Quod nescita hactenus causalitate, successione, & propagatione morbi, de morbo ignorata steterit eorundem sanatio. 6. Quod Scholæ æstimarint, secundarios, imò & morborum producta, esse eorundem causas: adeoque totam medendi operam ad posteriora direxerint. 7. Quodque rectius processissent per ablationem producti, quam per qualitatum contrarietates, debitaque exquisivissent remedia, quæ virtute sospite, ad loca affecta penetrare possent. 8. Quod quicquid sub sanando feliciter successit, id conjecturæ & soli naturæ bonitati sit adscribendum: quia falsis seductæ persuasionibus, circa intemperies, humores, catarrhos & tartaros oberrarunt per solutiva, non electivè educentia; sed quidlibet furiosè putrefacientia. 9. Quod quædam remedia à vetulis, vel rusticis didicerint, quæ præter Scholarum axiomata specifico dono morbosis Ideis mederentur. 10. Quod incurabiles censuerint, quotquot primariorum ex sui fermento persisterent, neque suos vigores transplantarent in sua producta. Etenim plerumque morbi primarii spectant transmissiones causarum seminalium in Ideis, turbantque actionem regiminis. Undè nedum morborum fabrica; sed & eorundem liberationes emanant criticæ, sponte per insolitas expulsiones, devias conspirationes, labores, anxietates, ac impetus convulsivos, præsertim si semine, efficienteque fermento in materia subsistant: quibus videlicet signis, sese à symptomatum familia distinguunt. Primariorum autem doctrinam confirmavi superius, per hæreditarios. Robur inæquale, Torturam noctis, & Silentes, qui scil. nedum Idearum necessitates; verum insuper & primarios præsupponunt. Equidem natura non minus in defectibus, quàm in integro variè lusit: sed & ubique per Universi systema conformis sibi, visa est obambulare, ut & in heteroclitis, analoga congruitate seipsam ubique repræsentet. Feci jam, quantum promisi initio operis. Demonstravi errores Scholarum in Physicis, quatenus medendi facultatem concernunt: quodque nihil ignorarint magis, quam principia, media & fines: quidditatem scil. & causas, modum procedendi, ac fiendi, media præparandi & remedia. De Retentis assumtis, utpote per se notis, aliquid dixi. Nunc ad innata, morborum producta, domestica, intraque lares degenerata veniendum. Peccant enimvero retenta nostra, abundantia, qualitate, intimitate loci, sive sui peregrinitate, diuturnitate moræ: & quia in alienam messem, vitio distributivæ perreptarint, quæque ideo Transplantata vel Transmissa voco. Reliqua verò Retenta Transmutata dico, ad distinctionem Assumtorum. Equidem Retenta, sive sint Transmutata, sive verò Transmissa, semper tamen intrinseca insigniuntur Idea, ente inquam morboso, undè degenerationis hostilitatem susceperunt. Quare & radix primarii morbi plerumque ipsis adhæret, eandemque ideo æmulantur, ac repræsentant: quatenus ipsius sunt producta. At quia Retentis domesticis, inprimis singulæ digestiones suos contribuunt cives, nimirum liquores alimentarios, suis culinis præparatos, inq; solidam nostri corporis substantiã alioqui destinatos. Ideo Retenta dome-

domestica degenerarunt à scopis naturæ. Retenta autem domestica adhuc seco, ut quædam sint assumtorum stercora, quæ Relicta dico, vel ex bono cive degenerarunt in proditorem. Undè nimirum Transmutata, atque Transmissa desumsi. Quæ nempe descendunt digestionum ac fermentorum è vitio, spiritus videlicet influi peccato universali, vel particulari insiti errore, lascivientis Ideæ spontanea deturpatione, ab humanis vel Archealibus passionibus productæ: Ad hoc etiam non infrequenter suppetias ferente, Assumtorum, Inspiratorum, Susceptorumque Relicto. Itaque in palæstram Productorum, primò post Assumta, se offerunt Relicta. Etenim quanquam Assumta & Relicta, non sint primariorum morborum Producta; imò non rarò producant primarios: consuevi attamen illa secundariis & Productis annumerare. Non enim quod nesciam, nullam illorum fore relationem ad primarium tanquam parentem; sed inter Producta refero, propter strictam affinitatem cum illis. Ubi iterum seriò monendum, abusum esse, causas intimas à morbis distinguere. Siquidem causalitatis quidditas obscuratur, si tantillum è serie morborum proscribatur. Externæ enim, quamdiu externæ, sunt tantum occasiones per accidens: postquam autem admissæ & digestionum vi transmutatæ sunt, quanquam videantur internæ; attamen non morbi, sed occasiones per se fiunt, quæ Archeum turbant, Ideam excitant, partemque materialem Archei deturpant sigillo Ideali. Sic enim Assumta in Relicta migrant, suique infestam memoriam deponunt in Archeum, ut confestim tumultuetur: morbumque prolem suscitet. Non enim sunt Producta, licet Productorum insignia mentiantur; sed Relictorum sub nomine foras prosiliunt. Etenim si proprio malignitatis vitio, jus hospitii violaverint, ejiciuntur plerumque cruda, semidigesta, maleque imbuta, per vomitum, sedem, urinam, imò & subinde per abscessum, in Transmissa migrant. Unde dolores, tormina, apepsiæ, diarrhœæ, lienteriæ, stranguriæ, & partium, quibus transeunt, miseriæ. Sin autem vitium in officinis digestionum subsit, nec ab Assumtis prognatum: Jam supponitur primarius confusionis parens, qui Assumta neglexit, deturpavit. Non rarò quoque Assumta in Relicta vix mutata perseverant, quæ Cæliaca, sive ventralis dicitur; stante edendi voluptate, non minus, quam dejecta appetentia ingruens. Ut cognoscamus in lienari fermento, latère diversa munia, ac proprietatum dispensationes: digestionis scilicet & appetitus Assumta quoque minus grata, vel convenientia, si fluctitent, diaria fiunt, nidorosa, anonyma contenta, orexes item, &c. Sin verò contumacius hæserint, varias unius stomachi & pertinaces clades pariunt. Unde singultus, syncopes, lipothymiæ, convulsiones, tormina, alvi dissolutiones, vomitus, Atrophiæ, &c. quæ sat manifesto apparent in Duumviratus labore. Quod si verò fermentum in prima digestione fuerit minutum per ætatem, aut progressas morborum difficultates: Assumta, quantumvis bona, vitiantur. Siquidem fermenta non secus regunt Assumta atque Relicta, quàm ipsas digestiones. Quare Lienteriam, Diarrhœas, Choleram, quia tam Assumtorum, & Relictorum, quam Transmutatorum hæredes sunt, ad digestionum vitia refero. Stranguriæ autem tametsi ex Transmissis primæ ad Tertiam, contingant sæpius, quatenus nativæ rerum aciditates, in Assumtis permanserint pertinaces, (prout inprimis conspicuum in potu cerevisiæ novellæ:) attamen contingunt defectu fermenti secundæ, estque proinde ejusmodi Stranguria, senio familiaris. Idcirco Strangurias tam Relictis, quàm Transmutatis in secunda adscripsi. Obiter quoque monuisse sat esto, quod ubique de nitore ac ordine divisionis, minus accuratus fuerim in tantis paradoxis, quàm de rei quidditate. Nec enim Assumta peccant sola duplici delicto, Relictorum nempe & Topicorum fermentorum errore. Verum etiam ipsa digesta, dupliciter malè afficiuntur. Etenim stomachus, non solum pro toto; sed & pro se coquit. Sic etiam de organis pluribus: in quorum diversis digestionum atque functionum officiis, sui errores Producta alienant. Stomachus tamen manifestè duplici calamitati subjacet, Propriæ nempe digestionis, & Sextæ. Quippe pars quælibet,

propria vivit culina, quæ in stomacho, irruenti Assumto subjecta, turbatur facillimè, etiam qualibet animi concussione. Itaque in Prima, Secunda, atque Tertia, obviæ, manifestæ, atque frequentes digestionum cespitationes, obmissionesque contingunt. In Sexta verò, quanquam propalam utrobique Producta delinquant; Hæc tamen Scholæ ad fictas quatuor heterogeneitates cruoris retulerunt. Imò & longè adhuc absurdius, vitia Sextæ plerumque dicarunt mucco, per stomachi mentitum vaporem sublato, ac inde distillato. Quapropter Catarrhos in Rempubl. Sextæ, decidere commentæ sunt; sed & pituitam, quam vitali origine, in Jecore unà cum cruore generatam contendunt, jam casuali artis distillatione Relictam, inverecundè asserunt. Ast in Quarta & Quinta (utpote prorsus vitalibus, ab inquilinis cuncta sordibus, multa cura prius depurantibus,) quanquam tam aperta non sint Assumtorum recrementa; attamen non est absonum ibidem procreari Retenta innata, quod natura mortalium, jam tota corrupta, nusquam omni vacet labe. Authores recitant ulcuscula in sinu Cordis reperta: itemque mulierem quadrimestri dysuria exstinctam, duos calculos in Cordis parenchymate, cum aliquot pustulis, ostendisse dissectoribus. &c. Quanquam sanè hæc potius vitium Sextæ, quàm Quartæ, aut Quintæ, convincant. Sed quotidianæ palpitationes Relicta accusant, vel Transmutata potius, licet non planè aperta. Sufficit, Ideas veneno tinctas, in spiritum vitæ quàm maximè atque sæpè vigere inopinæ mortis causas. Neque enim canum rabies, aliàs per dentem, spiritus discursuum authores corrumpit, quod sui indole vitiatus, capsas tam Cerebri quàm Lienis infectet, qui relicti virulenti naturam assumsit. Simplicia quoque licet semel tantum assumta, sæpè in vitam dementant: quatenus visceris spiritum sic contaminant languido veneno, ut ipsus in Relicti veneni sortem degeneret. Quinimo & ipse odaxismus, sive titillationis teneritudo, in nudo stabulatur spiritu sensitivo, ut quoties semel emancipatus retrogrado motu in arterias fertur, istam sensationem causet, in sanis, quatenus extra proprium cardinem raptus, peregrino ac infatuante veneno luxurit. In ægris verò præfata titillationis origo, jam aperto veneno luxuriante satur, per arterias in caput traductas, choream S. Viti, ac Tarantulæ tripudia proritat. Idem quoque Spiritus, quia salinæ est prosapiæ (ut de vita longa alibi) in hoc puncto degener in se virulentiam suscipit, propriam in se suscitat Ideam, ac proin in cutim fugatus, labem pruritus in se suscipit, undè psoræ, scabies, imò erysipelata, ulcerumque varia caterva emergit. Quorum aliquot proprio dein fermenti veneno se ibidem sustentant, & subinde propagant. Ergo suas quoque labes spiritus influus per Quartam & Quintam patitur. Interim occasione devii spiritus, si is qui semel motui est dicatus, iteratò in caput remeet, atque inde in nervos rursus dispergatur; quia duplata exercendi motus Idea insignitur, (quas se mutuò penetrare ac compati docui,) jectigationes membrorum parit: ac fatui seipsis quadruplo fiunt fortiores. Enimvero si in Prima, si Assumtum non respondet fermento stomachi, (multi namque plurima non appetunt, non ferunt, non coquunt:) utut bonum in se fuerit, degenerat in Relicta, suique non mediocres sæpè parit molestias, easque in partibus sigillat. Suntque quorundam delicta, dum nimium, nimis durum, fœtens, vel rebelle est ingestum. Sunt autem rebellia, quorum vita media per fermentum stomachi domari ac tolli nequit. Quæ quisque invitus experitur, & agnoscit. Dixi dein duplex stomacho esse fermentum. Unum quidem pro Prima, quod ipsi ex Liene affluit: aliud verò proprium pro Sexta, quod sibi ex insito spiritu vernaculum, ac suæ coquinæ proprium. Utrumque autem minuitur, alteratur, alienaturque per morbos, mœrores, ætatem, &c. Infusum enim à Splene fermentum peculiariter silet, alteraturque in febribus. Pro acido namque statim nidorosum substituitur, quo ova, carnes, pisces, & jura aversantur, putrentque citius intus, quàm verè coquantur in chylum. Hæcque vocat Hippocrates corpora impura, quæ quo fortiori

fortiori refectione recreare studueris, eò magis lædes. Etenim calor fortius tum in stomacho æstuat; sed fermentum à stomacho retro trahitur: ergo ingesta non digeruntur, sed putrefiunt. Sic sub canina fame duplatur lienis fermentum. Denique si non ipsum fermentum, sed aliena aciditas increscat, dolores acres, stomacho, compressiones thoraci, orexes, Cephalalgiæ, Choleræ, &c. Similiter exorbitante fellis fermento, deficiente, vel alioqui vitiato per exoticam virulentiam, mox prodeunt producta illis radicibus conformia. Hinc nempe Vertigines, Syncopes, Apoplexiæ, Diarrhoeæ, Choleræ, itemque amaræ, vel cruentæ Vomitiones, Atrophiæ, &c. Iterum moneo, quod etsi nomina morborum antiqua relinquam; intelligam tamen abstractis nominibus Ideas patrantes horum. In prima ergo, Secunda, Tertia, vel Sexta vitiosas transmutationes fieri intelligo ab Ideis morbosis ibidem genitis, ac transmutatis. Excernuntur autem ejusmodi Relicta vel Transmutata, per ablutionem à sudore vel lotio factam, vel per alvum, insensilemque transpiratum excernuntur, primæ nempe Relicta, per consueta emunctoria: Secundæ vero atque Tertiæ regularitor cum lotio abiguntur. At quia in plerisque inordinationes obveniunt, ideo Transmutatis, atque Transmissis locus est. Sunt autem Transmutata, producta primariorum morborum excrementa, vel fructus Assumtorum. Quæ quia semel fuerunt domestica, ideo à transmutantis Archei vitio parta. Enimvero Retenta Secundæ, fiunt vel præ debilitate fermenti, vel ejusdem luxuali exorbitatione. Hinc acor primæ residuus, nec sat correctus, ad intestina pergit pro torminibus. In venas porro transiens, febres varias excitat, contracturam abdominis, Hydropes, Mesaraicarum obstructiones, Paralyses item artuum, & Stranguriæ. Sin autem fermentum Secundæ nimis increverit, aut vitiata qualitate sociatum: Hinc icteri, amara vomitio, deliquia, vertigines, &c. Sin autem digestum Tertiæ, nimis cunctatur sub Tertia: quanquam enim cruor in se deliquerit nihil, increscit tamen duplatum officinæ fermentum, & hactenus alienatur per inordinationem. Siquidem, intus feriatur nihil; pergunt cuncta ad scopos sibi destinatos, non secus atque aqua defluentis rivi. Cruor ergo, etsi humanæ vitæ thesaurus, supra justum terminum detentus, degenerat in menstruum, hæmorrhoides, &c. Ac generatim quæcunque Scholæ atribuunt atræ bili, non sunt nisi Retenta Tertiæ in Tertia. Cæterum cum membra non alantur, nisi sub quadam proportione, mortalibus incognita, videlicet cruoris venarum, ad sanguinem arterialem: necesse est in Sexta inordinationem subnasci, quam Scholæ calori hepatis attribuunt, ac falsò per refrigerantia sanare intendunt. Jecur enim in se cadaver est, & friget, nisi per spiritum vitæ foveatur. Adeoque omnis calor, hepati advena, exoticus est. Perinde enim se habet, prout digitus, in se ritè temperatus, cui si spina infigatur, etsi actu & potestate sit frigida, tamen mox tumet, pulsitat, calescit, & inflammatur digitus, &c. Ita quoque nunquam calet hepar, nisi molestam spinam in se conceperit. Quo circa etiam evellendæ spinæ, non autem refrigerandæ, sedulò incumbendum. Duplex ergo spina hepati est: Una nimirum ex Retento noxio: Altera verò ex Retento molesto, scilicet aggravante cruore. Sæpe enim sic hepar ex Retento noxio Apostemata & vitia cutis foras sagittavit, quæ multipliciter in via ratione Transmissi degenerant, pellemque sic coinquinant, ut quidquid demum ad eam cruoris pro alimonia distribuitur, in eadem contagii titulo corrumpatur. Cujusmodi sunt ulcera, quæ si solidentur, majorem intus noxam minitantur. Itaque in Retentis Tertiæ, non raro Cauteria opem præstiterunt, in Scholis ex fundamento ignoratam, nitentibus conjectura, & spe eventuum incertis. Rari namque defectus sunt ex pluralitate cruoris boni, non vitiati: (prout lib. de febrib.) facileque binorum dierum parcimonia, cruorem abundantia suspectum, in symmetriam reducit. Peccat itaqne cruor, si comitem

mitem spinam habeat: dein, si supra debitum intus moratur, ut dixi. Atque tertio, si disproportionatur cruor cum sanguine. Ingluvies horum trium plerumque mater. Unde dici solet: *Plus ferit ense Gula.* Nascitur etiam plerumque cruoris pluralitas, non quod plus justo cruoris gignatur: sed quod justo minus consumatur, ob defectum exercitii, vitam desidem, axungiæ abundantiam, &c. Podagra enim, & qui Catarrhorum spurii, partus putantur, ab hac serie se eximunt. Quippe quod semen habeant proprium, adeoque & sub cruoris penuria non rarò sæviant. Ast hoc casu viget robur inæquale, cum debiliora organa cito saturentur, onerentur, nec affatim nutriri optent, juxta atque robustiora. Hinc namque debiliorum Archeus contristatur, mora & impatientia excandescit, variosque sibi morbos cudit, in quibus dum fontanellæ copiosum pus & Ichor plorant, malleoli sero tument, muccus è capite copiosior, & inauspicata è pulmone phlegmata extunduntur, sub consensu Custodis errantis: nimirum totale Archei cataclysma, juxta cujusque debilitatem prona excrementa subnascuntur. Legem enim quantitati cruoris præscribit terminus lunaris, ut in utroque sexu absumatur, nec moram diuturniorem faciat. Hinc namque quia sub frigore pauca diaphæresis, sputa frequentiora. Plus etiam sub frigore cibi ingeritur, non tamen proinde plus cruoris conflatur. Summatim, in morbis Roboris semper adest distributivæ vitium. Saltem ex præfatis constat, vim appetendi non commensurari à sanguificatione, ut neque à cruoris consumtione.

Cæterum Transmutata Sextæ fuerunt neglecta à Scholis, suisque humoribus & Catarrhis dicata. Quasi omnes morbi, ex vitio hepatis, & capitis deflua pituita orirentur. Neglexerunt insuper continentium membrorum peccata primaria, Archei inordinatis impulsibus tribuenda. Non autem Retentis. Vidi nempe hepar libras 16. pendisse Brabanticas, in Duce Cataphractorum abstemio. Conquerebatur enim de tumore ventris: Acidulos fontes biberat, ac tandem vinum chalybeatum, qui cum à Medicis pro hydropico variè agitaretur, & per plateas pridie obambulasset, repente occubuit. Vidi mulierum cælibem, perpetuò siticulosam, morbosaque siti pressam: putabatur enim hydropica, multisque torta solutivis obiit. Sed cum à morte perforatus venter aquam non daret, eviscerata sospes intus apparuit, nisi quod innoxium visu hepar penderet libras 21. & paulo amplius. Vidi virum, qui à longo ventris cruciatu, membranas multas excerneret, quæ exsiccatæ, & clavis asseri affixæ, pergamenum mentiebantur. Stomacho cujusdam Præsidis adnatum sacculum lapidibus refertum vidimus. Item saccum novum abdomini mulieris accrevisse, cui inerant aquæ libræ 14. & amplius. Sic persæpe alterum renum, calculis obstipatum monstrosè excrevisse. Qui morbi primarii, topico spiritui partium continentium attribuendi sunt. Credidi aliquando, cessante accretione, potestatem crescitivam extingui, quia singula sisterent augeri. Sed postquam viderem multa per errorem crescere, quæ essent primæ constitutionis, putavi accretricem detineri à progressu suo, sola materiæ ossalis inobsequentia. Sed pori fractis ossibus obnascuntur, & costæ longiores evadunt, thoracis ampliatione, dudum à cessata accretione. Varicosa hernia de novo nascitur, sensumque nervi instar nanciscitur. Lobus quotannis hepati lupino accrescens, ætatem ejus prodit. Quare carnis excrescentias insignis magnitudinis, dolore molestas, & pulsatili motu dotatas, inter morbos continentis, à Scholis neglectos, refero. Sicut & musculis novas fibras subortas, paralysin attulisse, iisque sublatis, hanc sanatam observavi. In axungia enim non sola duntaxat pinguedo nascitur, sed simul fibræ, sive favi ejus, qui de sorte solidorum sunt. Sic cartilaginum & ligamentorum supercrescentiæ sunt notabiles, quæ Chirurgo subsunt, non tanquam morborum causæ occasionales; sed tanquam erronea producta auferenda, suis quandoque morbis primariis annexa. Sæpe etenim ex osse injuriato liquor depluit alimentarius, qui ossis duritiem mentitur (cum carie tamen,) quatenus coaguli ossalis particeps. Continentis ergo morbos si inter Retenta recensuerim, id factum puta, quia radice aluntur propria, nec nisi per mor-

mortificationem auferuntur. Ad hos spectant quoque spontaneæ excrescentiæ, gibbositates, luxationes & exarthroses. Quæ quia innatam roboris inæqualitatem sequuntur, semini parentum plerumque, vel nutricum defectibus acceptum referunt. Hinc nempe integræ familiæ in Hecticam, Asthma, Podagram, Lithiasin, Icterum, Hydropem & amentias propensæ. Nam si non è parentibus, è nutricibus hauriantur. Facilè namque fœtus, defectus aliquot cum lacte bibit, traducitque in partes similares. Etenim cum potestates nostræ operentur indesinenter, hinc nequeunt Retenta in pristino statu & loco dudum moram facere, quin sui peracto motus termino, à priore desciscant indole, ac in pejorem alienata declinent. Sic namque Retenta degenerant in Transmissa, tam quia peccant inordinatione propriæ materiæ vitiatæ, quàm exorbitatione distributionis ab Archeo lacessito patratæ. Inter Transmissa enim, primus se offert tabellarius Latex, qui fluctuando multipliciter errat. Etenim cum ad eluendas partium sordes sit destinatus: peccat primùm vitio alieno, quod sibi contraxit. Undè aliquot cutis vitia; quæ demum adscito fermento frequenter perseverant. Atqui si attractrix laboret, fiunt œdemata, restagnatque latex in hepar & venas. Unde dysuriæ, diabetes, variaque morborum supellex. Uti & in anginis, odontalgia, & alibi sæpe est obvium: præcipuè si singulari lenocinio ad partem quampiam deferatur Latex. Sic quoque Coryza, Cataractæ, suffusionesque, aurium atque dentium defectus oriuntur, si latex vel digestionum vitia reperiat, vel aliena secum eò deferat, quippe qui ex instituto alienos partuum defectus combibit. Sic & Latex propria libidine, in Synoniam labitur, undè Torturam noctis suscitat. Fluctuat enim juxta stationum subalternas vicissitudines, Lunæque moderamini se subdit. Quare nervos, tendines, ligamenta, ac membranas affligit, tam suæ transmutationis ergo, quam haustu seminis exotici. Denique si scoria (quam alibi stercus liquidum voco,) ab intestinis cum latice jungatur supra justam proportionem, & intra venas fluctuet, jam aderit Duelech. Vel demum si putreat, deliria, variasque febrium classes adornat. Prout alibi de Historia Laticis, de febribus, itemque de Duelech. In Transmissis quoque præsertim spectantur Transmutandorum errores, illorumque effectus æstimantur juxta qualitates, qualitatisve gradus, sive potentias. Quæ potissimum scilicet varietates morborum occasionaliter utrobique determinant.

Porro. Si Transmutata Primæ, deferantur ad Secundam, peregrini hospites & exosi nimium, pariunt Febres, Tormina, Nauseas, Lipopsyches, &c. Sin verò pergant usque in Tertiam: subsunt Hydropes, Cachexiæ, Icteri, lotii difficultates, dolores hypogastrii, &c. Quod si verò Primæ defectus delati sint in Sextam, oriuntur Febres repentinæ, Pleuritides, Peripneumoniæ, &c. Quod si Transmutata Secundæ regurgitent in Primam, excitantur Apepsiæ, Vomitus amari, Ileon, Cholera, Lienteria, Cœliaca, Diarrhœa, &c. Sed si Secundæ pertigerint in Tertiam, jam præsto sunt Cachexiæ, Febres, Icteri, oppilationes variæ, &c. Denique si Transmutata Tertiæ deferantur in Primam, prodeunt Vomitus cruenti, Dysenteriæ, Hæmorrhoides, &c. Sin verò in Secundam; nascuntur Diarrhœæ, Febres variæ. Etenim Retenta utrobique sunt hostilia, ac multò magis Transmutata Transmissa, adeoque non potest non Archeus procellas febriles suscitare. Quod si verò Transmutata Tertiæ in Quartam pergant, mox ad palpitationes, Syncopes, ac mortes repentinas ventum erit. Sin autem Transmutata Primæ, in Sextam stomachi eant, hinc vertigines, Apoplexiæ, Paralyses, &c. Itemque si Transmutata Retenta Tertiæ in Sextam, mox apostemata, & mala topica ferè omnia; siquidem errore sextæ culinæ contingunt morbi tam proprii Transmutati, & Transmissi alieni, quàm quidquid falsò defluxionibus è capite est attributum. Sunt autem Transmissa, quandoque mitia, & quæ unico errore, velut facti sui pœnitentia, resipiscunt, unicaque ob id importunitate cessant; aliàs verò fontalia sunt, quæ suæ continuitatis substitutionem debent parti transmittenti; si non etiam cum spiritu insito loci sint concentrata. Hausto namque inde suæ deturpationis fermento, venenosa sunt, partemque permanente quodam contagio contaminant: sic

fic ut ibidem sui deposito fomite, unico velut ictu, sibi centrum stabilierint: Coloniam inquam deinceps lationibus Astrorum importunis auscultantem erigunt. Errant ergo devii, quotquot per venæ sectiones, solutiva, diaphoretica, cauteria, vesicatoria, balnea; corporis viriumque diminutiva, sperant fontalia transmissa sanari. Ejusmodi enim Arcana renovativa desiderant, per modum Lepræ, ut de Lepra suo loco. In Sexta ergo, vel alimenta mox ante assimilationem degenerant, acceptumque à loco, soliditatis suæ coagulum, deinceps deponunt in morbum durabilem: (Tartaros cruoris incusant moderni:) vel si transmissum, loco est exoticum, nec dumque venenum adscivit, statim potestates conspirant in sui exilium, cum virium plerumque multa conquassatione. A Scholis autem, quanquam statuantur quatuor liquoris alimentarii gradus; in nullo tamen errorem, degenerationem, aut morborum causam invenere. Et quanquam vomicam in pulmone, atque alibi magnam obstructionum messem advertant, cuncta tamen in quatuor primos atque fictitios humores referunt, quasi nescirent, humani corporis liquores, in horas esse labiles & corruptioni obnoxios. Ego verè multam occasionum morbosarum supellectilem statuo, in liquorum immediatè alentium numerosa aversione & degeneratione. Itemque numerum non pono, non scio, quia scio non scibilem, ubi unica res continuo decurrit filo, per subalternarum dispositionum multitudinem. Demiratus saltem, in transmutando, nullum errorem à Scholis excogitatum creditumve hactenus, dum tamen degenerationes aliquot visui se offerant, & quælibet degeneratio suos occasionet morbos. Sic enim vertigo sensum atque motum cespitare facit, quia liquor alimentalis degener, vim inebriantem associavit. Sin etiam soporiferum fuerit, finitimum evadit Apoplexiæ. Quodque si stupefactivum quoque fiat, jam Caduci conditiones gerit. Advertant quoque, qui amentes per soporativa sanare intendunt. Nam Narcotica vix somnum amentibus conciliant, quadruplata dosi, sed amentiam augent; nam dementia non est nisi vis soporativa errans: quia omnis amens, vigilans somniat. Narcotica ergo somnia adduntur somniis deliris in vigilia. Semper enim character sigillaris in demente, præsupponit membri restaurationem atque veneni correctionem, sua antidoto; non autem narcoticum venenum. Interim nil vetat transmutata nasci erronea, itemque aberrare digestiones importunitate transmissorum, ac parere prolem condolentiæ suæ impedimento conformem. Unde diarrhϾ dolentes ab acido Primæ chylo, comotæ, itemq; febres complicatæ, atq; duplices. Nec vetat etiam morbū primariū complicari cum suo, vel aliunde nato secundario. Qualiter febris primaria, pariens productum, undè resolutio cruoris in putrilaginem malignæ diarrhϾ, fermento frebrili adæquatam. Tandem nec est necessarius transitus trium Primarum ad Sextam per Quartam & Quintam, eò quod maxima cruoris pars nunquam ad cor deveniat, multoque minus in sinistrum sinum rapiatur. Quia partes singulæ aluntur cruore non minus, quàm sanguine. Hinc contingit nempe vitia trium primarum, non raro immediatè transcendere in Sextam. Ideoque transmutata trium primarum, si ad Sextam pertigerint; non peccant proprii nominis transmissione; sed sola transmutatione: eo quod transmissio de Tertia in Sextam, sit regularis, legitima, & ordinaria. Addam de splene. Si de Prima aciditas chyli, immediate deferatur in Splenem, adest mox quartana, è coagulato scilicet ibidem peregrino. Sin vero Sexta in Splene turbetur, cum sit conceptuum primorum cubile: excrementa, sive transmutata, quæ ex proprio alimento fiunt, plerumque vi imaginativa (qualis in multis simplicibus, & oculatissimè in saliva rabidi occurrit,) dotantur: quæque ideo voco inebriativa, somniativa, vel infatuantia. Ideo nempe unius vini, multiformis est ebriorum conditio. Id est, unicum vinum diversas suscitat amentias. Claudicat namque venenum amens, cum vini similitudine. Nam venenum amens præ excellenti potestate, non sequitur conditiones hominis; sed ipsæ hominis conditiones coguntur

guntur obedire veneno. Ut luculenter in veneno demorsi à cane rabiente. Venena ergo, quæ ex degenere alimento in Sexta nascuntur, sequuntur naturam suam. Quo enim propinquiora fuerint assimilationi, eò infatuant potentius. Nam quo propinquius fermentum visceris, spiritusque insiti irradiatio ipsi adfuerint, eo quoque vicinius cujusdam imaginativæ Ideam sibi adscivit, quam demum transplantat in venenosum virus, non quidem tam exitiale vitæ, quàm potestati illius visceris. Poterit autem deinceps ex prædiductis, quisque sibi morborum scenia erigere. Mihi autem ostendisse sat fuit, omnem morbum primarium, objectivè ac subjectivè cadere in Archeum, adeoque in vitam ipsam. A qua videlicet immediate formatur. Secundarium verò morbum objectivè quidem in Archeum; subjectivè verò in materiam: vel solidam continentis, vel fluidam contenti. Sicque nimirum morbos, per causas, radices atque essentiam, juxta hospitia, in natura distributos ostendisse, calamũ repono.

Sterilitas quoque cum inter defectus præter naturam sit, huc suum dilatavit tractatum. Quamobrem non est frigiditas, calor, humiditasvè in alterutro sexu, causa sterilitatis, utut altum hoc vociferentur alii. Siquidem inprimis nullâ est in vivis siccitas possibilis: humidumve uteri vitiosum, non est complexionis; sed merum digestionis vel transmissionis recrementum. Sic denique calor & frigus signa sunt defectuum in natura, non autem causæ. Quia hæ qualitates carent semine, proprietatibus vitalibus, ac potestativis conditionibus. Ideo nimirum sterilitas & fæcunditas in unoquoque mundi climate est. Est tamen Æthiopissa longè calidior calidissimâ muliere Moscovitica. Humiditas autem excrementitia, & supervacanea uteri, est effectus morborum: imò si fuerit comes sterilitatis; non tamen ejus causa continens. Nam causa interna non differt ab ente ipso. Sic nec menstrui defectus est causa sterilitatis: si defectus iste negationem contineat, procedatve ut effectus propinquioris indispositionis. Impuberes, vel etiam ante menstrua, non raro concipere, & maturiores silente menstruo. Non raró quoque hystericæ, multis pessumdatæ angustiis, feliciter concipiunt juxta atque pariunt. Interim steriles aliquot rectè valent. Instanti quoque menstruo plures concipiunt: ut & silente deinceps menstruo, multas conceptus decepit. Aliquæ toto gestationis cursu; plures verò aliquot tantum mensibus, sua notant menstrua. Enimvero quanquam sterilitas respectum quodammodo dicat privativum; est tamen ens merè positivum atque morbosum. Nam oritur ex singulis positivis defectibus. Quia per se, & in se est malum naturæ. Prout fæcunditas dicit causam integram. In viro enim non castrato, non spadone, non impedito, non maleficiato, vix locum habet sterilitas. Hinc namque adhuc senex generat. Undè sequitur, non tantundem perfectionis tribui, ut neque requiri in mare, quantum in matre. Impeditos autem mares voco, qui gonorrhœa laborant, aut inde vitium retinuerunt: Itemque qui notabili alicujus visceris vitio laborant. In fœmina, menstruum superans, deficiens, irregulare, aquosum, flavum, nigricans, viscidum, putridum, dolor in lumbis, ventre, coxis, motusque uteri sursum, deorsum, laterales, sunt quidem languorum uteri testes & signa, adeoque & conceptum retardant, restagnant, abortus movent, & profluvia; attamen prorsus non tollunt conceptus spem, nec morbus sunt, qui dicitur sterilitas. Nam vetulæ sanè sine omnibus istis steriles sunt. Enti enim positivo, quod dicitur sterilitas, unicam adæquatam, & coævam causam in Sacris descriptam invenio his verbis: *Deus uterum Saræ aperuit.* Etenim est donum Dei, in naturam delatum: quo pergamenum uteri, suis plicis optimè clausum aperitur, & dilatatur congruo congressus momento. Blas est inquam magneticum, trahens: per quod, metu vacui istam apertionem sequitur attractus seminum, & adæquatè repletio apertarum rugarum. Apertio nempe præfata, suctum facit metu vacui. Qui si indebito momento fiat, jam frustra fit. Uterus enim virginis, vix duorum digitorum amplitudinem ostendit: quippe qui per minimas plicas in se rugatur.

Sui

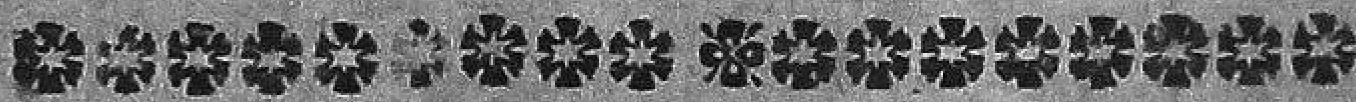
Sui autem apertio non consistit in hominis arbitrio, ut neque in titillatione aut luxu, at prorsus in divino beneplacito; unde dotes in naturam quoque dispersæ aperiendi, & claudendi: adeo ut simplicia quædam hanc vim obtinuerint. Nec sat est uterum stato aperiri momento, nisi adveniens hospes loco gratus sit. Nam si labe sit inquinatus, de cætero irrita cum illo viro generandi est spes: quia indignatus uterus abhorrescentiæ furorem vix placabilem concipit.

PRÆFATIO.

DEmonstravi jam alibi, Scholas præteriisse cognitionem morborum, rerumque, quarum negligentia, crimen: nec mirum ideo, si de inauditis nil hactenus. Etenim à Scholarum opinionibus recedendo sapere velle, insolitum atque difficile fuit, dum deficerent, quæ pro agnitis erroribus invicem substituerem. Pauci quoque, qui solius proximi charitatis ergo philosophantur. Plerique provectiorum discere recusant, quasi cuncta scivissent Græci & Arabes, desperantque plura sciri posse: Ideoque ignaviam, ut pellem induerunt suam. Frequens est autem, qui mox à promotione de domo in domum transcurrit, soli lucro intentus venalem sanitatem pro visitationibus prostituit. Rarissimus ideò qui ad penetrale admittitur. Multus interim ad fores Chymiæ ambulans, magna stentatur, vanâ delusus spe. Enimverò vitæ ac mortis historiam primus (nî fallor) scripsi, sperans, quod Deo inde suus cedet honos ex dono gratuito arboris vitæ atque ususfructus illis, quos ipse ad vitam longam reservat post me. Nam qui ante me de Vita longa tractavit Paracelsus, titulum quidem dedit, at materiam prorsus ignoravit. Interim nisi Dominus averterit, justo metu ominor, vitam mortalium indies accurtatum iri, ac tandem in viridi spica ad funus transituram, peccando venæ sectione & purgationibus. Nisi inquam Deus nova penè faciat omnia. Est quippe acquisitio arboris vitæ difficillima, multum operosa, & paucis revelata. Oportet namque ut per Montem Domini adscendat innocens manibus & corde, qui non accepit in vanum animam suam, nec struxit dolum proximo suo. Is enim solus accipiet hanc benedictionem à Domino. Donec tandem extremis temporum confusionibus, homo hominem docere audebit, quæ alioquin ob hominum contrectationes conservandas manent in occultis. Hodiè enim Medentum plerique se sat scire rentur, si paganicam doctrinam avorum initiati ditescant saltem, ac per regulas Scriptorum excusentur à nece apud vulgus. Plerique eorum quoque vitam longam irrident, quia nescii; sed horum quandoque sua erit satietas, eorumque ludibria in suos cadent authores. Quia venturâ ætate tædebit Deum tanti in proximum & pauperes neglectûs. Vitia quoque catenatim per ætates sibi succedunt invicem. Quandoque jam honori fuit plures hausisse scyphos, alias Monomachum plures occidisse. Fraus & dolus floret hodiè titulo sagacitatis, & virtus inter paucos rara latitat, licet jugiter nominetenus æstimetur. Invalescet iterum, dum perniciosorum ingeniorum numerus à lautis studiorum otiis & malis curiositatibus ad artes & opificia recedet. Temporum nempe nascetur tranquillitas, abacta vermium ex otio & alieno viventium turba, pietatis pallio tecta. Ventura tandem resipiscentia reformationem sperare jubet. Cui felici ætati de Vita longa scribere decrevi, laudans Dominum, quod incolatus meus propediem ad periodum sit devolutus. Inaudita autem dum pando, anteriorum errores sicubi detexerim, id coactus egi, ne qui me sequentur, in salebras impingant, & scopo veritatis orbentur. Nam ipse ab adolescentia sensim intuens vanas siliquas, quibus naturæ initia incrustabant, Apostata à Galeno haberi cœpi, ac Medentum vilipendio me lubens exposui, ratus laudabile meas stupiditates rideri, ab ignorantibus: quia totâ vitâ auram vulgarem neglexi. Etenim ab Osoribus Paracelsista vocor, Scholarumque desertor, æstimorque tamen arcanorum aliquot Adeptus. Et quanquam à binis Imperatoribus hoc titulo invitatus in aulam, honores tamen & aulœdam vitam

vitam recusavi, qui totâ vitâ sprevi odores ambitionis; ac multo jam magis (ad marginem fossæ per senii ripam detentus) devito incurius & negligo, quicquid de me vivo aut defuncto senserit posteritas, quia moriendo animæ opto meæ tranquillitatem. Protestor itaque ubiq;, quod Scholarum errata, neglectus adnotaverim nunquam, nisi ut meæ satisfacerem vocationi, ac prodessem credulis mortalibus.

DE TEMPORE.

De vita longa scripturo visum fuit Tractatum de tempore præmittere, eo quod vita longa inseparabilem debeat respectum ad durationem. Nec tamen id à me sic primo loco statutum, quasi vellem vitam metiri per tempus, quin potiùs propriè loquendo, Durationem vitæ computo, in relatione ad dies & annos, quos mox demonstrabo, non esse tempus. Paradoxa quidem (fateor) at nihilominus vera doctrina. Etenim Aristotelem alibi ostendi initiorum naturæ penitiùs ignarum, & materiæ Physices penuriosum, ac proin tempus, locum, vacuum, infinitum, fortunam atque ejusmodi abstractas considerationes, planeque peregrinas in ordine naturæ, tanquam Instituta Physica essent, totus ridiculus exposuit. Ego autem vitæ longæ præmisi speculationem Temporis hactenus ignoti.

2. Quapropter in ejus elucidationem hanc statuo

PROPOSITIONEM.

Tempus non aliter, ab Æterna duratione separatur, quàm lumen diei, non apparente Sole à lucidissima luce corporis solaris.

3. Credo enim viam, veritatem, vitam, & rerum omnium essentiam esse Deum summè gloriosum. Item esse Principium, in quo universa sunt principiata, vivunt & moventur.

4. Dico itaque, quod etiam non dato corpore vel motu; attamen tempus, locus, situalis habitudo invicem, atque distantia essent eadem, quæ modo sunt. Siquidem extra cœlos creditur locus interminatus, omni privatus corpore & motu: repletus tamen Spiritu, suâ magnitudinis infinitudine illi adæquatus. Pariter tempus intelligo non loco, non corpori, non denique motui alligatum: sed ens ab iisdem separatum. Proin nec tempus mendico ex circumscriptione motus cœli primi mobilis. Nam prout motus cœli fit in loco, ac si esset loci quædam mensura; tamen sicut locus non est motus, quanquam in loco fiat: sic neque motus est tempus, quanquam in tempore contingat. Neque enim tempus potest generari per motum, vel in utero motus, si generatum sit in specie simile suo generanti.

5. Enimvero Annus, Dies, Menses & Nox non sunt tempus; sed mensuræ & accidentia rerum in tempore contingentium, planè peregrina & externa tempori. Sic nempè dies nostra, alterius nox est. Interim ubique idem Tempus in toto universo. Ver, æstas, autumnus, hyems, non sunt tempus; sed alterationes aëris, ordinatæ in alteritatem & vicissitudines rerum. Pueritia item, adolescentia, juventus, vigor & senium non sunt tempus; sed nomina alteritatum corporis atque vitæ.

6. Etenim Scholæ, præterquam quod doceant, Tempus, vel esse ipsam mensuram primi-mobilis, vel sub eadem saltem concludi (nondum enim id determinatum) volunt insuper, quod indivisibile quodlibet punctum temporis physicum in se haberet actu & realiter infinita puncta mathematica.

7. Quandoquidem positivum reale infinitum, prout & indivisibile actu, quod in se non est positivè intelligibile, quodque ideo Scholæ negant possibile: jam in quolibet temporis minimo puncto donant ultro, id est, meris somniis conspurcant naturæ cognitionem. Necessariò itaque ex datis illarum suppositionibus sequitur, unamquamlibet partem temporis non esse temporis, sed punctum aliquod mathematicum, indivisibile, atque adeo sine duratione extra & præter tempus. Itaque quod etiam tempus constaret vel ex indivisibilibus partibus, vel tanquam aliquod productum esset, ex connexione indivisibilium & infinitorum punctorum durationis. Ut nec sic quidem reverà essent indivisibiles atomi sive puncta durationis: si per sui connexionem in aliquid divisibile consurgerent. Non attendunt, inquam, quod indivisibile negativum nunquam possit per connexionem coalescere in esse aliquod præsens, actuale, longum, breve, magnum vel parvum, eo quod in se comprehendat merum nihil in ente physico, id est, reali. Itaque sibi in verbo (indivisibile) contradicunt.

8. Aspexerunt quidem longum & breve Tempus: atque hactenus subter quantitatem reduxerunt. Demum etiam temporis essentiam ac totam circumscriptionem constituerunt in successione, quæ actualiter infinitis & infinitè indivisibilibus durationis punctis, in mini-

minimo quoquo instantis Physici puncto connexa staret.

9. profecto utrobique se nimium addixerunt Mathesi, dum naturam inculcâsse sibi sunt visæ. Mathesis nimirum supponit in quoquo continuo infinita subdivisionis possibilia puncta, quas suppositiones interim natura nescit, negatque Physica: quippe quæ attendit res, prout sunt, & non prout inserviunt speculationibus mensuræ situum.

10. Separarunt dein Scholæ, considerationem magnitudinis à consideratione numeri, voluntque Tempus numero similius, quàm continuo; quasi species simiarum, quatenus homini similes sunt, esset inter homines referenda, non autem inter belluas. Ridiculum itaque, Tempus à numero non separâsse toto cœlo.

11. Putarunt tandem numeros ejicere unitatem: dum tamen unitatum connexio omnes pariat numeros. In quo & istud stolidum, quod zero pro unitate habeant, dum mille zero subscripta ne unitatis principium contineant.

12. Postremo & hoc frivolum, quod Binarius à ternario specie differat, ut & hic à quaternio; licet duo binarii qua ternarium faciant & fiant: Idque non quidem per generationem novi entis; sed per colliquationem utriusque binarii: quare nec species in numeris agnosco; sed tantum solas alteritates, commiscibiles & reductibiles. Non enim patitur natura se ad Scholarum lubitum subter regulas coërceri: ut scilicet numeri ex se generarent Species specificas, quarum singulæ essent mera totidem individua. Species itaque ejusmodi atque metaphoras à natura alienas scio.

13. Tempus itaque, quod in puncto infinitè indivisibili consisteret, a Scholis pro columna Physices reputarunt. Quapropter magis confirmor, quod quicquid Scholæ à Gentilibus desumunt, sit inutile Sophiæ labumen.

14. Etenim si alioquin in actu indivisibilibus & infinitis durationis punctis, aliquod infinitè correspondens minimum, ligaret proportionata infinitudine puncta Temporis per subsecutionem durationis (præter plurimas absurditates) tempus necessario suum actuale esse haberet antequam esset, id est, esset non quidem in esse, sed totum simul in fieri: imo nec quidem sic fieret, esset, aut esse posset, ut esset, sed ut periret, antequam esset.

15. Igitur Tempus (contra Scholarum præscriptum) nec longum nec breve, nec ante nec post, nec mensura nec mensurabile est. Piguit sanè detegere, debuisse, quod in tota Aristot. auscultatione Physica nil reperiam, nisi crassam inscitiam absurditatibus atque impossibilitatibus stipatam. Quare compulsus fui vera scribere ex commiseratione Juventutis per credulitatem abductæ.

16. Inprimis itaque Scholæ jubent, tempus suæ considerationis esse motuum mensuram, cum jam ex suppositis falsitatis convictis constet quod tempus nequeat metiri, nec judicare de duobus motibus eadem duratione (sic loquar) factis, uter altero sit celerior. Nam secundum præfaras suppositiones tempus necessariò se semper propinquiùs jungeret motui celerrimo: eò quod sit indivisibili propinquior ac similior. Denique si successio temporis concursu & auxilio indivisibilis infinitudinis contingeret, & quod omnis motus juxta durationem conscriberetur termino, & quod nulla sit adæquatio sive proportio finiti ad infinitum; minimeque, ubi utrumque ejusdem durationis obtuitu consideratur: necesse est ex Scholarum doctrina, Tempus fore Primi motùs aut mobilis mensuram incommensabilem, vanam, mendacem & incomprehensibilem.

17. Quippe definiunt Tempus, ut sit mensura motuum, in relatione ad durationem, ac velut per accidens appropriaretur motui & successioni per se, nempe propter durationem.

18. Enimvero si motus fit ita, super aliquod immobile, ut hinc Arist. conjecerit (licet falsò) Primum Motorem necessario immobilem; quidni stabilitatem etiam durationi donent? sub qua nimirum omnes motus & successivorum proportiones debeant commensurari; Seminibus quippe universis ab initio inest, nedum principium cujusvis motus, sed & sua durationum determinata periodus, cuique motui propria: cum omnis varietas quarumcunque alterationum pendeat

 ex

ex tarditate vel celeritate motuum. Igitur motuum duratio includitur seminibus essentialiter, intime, originaliterque, velut principium formale atque directivum eorundem.

19. Non autem quod tempus sit extera quæpiam consideratio mensuræ motuum, respectu durationis: cum ejusmodi consideratio sive habitudinis relatio sit tantum externa accidentalisque, rebus ipsis, adeoque merum ens rationis, non autem primordialiter essentialiterq; insita ipsis seminibus, prout est durario.

20. Denique Scholæ supponunt species naturales in quantitatibus continuis; cum tamen continuum vel discretum non sint res, sed nudæ considerationes rerum secundum mensuram, Res habent quidem suas species re ipsâ, sed illarum consideratio tanquam ens rationis caret essentialibus speciebus in Physicis.

21. Pudeat igitur, quod tempus inter mensuras & entia rationis sive non-entia statuerint. Pudeat, inquam, Scholas Physicas, plus se contemplatas Mathesin, quàm ipsam naturam.

22. Futile est itaque, species in numeris, per quas in rerum natura distinguerentur, agnovisse? nescîisse tamen unitatem esse numerum: Utpote unum, in sui alteritate non minus est distinctum per unitatem à quovis alio numero, quàm est denarius. Neque enim ulla est ratio, propter quàm duæ unitates magis constituerent numerum quàm unica; siquidem in binario adhuc ambæ unitates sunt discretæ & distinctæ, imo integræ in suo illarum esse, nec desierunt aut abierunt in aliquod tertium propter earum connexionem: nam binarius nil designat præter binas unitates. Ulcerosum est itaque, duas res permanere in sui priore esse connexa, attamen ob solam istam connexionem generasse speciem, à se utraque diversam. Quocirca unitas propriissimè est omnis numerus, eo quod ex illa fluat omnis numerus, estque omnis ideo numerus nihil præter unitatum connexionem. Unde ipsa unitas Divinitatis typus est: eo quod exin omnes fiant numeri, atque iterum in eandem resolvantur.

23. Equidem Scholæ, quoties per Mathesin aliquid concepere, id statim subter regularum generalitatem in naturam contorsere. Sic namque ex quatuor putatitiis elementis quatuor qualitates, complexiones ac humores confusè adæquando, hæ rixæ translatæ sunt usque in astra, cunctaque suis figmentis consentientia statuerunt.

24. Qua nimirum methodo continuum speculatum in Mathesi aptarunt punctis linealibus. & tandem quoque tempori. B. Augustinus fatetur quidem, tempus aliquid esse, sed nesciti temporis quidditatem; quia scilicet falsis è Paganismo thesibus imbutus. Quare erubesco etiam atque etiam, temporis essentiam velle explicare. Sed hunc osorem non timeo, qui jam in cœlis veritatem adspicit.

25. Inprimis namque à tempore successionem omnem abstuli, qui jam magnis authoritatibus Ethnicarum Scholarum jugum excusseram. Siquidem initio meditabar, stetisse cœlos, non tamen aliud tempus fuisse stante Sole, quàm modo. Itaque cœpi istam durationem absque successione motus cœli dimetiri: Et consequenter sensim didici, omnem à tempore sequestrari successionem: & hanc duntaxat motui accommodare: Tum dein insanum reputare, Solem quandoque stetisse, & nihilominus adhuc hodiè tempus intra cœlorum motum demergere. Nam etsi detentio ista Solis sit miraculosa, attamen duratio proin non fuit miraculosa.

26. Dein conspexi, quod ab initio tempus jam esset, nondum existente die, sive ante natam lucem & segregationem ejus à tenebris. Cœlum ergo, Terra, aquarum abyssus, tenebræ, & dies ipsamet erant, antequam cœli orbita definiret diem. In principio inquam creaturarum, non autem in principio temporis. Quia istud rerum initium includit aliquod Dum, ut sensus sit: Quanquam Deus ab æterno statuerit res creare: Dum tamen infinitæ bonitati placuit emanare in operationem ad extra, tum *in principio creavit Deus cœlum & terram.* Atqui ante creaturam erat illud Dum, quia Deus non habebat opus creaturâ, vel creatâ duratione, nec res creandæ habebant opus creatâ duratione, imparis concurrente dignitatis principio ullo cum Creatore infinitæ potestatis.

Nam

Nam si creatura non dependeret originaliter, totaliter, absolutè scilicet & intimè à Deo, tanquam à durationis suæ initio & fine, utique nec Deus etiam esset immediatum ac totale principium, ut neque immediata vita rerum, id est, non foret α & ω illarum; Igitur intellexi inde, si natura quandoque stetisset radicata in duratione profluente citra medium ab ipsamet æternitate: illam & hodiè sic stare debere ob easdem necessitatis regulas. Scivi namque mox inde, quod Duratio, quam tempus nominant, sit ens reale: Itemque si tempus ab initio fuerit ante factam creaturam, non poterit utique reputari inter creata. Nec enim est facta mentio creati temporis.

27. Perpendi etiam, quod sicut mobile est ita in loco, ut locus nedum exteriùs circumdet mobile (utut interim sic putet Aristoteles) sed quaquaversùs locus penetrat ipsum mobile, ita ut intima quæque pars corporis non minus sit in loco, quàm ejus superficies; non tamen proinde vice versâ locus à mobili comprehendatur.

28. Ita scilicet & adhuc multò abstractiùs. Duratio est quidem rebus intima; non tamen à rebus afficitur, clauditur, vel apprehenditur. Locus etiam certam atque determinatam positionem quidem, mutabilem à mobili; penitùs tamen ab omni prorsus loco inseparabilem. Atqui ipsa Duratio sic est à rebus inseparabilis, ut ab his nullatenus unquam migret aut mutetur.

29. Itaque cum duratio sit supra & intra esse rerum, & ab his inseparabilis: imò magis intima rebus, quàm ipsæ res sint sibimetipsis: Hinc igitur in tempore durationem planè divinam sum meditatus, adeoque illo respectu ab æternitate non distinguendam; distributam tamen rebus, pro modulo cujusque recipientis. Atque sic sat probavi præfatam propositionem.

30. Quamobrem tempus nec partes habet, nec admittit divisionem sui, & per consequens nescit successionem. Neque etiam somnia probat: quæ scilicet puncta actu infinita, copulata vel disrupta in se recipiant. Imò nec tempus est duratio magna vel parva, magis quàm plana, rotunda, longa, profunda, brevis aut lata. Quia revera non est intra prædicamentorum ambitum; eò quod infinitum actu exsistens est tantum unicum, Deus nimirum, qui est omnia. Etenim si bonitas, vita, veritas, essentiaque abstracto modo sint Deus ipse in creatis, negari pariter nequit, quin in iisdem ipsa duratio Deum repræsentet. Credo itaque verum tempus impermistum, sine macula creaturæ, ubique & semper immutabile, nec ullo modo successivum. Utque hoc propinquius conciperem, abstrahebam à tempore cuncta corpora, atque omnem successivorum alternationem sive motuum succedentes vicissitudines. Tumque primùm clarè intellexi, quod Tempus in suo esse nullam ferat aut debeat respectum ad motuum instabilitates, varietates aut mensuram. Siquidem tempus est id quod est, sive motus atque mutationes fiant, sive non: quippè non inveni Durationem relativam ad motum aut vicissim, motum ad durationem nisi per accidens, & propter mentalem mensuram unius ad alterum. Quod prorsus est impertinens: Siquidem tempus non habens successionem, non potest inservire commensurationi.

31. At quia sublunari loco conclusi, Scholisque Ethnicis perperam imbuti soliti sumus in temporis duratione prioritates & celeritates cum suis correlativis indefinitè considerare, eo quod frivolo abusu, mortuum atque mobilium determinatio attributionis juxta spatium consueta sit mensurari. Quæ tamen relationes prioritatis, si in trutina veritatis ponderentur, sunt duntaxat attributa motuum, nequaquam autem Temporis vel durationis; Eò quod prioritas, tarditas, &c. dicant tantum relationem inseparabilem ad partes motuum insequentes, & tarditas comparat motuum celeritates invicem, adeoque prioritas, tarditates, &c. non tàm metiuntur tempus sive durationem, sed tantùm in respectu motûs diurni. Humana siquidem & indistincta imbecillitas peculiares omnes motus cum diario sive diurno, emensa est per quandam ignaviam & hebetudinem. Utpote non respiciunt motuum prioritates, non propriè ipsam temporis durationem, sed potius motus generalis universalem distantiam. Ac quan-

quanquam in cunctis insit & adsit ipsa duratio temporis, hæc tamen est prorsus aliena à successione motuum: Hinc proinde cœptum est, tempus velut ens successivum atque caducum per instans singulum considerari. Præsertim quod Scholæ stoliditates vulgi imitatæ tempus tandem cum cœli motu confundere consuevere.

32. Non mirum igitur, si talibus initiis magni Heroës, temporis quidditatem considerantes, eandem concipere non potuerint. Quippe cum involvat actuale infinitum (quod unicum est æternum) ex seipsa est necessario per finitum incomprehensibilis.

33. Etenim tempus putatum est succedere ac partes habere, quia partes in motibus sese subsequerentur. Cum tempus & motus sint res disparatæ, & tam procul dissitæ ab invicem, quantum res caduca & finita ab infinito. Non enim etsi motus fiat in tempore, plus potest motus per tempus commensurari ab homine, quàm potest homo metiri per Deum ipsum hominem, qui in Deo est, vivit, & movetur. Si enim Deus vellet imposterum omnem cœli cursum inæqualiter sic inordinatum, ut ad illum nullus motus adæquari posset, proinde & tempus in seipso fieret inæquale? Vel an desineret esse, quod modo est? Imò si cessaret (ut olim cessabit) motus cœlorum, an proinde cessabit tempus pariter? An ipsum nunc non amplius nunc esse? Quid enim ad tempus attinet, quod in tempore contingit? Siquidem suum esse habet liberum, sine respectu, reflexu vel reciprocatione ad aliquid aliud. Tempus sanè non est nobis datum in mensuram, vel ut in seipso sit mensurabile, sed habet esset liberum in eò unde omnis essentia. Per exemplum: Deus inest unicuique creaturæ. Etenim bonum quatenus omne bonum, non autem hoc & istud est Deus: In quantum vero est hoc vel istud bonum, non est omne bonum; atque in tantum habet esse in creatis. Equidem ut Deus est unicum in omnibus bonum, ita vicissim & omne bonum est essentialiter hoc unum verum bonum: Similiter Deus omnibus ubique præsens, & sua duratio est duratio omnium ac singulorum. Pariter quoque lumen Solis est ens & aliquid in seipso (illuminat quippe & calefacit) extra tamen aut citra Solem est nihil; Eodem modo æterna duratio in creatis est tempus: quod extra vel præter æternam durationem est merum nihil, privativè & negative. Quapropter *quamdiu* erunt ulla creata, nunquam desinet esse tempus. Dixit Dominus: *Tu es Filius meus; hodie genui Te.* Quia æternitas non est, nisi unicum nunc, unicum hodiè. *Ex utero, ante Luciferum genui Te.* Christus ex utero natus in tempore, & tamen ante Luciferum. Quia in tempore nulla est prioritas vel successio. Ante ergò designat prioritatem successionis motuum & excellentiam dignitatis; non autem prioritatem temporis. Quia ab initio in consumtionem seculi non nisi unicum nunc. Sic nempe agnus ab origine mundi immolatus, ejusque mors salvat defunctos ante incarnationem Domini; quatenus incarnatio beatifica motum respicit. Salvat nimirum anteriores, juxta cursum vitæ præcedentes, ac respectu motuum inter se invicem collatorum; non autem obtuitu durationis. *Vt non rapiat eas leo, nec infernus devoret.* Preces enim illæ pro defuncto dudum post mortem, cum tamen mox ab exspiratione plerumque suum judicium subeant animæ. Quare preces ejusmodi frustra essent, ac serò nimis institutæ, si tempus esset successivum. Ecclesia ductore triumphat Paracleto, novit proin, omnia futura esse in eodem temporis nunc, ac si antequam oppeteret, contigissent preces. Sapiens enim adstruit, Deum omnia simul fecisse; Genesis verò sextidui historiam scribens totidem quoque dies consumtos ait: Quæ proin contradicerent, si tempori detur successio. Sex ergò dierum spatio cuncta sunt creata: Unico tamen temporis permanente puncto. Sic namque Diabolus futura prænovit, in successione motuum: quatenus præsentia in unico temporis nunc. Stellæ quidem sunt in tempora, id est, ad temporum vicissitudines sive motuum varietates; non autem ad durationem vitæ nostræ, cujus est statutus terminus ab Omnipotente.

34. Enimverò prioritas difficillimè sequestra-

stratur à tempore. Nam quamvis abstrahamus tempus à loco, motu & corpore; attamen propter oppositam consuetudinem, reique novitatem, perquam difficile est à prioritate in tempore desuescere, non secus atque quis sinistra panem scindere, id illi est dextra molestum, licet plura alia per dextram ritè obeat. Proinde tamen difficultas vel dissuetudo intelligendi nil quicquam in rebus mutat, aut temporis essentiam obligat, ut nostris se accommodet erroribus. Quid enim ad tempus attinet ipsa prioritas motuum in corporibus? Quidve nocet tempori prioritas, quæ soli debetur motui? si per inscitiam in tempus sit translata? Quia autem motuum prioritas in ordine ad durationem dicit immediatum respectum ad alium motum (dierum scilicet & annorum) per quem omnes alios metimur motus, idcircò prioritas abusivè est traducta in Durationem. Alioqui sanè prius constare deberet, quod ideò iste diei motus esset tempus, eo quod in tempore contingat: quo probato, prioritas tum posset referri ad Durationem, & non aliàs: ergò nunquam. Mihi autem in rerum distinctionem sat est, quod duratio ex motu in sui essentia nequaquam dependeat, sed in se ac præ se ferat quandam Divinitatis uniformem constantiam, per quam nempè ita sit permanens, quod ab omni vicissitudine ac prioritatis successione maneat prorsus libera, aliena atque à rebus rerumque successivis motibus planè independens: Ergo in nullo prædicamento collocanda est duratio.

35. Cumque nullo modo in relativorum seriem pertineat, ideo per consequens duratio nullum dicit internum respectum ad res, nisi per accidens; idque etiam non nisi juxta miserum deceptumque rationis discursum, facientem proportiones inter mobilia; & adhuc duntaxat in quantum sunt mobilia, in ordine ad motum localem vel alterativum; non autem in ordine ad esse reale illorum. Spectant nempe ad caduca mobilia, certi fluxus prioritatum & posterioritatum in suis motibus, cum quibus ad destinatos periodi fines, adeoque ad interitum suum properant. Sed totum istud quid refert ad tempus? An enim propterea etiam Tempus currere debet cum omni atque singulo motu? Utique sic tot essent tempora ac durationes, quot motus. Vel si unicum tempus currat universaliter cum omnibus & singulis motibus, cumque ipsum ejusmodi tempus celerrimè omnibus aliis motibus præcurreret, tardus cursus vitæ corvi fluet inæquali tempore cum gyro volubilis rotæ. Quapropter non sub unica duratione simul fluere poterunt. Itaque tempus suum esse vel essentiam habet immobilem, immutabilem, impartibilem, ac impermistam rebus, non successivam, sed simplicem & liberam ab omni respectu sui intrinseco ad creaturam. Quantumvis tempus sit magis intimum rebus, quam sint res ipsæ sibiipsis.

36. Suppono itaque tempus in Deo ter glorioso eminenter & essentialiter; In creatura verò dependenter, subjectivè & ab emanatione ad extra participativè.

37. Lex fati quidem permittit motus vitæ insequi juxta inhærentem mobilibus dispositionem affixam ad certum præscriptumque destinationum ordinem. Sed ejusmodi affixiones & ordines non sunt ipsius temporis; consequuntur videlicet suum ante & post, suum tempestivum, opportunum & serò ad subsecutionem motuum & mutationum eorundem, non autem temporis.

38. Nil namque potest cogitari absurdius, quàm quod unicum tempus successione quadam moveretur, subsequeretur, atque seipsum faceret Vasallum ad infinita puncta, indivisibiliter quidem in sui prioritate, & divisa inter se per suppositionalitatem; quæque tamen in instanti minimo singulo essent conjuncta, & quæ absque ulla sui extensione perirent successivè ante sui connexionem: Et quod talis chymæra esset mensura certissima cunctorum motuum. Imò quod tempus per ejusmodi indivisam punctorum copulam mutuamque atque indesinentem successionem cogeretur moveri atque subsequi successivè: & hunc tandem infinitis indivisibilis puncti motum esse distinctam omniũ motuũ regulam & temperamentum. Hæc tamen adeo

adeo stolida dogmata propinantur adolescentiæ sub primo ætatis Vere pro naturali Aristotelis auscultatione.

39. Prioritas igitur nequaquam terminatur respectu temporis, sed fati, relati in ordine ad motus: sine respectu unius motus ad alterum. Nam motus localis non tangit essentiam loci, sed res quæ successivè movetur per locum, dicit duntaxat respectum per accidens ad locorum situm; Interim respectus situum sive loci ad locum manent stabiles, immoti, immutati, nec in minimo tangunt locum, sive res sit mota in situ, sive non; Cùm successio motus localis ex parte motus sit peregrina loco. Potiori profectò jure hæc intelligo fieri cum tempore, eò quod tempus non sit relativum ullâ ratione internâ, sed sit quid abstractius æternitatique propinquius in intellectu & in re, quàm sit locus.

40. Tempus igitur nescit successionem nec ex parte motûs nec rei motæ: quippe successio nil aliud est, quàm proportio successivorum in ordine ad motum; & quanquam insit motui ipsa duratio, non proinde tamen hæc induit naturam successionis motuum.

41. Quotquot autem putarunt tempus ens successivum partibileque; illud quoque laxatis habenis cum mundi interitu occasurum & periturum credidêre: ævum verò ceu novam creaturam in ejus vicem, absque successionum medio substitutum iri. Hoc nempe sic autumatum, nescita temporis quidditate. Etenim dum hoc de tempore dicunt, manifestant, se non loqui de tempore, & ignorare sui durationem: quia tantùm loquuntur de motibus, horumque vicissitudine, in durationis contingentia. Siquidem etsi duratio rebus insit & adsit, nil tamen habet cum rebus commune, sive comburantur, submergantur, putrescant, moveantur, dormiant, incipiant vel esse desinant; quia duratio non retrospicit ad res, sed imperfracta, semperque sibi æqualis persistit.

42. Forsitan enim illos abduxit Textus. Posthac non erit tempus amplius, non attendentes tempus ibidem sumi pro diebus anni, pro meteoron vicissitudine, & opportunitate pœnitendi, juxta tritam nimirum locutionem. Non autem quod cum mundi interitu cessaret duratio, quæ modo est, semper fuit, & erit. Nam ævum, quod Angelis deputatur, nullatenus diversificatur à duratione, quam temporis vocant. Cogita nempe animam corporis inquilinam, diem, noctem, nec item senium experiri, ut neque successionem habere; Est tamen in unica & eadem duratione, & in eodem nunc, quo altera anima, à corpore separata exsistit. Quippè loci & mutatio conditionis animarum nequicquam tangit, afficit durationem, aut eandem sibi obligat, ut proin in sui essentiam migret. Sed eadem duratio æternitatis fluit emanativè in omnia, & sustentat singula: sui proinde tamen simplicitatem non amittit, quanquam res eam participantes eandem aliter atque aliter suscipiant. Res enim in & sub duratione subsistit: à qua si exciderit, in nihilum abit. Angelus enim ideò in sui substantia & esse fruitur tempore continuo sine successione & partibus, cujus nihil est magnum, parvum, longum, breve, prius, posterius, mensura & mensurabile.

43. Cum igitur juxta Scholas sit ejusmodi duratio pro Angelis, quàm ævum dicunt, & à tempore sublunarium distinguunt, idque sive in Cœlis exsistant, sive in terris: admittuntque opera Angelorum commensurari tempore successivo & discreto, concludo, cum Angelus nequeat esse simul in duabus durationibus, toto cœlo & genere differentibus, quarum una scilicet competat sibi & altera suis operibus, quorum utrumque interim unicum durationis nunc continet, necessarium fore, quod ambæ istæ durationes in unicam prorsus liquescant, diversam tantùm accidente respectuum, id est, ficto mentalique non ente: unicam, inquam, necessario reali actu exsistentiæ numeri. Adeoque tempus esse idem planè re ipsâ cum ævo & manere immutatum in æternum.

44. Sat autem mihi, quod Scholæ agnoscant aliquod tempus continuum nec successivum, quod ævum vocant. Ego non cogor ob illarum mentales diversitates tempus ab ævo disjungere. Nam si vicissitudo rerum motuumque tempus ab ævo separent, eo ipso respiciunt magis ipsam vicissitudinem, quàm durationem; cujus tamen determinationem ac definitionem atten-

attendere se putant. Siquidem id convincit, quod, ignorata hactenus temporis quidditate, frustrà tempus discretum segregaverint à continuo sive ævo. Cum nulla uspiam sit necessitas successionis in duratione, eoque magis, quod assignent utrique præfatæ durationi quosdam respectus, qui toto, ut ajunt, cœlo exulant à natura durationis. Utpote qui duntaxat pariunt differentiam rationis sive non entis, quod æquivalet, ac si durationum ambarum diversitas sit in re ipsa merum commentum.

45. Id quod sic convinco: Tempus est ens: Ergò Creator vel creatura: Si sit ens successivum, ergo non est substantia Creatoris vel creaturæ. Sin autem velint esse accidens (nam de ente neutro inter substantiam & accidens Scholæ nondum mentionem fecēre) saltem subjectum inhærentiæ pro tempore describere debuissent. Conjiciam itaque: non subjectum temporis erit cœlum, nam sic caduca & sublunaria non haberent temporis durationem sibi propriam: esset duratio peregrina advena, præstitaque caducis. Itemque si Sublunare unum de Tempore, ut de accidente sibi proprio participaret, non proinde & aliud sibi vicinum de tempore gauderet. At si malint caduca singula participare de Tempore cœli: saltem creata singula non haberent differentem durationem, sed singula permanerent in eadem cœlesti externa duratione participativè. Imò citiùs Sublunaria haberent reliquas omnes manifestas cœlorum qualitates atque proprietates, quam eorundem durationem. Ergò non participant de mutuata cœlorum permanentia in duratione. Quod si verò sua competat duratio singulis propria, adeò ut res ipsæ sint subjecta inhærentiæ, durationis non aliunde petitæ, ac tanquam essentialiter initiis seminalibus inclusa esset durationis determinatio, jam apparet lumen Divinæ providentiæ in tempore, ut sit regula creati, non autem ipsum creatum; in Deo quippe sumus, vivimus & movemur. Sic etiam in duratione, quæ nec etiam est creata. Alioquin enim si tempus velut accidens aut concomitans inhæreat rebus singulis, præter innumera enim absurda, saltem tot erunt diversa tempora, quod rerum atomi. Et quicunque nunc simul in eadem duratione subsistunt, habebunt totidem diversas durationum essentias & exsistentias, eritque tempus actu divisum in infinitum: Et omne accidens, naturaliter alicujus sensuum objectum non erit ullo sensu perceptibile in duratione temporis.

46. Quamobrem cogor in tempore agnoscere universalitatem quandam, simulque & singularitatem singulis rebus propriam, & rebus magis intimam, quàm res sint sibiipsis. Item fateor regulam atque determinationem propriam, quæ rebus singulis largitur durationem præcisam, vicissim tamen à rebus impassibilem, inapprehensibilem aut coërcibilem. Quapropter agnosco tempus esse ens, quod dat & distribuit omnia omnibus, juxta destinatam participationem Durationis æternæ, idque in confusionem atheorum. Considero itaque tempus tanquam æternitatis emanantem splendorem, quique citra vel extra æternitatem non magis subsistit, quàm splendor lucis citra lucem. Tempus itaque nobis esse debet manuductio ad superintellectuale unum, æternum, infinitum, intimum cuilibet rei, nullatenus tamen permistum, conclusum, apprehensibile, aut detentibile; in quo omnis rerum est quidditas, cui sit laus & gloria in sui æternitate!

Paganica ergo locutio est barbara & absurda, quod tempus nos consumat aut devoret, quoniam nulla est actio aut passio temporis in nos, aut à nobis: Non temporis vitio perimus, nec mors est facta à tempore magis quàm à Deo. Motuum enim dispositiones causæ sunt secundæ mortis, non autem tempus est de natura motuum. Judicia quippè divina disponunt quælibet ob rationes sibi notas.

47. Mirandum interim, quod dies sit mensura motum, tamen diei nullam præscripserint præcisam mensuram. Subdivisiones quidem fecerē horarum, minutorum, secundarum, &c. per sexagenarium. At nemo hactenus ostendit præcisum spacium unius sexagesimæ minuti; Hæsitatum nempè in praxi. Imò præter meridiem, nullum est diei stabile momentum. Id etiam ferè ubique variat, adeo ut puncti meridionalis certitudo non tam ex Solis Cœlique motu,

quàm ex respectu situs sphæræ pendeat. Nemo itaque certum definitumve nunc vel constans punctum edocuit, quo aliquid contigerit, nisi habito Eclipsium respectu.

48. Imitati globum mundi, dum Sphæram diviserunt per punctum meridiei & poli altitudinem: at cum Sol non semper nec ubique pro voto conspicuus, rotas excogitarunt, aliquot vicibus per diem circumvolutas, quæ quia seipsas non essent movendo, pondus appensum est, sicque diem mensi sunt.

49 In quo mox error obortus, eo quod pondus ob funium longitudinem accrescens inæqualitatem faceret. Incertior adhuc dierum mensura per invitam chalybis contorsionem; quia hactenus nondum certo constat exquisita proportio inter robur, cujus intorti chalybis renitentis, & intra cochleam sive funis tendentis elongationem ab axe. Est namque flante Boreâ, seipso, solitoque contumacior. Nondum ergo proportiones minimorum minutorum in motu. Semifusa Musices adhuc est incerta, eo quod ad pausam integri respiciat, quæ ad lubitum citatior est.

50. Ego ex mensura motuum in duratione primùm dimensus sum bombardarum & cujusque pyrii pulveris robur ac bonitatem. Nam si catapulta distet à muro demoliendo 200. passibus, emittens pilam 22 librarum, cum pulveris notæ bonitatis libris 10. Notetur autem, quantum pilæ ictus tardet post accensum pulverem; jam verò distando per 250 vel 400 passus cum ejusdem ponderis pila non excavata, ejusdemque pulveris æquo pondere, notetur an ictus segnities respondeat proportioni distantiæ. Idem periculum fiat in bombardis majoribus & minoribus. Itaque segnites sive tarditas ictus detegere, quantum renitentiæ aëris distantia pariat, quantumque bonitas pulveris acceleret, quantumque cavitas in pila ferrea demat, vel si ponderato plumbo repleatur. Ego autem ejusmodi motuum celeriates, potestates atque proportiones, diei item minuta ingenti quandoque jucunditate sum dimensus. Appendebam ad clavum pondus libræ unius tenui filo, longitudinis unius pedis, pendebatque pondus liberum in aëre; Movebam autem pondus, ut pulsaret in aëre batilli campanæ instar. Dico igitur, quod omnes ac singuli pulsus consequentes ad ultimum usque erunt ubique locorum primo pulsui æquales. Nam quantum primus pulsus major est, tantò consequentes sunt minores, atque ideo tanto possunt esse tardiores in motu, non autem in initio aut eorundem fine. Item sive filo appendatur unica libra sive plures, non tamen proinde erunt inæquales. Sed si filum sit bipedale, erunt singuli pulsus præcisè duplo tardiores; Igitur juxta fili longitudinem accelerantur aut retardantur pulsus. Sicque mora cujusque motus præcisè notari potest. Æqualitatem autem pulsum istorum notabit Musicus. Denique cum vis motiva sit utrobique unicum initium motus æquale, moderativum celeritatis juxta loci distantiam: idcircò necessum est, pulsum tàm unius libræ, quàm plurium esse æqualem. Suppono itaque pulsum bipedalis longitudinis esse mediocris pausæ, poterit ergo ille pulsus in 16. minores distinctos subdividi, poteritque in gnomone observari, quot pulsus fili pedalis dederit horæ quadrans: sicque annus præcise commensurabitur.

51. Quantum autem ad dies criticos attinet, observatio quidem in natura basin habet, quatenus Archeus noster cœlorum rhythmum explicat. Equidem Luna semper 14 die processit ad locum sibi oppositum, quo ferebatur primâ die. Censetur idcirco natura Archei vires oppositas nacta: Pariter sic & septima dimidium oppositionis habet, ut & lunæ aspectum quadratum ad punctum initii. Proinde namque 7 & 14 dies sunt mali respectu morbi: boni autem respectu Archei humani.

52. Rara ergo dies critica extra morbos acutos; utcunque aliter senserit Paracelsus. Sedulo tamen notavi, quod nusquam fit crisis, ubi Medicus artis suæ gnarus morbum ante crisis exspectationem sustulit. Enim ut natura ordinariis gaudet motibus, iisque assueta est, & unitate virtutis motricis gubernatur lubens: ita quando totum morbi negotium suis incumbit tantum humeris, statas ipsas cit crises, quas alioqui medelæ anticipat bonitas, pravitasque retardat vel perdit: Sic nempe dies criseos 14. in quadragesimum protelata est. Boni ergo & fidelis Medici est negligere crises; Præstaretque

que ægros Medente caruisse, quotquot per crisin evadunt, multo magis, quorum crysis tardior est.

54. Glorientur enim Scholæ de Criticis, crisin statuant, doceant naturam præliari cum morbo, sit ipsis crisis sine lite & judice. Mihi saltem visa impertinens similitudo prælii illius & ineptæ criseωs transsumtum nomen. Commenta enim hujusmodi de manu in manum tradita, quibus omne agens ob solas contrarietates litem sustinere creditur; Uno enim absurdo dato, plura mox subsequuntur catenatim. Docui namque alibi, naturam nescire contraria, nec morbum præliari. Naturam scilicet plus morbo, ut ovo, incumbere, quàm quod sit contraria: si natura sola sit morborum medicatrix. Sicque cuncta maturat, ut ad finem perveniat, adeoque sic etiam morbi finem intendit maturando media. Ita nec morbus repugnat naturæ, dum maturatur, non magis, quàm ovum, dum fovetur, cum fovente gallina pugnat. Morborum namque seminibus destinata est sua periodus? non quidem quæ mysticis dierum numeris debeatur, sed solis maturitatem exigintiis. Nam si cocta & non cruda sint movenda juxta Hippocratem; Sagax ac mitigatus naturæ Rector itatis momentis suas novit maturitates, quas ipse solus perficere, cogitur, non quidem ob distinctam morborum animositatem in certamine: sed maturatis sordibus, desistunt adhærere solidis partibus. Ast quorsum tantus criticorum dierum commentarius (Junior quinque libros de criticis conscripsi, quos dein Vulcano obtuli) si oporteat sic esse instructum Medentem, ut morbum periculosum reddat insontem, & longum abbreviet, id est, præcidat, ne in crisin proteletur? Crysis ergo, ut judicium sonat, esto judex & accusatrix medentum & bajulandis solius naturæ testimonium: quia tantum contingit Crisis, ubi viscidum adhæret vel sonticum concluditur, & ultimatâ maturitate sequestrari optet.

55. Quantum vero spectat ad annum Climactericum, tractum ex productione numeri septem in novem, nimirum in annum vitæ 63. stolidum est inventum: quippe 70. anni, dies hominis &c. ergo imposturam falli incusant Sacra apud Christianos, adeoq; Dæmonis est in ventū qui hostis vitæ nostræ procurat mortis metu senes ante statutam horam percellere. Alioqui namque quid facit numeri in numerum productio ad cursum vitæ? Anni quidem in suas messes atque maturitates properant & recurrunt Quare & annorum revolutiones revolutionumque numeri potius recursuum identitatem, quàm numerum aut vitam respiciunt directè nulloque modo ad numerum præteritum se referunt, eò quod anni singuli desinant in præcisam sui singularitatem, nec se reflectant super præcedentium pluralitatem.

56. Inter reliquos aliquis stupide ad numerum numerantem. Profecto ut pium est & Christianum vitam agnoscere à manu Conditoris, principis vitæ: ita perditorum est vitam à Planetis & numeris mutuasse. Etenim quanquam DEUS certo spatio cuncta disposuerit ex suo lubitu & beneplacito, stultum tamen esto causalitatem attribuere numeris. Si plantæ prolificandi vim habuerint ante natas stellas, & vi verbi vegetent, est pudendum Christiano, vitam humanam suæque durationis & exsistentiæ potestates dedisse numeris numerantibus. Annus ergo climactericus, sive astrorum numeratos recursus, vel numerum recursivum sive demum numerum numerantem spectemus, inanis est garritus, Sacris repugnans, quæ vitam à 70. ad 80. annos miseram vocant, non ob annos præteritos, ut neq; ob illorum numerum numerantem, sed quia inoletæ sunt seminibus necessitates à Principe vitæ sic statutæ.

57. Sed stentantur de numero Sabbatario, quia septimus est. At id repugnat quinquagesimo, qui est Jubilæi totusque sabbatarius, atque adeo annus septuagesimus, quia septies decimus plus sabbatizat, quam sexagesimus tertius; quia annus nonus est enneaticus, qui nil ad Sabbatismum confert. Si namque dies septimus est Criticus propter positiones Lunæ, ergo non ob numerum; nec Lunæ cum numero annorum 63. climacterico quicquam intercedit commune.

58. Etenim Astrologi jubent annum 56. in nocturnis nativitatibus propter Saturni (pudibun-

dam sanè) frigiditatem duplatam: annum verò 63 in diurnis genituris, propter ridiculas siccitates Mercurii & Martis, maxime periculosum: Sed hi præterquam quod pro medietate saltem climacterico anno valedicant, contradicunt texturi: *Septuaginta anni dies hominis, &c.* denique desciscunt à numeris, dum qualitates elementorum in opem vocant, easque, delirando, in astra traducunt.

59. Si mors in valle miseriarum sit calamitatum finis, deberet annus Climactericus esse quinquagenarius, qui Sabbatarius est ac jubilæi. Deus quidem hebdomadem in dies 7. distinxit, non ob numeri mysterium aut dignitates; sed quia prænovit, vix sibi vacatum iri, nisi mandasset, quamobrem saltem septenum diem sibi deberi voluit, ut toti vacaremus semel saltem in septimana.

60. Non enim quod numerus sacrum vel mysterium contineret, sed suæ benignitatis testabatur indultum, quod de septem saltem unicum posceret: Eja, si septimum sibi consecravit, cur addis & nonum, non sibi consecratum; Cur sacro numero (ut ais) nubitis profanùm, ut inde fabricemini climactericum? An tibi licitum est dies Deo sacros fecisse? Quomodo demum si septem & novem mysterium in se haberent, facies, quod numerus ex producto septem in novem sacer erit? cum speciebus numerorum juxta vos nil possit addi vel demi, quin continuo ipsa mutetur species: Dies decem pro pane azymo ante & post festum præcepit Deus; sed quid authoritatis istud dat pro denario? Vacandum sibi imperabat Dominus diebus, quibus beneficus illis fuerat, nec nobis observandi sunt propterea. Ideoque nec sacrum numeris addixit. Itaque posteras Judæorum perfidias condinet ista doctrina, quæ dein ex Astrologorum futilitatibus, melancholicisque sive amentibus putationibus artes atque regulas ad manem lubitum accommodatas finxère, quorumque aliquot maniacis remediis jam curavi, cum ejusmodi obstinatio sua non careat amentiâ. Finaliter ergò constat, quod vita longa, quam tracto, non sit respectu Durationis sive temporis? sed motuum ab initio usque in finem defluentium, quorum scilicet mensura in Durationis constantia non sit ipsa Duratio, sed motus alter, qualis est dies, qui solà sui pluralitate vitæ metitur longitudines, quare Sacra disjunctim dicunt: In diebus illis, Itemque per dies virorum rerum contingentias describunt, non autem per temporum successiones, quas paganismus introduxit, locutione penitus fabulosâ, quia temporis nulla est pars, successio vel alteritas.

VITA LONGA, ARS BREVIS.

1. *Vita abbreviari debuit merito.*
2. *Consideratio vitæ longæ ex dono Dei profluit.*
3. *Aliquot factiones discipulorum Paracelsi circa vitam longam.*
4. *Objectio pro disperatione de vita longa.*
5. *Quanta sit vitæ longitudo penes autorem.*
6. *Cur terminus vitæ longæ tam diversus.*
7. *Probatur vita longa.*
8. *Notatur Galeni insufficientia.*

De vitæ brevitate conquerimur ferè omnes ad spatium vitæ sat longum, dierumque pluralitas satis magna, si tota bene collocetur. Perpende enim, quantum somnus, otia, vanæ occupationes, parentes & amici tecum de vitæ spatio diviserint, actum discernes, nostram de vitæ brevitate querimoniam esse mendacem. Hæc Seneca quandoque censuit. Christiani verò, qui mortem introitum ad vitam sperant, de vitæ brevitate nequaquam plangere debent. Nam certus est Electorum atque reproborum numerus, qui ut citius impleretur, propter multorum iniquitates dies vitalis accurtari debuit, ut & numerus accelerari ob festinantiam diei novissimæ. Alioquin enim, licet mundus totâ sui amplitudine esset fertilis, non tamen sufficeret alendis omnibus, ob præfatam festinantiam editis & edendis, si horum quisque ad vitæ longæ terminum attingeret.

2. Porrò

2. Porrò quantumvis Justi meritò gaudere deberent de vitæ suæ brevitate, & à contrario sensu injusti plerique optent vitæ longævitatem (forte namque in senio emendabuntur) attamen cum nemini constet, an in Dei conspectu justus censeatur; potissimùm quod *in conspectu ejus non justificabitur omnis vivens*: Judicavi proinde, incumbendum unicuique seriò pro antiquæ benedictionis adeptione, obedienti parentibus pollicita. Vita ergò longa visa est mihi totius Philosophiæ apex, eò quod jucundam atque utilissimam pendat meditationem. Dolenda inprimis summoperè mors personæ, quæ mortalibus, patriæ suæve familiæ columna foret, nisi propter aliquod melius ex mandato vel permissione Dei obiret. Quisque enim idcirco in vitæ longæ amorem, desideria & optatum suâ fertur sponte, solàque valetudinis aut fortunarum ærumnosa jactura optatum mortis ac vitæ tædia adducit desperatis. Ast vitæ longæ adipiscendæ sola desperatio indagantes terret, eo quod anteactis ante Paracelsum seculis Scholas, de vita longa meditatas nihil, docent muta illarum silentia. Utpote astu Satanæ mors irrepsit, ejusdem proin dolo quoque vitam longam hucusque suppressam non immeritò auguror, cum generis nostri sit juratus hostis. Quem tamen vitæ longæ scopum Omnipotens nuper in mentem humanam instillare est dignatus, ut de his tanquam nomini suo gloriosis, nobisque necessariis, post novorum morborum conscriptum in nos exercitum, seriò pensitemus. Licet donum arboris vitæ maneat in manu Domini, quamdiu ejus dispensator manere decreverit.

3. Adepti nuperi spernentes qualitatum primarum connubia, humorum collegia, prærogativas, decubitusque, sensim ad medendi unitonum aspirarunt, sub quo remediorum ingressum se invenisse primùm rati, se voti compotes factos gloriati: quibus successere, qui reperirent rerum subtilitates, seu medicinarum puritates nondum sufficere ad tantum fastigium, quod nempe ad vitæ longitudinem ingredi possent, eo quod peractis accretionis nostræ muniis ad prima nostri constitutiva non ampliùs penetrarent, seseque commiscerent. Dotem, inquam, quam accrescendo res sunt adeptæ, si non intus ad primum limen exuant, saltem non procul intro versus radices homogeneorum deferant: Longè autem adhuc absunt, ut potestates vitales à fluxu suo ad interitum detineant. Idcirco enim doctiores à Paracelso deinceps in varias opinionum factiones atque in desperationem vitæ longæ defecère: Alii quoque majori animo & spe allecti, per pollicita Paracelsi magis quàm rerum teste experientiâ suffulti, multa promiserunt, quibus non responderunt posteà eventus: eò quod vitæ longæ radicem una cum Paracelso nesciverint.

4. In arduis quoque desponderunt ignaviores dicendo: *Constitutus est vitæ terminus, quem nemo præteribit.* Frustraneum itaque censentes, quicquid audaculi de vita longa promiserint. At non rite perpendunt, quod qui vitæ destinavit terminum, eadem opera etiam quælibet media ad istum vitæ terminum requisita simul destinaverit; Frustra alioquin arbor vitæ in Paradiso, frustraque de terra medicinam creasset ab initio, nisi rerum termini naturales prolongari medendo possent. Etenim si non utar remediis, statutus est mihi terminus, quem non præteribo; juxta illud: *Hei mihi, quod incolatus meus prolongatus est.* Si Adam non edat de ligno vitæ, statutum habebat vitæ terminum: at si comedisset, utique nec fuisset mortuus.

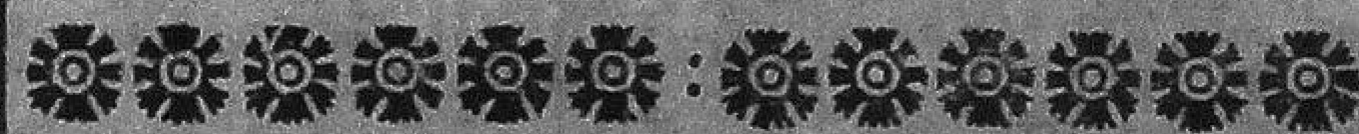
5. Est ergo spes ad vitam longam, sola autem defuit cognitio medii. Nec enim loquor de vita longa è Sciolis deflua, ejusmodi fabulas Paracelso relinquo. Nec denique is sum, qui annos vitæ longæ ad dies Mathusalem extendo. At magnifacio Nestoris ætatem, aut Johannis de temporibus. Sed Paracelsus vitam tercentum annorum, despecto nomine, brevem, physicam & accurtatam vocat, imò si non ad annum ignis prorogetur, se indignam æstimat, polliceturque suorum arcanorum vi vitam Nestoream, nullo quasi negotio secuturam. Ast apud me vita longa terminum habet 120. annorum, ultimum verò trecentorum annorum, utpote quos aliquot animalia quotidiè spontè attingunt, homo autem rarissimè, idque non nisi insolitis quibusdam locis.

6. Cur

6. Cur autem vita longa tanta exspatietur amplitudine, fit, quod utrobique recipiatur per modum Recipientis. Non enim arbor vitæ moderna me amplius nunc capacem redderet minimæ dignitatis vel termini, ob depravatam, per multas procellas, vitæ meæ lucem, cujus filum adhuc in lino præsciderunt. *Implebit in bonis desiderium tuum, & renovabitur ut aquila Iuventus tua.* Nec enim dicitur ut aquilæ, quia aquilæ non redditur juventus pristina. Sed aquila renovatur non secus atque serpens senectam & cervus cornua exuunt, licet interim non cessent sub istâ renovatione senescere, adeò ut aquila festinet in canas plumas. Igitur sic de vita longa loquor, non quidem quæ usque in novissimum diem, juxta Paracelsi temeritatem, extendatur: Ut neque loquor de vita sana quæ sit à morbis planè immunis. Sed de illa, quæ sub virium aliquali protectione finem vitæ dilatat aliquandiu. Quæ media si puero & robusto infanti exhibeantur, eosdem ad præfatum terminum sunt deductura, si iisdem uti pergat.

7. Quid si demum climata quædam vitam protrahant, an pharmaco, cui vitæ longæ dos est, id denegabitur? Sæpè namque qui anno 50. perpiscillis uti cogitur, sponte dein propria 80. ætatis suæ anno clarè denuò videt. Quidni ergò in toto fiet per artem, quod in oculis contingit spontaneo vigore. Ego autem semper ratus sum, quicquid semel fuit naturale (puta in Nestore) possibilitati naturæ non repugnare.

8. Nec etiam me movet, quod Archiatri hunc locum intactum mutumque invenerint, ideoq; & reliquerint: Quoniam Scholæ jamdudum desperant sapere supra Galenum, qui tamen instar Seplasiæ quid pro quo substituit, & quidem pro vita longa libros, de conservanda valetudine edidit ridiculos. Hanc enim totam circumscribit frictionibus rectis, obliquis, transversis & circularibus, magnum nempè in his, quæ suæ sunt inventionis, agens morionem & circulatorem, prout & ignarum exscriptorem aliorum. Etenim quoties deficit, unde exscribat seria, miram sic detegit ingenii pauperiem, ut in figurali frictione per aliquot libros delirâsse sit visus. Atque ideò posterorum nemo hactenus libros Galeni de tuenda valetudine commentario dignos censuit, aut de solo elevare est aggressus: quin potius postera interpretatione Galeni istam doctrinam quisque in culinæ mangonia, atque diætæ obedientiam ligavit. Sic nempè astu Diaboli vita longa in sanitatem tuendam, atque inde in culinas migravit. Ars ergò aliquot annorum, brevis, & vita longa, si ad spem respiciendum vitæ, quam laxa Ethnicorum doctrina neglexit.

MORTIS INTROITUS
IN NATURAM HUMANAM
DECUS VIRGINUM.

INDEX CONTENTORUM.

Vita quidem erat, priusquam mors esset: adeoque quanquam naturâ & duratione prior

prior sit vita morte, attamen pro hoc Tractatu mortis introitus in vitam humanam præcedit vitæ, eò quod non de vita immortali (qualis erat ex intentione Creatoris ante peccatum Protoplasti) sed de longævitate seu de prolonganda vita duntaxat agerem, cujus quia finis morte clauditur, terminatur ac definitur, debuit mors, tanquam transpositiva termini vitæ, suis primum causis determinari.

2. Equidem non studui imitari Aristotelem in hoc, docentem, finem esse causarum primam. Nam alibi opulenter demonstravi, quod Aristoteles totius naturæ fuerit planè ignarus: quamobrem istud axioma suum tàm intra quàm extra naturam est falsum.

3. Quoniam si de primo motore Deo, omnium Archetypo, deque mundo invisibili sit sermo, certum esto, quod apud eum non sit ulla causarum prioritas, sed omnes coincidant in unitatem, apud quem omnia tantùm sunt unum. In natura pariter, cum, quicquid fit aut generatur, seminum necessitate fit aut generatur: adeoque hactenus sint semina rerum primordialia principia & causæ naturales, agantque ob fines, non quidem sibi, sed soli Deo cognitos: necessitate Philosophiæ Christianæ causa finalis locum non habet in natura; verùm duntaxat in artificialibus. Adeoque & hinc verificatur (quod alibi sat probavi) Aristotelem nil minùs quàm naturalia intellexisse, suasque Scholas fefellisse per artificialia: Estque totus impertinens hoc loco, quod artificialia subter catalogum causarum naturalium reduxerit. Imò penitiùs introspiciendo manet Aristoteles æquè ridiculus. Siquidem ædificator, ante finem sive ædium figuram ex charta factam, præsupponit cognitionem loci, acquisitionem mediorum, calcis demum, laterum, lapidum, lignorum & ferramentorum: quorum mediorum computatio figuram ædium antecedit. Adeoque nec etiam finalis (si qua sit) causa est prima causarum artificialium in mente autoris. Stultum est itaque inter causas naturales recensere ens rationis, ens mentale, sive non-ens.

4. Porrò lubens ad metam properassem, quam de vita longa mihi proposui, nisi mors intentum filum præscinderet, prioritatem suam velut remoram intercalariter præfigens. Cujus etiam paradoxon lubens inter arcana detinuissem, nisi Tractatus de vita longa jus suum à morte exigeret, per quod naturaliter ingressum in hospitium humanum stabilivit. Paradoxon certè, inauditum hoc Dei mysterium, quodque idcircò humiliter censuræ Ecclesiæ substerno.

5. Loco propositionis autem esto: quod Deus non fecit mortem. Id enim protinùs intelligo negatum pro homine duntaxat: Nam alioqui brutis ante creatum hominem jam mors destinata erat naturaliter, & quidem ex eadem radice, per quam mors in hominem intravit. Siquidem pleræque belluæ non nisi mutua vivunt cæde.

6. Denique mors hoc loco non significat nudam separationem animæ à corpore, ut meram privationem designet, ac si sensus esset: quod DEUS non fecerit non-ens, quod mors dicitur; nam ejusmodi enunciatio esset in Sacris ridicula. Ipsum namque verbum (fecit) ejusque negatio idem est, ac respicit, quod *ipse fecit & facta sunt*. Adeoque ejus negatio dicit entis positivi & non privativi absentiam: & æquivalet huic propositioni: Deus condidit hominem absque inclinatione ad mortem: nec causas in eo fecit naturales, quibus mortalis esset.

7. Denique nec Cacodæmon fecit mortem: *quia non est inferorum regnum in terra*, multoque minùs in Paradiso. Nec potest Satan ullo modo mutare essentias à Creatore institutas, eas invertere, abolere, vel occidere, quas Deus fecisset mortis expertes. Incepit mors in nobis à Cacodæmone quidem suggestivè & excitativè, modo planè per accidens & externo: Nec potuit producere causam mortalitatis in subjecto per gratiam creatoris incapaci.

8. Itaque si nec Deus nec Cacodæmon faceret mortem hominis efficienter, ergò à sufficienti partium enumeratione, solus homo sibi fecit mortem, causasque sibi applicuit, tanquam ens positivum, unde mortalis evasit, & mors naturalis facta sit.

9. Quod

9. Quod namque Diabolus non potuit, potuit homo habens moriendi possibilitatem, non autem necessitatem. Erat enim in possessione immortalitatis, poteratque non mori, si voluisset, quia mors erat ipsi contingens liberum; enimverò quia corpus Adami opus habebat arbore vitæ, ideo ex parte corporis non erat absolutè immortalis, ideoque & alimento indigebat: erat autem futurus immortalis ex gratuita Creatoris bonitate. Et ille qui præservâsset Adamum à morte per gratiam, dotemque ligni vitæ dederat, eundem quoque à quibuslibet injuriis defendisset: Itaque immortalitas in homine per lignum vitæ continuata fuisset, fuitque ideo è Paradiso proscriptus, ne etiam post esum pomum *extendat manum ad arborem vitæ, & comedat*, &c. Nam sicut pomum includebat causam mortis: sic lignum vitæ continebat superioritatem vitæ supra causas mortis. Non conveniebat enim hominem, qui mortem sibi edisset, non mori, mortemque comminatam illudere, atque idcirco exulari debebat in Paradiso.

10. Erat autem homo immortalis, quatenus mens ejus immortalis, cuncta munia corporis immediatè præstabat, dabatque vitam de se immortalem. Etenim cum sit interitus nescia, nec rerum caducarum ideò importunitatibus subjecta, oportet, si immediatam corporis œconomiam sic rectura esset, quod suo corpori parem quodammodo immortalitatem communicaret, saltem quoad præstantiam potestatum rectricium: licet quoad alimenta corporis sensim defecisset homo, nisi ligno vitæ suffultus fuisset. Imò distinctè loquendo: Omnis potestatum pluralitas erat in unitatem mentis absorpta.

11. Et hodiè mens impassibilis est duratione & alterationibus rerum caducarum, eo quod his desit symbolum, per quod mentem immediatè attingant aut penetrent.

12. Itaque ut mors accessum atque introitum suum faceret in hominem, oportuit mentem prius destitisse ab immediata pristinaque functione munium corporis, aliamque animam, caducam scilicet, sensitivam ac seminalem velut corporis syndesmon subintrâsse. Quæ sanè longè à mente dispar, per auram vitalem, naturæ cursu, à Patre luminum, vitæ datore impetratur (prout alibi de ortu formarum) peritque cum hominis interitu. Etenim si semen canis spontè defluat usque in animam viventem, exclusivè, decebat ergò hominem concipi absque semine congressuque virili, vel saltem semen humanum non fore citra vitæ seminalis dispositionem: sed communi creatæ naturæ ductu terminari, in animam viventem, exclusivè, cujus modum explicabo postea.

13. Porro in pomi esu sitam fuisse mortem, id est, mortis causam naturalem, productricem (dispositivo modo) animæ sensitivæ (qua alioqui caruisset homo) per semen, & quidem brutorum more, & mentem proinde deseruisse corporis regimen, tanquam horrentem contractæ inde belluinæ impuritatis, manifestum fiet in sequentibus. Nam ex quo momento homo fecit intra se semen ad suæ speciei propagationem, adumbravit (saltem dispositivè) eâdem opera, occasionaliter primordia animæ caducæ, tegumentum & involucrum mentis, ut totum corporis ministerium in se susciperet.

14. In natura siquidem jam Creator se obligaverat rerum seminibus, ut, quoties sensitivorum semina ad metam multiplicandi pervenissent, ipse quoque vitalium luminum Parens animas seminibus singulis condignas influeret: quod & alibi de Ortu formarum ex professo prosecutus sum. Adeoque in pomo erat vis producendi semen prolificans, brutalique more seminalem Archeum dispositivum fœtus continens, animamque caducam à Datore vitæ sibi impetrans. Eadem enim die, qua de fructu arboris scientiæ boni & mali ederent, morte morerentur, quia animæ sensitivæ appulsu facta fuit, altera novaque generatio, propter quam mens consternata sese à vitæ clavo subtraxit. In hoc scilicet stabat mortis & immortalitatis necessitas.

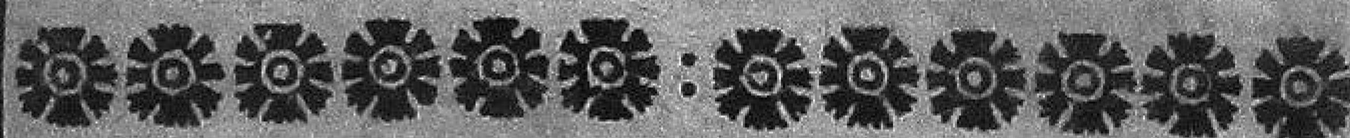
15. Caruisset enim homo anima mortali, quamdiu immortalis esse optâsset; non solùm quia unica mens immortalis satis erat regendo corpori, nec conveniret, quod simul duobus dominis corpus inserviret; sed insuper, quia non erat opus semine, quod in se dispositionem

ad

ad animam caducam contineret. Itaque tota dispositio seminalis, ad propagandum semen fuit in Protoplasto, mox ab eso pomo, & ante natam sensitivam tàm in se, quàm in suis posteris. Inde nimirum patet, quod Mens, quantumvis à corporis clavo manum abstraxerit; nihilominus non minùs in qualibet seminis prolifici productione sit rea, quàm fuit olim ab eso pomo. Id scilicet continent verba textus: *In peccatis concepit me mater mea.*

17. Quomodo autem sub medio dissuasi pomi, castissima definiretur innocentia, immunis à carnis concupiscentia & à brutalis impuritatis contagio, postmodum ex professo demonstrabo. Sat sit autem jam obiter dixisse, quod per concupiscentiæ carnis libidinem ortum sit atque conceptum semen vitale, ad animam sensitivam impetrandam, more brutali, in quod Mens imprimit sui sigillum: ideoque nec cum specificæ brutalitatis similitudine aut determinatione. Absque quo sigillo omne semen sterile est, in molam aut monstrum alioqui desinens. Itaque à concupiscentia carnis, ut semen, ita & anima caduca, ejusque vita ac per consequens caro peccati sum traxêre ortum: & per consequens etiam mors.

18. Enimverò Athei & Libertini etiamnum hodiè textum dissuasi pomi cum origine pro allegoria sumunt. Quod Ecclesia pro hæresi jamdudum proscripsit, & ab olim damnavit. Ergo vera est facti historia, quam Genesis describit. Sed quare & quomodo ille pomi esus naturaliter mortem in posteros omnes, æqualiter continuatam patraverit in evitabiliter, irremissibiliter & irrevocabiliter, sic ut unica monitionis transgressio inter nefandissima peccata commiserit crimen originale, ac deinceps causæ secundæ rationem propagando in se clauderet de mortalitatis inexcusabili necessitate: Sive, quomodo in unius pomi manducatione vitæ ablatio, mortisque causa sint necessitata, optabam Divini beneplaciti rationem, decretique motum à priori vel à consequenti non indagâsse, cum mihi abundè sufficiat, quod sciam & credam, sic à Deo esse statutum, nisi profectò ad ejus gloriam, castitatis splendorem & Libertinorum instructionem fore sperâssem, hoc paradoxon penitiùs trutinâsse, ideoque & Tractatui meo de vita longa applicuisse. Jam namque hora, quâ ex Aquilone pandetur istud malum super omnes habitatores terræ.

THESIS.

1. *Substantia theseos.*
2. *Objectio summaria ex lege, peccato & maledicto conglobata.*
3. 4. 5. 6. 7. *Argumenta sunt contra objectionem.*
8. *Nova objectio.*
9. *Solvitur objectio.*
10. *Qualitas peccati in Protoplastis.*
11. *Serpens cur adorsus sit mulierem?*
12. *Non maledicitur viro.*
13. *Non maledicitur mulieri.*
14. *Textus, qui putatur continere maledictum confirmat thesin.*
15. *Paritas conceptus & partus à lapsu, & non ante lapsum, roborat thesin.*
16. *Textus probat thesin.*
17. *Octavum argumentum contra maledictum.*
18. *Nonum.*
19. *Decimum.*
20. *Vndecimum.*
21. *Duodecimum.*
22. *Decimum tertium.*
23. *Decimum quartum.*
24. *Ostenditur, quod peccatum non causaverit mortem, multo minùs, si qua fuisset lex.*
25. *Qualis scientia esset pomo inclusa.*
26. *Duo elenchi non-causa ut causa.*
27. *Quibus causis natura orta sic corruptio?*
28. *Vnde originis peccati continuatio?*
29. *Errores aliquot circa abusum elenchorum istorum.*
30. *Corruptio naturæ, quâ ex causâ immediata processerit, quâ occasionali, & quâ causâ mediatâ.*
31. *Argumentum decimum quintum contra maledictum.*
32. *Decimum sextum.*

OMnipotens ex sui immensa & spontanea amoris bonitate, hominem ad hoc peculiariter dilexit & erexit, ut sui imaginem intimè & quam proximè exprimeret. Quapropter eandem sui imaginem tanto D. Majestatis suæ decore ornavit, tamque benigno amoris sui intuitu prævenit, quod ex sui beneplacito Evam creaverit, destinaveritque ut esset totius humanitatis futura mater (& vocavit Adam (post lapsum) nomen uxoris suæ Heva: eò quod mater esset cunctorum viventium) suas conceptura proles, non quidem ex copula carnali, ac brutorum more, neque ex concupiscentia carnis aut voluntate viri, sed ex Deo, sive ex obumbratione solius S. Spiritus, per modum, quo concepta est & nata humanitas, in qua & per quam regenerari oportet omnes salvandos: Id est, manente matris virginitate integra, & utero clauso peperisset absque dolore, eratque Eva constituta supra virum.

2. Hoc nimirum est magnum at novum paradoxon, quod hoc Tractatu suscepi demonstrandum. Quapropter in limine sunt removenda obstacula obvia & devia. Ac inprimis objiciunt textum: *Terra proferet tibi tribulos & spinas. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos. In dolore paries filios tuos, maritus dominabitur tibi. Morte morieris*; Et per consequens, morborum seniique calamitatibus conflictabimini. Quæ cuncta ex maledicto peccati inobedientiæ profluxêre in posteros, usque in mundi interitum, censu irredimibili, nulloque actu sanctitatis piabili. Quia Deus legem Adamo statuerat, ne de fructu arboris scientiæ boni & mali comederet: cujus transgressio uti in peccatum originale defluxit: ita quoque in maledictionis perpetuitatem æqualiter à Protoplastis in posteros omnes suscitavit.

3. Hæc sic edocta sunt hactenus: quibus tamen sub pace & censura Ecclesiæ, meos conceptus humiliter subjungam.

Primò itaque negativè assero contrà. Quoniam verba textûs non continent præcisè maledicta ulla, nisi in serpentem, & terram; nequaquam autem in hominem: Cui si semel maledixisset ille, apud quem non est vicissitudo aut mutatio, mansisset verè ac semper maledictus instar Cacodæmonis.

4. Ineptum enim est credere, quod Deus nunc malediceret homini, cui dein mox à peccato, & absque interventu contritionis aut actu pœnitentiæ benedixit multâ fœcunditate, totam dedit terram, & substituit pedibus ejus cuncta animantia.

5. Imò in medio maledictionis serpenti prolatæ, benedictione sexum muliebrem replevit, dicens: *Mulier conteret caput tuum. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum, & semen illius.* Quod cum non intelligatur de semine viri, spondet futurum Messiam mundis Salvatorem ex semine mulieris. Tantum abest, quod homini ibidem maledixisset.

6. Secundo nego latam legem, & per consequens, etiam contraventionem legis. Sequitur enim, ubicunque non est lex, non intervenit

venit transgressio, nec inobedientia: & per consequens non cadit ibidem maledictio.

7. Probo autem quod non fuerit lex, per ipsa verba textus: *Præcepitque ei dicens: Ex omni ligno Paradisi comede; de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas.* Verbum (præcepit) præceptum, adeoque & legem includere videtur; attamen unicum istud verbum non magis pro affirmativo (ex omni ligno Paradisi comede) quam pro negativo (ne comedas) vim legis aut præcepti sortitur. Non enim peccatum involvebat, etsi non ex omni ligno Paradisi comedissent. Adeoque non legem aut mandatum continebat magis pro inhibitione unius arboris, quàm pro licentia cæterarum omnium. Itaque textus paternam licentiam pro affirmativo & concessione pariter, sicut & paternam admonitionem cautelæ pro negativo continebat. Non secus ac si rusticus viæ gnarus viatori dixerit: Si isthac iveris, peribis & morte morieris. Sic monitio Creatoris (ne comedas; & quacunque die comederis, morte morieris) non legem, sed suasum & optatum dicunt. Transgressio autem, spretæque monitionis actus peccatum quidem continet, sed non inobedientiæ: tantumque inobedientia à spreta monitione distat, quantum lex à monitu ipso. Prohibitio ergo (*ne comedas*) admonitionem sonat, ne videlicet mortem sibi comederet & posteris reatu inextinguibili, eo quod in pomo, non autem in contraventione manducationes mors sita esset. Essetque ideo mors ista ex pomi esu naturalis, ad monita, non autem comminata ex lege maledictio. Minæ enim mortis, quæ Adamo erat incognita, eundem terrere non poterant: adeoq; irritæ fuissent comminationis, non autem admonitio. Etenim Adam nondum cadaver viderat, & qui antequam videret animantia, ignorabat eorum nomina: multò minùs scire poterat, quid mors esset: ac longe minimè Eva sciret, quid esset mori in Paradiso. Itaque apud Protoplastos mors adhuc erat non ens & ignotum; non entis autem & ignoti nullus respondet conceptus, & nulla penitus est formido. Idcirco nec Deus in minas terroris aut legis pœnas prædixit mortem; sed ex mera sui bonitate. Ut, dum comedissent de pomo dissuaso, scirent, quod DEUS non fecisset mortem, sed ipsimet sibi.

8. Nec his obstat Textus c. 3 *Quia comedisti de ligno, ex quo præceperam, ne comederes*, &c.

9. Verba enim bonitatem præcedentis moniti aperte denunciant, non autem legem. Nam idem verbum (*præceperam*) quod ante c. 2. (*præcepitque ei dicens*) monitionem duntaxat, & non legem significat. Alioqui sub æquali peccato originis edere obligati fuissent ex omni ligno Paradisi: quod nemo sanæ mentis unquam astruet.

10. Peccatum enim grande fuit in suspicione doli, falsitatis & fallaciæ DEI, quodque plus crederent serpenti, quam Deo, quodque spreverint paternam & benevolam monitionem. At non erat inobedientia, quia non erat lata lex. Erat quidem actus contra gratitudinē, amorem erga Deum, debitamq; & rationalem obligationem. Non ergò maledixit ipsis DEUS, quoniam sibi pœnas morborum, mortis & ærumnarum in supplicium comedendo contraxerant. Non autem post lapsum loquitur DEUS de morbis: quia sat erat semel mortem prædixisse futuram, dum admoneret, ne comederent.

11. Denique callidus serpens non adorsus est mulierem tanquam fragiliorem; sed quia admonitio ex ore Dei data fuerat Adamo, mulieri tantum significata ex viri relatu. Ideoque primo DEUS ab Adamo computum exigit.

12. Inprimis maledictionē viri non continet, *quod terra esset maledicta in opere suo, & pareret zizania, quodq; in sudore sui vultus panem totâ vitâ ederet*: Sed reminiscentiam continent prægressæ ante lapsum monitionis amorosæ.

13. Denique nec maledictionem sonat, quod *mulier deinceps marito* obediret, subessetque, quanquam in eo elucescat intentio Creatoris, quod mulierem scilicet destinaverat, ut caput esset, apex & ultima creatura, supra virum; nunc autem ob geminum peccatum subesse deberet marito. Id enim potius commeritam pœnam, quàm maledictum significat: Prout non maledicitur superiori, qui ob commissam errorem deponitur.

14. Ast ubi dicitur: *In dolore Paries filios tuos*; textus expressè mysterium paradoxæ theseos con-

confirmat. Nam exin apertè constat, 1. quod Eva non esset creata, nec destinata, ut peperisset in dolore. Quapropter hoc unicum non dicitur illi in maledictionem; sed ipsi ob oculos ponitur, quantum calamitatis sibi causata fuisset, quod conciperet, deinceps & pareret more brutorum in dolore. Indubium enim est, quin bruta non sint peccati rea, pariant tamen in dolore; non quidem quod peccaverint in Adamo, tanquam patre, aut peccati ipsius sint participia: quia peperissent in dolore, sive Adam peccâsset, sive non. Nec etiam Divinæ est bonitati conforme, quod immeritam pœnam bruta ferrent, dum vi naturæ & ex creationis statuto in dolore pariunt.

15. 2. Si pariant bruta in dolore, denotatur paritas conceptus & partus in brutis & muliere post lapsum; quæ paritas cum non fuerit ante lapsum, roborat ideò hic textus thesin.

16. 3. Si non comedisset Eva pomum, & ex pomo consecutivè concupiscentiam carnis ex seminis corrupti titillatione, utique peperisset citra dolorem. Ubi textus virginitatem concipiendo & pariendo, adeoque perpetuam propagando virginitatem destinatam spondet: quod nimirum clauso utero concepisset & peperisset. Quid enim hoc aliud est, quàm id quod reliqui putant esse Evæ maledictionem; sit revera duntaxat commemoratio deperditi boni per copulam viri, seminis & concupiscentiæ carnis in carne peccati brutorum more deinceps? amissa, inquam, spes concipiendi ex S. Spiritu, postquam ex voluntate viri concepisset, ut omnis mater in peccatis.

17. Etenim si alioqui mors ex pœna infractæ legis esset, & non ex concupiscentia carnis, totidem essent mortes novæ quotidie, quot sunt prævaricationes: Vel Deus non tanti faceret sua Decalogi mandata, quanti admonitionem cautelæ ab arbore scientiæ boni & mali. Non enim æquè seriò observandas leges voluisset quas non æquo supplicio castigandas voluit. Itaque supposito adhuc, quod lex fuisset de negato pomi esu, prout lex est prohibitæ adorationis idolorum, adulterii, &c. Hæ autem leges non puniuntur continuata in posteros ineluibili impuritate, qualiter contraventio illius manducationis. Ex hinc ergo facillimè liquet peccatum originale non fuisse tam ex vi inobedientiæ mandati, quàm ex effectu deturpatæ generationis Divinæ, commutatæ in belluinam. Alioqui namque non est justitiæ distributivæ paritas, nec idcirco in Dei bonitate conformitas, sive Protoplastorum ingratitudinem, sive demum inobedientiam contra legem spectemus: quod prima inobedientia lucret pœnam traductam in omnes, etiam insontes posteros potius, quam decima vel centesima quævis deinceps, quàmque innumera & longè immaniora peccata. Equidem arbitror, quod eadem justitiæ regula penes eundem Legislatorem, cujuslibet mandati, præceptivè & defensivè lati & pronunciati infractio semper æqualem post se trahere deberet culpam, nec proinde posteris cunctis & insontibus luendam, ac tum nemo mortalium in pœnas originales suorum avorum mortesque centuplatas (si nempe mors, à contraventione legis originem sumsisset effectivè & immediatè) nec quilibet satis unus futurus erat, vel Deus immutabilis sua mandata postera non æque atque primum observanda statuisset, si mors suam in natura radicem non haberet, cujus radicis applicatio ex solo fuisset homine.

18. Itaque si mors ex maledicto peccati, immediatè ex solo Deo esset; Jam mortem fecisset DEUS, adeoque ex fide falsum crederemus.

19. Denique si mors ex maledicto provenisset, essetque è radice supernaturali, adeoque nec hodiè nostra mors causas naturales in nobis reperiret, vel mors nostra non esset ejusdem generis cum morte Adami.

20. Imò quod longè absurdius esset, mors nostra non prodiret ex eodem primitivo initio, quo Protoplastorum mors incepit. Ac per consequens, mors nostra non esset effectus peccati originis.

21. Adeoque nisi aliunde, quàm ex pœna legis & peccati maledictio mors obveniat, id est, nisi carnis generatio Adamica sive belluina ex carnis concupiscen-

piscentia & copula mortem naturaliter in se contineat, parem belluis, reverâ insontes posteri luerent pœnam immeritam.

22. Denique si mors ex maledicto vel ex peccato immediata causata esset; nonnè inappositè textus diceret, *eâdem die morte morieris*; dum non diceret: statim, eodem momento morieris. Quippe maledictio non indiget 24. horis ut operetur, ut neque pariter peccatum pro reatu pœnaque ejusdem commerita intervallum expedit. Quod expressè visum fuit, dum homo impurus, conans currum vacillantem, quo Arca fœderis vehebatur, à casu vindicare, repentina morte ausum suum piavit. Sed cum mors in procreatione seminum vetitorum & concupiscentiæ carnalis consisteret, pomi esum ejusque digestioni præsupponebat. Ideoque verba illa: (*eadem die morte morieris*, sive, mortalis fies,) & morte duplata in te & posteris lues. Thesis nostra propositam veritatem roborant.

23. At peccatum nullum, à primo deinceps, habitum est originale, vel in omnem posteritatem irremissibiliter delatum, nisi quod ab eso pomo deinceps totam deturpavit naturam, quia propagationem generis humani in carnem peccati transtulit, de qua dicit Deus? *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia caro est.*

24. Illud autem peccatum, si à Prædecessoribus non sat sit indagatum, addam liberè, quæ sentio.

Enimverò in hac Genesis historia simul concurrunt. 1. Peccatum diffidentiæ sive suspicionis malæ fidei, doli, fallaciæ & falsitatis in Deo. Eva enim inquit Diabolo: *Ne fortè moriamur*; Adeoque dubitavit mortem admonitam, necessariò adventuram. Itemque peccatum spretæ admonitionis, quodque plus fiderent serpenti, quàm Deo, nec erat inobedientia, ubi nondum lex. 2. Actus comestionis pomi, non tam vetiti, quantum de cavendo admoniti.

25. 3. Effectus comesti pomi. Nam in medio Paradisi arbor erat, cujus proprietas dicitur vitæ: *Nec comedat & vivat in æternum*; eratque arbor altera, cujus proprietas erat scientiæ, boni & mali, cui non erat par alia: Sed reliquæ, exceptis his duabus, inserviebant soli alimoniæ. Proprietas ergo & effectus hujus posterioris arboris erat suscitare pruriginosam concupiscentiam carnis sive luxuriæ amentiam. Dicitur autem scientiæ boni amissi & mali adepti. Nesciebant enim, se nudos esse, erantque sine pudore, id est, sine carnis concupiscentia instar puerorum; quia carebant semine. 4. Concurrit copula carnalis: Inde tandem generatio quædam belluina, caduca, mortalis, contra intentum Dei, nolentis hominem concipi in peccatis. (In peccatis concepit me mater mea) non quidem, quod omnes dein matres ederent de illo pomo, sed quod mox ab eso pomo omnis conceptus non fieret nisi ex voluntate sanguinis, carnis & viri; adeoque inde necessariò prodiret omnis caro peccati.

26. Itaque dum peccato inobedientiæ adscribitur immediata causa corruptæ naturæ & mortis: vel dum peccato, suspecti doli in Deo attribuitur causa immediata corruptæ carnis, elenchi sunt non causæ ut causæ.

27. Nam propriè loquendo, ipsa nostræ naturæ totalis corruptio & carnis degeneratio non ex maledicto, ut neque immediate ex peccato commitante profluxit; sed ex his tantum occasionaliter, & tanquam ex causa sine qua non; At natura nostra totaliter corrupta, & incapax æternæ gloriæ reddita est, propter concupiscentiæ & brutalis generationis causalitates, effectivè & immediatè causantes virgineæ ablationem castitatis, & spem omnem generatum iri ex S. Spiritu deinceps, & ex Eva virgine.

28. Estque ideo originis peccatum in omnes omnino posteros defluens, eo quod post ablatam Evæ virginitatem hominum propago, non est possibilis, nisi ex voluntate viri, carnis & sanguinis, quos alioqui Deus statuerat ex S. Spiritu generandos.

29. Est ergo causarum indistinctio, suaque inepta effectuum ad causas proprias applicatio, quæ nondum attendit antehac 1. quare istud pomum, tam alto tono præcautum sit, ne de illo ederent. 2. Quod maledictum æstimarint, quod non erat. 3. Quod peccatum originis uni adscripserint inobedientiæ, tanquam causæ proximæ & continenti, immediatæ.

4. Quod inexcusabilem mortem conjecerint in maledictionem & pœnam infractæ legis.

30. Etenim tametsi peccatum grave concurrerit cum originali declinatione generationis à Deo intentæ, cum impuritate carnis, naturæ corruptione per carnalem copulam; non tamen corruptio naturæ, degeneratio generationis, ut neque mors ex peccatis originalibus parentum diffidentiæ, &c. tanquam ex causa immediata processerunt: verùm ab effectu manducati pomi, tanquam novo producto necessariò inde naturaliter dependente; Id est, mors processit ex suis causis secundis naturalibus, pomo inexsistentibus: Prout & naturæ corruptio totalis inde promanavit; quia ambæ nituntur unica & eadem necessitatis radice.

31. Causæ autem harum causarum naturalium per accidens in unitono comestionis colligatæ fuerunt peccatis diffidentiæ, &c. Nam peccato suspicionis malæ fidei, fraudis & falaciæ Dei suus manebat reatus piabilis per Protoplastos per modum peccati, per contritionem scilicet & actus pœnitentiæ pro more aliorum peccatorum. Non autem quod proinde tota natura depravari debuisset, mors & omnis corporis ærumna deberet intrare & perpetuare in omnes posteros, etiam quantumlibet animas haberent insontes. Deus enim peccata parentum subinde punit in unam aut alteram generationem: at nusquam legitur, in omnem dein posteritatem castigâsse peccatum avi, qui ante quinies mille annos malè egisset. Excedit enim ista punitionis pœna amorem Dei erga hominem, cui mox à peccato tantopere benedixit: Excedit, inquam, regulas justitiæ, si ad ejus stateram referatur supplicium insontis in illo peccato.

32. Quin imò opinor, si Deus ex sua bonitate non admonuisset Protoplastum mortis, si comederet de ligno scientiæ boni & mali; sin verò Dæmon propriâ atque innata sibi hostilitate transtulisset pomum de illa arbore subter aliam quamlibet, & comedisset de pomo uterque hominum sexus; quod æqualiter successisset concupiscentia carnis & copula: adeoque etsi sine ullo peccato id contigisset, attamen generatio inde secuta de necessitate & proprietate esi pomi suspendisset intentum Creatoris, nolentis de Spiritu Sancto concipi filios Dei & posteros Evæ post corruptam ejus virginitatem. Adeoque mors, morbus, ipsaque naturæ corruptio ac belluina inversio originalis fuissent, & non tamen ex peccato: eo quod pomum continebat causam naturalem efficientem luxuriæ.

33. Etenim quàm ineptè concordent simul: Mors processit ex peccato infractæ legis, adeoque ex maledicto supernaturali: Et illa verba textus post esum pomum & ante proscriptionem è Paradiso Prolata: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de illa, & vivat in æternum.* Nam contra maledictum Divinum non valet ulla creatura resistere. Hinc ergo conspicuum evadit, quod pomum contineret causam naturalem deturpatæ generationis & suæ mortis: quodque arbor vitæ pariter contineret naturaliter vitæ æternæ conservationem: id est, superioritatem super mortis necessitates.

34. Tandem si ex lege, peccati supplicio & maledicto mors advenisset, falsum esset, quod Deus non fecisset mortem; quia reverâ & immediatè mors ex Deo processisset, & non ex causa naturali, sive naturæ corruptæ. Ac jure tanto potiore, ubi Nomotheta, judex & exsecutor sunt eadem persona, Creator omnipotens.

35. Postremò: Peccatum est ens mentale, sive non ens, quod non potest producere ens reale & actuale.

36. Atque idcircò non processisset mors sui initio è causis naturalibus, prout hodiè in brutis æqualiter atque in nobis surgit mors, essetque proinde mors sui initio, toto genere alia ab hodierna.

37. Ac propterea ridiculum Textus diceret: *Deus non fecit mortem*, si propter inobedientiam maledixisset naturæ, ut moreretur.

38. Est itaque necessum, quod mors hominis, sui initio inceperit & facta fuerit, causis secundis prorsus naturalibus, quibus hodiè morimur. Reciprocè quoque hodie ingruit mors causis naturalibus deturpatæ naturæ, prout olim in sui principio.

39. Equi-

39. Equidem etsi eso pomo Adam mortalis evaserit, tamen ejus mors, non nisi post aliquot secula evenit naturaliter & ex senio velut causis secundis. Abest ergo lex, contraventio, peccatum, maledictio in origine mortis post tot secula apparentis ex causis secundis, coram velut loquentibus.

40. Omnem ergò causam atque totalem, qua homo sibi mortem immediate condidit, in thesi videre est. Etenim etsi simus jam mortales, non tamen morimur dum volumus, dumque optamus: quia non ex voluntate, vel ex peccato; sed ex pomo mors prodiit.

41. Nec quidem quod in pomo ipsa esset mors, tanquam in lethali veneno, sed inerat pomo concupiscentia carnis, incentivum libidinis, inebriativum luxuriæ, ad generationem belluinam in carne peccati, quæ caro secum vehebat causas naturales defectuum, & mortis necessitates.

42. Quocirca verisimile est, si serpens non potuisset obtinere ab homine, ut peccando ederet pomum, quod decerptum inde pomum ad radicem alicujus arboris licitæ projecisset, ut hoc medio mortem introduxisse gauderet hostis vitæ nostræ.

43. Idque satis colligitur ex textu, qui non dicit, si comederis de arbore illa, sed dicit: *In quacunque die comederis, morte morieris:* Quasi denunciaret istud mortis venturæ periculum fore prædestinatum. Ad hoc enim creatum mundum, & generationis organa viro data, eo quod prævisa esset naturæ corruptio, regenerationis necessitas in Salvatore, virgineaq; ejus puritate.

44. Cessent ergò jurgia, an Eva comederit pomum, an verò ficum. Textus enim pomum vocat, visu placidum; ficus autem non ita sui visu allicit. Fuitque unica illius proprietatis arbor, cujus par tùm non erat nec hodiè, inter creata, altera exsistere legitur.

45. Finaliter verba Textus: *Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos*; tantùm abest, quod Dei indignationem, multoque minùs illius maledictum significent: Denotant imò ejus amorem erga devotum sexum. Siquidem nemo nescit, quo ærumnosior vita devoti sexus fuerit, eò etiam vitæ filii hominis viciniorem esse; alioquin enim tribulationes, quas Deus mittit Sanctis suis ipsumque martyrium essent maledicta pari jure.

46. Addam postremo, quod sicut opera carnis sunt diabolica; ita Textus: *Ponam inimicitias inter semen mulieris & semen tuum.* Hanc thesin ex asse confirmo. Nam inprimis mulier, de cujus semine Deus ibidem loquitur, est Deipara Virgo: quæ ut Virgo nullum aliud semen reliquit, inimicum serpenti, nisi filios lucis, filios Dei & renatos ex S. Spiritu, qui nullas inimicitias habent cum ovis reptilis alicujus, sed tantùm cum filiis Diaboli & tenebrarum, in quantum custodiant semina peccati. Promittit ergo textus ibidem regenerationem futuram in Deipara virgine; vocans non-renatos semen Diaboli; quia caro sunt Adamica.

47. Itaque, attentis quæ supra jam demonstravi, Peccatum originis non propriè exspectat empsychosin aut hæccitatis momentum. Etenim quamvis anima nequeat rea esse peccati, antequam sit; attamen cum peccatum originis sit in contagio carnis, ipsum est statim in supposito concreti per modum sui recipientis, simulatque est mistura seminum sexualis; juxta illud: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum* (ante animæ adventum, quia) *in peccatis concepit me mater mea*: Est nempè peccatum in eodem puncto, quo mors consistit: quod sanè est in ipsa seminum mistione. Mors enim in Archeo immediatè est, non autem in anima; quod probat ipsa quandoque Archei indispositio mortalis, unde conceptus fit irritus, qui ante jam vitalis erat totâ spe. Et quanquam impuritas materialis suppositi fit ante carnem inde generatam, ideoque & ante animam, non est tamen propriè peccatum, nisi anima illud induerit. Est proinde alia longè peccati originalis infectio, quàm aliorum quorumcunque, requirentium animæ consensum. Cætera namque peccata perpetrat ipsa anima: Originale verò contaminat animam non consentientem, quia quidditas originalis ejus est ipsa caro peccati. Neque enim proinde vocatur anima peccati, sed caro peccati, quia anima à carne contaminatur.

Diabolus autem non aliunde, quàm se ipso. Ideò homo miretur misericordiam, non autem Diabolus. Itaque ex Creatoris beneplacito pomum in se nedum gerebat carnis concupiscentiam, sed etiam consequenter generationem seminis: At non proinde pomo vis inerat propagativa animæ sensitivæ. Arbiter mundi in creando se voluit obligare ad creandam omnem animam viventem in quolibet corpore animantato, dum dispositiones corporeæ devenissent ad terminum animationis. Idcirco enim pomum, statim postquam mansum esset, disposuit sanguinem ad semen, atque inde in animam sensitivam. Idque nulli alimento geniale, quod isti pomo, adeo ut Protoplastis paucis abinde horis genuerit nedum semen, sed etiam dispositiones ad impetrandam animam sensitivam à Creatore. Quodque statis dierum terminis alioquin in fœtu contingit, certisque digestionum gradibus perficitur; id mox in ipso vitali Archeo parentum primorum completum est. Idque peculiare in pomo textus insinuat, quod eadem die, quâ de pomo comederet, morte moreretur: eo quod pomum, etiamsi terminum anticiparet; aliquem tamen exigeret, ut postquam in cruorem verteretur vitalem, etiam statim animâ sensitivâ esset dotandum. Nam qui ipso creationis puncto in virum & fœminam formati fuerunt, & non in pueros, brevi quoque spatio in maturitatem seminum, omnemque mortis necessitatem & causarum secundarum proprietates consenuerunt eodem die. Rectâ enim viâ hoc totum cadit perpendiculariter in postem fundamenti meæ theseωs, quo rotatur nostræ mortalitatis hucusque vertiginosum negotium.

48. At saltem cum Eva facta sit de costa viri, idipsum innuit notam pudicitiæ, veritamque carnis copulam: quippe quæ incestum præter stuprum continebat, quod nec Adamum latebat; de quo tamen Omnipotens post peccati lapsum dispensasse visus est, concedens matrimonium.

49. Itaque superest hujus occasione indagare, an actus libidinis fuerit in Paradiso completus. Multi volunt Paradisum fœditatis immunem, eo quod Textus dicat cap. 4. *Adam verò cognovit Hevam uxorem suam, quæ concepit & peperit Cain, dicens: Possedi hominem per Deum.* Sed hi mihi agnoscant. Nam contrarium ex ipso textu apparet: Inprimis nil convincit citatus textus, nisi quod stuprum veræ virginitatis (quia cruentum) non admittat comitem conceptum. Ideoque non prima vice conceptus sit Cain, sed extra Paradisum. Alioquin enim 1. eadem die morte morieris, juxta veritatem theseωs designat ibidem commissam turpitudinem. 2. Mulier non vocatur ante lapsum Uxor Adami, sicut immediatè pòst. Nomen autem uxoris non datur, ne quidem rato matrimonio, sed tantùm consummato. 3. Dictum fuit soli viro; *De hoc ligno ne comedas.* Proinde de exilio hominis faciundo legitur in singulari, non quidem, quin uterque sexus peccaverit, sed quia vir singulariter ob stuprum exulari meritus erat. 4. Idcirco dicitur: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de ea, & vivat in æternum.* Non autem dicitur: Ne conjuges comedant. 5. Primo bestiarum conspectu novit Adam essentias & proprietates illarum, iisque justa quoque indidit nomina. Visâ autem muliere, primùm *vocavit illam viraginem; quia de viro esset sumta.* Post lapsum autem *vocavit illam Hevam, sive matrem omnium viventium.* Quod primo conspectu nondum nesciebat; ut neque adhuc illam proprietatem ex viro habebat, eamque non nisi à peccato didicit, quia indidit ac suscitavit. Cur enim mulieris essentiale nomen mutasset, si non simul totam mutasset ejus naturam? 6. Ac demùm illam potiùs ad patrandam suam fœditatem ad arbusta deduxit, quàm ob tegmen pudoris. Poterat siquidem ficulneis frondibus pudorem texisse, & absconsionem per arbusta neglexisse, si non habuisset simul corruptæ castimoniæ signa. 7. Siquidem si vera est thesis mea, quod sola carnis luxuria mortem causata fuerit, non est subsecutum exilium, nisi post turpitudinis actum. 8. Is enim qui jam statim antè nesciebat se nudum, quomodo sciebat mox uxorem, omnium viventium matrem, nisi quid perpetrâsset?

50. Ac tandem textus dicens serpenti: *Ponam inimicitias inter semen mulieris & semen tuum*: denotat clarè mulierem, quæ ante carebat semine, ejusque omni prorsus titillatione, jam habere semen.

51. Utut est, saltem non possum non insigniter admirari excellentiam castitatis textus, qui nuspiam, surdam saltem aliquam mentionem concupiscentiæ carnis fecit, verum summo utrobique tegit silentio carnis fœditatem per acquisitam scientiam pudoris, & obvolvit summo mysterio mortis inductam necessitatem & regenerationis exigentiam: Statuens, quod tandem dierum completa maturitate, *ex Aquilone pandetur malum* super omnes habitatores terræ. Quod mox manifestabo.

52. Tandem degenere jam natura, complacuit sibi Omnipotens lapsum Adæ erigere per renascentiam: & quanquam non restauraverit nobis intellectus claritatem pristinam, mentisque expeditam cognitionem intuitivam, attamen dignitatem nostram longe altius erexit. Siquidem intellectus in obsequium fidei reductus per gratiam pergit in humili resignatione ad bravium amoris, quo innitimur & compellimur. Estque minima amoris illius morula longe gloriosior, quàm deses tota vita Adami in Paradiso. Ante lapsum enim ignorabatur fides, virtutum prosapia, potissimum quoque amoris Divini superexcellentia, solaque vivebatur puritatis innocentiæ felicitate. Ideoque Deus permissione suæ præscientiæ & destinationis inæqualitatem beatitudinis, à renascentia emergentis, cum quadam præpollentia delegit: quia non sunt condignæ hujus vitæ tribulationes ad immensa, quæ nobis renatis Divina bonitas præparavit. Malim namque scire, quæ Deus per unigenitum mundi Salvatorem revelavit, quàm novisse claro intellectu animantium & herbarum facultates. Abunde mihi sufficiens habere in Deo humanitatem, qua nos in filios Dei adoptavit, & similiores sibi longe fecit, quàm fuisset Adam in summa sui felicitate.

DEMONSTRATUR THESIS.

1. *Prima Thesis probatio.*
2. *Secunda.*
3. *Modus generandi Divinus nequit ab homine concipi.*
4. *Conjectura à pari.*
5. *Repetitio Demonstrationum.*
6. *Argumentum pro Thesi.*
7. *Alterum.*
8. *Tertium.*
9. *Quartum.*
10. *Quintum.*
11. *Sextum.*
12. *Mentem non creare animam sensitivam, ut nec aliam mentem de lumine mentis sumi.*
13. *Septimum.*
14. *Mens imprimit in semen imaginem corporis: non autem Dei, id est, seipsam.*
15. *Probatur.*
16. *Octavum.*
17. *Quid à peccato per parentes generatum.*
18. *Usque ad art.*
74. *Ratio è Sacris.*
75. *Repugnare Christianismo, quod homo vocetur animal.*
76. *Patrum aliquot confirmitates cum thesi.*
77. *Dilemma pro thesi ex Augustino.*
78. *Argumentum solidum pro thesi.*
79. *A regula Falsi.*
80. *Progressus Satanæ.*
81. *Faunorum & Nympharum ortus.*
82. *Tudesquillos in Canariis.*
83. *Objectiones contra thesin usque in art.*
88 89. *Anomala piscium propago.*
90. *Aqua nulla est figura, nec decidit orbiculariter.*
91. *Trutarum prolificatio.*
92. *Seminis maris invaliditas.*
93. *Piscium felicitas thesin roborat.*
94. *Vermes resurrectionis monitores, absque materiali maris semine.*

SUblatis ergo nunc legis, inobedientiæ & maledicti suspicionibus, ad theseos demonstrationem procedo. Pro qua in frontispicio præmissa est gloriosissima Filii Dei incarnatio, ex purissimo sanguine immaculatæ semper Virginis suæ genetricis.

2. Dein mihi viam stravit textus: *Nisi regenerati fueritis ex aqua & Spiritu S.* id est, nisi comparticipes sitis, in nova regeneratione salvandorum, illibatæ & castissimæ Incarnationis Domini Jesu, sitisque tanquam membra illius capitis, & velut filii adoptivi, non eritis palmites illius vitis. *Nam quicquid de carne peccati* & ex carnis concupiscentia *nascitur, caro est, incapax vitæ æternæ & regni cœlorum. Et qui seminat in carne, in corruptione metet.* Et quicquid messuerit, caro est, ipsaque corruptio.

3. Etenim quomodo S. Spiritus generasset in Eva omnem hominum posteritatem, id humana mens assequi non valet, nisi viam ejus sacer textus manifestasset in Deipara virgine.

4. Quæ nimirum non concepit ex, sed de S. Sancto, quem proinde Gabriel prædixerat duntaxat obumbraturum ipsam virginem perpetuo illibatam. Ideoque Ecclesia Patrem æternum, sacræ Trinitatis personam primam vocat Patrem Filii æterni; nec permittit S. Spiritum vocari humanitatis Christi Patrem, eo quod materialis generatio Christi ex sola ejus matre sumta est, quare nec ejus conceptus de Spiritu S. includit ullam paternitatem. Atqui ut ista generatio processit absque patratione S. Spiritus, (qui nimirum circa conceptum Christi occupatus fuit absque patratione;) ita contemplari nobis integrum est eodem prorsus supernaturali atque divino modo obumbrationis in Eva stabilitam fuisse generationem adoptivorum & divinæ Imaginis. Itaque Pater luminum solus est Creator omnium animarum, ut & supereminenter mentis immortalis: Ergo generatio humana ex Patre luminum, datore vitæ, in mentis creatione absoluta fuisset ex substantia Evæ & de cooperatione S. Spiritus concipiendo. Etenim ut ille hominum conceptus fuisset planè supernaturalis: ita & castimonia matris supereminens in statu Innocentiæ, qualis modo in regeneratione ex aqua & Spiritu Sancto.

5. Quamobrem statutam thesin primùm ratione physica conabor stabilire, eamq; dein ratione & authoritate è Sacris petita confirmare, ac tandem per dogmata Patrum fortificare.

6. Inprimis est rationi consentaneum: Si Deus volebat in carne facere sui imaginem, eamque per posteros beare, id debuisse fieri in Virgine matre; non autem in muliere per Adamum stuprata, ne Deus virum competitorem haberet in intenta suæ imaginis incarnatione. Alioqui si hanc sanctam & impollutam humani generis productionem (propter quam universum condidisse est visus,) contingentem in obumbratione S. Spiritus, vir anteverteret & præveniendo everteret, etiam dein omnis hominum sic producendorum generatio brutali modo eveniret, quicquidque ex illa nasceretur, esset æternæ gloriæ naturaliter incapax. Rationi nempè est consentaneum, quod Mens immortalis ante esum pomum nunquam fecisset prolem immortalem duratione, eò quod nihil queat de se vel ex se producere infinitum duratione, nisi Deus solus, quem proinde adhuc hodie in Adamica generatione, Ecclesia fatetur esse animæ immortalis unicum Creatorem.

7. Alioqui si mens, infinitæ deinceps durationis posset extra se producere infinitum aliquid & immortale, quodque ideò esset substantia, jam necessariò desineret esse creatura, essetque creator.

8. Ergo mens nunquam potuit aut poterit producere substantiam immortalem, & per consequens, pugnat cum Divinitate, quod Mens, quæ ante esum pomi immediatè totum corporis regimen in se susceperat, de se generasset

ſet imaginem Dei infiniti; generaſſetque ſubſtantiam duratione infinitam: quapropter eſt diſpar penitus ratio, qua lumina mortalia vitæ ſive animæ mortales proſiliunt, & qua ſubſtantia immortalis creatur.

9. Adeo naturæ toti eſt impoſſibile, quod mens generaret ſubſtantiam ſibi ſimilem: cum producere ſubſtantiam ſpiritualem, immortalem, ſoli reſervetur Deo, etiam omnium omnino conſenſu. Siquidem ejusmodi productio præſupponit creationem ex nihilo. Alioquiſi mens intendiſſet ante lapſum producere ex nihilo ſubſtantiam ſibi ſimilem, cum id ſibi ſit penitus impoſſibile, ſeipſam debuiſſet partiri atque in partes ſeparare.

10. Denique nec unquam fuiſſet mentis intentio generare animam caducam ſeu ſenſitivam, quippe quæ eſt præter & contra deſtinatum ſuæ vitæ regimen.

11. Quare ex ſufficienti enumeratione concludo, quod ante eſum pomi nec immortalem mens animam generare potuerit, nec mortalem generare intenderit, ne quidem diſpoſitionem ullam ſeminalem aut ſubſtantiam ſeminis: Ideoque nec proinde ulla per virum facta fuiſſet generatio nec ullam ad generandum in ſe ſenſiſſet proclivitatem. Atque hactenus neceſſario in pomi eſu latuit cauſa mortis naturalis per carnalē generationem explicata: In qua generatione eſt ſeminalis diſpoſitio cooperans ad animæ mortalis impetrationem: Eaq; Creatoris intentionem circa propagationem ſuæ imaginis prævertit & pervertit. Sic nimirum anima mortalis per brutalem concupiſcentiam carnis ſibi ſemen diſpoſitivum produxit, ad animam brutorum more perituram: quæ ſcilicet brutalem quoque conditionem mortalitatis ſecum introduxit. Nam mors brutis indubie à creatione fuit connaturalis, quæ ſcilicet animas duntaxat habent mortales.

12. Atqui licet per regulam ſuppoſiti falſi confirmare, quod ex fide tenemur credere nimirum, Mentem à Deo immediate creari: non autem à parentum anima velut lumen de lumine [illegible]itum accendi. Nam ſi anima generati fiat ab anima generantis, erit hoc vel à patris anima, vel à matris anima, vel ab utraque. Sed nullum horum eſt verum: Ergo nullatenus anima generati fit aut deducitur è ſpiritu parentum. Probatur quoad primum: Siquidem cum de progreſſu naturæ ſit ſermo, qui proinde ordinarius eſſe debet, ideoque & in brutis id conſtanter contingeret: atqui hoc non contingit: Ergo non à progreſſu naturæ. Probatur Subſumtum per fœtum ex patre glire & cuniculo matre, qui ſcilicet excepta cauda glirina, totus eſt cuniculus, tam intus, quàm extra, etiam in pelle & pilis. Sed ſi à patre vis ulla animæ manaret, in ſe vim neceſſario haberet paternam & non maternam. Sed dato exemplo pater contrarium: ergo non à patre; Nec tamen proinde animæ prolium mendicantur ab anima materna. Nam alioquin à quo procedit anima, ab eodem ſaltem & ad minimum procederet quoque vis formativa: Et per conſequens, nedum ſemper fierent proles ſexus materni ac matri perpetuo ſimiles; ſed etiam nunquam fieret mola, ubi effœta vis ſeminis maris defluit. Ut neque prægnantis imaginario transmuttaret fœtum jam in utero matris formatum, in monſtruoſam, alienam imò & brutalem figuram: quia ſemen jam habens animam mutuatam à parente, non eſſet amplius obnoxium ſtultæ imaginationi maternæ, præſertim dum jam fœtus proprio orbe ac culina ſua alitur. Idem argumentum quoque valet ſupponendo, quod anima gigneretur ab utriusque parentis anima: nam quicquid negatur disjunctivè, recte negari poteſt copulativè. Quorſum etiam ſpectat hæc concluſio; nimirum, quòd eo poſito, jam ſemen actualiter eſſet animatum ab initio ſui: Itemque quod ex duabus animabus quoddam compoſitum atque mixtum lumen animatum atque ſpirituale fieret: quod repugnat ſimplicitati formali propter concretam dualitatem. Itaque univoca animæ homogeneitas adverſatur dualitati & heterogeneali compoſitioni animarum. Unde concludo, ne quidem in brutis deſumi à parentibus, tantoque minus in homine. Quapropter animæ omnes immediate creantur ab ipſamet vita & Patre luminum, qui ſuum Crea-

toris honorem nulli tribuet creaturæ: quare hinc obvium est, quod homo nequeat producere mentem immortalem, nec simulachrum divinum. Adeoque & hinc patet, quod vir ulla ratione sese immiscuisset in generando: Sed quod omnem fœtum sola manus Creatoris perfecisset, quæ sola creat omnes animas, potissimum autem atque singulariter æternam illam deinceps, quam in sui imaginem destinatione essentiali direxerat.

13. Denique naturaliter necessum est, quod vera imago fieri nunquam queat, nisi à sculptore proprio; nullus est autem sculptor proprius, qui non perfecte cognoverit illum, cujus iconem sculpere intendit. Sed homo creatus est ad imaginem & similitudinem Dei; nequit tamen Deum cognoscere, ut nec ejus ullam similitudinem mente aut verbo exprimere, quam ignorantiam quisque fateri debet: Ergo nequit esse sculptor proprius imaginis divinæ; ac ideo quamcunque ejus imaginem fabricaretur, esset planè monstruosa & durationis finitæ. Et per consequens in Creatoris intentione homo non fuit conditus, ut generaret hominem. In natura quidem omnis spiritus generantis seminis comprehendit (quia continet) ideam rei generandæ; homo autem, cum sit Dei immediata ac vera imago, non potest ullo modo in suum semen transfundere Divinam imaginem, quam in se & extra se plane ignorat.

14. Sed cum in natura simile generet sui simile, potest homo in semen suum imprimere imaginem corporis humani, facti etiam ad imaginem Dei. Potest itaque homo generans imprimere in semen sigillum sive umbram sui; non autem imaginem Dei: substantiamque mentis immortalis: quin imo demonstravi alibi, quod cæteræ animæ universæ sint tantum lumina formalia, non autem substantiæ.

15. Idcirco si mens deberet aut posset imaginem Dei producere, jam vel mens cessaret esse imago ipsamet Dei, vel Deus non esset Creator mentis. Quamobrem essentia pura imaginis Dei, in conceptu creandi vel generandi requirebat omnifariam ipsum Deum, immediatum sui Creatorem & Patrem unicum, qui in Cœlis est, & præter quem nulla est paternitas in Cœlis. Alioqui paternitas carnalis est in homine & brutis, ideoque textus ait: *Honora patrem*. Et alius: *quòd nulla sit paternitas, nisi in Patre cœlesti*. Ergo designatur; quod pro homine non sit paternitas mentis, nisi in solo Deo: ejusque proinde primordialis generatio ac propagatio penes Deum creatorem reservata fuerit.

16. Ac præsertim, dum menti immortali infinitæque in duratione desit sua ipsius cognitio, qua sibi seipsam repræsentet, ut videlicet signatam similitudinem sui in semine depingat. Idcirco nempe nec mens immortalis potest unquam semen humanum, ad id deducere, quod ipsamet in se habebit nunquam, ut nempe extra se depingat imaginem Dei. Est namque sic homo factus simulacrum Dei, quod sit indumentum Deitatis, theca regni Dei, id est, templum S. Spiritus.

17. Homo itaque essentialiter in Dei imaginem creatus, postquam ex se imaginem Dei non quidem per aliquod monstrum, sed per aliquid sibi umbratiliter simile generare, cum Evæ stupro, temere præsumsit, non generavit quidem Dei imaginem, similem illi, quam Deus voluit ideo inimitabilem (quatenus Divinam) sed in aura seminalis vitali generavit dispositiones solicitaturas quandoque animam sensitivam, discursivam & motivam à Patre luminum, fonte omnis paternitatis; mortalem tamen ac perituram, cui tamen ex sui bonitate inspirat ordinariò spiritum substantialem mentis sui imaginem referentis. Adeoque homo hactenus brutorum non nisi more per seminum copulam generare est annisus imaginem suiipsius, quæ tandem impetraret à Creatore lumen animatum, quodque animam sensitivam vocant. Processit nempe inde generatio altera, more bellino concepta, mortalis, æternæ vitæ incapax, bestiarum ritu, doloribus partus, morbis mortique obnoxia, tantoque ærumnosius, quantum isthæc propagatio in Protoplasto intentum Divinum invertere ausa fuit.

18. Præmonuit idcirco ineffabilis bonitas, ne de ligno illo gustarent, prædixitque alioqui eadem die morte morituros, sensurosque omnem

cala-

calamitatum turbam, quæ mortem comitatur. Meritò itaque Dominus parentum utrumque beneficio ac sede immortalitatis privavit. Successit videlicet mors ex conjugali brutalique copula: nec mansit Spiritus Domini cum homine, postquam caro esse cœpit.

19. Porro quia istud Evæ stuprum deinceps continuabitur in propagatione posterorum in mundi usque exitum: hinc peccatum spretæ admonitionis paternæ & naturalis prævaricationis, jam in impuritatem per generationem inversam, carnalem ac propemodum brutalem, inter cætera peccata est, & appellatur verè originale, id est, proinde homo, seminatus in voluptate concupiscentiæ carnis, necessariam mortem in carne peccati metet semper.

20. Scientia autem boni & mali, quàm Deus in pomo dissuaso constituit, continebat concupiscentiam carnis, id est, occultum vetitum congressum, diametraliter oppositum statui innocentiæ, qui status non erat status stupiditatis; utpote cui ante prævaricationem jam notæ erant essentiæ quorumcunque animantum, juxta quas ex proprietate erant nominanda, primoque intuitu essentialiter distinguenda. Quin imo S. Hildegardis ad Moguntinenses ait: *Adam digito Dei (qui Spiritus Sanctus est) formatus, in cujus voce sonus omnis harmoniæ & totius musicæ artis, antequam delinqueret, suavitas erat: Ita ut si in illo statu, quo formatus erat, permansisset, infirmitas mortalis hominis virtutem & sonoritatem vocis illius ferre non posset. Cum autem deceptor ejus audisset, quòd homo ex inspiratione Dei, tam sonorè cantare cœpisset, & per hoc ad recolendum suavitatem canticorum cœlestis patriæ imitaretur* (ecce quàm procul nunc inde vir discesserit rauca sua voce) *machinamenta calliditatis suæ in irritum ire videns, ita exterritus est, ut non minimum inde torqueretur; & multifariis nequitiæ suæ commentis semper deinceps excogitare & exquirere satagit, ut non solum de corde hominis, sed etiam de ore Ecclesiæ Divinas laudes perturbare non desistat.* Hæc illa. Mysticorum devota est opinio, quod volucres canant laudes Deo. Ego sub humili correctione aliter censeo. Nam si istud verum esset, canerent toto anno, nec cessarent mox expleta generandi libidine. Quod argumentum inservit nostræ thesi. Siquidem cum mares soli cantent, non autem fœmellæ: quod ex natura communi Adam salacior atque incontinentior fuerit, & ex sexu suo libidinosior, quàm Eva, cujus proinde castitas, Deo dilecta, videtur sexui propria. Acquisivit ergo homo per esum pomum scientiam, quod amisisset innocentiam radicalem, & pro ea cambium fecisset sordidæ concupiscentiæ carnis. Nec enim ante esum pomi tam erat hebes aut stupidus, quod se nesciret aut non sentiret nudum, sed cum pudoris & concupiscentiæ brutalis effectu tum prius se declaravit nudum.

21. Etenim textus sacer tam castus ubique est, quod Altissimus noluerit ipsam carnis concupiscentiam saltem nominare proprio nomine, imo nec etiam accusare, dum esum pomi in mortis necessitatem præmoneret: ne homini brutalis ista concupiscentia vel nominetenus innotesceret; ideoque nec concupiscentiam in Genesi nominari voluit ob promtam populi illius perfidiam; sed vocavit amissam innocentiam ex acquisito pudore, quod suis circumstantiis tandem in Ecclesia pendi voluit. Adeoq; proinde Adamum mox à creatione de terra in paradisum transtulit, ac mulierem quoque ob id in Paradiso formavit, ne illa, quam fecerat atque destinaverat virginem permansuram, adspiceret brutorum copulam in terra.

22. In initio enim creavit Deus cœlum & terram, omnemque creaturam in ea contentam. Fecit autem ac formavit materialiter ista per verbum passivum & imperativum (fiat) dixit nimirum istud Verbum, & creata sunt omnia, sextiduo autem deinde fecit formas rerum conditarum, & facta sunt ordinatim omnia in vitam & animam animatorum. In eo nempè distabant, dicere fiat & facere. Etenim sexto die sive ultimo formatus est Adam. Septimo autem Deus quievit: Posteà demum transtulit Adamum de terra in Paradisum, deliberavitque facere mulierem de costa viri, non autem de renibus, fœmore aut ventre ejus. Ergo die octava, ut esset initium novæ hebdomatis, ad novam & supernaturalem venturæ prolis generationẽ. Quapropter colligi potest, quod mulier tota exlex

exlex adſcenderit in novum electionis cumulum, vas electionis.

23. Qualitatem autem generationis humanæ ante lapſum in Eva virgine, quodammodo conjicere licet ex glorioſiſſima Incarnatione Domini. Enimvero Pater, cui omnis paternitatis nomen ſingulariter ac ſolùm debetur, & quem Filius ſuus ut Patrem ſemper adorat, ab æterno generavit quidem ſemper Filium ſuum, qui tamen non legitur ſuæ incarnationis Pater. Quod pro immenſo Myſterio uſque veneror, magiſque poſtquam ejuſdem bonitatem infinitam tàm à primo creationis virginali conceptu, quàm in reſtauratione, per hominis regenerationem ſum aſſecutus. Voluit nimirum Pater omnipotens, quod glorioſa incarnatio Chriſti conciperetur de perſona Spiritus S. quæ ſcilicet ipſamet proinde non eſſet generata; ſed ab æterno procederet ex Patre & Filio. Divinus nempè Spiritus in virginis Evæ ſanguine arteriali cordis cauſatus fuiſſet conceptum humanum prolium, ſimulacrum Divinitatis cum cunctis chariſmatibus ſuis abſque carnis voluptate. Mens autem ſic in veſte ſanguinis, concepta in utero virginis in ſpecie humana, incrementum ſumſiſſet ac plenariam inde maturitatem. Ille enim, qui clauſo utero, clauſiſque januis in mundum venit, & ad ſuos etiam è capſa cordis, in qua conceptus eſt, conſenſu præeunte, virginis ad uterum delatus, ſervatuſque uſque in corporis maturitatem; Omnia nempè membra penetrans delatus eſt in uterum. Ideo namque Dominica incarnatio prorſus præter naturæ ordinem nunc conſuetum contigit. Nam 1 non contigit incarnatio Domini in utero, ſed primum in ipſa cordis virginalis theca. 2. Ex ſanguine puriſſimo & vivaciſſimo cordis; non autem ex ſemine Virginis; Siquidem Deipara virgo illo ſingulari reſpectu non ſolùm mundata fuit à peccato originali, ſed concepta prorſus libera à peccatis, ut ſcilicet tanto amplius expers eſſet omnis ſeminis, quàm puer recenter natus. Etenim ſemen ex miſtura cruoris & ſanguinis, ſive ex commiſtione ſanguinum conficitur, quæ miſtura nullatenus, ne quidem materialiter, fuit in conceptu Filii Dei: *qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis aut viri*: ſed ex ſolo Deo conceptus, & ex virgine natus. 3. Non habuit virum Patrem, nec materiam maſculinam, unde fieret; quod ſanè confirmat, materiam fœminam, excellentiorem præfectam, & ab initio ſolum prælectam. 4. Prælegit caſtiſſimam & illibatam virginitatem matris, quam Divinâ manu plaſmavit. 5. Ex ſolo puriſſimoque arteriali ſanguine materialiter conceptus eſt: in quem nempe ſigillum S. Spiritus mentem humanam ſuique puriſſimum ſimulacrum à Patre Deo conditum inſpiravit. 6. à corde in uterum Virginis, cum penetratione dimenſionum delatus eſt iſte conceptus. 7. Tandem incrementum ac juſtam nativitatis maturitatem, velut in Sabbatiſmo, exſpectavit.

24. Porrò quod ſcientia boni & mali, nil niſi carnis concupiſcentiam ſignificet, apertè teſtatur Apoſtolus, vocans eam *legem atque deſiderium peccati*. Unde ſcilicet primum, brutale atque originale peccatum, reliquorum fomes, immediatè profluxit, & duraturum deinceps, in continuatum mortalium ſemen, 8 ad Rom. *Deus Filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne, ut juſtificatio legis impleretur in nobis*. Originale, inquam, quod ſit originis, humanæ generationis initium, per quod omnis impuritatis lues in poſteros traducitur, & mors facta fuit homini, prout belluis naturalis. Adeò quanquam eſus pomi contineret notam diffidentiæ & ingratitudinis, quæque etiam cuilibet peccato comes eſt, etiam tamen propterea unumquodlibet deinceps peccatum eodem ſupplicio, neceſſariò quoque ad poſteros deberet deſcendere: niſi inſolita amoroſæ monitionis transgreſſio non tam conſiſteret inobedientia comedendi, vel abſtinendi, quantum in horrida dubitationis diffidentia, & fidei Diabolo adhibitæ confidentia. Adeoque generatio carnis peccati, (quæ eſt effectus concupiſcentiæ carnis) in mortem neceſſariò defluxit, etiam ad poſteros omnes.

25. Placuit nempe rerum Domino, inſerere pomo incentivum concupiſcentiæ carnis, à qua ſcilicet tutò abſtinere poterat non edendo pomum, diſſuaſum propterea. Alioqui namque nullo unquam momento tentatus fuiſſet à carne aut

ne aut membris suis genitalibus, quæ ideo Aquilonem vocari in Sacris postmodum ostendam. Itaque pasto pomo mox concepit vir ex naturali proprietate libidinem luxuriandi; atque inde factum est semen animale, quod in animæ sensitivæ dispositiones prævias properans, legemque aliarum causarum subiens, se reflexit in vitalem Spiritum Adæ: qui idcirco statim ignis fatui instar Archeum sive Rectorem Spiritum animalemque auram, latronem, inquam, domesticum suscipiens, potestatem propagandi seminis animalis & caduci, in vitam desinentis concepit: Cujus demum appulsu, Mens immortalis vitæ atque corporei gubernaculi habenas exuens, pedissequam sibi sensitivam substituit. Hinc igitur belluarum more concipimur, nascimur & morimur.

26. Pridie enim antè Mens immortalis omnia in omnibus agebat, eratque ipsamet vita immortalis in toto: quia sola & tota in toto immortalis. Sed ipsa tanta naturæ pulchritudo in Protoplasto mox vitiata est, postquam brutalis generationis similitudine induta fuit. Tum enim Mens immortalis loco mota descendit, ut sui sigillum imprimat in semen vetitum. Tunc etiamsi Sensitiva nondum nata esset; adfuit tamen præsto omnis dispositio naturalis, requisita ad illam à Creatore impetrandam. Cumque duæ simul animæ unico corporis plano præsidere perfectè nequeant absque dissidio, non magis quàm est licitum duobus simul heris inservire: Cessit ideo in intima mens immortalis: Sive id fuerit mandato Creatoris, vel impuritatis corporeæ tædio pigens, deinceps saltem sui corporis regimen delegavit animæ Sensitivæ, in qua modo ligatur, quia obvolvitur, quamdiu vivitur. Hinc nempe deinceps brutali more plerumque adolescimus, ac vivimus.

27. Mens autem in animæ caducæ hospitium sese recepit, ac inde in hanc sua inspirat charismata, quanquam plerumque alioqui dormiat: (Perinde fortassis atque corallus subinde colorem amittit, eundemque iterum recuperat:) unde corpus omnem impuritatis ataxiam subiit. Mortalis autem animæ connubium, destinationi mentis peregrinum, occasioni est, cur Mens in abdita sese locaverit, sic ut sub judice adhuc lis sit, ubinam principalem thorum elegerit. Sitque apud Atheos non credita Mens, eo quod animæ caducæ tàm in profundum penetrando se demerserit; quòd mentales notiones adhuc hodiè subesse imaginationi appareant, quorundam quoque simplicium veneficiis ita obedire, ut ad morborum voluptatem atque imperia Mentis principatus videatur conquassari; quod febrium deliria, mania lienaris, rabidi morsus, atque punctura Tarantulæ pro Atheismo fortiùs persuasere; In priori enim vita immortali Mens per se ac immediatè condebat immortalitatem, perfectamque dabat quoque animantum & herbarum cognitionem. At posteà in brutali generationis fœditate, icon Dei in mente quidem remansit sospes, ejusque figura extera in corpore; sed tanti corruptio Mentem ad penetrale animæ caducæ coëgit recedere. Itaque sub Mentis felici imperio degebat immortalitas ejus: atque ideo exsulabant morbi, ætatum declinationes & mortis minæ. Atque ideo ante lapsum homo à beatitate distinguebatur per posse peccare, cadere & mori: Sed in glorificatione Mens iterum immediatè vivificabit corpus, idque in se transsumet: quæ nimirum ante lapsum tantùm lucebat super corpus, per immediatum sui nitorem, mox à resurrectione per transmutationem absorbitivè corpus clarificabit. Etenim idcirco status fidelium, etsi per totam vitam, etiam in ipsa morte, sit primitivo statu longè ærumnosior; est tamen eo felicior, quanto est majestate plenius esse similiorem Filio Dei, incarnato, mortuo & glorificato: quam cum Adamo vixisse liberum à morbis, & tandem sublatum absque prælio: quia *nullatenus sunt condigna retributiones vita pro gloria aut exspectatione futuri seculi.*

28. Porro ad perfectam thesin compulit me passim textus sacer, faciens Evam adjutricem Adamo similem, non quidem ut conjugis nomen vicemque suppleret; prout mox à peccato nominatur. Virgo enim erat in Creatoris intentione, & postea ærumnis repleta. Needum enim, quamdiu status puritatis præsidebat innocentiæ, voluntas viri superabat, nam translatio viri in Paradisum aliam vivendi sortem, quàm belluinam præfigebat. Adeoque pomi esus castissimo nomine tegit concupiscentiam carnis, dum scien-

ſcientiam boni & mali hoc nomine complectitur; ejusque ignorantiam ſolam ſtatum vocat innocentiæ; Siquidem illius præfatæ ſcientiæ adeptio nocentiſſimam mortem vitæque æternæ privationem irrevocabilem fovebat.

29. Nam ſi homo non deguſtaſſet pomum, vixiſſet expers concupiſcentiæ,& proles prodiiſſent ex Eva virgine de Spiritu Sancto. Manſo autem pomo, ſtatim aperti ſunt oculi eorum, cœpitque Adam libidinosè concupiſcere nudam virginem, eamque ſtupravit, quam Deus ipſi in nudum adjutorium deſtinaverat, non ſecus ac Princeps in adjutorium eſt ſuis miniſtris. Sic enim vir prævertit intentionem Dei per alienam generationem in carne peccati: Ad quam proinde prioris naturæ eſt inſecuta corruptio, ſive caro peccati comitata eſt concupiſcentiam. Nec ſanè textus aliam inſinuat ſcientiæ boni & mali notam, quàm quod cognoſcerent ſe eſſe nudos, illoſque puderet ſuæ illius nuditatis, ſive (propriè loquendo) corruptæ ſuæ virginitatis. Tota nimirum boni atque mali ſcientia clauditur circa pudorem & intra ſola pudenda. Ideoque Levit. 18. & alibi paſſim, ipſa pudenda non alio etymo vocantur, quam turpitudinis: à copula enim carnis ſtatim oculi illorum aperti, quia noverant bonum amiſſum attuliſſe degenerem naturam, turpitudinem, fæditatem, mortisq; inteſtinam atque inevitabilem obligationem, etiam in poſteros relegatam.

30. Ah ſerò nimirum intellexerunt ex concupiſcentiæ illius inſueta novitate & turpitudine, cur Deus tam amoroſæ eſum pomi vetuerat. Pudebat videlicet illos magis corruptæ caſtitatis & transgreſſæ monitionis, quàm ſuæ nuditatis. Adam namque qui beſtiarum naturas ſolo aſpectu judicaverat, nec eandem ſcientiam legitur deſeruiſſe, ſuæ quoque corruptæ naturæ fæditatem ignorare non poterat: atque adeò potius hujus pudore, quàm nuditatis ergò ſe abſconderant. Fuit nimirum tanta pudoris tam multiplicis confuſio, ut parum defuerit, quin in dementiam ruerent: quod ex inappoſitis reſponſis Adæ ſat liquidò eſt notabile. Vocat enim illum Deus, & interrogat, ubi eſſet; & reſpondet accuſando ſociam & adjutorium ſimile ſibi, ut ſe nondum accuſatum excuſaret. Stultoque prorſus niſu, frondibus nuditatem oſtentabant notam Creatori, ſperantes corruptionem caſtitatis tegi poſſe frondibus, modo ſe abſconderent. Nuditatem ſuam accuſat, non audens mentionem amiſſæ caſtitatis facere. Craſſioris namque ſtupiditatis eſt, credere latitare poſſe à facie Domini, quam neſciiſſe, ſe eſſe nudos: præſertim apud eum, qui illos creaverat nudos. Itaque velle latere accuſar reatus, & effectum concupiſcentiæ, delinquendo patratum. Alioqui mera nuditas non pudibunda eſt coram Deo, ſi non corrupiſſet caſtitatem, quam cognovit læſam, & ſub pomo vetitam. Non enim in extremo judicio erit pudor nuditatis: ideoque pudor nuditatis involvebat potius commiſſum caſtitatis errorem, irreſtaurabilem, in pomo velatum; Cujus effectum niſi perfectè jam ſentirent & agnoſcerent, potius in pœnitentiam comeſtionis, quàm in ſui occultationem & tegmen pudendorum ſe convertiſſent. Pudor ergo nuditatis involvit caſtam textus locutionem coram populo Iſraelis.

31. Alias enim ex textu ſat liquet, quod iſta ſcientia boni & mali ſit *carnalis, terrena, & diabolica*, ſolius concupiſcentiæ carnalis & mera quædam corruptæ naturæ ſtultitia, reſpectu ſcientiæ, qua paullo ante nomina propria indebat beſtiis.

32. 2. c. Gen. 17. *Soli viro vetatur fructus arboris illius* & 2. c. Geneſis 25. *Erant ambo nudi ac ſine pudore.* 3. c. Geneſ. 7. *Manſo pomo, oculi eorum ſunt aperti.* Etenim licet Eva prior de pomo guſtâſſet, virumque ad edendum proritaſſet: attamen Omnipotens virum, nondum caput mulieris, alloquitur, & hic ſe excuſare annititur, quia illam primò concitaverat ad congreſſum, ſenſitque membrorum inobedientiam: quod patet. Nam ſolus accuſatur, nondum caput mulieris, quem diſſuaſum utrique ſignificavit mulieri. Nam Eva ad ſerpentem dicit, utrique æqualiter injunctam arboris illius abſtinentiam.

33. Significans hic locus in textu, quod etſi idem caſus ſpectaret utrumque ſexum, prænoverat tamen Deus ſalacitatem viri atque pruriginem caſtivam: & quia voluntas carnis non erat propriè in virgine, quàm ſibi caſtitatis decorè

decorè adornaverat Omnipotens; Idcirco per antonomasiam vocatur ista concupiscentia à Joanne voluntas viri, quæ est carnis & sanguinis. Unde didici, Evam tenacioris pudicitiæ, imò & perfectiorem fuisse creatam in suo corpore, & stupratam à viro; quia pomum cum esset medium ad præfatum finem, & ab Eva prius degustatum, in Evam tamen tardius operari potuerit. Sed priorem deliquisse Adamum, Evam verò, ut facti pœnitentem, diutius restitisse, & ab Adamo vi stupratam dudum reluctatam; quod inde sat liquet: Siquidem voluntas viri (& non mulieris) pro occasione æterni damni reputatur, idque Ethnicis non fuit incognitum, qui seculo argenteo pudorem mulieribus, ut dotem nativam adscripserunt, à viris tum dudum neglectum.

34. Levit. 3. & 4. jubet Dominus *hostiam cum cauda offerri*, ut turpido tegatur, neve aliquid non tectum pudore offeratur. Ideoque tanti fuit semper & ubique oblati agni æstimatio.

35. Etenim Adam creabatur juvenis, imberbis, floridus, qualis Raphael foribus Tobiæ adstitisse legitur. Quamobrem ut primus verecundiæ infractor virginisque stuprator enotesceret, Deus mento, genis atque labris Adami pilos obnasci voluit, ut multorum quadrupedum compar, socius & similis esset, eorundem signaturam præ se ferret, quorum more ut salax, ita & vultum pilis hirtum ostenderet. Etenim signavit Deus primum homicidam in fronte ut conspecto signo statim horridus fieret & infamis fratricida. Sic & primum castitatis infractorem fabrumque primum peccati originalis, signare voluit castitatis Amator, circa os, guttur, buccas, &c. quibus scil. primas illecebrarum voces ac dein minas locutus fuerat: Evam verò pudoris ac pudicitiæ tenaciorem vultu polito decoram retinuit.

36. Sic barba etiam cadaveri inhumato succrescit, si in vita libidinosus fuerit, & repentina morte vivere desierit, id est, retentis adhuc menti sui viribus succrescit mortalitatis signum, etiam post mortem. Sic & vox rauca Adamo oboritur, circa juventutem, qui immediatè ante amissam castitatem suavissimè cantabat.

37. Inter signa namque, quibus Angeli in apparitionibus distinguuntur, unum capitale est. Si apparuerit barbatus Angelus, malus esto. Eudæmon enim nunquam barbatus apparuit, memor casus, ob quem viro barba succrevit. Barbam igitur, quam horrent Angeli, viri sibi in ornatum datam credunt, quam tamen non ignorant sibi cum fœtidissimis hircis communem. Nec ideò homini barba nascitur, nisi circa annos incontinentiæ: ut certò constet, non nisi propter carnis concupiscentiam instar larvæ turpitudinis adductam. Adeò ut non nisi pudenda ruptumque pudorem designet in vultu. Ideò nimirum Eunuchi quoque barba destituti sunt, ut & pueri ac adolescentes; quanquam bruta, quibus congressus sexuum à natura inditus, primis statim diebus sint barbata.

38. Denique bruta parturiunt hodie non secus ac si non peccasset Adam: in dolore nempe suos edunt fœtus, quia cum carnis concupiscentia eos concipiunt, exceptis piscibus, qui proinde Monachis castitatem amantibus in cibos deleguntur.

39. Et Eva post conceptum peperit carnem peccati in dolore, *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia caro est*: id est, homo jam caro peccati est, non autem amplius caro primæ creationis.

40. Plerumque enim mulier à conceptu nauseat dudum, variisque circumagitur miseriis, quibus bruta carent; quod sanè arguit, mulierem concipere seminaliter à viro præter primum intentum creationis.

41. Quare si homo creatus fuit, ut (saltem ex præscientia consequentis,) Cacodæmonum locum in cœlis adimpleret, debuit vel magno simul numero creari ab initio, vel successivè. Si ergo qui salvandi erant, non possint nasci ex voluntate viri, carnis aut sanguinis: eratque unicus tantum vir creatus, ergo debebant ex solis mulieribus successiva continuatione nasci in paradiso, loco scilicet natalitio mulieris, ac necessario concipi à Deo, & nasci de muliere virgine omnes posteri, quibus deinceps dedit potestatem filios Dei vocari, & fieri cum exclusione voluntatis sanguinis, carnis & viri; quæ castitas

ſemper placuit Deo, placet hodiè, ac placebit ſemper. Et quicquid ita ſemel placuit fonti caſtitatis, nunquam illi denuo diſplicere poteſt.

42. Adeoque *ſoli mundo corde Deum videbunt, & Filii ejus vocabuntur*; quare Propheta canit: *Cor mundum*, (quale Adamo ante lapſum,) *crea in me Deus, & ſpiritum rectum* (caſtæ & priſtinæ innocentiæ) *innova* (per Sancti Spiritus & aquæ regeneratione) *in viſceribus meis*. Quia viſcera mea jam impura contraxerunt ſpiritum concupiſcentiæ carnis peccati. Enimverò homo, quamdiu immortalis & purus erat, vidit faciem tuam, Domine, & allocutus es illum: *quam faciem deinceps non videbit homo, & vivet*. Poſtquam autem homo conſpurcavit ſua viſcera per concupiſcentiam, projeciſti illum à facie tua extra paradiſum. Quæſo itaque, *ne projicias me à facie tua, & Spiritum Sanctum tuum* (caſtitatis) *ne auferas à me. Redde mihi lætitiam* (regenerationis) *ſalutaris tui, & ſpiritu* (Paracleto) *principali confirma me* (contra innatam carnis impuritatem (Siquidem *Docebo iniquos vias tuas* (regenerationis tuæ: quas inter) *occulta ſapientia tua manifeſtaſti mihi, & impii ad te convertentur*. Saltem *libera me de ſanguinibus*, (de ſexuum concupiſcentiis, Tu qui es) *Deus* (caſtitatis) *Deus ſalutis* (ut novæ regenerationis) *& exaltabit lingua mea juſtitiam tuam* (juſtumque judicium, quo damnaſti hominem è ſanguinibus & voluntate viri natum in concupiſcentia & è carne peccati, quatenus ſe fecit incapacē tuæ hæreditatis.) *Ecce enim in iniquitatibus* (præfatis) *conceptus ſum & in peccatis concepit me mater mea*, (ſub legitimo licet thoro.) Fateor itaque quod præter primitivum Creatoris ſcopum generatio Adamica ſurrexerit in mortem naturalem, ſitque in peccatum originale devoluta.

43. Mulier ergo ut more brutali concepit, etiam in dolore parere incepit. Maſculus etiam in lege ſolus circumcidebatur, tanquam in myſterium ſtupri Evæ. Uterque tamen ſexus piare debebat commiſſum peccatum in pudendis, quibus nempe deliquerat. Quod licet caſtè in textu ſit inſinuatum; attamen tectum id coram Iſraël, in omnem alioqui perfidiam promtiſſimo, ne ſcilicet Deus matrimonii deinceps à lapſu inſtituti ſpretor videri potuiſſet. Mulier itaque non circumcidebatur, & tamen ſalvabatur: Non autem quod dolor partus aut obedientia mariti piâſſent peccatum originale in ea: nam & cælebs virguncula moriens ſalvabatur, uti & uxor ſterilis. Itaque hinc pateſcit myſterium, quod ſcilicet Eva, quantum potuit, reſtiterit inſolentiis Adami, fueritque per vim in Paradiſo ſtuprata.

44. Adeò & primi parentes fuerant homicidæ omnium poſterorum per concupiſcentiā: ita & primus natu fratricida fuit. Etenim ablatum præputium neceſſariò occalleſcentiam glandis cauſabatur, quo ſcilicet minoris voluptatis, concupiſcentiæ & titillationis particeps fieret, quicunque in catalogum populi Deo dilecti adſcribi optaret. Rabbini quoque fatentur circumciſionem inſtitutam propter virtutes immundas, ambulantes in circuitu; quod interpretor, Diabolica concupiſcentiæ ac primitiva ad mortalitatem incitamenta non latuiſſe Hebræos, ſaltemque ſenſu obſcuro inſinuatum peccatum, inde ortum.

45. A templo quoque olim arcebantur illegitimi, & cœlo, qui eſſent adulterino conceptu nati, quia penitùs generationem Adamicam referebant; qui autem legitimo thoro naſcebantur, impuri adhuc erant, donec ablato præputio, renunciare viderentur concupiſcentiæ carnis: Et hactenus repræſentabant in umbra & à longe, renaſcendos Divino Spiritu & lavacro regenerationis.

46. Porrò theſin ex profeſſo confirmat ipſum veritatis verbum, 1. Joh. 3. a *Niſi quis renatus denuo, non poteſt videre Regnum Dei*. b. *Niſi quis renatus ex aqua & Spiritu S., non poteſt introire in Regnum Dei*. c. *quod natum eſt ex carne, caro eſt; & quod natum eſt ex Spiritu, ſpiritus eſt*. d. *Spiritus ubi vult, ſpirat: vocem ejus audis, ſed neſcis, unde veniat, aut quo vadat*. e. *Sic eſt omnis, qui natus eſt ex ſpiritu*. f. *ſi terrena dixero vobis, & non creditis, quomodo, ſi dixero vobis cœleſtia, credetis?* g. *Nemo adſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de Cœlo*. h. *Et ſicut Moſes exaltavit ſerpentem in deſerto; ita exaltari oportet Filium hominis*. Chriſtus Jeſus deſcendens de Cœlo non aſſumſit carnem peccati ex generatione Adamica, aut

exvo-

ex voluntate viri; sed *formam servi accipiens* in similitudinem Adamicorũ factus, *habitu inventus ut homo.* Adamicus, verus tamen homo, qualiter Adam noviter creatus. In similitudinem autem hominis Adamici factus seipsum *exinanivit, formam servi accipiens.* Non est autem servus, aut impurus factus. In hoc Evangelio autem visionem Dei negat, sive visionem Regni Dei, & introitum in Regnum Dei. Non enim, quod videatur gloria beatifica, non introeundo in cœlum, aut frustra idem bis dicatur: aut quod a exigat aliam renascentiam, quàm b. sed a continet negationem participationis cœlorum ante resurrectionem pro animabus defunctorum, quam b. negat etiam corporibus post resurrectionem: oportet ergo renasci ex aqua & Spiritu S. Etenim sicut ab initio homo erat creatus, nec processerat regeneratione carnis: Sic quicquid deinde nascitur ex carne, est caro. *Aqua vero,* sanguis & spiritus sunt unum & idem in Christo, Joan. 5. & tria hæc indifferens & unicum in valore baptisma denotant. Quapropter sola ad vitam renascentia est ex aqua & Spiritu in sola participatione virginalis corporis Christi. Siquidem introire & videre Regnum Dei est carni æquè impossibile atque in cœlum proprio motu ascendere. Idque nemini permissum, nisi Filio Virginis, qui eo fine descendit de cœlo, quique erat in cælo, dum idem hæc loquebatur Nicodemo, quique paulo post adhuc debebat eadem de causa exaltari in cruce. Idem ergo, qui de cœlo descendit, ut de materia virginis incarnaretur, est is, in quo aqua, sanguis virginalis & S. Spiritus unum sunt. Spiritus itaque, qui ex aqua hominem corruptum & Adamicum facit renasci, hominem internum de nova generatione in spiritu sic regenerat, ut fiat verus Spiritus glorificandus resurgendo, cujus vocem audient Adamici, nescient tamen, unde veniat, aut quò vadat, quia spiritus regenerator est Deus ipse gloriosus, qui spirat ubi vult, vocemque illius per fidem & Sacramentum audis nunc. Sic omnis, qui renascitur ex Spiritu S. fit Spiritus, & unitur illi, qui nescitur, unde veniat, aut quò vadat. Terrena hæc voco, etsi generationem spiritualem atque renascentiam attingant: quia habent in natura sublunari quædam sibi similia, quæ non quisque passim novit, ideoque nec credit. Nam ex aquoso liquore & spiritu seminali contingunt brutorum generationes. Non sunt ideo tamen ista terrena planè atque intelligibilia naturaliter vulgo, quæ Dominus loquitur Nicodemo: quia non magis concipitur ratio amoris Divini in hac renascentia, quàm suæ bonitatis infinitæ. Impervium scilicet permanet, cur voluerit hominem adoptare in filium & cohæredem sui Regni, imò redigere in Spiritum Deiformem, qui materialiter fuerit ex aqua renatus. Nam istud amoris mysterium superat omnem Angelorum intellectum. Imo credere ac contemplari actualem personam Christi in sene, muliere, juvene, morbido, paupere, misero homuncione atque nudo, intelligere nemo potest naturaliter, nisi per fidem compulsus intellectum fidei substraverit. Sic nec concipere possumus nos per istam baptismi renascentiam, in Christo, quid unum omnes fieri absque sexuum aut nationum discrimine, nisi juvemur per fidem. Tandem non sat fuit amori Christi nasci in forma servi, & sic ludibrio exponi: quin insuper debuit pati mortem acerbissimam & longe ignominiosissimam: quam ipse mortem adeò immanem atque vituperosam in amoris sui exuberanti bonitate vocat suam exaltationem. Adducit autem in similitudinem exaltationem serpentis Nehustan. Non quidem quod serpens plus repræsentaret formam Filii hominis quàm furca crucem; sed dumdaxat similitudinem impuri hominis, lapsi in mortem, suasu serpentis, cujus servi similitudinem Dominus erat assumpturus. Exaltari itaque debebat Filius hominis non quidem in furca illæsus, aut tanquam insensilis æneus serpens, quique vivus alioqui sat erat reperibilis ad suspendendum aptissimus. Sed filium hominis exaltari oportuit vivum, amore plenum, simulque tandem in cruce illa mori, ut commerita renascentia posset per suam mortem effectuari. Siquidem aliàs absque morte & exaltatione Crucifixi non successisset participatio renascentiæ ex aqua & Spiritu Sancto, nec mors periisset: Adeo ut alto planè mysterio petita sit furcæ similitudo, crucis & Salvatoris, in similitudinem servi incarnati & comparati cum æneo serpente,

Nec etiam Israel adorabat in serpente Deum (alioqui Moses, jussu Dei, author idololatriæ fuisset) nec furcæ ideo alligatus vivens serpens, ut neque ejus saltem cadaver: Sed ejus ænea tantum imago, vitæ incapax; ut hoc mysterio constaret, totam similitudinem in exhalatione furcæ & crucis constitisse, nobisque luceret, carnem peccati (quam similitudinariè repræsentabat Filius hominis) planè esse vitæ incapacem ac regni Dei, non secus atque erat serpens æneus.

47. Est igitur simpliciter atque absolute verum, nisi homo renascatur ex Deo, ac participet de immaculata virginitate, quam Dominus Jesus traxit in gloriosissima Incarnatione de substantia materiali Virginis matris, in æternum succisa est spes salutis. Quapropter & hinc patet, à creationis intento, non nisi deinceps generationem virginalem requisitam: Et per consequens generationem seminalem, impuram, belluinam & Adamicam, astu Dæmonis è pomo, cui inerat fomes libidinis; haustam esse, ac depromtam: ergo nisi iterum caro Adamica moriatur, restituaturque pro ea in nobis per favorem Sp. S. (qui salvandos salvat gratis) immaculata caro Virginea, primi intenti Creatoris nostri, certum est, frustra fore, quicquid fiat aut speretur secus. Etenim in initio sat erat nasci, quippè & tum ex Deo nati fuissent; à lapsu autem deinceps oportet mori atque interire carnem Adamicam, iterumque renasci ex carne Virginea, quam nobis suscitat Sp. S. ex aqua, dum membra illius capitis & palmites vitis illius esse optamus. Regeneramur ergo in corpore Dominico per gratiam ad vitam immortalem venturi seculi, utque resuscitemur in virginitatis participatione, oportet intervenire mortem, & deleri, quicquid in nobis est Adamicum.

48. *Omnes quidem resurgemus, at non omnes immutabimur.* Soli enim mutati resurgent, qui in virgineo regenerationis corpore resurgent glorificati: quam mutationem intellexit Apostolus, quod quoniam qui non est renatus, non potest intrare in regnum Dei. Ideoq; qui resurrexerit non renatus, etiam ex consequenti non erit mutatus à pristino suo esse, si resurrexerit à morte, nec proinde etiam ingressum habebit ad regnū Dei; quia per renascentiam totus homo fit Spiritus; Ideoque qui à renascentia resurget, resurget in natura spirituali. Alioqui natus ex carne, & non renatus ex spiritu, audiet quidem vocem renati ex spiritu; sed nesciet, unde veniat, aut quo vadat. Hæc scilicet est corporum mutatio in Spiritum, & mutatio corporum in resurrectione, sive est glorificatio salvandorum à resurrectione.

49. Cætera vero peccata per pœnitentiam expiata, sunt quidem cum victoria & triumpho agni; sed amissio illius virginitatis ac primitivæ puritatis absque regeneratione æternam reservat impuritatis & incapacitatis maculam: Non secus atque conservatio integritasque Virginalis fidelium renatorum Aureolam sive Laureolam dat renatis virginibus, martyrio adæquatam. Christus igitur ut hujus virginitatis Pater, ita & futuri seculi Pater; Salvandi autem sunt sua nova creatura, novaque regeneratio. Qui nempe ipsis *dedit potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri; sed ex Deo nati sunt*, modo castissimo Spiritus Sancti per quem ante natam brutalem concupiscentiam carnis omnem prorsus hominem ex matre Virgine nasci debere decretum erat.

50. Christus ergo castitatis apex & amator, homines tam hoc seculo, quàm in cœlo distinguit per castitatem, eosque inimitabili atque æterno privilegio decorabit. *Sequebatur enim turba magna agnum, quocunque iret, & cantabat canticum, quod nemo alius cantare poterat.* Hi sunt autem, *qui cum mulieribus non sunt inquinati.*

51. Sunt nempe utriusque sexus virgines, *Quia non erit ibi Iudæus, aut Græcus: sed unum omnes in Christo. Delegit nempe Omnipotens suos castratos, qui se propter regnum Dei castrarunt, quorum est regnum Cœlorum.* Idcirco censentur conjugati, cum mulieribus inquinati, & matres concepisse suas proles in peccatis: Ac virginibus in hoc longè inferiores.

52. Enimvero quia Evangelium promittit mortalibus, non solum, quod Dei filius sit incarnatus, & passus pro salute illorum; sed quod insuper hæc duo mysteria (ne aliàs frustra sint) indi-

individuis sunt applicabilia, ego sanè hanc applicationem sic contemplor: quatenus homo per libidinis peccatum non minus fregit intentum, quam monitum Dei, quodque humanæ natura ideo deinceps fuerit radicaliter corrupta, secutaque sit inde altera ac propemodum brutalis degeneratio illius. Ergo lætum nuncium inclusit abolitionem tam peccati originalis, quam aliorum inde consecutivè defluentium: *Qui mortem nostram* (non suam: quippe quam non habebat) *moriendo destruxit*. Quod non de morte temporali intelligitur (nam moritur adhuc hodiè Justus perinde, ut ante passionem Domini) sed de morte æterna.

53. Igitur cum homo post lapsum non amplius ex Deo, sed ex sanguinibus sexuum ex voluntate carnis & viri nasci, crescere & multiplicari deberet, nec amplius inde ex se unquam posset resurgere, amissamque ac pristinam puritatem reassumere, nec desinere, ut iterum aliter atque melius esse inciperet; Ideò lætum nuncium nobis certificationem attulit, quod Baptismus esset in remissionem peccatorum per renascentiam ex aqua & Spiritu sancto. Ut mens nostra tanquam nova hospitii sui nativitate ex regeneratione particeps fieret illibatæ virginitatis & humanitatis Dominicæ. Quæ renascentia animam quidem in pristinum statum reponit, tollendo scilicet peccatum sive debitũ, ejusque fœtores; sed ob continuationem Adamicæ carnis, in qua degit mens immortalis, non tollitur antiqua possessio sive inclinatio ad peccatum, nec translatio corruptelæ, haustæ ab impura sanguinis Adamici origine. Hoc autem realiter sic esse, persuademur credere. Nam manifesto Deus quotidiè permittit, sensibiliter traduci in corpus baptizatorum, testimonium actualis illius gratiæ & puritatis, acquisitæ per veram & substantialem regenerationem tam in corpore, quàm in anima. Siquidem hoc solo fine atque titulo baptizantur Mahumetani in proprium opprobrium, eo quod de facto baptismus; utut illegitime datus & receptus, tollat ab ipsis imposterum innatos ipsis fœtores, alioquin in vitam duraturos; quales in Ebræis omnibus passim, cum nausea, & tædio quotidie observamus. Relucet ergò regenerationis verus effectus, ejusque compromissus character, in baptismo etiam exterius, in defectuoso corpore. Nobisque ad hoc in invitos testes inserviunt, ipsi nominis Christiani hostes. Imò perpetuitas ejusdem effectus confirmat, baptismi indelebilem characterem ac scelus repetiti. At nondum renascentia ex baptismo ob id tollit mortis necessitatem. Baptismus nempè suos deserit, cum sarcina inquinati & Adamici corporis, geniti ex voluntate viri. Atque eatenus & animam vitiis corrupti corporis, corruptæque pridem voluntatis, obnoxiam. Quamobrem ob fragilitatem impuræ naturæ, inclinationem quoque, frequentiamque obviam peccandi, vix fuit sat baptismus adultis: Junioribus alias abundè sufficiens. Idcircò Sacramentum Altaris *vinum est germinans virgines*. Quod sonat, quasi finis atque scopus Incarnationis Dominicæ, sive instituti Sacramenti Eucharistiæ esset germinare virgines: demonstrans intentionem Creatoris ab initio solam æstimasse virginitatem, quantæque (Num. 25.) abhorrescentiæ sit luxuria in conspectu Domini. Nam licet olim bigamus, itemque uxoris dimissio multaque laxatio matrimonii dissimularentur; *Phinees* tamen, non Judex, nec Princeps, suopte zelo, *occidit fornicatorem Zambri, & Cosbi meretricem*, eoque facinore nedum *avertit iram Domini ab integro populo Israel*; sed etiam quamvis homicida, essentque homicidæ repulsi à sacrificiis; attamen propter simplicem istam necem datum est illi sacerdotium perseverans in prolibus ipsius.

54. Thesin denique confirmat ager figuli, akeldama dictus, acheldamah, sive ager sanguinis, quamdiu agri nomen retinuit, eo quod nimirum supernaturali miraculo cadaver inhumatũ unico sic die consumat, quod præter ossium sceleton, nil maneat superstes: quem effectum esse supernaturalem probo. Nam alioqui si naturaliter contingeret, id extra dubium fieret propter vim corrosivam terræ: quæque proinde tota esset sal corrosivus, vel saltem plurimo sali commixta vena mineralis quæpiam. 1. Atqui inprimis non solum ista carnis corrosio Hierosolymis accidit, quamdiu ager fuit, ubi suspicio esset succrescentis alicujus mineralis, sed etiam

delata inde terra idem in Cœmiterio Romæ (dicto ob id campus sanctus) accidit; In quo nimirum ejusmodi terra vix altitudinem unius pedis adæquat. 2. Sive autem supponamus salem corrosivum, sive demum terram ipsam salsam: cum sali sit proprium atque à sale inseparabile liquescere per aquam affusam. Ergò dudum à tot seculis vis ista salis corrosivi, per pluvias, nives & grandines liquata usque in sabuli fundum commigrasset: magisque Romæ, ubi natalem sibi locum non reperit: cessaret etiam propterea, nec sospes usque continuaret, vis ista corrosionis. 3. Eoque magis, quod salium corrosio rodendo paulatim saturetur, atque desistat. 4. Denique non reperitur uspiam terrarum ejusmodi corrosivum terræ, sive venam arsenici, auripigmenti, aliamve quamlibet spectaveris. Nam omnis ejusmodi corrosivorum activitas mox subdiu mitescit ac saturatur. Igitur à tot seculis perennans proprietas illius agri clare commonstrat (invito atheismo) quod ager comparatus pretio vitæ, sanguinis & mortis Salvatoris; carnem Adamicæ generationis statim absumat. Utpote ad cujus absumtionem & renascentiam ex corpore Christi, quod venundatum fuit 30. argenteis, in pretium illius agri solutis adventus gloriosissimæ Incarnationis, tanquam scopus unicus divinitus directus creditur. Incompatibilitas ergo illius terræ cum carne peccati per tot jam secula continuò perseverans (utut rumpantur ilia Archeo) convincit honorem Salvatori ceu Filio Dei debitum in æternum.

55. Denique cadaver humanum sepeliisse semper fuit honori & merito; in lege tamen causabatur impuritatem pro tempore: quia nec labefactabat animam, sed corpus duntaxat pro facto meritorio. Istaque impuritas indifferenter quemlibet affectabat, non quatenus cadaver vermibus deputatum esset, (nam vermes suo contactu non leguntur impuritatem causati esse) sed quia caro Adamica horrida est in conspectu Domini, qui nimirum promittit se resuscitaturum in novissimo die, quotquot reverenter Eucharistiam sumserint. Etenim omnes quidem resurgent digito Dei, vi. sc. supernaturali. Igitur quicunque resurgendo immutabuntur, censentur tantum resuscitati à Domino Jesu; in quantum nempe corpore, quod ex vino germinante virgines acquisiverunt; resurgent participes immaculatæ virginitatis Jesu: *Resuscitabo illos in novissimo die.* Quid quæso aliud designat ista promissio, nisi quod electi resurgent mutati & resuscitati à Domino, non quidem in carne peccati; sed in carne Dominica, quam participarunt per Baptismum & Eucharistiam. Horrida ergò & damnata caro peccati, non immerita impuritatis labe, tangentes suos conspergit. Est igitur distincta virginalis puritatis diversitas: Prima obviam venit Adami ante lapsum, quæque ideo quandam suffragio arboris vitæ immortalitatem continebat. Secunda autem est illorum, qui in utero matris fuerunt sanctificati: quæ in se adhuc duplex est. Nam ejusmodi sanctificatio licet originis peccatum dimitteret, restitueretque integritatem ablatæ puritatis; quia tamen ex voluntate viri & ex sanguinibus sive ex carne peccati concepti erant, erant adhuc mortales. At sanctissima mater Virgo mox à mistione seminali parentum præservata fuit à nexu, noxaque peccati originis, ante hæccitatem sive animæ adventum. Hieremias vero & Johannes idem obtinuerunt, sed post empsychosin: In hisce duobus fuit quidem peccati admissi remissio; In Deipara autem virgine fuit præventio antequam peccatum animam ejus tangeret, ideoque in cœlum cum corpore assumta est: Non autem Joannes, aut Hieremias. Tertia demum puritas est in renascentia ex aqua & S. Spiritu; quæ etiam dupliciter advenit: Puerulis nimirum & adultis; In his enim regeneratio remittit nedum originale, sed etiam quodlibet grave peccatum: In parvulis verò remittit solum originale, quia nondum invenit aliud. Utrobique autem mortem relinquit & carnem in cadaver properantem, quia ex congressu Adamico suscitatam. 4. Spectatur puritas illorum, qui se castraverunt propter regnum Dei: Idque bivio adhuc itinere. Nam vel à puero virginitatem suam devoverunt Agno, & observarunt eam; Ideoque & eundem sequuntur, quocunque vadat, canunt hymnum, &c.

&c. sed id totum post mortem. Alioquin enim ex carne peccati sunt, ideoque necessario etiam mortis & putredinis rei. Qui verò puritatem amiserunt proprio errore, ac deinceps resurgentes voverunt aut observarunt castitatem; hi quanquam casti, tamen inter virgines non sunt referendi; quinimo postquam generatio matrimonialis est constituta à Domino, regeneratio ex S. Spiritu & aqua non praeexigit virginitatem. 5. Apex omnis puritatis & castitatis est ipse Dominus Jesus, qui non conceptus ex sexuali congressu, verè enim erat immortalis (primusque, qui ideo vi propria surrexit à mortuis) nisi legatio amorosa, ob quam venerat, fecisset ipsum electivè nasci in forma servi. Decisa ergo jam mihi visa est quaestio, quae multos circa Deiparae Virginis immaculatam conceptionem anxios in malas rixas pepulit.

56. Porrò injungitur nedum regeneratio per Baptismum: Sed etiam, *nisi manducaverimus de pane substantiali, non habituri sumus vitam in nobis.* Quod puritatis vitalis beneficium, supremum est *pignus datum pro mundi vita*, sive pro vita caduca, Adamica, misera, & mortali: quia panis ille coelestis, qui de Coelo descendit (qui est vinum germinans virgines, idemque supposito) de libera sui proprietate tollit labem ex Adamo & perfracta Evae virginitate contractam; quia passionis merita in isto pignore participato de illibata virginitate corporis Dominici communicantur. Communio itaque castissimi illius corporis, unit nos suo mystico corpori, redditque nos participes incomprehensibilis & amorosae suae Incarnationis, quatenus renascendo virginitatem ejus (in qua salvari debemus) participativè induimus. Natus est enim Christus, ut pro nobis crucifigeretur. Mors ergo ejus erat, ut nobis daret vitam, idque in universali pro tota hominum specie: In individuo autem, quoties ex pane fit corpus Domini, quasi iterum Christus renascitur, non quidem ut denuo crucifigatur; verùm ut isti individuo humano, quod ibidem manducat renatum Agnum, tribuat suae Incarnationis intentum scopum, id est, passionis suae merita. Duo nimirum principales fines sunt sacrosanctae Eucharistiae, videlicet, ut nobis unitivè communicetur natura virginea Christi, & merita suae passionis. Equidem pueri baptizati resurgent quidem in corpore glorificato, tanto tamen minùs luminoso, quantum à beatifici corporis unione fuerunt remoti. Et tametsi non appareant modo signa visibilia tanti effectus, qualia superius de baptismo retuli, reverà tamen communicantur menti immortali. Utpote quae proinde quandoque suum corpus in formam spiritus reducet. Alioqui namque de novo non succrescit regeneratio in resurrectione, quae in seculo non praeexstitit renascendo. Nec fides est de fictis non-entibus; sed de rebus primo veris, licet non continuo visibilibus, eo quod primario operantur in mentem immortalem, quae est invisibilis.

57. Quare etsi symbolum unionis cum Deo per Eucharistiam sit prorsus inscrutabile, ejusdemque fructus sint nobis invisibiles: attamen mystica atque realis renascentia censetur in sermone ad Nicodemum adhuc terrena ac tanquam naturalis: quo titulo sanè inter physicas considerationes hanc puritatis dotem gratuitam transtuli; ut scilicet sub doctrina de vita longa etiam loquar de immortali, quatenus à veris Christianis intelligitur, & in verum usum actualiter reducitur.

58. Contemplor nempè salvandorum regenerationem vitaeq; participationem in communione Eucharistiae contingere & censeri inter terrena, eo quod alibi in terrenis quippiam sibi simile offenditur; Perinde propemodum ac in projectione lapidis chrysopeiji. Etenim illum aliquoties manibus meis contrectavi, & oculis vidi realem transmutationem argenti vivi venalis, proportione superantis aliquot mille vicibus in pondere pulverem chrysopeijum. Erat nempe coloris, qualis croco, in suo pulvere ponderosus, & micans instar vitri contusi, ubi minus accuratè tritus esset. *vid. p. 697. it. 746.* Data autem semel mihi fuit quarta pars unius grani. Voco etiam granum sexcentesimam partem unciae. Hunc ergò pulverem cerae ab Epistola quadam abrasae involvi, ne projiciendo in crucibulum per fuligines carbonum dispergeretur: quem dein cerae globulum super libram argenti vivi ferventis & recen-

recenter emti, in vas triquetrum crucibuli projeci: ac confestim totus hydrargyrus cum aliquanto murmure stetit à fluxu, resediditque instar offæ. Erat autem fervor illius argenti vivi, quantus prohiberet, ne liquatum plumbum recoagularetur. Mox dein aucto igne sub follibus liquatum est metallum, quod everso vase fusorio reperi pendere octo uncias auri purissimi. Facto igitur computo, granum ejus pulveris convertit 19200. grana impuri ac volatilis metalli per ignem delebilis in verum aurum. Pulvis nempe iste sibi uniendo præfatum hydrargyrum, eundem uno instanti præservavit ab æterna rubigine, carie, morte ac tortura ignis, quantumcunque violentissimi, ac quatenus fecit immortale, contra quemlibet artis ignisque vigorem atque industriam, transtulitque in virgineam auri puritatem. Unicus saltem in hoc requiritur prunarum ignis moderatus. Sic nempe modo justus fervor fidelium adfuerit, tantillum hujus mystici & Divini panis supercœlestis regenerat, restaurat atque innovat immensum electorum numerum. Qui sanè scopus fuit unicus tanti Sacramenti. Ideoque dicitur: *Desiderio desideravi pascha manducare vobiscum.* Ignoscat mihi Theologus de mundi vita scripturo, si ex terrenis demonstrationem per similitudinem suasu Domini ad Nicodemum hauserim ad confirmandam realem at cœlestem puritatis regenerationem & humanæ recidentiæ restaurationem, argumento quia est à terrenis desumto. Illum autem, qui sic est regeneratus, & contra ignem ac mortem præservatus, resuscitabit idem Dominus in novissimo die, qui *vitam suam dedit* manducanti justo, *pro vita mundi* Adamica. Sic nempe amorosæ Incarnationis Dominicæ unitio nos facit participes suæ integritatis, quatenus virginitatem Christi, in qua salvari debemus, participativè acquirimus per regenerationem. Hæc nempe est propriissima periphrasis verborum: *Vinum germinans virgines.* Ac citra hoc remedium resurgent aliquot non mutati in pristino ac ponderoso corpore Adami, sola mortis optata necessitate illis ademta.

59. Redeo ad puritatis illius privilegia, ut constet, quàm proximè cælibatus accedat ad primitivum innocentiæ statum: adeoque etiam inde discamus, Creatoris intentionem fuisse in cœlibatu. Subinde enim mihi in mentem subit vox illa veritatis, quæ in salvandis sub indictione pœnæ infernalis exigit parvulorum statum: desperandumque sit de salute, nisi fiamus illis similes. In quibus tamen reperio subitam celerem, indiscretam, frequentemque iram, verbera, calcitrationes, mendacia, inobedientias, murmura, convicia, paratum in lusu dolum ac mendacium, gulam insatiabilem, inverecundiam, molestias, fastidia, inconstantiam & stupidam innocentiam, nullos denique devotionis attentionis aut contritionis actus. Cæterum non sunt autem ista in parvulis, quæ requiruntur pro salvandis, sub pœna æterna damni. Denique nec carent parvuli sua vitæ superbia, despectuque aliorum, ac præsertim pauperum odio, vindictæ quoque frequenti cupiditate, atrocitate, acquirendi prurigine, & oculorum concupiscentia, totique ac perpetuò sunt in autophiliam dediti demersique. Ast neque sunt ista, quæ in salvandis exiguntur sub Dei indignatione. Sola sed carent carnis concupiscentia. Hæc nimirum nota est, quæ tam altis tonis requiritur pro salvandis. Quippe quæ fuit primitivæ intentionis in creando. Atque ideò à sensu opposito argumentor, præcipuum crimen lapsus esitati pomi versari circa illius casti pudoris infractionem, id est, quod peccatum originale situm sit in virginitatis fractione, actu concupiscentiæ, & propagatione seminis; non autem in ipso actu inobedientiæ ac spretæ monitionis & diffidentiæ de veritate sermonis Divini.

60. Nam & B. Hildegardis l. 3. vitæ suæ idem testata videtur. *Matronam* (ait author) *Sibyllam de civitate Lausanensi trans Alpes, quæ ejus adjutorium per nuncium expostulavit, missis ei subjectis literis, à profluvio diuturno sanguinis liberavit. Hæc verba inter pectus & umbilicum pones, in nomine ejus, qui omnia rectè disponit. In sanguine Adæ orta est mors, in sanguine Christi extincta est mors. In eodem sanguine Christi, impero tibi ô sanguis, ut fluxum tuum contineas, & matrona his scriptis verbis est sanata;* quod

quod alii pluries experti sunt. Ergo mors est exstincta per effusionem sanguinis Christi, ejusque participationem in renascendo, id est, per oblationem puræ castitatis, Deo Patri, pro renascendis in suo sanguine.

61. Quinimo si bene attendamus, agnoscitur, quod Deus prædilexerit mulieres, præ viris, in suo sexu, ob innatum pudorem. Cui sexui ideò devotionem, ut naturæ donum gratis dedit, quo esset aliqualis ei vis naturalis atque virtus propria sexui, mediatrix ad salvationem. Prima namque Apostola, ante adventum Paracleti, unica concione Samariam, caput Israelitici regni (pertinacissimum alioqui) convertit. Solæ mulieres à Galilæa in mortem ac subter omnem ignominiam constanter, licet vituperose, inservientes adhæserunt Christo, derelicto à Discipulis, tot miraculorum testibus; idque primo adversitatis flatu. Gavisæ enim mulierculæ opprobriis, modò Christum crucem bajulantem sequerentur. Magdalena prima quoque Evangelium resurrectionis, non credentibus suis concionata est, dubitantesque in fide confirmavit, meruitque esse prima adspectrix Christi à morte, quia maximæ devotionis fervore eundem quæreret: Deus inquam, hunc sexum plurimis morbis, adversitatibus ac subjectionibus cumulavit, ut filio suo esset eatenus similior ac vicinior. Mundus autem spernit mulieres, & mares præsupponit; sed in plurimis judicia Dei opposita sunt judiciis mundi; adeò ut & mundus spernat pauperes, quorum se patrem, non autem divitum, vocat Christus.

62. Tum deniq; Christus se vocat Filium hominis; cum autem virum patrem non habuerit, ergo mulierem Virginem per Antonomasian vocat hominem absoluto dignitatis nomine, & sexui muliebri condigno; quasi ob id nomen (Homo) à peccato deinceps debeat esse analogon, stetque pro muliere in famosiore significato. Ostendens saltem in hoc, Matrem-Virginem fuisse à peccato Adami, unicum hominem, qualem sibi Divinitas in universi creatione desponsaverat, ad replenda loca à Cacodæmone deserta. Quodque Eva desiit esse per castitatis infractionem, id Maria, Virgo gloriosissima, fuit, nimirum salvandorum mater unica, in regeneratione puritatis.

63. Nec enim sexus illius panegyrim suscepi. Sat modò ostendisse, quòd Deus dilexerit sexum muliebrem ob castitatis amorem. Nam *virgo, quæ Dei sui sunt, cogitat. Viduas quoque, quæ verè viduæ sunt, honorandas præcepit Apostolus.*

64. Et antiqua lege censebantur impuri, quotquot (etiam conjugaliter) cognovissent suas uxores, si non seriò abluti; erant & templo arcendi, nisi debitè priùs eloti.

65. Morte quoque lapsus ruit subitanea, quod impurus ejusmodi (quanquam bono zelo) manum vacillanti currui apponeret, quo Arca fœderis (Deiparæ Virginis imago) vehebatur. Utrobique scilicet sibi conformis veritas detestatur attestaturque fæditatem impuræ generationis Adamicæ: Etenim impuritas, quæ à menstrui ac seminis quocunque profluvio naturali, soloque attactu contagium conceperat, censetur æqua illi, quæ à contactu cadaverum serperet, ac pianda eodem ritu. Ut textus conformiter denotaret mortem à carnis concupiscentia in fructu pomi latitante inchoasse; Idcircò unica quoque tantæ impuritatis ab attactu contractæ medela in ablutione consistebat, cujus imagine fides spesque, quæ in Baptismo affulsêre, roborantur.

66. A fratricidio enim, ut Adam cognoverat, quem generaverat in concupiscentia carnis, mortalium primogenitum, insontem fratrem atque justum occidisse, prævidensque inde venturos mortalium errores nefandos, in se tum quoque proprias persentiens ærumnas; sciens certò ex concupiscentia carnis hausta à pomo sibi advenisse has omnes calamitates, in posteros inevitabiliter defluas: consultum sibi putavit, deinceps prorsus ab uxore abstinere, quam violaverat, luxitque ideò in castitate ac mœrore centum annos solidos. Sperans stultè proprio abstinentiæ illius merito, tanquam concupiscentiæ carnis opposito in pristinam se denuò rediturum puritatis majestatem. Sed peracta seculi unius pœnitentia, probabiliter ipsi revelatum fuit Incarnationis Dominicæ mysterium

rium. Nec hominem unquam sperare posse ad pristinæ puritatis fulgorem vi propria retrocedere, multoque minus ab interitu suos ipsum posse posteros restaurare. Ideoque beneplacitum esse matrimonium, moxque à laspu divinitus sibi indultum, quia nempe statuerat suæ justitiæ sic satisfacere sub temporum plenitudine. Quod genus humanum ad nominis sui gloriam; & Satanæ confusionem eveheret ad eminentiorem beatitatem. Abinde ergo cœpit Adam cognoscere uxorem, & terram multiplicando implere, juxta benedictionem sibi olim datam & injunctam legem.

67. Sic nihilominus, ut quamvis matrimonium ob propagationis penuriam, ac Divinæ generationis primitivæ impossibilem alioqui alteritatem sit admissum, tanquam fidelium Sacramentum; attamen quia tandem ob necessitatem tanquam dissimulando, indultum videretur: proinde ab Ecclesia, dictante Paracleto, contra Græcos statutum est, quod Sacerdos (cuj9 opificio corpus Domini in sacrificio incarnatur) debebat esse prorsus alienus ab actu, per quem mors & impuritas naturæ sunt introducta. Necessitas enim propagationis sic quidem olim excusavit alteritatis delictum in generando. Nam, teste Augustino, *si alio modo hominum propagatio posset fieri, actus conjugalis esset illicitus*. Quare non immerito bigamus arcetur ab Episcopatu: uti conjugium actuale à Subdiaconatu. Nam utut sit Sacramentum, est tamen Sacramento. Altaris indecens, per quod nimirum castitas primæ constitutionis & intentionis Creatoris compensantur. Sprevit enim Deus sibi cruorem offerri, etiam in Holocaustis, & hominem cruore vesci, memor, quod cruor (in quo anima sensitiva) è pomi esu prodiisset.

68. Cæterum bruta timent quidem, irascuntur, blandiuntur, lugent, condolent, insidiantur, easque passiones homo ab anima sensitiva cum brutis communi possidet. Imò & Elephantos pudet, si quid minus generosè improperetur à se factum. Sed nullum animal pudorem sentit ex sensuali congressu. Hinc manifestum fit, quod concupiscentia carnis soli sit homini diabolica: quæ brutis est terrena & naturalis. Si igitur utrumque parentum mox eso pomo puduit, sola sibi ideo pudenda cooperuit: ergo pudor iste præsupponit & accusat aliquid patratum contra justitiam, intentionem Creatoris, adversusque propriam sui naturam: ex consequenti, generationem Adamicam non esse de primitiva naturæ suæ constitutione, ut neque de primordiali intento Creatoris, ergò dum Deus prædicit, quod *terra producet tribulos & spinas*, quodque *vir in sudore vultus vescetur pane suo*, prout jam suprà probatum, non erant exsecrationes, sed monitiones, quod ejusmodi obvia essent in terra, quodque bruta in dolore parerent, in sudore ararent, pabulo suo cum labore & metu vescerentur, terra quoq; præter agricolæ intentum produceret plurima, adeoque quod brutorum instar ali deberent, qui brutorum more generare cœperant.

69. Dein si penitùs consideretur Textus, nunciatur Evæ à transgressione, quod esset paritura proles suas in dolore. Indubitatò enim inde sequitur, quod ante peccatum absque dolore peperisset, hoc est, clauso utero ut concepisset, ita etiam peperisset. Quid ergò dolor partus commune habet cum esu pomi, nisi pomum operatum fuisset circa conceptum sive concupiscentiam carnis? Et per consequens nisi pomum congressum incitâsset; eumque dissuadere intendisset Creator, dehortando esum pomi? Cur enim plectuntnr genitalia membra mulieris doloribus partus, si oculus videndo pomum, manus decerpendo, & os edendo peccaverint? Nonne enim sat erat vitam morte & sanitatem plurimis morbis castigâsse? Cur insuper uterus (qui edendo insons est) dolor partus per modum brutalem affligitur, si conceptus bestiis permissus, homini non esset vetitus? Post lapsum ergò oculi eorum sunt aperti, eosque puduit. Designat quod ex fæditate concupiscentiæ cognoverint vetitam sibi fuisse in naturæ innocentissima castitate copulam carnis, ipsosque pudore suffusos, dum turpitudinem commissam apertis oculis intellectus cernerent.

70. Ast in serpentem & Cacodæmonem tantummodò fuit caput totius maledictionis, prout & mulieris privilegium, ac benedictionis prærogativa mysteriosa super terram. Quod nempe mulier (non autem vir, etsi in caput mulieris esset

esset jam constitutus) caput serpentis aliquando contereret. Adeoque non est possibile, quod parere in dolore esset maledictio, siquidem eodem ore Domini statim pronunciatur mulieris benedictio & victoria super infernum. Quin imò subesse viro non exsecrationis loco fuit muliere injunctum. Sed humilitatem in nova lege electam, aliamque vivendi methodum à Filio hominis de novo statutam in mente Divina denotabat. Humiliavit nempe seipsum Filius hominis usque in mortem. Ignominiosâ quoque morte extingui, exaltari vocavit. Ergo dum mulierem deprimit sub viri potestatem eandem coram se exaltavit Dominus, sibique similiorem effecit. Alioqui quod serpens in posterum per terram reperet, id non ex maledicto, sed ipsi à condito reptili fuisse proprium, nomen serpentis arguit; idque Adamo sat constabat. Etenim in hoc non tam serpenti, quàm Cacodæmoni cessit maledictio, quod in vilissimo reptili se occultasset mendax impostor; Cujus caput proinde, & non alicujus reptilis, conculcavit mulier.

71. Quod autem bruta quævis, olim pro impuris censa, culinis etiam atque humano usui interdicta sint, quæ diutino coitu generant (inter quæ non postremo loco sunt reptilia) &c. &c. Thesis nostra continet & vicissim confirmat mysterium: Scilicet quod nostræ naturæ impuritas à concupiscentia carnis ortum ducat, ideoque in bestiis congressus Deo videtur notatus, distinctus & impuritate contaminatus.

72. Demum etiam in lege menstrua mulier, eamque tangens quidlibet impuritatem adferre censebantur. Quod alioqui jam in causam secundam & naturalem versum debere esse plane insons; nisi menstruum naturali cursu derivaret ex iisdem causis, unde mors nobis advenit. Adeoque & hac de causa; horridum DEO, censebatur in lege, plane impurum.

73. Quod autem sola mulier præ brutis patiatur menstrua, nullam sane generis nostri prærogativam, sed omnimodum potius defectum attestatur; Nimirum in pœnam cassæ pudicitiæ & in causas secundas esse relatum, insigni planè mysterio nostræ thesis. Nec his obstat, quod castæ virgines menstruo pareant, sitque monstruosa, quæ data opportunitate non est menstruosa; quia generatio ipsa Adamica cogitur portare non minus importunitates naturæ suæ, quam ipsam mortem. Imo cum castitas non excuset virginem à menstruo, indicio est, menstruum non ex maledicto, neque à pœna peccati esse, sed prorsus ex causis naturalibus: Non secus atq; ipsa mors à causis secundis incepit pomo dissuaso insertis, licet antehac ignotis, neq; perpensis.

74. Menstruum itaque in sola duntaxat muliere, non autē in brutis accusat prævaricationē spretæ monitionis paternæ contigisse in ipsis pudendis, perpetuo signo propterea stigmatizatis, tanquam sigillo sanguineo immundo. Quæ sanè non locum haberet, si congressus sexualis in hominis propagationem non invertisset intentionem Creatoris, magis quàm in brutis.

75. Hoc loco occurrit paradoxa ac impertinens consideratio, velut per parenthesin interjecta, quod Adam cum sit creatus in possessione immortalitatis, non intenderit Deus, quod homo esset animal, nec nasceretur, conciperet, viveretve ut animal: siquidem creatus est in animam viventem, utque esset imago Dei proxima. Distabat igitur tam procul à natura animali, quantum immortale à mortali, atque Deiformis creatura à bruto; Quod sane est amplius, quam toto prædicamento. Summeque est admirandum, & indigne ferendum merito, quod Scholæ Christi hæc credant & fateantur; attamen hominis essentiam adhuc modo, ab animali natura, essentialiter desumunt: quoniam quantumvis homo mortem sibi dein consciverit, ac naturæ animantum proinde vicinior factus videatur, non steterit tamen in manu sua posse imaginis Divinæ speciem invertere. Prout nec Cacodæmon de spiritu est factus animal, etsi odio vitiisque brutalibus propinquior animanti evaserit. Itaque homo mansit in sua specie, qua creatus est. Etenim quoties homo vocatur animal, & talis serio putatur, totidem vicibus falsificatur textus, qui dicit: *Sed & serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus.* Siquidem loquitur de calliditate naturali illius reptilis. Denique si vera est thesis, homo non fuit directus

ctus in seminis aut carnis propagationem, nec proinde in animam sensitivam adspirabat. Idcoque generationis Adamicæ anima sensitiva non est speciei brutalis; quia suscitata per semen, carens origine, destinatione & determinatione alicujus speciei. Adeoque ut anima sensitiva in homine præter intentum Creatoris & naturæ surrexit: ita nullius est speciei brutalis, nec subsistere potest, nisi continuo sit alligata menti, unde in vita sustentatur. Quapropter dum homo nullius sit speciei brutalis, non posset esse animal ex parte mentis, multoque minus ex parte animæ nullius speciei. Prægnans enim dum ob repentinum pavorem mutat fœtum humanum in brutum aliquod, non quidem mens in animā brutalem migrat; sed mens abit, & substituitur anima sensitiva à Creatore impetrata. Cumque sit ab idea prægnantis promota duntaxat absq; primordiali destinatione, ideo hujusmodi generata citissimè moriuntur. Et proles Adami pariter statim periissent, nisi consensisset Deus illi matrimonium. Quapropter in nativitate Cain dixit verè: Possideo hominem per Deum. Absit ergo hominem inter animantia locasse. Indulgendum profecto est paganis illud nescientibus; at non æque Christianis paganicam doctrinam nimium adorantibus. Fatentur saltem Scholæ progressum naturæ ordinarium, à non sentiente in animal sentiens; sed vitam atque sensum hominum immediate infundi à manu Omnipotentis. Fatentur denique conditiones essendi, vivendi & sentiēdi in homine tota distare sorte ab animali natura, eo quod sequatur vim formæ rationalis sive mentis immortalis. At turpiter credunt hominem tam primæ constitutionis, quàm modo per Sacramenta divinitus regeneratum esse essentiale animal. Vah pudeat nescire, hominem, Cacodæmonem, totam simul naturam non posse essentiam ab æterna Conditoris præscientia sibi datam ullatenus mutare, quin continuo is maneret, qualis fuit creatus: quanquam interim alienas sibi proprietates induerit, ut naturales ex vitio sui arbitrii. Ut enim absurdo non caret, hominem glorificatum inter animalia censere, quia non est absque sensu; sic esse sensitivum, non dicit inseparabilem essentiam animalis. Cumque alias cujusvis rei definitio sit ab ipsa rei essentia (ut volunt) homo vero juxta sui essentiam factus sit in plena possessione immortalitatis ac æternæ deinceps durationis juxta suam animam: non potuerunt Scholæ hominem ob solam sensitivam credere essentialiter animal: præsertim dum ejus essentiam crederent pendere ab æterna duratione, & incorruptibili anima sive forma. Quæ absurda cuncta in Scholas irrepsisse & permansisse agnosco propter ignoratam nostræ theseos veritatem.

76. Thesin huc usque è Sacris stabilivi. Nunc idem iterum per Patrum Authoritates. Quam materiam præ ceteris intellexisse visus est B. Augustinis inquiens: *quomodo ante legis transgressionem hominem puduisset, cum ipsa membra pudorem non novissent?* quasi diceret, membra concitata ad concupiscentiam atque actus pudendos mox ab esu pomi. *Patebant oculi eorum: sed ad hoc non erant aperti, ut cognoscerent, quid eis indumento gratia præstaretur, quando membra illorum voluntati repugnare nesciebant. Et non erubescis morbum illum, vel quod tu, quamvis pudibundus, fateris istam libidinem in Paradisum introducere? Et tribuere conjugibus ante peccatum? Sine carnis concupiscentia nasci voluit, qui futurus erat sine peccato. Non in carne peccati: sed in similitudine carnis peccati.* Quasi dicat: Quicquid ex concubitu nascitur etiamsi in Paradiso & ante peccatum natum fuisset, fore atque esse carnem peccati. *Cum sola, quæ non est nata ex concubitu, non sit caro peccati. Quæcunque proles nascitur ex concupiscentia, sive ex carne peccati, est originali peccato obligata, nisi in illo renascatur, quem sine concupiscentia Virgo concepit. Caro Christi mortalitatem de mortalitate corporis materni traxit: quia concumbentis concupiscentiam non invenit.* Enimverò ut peccatum originale non traducitur in posteros alio modo, quam per carnis concupiscentiam: ita necesse est in pomo inclusam fuisse concupiscentiā, unde stirps humana generando degeneravit ac vitiata est. *Siquidem si proles aliter, quam per copulam carnalem generari possent, esset actus matrimonialis illicitus.*

14. de civit. Dei, 17.

lib 4. cont. Iul. 10.

lib. de nupt. 12.

c. 24.

lib. 5. cont. Iul. 15.

lib. 5. contr. Iul. 12.

77. Cui

77. Cui servit hoc Dilemma: Actus ille ante esum pomum vel erat illicitus, & non cogitatus; vel erat licitus. Si illicitus; jam probata est thesis nostra. Sin autem licitus; ergo falsum, quicquid superius ex Augustino descripsi. Cum ergo comesti pomi effectum sive concupiscentiam carnis actualiter in Paradiso jam sensissent in membris, statim illos puduit, quod membra, quæ ad nutum ante regere poterant, proprio dein libidinis incentivo moverentur. Tandem quantopere semper virginitas placuerit sponso animæ, ex variis Sanctorum historiis sat dilucidè apparet. Et quidem in Cana Galilææ sponsus secutus est Dominum Jesum, sponsâ relictâ, estque discipulus ille, quem tantopere dilexit, idcirco Jesus. Idem Alexio, Ægidio, pluribus aliis, præsertim mulierculis Virginibus familiare.

78. Enimvero infinita bonitas proprio complacentiæ motu ab æterno hominem tanto amore creavit & prædilexit, quod statuerit suam Divinitatem illi connectere, eumque illuminare luce, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; & adoptare in filium Dei, dans illi potestatem filium Dei fieri per renascentiam, quæ renascentia ante peccatum non erat necessaria. Cum itaque requirat ex Deo renatos, ergo ante peccatum fuissent omnes ex Deo nati: quod cernens Lucifer cum suis, pulchritudinis pridem suæ superbia, totusque factus post casum invidus, ratus est, se sapientiorem Deo, qui vilem creaturam eo altitudinis evexisset. Quapropter adspiravit, ut Deum (quem nondum viderat) superaret, ac de Majestatis sede dejiceret: Mox dein atrocius indignatus, postquam peccatorum suorum pœnas lueret, cerneretque Evam virginem absque omni merito ex sola bonitate Dei, gratisque jam destinatam in adoptionis illius præfatum organum & hominum matrem. Conatus itaque est impedire amorem Divinum per manducationem pomi. Utpote cernens, eidem implantatam esse lasciviam, atque carnis concupiscentiam, diametraliter oppositam intentioni Divinæ. Itaque pomi manducatio non fuit homini vetita per legem, sed per paternam admonitionem. Nec est peccatum originale ex transgressione Legis, ex comestione pomi, tanquam cibi vetiti, sed propter effectum è pomo surgentem & proprietates pomo insertas. Alioquin transgressio sive comestio tantum peccabat in actu voluntario; non autem pro posteris, nisi naturaliter, & per causas secundas brutalis inde congressus (Alioquin in Protoplastis impossibilis) secutus intentionem generationis Divinæ invertisset. Imò non tam propriè peccatum originale cecidit in posteros insontes, quàm effectus generationis, qui scilicet peperit generationem adulteram, belluinam, diabolicam, ac planè incapacem regni cœlorum, unitionis & fruitionis Divinæ. Propter cujus similitudinem adulterio nati à cœli participatione excludebantur.

79. Fingamus autem oppositum, nempè legem pomi vetiti latam, consciis parentibus, à Deo creatore universi, & pro tali habito, mortem sibi ac posteris omnibus prædictam, & indubiè adventuram: At saltem enorme peccatum tam audax scelus, tamque impium atque atrox in omnem posteritatem dimitti non poterat absque magna contritionis nota. Nec Deus utcunque misericors atque bonus, mox tam repente tantâ benedictione hominem istum fœcundâsset, substituissetque cætera viventia pedibus ejus: non ignorans, quod neuter eorum doleret, pœniteret, oraret, sed tantum ipsos puderet, niterenturque ut stulti se abdere à Deo & tegere pudenda frondibus. Colligo itaque exin, eadem die nedum mortalitatem intrasse per concupiscentiam: Sed insuper intrasse & in conceptam mox statim genituram: Cujus respectu eodem quoque die è Paradiso abacti sunt. Igitur peccatum originis effectivè natum ex concupiscentia carnis; occasionaliter tantum in manducato pomo spretaque admonitione. Venenum autem concupiscentiæ situm erat in arbore monita (vel potius dissuasa) eique radicaliter erat insertum proprium atque implantatum.

80. Dum autem Satan præter spem suam, non obstante stupro virginis, cerneret hominem de medio non tolli, juxta præmonitionem (nescius namque, quod Dei Filius se vadem coram Patre pro homine constituerat) corrupram

ptam quidem ac degeneratam introſpiciebat naturam humanam, adeoque ſublatam poteſtatem uniendi ſe Deo infinitæ majeſtatis, gaviſus eſt ſummoperè; ſed indoluit, poſtquam ſciret jam matrimonium conceſſum: Divinam ſcilicet bonitatem adhuc in hominem propendere, & ſuas Satanæ ſic illudi fallacias, dolos & putationes: adeoque & hinc conjiceret, Filium Dei reſtauraturum omnem labis defectum, & proinde fortaſſis incarnatum iri: Rimatus eſt, an poſſet ſtirpem è matrimonio ſurrecturam anima mortali ſic contaminare, ut omnem Dei conceptum redderet vanum. Idcircò ſuſcitavit nedum ſuos fratricidas atque facinoroſos, ut *multum mali eſſet omni tempore*; ſed procuravit, ut ſurgeret atheiſmus, & cum gentilitate coaleſceret ac invaleſceret indies, quo ſcilicet ſi non poſſet impedire mentis immortalis connexum cum anima ſenſitiva, ſaltem hominem ſub lege naturæ interimendo, infernali pœna ſecum abduceret.

81. Sed potiſſimum meditatus eſt, quo pacto mentem immortalem ſenſim è ſtirpe poſtera expungeret. Suſcitavit itaque concubitus nefarios in ſuis Atheis libertinis. At vidit quod exin non niſi feralia monſtra prodirent, ipſis parentibus horrenda, eſſetque hominibus congreſſus cum mulieribus longè plauſibilior, hacque methodo æqualiter conſtanterque perpetuaret hominum generatio. Nec enim ſatis erat hoſti infernali hominem reddidiſſe incapacem cœlorum, ſed inſuper conabatur præpedire, ne unquam ſpes eſſet reſtaurandi reſidua, id eſt, impedire Incarnationem Filii Dei; Intentavit idcirco, num poſſet per applicationem activorũ fabricari ſemen virile, juxta nefarium ſuum lubitũ. Quod cum reperiſſet irritum atq; ſibi impoſſibile, tentavit iterum ac ſcrofa ſaga non eſſet prolifica per Sodomiam; Cumque nec ſic eventus omnifariam ſuæ reſponderet intentioni, cerneretque aliunde ex aſino & jumento naſci mulum, matri magis, quàm patri affinem: Ex cuniculo pariter & glire patre naſci verum cuniculum, ſola cauda glirina à matre diſtinctum, ſuas deflexit technas. Enimvero horum reminiſcentia lex vetus adhuc perhorreſcens ejuſmodi commiſtiones ſpecierum declaravit Deo horridas: quanquam hodiè inter Chriſtianos ſic admiſſas ut Eccleſiæ Primates in monſtris equitent Deo horridis. Inſtituit itaque Satan connexionem ſeminis virilis, (priùs aliquantiſper foti) cum ſemine, & in utero junioris ſagæ, ut diſpoſitiones ad mentem immortalem, (quam Deus, inſtituto à ſe matrimonio, promiſit ſe creaturam in verbo multiplicamini) ab ejuſmodi interpolato conceptu excluderet. Ac dein prodiit adultera quædam generatio Faunorum, Satyrorum, Sylphorum, Gnomonum, Nympharum, Dryadum, Nereidum, aliorumque monſtrorum juxta variam diſpoſitionem, quam ſemen virile ſubibat. Cumque Fauni & Nymphæ ſylvanæ cæteris præferrentur pulchritudine, generarunt deinceps inter ſe ſuas proles, harumque poſteri iterum inter ſe ſuos concubinatus contraxerunt, ac tandem cum viris connubia inſtituerunt, mentientes, ſic ſe animam immortalem nanciſci, (teſte Paracelſo credulo,) pro ſe atque prolibus ex illo congreſſu naſcituris. Id autem mentiebantur, ſuaſu Diaboli, ut homines, tanquam opus pium facientes, illa monſtra ad copulam carnalem admitterent. Quod ignaris facile etjam fuit perſuaſum, quaſi creatio animæ immortalis ejuſq; nexus ad animam caducam penderet ex libero velle & ſemine humano: quod falſum eſſe infra docebo tàm ex Sacris, quàm ex relatu D. Antonii in vita Pauli, primi Anachoretæ per Hieronymum deſcripta. Ideoq; ejuſmodi Nymphæ antiquitùs ſuccubæ nuncupatæ ſunt. Quanquam Satan dein ut nefas pejeraret, ſe utroque ſexu, incubi & ſuccubi ſimulatis perſonis frequenter transmutet. At non concepêre à maribus verum fœtum, niſi ſolæ Nymphæ, quas ſcilicet cum jam indiſtinctim atq; paſſim Filii Dei, (id eſt homines) ſibi duxiſſent in uxores, coactus fuit Deus totam ſtirpem, hujuſmodi nefariis nuptiis genitam, per aquarum diluvium delere, ut Cacodæmonis intentum fruſtraretur.

82. Mercator Oenopola, noſtras, vir probus, aliquoties ad Canarias ſive Fortunatas inſulas navigans à me ſciſcitatus eſt ſerium judiciũ ſuper creaturas quaſdam, quas ibidem pueri è montibus domum, quoties vellent, referebant, eaſq; *Tudesquillos* ſive Germanulos nominabant. Erant enim cadavera exſiccata, ferè tripedalia,

quæ

quæ uno palmo facilè quilibet puerorum portabat, erantque forma humana; sed totum istud cadaver instar pergameni pellucidum, ossaque erant, tanquam cartilagines, flexilia. Cernebantur quoque Sole adverso viscera atque intestina. Quæ cum post ab Hispanis inde natis scirem vera, consideravi quod hodie ibidem sit deleta Pygmæorum prosapia. Voluit nempe Omnipotens vanas atque irritas reddere Cacodæmonis exspectationes, substructas generi humano. Etenim salvavit nos ideo multipliciter ab astu circumeuntis leonis, cui in extrema jugique confusione debetur æternum supplicium ad æternam Divini nominis sanctificationem.

83. Nunc autem contra thesin nostram aliquot dubia proponam: Primò itaque, nil obstat, quod meritissimum conjugatorum opus sit ipsa carnis copula. Quia inde non sequitur matrimonium ab initio creationis fuisse licitum. Imò nec id alio sensu verum est, nisi postquam non procreantur liberi citra copulam carnis. Si quis nimirum conjugatorum vixerit, ut decet, & habentes uxores sint tanquam non habentes, & uxoribus nunquam utentes, nisi ad prolificandum, in honorem Dei. Hi sanè merentur gratiam peculiosam. At longè adhuc diffident ab iis, quibus solo castratorum titulo promittit Deus regnum cœlorum. Conjugatis verò dicitur, quando cuncta hæc feceritis, eritis adhuc servi inutiles. Sed abstinenti à licitis (in patientibus & non agentibus) id nusquam legitur: minimeque id tangit virginitatis florem. Abstinentes enim, & casti quadam præelectione videntur sanctificati, ad ulteriorem gradum perfectionis etiam promoti: adeoque sequuntur agnum, quocunque vadit. Etenim bene agentes ut spem præmii supponunt: Ita virgines abstinentes & tolerantes sese continent intra amorem & humilitatem.

84. Nec arguit in contrarium, quod 1. cap. Gen. 27. *Deus creavit virum & fœminam*, & 1. c. Gen. 18. quod illis benedixerit, *ut crescerent & multiplicarentur, ac terram implerent*. Quasi conjugium de instituto ac prima intentione Creatoris fuisset. Nam cap. 1. Genes. totam historiam creationis succinctè absolvit. c. 2. verò atq; 3. prosequitur creationem mulieris in Paradiso, peccatum item, &c. Ideoque benedictio generationis non fuit descripta c. 1. Gen. 28. Non siquidem ante creatam mulierem tanquam data fuisset benedictio generationis initio creationis, quæ nec data fuit in Paradiso post conditam mulierem; sed à peccato, & post proscriptionem è Paradiso in terram. Nam dicitur, quod replerent terram prolibus non autem Paradisum, Datumque est illis plenum dominium in bruta terræ. In quo manifestatur Creatoris bonitas, quod Creaturæ reæ, nec adhuc pœnitenti benedixerit in prolibus, etiam corruptis ac impuris. Præscius nimirum restaurationis, pro qua filius suus se vadem statuerat coram justitia Patris. Alioquin enim eadem die, qua de pomo gustaverant, actualiter ac necessariò oppetivissent, nisi pater filii sui mortem in remissionē peccati suscepisset.

85. Tertio objici posset: Deus nil fecit frustra. Parentibus autem ab initio condidit sexualia generationis organa, quæ dum destinationis necessitatem denotarent, etiam Deus ab initio suam intentionem & modum generandi modernum sat exposuit in corporibus illorum. Respondeo, concedendo, quod Creator ipsis membra atque libertatem arbitrii contulerit frustra, alioqui peccandi libertas per concupiscentiam carnis collata esset, si organis caruissent. Ut igitur Dei intentio, pro futura regeneratione non rectè vertitur ad arbitrii peccandi libertatem: Ita multo minus rectè eadem intentio propter organorum fabricam infertur. Argumentum enim hoc simile est, ac si diceretur: Deus fecit remedia contra morbos & mortem, ergo Deus fecit mortem & morbos. Consequens est falsum, ergo & Antecedens. Ab æterno namque prævidit Omnipotens Adæ lapsum: nec ideo solo Paradiso contentus terram insuper creavit, & de terra medicinam contra mortem & morbos. Sic & genitalia fecit primis parentibus. Sat erat Adamo, quod nec à membris, nec à conspecta mulieris nuditate, ullum unquam sibi sensisset stimulum; ut neque vicissim mulier à viri societate, quæ insensibilitas vocata est status innocētiæ. Alioqui pariter concludi posset: Deus creavit hominem, ut in Paradiso viveret felix, ergo frustra creavit terrā ante prævaricationē; præsertim, siquidem peccatū erat ex contingenti libero.

Utrum

Utrumque enim præfatorum argumentorum est à non præmeditato contingentium fine; Ideoque implicitam continet blasphemiam. Non enim Deus pro se & brutis terram creaverat; sic & organa sexualia, futurorum quidem præscientiam, non autem in creando divinam intentionem denotant.

86. Luctantur demum Athei, voluntque textum fabulosum & ridiculum, quod effectus vel inobedientia esi pomi iret in posteros omnes. Cui argumento jam itum sat est obviam.

87. Itemque argumentatur: Si pudor sit à peccato originis, etenim ut peccatum omnes æqualiter tangit: ita & pudor pueros, adultos, Atros, Americanos, Ægyptios, Abyssinos, &c. Atque ne quidem Christianos sacerdotes Abyssinos puduit hactenus: Ergo pudor non ab eso pomo, non ab inobedientiæ peccato, ut neque à generandi insolitâ novitate vel carnis concupiscentia. At nesciunt Sophistæ, pudorem sensim in Barbaris oblitum, obnatamque verecundiæ amissionem per scurrilem assuetudinem, vestiumque præviam penuriam. Quem pudorem ne ideo amitteret populus Israël, (pro magna sui parte nequam) non permisit Deus, quod 40. Annis vestes ejus attererentur in deserto. Illo inquam miraculo continuo Deus avertit pudoris amissionem, eoque signo ostendit, nil sibi æquè exosum fore atque est pudoris amissio. Unde conspicuum evadit acquisitum pudorem per esum pomi non fuisse Deo molestum nec vetitum; sed sub pudoris etymo latere castum Sacrorum sermonem, quo tegebat carnis vetitam concupiscentiam. Denique, quotcunque barbariem deponunt, etiam vicissim amissum prius pudorem reassumunt. Imò neque mirum est, pudorem populos amisisse, illius scurræ monitis, qui pudorem docet, in scientia mali esse.

88. Oppugnant tandem Athei, quod ridicula sit fabula, si credatur serpens humana voce locutus, suadensque Adamo, qui propria brutis nomina dederat, nec ideò ignorare poterat, serpenti loquelam deficere. Nam stupere debuerat Adam, non autem credere ejusmodi persuasori. At falluntur miseri. Vultum hominis mentiebatur serpens, cujus portento si monstri nomen nondum Adam dederat, non mirum: Idque si ex essentia, (ut cæteris brutis) dare debuisset, illum serpentem vocasset animal rationale scholasticum & loquens: Cui non absimile B. Antonio in eremo apparuit. Primò enim ei venit obviam monstrum quadrupes, quod loqui cum incepisset, imperfectè locutum est & aufugit. Ac dein aliud, quod satyri forma, perfectè loqueretur idioma patrium: Nec enim æstimandum, monstrum istud fuisse Diabolum, (quippe qui pro se apud Deum preces nunquam expetit) adeoque ab Ecclesia, ejusdem authoritate, qua Paulus, Eremitarum primus in Sanctorum numerum relatus, animal: Non autem Diabolus aut Spiritus dicitur; suisque depingitur per B. Hieronymum indiciis, à B. Antonio mutuatis. Poterat ergò Adam serpenti loqui, non secus atque Antonius Satyræ. Textus præsens ideò Geneseos neminem hactenus, post Origenem & Atheos, hæresiarcham habuit, quia veram ac literalem historiam refert.

89. Addam postremò quædam, velut per impertinens. Enimverò dixi, pisces generare quidem, at non per sexualem copulam, quanquam genitalia organa habeant. Inprimis existimo generationem piscium oviparorum esse univocam. Unius ergò exemplo sat dixero: Nec enim mihi opportunum fuit, pisces subter aquas per species indagare. Piscis quidam saxatilis, carnivorus, pisciumque facilè velocissimus, truta nostratibus dictus. Prope rivolum enim, qua Tiberis de excelsa rupe perpendiculariter cadit, cernitur recta scandere linea totam rupis altitudinem, ad minimum quingentos pedes: triplo ergò celeriùs natat adverso gurgite, quàm præceps aqua deorsum decidat.

90. Falsum hîc inprimis Scholarum dogma, aquam scilicet semper decidere figura orbiculari, nam ibidem cernitur quælibet aquæ guttula cum cuspide ponè, estque cuspis retrò acuminatior, quò altiùs decidit. Idque convincit aëris renitentia. Nam etsi velint aquam orbem imitari, quia sphæra est figurarum capacissima: ob eandem suæ magnitudinis rationem difficillimè findit aërem, qui proinde impedit festinantiam casûs.

91. Porrò fœmella truta, grandescentibus intus ovis, sentit membranam secundinam frangi, sensim-

ſenſimque dehiſcere, quâ ova, ut marſupio hoſpitantur, moxque ova enititur, deponitque fundo arenoſo. Imò ipſa trutæ imaginatio ova perdit. Nam ſi ſolum habeat fundo ſaxeum, (ut in noſtris fontibus calce cæmentatis percepi,) non prolificant ſua ova; ſin autem fundus ſabulo ſubſternatur, pariunt ova. Mas autem parta ova ſemine adſpergit, idque ovis inſtar telæ aranerum foris incubat. Ac tandem loricata ſic ova in piſciculos migrant. In hac igitur ſpecie non eſt copula carnalis, eſſetque copula fruſtranea, quæ intùs ne milleſimam quidem ovorum partem attingeret.

92. Denique nec cernitur ovis annexum ſemen incubans: adeoque nec maris ſemen de conſtitutiva piſcium parte. Quanquam ova deſtituta ſeminis tegmine nunquam fiant vitalia.

93. Videtur namque, quòd piſces in hoc penè ſervaverint umbratilem imaginem pro generatione humana ante lapſum deſignatam. Eſt autem oviparorum piſcium ut innumerabilis fertilitas, ſic & vitæ longæ poſſeſſio, licèt adeò facilè acquiſita longævitas, tenaciſſimè tamen hæret. Quin imò plures in totam vitam creſcere videntur. Etenim quò longiùs recedunt à carnis copula, eò fœcundiores ſunt & diuturnioris vitæ. Sic in lacu Lemano truta non rarò ad libras centum adſcendit. Lucius quoque appenſo ſigno ad tercentum annos vixiſſe notatur & excreviſſe ſtupendam in magnitudinem, ac tum nec dum obiiſſe, niſi nece violenta, Anguilla in fluvio Lirano prope pagum Rumſt, Bruxellam ad Cæſarem Carolum V. miſſa obſervatur longitudinis pedum 17.

94. Vermes (in bombyce, claro exemplo,) poſt mortem aut bimeſtrem ſomnum degenerant in papiliones. Umbram reſurrectionis figurant, (quia enim nunquam congreſſi antè, reſurgunt mutati) nec fœmella præter chaos inſpiratum concepit, dum mas exſanguis planè totaque fœmella in ova ſua liquatur. Vermis is ſuo ſe velut funere claudit in goſſypio contextim, mortis & fidelium reſurrectionis imaginem exhibet, dum alis inde evolat non anteà volare edoctus, nec ciborum poſtmodùm indigus. Abjectis quippe reptilibus docemur, quanti ſit apud Deum à congreſſu totâ juventute & virilitate abſtinuiſſe.

95. Quin etiam ſi penitùs introſpexeris, ipſum volucrum ſemen maſculum vitello foris adhæret, propemodum pro more piſcium) attamen è ſolo vitello materialiter formatur pullus, utut ringantur Ariſtotelici contrà: idque poſt 12. dein, confracto quotidiè ovo, ſpectare & contra idiotas probare licuit. Profectò galli coagulum vitello adhærens ſenſim liqueſcit, ac putrenti albumini permiſcetur, pullo interim ſe formante de vitello. Inde enim didici, quod Galli coagulum, ſpiritum quidem, vitæ excitatorem, at non formatorem ſpiret; Idque nobis cuniculus caudâ glirinâ planiùs confirmavit. Saltem fœcunda eſt piſcium multitudo, atque felix benedictio, minorque requiſitorum ad partum exigentia, vitæ longævitas, frigoris & famis tolerantia conſtans ac facilis. Agilitas quoque & motûs velocitas, pariunt demum abſque dolore, quod non item belluæ maris congreſſum admittentes, adeoque explicant aliquid de primo Dei intento in homine.

96. Ultimo tandem Sophiſtæ Athei ſe opponunt per textum Geneſeos, quod Deus cataclyſmate mundum deleverit: *Quia Filii Dei delegerunt & ceperunt uxores ex filiabus hominum, quæ pulchræ eſſent: Quodquæ hæ generaſſent Gigantes fortes & famoſos à ſeculo viros.* Idque ibidem recenſetur pro multa malitia, quæ literaliter tamen nulla in verbis textus ſpectatur, poſtquam jam matrimonium ſtabilitum eſſet & licitum. Imò præcipuè quod dudum poſt concubinatus diſſimularetur in lege, quam pro illa potiſſimum impuritate Moſaicam, non autem Dei Legem nuncuparunt. Siquidem textus non meminit peccati Davidis, niſi in nece Uriæ, Bethſabeæ adulterio, & computo populi ſuperbo. Quapropter hunc Gen. textum ſolent referre ad Filios Dei religioſos ac filias hominum liberas. Sed fruſtra viſum eſt mihi confugiſſe ad cœlibatum ac vota monaſtica, Evangelicaque conſilia, dum ex mandato requirebatur hominum pluralitas. *Creſcite & multiplicamini, terram adimplete*; quæ verba nempè concubinatum excuſabant. Tum demum cum Virgines ſint longè proniores in cœlibatum, verecundiam, item in pudicitiam ac vota monaſtica, quàm viri; potiùs inverſo ſexu diluvium eveniſſet,

ſcriptumque fuiſſet, quia filiæ Dei filios hominum in maritos duxiſſent. Quin etiam nec probabiliter doceri poteſt ullus cogitatus ſervandæ caſtitatis, qui filios Dei tum à virginibus ſegregâſſet, nec Apoſtaſia ulla, illis ſeculis, quæ Dei indignationem ad diluvium provocâſſet.

97. Id tamen ſi ita ſit, (quod nullatenus per ſomnium mihi perſuadere poſſum) ſaltem exin probatum eſt pro mea theſi, ſolam pudicitiam diſtinguere filios Dei à filiabus hominum, & Virginitatis ſtuprum ideò procreâſſe originis peccatum.

98. At cum nulla fuerit ante diluvium cœlibatus aut caſtitatis promiſſio, votumque monaſticum nondum in mentem venerit, quamdiu multiplicatio in mandato & benedictione ſtetit: ſuſpicatus ſum, (ſub humili cenſura Eccleſiæ) filios Dei fuiſſe poſteros, ex viro & fœmina genitos, veram Dei imaginem habentes: filias autem hominum fuiſſe filias, procreatas ex filiis Adæ & Nymphis, quarum ortum Satanicum Deus plurimùm ſemper horruit. Erat autem horum incredibilis multitudo in deſerto, quorum unus ad B. Antonium miſſus eſt. Diebus quoque Conſtantini vivus Satyrus circumlatus, oſtenſus ac dein ſale conditus monſtrabatur. Sic quondam ab Oceano etiam diverſa monſtra hauſta ſunt loquentia, diverſis artibus inſtructa, adeoque rationalia: Inter noſtrates etiam vixêre. Animalia nempè rationalia tàm in aquis, quàm deſertis ex nefario coitu concepta. Cum igitur prima monſtra ex filiis Adæ genuiſſent proles ſexu muliebri, diſtinxerunt filios Adæ nomine filiorum Dei, & hujuſmodi monſtra nuncuparunt filias hominum: haſque deinceps à diluvio paganiſmus Nymphas, Dryades, Nereides, Najades &c. nominavit. Quæ cùm eſſent pulchræ aſpectu, haſque ſibi in uxores duxiſſent homines, Deus à tanta turpitudine & ſpeciei humanæ devaſtatione, (quam textus vocat multam malitiam omni tempore) abhorrens, ſtatuit mundum cataclyſmate abluere. Ex illo monſtrorum atque Nympharum concubitu generarant Gigantes fortes, atque famoſos à ſeculo viros; Quoſque ideò gentilitas dudum adoravit ceu Deos & Heroas. Alioquin namque frivolæ rationes diluvii videntur ſecundùm literam. Nempe quia viri cum mulieribus conjugati eſſent, & hæ generaſſent Gigantes, fortes & famoſos à ſeculo viros. Ergo textus indignationem Dei, & cauſam diluvii adæquatam complecti debuit. Eſt monſtroſitas nedum in figura & corporis formatione, prout initio degenerationum; ſed ſenſim ablata diminutaque deformitate ſtetit monſtroſitas in anima ſenſitiva, quam non comitabatur mens immortalis, utcunque exterius eſſent animalia ratione utentia.

99. Saltem ex præfato textu patet, poſteros Adæ veros non fuiſſe gigantes, ſed de ſtatura Chriſti Domini, eodemque ſtatuario fabricatos. Exſecrabilis autem in facie Domini ſemper fuit omnis diverſarum ſpecierum copula, ne homo ad imitationem ſequatur. Vetuit ideò lex, ne eodem campo plura ſeminarentur, neve telæ ex lino ex lana combinarentur. Ampliſſimæ nempe multæque illius malitiæ memor, ob quam mundum delere debuerat Deus. Fuit autem tam ſolita ac ordinaria ante diluvium ejuſmodi virorum cum nymphis commixtio, itemque Faunorum cum puellis congreſſus, quod paucis tantum exceptis atque in Arcam ſalvatis, tota ſtirps Adamica eſſet contaminata, & ideò ſub ſilentio præterita. Omnem ideo viventem creaturam Deus delere ſancivit, ut rationale monſtrum fons pariter extingueret. Præter paucos enim, quos Arca recluſit; non erat, qui cum diabolica progenie iſta conſanguinitatem non contraxiſſet.

100. Scribit namque B. Hildegradis vates, (Prophetiſſa enim hujus libri in Synodo Trevirenſi canonizati) ad Clerum Trevirorum: *Plurimi etiam populi ex filiis Adæ ſurrexerunt, qui oblivionem Dei habebant, ita quod ſe homines eſſe ſcire nolebant. Unde turpiter peccando ſecundum mores pecorum vivebant, exceptis filiis Dei, qui ab iisdem hominibus & amoribus eorum ſe ſeparabant: De quibus Noa natus eſt.* Hæc illa, quæ filios Dei in utroque ſexu agnoſcit, meamque interpretationem hujus textus clare approbat. Tentaverat nempe Satan hoc medio delere ſpeciem humanam, mentemque immortalem præpedire, ut non eſſet unde filius Dei naſceretur. Itaque nedum ad peccatorum correctionem, ſed ad to-

ad totius speciei salvationem diluvio opus fuit. Alioquin enim Cham non erat salvandus per Arcam: nam totus ab atheismo jam perversus erat. Quapropter textum, (sub humili tamen Ecclesiæ censura) interpretor: Ut scilicet filii Dei (qui simulacrum Dei in anima immortali & in corpore gerebant) duxerint filias hominum (quæ duntaxat simulacrum humanum in animæ sensitivæ rationalitate & venustâ pulchritudine ostendebant) in uxores, quia pulchræ erant: Et *ex illis generarunt gigantes, fortes atque famosos à seculo viros. Multa enim fuit malitia omni tempore, sic ut Deum pœniteret, se creasse hominem,* juxta illud: *Omnis caro corruperat viam suam,* id est, omnis homo nedum reliquerat vias Domini; sed viam, quam sibi delegerat, adhuc corruperat. Deus enim proposuerat adumbratione Spiritus S. generare hominem, Deitatis suæ proximam imaginem, eique se intimè conjungere: Homo autem divinum intentum prævertit. Quare dein Deus totus bonus conjugium permisit. Dein iterùm homo maculavit generationem Adæ: atque ad interitum speciei penè devenerat, nisi diluvii miraculum accessisset. Ac tandem Diabolus per paganismum Dei intentum prævertisset iterum, nisi in plenitudine temporum commiseratio Dei obstitisset, mittens Filium de corde suo, cui sit omnis sanctificatio. Deus utut non est exceptor personarum, ergò neque sexuum; complacuit tamen ipsi sexum muliebrem angustiore tribulationum mensurâ sarcinare ob judicia sua imperscrutabilia. Etenim capilli capitis numerati sunt, & frons de arbore non cadit, nisi permissa; multoque minùs nascitur muliercula sive puella, quam digitus Dei non plasmavit. Ego pluries inquisivi per Parochias post paradoxi hujus cognitionem, & ubique inveni in libris annuè baptizatorum, ad minimum duplo plures filiolas nasci atque baptizari masculis. Duplo quoque ad minimum plures masculos extingui morbis, peregrinationibus, bello, duello, naufragiis, &c. quam puellas; unde sequitur, Deum plures creare quotannis filias, pluresque adolescere, ac hinc demùm patet, adeò completum puellarum numerum non statui à Deo, nisi ob virginum electionem. Quandoquidem qui luxuriam & adulterium vetuit; nihilominus copiosiorem puellam creat & conservat, parcumque marum catalogum: Designatque in eo, gratam sibi esse cœlibatus in muliere constantiam: quatenus nempe eò propius accedit ad primæ intentionis in creando puritatem atque innocentiam. In conclusionem hujus Tractatus adducam, quæ S. Hildegardis ad Griseos Monachos pag. 186. scribit: *Virginitas solem significat, qui totum illuminat mundum: quia Deus virginitatem sibi adjunxit, qua, viro relicto, illam genuit, quam radius Divinitatis perfudit, qui & omnia regit. Rex namque qui cuncta regit, Deus est, & virginitas est illi conjuncta, quando Deus & homo de Virgine natus est. Sic adstitit Regina à dextris ejus, in vestitu deaurato, circundata varietate: quoniam Diabolo repugnans adstitit virginitas virtuti Divinitatis in opere fulgente, ubique comprehensa multitudine diversarum virtutum. Divinitas quippe virginitatem sibi desponsavit, cum primò Angelus ad sinistram partem cecidit, & nunc etiam populum salvationis in Adam sibi elegit, quem dexteram suam nominavit: de quo populo virginitatem sibi adjunxit, qua maximum opus protulit. Quia ut Deus per verbum suum omnia creavit: ita & virginitas per calorem S. Divinitatis, Filium Dei genuit. Sic virginitas absque fœcunditate non est. Quoniam virgo Deum & hominem, per quem omnia facta sunt, genuit. Sed & hoc modo omnes virtutes Veteris & Novi Testamenti, quas Deus in Sanctis suis operatus est, velut vestimentum auro decoratum, deaurata sunt: Et has Virgo ad se liberè colliget: quoniam ligatura viri eam non constringet. Rota quoque, quam Ezechiel vidit, virginitatem præsignavit: quia eadem Virginitas ante Incarnationem Filii Dei in lege præfigurata est. Post incarnationem autem Ejus illa mirabiliter plurima miracula operatur; Quia Deus per ipsam omnia piacula purgavit, & unamquamque Institutionem rectè ordinavit. Virginitas quippe vetera suffert, & nova sustinet, & ipsa radix & fundamentum est omnium bonorũ: Quia semper & semper cũ illo fuit, qui sine initio & sine fine est. Nã natura hominis, quæ propter peccata perdita fuit per*

Virginitatem in salvatione revixit, cum per alienam naturam peccata hominibus abstraxit, Hæc Vates. In quibus sanè confirmantur, quæ hactenus de mortis introitu in naturam humanam dixi.

SUPPLEMENTUM.

DE SPADANIS FONTIBUS.

PARADOXUM PRIMUM.

1. *Qui fontes sint dicendi?*
2. *Opiniones diversa circa expositionem hujus.*
3. *Fundorum in terra diversitas.*
4. *Semina incorporea sunt Rationes, in elementis hospitata.*
5. *Rupium radix metallorum hospitium.*
6. *Vltimus fundus fontium verorum scaturigo.*
7. *Terra virgo.*
8. *In ultimo fundo vivunt aquæ.*
9. *Quando velut mortem aqua subeant?*
10. *Quomodo ultimus fundus in supremis sit montibus.*
11. *Ratio vitalis fontium similitudine microcosmi.*
12. *Quid mare sit in Genesi?*
13. *Mare externum fructus maris majoris est.*
14. *Bulliens sabulum millesies majus est ipso mari.*
15. *Explicatio paradoxa textus sacri.*
16. *Fundus ultimus est mare internum. Explicatio paradoxa textus sacri.*
17. *Explicatio paradoxa textus Ecclesiastis.*
18. *Regressus aquarum è mari interno ad externum, & vicissim.*
19. *In hoc regressu aquarum & mineralium beneficia nobis dantur.*
20. *Nox, Tenebra, Oromasis, Iliadus, idem.*
21. *A Simili, vita interno mari sua attributa.*

Fontium originem ante omnia generatim perstringere necesse est. Fontes equidem nomino, non aquarum quoscunque; cum vulgo, etiam continuos, & indefessos prolapsus. Etenim tametsi fatiscens nix, iterataque pluvia, manantem aquæ, per cæcos scopulorum ductus, saxorumque intervenia, vel anfractus declives, assiduum jugemque decubitum dederint, fontes proinde nomino. Casualis siquidem nimium, & accidentaria, adeoque demortua aquarum ista congeries est.

2. Itaque quò constet, vitale aliquod in fontibus principium & scaturiginem esse, considerandum initio venit Ihesu Sirach hactenus obscurum, verissimum attamen elogium. Quò flumina universa (per consequens etiam fontes) à mari prodire, ac manare, & in mare postremo suum finire cursum voluit. Anxiam hactenus profecto Philosophorum posteritatem Sirach reliquit, qualiter nempe à mari, aquæ sursum contendant. Quandoquidem maritimum terra ubique labrum constituens, victoriam retinuit: quia superioritate situs compescuit. At nondum proinde satis constat, quînam mare (cum aquarum congestarum in imam terræ vallem proluvies sit) quiret altissimos præterea conscendere scopulos, fontesque ibidem concitare. Hydraulisis certè hic silent regulæ, *si servanda, ut fieret debet, Scriptura sit.* Intactum idcirco quidam hunc locum negligunt, alii verò cum modulamine explicandum suscipiunt. Ut nimirum ex mari flumina, vapore-tenus elicita scilicet, pluviis tandem, nivibus, & imbribus, scenâ metamorphosis larvatæ interjecta, mare repeterent. Atqui hoc est contendere, fontes omnes ex pluvia ortos esse, aut saltem ex aëre condensato. Deinde ex terra nequicquam vaporum, sed ex solo mari peti, inique jubent, aut frustra sacra pagina, ex solo mari flumina, & non pariter è vultu terræ non spernendo halitu-tenus, mendicata asseret. Quæ angustiæ, cum multis inextricabiles viderentur, in scopulos quendam Spadanorum Authorem fortè adegerunt & colliserunt. Etenim quanquam humanum quidvis in eodem dissimulavero, Christiana tamen pietas in viro probo publicam non patitur blasphemiam, non admonitam transire. Quem idcirco obtestor, meæ indulgeat libertati. Aristoteles (ait) ex aere in

in aquam resoluto nasci, omnes fontes, flumi- "
naque voluit. Non legerat, credo, etsi Plato- "
nis discipulus in Phædone quater illa paradisi "
flumina, jussu Dei prosiluisse. Quidni sodes, si & hodie ingentia flumina, sola aeris constrictione nata ais, etiam Phædone lecto, virgine adhuc natura, eadem à creatione deinceps emanasse? eumque, qui mundum ab æterno credidit, Phædonem neglectum reliquisse? nec aeris ullam concretionem exspectasse. Nisi forte ante Goropium Becanum deliravit. Quatuor "
illa flumina nil aliud fuisse, quàm Oceanum "
in quatuor orbis plagas fluvios emittentem: "
quo sensu etiam Siracides Ecclesiastes ait, "
omnes aquas venire ex mari, rursusque emen- "
so cursu suo mari se reddere. Quæ sic sonant "
in Scholis. Goropi9 deliravit, & Plato ante eum, si sine ulla aeris concretione. Oceanum quatuor fluvios in oras mundi dispergere dixerit: quo eodem sensu tamen Ecclesiastes id asseveravit: ergo eodem sensu Ecclesiastes deliravit.

3. Atqui nondum satis dictum, nondum inquam satis obvia Sacrorum interpretatio? Fundorum itaque in terra diversitatem & strata, ob oculos inprimis ponere necesse est. Alibi enim terra nigra, fimis & sordibus scatens, lutea, argillosa, pinguis, sterilis, palustris, metallica, arenosa, saxea, vatioque decore ornata in vultu occurrit juxta soli Cœlique temperiem, stellarum influxus, imbriumque adaptationem: quia nimirum fructus, non autem elementum sunt. Quam si pertuderis primam naturæ soleam, plurimis locis saxa, metalla rursus, aut minerales succos deteges; nonnusquam verò arenam, eamque hic flavam, alibi cineream, ibi cæruleam, inde parum viridem, juxta latentis spiritus protheam ac multiformem azygiam (quippe solo natura subest) Archeique hypogei destinationem à condente Verbo acceptam.

4. Latent videlicet in elementorum condo, ac ditissimo promtuario, hospitatæ ab initio Rationes, in ævum durabiles, scientia rerum, sibi in tempore futurarum, pro usibus ingrati hominis instructæ, patienterque à condito orbe, rerum completas digestiones, temporumque plenitudinem, seu maturitatem exspectantes, quibusque chaos architectonicum, τὸ ἐνεργμον chaos spiritus inquam, nostris limitatus necessitatibus, ideis rerum, in progressu suo futurarum, repletus assistit.

5. Porrò fundorum, non par ubique profunditas existit. Alibi namque multa arenæ, alibi verò terræ plurima occurrit. Mox autem sub sabuli fundo, alter plerumque saxeus est. Is enim nostris **Keybergh**/cui rupium propago innixa, metallorum hic, deniq; atque mineralium ditiores classes, sua habent diversoria.

6. Ac tandem sub longam multamque sabuli difformitatem, scopulorum rudimenta subter, sabulum illud, illud sabulum inquam nitidissimum occurrit, metallicæ qualitatis, & inquinamenti peregrini expers. Quod inquam, naturæ fundus est ultimus, & impenetrabilis, non rarò tamen in terræ superficie obvius. Adeo namque natura suæ indulgens libertati, nostras ridet leges; ac prædicamentorum repagula, univoco fundo spernit. Ultimum illum naturæ fundum, nostri **Quellem**, Galli verò *Sable bouillant* nominant, quem ligo hactenus non transivit. Quoniam utut multum arenæ, multumque inde aquæ depleveris, mox alia indesinenti, celerique cursu advolant, priorem defectum subpletura. Hinc itaque concludo. Fundum prædictum, ut ordine ultimum in natura: ita continuare in centrum usque, nisi fortè Infernus aliquot meditullii milliaria teneat.

7. Sequitur deinde, sabulum illud materiam terræ esse, non vicissitudini obnoxium; sed perpetuum & constans cribrum, quo natura indesinentes aquarum thesauros, fontesque limpidissimos, in Universi comunionem transcolat.

8. In hoc inquam vigorem vitalem ebullientis aquæ esse. Quamdiu enim in eodem versantur fundo, vividæ sunt aquæ, non respectibus superioritatis, aut inferioritatibus locorum obnoxiæ, nec demum legibus Hidraulicis parentes. Quia enim vivæ sunt, vitalem proprietatem non minus quàm centrum ipsum custodiunt illæsam.

9. Attamen quam cito inde decurrunt, non aliàs quàm sanguis extravenatus, aut amputata

manus actutum moriuntur. Tum enim primum corporum breviorum legibus, locorum, situumque positionibus importunis obedire coguntur. Ut scilicet non cessent abinde, per declivia, in mare ruere, tanquam pristinæ hospitium quietis repetentes.

10. Quarto notandum: Quod prout fundus hic, aeri expositus in superficie terræ, non minus vernaculas proprietates exprimit, quàm qui inde centenis aliquod ulnis, infra terræ horizontem latitat: ita quoque memineris idem sabulum, per saxorum commissuras, lataque intervenia in summam montium altitudinem, ipsumque subinde apicem ascendere, atque inde fontes vertere assiduos, caloribus æstivis nequicquam imminutos.

11 In homine enim, quamdiu sanguis venis fluctuat, tam in fronte, quam in pedibus, par respectus situum est; tamque supra, quam infra ignorat; extravenatus verò illicò gravium sortem induit. Ita quoque in Macrocosmo, quamdiu aqua priori in hospitio communi vita fruitur sursum deorsumq; sine labore properat, quia nescit. At semel vitali discussa hospitio, non cessat festinare, donec beatos quietis recessus, in Iliado recuperet. Aquas itaque spiritus intus alit, vasti quoque marmoris æquor, totam diffusa per artus mens agitat molem.

12. At hinc nondum satis enotuit mare, quod fontes rigat, & flumina evomit, quorsumque eadem tandem indefessè properare Scriptura dicit. Quod etenim Scriptura mare vocat, aquarum omnium, in conum ac continuum abacum congregatio est.

13. Cujus collectionis, spectabile hoc & externum navigabile mare, non nisi est fructus, in umbellam dispositus.

14. Quocirca omnium omnino aquarum receptaculum, congregatio, radix, & collegium bulliens istud sabulum continet, millesies utique locupletius, majus & proinde totidem plus aquæ continens, quam Oceanus. Utpote totum ferme terræ diametrum adimplens, ad cujus duntaxat extimum labrum externum mare, uni9 aut alterius leucæ ad summum, profunditatem adimplet.

15. Separavit namque Archetypus aquas ab aquis. Non quidem mare à fluminibus (vel mare non omnium aquarum esset congregatio) aut hæc utraque, à nubibus; sed mare verum & internum ab externo hoc navigabili, primis disjunxit diebus.

16. Hoc mare, internum inquam, invisibile (hactenus abyssus) & magnum, sunt aquæ illæ, quibus Vates mundi fundamenta inniti cecinit: quæque hactenus etsi neglectæ steterint, à rerum Conditore in Genesi mare vocantur.

17. Abinde scil. quoque Ecclesiastes pariter fontes & flumina petivit, eò reversura.

18. Decurrunt itaque ex hoc fundo, metuq; vacui mare externum, rursus penetrat idem sabulum velut colando, & salsuginem suam mox primis ferè passibus sequestrat.

19. At quia fontes & flumina, paulatino decursu mineralium omnium (quæ in gremio antea custodiebant, quorumque commercio humana vita vix carere potest) semina, ac materiam dispensarunt.

20. Celeriter proinde ad mare externum properant, quo rursus ad mare internum, Orphei noctem, Plutonis tenebras apud Hippocratem, Oromasim Persarum, Iliadum Paracelsi (ubi Rationes, ac Dona, mineralium inquam adhuc nondum corporibus sociata semina, jacent) fœcunda repetant hospitia, seminibus iterum aquæ imprægnandæ.

21. Non est itaque otiosus aquarum in Oceanum delapsus. Intelligentia quippe gubernantur, & tanquam si intellectu pollerent, sua munia Bonitatis, & Providentiæ infinitæ testimonia, non cessant edere. Mirabuntur certè hanc prima fronte quotquot Cabalam aspicient, verissimâ tamen. Necesse est utpote, plurima ignorantes admirari plurima Atqui consentaneũ, quippiam Oceanus quotidie: ante oculos bino fluxu & recessu propinat. Ascendentem sc. aquæ umbilicum, contra Hydraulisin, tumente q; pro syzygia lunæ fluctus. Vivit namq; propemodum suo quodam jure mare: silente nimirum vento, spontaneos æstus concitans, lunæ analogum situm curiosè observans, fluctibusque turgidum, eidem obviam vadens, variegata demum temporum, luminis ac motuum vicissitudine, continua-

ctuataque aquarum mole, nunc hic, nunc alibi, per stata intervalla, suas in altum exundationes attollens. Itaque naturæ portenta, tametsi quotidiana in Oceano quisquis vides; interioris, veri, vividique maris, ac longè angustioris abyssi, vitales, fontalesque concitationes, usibus humanis dicatas, mirari desine.

PARADOXUM ALTERUM.

1. *Fontes nulli ex aere densato.*
2. *Elementa non mutantur, aut pereunt.*
3. *Quicquid generatur, ex semine generatur; & quicquid fit, seminis necessite in natura fit.*
4. *Duo tantum sunt primitiva elementa, & duo secundaria.*
5. *Explicatio paradoxa.*
6. *Probatio mechanica.*
7. *Cœlum peribit & terra, non aqua & aer.*
8. *Ars distillatoria Physicam explicat.*
9. *Quid vapor.*
10. *Probatio contra Aristotel.*
11. *Probatio 2. mechanica.*
12. *Quid sit magnale, & quale.*
13. *Cur guttula in vapore & nivibus non decidant, & quando cadant.*
14. *Probat contra Aristot.*
15. *Proba.*
16. 17. *Mechanica.*

De fontium scaturigine, proximo generationis ortu, ac nativitate brevius, quam paradoxon, ac tædiosius (fateor) quam Spadanorum doctrina exigeret, egimus (difficilè nimirum in cunctis modum tenuisse) quatenus scil. à ditissimo aquarum diversorio, ad suas destinationes aquæ pergant. Etsi interim quam primum aera petant, subinde, nonnunquam verò per longa terræ, saxorumque itinera, & tubos præcipites decurrant, antequam luci se dedant; eadem tamen fuit utrobique instituti Ratio, necessitas & finis. Voluntas ejus nempe, qui nostris cuncta usuris creavit. Restat cæterum, veniam petere, nostræ ut indulgeant libertati manes Aristotelici, si fontes ex condensatione aeris nasci, æstimavero somnium, naturæ impossibile.

2. Enimvero & istud primò verum est. *Nullis aerem unquam seculis aquam fuisse, aut futurum: prout neque aquam, aeris formam assumturam.* Elementa nimirum primigenia sunt, & rerum constantes matrices, à condito orbe stabiles, & in terminum perseverantes.

3. Quicquid autem vicissitudini, per generationum classes sese subscripsit, sive terreum videatur, saxeum, vel liquorosum, id totum ex massa trium principiorum, scenæ generationis dicata, derivat, non autem ex elementis primis, non nisi stabili perennitate gaudentibus, & quæ demeritos suos fœtus, in pristina receptacula denuò condunt, donec ad novæ sobolis generationem matura sint semina, quæ eadem corporum principia, digestionibus interim permutata, iterum vestiant, & reassumant. Ex invisibili namque & incorporeo semine, in elementorum matricibus hospitato, corporumque principia induente, omnis fit in universo generatio, quæ spontanea dicitur. Id alii fluxum de non ente ad ens dixêre.

4. Quæ, quo dilucidiora evadant, notandum ad rei cujusque productionem, duos tantum sexus, si non unum saltem promiscuum, cucurrisse. *Proinde etiam eadem mundana harmonia lege, primordialiter duo tantum in universo esse elementa, aerem videlicet, & aquam,* à Textu sacro satis insinuata, per Spiritum, in mundi incunabulis, aquarum abysso supernatantem. Terra igitur & ignis sive cœlum, elementa si sint, secundaria duntaxat appellanda, à prioribus prodeuntia.

5. Quicquid namq; terrarum saxorum, gemmarum, sabuli, &c. exsistit, vel in vapidam aporrhœam effluit, vel in cinerem, calcem vel societate saltem alicujus additamenti, in sal primò commutatur, (aquæ sobolem) mox dein cuncta summa volatili, summam fixi superante, *aerea fiunt effluvia, & vaporosa, in aquam festinato impetu ruentia.*

6. Adeoque quicquid terreum, durum, solidum, compactumque est, id totum ad simpliciorem

ciorem, tenuiorem, puriorem, prioremque substantiam permanentem, reductibile cum sit (da veniam novitati, PRINCEPS SERENISSIME) necesse est, nullam prorsus habere elementi energiam; sed aere & aqua esse posteriora.

7. De cœlo itidem dicimus, quod cœli mutabuntur, veterascent, & peribunt: adeoque cœlum & terra tandem peribunt, cujus internecionis simile nuncium de aere & aqua non reperies. Denique nullis unquam seculis, aqua vel aer, in aliud corpus prius potuerunt arte aut natura redigi. Hæc itaque elementorum est facies, hæc destinatio, hoc denique officium, combinatio, fatum atque finis. Ut nimirum immutata duorum simplicissimorum essentia, & inpermixta substantia, seminibus, fructibusque vitalem præbeant uterum, sive fulcrum, donec tandem generabilium expleto numero, principiorum moles, simul cum seminibus, familias, & colonias alienas, toro separato, beatiori sede constituant.

8. Plurima nempe somnia, quibus mundus se hactenus circumveniri passus est, Mechanica ars Vulcani illudit cachinno.

9. Aquam equidem in vaporem facilè mutari, quis negaverit? At vapor sive halitus tantum deest, ut sint aer, ut citius pulvis marmoris, aut silicis aqua sint: ut ostendimus. Etenim vapor reipsa nil aliud est materialiter, & formaliter quàm atomorum aquæ, in altum sublata congeries.

10. Quod Schola nostra, luce meridiana clarius ostentat. Aer itaque sive calidis, sive frigidis vitris exceptus, atque compressus, nunquam aquam dabit, nisi quantum in se vaporis, id est, extenuatæ aquæ continuerit.

11. Separatur verò aqua in guttulas minutulas, adverso sole, trans vitrum, initio distillationis, quamdiu parietes frigent, conspicuas; dum scilicet caloris vigore, in halitum extenuata evolat.

12. Idque nimirum contingit non aliàs, quàm per proprium magnale (quod in rebus mixtis, adeoque etiam in aqua ipsa, æther est, aere rarius, & ab eodem dissociabile, ejusque compressionem atque dilatationem sustinens, inter corpus, & non corpus, medium ambigens, externorum soli sui natalitii astrorum impressiones suscipiens, omnibus prorsus rebus intimum, ratione cujus solius, & non aeris, anhelitum ducimus) proprium inquam magnale, & ens spirituale in aqua, in altum nimirum aquam sustollit, alleviatam calore, magnalis divulsionem procurante.

13. Quod idem divulsum magnale, proportionatam sibi aquæ quantitatem, divulsam sursum detinet, tam in vitris, quàm in nubibus, & à casu præservat, donec succedentium fortè atomorum compressione (ut fit in distillatione) priores guttatim concrescant, & pristinum magnale, sive ens vitale in se concludant. Vel calore idem aquæ magnale rarefactum, mox dein, externi frigoris ope condensatum, intra sui imperii limites cogat, suosque eosdem coerceat guttularum atomos.

14. Ad te Stagyrita redeo. Si aer frigore in aquam condensetur, cum aerem aqua in humiditate excellentiorem doceas, cedo, cur frigus aeri geniale, aeris naturam mutaverit in materiam suaptè natura nimis humidam?

15. Denique jam frigus, & non amplius calor vitale generationis principium habebit.

16. Quocirca etiamsi vapor sit aer, ex aqua formaliter transmutata generatus, atque ex eodem rursus par aqua concrescat, jam à temetipso discrepas, qui recessum tam frequentem, & facilem, à privatione ad habitum admittis.

17. Tandem & hoc mechanicum sustine. Aer in canna ferrea unius ulnæ, comprimi vi potest, ut vix quinque digitorum spatium oppleat, qui dein, in sui expansione, instar sclopeti ignibus acti, sphærulam explodit. Quod utique non contingeret, si ferri frigori compressus aer, aqua fieri posset.

PARADOXUM TERTIUM.

1. *De dictis.*
2. *Semina, à quibus libera?*
3. *Probatio.*

4. Optimi

4. *Optimi fontes qui, ubi, & quales.*
5. *Flumina ab acidulis.*
6. *Eudæmon fontium custos.*
7. *Calculum generantes fontes. Unde rupes in ripis.*
8. *Plures fontes, pluralitatem mineralium faciunt.*
9. *Ab invisibili fit visibile.*
10. *Sal esurinum hermaphrodita est.*
11. *Duplex excrementum in nobis.*
12. *Quid Tartarum.*
13. *Multiplex sal esurinum.*
14. *Optimum vitriolum ut fiat.*
15. *Alterum vitriolum optimum.*
16. *Ferrum non mutatur in æris fontibus.*
17. *Tertium Vitriolum.*
18. *Quartum Vitriolum.*
19. *Aciditas esurina non est vegetabilium.*
20. *Sulphuris sal fixatur.*
21. *Sal esurinum esse fontium.*
22. *Naturale cur sit nobilius artificiali. Error quorundam.*
23. *Manna aluminis.*
24. *Unde materia Vitrioli? Error neglectionis.*
25. *Vitriolum in aliis metallis.*

AD Spadanos jam propiùs accedentes, reassumere inprimis, quæ dicta sunt, convenit. Metalla scil. lapides, saxa, sulphura salia, atque adeò totam mineralium classem, in aquarum matrice, sua reperire semina, rationes, dona, scientias, progressiones, destinationes, officia, & durationes eorundem continentia. Quæ dum sui ortus exspectarunt digesta satis tempora, sub diem erumpunt cum aquis matricibus, quæ in terram, suos paulatim fœtus, aeri assuetos deponunt: non secus ac terra, suam etiam vegetabilium familiam, in alienum aeris uterum exponit. Ergo jam ex Iliado aquæ, emergentia semina (quæ in finem durabilia, vox Verbi ibi deposuit) suo prout exordio sunt proximiora, ideo etiam nobiliora. Natura scilicet essentia, exsistentia, donum, scientia, duratio, destinatio, primùm in radice seminum connexa fuerunt, quæ postmodum donorum explicatione, ac functionum necessitate, in pluralitatem sensim distracta, ataxiæ obnoxia evadunt. Hinc admirando elogio Hippocratis oraculum continet: auctis numeris videlicet (in generando) diminutas esse proportiones, & vicissim, auctis in decremento proportionibus, imminui numeros. Unde indubiè constat, quo corpus entibus primis & seminalibus sive in natura, sive per artem vicinius fuerit; eò esse potentius, nobilius, & augustius.

2. Quocirca semina, mundum ingredientia, initio à colorum, saporum, imò & quantitatum dimensionibus adhuc libera.

3. Humanum idem semen verbi gratia nunc simplicem, nunc multiplicem fœtum patrat, sola locorum simplicitate, vel numerositate receptum, adeoque numerorum & quantitatum imperio, primis nondum momentis subnoxium.

4. Hinc nempè fit, quod in summis rupibus, longè à fæce, & inter saxa, sabulumque oriantur acidi fontes, cæteris cunctis præstantiores: sic autem vocati, non quòd acorem præ se ferant (sunt namque insipidi) sed quòd acidorum instar, sint medicati, ideò acidulis nobiliores, quo gratiores & potiores, semen salis esurini, à saporum explicatione adhuc liberum, amplectentes. Etenim cum natura nostra fœdus amicum fontes illi pepigere, quod palati bibentium cum suavitate, intimaque ventriculi benevolentia, licet maxima quantitate, hauriantur. Refocillatione autem naturæ, tam proxime universalem illam medicinam, sanitatem nimirum tutelando, propagandoque potestates vitales æmulantur, *Moly* Homericum, quod in apicem quasi medicinæ, ascendisse visi sint. Talem Paracelsus, lib. de morbis tartareis in Veltlin, pagulo Helvetiæ, scaturire voluit, qualem totus mundi ambitus, vix alterum continere in valle (nam in excelsissimis rupibus plures sunt) credidit.

5. Danubius siquidem, Rhenus, Rhodanus, Sanus, Padus, &c. ejusmodi fontem scaturigine prima obtinent.

6. Amplius addam. Quid si Gargani antro exercitus cœlestis Præses, in custodiam præfectus fuerit, non è re erit credere hujusmodi fontibus Eudæmonem aliquem præfixum; non secus ac vetustas suos semideos, pocula in origine

 gine

gine fluminis vertentes, apponebant. Utut ſit, fontes illi ſunt Iliado proximi, enteque primo eſurinorum referti.

7. Contrà, alii ſunt fontes, quibus ſuccus petreſcens commiſtus eſt, qui delabente paulatim undâ, tam in fundo, quàm alvei parietibus, ſaxa, & ſilices, perque cæcos venarum conductus, rupes in ripis diſſeminant. Moſa enim exemplo erit, hic namque ab ortu ſuo, margine longè latèque lapideſcentem ſuccum imbibente, colles ſternit hinc inde Viſetum uſque. Quo ſucco jam abſumto, ſuamque deſtinationem permenſo, Moſa deinceps rupes non adſpicit.

8. Nec enim lapis ſimplex eſt, verum hic carbone, ibi fodinas ferreas, propiusque adhuc ſulfureas marcaſitas, juxta riparum decurſum diſſeminat: alibi verò plumbi mineras, vel meras, vel cæteris permixtas androgyno ortu exhibet juxta fontium originem. Quam fodinarum diſpenſationem per Trivalem lineam, in ſuos Peroledorum fundos Adepti deſtinguunt.

9. Porrò hæſitatum eſt, cur fontes acidi vocentur, & unde acor iſte petendus. Breviter dicam. Semina enim ſalium, ut diximus, cuncta in aquis ſita ſunt; attamen nondum ſaporem induerunt, niſi dum corporum principia conſentanea, uteroſque terræ debitos repererint. Tunc enim, nec ante, ſalſuginem exprimunt, & ſal veſtiunt. Hic enim in alumen, ibi in marinum, fontale, alibi verò in nitrum, &c. prorumpunt.

10. Quocirca notandum, ſal quoddam exſiſtere hermaphroditicum metallorum, quod defectu nominis eſurinum ſive acetoſum, re & nomine vocari cœpit. Generale equidem; & ad omnia metalla accommodabile: adeoque ſi non primam, velut & remotiſſimam, eorundem materiam putare placeat, ſaltem eſt metallorum ſecundina, quibuslibet metallis congenialis.

11. Sal iſtud itaque alienæ commiſtionis expers, acidum eſt, corporique noſtro debita quantitate gratum, eò quod omnem omnino humorem non vitalem tartarumque detergat & conſumat. Eſt nempè duplex excrementum in nobis. Unum noſtrum, quod putredini, & fætori ſubjacet.

12. Aliud autem rerum, quod hoſtili coagulatione, ſuam proditor perficit tragœdiam, generali etymo, tartarum dicitur.

13. Sal acetoſum itaque, ſubinde embryonis inſtar, in ordine ad metallum conſideratur: non rarò quoque velut individuum ſolitarium, at nondum ſua in deſtinatione completum.

14. Exemplo vitrioli ſive chalcanti rem exponam. Optimum enim artificialiter, pro medicina, ex cupro fit, ad naturæ imitationem: eſtque proinde longe optimũ, quod ex ſolo cupro, ſine terrenis ſordibus, & peregrinorum miſtura conſletur; quæ tamen non nequeunt in naturæ uteris conſluere. Fit autem hoc modo. Liquato æri ſulfur injicitur, donec totum flamma abſumſerit; confeſtim vero æs fuſum, aquæ pluviæ infunditur, unde vireſcit: idque toties repetitur, quoad æs omne in aquam tranſactum migraverit. Exhalata tandem aqua, vitriolum habes. Etenim quod antea cuprum erat, nunc inſuper ex ſulfure ſalem acquiſivit.

15. Secundo, vitriolum præſtantiſſimum naturaliter creſcit fodinis, quibus natura ſal iſtud eſurinum peperit, venam æris feracem corrodẽs, & fontis lambentis liquore diſſolutum, quẽ poſtea cortinæ in chalcantum coquunt. Laudatur Cyprium, Hungaricum, Roman. & omnino, quod in ſui examine plurimum æris contribuit.

16. At ſuccus ille vitrioliferus, putatus eſt ferrum in æs mutare, deluſionem ſcilicet viri metallarii vix agnoſcentes: eo quod ferri abſumit locum, æris ſuccedentes atomi explerent. Nec animadvertentes, uti æs argentum ſolutum, aliàs in chryſulca inviſibile, reddit ſpectabile, & corporeum: ita ferri proprietatem eſſe, ſolutum in chalcanto æs, ad ſe rapiendo manifeſtare, ſimulque eodem actu ferrum ipſum diſſolvi; atque in fonte evaneſcere. Teſtes ſint mihi fontes. Siquidem aquæ vitriolatæ longè ſeipſis pauperiores in cupro fiunt, poſtquam ferrum, recuperati æris beneficium receperint. Propterea quoque nimirum extra fontem (ubi, quotieſque continuum novi, è gurgite, æris alluvium deficit) putatitia alioqui ferri tranſmutatio, haud contingit.

17. Tertiò demum fit arte vitriolum, ex pyrite ſive marcaſita ærosa, ſulfure imprægnata. Equidem abſtracto inde ſulfure, reſiduum corpus

ærosum aere expositum, currente dierum numero, sal acidum, & sensim suis medullis resolvit, quod eadem resolutionis acuitate, ærosum quippiam in se dissolvit; quodque inde, aquæ juvamine depromptum, mox etiam coctum, vitriolum fit. Adeoque quicquid prima vice salis esurini rosioni resistit, repetita sulphuris crematione, totum tandem concepit, ac in vitriolum evadit.

18. Quartò denique sal esurinum connascitur, concretum in pyrite, quod concrematione, & resolutione, ærosum quippiam inde secum fert, & vitriolum fit.

19. Unde manifestum fit: Primò, quod sal esurinum, etsi acidum, differre tamen plurimum à quavis alia aciditate, quantum differt vitriolum ab ærugine, quæ per aceti auram, adeoque concepto intus sale aceti, fit.

Secundo, quod etsi sulphur totũ sit pingue, & φλογιςὸν, attamen in æris penetratione, sal quoddam acidum (quod alias inter comburendum avolat, & per campanam in succum cogitur) semifixum relinquat.

21. Tertiò, sal acidum & esurinum fontium, in visceribus terræ ortum, sal esse cujuspiam sulphuris, embryonatum.

22. Eatenus tamen artificiali sale, è sulphure petito nobilius; quo primo enti, & seminibus Iliadi propinquius est: ut supra legitur. Idcirco procul vagari agnosces, qui dotes Spadanorum, ex contentorum mineralium proprietatibus, prout in ultimam jam sunt progressa materiam æstimant. Siquidem patet ex superioribus, salia esurina sulphuris, longissimè à proprietate sulphuris discrepare: quin imò quod magis est, artificiale sal esurinum sulphuris tantum distat à naturali, quantum hoc embryonatum, primis seminibus est propinquius in radice. Toto inquàm cœlo errant, qui salia esurina plumbi, cum plumbo comparant, quod inde immensum distinctum est.

23. Salium namque perfectorum, puta aluminis, nitri, vitrioli, atque eorundem nondum perfectorum, peregrina admodum est similitudo, Exemplo patet. Sal enim esurinum aluminis, saccharo quovis dulcius (manna dicitur aluminis) astrictionem nescit, primo enti ejus simile.

24. Quartò. Cum itaque præstantissimum vitriolum sit materialiter nil aliud, quam sal esurinum sulphuris embryonati, quod æris partem quampiam erosit, vilioris vero vitrioli sal è perfecto haustum sit sulphure; rerum idcirco analogia ducti, idem vitrioli etymon transsumsimus ad omnes metallorum consimiles dissolutiones, quod ab aliis, de Spadanis scribentibus, nondum annotatum reperio.

25. Siquidem tam in artis, quam naturæ progressu, ex quovis metallo, vitriolum (excepto auro) fit quotidie. Quatenus sc. ex metallo, & cujusdam salis esurini connubio, liquor metallicus, coagulabile inquam vitriolum efficitur.

PARADOXUM QUARTUM.

1. *Contenta in Spadana juxta aliorum opinionem.*
2. *Probatur positionis falsitas.*
3. *Ingredientia Spadanorum. Quid sit vitriolum Martis.*
4. *Coagulatio nunquam fit sine dissolutione, & vice versa.*
5. *Corpora non agunt in invicem.*
6. *Inter actionem est odor spiritus dissolventis.*
7. *Spiritus dissolvens coagulatur.*
8. *Qui ferri vena sit in aquis invisibilis.*
9. *Cur aquæ sulphur oleant.*
10. *Cur aciditas in aquis pereat, & quando.*
11. *Manifestum sit occultum, & occultum manifestum.*
12. *Cur non ferrum, sed vena dicatur inesse?*
13. *Sal fontium non crescit in vena ferri.*
14. *Cur unus fons altero sit fortior.*
15. *Differentia contentorum in fontibus.*
16. *Cur non transferatur Savenirius alio.*
17. *Cur aqua sit levior Savenirii.*
18. *Aliquamdiu spiritus salis operatur super venam.*

CONTINENS Spadanorum, aquam fontium Scriptores univocè asserunt. Discrepamus vero ab iis duntaxat in origine: ut-

pote quæ non parum momenti, ad nobilitatem eorundem adferat. At contentorum in aquis ratione, procul nobiscum dissident. Asserunt nimirum Spadanæ inesse vitriolum, & deprehendisse, calchitim, mysy, sory, melanteriam, salnitrum (inesse inquam nitrum, distillationis examine sibi repertum, quod alibi se nunquam vidisse, quippe quod inde post Hippocratis ævum defecisset, testantur) bitumen, sive succinũ liquidum, carbonem fossilem, alumen, bolum, ochram, rubricam, matrem ferri, viam ferri, ferrũ æruginem, calchantum assatum, alumen exustum, æris etiam florem, & sulfur. Hæc inquam ab Authoribus Spadano fonti legimus tributa, sub incertitudine Domina: adeoque nutantes, cuinam Duci tantum fidant exercitum, concludunt, fontes quosdam esse in quibus eminens subterraneum ægerrime dignoscas. Alibi chalcãti fervorem, frigore rubricæ & æris in Spadanis temperari. Alibi Spadanos frigidos & humidos actu; potestate vero seu virtute (quam unam examinant Medici) calidos atque siccos, ideo potissimùm, quod sitim extinguant. Tandem ajunt, his fontibus ferri, sulfuris, chalcanti, aliorumque fossilium vim inesse, qualitatum tamen primarum proportione manente incerta, sive varietatem subterraneorum consideres, sive bibentium dispositionem diversam. Atque illud notandum etiam lego. Quod fons Savenirius vires fossilium magis quàm substantiam sibi induat (id est, vires supra, extra, vel non substantiales) Alibi namque ajunt, solo vitriolo fontes acescere, esseque chalcantum saporis acidissimi: alibi cum Dioscoride in chalcanto plus ingratæ & terreæ adstrictionis, quàm aciditatis reperiunt. Denique prout non nisi extrema ignium tortura oleum è vitriolo (sale videlicet esurino & sulfureo, spiritus ærosos elevante) acidissimum elicit: sic fontes hinc, nec alias acescerentur: in terra videlicet ejusmodi ardorem spiritus chalcanti acidos, ad terræ superficiem concitare, qui ibidem à frigore coacti, & in acidam mutati vicino fonti commisceantur.

2. Quam positionem multæ comitantur anxietates, Primo eo quod nulla sit ejusmodi spontanea distillatio in Universo. Deinde, quod saltem æstate frigeant intrinseca terræ, juxta Hipp. quando Spadana nimirum optima: Tertio, quod spiritus chalcanti, terram aut saxa quæ attingit, nequeat non erodere, atque idcirco aciditatem omnem exuere, frustra dicatam fontibus. Quarto, quod æstate, terræ frigus non sit in superficie tantum, quod sit condensando spiritus magis, quam interiora, unde caloris vi fugatos spiritus comminiscuntur Quinto, quod spiritus vitrioli aquæ, tametsi negligenter obseratæ, immisti, nec aciditatem deponant, nec rufo colore tingantur: quod attamen fontalibus aquis prorsus est sociale.

3. Hactenus aliorum me detorsit opinio. Meam fatebor cæcitatem. *Distillavi aliquando serio Savenirium, & Pouhonteum: & sanè non tantum mineralium catalogum, imò nil quicquam in iis offendi, præter aquam fontanam, & vitriolum ferri, ab aliis ante me scriptoribus neglectum.* Constat autem martis vitriolum sale esurino embryonati sulfuris, & vena (non ferro) ferri, quam sal esurinum, adhuc volatile, lambendo corrosit

4. In quo corrosionis actu fit aliqualis dissolutio ipsius venæ, & coagulatio sive fixatio salis volatilis.

5. Sal inquam quamdiu volatile est, id est, aptum, ut ab igne pressum evolet, inter spiritus recensetur. Corpora autem non corrodunt corpora, quatenus talia, neque fixa in invicem agunt; sed duntaxat, quatenus alterum eorum volatile est i. e. spiritus, sive is concretus sit, sive liquidus.

6. In omni denique solutione (uti videre est in activitate aquæ fortis, aceti stillatitii, &c.) excitantur aliquot exhalationes, antea quietæ, quæ uti sylvestres, iterum coagulationi non parent, aquæ ideo evolant necessario, vel vas coercitæ diffringunt.

7. Cæterum & illud deinceps notabile est, quod quantum spirituum corporis solutionem complevit, tantundem quoque in corpore soluto corporalitatem assumsit.

8. Patet igitur hinc ratio, cur Spadanæ in tanta perspicuitate, corpus opacum venæ ferreæ in se abscondant.

9. Denique cur in activitate salis esurini sulfur redoleant, absente tamẽ corporali sulfure.

10. Tan-

10. Tandem quoque obvium est, cur sub finem activitatis (illa enim solutionis festivitas, plus minusve temporis, in diversis fontibus perseverat) aquæ aciditatem amittant, ac vena, antea transparens, tum rufa appareat.

11. Fugatis nimirum jam partim spiritibus, vel iisdem ad finem activitatis delumbatis, & coagulatis, imbibita vena sidit, ac manifestatur, quod antea occultum steterat genuinam interim, aquis recuperantibus simplicitatem.

12. Porro non otiosè negatum, ferreum, aut ferri ramenta Spadanis inesse, sed ferri venam. In vena siquidem plus virtutis, quàm in ferro occurrit, earum scil. partium subtilium, quas fornax inter fusionem suffurata est.

13. Quocirca succus, spiritus, sive sal esurinum (voca ut lubet) non crescit intra venam ferri, ita ut sit par amborum colliquatio in aquis: absit, alios nactum est sal in terra uteros, unde præterlabens unda, illud liquat, & secum rapit, tanquam germanum nepotem, alterius olim filium undæ.

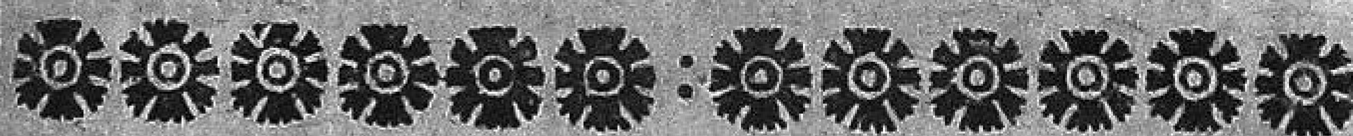
14. Quod si itaque insigni cavitate circa venam detinetur diutius plus venæ in se sorbet ut Pouhontius, hocque adhuc amplius fons Geronster.

15. Tonneletius verò, sale esurino præcedentibus duobus ditior, iisdem tamen in vena pauperior est. Hinc namque friget, & stomacho molestior. Quicunque ergo magis alvum cit, venæ feracior est. Equidem nec illud Antiquis incognitum, qui squamma ferri ad ventris subductionem utebantur. Virgines quoque, stomoma, sive aciem sumentes, primis quoque diebus vomere assolent. Geronster igitur plus venæ assumsit, quam Tonneletius; salis autem tantundem, sed mitigati propter activitatem venæ in se receptæ: ideoque sal istud crassius, & corpulentius evasit.

16. At Savenirius, aquis longè dilutior, venæ, salisque esurini minimum, ideoque citius absolvit actionem salis esurini & venæ, citiusq; medicata unda emoritur. Atque eadem de causa, facillimè stomachum transit, conficitur, & penetrat citius.

17. Spirituum itaque agentium in venam præsentia, poros in aqua dilatat, & leviorem ad libellam efficit fontis aquam.

18. Amplius notandum est, quod prout in vinis & omphacio ebullitio fermentalis fit: ita sua sit actio salis esurini. Ac nedum super venam, dum eandem rodit & permeat: sed etiam super eandem secum raptam, aliquandiu operatur. Pouhontius inquam, longè diutius, quam Savenirius, &c. donec exantlatis spirituum activitatibus, tam agens, quàm patiens, dissolvens inquam, pariter & dissolubile, fatiscant eadem opera.

PARADOXUM QUINTUM.

1. *Virtutes salis esurini.*
2. *Effectus obstructionis.*
3. *Quousque fontes agant in homine.*
4. *Quos non juvent.*
5. *Effectus per se & per accidens exemplum.*
6. *Mulier duplicibus subest morbis.*
7. *Vires venæ ferri.*
8. *Objectio.*
9. *Solutio.*
10. *Quomodo ferrum aperiat, & quomodo stringat.*
11. *Probatio per affine exemplum.*
12. *An calculo conveniant, & quousque.*
13. *Palliativà cura tantum, quæ pellit calculos.*
14. *Spadana in causa, ut facilius recrescat calculus.*
15. *Cura calculi vera in quo sita?*
16. *Vnde petendum remedium & quale.*
17. *Qualitates primæ in fontibus.*
18. *Aqua, non aer, est internè humida.*
19. *Vires relollei & Cherionii.*
20. *Objectio.*
21. *Dilutio.*

NUnc de viribus Spadanorum brevi complexuri methodo, supplementique norma dicturi, resumemus non alias inveniri do-

tes, nisi quæ ex esurino, & soluta ferri vena depromuntur. Quapropter cùm sal esurinum dissolvat mucilagines, abstergat, consumat, forasque amandet; ideò inprimis obsitis muccore stomachis opitulatur: eandem quoque viscidita-tem præternaturalem, (quam coagulabile rerum in nobis excrementum vocavimus) altiùs atque penitius paulùm, tam in venarum, quàm visceris cujuspiam penetralia proreptam, eadem opera expedit, sed tardiùs eò, quò longius ab ore iter instituit.

2. Hinc ortis hepatis, lienis & renum obstructionibus, atque inde natis febribus, hydropi, ictero non segniter succurrit. Etenim obstructio, obstruento consumte cessat; quæ aliàs cùm impedrat, quo minùs vitæ spiritus per omnia liberè gliscat, muniaque sua obeat: idcirco partes, quæ post se sunt deinceps, vitali communione privat, ac consequenter putrefactiones accersit. Igitur omnibus prorsum morbis epotæ Spadanæ conveniunt, qui ex hoste tartaro, præter naturam intus recepto, & coagulato conscendunt. Modo constante vitæ radice sufficiente, id est, satis tempestivè hauriantur.

3. Determinatione attamen illa adjuncta, quod potestas aquarum non transcendat hypochondrium.

4. Non enim supra renes, ad cor videlicet, pulmonem, aut cerebrum aquæ attingunt: quocirca etiam affectibus illis ex idiopathia genuinis, nisi per accidens succurrunt Spadanæ. Ratio est: Siquidem cùm minerales sint, ad alendum prorsus ineptæ, ultimo cum salium excremento urina è corpore proscribuntur, cujus nempe commercium, vividus amplius sanguis non patitur. Proinde si quicquam capiti, cordi, aut pulmoni juvaminis adferre videantur, id totum, sublatione affectus, discrasiam in ibi per deuteropathiam, & consensum causantis, evenire putandũ est. Deniq; nec potæ Spadanæ in epidemicis endemicis, & astralib. morbis, ut sunt Pestis pleuritis, prunella, &c. ut neque conferunt plurimum, quibus venenum subest, vel assumtum, vel intus genitum, vel contagio, participatum. Ut etiam neque in morbis tincturæ, quales sunt lepra, lues Veneris, morphea, cancer, epilepsia, &c.

5. Quocirca non bene convenimus cum illis, qui ad omnes omninò morbos Spadanam commendant sine delectu. Adeoque eandem in blasphemiam usque extollunt. Scilicet, *Non esse, quod jam deinceps, nactis Spadanis, veterum aquarum miracula, vel Siloës piscina, vel Iordani Naamum sanantis stupeamus: cum hic & attonito morbo, convulsione, paralysique laborantes, leprososque curari videamus.* Apage! Miracula inimitabili constant digito: præterea effectus per accidens, ab iis, qui per se suis debentur causis, ritè distinguere oportet. Qualiter si deficiente menstruo virgo, suffocatione, epilepsia, vel paralytico affectu laboret: prodeuntibus autem bibita Spadana menstruis, ab annnexa diathesi liberetur, non est quod proinde apoplexiam, asthma, epilepsiam, aut veram paralysin, Spadanis fontibus curandam commendemus.

6. Morbi namque in universum ex utero prodeuntes, alterius sunt monarchiæ clientes, & aliena constant radice, quàm qui ex conditione microcosmi, tam in uno, quàm in altero sexu prorumpunt. Quos equidem si quis non distinxerit, cachinnum à discretiore sibi parat.

7. Cæterum jam dictum, quantum sal esurinum in fontibus proficiat: deinceps autem qnid ferri corrosa, atque soluta minera agat, dicendum. Ea itaque manifestè adstringit inprimis, ideoque stomachum, ac vicina quæque roborat. Laxis ergo, & dissolutis morbis Spadanæ congruunt, puta lienteriæ, diarrhoeæ, cœliacæ, atque dysenteriæ &c.

8. Quibus objectum iri exspecto, quod menses provocet, quicquid ferreum offertur, jecinoris atque lienis effractus levet, atque adeò hinc potius aperire, quàm adstringere Spadanas, consentaneum. Ob quas fortè salebras, nonnulli ad dispares, in marte partes potiùs nutantes confugiunt.

9. Respondeo ex adeptis. In nobis non rarò oberrare sal quoddam resolutum, & minerale, planè excrementitium, tartarum inquam resolutum, vel in prima, vel in materia ultima existens; cujus sive uterus, hepar, lien, renes, pancras, mesenterium vel stomachus fodina sit, perinde nunc censemus: modo constet, insignes parere laborantibus molestias.

10. Epo-

10. Epoto itaque ſtomomate, id eſt, chalybe, vel ferro, pulveretenus: quamprimum ſal iſtud nocuum (quod purgantium mandatis non auſcultat) ad ferrum præceps accurrit, eique adhæret, ut illud diſſolvat, & vim exſerat ſuam: adeoque juxta illud coagulatur, ſimulque cum ferro foras vadit. At ſi ferrum vel acies in liquore acri, nobis tamen non hoſtili, diſſoluta potentur (puta Spadanas) natura abſumtis, & penitius intrò admiſſis iiſdem liquoribus, ferrum mox (utpote ad alimoniam ineptum) à commiſto ſeparat, & per inteſtina amandat. Ut videre eſt in ſtercorum Spadanorum nigrore.

11. In qua ferri ſequeſtratione, confeſtim ſalium mineralium confluxus ſpontaneus fit, non ſecus atque argentum in chryſulca, ad æs appoſitum, & æs ſolutum ad ferrum advolant. Liberat itaque ferrum ſumtum ab obſtructione, & aperit per accidens, ablato ſc. ſecum obſtruente victo; non tamen quod per ſe, proinde deſinat eſſe conſtrictivum, Aperit inquam poteſtate ſpecifica & appropriata, conſtringit verò qualitate ſecunda.

12. Jam porrò, quandoquidem animum & ſpem auxit miſeris, potiſſimùm calculoſis potus aquæ, meum dicam judicium. Certum eſt Spadanas eluere urinæ regionem, cum quia facilè tranſeunt, tum quia multæ, affatimque hauſtæ, & minerales, earum ſal eſurinum impedit, quominus ſpiritus lotii (ſolus calculorum architectus) quicquam ingenita ſibi proprietate petrificet. Quippe ſal aliud potentius, jam eundem in ſui ditionem velut vinctum traducit.

13. At quia iſta duntaxat eſt cura palliativa, etſi facti calculi & arenæ expellantur, quaſi labentis aquæ abſterſione: imò quamdiu aquæ fuerint ebibitæ, impediant nova calculi collegia, attamen ſiquidem mox abinde recreſcunt, inſida cenſemus calculoſis remedia.

14. Etenim eo quidem promtius accreſcere feſtinat calculus, quo uterus ille, alter calculi parens, nitidior fuerit. Nonne enim lotium, facilius calculum ad nitidam matulam, quam ad oleo inunctam agglutinabit? Hinc namque fortè renes brutorum plurima ſcatent axungia.

15. Curam itaque perfectam calculi, optatamque requiem longè aliam ſcimus: In qua exturbatis ſuaviter calculis minoribus (quod minimum eſt) majores verò in ſuccum priſtinum retrograda concretionis analyſi redeant.

16. At neque id ſatis fuerit, niſi tollatur inclinatio petrifica, reſtaurantibus remediorum nempe paucorum collecta meſſe, quiſque integram, ex calculo non minus, quàm febre, & optatam, ſperare poteſt valetudinem. De quibus in aliis ſcripſimus, & remedia dedimus. Virtus etenim medendi ſtat recta ſub quolibet pondere, id eſt, omnes morbi apud illam unius ſunt pretii, à nullo morbo minui poteſt. Deſiderantur tantum nobiliores remediorum poteſtates, quæ in Cœlum ad Conditorem clamant, ſe vel ut fruſtra veniſſe, nec eſſe pænè quenquam, qui vincula earum ſolvat. Maturè à querelis abſtinendum, ulceroſo ſeculo.

17. Itaque quod ad primas qualitates Spadanorum attinet: quanquam de iis, utpote momentaneis, & anatomiam vitalem non habentibus, minimum anxii ſimus, quoties non admodum infeſto gradu infames ſunt; decernimus tamen, ſal eſurinum in primo gradu caliditatis & ſicciratis eſſe: ſolutam verò ferri venam, frigiditatis & ſiccitatis ſecundum attigiſſe.

18. Aquam verò ipſam, humidam ſummè, frigidam verò remiſsè indulgentia Ariſtotelis ſentimus, & ſupradictis deductionibus oſtenſum fuit.

19. At quia tam aquæ, quàm mineralium illæ qualitates ſunt relolleæ, ne quicquam curationis habent; ſed rebus conſtitutis præpoſterè adveniunt, inſtar colorum: idcirco illarum ſpeculationem aliis relinquimus, contenti adeptione qualitatis cherioniæ.

20. Poſtremò tamen objectioni reſpondendum eſt. Quamobrem videlicet Tonneletium ſalis eſurini, & calidi copia, frigere magis, & ſtomacho moleſtum dictum?

21. Satisfaciam Sal eſurinum etſi primis qualitatibus ſit calidum; non ſecus atque oleum chalcanthi, ſulfuris, aqua fortis, &c. frigefacere tamen tertia, & propria qualitate cherionia, quatenus ſc. vel nimietate noxium calorem noſtrum debilitat, potiſſimum, quod ſecundarium humorem, ſ. alimentum proximum ſtomachi ſua aciditate diſſolvat, & alendo in idoneum reddit: cujus liquoris vividi penuria, non mirum eſt, ſi influens ſtomachi, & mendicatus calor patiatur.

PARA-

PARADOXUM SEXTUM.

1. DE Diæta, & modo utendi Spadanis, nunc paucula subnectam.

2. Istud inprimis in diætetice, experientia duce, vicimus: *nusquam qualitatem ciborum, quatenus talium, nocumentum adferre,* nisi ubi delumbatum clinicum ac defectuosum adest remedium. (Vidit namque Deus, quodcunque fecerat bonum esse, & consequenter, quodcunque in cibum ordinaverat, bonum esse cibum) *solam vero quantitatem obesse posse.*

3. Ede enim cibos quoscunque voles, exempli gratia, & sis vulneratus, modò in quanto non excesseris, sintque tibi apti balsami, & potiones vulnerum consolidatrices, nullam pressuram senties ex cibis, nullumque detrimentum, non secus ac delicatissimo delectu ciborum alitus. Cujus rei testimonium milites ac pauperes dabunt: quibus severus visus fuisset rerum Arbiter, si phasianis, perdicibus, ac cætero culinarum mangonio in morbis vesci debuissent. Spernit enim curiositatis regulas natura, eo subsidio tuita, quod frustra opem, & præsidia contra morbum optatura sit à remedio, quod præveniendis defectibus, à ciborum exigua quantitate non sit satisfaciendo. Quidquid enim morbi monomachiam aggredi debet, potiori jure sanè symptomata à cibis oriunda, avertere debet, id inquam, quod averruncandis læsionibus propinatur, vel instituitur.

4. Diætæ igitur necessitas, à penuria altiorum medicaminum, non cibariorum lenocinio invecta creditur.

5. Unum istud diætæ præceptum servandum, Spadanas bibenti consulto, ut sobrietati studeat, edatque parcè instar accolarum.

6. Quid enim juverit, sanitatem accolarum ex Spadanis accusare, si lautiores & nimis saturi vivamus. Supremum itaque longævæ vitæ præsidium, (etsi insuetis crudele) esto sobrietas. Quæ sapiunt aliàs, optimè nutriunt. Et concocturus facilè, quæ sapiunt maximè, famelicus.

7. Ea sola diætæ norma aquæ permeabunt tutò, celeriter ac jucundè.

8. Cæterùm juverit, sordem à stomacho, à mesaraicis verò crudiorem, & minùs sincerum chylum verrere. Quod commodè fiet, si triduo continuo sumatur ante aquas dosis una in aurora, pilularum rufi, debitè præparatarum, & non suasu lucri. Vel, si non lubet triduum exspectare, infundat conservæ rosarum sescunciæ, Pouhontii uncias octo, addito scrupulo salis tartari. Bibat colaturam.

9. Spadanam bibiturus, conetur primùm ventrem exonerare, diluculo ac sub crepusculis, uncias duodecim Pouhontii bibat, & montem scandat: quo cum deventum erit, 20. aut 30. primò manè uncias Savenirii bibat. Etenim ad non consueta paulatim transeundum. Ubi etiam Pouhontius, non onusta quantitate, primarios meatus præmeditatim aperiet. Addendum quantitati indies, ad tolerantiam usque: ut quisque sibi sit judex. Quod exinde facile conjicietur. Quoniam si quantum oportet biberint, bene se habent, & facile ferunt, Hippocratis imitatione.

10. Inter

10. Inter bibendum autem, loco anisi, myvâ ex enula campana assumtâ, facile epota aqua per præcordia transcolatur.

11. Bibatur autem statuta dosis celeriter, cùm fontis festinatus sit progressus, ideoque prima aqua cocta (si modò verè coqui dicendum, quod non in alimentum cedit) & expulsa, antequam ultima adveniat. Quod interpolatam nativi calidi reddit, frustratamque actionem.

12. Rediens ad pagum à fonte, lentè procedat, ut non sudor, sed urina, quæ in votis est, cieatur.

13. Sit autem hora prandii, cùm stomachus aquis fuerit expeditus, ne residuum aquæ, penè concoctæ, crudum succum præcociter in venas auferat.

14. An Spadana mero mista conveniat, dubitatum. Dicam. Sic vina fient facilè meabilia, & meatus servabuntur meabiles, ideoque cum accolis, cibis (id est, potibus) fontes admiscere consulam.

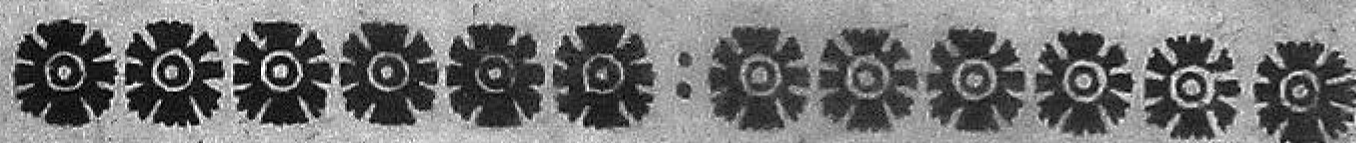
15. Atque adeò quia parcè commedendum, circa decimam aut undecimam, hora tertia Pouhontius adeundus; quia non saginationem, sed sanitatem itendimus; si cœlum permitat nempe, non chartis aut aleis, non deniq; somno pomeridies emancipandus venit; sed deambulationibus.

16. Siquidem tres in homine complentur concoctiones: prima scilicet in stomacho; altera in hepate: tertia verò in singulis membris. Quandoquidem partes singulæ nutriri debeant.

17. Prima & secunda decoctio, feliciùs in vigilia & motu succedunt, ideoque excrementorum omnium uberior expulsio, quàm Spadæ præcipuè attendimus.

18. Tertia verò sub somnum, dum nempe vitale lumen, sese humori cocto, propter assimilationem inspirare debet, esto. Qui etiam omnem excretionem compescit, præterquã suam, quæ est sudoris. Horam autem somni, præcedentis autoræ maturatio, & sequentis crepusculi festinatio, per somnum ipsum admonebit.

Benedicite fontes Domino: laudáte & superexaltate eum in secula.

SUPPLEMENTORUM PARADOXUM NUMERO CRITICUM.

1. *Causa dua calculi apud Veteres.*
2. *In vesica calculo multa prodit mucilago.*
3. *Curatio antiquorum triplici costat præsidio.*
4. *Sollicita cura Veterum.*
5. *Varia supellex saxifragorum.*
6. *Cur saxifragia irrisa à plurimis.*
7. *Absurda objectioni respondetur sub finem.*
8. *Desperatio apud Veteres.*
9. *Qualis curatio Veterum.*
10. *Moderna opinio paradoxa.*
11. *Cur à veteribus deflectere quis possit?*
12. *Cur Veteres in cura errârint?*
13. *Materies lapidum.*
14. *Tartari, & pituita differentia.*
15. *Tartari historia.*
16. *Paradigma mechanicum.*
17. *Vnde nomen Tartari?*
18. *Ratio essentialis in paradigmate.*
19. *Cur non è visciditate sit coagulatio.*
20. *Generationes substantiales determinatis absolvuntur seminibus, non causali qualitatum primarum congressu.*
21. *Qua, & ubi semina lapidum?*
22. *Physica, per Analysin, optima docetur.*
23. *Ratio altera contra Veteres.*
24. *3. Ratio.*
25. *4. Ratio in macrocosmo.*
26. *Objectio.*
27. *Pro nobis.*
28. *Gemma viscositatem nesciunt.*
29. *Contra efficientem Veterum.*
30. *Vnde in rene calculoso calor.*
31. *Exemplum.*
32. *Cur in calculo vesica non conquerantur calores?*
33. *Cur mucus in calculo vesica?*
34. *Ratio prior Altera.*

35. *Incognitis causis removendis incognita fuere & media.*
36. *Salutaria remedia coindicationibus opportuna.*
37. *Remedia exteriora cujus sint pretii?*
38. *Paradoxum in distinctione effectus per se, & per accidens.*
39. *Quatenus juvantia sint?*
40. *Quid solum sit aperitivum pharmacum.*
41. *Non fieri ureterum dilatationem per potus.*
42. *Quid dilatet ureterem?*
43. *Objectio syncopizans.*
44. *Distinctio effectuum secundùm causarum pertinentiam.*
45. *Ratio.*
46. *Censura remediorum veterum.*
47. *Methodus curativa.*
48. *In omni urina calculus. Quis sit dicendus calculosus?*
49. *Quid sit inclinatio ad calculum in rene, aut vesica?*
50. *Quid spes in curationem dederit?*
51. *Quomodo auferatur inclinatio?*
52. *Qualitas remedii, inclinationem tollentis.*
53. *Aroph medicamen.*
54. *Oblatratio.*
55. *Hermetica & Pythagorica Philosophia congruunt.*
56. *Remedii qualitas calculum resolventis.*
57. *Responsio ad objectum absurdum.*

QUandoquidem frequens in homine monstrum lithiasis, plerosque ad Spadacrenas vocet, perfectæ sanationis spe; juverit profectò hunc paragraphum liberaliùs explanare, ne compendium obscuritatem pariat. Dicendum itaque, quid Antiqui, quidque Moderniores, Hermeticæ Scholæ discipuli, de calculorum ortu & curatione sentiant. Materiam calculi inprimis, phlegma, pituitam, mucilaginem, seu excrementum humanum: Efficientem verò causam, calorem actualem, excedentemque in membro incusavère.

2. Quidni, inquiunt, cùm è calculoso rene multum sedimen, è vesica verò, calculis obsessa, continua mucago turbetur præceps? & quanquam nullus in vesica calor, sufficit saltem, eundem in lumbis manifestum calculosos experiri: Ergo cum contra manifesta, ac sensu nota, nemo nisi cæcus ad solem reluctetur, rata calculi permanere debebunt jam data causarum testimonia, authoritatum, & dierum numero approbata.

3. Cæterum his positis, ad curam itum est. Ubi humectantibus, aperientibus, & detergentibus, confisa sunt præsidia. Clysteribus inquam, balneis, fomentis, unguentis, & potionibus, madefacientibus, aperientibus, & abstergentibus, utraque sunt innisi manu. Quo scilicet jam partus calculus exploderetur, atque venienti saburræ fortuna coagulandi adimatur conciliabulum. Venturæ autem nil quicquam est provisum.

4. Non segniter nimirum amygdalinum, aut huic succenturiata, ad ureterum ampliationem, primo curationis introitu, propinanda arbitratum, ut deinceps sequentibus abstersivis expellendo facilius calculo locus sit.

5. Hisce nempe hypothesibus, facilitate artis non parum suspectis, in tanto naturæ incommodo, ac dispendio, calamitati nostræ atque adeo indicationi curativæ abundè satisfactum, arbitratum est: nisi fortassis quædam saxifragia, tam ex herbis, radicibus, ligno, seminibus & fructibus, quàm ex certis lapidibus in pulverem contritis, glorioso titulo, à Primoribus accepto, in lithontribon petita medicamina, prioribus adnectenda videantur. Sic autem dicta, eo quod nonnulli calculum confringere; alii imminuere; plurimi neutrum crediderint.

6. Pulchro quidem arrident nomine à Veteribus tradito; at sic exhibita hactenus infido eventu, atque promissis nequaquam respondente auxilio.

7. Alii proinde longiùs deflectentes, citiùs stomachum, venas, renesque pertusa, ac perforata iri, vel corrosioni insigni, vel confrigendi potestati violentæ cessura, quàm quod lapis, illis longè durior, & fodina sua ab ore separatior, siccitatis, & conceptæ duritiei innatum recuset vestigium, illisque remediis in clientelam nomen dederit.

8. Ideoque quicquid secundis, & tertiis qualita

litatibus repugnans; Pharmaco non paruerit, id velut Alcide indomitum, velut monstrosum, clava durius, ac fatale, incurabilium catalogo, addicatum.

9. Unde intelligere est, totam calculos curandi methodum, non sanationi perfectæ, at palliationi saltem stare concreditam. Siquidem non insudatum hactenus, nisi excludendo calculo, jam facto: fiendo autem nullatenus obviam itum est: ut neque impressionis, sive proclivitatis in calculum exstirpationi, quicquã est consultum. Mansit itaque imperfecta, recidivas minantium calculorum curatio: Triumphum quasi ob id clamantes cæteri morbi, eò quod omnes in fines sufficiens Providentia, secum videretur liberaliùs egisse; uni autem insidiatori calculo, ut hostilior & proditoriè ingresso, recusasset remedia.

10. Nunc autem, per classes, Juniorum decreta dabo.

11. Ac primum quidem de statutis deflexisse canonibus, vitio non erit, ubi huc usque, incerta plerumque, advertamus eorum auxilia, languidamque non nisi experiamur opem, deque proximorum vita & incolumitate propositum sit. Etenim si artes cæteræ proficiant indies, non est, quasi in nobis effoeta sit virtus animi, cur ab ulteriori indagine Veri, nos priorum canones deterreant, inque desperationem conturbent. Solo namque Aristotelis statuto, quod contra negantem principia non sit disputandum, Philosophia in obscurum delata mansit. Etenim si non imperandum, saltem nec serviendum, liberrimis judicii muneribus est, antecedentium gregem sequentes, non quia sic eundum, sed quia sic sit itum.

12. Artium itaque inventor ignis, mechanico, ac manifesto opificio, Hermeticos edocet, calculorum originem non constare assignatis, materia & efficiente. Etenim nec ob id mirum, quod non sat cognitis causis; improvisa, & imparia huic languori, hactenus descripta sint consilia.

13. Quantum itaque materialem causam attinet, ea succus quidam petrescens est, (deficiente enim etymo, à me sic vocatus) permultis liquoribus ita intimè aspersus, ut iisdem propemodum genialis videatnr, neque secus divortio obnoxius, nisi ea calamitatum de causa, ut nostræ fragilitatis millecuplæ, nos reddat perpetuos memores.

14. Proinde non mucus, non pituita, non denique excrementum aliquod nostrum & putrefactibile, materiem calculo subrogasse putamus.

15. Sed est excrementum rerum, hostili coagulatione, suam proditor intus perficiens tragœdiam (tartarum diximus) quod ubi non ritè separatum, in thecis, separando excremento dicatis, intrò sanè cum succis genialibus ac vitalibus mixtum serpit: Tandem autem ad examen revocatum (quippe ad assimilationem, & animæ informationem ineptum planè, & inefficax) vel unà cum lotio foras exit, velut conceptæ proditionis pœnitens: Vel si subtiliùs, vitali nutrimento nupserit, penitiùs subit, paritque mox digesto tempore, suæ in nobis familiæ exsortes affectus, & conditiones monstrosas, ac insignia planè tyrannica, quibus, pessundata tandem natura, auscultare cogitur.

16. Quæ cuncta vel unico patebunt, & non exotico exemplo. Obvium enim est, unumquemque nostrum, etiam optimè constitutum, urinam edere sanam, fulvam, lucidam, sediminis & mucositatis expertem: quam si diutius contingat, etiam limpido vitro, asservari, aliquot tamen abinde horarum emenso spatio, calculosam exinde dicimus, eò quod per totam urinæ ditionem, quaquaversus, susque deque, tenui sabulo, matula sit infecta, parietibus adhærente.

17. Ehem planiùs quid, vinorum Tartaro, coagulabilis excrementi in nobis, secus peregrini, nomen dederit? attamen nec ulla proinde erat crassioris amurcæ visibilis præsentia, nec caloris ulla aderant testimonia, præsertim dum sabulum istud conspicuum evaderet. Siquidem jam antea dudum deferbuerat lotium, priusquam coagulandi iniisset consilium.

18. Atqui tamen par utrobique ratio, essentia, causa, & proprietas calculi in nobis orti, cum eo, qui ejusdem identitatis, & subjecti materialis, in urina foris circum matulam coagulatur. Addam præterea, nonnullos sanos detinere urinam honestatis ergò, per aliquot horas,

aut ureteres vel ampliatos esse, vel saltem amplificationi aptiores.

45. Nam si quid potum ureteres in latum diductiliores redderet: id profectò stomachum dissolvet, & ampliabit, eò quod majori ciborum ponderi sustinendo deputatus, quaquaversum extensionem patietur: eoque adhuc magis, quod sub instantis calculi præcipitium, multa stomachum vomitio nimiopere infestet, ac idcirco ad lacerationem usque divellicaret.

46. Hactenus nil remediorum, in tanta calamitate auditum. Quapropter, ad censuram propius accedentes, eorum, quæ levicula abstersione, etiam quæ proprietate quapiam calculum exterminare visa sunt hactenus: Cum venia dicemus ingenuè. Tametsi enim pulveres tam herbarum, seminum, fructuum, liquorum & aquarum, quàm lapidum & fossilium, sedatis symtomatum crudelitatibus, tandem calculum & arenas extulerint: Quid quæso inibi actum est augustius, quàm præsentem paroxysmum curasse? Sanè nil secus fecimus, quàm qui epilepticum insultum sedavit. Morbi inquam utrobique singularem duntaxat fructum avulsimus, intacta securi arbore, radiceque manente sospite.

47 Itaque quæcunque calculosis profutura speramus maximè, duobus capitibus edocebimus. Prius, ut non expulsio calculi intendatur (Medicum namque aliquid minus crudele decet, quam quod ipsa sub pondere fatiscens ferè natura, sponte satagit, symptomatum agitata equuleo) sed unica resolutio. Solutis inquam coaguli repagulis, calculus in liquorem, conversione retrograda, in materiam nempe, unde per synthesin concrevit, per analysin reducendus est. Alterum esto, & quidem augustius: Ut tollatur inclinatio petrifica. Qua etiamnum videlicet perstite, factum est nihil gratiarum actione dignum.

48. Enimvero constat exemplo urinæ supradicto, quemvis hominum, potentialem in urina calculum habere (id enim microcosmi sors exigebat, si undequaque majorem exprimere debebat) at solum eum esse miserum, cujus nempe in urina, latens petrificandi potestas in actum, intra pellem suam, explicatur.

49. Itaque necesse est prorsus, potestatibus rerum illius miseri, impressionem aliquam, Gorgonis inquam sigillarem notam inesse, ratione cujus & ipsæ potestates, nimium exactè, exquisitè, hæsitanter, atque perscrutanter, lotii secretioni, & examini incumbunt: unde tum, in illa officina, illius tartari fit actuatio, quod antea, per totam urinam, aqueum gliscebat.

50. At quandoquidem notæ sigillares, & morborum impressiones, non speciei, sed individuis tantum cohæreant, nequaquam desperandum est, quin allata impressione, ascendentis alicujus fortioris & benignioris loco; ceu victa cedat, hospitium modo tenens, tyrannis.

51. Inclinatio itaque in calculum penitus tolletur, si non amplius deinceps insudet ipsa potestas, actuali secretioni tartari, ab urina. Sopienda est igitur vis illa secretrix, nimium exquisita.

52. Idque nullatenus sane, inducto sopore opii, aut similium narcoticorum pigritia, negligentia, ac quiete. Absit. Sed potestas est in remedio, planetaria, castæ veneris, proprietate specifica, omnem in renibus elaborationem urinæ ita cohibens, quod deinceps, suavi otio, tanquam somno occupati renes, se dent quieti, suæ tantùm indulgentes alimentationi. Hæc ergò pax aurea in nobis est, quæ in Politicis, quemque suis saltem muniis vacare, non autem alienis intentum esse, jubet, ut quietem sortiatur. Ubi notandum: non corporum, sed potentiarum nempe in potestates expeditam esse actionem, & permanentem operationem, si victrix victam ita superârit, ut in victricis

cis exercitum ea se deinceps dederit. Sub quo par ergo satis obvium est, non nisi defæcatissimis liquoribus, summas medicaminum crases inesse, siquidem spermatica, & constituentia prima, nil quicquam commercii cum crassiore corporum compage habent.

53. Porrò ad pacem illam optatam, in renibus capessendam, feliciter hactenus usi, & potiti sumus medicamento *Aroph.* à Paracelso, libris *de viribus membrorum* descripto.

54. Susurrantes hîc audio, qui non nisi præmasticata deglutire solent, inauspicatam verborum tenebritatem incusantes. Carbonarii isti, ajunt, sua nobis pharmaca exponant cominus, & demonstrationes nobis præbeant oculares.

55. Verùm ista addiscendæ Pythagoricæ Philosophiæ nova norma est. Carbones emant, & vitra, discantque priùs, quæ nobis dedere vigilatæ ex ordine noctes, atque nummorum dispendia, dii vendunt sudoribus, non lectionibus solis, artes. Idcirco nec ausum quidem, Dianam veste spoliatam propalare, exemplum Acteonis absterret. Qui potest capere, capiat. Abscede igitur à temetipso, & à consuetis abi, qui facili lectionum compendio, naturæ penetralia investigare præsumis.

56. Cæterum quo priori, plenariæ curationis capiti, satisfactum sit, restabat indagatio pharmaci, ad calculi omnimodam, tutam, securamque dissolutionem. 1. Aptum itaque sit, in urinam mutari, ut scilicet, locum affectum tangat. 2. Habeat in se potestatem solvendi repagula calculi. Donum Dei namque est, quod ars non parat, at duntaxat sequestrat, eruitque. 3. Possideat istud in proprietate specifica, & appropriata, non autem in secundis qualitatibus, caduca quippe plerumque sunt, inter præparationem deficientia, vel qualitatum truculentia infamia. 4. Sit subtile, ut quaquaversus eat, suumque eminus objectum demoliri queat. 5. Amicum sit naturæ, ne scilicet cuncta pervertat. Etenim non quilibet nuncius, lapidum fodinas accedit; sed is tantùm, qui vinculis solutus, vias novit, itineri accinctus, locis amicus, & vires habet.

57. Errant proinde qui solis corrosivis hanc conscribunt monomachiam: secundis nempe qualitatibus nimium fidentes, indormiunt malè securi, & proprietatibus specificis neglectis, posthabitis quoque appropriatis, in objectum proprium tantùm distentis, in obscurum ivêre. Non enim Struthio ferrum; aut aviculæ silices, uniones, lapillos, corrosionis qualitate æmula conterunt. Virtus est solvendi repagula obicesque tartareos. Hanc meditari, hancque imitari convenit. Dixi.

Benedictus sit Deus mirabilium, qui modò aquas in rupes, modò rupes in stagna aquarum convertit!

INTEL-

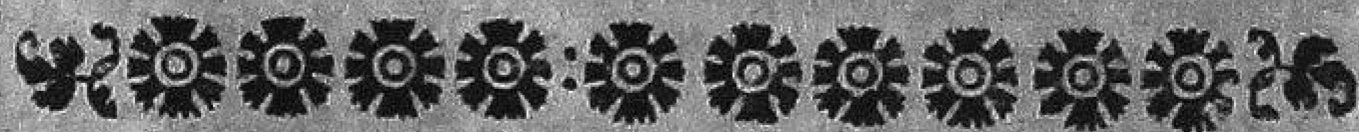

INTELLECTUS ADAMICUS.

ADAM justa homina indebat cunctis animalibus: horumque ideò intimam, sive intuitivam scientiam habebat, quæ Adeptum naturæ dicitur, fortè pariter herbarum, mineralium, imò & astrorum plenissimam cognitionem habebat. Siquidem oblato objecto non antea viso, noverat penitissimas ejus proprietates. Concludunt hinc plerique eandem nobis datam cognitionem, proprietate vernaculâ: tanquam posteris Adami hæredibus; sed per peccatum obscuratam. Alii verò penitùs sublatam esse contendunt, esu pomi scientiæ boni & mali. Hæc dudum malè persuasus, etiam credidi eheu! quid enim intentatum reliqui, ut ad promissum laborem Sophiæ, Paradisum vitæ longæ, per scientiam Adamicam pertingerem. Sed tandem multa observavi, quæ isthæc principia subverterent. Nam inprimis vix mihi persuadere potui, quòd Adam in statu innocentiæ sciret illa; atque plura quæ postmodum per esum scientiæ boni & mali nesciret. Id quidem, si pomum oblivionis, soporis, vel ignorantiæ manducasset. Non autem ubi pomum scientiæ edisset. At si in peccato originali, ipse originalis transgressor & naturæ humanæ deturpator adhuc scivit, quæ prius sciebat: quomodo enim per superacquisitam novam, & alterius indolis scientiam, velut in vetito fructu depositam, posteris omnem abstulisset scientiam? quin imò ipse, qui ex creatione omnem scientiam habebat, præterquam quæ occulta paraphrasi, ac paronomasia à Spiritu divino vocatur scientia boni & mali, saltem hunc in posteros non traduxisset? si enim esu pomi oculi ejus sunt aperti, quod saltem innotuit, antea quodammodo clausos fuisse, factusque sciens bonum & malum, & vidit se esse nudum: cur saltem in suo semine, non tantundem scientiæ fuit atque in pomo? Cur si per ejus semen, translatum sit peccatum, non transferatur & pudor, ut Indos naturaliter puderet suæ nuditatis? ut triennem puerum saltem puderet suæ nuditatis? non secus atque Adamum statim à manso pomo. Denique si novisse animalium naturas, societates, ac proprietates, fuerit ipsi à creatione inditum, atque hinc illi medullitus essentiale: quomodo Deus, nostri tantùm amans, sustulisset essentialia, intellectualia, atque vernacula dona, quibus adorari vult in spiritu hominis, naturalia verò cacodæmoni, creaturarum vilissimo, despectissimo atque pessimo reliquit? Spiritum nostrum tantopere depauperasset, favissetque diabolo, plusquam filiis hominum, cum quibus esse, vocat suas delicias? ego sanè postquam cognitionem vitæ longæ, causasque mortis in anima concepi, scivi, quod quamdiu Adam esset immortalis, ejus mens immediatè corpus suum vivificaret, & regeret: imò eatenus quoque perfectè intelligeret, quæcunque pedibus suis substituta leguntur. At postquam anima sensitiva, seminaliter introducta est media, inter mentem & corpus, Adam, deinceps vixerit in anima, vitaque mediâ, id est, more moderno. Ac mens sua, ad sustentationem animæ sensitivæ, duntaxat tenebrosum de se spargebat lumen, per carnis nebulas, super vitam novæ & impuræ generationis. Scientiæ autem pristinæ, quas ante lapsum habebat, fuerunt in vita sensitiva depositæ per reminiscentiam; caliginoso tamen, miseroque rationis discursu obtenebratæ. Cum Brutorum more jam generasset, vitamque mediam seminaliter transtulisset, tum omnis sua scientia, tam pristina, quàm postera (boni & mali videlicet) earundemque recordatio, fuerunt in semine obliterata: & homo inde natus, inanis tabula. Surrexit quidem abinde in posteris vis sensitiva, sive vitæ mediæ eadem quæ in Adamo. Quæ, ubi justa maturitate in semine adoleverat, tandem in verum lumen, vitalemque formam à Creatore perducta est. In quam dein Mens humana suum transmisit vicariatum. Mansit tamen mens, velut in sui fundum retracta, horrescens naturæ impuritates, nec potens amplius (nisi per gratiam) in animalem sensitivam se immediatè diffundere: Deo sic disponente ob sui beneplacitum; ut

ut postea dicetur. In homine itaque actualiter est quidam naturalis & formalis actus, qui est anima, sive vita sensitiva, à mente plurimùm distinctus. Etenim ut semen canis tendit in vivum canem, obscurè ratiocinantem: semen humanum certè non in cadaver, at saltem adspirat in vitalem animam, fluitque nempe in sensitivam, & discursivam, longè perfectiori modo quàm in cane, vulpe, &c. Utque firmiùs hanc realem in nobis sensitivæ animæ à mente distinctionem assequerer, finxi juvenem deperditè deperire puellam. Hic namque pleno sensu, atque consensu animæ, optat posse solvi fastidioso amore: itemque nollet, se sic adamare, & amore liberari. Non quidem quòd per vices nunc unum, nunc verò alterum impensè velit, sed simul, eodemque motu atque impetu, optat, & non optat illo amore liberari: felicem se, & infelicem unius amoris ergò prædicat. Atque id genus multa simul contradictoria patitur. Quæ cum simul subjectio, & respectu, non hospitentur iisdem; dudum hæsitavi, unde unico in homine ejusmodi passim contingerent, donec tandem Apostolus hunc mihi nodum solveret. Videns aliam legem in membris nostris, oppositam legi mentis. Quas sanè leges, non solùm inclinatione atque desiderio; verùm etiam discursu atque consensu stipatas intelligit. Tum clarè intuitus sum alias esse affectiones animæ sensitivæ, atque alias mentis; ast hæ, (quia mentis operatio propemodum est obtenebrata à perturbationibus animæ sensitivæ) ideò sunt languidæ. Hoc sensu nempe Apostolus iram, invidiam, simultates, idolorum cultum &c. vocat opera carnis; nam licet videantur conceptus spirituales, quia tamen sunt operationes animæ sensitivæ, quæ & ipsa ex voluntate carnis & sanguinis seminaliter in natura suscitatur: idcirco sunt mera opera carnis. Importunis ergo socialis animæ illecebris afficimur indesinenter: quia deinceps à peccato degeneres facti, immortalitatem amisimus. Quapropter Deus pauca duntaxat nunc à nobis exigit, ut ad vitam ingrediamur. Scilicet ut baptizatus integram credat historiam Symboli, utque servet mandata Dei, mediante ejus gratia. Quotusquisque verò adspiraverit ad altiorem charitatis gradum, studeat, quantum ex talento suo poterit, per actus amorosos excurrere ad abstracta per fidem credita, donec per gratiam assiduitatis exercitii senserit lumine supernaturali mentem superfundi, in omni humilitate & charitate continuando. Quippe formarum naturalium meditatio juvat multum in limine, ad intelligendum animæ sensitivæ quidditatem. Formæ enim omnes, præter mentem, cum sint lumina vitalia, in nihilum reditura, certò didici, mentem longissimo intervallo distare ab anima sensitiva. Quandoquidem mens immortalis, utut in se retracta, ne connubio socialis animæ caducæ deturpetur: attamen cunctis in actibus præsidet, quatenus assidet, ac tota toti animæ sensitivæ inhæret: adeoque surdo modo cum hac operatur. Hunc autem ordinem Omnipotentis, deinceps à lapsu Adæ sic se habere, collegi primum, quòd cœcos, itemque vesanos aliquot, non propter proprium, aut parentum peccatum; sed in sui beneplacito, pro sui gloria creaverit. Omnia namq; ut voluit, fecit, ac longè optimè. Deinde quia in Spiritu adorari voluit. Atque tandem, quòd in domo sua multæ sint mansiones; frustraneæ jam, si omnis homo, in gratia æqualis in anima, ac vita esset. Unde collegi diversitatem spirituum inter homines esse debere, & diversos in gradu charitatis odoratores divinitatis. Siquidem creavit Angelos, ut absque corporum turbulentiis, in Spiritu intelligentiæ ipsum adorent. Hominem verò minuit paulò minùs ab Angelis; tamen primario ad gloriā & adorationem sui, in simulacrum Divinitatis elegit, atque filios adoptivos, tamen infelici ac calamitoso vivendi generi subnoxios: utpote qui intra corpus nunc demersus, vix se intelligere intelligit, pænè suæ immortalitatis oblitus, morborum tyrannicis clientelis subditus: ita ut immortalis intellectus in amentibus, & rabiosis, ferè extinctus appareat. Complacuit sibi namque Omnipotens, ùt tanquam per meritorum scalam, diversæ illæ mansiones habitentur, utque homines, erecti per characterem gratiæ, ad excelsiores intelligendi dignitates perveniant. Ad illud videlicet: Fulgebunt Docti, ut Sol. Primum itaque est, in fidei operativæ simplicitate

vixisse abstemium à malis, & fecisse bonum. Deinde ut adorent Deum in nudæ veritatis spiritu, & fide operativa pergant per Adeptum paterni amoris, juvantibus meritis in charitate, etiam nobis non intendentibus, in intellectu magis magisque illustrari. Sicque tandem mens in tenebroso hoc sanguinum carcere solvitur, seseque intellectualiter adspicit, cum humilitate miratur non antea visum lumen, graditurque tum sine difficultate ad abstractiores osculi contemplationes, per ignotas ducta semitas. Ubi in veritate, justitiâ, & virtutum unione, sub abstracti spiritus lumine Deum, quasi è sopore resurgens, felix adorat. Neque enim, licet Deus alias recognitiones ab homine, quàm ab Angelo, volet, proin minùs gaudere debet in divino beneplacito; sed laudando pergere, in humili adoratione, in qua omnis sapientiæ intellectus, omniumque spirituum claritas, velut in Centro vivali absorbentur. Hoc itaque graduum merito, post lapsum, Ineffabilis coronavit gloriâ & honore hominem, licet degenerem, substituitque pedibus ejus cætera: neque enim ante lapsum, homo unquam eò adspirasset. Debuit ergo homo, nec omnium quæ scivit initio Adam, neque etiam suiipsius scientiam habere, si meritum esse debeat. Quia corona præsupponit certamen, meritum, & victoriam. Etenim nonnisi è pugna, gratiæ incrementum pro victoria reportare possumus. Concludo itaque, nos in vita media ac sensitiva constitutos, nil scire, habere, esse, aut posse; sed tantùm ex gratia, cooperante merito: quodque, ut Deus stabiliret, graduum momenta, in intellectu adorante, præsupponenda erant. Innocens ergo manibus, & mundo corde, Deum in veritate Spiritûs adoret. Estque status illius hominis mortalis longè felicior, quàm fuit Adæ immortalis. Paupertas enim ista spiritûs scit in veritate sapienter, cognoscit scienter, credit confidenter, sentit verè, & humiliter fatetur, se merum omnium defectuum subjectum, id est, inutilem servum & malum. Hoc itinere occurit homini ineffabile Regnum Dei, oceanus lucis, qui dat intellectûs claritatem non petitam, & augustiora multò, quàm vota Angelorum optent. Hæc superant Philosophiam ethnicam, & Atheorum modernorum. Sic est. Sic se habet Intellectus & Veritas, in qua Philosophia nostra suum Alpha ponit. Quod nisi fecerit, inutilis vita longa, tot seculis ignorata, tot ingeniis neglecta, & usque in seculi finem non nisi solis Adeptis nota.

IMAGO DEI.

INitium sapientiæ timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Finem verò Sapientiæ, multi cum Stoicis, rentur esse cognitionem suiipsius. Ego verò finem ultimatum Sapientiæ, & totius cursûs vitæ nostræ bravium, voco charitatem, quæ nos sola comitabitur, ubi cætera nos deseruerint. Et quanquam cognitio suiipsius, juxta me, sit duntaxat medium ad Timorem Domini; ab hac tamen est auspicandus Tractatus de vita longâ. Eò quod cognitio vitæ, cognitionem animæ præsupponat. Cum vita & anima (ut iterum dixi) sint synonyma. De Fide est: Hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo, in creaturam viventem, ejusque mentem nunquam perituram. Ubi interim animæ brutorum in nihilum pereunt, cùm vivere desinunt. Cujus differentiæ pondera, de ortu formarum docui. At hactenus non sat constat, in quo ista similitudo cum Deo, nostri Archetypo sita sit. In anima enim sola plerique hanc excelsam Iconem statuunt. Dicam quæ sentio, sub humili tamen protestatione & subjectione censuræ Ecclesiæ. Ita est. Cognitâ jam aliqualiter formarum origine, & mentem humanam apprimè inquirere æquum est. At certè nulla cognitio est onerosior eâ, quâ anima seipsam comprehendit: Imò & vix ulla est utilior. Eò quod fides basin stabiliat, super animæ non perituram ac non delebilem substantiam. Reperi quidem plures demonstrationes circa hanc veritatem, libris divulgatas; at

at nullam prorsus earum propter quid, respectu Atheorum, unicum, & constans ab æterno numen negantium. Plato equidem tres Atheorum statuit classes; Primam quidem, quæ nullos credit Deos. Alteram quoque, quæ quidem admittit Deos; nostri tamen incurios, rerumque parvarum spretores nescios. Tertiam tandem, quæ quanquam Deos, rerumque minimarum gnaros credat; putat tamen minimâ precatiuncula flexiles. Creberrimum hoc genus inter Christianos, etiam qui se profitentur perfectissimos hodie; atque ideo audent quidlibet, creduntque religionem duntaxat ad coërcendum populum, timore legum, obligationis fidei & inferni mulcta. Hi enim onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito quidem attingunt, loculos suorum emungunt morientibus cœlum venale prostituunt, rebusque secularibus ubique sese ingerunt, quatenus religionem non citra statum subsistere ederent. Supremus meus optatus esset, unico saltem momento degustarent, quid sit intellectualiter intelligere, ut mentis immortalitatem velut tangendo sentiant. Equidem non inveni regulas, aut modum, quibus possem alterius intellectum illustrare. Contestor itaque merito, quod qui semper student, de veritate velut inquirentes, nunquam tamen ad ejus scientiam perveniant: quia literâ inflati nullam habent charitatem, Atheismum occultum fovent. Hoc unum autem didici, quod mens jam nequicquam intelligat per imaginationem, neque per figuras & imagines, nisi miser & ærumnosus rationis discursus accesserit. Ast ubi anima seipsam comprehendit, deficit ipsi ratio, & suiipsius imago, quâ sibi seipsam repræsentet. Ergo anima se per discursum rationis nequaquam potest apprehendere, ut neque per imagines. Etenim postquam cognovissem, quòd veritas essentiæ, & veritas intellectus sint unum atque idem: scivi intellectum esse rem quandam immortalem, procul à caducis separatam. Anima quidem non sentitur; credimus tamẽ eam esse intus, non feriari, nec fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietasq; non sunt immortalis animæ læsæ symptomata; sed affeclæ vitæ, & animæ sensitivæ passiones duntaxat. Cum bruta ejusmodi passiones tolerent etiam. Non enim æquum est, rem immortalem pati à caducis. Etenim ut mens in nobis, nec tamen à nobis sentitur: ita neque ejus continuæ & inconcussæ operationes sunt sensibiles. Quia si essent sensibiles: utique non essent spirituales ac mere abstractæ, enimverò etsi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem discursuum sequestrationem, & abstractionem ab omnibus, quæ sub sensum, sub mentem intellectumque cadere possunt, idque subter initia contemplationum; agit tamen anima interim suo modo insensili, & efficacia spirituali. Quod sic intellexi. Confidens enim sæpe non sentit contritionis effectus, doletque apprimè illius suæ insensilitatis; Interrogatus tamen, an peccare vellet? Responderet forte, se malle mori. Insensilis est ergo confitendo animæ operatio, supernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales alterius sunt, & indesinentis Magistratûs clientes. Proinde namque docent mystici, in sola fide, absque discursu & cogitatione, animam plus operari, & operando etiam plus proficere, quàm is, qui multis verbis orat, & discursibus sibi excitat compunctiones. At felix ille, cui permissum, istas insensiles operationes animæ percipere, atque emanativè easdem reflectere, super operationes aut potestates animæ sensitivæ. Utpote plerumque sui vestigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem cum gratia. Libertini Christianorum & Athei primi rident in nobis, ceu fictam Dei similitudinem, aut nos ad Dei imaginem fabricatos. Alii verò secundæ & tertiæ classis Athei credunt, nedum nos ad Dei imaginem creatos; sed in nobis identitatem cum immenso increato Numine fingunt: neque hominem in substantia aliàs differre, quàm partem à toto. Vel id quod initium habuit, cum non-principiato; non autem in essentia, & proprietate internâ. Quod præter blasphemiã, stoliditates habet plurimas. Siquidẽ quicquid incepit, eo ipso est creatura. Involvit autẽ imperfectionẽ in Deo, posse extra se aliquid creare, in substantia sibi compar.

Siquidem ex Philosophia constat singulas partes Infiniti necessario esse infinitas. Non potest ergo creatura in substantia magis esse infinita, quàm fuit in duratione compar æterno. Multoque minus anima est pars substantiæ divinæ aut illi essentialiter similis, quæ potestate, magnitudine, duratione, gloria, sapientia, &c. In se & ex se est merum nihil. Si ergo non ex Deo facta, multo minus ex se; sed ex nihilo. Immensum ergo errant, qui credunt quidditatem imaginis divinæ sitam in anima, per substantiæ identitatem. Cum distent in vicem per infinitum. Imò sponte propria in nihilum, unde incepit, denuo dissolveretur, nisi divina bonitate in esse conservaretur. Profecto animæ damnatæ optarent, in pristinum nihil resolvi, quas servat Justitia divina in esse. Habet quidem anima permanentiam æternam deinceps, ab interna sibi æternitate gratis donata, & conservata. Sat ergo sit, quòd mens sit substantia spiritualis, vitalis & luminosa. Cumque luminum vitalium sint plura genera, atque species: lumen istud mentis in eo à cæteris vitalibus discreat: quod sit substantia spiritualis; reliqua autem lumina vitalia non sint substantiæ formales, quanquam sint formæ substantiales, ideoque & in nihilum per mortem rediguntur, non secus atque flamma candelæ. Mens verò ab Angelis differt, quod sit ad imaginem & similitudinem Dei æterni. Habet ergo anima istud lumen substantiamque luminis, ex dono creationis: cùm ipsamet sit lumen istud vitale. Ast Angelus non est ipsum lumen, neque habet lumen geniale atque internum; sed est speculum luminis increati: adeoque in eò deficit à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioquin Angelus, cum sit spiritus incorporeus: si ex se luminosus esset, perfectiùs Dei imaginem exprimeret homine. Porro quicquid Deus plus diligit, id est nobilius: Sed Deus dilexit plus hominem, quam Angelum. Neque enim ad redimendum naturam Angelicam, factus est figura cacodæmonis, prout Agnus ter-gloriosus, mundi Salvator, assumsit naturam servi. Neque enim his obstat, quòd minimus in regno cælorum sit major Joanne. Nam filius hominis non est minor Angelo: etsi paulo minus ab Angelo sit minutus: Sorte enim vivendi, dum homo factus est, minutus est paulò minor ab Angelo. Ideo namque Angelus semper manet spiritus ministrans; nusquam autem legitur amicus, aut filius patris, deliciæ filii, templum Spiritus sancti, in quo ter-gloriosa Trinitas suam mansionem facit. Ista nempe est prærogativa imaginis divinæ, quam lux æterna imprimit in omnem hominem venientem in hunc mundum. Enimverò anno 1610. post longam contemplationis lassationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiscerer, in somnum forte lapsus, extra rationis usum raptus, videbar esse in aula sat obscura. A manu læva mensa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me: Vis honores & opes? obstupui ad vocem insolitam. Obambulavi, mecum deliberans, quid istud designaret. Mox ad dexteram rima in pariete erat, per quam lux quædam oculos perstrinxit, quæ me liquoris, vocis, & prioris consilii fecit immemorem. Quia vidi, quòd superaret cogitationem verbo exprimibilem. Actutum rima illa disparuit. Inde ad lagenam mœstus rediens hanc mecum abstuli. Conabar autem liquorem degustare, multoque labore phialam aperui, & horrore perculsus somno excidi. Remansit autem ingens desiderium cognoscendi animam, in quo desiderio per 23. solidos annos anhelavi. Tandem anno 1633. in anxiis fortunarum afflictionibus, in visione vidi animam meam. Erat autem plusquam lux in figura humana, cujus totum erat homogeneum activè cernens, substantia spiritualis, cristallina, & lucens. Continebatur autem in altera nubilosa parte tanquam sui siliqua, quæ an splendorem ex se faceret, vix potui discernere, propter fulgorem superlativum spiritus crystallini, intus contenti. Istud tamen adverti, quòd nota sexualis non esset nisi in siliqua, non autem in crystallo. Cujus sigillum erat Lux ineffabilis, sic reflexa in crystallo, ut crystallus ipsa fieret incomprehensibilis. Idque non quidem per negationem aut privationem (quippe quæ respectu nostræ imbecillitatis sic vocantur) sed

ens

ens augustum repræsentabat, quod per verbum nequit exprimi. Et dictum fuit mihi: Hoc est, quod per rimam vidisti quondam Vidi autem ista intellectualiter in anima, quasi oculus videret, dein videre cessaret. Somnium itaque ostendit mihi, animæ humanæ pulchritudinem superare omnem conceptum. Saltem comprehendi vanitatem longi desiderii mei: destiti itaque ab optatu videndi animam. Nam utut pulchra esset spiritualis ista crystallus: attamen anima mea nil perfectionis ab ejusmodi visione sibi retinuit, prout alioqui post visionem intellectualem mens adornatur multâ scientiæ perfectione: Cognovi itaque, quod mens in illa somniali visione egisset personam tertii, adeoque non esset tanto optatui operæ pretium. Cæterùm quòd ad imaginem Dei in mente spectat, fateor juxta meam exiguitatem, me nil unquam concipere potuisse, sive id spiritus esset, sive corpus, sive intellectu, vel demum in phantasia, aut in mera intellectuali visione, quod non eâdem operâ aliquam sui repræsentet figuram, sub qua staret in considerante. Quoniam sanè rem concipiam per sui imaginem: vel sive intellectus sese transmutet in rem intellectam: saltem nequivi considerare hoc fieri, nisi migraret de se, in rem intellectam cum alteritate sui, quæ cùm esse aliquod habeat actuale, semper mecum stetit sub aliqua figurâ. Enimverò quamvis mentem incorporalem, & immortalem substantiam conceperim; non potui tamen, simulatque individuam ejus existentiam cogitarem, eandem considerare omni orbatam figurâ: imò nec quidem, quin responderet figuræ humanæ. Nam quoties anima separata videt aliam animam, Angelum, vel cacodæmonem, oportet quòd illa sciat, hæc sibi adesse, ut animam ab Angelo distinguat, itemque animam Petri ab anima Judæ. Quæ distinctio non potest gustu, odore, auditu, tactuque fieri; sed sola visione animæ propria: quæ visio figuræ alteritatem necessariò includit. Nam cum Angelus ita sit in loco, ut simul non sit alibi. In eo quoque includitur necessariò quædam circumscriptio figuralis, non minùs quàm localis. Deinde considevi mentem humanam figuratam hoc modo. Etenim corpus humanum, ut tale, nequit sibi dare figuram humanam: ideò enim sculptore externo opus habuit, qui intra materiam seminis clauderetur, atque in eam descendisset aliunde. Is tamen in quantum materialis sortis esset, nec ex se, neque ex massa corporis, figurandi virtutem? ut neque imaginem hauriri poterat: oportet igitur aliquid præcedat, quod planè immateriale, reale tamen, & effectivum initium esset, cui deberetur potestas figurandi, per impressionem sigillarem, in seminis Archeum. Patrantis anima ergo, dum deorsum labitur, lustratque corpus seminis per libidinem, sigilli sui figuram, atque figuræ suæ sigillum ibidem adumbrat (quæ unica fœcunditatis seminum causa) unde tam superba statura fœtus. Nam si anima ipsamet in se non esset figurata; sed figura corporis velut sponte oriretur, truncus aliquo membro non posset nisi truncum generare. Eò quòd generantis corpus non integrum, saltem in spiritu insito, illius membri deficiat. Si itaque semini figura inseritur: certè à vitali magis, prioreque initio, istam suscipiet imaginem. Si verò anima quandam figuram semini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem; sed suiipsius depinget similitudinem. Sic namque & brutorum animæ faciunt. Ac licet nostra, suæ originis ergo, sit supra naturæ leges; quo pede tamen semel est ingressa naturæ limen, illique est incorporata, deinceps suis quoque legibus stare cogitur. Eò quòd generationum vitalium univocus sit progressus, atque finis. Nec enim alioquin absurditatibus caret, quod tanti operatio (qualis est humana generatio) citra consensum & cooperationem mentis contingeret. Quod si ita est, necesse quoque est, semini fœcunditatem dari ab anima, per figuræ suæ; aliarumque vitalium determinationum participationem. Unaquæque nimirum anima, ad hoc sui imaginem, in spiritu seminis sigillat, ut materia ad requisitam reducta maturitatem, adumbratam pulchritudinem ostendens, simulque patrantis similitudinem, queat à Creatore formalem

lucem impetrare, sive animam illius speciei, cujus similitudo in figura exprimitur. Credimus etenim de fide, mentem nostram esse veram substantiam, non interituram: Substantiæ autem novam ex nihilo creationem, soli competere Deo. Unde non plures; sed unicus omnium est Pater spiritualis, qui in cœlis est. Qui si sibi complacuit, quod solam mentem adoptârit in sui imaginem: videtur & consequens, immensum atque in effabilem Deum etiam esse figuræ humanæ: idque argumento à posteriori. Cum corpus ceræ instar sit, cui sigillum imaginis mentis est impressum; mens autem habeat suam imaginem, essentialemque perfectionem ab eo, cujus simulachrum præ se fert. At quia corpus subinde defectuosum, ac monstro simile est: putârunt plerique gloriosam Dei imaginem totam consistere in potestate rationali. Non considerantes Dei imaginem proximo, ac perfectiori modo consistere in anima, atque inde quoque in corpore, ad animæ exemplarem characterem formato. In qua figurandi operatione si error, is non imagini, sed aliis causis aliundè irruentibus, tribuendus sit. Porrò quantum facultati rationali, ad denominandum Dei simulachrum sit concedendum, suo limite de Ratione docui. Doctior tamen Christianorum pars tenet animam, unius & trini Dei imaginem proximè exprimere, per suæ substantiæ simplicitatem univocam, & suarum potestatum ternionem. Intellectus nempe, voluntatis, & memoriæ. Quæ similitudo semper mihi visa est impropria, ut mens excellenti, propinquo, & singulari valore sit Dei imago. Siquidem imago figuræ similitudinem; non autem numerorum paritatem involvit. Quin imò si anima in sui substantia repræsentet sacrosanctam Trinitatem; intellectus verò, voluntas & memoria, ternionem personarum: necesse est, tres potestates animæ non esse proprietates, vel accidentia animæ, imò esse substantiam unicam ipsamet mentis: vel malè quadrare ejusmodi imaginem typo, cujus creditur imago. Considerabam itaque, quod non quidem sola mens hominis; at totus homo conditus sit in imaginem Dei. Quapropter anima licet hôc sensu aliquem ternarium exprimat in suis potentiis, nullatenus tamen personalitates. Deinde, quòd nulla persona Sacros. Trinitatis repræsentet solam voluntatem, aut voluntas personam: nulla memoriam, ut neque ulla intellectum separata ab aliis duabus proprietate referat. Tum etiam, quòd tres mentis potestates considerentur plerumque tanquam accidentia animæ: hæc sanè nequeunt ullatenus imaginem, vel propinquius aliquod suppositum exprimere, præterquam nudum ternionem accidentium, in substantiam animæ congestum. Quo sensu anima minùs Dei imaginem denotat, quàm quodvis frustum ligni: Quod per sui analysin, salem, sulfur, & mercurium tantum exhibet; non autem (instar mentis in præfata vulgi similitudine) tres duntaxat potestates. Tres inquam substantias sub concreti unitate conclusas, atque diversas, quæ tamen in sui connexione unicam tantum ligni substantiam faciebant. Præterea Taulerus animam dividit in duas partes: inferiorem scilicet, sive exteriorem, quam vocat animam: & alteram superiorem ac fundum, quem spiritum vocat. Qua parte specialiter Dei imaginem repræsentare & continere ait: eò quod ad illam diabolo non sit accessus: quia Regnum Dei ibi esset. Utrique autem parti longè diversos actus atque proprietates assignat, quibus utramque distinguit. At saltem bonus ille vir ab anima delet homogeneitatem, quâ potissimùm tamen Dei similitudinem exprimere debet. Imò hactenus Dei imaginem nedum negat propagatam in toto homine; verum etiam in tota anima. Certè non facilè credam dualitatem in anima, nec alteritatem binarii admittere, si in sui essentia, simplicissimæ naturæ divinæ imaginem exprimere debeat. Quin potiùs oportet stet in simplicissima unitate, & indivisibili homogeneitate immortalitatis & indissolutionis symbolo, extra omnem connexionem vel alteritatem. Dico ergo, quòd gloriosa imago nedum est in anima; sed ipsamet mens est essentialiter gloriosa Dei imago. Ideoque tam intima animæ est Dei imago, quàm ipsamet anima sibi: considero nempe men-

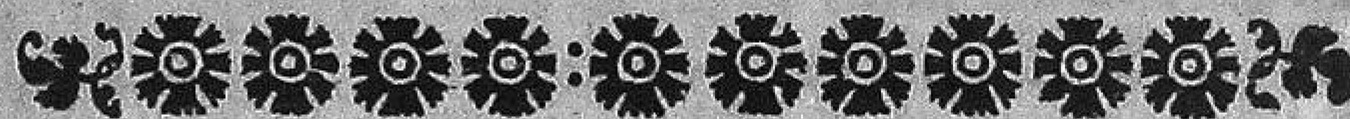
mentem, spiritum homogeneum, simplicem, immortalem, impartibilem, ens unicum videlicet, cui mors nihil addit, aut ab eo aufert, quod sibi in sua simplicitatis essentia est geniale. Dein verò, ut beatitudinis participem: eò quòd damnatio sit illi per accidens, præter institutum, ac propter defectum posterum. Ejusmodi ergo anima separatâ à corpore, non plus utitur memoria, neque reminiscentiâ, intuitu loci, ubi fuit, aut durationis: Sed unicum nunc continet ibi omnia. Idcirco si qua illi superstes esset memoria, frustranea in æternum, imò onerosa esset. Idem de Reminiscentia: quippe quæ non nisi per rationis discursum, in actum prosilit: adeoque in æternitate non ampliùs locum habet. Ubi nudæ veritatis aspectu, sine occasu, defatigatione, atque defectu, anima stat extra memorandi necessitates. Staret ergo anima beata extra præfatum ternarium potestatum: ideoque nec ampliùs Dei imaginem repræsentaret, cujus ergò duntaxat est condita. Imò penitiùs inspiciendo, non reperio memoriam singularem atque separatam animæ potestatem; sed nudum reminiscendi modum. Etenim immemores, ideò ope imaginationis (quæ est intellectus vicaria) sibi memoriam artificialem concinnant, discuntque longè fortiorem, quàm illorum aliàs esset memoria naturalis. Quin etiam recedit voluntas ab anima, simul cum vita, eo quòd accidentaliter animæ advenerit. Cùm Deus post creationem constituerit hominem in manu arbitrii sui. Quod sanè denotat, voluntatem proprio modo non esse menti essentialem; sed ex concessione, ut sit instar talenti, sequaturque viam, quam eligere sibi malit. Alioqui cum nulla res sit perniciosior liberâ voluntate: quippe quæ sola omne dissidium inter Deum & hominem patrat: certè ejusmodi facultas locum in æternitatis beatitudine habere nequit. Quippe sublatâ volendi libertate, perit ipsamet voluntas. Quid enim alioqui conducet volendi potestas, ubi nullum est liberum ampliùs posse velle? Sed (ajunt) in cœlis est voluntas confirmata: Id est, Cœlites non posse velle, nisi quod vult Deus. Qui enim in charitate sunt, non possunt non velle, quæ sunt charitatis. Quod sonat: Cœlites non ampliùs posse velle: solum autem Deum ibidem velle ac nolle. Cessat ergo voluntas, dum volendi libertas est liquata. Siquidem voluntas animæ beatæ in æternum inservire, aut prodesse nequit, dum nec in actum deferri potest. Essetque ejusmodi voluntas duntaxat optatio. Quæ sanè in Cœlis non est, ubi omnium optabilium est plena satietas cum omni abundantia. Esset ergo voluntas onerosa potiùs animæ beatæ appendentia. Sat esto igitur potestate volendi in hac vita esse bene promeritum, & in lucrum sua thesaurizâsse talenta. Notanter quidem loquor de potestate volendi: nam post hanc vitam assurgit atque manifestat se voluntas substantialis, à potestate & accidente illo volendi libero distinctam habens essentiam. Nam sicut vis phantastica cum vita interit: ita etiam cessat illa volendi potestas libera. Itaque credidi ipsam animæ spiritualem substantiam, referre imaginem Dei, non autem in potestatibus. Nominatim in hoc proximè: Deus est ens increatum, unum, incomprehensibile, æternum, infinitum, omnipotens, bonum, supersubstantiale lumen, & spiritus. Anima vero est creatura, una, indivisa, dependens, immortalis, simplex, & deinceps æterna, substantia spiritualis, lucida. In Deo denique nulla sunt accidentia; sed singula attributa sunt ipsamet indistincta, divini spiritus essentia simplicissima: quod & Platonis, Parmenides aliquo usque intellexit. Sic anima; si Dei imaginem referat, nullum admittet in se accidens; sed tota ejus substantia erit lumen simplex & ipsius intellectus. Perinde enim ut fumus, per flammam accensus, in figura & materia est idem cum flamma: pariter sic & anima est nudus, purus, atque simplex intellectus, lumen & imago increati luminis. Adeò ut sicut oculus nil verius aut propinquius adspicit, quàm Solem; cætera verò omnia propter ipsum. Sic anima beata non intelligit quicquam propiùs, quàm ipsum lumen, unde totaliter ac immediatè dependet. Et sicut oculus noster non fert Solis obtutum: sic anima nequit intelligere Deum, multoque minùs, quamdiu per potestatum mediis alligata, utitur. Alioquin intellectus liber acquirit intelligendo rei intellectæ figuram, sese

sese transformat commigratione ad unitatem (ut de Ratione docui.) Sicque nimirum, anima principaliter atque primariò Deum contemplatur intelligendo, in veram Dei imaginem est formata. Sunt tamen & alii, qui Dei imaginem in anima hoc pacto concipiunt: Ut cùm lex sit imago Dei; Lex autem sit insculpta animabus nostris per rationem: hinc volunt, animam esse Dei imaginem, quatenus est rationalis. At istud planè est improprium, imo & impertinens. Nam sic anima continens legem, contineret quidem imaginem Dei; sed ipsamet ejus substantia, non proinde esset condita in ipsam imaginem Dei. Non magis enim, quàm lex & ipsa anima differunt essentiâ, & suppositionalitate. Odi sanè metaphoricas locutiones, in seriis. Ut, Deus creavit hominem in sui imaginem, denotaret, quòd Deus dedisset homini rationis usum. Et vesanum natum atque deformem, non in sui imaginem proinde fecisset. Quin etiam dum anima crearetur, nondum erat lex. Præterea, tribuere rationi imaginem Dei, est esse Deo injurium ac blasphemum. Prout de Ratione aliàs docui. Nulla est enim similitudo vel adæquatio rationis cum Deo, facultatis caducæ, & incertæ cum substantia æterna. Relictis ergo aliorum opinionibus, meam dicam. Intellectus habet sibi coæqualem voluntatem, non quidem quæ sit potestas, vel accidens; sed ipsum lumen intellectuale, substantia spiritualis, essentia simplex, atque indivisa, ab Intellectu duntaxat separata, per suppositionalitatem sui esse; nequaquam autem in essentia. Reperio insuper in anima & tertium, quod defectu etymi, amorem, sive desiderium non quidem habendi, possidendi, aut fruendi; sed complacendi nuncupo. Duobus aliis æquale, æqualiter simplex in unitate substantiæ: suntque tria supposita, sub unica animæ & indivisibili substantia. Non est autem is amor, actus aliquis voluntatis; sed procedit ab intellectu atque voluntate substantiali tanquam distinctus actus. Nam & in hac vita contingit, quod amemus, quæ intelligimus non amanda, & quæ vellemus non amare. Amamus quoque, quæ intellectum & voluntatem superant. In extasi namque intellectus & voluntas pereunt, ac soporantur, tantisper atque suum regnum amori tradunt. Etenim nec amor ille est passio; sed essentia dominans, & actus glorificans. Ergo voluntas & amor hoc loco excedunt potentiarum ambitum, nec commune quicquam habent cum voluntate carnis, aut viri; sed sunt tituli essentiales, quibus (sub egestate nominum) imaginem Dei repræsentat mens. Eò quòd intellectus Deum tunc intelligit, intendit, & omni penitùs mente amat, unico & indiviso amoris actu, propter omnimodam simplicitatem suæ substantiæ. Quamdiu verò in carne degimus, vix substantiali, ac purè intellectuali intellectu utimur; sed potius potestate phantastica, qualitate scilicet ejus vicaria. In extasi enim sæpe obdormiunt intellectus, voluntas & memoria, solo superstite amoris actu, sic autem à tribus illis distincto, ut tamen non stet sine intellectu, & voluntate substantialibus, sibique adæquatis. Siquidem cum anima sit tota homogenea in sui substantia: simplicitatem istam planè amitteret, si unum trium esset extra vel præter alia duo. Amor ergo, sopitis aliis duobus, est veluttum in superficie, aut potiùs, duo alia imbibuntur, absorbenturq; in amore. In hoc mundo, amor est desiderio prior: quia est passio facultatis amativæ, quæ ab illa animæ suppositionalitate (quæ verè verus amor est) procedit, & corporeæ facultatis iconem in hac vita repræsentat, non secus atque intellectus & memoria modo, quamdiu corporis conjugium, in quod Mens immortalis demergitur, tertium quoddam constituit. At post mortem, amor prioritatem, ut neque distinctionem à desiderio facit: nec potestatis naturam habet, neque habitus aut actus volendi est, nec subsistit extra intellectum: neque memoria, distincto habitu ab intellectu, supermanet. Itaque intellectus est lumen formale, & substantia animæ, quæ intuitivè cognoscit, discernit, vult & desiderat in sui unitate, quicquid in seipso comprehendit, & volendo judicat. Etenim non ampliùs tum recordatur per repetitionem specierum, rei semel scitæ, nec per circumstantias ampliùs inducitur ad cognoscendum;

dum; sed tum est omnium intellectorum unica cognitio, & adspectus intuitivus intra se. Ita tamen, ut unum cognoscat magis præsentialiter quàm aliud, dum intellectus se reflectit super intellecta; quia videlicet est in ipsa Veritate, & distinctâ Unitate. Quid si idem nunc fat quotidianum in memoria artificiali, quod recordativa illa memoria non sit distinctus actus, ab inductivò judicio intellectus. An hoc ergo non magis erit geniale menti, à turbulentiis phantasticis intelligendi semel expeditæ? Neque enim his obstat, quod in vivis memoria pereat, sospite judicio, vel contrà. Ebrius namque, vel insanus, non raro recordatur omnium ante ebrietatem patratorum, omniumque sub amentia gestorum perendie rediens in se memorat. Sunt nempe ista heterogenealiter distincta in corpore, per modum recipientis. Non animatis quoque quandam surdam cognitionem competere annoto: sensum item & objecti affectionem, quæ sympathetica dici cœperunt. Surda verò ejusmodi objectorum perceptio, illis visus, & intellectus instar est. Inest præterea illis virtus, dos scilicet quædam vitalis, alicujus bonitatis ac valoris, ad fines à Creatore destinatos. Est & tertia potestas, ex utraque præcedentium resultans: quæ est jubili ad occursum juvantium, & aversionis à nocivis. In quibus spectatur quædam affectio erga objecta. Item metûs fuga, &c. Qui triplex scalæ gradus manifestior est in stupidioribus insectis, prout & in hominibus vesanis, quibus nullus præsidet intellectus, solaque visualis luminis potestas gubernatrix elucet. His tamen præterea adest actus virtutum, & functionem vitalium, propter quas & per quas insectæ sunt. Tertio inest illis longè manifestior actus formalis jubili, & aversionis. Quæ denuo in aliis sensitivis adhuc longè clariùs explicantur. His nimirum competit sensitiva quædam imaginatio, cum rationis aliquali discursu, quæ illis loco intellectus est, plus minusve in singulis elucescens. Adeo ut sagacitas, voluntas, memoria, atque reminiscentia illis tanquam sub apprehensionem intellectûs cadant: Mutatis tamen continuò objectis, & functionibus, juxta materiem, in diremtiones & singularitates pronam. Est & illis potestas bonitatis, atque virtutum emanativa, qua animæ plus minusve propendent in suarum virtutum, aut feritatum exercitia. Estque tandem & illis sua complacentia, tædiumque ac thymosis in objectorum considerationes: ita animabus sensitivis counita, quin vix sit possibile, duas contueri personas, quin mox uni magis, quàm alteri addicamur. Hæcque in corporalibus per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Nolim tamen Dei imaginem considerari in homine esse ob ternarium facultatum aliquem, qui aliis rebus in mundi systemate hactenus reperiantur, competere. Certè dignitas imaginis divinæ non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem imago divina est duntaxat animæ intima, & tam propria, quàm est ipsi sua essentia. Proprietates tamen animæ qualescunque, non sunt mentis ipsa essentia; sed essentiarum producta, posterioraque. Neque enim condignum est majestati imaginis divinæ, ex qualitatibus desumi. Non proprietates aliarum rerum colliquescunt in animæ essentiam, ex vi imaginis divinæ. Sin autem tanquam attributa censeantur, id propter miserum vulgo intelligendi modum. Siquidem mens est unus actus, purus, simplex, formalis, homogeneus, & indivisus, in quo proximè imago Dei, essentialiterque subsistit. Adeò ut in ista imagine, etiam omnes potestates nedum deponant naturam attributorum; verùm etiam suas suppositionalitates colligunt in unitatem indistinctam. Eò quod anima in se sit lux quædam substantialis, atque substantia ita lucida, quod non sit distincta suppositis ab ipsa luce: ejusque intellectus ita est lux animæ, ut ipsa anima, quæ nil nisi lux est, si tantum merus intellectus. In qua suiipsius luce anima separata à corpore tota per totam se videt, intelligit: nec cerebro, aut corde opus inhibet: in quibus organis scilicet sua substantia, proprietatem prosapiam tantùm assumere videtur. In corpore nimirum ipse intellectus abstractus, corporalibus organis demersus, iisdemque cum utitur, vim quali-

qualitativam repræsentat ac assumit, quæ dicitur Imaginatio, quæ ex societate potestatis phantasticæ, ipsius animæ sensitivæ, & intellectus splendore, in organis de generato, consurgit quadam combinatione in potestatem qualitativam. Proinde namque imaginando lassatur ista facultas, & succumbit, sic ut demens fiat, & pili canescant; mens autem semel separata, nunquam intelligendo fatigatur. Quin imò in vivis nedum lassatur imaginatio; sed etiam à seipsa non habet species intellectivas, nisi quas ab objectis haurit: adeoque vis intellectualis, quæ imaginando cum animæ sensitive functione phantastica concurrit, sequitur indolem organi, atque vitæ sensitivæ arbitrium. Juxta atque regulariter in natura, effectus sequitur debiliorem partem suarum causarum. Sed anima, quicquid ad noscendum memorandum, volendumque, sive pro semel, aut pro sæpius requirit, id totum à se ipso, & non ab alieno habet. Neque enim in anima abstracta oritur voluntas à re intellecta: imò nec inest animæ voluntas ad rem intellectam; sed est bonitas amoris formalis. Quæ quidem non est propria passio animæ, non habitus, non propensio, neque ulla qualitas; sed substantialis actus bonitatis, per quem anima beata substantialiter, univocè, & homogenealiter est bona; non autem qualitativè. Hancque prærogativam habet, ex quo est imago typica divinitatis. Corpora verò tam quæ creduntur composita, quàm mere simplicia, perpetua labuntur sponte in formarum attributa, in heterogeneitatum vicissitudines demum atque dissolutionem prona. Constat jam ergo, unde animæ status, dignitas, conditio, atque imaginis divinæ prærogativa in vivis obnubilentur. Cæterum desiderium, sive amor, de quo hic loquor, non est functio potestatis appetitivæ, nec ipsamet desiderandi potestas qualitativa; sed est pars substantialis mentis, vel potiùs ipsamet mens, fluens ex intellectu & voluntate. Quia illa tria sub unitatem à Creatore sunt indivisibiliter conjuncta, simplicitate quàm maxima. In vivis tamen sive mortalibus, est ab intellectu & voluntate in functionibus separata, propter organi conditionem, & animæ sensitivæ naturam. Siquidem nunc sæpe desideramus, quæ intellectus judicat non desiberabilia, & voluntas optaret non desiderari. Necesse est autem res, quarum operationes sunt discretæ, easdem in radice sui esse discretas, per modum quo singula separantur. In anima quidem, sola suppositionalitate relativa. In corpore verò, juxta corpoream & qualitativam naturam. Ideoque substantiale istud desiderium sive amor, est animæ intima essentia, eidem consubstantialis & coæva. Adeò licet in cœlis sit desiderabilium plena satietas, & fruitio perpetua; non cessat tamen proinde istud desiderium in anima, quod est studium complacentiæ: nec passionem propterea infert animæ, plusquam ipsa charitas: quippe in radice sunt conjuncta ut unum & idem. Nam cessante desiderio amoroso, necessariò vel mox satietas, vel insensilitas fruitionis oboriretur; quod in cœlestibus turpe foret. Est itaque istud desiderium amoris, fomes delectationis interminabilis, quâ consideratione mens refert Spiritum Paracletum. Creator enim ineffabilis hominem posuit in libertate sui desiderii, ut in spiritu vivat ad Imaginem Dei, in desiderio sancto, & charitate perfecta. Patet ergo, operationes esse distinctas à radice facultatum, dum intelligimus, quæ non desideramus, desideramus vero, quæ non planè noscimus, & quæ nollemus. Volumus deniq; (dum volens vadit ad supplicium) quæ non desideramus: & desideramus, quæ nollemus (dum quis sibi crus amputari jubet.) Itemque desiderium exin quandoque superat voluntatem, vel voluntas desiderium non rarò cogit, & vicissim se trahunt subter mutua imperia: sed totum in mortalibus, eo quod anima sensitiva intellectum: & corpus animam sensitivam trahat in multiplicem divisionis ataxiam. Sic namque contingit desiderari impossibilia, & præterita optantur præsentia. Etenim nisi istud desiderium esset de radice mentis, non peccaret qui videret mulierem ante concupiscendum eam, ante plenæ voluntatis consensum. Desiderantur ergo plurima, quorum causæ non sunt volitæ; multaque, quorum effectus à voluntate atque judi-

judicio recusantur. In modo etiam aliter operatur desiderium, atque aliter voluntas. In motu quoque diei, sive in duratione, desiderium sæpe præcedit, & subinde sequitur voluntatem, superatque vicissim unum alterum, ut quid à se distinctum coërceat. Idque totum, in caducis. In æternitate verò, ubi consurgit amor, sive desiderium amorosum, tanquam substantia animæ, nil est desideratum, quod non volitum: idque tam quoad actum, quàm substantiam & essentiam. Quia ob substantiæ simplicitatem, collecta sunt in unitatem, quanquam in radice habeant supposita diversa, quod planè modum intelligendi in mortalibus superat. In homine denique est Regnum DEI ineaffabile, id est, DEUS ipse, cujus perpetuo splendore cuncta in veritatem colliguntur. Ergo Imago DEI primaria est in ejus anima immortali; utpote cujus ipsamet essentia est ipsissima DEI Imago. Quæ Imago nec verbis exprimi potest, ut nec corde cogitari in hac vita, quia DEI similtudinem aliqam refert. In siliqua verò mentis, sive in sensitiva, atque vitali formâ, est Imago eadem relucens, attamen per modum inferioris naturæ recepta, deturpataq; per transgressionem sive mortem. Unde tandem corpus etiam non quidem DEI Imaginem, sed figuram illius mutuat. Ast anima, devoluta in exteriores tenebras, prout à lumine increato, & à virtute Imaginis sese separavit, ideoque nativum lumen, propter appropriationem, tanquam sibi ex condigno proprium esset, ita amisit; quod deinceps nil intelligat, velit, aut amet præter se, & propter se. Damnati enim resurgent non mutati. Quia corpus illorum resurgens, recipiet determinationes ab anima. Quæ cum modo sit cum omnibus depravatis affectionibus, in se duntaxat reflexis, per modum corporeum: Imaginem DEI velut in se suffocatam, in corpore resurgendo non adumbrabit, nisi corporeo modo: id est, figuratenus. Denique privata per mortis catarractam, ab Imaginationis, memoriæ, & voluntatis liberæ adjumentis: cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cæcâ apprehensione sibi duntaxat addicta. Scit enim suam immortalitatem, damnationem verò sentit, eamque queritur ut injustitiam sibi factam. Eò quòd suus amor sit tantùm ad excusandas excusationes in peccatis, tanquam patratis inscitiæ, & innocentiæ diebus, cum multa naturæ fragilitate, hostium insidiis, & sufficientis gratiæ defectu. Nec deberi ex condigno æternum supplicium, pro momentanea transgressione. Tum enim furere incipit, & odisse Deum perseverat. Maximè quod sciat damni arrestum inviolabile, & evadendi impossibilitatem æternam. Spe ergo truncatâ in ultimam desperationem, vel ab ipso introitus initio transit, in loco, ubi nulla pietas, compassio, relaxatio, aut retractatio hospitatur. Accedit etiam, quod cum intellectus naturaliter se transformat in ideam rei intellectæ, & ideò in objectorum cacodæmonum similitudinem. Ideò semper est intus præsens odium Dei, desperatio, maledictio, damnatio, & furiales inferni cruciatus. Omnipotens suâ bonitate, dignetur conterere laqueos, in nobis in via extentos! Amen.

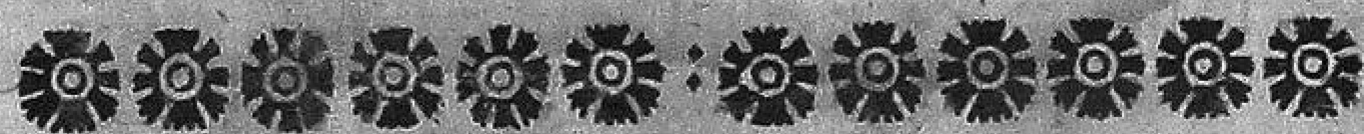

EXTERNORUM PROPRIETAS.

Absoluto jam spirituali vitæ initio, priusquam ad corporea & sensibiliâ organa, atque alia vitæ sustentacula deveniam, de locis aliquid proponam. Inprimis itaque cœlum post transgressionem, non aliam legem suscepisse, certum est, quòd sola terra maledictionem omnem in se sustulerit. Hinc namq; cœlum à nostris peccatis esse immune, nec vindicem iniquitatum agere, sat alibi demonstravi. Sin verò loca quædam morti, certisque morbis sunt opportuna: id non cœlorum rotationi, astrorumq; cæcis influxibus tribuendum; sed omnino terræ dispositionibus est vernaculum. Non enim etsi provinciæ orientales videantur feliciores, id cœlo tribuendum. Cum in orbita quæque pars subjecta, sub eodem circulo sit æquè orientalis. Alioqui circulus non careret initio, fine, & extremitatibus. Ergo solo innata est bonitas, glebæque fertilitas, adjuvatur siderum continuata fomentatione, &

visitationis perpetuâ familiaritate. Equidem sub orbita Solis climata calorem habent ordinarium & æqualem: adeoque quotquot fructus per maturitatem ad perfectionis gradum adscendunt propter calorem, ibidem sunt feliciores, qui alibi ob caloris defectum non æquè perfecti. Sed Solis calor respicit fructus, non autem vitam longam, quæ non minùs longæva in frigidis, montanis, & borealibus locis, quàm alioqui sub zona fervente Certè Soli favores non ex astris pendent, ut neque vitæ protelationes. Astra rotantur indies, & sub se quotidie terræ climata æqualiter propemodum afficiunt, hyemem autem & æstatem per Solis accessum & recessum quotannis recipiunt. Interim tractus terrarum propinquiorum, longè à se invicem variant. Sunt ergo singularis Soli, non autem cœli dona, quæ idcirco stabilem bonitatem iisdem tractibus velut provincialem servant. In Sacris quidem terra promissionis melle & lacte fluit, vino fertilis. Cerere, legumine, & fructibus arboris dives: itemque stercorationem, laborisque tædia vix requirens. Video dein, cæteras mundi plagas tributum debere & solvere promissionis terræ. A polis namque utrimque continuæ pluviæ terras macerant, ut promissum solum, absque pluviarum molestia, aquam sibi debitam assumat, rependatque Ægyptus, duplici frugum fœnore, soli cœlique favores. Maria enim & flumina certatim festinatio cursu ad loca ista properant. Imò & ad ultra capricorni tropicum, Nilus suas liquatas nives, per Ægyptum ad Mediterraneum, tanquam annuum tributum naturæ, defert, ut tractus feliciores si non pluviâ, saltem rore, ac nubilibus Nili aquis nitreis irriget, sublatisque per solum vaporibus à mari, rorem copiosum circumcirca copiosissimè rependat. Adeoque totus mundus inservire videtur felicioribus istis regionibus. Sub linea æquinoctii quotidie pluit pluries, eò quod aquæ tributales non eò pertingant; sed absorbeantur in tractibus, quos Deus olim suo populo, nunc autem Barbaris destinavit, ob prævaricationes à Prophetis præmonitas. Non igitur terram promissionis ob populum Israëliticum ab initio beavit; sed ob rationes sibi ab æterno præcognitas, quasque in naturam fixit stabiles. Imò non solùm totius mundi tributum ad has terras destinavit; sed plerisque addit rationes, ideas, semina, atque dona, quibus intemperantiora destituuntur climata. Nec id totum ob alios fines, quàm quod sibi sic sit beneplacitum propter occulta judicia. Sed hæc non ad vitæ longæ considerationem faciunt: in Islandia namque longævioris vitæ reperiuntur, quàm in Palæstina, Phœnica, Ægypto, &c. Sæpe etiam in montanis, asperisque collibus seniores occurrunt, quàm in amœno agro. Ut scilicet cognoscamus vitæ Principem vitæ longævitatem dedisse, tam miseris locis, & tractui singulari, quam denegavit amœnissimis opulentissimisque quibuscunque. Solo ergo natura subest, etiam ad stabilitatem vitæ. Etenim ex Eudemis dimetimur vitam morbosam, brevemque. An forè eudemicum ens exspirat è terris, quibus vita prorogatur; non sanè. Sufficitque quod malignitate locus careat, ut vitæ diuturnitas acquiratur, quantum est ex natura loci. Denique fontes sunt insipidi, vel minerales, non qui vitæ longævitatem positivè habeant; sed qui quotidianas amurcæ succrescentias insensiliter demetunt, atque hactenus vita non ex obliquo, præcox tollitur. Neque etiam ad hoc valet aeris multa suavisque temperies: siquidem in asperis Arduennæ, Scotiæ, & Cantabriæ collibus in Campinia nostra, vita longior plerumque occurit, quàm in Aquitania. Hieres enim, vallis est prope Marsiliam, præclusa montibus, fructuum suavissimorum ferax. Ubi continuatur ferè veris statio suavissima. Brevioris tamen vitæ habens incolas, pallido vultu deformes, adeò ut in proverbium ægrotis, & convalescentibus irrepserit. Videris nobis ab Hieres advena. Fructuum enim amœnitas eudemici mineralis suspicionem tollit. Nedum etiam frigora montana vitam extendunt; sed inter Abyssinos senium frequens. Loca ergo ad vitam longam opportuna sunto, quæ nullâ labe eudemiorum polluta, cæterùm aquas non insalubres habent, neque vento procelloso infamia.

HUMI-

HUMIDUM RADICALE.

UNo oris tono Scholæ humidum radicale vitæ proficiunt. Ex eo enim, & in eo nos vivere, illoque non nisi absumto nos mori declamant. Etenim qui una cum Aristot. cuncta calori, velut principio activo tribuunt: humidum radicale non ferunt initium vitæ, ut neque hospitium, nisi primatum calori, in humido deferant. Aliis verò magis placuit humidum. Unde perterriti indagandi ignavia, ne errarent, indistinctè, tam ab humore quàm calore, vitam nostram pendere, & protelari volunt. Adeoque non quidem calorem; sed concretim calidum radicale, sive humidum primigenium denominant. Ut scilicet primigenium humidum in nobis, & calidum radicale, pro synonymis sint. Cæterùm univocè omnes vitalem calorem, defuturum nunquam augurantur, si humidi, illiusque pabuli sat, semper, superque foret. Quod humidum, quia necessariâ caloris actione depopulatum iri credunt, vitæ longæ spem, & tractatum per negationem absolvunt. Sed eheu! quam perniciosa cæcitate Schola Medica putando cespitavit in omnibus! etiam viderat flammam lampadis oleo nutriri, hujusque defectu & illam deficere, continuari verò affuso oleo: quocirca arrisit plausibile inventum, atque illud proinde in vitæ historiam traxère. Præsertim quod in quadrupede, & ave, non minùs quàm in homine, calorem sensu notarent. Calorem usque adeò sub vitæ etymo confuderunt, cum Aristotelis patrocinio. Dein mox è calore indicium veri & præsentialis ignis hauserunt. Sub lite tamen mansit quæstio. Aristotelici quidem hunc ignem elemento stellarum attribuunt, ac contra sublunare ignis elementum specie distinguunt. Alii verò elemento ignis sublunaris attribuunt. Habentque hinc inde sua rixarum argumenta: Interim de mutis ac frigidis piscibus tota obmutuit Schola. Et quanquam pisces non infeliciùs, quàm quadrupedia vivere, moveri; & ali fateretur: imò longè fœcundiori propagine prolium ditari, saniori vitâ demum vivere sciret, atque deficere tamen subter pelagus (præsertim glaciale) ignes, ac calores, ubi interim maxima & populosissima esset Respubl. nihilominus haustas à teneris annis igniculi vitalis favillas deserere noluit, etsi veri patrocinio se delusam animadverteret. Quocirca ad Jura confugiunt miseræ Scholæ. Voluerunt itaque hominem, aves simul & quadrupes, terno videlicet numero, quartum & consocium piscem involvi posse, ac subter latam doctrinam cogi. Ut de pisce, tanquam absente, æquale jus statuerent, in participatione calidi radicalis. At quia anima ut serva sancitis voluptatibus advenit, & rationes etiam non-enti ad lubitum subministrat: subterfugium commentæ sunt. Statuuntque scilicet calida animantia, actu calere igne palpabili: pisces verò duntaxat potentialiter calere. Quasi proinde pisces duntaxat potentialiter viverent, si causis datis non malè quadret effectus. Calorem inquam fingunt Scholæ, actualis vitæ causam totalem, qualitatem nimirum æquivocam substituunt, calori parem; sed anomalam, anonymam, quia incognitam, fictam ac mentitam, sub nomine potentialis caloris receptibilem. Subire namque in profundum æquoris imaginando, horruerunt Scholæ. Quapropter piscium speculatione ut sterili, derelicta (quod plausibili commento refragaretur) calentibus animalibus, velut somnio palantes, sibi complacuêre, cum applicatione lampadum & vitæ. Itane humidum radicale non ampliùs cum Aristotele spermaticum, spumosum, & mucilaginosum erit; sed oleosum nunc, pingue, atque conflagrabile in Scholis esto? Siccine ergo pinguis venter, qui multa axungia humido radicali fomentum dederit, solus necessariò longævus erit? Capuccinus, nostris tractatibus, toto anno ferè frigidus, saltem utroque crure & brachio, quia minus humidi amittet, diutius suum oleum in lampade retinebit necessariò. At saltem subest hîc lurida quædam Scholarum stupiditas, alibi à me demonstrata. Nimirum quod actio caloris (præsertim si viva flamma non fueris accen-

census) universim omnia quidem humida exsiccet in tophum, & carbonem: nequaquam autem consumat absque residui remanentia, prout in nobis est obvium: usque adeò consumtionem in nobis non à calore solo fieri, mirum quod hactenus non animadverterint. At saltem lychnio (quod etiam nondum Scholæ considerarunt) opus esset in corde: ne alioqui ficta humidi & halituosa pinguedo, (utpote quæ in corde tota spiritualis esset) instar aquæ vitæ, parvo momento, magnoque compendio simul tota conflagraret, ac esse desineret. Alias namque sine lychnio (à Scholis neglecto) malè quadrabit ficta vitæ historia, structis ex primigenio liquore ignibus, simul undequaque accensis. Utut dixerint, saltem unico è vitæ latice absurdo, anxietates plurimæ. At fingamus gratis, hoc Scholarum otiosum commentum stare posse. Vitam nempe esse ignem aliquem, depopulantem radicale humidum, quod pingue sit, & inde vivat, solosque macros brevioris vitæ. Sed unde istud humidum in nobis? An non ex alimento materialiter, & à vitali Archeo efficienter? Certè nunquam exstinguetur lampas, si caloris conflagrantis potestas (ut volunt) sit conficiendi olei è pane & potu, nihilque residentiæ remaneat in lychnio à pinguedine, quod lychnium obstipet aut suffocet. Prout nempe è cruore nil remanet tandem in adultis, quod superflui carbonis instar habeat. Enimverò epulo nonne sua abunde habet alimenta? & intus inde resultantem calorem fabricatorem humidi illius pinguis? cùm lumen de lumine, & ignis de igne procedat in conflagrabilis nullo negotio? cur ergo moritur? etenim reperio ex positis Scholarum, motum perpetuum in Theoria; non autem in praxi. Ergo fraus atque dolus subsistunt in Thesibus, vel saltem pudibunda incogitantia. At dicent, post accretionem, nil ampliùs de humido radicali apponi ad partes solidas: proinde necesse verum humidum radicale cùm jam amplius radici non cohæreat, ideoque solida sensim arescere, atque sic deficiente caloris pabulo eundem interire. Inprimis enim hinc elicitur, mortem senii non evenire, nisi ob ariditatem similarium. Cum cervus unius anni siccior sit viro octuagenario, & facile tamen in unum atque aliud seculum vitam extendit. Denique si humidum desinat esse radicale, eò quod attingat finem, sive applicationem ad radicem. Id enim humido est per accidens, ideoque ejus essentiam non immutat. Neque enim calor ignis desinit propagari in ligno vicino, tametsi ardens lignum non susceperit fomentum pinguedinis ab extra. Denique nec subsistit præfata excusatio. Siquidem in omnem eventum solida se habebunt instar lychnii; quod sufficit ardere, quâ parte oleum sibi suppeditatur, adeoq; suppeditato oleo forinsecus, ignis victurus esset in perpetuū. Docent namq; calorem solidorum esse ex elemento ignis, quod in mistionem corporum esse putant & accendi in pinguedine humoris radicalis. Inprimis humidū istud est spermaticum mucilaginosumque, non autem unguinosum. Deinde si ignis è solidis transeat ad humidum, quod accendit: sufficiet humidum consumi, & semper deforis apponi, nec radici per totum in corporari. Siquidem si è solidis transeat ad non solida apposita, durante totâ vitâ: poterit semper ad non solida sibi apposita transire: nec valet excusatio, quod desinat esse radicale, dum intimæ radici non ampliùs unitur. Quoniam tunc ab accretione deinceps statim vigor vitalis extingueretur, eo quod humidum tum non ampliùs unionem cum solidis non suscipiat. At cur diutiùs refellendis absurditatibus immoror? tam satis superque ostensum est, ignem non esse elementum, falsam esse ejusdem mistionem ad corporum quorumcunque subsistentiam: quia corporum mistorum meræ sunt & antiquæ fabulæ. Ignis ergo si quis in nobis esset, primariò in vitali spiritu esset, cui semper humidi satis è cruore supetit. Quamobrem sanè doleo, in subjecto vitæ, atque integri doctrinâ tam segniter cespitatum hactenus. Etenim exinde conjeci ab adolescentia, turpiter omnino erratum, commissum, & omissum esse in cōsideratione defectuum & morborum. Quia nemo obliquum rectè cognoscit, qui rectum prius non noverit. Hæc igitur est ficta Scholarum de vita doctrina, quam suppositâ Hippocr. ficti libelli de natura humana authoritate stabilire

lire nituntur, dicentis; nos primâ die ortus nostri esse calidissimos, ac vicissim ultimâ tandem frigidissimos. Quasi caloris nostri, quàm aliarum quarumvis rerum, diversa fors foret! etenim quæcunque aliàs oriuntur, mox dein incrementum assumunt, & statim, tandemque declinant atque deficiunt. Quare si ex mente Senis prima die abundaret maximè calor: nec sit tamen vita calori alligata. Siquidem calorem potiùs vitæ effectum in animantibus calidis demonstravi, quàm vitam ipsam, aut vitæ causam: atque idcirco pisces calore tutissimè carere possunt, jam eo ipso elenchum non causæ ut causæ committit. Equidem soleo semper calorem ut calorem, utque qualitatem aspicere, indagare, credere, & metiri, nec alios adhuc testes vel judice implorare, præter sensum tactûs, & organum vitreum, quod ante docui, ad explorandos gradus atque momenta caloris in ambiente. Quo sensu reperi virum triginta annorum, quovis puero calidiorem: utut interim insaniat de speciebus calorum diversis. Disputent enim de qualitatibus sensu notis, tanquam de fabulis, ac sub consideratiomitus potentialibus; ego autem assuevi, res prout in se sunt, dissecare, aperire, inspicere & æstimare. Cæterum Paracelsus humidi radicalis Scholarum ignarus, illud subinde cum Mumia nostri corporis confundit; alias verò reputat velut corporis nostri umbram internam, unde Phlagas umbratiles circumlucescere voluit. Nimirum humidum radicale esse hominis simulacrum, per totum hominem extensum, & vitam deferens. Alibi quoque mercurium, sive unum è tribus suis initiis (non divisibile in vivis) humidum radicale, per totum æqualiter participatum, æstimat. Etenim extincta per pestem vita (mors enim mumialem bonitatem tollit) Mumia quidem desiit, perscitè eodem humido in corpore. Tandem quanquam Scholæ fateantur, juniores non rarò extingui, nondum absumto humido radicali, ut neque caloris penuriâ: atque hactenus pro sua thesi non admodum sint sollicitæ, quâ vitam calore, & humido radicali adæquatæ metiantur; manent tamen in terminis avorum, propter assentiendi consuetudinem, indagandi ignaviam, & discendi desperationem. Siquidem ignorarunt vitalia lumina luminosa quidem; sed indifferentia esse, propter binorum luminarium majorum distinctionem. Calida enim juxta atque frigida esse posse. Id est, non didicerunt formas & vitas esse synonyma. Ego verò semper confusam hujus humidi traditionem tanti momenti, insigniter miseratus (licet in humido radicis fateantur volvi utrumque medendi cardinem) multum laboris impendi junioribus annis, per corporum analyses, ut certum radicalis humidi unciam aliquem offenderem. Ac tandem divino favore, tandem certior factus sum, nil quicquam eorum esse in natura, quæ à Scholis hac in parte elato supercilio promittuntur. Agnosco quidem humidum seminale primigenium, nostri constitutivum; sed ejusdem prorsus speciei, proprietatis & identitatis, cum eo quo crescimus, & incessanter alimur deinceps. Adeoque ossa, viscera, nervi, tendines puerorum, indifferenti humido constant, crescuntque simili, quo juvenes, absoluto jam incremento aluntur. Juxta axioma Scholarum. Nutrimur iisdem, quibus constamus. Constamus autem primigenio: ergo & eo nutrimur. Deprehendi tamen humidum alimentarium, quamdiu is intra radicem mistionis, homogenialiter pro incremento admittitur: esse prorsus idem cum radicali. Sin verò postmodum per accidens, in consortium inseparabile non ampliùs admittatur: quia cessat accretio: hoc tamen ne minimum mutare, vitiare, alterare, aut alienare naturam prioris humidi. Utpote quod quavis præclare, per somnia abundans ejicitur, ejusdem speciei; cum primigenio ac radicali. Quæ duo nomina in hoc saltem distinguuntur, quod è primigenio formetur fœtus. Radicale verò sit illud idem, & insuper illud, unde crescimus atque nutrimur. Etenim quantisper augemur, fit nedum humidi, at solida appositio, appositique assimilatio. (Id namque sub quavis nutritione contingit indies) sed insuper fit radicalis unio aliti cum alimento: quæ mox dein per spiritum vitæ sigillatur, & vitialiter illustratur à forma. Itaque sigillatio characterem continet, qui istud humidum fixat, solidatque in partis similaris (à cujus nem-

pe

pe, Archeo ipsum nutrimentum est conversum & assimilatum) homogeneam substantiam: adeoque transmutando abit in familiam continentis, quod antea contentum duntaxat erat. Sub quo fluxu contingit vera animæ informatio. Sorte igitur tantum atque felicitate distinguitur humidum radicale à rore secundariorum humorum; non autem in natura. Nimirum quòd ros, velut recens atque novellus humor, pro magna sui parte, sub accretione, & pro toto, post accretionem absumatur: nec unquam in radicem mistionis uniatur, ut fiat prædictæ sigillationis particeps, dignitatemque continentis assequatur. Per exemplum. Calx viva, ubi restinguitur, fit puls, quæ aquam calci penitissimè copulat. Sin autem plus justo aquæ affundatur, eadem mox abundans respuitur, ac supernatat. Interim tamen dierum numero, etiam mediis sub undis, calx ista siccatur atque lapidescit. Semel verò acquisita illâ duritie, licet dein exquisitissimè teratur in tenuissimum pollinem; attamen in posterum pulveris speciem servat, & intima aquæ connubia aspernatur, pristinæ pultis indolem non assumit, nec aqua radicaliter ipsi deinceps commiscetur. Est attamen ipsius aquæ humidum individualiter idem, sive à calcis commistione secludatur, sive admittatur. Idque quia est aquæ per accidens, contingens contingenter non tam aquæ, quàm calcis, sive radicis defectu. Cæterum tardiùs præfata puls calcis planè siccatur, quàm deforis madoris pulvis, aquis undequaque alluitur. Consideravi itaque, utut Scholæ multa de radicali humido resonent; humorem ætatem alimentarium nequaquam à seipso differre radicali, quamdiu intra radicem missionis pultescit, & solidatur, radicali unione primis constituentibus conjunctus. Quippe quod uterque liquor materiâ, virtute, substantiâ, puritate, formali identitate, & vitæ participatione idem est: qui, cum solida nostri non ampliùs pultescunt, admittuntque intimam connexionem radicis, saltem deinceps impedit, quantum potest, retardatque continentium solidorum ariditatem, propter continuam sui irrorationem. Nam cum ista solidorum puls justam soliditatem nacta est: scilicet quia potestas crescendi, è cerebro defluens, est exhausta. Tum alimentale duntaxat humidum fit, quod antea radicale fiebat. Etenim utcunque senectus faciat ariditatem; mors tamen non ex sicciore habitu est. Siquidem conjicere licet potiùs ex defectu potestatum vitalium ariditatem, quàm ex ariditate præfatum defectum. Nam humidum solidorum, utcunque in atrophia & morbis diuturnis ex æquo ac per totum integrale consumtum; facile tamen debito alimento restituitur, ac magnificentius assumto elemento perlarum lacteo. Sic & pulmonum ulcera solidantur per corollatum dulce mercurii diaphoretici: cujus virtute nempe Paracelsi epitaphium sonat, tamen sæpius restitutam fuisse. Memini enim, me sub ingenti æstu mensis Julii, acuto baculo caput bufonis terebrasse, alteraque extremitate baculum fixisse in terram, ut suspensus bufo exsiccaretur. Contigit autem, quod toto quatriduo post, rediens ad eundem locum, invenerim bufonem vivum, femora contrahentem, tanquam si pridie tantum ibi fuisset: eò quod foramen non recta in medio capitis, sed parum ad latus sinistrum magis vergeret. Quare baculum in medium capitis adegi, & circa vesperum rediens reperi bufonem nedum mortuum; sed penitùs exaruisse. Unde firmiùs mihi persuasi, non quidem vitalium defectum ex ariditate solidorum; sed potiùs ariditatem esse, & increscere in nobis, juxta proportionem paulativæ exstinctionis potestatum vitalium. Facessat itaque radicalis Scholarum ignorantia, quâ per irreparabilem (ut volunt) radicalis humidi penuriam, suam tegunt culpam sub humo cœmeterii. Sola namque donorum, sive potestatum vitalium, in spiritus insiti œconomia sigillatarum diminutio senium, ut & extinctio mortis intestinas calamitates advehit. Quod est dicere: Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur. Facessat itaque humidi radicalis consideratio, pro vitæ longæ studio. Siquidem Hippocr. naturas ipsas, sive potestates vitales, morborum medicatrices dicit, quibusque ideò languentibus, quotidianæ infirmitatum ærumnæ invalescunt, & recedentes, elatis humeris de vita desperatum conclamant, quoties vires sive potestates deficiunt: sive

ſive interim copia humidi radicalis adſit, vel ejusdem parcitas. Corvum enim & cervum, quovis edentulo ſene ſicciores, non deſinunt in aliquot ſecula exſpatiari, & operoſo venerationis quæſtui incumbere. Etenim quia ſiccitas incipit ab oſſibus, huic ſagax atque provida natura, largiori alimento medullæ eidem ariditati obviam venit, voluitque eſſe pingue, ac minùs per calores difflabile, ut unctuoſo humido ab ariditate oſſium ſenectutem vindicet. Eſt namque ideò annoſis quadrupedibus copioſior medulla, quam juvenculis: quia ejus neceſſitas major. Ego itaque humidum radicale irreparabile, pro vitæ fundamento, non magnifacio ampliùs, ut neque ariditate ſtupefactus in quantum tali, nec etiam vitam ad placitum primarum qualitatum dimetiri ſoleo. Quia novi vitam non ſicceſcere, ut neque à gremio elementorum hauriendam, poſtquam vitæ longæ & brevis alteritates in centro vitæ conſpexerim.

AURA VITALIS.

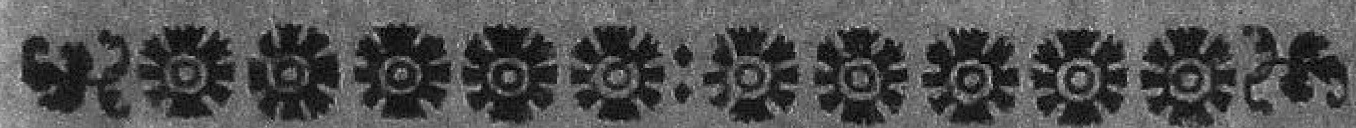
Non ſat egerunt Scholæ docuiſſe, alimenta primo in chylum, hinc dein in cruoris chymum tranſmutari, adeoque in hepate ſpiritum naturalem fieri, qui repetitâ in corde digeſtione, in vitalem formetur, ac tandem in cerebro animalis fiat. Sic ut ſpiritus naturalis eſſet utendis partibus aptus; vitalis verò, vivificandis atque conſervandis iiſdem: ut & animalis tandem, ſenſus, motus, mentiſque functionibus deſtinatus. Quin meo judicio quidditatem, & facti hiſtoriam ampliùs detegere debuiſſent in tam longa ſtudiorum ſerie, & ſcriptorum repetitione. Equidem ſciunt ſpiritum eſſe aliquem, illud impetum faciens Hippocratis, vitæ clavum manu ſuâ tenens. Quærendum & pronunciandum erat, quibus ſpiritus iſte organis fieret, quidve ageret, ſimulque omnem ejus indolem, ſubſtantiam, atque ſubſtantiæ proprietates, ſimul & fiendi modum explicuiſſe: dicam igitur, quid mihi hac in parte occurrat. Ut igitur in ſpiritus vitalis cognitionem ducamur, prima Blas humanum hoc loco repetendum eſſet; ſed hic, ne tædio ſim, omittam, ac lectorem aliò remittam ad volumen de ortu medicinæ. Modum quoque alibi tradidi, quo ex quacunque planta, fructuque, per indita fermenta fiat aquæ vitæ. Quem modum vulgus novit, exercetque, dum è granis, fructibus, cereviſia, hydromelite, aquam vitæ non minùs quàm è vitis ſucco fabricat. Eſt autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleoſus quidem (quatenus totus inflammatur) totuſque pariter ſalſus, in quantum aër mordicat, imò & paululum in ore detentus, comburit ac veſicat gingivarum epidermida. Obiter hoc loco annotans, unicum ac indiviſibile ſimplex, duo eſſe initia chymica. Oſtendi quoque alias, quomodo lib. una aqua vitæ, combibita in ſale tartari ſiccato, vix fiat ſemunica ſalis, cæterum totum corpus fiat aqua elementalis, ut prius erat. Adeoque & hinc obvium, aquam eſſe corpus per naturam prius atque ſimplicius ipſis initiis chymicis. Dum aqua, quæ priùs non inerat actu, in aqua vitæ deflegmatiſſima, fiat tamen per ſui reductionem inde primum aquæ elementum. Quam porrò mechanicam traducendo ad vitæ ſpeculationem, reperio quòd vinum, parte ſui vinoſâ, aquam vitæ contineat. Ideoque facilè, citò, & abſque hepatis atque fellis digeſtis maturitatibus; rapi per arterias ſtomachi, ad cor, ſive advocari immediatè in ſupplementum, & defectum ſpiritûs vitalis, atque hactenus eludere Scholarum opinionem, quæ præſupponit jecoris ſpiritum præcedere debere. Etenim ſi juſto plus ſpiritus vini inſit, ſtomacho, ſequitur ebrietas, quatenus ſcilicet ſpiritus vini largiùs attrahitur, quàm queat commodo intervallo in ſpiritum vitalem commutari. Quod ſanè inprimis ſui commutationem arguit, ſimulque digeſtionis & fermenti operationes. Denique & illud notabile: In vino nimirum eſſe ſpiritum quendam mitiorem, alterius ac nobilioris qualitatis participem, quam qui immediatè per diſtillationem elicitur, diciturque aqua vitæ dephlegmata, quod facilè in ſimplici olivarum oleo ad oculum ſpectatur. Quippe diſtillatum oleum abſque laterum aut tegularum additamento, quodq; ole-

um Philosophorum dicitur, multum differt ab ejus oleitate, quæ elicitur priùs reducto oleo simplici in partes dissimulares, solà digestione & salis circulati Paracelsici appositione. Siquidem sal circulatum, idem in pondere, & qualitatibus pristinis, ab oleo segregatur, postquam oleum olivatum in sui heterogeneitates est dispositum. Dulce enim tunc oleum olivarum ex oleo, prout & suavissimus vini spiritus à vino, hoc pacto separantur, longeque ab aquæ vitæ acrimoniâ distinctus. In nobis autem, etsi cibus cum potu quadantenus putrescan. (nimirum ista putredo est modus atq; medium transmutandæ rei in rem) attamen in digestionibus nostris, per ejusmodi putrefactionem, actionemq; fermenti lienaris, non educitur ex oleribus, leguminibus, frumentalibus aut pomis, spiritus aquæ vitæ. Siquidem naturæ nostræ intentio, non est sibi procreare aquam vitæ; verùm longè aliud in nobis est fermentum, quo res resolvuntur in chylum. Atque aliud, quo res putrescunt, atque separantur in aquam vitæ. Hoc namque pluribus mediis fermentum introducitur; illud verò, non nisi specifica cujusvis speciei proprietate fermentali acquiritur. Etenim dum herbæ in aqua per macerationem longam, fermento suo, aut vicario putrefiunt pro extractione aquæ vitæ, manent caudex, rami, ac folia integra; in figura & duritiè; quæ tamen mansa, deglutita, & bene intus confecta, paucis horis in chylum abeunt, primamque herbarum naturam amittunt. Quocirca alias adhuc inculcavi, tot nempe esse fermenta digestiva specifica, tot putrefactionum varietates, & totidem stercora unius panis, quot species animalium panè aliorum. Imò & adhuc plura sunt fermenta in corruptionem panis: siquidem adhuc pluribus modis tam sponte, quàm odore locorum, & agentium impressionibus, panis putrescit. Quodque de pane est dictum: idem de cibis aliis intelligatur. Scholæ quoque animadvertentes, nil nobis profuturum, quin in sui radicæ contineat vitæ præludium, atque ideo voluerunt in cruore, hepatis spiritum, naturalem actu, auræ instar gliscere. Putàruntq; esse vaporem, adeoque & cum halitu confuderunt. Nesciæ, quòd vapor sit aqua: non autem sit Gas, spiritus silvester, incoagulabilis aura, ætherque. Putàrunt itaque, quòd vapor è cruore extra venato exhalans, prout aliàs è quolibet tepente liquore spirat, esset ille cruoris spiritus, unde materialiter spiritus vitalis deinde fabricaretur. De quibus alibi ex professo. Enimverò quicquid in sanum stomachum descendit, si conficiatur à Splenis fermento, acescit fermentali ac specificâ aciditate nostræ speciei. Ac tandem in cruorem vertitur, prius abinde sequestratis superfluitatibus. Qui cruor post metam suæ digestionis in cor transfertur, & sanguis fit, qui in Sacris dicitur spiritus rubeus, cui anima inhabitat. Aptus enim fit in spiritum vitalem transmigrare, ejusque residuum pati ultimam solidorum digestionem, atque tandem absque illa sui residentia, in auras exhalare. Itaque & eo ipso oportet esse volatilem, & spiritus indolem assumsisse in corde. Porrò istud acidum stomachi, totum vi fermenti fellei convertitur in salem, prout alibi de digestionibus. Separaturque actualis salsedo, cum urina & sudoribus, quia evasit excrementitia. Cruoris verò ipsa massa, cum nequeat in spiritum transire, nisi fermento vitali cordis. Cruoris, inquam, in sanguinem, & sanguinis in spiritum traductio substantialis fit tota per totum, sine ulla residentia, & separatione heterogeneorum: eo quòd excrementa priùs inde sint abducta. Estque cordis irrequieta substantia, continuò circa hoc transmutationis munus occupata, ut indesinenter è cruore sanguinem arterialem, & ex hoc spiritum vitalem efficiat. Usque adeò non præexstitit aliquis spiritus naturalis in cruore, unde velut è materia ex qua, spiritus vitalis fiat. Sed ipse totus cruor, si opus fuerit, fit sanguis arterialis, atque inde spiritus vitalis. Differunt ergo cruorificatio in hepate, & sanguificatio in corde. Nam unum est chyli in cruorem vera transmutatio, & generatio novi entis. Aliud verò est cruoris in sanguinem volatilem, & in auram vitalem extenuatio. Cruor enim fit cum sui inspissatione, & liquidi excrementi, sine lotii separatione. Spiritus verò vitalis fit cum inspissati liquatione, & aërea extenuatione, ad quam sanguis scilicet præbet gradum sive medium. Fateor equidem, spiritum vini, rapi, ut spi-

spiritum, in arterias, tanquam aliquod simplex symbolizans, atque prævie dispositum, ut facilè in spiritum vitalem transcendat; sed ex hinc Scholæ nil pro suo hepatico conficiunt. Cruor ergo ipsius esto spiritus hepaticus coagulatus, & vitalium spirituum præexistens materia. Qui sanè spiritus corporis naturam habet, cum potentia ut spirituatizetur. Itaque prout à cordis fermento cruor fit sanguis arterialis ac spiritus volatilis: ita in arteriis tanquam cordis stomacho, desumtoque fermento cordis, ipse sanguis in Rempubl. spiritum transit. Imò & secundarii humores, sive proxima solidorum nutrimenta fiunt sensim volatilia, ne post se residuam residentiam relinquant; sed totali sui transpiratione egressum faciant. Cor ergo fabricat suo fermento è cruore sanguinem, quem eâdem opera aptat extenuatque sic, ut porrò in arteriis tanquam suo stomacho, tantundem vitalium spirituum è sanguine fiat arteriali, quantum sanguinis grossities, renitensque substantia permittit, tantulo spatio, quo in arteriis agitatur, fieri. Estque univoca propemodum actio, dum cruor in sanguinem, & sanguis in spiritum transit. Quia non differunt officinis itemque digestionis, extenuationis & subtiliationis gradibus. Tantundem namque sanguinis nascitur è cruore, tantundemque è sanguine spirituum vitalium eodem cordis fermento conficitur, quantum sibi cuique opus est, & vires conficiendi valent. Nec sufficit adhuc novisse, cruorem in sanguinem arterialem adscendere; sanguinem verò partim in spiritum vitalem transmigrare, partimque abire insolidorum nutritionem. È spiritu vitali quoque tandem fieri animalem, quique in suis nervis ultimatam recipiat determinationem. Ita quidem, ut spiritus visivus fiat in nervis opticis, inde autem exorbitans, & in linguam delatus gustatui esset planè inutilis: prout & spiritus animales tactuum authores, metui sunt impares, & vicissim. Quin insuper spiritus vitalis medullam novisse oportet. Enimvero ex acido chylo partim fit cruor, partimque urina & sudor. Salsedo verò illa urinæ excrementosa est spiritus volatilis & salsus, qui terræ confermentatus, tandem sal petræ formatur: quapropter spiritus ille salsus est excrementosus. Cruor verò per distillationem nobis monstrat etiam spiritum salinum, planè volatilem, odore nequicquam, ut neque gustu distinguibilem à spiritu urinæ. In eò tamen essentialiter diversum, quod spiritus salis cruoris curet epilepsiam; non autem spiritus salis lotii. Hinc saltem constat, in cruore esse spiritum salsum, & volatilem. At quo modo totus cruor homogenealiter à fermento cordis transmutetur verbis explicari nequit. Eò quod naturæ ipsæ à priori non sunt demonstrabiles. Fermentorum namque sunt essentiales operationes, in rerum transmutationem; non autem accidentariæ accidentium propagationes, ad dispositiones faciendas duntaxat. Est ergo spiritus vitalis plane salsus; ideo balsamicus, & custos à corruptione. Ut quanquam aqua vitæ facilè in spiritum vitalem migret; non est tamen hic oleosus, aut combustibilis instar aquæ vitæ: sed spiritus vini, solo fermenti attactu, facile totus in spiritum salsum mutatur, & indolem inflammabilem extemplo amittit. Prout docui libro de Duelech, quomodo per spiritum urinæ, aqua vitæ unico instanti in offam subtilem coaguletur. Quod de sale sanguinis volatili, multò evidentius fermento cordis effectivo licet argumentari. Quapropter, qui cordis palpitationem aliquantisper tolerant, licet affatim tum multumque vini meracioris hauserint; attamen non facile inebriantur. Eò quod propter urgentem necessitatem, citissimè spiritus vini in cor, & arterias, spirituum penuriosas, attrahatur, subitoque in spiritum vitalem formetur. Restaurat inquam vires, nec tamen tum inebriat: eò quod non amplius peregrinus; sed facile domesticus factus, in cor tractus, dein per arterias quoquo versus dispensetur. Non arguit enim in adversum, quod spiritus salis petræ sit acidus, ac quod proinde vitalis spiritus acidus esse debeat. Neque enim spiritus, unde sal petræ in terra fiebat, acidus tum erat. Estque ideo spiritus vitalis salsus, viciniorque spiritui lotii, quàm salis petræ, quipropter adustionem & extractionem, semper nova sui concreti est creatura. Quod ergo per fermentum fellis jactum est fundamentum, volatilizando & salsum faciendo: hoc

hoc deinceps in cordis officina perficitur. Etenim præviæ digestiones sunt totidem dispositiones ad vitales functiones, & necessitates. Membro enim semel stupefacto, si sensus redierit, id sanè cum sensibilibus stimulis & punctionibus fit, quæ veræ salsedinis sunt indicia. Quod autem totus cruor sit merus sal, non aliunde clariùs deduci potest: quàm quod homogenealiter totus in ascite, & in ulceribus, in salsum ichor mutetur per facillimam degenerationem. Condecens autem fuit spiritui vitali qualitas salsa, acuta, & materia subtilis, si conservandis membris sufficere debebat. Rubedo quoq; cruoris flavedinem assumit, dum sanguis fit arterialis, eo quòd rubrum per salis acredinem flavescit in sui dissolutione. Nec tamen sanguis omnem rubedinem amisit, siquidem pars ejus permanere debebat in solidorum membrorum nutrimentum. Mortuum est quicquid hactenus dixi, spiritum vitæ esse salsam aporrhœam, acutam, & è sanguine factam per sua membrorum vitalium fermenta. De vita ergo spiritûs dicam, Etenim cum vitæ muniis fungi debebat, non requirebatur, ut esset in specie liquoris salsi, aut sanguinis, vel ut illudat sub imagine salsæ exhalationis: at quia vivere primariò, vitamque suscipere debebat, illuminari ipsi fuit opportunum. Non sanè lumine urente, inflammante, aut igneo; sed lumine simplici, vitali, de natura formarum animantatorum, vitæ & animæ sensitivæ: & quidem de specie humana. Finge enim ad illius intelligentiam, vermes nitedulas nominatos, lucem noctu in ventre habere, quæ nedum splendeat instar oculorum felis, sed & circumcirca tenue lumen effundat. Lux ista extinguitur cum vita nitedulæ. Par lumen finge, quod spiritum vitalem illuminat, quoad vivit, lucet, & propagatur in recenter factum spiritum, debitè elaboratum. Et quò impurior, minusque elaboratus fuerit, eo lumen istud esse tenebrosius. Exstinguitur autem in nobis lumen istud, perstite spiritûs materia in peste, venenis, &c. prout per syncopen & palpitationem lumen exstinguitur, & spiritus evanescit. Sub mortem quoque, oculi membrana manifesta luce destituitur, planè visibili. Non est tamen par lucis illius essentia in nitedulis, quæ in nobis, ut solo videlicet gradu à nobis discrepent. Sed sunt tot luminum horum species, quot vitalium creaturarum. Divinæ id nobis largitatis indicium, quòd luminum, quæ nobis unica sub notione comprehenduntur, tot sint species, & vitales differentiæ. Utpotè quòd illæ luces sint ipsæmet vitæ ac formæ vitalium. Adeò patrem luminum ter gloriosissimum ludere abundantia genericorum luminum, non minori prodigalitate, quàm in vultu humano unico, tot propemodum varietates effinxit, quot homines. Est quippe penes ipsum quædam luminum vitalium Respubl. & innumerabilium civium cohors: cujus similitudinem quandam in vitalibus animantatis exprimit per vitam, formam, id est, per lucem vitalem. Est ergo spiritus vitalis sanguis per vim fermenti & motus cordis, resolutus in auram salsam, illuminatam vitaliter, Quod lumen in nobis est calidum; In pisce verò friget actualiter sic, ut nunquam, quamdiu vivit ac subsistit, queat ad caloris potentiam adspirare. Non est igitur calor noster, humidi primigenii consumtivus: ut neque proinde defectu caloris, pisces mortem effugiunt hactenus: licet humidum illorum non efferatur in exhalationem: atque omnium minimè in mari glaciali. Neque enim Capuccinus nostras, maxima parte anni, à pedibus in ventrem usque frigens, nec sentiens se pedes habere, proinde humidi alimentarii non tolerabit quotidie transspirationem, aut recusat alimentorum refectionem, aut Capuccinus illius partibus mutatus est in piscem: quod alioquin esset necessarium, si calor esset fundamentum vitæ primarium, non autem adjacens, & comitans. Absit, nescire aliam esse consumtionem humidi à calore; aliam verò quæ à fermento extenuante promovetur. Hæc siquidem nullam fæcem, aut residuum aliquod post se relinquit; illa verò tophum, vel carbonem. Adeoque prior tendit in inspissationem; posterior autem in extenuationem. Sin autem in nobis ingens quandoque calor insurgat, qui membra pruno, & igne persico adurat; gangrænetque, escharam moverat, & subinde gliris instar carnes erodat. Ita nempe sunt opera corrosivorum

vorum fasium, actus degenerationum exlegum à Republ. vitali proscriptorum. Perinde enim per laxativa venena totus cruor in putrilaginem resolvitur. Errores enim alienigenorum seminum violentis adscribendi, sub quibus vitale lumen degenerat, non secus atque compressio fœni ignem excitat. Porrò spiritus vitalis, per aortas arterias in caput scandit. In cerebri meditullo autem est unicus sinus, qui supernè inspectus, duplex videtur, sed elevatâ sursum camera, unitatem ostendit. In hoc autem sinu desinit arteria in vas rugosum, & alterius texturæ, quam cætera arteriarum compago. Hac ergo diffluit spiritus vitalis in sinum cerebri pro ministerio imaginationis, memoriæ, & pedisequarum facultatum spiritualium: quæ omnes pariter fundatæ sunt in spiritu insito, cerebri incolâ. Hinc autem, si spiritus influens pergat in oscula nervorum incipientium cerebro, vel cerebello, proprietates acquirit ibidem destinatis partium functionibus aptas. Hunc alibi dixi à spiritu vitali essentialiter non differe; sed in essentiæ suæ latitudine plurimarum proprietatum esse capacem, juxta idearum sibi impressarum latitudinem. Qui namque ad linguam defluit, gustatum efficit; qui tamen in digito non gustat. Quia particularem organi determinationem induit, absque naturæ suæ transmutatione, ne tot essent spiritus animalis subdivisiones, quot officiorum pluralitatibus diremta ministeria. Interim rem voca, ut lubet.

VITA MULTIPLEX IN HOMINE.

Ostendi alibi in utero monarchatum, adeoque & vitam singularem: qua scilicet post mulieris mortem prolem adhuc enititur. Vidi & mulierem, quæ nunquam caduco corripiebatur, nisi instante partus dolore; nec cessabat etiam nisi post partum. Ostendi quoque vivere quidem lieniformem quandam carnem inter secundinas & acetabula uteri obnatam: ejusque vitam sibi propriam, sic ut non vivat vita matris aut fœtus; sed quadam promiscua, non quidem vita sensitiva, quanquam vegetetur vi quadam vitali; non autem animæ cujusdam herbaceæ, aut vegetantis favore. Tandem quoque venis suam à morte hominis adhuc permanere vitam, quâ multos dies ab obitu personæ, cruorem in se detentum à coagulatione præservat, & hactenus vitâ quâdam illustrat. Quapropter venarum esse aliam vitam qua nedum vivant; sed & in vita ipsum cruorem conservent. Postremo & demonstravi, vitam quandam peculiarem musculis inesse, cum facultatibus sensitiva & motiva, per quam se tendunt pavido spasmo omnes ad sensationem mortis. Ut patet in tetano, rigoribus & convulsionibus, in quibus tam in vivis, quàm à morte, musculi moventur invitâ voluntate, etiam post vitæ extinctionem. Et quanquam hæ vitæ variis subjectis distinguantur, & munium diversitate manifestentur, omnes tamen originaliter à semine oriuntur, vesanæ sunt, subjectis suis implantantur, & vitæ integrali ut partium formæ insunt totali. Quare nec considerandæ sunt in Tractatu de vita longa. Utpote quæ sine spe fomitis pereunt, saltem mox à morte hominis. Memorabiles tamen in morborum alteritatibus & indicatione curativa.

FLUXUS AD GENERATIONEM.

Generationis nostræ initia somnio tenus vidi & calamo describam, quantum verbis potest. Inprimis vidi uterum plicis, inimitabili artificio contractum, seseque sub conceptum pandere, per proprium Blas magneticum: idque adæquatè ad seminis extensionem. Quæ scilicet plicarum diductio, vel apertio, causat suctum, & attractionem seminis, ratione vacui. Atque in eo rhombus conceptionis jacet pro sexu femineo. Siquidem continet causam immediatam complacentiæ, &

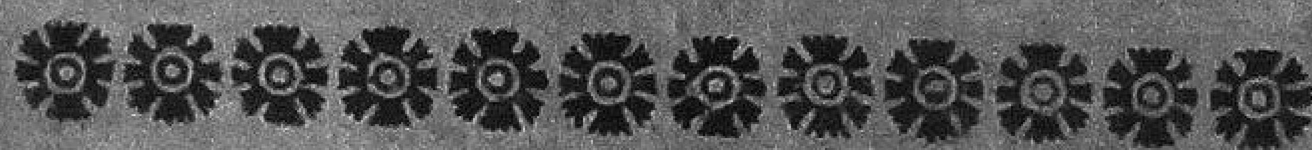
attractionis seminis in uterum. Neque enim alias in congressibus, utut voluptuosis, sit ulla unquam plicati uteri expansio, nisi in ipso conceptus instanti: hinc namque brutorum ferè infallibilis conceptus. Siquidem non est ulla uteri diductio voluntaria, ut neque artificiis subjecta. Quin potius quodammodo superans naturam, ostentat Deum humanæ generationis Præsidem, continuatæ in posterum juxta verbum benedictæ propagationis. Crescite, & multiplicamini. Est quippe Dei digitus, qui hos diducit loculos, sine medio organico. Quod in Sacris dicitur: Deus aperuit uterum Sarai. Profectò tota generationis historia naturam excedere videretur, nisi acquisitæ propagationis jure & continuata sui frequentia intra naturam esset recepta. Quisquis ergo prolium exspectationem meditatur, non venerem salacem, non seminis abundantiam, imò nec sanitatem exspectet; sed omnino atque primario præfatum uteri magnetismum. Et ex parte virilis sexus, semen nullo infame contagio. Alioqui namque uterus semen malè imbutum semel recipiens, illud rejicit, nec deinceps se aperit, ut intro sugat in vitam istius viri semen. Sæpe namque in secundis nuptiis concipit uterus, qui primo thoro fuit sterilis. Debet autem idcirco extensio uteri semini adæquata esse ratione vacui vitandi. Deinde omne alienum est generationi hostile impedimentum. Tum demum, postquam virile fœminino semini sociatum est, in præfato concavo uteri confestim cessat illius magnetis suctus, clauditurq; uteri ostium prope ejus cervicem. Uterus verò contentum undequaque & adæquatè, excluso omni aëre, benevolo favore amplectitur, incipitque amborum exactior commistio, propter occultam syngamiam, utrimque in seminibus explicatam. Mox dein, tametsi conceptum semen initio turbidum sit, atque opacus liquor; attamen biduo abinde, transparentis albuminis similitudinem assumit. Sexto autem die (neque enim prius) apparuit mihi seminum incola Archeus, tanquam vapor nubilus, qui post, decimo tertio die, hominis figurâ umbratiliter dotatus fuit, cum aliqua clarificatione suæ spissitudinis. Tum enim semen decimâ forte sui parte accreverat, sibique primigenio nupserat liquorem alimentarium. Mirabar interim egoitatis inceptam philautiam, quæ vel in seminibus inciperet meditari mox sui incrementum. Etenim ut tepens lac sese statim incrustat pellicula: ita & semen mox à triduo sese pelle loricat, quæ tamen sensim evadit manifestior. In eo tamen utraque toga differt, quod lac pellem, saltem contra aërem obducat; semen verò, undequaque. Quia lacti non obtenditur pellicula à spiritu formatore; sed à calore, separante lactis alteritates. Hinc namque fit, quod è lacte viscidiores, pinguioresque & viciniores semper partes, ad pellificationem deligantur, per separationem a reliquis: quibusque absumtis, cessat lactis pellificatio. In lacte igitur in corruptionem tendente, fiunt materiæ disparitates. Quod in seminibus ad generationem collectis ac dispositis, non accidit. Porrò quamvis aura sub hominis figurâ cerneretur; nondum tamen character sexualis notari à me potuit. (Post aliquot dies à visione incidi in locum Apostoli; non erit Græcus aut Ebræus, non mas aut fœmina; sed unum omnes in Christo) Circa diem 17. vidi, quod hæc aura figurata sese demergeret, atque planè desponsaret intra albumen, ac quasi dormiret toto triduo, & horis circiter 12. eratque in semine rursus quoddam chaos opacum. Quo intervallo sibi secundinam visibilem obduxit: atque duritiem membranæ, quam in materia non reperiebat, sibi fecerat, per vim formativam & transmutativam. Aura nimirum hæc formatrix, dum sculpit corpus, non utitur separatione, nec ideo opus habet materiæ diversitate, qua sibi in typo propositas organorum alteritates fabricet. Quo triduo exacto, tum priùs apparuit spiritus ille formator, sexuum signaturâ insignitus, non tamen ampliùs per totam seminis molem obambulans indistinctè; sed quadam sub confusione, illi triduo propria, tota isthæc aura, singulis in partibus (licet nondum apparentibus) coaluerat. Neque enim tam adhuc alter erat vagus, & fluctuans in ista massa. Sed unicus insitus, sibi per partium rudimenta continuus, totam generationis repartitionem absolvebat. Fuitque suus iste labor, indefessus, sine labore tamen atque tædio. Et quanquam in opera non lassaretur,

vica

vicarium tamen sibi adscivit. Etenim magis magisque partium distinctio explicatur, & totius fit accretio, ex materno & puriori sanguine, sibique format humidum radicale, solidarum partium constitutivum: quapropter & à materni sanguinis spiritu vitali, sibi incrementum atque fomentum haurit, quod nimirum sibi mox assimilat unione perfectissima. Alitur nempe, & crescit spiritus in seminis adumbratione, non secus atque ipsa embryonis corporea moles. Influens tamen spiritus, non mihi visus ante diem 32. à conceptu. Tenuis quidem tum adhuc, & sanguine materno desumtus, in vicinam speciem traductus. Hic verò circa 41. diem lucem aliqualem sive splendorem vitalem adeptus erat, simul & staturam humanam; sed conglobatam expressit. Deformem tamen, ob capitis disproportionatam magnitudinem. Quæ lux erat tanquam fulgor, è flamma, quam aqua vitæ ardendo exhibet. Ac non multò post aliquot momenta, subitò, hæc lux seipsa est facta lucidior. Sensitiva anima, quanquam in brutis speciem faciat, ideoque per se subsistat; in homine tamen, non speciem, sed luminis tantum subordinatam alteritatem, sive gradum ad mentem, continet. Ideo vix subsistentem absque mente. Ac licet in homine sit vita sensitiva, ac non est ens specificum à creatione, sed seminale, per libidinem Protoplasti occasionatum, cujus character à mente totus coërcetur. Vita ergo sensitiva sub splendore cœruleo & obscuro, informat statim spiritum seminis: informaturque à mente, & luce clariore. Intercedunt tamen 4. 5. 6. aut 7. puncta funis pedalis. Quia semina distant dispositionum perfectione: distantque ideò seminum formatores spiritûs perfectione, & agendi alacritate. Hinc namque quod uni conceptui una fit quadragenaria, id alteri secunda obvenit, vel tertia, nec tamen propterea empsychoses tardiores vel segniores, imperfectiores velocibus, non secus atque præcocia ingenia, sunt non rarò tardioribus postponenda. Tota saltem generationis nostræ series spirat augustum aliquid. Etenim quantumvis opifex formator Archeus humanam in se figuram contineat, & corpus ad sui similitudinem figuret; non est tamen fabrica humana ab initio, in statura erecta, ut neque confusè globata; sed curvata, quomodo caret fœtus in utero. Falsum est ergo, quod natura ubique sit circularis. Quippe quæ ubique suis voluit satisdare finibus, qui ab Opifice glorioso naturæ, & non à natura induatur. Neque enim alioquin à generante, recurvata reflexio inditur spiritui seminali erecto; sed procedit à digito ejus, qui à fine usque in finem disponit omnia suaviter. Confestim itaque concepto semine, uterus clausit ostium infernum, ne quid irruat peregrini, quod conceptum conturbet. Denique vasa uterina imperio subjecta, supernè etiam, velut addito hostiario, clauduntur: quia tum nova oritur in utero Respubl. nova futuri fœtus œconomia: ideoque & in confinibus vasis singularis culina erigitur. Usque adeo ut embryo, non è cruore hepatis; sed puro putoque sanguine arteriali, dudum alatur, & crescat. Mox verò dein, atque hæc coquina, pro embryone (qui victurus est proprio orbe) est instructa, uterus cruorem præparat, quem embryoni propinet, everriturque proinde, quicquid minùs utile occurrit. Adeò ut toto illo motu, plerumque mater se malè habeat. Siquidem cum non ampliùs per emunctorium uteri expurgari possint sordes, quæque nec partus maturitatem queant exspectare: sordes in bonas retro eunt, conditionem excrementi nanciscuntur, & foras, per vomitum, aliasque sentinas extruduntur. Id quod in brutis non æquè fit, cum menstruo careant, & importunum congressum non admittant. Denique conceptus hominum, non ex prima Creatoris intentione erat, per modum, quo in peccatis concipimur. Tandem etiam, quia pro brutis, non æquè purus in alimentum sanguis requireretur. Sola itaque prægnans mulier, dira, multarum pœnarum piatione unius congressus pruritum, præ brutis pendet. Embryo ergo, sanguine arteriali, in culinis utero vicinis præparato, primum alitur, donec post primam quadragenariam, vivente potitus animâ, sui sit juris. Culina verò præparatoria, in carne lieniformi, quæ utero adhæret secundina, exercetur. Tarda ideò & sæpè irrita sunt fœtui auxilia, & oretenus matri exhibita: eò quod ante introitum

ad

ad embryonem, recoquantur singula. Iterumque in ipso fœtu, antequam eundem augeant. Infans autem editus, antequam duriores cibos sit ferendo, blandioribus assuescit. Ita namque dudum pascitur sanguine arteriali, qui nulla post se stercora deponit. Nam quæ nato infantulo, mox primo vagitu excidunt, sunt cruoris jecorarii reliquiæ, qui non nisi plerumque post tertiam quadragenariam, primum in præfatas culinas admittitur. Suntque hæc nimirum excrementa, quæ partûs necessitatem maturant & solicitant. Enimverò insitus semel semini spiritus, in semina demersus, statim corporis necessitates, si non prænoscat, saltem addiscit, & dein consanguineum sibi spiritum, quadam cognationis symphonia in alimoniam trahit. Uterus tandem, fœtus maturitatem sentiens, sese corrugando contrahit, quod eniti prolem veteres dixerunt. Sæpe etenim abortum detinui comminatum atque inceptum; quandoque verò non potui. Detinuisse verò me agnovi, quoties abortus causaret ex symptomatica thymosi sine præmatura expulsiva, aberrante scil. utero. Remediumque operabatur cohibendo, sopiendo, sedando, & placando præfatos uteri furores. Sed abortum præcavere non potui, quoties casus matris exalto, multaque perturbatio terroris, mœroris, iræ, &c. inordinatorum. Itemque sic fœtus monstrositatem insignem haberet, quæ non segne ad expulsionem calcar addit. Vel si fœtus moriatur, aut insigni debilitate tabescat, aut deficiat. Itemque si mater perculsa validè, antequam propria viveret quadra, ad se retraxit spiritum arterialem. Qui si abinde mox redierit, tamen eundem velut syncopizatum invenit, cui ita tenellæ, vix vita reconnectitur. Hoc facto semivitalis conceptus subinde molam, aut fatuum germen abortire assolet. Ad id vix paterni seminis defectu evenit: eò quod semen sterile aut fatuum, vel non attrahatur, adeoque nec concipitur. Vel si attrahitur, iterum mox stultâ uteri libidine excidit, irritatque conceptum. Degenerat autem semen in molam, propter externas incidentias, semini supervenientes: quibus Hippocrates ait semina abduci, quo nolunt. Mola ergo, fit dum spiritus in corpus seminis demergitur, spoliaturque figurâ humanâ, retinens tamen vegetationem pristinam. Demersio itaque sola potest figuram è spiritu formatore præcipere, si nimis dudum sopitus intus soporatur. Visio autem somnialis quanquam vix semiquadrantem horæ expleret, omnes tamen generationis successivas periodos, simul velut in speculo rei repræsentabat. Momenta nimirum, fluxus, motus, aspectus, alteritates, simulque errores in unitatem collecta stabant. Expergefactus autem, eheu quantum ingemui similitudinem nostræ propagationis modernæ, cum brutali! Adeoque non immeritò Adam planxit per seculum mortem Abel. Exosam tantisper dolens brutalem generationem, totoque illo seculo uxorem non cognovit. Perpendens, quod natura in sui radice jam deturpata, ærumnas originales, & necessariò durabiles passura esset.

LUNARE TRIBUTUM.

CUm sola mulier inter animalia (demtâ fortè simiâ) patiatur menstruum, videaturque ob hoc sideris lunaris operationes experiri: garriant autem Scholæ plurima de menstruo, tanquam fœtus ordinario alimento: oportuit sanè illarum jactantias, in Tractatu de vita longa detegere. Inprimis namque luna, non accumulat vel expellit hunc cruorem: licet uteri purgatio coincidat cum cursu lunæ. Nam istud coincidere utrique termino est per accidens. Etenim alioqui si ista muliebris purgatio, à Luna ipsa esset, omnes fœminæ utique eodem die, saltem quæ in eodem habitarent climate, essent menstruæ. Vel saltem juvenculæ omnes cum novilunio idem pariter paterentur, quod falsum est. Etenim si aliquot naves prætoriam aut tribunitiam unam sequantur, obscura nocte laternam pro funali habentem: laterna quidem signum duntaxat sequelæ præbet; sed ventus, clavus, clavique rectores, erunt causa immediata efficiens insecutionis. Sic luna instar facis septimanis quatuor & horis sex absolvit pensum circuli:

circuli sic etiam mulier ob rationes mox addendas. Mulier enim conceptam genituram, de suo augere atque alere debebat, in justam foetûs proceritatem, editumque infantem suo cruore in lac verso pascere: ergo necesse habuit copiosiore cruore, ideoque, dum in ejusmodi fines non absorberetur, superfluus quoque fieret, & per consequens excerni. Imò quanquam mulier multò minùs edat bibatque, quam vir; pluri tamen cruore scatet: Id est, officina cruoris plus sanguinis efficit in muliere, quàm in viris, etiam è parciori edulio atque potu. Unde necessariò demum consequitur; Plus in muliere in alimentum utile verti: & plus in viro in excrementa mutari. At ut constet, quis qualisvè sit cruor ille superfluus, sciant omnes. Quòd cruor humanus renovari debeat dierum spatio, quo luna per zodiacum singulos metitur cursus. Istud nempe est spatium, quo cruor suo custoditur balsamo, & diutius reservatus, corrumpitur Siquidem qui cruore abundat, necesse est, ut in vitæ familiam eundem alendo absumat, vel in pinguedinem, phlegmata laticis, scoriasvè alias, sudorem vel excrementa morbosa transmutet. Mulier enim poros habet exiguos, carnosa membrana, subter epidermida, ipsi multo adipe dives est, neque ideò potest in alimoniam consumere, quantum superabundantis in se cruoris indies conficit. Nacta ergo meta cursus cruoris, effetus fit omnis superfluus, quem proinde ejicere satagit natura, eumque ad venas uteri tanquam destinata emunctoria sequestrat. Ad loca quippe illa propria, nec item aliena, cruor recedit, eò quòd ob fines jam narratos menstruum, solius sit muliebris cruoris superfluitas. Fitque onerosus ipso titulo, quo superfluus: eoque adhuc magis, quod tum exuat spiritum vitalem. Non secus atque vina quædam, exacto anno, vappa fiunt. His igitur finibus & modis, cruor fit excrementum, dein vires, viresque in pejus acquirit eundo. Tandem autem recentis cadaveris proprietates horridas assumit. Propterea nempe menstruum primorum dierum magis est infectum, quàm quod subsecutivis diebus effluit. Nam tametsi expulsio menstrui fit venarum proprium munus, attamen ejusdē collectio, prout & renovatio, ac sequestratio, pertinent ad monarchalem uteri Archeum. Ideò nempe exosum maximè celerius foras ejicitur, quo prius à bono cruore secreverit, & hactenus diutius circa uteri venas detentus, atq; ob id virulentior magis. Denique etsi hoc virus speciе cruoris ludat, deposito vitalis balsami favore tamen, per gradus, ad liquamin is cadaverosi malignitatē adscendens, assumit veneni indolem, & à pristinis cruoris natura & proprietatibus degeneravit, quod probat mechanica. Siquidem linteum menstruo tinctum, si demergatur in aquam bullientem, maculam contrahit in posterum indelebilem: quæque tertia saltem elotione excidit è linteo foraminato, non secus ac si spiritu sulfuris acido corrosum foret. Id quod cruori humano aliàs est exoticum, sive per nares, vulnera, hæmorrhoides vel dysenteriam profluxerit, vel demum si lividioris grumi instar ab ulceribus exciderit. Unde quoque constat, menstruum habere proprietatem aluminosam tinctoriam, ac præterea cadaverosum virus acutum, erosioni aptum. Quatenus autem semel sigillo vitalis Archei potiebatur, quo dein privatum, vim fermentalem, potenti contagio plenam, hostilesque acerbitates nanciscitur. Cruor enim iste, diversis malitiæ gradibus, varia intus miseræ mulieri pathemata concitat. Nam ubi semel ad venarum uteri hospitia, à cætero cruore sequestratus, malignitatis præfatam acrimoniam suscepit, atque inde retrogrado revulsionis motu, (qui fit vel per largas venæsectiones, vel uteri symptomaticas excandescentias profluviorum concitatrices) intra venæ cavæ caudices resorbetur: syncopes, palpitationes, convulsiones, & non rarò strangulationes horribiles efficit. At si cruor menstruus, nondum ad uteri venas deductus, aut planè à reliquo secretus, adeoque necdum ultimam perniciem habuerit: Inordinatione quapiam detinetur, variaque symptomata passim conspicua excitat. Ex præfatis igitur liquet, prægnantes, nutrices, infirmas, exsangues, emaciatas, impuberes, & vetulas, carere menstruis, quia & superfluis. Falsum quoque est, omnem cruorem menstruum, absque distinctione esse venenosum,

vel innocuum. Itemque, quod in utero nutrimur, grandescimus ex menstruo. Siquidem cruor muliebris non ante conditionem habet menstrui, quam dum nutritioni ineptus, vita effetus, vinctusque ducitur ad cloacam. Neque enim qui vinum potat, bibit acetum, licet hoc ex illo fiat. Ut neque excrementis vescitur, qui cibos edit. Imò quod amplius est, Cruor, qui in vel mox à partu excernitur, non est menstruus, defectu conditionis, eò quòd non sit à praecedenti lunae cursu superfluus. Dein etiam, quia non coacervatus, carnosus, non aluminosus, non tingens lintea, nec à toto segregatus, nec ad loca uteri proscriptus in expulsionem. Ille enim, qui copiosus sub & post partum excernitur, quoque retento, mox dein febris delira interitum minatur, cruor quidem est; non tamen matris menstruum: relictus enim est à foetu, qui cum ab empsychosi proprio victitaret orbe, culinam habuit extra se, in vasis uteri. Quapropter aliam sibi adscivit proprietatem, quàm matris, & quàm menstrui. Hospes enim ille, cruoris menstrui quidem habet speciem; alienae tamen familiae adoptivus, & matri factus exoticus, seriò est expellendus, non alias sanè quàm ipsaemet secundinae. Omissus verò atque derelictus corrumpitur, & mortem infert. Caeterùm cùm in praegnante nullum prorsus sit menstruum, per consequens nec foetus ille alitur; sed puro sanguine matris, potoque cruore dein, prius adhuc suis culinis depurato: falluntur ergo Scholae, docentes exanthemata, morbillos, seu variolos, unicuique propemodum mortalium deberi, propter tributum alimenti menstrui. Etenim observabant, rarò aliquem bis feriri isto morbo, rariusque fortè ab illo excusari: quapropter communem indagantes causam, effectum, unde foetus nutriretur initio, in menstruum retulere. Ast in omnibus citra rerum cognitionem, sibi mutuo subscripsere, in fabulas & conjecturas lapsae sunt. Inprimis namque non considerârunt, impossibile ferè isto morbo immunem fieri quempiam, si pariter menstruo nutriantur indifferenter omnes. Deinde quod certo, uno, ac statuto velut criseos termino affligerentur. Fateor quidem, variolos è veneno scaturire, virusque secum ducere, suo fermento cruorem inficere, aliosque adstantes, (praecipuè verò pueros contaminare, quodque venenorum interna essentia non sit demonstrabilis à priori: adeoque per effectus proprietatem veneni metiamur, prout à fructibus arborem. 1. ergo venenum variolarum esse dumtaxat humanae speciei proprium. 2. Naturam facile pronam, ad fabricandum illud. 3. accendi autem circa stomachum, adeoque in centro corporis. 4. Partes semel hoc veneno obsessas, illud à se repellere ocissimè versus superficiem. 5. Officinas illius veneni, postquam semel ejus tyrannidem senserunt, hostili deinde aversione & horrore edoctas; magna praecautione illius generationem vel ab ipso initio praepedire, ne, uti prius, incautè in illud incidant. Ergo venenum fit in homine, non autem illi connatum ex menstruo. Quale autem istud sit, describi nomine nequit, quia proprium nomen extra effectus non habet. Sufficit hoc loco, non posse menstruum in causam trahi, ob antedicta. Igitur primum menstruum peccat in materia, propter solam abundantiam. Dein gradum subit. Ut primus sit, quo cruor ille, à praecedenti lunae cursu, est superfluus. Alter verò simulatque separatur à reliquo. Tertius autem, dum circa uteri vasa deputatus resedit. Quartus, qui aliquantisper ibidem haeserit, & viam mortis intraverit. Ultimus tandem, dum jam ut cadaver, & in auras elapsus est. Peccatur ergo à Scholis, per venae sectiones, dum virgines ex parte menstrui, palpitationem sentientes, succurrere fatagunt, sine distinctione. Nam quanquam menstruum primi gradus, per phlebotomiam revulsam, palpitationes sedet: In tertio tamen menstrui gradu, exitiale remedium praedixi Archiatris nostris. Eò quod inanitis brachii aut poplitum venis, retro tractum menstruum à viciniis uteri, in venas observaverim. Siquidem, quae non manent inanitae; sed communione continuitatis replentur iterum: sicque post ingentes palpitationes, pulsuumque intermissorum pausas, vel post subsequentes laterum dolores acutissimos ex utero, (propter nimirum virus aluminosum tertii gradus,)

virgi-

virgines repente extinctas propter phlebotomiam me invito institutam. In primo quidem gradu, demitur abundantia cruoris. At minus malum, licet pars effeti cruoris superstes relinquatur. Malim equidem naturam in sequestratione & expulsione juvare: quàm indistinctum cruorem hauriendo, naturam debilitâsse. Istud adhuc notabile, quòd licet morbos, per digestionum classes distinxerim; menstrui tamen mentionem vix fecerim. Eò quod menstruum nec digeratur, neque digestionis sit recrementum, adeoque alterius est conditionis. Nam primò peccat abundantiâ bona, dein superfluitate onerosa; mox privatur vitâ, & virus evadit. Porcos tamen sanat in lepram vergentes: prout & confestim equos, ex potu intempestivo contractos, si tantillum menstrui potitent. Itemque menstruum alterius mulieris virulentum atque verũ, paucis guttis exhibitũ, confestim strangulavit mulierem profluvio laborantem. Cruor autem, qui tandem in profluviis copiosus excernitur, paucis guttis potus, profluvia sistit. Porrò quod sola mulier (demtâ fortè simiâ) menstrua patiatur: ac licet menstrua solam accusent abundantiam; vacca tamen ubere arefacto, non patiatur menstruum, aliàs plurimo diffluat lacte: denotat, quod cruoris abundantia sit quidem causa materialis; at non proinde finalis, quamque ideo inter naturales non redegi: eò quod solus Omnipotens omnes omnium fines causales intra se claudat, qui cuncta suaviter disponit pro inscrutabili judiciorum suorum abysso. At si lubeat causam hujus inquirere, certum est Evam post esum vetiti pomi, pruriginі libidinis se subnoxiam fecisse, virum in congressus excitasse & admisisse: hincque conceptam naturam humanam corruptam, atque degenerem deinceps perseverantem. Cujus corruptionis ergo, posteri incomparabili puritate orbi sunt. Unde conjecturæ locus, quod Eva per membrum, quo multis ærumnis subnoxia evasit, testetur apud posteros, lapsus sui successivam culpam, & cruentam deturpationem in natura. Etenim pars qua imago Dei, ex sancto Spiritu concipi debebat, cloaca sordium evasit, testaturque abusum & culpam peccati indelebilis: ideòque & tolerat. Quia in dolore paries filios brutorum instar, quia deinceps brutorum more concipies. Sic namque ista maledictio introivit in naturam, & permanebit. Atque eâdem lege etiam menstrui necessitas. Ante peccatũ enim clauso utero egressus fœtus, dolorem non causasset. Quò circa ex præmissis argumentari licet: Incomparabilem Dei genitricem virginem, Arcam fœderis, corruptionem nullam in se unquam admisisse, & per consequens, nunquam menstruo obnoxiam, ut neque muliebres incommoditates passam. Quippe quæ meritò lunam, lunæque proprietates, divino nutu pedibus substratam habet. Cui post Deum, honor & laus.

VITA.

Si de vita longa tandem mihi philosophandum, intuendum primò, quid vita; dein, quæ hominis, quæ immortalis & Adamica, quæ deinceps sensitiva & brevis, quæ morbosa, quæ sana, quæ mundi vita, & quæ vita æterna. Quorum ex meis præmissis repetere convenit aliquot documenta. Inprimis ergo vita est lumen & initium formale, quo res agit, quod agere jussa est. Hoc autem lumen à Creatore rebus infusum datur unico instanti, prout à silice ignis excutitur, sub formæ identitate ac unitate clauditur, perque genera & species est distinctum. Non est autem lumen igneum, combustivum, humidi radicalis consumtivum. Tam in pisce est vitale, quam in leone; tamque in papavere quàm pipere. Nec etiam in nobis calor deficit. ob humidi radicalis consumtionem: nec vicissim humidum deficit, caloris defectu; sed sola duntaxat potestatum vitalium, adeoque & luminis diminutione, & extinctione. Ignis, lumen, vita, formæ, magnale, locus, &c. sunt creaturæ neutræ, non substantiæ, ut neque accidentium catalogo comprehensæ. Nec formam ideo in vitalibus à vita distinguo, excepta utrobiq; mente humana. Quædam scilicet vita muta est, & vix apparet, qualis occurrit in mineralibus; quæ tamen vivere ac defungi se, per suas declarant notas, & virium vitalium insignia. Altera

de inde paulo est explicatior. Qualis in rerum seminibus, ad periodum suæ speciei tendentib9. Tertia demum visitur in plantis, seipsas augentib. & successiva multiplicatione prolificantibus. Quarta denique per motum, sensum arbitralemque electionem manifesta in brutis, cum aliquali imaginationis discursu. Postrema tandem, in mente immortalique substantia nunc obscuratur, & per animam sensitivam sui vicariam, quadantenus explicatur. Non est igitur vita balsamus, non mumia, non denique spiritus sanguinis, licet hic sit corporis conservator. Eo quod vita non sit materia, imò nec substantia, sed ipsissima rei forma. Porrò de vita hominum immortalis dicturus, textum sequar. Enimverò quia infracti præcepti pœna, mors erat: Mors enim non ex Deo, sed ex conditione legis advenit. Mortem inquam non fecit Omnipotens, ut neque medicamentum exterminii in terra. Idque duntaxat respectu hominum est intelligendum. Neque enim universi tota natura & conditio, ob peccatum Adæ conspurcari debuit: adeo ut bruta, nostri generis prævaricatione sint morti facta obnoxia. Siquidem vel ante peccatum bruta mori debebant, quorum nempe quædam, aliis in escam & pabulum substituerat rerum Dominus. Naturaliter enim mori debebant. Cuncta quorum saltem annihilabilis vita atque forma unum quid erant. Perire scilicet formas illas fuit necesse, quæcunque corporali seminum connubio, primas sui antecedentes, & subsequentes dispositiones nanciscuntur. Mors ergo brutorum, digna non fuit vocabulo mortis, quæ extinctionem & annihilationem luminis, non autem ejusdem separationem cum separati conservatione includebat. Complacuit itaque sibi immensus, quod hominem conderet in proximum divinæ majestatis simulacrum vivens, nec morti obnoxium. Ideò nec mortem fecisse dicitur. Creditum est itaque Adamum, ante transgressionem, fuisse immortalem, ex creatoris bonitate: ergo cognovi, Adamum quidem fuisse immortalem, ante legis prævaricationem; attamen illi non fuisse naturalem ex radice vitæ; sed arboris vitæ ergo. Frustranea namque alioquin hujus arboris plantatio in Paradiso, si ætatum alteritates, & calamitates homo pati non potuisset. Fuit ergo arbor creata in renovationis, rejuvenescentiæ, imò in præcautionis senii potestates atque necessitates. Nam etsi corpus ex creatione non esset vulnerabile nec morbis obnoxiũ; attamen paulatim ætatum vicissitudines sensisset, nisi ex arbore vitæ continuatus vigor fuisset. Neque enim credibile rerum Dominum mundi Salvatorem deterioris constitutionis fuisse Protoplasto. Quod autem mundi Redemtor sit mortuus, ætatumque calamitates ita senserit, ut 32 anno census sit quinquagenarius. Id non ex sui natura, neque ex radice vitæ suæ contigit: Mors namque, ut & annorum caries, nil juris in ipsum habebant: Sed ex infinita suâ bonitate, quâ se vadem constituerat pro peccatis nostris, voluit ærumnis, adeoque & morti se subjicere in gloriosissima sui nativitate, in qua formam servi assumsit Dominus. Quantum verò recesserit ab humanæ naturæ suæ pristina, ac genuinâ illi dignitate, qua in utero erat conceptus: ipsus ostendit. Quippe qui clauso virginis utero spretisque dimensionum repagulis, in mundum prodiit, statim se destinatæ mortis conditioni substravit, sensitque lubens, omnem servilis naturæ necessitatem. Uterque nimirum Adam, initio sui fuit immortalis. Prior enim ex ligno vitæ conservari debebat. Alter vero arborem vitæ prorsus in se continebat. Uterque nimirum elegit mori, præ vivere posse. Prior enim ex vitio; alter vero ex charitate, Arbor vitæ itaque & loci Eden salubritas, Adamum in pristino vigore à morte vindicassent: donec exacto annorum numero, felix ad patriam gloriæ, absque morte translatus abiisset. Insuper de fide est, Adamum de arbore vitæ nunquam degustâsse: & ne de illa ederet, fuisse ejectum è paradiso, qui mortem jam oppetere debebat. Imò tam perfectæ erat constitutionis, jam horto voluptatis proscriptus, quod ad aliquot mille annos vixisset (qui immediate à manu Omnipotentis plasmatus citra naturæ commercium) atque longè ætatem Mathusalem superâsset; suæ naturæ sponte, nisi unius continuato seculi luctu, ac mœrore, filum longissimæ vitæ sibi præscidisset. Non est igitur deploranda mors Adæ (ut alioqui sibi malè persuasit Paracelsus) eo quod vitalis

talis spiritus, atque scientia vitæ longæ unà simul cum eo corruissent. Contradicunt nempe, vita longa potiri ex scientia: itemque ex plasmatione manuum Dei, arborisque vitæ suffragio esse immortalem, etiam à peccato, retinuisse donum vitæ longæ ob perfectissimam & nobilissimam vitæ atque corporis constitutionem. Unde tandem spiritus floridæ & exuberantis vitæ, in posteros translatus, declinante sensim vigore, per generationum traductionem, vitæ atque morborum injurias, perque annorum cariem, cooperante maledicto, sese manifestavit ut magni oportet: quæ semel viscera mortalium ingressa, mox eorundem possessionem cepit. Etenim quorum vita, prius per arborem erat citra interitum, mox quoque citra illam, brevi conscripta termino languit, augmentum, statum, declinationem & occasum, aliarum rerum more, subivit. Sic nempe mors suadente Diabolo, in suum imperium stabilivit. Venena enim sub arbore vitæ innocua, dein in medicamentum exterminii suffulta sunt. Opinor enim, Adamo occultatas fuisse arboris vitæ conditiones, ac præsentiam. Alioquin ad hanc citiùs, quam ad arborem scientiæ boni & mali, extendisset manum. Et licet arbor vitæ, quam nuper detexit Creatoris munificentia, præparari queat ita, ut ad prima nostri constitutiva pergat, cum facultatum veterascentium refocillatione; non tamen illam intelligo quæ, Paradiso voluptatis implantata legitur, ad quam mortalium nemo extendet unquam. Sed nostra est umbratilis, & vicaria alterius. Quæ scilicet nil habet eximium & augustum, nisi sub retentione proprietatum per artem reducta sit in succum ejusmodi, qui possit se commiscere solidis per minima. Nec quidem nostra (de qua primus ago) impassibilitatem, morborum indolentiam, mortisque incapacitatem, ut altera, continet. Quin imo etiamsi arbor vitæ è Paradiso hodie nobis adesset, non tamen immortalitatem causaret. Quia mutata est recipientis conditio. Factus esset nimirum homo alterius generationis, corruptæ naturæ, & longæ alterius vitæ syndesmo constructus. In quo non amplius mens immortalis immediate omnes vitæ actiones in se sustulit; sed successit caduca anima sensitiva, obiens vicariatum mentis, vitæque necessitatibus providens: ipsamet, instar flammæ in horas labilis, & extinguibilis.

VITA BREVIS.

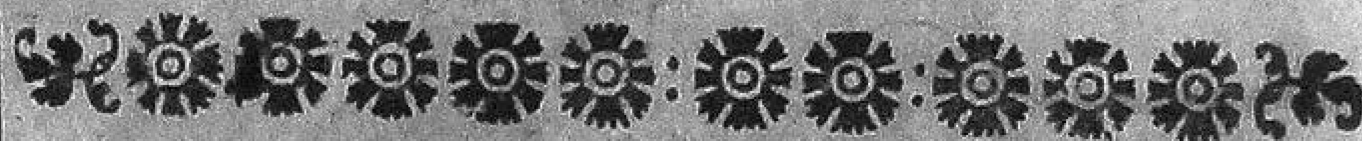
Aura formatrix, in semine, sensim ad sui maturitatem adscendens, tandem lumen suæ speciei concipit sive formam essentialem, quæ à Patre luminum immediate fit, & est proprii nominis vita. Quot enim speciebus res differunt, quæ tenebris obvolvuntur: totidem quoque sub luminis speciebus formas esse oportet. Si enim propter formam res est id quod est, in alteritate ab aliis quibuscunque. Forma autem viventium (excepta mente) & vita sunt synonyma: necesse est totidem vitas esse, quot vitales formas. Lumen ergo vitæ, per se ubique simplex est, & specificum; non autem igneum: quia vitale, formale & essentiale. Quod autem lumen vitæ calidum vel frigidum sit, denotat vitam non nisi accidentaliter calori, aut frigori nupsisse. Sicut calor, vel frigus è vita: non autem è calore vel frigore proveniat. Vita ergo aliter intelligi nequit, quam sub luminis conceptu. Neutrumq; magis à priori est demonstrabile quam ipse rerum formæ, & quicquid immediatè profluit è sinu Omnipotentis. Lumen ergo vitale per species, proprio caret nomine. Possumus quidem facere lumen igneum, nobis ad magnas necessitates datum; sed non est artificis producere de se, vel immediate lumen vitale. Quod Chymici ajunt: Artifex nequit introducere formam substantialem. Generans quidem patrans atq; auræ vitalis productor est, in quantum ad sibi simile materiam contribuit, ejusq; dispositiones in ordine ad vitam; nullatenus autem vitam, s. ultimatam entelechiam producere potest. In morbis etiam quandoq; lumen vitæ ad gradum ignis ascendit: quia comminata distinctione Archeus excutit lumen igneum: non quod ille hoc, ut generans sui simile, producat, sed per furorem Archeus fœnum madidum comprimit, & accenditur: quod siccum non

item fit. Alio quoque modo ligna confrictione, & ferrum attritu, ignem, quem non habent, concipiant. Siquidem non possunt à rebus toto genere differentibus, iidem in specie effectus prodire, nisi per accidens, sive actionem æquivocam. Sic nimirum spiritus sensitivus propter dolorem, sive Archeus per venena, propria iræ excandescentia per accidens ignescit præter sui naturam. Nam Blas habet, quo recedens à vitali lumine, ad destructionis alterum extremum reclinat: in quo radii sui luminis, velut à silice, ignem excutiunt, de materia corruptibili, ubi lumina ambo, Archei & rei corruptibilis, sese penetrant, uniuntur, & in lumen igneum promoventur. Quippe ignis utrobique mors rei est, ex proprio deficientiæ effectu suscitabilis in rebus, aliquo pingui inflammabili constantibus. Enimvero quamvis unicus sit in semine spiritus, planè uniformis, ac singularis, embryonis Architectus, in scenæ exitum durabilis; attamen id naturæ materialis vitium & exitium fuit, ut officiorum pluralitate discerptus spiritus, sensim ad singularitatum heterogeneitates multiplices deflectat. Vitiumque revera est, quatenus in Ataxiam viam sternit. Alias namque cum finium necessitatibus spiritus servire debeat, certè in munium numerum distrahi, sibi fuit nobile. Servilia quippe organa ipsa sibi fecit necessitas, quæ ideo plura atque diversa condidit sibi, & hactenus se ipsam ad eandem necessitatis legem traduxit. Imitata nempe statum monarchicum, in quo est Princeps aliquis independens, legum & regiminis moderator: quapropter & Cordi, solarem quandam vitam, emanativam, ac velut aliunde independentem effingens, radicalis vitæ fontem ibidem statuit. At quia Re. publ. dudum subsistere nequit, nisi alatur: ideo post Reges, primi sunt Agricolæ, & Piscatores, qui grana, armenta, greges, pisces, lanas, lina, vina, ligna, mella, olea, & coria nobis proferunt. Quia & ante cogitatos Reges, jam greges suos habebant pastores & agricolas felices. Ea propter enim fingitur Saturnus Deastrorum parens, cui in nobis, nutritionis necessitatem à Splene, commutativo labente fermento splendidam vegetationis vitam, Ethnici tradidere. Agricolis demum suffragantur, qui grana in panificium, lanas quoque, linum, & coria in vestes ornarent: mox Jupiter patris loco suffectus, astu & vi successit; Ideòq; & alter nutrimenti dispositor, in hepate domicilium fundans, vitæ nutritivæ adjunctus est, è loco in monarchiam necessariò adæquatè respondet. Mars denique dissidentes in prioribus digestionibus reliquias amovens, in felle succenturiatus militi conformis est. Tribus his tantum opus atque satis visum fuit, Sole nempe, Saturno, & Jove, quamdiu in concentu consonarent singula. Sed martialis deinde vita subjuncta fuit, non quidē ut respubl. & status simpliciter esset; sed ut pacem, mutuaque officia servent singula invicem, neve ut succrescente impuritatū turba, destinatur unitas. Porro crescere, sequitur adesse. Prius namque res est, antequam crescat. Imò cum altile esse nequeat, nisi nutriatur, ali præcedit crescere. Luna enim erronum ultima, respectu altilium, telluri proxima. Immediata ergo & inexcusabilis ejus necessitas, hanc cerebro œconomiam dicavit, Judici in Monarchia sacram. Vivitur nimirum ex Corde, Alimonia autem ex Splene, & Hepate: Correctio digestionis è felle; sed accretrix à cerebro est. Differunt itaque initiis juxta atque organis vegetari & crescere. Idque sanè non per accidens, vel ob partium contumaciam, crescere deinceps recusantium. Sed propter singulares Viscerum dotes. Enimvero quod dixi, vel in ortu embryonis spectatur. Siquidem quia crescitiva (quod nemo antehac putavit) è cerebro fluit, caput embryonis, ipsiusque fœtus, cæteris membris proportione longè majus est. Etenim si dilocetur manus, ea non solum crescere cessat, quin insuper decrescit etiam in adultis. Gibbosi quoq; crescere sistūt, licet vertebræ sensim distortæ, tantū protuberēt extrorsū vel ad latus: non sanè quod gibbosis sensus sit sublatus, aut minutus: qui non minus aliis quibusque sentiunt. Quocirca defectus accretionis non pendet ex ulla dislocatione nervorum, venarum aut arteriarum; sed solius obliquitatis intuitu in medulla, per quam rectus influxus cerebri est parum incarnatus. Nec est fluxus iste humoralis, per venas scil. & arterias (siquidem in retortis arborum ramis, prout & in tibiis curvis non cernitur accrementi defectus,) sed

sed est fluxus luci cerebri. Prout de actione regiminis alibi. Caro in cavo ulcere succrescit, crescuntque menstruatim medullæ, quanquam cæteræ partes crescendo sistant. Adultis quoque crescunt cum thoracis amplitudine costæ, fracturis supercrescunt pori; hepar per morbum succrevit mirum in modum. Senibus non rarò obnascuntur dentes. Idque totum, quia vix accretrix paret cerebro. Astrologi vim crescitivam lunæ tribuunt; nemo tamen cerebro: Ossa veterum animalium (ut dixi) singulari arcano, plus medullæ continent, quàm juniorum. Eò quod luna ad transmutationem, quietem, interitum, & reductionem in primam materiam facit. Præpotens idcirco luna in veteribus, medullam augeri non impedit. Porrò cum unumquodque esse accrescere desideret, suique propagationem vel ab initio meditetur, deque nullo alio plus solicita sit natura, quàm de sexu: adeò ut insectas, quas corruptis ab excrementis suscitat, sexuum discrimine notaverit; Venere quoque opus fuit. Quorsum renes servire putant Scholæ. Dissentio autem, quia utroque rene calculosos, plus justo petulcos observarim Nec enim alioqui credere possim, parte fundamentali Veneris oblæsa, salacitatem subsistere posse. Eò quod hoc sit partium necessitas, ut læsa organo proprio, ejus functio quoq; necessariò intercepta. De Venere Splenis quandoque dixi. Saltem hic sat sit, muliebre genus, in Reipubl. subsistentiam apprime necessarium, ac summè utile, divino elogio esse. Sed tandem cum non omnis ferat omnia tellus, hactenus ad bene commodeque vivendum, mortalium consuetudo, colligatas provincias, & mercaturæ conspirationes introduxit. Pulmonem itaque Mercurium, & mercaturæ, cum exteris conformem, fecit sibi utilitas. Ut postquam jam fœtus auctus esset, haberet respirationis, vocisque vitalem vigorem. Vitam inquam participativam, & distributivam per totum, æquabili aurâ difflabilem. Sine qua nempe cruor omnis in tophum nutritione densaretur, cresceretque corpus mox vel in immane monstrum, vel mox ab initio suffocaretur. Prout alibi de Blas humano. Ast hanc Rempubl. & harmoniam sic erronibus astris comparatam, nolim tamen peregre à cœli sideribus aliunde sibi seminis Architectus mendicet. Analoga enim syzygia æmulatur astra, quia ens cœlicum Archeus in se habet. Is enim, qui verbulo astra fecit de nihilo, consimilem Verbi potestatem (crescite, & multiplicamini,) in secula durabilem, intra seminum penetralia constituit. Itaque ex dono gratuito hausit semen sibi, posse siderum analogismos in suo Blas ciere, atque imitari. Quare contingit, ut statis periodis feliciores innatis subsequantur æmulationes, quia potentiores clarioresq; sigillationes. Neque interim ea astris potestas est, quod mortalium formationi, moribus, valetudini, atque fortunis præsint. Qui enim omnia in omnibus est, cunctaque immediato fine ad sui gloriam creavit, noluit sui imaginem astris subditam, ne se per siderum importunas revolutiones criminis excusent. At bene. Inesse enti seminali analogon, quod astris, totique universo quadantenus respondeat. Quapropter primum in homine semen se vestit secundinis, mox dein propriæ insudat œconomiæ, denique Rempubl. præfatam meditatur, variè singula disponit, legibusque coërcet municipalibus. Tum vero Regnum quoque, & imperia cogitat. Tandem totam terram, ac cœlos postremò. Adeoque vi verbi totum universum in se adumbrat, quatenus Imago Dei. Substituit enim pedibus ejus volatilia cœli, pisces maris, oves, boves, & pecora campi. Quia constituit illum super opera manuum suarum. Cœli autem sunt opera manuum Dei. Quæ certè constitutionis dignitas, cum alioqui jussum contineat, non fictam quidem aut remotam, & allegoricam potestatem quandam: necesse est ergo nos quodammodo referre cœlos in imagine Archetypi. Jussus autem ille, cum jam sit in naturam plantatus, erit homini sua amplitudo ab ovo genialis; non autem ab Astris sibi substitutis. Cum autem Scholis & rusticis, plus considerati sunt defectus, qui in deformitatibus vitiataq; formatione erunt, quàm qui erroneis facultatibus essent oriundi: hinc dedere occasionē, ut Astrologi pro lubitu cuncta ad suas astrorum choreas traherent. Sed postquā officiorum diversitas cognita fuit ab emunctiorib. implicare heterogeneitatem facultatum & organorum, ceperint ii proinde alteritatem, numerum,

diffor

difformitatemque ab astris repetere, & in seminum directiones referre. Etenim nec poterant sub natura jam semel corrupta radicitus, dudum semina custodiri felicia subter unitatem neque per hanc compleri tot organorum distincta officia, quin penè ab exordio roboris disparitas in visceribus; imò & in singulis, fortitudinis inæqualitas subreperet, & sigillaretur in locis. Unde tandem disruptio fili, dissolutio, infirmitatum soboles, atque lues multa. Quæ cuncta cœli augures, non reluctantibus, ac stupentibus Scholis, impune ad sua siderum tripudia transtulere. Quare velut antesignano hirco per barbam arrepto, tota admirata est subsequens posterorum caterva. Est tanta quippe in sinu materiæ heterogeneitas, ut vix filum aureum fiat, quod non aliqua sui parte sit infirmius, citiusque dissiliat. Itaque neque mirum, in tanta membrorum ac functionum distractione robur membris inæquale inolescere. Quocirca integræ familiæ tabe vel hydrope pereunt. Aliquibus gressus à quinquagesimo deficit, quibus visus in octogesimum persistit. Aliis vero à quadragesimo visus hebes, quibus gressus longævitatem promittit. Quippe ex simplici universalique seminis spiritu, sui inolescunt singulorum organorum rectores. Qui sanè ibidem, vel vitio recipientium, vel errore dispensationis, non rarò recedunt à scopo alienati. Spiritus enim, qui partes ad invicem distinxit, & formavit, mox & in ipsis partibus determinationes omnes suscepit. In oculo enim opticus spiritus videt, & in lingua gustat: quia influens spiritus, ab insito ibidem determinatur. Ut præterea quædam vita principians in splene, alia in musculis, atque alia demum in utero muliebri, prout sæpe alias demonstravi. Quæ singulæ in tantum à vita communi hominis sunt diremtæ, quantum illa quæ diversas habent exsistentias. Cum ergo pluralitas dualitatem aliquam includat, non mirum vitam, multis diversis rectoribus agitatam, facilè in dissolutionem ruere, postquam mens immortalis habenas regendæ vitæ, in collum sensitivæ labi siverit.

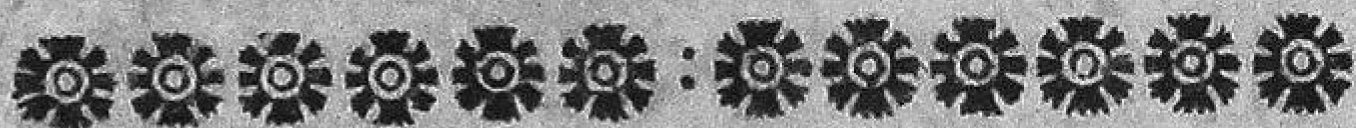

VITA ÆTERNA.

EVangelium promittit mortalibus, non solum quod Filius Dei incarnatus & passus pro salute humana; sed quod hæc duo mysteria sint applicabilia individuis, quæ alias velut frustra essent. Consideravi autem istam applicationem hoc modo. Enimvero per peccatum non minùs fregit homo intentum, quàm decretum Dei; unde natura humana in sui radice fuit corrupta, quia insecuta est generatio altera, penè belluina, vitæ æternæ ex se incapax. Quapropter Evangelium debebat includere abolitionem peccati originalis, aliorumque omnium, ex naturæ corruptione defluentium. Itaque cum homo deinceps non amplius ex Deo; sed ex sanguinibus sexuum, ex voluntate carnis, & ex voluntate viri tantum naturaliter nasci deberet: nec tamen ejus corpus posset resurgere ulla sui potentia, in pristinam dignitatē multoq; minus, desinere esse, ut iterū aliterq; esse inciperet. Idcirco lætum nuncium nobis allatum fuit, quod unum baptisma datum esset in remissionem peccatorū, per quod homo ita renasceretur, ex aqua & Spiritu S. quod ejus anima, tanquam nova nativitate renasceretur, & fieret particeps illibatæ humanitatis Christi Salvatoris, fabricatæ per Spiritum sanctum. Quæ renascentia animam in pristinum statum innocentiæ reponit, tollens peccatum simul. Idque sic omninò realiter se habere credimus; non autem quasi allegorias aut metaphoras, pro vero amplecteremur; sed revera & actualiter hæc in baptizatis sic contingunt, ut sensibiliter permittat Deus traduci in corpus testimonium actualis illius gratiæ, quæ per baptisma confertur. Quo nimirum respectu Mahumetani baptismum recipiunt, quatenus tollit innatum fætorem illis alioquin in vitam durabilem, quemque in Ebræis omnibus alioquin observamus hodie. Adeoque baptismi effectus interior, etiam extra relucet. Imò & id

& id confirmat unici baptismatis esse perpetuum, atque indelebilem. At ista renascentia non tollit mortem, sed Christianos deserit cum sarcina corrupti corporis, ex voluntate viri, generati: atque hactenus animam nihilominus relinquit vitiis corrupti corporis subnoxiam. Quapropter adultis non satis fuit baptismus, quanquam junioribus, quamdiu insontes sunt, abunde sufficiat. Privilegium itaque aliud promulgatum, per quod adulti vitam æternam habere possunt: Quod qui non indignè manducaverit corpus Dominicum, Christus illum resuscitabit ad vitam in novissimo die: Si vero non manducaverit, non habiturus si vitam in se. Nam hoc mysterium nobis datum est pro mundi vita. Est nimirum mundi vita Adamica, caduca, & propemodùm brutalis. In cujus permutationem datur nobis pignus, itemque actualis & realis participatio vitæ æternæ. Merita igitur passionis dominicæ nobis communicantur per participationem illibatæ virginitatis Christi Domini. Communio n. purissimi & castissimi corporis sui unit nos sibi, & nos in se regenerat actualiter: sicque nobis dat vitam sibi conformem. Datur corpus Domini pro mundi vita. Et quanquam non statim pereat corpus hominis, conceptum ex sanguinibus; eo ipso tamen, quo cum corpore Domini, ejusque humanitate unimur nos reddit participes incomprehensibilis suæ incarnationis, restituitque in pristinam naturæ humanæ integritatem: quatenus virginitatem purissimam Christi, in qua salvari debemus acquirimus participativè. Adeoq; propter amorosam unionem sui tribuitur nobis participatio meritorum passionis ejus. Est ergo principalissimus effectus S. S. eucharistiæ participatio puritatis, & naturæ virgineæ incorruptæ, Domini Jesu. Adeoque ob hoc propriâ periphrasi prædicatur vinum germinans virgines. Porrò ineffabilis divini amoris hocce mysterium, operari præfatos reales effectus regenerationis, in natura humana. Docet Apostolus: Omnes quidem resurgemus; sed non omnes immutabimur. Quasi dicat: Mortales omnes quandoque à mortè resurgent. Damnati quidem resurgent, nequicquam immutati: sed in pristino corpore Adamico, ponderoso, non penetrante, &c. sola videlicet mortis optata necessitate illis ademtâ. Pueri verò, solo baptismi lavacro regenerati resurgent, in corpore aliquatenus glorificato; sed tanto minùs perfecti, quanto à tanta felicitate fuerunt remoti. Qui autem in communione corporis Dominici fuerunt uniti, resurgent planè gloriosi, per totam sui naturam: quia perfectissimè fuerunt in vita regenerati. Cujus regenerationis, quanquam non apparuerint visibilia signa; revera tamen inerant; neque enim de novo fiunt in resurrectione, nisi prius in seculo, per omnimodam regenerationem præexstitissent. Fides nostra non est de non-entibus; sed de rebus veris, non visibilibus, quia vult nos promereri per fidem. Quapropter quantumvis amoris, & unionis, cum Deo sit hoc symbolum prorsus inscrutabile, prout & effectus invisibiles modo; attamen præfata mystica, & realis renascentia censetur adhuc terrena apud Nicodemum, atque eo titulo huc transtuli. Ego itaque renascentiam salvandorum contemplor in natura sublunari, & terrena fieri, perinde atque in projectione lapidis Chrysopoei. Enimverò vidi illum aliquoties, meisque contrectavi manibus. Erat enim coloris, qualis croco in suo pulvere, ponderosus tamen, & micans, instar vitri pulverati. Datum mihi semel ejus fuerat $\frac{1}{4}$ unius grani. Granum autem voco sexcentesimam partem unius unciæ. Hunc ergo quadrantem unius grani, chartæ involutum, projeci super uncias octo argenti vivi fervidi in crucibulo. Et confestim totus hydrargyrus cum aliquanto rumore stetit à flexu, congelatumque resedit, instar offæ flavæ: post fusionem verò ejus, flante folle, repertæ fuerunt unciæ octo auri purissimi, granis undecim minus, *v. p.* 631. Itaque unicum granum illius pulveris transmutasset in aurum optimum partes argentii vivi, sibi æquales 19186. Inter terrena ergo reperitur præfatus pulvis, quoddammodo similis, qui ferè infinitum metallum impurum transmutat in aurum optimum, sibique uniendo ab ærugine, rubigine, carie, & morte defendit, ac velut immortale facit, contra omnem ignis & artis torturam, transfertque in puritatem virgineam auri: requirit saltem fervorem Anima ergo, & corpus sic regenerantur per baptismum, & com-

munionem illibati corporis Dominici, modo justus devotionis fervor fidelium adfuerit. Ignoscat Theologus mihi, si ultra crepidam de vita æterna per parenthesin dixerim. Fateor enim lubens; non est corpus regeneratum mei fori. Tantùm de vita mundi proroganda ago. Hoc saltem dixi, Baptismum realem effectum sensu perceptibilem, puritatis adferre, & sacrosanctam Eucharistiæ communionem in terrenis habere aliquid simile, quo faciliu credamus regenerationem.

MORTIS OCCASIONES.

IGnem lucemque vitæ comparavi, quia aliquid præ se fert quod vitale videtur. Etenim formæ vitales, sive rerum vitæ, sunt luces. Ergo totidem mortis erunt saltem occasiones, quot lucis ablationes. Primò ergo lux exsufflatur, itemque compressione flamma perit, quod vocant defectu aeris. Ego verò demonstravi, id contingere, defectu novi Magnalis; non autẽ, quod ignis aere nutriatur. Sic & constrictione fumi alieni. Sic nimirum in cryptis, & cuniculis lãpades extinguuntur, exsufflatur autẽ Lux vero vel alia flamma. Sæpe enim cãdelæ, flãma, pulvere colophoniæ, vel pyrio suscitata informe, extinguuntur. Tandem alimenti defectu ignis interit. Mors similiter multifariam irruit. Vel enim corpus vivens subitò colliditur, conquassaturq; à pondere Cita etiam profusio cruoris, ex amplo vulnere, vitam profundit, vitæq; lumen efflant. Sic puris, aquæ, vel venti affatim facta prodigalitas inordinata: balnea item, fames, solutiva, intempestivam mortem introducunt. Item per compressiones anhelitus in cuniculis, asthmatis, laquei, submersionis, fumi, & uteri symptomata, resolutiones item & paralyses nervorum, anhelitui substratorum. Item per combustiones, destructiones, carbonizationes, gangrænas, & conglaciationes frigoris. Item per venena, alcalia, rodentia, escharotica, putrefacientia, vel fermentali contagio pessumdantia; Item per retenta excrementa, obstructiones, & abnegata partium commercia. Item per defectum digestionis alicujus, atrophiam, & consumtiones partis aut totius. Item per suffusiones cruoris intra cranium, thoracem, abdomen, vomicas, pleuritides, pulmonias, &c. Item per dislocationes vertebrarum, contracturas partium expurgandis sordibus destinatarum. Tandem propter effœtam seminum, potestatumque defunctionem, decrepitam, exantlatamque. Itemque propter pathemata animi graviora, & incantamenta. Mors ergo tot modis quotidie furatur mortales, quorum vita tamen semper simplex & univoca est. Nam est ideo vitæ atque mortis aliena, & discrepans consideratio. Etenim ensis vitam tollit, est tamen longè alia vitæ speculatiò conservandæ, quam sanandorum morborum, per causæ ablationes, & præpeditiones. Siquidem causæ partim sunt externæ, ut vulnus, pestis, ambustio, &c. quorum proinde sanatio, à causarum ablatione non pendet. Neque enim ideo Ignis à foco delendus, qui aliquem combussisset, ut sanetur: prout nec ensis est frangendus, ut vulnus solidetur. Sed in vitæ longæ conservationem, non minus externarum causarum contemplationes & ablationes, quàm fomenti vitalis occurrunt. Enimvero tametsi nullæ infestarent infirmitates, non tamen ob id mors desineret in dies, viam ad suum introitum sternere. Nam etsi sanitas vitam, ut basin respiciat; non tamen vita sanitatem includit. Cæcus enim, claudus, podagricus, &c. non minus vivit, quàm sanus. Quid si vita per morbum desinat, id vitæ est peregrinum ac per accidens. Sicut gladius mortem continet; at non nisi per applicationem. Alioqui mors per se respicit vitam; causæ verò morbificæ tantum per accidens, sive per applicationem ad spiritum vitæ, evadunt mortales. Hinc namque impedimenta vitæ longæ sunt serio attendenda, avertendaque, si longævitatem exspectemus. Initio itaque vitæ meditatio consistit, non extra, sed in vita ipsa. Qualiter nimirũ vita in corpore conservetur. Etenim anima sensitiva, jã deinceps à peccato (ut dixi) proprietatẽ vitæ totã ad se traxit, & vitæ vinculum cum corpore evasit. At cum ipsamet anima sit in se mortalis: necesse est inprimis omnes potestates

vitæ

vitales, vitæ coævas, labiles esse & caducas. Hinc tandem mors. Ad vitæ igitur longævitatem primum requiritur morborum sanatio, tam illorum qui vitam totius attingunt, quam qui partis & functionum damna, vel conservationem spectant, & hactenus insidiantur vitæ. Siquidem cum membrorum sit univoca conspiratio, principales certæ potestates non possunt non tandem labascere, etiam diminutis tantum subalternis. In quo à Paracelso discedo, quod putaverit morbum omnem, per pharmacum ad vitam longam necessario tolli. Quoniam bonus vir ille, medicamen ad vitam longam, usumque, non minus ignoravit, quam ipsam vitæ longæ essentiam, proprietatesque. Ideoque sua arcana plurimum conferunt ad vitam sanam sive ad impuritatum ablationem; directe tamen atque primariò ad vitam longam, tanquam ad finem ultimum, nequicquam facere. Eò quod ut vita: ita & arbor vitæ, concernit primariò conservationem, & redintegrationem; sive rejuvenescentiam facultatum vitalium, partibus insitarum. In hoc itaque arcana superfluorum ablativa, ab arbore vitæ distant. Quod illa quidem morbos sanent, etiam quos natura parens, per se nunquam curat. Puta lepram, calculum, paralysin, tabem, hydropem, &c. sed arbor vitæ hos morbos jam admissos non sanet. Etenim si Hippocr. dictitaverit, quod naturæ, ipsæ sint morborum medicatrices: id suæ ætati & arti incipienti condonandum. Alioquin arcana (quæ tum nondum enotuerant, & hodie penè latent) naturæ vires superant, prout persæpe ars naturam vincit. Idque nedum in arcanis morbos sanantibus; sed & in arbore vitæ, naturam deficientem restaurante, verum est. Arboris ergo destinatio, est vitæ conservatio, cum aliquali rejuvenescentia; sed cum remedio arboris perseverat lepra, calculus, &c. Est ergo planè alia consideratio arcanorum Paracelsi, & alia arboris vitæ. Quod sic confirmo: Consideretur Juvenis cum alioqui morbo prædictorum: non enim florida atque vivida ejus juventus sanat hos morbos: ergo neq; etiã arbor vitæ. Eò quod hæc tantum spectet fomentum floridæ illius vitæ. Quæ sane adhuc recipitur per modũ recipientis. Ergo in parte recipiente morbosa manet semper roboris disproportio, respectu partiũ benevalentium, quæ erat ante assumtum pharmacum ex arbore vitæ. Nam etsi singula participarent æqualiter de illo pharmaco; non tamen æquo robore resarcirentur. Primum ergo impedimenta vitæ longæ, in universum sunt removenda. Inter impedimenta autem, quædam vitam abbreviant active, ut sunt morbi, vitæ inordinationes, &c. Alia vero arborem vitæ in suâ bonitate determinant, accurtantque, ne suæ destinationis ultimatum finem assequatur. Hoc quidem de arbore vitæ nostra, non autem de Paradisi; deque vita corrupta, non de vita Adamica ante lapsum. Morbi itaque aliquot, itemque multa profunda speculatio fortis, & non jucunda, & perturbationes, imò & incantatio. Prout suo loco. Felices ergo & plerumque longævi, qui procul à curis, usuris, negotiis, atque seculi sui tempestatibus paterna bona bobus potest arare suis, in pace & hilariter vivere. Quicquid ergo pro vitæ longæ consecutione cogitandum, cogitandum in pace incuriâ, cum plena resignatione in placidissimam Dei voluntatem. Cogitandam ejus ergo, quantum ridiculæ cogitationes lassent in febribus, quantum seria studia enervent, quantumque anxietates dierum numerum pessundent. Quia sic spiritus attenuatur, & dies abbreviantur. Porrò Venus suum primatum inter impedimenta vitæ longæ obtinet. Quia vitam affatim exhaurit. Sequitur Venerem crapula multa, intempestiva: magisque si potus sit noxius, Nocent quoque Tabacum, fungi, & quæ propter occultum virus, late serpens, vires vitales consternant. Non enim Nicotiana famem sedat, quasi satisfaceret defectui, sed in quantum defectus sensum tollit, simulque functionem exercitia. Impedimenta denique vitæ sunt frequentes thermæ, phlebotomiæ, vulnera, solutivorum quoque usus frequens. Quæ scilicet patrantis generationem faciunt minus floridam, ideoque & senium accelerant. Denique ut climata faciunt ad vitam longam: ita & quædam officiunt. Sunt enim, quibus rarus est senex: alia quibus senectus in honore est. Endemica enim arsenicalia, subterranea vitam adhuc viridem in flosculo demetunt. Sunt &, quibus tractuum inundatorum est

vicinitas. Etenim debet quicquid sponte à putredine in aqua efferbuit, & resolutum est, simul cum vapore offerrit, & à nobis sorberi. Perniciosi ergò paludum halitus putridum spirantes: dein qui salem semiputrefactum cum sordibus, ac resoluto luto efflant. Vidi enim Antverpiæ, postquam ager Austerweelius undas concepit, tiliaram folia in mœnibus ab Augusto siccata, & velut carie erosa. Quæ ante inundationem in Octobrim usque viridia in arbore servabantur. Item Amstelrodami visitur: Quando Lugduni Batavorum, folia arborum adhuc Majum mentiuntur. Hanc enim cladem frondes patiuntur à vapore semisalso; quid tandem non in teneram pulmonis tunicam, atque sui parenchymatis spongiam factum iri putandum? Profecto tot undique nostræ vitæ hostes insidiantur, ut nisi longè à nocuo aeris contagio recesserimus: vix erit sub arboris vitæ plena concessione, optata vitæ longæ participatio. Nam originalis arbor vitæ in Eden, erat pro habitantibus suis; non autem pro vallis miseriarum indigenis. Itaque quicunque volet bonitate arboris vitæ potiri, & ex labore Sophiæ proficere, deligat tractum, qui passim multos alit senes. Et in quo rari ferociunt passim morbi. Tum denique à puero (rectius si puer in utroque primum parête, mox dein & in nutrice) arbore vitæ uti incipiat, dum alimentum, in augmentum solidorum staminum abripitur. Quæ verò medicamen arboris vitæ impediunt, & diminuunt, ne ad apicem ascendat, sunt hæreditariæ, atque innatæ debilitates, totales vel partiales; quibusque acquisitæ succedunt per inordinationem haustæ, quæque per indebita dolorum, morborum atq; laborum tormenta advenere. Etenim quicunq; injuriam notabilem vitæ passus est, desperet per arborem vitæ plene redintegrari. Qui verò puer medelam vitæ primis admiscuit constitutivis, sicque adolevit; siquidem arbor vitæ non est plusquam perfecta, ut queat decrepita in pristinum restituere: speret se acquisiturum, quod regum medentes aulici vix credant.

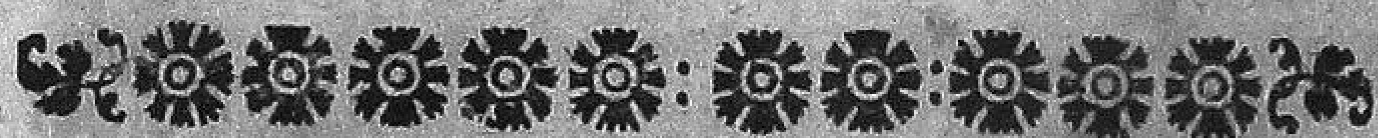
DE MAGNETICA VULNERUM CURATIONE.

Disputatio de Magnetica vulnerum naturali, & legitima curatione, contra R. P. Joannem Roberti, Theologiæ Doctorem Societatis Jesu, Presbyterum non minus, quàm etiam Rodolfum Goclenium Professorem Medicinæ.

1. *Fascinus, sympathia, & magnetismus differunt.*
2. *Vnum unguentum sympatheticum, aliud magneticum dictum.*
3. *Quid mumia?*
4. *Philosophia rationibus tantum immediatè redarguitur.*
5. *Differentia Iuris & Philosophiæ.*
6. *Ex ignorantia causæ magnetismus putatur Diabolus.*
7. *Qui sint interpretes naturæ?*
8. *Cur soli spagyri naturam interpretentur?*
9. *Superbit, qui ex ignorantia causæ rem credit Diabolicam esse?*
10. *Qui sint Dæmonis adulatores?*
11. *Magnetismus non est novum inventum.*
12. *Vnguentum armarium?*
13. *Intentio, scopus, remedia, & modus in unguento sint bona.*
14. *Cur unguentum non illegitimum, nec superstitiosum?*
15. *Quid superstitio?*
16. *Cur modus unguenti incognitus Censori nil improbet?*
17. *Quid magnetismus.*
18. *Aliquot effectus magnetis.*
19. *Objectionis à Censore traditæ ampla refutatio.*
20. *Magnetica cura morborum incurabilium perfecta.*
21. *Lac combustum mammas siccat.*

22. *Vitrio-*

Tres sunt qui testimonium dant in cœlis, Pater, Verbum & Spiritus sanctus; & hi tres tantum unum sunt (mox de humanitate Christi loquens) Tres sunt, qui testimonium dant in terris: sanguis, spiritus, & aqua; & hi tres tantum unum sunt. Nos igitur qui parem humanitatem habemus, mirum non est, si sanguinem & spiritum consimilis unitatis contineamus: sitque sanguinis actio merè spiritualis. Imò in Genesi propterea non sanguinis etymo sit vocatus, sed spiritus rubei nomine insignitus. Abscede igitur quisquis es, à pertinacia, & alium præter cacodæmonem in sanguine spiritum agnosce, nisi Scriptura ex adversum eas.

IN SOLE TABERNACULUM

SOlem Scholæ negant fervidum. Sibi enim & hoc credi volunt, absque demonstratione. Quia putant hominem generari ab homine, & à Sole. Ideoque naturam decere. Ne si sol ferveret, se, suum hospitium, & vicina quæque in favillam absumeret. Etenim cum immensus sit, procul etiam calefaciat, quid non immane patraret, si in se ferveret? quomodo enim generaret hominem, simulque omnia sublunaria? Quasi inprimis Sole fervente immensum, cœlorum substantia ideo esset cremabilis: Atque non esset decentius, Solem calidum citra alimentum admittere, quàm negare sensus omnes; effectum nempe existere, nulla productum causa propria! negare inquam calorem in re, quæ tanto robore, & tam procul calefacit! maximè quod juxta proportionem, qua propinquatur magis ad Solis radios directos, eò majores occurrant ardores. Ego credo vanam hanc Scholarum formidinem. Quod facta sit Lux per Verbum, quòd totam lucem in duos contraxerit globos. Ut Lux diei esset Sol; & Luna, noctis. Globus luminosus Solis, diametrum terræ & aquæ superare dicitur 160. vicib. Extra quem globum Solis, luminis radii disperguntur, tam supra quam infra se in universum. Cunctaque diaphana illuminant penitissimè; opaca verò, saltem in superficie. Cæterum ostendi Solares radios per vitrum unitos, esse verum ignem, proprietatibus suis fulgentem. Etenim sive radii uniantur, sive non, id Soli est per accidens. Ideoque si radii luminares connexi sint verus ignis, & ardeant, Sol quoque necessariò tanquam connexorum radiorum centrum ipsum erit, longè ferventissimus. Perstat enim Solis ignis absque alimento, ex jussu Dei. Cum etiam ignis in medio coni, quo radii solares uniuntur, subsistat cine nutrimento. Solus ignis culinarius præ se fert subsistentem per se lucem, absque Solis interventu. In eo tamen à Sole separatus; quod ali debeat, ut subsistat. Sol autem quia cœlestis naturæ est, cibis non eget; quia vacuus ab usuris, & ut ardeat sic, à Deo constitutus. Sol igitur ignis fervidissimus, luminum creatorum centrum principale in natura. Fortassis, dum quandoque sua dierum erit plenitudo, & rerum messis matura, Aquaster cœlorum, aquæ inquam quæ supra cœlum sunt, virtute divina, assument fermentum, & semen rei combustibilis, & pluet ignis de cœlo, cadent sidera. Sol enim sui globi cataractas & repagula diffringens, mandato divino, tam quæ juxta sunt, quàm quæ procul eminus ardebit cœlos, & consumet seculum in favillam. Cœli enim mutabuntur, veterascent, & ut cera, quandoque liquescent. Decidentque astra in terram, non quidem integra (quia plerumque globo terræ majora) sed combustorum partes abyssum ignis facient super centrum. Itaque Sol ignis est in se & prope. Quo autem longius disperguntur radii per universum rerum seminibus aptiora fomenta dabunt; quia generale atque commune lumen duntaxat suggerit Sol, excitandis ac promovendis seminibus aptum, atque hactenus vitale. Non autem, quod vitam, quodque essentiam seminibus rerum conferat. In Cairo Ægypti ova per ignem clibani foventur, & nulla fovente gallina, affatim pulli nascuntur. Non tamen aut ignis clibani vim seminalem dat vel habet, aut ova adurit; aut quia fovet, desinit esse ardenter calidus in sui fonte. Sic radii solares dispersi per universum, non sunt ignis amplius; sed simplex lumen. Culinarius ergo

ignis quodammodo ad Solis æmulationem se disponit. Flagrat nempe, ardet & consumit vicina. A longe autem tantum calefacit, & procul eminus tantum splendet. Imò neque verus censetur ignis, nisi summo gradu ferveat, connexis radiis in cono luminis centraliter hæreat. Nobilitate autem à Solis lumine differt, quod non sit de creatis primis, non cœlestis indolis, non citra fomenta subsistens, neque ideò sit universalis. Solem ergo ut singularem creavit Omnipotens: ita in singula sensitivorum specie unicum velut Solem creavit, qui in finem mundi usque sufficeret, seseque propagaret deinceps, non quidem summè fervidum; sed per puncta radiorum dispersorum subsistens, non audeat ad ulteriora graduum momenta adscendere. In minutulis ergo luminum specificorum minutis, formale specierum lumen cohibetur virtute divina, quæ unamquamque speciem constrinxit ad particulare luminum momentum generale quidem ex parte Solis; individuatum tamen ex coordinatione Domini mei. Etenim Sol specierum, non secus atque species ipsæ durabunt in seculum. At quia non subsistit nisi in individuis; ideo Sol specierum est indies labilis in individuis, etiam per singula momenta, nisi continuato velut fomento alatur. Habet ergo lumen vitale aliquam cum Sole similitudinem, partemque igni culinario conformem. In hoc scilicet, quod Sol noster debeat habere pro indesinenti fomento spiritus vitales, luminis subsecutivi dependentisque capaces, & administros. Non quidem, quod spiritus in se, & ex se, caleant magis quàm radii Solares, qui ablato Solis lumine, confestim calore & lumine intercidunt. Cum Sole tamen symbolizant, quod videantur accensionem propagare, subsistantque centraliter in corde. Etenim cum Scholæ animadverterent cor sponte & ex se festinare in frigidum cadaver, exsolutisque spiritibus confestim scilicet frigere, putarunt spiritus istos inflatos esse exordium, centrum, ac punctum primitivum Solare, & caloris, non retrospicientes, quod ipsimet spiritus ex se sint frigidi, pereatq; in instanti illorum calor, simulatque à cordis radio & subsidio dirimuntur. Mirum admodum, quod quibus tota vitalium & non vitalium tragœdia caloribus adscribitur, nescitum & indeterminatum sit hactenus. Utrum alteri prævaleat in origne, & sustentaculo caloris. Etenim cum nec Cor, nec ejusdem spiritus vitalis, ex sui natura & substantia caleant originaliter; hactenus ne semel quidem cogitatum est, unde nobis calor adveniat, vel insit ab origine uniuscujusque. Cum enim cognitio suiipsius sit scientiarum potissima, tam in moralibus, quàm naturalibus saltem nunquam Scholas pudere debuisset, inquisivisse caloris & vitæ fontem in rebus. Quantæ inde tenebræ remanserint in sanando, in custodiendo vitam, novit Deus. Hanc proinde tesseram, à juventute mecum discussi, hoc modo. Primum cognovi ignem prout limite deformis, non esse accidens neque substantiam. Multùque minus elementum. Quod alibi pleno Philosophiæ velo demonstravi. Dein quod Sol propria caleret dote: & Ignis culinæ similiter datus licet, pro fabro, ac morte artificum manibus substrata. Ubi verò uterque nos deserit, esse nobis silicem & chalybem, unde nobis Ignem struimus. Ex duobus nimirum frigidis & mortuis ignem excutimus. Sic & aquas thermarum sub terra, ex sale & sulfure volatilibus accenduntur, unde didici, quòd spiritus salis ideo debeat esse salsus & volatilis, & sanguis arterialis sit partim salsus, partimque pinguis, atque sulfureus: tum demum, quòd deberet esse pulsuum concussio, non quidem ad refrigerium (ut alioqui somniant Scholæ) sed scil. ut sicut butyrum ex lacte fit per concussionem: ita ex sanguine sulfur vitale. Quod deinde per ejusdem operæ concussionem, in spiritu volatili lumen concipit, propagaturq; formale s. vitale lumen: tanquam lumen de lumine sumtum. Spiritus salsi nimirum, & sulfur sanguineum, in theca cordis per pulsum sese confricant, & accenditur lumen formale cum calore, in spiritu vitali: à lumine inquam solaris spiritus intimi & insiti, in quo est tabernaculum Solis specifici, usque in mundi finem. In hoc Sole humano posuit Omnipotens tabernaculum suum, suasque delicias, regnum suum, cum omnibus charismatibus suis. Lumen autem quod concutiendo concipitur, non fit quidem de novo, ut à silice & ferro; sed propagatur per adeptionem materiæ, ex lumine Solari specifico & humano, sive accenditur & dilatatur. Universale

ſale quidem ibi, & vitale eſt, conſiſtens in punctis luminis temperati; eſtque ex parte productionis in natura quidem ſpecificum, ac determinatum pro vita humana; ſed individuatur omnifariam ab eo, qui poſuit tabernaculum vitale in ſpecierum Sole. Ex quo tabernaculo inde illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Quia Dominus Jeſus eſt incomprehenſibili modo lux, vita, initium, via, veritas, & totum omnium. Sicut enim non poteſt vita per momentum ſubſiſtere abſque luminoſo ſpiritu, à quo illuminatur & animatur inhabitatione Solis: Ita nec ánima, nec vita ullatenus unico momento absque gratia ejusdem æterni luminis ſubſiſtere queunt. Concepi autem qualitatem & intenſionem caloris, reſultantis ex iſto lumine, quatenus totum corpus humanum, pendens forte libras 700. calet actuali tepore, quod que ſine iſto vitæ lumine mox frigeret, eſſetque cadaver. Eſt ergo tantum caloris in corde, quantum ſufficit diffundendo tepori per libras totidem aquæ alias frigidæ. Vita ergo ſpecierum, ut in ſimplici, & non unito lumine conſiſtit; Myſterium providentiæ Divinæ continet. Etenim igneum lumen utcunque propter diſtantiam ſit mitigatum, inque teporem foventem reductum: naturaliter tamen nequit ſiſtere, quin ad culmen luminis connexi non conſpiret, adeoque ad ſui ruinam ſive interitum contendat. Providit ergo Pater & diſpenſator luminum, qui in Solis tabernaculo ſedens, lumina per ſpecies & repagula conſtrinxit. Hic ſufficit oſtendiſſe paganici erroris reliquias eſſe, ac plane blaſphemas dixiſſe: Homo hominem generat, & Sol. Cum vita non ſit Solis: ſed ſolarum actionum ſublunarium fomenta, excitamenta, ut & impedimenta, vitæ inſervientia.

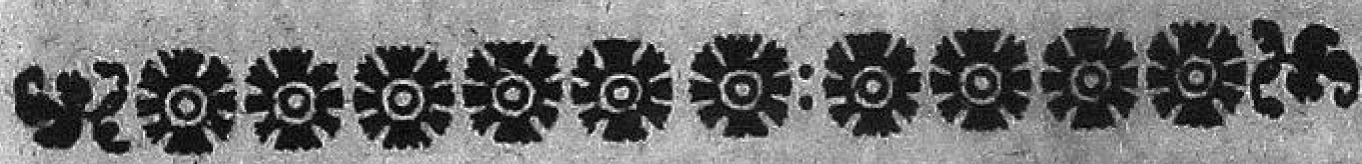
INFANTIS NUTRITIO AD VITAM LONGAM.

Liquet jam, vitam non ex aſtris eſſe; ſed ex vi ſeminaria parentum, vitam eſſe brevem, morboſam, ſanam, vegetamque. Determinatur nempe pro indole ſeminis, & truncorum, non minùs quoque ſecundùm alimentorum & climatum bonitates. Inter vitæ longæ impedimenta eſt infirma fœtus conſtitutio, infantis mala nutritio. Generato ergo & parto fœtu, ſpectanda eſt alimenti quantitas qualitasque: cum ejus corpuſculum ali, & grandeſcere, adeoque conſtitui debeat: ſitque præcipuè jam notum, quòd ſuccus alimentarius in puero, adoptetur in hæreditatem radicalis. Natura enim deſtinavit lac in uberibus pro cibo & potu infantuli, quod ipſi alimentum cum brutis commune ceſſit. Putatum eſſet à quibuſdam, injurioſum Deo fore, ſi de alio alimento cogitemus: quaſi è mediis non ſemper elegiſſet, quod eſſet longè optimum. At ſanè erit ne Deus naturæ vitricus, & natura ipſa noverca, quòd non panem nec vinum, ſed grana & uvas duntaxat fecerit? Natura regitur digito Dei. Ita eſt. Lac ergo, ut alimentum ordinarium, ad vivendum ſufficienter præbuit; non autem ut vitæ longæ inſerviret. Non enim natura amplius de vita longa eſt meditata, poſtquam cognovit authorem ſuum vitam accurtaſſe, nec velle unumquemque longævum. Lac autem unicuique ex æquo in cibum dederit. Etenim morborum exercitum in naturam miſit, ut mille mortis præcocitates, ad vitæ fundamenta vergerent in ruinam. Natura ergo per lac ſatisdat finibus ſui authoris, deditque alimentum belluinum. Sed doctrina vitæ longæ valde eſt heteroclita: ſcioque illam inter divinitus electos filios artis uſque in occultis permanſuram. Doctrina ergo præſens non ſpectat curſum naturæ ordinarium; ſed novam metam. Non itaq; me naturæ injurium autumo, ſi inſolitum alimenta lacti prætulero. In lacte ſiquidem plurima ingruunt incommoda. Inprimis lac grumeſcens vomitiones frequentes, vermes, tormina, febres, diarrhœas, epilepſias, convulſiones perſæpe profert, multaſq; necis inopinas occaſiones continet. Lac enim in ſtomacho proprio loci fermento obediens, neceſſariò aceſcit, antequam in alimentum vertatur; cui ſi novus ſuccedat lactis ſuctus, durus tenello ſtomacho lactis grumus incumbit, qui in glebas occalleſcens caſeū mentitur tenacē, non ſecus multo atq; lac intra ubera nō rarò concreſcit, & non niſi

nisi cum apostemate erumpit. Quod cùm digestioni pertinaciter resistat, si non etiam valdè nocuum fuerit, mox saltem putrescit, amaricat, flavescit, viridescit, nidorem contrahit, & pylorum alienat: unde præfato morborum clades sæpe excitantur. Infans enim dudum sugit, frequenter repetit. Lac primum est coagulatum, aliud recens intromittitur tertio sextoque, fitque commistio omnium, acidumque præter naturam alienum concitatur ejulatibus, fitque coagulum commune ex omnibus. In quo heterogeneitatis manifesta, sequiturque recens suctum, symbolum caseati, nidorosi, & putrefacti. Hæc vitia fere sunt inevitabilia, suntque peccata lactis materialia, quæ recens foetus editus ex origine piare incipit, quasi ab ortu mater insidias, mortisque comminationes suo infantulo struat. Sunt insuper alia lactis crimina, occultiori tabo perniciosa. Nimirum nedum lues veneris, lepra, pestes, febresque contagio infames suguntur à nutricibus; verùm etiam inuritur puero à cunis propensio morbosa nutricum, non secus ac si hæreditaria esset. Certè character in vitam deplorabilis. Novi quendam Præsidem sextâ sanaque prole beatum, cui septima, (quod nutrice aleretur renum calculo subnoxia) luctuosa lithiasi anno ætatis suæ 13. tertia sectione sub lithotomo finivit. Denique non sat est morbos materiales lactis, occultas tabes morborum, radicesque hæreditarias per lac in sugentem transplantari, & pertinacissimè in vitam incorporari; verùm etiam vitiorum quorumcunque sementa moralia, cum lacte intro penetrant, ac in vitam perseverant. Observavi sic, nutricem salacem, furtivam, avaram iracundamque suam fragilitatem transtulisse in pueros. Sic insolita in familias stupiditas, ira, dementia, multaque animi pathemata, (etiam præter defectus morales) dudum somniantia, ac tandem dierum sub maturitate explicata prodeunt, à nutricibus mendicata, & per lac propagata. Tum demum lac in nutrice adhuc obnoxium est, ut cadaverescat, si nutrix clanculum imprægnata est, participat de febribus, & malis, quæ nata sunt lac quomodolibet inficere. Tandem in horas, lac varias impressiones subit, ex omnibus animi perturbationibus, unde nedum grumescit, putretque; sed & non sensili qualitate, induit difformitates, quas insons infans bibit, atque piare tenetur. Non enim nutrix uno semper tenore animum frenat; mille sed apprehensionibus, iræ, tristiæ, agoniæ, invidiæ, lasciviæ, furti, avaritiæ, &c. perculsa succumbit, quarum singulæ est indubium, quin lac malè disponant tam quoad corpus, quàm animam. Inevitabiles enim sunt pleræque, periculosæ tamen. Quicunque ergo à nativitate, vitæ longæ studere voluerit, ne exponat suos hujusmodi voluntariis, inopinatis & certis periculis. Quanto magis, quod medicamen ad vitam longam, ut à cunis quotidie guttatim porrigitur, ad vitam longam & sanam, non potest digeri, ut neque penetrare, si intra crassos lactis grumos sepeliatur. Utpote sic etiam venena in lacte propemodum innocua evadunt, & velut castrata sterilescunt. Odi ergo infantis nutritionem per lac intentatam. Hactenus non soleo lac edere nisi merum, solum, absque alio cibo potuque, donec plenè digestum è stomacho prolapsum sit. Laudo pro puero nostro alimenta, quæ pane, tantisper in tenui cerevisia bullito, cum melle despumato, sin minus, cum saccharo, instituitur, donec simul in mucilaginis, aut collæ speciem, sive gelatinam devenerint. Huic tum tantundem tenuis cerevisiæ miscetur ac diluitur, quantum satis, ut potus loco inserviat; à pane tamen secalitio abstinendum, si melle nutriatur, quia lumbricos gignit. Imò injecto in vas mellis frusto illius panis, transit in formicas. Hoc pacto filium Comitis, inter cæteros nutriri jussi à nativitate, qui tres fratres robore, sanitate, statura, ingenio, omnique valore longè superavit, adeoque nisi in bello pugnaci manu glande transfossus occubuisset, magnæ spei erat. Enimverò ut præfatus cibus potusque est innocuus, non putrescens, non coagulabilis, non contumax digestioni, (putrescunt enim facile, quæcunque ab animalibus petuntur, tenerioribus stomachis) ut neque malignitatis particeps, vel alienæ perturbationis instabilis, aut inductæ vitiosæ impressionis hæres: ita semper sibi æqualis, par & constans, naturæ fit familiarissimus, non verminulosus, non acer, putidus aut nidorosus, non denique acer, acutus, febriculosus, imò

nec

nec unquam nocuus, licet quantitatem excesserit, nam plus minusve dilui potest. Adeoque & sine morbis crescit, adolescitque infans, & fit capax remedii ad vitam longævam. Non ergo etiam male juxta literam de Messia ter glorioso incarnato legitur, quòd mel & butyrum comedet. Unum siquidem continet gloriam roris cum extracto florum; alterum verò omnium pæne herbarum est magisterium. Butyrum ergo, non autem lac comedet. Unde discretio boni à malo, & judicii acumen promittitur. Succrescente autem dierum robore, paulatim puer noster assuescat vegitioribus atque durioribus cibis; apprime tamen mediocritatem laudo. Quotidie autem bis sumat guttas quatuor de arbore vitæ.

ARCANA PARACELSI.

Enimvero de fide credimus, vitam hominum abbreviatam, ex voluntate divina; peccata autem mortalium occasionem ad hoc dedisse. Voluntas sive jussus Domini intravit in naturam, atque rationes mortis, quas non inveniebat, fecit, ante diluvium quasi successivo ordine, vita continuo per proles immutata est, tandem ad centesimum & vigesimum annum fuit externa. Atque postremo septuaginta anni dies hominis: quod supra, est miseria: præterquam in potestatibus, quas ad 80. pervenire voluit. Hæc est ergo vita brevis, vita ordinaria, ad quam homo sponte naturæ, allatis impedimentis, fluit & pervenit: quam ex Sacris fuisse divino elogio statutam. Radices ergo vitæ brevis locum in natura deinceps habent. Inprimis mens, quæ mori nescit, non senescit. Sensitiva autem anima licet tandem instar lucis exstinguatur; non tamen ipsa lux senescit, eò quod per partes aut gradus non adveniat. Si namque anima sensitiva, sive ipsa lux vitalis senesceret, cum pereunti huic nil addi possit, quod de ejus indole sit, frustra de vitalonga cogitarem. Senescunt ergo tantum potestates vitales, sub generationis initiis, cuilibet organo insitæ. Quas non contemplor ut nudas qualitates; sed rectè res adspicio, deficientes sensim in corpore aëreo: ideoque & spirituum potestates sequi naturam illius corporis, quod paulatim atteritur. Tristitia enim, non secus atque tinea vestem, vitam rodit; sic & vitæ inordinationes vitam præcipitant. Homo denique homini lupus. Quæ sanè vitam adhuc viridem multis demetunt. Hæ tamen non sunt rationes naturales vitæ brevis, ut neque speciei connexæ, vel innatæ brevitatis necessitates. Certè præter accidentarias contingentias, mediis in deliciis, circumferimus vitæ brevis causam. Prima namque omnium labascit memoria, visus dein, gustus, auditus & gressus hebescunt. Sapere enim, non immerito tam gustum, quàm judicium mentale indistinctim significat, quod simul sæpe intercidant; Gustus autem primum deficit in stomacho, ob lienem. Quocirca alibi gustum linguæ, & gustum stomachi sat distinxi. Mox propter inæquale partium robur, hinc inde sensim deficiunt officinarum innata fermenta; stupescente autem fermento lienis, conceptuum primorum potestas labascit, & puerascere senes dicuntur. Scholæ etenim memoriam pueris vividam concedunt, propter cerebri teneritudinem, facilè suscipientis quælibet sigilla; sed cerebro per ariditatem duriore sigillorum impressiones, tantò magis arduas fore, quanto ad retinenda conceptuum stigmata sunt ex ariditate pertinaciores. At frivola est Scholarum æquiparatio, quod cerebrum se haberet per modum ceræ, ut neque cogitationes sigilli vices exprimunt. Nam inprimis vix decem sigillis aptus locus esset. Etenim si sigilla ejusmodi tam corporalia essent, ut deberent sequi dispositiones & alterationes cerebri, necessariò se ad extensionem loci quadrabunt, eò quod locus à corpore difficilius sequestretur, quàm esse durum aut molle: dicantque ergo Scholæ, quantam extensionem singula conceptuum sigilla in cerebro requirant? an memoria pro sigillo concepti equi majorem locum in cerebro exigat, quàm quæ est muris aut muscæ; ergo & consequenter extensio loci in cerebro pro equo quoque decies

millies major esset, quàm pro mure, adeoque cerebrum totum vix memorandis duobus sufficeret equis: Ut cum locus deficeret, potiùs recordarer medii bovis, quàm integri. Imò longè meliùs recordarer rerum hinc ab uno anno præteritorum, quàm quæ quandoque in pueritia mihi obvenerint. Vidi enim puerum, qui secundum Æneidos memoriter didicerit, qui vix centesimum versum intelligeret. Adeoq; singula verba requirebant totidem sigilla, & horum locos. Sin verò nullũ locum sigilla conceptuum requirerent, nec extensionẽ sui in cerebro occupent. Ergo nil sigillatur, nullumq; est sigillatũ, & hebes est Scholarũ comparatio. Nimis enim lutosæ sunt Scholæ, quæ munia vitalium aut principum potestatum, qualitatibus primis aut secundis adscribunt. Sed quid agent miseræ, si vix digitum ab hisce corporum accidentibus se offerre ausint? neglectis igitur duritiei, ariditatis & teneritudinis respectibus Scholaribus ad causam brevis vitæ devenio. Dixi nimirum ex labascente potestatum vitalium vigore, vitam necessariò ac proportionaliter diminui. Unde verò ipsæ potestates velut obducta ferrugine senescant, ac paulatim desinant, repetam. Quod sanguis atque cruor tandem successivè transmutentur in nutrimentum alendarum partium, absolutaque accretione adolescentiæ irroretur quidem succus inde paratus in singulas partes solidas, iisque agglutinetur mucilaginosus aliquis atque spermaticus liquor; sed non ampliùs dudum cum iis permanet: Sed consumtus, confectusque partium fermento non ampliùs coagulante, (prout alias sub accretione fieri solitum erat) exhalat totus absq; residentia, fæce, aut residuitate reliquiarum. Iste ergò est cruoris epilogus. Quod tandem in suæ Tragœdiæ finem, exhalationetenus totus expellatur, per insensilem transpirationẽ, postquam functiones humectationis obierit. Itaq; dum jam liquor ille per intima comistus, perfunctaq; digestione, effluviotenus exhalat non potest non indolem excrementi assumsisse. Unde æquè inevitabiliter consequitur, vitalem inhærentem, & visceribus conjugatum spiritum, simulq; ejusdem potestates insitas, continuo necessitatoq; suffitu hebetari, alienari, atq; tandem exstingui. Hæc est igitur vitæ brevis causa continens ac naturalis. Consideratio ergo vitæ longæ tota, circa conservationem potestatum vitalium versatur. Non est enim sat, cunctis membris cruorem adesse, volupe suo cruore desiderato ali. Neque iterum sufficit spiritum insitum hactenus ab influo sat recreari, continuata nutritionis substitutione. Nil enim in vitæ palæstra actum, nisi potestates seminales, characteres inquam vitales, ab exitio præserventur jam commemorato. Alioquin enim spiritus ad nuditatem reducuntur, & attenuantur, unde dies nostri necessario abbreviantur. Siquidem sensim characterem potestatum, sive dona seminis amittit, fit spiritus non animantati, sive Gas instar. Non enim etsi in figuris & machinis deficiat motus perpetuus, eò quòd non sit in viribus moventibus proportio subsecutiva majoris ad minus requisita, ut aliquid moveat aliud; at sanè hoc locum habet in rebus, quæ seipsum non moverit, neque movendo accrescere aut roborari valent. Ideoque consideratu indigna in rebus seminalibus. Siquidem generationes naturales in mundi usque finem constantes sufficient, ut nimirum species, harumque robora perseverent integra, semenque nequaquam imminutum de se gignant. Per consequens etiam, si quadragenarius generet sibi pridem similem: poterit vita quadragenaria continuari in vigore sibi adoloscenti coæquata, nisi vitium rupti fili aliunde irruat, ut dixi. Studiosè itaque indagandum, an in natura sint sperandæ reliquiæ arboris vitæ, vel succenturiatæ substitutiones, per quas scilicet, quicquid demum è nobis evanescit, illis potestatibus sit vice fomenti, nec amplius sortem excrementi, tristi suo suffitu, præ se ferat. Qualitatem autem præfati nostri suffitûs, nedum in odoribus sudorum quorundam agnoscere lubet; sed præsertim, quod cimices, pediculi, culices, similesque insectæ inde procedant: mera nempe spurcitiæ & fætoris proles. Mihi inprimis inutilis quæstio visa est. An hortus Eden, ejusque arbor vitæ desierint, an verò etiamnum hostie persistant? & ubinam

ubinam locorum? An Enoch, Elias, & Joannes, ibidem sub Angelorum consortio etiamnum vivant felices, extra senii & infirmitatum incommoda. Sat mihi: Arborem vitæ à creatione incepisse, in natura fuisse; non autem fabulosam, aut parabolicam. Sufficit illam mortalibus ignotam fuisse atque fore, adeoque & impossibilem ejus adeptionem nos spe privare. Interim succedaneam plantam in vestigio, licet multis numeris inferiorem. Imò dubium non est, quin, si aliqua sit in hac valle miseriarum, quæ vires primitivæ illius arboris vires refert, locus ad vitam longam suas contribuat partes, tam respectu plantæ, quàm hominis illa utentis. Eandem namque plantam pro varietate natalitii soli, nobilitari, vitamque nostram per loca melioris succi alimentarii, suavisque aëris potu prorogari, ipsa pro me climata fidem faciunt. Nec enim credendum, id favore cœli prorsus contingere, eò quod eodem gradu distantiæ ab æquatore, atque eadem prorsus sub orbita cœli, partes ortui suppositæ, nobiliores fructus proferant, quàm quæ ad occasum magis declinant. Quin imò sub eodem circulo multa sæpe varietas propè consita est. Quas ambas tamen partes idem cœli adspectus eodem motu nunc quotidie afficit. Pro monente Paracelso etenim erecta est medentum quorundam spes ad vitam longam. Quisque enim sibi pollicetur Adeptum vitæ longæ ex ejus scriptis, si non tanta tenebricositate verborum sua descripsisset. Quapropter plurimi indagant nominum novitates obscuras sibi significari: alii etiam operandi simplicem ejus ubique & accurtatam merito suspicantes descriptionem, apertiorem methodum operandi exoptant. Nemo autem detecta larva ad fundum rei, promissæque veritatis basin fodere est aggressus. Quisq; enim vel irridet vel desperat, vel nimium credulus suspenso naso cuncta admiratur. Si tamen meliores illis, quod sibi non præciderint viam spei; Nemo tamen mediam viam elegit: nempe dubitandi & indagandi, quantum veritatis pollicita contineant. Enimvero Paracelsus, se extremum senium, per elixir proprietatis assecuturam premittit, datumque cœlitus sibi mortis deligere sortem atque horam jactitat. Sed vana sunt ejus vitæ longæ ostentamina, cognitio, & mortis electio, qui interim anno ætatis suæ 47. exstinguitur. Stupent sui interim, miranturque, quo morbo, casuve, adhuc floridus ætate sit abreptus, lapidis illius chrysopœi verus compos, quique graviorum morborum myriades passim, velut falce demetendo Herculis clava trucidavit? equidem neminis apologum ago. Fateor lubens, me ex ejus scriptis profecisse multum: illumque potuisse per remedia ad unitatis symbolum adscendentia, sanare lepram, Asthma, Tabem, Paralysin, Epilepsiam, Calculum, Hydropem, Podagram, Cancrum, atque ejusmodi vulgo incurabiles morbos; attamen Paracelsum fuisse ignarum radicis vitæ longæ, tam ex ejus scriptis & medicaminibus, quam ex obitu collegi. Siquidē renovationes atque restaurationes, quibus passim, multoque sæpe gloriatur merito, duntaxat sunt purgationes partium continentium, cum contentarum correctione, & proscriptione: Atque hactenus fuit morborum ferè omnium vindex, & sanator. Attamen medicamina ejus arcana, non tam respiciunt vitam longam, quàm sanam, hujusque commoditates. Etenim pili, ungues, ac dentes renovantur, hi etsi durissimi, primi tamen carnem sentiunt. Adeoque non frustra scriptum. Mosen omnes dentes habuisse anno 120. suæ ætatis. Etenim quatenus obscurè vivunt, suam extra se culinam habent, facillimè quoque putrent. Forte enim Ægyptus, & loca vicina id sibi ex proprietate habent. Memini siquidem de Mumia Memphitica principem Radzivilium Polonum sic scripsisse. A tribus annorum millibus, absque minima alicujus membri putrefactione, ejusmodi corpora in hanc usque diem conservantur integra. Tanta autem est horum cadaverum multitudo, ut pauci sint, qui fastidium omnia videndi perferre valeant. Aromatum & unguentorum pinguedine adeò condensantur, ut in modum picis indurata resplendeant. Cerebrum præsertim, musculi, & scapulæ carnosiores: nam pectus, manus & pedes, cum modicum carnis habeant, & in modum membranæ extendantur, mumiæ non deserviunt. Quantum narium judicio colligi potest, myrrhæ multum hisce unguentis admisceri debuit. Saltem unguenta ista ossibus mirum

candorem conservant. Circa antra extrinsecus magna vis ossium projecta jacet, à quibus mumia ablata. Inter quæ non obiter, nec brevi tempore contemplabamur calvarias, & inferiores maxillas, ubi dentes fixi: nullam omnino invenimus, quæ vel unum dentem cariosum, aut aliquam evulsionis notam haberet. Ita in omnibus maxillis erant pleni, sinceri, & candiduli Inter tot enim centurias maxillarum, erant & seniles, quibus dentes breves & attriti (quales in senibus videntur) at quæ dentem ullum putridum, cavum, foraminosum, aut signum elapsi haberet, erat nulla. Unde colligo primum: Mosen potuisse naturaliter omnes dentes habere. 2. Quod ut frigida nocet dentibus: ita & aer frigidus nostras dentibus sit hostilis. 3. Quod ideo Æthiops & Hispanus candidos habeant dentes. 4. Consolationem capio pro Belgis, ex ejusdem Principis verbis. In Cairo, ex vulgo recensitis ad septem milliones feruntur, ex Judæis ad unum millionem & sexcentos mille, numerum adscendisse: mulieribus & pueris computatis. In tanta autem hominum multitudine, vix tertia pars visum integrum habet. Omnes oculis passim laborant ex esu fructuum, & aquæ potu superaddito. Cæterum 5. non prorsus frustra Paracelsus de elixire proprietatis, ex croco, myrrha, atque aloë, præparato sibi fisus est, modo non errasset in ejusdem præparatione; sed per modum arboris vitæ illud medicamen confecisset. Nam ut myrrha mumiam custodit à putrefiendi aptitudine, si myrrhæ aditus ad nostri constitutiva detur, non erit cassa myrrhæ ad vitam longam authoritas. Quoad renovationem vero tantopere à Paracelso laudatam, quæ pilos, ungues, dentesque renovat cum omnium morborum exclusione: Pili sanè & ungues, ut sponte quandoque decidunt: ita & quavis ætate facile succrescunt, estque illorum renovatio parvi momenti. Vidi quoque anno 63. ætatis senem, & vetulam, quibus quondam amissi dentes sponte renascebantur, etiam cum doloribus puerilibus; Nullam tamen denotabat vitæ longævitatem: eo quod uterque eodem anno oppetierit. Multos enim in spem vitæ longæ erexit promissio Paracelsi, de renovationis repuerascentia. Putarunt nimirũ, ex dentiũ & unguium renascentia, repuerascentiam necessariã: potissimũ quod canitiem senii indiciũ exuerent, pristinusq; capillitii color rediret. Sed suus error ex indistinctione fuit. Meminit nẽpe Alexander, se vidisse octogenarium, cui novelli dentes, quotquot deficerent, at non proinde ejus longævitatem commemorat. Et quanquam potuisset per accidens simul longævus fuisse; cum tamen unum non contineat aliud in radice, sive causis necessariis: elenchus fuit, ex uno aliud per sequelam deducere. Natura quippe non rarò sponte molita est ejusmodi renovationes, sub quibus interim filum vitæ longæ abscidit. Non absimile est enim, quod pyrus quotannis renovetur frondibus; non tamen, quod proinde sit ista arbor longæva: terebinthus aut cedrus, aut abies, brevioris vitæ. Imò nec pyrum mutuatur ullam vim vitæ longæ, quod sua arbor quotannis renovetur. Renovatio itaque medicaminum Paracelsum decepit. Quippe quæ tantum sanitatem, propter intimam similarium atque supremam mundificationem arguit; non autem radicem vitæ renovatam, aut vitæ inde prolongationem. Decepti enim sunt, quod cervus cornua, & anguis senectam exuant, sintque bruta longæva. Ideoque renovationem istam in causam longævæ vitæ retulerunt abusivè. Nam cancri, araneæ, cicadæ, & insectæ brevioris vitæ sæpius contingit pellem exuere. Ex opposito autem cervus castratus cornua non mutat; quia nec facit nova; non desinit tamen propterea esse æquè longævus. Cervus etenim non abjicit cornua sub autumnum aut hyemem, dum ad majorem quietem se componunt belluæ; sed dum novo surculorum germine pascitur, cui renovativa sui germinis inest: ut & in cervos non autem in boves transfertur. Eo quod stomachus cervi proprio ac specifico fermento, conservat germinativam surculorum vim, traducitque in vitam mediam cervi. Quod castrato cornubus carente non accidit, ut eunuchis barba negatur. Renovatio itaque hujusmodi, est quidem effectus vegetioris vitæ; non tamẽ inseparabile vitæ longæ indicium, ut neq; causa conjuncta. Nam nec renovatio necessariã vitam longam habet adjunctã: nec vicissim vitæ longæ est adnexa renovatio; Ut patet in cervo,

anse-

anfere, &c. Esto ergo, quòd Paracelsi arcana singula universas propemodum tollant ægritudines: ungues, pilos atque dentes renovent; nequeunt tamen inprimis robur in æquale deficientis alicujus partis adæquare; multo minus potestates deficientes ab interitu vindicare, atque omnium minimè easdem restituere in vigorem juvenilem. Ergo ejusmodi arcana non respiciunt potestates organorum, ut neque vitam longam inde dependentem; sed tantùm summam membrorum omnium depurationem: atque hinc natam sanitatem. Morbi nimirum universi, qui vel è sordibus emergant, in ipsis sordibus latent, vel demum sordes suo contagio ulterius propagant, sanantur per præfata arcana; non autem, qui primariò potestates vitales concernunt. Non inquam qui debilitatem innatam vel acquisitam, è morbo vel senio continent cum potestatum diminutione. Hujusmodi namque non nisi per remedia vitæ longæ in pristinum redeunt. Neque tamen perfecta & impleta redintegratione in pristinum. Nam hoc immortalitatem absolutam alioqui concluderet. Etenim quæ à crapula, Venere &c. debilitates ingruunt, per arcana Paracelsi tantillum restaurantur; at non nisi comite infirma naturâ. Insanie enim ex mala conformatione ne quicquam restaurantur: Illæ autem, quæ ex insigni superbiæ thymosi exortæ sunt, continuo de recidiva metuunt. Alioqui vero phrenitis, delirium, caducus, uterina vesania, hypochondrii mania, & quæcunque ex impuritatis aliqua sobole fit, perfectè & completè sanantur remediis Paracelsicis. Maniæ ergo, quæ ab insigni arrogantia prodeunt, sanantur quidem confestim; sed cum metu minoris alicujus recidivæ: qua istæ arguunt potestatis imaginativæ merum defectum: ideoque ita semen contaminant, quod in aliquot generationes deinceps translatæ non raro elucescant. Sic etiam ebriorum filii sæpe vitiatarum potestatum retinent indicia, quasi filii, paterni criminis hæredes, pœnas luere debeant. Hoc est fortes generantur fortibus & bonis. Et vicissim mali corvi malum ovum. Sunt namque ebriorum filii plerumque stupidi, indagandis rebus somnolenti, conceptuum tenaces, temulenti in agendis, & facile in vitia abductiles. Saltem non dubito, Paracelsum suis arcanis usum, utpote qui videret nedum felices sanationes succedere, verum etiam aliquot diutius usos, fuisse renovatos pilis, unguibus & dentibus. Veruntamen cum isti non fuerit vita longa, testimonio nobis erunt sua præfata arcana, de lato judicio meo. Enimvero circumfertur Testamentum Paracelsi, quod quia contradicit publicæ authoritati, ex ipsius epitaphio desumtæ, quod spectatur in nosocomio Salisburgensi, in muro ad S. Sebastiani aram, quodque bona sua in pauperes distribuenda, honorandaque collocasse, memorat: ideo illud Testamentum à Paracelsi osoribus fictum credo. Alii proinde istius farinæ asserunt Paracelsum, pacto cum Satana termino, plena in sanitate obiisse. Quod contradicit præfato Testamento, ex ore hostium publicato. Quo videlicet dicitur, ipsum aliquot dies ante mortem morbidum fuisse. Actusque ille tanti reatus contradicit, quod pauperibus tam fuerit benivolus. Sunt & alii quoque, qui illam toxico sublatum ajunt. Cui cum remedia non minus quam ad alios morbos cognita, & in promtu essent, supponunt illum adamantis pulvere, peresis intestinis interemtum. Ego verò nullatenus admiror immaturam mortem viri, ab adolescentia solliciti, circa arcana chimica. Maximè si quos vitæ suæ incurios indagandarum scientiarũ nimia curiositas diu noctuque anxit. Quem enim mortalium non inficiant carbonum suffitus? aquarum fortium, gradantium, & arsenicalium? Itemque antimonialium nova indies examinatio? quæ per longa annorum tædia experiundi, nondum experti haurimus, de malignitate illorum, non nisi per experientiam serâ admoniti. Quid enim secus agat curiositulus, nec trepidus tyro, in arte tam abstrusa, aliumque recusante didascalum præter torturam ignis? Ubi scilicet artis theoremata ex voto obscurantur: non quidem ut sciantur abrupta; sed potius ut nesciantur? Intellectus enim datur electis tantum per longam dierum & operum præparationem, sufficiente sanitate & pecunia instructis, neque criminum gravamine indignitatem meritis. Concedo universales aliquot medicinas, quæ sub unisono naturæ longæ gratissimo, insensi-

sensiliter post se vinctum educunt hostem, cum egregia organorum depuratione. Concedo pariter appropriatas aliquot, quo universalis amplitudinem, in specificis morborum directionibus æmulantur, peregrinam impuritatum societatem demunt, contractoque jam vitio planè dominantur, non secus atque securis secure arborem vellit, Index arcanorum Paracelsi est.

Inprimis tinctura lili, ab electro minerali immaturo in vinum vitæ redacta, cujus una pars est metallus primus; altera vero, membrorum essentia.

Sequitur dein mercurius vitæ, stibii proles integri, quæ omnem morbi nervum penitus absorbet.

Tertio loco est tinctura lili, etiam antimonialis, ejusdem penè efficaciæ cum præcedenti, quanquam minoris efficaciæ.

Quarto loco est mercurius diaphoreticus, melle dulcior; & ad ignem fixus Solis horizontis omnes proprietates habet. Perficit n. quicquid medicus & chirurg9 possint optare sanando: non tamen tam potenter renovat, ut præcedentia.

Eminentior est ejus liquor Alkahest immortalis, immutabilis aqua solvens, & sal circulatus ejus, qui reducit omne corpus tangibile, in liquorem sui concreti.

Succedit elementum ignis è cupro, elementum sive lac margaritarum. Essentiæ autem gemmarum & herbarum sunt præfatis longè minora. Tandem salia volatilia, herbarum & lapidum præcisam particularitatem referunt, neque universalium efficaciam attingunt.

Corallatus verò, qui unicum est purgativum per sedem, ulcera pulmonis, vesicæ, laryngis, renum, purgando sanat, adeo ut & podagram funditus evellat. Est nimirum mercurius vulgi, à quo liquor Alkahest semel distillatus est, resideque in fundo coagulatus & pulverabilis, ne quicquam in pondere auctus aut diminutus: à quo pulvere cohobanda est aqua albuminum ovorum, donec coralli colorem acquisiverit. In spiritu abjecto laudo Dominum rerum, quod parvulis hujus mundi sua arcana revelet, clavumq; perpetuo regat, ne in indignorum manus hæc sua beneficia incidant. Deprehendi itaque arcana Paracelsi morbos tollere; sed ad radicem vitæ longæ non attingere. Deprehendi quoque remedia mineralia, utcunque ad summum gradum deducta, inepta tamen esse, ut constitutivis primis cedant in alimentum, eò quod reservent vitam mediam concretorum, unde educta sunt. Eatenus namque non deponunt unquam prorsus indolem mineralem: imò & propterea recedunt à tenore vitæ longæ. Imò neque unquam facile inducar ut credam, lapidem philosophorum nobis vitaliter uniri posse, propter sui summe immutabilem substantiam, incredibiliter fixam contra ignis torturas, indissolubiliter homogeneam. Id est, propter separationis, destructionis, & digestionis omnimodam impossibilitatem. Tantum abest quod ad vitam longam faciat. Subscribunt mihi historiæ, Neminem qui lapide illo sit potitus, vita longa fruitum, sed multos, ob pericula laborando perpessa vitam brevem mansisse. Cæterum neq; sperent mangones, cibos potenter nutrientes, vitam longam præstituros. Etenim quamvis convalescentib9 robur præbeant; nutritos tamen dein enervant, quod Cæsar etiam testatur. Etenim teneriores cibi facile absumuntur, carnes teneras efficiunt, & majori nidore potestates vitales suffumigant. Medentum studia autem circa culinæ delicias, quas partem diæteticen nominant, versantur, in errorem putando abducti enim sunt. Ut si victus euchymus atque tener debita dosi convalescentibus proficiat: putarunt & robustiores eodem cibo multipliciter alitos, in summã roboris auctionem elatum iri. Non enim in cibando proceditur, ut in Arithmetica, ubi 10 libr. elevant novem; & per consequens, 100 libræ nonaginta. At non proinde, qui plurimum edit, bibitque affatim, potentior fiet, quàm qui moderatior vixerit. Siquidem natura non tam servat proportiones numerorum, atque proportiones potestatum rerum alterabilium, ad potestatem sui Blas. Utut est, saltem Medentibus ad vota succedit. Quoniam copia cruoris excremẽta parit, advocantur Medentes, adeoque regulas victus sibi saltem profuturas imperant, vitamq; abbreviant, in medice atq; misere viventibus

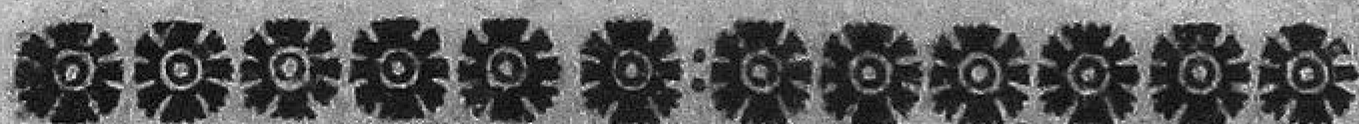
MONS DOMINI.

Quis ascendet in montem Domini? aut quis stes

stabit in loco sancto ejus? Innocens manibus, & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Verba sonant æternam beatitudinem. Sic est. Attamen nil impedit, quin ista figuralis atque typica locutio, secundum literam etiam sui veritatem explicet. Cum necesse sit, typum correspondere rei per typum significatæ. Equidem semper observavi, omnia Dei mysteria ferè id montib. celebrata. Jussus est enim Abraham scandere montem, & ibidem suum unigenitum sacrificare, in typum sacrificii oblati in monte Calvariæ. Jussit Deus Mosi ad montem ascendere, ut illum alloqueretur, deditq; illi Legem. Et collocutus Moses facie ad faciem, per dies & noctes quadraginta. In Oreb transfiguratus est Dominus, &c. Quæ cuncta in deserto fieri poterant, poteratq; Deus exercituum circundare Mosen fulgure & ignibus, tam in plano, quàm in monte, ne quisquam mortalium appropinquasset, sed mons semper electus ex privilegio. Et benedictio à domino promittitur in abscensu ad montem Domini. Etenim poterat Dominus breviori morâ Mosi significare sua placita, nec opus erat diebus & noctibus quadraginta continuis, nisi etiam mora suo pondere (etenim mora in naturalibus requiritur ad justã rerum maturitatum efficaciam) aliquod occultum mysterium designaret. Naturaliter enim intelligo in montibus malignitate endemica carentibus esse nedum aerem purissimum, procul à fæce & corruptione remotum, à vulgo, erroribus, & defectibus segregatum, & propter frigora depuratissimum ab omni inquinamento, verum etiam ibidem esse locum, quorsum per magnalis continuitatem, expeditissima cœlestium irradiatio est: quia ætheris purissimi potatio, Memini enim, uno mane me jejunum sensisse in Alpibus suavitatem inspirati aeris, quem ante vel post, toto vitâ nunquam. Certum est etenim, quod Omnipotens tantum Gibbum in natura non frustra condiderit. Certumque est, omnes mundi divitias è montibus erui. Deinde optimi fontes atq; celeberrima flumina nobis è montibus ratione declivitatis versantur. Denique omnes nationes monticolæ, durioris sunt corporis, vitæque vegetioris, aliis qui campos amoenos colunt. Qui effectus suis causis constant, quippe suavior puriorque aer ibidem inspiratur, & Gas omne suis privatum sordibus, redit in materiam puram aquæ. Sed quod Deus in cumulum attollat tantam, vel ipsam terræ faciem, vel super eandem construxerit tot saxa, vel in unum saxum conjunxerit, nec tamen aliquo minerali ditaverit, cujus respectu videretur tantam molem congessisse, nec fontes depluat, nec fructus denique tantis finibus dignos refuderit; sed supra omnem aeris atque nubium turbulentias, turbines ventorum atque fulminum portenta exaltaverit, in placidissimâ aeris quietem; Certè id mihi insigni mysterio dicatum videtur. Benedictio enim antiquitus promissa spectabat plerumque vitam longam, ejusque commoditates, & prolium fœcunditatem (ut sis longævus super terram &c.) Benedictio ergo adscendentibus in montem Domini, juxta literam, in natura ad vitæ longæ dotes spectare videtur: Ille enim, qui solus totusque vita est, ac Princeps vitæ, nemini saltem dat vitam longam, ne quidem per media naturalia, qui in vano animam suam acceperit. Ergo benedictio adscensionis in montem Domini, vitæ longævitatem continere videtur. Singularem itaque Montis Domini imaginem atque vitæ longæ promittere videntur illi montes excelsissimi, qui nullius fructus ergo, naturæ donati leguntur, quiq; ad sua vitatem imperterriti aeris pertingunt. Idque singulari aliqua præ cæteris montibus prærogativa, utque illo quasi jure, montis Domini nomenclaturam habeant. Etenim si supra omnes incidentias inferiorum pertingat, singulariter mihi promittit, Deum ibidem esse peculiari modo, qui enim non erat in turbine venti, sed in aura suavi, ab Elia est perceptus: ille, ille (inquam) ibidem suum habet domicilium, id est, Princeps vitæ ibidem suam benedictionẽ dat. Non quidem quæ paucis horis communicetur; sed revolutione quadragenarii (per duo sc. plenilunia) Mosi in monte Sinai significata. Etenim qui singulis annis, circa festum Scenopegiæ in monte quietis, continuo morari per 40. dies posset, accersitis sibi aliunde vivẽdi commoditatib. multũ auguror ipsi profuturum in vitam longã, si ibid. præsertim, medicamento ex arbore vitæ parato, quotidie refocilletur, eo quod tali

mon-

monte, ob insignem aëris puritatem, major sit commistio alimenti ad alitum, & penitior ad prima constitutiva accessus. Denique, quanquam excelsissimi montes privilegium vitæ longæ præ se ferant, minus tamen alti, aliquid singulare promittunt, ex sensu in alpibus percepto. Semper tamen rejicio montes, qui minerale aliquod spirant. Etenim in Chymicis, propterea arsenicum, nomen fumi metallorum est sortitum. Quibus autem daretur commoditas viventi in monte sano, & non fructibus mineralium gravido, illi certe gauderent beneficio vitæ longæ, quantum loci natura tribuit.

ARBOR VITÆ.

Cogor credere lapidem aurificum, & argentificum esse; quia distinctis vicibus manu mea unius grani pulveris super aliquot mille grana argenti vivi ferventis projectionem feci, adstanteque multorum corona, nostri omnium cum titillante admiratione, negotium in igni successit, prout libri promittunt. Non erat autem extractum ex auro, quod totidem argenti vivi pondera commutaret, quot erant auri, unde extractum fuisset. Inprimis eo dato, adhuc saltem staret vera unius in aliud transmutatio, ac quidem multiplex. Secundò, norunt aurifabri, & monetarii, quod nihil, quod non est mercuriale, possit per fluxum ingredi in metalla, aut colliquari cum illis, sed supernatet in fluxu. Igitur Tertiò, esset istud extractum pinguius, quàm sit ullum metallum, si tot millenas partes debeat tingere. Quartò: Non esset illud extractum ampliùs metallum, cum tot mille vicibus superaret perfectionem purissimi metalli. Non etenim metallum patitur totidem gradus amplitudinis in sui perfectione, quot vicibus pulvis chrysopœjus convertit inferius metallum in verum aurum. Quintò: ille qui mihi primum dabat pulverem aurificum, habebat saltem & ad minimum ejus tantundem, quantum ad ducenta millena librarum auri commutanda sat forent. Nemo autem est, qui decuplo plus auri habeat ac si haberet, destrueret ut inde demum auri tantundem construeret. Sextò: Dabat enim forte mihi semigranum illius pulveris, & inde unciæ 9. atque $\frac{3}{4}$ argenti vivi, transmutatæ sunt. Istud autem aurum dedit mihi vir peregrinus, unius vesperi amicus. Utcunque ergo lapis Philosophorum sit revera in natura; attamen ob rationes ante dictas, semper ratus nullum remedium metallicum continere benedictionem arboris vitæ, Fateor interim lubens, quod lapis ille vitæ zoophytæ in suis initiis sit particeps, eamq; habeat distinctam à vegetante & sensitiva, quæ sit vita hactenus anonymæ. Nam juxta Sapientum univoca scripta: Principiis lapidis, semel ovo vitreo conjunctis, si vitio interrupti fotus, semel contingat vel paulisper planè refrigerari: ita emoriuntur, ut non sit spes residua futuri lapidis: quod & in ovorum fotu similiter evenit. Adeoque hæc tum pari vita, cum initiis lapidis vivere credendum censui. Estq; vita vera, quam mors vera testatur. Quippe quod nullis unquam laboribus is error sit corrigibilis, semel sic mortuo, de cætero nulla restitutionis spes relinquitur. Scio denique arborem vitæ frustra ex animalibus utcunque longævis quæri. In quibus omnibus spontaneam mortem, corpus caducum, atque in horas labile, sive viam omnis carnis inveni. Quomodo enim dabunt, quam non in se continent vitam longam? Cum si sint longæva, vitam saltem suam exuerunt, dum in usum assumuntur? Aliquando intuitus lapides, quod intra se quandoque viva animalia continerent, per lustra vivant, custodianturque absq; alimentis, ab interitu. Paracelsus totum lapidum acervum, mundumque universum, quandoque unicum fuisse autumat lapidem, aut univocum saltem liquorem petrosum, qui in metalla, pyritem, saxa, lapides, & sales sensim distinctus, vitalitatis initia, per multa reptilia dederit. Adeoq; si busones & salamandras per seculum forte detineant viva, absque cibo, ac velut alto sopore stertentia, dubitavi, an lapides animantum istorum thecæ, & matrices, essent vitæ longæ participes. Sed suasit Scriptura, reptilium vitam nobis hor-

horridam & odibilem. Quapropter ad pretiosiores gemmas respexi. Veruntamen nec in illis vitæ longæ vestigia reperi, sive essentiæ essent, sive demum illarum magisteria: quia immediatè primis nostri constitutivis nequeunt assimilari, vel adjungi: vel si tandem adjungantur quadantenus, & quantisper crescimus: saltem spoliantur longævitate pristinâ, more aliorum alimentorum, naturam à lite carnis induunt, & sequi coguntur. Didici itaque gemmas, utut medicâ potestate dotatæ essent, ad vitam sanam facere; nunquam tamen prorsus exuere mineralem indolem: adeoque nec commiscibiles primis constituentibus. Imò tametsi commiscerentur, tamen vitæ longæ non inservirent. Quia quicquid non reficit potestates vitales, non obviat etiam intestinis mortis necessitatibus, multòque minus si reluctetur conjugio solidorum nostri. Ast herbæ aromaticæ, suis consociis hanc palmam eriperent, si arbor vitæ herbacea esset: quatenus gratiores & spiritualiores. Defecatissimus autem liquor, & quicunque totam herbæ crasin continet; attamen singularitates, & sanationem duntaxat respicit, eò quòd concretum, unde manavit, ipsum in se non sit vitæ longæ particeps. Liquor enim, qui suum concretum, cui ab initio per minima nupsit, ab interitu præservare nescit, quo pacto vicibus suis spoliatus poterit carnem nostram, mox festinanti putredine diffluam, à morte custodire? Atque adeò hinc cœpit mihi arbor vitæ haberi immortalis, non senio, non ætatum incommodis obnoxia, quodque nulla contineret admitteretve excrementa, multòque minus progigneret eadem. Verum potiùs excellentia quadam averruncaret, si qua semel quandoque incidissent, propter propellendi & repulsandi virtutem. Atqui cum veneno sit geniale, bonum in malum convertere corrumpendo, visum fuit mihi arborem vitæ indagare, in qua ipsamet venena morerentur, superata per bonitatem arboris: quare etiam respueret nondum admissa. Quæque semel admissa essent, corrigeret atque superaret. Etenim si non deberet admittere excrementa, quæ infimi gradus quædam sunt venena: multò magis avertet, retundet, & debellabit, quæ altioris sunt & manifestioris hostilitatis. Id enim nisi fecerit, vanum sibi nomen arboris vitæ assumet. Observavi, pullos jumento, & caballo vetere generatos, citò effætos, in vitæ vigore languidos, puteosque supra oculos profundiores habere, quàm qui caballo juniore prognatus esset: Salicem verò veterem, nova dare vimina, nihilo steriliora si plantentur, viminibus novi trunci. Itaque reperi, unà cum animantium semine ire senectutem in proles, non autem id tam facile manifestum in fœtu arboreo. Imò si vita longa quibusdam bestiis inest, sic est conclusa, ut singularitatem non exeat, & non extra speciem sit communicabilis. Rorem denique per analysin partium examinavi: salem enim saccharinum dabat, magnis morbis opitulantem, at sanè ad vitam longam nequicquam proficuum; Propter indeterminatam enim suæ bonitatis generalitatem, non tam vitam, quàm alimenti proprietates continebat. Conclusi mecum tandem, arboreum esse fœtum, quisquis ille, qui arboris vitæ vicem gereret. Dein è saluberrimo, odoro, balsamico, ac pene immortali frutice, hoc medicamen petendum. Quodque subtilissimarum atque purissimarum esset partium, è propriâ sui concreti dote, & constitutione nativa: quodque resisteret omnifariam quibuslibet corruptionibus, artis vel naturæ errore partis, aut conquisitis. Tandem quod arte atque labore, ultimam perfectionis metam, & commistionis nobiscum licentiam esset adeptum. Quocirca erat apprime necessarium, ut naturalis dos ista multiplex, nequicquam inter præparandum frangeretur, aut mutaretur per ignem. Adeoque opus esse igne non urente ad virium exaltationem, impedimentorumque sequestrationem. Ut sc. ad incorruptibilitatis complementum, sive ad vitæ longævitatem nobis manutenendam, quantum naturæ corruptæ recipienti possibile foret, per communicationem suarum virium participes reddat quosdam mortales. Certè non potest proinde singularem aliquam membri Idiopathiam sentire, aut partialitatibus obedire. Sed necessum est, sit vitæ balsamus integralis, ad ens seminale reductus, in dotibus suis permanens, odore gratus, per cuncta vitæ mediæ, atque magni oportet examina. Adeò ut cum tandem alimenta illi permista, sint suo

munere defuncta: saltem fuligo eorundem, suo suffitu, spiritus insitos non ampliùs conterat & extenuet; sed potius recreet: atque hactenus incorruptibilitatis aliquam permanentiã æmuletur, custodi atque sub vita nostri media, in nutritio humore continuata atque propagata. Gratia ergo dotis nativæ conciliet sibi amorem cum spirituum insitorum potestatibus sigillatis: præparatio igitur recuset alterationem nativæ virtutis, ac præstet penitiorem ingressum, virtutisque applicationem. Adeò ut velut exlex, præterque consuetum, admittatur ut conscius intra secreta vitæ penetralia, ut informationem ibidem subeat. Quibusdam enim climatibus, cuncta robustiora & præstantiora producuntur, ob succi alimentarii nobilitates: quæque ideò certum est, ad vitã longam præstare plurimum. Quorundam sic enim sudor olet hircum; aliorũ verò à fragrantia non longè distat. Istud inquam unicè in vita longa procurandum, ne humor alimentarius, postquam suis est defunctus muniis, delatus per diaphæresin, amittat gratiam, cujus defectu vitam brevem descripsi: Docui enim aliàs, suem vel anserem solis piscibus alita carnes præbere, quæ piscium axungiam detestabilem gustanti referant. Quapropter arboris vitæ medicamen esto balsamus odorus, aromaticus, naturæ gratus, condiens præpollenti bonitate cruorem, & alimentum jam roris modo appositum. Usque adeò incorruptibilitatis suæ vigore continuetur vis balsamica in extremos usque limites suæ exhalationis è corpore. Quapropter unicè cavendum, ne ignis hunc fructum separante distillatione alteret; sed instituatur propria heterogenei divisio, in suos fundos sequestrata, ad majorem puritatis & simplicitatis subtiliationem, viriumque suarum sigillationem. Etenim in Eden, stomachus vigore proprio cibum subigebat: sine vitæ mediæ lucta enim stomacho parebant cuncta libenter: id quod deinceps usque ad aquarum cataclisma, stomachi per decidentiam servarunt quadantenus incolume: donec annorum & propagationum successione, universa sensim eruerent. Tum non ampliùs ens seminale è cibis est erutum, postquam vitæ terminus ad 120. annos, atque deinde ad 80. restrictus fuit. Etenim ens essentiæ, quod antea è cibis petebatur, non prodiit amplius: quia stomachus saltem ens nutrimenti educere satagit. Hinc namque patet, tametsi arbor vitæ ex Eden nobis adesset, non tamen uti primis patrum profuturam. Consequenter etiam balsamum nostræ arboris vitalis non tam proficuam adultis quam pueris. Qui namque vitæ stadium penè decurrit, quisque pro modulo juvamen sentit. Cum omnia in natura recipiantur per modum recipientis personæ, loci, ac circumstantiarum. Eleverunt namque amici Iobi cum eo septem dies & noctes, absque esu, potu, & sanitatis discrimine: Quod cuiquam mortalium hodie vix nunc est possibile. Ergo robora vitæ ejusmodi plus proficerent ex nostra arbore, quam senex ego mille offensionibus, laboribus Chymiæ, tribulationum persecutionumque injuriis penè attritus. Sic nos nobis mella paramus apes. Cui accedit, quòd Eden salubritate loci, esset vitæ longæ custos ex se; paucis verò abinde passibus mortis corruptionis atque infirmitatum imperium. Etenim si historiis fides est, sunt & hodie loca, quibus tercentum annorum vita est ordinaria. Nam ubi longævi nascuntur, etiam foventur. In propinquo autem sunt loca alia, ubi vicissitudinum interpolata tyrannis vitam abbreviat. Sic enim Provinciales aliquot morbi assueti sunt. Montana id circo, quæ Gas mineralium non habent (ut Arduenna, Asturias, &c.) nec uligini lacuum subjecta: quia siderum collocutiones beneficæ reflectunt, aëremque purum spirant, ad vitam longam faciant. Prout & ager planus, gulæ irritamenta nesciens, tantum vitæ longæ addit, quantum saturitas, vitæ longæ inimica. Fatigant nempe ciborum sarcinæ miseras potestates, ut videlicet tanquam exantlatæ labore ante diem concidant. Quibus sic mecum revolutis toto triduo, undenam medicamen ad vitam longam petendum esset, arrisit mihi insigniter opobalsamus, non quidem Peruanus, aut Copaibe Brasilianum gummi; sed verus Ægyptiacus, Sacris notatus atque primitivus, pumilis fruticis regina lachryma, vix Regibus venalis. Etenim plurimum perfectionis huic

entì

enti attribui merito, fateor. Ac licet sat esset reperibile; attamen adhuc ab arboris vitæ perfectione deflectit, quod frutex ille sit adeo caducus. Dumq; variè in natura vagarer, ut arborem vitæ lustrarem: tandem extra diem & supra fæcem in somnio vidi totam terræ faciem, prout stetit deserta & inanis initio creationis, tum deinde ut fuit, dum plantis undequaque suis virescéret recens. Iterum quoque sicut latebat sub diluvio. Vidi namque omnes plantarum species subter aquas servari. Mox tamen à diluvio, cunctas ingredi viam vicissitudinum sibi injunctam, per species & semina continuandam. Vidi inquam in apice Libani, Cedros Verbo Dei gloriosissimi subter diluvium integras permansisse, certoque numero adhuc ibidem superesse. Et statim deinde ad me redii. Per moram verò deinceps consideravi, quod Arca, quæ genus humanum ab interitu salvare debebat, jussa fuerit fabricari ex ligno Cetim incorruptibili. Duraverat enim mundus forte 1652. annis. Noah autem pigrè in fabrica processit per centum solares annos. Adeoque ligna & tigna sumebat, quæ toto seculo ne quicquam damni essent latura. Leprosus è populo segregatus ad Sacerdotem accedens, in manu gestabat lignum Cetim, ut mundaretur. In festo Scenopegiæ, quilibet Ebræus Cedrum & ramos myrrhæ portabat, ut Deus memor esset in pluvia totius terræ, ut constitueret modos temporum, & astra. Intellexi itaque per Cedrum vitam longam, benedictiones item temporum & astrorum, itemque mundationem, mystico sensu designari: in hoc seculo vero etiam obtineri. Nam vitalia cætera mox contabescunt senio; unica vero numero Cedrus, insigni mysterio, incorrupta ligni substantia, & sospire vegetatrice vitam longam promittit, quia continet. Valvæ enim templi Salomonis ex ligno Cetim per aurum, tanquam tegumentum vel vilius involucrum jussæ sunt fabricari. Porro extra controversiam est in Ecclesia Dei Cedrum in Libano, in Templo, in figura Arcæ, in mundatione lepræ, & festo Scenopegiæ repræsentare Dei matrem, Reginam cœlorum Virginem, Vas incorruptibile, arborem quæ nobis vitam æternam in carne protulit. Patronam inquam pauperum, & meam. Locus autem Cedri in Libano frigidissimam aeris valvam, nivibus contectam superans, illibatam Deiparæ Virginis integritatem designat. Adeoque si arbor Divam Virginem, præsertim tot mysteriis conjunctim designet, non mirum, & Cedrum, arborem hujus vitæ etiam in seculo significaret. Enim verò diebus Davidis annosa Cedrus erat in Libano, quippe quæ propter excellentem proceritatem mystico sensu digna fuit ex tunc. Quare vel à diluvio ibidem plantata hactenus adhuc eadem numero sospes perseverat: vel dudum ante, & fortè à mundi cunis juxta somnii visionem. Quod saltem quomodocunque sumatur, ostendit, Cedrum senii incommoda spernere. Non est autem à parente Cedro, post diluvium plantata: quoniam & ista Cedri parens sub diluvio conservata fuisset, atque multo facilius deinceps, quam quæ à diebus Davidis huc usque perennat. Rideant qui volent istam Cedri ætatem in Libano, dicantque modernas novo germine, vel deciduo semine suscitatas. At eo posito, hodie & novæ indies in silvam magnam prodiissent. Ubi tamen nova nulla Cedrus succrescit. Quin imò exin colligo, eandem numero Cedrum modo persistere, quæ vel ante diluvium fuit, imo vel à condito mundo. Quippe B. Virgini in symbolum datam. Cæterum pro nostro magisterio non est sumendus fructus Cedri: eo quod ejus finis non est ad simpliciter esse in destinatione proprietatum Cedri; sed tantum ad speciei propagationem, quæ contradicit vitæ longæ ex fundamento. Sumendum est ergo ipsum lignum Cetim tam exaltatũ in Sacris. Non ergo cortex, non fructus, non radix, neque frondes sunt finis ultimus, quorsum natura respexit ad vitam longam. Adeoque Cedrus, ab arbore vitæ Eden forte & in hoc distincta est. Est ergo reperta materia arboris mori nescientis, cujus lignum imputrefactibile, & ob multas ejus proprietates, mystico sensu Divæ Virgini destinata, vitam proferens mundo, ut mortem redimat. Sed ejus præparatio, omnium illorum, quæ subter laborem Sophiæ cadunt, est longè difficillima. Hac nempe de

causa Monarchæ carent vita longa: quia nullus est, qui eam præparare noverit. Nam nemo verè Philosophus aulœdus est, nec Principes sequitur, iisque adulatur: quippe quia nullius rei indigus, spernit quæcunque Princeps dare potest. Sola ergo arbor vitæ vires lapsas recreat, detinetque aliquousque vitam in fluxu. Difficultas autem præparandi consistit in eo, quod lignum, absque virium resolutione, debeat resolvi, per teporem, qualis solis martii, usque ad primum ens sui. In quo ente duntaxat, conceditur illi fermentalis conservandi, & condiendi potestas, cum ingressa ad prima nostri constitutiva, seseq; insinuandi in familiaritatem spirituum insitorum per organa singula. Est autem in succo hujusmodi resolutionis vis integra Cedri: vitalis scil. cum omni proprietate seminali, atq; formali vitæ longæ. Nam tota ligni moles resolvitur in succum: quæ alioqui distillata, transmutatur, fitque nova quædam creatura: quod comprobat aqua vitæ, è granis aut cerevisiis distillata, item oleum distillatum è lignis, imò ex ipsomet olivarum oleo. Praxis ejus est ista: Resolve fragmenta ligni Cetim, cum pari pondere liquoris Alkahest, in vitro sigillato, sub tepore fovente. Et infra septimanam videbis totum lignum in liquorem lucteum migrasse. Mox verò circa quindenam supernatat distinctim duplex oleum, quod in mentem usque augetur, & separatur dilucidius. Oleum verò tum separetur ab aqua per operationem manualem. Tum distilla aquam in balneo, & liquor Alkahest primævo sui pondere manet in fundo. Oleum verò cum aqua toto trimestri, lento tepore foveatur, & totum oleum assumit naturam salis, & sese permiscebit aquæ. Estque ens primum Cedri. De vitæ autem longitudine pauca adhuc: quia senex hæc assequor, & ipse moribundus. Mens inauditum aliquid spirabat intus; sed inutilis huic vitæ sepeliar. Quia Spiritus janitor lagenam abstulit mandato ejus, coram quo totus mundus tanquam fungus est. Sit ipsi laus, qui dedit, quiq; abstulit, quod suum erat. Meritò ergo improperent mihi Scholæ: Tu miser, parvæ notæ homo, magnæ ambitionis vir, senex paradoxe, tardus venisti, ut cum tuo Cedri encomio, mundo obtendas nebulas. Herbariis nostris notæ sunt stirpium historiæ ac vires. Tu verò ut inauditum commentum de vita longa ostentes, insanire cum Cedro paradoxus pergis. Eja si Cedro tanta ad vitam sit potestas, cur Reges omnes non longævi? Unde novus hospes advenis? profer literas & experientias, quibus crede vis. Ut enim Jurisconsultus rubescit sine lege loqui; sic Medicus, citra experientiam. Negare enim non potes, quin decocta frondium, nucleorum, ligni, corticis, radicis, vel resinæ cedri, vitam continuatam jamdudum prodidissent. At nihil horum liquet per nostros herbarios. Tu ergo occulto modo præparationis deterres, styloque tetrico artis fumivendulæ, mentitum mysterium Cedri involvere optas. Quod, deposita larva Alkahestica (assumta duntaxat ad occultandum tuam improvidam temeritarem) ridebunt Literati penè omnes, qui non patiuntur se abduci in nova placita per somnia, aut fictus ecstases Argumentum hoc partim ex inveterato in nos odio, partimq; ex antiqua simplicitate emanat. Quantum enim attinet meam personam temeritates scribendi insuetas: Novit Deus, quod scribam, quæ scio vera. Ago illi gratias, quod cum contulisset in me quinque talenta, fecissemq; me indignum, & hactenus repudium coram eo factus essem, placuit divinæ bonitati, auferre à me tria, & relinquere adhuc bina, ut me sic ad meliorem frugem expectaret. Maluit inquam me depauperare & tolerare, ut non essem utilis plurimis, modò me salvaret ab hujus mundi periculis. Sit ipsi æterna sanctificatio. Quatenus autem argumentum Scholarum nititur apparentiis decoctionum & jusculorum, id sanè ex simplici ruditate profectũ est. Siquidem hactenus nemo facultates rerum in agendo exaravit. Ratum ergo, quod quamvis multa distillando fiant acutiora, adeoque magis activa; tamen eo ipso recedant & alienentur à genuina seminum proprietate. Quia ignis est mors artificialis, quæ si aperta flamma fiat, contingit per seminum & Archei exstinctionem; Mors autem naturalis rerum præsupponit lassationem seminum. Mors autem artificialis, quæ non fit per flammæ consumtionem: separat quidem volatilia à fixis, cum dissolutione & morte vitæ ultimæ concreti. Sed & ideo alterantur & alienantur per ignem vires pristinæ, & nova

crea-

creatura resurgit ex igne, ex materiali dispositione, pristinis entis proprietatibus, per inversionem in morte artificiali obviam. Sic nimirum pleraque salia volatilia, per colliquationem facientia congressum cum oleo rei fixantur in carbonem, qui tandem exusta pinguedine redit in cineres. Sunt & salia fugitiva, quæ intra oleorum pinguedines latitando agunt, novum moliuntur productum: ita ut olea alioqui sat fluxa, combinatione salium commutentur. Quædam idcirco saponaria fiunt, nonnulla fuligines recondunt. Saltem adusta omnia contrahunt empyreuma, & in aliud permutantur. Nil enim permanet antiqui. Eo quod illa sit ignis proprietas, non quidem simpliciter separare, sed propria authoritate sub se alterare, atque commutare. Proinde non licet distillatorum vires ponderare è concreto, unde dimanant; nec credere licet, quod etsi vires rerum non sint abolitæ, non exstinctæ, aut per ignem planè defunctæ, ideo rerum pristinas vires per adustionem non innovatas. Quæ autem nova fiunt per ignem, sæpe deteriora fiunt, ac etiam non ratò ita à seipsis prioribus distincta, ut centuplo meliora fiant. Simplicia deniq; quæ elixando suam mucilaginem vel gummi liquant, & hactenus in decocti jus suas vires transmittunt. Inprimis non proin tamen eandem facultatem, quam integro concreto habebant, retinent, sed languida sæpe illorum actio est. Inprimis namque debent ciborum more in stomacho confici. Quorum etsi pleraque, ex proprietate magni oportet, aliquid pristinarum virium sapore referant, attamen hæ vel una cum excrementis foras ejiciuntur; vel perperam confecta, appropriataq; nonnisi heterogeneitatis inassuetæ rixas movent, loco remedii. Vel saltem si sanguinem atque carnem suo odore afficiant, non nisi languidam opem pollicentur, adeò ut & hinc quartana Splenis incola, hactenus in ludibrium Medentum intacta maneat. At, ut aliquid in œconomiam spirituum, & solitorum constituentium familiam admittatur, non est quod per decocta id speretur ullatenus. Ut neque per distillationem, quæ omnem prorsus vitæ longæ entelechiam, quam lignum in se claudit, exuit per mortis artificialis interventum. Succus autem, pulvis, aut condita, è Cedro petita, nobis adeò sunt peregrina, quod nisi subigatur per methodum primi entis, nequicquam familiaritatis nobiscum spondeat. Procul sanè, quod nostram naturam superet, suique incorruptibilitate donet. Nil ergo distillata, nihilque simplicia cruda, utut nobili facultate fulgeant, ad vitam longam momenti habent. Oportet namque ut servata ad amussim Cedri incorruptibilitate, mortis nescia, nec tantillum deteriorata ejus in nos beneficentia, separetur ab ea omne impedimentum peregrinum, quod alias per multam nostri Archei luctam in ens nutrimenti, non autem in ens essentiæ reflectitur. Sic tamen, ut insuper illi superaddatur penetratio, communicatio, & conspiratio cum primis nostri constituentibus, & facultatum inexsistentium recreatione. Stupeant interim Galenicæ Scholæ, insuetum præparandi & describendi modum, measq; pollicitationes rideant, mera credant somnia, cantet avis singula juxta suum rostrum, per me licet ab illis vilipendi. Siquidem ad annosas lucri solius ergò effictas oblocutiones, jamdudum auribus callum obduxi. De Vita longa scripsi, quæ scio vera: non quidem tyronibus, ut neque lectionibus amplectenda: novit enim Deus, cur capræ curtam caudam dederit. Sua quandoque dierum maturitate erit, qui me verũ dixisse intelliget, Adeptus. Quod verò attinet ad sententiam somnio acquisitam, is legat somnium Nabuchodonosoris, soli Danieli notum. Attamen jusserat omnes suos Sophos igni conterminari, nisi somnii explicationem indubiam referrent. Certè ejusmodi somnia, certitudinem quandam intus pollicentur, nec vana esse. Sæpe is qui dat somnia, eodem quoque mox referat, cum tanta sui certitudine, ut mors, nec infernus dubium queant invehere. Quanquam autem Cedrum omnibus præferam lignis; forte tamen Indica ab Palæstini littoris Cedro nequicquam inferiora præbet. Ego tamen Sacrorum authoritati semper primatum dedi. Non tamen, quod ob id manus Domini se Cedro alligaverit. Quæ autem de Cedro scripsi in memoriale honoris erga Deum mihi propitium obtuli. Cætera autem quæ de Cedro sunt, mecum sepelientur. Nam mundus capax non est. Quod autem moderni de elixire proprietatis jactitant, id juxta descri-

ntum Paracelsi non succedit. Nam tria simplicia amplissimo vase vitreo, sigillatoque conclusa, paucas saltem guttulas liquoris lactei & aliquot olei subpallidi dant post biduum, totidemque, nec amplius, post bimestre; vix autem tertia pars materiæ patitur ab igne, quin empyreuma comminetur. Sin verò fortius paululum urgeatur: vas, utcunque amplissimum, dissilit. Sin verò ingredientia cum liquore medio connectantur, res ipsa tandem est nihili. Subticuit scil. Paracelsus (prout in plurimis aliis) additamentum liquoris Alkahest, cum quo tota materia mox solvitur per totum, & succedit medicamen juxta illius descriptionem. Inest enim elixiri huic subtilis fragrantia. Ob quam præservat materiam liquidam nostri corporis à corruptione, tanquam balsamus. Sæpe namque febri contagiosa deploratos, unica guttula in vino propinata sic recreavi, quod adhuc in meridie mecum pransi sint, qui media nocte unctionem postremam sacri olei susceperant. Profectò defectu Cedrini entis, subvenit elixir proprietatis. Sed quid? Requiritur Alkahest. Quod non datur putantibus; sed solis scientibus, & quidem duplatis. Quocirea aliquid triviale in usum vulgi pro conservatione vitæ longæ edisseram. Anno 1600. vir quidam annonæ militari inserviens à computis, numerosa autem & parva prole gravatus, conqueritur, quod annum ageret 58. si autē deficeret, contingeret liberos suos ostiatim stipem petituros. Rogavit aliquod vitæ præsidium à me, Ego adhuc juvenis, ejus sortem condolens, cogitavi, quod odor lychnii sulphurosi accensi vina à corruptione præservaret. Idcirco in animum induxi, quod acidum sulphuris stagma, hunc fumum sulphuris atque omnem planè odorem necessario sic contineret, ut ipsum esset nil, nisi ipsius sulphuris fumus, in ejus salem mercurialem combibitus. Tum denique ratus sum, quod cruor noster esset vinum vitæ nostræ, illoque præservato, si non vitam daret longam, saltem à multis morbis corruptionum tutaretur, cujus efficientia, vita sana, à morbis immunis, & à doloribus transquilla, saltem protelaretur quodammodo. Quapropter dedi illi lagenam distillato liquore sulphuris plenam, & pariter docui artem parandi istud oleum è sulphure accenso. Jussi porrò, ut singulo pastu binas saltem guttulas illius liquoris, primo cerevisiæ haustu sumeret, neque facile dōsin istam petulans excederet. Ratus, binas guttulas multum fumum sulphuris continere. Paruit vir ille monitis, & adhuc per plateas Bruxellæ Anno 1641. ambulat. Quodque augustius est, toto quadragenario illo, nullo penitus morbo unquam decubuit, etsi semel casu super glaciem, tibiam prope poplitem fregerit; immunis tamen semper à febri, gracilis atque macilentus mansit, licet in penuria commoditatum senex vixerit. Nomen senis, est Joannes Mass. qui servivit à cubiculis Episcopo Yperensi Rythovio, dum Comites Egmondanus & Hornius capite plecterentur: eratque tunc ætatis viginti quinque annorum.

FINIS.

SEQUI-

SEQUITUR TRACTATUS NOVUS POSTHUMUS, COMMUNICATUS AB AUTHORIS FILIO, FRANCISCO MERCURIO van HELMONT; DE VIRTUTE MAGNA VERBORUM ac RERUM.

SAt jam probatum, morbos primarios non solum oriri ex perturbationibus animæ, sed & ex similibus passionibus atq; alterationibus ipsius Archei, dum sc. aliquod vivens dat Archeo occasionem, seipsum taliter alterandi. Igitur duobus capitalibus modis, sub tranquillitate sanitatis, morbi primarii invadunt. Primò scilicet dum mens ipsa, sive anima humana, sibi procellas excitat, suorumque conceptuum Ideas exoticas imprimit in spiritum, functionum executorem; Tum demum 2. sic deforis, aliena quæpiam potestas intro adducitur, unde occasionaliter *Archeo, functionum executori*, quæpiam malignitas inuritur. 3. Si ipse, exæstuans tædio, mœrore, luxu, impatientiâ, & sponte, format sibi prævaricantem perturbationem, ac furores, unde inimica quædam Idea, Adrastiæ parens, consurgit. Estque duplex ille modus perniciosus, & extremæ activitatis, promptæque malitiæ, eo quod cadunt in Archeum, functionum explicatorem. Ipse enim, per ejusmodi alienigenam Ideam, difformis à seipso, & degener factus, nedum præpostere cuncta agit, sed incontaminatum, sibique consocium, Archeum totum, diversimodè turbat, ac post se trahit. Quarum passionum effectus proprii sunt, producere intus è cruore, sanguine, & liquore, assimilando, prolem degenerem, quæ fit productum, in quo sigillum Ideale est impressum. Adeo ut morale proverbium in naturalia etiam transcendat scilicet quod raro nemo proxime lædatur, nisi à se ipso. Nam certum est, quod in vivo Archeo, sit primarium organum, director, & executor potestatis imaginativæ; sensuum internorum, & externorum; digestionum item, ac distributionum; itemque cujuslibet Thymosis, suæ Blas, perque vivens à demortuo distinguitur. Atque hactenus Archeus habet omnia materialia sui corporis in substratos clientes, pleno jure excitandi omnes motus, tam alterativos, quam locales. Hinc namque obvium est, quotcunque effectus contingunt in vivo, qui non accidunt in cadavere, ejusmodi omnes esse ab ipsomet Archeo, sive illi ab occasionibus externis incipiant, sive vero primordialiter ab ipsis vitalibus initiis Blas acceperint. Quippe cum externa nondum sint nostra, donec in vitam suas vires exeruerint. At licet propriam quædam servent potestatum normam, (ut saliva rabientis) nostræ tamen nondum sunt, donec suam irregularitatem, vel in nos propagarint, vel aliam in nobis excitarint, furori Archei lacessiti contermінam. Utut est, saltem utrobique exotica idea imprimitur in Archeum, præpotens est & materia activa; nimirum si in Archeum potestati imaginativæ inservientem inducitur, amentias nobis profert; Sin vero in Archeum sensus, motûs, digestionis &c. vis ista peregrina inducitur, etiam affectat ejusmodi potestates in nobis, extinguit nempe, alterat, & pervertit easdẽ. Sequitur ergo *omnem morbum primordialiter, immediate, & causaliter, dependere ex Archeo, totius scenæ rectore*, eò quod in cadavere nullus fiat morbus; Id est, morbos non procedere, nisi ex alienatione Archei, à vero destinationum suarum, rectasque Oeconomiæ, scopo. Non contingit autem alienari eandem à scopis sibi propositis nisi per aliquem conceptum furoris sive amentiæ suæ, (non proinde etiam hominis) per quem à finibus rerum agendarum exorbitat, pingitque in se alienas imagines, & larvas, quibus omnia conturbat. Res quidem præter naturam, irruunt in nos, sed vix tollunt (nisi simul obliterent, evertant, & perimant totum) rectum progressum Archei, nisi ipsemet, inde concitatus, sibi terrores, aut furores pariat, quibus bonos succos à se partos pervertit, juxta tenorem Ideæ, quam sibi in istâ alteratione depinxit;

adeò

adeò ut vis morbifica bini, procedat pedibus in exitium, intimo motu, scilicet propriæ alterationis Archei, per quam sibi subjectos satellites & cives alterat, pro nefario lubitu, & motu Ideæ à se parto, in sua Thymosi. Nam peregrina ejusmodi Idea operatur deinde seminaliter, quatenus entitata in esse reale, in spiritu Archei, tanquam in subjecto materiali, utroque scilicet pede, & incontenta, & incontinentia, sævitq; in totum, ac introducitur in nos morborum exercitus. A peccato itaque manavit morbus, quia anteà in mente sedatâ, nullisque impuris affectionibus turbatâ, non erat; ut neque consequenter in Archeo, corporis gubernaculo, mentisque organo familiarissimo. Hic enim qui anteà parebat menti absque replicâ, jam impuritati, & ataxiæ alligatus, inobediens factus menti, proprio plerumque Blas exorbitat; unde facilè collegi, semper in naturam jam vitiatam receptum esse, quod omnes morborum concitationes primitivæ *aliquid menti simile* (puto *amentiæ*) in se habere promittant, ab inobedientia mentis; Et ipse Archeus, menti inobediens factus, perturbationum propriam, & propriè quasi Thymosin, jam explicatam, ostentet, patiatur, atque tandem frustrà ploret sui exitii irregularitates spontaneas. Quibus sic probatis, ac receptis, considerandum, (siquidem conceptus animæ sensitivæ possunt ita Archeum violentare, ut metus personæ generet pestem) an non sint media domandi, atque superandi omnem morbum, à perturbationibus animæ, & Archei, ortum. Num vid. amentiæ animæ sensitivæ, & Archei, morborum patratrices, compesci queant, remediis quibusdam abstractioribus, quàm per ordinaria dona, in simplicibus sigillata; ut scilicet anima sensitiva, & Archeus, ita curentur, ne ruant in dissolutionem Thymosis, vel si inordinatum jam patrarint, idipsum restaurent, ac corrigant; ut nimirum cujus fuit primariò condere, & principiare morbos, ejusdem quoque sit, illos delere, & prohibere. Etenim, ratio persuasit quidem, hanc esse proximam viam, sed quæ sentibus, ac spinis, horrida est, & inculta. Nam, si Acheus per sui potestatem *victoriam*, excrementa non ritè fecerit; si intrò admittit, non expellit, non reluctatur; vel ipsemet, proprio indignationis, aut insaniæ peccato, eadem facit; saltem poterunt, fores claudi, additâ sollicitudine, sordibus, ad exempla priorum intrare paratis, (quod est præservativæ munus) vel saltem resipiscere potest Archeus, & se ab errore corrigere. A creatione enim sunt media sufficientia in natura, quæ per suas qualitates, compescunt quidem à posteriori, quæ jam sunt alterata, sed sunt pleraque incerta: Cognita autem, sunt ignava, tarda, multis quoque impedimentis, & impuritatum obstaculis obsepta. Inquisivi ergo, an non essent aliqua, quæ immediatè colloquerentur cum Archeo, ita ut quædam simplicia, quæ potenter Archeum alterant, concitantque in diversos furores, (uti spectatur in salivâ rabiei, Tarantulæ, serpentumque ictibus, omnibusque prorsus deleteriis Venenis,) an non sint, quæ pari felicitate, virtute, ac brevitate, succurrant, ita ut semel tenui contagio haustæ, deinceps reliquum ad veram sanationis metam necessariam, *obiter satagant*. Quodque ratione assequi possum, bonitati divinæ non insolens, id fidei, magnificentiæ, liberalitati, amori, & immensæ bonitati, *jussit tribuendum*: nec Deum Opt. Max. ullatenus nobis defuisse, aut penuriosum extitisse; si qua autem horum est ignorantia, nostram ingratitudinem, immerita, & abusus, culpam ferre. Enimverò, postquam deveni in fundamentalem cognitionem morborum, cognovi, si furor aliquis Archeum obsedisset, quod convulsionem, ac dolorem immanē, excitasset, vel epilepticum insultum in potestates principes, iisdemque famulantes, pateretur, confestim appositis quibusdam extrinsecis, omnem ejusmodi morbum, veluti injectis repagulis ad exorbitationes Archei, evanuisse. Consideravi enim & credidi non Entia mulctare, & vi reprimere, sin autem commisso jam sui delicto, aliquid degeneraverit, conglaciatum, constrictumve in meatum resederit, quatenus Archeus malè pro bene egerit, possibile fore Archeo superinducere Ideam, quæ iterum, omni serio molimine, coagulata resolvat, *iterum* & mala à se patrata, malè perdat, præcipuè quod essent ubercula in suæ Veneris facili traductione. Itidem, quia coagulavit, resolvat; certè non insulsè, proinde, à primis Sapientiæ

pientiæ cultoribus cautū, ut principiis obstetur, quamdiu nimirum sunt morbi primarii absque satellitū sequelâ adhuc in Archei dominium vagante. Profectò in hâc palæstrâ, variè, vel ab initio, in hunc usque diem, & confusè, certatum omnibus telis. Imprimis namque facultas medica, quæ inconcussa sub quolibet pondere, & rectâ ire jussa est, inter paucissimos est inventa. Ac ubi aliquod ejus specimen excitare debuit, tantùm per incertas experientias, ad causas indebitas conferendo processit, totaque ideo conjecturalis remansit. Supremum autem quod molita est, fuit, ut mediorum simplicium vim nativam imprimat in vitam, ut nempè Archeus commotus per illam, ducatur juxta præscriptam qualitatem creaturarum. Atque in hoc adhuc variè est cæcutitum, ignoratis sc. facultatibus mediorum, destinationibusque eorundem, atque præcipuè nescitis constitutionibus morborum, cum remediorum appropriationibus; Utpotè putarunt hactenus Medentes, ejusmodi qualitates, humores fictos, complexionesque, quæ itidem morbos, effectus, imò & causas morbificas esse cogitarunt per vices. Cumq; morbum stabilirent in gradum qualitatum, decepti sunt in sua putatione, doctrina, & operatione; Unde quoque non nisi conjecturalem peperère exitum. Nescis, inquam, quod qualitates medicæ, quæ non agunt æqualiter in cadaver, atque in corpus vivum, non edant effectus à Medente intentos, nisi per accidens, id est, non quidem, quod qualitas medicaminis per gradum sui, extinguat gradum qualitatis illius, quam putant morbum; sed qualitates remediorum agunt duntaxat, quatenus inducunt Archeum ad operandum, juxta destinationem suæ alterationis, & motus; hoc est dicere, activitas non est primaria ac per se, ipsius medicaminis, sed est primaria ejusdem operatio, ipsius Archei, quam à medicamine sibi formavit. Hoc autē nescíisse, est neglexisse hactenus activitates rerum naturalium. Ita nempè est actio, sive operatio naturalis, agentis in patiens vivum, quæ propriè loquendo, in re medica, est actio entis occasionalis, in Ens entuale effectivum & vivum, quod sui conceptu, alterationisque mutata perturbatione, immediatè producit intentum effectū. Deceptæ nempè sunt Scholæ, quod putarint, res naturales perindè agere in cadaver atq; in vacuum, perindè, inquam, in invicem, prout *ut* in vitale Ens. Et quanquam Scholarum non ea hactenus fuit sollicitudo, ut hæc indagarent; attamen passim applicando sua remedia, quæ à vulgo, quæ à vetulis (quoq; fortuitò, à bestiis ipsis) didicerunt, ac bene, simplicia, cesserunt, postmodum, insanâ compositionis confusione, remanserunt sopita, retusaque, si non ex pleno extincta; Ast interim, in eodem perseverantes cantu, confusè agendo, qui omnes malè instructi erant, cernunt, aliquot sponte feliciterque sanatos, unde crevit usus, confirmataq; est à paucis illis, eorum ignorantia, sic ut, titillatione prætensi honoris, suas experientias, malè causis tributas, constrinxerint in methodum, quam hactenus insanum vulgus admiratur, ac quodammodo adorat. Ast, quia facultas Medica erroribus, sordibus, incertitudine, conjecturis, impietate, lucro, & invidiâ, esse plena, fuerunt etiam ab initio alii, qui intentarunt anomala remedia, quibus Archeum compescere, ligare, & corrigere studueruut. Ad hoc, inquam, plures excogitarunt verba, ritus multasque ceremonias, quibus se statim facileque, mille artifex, humani generis perpetuus hostis, magistrum, comitem, ac coöperatorem associavit, invidens nimirum, ne homo proximam morborum cognititionem, & sanationem, simul perciperet. Itaq; factum est, ut quamvis in posteriori sanationis modo, nonnulla insontia concurrerent passim tamen tota ejusmodi sanationis methodus suspecta apud probos evasit atq; mansit, perennatque. Ideò Medica facultas, tanquam confusa, ignara, conjecturalis, incertisque fundata columnis, (in hac enim, facultatum omnis indistinctio, & causarum ignorantia.) totam sarcinam abjicit, & contenta sua ignavia, traditisque hypothesibus, à mathesi distinctis, quas per graduum suppositiones metiri se jactitat, quasq; alioqui sola natura metiri potest, frustraque Medicus illarum mensuram, fictosque gradus, inquirit; nam etsi doses gradum, graduumque momenta, includant, non fit tamen, ob inventionem graduum morborum inquisitio gradus in dosi; eò quod in appro-

priato, & specifico, ubi remedium consistit, ita & remedii dosis. In consolida nempe, gradus, & compositio, à Creatore disposita sunt, quas Medicæ Scholæ non poterunt metiri. Sunt nempè doses rerum à Creatore; Doses autem applicationis à Natura quas & Medicum discere oportet, non autem imperare, aut variare pro lubitu, multoq; minus per Mathesin numerare. Sed in posteriori methodo sanationum primariarum, sola ignorantia omnes confusionum tenebras nexuit, & retinuit, ita ut tandem, sine discrimine, etiam pars insons ejus damnata sit. Priorem enim jam, toto volumine, ab obscuritatibus, & ignorantiis, quantum potui, vindicavi. Hanc autem posteriorem elucidare aliquatenus, contendam. Etenim, imprimis tentata sunt varia, quæ fuerunt attributa Operationi fidei, & imaginationis, cum multa tortuositate. Mirum enim quid non ex inferni barathro allatum sit, ut miseris mortalibus sit permansa innocentia talium remediorum. Vanæ enim & prorsus insanæ, ad hoc sunt adductæ ceremoniæ, quibus se hostis mortalium sociavit lubens, introduxitque primùm adorationes, invocationes, abnegationes, conjurationes, execrationes, imprecationes, pacta, atque nefaria vota, impia sanè omnia, quæve statim suum produnt authorem; ideoque & in quovis seculo à cordatis hominibus odio habita. Hostis enim infernalis, dein cùm animadverteret, hominem tanti sceleris, & servitii, suspicione motum, ejusmodi impietates execrari, atque aspernari seriò, neque se velle cum satana ullatenus implicare per actum, notare deinceps contendit, suggessitque mitiora quæpiam sigilla, nimirum characteres, figuras, Talismanica, gamaheu, atque similes vanitates, quibus astrorum potestatem allicere ad illas, & ligari ibidem, persuasit, ut crederent, illas totius universi, ac fortunarum rectrices, quæ ubi politiores homines contemnere vidit, atque devotione, ac religionis favore, quempiam visco tenaci alligaret, abusum rerum sacrarum comparavit, itemque verba, nihil significantia, vana, vel sacra, detorta in reprobum sensum, adjunxit; indeq; tandem eos seduxit, ut cruore non baptizatorum, & cadaveribus impiorum, uti cœperint; itemque suspenderint, sepelierint, ligaverintque, aliqua subter limites in trivio, quadrivio, in trabibus, in stabulo, lecto &c. Satis enim Cacodæmoni, hominem vel tantillum sui sequacem habuisse. Hæc igitur omnia nefaria, certumque homini exitium, cui Dei indignationem comparant. Surrexerunt deinde, astrorum augures, quia *simplicia quædam certis momentis constellari prædicant*, quasi astrorum influxus produceret rerum vires seminales, augeret, vel intenderet, quasi simplicia liquata, polita, decerpta, connexa, vel applicata, arbitraliter, juxta præscriptam Astrologorum vanitatem, suas naturales dotes augerent, mutarentque; & quasi demum, astra propter ejusmodi regularum observationes, aliter atque aliter influerent. Sunt enim *nugæ astrologicæ*, multis titulis exsibilandæ. Hujusmodi sunt verba, scripta in pergameno virgineo, metallis depuratis, ordine, serie &c. sub certis positionum angulis, horis, corporis jejuniis, vigiliis, lectionibus, suffitu, veste, &c. quæ cuncta convincuntur fictæ vanitatis, si non etiam impietatis, & occulti cum hoste pacti, quæ sanè attamen, quo majorem fidem ex authoritate hauriant, fortiusque persuadeant incautos, mentiuntur Salomonem; Rabinos, & Cabalam, traditam Mosi in monte Sinai, & deinceps inter antiquiores populi reservatam, & clanculum custoditam. Quæ cuncta sunt Judæorum imposturæ veræ, atque ludibria, quibus Christianos circumveniunt, pro lucro. Interim, verum est, *Regem Salomonem, descripsisse plantarum historias, potestates*, atque progressum longe aliter quàm descripserit Dioscordes, ab hyssopo, *pumilâ* horti, sc. usque ad Cedrum Libani. In quo sanè plurima volumina necessaria implevit, quæ regnante filio suo, publico cremata incendio conflagrarunt, monitu Prophetæ, ne sc. populus in atheismum, & Gentilitatis futilitates pronus, ad naturæ dignitates, nimio affectuum stupore deflexus, Dei Israel oblivisceretur. Maluitque Deus summè bonus humanam naturam carere commoditatibus & finibus, ob quos sua simplicia destinaverat, quàm quod Dei oblitus homo, pro gratiarum actione, naturam ipsam adoraret ingratus. Josephus etiam testatur, Salomonem aliquot mille libros (paragraphos fortè) scripsisse in sanationem omnium morborum, & fugam Cacodæmonum; *Eleazarum nempe Pontificem*, Vespasiano Tito, Tribunis, totoq; exercitu Romano,

pra-

præsentibus, ab Evergumeno *expulisse Cacodæmonem, & colubrum eversum*, juxta requisitum migrationis signum; Idq; totum, ad *odorem radicis, annulo gestata*, & verba quædam obmurmurata, à Salomone præscripta. Imprimis testimonio Evangelii patet, Diabolum non ejici per Diabolum, ne quidem principem Beelzebub; quocirca radix illa, ut & verba, à Salomone dictata, non ejiciebant Satanam, per pactum cum Satanâ. Profectò, ingentis est discretionis, & inusitatæ hactenus doctrinæ, differentiam statuisse, inter superstitiosa, & illa quæ non sunt superstitiosa. Etenim, ut ignaviæ, & ignorantiæ, plenum est, statim ut aliquid se offert, cujus ratio non est pervia, nec ordinario agentium cursu est limitatum, censuisse, id esse pacti impliciti cum Cacodæmone; Ita & periculosum est, absque scrutinio cuncta, minus scabrosa, admittere juxta gregem. Nam, ut pacta explicita novisse, est longè facillimum, ita longè est facilius, omnium ignoratorum causas à se excutere, ac in implicita cum Cacodæmone pacta, referre. At saltem imprimis nusquam legitur, vel habetur, Salomonem tot pacta, vel fædera, cum Satana icisse, quot formulas scripsit ad fugandos morbos, & spiritus immundos. Iniqua sane pacta pepigisset, fuissetque regnum Satanæ in se divisum, si in despectum principis arrogantiæ, & tenebrarum, ejectus esset Diabolus, non potens odorem radicis, & murmur aliquot ferre verborũ, in conspectu tot gentilium. Certumq; est, ejusmodi verba non operata esse, ex opere tùm nondum operato. Certumq; deniq;, tot libros conscriptos, nedum permittente Deo, verum etiam ex reali scientia, quam Salomoni infuderat. Sin autem jubente Deo, cremati sunt, non id factum est, quod propter se, propriamque quam continerent impietatem, aut dolum, arserint: multoq; minus, quod apud Deum sit tædium, sive complacentiæ vicissitudo. Quod enim illi semel placuit, sine sui immutatione, deinceps displicere non potest. Ergo libri cremati, non propter se, sed propter indignorum hominum abusus, & perniciem. Tot ergo mille verborum formulæ etsi nobis hodie ignotæ, verè tamen bonæ sunt, & aptæ, ad ejusmodi effectus in sanandis morbis, sunt nimirum, odor simplicium, & verba quædam, fustes, quibus ejicitur vituperosus Dæmon. Vires herbarum quidem paucula hodie innotuerunt, quæ in tantum fastigium ascendunt. Etenim, ubi statim ad insolitum effectum, plerumq; stolidè obviam itur, per superstitionis nomen; quidditatem ejus inquirere ante omnia est opportunum. Superstitio enim juxta sanum Etymon, sonat actum confidentiæ, & credulitatis, quibus statur firmiter super re aliqua tanquam bonâ, verâ, efficace, quæ tamen in se nil horum habet. Est autem nomen analogum, ideoque stat pro famosiori significato, & debiliore parte suæ causæ. Traxit enim nomen incautæ credulitatis, levitatis, & falsæ confidentiæ, ex Diaboli consortio, vel saltem, ubi non est concursus Diaboli, ex ignaviâ & indistinctione hominũ. A deteriore ergo parte, sumpta est superstitionis denominatio. Hujus etymon, si essentiâ notat, certè superstitiosum esse nequit, quod non fidem, reverentiâ, confidentiâ, imaginationem, ceremonias, vanasq; observ. in se contineat, non exigit. At sanè, cum hodiè nullæ innotuerunt herbæ, quæ proximè agunt, atq; confabulantur cum Archeo, cum anima sive spirit9 abstractis, fuerintq; tamẽ olim, quandoq; Salomone manifestante, per sciẽtiâ infusam, non a. per Diabolum. Sed cognitionis illius Dator gloriosiss. ingrato, ac abutenti homini, illa dona subtraxit, atq; denegavit, non quidem quia vires istæ malæ essent, rerumq; impius ac vetitus usus, verum ob bonitatem Dei nolentis perditionem nostram. Siquidem serpens æneus, jubente Domino, quandoque simpliciter adoratus fuit, & à serpentibus lethalib. demorsi evaserunt tutissime, non quidem, quod serpens Deus esset, aut Deũ significaret, sed quia mysterium aliud continebat, Nehustam figuram, atq; mysteriũ Crucifixi, habuisse. Sed pace illorum, aliud credam, nec enim facilè inducor, Dominũ Jesum voluisse significari per figuram Diabolicam antiqui serpentis. Furca enim, furciferum serpentem, non autem crucis, aut Crucifixi imaginem repræsentat mihi. Perpetua est, eritque in Ecclesiâ Dei, S. Crucis veneratio; non autem pro tempore, ut neq; confringatur, sicuti serpens Nehustan. Curabat n. Deus, per serpentẽ, à serpentũ morsu, quoties filii hominũ, pœnitendo, reminiscerentur, depravatã sibi naturã à morsu serpentis antiqui, cuj9 erectionẽ in furcâ respicientes, spem in Deo figerent, qui illos

 ab

ab alius morsu mortali revindicaret quandoq;. *Postro certum est, & fide credendū, quod in verbis, herbis & lapidibus, est magna virtus.* Quæ virtus non est moralis, neque parabolica, nec de mediis Diabolicis, remediis aut virtutibus Magicis (loquitur Sapiens) ut neque de ordinariis, mediocribusq; potentiis; sed tantummodo de Magica Virtute indefinitâ, ut non quidem in unâ aliqua, ad unum aliquem tantum effectum, sed dos magna inexplicata, vulgoq; incognita, intelligatur, Dos in verbis, herbis, & lapidibus constituta. Ideoq; primus sanandi modus legitimus est, per magnam ejusmodi virtutem, quæ est in verbis, herbis & lapidibus, post quorum scrutinia, deinceps ad alios modos deveniendū. Probatur autē imprimis methodus medendi per Verba, non solum ex præfato textu Sapientis, & canonica authoritate Salomonis; Sed quia in virtute Dei, sanabant Apostoli omnes ægros, per verba nominis Jesu Christi. Itaque remansit in Ecclesia, inde vis sanativa, non solum pro incantatis, obsessis, atque maleficiatis, quia quæ spectant spirituales potestates, requirunt remedia etiam condigna, atque majoris ordinis, ideoque Exorcistam etiam Magistrum, ubi interim pro aliis morbis, quilibet Christianus, & Vir bonus, sufficit. Sic quoque contra spiritus immundos, nedum verbis, sed herbis, lapidibus absque rebus consecratis, uteretur Ecclesia, per manum tamen solius Exorcistæ. Magna ergo Virtus, de qua impræsentiarum, una est planè miraculosa, altera verò formulis alligata, qualis in potu Zelotypiæ, in sanatione Lepræ, &c. Qui effectus, etsi fluant immediate à Deo, omnium principio, attamen propter ordinarium motum, quo sese jam ad formulas, simplicia, & utendi modum alligavit benevolus Deus, ejusmodi miracula jam quodammodo, intra naturæ, atquē potentiæ, seriem fuēre. Non est autem spectabilis vita sancta viri, etsi per verborum aliquot, simpliciumque formulas, effectus prodeat, quia non advenit exoratus per viri merita; quia sunt ordinarie quædam Christi in homines misericordiæ, quibus ex sua pietate miseris vult subventum. De verbis enim primum, quia maximi momenti, & magnæ virtutis, tantoque augustioris, quò se ille modus curandi magis abstrahit à corporalibus. Etenim, ut verba significativa maximè movent, imperando animæ, & formis rerum novarum, tam animatarum quàm rerum simplicium, & excremento furum; siquidem cuncta obedire debent verbo prolato potestativo, ita ut nedum externa vim suam amittant, flectantque genua, sed etiam ipse Archeus, morborum primariorum Architectus, se reprimat, & supprimatur. Cognoscere autem, quibus verbis, herbis, & lapidibus, insit magna illa Virtus, non est discretionis humanæ, sed cœlitus, gratisque datur hominibus bonæ voluntatis, quos sanè, non nisi ex operibus charitatis, uti arborem è fructibus, judicamus. Verba ergo quæcunque exorbitatione furentem Archeum compescunt; diplomata suæ authoritatis afferunt. Examen autem verborum est ejusmodi. *Rejicio imprimis verba* non significativa, quia si non impietatem, saltem continent explicatam Vanitatem. Nam ut syllabæ istorum verborum non sunt nisi inanes toni, absq; virtute; ita quoque integra verba, non significativa. Dein, horrenda sunt verba, quæ imprecationem, execrationem, adorationem, vel vanam tantùm reverentiam sui, exposcunt. Idem, quæ continent aliquam sacrarum rerum irreverentiam, vel insolitum usum, ut si quis retrogrado ordine dicat, legat, faciat; Hactenus non significativa, à Diabolo præscripta, ut admirationem, sive occultam latriam, suæ potestatis innuat. Itemque verba, è Sacris petita, impertinenter detorta, vel applicata; imò si socius aliquis spectetur in verborum combinatione, vel applicatione ad scopos propositos. Tandem etiam verba, quæ fidem, confidentiam, vel imaginationem fortem, præsupponunt, quia quod per gratiā, sive virtutem verborū, divinitus datum est, sibi attribuisse, est occulti pacti seminarium, atque superstitionis Diabolicæ fermentum admisisse: Verba enim quæ debitè operari debent in sanationibus morborū, imprimis carere debent omnibus præfatis respectibus. Tum demum verba curativa examinanda sunt, primùm à fine, an vid. honos & Dei servi-

servitiū, inde augeatur aut minuatur, cujus solius respectu libri Salomonis, alias utilissimi, conflagrati sunt publico incendio. Tum demum considerandum, an ex charitate juvandi ægrum, an verò propter lucrum faciant; illa enim ut verba prospera efficit, ita hoc imposturæ plenum, adeoque cooperatorem habet Diabolum. Gratis enim quisque verba ab aëre format, gratisq; sunt eroganda. Deinde, verba in se bona propter diversionem abusivā detorta, pervertuntur. Prout etiam, si ceremoniis vanis sint conjuncta; adeoque circumstantiæ, quales sunt *confidentia, Fides, & fortis imaginatio*, reddunt effectum suspicione plenum, eò quod (ut dixi) superstitio, à confidentia, per Diabolum requisita, sibi nomen invenerit, in qua vid. confidentia, est occulta quædam adoratio, & auscultatio, ad mandata, persuasiones, exhortationes, media, atque remedia Diabolica. Nam ut plurimùm, confidentia requiritur in causis ridiculis, nullamque capacitatem habentibus pro ejusmodi effectibus. Porrò, quod jam imaginationem fortem rejecerim, ut suspectam, id non velim extendi, quàm in Verbis sacris, operantibus per virtutem magnam, illis datam cœlitus; alioqui, in mediis naturalibus, fortis imaginatio, Fides, ac Spes recuperandæ salutis, plurimum momenti habent. Siquidem Archeum confortant ejusmodi facultates, ut roberetur per ipsasmet Ideas, à se fabricatas. Etenim non secus atque Ideæ, primariorum morborum sunt typi; Ita sanè, & Ideæ facultatum, sive conceptuum animæ, non possunt non magnam vim sanandi continere. Tandem & verba, à materia sunt examinanda, antequam rejicienda, vel admittenda sint. Nam sacra significativa, orativa, imò & mandativa sunt, quæ à Sapiente dicuntur magnæ virtutis. Imperativa enim, quibus creaturæ mandatur obedire in virtute Dei, semper fuerunt, in Ecclesia, celebrata in spiritus immundos, & maleficia cuncta. Sic, in nomine Domini, jubetur *cruor sistere* effluxum, sic *dysenteria* citò compescitur; *Similesque morbi* gradum sistunt; præcipuè ubi nullus est jocus admissus, nihilque ludicri intervenit. Sic etiam, *Epilepsia è vestigio* tollitur, compesciturque multis formulis, *cessantque plurimi morbi, vulnera* sanantur, & *ulcera*. Quia reverà Deus, in medio Ecclesiæ suæ, suis præest, à suis colitur, gaudetque, suis signis, Gloriosus adorari à suis. Quique hoc aliter interpretantur, videntur ab Ecclesia magnam suæ authoritatis dignitatem suffocare velle. Do enim Inquisitioni, hactenus exploratis verborum formulis, earundem plurimas admisisse in vulnerum, ulcerum, & ambustionum sanationes. Nam ut ipse *Martinus Delrio Iesuita*, de disquisitionibus Magicis testatur, numerat, *recitatque fortè quinquaginta formulas*, ab Inquisitoribus admissas, quarum saltem caput & calcem refert, totus adhuc sc. dubio alligatus, non ausus fuit integram formulam conscribere, adeoque visus est, potiùs jactanter illarum cognitionem prostibulare, quàm quod Inquisitioni subscribens, easdem ad longum declarasset; alioqui enim si Inquisitioni subscribat, vel invidia detinuit occultas; vel nescivit; & aliundè tantùm, pro more suorum, illarum fragmenta desumsit; vel si non, fisus fuit Inquisitoribus. Frustra ergò, per Inquisitionis approbationem in formulas illas approbat; Mihi autem abundè sat est, ex iisdem formulis qualibuscunque conclusisse, si saltem unica ex illis operetur absq; superstitione, quod verba operentur de necessitate, in sanationem multorum morborum. Enimverò, quamquam omnes prorsus morbi, per verba sanari possunt, (rationabile namque est, si Lepra, Epilepsia, vulnus, cruentus vomitus, dysenteria, &c. sistant cursum, & minores quoslibet multo facilius edomari.) Attamen in Ecclesia, usus verborum nedum periit, sed per indistinctionem ivit propemodum in abusum, reputatusque est inter importatas Diabolicas, & superstitiones fœdas. Solus autem verborum vigor, aliquatenus, Exorcistis remansit. Unde autem tàm supina negligentia introducta sit, meum non est dicere, viderit ipse Clerus. Herbas autem & lapides, cum inter ordinaria medicamina Medentes contraxerit, connexeritque Clerus sensim gentilitatis omnia per rationales introitum intra Academias facere, in altum soporem negligentiæ, atque aliquot ante actorum sæculorum ruditatem, oblivia verborum, & herba-

rum, & lapidum, quoad magnam virtutem, irrepsêre inter mortales, adeo ut superstitiosus quisque habitus sit, qui non è præscriptis Scholarum, herbis, & lapidibus, uteretur. Ad hæc namque est annisus hostis mortalium, ut dum medicinam, à Sacris laudatam, non possit penitùs tollere ex usu humano, saltem potissimam partem, & præfatam verborum, herbarum, ac lapidum, magnam virtutem, tanquam suspectam, sensim occultaret, quam sc. quàm maximè mortalibus invidebat, reliquitque alteram viam simplicium, sub mille theorematibus gentilium, falsisque Scholarum erroribus, castratam. *Quædam enim virtutes simplicium*, Scholis ignotæ, *adhuc servantur inter rusticos, quasi secreta Cabala*, à genitoribus tradita, potissimumque inter nationes, Medicis uti insuetas. Atque ideo non rarò, sæculorum longa carie, marcidæ evaserunt, aut introductæ inadvertentia, fermentum superstitionis clanculum admiserunt, inde & infamiæ notam contraxerunt, quæ alioqui, demptis adjectitiis, & spuriis inventis, illibatæ sunt in sua radice. Ideo nim. optima quæque in natura, sunt adhuc hodie incognita, & per indiscretionem, indistinctionemque Criticorum, in superstitiones relegata; Sunt equidem in natura, (quod nemo negaverit) simplicia quædam, quæ uti habent vim alienandi mentem; ita sunt etiam, quæ pariter nacta sint vigorem sedandi furores tam animæ, quamque ipsius Archei. Sic nempè est unguentum armarium, quod intruso cruento paxillo, sanat vulnus absens; & aliud, quo ensis non cruentus, quo quis saucius est, inungitur, sanaturque absens vulneratus. Sympatheticus optimi calcanthi pulvis, jam per milites in castra introductus, linteoque cruento, sive purulento, inspersus, sanat vulnera, ulceraque absentium, & cruorem sistit. Sic propemodum, tabes, sputum purulentum, plevritis, ignota methodo curari cœpta sunt, quibus alioquin infausta Medentium consilia opem denegant. Quam enim sibi blanditus est Diabolus, quod Dei omnipotentis magnalia, superstitionis indistincto terrore conspurcarit, & mortalibus odiosa fecerit, narrabo factum. Adolescens quidam 16. annorum, jam à triennio herniam intestinalem passus, quod cum viator quidam senex resciret, adduxit patrem simul cum filio, in proximam sylvam, fiditque quercum quandam propè terram, quæ vix bipollicaris esset crassitudinis, ligavitque eam, circa ramorum initia, ne sc. penitùs finderetur, atque dehisceret. Tunc autem parens, ex una parte, & viator ex altera, medietates quercus distraxerunt, jusseruntque adolescentem transire per ejusdem fissuram. Tum verò, aliquot nexibus quercum strictim ligarunt, & rima consolidata est, simulque puer ille, (zonâ interim strictè munitus) sponte convaluit, hodieque est vir quadragenarius, civis incolumis, paterfamilias, dives, & prole sexta beatus; quod cum alter vicinus imitari contenderet, patremque illius adolescentis comitem adscivisset, egissetque cum alia quercu idem, ac similiter, nō consolidata est quercus rima, sed quercus exaruit, & intra eundem annum suus puer febri extinctus est. Deinde, nobilis quidam Causidicus, in procinctu sponsalitii, idem in querceto egit, & perfectè sanatus. Iterum, Domicella quædam è sede præceps, conata est se detinere, ruit tamen, & in inguine herniam passa est; pudore autem ut non ausa est fateri suum malum, ita neglecta zonâ per aliquod sternutationes, dilatata est ruptura, in sex digitorum amplitudinem. Cincta fuit, sed ipsi gressus molestior. Tandem post annum circiter, nuptias cogitans, mense Martio, multo manè castrum egreditur, binisque comitata sororibus, querceta adiit, juvencula querculum cultro dividit, & per rima, tenentibus utrinque sororibus, simplici togâ, perreptat, & mox abinde tota sana evasit, & mense Majo deinceps, nupsit incolumis, nec amplius adivit nemus, ut sciret, an cresceret vel aresceret arbustum. Sed jam videor ad aures prorepere susurros superstitionis, eò quod tota virtus consita sit in transitu seminudi herniarii, per fissam querculum. At cum in judiciis, ante sententiam, audienda sit utraque pars, dico sat imprimis esse, non subesse hîc verba, invocationes, impietatesque, finem esse, honorem Dei in suis magnalibus, à quo dos ista creditur emanare in naturam, propter magnam virtutem herbarum. Quod autem iste transitus operetur realiter, & sympatheticè, con-

consolidationem vulnerati abdominis, præcipuè si ipsa quercus non exarescat, sed consolidetur, manifestum est imprimis, quod pulvis sympatheticus, præservans cruorem, vel pus in linteo, ne putrescat, deferat ejusmodi balsamicam vim ad vulnus absens, & sanetur, quid quæso impediet, quo minus aporrhœa, à recenti quercus lethali, & medullari vulnere, transeuntem afficiens, & halitutenus inspirata, non sit ad instar pulveris sympathetici, balsamique potissimum, quod quercus glandes, folia, cortex &c. sint inter potissima potus vulnerarii simplicia. Quod autem è quercetis expiret fumus aliquis magnæ virtutis, alibi probavi. Sed dicent, si halitus quercus ille sit alicujus virtutis, cur ergo non sufficit astare? Ego sane, aliter non respondebo, nisi quod non sit humanum scrutari magnalia consilia, sive judicia Dei. Transitum tamen requiri, nec proinde involvere superstitionem mihi persuadeo, non quidem per rationem à priori, in dotibus beneplaciti divini, sed prorsus, à pari, & ut dici solet, argumento, quia est. Nam, *prægnans appetens cerasum*, si manum fronti suæ admoverit, fœtum in fronte perpetuo ceraso signabit. Sin autem manum quietam servaverit, non signabitur fœtus. Ergo, sic absque superstitione, requiritur transitus per fissam quercum, ut vis vitalis consolidandæ quercus, abeat in consolidandam membranam abdominis. Non est autem animæ operatio, quæ imaginetur, aut velit signare frontem fœtus; sed manus, per incuriam tangens suam frontem, id efficit; quia est Archei operatio naturalis, non autem animæ. Incuria est exhalatio Archealis è quercu fissa, tantum oppositionem, quæ sit transitus, requirit; fissura enim quercus rupturam herniæ denotat, prout colligatio, & arboris reasseratio, solidaturam herniæ designat; tandem transgressus per arboris rimam, applicaturam intimam, atque medullarem, denotat. Quercus verò peculiarem significationē gerit consolidationis, eò quod potum vulnerarium, membris dicatum, supeditet. Colligantia tandem causarum, & similitudo, connexum in Archeo ostendit. Quædam siquidem sunt, quibus solus atque unicus contactus, vinculum fecit inter agens, & patiens, (prout in Persicaria loco, atque in sympatheticis cunctis) ut deinceps in hominem, cujus ergo creata sunt cætera, solvant suæ destinationis proprietates. In verbis, herbis, & lapidibus, est magna & excellens virtus, non quidem diabolica, & superstitiosa, sed magna, quæ testatur Deum opt. max. Hæc est nempe virtus magna, quam de terra creavit Altissimus, quam vir sapiens non spernet. Sunt nimirum quædam, quæ semel saltem tangunt cruorem, pus aut vulnus, & reliquum, quod desideratur, perficiunt. Quædam verò quæ requirunt continuum contactum, ut periapta, & appensa. Nonnulla quoque unico odore confestim suam perficiunt destinationem. Sic nempè solo odore radicis, in annulo gestatæ, fugatus est cacodæmon, in æternum sui opprobrium, spectantibus famulis suis infernam, & miseram, ejus impotentiam. Sunt denique alia, quæ solo contactu, ac putrefactione postmodum interveniente, sive morte vitæ mediæ, transferunt conceptum in attactum mali characterem, è corpore, cui inest. Manus enim prægnantis admota brachio vestito, transfert sigillum rei conceptæ, in brachium fœtus, etiamsi id fiat per despectum. Si vero prægnans per despectum, ut deleat conceptus sui characterem, natibus suis, veste obductis, manum admoverit, non subsequitur sigilli impressio in fœtum. Admovere ergò manum, vel non, itemque admovere per contrariam, & despectuosam intentionem, ut non est vanum, diabolicum, aut superstitiosum medium, ita sane aliqua fecisse, quæ per ignorantiam censentur alioqui vana, superstitiosa, aut sine potentia, non solùm non sunt irritæ, atque vanæ observantiæ, sed efficacissima media, magnique momenti. *Operatio sanandi, à primordio, fuit in Ecclesia per verba, ritus, exorcismos, aquam, panem, salem, herbas*, idque nedum contra Diabolos, & effectus Magicos, sed & morbos omnes. Etenim sanatio, in Christo Domino, incepit, per Apostolos continuavit, & modo est, atque perennis permanet. Sed postquam Piorum Eleemosynæ

in amplissima beneficia, dignitatesque, surrexerunt, Leges sunt inventæ; Jurisdictiones, causas, processus assumserunt per modum principum sæculi; subductiones, immunitates quoque, atque privilegia, accessêre. Neglectæ sunt morborum sanationes, proximorum opitulationes; calefecerunt corpora, & refrixit Charitas. Pharisæi, & Levitæ, transierunt, nec vulneratum semel aspexerunt, imò non solum denegarunt oleum vulneribus infundere, sed per Leges cavetur, nec se rei medicæ ingerant Sacerdotes. Et rectè quidem, si de medendi methodo Galenicâ intelligatur, non autem de applicatione magnæ virtutis, quæ verbis, herbis, ac lapidibus inest, sicque converterent infideles in Verbo Domini; Adeoque sanatio ægrorum, de præcipuis scopis est in Ecclesia, quæ hodie ita est neglecta in conversione fidelium, ut rarissima sint miracula ejusmodi; putantque sola concione, hæreticos, & infideles, convertere. Defectus est Cleri, incuria est, negligentia, & ignorantia, non autem debilitas Christi, aut impotentia Ecclesiæ. Dolui sæpè mecum, quod in veteri, ac figurali Religione, ut Leprosi mundarentur, ad Sacerdotes mitterentur, (nostri ipsos dedignantur, & effugiunt) & tantundem non fiat in Ecclesia Christi. Certè! spreta sunt media, quibus Deus, tàm in Ecclesia, quam in natura, sua reliquit pietatis stigmata, ira ut quoties, per suam debilitatem, non cognoscerent aliquem causarum nexum, confestim ad Rempublicam Diaboli relegaverint, sine omni scrutinio. Ego verò, (sub meliori judicio Ecclesiæ) autumo, ubi honor Dei, proximi sanitas, charitas agentis, media non impia, concurrunt, rem non leviter proscribendam. Multa enim hodie adhuc spectantur in Ecclesia Christi, Deum nostri non oblitum; nam per *formulas consuetas*, naturalem *adventum locustarum, aliarumque insectarum*, avertunt, vel in unum locum ligant, quoties nimirum, decimarum metus de remedio cogitandum suadet. Idem, de fulmine, & grandine, contingeret, sed in oblivionem abierunt formulæ. Sic etiam morborum omnium curatio fuit in Ecclesia, sed abiit in oblivionem, quasi in despectum. *Rex Galliæ*, solo attactu, *strumas curat*, per formulam verborum, non quidem, quia vir sanctus, aut unctus, prout Episcopus Yprensis, doctissimus Jansenius, in *Marte Gallico*, satis demonstravit; nam & *Rex Angliæ*, *absque* ampullæ unctione, idem facit. *Rex Hispaniæ* etiam id, ante Regem Galliæ, solitus erat facere. Quidni & hodie? Quidni, etiam in omnibus morbis, per certas formulas inter Christianos, id fiet? Unde enim strumæ privilegium exclusivum obtinuissent? Si remedium ex Deo est, an populi tantum miserebitur, si scrophulas patiatur, & non cancrum? Scrophulæ sanantur à septimo filio, cur non à Sacerdote? Cur non à tertio filio? Quid enim numerus momenti habet? An scrophulæ sunt ex Diabolo, an verò ex natura? Si naturalis morbus, quare pariter non curetur passim quilibet morbus à quolibet Christiano, non secus atque à septimo-natu, ex ordine interrupto? Multa enim se habent per modum mysterii, multaque se habent per modum naturalem. Mysteria non sunt disputabilia, non cognoscuntur per causas, sed creduntur, quia sum revelata, habent tamen aliquid proprietatis, aut similitudinis in natura. Sic in festo scenopægiæ, Hebræus quilibet portabat ramum Cedri, ut Deus recordaretur temporum, quæ portabat leprosus, ut mundaretur &c. quia Cedrus utrobique, mysterio quodam, symbolum Deiparæ Virginis repræsentabat incorruptibilitate. In natura verò sunt quædam tanquam mysteriosa, prout, dum manus prægnantis deportat sigillum cogitatum, non intentum; ita ut sunt formulæ verborum, herbarum, lapidum, & applicationis eorundem ad omnes morbos. Quæ universa, per incuriam, indistinctionem, attributionem Diaboli, adeoque per contemtum, interciderunt, hodieque ideò ignorantur. De Lapidibus autem nil pænè hodiè scitum, quare in pectorali, certæ gemmæ, singulæ Tribui destinatæ, quam vid. proprietatem consimilem gemmæ in se habeant, quæ coram Deo offerent suam Tribum. In superstitionem relegatus est *effectus Turcoidis*; si non frequenter, consimiliter & per incuriam, incogitantiamque accideret. Gemma est cærulei coloris, & per ignem cremabilis; nascitur autem optima in Perside. Si quis autem *Turcoidem*

eodem gestaverit nudam, vel auro inclusam, tangatque carnem, vel non, (perinde est) ruat autem præceps ab alto, gemma frangitur, & illæsus est, qui cecidit, adeoque gemma ictum in se transfert à cadente. Dubitare de effectu, jam est protervіæ meræ duntaxat. Denique id non accidit, si quis gestaverit Adamantem, Sapphyrum, vel Jaspidem. *Sic Corallinus* restringit cruorem. Vidi & *Iaspidem*, qui inter ubera gestatus, deficiens lac nutrici quamprimum restituerit. Denique fit effectus Turcoidis non credenti, imò non cogitanti se gestare, vel nescienti. Deinde contingit idem effectus non solum cadenti à præcipite loco super terram, saxum, &c. sed etiam cadenti in aquam, frangitur gemma. *Abbas enim S. Ioannis Baptista* Yprensis, ordinis S. Benedicti, in periculo casus è navi, à suis mirifice detentus, non cecidit in aquam, attamen gemma, quam aureo cingulo, in digito gestabat, in frusta dirupta est. *Marchio, Don Carlos Spinella* retulit mihi, se in venatione præcipitem ab alto devolutum, cecidisse à rupe, eò quod equus, cum veloci cursu, crus in fossula rupis fregisset, ceciderat, mortem passus, ille verò, præ cursus impetu, ex ephippiis exiliens, de rupe lateratim cecidisset, ad minimum in petram decliviorem &c. pedibus, surrexisse autem illæsum, cumque dudum meditans casum, & præservationis causam, tandem vidit, se Turcoide digitum cinxisse, fractamque gemmam. *Georgius Sibers*, nobilis Toparcha in Mærebeko, retulit mihi, quod semel ex horto veniens, & obicem ab ostio removens, audivit clamorem uxoris suæ, lapsæ ex alto in penarium, (matrona mihi nota fuit, staturæ proceræ, filia Præsidis Van der Dais Hollandiæ) illæsæ tamen, & incolumis. Cumque admirans, Deo sursum tensis palmis gratias referret, vidit Turcoidem fractam in quatuor partes. Possem adhuc decem casus similes referre; sed dicta sufficiant, quoniam exinde constat, gemmæ virtutem magnam esse præservandi à læsione, & transferendi ictum in se. Etenim, ut quisque, inopinè devolvendo, non potest non percuti terrore, constat ergò in omni lapsu esse hujusmodi terrorem; hunc autem *terrorem frangere gemmam*, constat ex historia postrema, in qua ipse, cujus gemma fissa est, non quidem cecidit, sed uxor ejus: adeoque & hinc verificatur verbum Dei: Vos duo estis, in carne unâ. Lapsa verò uxor, incolumis præservata, per terrorem mariti, & fissuram suæ gemmæ. Itemque, quod solus terror frangat gemmam, patet per historiam Abbatis. Sed quis dabit rationem, quare terror, frangens gemmam, transferat contusionem cadentis, in Lapidem? Denique, quis hunc effectum excuset à superstitione, nisi insonti accideret? Eodem pacto, examinanda sunt media, prout sæpius; atque ubi insontia sunt, intellectus nostri debilitas redigenda est in obsequium effectivum piorum. Qui enim putat, suo intellectu, virtutem magnam à Deo in natura constitutam, penetrare fatuus profectò, & superbia plenus est. Etenim, si quis gemmã, auro inclusam gestet, & se volens ex alto præcipitet, non salvatur à gemma, quia periculum amat, & tentat Deum suum. Adeoque certè hinc colligitur, dotem gemmarum ex Deo esse immediatè, licèt naturalem, adeoque dotem, sive virtutem magnam, de quâ sapiens, non esse spernendam, ac temere in superstitiones Diabolicas relegandam. Ah! quantum mali peperit hæc indistinctio, quantum damni oblivio potissimarum virium, in natura conditarum, attulit? Siquidem, sicut duplex est operatio Animæ, & Archei, in corpus nostrum. Non est autem probabile, minus obsecuturum quodlibet contentum nostri corporis Ideis Animæ, & Archei, quàm fœtus auscultat perturbationibus suæ matris; quippè, quod fœtus sic vivit propria quadra, ut defuncta matre non raro exsiccetur. Itaque semel operatur prægnans per multam apprehensionem, per quam sæpè contingit, quod terrefacta mater fœtum transformet omninò, & ab humana natura transfiguret in belluinam. Aliàs verò prægnans operatur desideriis maris; ita ut sine advertentia, per incuriam, non totum fœtum transformet, sed pars transformetur, quia mater suam manum apposuerit. Pariformiter quoque morbi cuduntur ab Archeo.

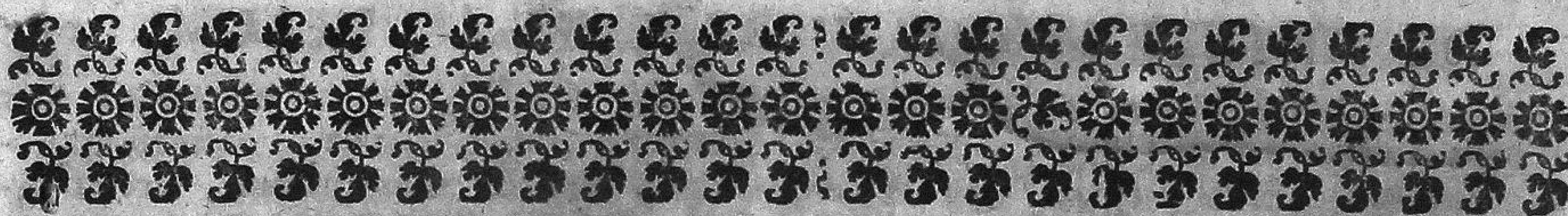
Etenim, ut terror in anima, vel archeo, pestem realem in corpore producit, sive ideam pestis virulentam, quæ totum post se, archeum trahit, atque transformat; Alibi vero, saltem in archeum introducit, non quidem venenosam atque deleteriam qualitatem, sed duntaxat detortam à finibus ordinariis, peregrinam quidem hactenus, at non proin, planè hostilem. Remedia ergo pestis, ab animi conceptu oriundæ, sint, quæ imperterritam constantiam suggerant animæ, atque deinceps conceptam Ideam virulentam excutiant, simulque à serpendi proreptione arceant. Ideoque cum omnis actio primaria morbifica à quadam Archei exorbitatione profluat, apprime necessarium erit remedium, quod alienationem Archei ad orbitam reducat. Virtus ergo magna rerum, de qua modo disceptatur, necessaria est dos in natura, quæ de Monarchia, indole, & natura morborum, non autem contraria, ut neque simili, sed saltem ejusdem prædicamenti, ut remedio sit ingressus, penetratio, & actio super morbum. Quapropter morbi, qui ab Ideis perturbationum excitantur, si non Ideis è contrariis perturbationibus confestim sedentur, *reprimendus est Archeus per verba imperativa, sedativa*, per herbas, aut lapides, quibus magna virtus inest, producendi in Archeum oppositam Ideam; Morbi autem, qui à deleteriis venenis introducti sunt, defectu proprii alexipharmaci, quod Ideam producat transmutativam veneni in se, curantur verbis magnæ virtutis, quæ Archeum compescant, ne ejusmodi virulentas qualitates, vel assumat, vel earundem obtuitu, sese ullatenus alteret; vel denique herbis, aut lapidibus magnæ virtutis, quæ sint producendo Ideas consumtivas præfatorum venenorum. Morbi autem, ab erodentibus (puta in ulcere phagedænico) proflui, unde videlicet Archeus, proprio velut concitus furore, de bono, ac suavi succo, producit corrosivam saniem, intus, vel extra, indigent remedio magnæ virtutis, verbo scilicet sedativo furoris Archei, vel verbis producentibus oppositum affectum Archei, vel denique lapidibus, quibus vis inhibitiva insit; sic namque *terror hydrophobiæ tollitur*, submersione aliquantisper afflictorum. Itemque, si *halec salita recenti morsui* applicetur: remedium nempe ab aqua, sale marino, & pisce, symbolum habet in rabidis. Consimiliter, sunt *suæ verborum formulæ, venenum istud* cohibentes. In naturalibus enim laxis, atque languidis remediis ordinariis, occurrit quædam potestas refrenans, corrigens, & emendans, tam Ideas fientes, & factas, morborum; quàm ipsum efficientem Idearum archeum, furore percitum. Ideoque in omnibus morbis, adest aliquid simile maleficio, contra quod si herbæ, verba, & lapides, suis formulis, ritibus, atque applicationibus, connexa, non mirum, quod singula remedia ejusmodi se habeant, per modum manus prægnantis admotæ, per transpositionem de subjecto, in subjectum transferentis suas impressiones, vel in se assumentis omne onus, in medium operativum, prout terra effectum lapsus, & contusionis, transfert in gemmam, etsi distringat media; *quæ sane sunt media non minus naturalia, quàm* alia quælibet, quanquam illorum causæ hominem lateant. Sufficit enim abunde, quod examen mediorum excuset illa impietatis: neque enim, etsi non semper cuilibet succedant, ideo superstitiosa dicenda sunt. Nam etsi, irrito effectu, unguentum vulneri, vel ulceri, applicetur, non tamen statim proinde superstitiosum est. Etenim si media impietatis excusentur, poterunt admitti ad experientiam liberam, cum spe sanationis futuræ, vel indifferentis tentaminis. Sed dicant ad hæc, quod valvæ, & cataractæ, sic aperiantur in omnem superstitionem, atque maleficia, præsterque omnia naturæ arcana, si quæ sunt, conculcari, quam vel minimum angulum dare, quo suspicentur. Respondeo negative quoad primum membrum, siquidem, primum, examinata remediorum innocentia,

(pro-

(prout fortè, Inquisitores de formulis verborum sanativis, rimati sunt) cessat omnis suspicio superstitionis. Quoad alterum verò objectionis membrum, id sane Deo videtur injuriosum; conculcari namque arcana, & magnalia Dei, in natura, absque sacrilegio fieri nequit. Ex ungue enim Leonem, ex cantu philomelam, ex fructu arborem, & ex operibus hominem, facile interstingui. Non ergò magnalia Dei, ab usu mortalium sunt eliminanda, quia ignavia, examen approbationis, superius commendatum, veretur aggredi. Vitium enim nostrum est, & non rerum, quod tam pauci sanentur; Vitium nostrum, non autem Dei oblivio, aut denegata munificentia, fit tot clamoribus, & ejulatibus, sinamus ærumnosum proximum perire miserrimè.

FINIS.

INDEX
RERUM ET VERBORUM MEMORABILIUM.
Quotquot in prima Operum Helmontii Parte occurrere possunt, locupletior, auctior, accuratior & plane novus.

Primus Numerus Folium, alter Paragraphum notat, Litera C. vero Columnam.

A.

Actio

Apepticis

Aqua

B.

C.

Canis

Catar-

Con-

D.

David

Dolor,

E.

Escha-

F.

natrui-

G.

Gallus

H.

cali-

Lienis

M.

Mellis

Mor-

N.

O.

Obstru-

Ovum

Q.

R.

Rangi-

Reme-

S.

& ho-

Spasmus

Spiri-

Sudor

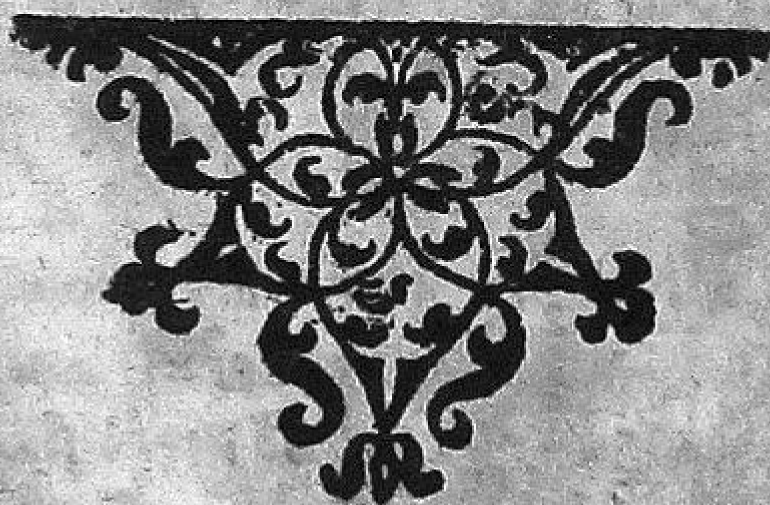
T.

Taran-

Venti

Verten

FINIS.

ACCADEMIA DI MEDICINA
DI
TORINO